

**CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.**

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

**ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE**

CONTINUATA.

IOANNES ZONARAS.

TOMUS II.

**BONNAE
IMPENSIS ED. WEBBERI
MDCCCXLIV.**

IOANNIS ZONARAE

A N N A L E S

EX RECENSIONE

MAURICII PINDERI.

TOMUS II.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXLIV.

ΙΣΤΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ

ΧΡΟΝΙΚΟΝ.

Zonaras Annales II.

1

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ P I 313
X P O N I K O N . W II 3

LIBER SEPTIMUS.

1. Αἰνείας μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἀφίκετο πρὸς Ἀ
Ἀβορρίγνας, οἱ πρῶην τὴν χώραν ᾤκουν καθ' ἣν ἡ Ῥώμη πεπύ-
λισται, Λατίνου τοῦ Φαύνου τότε τὴν τοῦτων ἀρχὴν ἔχοντος,
καὶ προσέειπε Λαυρέντιω κατὰ τὸν Νουμίκιον ποταμὸν, ἔνθα κατὰ
5 τι δὴ θεοπρόβιον λέγεται παρασκευάζεσθαι ποιήσασθαι τὴν κα-
τοικίαν. ὁ δὲ τῆς χώρας ἀρχὸν Λατίνος ἀπείργε τῷ Αἰνεΐᾳ τὴν
ἐν τῇ χώρᾳ καθιδρῆσιν. καὶ συμβαλὼν ἤτιτάται· εἶτα δι' ἐννεμῶ-
των φανέντων ἀμοφοῖν καταλλάττονται· καὶ τῆς κατοικίσεως αὐτῶ

Codices ABC consentire cum P (Parisiensi editione) putandi sunt,
ubi eorum dissensus non annotatur. 1 *Aineias* — p. 5 v. 21
ἀπόγονοι Dionis excerptum Valesianum 3. ἀφίκετο hoc loco
AB, post Ἀβορρίγνας PW, om C. 3 τοῦ τοῦ φαύνου A.
4 Λαυρέντιῳ potius, et p. 14 v. 15 Λαυρέντιῳ. 7 εἶτα —
καταλλάττονται: om A. 8 κατοικίας AB.

FONTES. Cap. 1. Dionis *Historiae Romanae libri deperditi*:
excerptum Valesianum 3, *Tsutsas schol. in Lycophronis Alexan-*
drae v. 1232. (excerpta autem Valesiana, Peiresciana et Ursiniana
numerus Reimarianis indicamus.) *Plutarchi Romulus*, c. 3—6.

Ι Ο Α Ν Ν Ι Σ Ζ Ο Ν Α Ρ Α Ε
Α Ν Ν Α Λ Ε Σ .

1. Aeneas post Troianum bellum ad Aborigines venit, qui eam
regionem, in qua Roma sita est, olim tenuerunt, Latino Fauni filio re-
gnante; et Laurenti iuxta fluvium Namicium appellit, ubi ex oraculo
quodam, ut fertur, considere volebat, quod eius loci rex Latinus pro-
hibiturus commisso praelio vincitur. deinde per somnia, quae uterque
viderat, reconciliati sunt; ac Latinus, concessio habitandi loco, filiam

παραχωρεῖ, καὶ τὴν θυγατέρα Λαουινίαν εἰς γάμον ἐκδίδωσιν. ἔνθα πόλιν ὃ Αἰνείας οἰκοδομήσας ἠνόμασε Λαουίνιον· ἣ τε χώρα Λάτιον ἐπεκλήθη καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκτὶ Λατίνοι προσηγορεύθησαν.

- B** Ῥουτούλοι δὲ ὁμοροῦντες τῇ χώρᾳ ἐκ πόλεως Ἀρδέας ὄρ-
μώμενοι, καὶ πρόσθεν δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς Λατίνους, καὶ
τότε πόλεμον ἤρασαν, ἐπαρήγοντος αὐτοῖς καὶ Τούρνον ἀνδρὸς
ἐπιφανοῦς καὶ τῷ Λατίνῳ προσήκοντος, ὃς δι' ἄρτης τὸν Λατίνον
πεποίητο διὰ τὸν Λαουινίας γάμον· ἐκείνῳ γὰρ ἡ κόρη προωμο-
λόγητο. μάχης οὖν γενομένης πίπτουσιν ὃ τε Τούρνος καὶ ὃ Λα-
10 τίνος, τὴν δὲ νίκην ὃ Αἰνείας κεικόμιστο καὶ τὴν τοῦ πενθεροῦ
βασίλειαν. μετὰ δὲ τινα χρόνον συμμαχίας ἐκ Τυρσηνῶν οἱ
Ῥουτούλοι τυχόντες ἐπῆλθον τῷ Αἰνεῖᾳ, καὶ τὸν πόλεμον νει-
κῆκυσιν· ἀφανῆς δὲ ὃ Αἰνείας γενόμενος (οὔτε γὰρ ζῶν ὤφθη
ἔτι οὔτε μὴν τεθνεώς) ὡς θεὸς παρὰ Λατίνοις τετίμητο. ἐντεῦ-
15 **C**θεν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ σφετέρου γένους ἀρχηγέτης γενόμεσται,
καὶ Αἰνειάδαι καλεῖσθαι ἀρχοῦσι. τὴν δὲ τῶν Λατίνων ἀρχὴν
ὃ ἐκείνου υἱὸς Ἀσκάnios διεδέξατο, ὃς αἰκοθεν συνείπετο τῷ πατρί·
οὐδέπω γὰρ ἐκ τῆς Λαουινίας παῖδα ἐλείνατο, ἔρχοντο δ' αὐτὴν
καταλέλοιπε. τὸν δὲ Ἀσκάνιον κατακλείσαντες οἱ πολέμιοι ἐπο-
20 λιώκοντο· νυκτὸς δ' οἱ Λατίνοι αὐτοῖς ἐπιθέμενοι τὴν τε πολιορ-
κίαν ἔλυσαν καὶ τὸν πόλεμον.

Χρόνον δὲ διετηλυθότος πληθυνθέντες οἱ Λατίνοι τὴν μὲν

1 λαουινίαν B, qui mox λαούσιον et sic ubique: C λατινίαν.
12 τυρσηνῶν A, 15 τετίμηται B, 20 καταλέλοιπε A, κα-
τελέλοιπε PW.

Laviniam Aeneae in matrimonium collocat. de cuius nomine urbem a se conditam Aeneas Lavinium nominat: regio Latium, populus Latini appellati.

Rutulii gens finitima, urbe Ardea oriundi, ante infensi Latinis, tum quoque bellum intulerunt, adiuvante Turno viro illustri, cognato Latini, cui ob Laviniae nuptias iratus erat, sibi prius desponsae. pugna inita et Latinus et Turnus cadunt; Aeneas et victoriam et socii regnum adipiscitur. aliquanto post Rutulii adscitis Tyrrhenorum auxiliis Aeneam vicserunt, qui cum neque vivens neque mortuus usquam videretur, a Latinis pro deo cultus est. hinc et Romanae gentis auctor perhibetur, et Aeneadam appellationem honorificam sibi ducunt. Aeneae in regno Latinorum Ascanius filius, Troia patrem secutus, successit: necdum enim filium ei Lavinia pepererat, praegnans relicta. cum Ascanium hostes obsiderent, Latini eos noctu adorti et obsidionem et bellum propulsarunt.

Aliquo tempore post, abundante Lavinii multitudine, plerique eo

πόλιν τὸ Λαουινίον οἱ πλείονες ἐκλελοίπασιν, ἕτεραν δ' ἐν ἀμί-
 νονι χώρα ἀντιποδόμησαν, ἣν Ἄλβαν ἐκ τῆς λευκότητος, καὶ W II 4
 ἀπὸ τοῦ μήκουσ Λογγὰν ἐπωνόμασαν· ἔπαιον ὧν Ἑλληνες
 λευκὴν καὶ μακρὰν. Ἀσκανίου δὲ τελευτήσαντος οἱ Λατῖ- D
 5 νοι τὸν ἐκ τῆς Λαουινίας τεχθέντα τῷ Αἰνείᾳ νιδὸν εἰς τὴν βασι-
 λείαν προειμήσαντο τοῦ Ἀσκανίου παιδός, διὰ τὸν πάππον τὸν
 Λατῖνον τοῦτον προκρίναντες, Σιλοῦδιον κεκλημένον. ἐκ Σιλοῦτου
 δὲ ἐτέχθη Αἰνείας, ἐξ Αἰνείου δὲ Λατῖνος ἐγένετο, Λατῖνον δὲ
 διεδέξατο Πάσις. Τιβερίνος δ' ἄρξας μετέπειτα ἐν ποταμῷ
 10 καλουμένῳ Ἀλβούλῳ πεισὼν διεφθάρη· ὃς δὴ ποταμὸς Τίβερις
 ἐξ ἐκείνου μετωνομάσθη, ῥέων διὰ τῆς Ῥώμης καὶ ὦν τῇ πόλει
 πολυαρκίστατος καὶ Ῥωμαίοις ἐς τὰ μάλιστα χρησιμώτατος. ἐκ-
 γονος δὲ τοῦ Τιβερίνου Ἀμούλιος, ὃς ὑπερφρονήσας καὶ θιοῦν P I 314
 15 ἑαυτὸν τολμήσας, ὡς βροντάς τε ταῖς βρονταῖς ἐκ μηχανῆς ἀντε-
 πόνειεν καὶ ἀνταστράπτειν ταῖς ἀστραπαῖς ἐνοκῆπτειν τε κερανοῦς,
 διεφθάρη, τῆς λήνης παρ' ἧ τὰ αὐτοῦ βασίλεια ἴδρυτο ἐπιρ-
 ρουσίας αἰφνίδιον καὶ καταπαντισίας κάκειον καὶ τὰ βασίλεια.
 Ἀουεντίνος δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν κόλμῳ ἀπέθανε.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Λαουινίου καὶ Ἄλβανων· τὰ δὲ τῶν
 20 Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐσχάσει τὸν Νομίτορά τε καὶ τὸν Ἀμούλιον, οἳ
 Ἀουεντίνου μὲν ἐγένοντο υἱοὶ, τοῦ δ' Αἰνείου ἀπόγονοι. τῆς
 γούν ἐν Ἄλβῃ βασιλείας κατὰ διαδοχὴν περιελθούσης αὐτοῖς, νείμα-

2 γούφ BC. καὶ om A. 5 τεχθέντα add AB. 8 αἰνείας
 ἐτέχθη AB. 9 Πάσις] Tzetzes Κάκος. κάσις cum P habent
 AB et omnes Ducangii codices, κάσις CW. eius loco apud Diony-
 sium hi quattuor ponuntur Ἄλβας Κάπετος Κάκος Κάλλετος, apud
 Livium Alba Atys Capys Capetus. 14 τολμήσας om A.
 18 Ἀουεντίνος et mox Ἀουεντίνου PW. 20 νομίτωρά, et sic
 ubique, A. 21 post Αἰνείου PW add δ', om AC. τῆς γούν —
 p. 7 v. 2 παρὸς τῷ Pitararchi Romulus, c. 3—6, paucis mutatis.

relicto urbem aliam in loco meliore condiderunt. quam a colore ac situ
 Albam Longam appellaverunt. Ascanio defuncto Latini Silvium, Aeneae
 ex Lavinia filium, in regno propter avi Latini memoriam filio Ascanii
 praetulerunt. Silvius Aeneam creat, is deinde Latinum, Latino succes-
 sit Pastis [Capys]. Tiberius, qui post regnavit, in fluvio Albulā sub-
 mersus est: qui fluvius Romam perfluens, et urbi ad plurimos usus op-
 portunus atque utilissimus, ab illo Tiberis nomen accepit. e Tiberini
 posteris ortus est Amulius, homo superbus neque pro deo venditare
 ausus: qui cum machinis quibusdam tonitrua tonitribus fulgura fulguri-
 bus referret ac fulmina iacularetur, sabita inundatione paludis, ad quam
 habitabat, periit, una cum regia demersus. Aventinus filius eius in bello
 caecus est.

Atque haec de Lavinio et Albanis: Romani vero ortum duxerant
 a Numitore et Amulio, Aventini nepotibus, Aeneae posteris. ad quos
 cum Albani regni successio pertineret, regnum et pecuniam dividere

σθαι ταύτην ἠθέλησαν καὶ τὰ χρήματα. τοῦ Ἀμουλλου τοίνυν ἰδίᾳ μὲν τὰ χρήματα θέντος ἰδίᾳ δὲ γε τὴν βασιλείαν, καὶ ἔξ
 B ἄμφοιν τὸν ἀδελφὸν προτραυμαμένον ὁ πρὸς βαυλῆς αὐτῷ ἐπιλέξα-
 σθαι, τὴν βασιλείαν ἔλλετο ὁ Νομίτωρ, ὅτε καὶ πρεσβύτερος
 ἀδελφός· λαβὼν δὲ τὰ χρήματα ὁ Ἀμούλιος, καὶ δύναμιν ἐκ
 τούτων περιβαλλόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀφείλετο. θυγατρὸς
 δὲ τῷ Νομίτωρι οὖσης, δεδιὼς μὴ παῖδες ἔξ αὐτῆς γένοιτο καὶ
 κατεξανασταίεν αὐτοῦ, ἔβριαν τῆς Ἑστίας ἐκείνην ἀπέδειξεν, ἀγα-
 μων διὰ τοῦτο καὶ παρθένον διὰ βίον μέλλουσαν ἔισθαι. ἡ δὲ
 κύουσα ἐφωράθη μετέπειτα ὑπὸ Ἄρεος ὡς μυνθύεται, ὑπ' ἄν- 10
 θρώπων δὲ πάντως τινός. ἐβχθη οὖν διὰ τοῦτο ἵνα μὴ λάθῃ
 τεκοῦσα. καὶ ἔτεκε διδύμους παῖδας μεγάλους τε καὶ καλοῖς. μάλ-
 λον δὲ φοβηθεὶς ὁ Ἀμούλιος ἐκλίενσε τὰ βρέφη ῥιφῆναι. καὶ ὁ
 ταῦτα λαβὼν σκάφη ἐνθάμενος ἐμβάλλει τῷ ποταμῷ τῷ Τιβέριδι.
 C παρασοῦσαν δὲ τὴν σκάφην τὸ ῥέυμα εἰς τινα χῶρον κατήνεγκε 15
 μαλθακάν· ἔνθα κειμένοις τοῖς βρέφεισι λύκαιναν ἰστοροῦσι προσι-
 οῦσαν θηλὴν παρέχειν αὐτοῖς, καὶ ὄρνει δρυοκολάκτην παρειῶναι
 ταῦτα ψωμιζοντα καὶ φυλάττοντα. ἐκεῖ δὲ κείμενα τὰ βρέφη
 λαθῶν ἀφειλέτο τις Ἀμουλλου σοφοροβδὸς Φαναστοῦλος καλούμενος·
 καὶ παρὰ τῆς ἐκείνου ἐτρούφησαν γυναικός, ἧ ὄνομα Λαρεντία· 20
 καὶ ὁ μὲν Ῥωμύλος ὁ δ' ἕτερος Ῥώμος ἐκλήθησαν. τινὲς δὲ
 μὴ λύκαιναν εἶναι φασὶ τὴν τῶν παίδων τροφόν, ὃ καὶ πιθανώ-
 τερον ἢ ἀληθέστερον μάλιστ'· ἀρχὴν δὲ τὸν λόγον οὕτω λαβεῖν.
 λούπας καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὰς τε λυκαίνας καὶ τὰς ἑταίρας· πορ-

1 καὶ τὰ] κατὰ BW.

2 καὶ om A.

13 δὲ] οὖν AB.

14 τῷ AB, ἐν τῷ PW.

19 φαναστοῦλος AB, etiam p. 8 v. 3

et 12, sed φαναστοῦλου p. 10 v. 10. Plutarchi codices φαναστοῦλος.

20 λαρεντία B, qui mox λαρεντία. 22 τὴν τῶν παίδων φασὶ A.

voluerunt. Amulius igitur regno seorsim posito ac pecunia itidem, optione
 fratri alterius utrius data, cum Numitor ut natu maior regnum elegisset,
 ipse pecunia accepta comparatisque copiis etiam regnum sibi vindicavit.
 Numitoris filiae, veritus ne ex ea nati filii contra se insurgerent, cum
 eam Vestalem legisset, perpetua virginitate spem partus adimit. sed
 post compressa a Marte, ut fabulantur, ab homine utique aliquo, et in
 custodiam data ne fetum clam ederet, gemellos magnos et elegantes
 peperit. qua re magis territus Amulius infantes exponi iussit, quos
 minister alveo impositos in Tiberim fluvium abiicit. sed alveo in locum
 mollem delate lupam ferunt infantibus mammas praebulasse, et picum
 Martium custodem accessisse, qui eis bolos in ora ingesserit. infantes
 illic sitos Faustulus Amulii subuleus clam sublatos uxori Larentiae edu-
 candos dedit; alterumque Romulum, alterum Remum appellavit. quidam
 asserunt (idque probabilius atque adeo verius est) non lupam eorum

νωμένη δ' ἢ Λαρεντία ἢ τοὺς παῖδας ἐθρέφατο, καὶ λούπα D
διὰ τοῦτο καλουμένη, χάριον τῷ μύθῳ παρέσχετο.

2. Ἀδελφόμενοι δὲ θυμοειδείς ἦσαν καὶ ἀνδρείδεις ἀμφο-
τεροί· ὁ δὲ Ῥωμύλος ἰδοὺς συνέσει διαφορώτερος καὶ ἡγεμονικῶς
5 μῦλλον τὴν φύσιν ἢ παιδαρχικῶς. γενομένης δὲ ποτε πρὸς τοὺς
Νομίτορος βουκόλους τοῖς τοῦ Ἄμουλλου διαφορᾶς, συγκόπτουσι
αὐτοὺς οἱ ἑμαίμονες καὶ τῆς ἀγέλης συχνὴν ἀποτίμνονται μοῖραν.
μότῳ δὲ τῷ Ῥώμῳ μεθ' ἡμέρας σὺν ἄλλοις ἄλλοις βαδίζοντι οἱ
10 τοῦ Νομίτορος βουκόλοι λοχῆσαντες συνέλαβον αὐτὸν καὶ ἀπήγα-
γον πρὸς Νομίτορα· καὶ δε πρὸς Ἄμουλλον ἐλθὼν ἰδέτω τεχεῖν
δικῆς, ἀδελφὸς ὢν καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἔβρισμένος. ὁ P I 315
δὲ παραδίδωσι τῷ Νομίτορι τὸν Ῥώμιον ὡς βούλοιο χρῆσασθαι.
δε οἶκοι ἐλθὼν καὶ τὸν νεανίσκον δρῶν ἐπερφέροντα μεγέθει καὶ
φύμῃ, καὶ τὸ θαρραλὸν αὐτοῦ καὶ ἀδοξάτων τῆς ψυχῆς θαν- W II 5
16 μάξων, ἀνέκρανεν δοτις εἶη καὶ ὅθεν γένοιστο, φωνῇ πρᾶξια. ὁ
δὲ θαρραῶν ἔλεγεν ὡς "δίδυμοι μὲν ἐσμεν ἀδελφοί, γοναὶ δὲ ἡμῶν
ἀπόρρητοι· λέγονται καὶ τροφαὶ καὶ τιθηθήσεις θανμασιώτεραι,
θηρίοις καὶ οἰωνοῖς τραφέντων παρὰ τὸν μέγαν ποταμὸν ἐν σκάφῃ
τῇ κειμένῳ, ἣ ἔτι σώζεται, χαλκοῖς ὑποζώμασι γραμμάτων
20 ἀμυδρῶν ἐγχεχαραγμένων".

4 διαφορέτατος A. 5 ποτε om C. 6 τοῖς] τῆς C.
8 μεθ' ἡμέρας om A Plutarchus; qui mox μετ' ἄλλων, vulgo μετ'
ἄλλων. 16 μὲν add A.

Fontes. Cap. 2. Plutarchi Romulus, c. 6—8.

nutricem fuisse, sed Larentiam vulgato corpore lupam vocatam locum
fabulae dedisse.

2. Cum primum adolevit aetas, ambo animosi et fortes evaserunt;
sed Romulus ingenio praestare visus, et ad imperandum quam ad ob-
temporandum aptior habitus est. exorta igitur inter Numitoris et Amulii
pastores rixa fratres illos caedunt et magnam armenti partem abigunt.
paulo post Numitoris pastores Remum cum paucis aliis ambulantes ex
insidiis adorti ad Numitorem pertrahunt: qui Amulium fratrem proccatus
est ut sibi ius suum tribueretur, ab illius domesticis insigni affecto in-
iniria, in Numitori Remum ad supplicium dedit, qui domum regressus,
cum adolescentem magnitudine et robore praestantem videret, eiusque
fidentiam et minime servilem indolem miraretur, leni voce quis et unde
natus esset rogat. ille interritus respondet: se geminos fratres esse,
natales saec arcanos, nutritionem et alimoniam mirabiles memorari,
ferarum et volucrum ministerio, cum iuxta magnum flumen iacerent in
alveo, qui adhuc exstaret aereis laminis devinctus, obscuris litteris in-
cials.

Ὁ μὲν οὖν Νομίτωρ τοῖς τε λόγοις τοῦ Ῥώμου καὶ τῇ ὄψει πρὸς ἔννοιαν τῆς ἐκθέσεως τῶν τῆς θυγατρὸς ἐνήγετο παίδων, ὃ δὲ Φανστοῦλος τὴν τοῦ Ῥώμου μαθὼν σύλληψιν τὸν μὲν Ῥωμύλον βοηθεῖν παρεκάλει, τότε σαφῶς διδάξας αὐτὸν περὶ τῆς γενέσεως (πρότερον γὰρ ὑπηγίνετο ὡστ' αὐτοὺς μὴ μικροφρονεῖν), ὃ αὐτὸς δὲ τὴν σκάφην κομίζων ἐχώρει πρὸς τὸν Νομίτωρα σπουδῆς καὶ δέους μεστός. τοῖς δὲ περὶ τὰς πύλας τοῦ Ἀμουλίου φρουροῖς ὑφορώμενος, καὶ ταρᾶττόμενος περὶ τὰς ἀποκρίσεις, οὐκ ἔλαθε τὴν σκάφην τῷ χλανιδίῳ περικαλύπτων. ὑπολαβόντες δὲ κλοπιμαῖόν τι φέρειν αὐτόν, εἰς μέσον τὴν σκάφην προήγαγον. 10 ἔτυχε δὲ τις παρὰν ἐκεῖ τῶν τὰ παιδάρια ἐκδετιμένων· ὃς τὴν σκάφην γνωρίσας, δραμῶν φράζει τῷ Ἀμουλίῳ. καὶ ὁ Φανστοῦλος ἀνακρινόμενος παρὰ τοῦ βασιλικῶς ὤξεσθαι μὲν τοὺς παῖδας κατέθετο, πόρρω δὲ τῆς Ἀλβης νέμοντας εἶναι· τὴν δὲ σκάφην πρὸς τὴν Ἰλιαν κομίζει τὴν τῶν παίδων μητέρα, ποθοῦσαν ἰδεῖν. 15 τεταραγμένος δὲ τούτοις Ἀμούλιος ἄνδρα πρὸς τὸν Νομίτωρα πέπομφε πυνθανόμενος εἴ τι μάθοι περὶ τῶν παίδων ὡς περιότρων.

D ἦν δὲ τῶν φίλων ὁ πεμφθεὶς τῷ Νομίτωρι. ἀπελθὼν οὖν καὶ ἐν περιπλοκαῖς τοῦ Ῥώμου εὐρηκῶς τὸν Νομίτωρα, παρεθάρρυνέ τε καὶ μὴ μέλλειν αὐτοῖς συνεβούλευε καὶ αὐτὸς δὲ συνέπραττεν. ἔριτι 20 δὲ καὶ ὁ Ῥωμύλος ἐγγὺς ἦν, χεῖρα συγχῆν ἀγροικικὴν ἐπαγόμενος·

2 ἀνήγετο A. 7 τοῖς δὲ — ὑφορώμενος om B. 8 πρὸς τὰς ἀποκρίσεις Plutarchus vulgo. 9 χλανιδίῳ BW, χλανιδίῳ Plutarchus. 14 τῆς Ἀλβης] τοὺς εἰβας A. 18 τοῦ νομίτωρος A. Plutarchus ἄνδρα.. τοῦ Νομίτωρος φίλον.. ἐπεμφε.

Numitori ex Remi verbis et vultu tetigit animum memoria filiorum filiae qui expositi fuissent: Faustus autem Remi captivitate cognita Romulum ad opem fratri ferendam hortatur, aperteque docet ut nati essent (nam prius per ambages id significarat, ne humilibus essent animis); ipse cum alveo ad Numitorem territus properat, cum autem castodibus aedium Amulii suspectus esset, et in responsionibus vacillaret, et alveum veste tegere satageret, latere illos non potnit, quin eum furtivi aliquid ferre opinati alveum in medium proferrent. tum autem ibi quidam eorum aderat qui pueros exposuerant; qui alveo agnito ad Amulium occurrit et rem nuntiat. Faustus a rege interrogatus pueros incolumes esse respondit, sed procul ab Alba pecudes pascere: alveum vero se afferre filiae puerorum matri, cum videre desideranti. his turbatus Amulius quendam ad Numitorem mittit percontatum an superstites esse pueros audivisset, is vero, quem miserat, Numitoris amicus erat, qui cum senem in Remi amplexu invenisset, eis animos addidit et rem maturare eos iussit, atque ipse etiam adiumento fuit. iam Romulus quoque aderat in proximo cum magna agrestium manu, ad quem civium

καὶ τῶν πολιτῶν δὲ αὐτῷ οὐκ ὀλίγοι προσήεσαν μίσει τοῦ Ἀμου-
λου. ὃς οὕτω τῶν πραγμάτων συνενεχθέντων οὐδὲν οὔτε πράξας
οὔτε βουλευσας σωτήριον ἀνηρέθη.

3. Ῥωμῖλος μέντοι καὶ Ῥώμος τὴν τῆς Ἀλβης ἡγεμονίαν
ἑνὶ μητροπάτορι νέμαντες, καὶ τῇ μητρὶ τιμὴν πρόβουσαν, καθ'
ἑαυτοὺς εἶναι ἔκριναν (οὔτε γὰρ ἠνείχοντο ἄρχεισθαι), καὶ πόλιν P I 316
ἀναστήσασαι ἔνθα προειράφησαν ἤθελον. ὠρμημένοι δὲ πρὸς τὴν
τῆς πόλεως δόμησιν διαφορὰ συνέβη τοῖς ἀδελφοῖς περὶ τε τῆς
ἀρχῆς καὶ περὶ τῆς πόλεως, καὶ διὰ μάχης ἐχώρησαν, ἐν ᾗ ὁ
10 Ῥώμος ἀπέθανιν. ἕτερος δὲ λόγος ἔχει ὡς τοῦ Ῥωμύλου ἦδη
τάφρον δρύντοντος ἢ τῆς πόλεως εἶναι προτείσμα ἔμελλε, πῆ μὲν
ἀπύργε τὸ ἔργον ὃ Ῥώμος πῆ δὲ ἐγλενάζε· καὶ τέλος διαλλόμενον
αὐτῇ ὡς ἐδειχίεργον οἱ μὲν Ῥωμύλου πατάξαντος οἱ δ' ἑτέρου
τινὸς ἰστοροῦσι πειεῖν. ὄθεν καὶ ἐνομόσθη τὸν στρατοπέδου τά-
15 φρον τολμήσαντα διελθεῖν παρὰ τὰς συνήθειας ὁδοῦς, θανατοῦσθαι.
Ὁ δὲ Ῥωμῖλος θάψας τὸν ἀδελφὸν ᾤκιζε τὴν πόλιν, καὶ
βοῶν ἄρρενα συζεύξας θηλεία, καὶ ἀρότρω ὕννιν χαλκῆν ἐμβαλόν, B
αὐτὸς μὲν αὐλακα βαθεῖαν κυκλοτερεῇ περιέγραψεν, οἱ δ' ἐπάμε-
νοι τὰς βύλους, ἃς ἀνίστη τὸ ἄροτρον, εἰσω πάσας τῆς αὐλακος
20 περιέστρεφον. καὶ ὄπον μὲν ἔμελλε τὸ τεῖχος ἀνίστασθαι, καθὼς
εἴρηται ἢ αὐλαξ ἐτέμνητο, ἔνθα δὲ πύλας στήσαι διανοοῦντο,

10 τάφρον ἦδη AB. 11 ἔμελλεν εἶναι προτείσμα AB. 12 δὲ] δὲ γε AB. 13 πατάξαντος BC, πατάξαντος FW. 14 ὄθεν — θανατοῦσθαι non leguntur apud Plutarchum. 18 περιέγραψεν A, περιέγραψεν PW. 21 δὲ om A.

FOURTE. Cap. 3. Plutarchi Romulus, c. 9—17, nonnullis ex Dionis potissimum additis: excerptum Valerianum 3, Tzetzae schol. in Lycophronis Alexandrae c. 1232.

quoque non pauci odio Amulii se contulerant. hoc rerum stata Amulius, nihil salutaris consilii operisve molitus, occidit.

3. Romulus et Remus, Albana re Numitori avo permessa et in isto honore matri habito, suo more vivere (neque enim ferebant imperium) decreverunt; et urbem, quo in loco educati essent, condere voluerunt. eam rem aggressis fratribus discordia incessit de principatu et de urbe; ortaque pugna Remus occidit. alia fama est, Romulo fossam fodiente in munimentum urbis, Remum id opus partim prohibuisse partim derisisse, ac denique transilisse ut superatu facilem, eaque de causa vel a Romulo vel ab alio ictum cecidisse, unde receptum sit, qui fossam castrorum praeter solitas vias transierit, capite plecti.

Romulus fratre sepulto urbem condidit, et tauro vaccae iuncto aereoque vomere aratro inserto ipse sulcum profundam in orbem terrae impressit: qui eoquebantur, glebas ab aratro eversas omnes intra sulcum reposuerunt. atque ubi murus extruendus erat, sulcus, ut dictum

διάλειμμα ἐποιοῦντο τῆς αὐλακος, τὸ ἄροτρον ἀνέχοντες ὑπερθεν. πᾶν μὲν γὰρ τεῖχος νομίζουσι ἱερὸν· τὰς δὲ πόλεις εἴπερ ἤγηστο ἱεράς, οὐκ ἦν τὰ μὲν δι' αὐτῶν εἰσάγειν τὰ δὲ ἀποπέμνειν τῶν ἀναγκαίων καὶ μὴ καθαρῶν.

Ἡ δὲ κτίσις τῆς πόλεως ταύτης ἡμέρᾳ τετέλειστο τῇ πρὸ ἐν-6
δεκα καλανδῶν Μαΐων, ἣ ἔν εἰκοστῇ Ἀπριλλίου· καὶ τὴν
W II 6 ἡμέραν ταύτην ἐορτάζουσι Ῥωμαῖοι, γενέθλιον τῆς πατρίδος θνο-
C μάζοντες. δεκάκαιδεκα δ' εἶναι Ῥωμαῖος ἐνιαυτῶν ἀναγέγρα-
πται διὰ τὴν Ῥώμην συνώκησεν. ἔκτισε δὲ αὐτὴν περὶ τὴν τοῦ
Φουσταύλου οἰκίαν· ὀνόμαστο δ' ὁ χώρος Παλάτιον. 10

Ἐπισθείσης μέντοι τῆς πόλεως, ὅσον μὲν ἐν ἡλικίᾳ στρα-
τευσίμῳ πληθὸς ἐτύχωνεν, εἰς στρατιωτικὰ διεῖλε συντάγματα
(ἕκαστον δὲ σύνταγμα πηζῶν τρισχιλίων ἦν καὶ τριακοσίων ἰππέων,
ἐκλήθη δὲ λεγῶν, διὰ λογάδες ἦσαν ἐκ πάντων οἱ μάχιοι), τοῖς
δ' ἄλλοις δῆμῳ ἐκέρχθη. καὶ τὸν δῆμον ποπούλους ὀνόμασεν· 15
ᾧθεν καὶ παρὰ ταῖς βίβλοις ταῖς νομικαῖς ποπούλαρία κέκληται ἡ
D δημοτικὴ ἀγωγή. τῶν μέντοι περιφανεστέρων γένει τε καὶ συνέ-
σει καὶ βίου αἰρέσει ἕκατὸν ἀπέδειξε βουλευτάς, πατρικίους θνο-
μάσας αὐτούς· τὸ δὲ λοιπὸν σύστημα σενάτων προσηγόρευσεν, ὃ
ἔστι γερονσία. πατρικιοὶ μέντοι οἱ βουλευταὶ ἐπεκλήθησαν ἣ ὅτι 20

3 ἐαυτῶν A. 6 ἣ ἔν εἰκοστῇ Ἀπριλλίου A. haec
non leguntur apud Plutarchum. 8 δεκάκαιδεκα — 10 Παλιότιον
Dionis excerptum Valesianum 3. 10 cf. lib. 10 cap. 32, pag. 533
c edit. Paris. 12 κλήθη BCW. "Regii et Colb. κλήθος, at-
que ita emendavimus" Ducascausa. 16 ᾧθεν — 17 ἀγωγή
Plutarchi verbis addita sunt. 19 λοιπὸν] sic libri mss: PW
σφῶν λοιπὸν. σφῶν recens adscriptum margini C. Plutarchus καὶ
αὐτούς μὲν πατρικίους, τὸ δὲ σύστημα σενάτων προσηγόρευσεν.
ἀνάγον C.

est, ductus fuit: ubi vero portas exstruere instituerunt, aratro sursum
elato sulcum interruperunt. nam omnem murum sanctum censent: si
vero portas etiam sanctas censerent, non utique res necessarias et im-
mundas per eas vel inferre vel efferre liceret.

Urbis aedificatio undecimo Kal. Maias, hoc est vigesimo Aprilis est
absoluta: qui dies Romanis festus est et patriae natalis appellatur. quo
tempore memorant Romulam 18 annorum fuisse. condidit autem urbem
eo in loco ubi Faustus habitabat, qui locus Palatium dicebatur.

Urbe perfecta, qui militari aetate erant, eos in legiones, inde dictas
quod bello apti ex omnibus legerentur, distribuit: reliqui populi nomiae
censebantur, unde apud iureconsultos popularis actio vocata. habebat
autem tam legio tar milles pedites et trecentenos equites. ex illu-
strioribus genere prudentia et instituto vitae centum creat senatores,
quos patricios nominavit, coetum senatum. senatores porro appellati
fuere patricii sive quod ingeniorum liberum patres essent, seu potius

παιδῶν ἦσαν γνησίων πατέρες, ἢ μᾶλλον ὅτι αὐτοὶ πατέρας ἑαυ-
 τῶν ἀποδεικνύειν ἠθέλησαντο ἕκαστος ἐκ γένους ὄντες γνωρίσμον, ἢ
 ἀπὸ τῆς πατρωνίας· οὕτω δ' ἐκάλουν τὴν προστασίαν· πατρωνίας
 γὰρ τοὺς κηδεμονικοὺς καὶ βοηθητικοὺς προσηγέρεον. μάλιστα
 5 δ' ἂν τις καταστοχάσαιτο τῆς τοῦ Ῥωμύλου διανοίας, εἰ οἴοιτο
 διὰ τῆς κλήσεως ταύτης ἐμφαίνειν χρῆναι τοὺς πρώτους καὶ δυνα-
 τωτάτους τῆς πόλεως πατρικῆ κηδεμονία κήδεσθαι τῶν ταπεινο- P I 317
 τέρων, ἕνα δὲ καὶ τὸν δῆμον ἐνάγειν διὰ τῆς τῶν πατρικίων
 προσηγορίας εἰς τὸ μὴ ἔχθεσθαι ταῖς τῶν κρείττωνων τιμαῖς ἀλλ'
 10 ἐνοικοῦς διακίσθαι, νομίζοντας πατέρας αὐτοὺς καὶ προσαγο-
 ρεύοντας.

Πολλῶν δὲ τῆ πόλει ἐνοικισθέντων ὧν ὀλίγοι γυναιξὶ συνε-
 ζήγουντο, φρονεῖς τῷ Ῥωμύλῳ ἐγένετο ἵνα κάκεινοι γυναικας
 ἑαυτοῖς συνοικίσωσι. σύγλυδες δὲ καὶ ἐξ ἀπόρων ὄντες καὶ ἀφα-
 15 κῶν, ὑπερωρῶντο πρὸς κῆδος παρὰ τῶν γειτνιώντων ἐθῶν. βού-
 λεται τοίνυν ἐξ ἀρπαγῆς λαβεῖν γυναῖκας τοὺς πολέτας αὐτοῦ, καὶ
 κηρύσσει θυσίαν καὶ ἀγῶνα καὶ θῆαν μέλλειν ἐπιτελεῖν πανηγυρι-
 κήν, ὡς βιωμοῦ εὐρημέτου θεοῦ καινοῦ. καὶ πολλοὶ συνήλθον. B
 αὐτὸς δὲ προεκάθητο μετὰ τῶν ἀρίστων, ἀλοσυρῆδι κεκοσμημένος·
 20 δίδωκε δὲ τῷ δήμῳ τῆς ἐπιχειρήσεως σύμβολον τὴν τῆς ἀλοσυρῆδος
 διάπτυξιν καὶ αὐδῆς ταύτης περιβολήν. οὗ γενομένου σπασάμε-
 νοι τὰ ξίφη μετὰ βοῆς ὤρμησαν καὶ ἤρπαζον τὰς θυγατέρας τῶν
 Σαβίνων παρθένους, οὐ μέντοι γυναικας τινῶν.

3 πατρωνίας Plutarchus. οὕτως ABC. 8 καὶ om A.
 14 δὲ γὰρ AC. 15 ὑπερωρῶντο Plutarchus. γειτνιών-
 των AC, γειτνιόντων PW. βουλεύεται AB. 17 τείλει A.

quod patres suos demonstrare possent, nobili quisque ortus genere, sive a patrocio et ope forenda. verum is proximo ad Romuli mentem accedere videri queat qui eam nomine patriciorum significare voluisse crediderit, principibus et potentissimis civitatis humiliores patria cura complectendos esse; simulque plebem eo perducere studuisse, ne superiorum honoribus invideret, sed faveret potius iis quos patres et putaret et appellaret.

Cum autem in civitatem multi recepti essent caelibes, Romulo curae fuit ut illi quoque uxores nanciscerentur. sed quia convenae ob stirpem inopem atque obscuram a vicinis populis spernebantur, consilium inquit raptu parandi coniuges suis civibus: et rem divinam ludorsaque celebritatem indicit, quasi ara novi dei inventa esset. quo cum multi convenissent, ipse cum optimatibus praesidens purpura conspicuus eam populo tesseram dedit ut, cum purpuram explicasset ac rursus compli- casset, rem aggredereatur. quo facto strictis ensibus et eam clamoribus impetu facte Sabiaorum filias virgines, nullas autem uxores, rapiebant.

Τολμηθείσης δὲ τῆς ἀρπαγῆς οἱ Σαβίνοι, πολλοὶ καὶ πολεμικοὶ ὄντες καὶ κόμας ἀτειχίστους οἰκοῦντες διὰ τὸ μέγα φρονεῖν ὡς Λακεδαιμονίων ἄποικοι, πρῆσβειαν πρὸς τὸν Ῥωμῆλον πεπαιγνται, λῦσαι τὸ πῆς βίας ἔργον ζητοῦντες, πειθοῖ δὲ καὶ νόμῳ πράττειν τοῖς γένεσι φίλαν καὶ οἰκειότητα. τοῦ δὲ Ῥωμῆλου τὰς μὲν δ
 C κόρας μὴ προΐεμενον, ἀξιοῦντος δὲ τὴν κοινωνίαν δέχεσθαι τοὺς Σαβίνους, οἱ μὲν ἄλλοι βουλευόμενοι διέτριβον, Ἄκρων δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Καιτηνῶν, θυμοειδῆς ἀνὴρ καὶ πολεμικώτατος, προεξανέστη καὶ μετὰ πολλῆς ἐχώρει δυνάμειος ἐπὶ τὸν Ῥωμῆλον. ὁμοῦ δὲ γεγονότες ἀλλήλους προὔκαλοῦντο μάχεσθαι, ἀτρεμοῦντων 10 τῶν στρατευμάτων. τῆς γοῦν μονομαχίας ἀμφοῖν γενομένης καταβάλλει μὲν ὁ Ῥωμῆλος τὸν Ἄκρωνα, τρέπεται δὲ καὶ τὸ ἐκείνου στρατεύμα μάχης συγκροτηθείσης· καὶ τὴν πόλιν αἰρεῖ, οὐ μέντοι τοὺς ἐν αὐτῇ κακόν τι δίδετο, ἀλλ' ἢ μόνον ἐκλευσε τὰς οἰκίας καθελόντας ἀκολουθεῖν εἰς Ῥώμην αὐτῷ, ὡς πόλιντας ἐσομένους 15 καὶ τῶν ἴσων ἀξιοῦθησομένους.

D Ἔπειτα καὶ ἄλλοι τῶν Σαβίνων τοῖς Ῥωμαίοις ἐμαχέσαντο καὶ ἠττήθησαν. ἐπὶ τούτοις οἱ λοιποὶ τῶν Σαβίνων τὸν Τάτιον στρατηγὸν ἀποδιξάσαντες ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐστράτευσαν καὶ τὸ Καπιτώλιον εἶλον προδομένον ὑπὸ Ταρπητίας τῆς θυγατρὸς τοῦ φρου- 20

W Π 7 ράρχου. ἐκείνη γὰρ ἐφ' ὕδαρ κατελθούσα συνελήφθη καὶ ἤχθη πρὸς Τάτιον, καὶ ἀνεπίσθη προδοῦναι τὸ ἔρυμνι, τῶν χρυσῶν

8 καιτηνῶν C, Κεινητῶν Plutarchus. 10 γεγονότες AC, γε-
 γονότες PW. προὔκαλοῦντο A Plutarchus, προεκαλοῦντο PW.
 11 μονομαχίας] μοναρχίας A. 14 τοὺς add AB. 15 καθε-
 λόντες A. 18 στρατηγὸν τὸν τάτιον AB. 20 προδοῖο —,
 reliquis litteris erasis et recens suppletis, B. 21 ἐκείνη —
 22 Τάτιον non habet Plutarchus.

Ob id facinus Sabini, populosa gens et bellicosa, quaeque ob animorum magnitudinem, ut Lacedaemoniorum colonos par est, pagos sine muris incolebat, per legatos a Romulo petierunt ut, violentia rescissa, voluntate et lege amicitia inter ipsos et affinitas contraheretur. Romulo vero puellas non reddente, sed postulante ut Sabini coniugia probarent, aliis consultando tempus trahentibus, Acron Caeninensium rex, vir iracundus et bellicosissimus, prior armis arreptis magnas copias contra Romulum ducit, cum ambo in propinquo essent, uterque alterum ad pugnam provocat, quiescentibus exercitiibus. In eo singulari certamine Romulus Acronem obruncat, commissoque praelio eius exercitum fundit fugatique, urbem capit, neque tamen cives alia clade afficit quam quod dirutis aedibus se Romam equi iussit, cives futuros et aeque jure auros.

Deinde etiam aliis Sabinis Romanos bello aggressis et superatis, demum reliqui Tatius duce creato Romae bellam intulerunt, et Capitolium a Tarpeia, eius qui arci praeserat filia, proditam ceperunt. quae cum aquam petitam extra moenia ivisset, ad Tatium perducta persuaderi

βραχιονιστήρων ἐρασθεῖσα οὓς ἐν ταῖς ἀρσιστραῖς ἐφόρουν χερσὶν οἱ Σαβῖνοι, καὶ μισθὸν ὑπὲρ τῆς προδοσίας αὐτοὺς λαβεῖν ἀπαίτησασα. συνθεμένου δὲ τοῦ Τατίου νύκτωρ μίαν πύλην ἀνοίξασα τοὺς Σαβῖνους ἰδέξατο. εἰσελθῶν δὲ ὁ Τάτιος ἐκέλευσε τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὄσα ἐν ταῖς ἀρσιστραῖς χερσὶν ἔφερον διδόναι αὐτῇ, καὶ πρῶτος αὐτὸς τὸν βραχιονιστήρα τῇ Ταρπητᾷ ἐπέφραψε καὶ τὸν θυρεόν. πάντων δὲ ὁμοίως ποιοῦντων βαλλομένη τε τῷ χρυσῷ καὶ καταχωσθεῖσα τοῖς θυρεοῖς ὑπὸ πλήθους καὶ βάρους ἀπέθανεν.

10 Ἔργω οὖν οὗτος ἐποίησεν ὁ λόγος ἕστερον εἶπον ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντίγονος· ὁ μὲν γὰρ προδοσίαν ἔφη φιλεῖν, προδότην δὲ μισεῖν· ὁ δὲ Ἀντίγονος προδιδόντας μὲν ἀσπασίως εἶπε προσεῖσθαι, προδιδωκόσι δὲ ἀπεχθάνεσθαι.

4. Αἰφθάλως δὲ τῆς ἄκρας ὑπὸ τῶν Σαβῖνῶν, μάχη 15 καρτερὰ συνερράγη μέσον αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων, ἐν ᾗ πολλοὶ μὲν ἔπεσον, ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐπλήγη λίθῳ τὴν κεφαλὴν. ἔτι δὲ μάχεσθαι παρασκευαζομένους τοὺς Σαβῖνους ἐπέσχον αἱ ἠρπασμέναι θυγατέρες αὐτῶν, ἄλλοθεν ἄλλαι μετὰ βοῆς καὶ ὀλογγυμοῦ ὀφθεῖσαι αὐτοῖς, αἱ μὲν νήπια πρὸς ταῖς ἀγκάλαις κομψύουσαι, αἱ δὲ 20 τὴν κόμην προῦσχόμεναι λελυμένην, πᾶσαι δὲ ἀνακαλούμεναι τοῖς φιλιτάτοις ὀνόμασι ποτὲ μὲν τοὺς Σαβῖνους ποτὲ δὲ τοὺς Ῥωμαίους. ἐπεκλάσθησαν οὖν οἱ ἐναντίοι καὶ διέστησαν αὐταῖς ἐν μίῳ στήναι τῆς παρατάξεως, καὶ κλαυθμὸς ἅμα διὰ πάντων ἐχώρει. δια-

1 βραχιονιστήρων A. 2 λαβεῖν αὐτοὺς A. 12 προδιδόντας AC, προδιδόντος PW. 17 ἠρπασμέναι BW. 18 ἀλαγγυμοῦ Plutarchus.

Fontes. Cap. 4. Plutarchi Romulus, c. 18—29.

sibi sivit ut arcam proderet: Sabinosque, aureas armillas quas laevo brachio habebant pacta, noctu una porta accipit. Tatius ingressus suos quicquid laeva gestarent Tarpeiae dare iussit, et ipse primus armillam et scutum in eam coniecit. quod cum omnes facerent, auri scutorumque multitudine oppressa exspirat.

Hic igitur re ipsa declaravit, quod Caesar et Antigonus post sermone usurparunt: nam alter se proditorem amare, proditores odiasse, alter eos qui prodant benigne admittere, qui prodiderint se aversari dixit.

4. Arce a Sabinis capta pugna vehemens inter eos et Romanos exarsit, in qua multi ceciderunt, Romulus lapide caput ictus est. Sabinos vero ad urgendum praelium paratos raptae ipsorum filiae inhibuerunt, aliae aliunde cum clamore et ululatu progressae, partim infantes in ulnis gestantes, partim passum capillum praetendentes, omnes vero suavissimis nominibus nunc Sabinos nunc Romanos inelamantes, movit ea res hostes, ut dirempta acie mulieres in medio stare paterentur, nemine non plorante. ac

λεχθέντων δὲ τῶν γυναικῶν συνήλθον εἰς λόγους οἱ ἡγεμόνες καὶ συνέθεντο τῶν μὲν γυναικῶν αἰ βοῶνται τοῖς ἔχουσι συνοικεῖν, C πάντως ἔργου καὶ πόσης λατρίας πλὴν ταλασίας ἀφαιρέσας, οἰκεῖν δὲ τὴν πόλιν Ῥωμαίους καὶ Σαβίνους κοινῇ, καὶ καλεῖσθαι αὐτὴν Ῥώμην ἐπὶ Ῥωμύλῳ, Κυρίτας δὲ Ῥωμαίους ἐπὶ τῇ Τατίου πατρὶδι Κυρίτα, βασιλεύειν δὲ κοινῇ καὶ στρατηγεῖν ἀμφοτέρους. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὰς συνθήκας ἔθεντο καλεῖται κομίτιον, τόπος δηλαδὴ συνλεύσεως· κόμιρα γὰρ Ῥωμαίοις τὸ συνέλθειν λέγεται. προσακατελέχθησαν δὲ τοῖς πατρικίοις ἐκ τῶν Σαβίνων ἕτεροι ἑκατόν. ἐβουλεύοντο δὲ οἱ βασιλεῖς οὐκ εὐθὺς ἐν κοινῷ μετ' ἀλλή- 10 λων, ἀλλ' ἑκάτερος πρότερον ἰδίᾳ μετὰ τῶν ἑκατόν· εἶτα εἰς τὸ αὐτὸ πάντες συνήγοντο.

D Ἐτεῖ δὲ πέμπτῳ τοῦ Τατίου Ῥωμύλῳ συμβασιλεύειν, συγγενεῖς αὐτοῦ πρέσβεις καθ' ὁδὸν ἐντυχόντες εἰς Ῥώμην ἀπὸ Λαυρέντιου βαδίζουσι ἐπιχειροῦν ἀφαιρῆσθαι βίᾳ τὰ χρήματα αἰ 15 ἐπήγοντο, καὶ μὴ προἰεμένους ἀλλ' ἀμνομένους ἀνέilon. ὁ μὲν οὖν Ῥωμύλος κολάζεσθαι τοὺς ἀδικήσαντας ἐψηφίετο, ὁ δὲ Τάτιος ἐξέκρουε καὶ παρήγε· καὶ τοῦτο μόνον ὑπῆρξεν αἰτίον σφίσι διαφορᾶς ἔμφαντος. οἱ δὲ τῶν ἀτηρημένων οἰκεῖοι μὴ τυγχάνοντες δίκης, ἐν Ἀλβανῷ θύοντα μετὰ Ῥωμύλον τὸν Τατίον 20 προσπεσόντες κτινῆρουσι· τὸν δὲ Ῥωμέλον ὡς δίκαιον ἄνδρα οὖν

2 τῶν om C. 3 ἀφαιρέσας Plutarchus, ἀφαιρέσει A, ἀφαιρέσει PW. 5 ἐπὶ Ῥωμύλον C, ἀπὸ Ῥωμύλον W. 6 Κυρίτα om Plutarchus. 7 κομίτιον] haeo similiter Dio, exc. Vatic. 3, sed suppletus ex Plutarcho. 13 τατίου Ῥωμύλῳ συμβασιλεύοντος A. 17 κολάζεσθαι AB, κολάσει PW: Plutarchus δεῖν φέρετο κολάζεσθαι. 20 Ἀλβανῷ PW, Λαβινίῳ Plutarchus cum Dionysio Halicarnassensi et Livio.

mulierum verbis adducti duos colloquio habito pepigerunt ut matronae quae vellent apud maritos manerent omnia operis omnisque ministerii praeterquam lanificii immanes, et Sabinae aequo iure cum Romanis viverent, ipsaeque urbs a Romulo Roma, populus Quirites a Curibus Tatii patria vocaretur, et ambo regnum ac militare imperium consociarent. locus in quo foedus ictum est a coenando comitium appellatur. ex Sabinis centum in patricios lecti sunt. reges vero non statim communiter, sed cum suis uterque centum patribus seorsim deliberabant: deinde in locum unum omnes congregabantur.

Anno quinto Tatii cum Romulo regnantis propinqui regis Tatii Laurentium legatos Romam ituros in itinere spoliare aggressi, repugnantes et se unaque defendentes occiderunt. ac Romulo iniurios puniendos esse decernente, Tatius poenam eludente et differente, reges hac una in re aperte dissenserunt. caesorum propinqui iure negato Tatium in Albano cum Romulo sacrificantem concursu facto interficiunt, Romulum ut

ἐσθνημαίαις πρόειπεμψαν. οὐ μὴν ἐτάραξε τοὺς Σαβίνους ὁ φόβος τοῦ ἀρχοντος σφῶν, ἀλλ' οἱ μὲν εὐνοία τῇ πρὸς Ῥωμόλον, οἱ P I 319 δὲ φόβῳ τῆς δυνάμεως εἰκοντες διετέλουν. αἷτα λοιμοὺς ἐπιπίπτει τῇ Ῥώμῃ θανάτους αἰφνιδίους ἀνθρώποις ἐπιφέρων νόσων χωρὶς, 8 καὶ ἀφορία καρπῶν καὶ θρεμμάτων ἀγονία· ὑσθη δὲ καὶ σταγῶσιν αἵματος ἢ πόλις. ὅμοια δὲ καὶ τοῖς Λαυρεντίοις συντίβαινεν. ἰδοῦκε τοῖνων διὰ τὸν Τατίου φόνον καὶ τοὺς παρὰ τῶν Σαβίνων ἀνηρημένους πρέσβεις ποσηλατεῖν τὰς πόλεις δαιμόνιον μῆνιμι. ἐκδοθέντων δὲ τῶν φονίων καὶ κολασθέντων ἐλώφησαν τὰ δεινὰ.

10 Ῥωννυμένων δὲ τῶν πραγμάτων Ῥωμαίοις οἱ μὲν ἀσθενέστροι τῶν προσοικῶν ὑπέκνπιον, οἱ δυνατοὶ δὲ οὐκ ᾤνοντο δεῖν B περιορᾶν ἀλλὰ κολοῦεν τὴν ἀΰξησην. πρῶτοι δὲ Τυρρηγῶν W II 8 Ὀσῆιοι ἀρχὴν ἐποίησαντο πολέμου. συμβαλόντες οὖν καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες ὁμολογίαν ἐποίησαντο καὶ φίλλαν ἐπὶ Ἰνιαυτοδς ἑκα- 15 τόν, καὶ τῶν παρ' ἀπτοῖς ἀρίστων παρήσχον εἰς ὄμηρειαν πενήκοντα.

Ἐθριάμβευσεν οὖν τοῦτους νικήσας Ῥωμόλος. εἶτα ἐπαρθεῖς ταῖς παραλόγοις ἐδνχλαῖς καὶ βαρυντέρῳ φρονήματι χρώμενος ἔξισατο τοῦ δημοτικοῦ καὶ παρήλλαττε καὶ εἰς ἐπαχθῆ μοναρχίαν 20 καὶ λυποῦσαν ἀπὸ τοῦ σχήματος ἑαυτὸν ἐσχημάτιζεν. ἄλουρηγῆ μὲν γὰρ ἐνεδέετο χιτῶνα καὶ τῆβεννον ἡμπόσχετο περὶ κέρφυρον καὶ πεδίλοισ ἐκέχρητο ἐρυσφοῖς καὶ ἐν θρόνῳ ἀνακλίτω καθήμενος C

2 σφῶν ἀρχοντος A. 4 Ῥώμη] πόλις A. 12 κολοῦεν C
Plutarchus, καλῶσιν PW. 13 σῆροι ABC. 19 ἔξισα B.
21 ἐνεδέετο A: Plutarchus ἐνεδέετο. ἡμπόσχετο A, ἡμπόσχετο B, ἡμπόσχετο PW. καὶ πεδίλοισ ἐκέχρητο ἐρυσφοῖς om Plutarchus.

virum iustum laudibus prosequentes. Sabinos sui ducis caedes non turbavit quo minus partim benevolentia erga Romanum, partim eius potentiae metus, parerent. deinde Romae pestilentia laboratum, hominibus sine morbis repente morientibus, ac sterilitate agrorum et pecudum; et sanguineae guttae depluerunt. cum Laurentibus etiam similia accidissent, opinio fuit, nomen caedis Tatii et legatorum, quos Sabini trucidassent, exigere poenas. homicidia ad supplicium deditis mala illa desierunt.

Crescentibus Romanorum viribus, ex finitimis populis imbecilliores cedebant: potentibus vero non conivendum esse ratus, sed incrementa prohibenda, primi Tyrrhenerum Vesentes occupant bellum facere. congressi multis amissis pacione inducias in centum annos impetrarunt, quinquaginta ex optimatibus obsequiis datis.

His superatis Romulus triumphavit; atque inde mirandis successibus elatior et gravior factus, relicta mutataque populari consuetudine se ad odiosae et molestae monarchiae habitum conformavit, tunicam purpuream et togam praetextam induere et rubris calcibus uti solitus, et in solio re-

ἐχρημάτιζεν· ἦσαν δὲ περὶ αὐτὸν αἰεὶ καὶ τῶν νέων συχνοί, οὓς Κίλερας προσηγόρευεν, ὃ κατὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων διάλεκτον δηλοῖ τοὺς ταχεῖς, καὶ πρόβαθον ἐβάδιζον ἕτεροι βακτηρίαις τὸν ὄχλον ἀνείργοντες, ἐπιέζασμένοι ἱμάντας, ὥστε συνδεῖν οὓς κελου-
σθῶσιν. 5

Ἐπεὶ δὲ Νομίτορος τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν Ἄλβη τελευτήσαν-
τος, Ῥωμύλω προσηκούσης τῆς βασιλείας, αὐτὸς εἰς μέσον ἔθηκε
τὴν πολιτείαν δημαγωγῶν, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἀπεδείκνυεν ἄρχοντα
τοῖς Σαβίνοις, ἠρέθισε τοὺς ἐν Ῥώμῃ δυνατοὺς ἀβασίλευτον
D ζητεῖν καὶ αὐτόνομον πολιτείαν. οὐδὲ γὰρ οἱ καλούμενοι πατρι-10
κιοὶ πραγμάτων μετέχον, ἀλλ' ὄνομα καὶ σχῆμα ἦν αὐτοῖς, ἔθους
ἕνεκα μᾶλλον ἢ γνώμης ἀθροισμένοις εἰς τὸ βουλευτήριον· εἶτα
Ῥωμύλου πρῶτοντος ἠκροῶντο σιγῇ, καὶ τὸ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ
δεδογμένον ἐκείνῳ μαθεῖν πλέον ἔχοντες τῶν λοιπῶν ἀπηλλάττοντο.
ὄθεν ἐδόκει τὴν γερουσίαν προσηλακίζειν· διὸ αὕτη ἕνδοπος ἔδοξε 15
μετ' ὀλίγον ἀφανοῦς γενομένου Ῥωμύλου. λέγεται γὰρ ἐκκλη-
σίαν ὄντος αὐτοῦ περὶ τὸ καλούμενον Αἰγὸς ἔλος τοῦ μὲν ἡλίου
τὸ φῶς ἐπιλείπειν, γύκτα δὲ κατασχεῖν βροντὰς τε δεινὰς συμβῆναι
καὶ πνοὰς ἀνέμων ζάλην ἑλαυνούσας· ἐν δὲ τούτῳ τὸν μὲν ὄχλον
P I 320 φεύγειν, τοὺς δὲ δυνατοὺς συστραφεῖν μετ' ἀλλήλων. τῆς δ' 20
ἐν τῷ αἴρι ταραχῆς λοφησάσης καὶ αὐθις πολλῶν ὄμοῦ γενομένων
ζητεῖσθαι τὸν βασιλέα· τοὺς δὲ δυνατοὺς οὐκ εἶν ἐξετάζειν περὶ

2 προσηγόρευεν A. τῶν om BC. 4 κελουσθῆναι C.
9 σαβίνοις etiam Pintarchi codices: Xylander Ἄλβανοῖς. 13 πρῶ-
τοντος] πρῶτάτωντος Pintarchus. 14 μαθεῖν A, μαθῶν PW.
16 ἀφανοῦς μετ' ὀλίγον A. 19 ἑλαυνούσας] ἀχρούσας A.
20 φεύγειν Plutarchus.

clinatus respondero; multosque iuvenes, quos Celeres vocabat, semper iuxta se habuit, et victores ante se, baculis turbam summoventes et lora gerentes quibus vincirent homines iussi a rege.

Ut autem avo Numitore mortuo Albanoque regno ad ipsum perti-
nente rem publicam ad conciliandos populi animos libertate donavit, et
quotannis principem Sabinis designavit, Romani proceres ad cupiditatem
popularis liberaeque rei publicae sunt incitati. neque enim patriciorum
nulla erat in rebus gerendis auctoritas, sed nomen duntaxat et habitum
regi accommodabant, cum consuetudinis potius ergo quam sententiae
dicendae causa in curiam vocati Romulum decernentem taciti audirent,
nulla re superiores caeteris nisi quod, quae ille decrevisset, primi audie-
bant. ea re cum dignitatem senatus imminuere videretur, ac paulo post
in terris esse desiisset, patres suspicione haud caruerunt. nam cum ad
Caprae paludem contionem haberet, fertur obscurato sole nox exatitisse
cum horrendis tonitribus et procellis. interea turbam diffugisse, pro-
ceres vero sese congregasse. tempestate sedata populoque rursus con-

αὐτοῦ, τιμῶν δὲ παρακελεύεσθαι πᾶσι καὶ σέβασθαι Ῥωμύλον ὡς ἀνηρπασμένον εἰς θεοῦς, καὶ θεὸν ἐσόμενον σφίσι ἐν ἀντι χρηστοῦ βασιλέως.

Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ πεπεισμένοι τοῖς λόγοις ἀπηλλάκτοντο ἑλλήσι χρησταῖς ἀλωρούμενοι, ἔτιοι δὲ ἐν ὑποναίαις τοῦ πατρικίου πεποιήτο καὶ ἐτάραττον ὡς τὸν δῆμον ἀβέλτερα πείθοντας, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως γεγονότας ἀντόχειρας. καὶ πράγματα ἐν παρῶν τοῖς δυνατοῖς, εἰ μὴ τις τῶν ἐμπέων Ἰούλιος Πρόκλος, B γένει τε δοκιμώτατος καὶ ἤθει χρηστός καὶ Ῥωμύλῳ πιστός, εἰς 10 ἀγορᾶν ἑλθὼν ἐνόρκως εἶπεν ὡς δεφθεῖη Ῥωμύλος αὐτῷ καλὸς καὶ μέγας ὡς οὔποτε πρόσθεν καὶ ὄπλοις λαμπροῖς κεκοσμημένος καὶ φλέγουσι, καὶ ὡς αὐτὸς μὲν πρόδοιτο "τί δὴ παθῶν ὦ βασιλεῦ ἡμῶν μὲν ἐν αἰτίαις πεποιήκας πονηραῖς, πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν ἐν 15 πένθει προλλοκίαις"; ἐκεῖνος δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείνοιο "θεοῖς ἔδοξεν ὦ Πρόκλε τοσοῦτον χρόνον ἡμῶν γενέσθαι μετ' ἀνθρώπων, αὐθις δ' οὐρανὸν οἰκεῖν, ἐκεῖθεν ὄντας. ἀλλὰ χαίρει καὶ φράζει Ῥωμαίοις ὅτι σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν ἀσκοῦντες ἐπὶ πλείστον C δυνάμειος ἀνθρωπίνης ἀφίχονται. ἐγὼ δὲ ὑμῖν εὐμενῆς ἴσομαι Κυρίνος." ταῦτα διὰ τε τὸν ὄρκον τοῦ λέγοντος καὶ τὸν τρόπον 20 πιστὰ Ῥωμαίοις ἔδοκει τοσοῦτον ὡς μὴ τινα ἀντιπεινῖν, πάσης δὲ ἀφαιμένους ὑποψίας τε καὶ διαβολῆς εἶχεσθαι Κυρίνῳ καὶ Θεοκλυτεῖν. ταύτην δὲ τὴν ἐκωνυμίαν φασὶ τῷ Ῥωμύλῳ γενέσθαι ἢ

2 ἀνηρπασμένον A Plutarchus, ἀνηρκαμένον PW. 6 ἐτάραττον AC Plutarchus, ἐταράττοντο FW. 8 [ἐκείνῳ] Plutarchus πεποιήκας. 11 ὅς] καὶ ὅς A. 15 ἡμῶν μετ' ἀνθρώπων γενέσθαι χρόνον AB. 22 φησὶ A.

gregato quae situm esse Romulum, sed potentes de eo quaeri vetuisse atque omnes hortatos esse ut eum ad deos raptum venerarentur et colerent, deum pro bono rege futurum.

Ac vulgus his verbis acquievit, spe bona praeditam: quidam autem suspectos habuere patres et exagitavere, ut qui vulgo inane commentum persuaderent, cum ipsi Romulum discerpsissent. atque si negotium facessissent potentibus, nisi Proculus Iulius equus, et genere et moribus probatissimus ac Romulo fidus, pro contione iureiurando affirmasset, Romulum sibi angustiores solito in armis splendidis atque fulgentibus apparuisse, seque illum percontatum esse, quomobrem senatum in atrocis crimina, civitatem in luctum coniecisset. eum vero respondisse, diis ita visum ut tantum temporis inter mortales esset, atque in caelum, unde venisset, reverteretur. abiret ac nuntiaret Romanis, si modestiam et rem militarem colerent, ad summum humanae potentiae fastigium adscensuros: se vero eis propitium fore Quirinum. haec dicenti tum ob iusurandum tum ob auctoritatem viri tanta fides fuit, ut nemo refragaretur, omnique suspicione et calumnia amota Quirino vota facerent, numine eius invocato. hoc autem cognomen Romulo factum tradunt vel ob

ὅτι τοὺς πολλὰς Κυρίτας ὠνόμαζον, ἢ ὅτι τὴν αἰχμὴν ἢ τὸ δόρυ
 W Π 9 κυρίον ἐκάλουν οἱ παλαιοί· ὡς οὖν ἀρήϊον τινα τὸν Ῥωμύλον ἢ
 αἰχμητὴν θεὸν ὀνομασθῆναι Κυρίον. λέγεται δὲ τέσσαρα μὲν
 D ἔτη καὶ πενήκοντα βιώναι, ὄγδοον δ' ἐπὶ τριακοστῷ βασιλεύων
 ἐνιαυτὸν ἔξ ἀνδρώπων ἀφανισθῆναι. 5

5. Τούτων δὲ περὶ τὸν Ῥωμύλον συμβεβηκότων βασιλεύ-
 σθαι μὲν ἰδόκει πᾶσιν, ἕρις δὲ τις καὶ στάσις ἐφύετο τοῖς ἐν
 Ῥώμῃ οὐκ ὑπὲρ ἀνδρῶς μόνον ἡγεμονεύσοντος, ἀλλὰ καὶ πότερον
 τῶν γενῶν παρεῖχε τὸν ἄρξοντα. τοῖς τε γὰρ μετὰ Ῥωμύλου
 πρώτοις συνοικίασαι τὴν πόλιν οὐκ ἀνεκτὸν ἰδόκει, παρ' αὐτῶν 10
 προσληφθέντας τοὺς Σαβίνους εἰς πολιτείαν, ἄρχειν τῶν δεξαμέ-
 νων βιάζεσθαι· οἱ Σαβῖνοι δὲ ἐτέρωθεν, ὅτι τοῦ Τατίου θανόν-
 τος μόνον εἶασαν τὸν Ῥωμύλον ἄρχειν, ἔξ ἑαυτῶν ἡξίον αἰρε-
 P I 321 θῆναι τὸν ἄρξοντα.

Ἡρῖον μὲν οὖν οὕτω τὰ μέρη ἐκάτερα, μετιώρου δ' ἐπὶ 15
 τούτοις ὄντος τοῦ πολιτεύματος οἱ πατρίκιοι πενήκοντα καὶ ἑκα-
 τὸν ὄντες ἔταξαν ἕκαστον ἐν μέρει τοῖς βασιλικαῖς παρασῆμοις
 κοσμούμενον θύειν τε τοῖς θεοῖς καὶ χρηματίζειν, ἔξ μὲν τῆς
 νυκτὸς ὥρας, ἔξ δὲ τῆς ἡμέρας. ἢ γὰρ διανομῆ τῶν καιρῶν

3 κυρίον] κῆριον Plutarchus ex emendatione Dacerii: nam libri
 κυρίον. 4 ὄγδοον ἐπὶ τριακοστὸν A. 8 ἡγεμονεύσοντος
 A, ἡγεμονεύοντος PW. 9 Ῥωμύλου W, Ῥωμύλου P. 10 συνοικί-
 ησασαι A. 13 δ' C. 14 ἄρξοντα] βασιλεύοντα C. 16 πε-
 ντήκοντα καὶ ἑκατὸν] paulo supra ducenti, ex Plutarchi Romulo.
 19 post ἡμέρας quae apud Plutarchum addita leguntur, Κυρίων
 vel Κυρίων καὶ Τατίω, ea delenda esse ex hoc loco patet.

FOURTES. Cap. 5. Plutarchi Numa, c. 2—8 et 14—21.

cives qui Quirites appellabantur, vel ab hasta quam veteres quirim vo-
 catarunt: Quirinum igitur Romulum appellatum esse ut bellicosum vel ut
 deum hastatum. fertur annos vixisse 54, et anno regni 38 e conspectu
 hominum sublatus esse.

5. Cum haec Romulo accidissent, regem quidem volebant omnes,
 sed Romanorum animos certamen et seditio versabat non de viro tan-
 tum qui principatu potiretur, sed etiam de gente, utra principem prae-
 beret. nam et Romanis, primis urbis cum Romulo conditoribus, non
 ferendum videbatur ut Sabini, in civitatem adsciti, regnum sibi in eos,
 a quibus recepti essent, per vim vindicarent; et Sabini ex altera parte
 contendebant, quia Tatius mortuo Romulum regnare solum passi essent,
 sui corporis regem creandum esse.

Factionibus inter sese ita certantibus, cum civitas sine imperio,
 exercitus sine duce esset, patricii numero 150 inter se constituerunt ut
 singuli per vices regis insignibus ornati et diis immolarent et iura dice-
 rant, senis horis noctu et totidem interdiu. haec enim temporum distri-

κατὰ τὸ ἴσον ἐκάστον καὶ πρὸς τοὺς ἀρχοντας καλῶς ἔχειν ἐδόκει
καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους αὐτούς· ἀσπῆρι γὰρ τὸν φθόρον ἢ τα-
χίστη τῆς ἔξουσίας ἀπόθεσις, ὁρώτων τῶν ἀρχομένων τῆς αὐτῆς
ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς τὸν αὐτὸν ἰδιώτην ἐκ βασιλείως γινόμενον. B
οἶδα μὲν οὖν καὶ ἕτερά τινα περὶ τῆς τοιαύτης εἰρημῆνα ἀρχῆς,
ἀλλ' αὐτὸς τῷ πιθανωτέρῳ ἐθέμην. τὸ δὲ σχῆμα τῆς ἀρχῆς
τοῦτο μεσοβασιλεία τοῖς Ῥωμαίοις ὠνόμαστο.

Ἄλλὰ καὶ οὕτως ἐξ ὑπονομίας ἐφόροντο Θέρυβοι, ὑποπιενο-
μένων τῶν πατρικίων εἰς ὀλιγαρχίαν τὴν πολιτείαν περισσιῶν καὶ
10 μὴ βούλεισθαι βασιλεύεσθαι· ἐκ δὲ τούτου κατεστρασιαίζον. ὁμο-
νοησάντων δὲ πάντων αἰρεθῆναι τὸν βασιλεύσοντα, οἱ Σαβῖνοι
τοῖς Ῥωμαίοις προτέρους τὴν αἴρεσιν ἔδοσαν· οἱ δ' ἐκ Σαβῖνων
ἔλοντο Νομῶν Πομπήλιον, ἄνδρα γνώριμον ὄντα πᾶσι δι' ἀρετῆν.
στέλλονται γοῦν πρὸς ἐκεῖνον ἐκ Ῥώμης πρέσβεις· οὐ γὰρ ἐν τῇ C
15 Ῥώμῃ ματώμιστο, ἀλλ' ἐν Σαβῖνοις ἦν καὶ πόλιν ἔκει τὴν Κυρι-
τῶν, πατρὸς ὧν Πομπωνίου ἀνδρὸς εὐδοκίμου, πῦσαν ἀρετῆν
φύσει τε καὶ παιδείᾳ ἐξησκημένος. ὤθεν καὶ ἵνομα μέγα καὶ
δόξαν εἶχεν, ὡς καὶ Τάτιον τὸν τῷ Ῥωμύλῳ συμβασιλεύσαντα
κηδεστήν αὐτὸν ἐπι Τατία θέσθαι τῇ θυγατρὶ, ἣν μίαν ἐκεῖνος
20 ἐγένετο· ἣ δέκα ἐπὶ τρισὶν ἐνιαυτοῦ τῷ Νομῷ συνοικήσασα με-
τήλλαξε τὴν ζωὴν. ὁ δὲ Νομῶς ἐκλείπων τὰς ἐν ἄστει διατριβάς,
ἄγραυλεῖν τὰ πολλὰ καὶ διατριβεῖν ἤθελεν ἐν λεμυσίῳ καὶ ἄλσιον.

1 κατὰ] καὶ A. 5 οἶδα — 6 ἐθέμην Plutarchi verbis addita.
7 τοῖς om AB. 11 βασιλεύοντα A. 13 ὄντα ἄνδρα γνῶρ. A.
15 τὴν AC, τῶν PW. 17 καὶ tertium om B. 21 ἐκλείπων
Plutarchus.

butio propter aequabilitatem et ipsis magistratibus et populo commoda videbatur; et celerrimus magistratu abitus invidiae minimum habebat, cum subditi eundem eodem die eademque nocte et regem et privatum cernerent. haud nos praeterit, de hac imperii forma, quae interregnum Romanis dicebatur, alia quoque iactata esse: ego vero ea sum secutus quae mihi probabiliora videbantur.

Nihilominus tamen res invidia turbatae sunt, cum patricios paucorum arbitrio rem publicam subiicere, unius regnum aspernari suspicarentur. sed tumultu sedato cum omnes regem creandum esse consensissent, ac Sabini eius eligendi potestatem Romanis detulissent, Numam Pompilium, cuius inclita virtus apud omnes erat, electum per legatos accessiverunt. neque enim Romam transmigraverat, sed Curibus Sabinae habitabat, patre natus Pomponio probato viro, omni genere virtutis et natura et disciplina excultus. unde tantum nomen et gloriam consecutus fuit, ut Tatius Romuli regis collega Tatiam ei filiam unicam desponderet: quae cum ei annos 13 nupta fuisset, vitam cum morte commutavit. Numa vero relicta urbana vita ruri plerumque in pratis et lucis degere ma-
lebat.

- D** Ἦκον οὖν ἀπὸ Ῥώμης οἱ πρόξβεις καλοῦντες ἐπὶ τὴν βασι-
λειαν αὐτῶν ἤθη τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀνύοντα· ὃ δὲ ἀπέπικτο. οἱ
πρόξβεις δ' ἐνέκειντο, πάντα τράπον πείσειν αὐτὸν μηχανώμενοι,
καὶ δεόμενοι μὴ τὴν πόλιν αὐθις εἰς στάσιν ἐμβαλεῖν καὶ ἐμφό-
λιον πόλεμον, οὐκ ἔντος ἑτέρου πρὸς δὴ ἄμφω τὰ μέρη συννεύ-
σουσιν. Ἰδία μέντοι καὶ ὁ πατὴρ παρεκίνει τὸν Νομᾶν δέξασθαι
τὴν ἀρχὴν ὡς θεῖον δῶρον καὶ ἐπηρεσίαν θεοῦ καὶ πράξεων
καλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρὲ φρονίμω τε καὶ χρηστοῦ ἰσομένην
αἰτίαν, σύνδισμόν τε τῇ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ Σαβίνων ἔθνει
εὐνομίας τε καὶ φιλίας πρὸς πόλιν δυνατὴν καὶ ἀκμάζουσαν. 10
- P I 322** Τούτοις ἐνδεδικώς δὲ Νομᾶς θύσας τοῖς θεοῖς προήγεν εἰς
Ῥώμην· ὑπήντα δὲ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος εὐφημοῦντες καὶ χαί-
ροντες. ἐπεὶ δὲ κατέστησαν εἰς τὴν ἀγοράν, προσφερομένων αὐτῶ
τῶν βασιλικῶν παρασῆμων, ἐπισχεῖν κελύσας ἔφη δεῖσθαι καὶ
θεοῦ τὴν βασιλείαν ἐμπεδοῦντος αὐτῶ. ἄνευσιν οὖν εἰς τὸ Κα-
15 πτώλιον, καὶ θύσας, οὕτω τε τὴν βασιλικὴν ἀναλαβὼν ἐσθῆτα,
κατέβηκεν.
- W II 10** Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν πρῶτον μὲν τὸ τῶν τριακοσίων
διέλυσε σύστημα, οὗς περὶ τὸ σῶμα εἶχε Ῥομύλος αἰ· σὲ γὰρ
δεῖν ἀπιστεῖν πιστεύουσαν ἔλεγεν, οὐδὲ βασιλεύειν ἀπιστοῦντων 20
- B** ἤξιον· εἶτα τὴν πόλιν ἐκ σκληρᾶς καὶ πολεμικῆς ἐπεχειρεῖ μαλα-
κωτέραν ποιῆσαι καὶ εἰρηρικωτέραν. ἀνθρωποειδῆ τε καὶ ζωό-

15 θεοῦ ABC Plutarchus, τοῦ θεοῦ PW.
19 ῥομύλος εἶχεν A.

16 τε AC, δὲ PW.

Cum Roma legati ad eum venissent, 40 actatis annum agentem, regnum quod offerebant recusavit. sed illi instabant et nihil non ad persuadendum adhibebant, orantes ne civitatem denno in seditionem et bellum intestinum conliceret: neque enim esse alium in quem ambae partes consentirent, pater quoque seorsim Numam hortatus est ut principatum acciperet tanquam divinum donum et numinis obsequium, qui-
que viro bono et prudenti honestas magnasque res gerendi occasionem praeberet, et vinculum futurus esset quo patria et omnis Sabinorum natio benevolentia et amicitia cum urbe potenti et florente iungerentur.

His Numae victo et re divina peracta Romam proficiscenti senatus populusque Romanus cum laetis acclamationibus obviam egrediuntur. cum in forum deducto insignia regni afferrentur, differri ac de se regni firmandi causa deum consuli iussit: re divina in Capitolio peracta, in-
dutaque veste regia, descendit.

Principatu suscepto, primum trecentos illos quos Romulus ad custodiam corporis semper habuerat amovit: nec enim decere iis diffidere qui ipsi fiderent, neque diffidentibus imperandum esse. deinde urbem o-
dura et bellicosa mitiorem et pacis amantiozem reddere aggressus est.

μορφον εἰκόνα θεοῦ ἀνιστῶν Ῥωμαίοις ἀπέφρηεν· ὄθεν οὐδ' ἦν παρ' αὐτοῖς οὔτε γραπτὸν οὔτε πλαστὸν εἶδος θεοῦ, ἐν ἑκατὸν δὲ πρὸς ἑβδομήκοντα ἔτεσι ναῶν αὐτοῖς ἀνεγειρομένων οὐδὲν ἔμμορφον ἐποίουν ἀφίδρυμα, ὡς οὔτε ὅσιον ἀφομοιοῦν τοῖς χεῖροσι τὰ βελτίονα, οὔτε ἐφάπτεσθαι ἄλλως θεοῦ δυνατὸν ἢ νοήσει. καὶ τὰς θυσίας δὲ ἀναμαμάκτους ποιῶσθαι ἐθέσπισε δι' ἀλφίτων τε καὶ σπονδῆς· δεῖν γὰρ τοὺς θεοὺς, εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης φύλακας ὄντας, φόνου καθυροῦς εἶναι· μήτε δὲ ἀκούειν τι τῶν θείων μήτε ὄραν ἐν παρέργῳ καὶ ἀμελῶς, ἀλλὰ σχολὴν ἄγοντας ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ προσέχοντας τὴν διάνοιαν ὡς πράξει μεγίστη τῇ περὶ τὴν εὐσέβειαν. ἐκ δὲ τούτων καὶ ἄλλων πλειόνων, ἃ διὰ τὸ πλῆθος παρήκαμεν, διάθεσιν πρὸς τὸ θεῖον τοῖς τότε ἀνθρώποις ἐξ ἐθισμοῦ ὁ Νομᾶς ἐνεποίησεν. αὐτὸν δὲ οὕτω φασὶν εἰς τὸ θεῖον ἀνηγεῖσθαι ταῖς ἐλπίσιν, ὥστε προσαγγέλλας αὐτῷ 15 θύοντι ποτε γενομένης ὡς ἐπέρχονται πολέμιοι, μειδιάσαι καὶ εἰπεῖν "ἐγὼ δὲ θύω." καὶ τὴν χώραν δὲ ἦν αἰχμῇ Ῥωμῖλος ἐκτήσατο διένειμεν οὗτος τοῖς ἀπύροις τῶν πολιτῶν, ἀφαιρῶν ἐξ αὐτῶν τὴν ἀπορίαν, ὡς ἀνάγκη τῆς ἀδικίας ποιητικῆς, καὶ τρέπων εἰς γεωργίαν, ὡς ταύτης ἐξημερούσης τὸν δῆμον καὶ δρυμνῶν 20 εἰρήνης δυναμένης ἐμποιεῖν ἔρωτα.

Λέγεται δὲ καὶ τὸν Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον παρ' αὐτοῦ τοῖς μῆσι προστεθῆναι, δωδεκάμηνον κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον νομοθετήσαντος λογιῆσθαι τὸν ἐνιαυτὸν, δεκάμηνον

13 δ] γὰρ A.
17 οὗτος om C.

15 γενομένης A, γενομένης PW Plutarchus.
21 Ἰανουάριον PW. φεβρουάριον B.

edificatae ne imaginem dei vel humana vel alterius animantis forma erigerent. itaque annis 170, quamvis templa conderent, nullum tamen in his neque pictum neque fictum simulacrum collocarunt: quod nefas erat praestantiores deterioribus similes facere, neque deus aliter nisi mente comprehendendi posset. victimas incruentas farris et libationis civibus suis edidit: deos enim pacis et iustitiae custodes a caede puros esse oportere. neque divini quicquam obiter et negligenter audiendum aut videndum praeccepit, sed otium agendum a caeteris rebus, et religioni et rei maximae animos intendendos. his rationibus et aliis pluribus, quas ob multitudinem praetermissimus, civium suorum animos ad pietatem assuefecit. ipse autem spem suam ita in deo collocasse fertur, ut cum ei aliquando sacrificanti hostium adventus nuntiaretur, subridens dixerit "ego vero sacrifico." agrum a Romulo bello partum inter inopes cives distribuit, ut inopiam scelerum parentem tolleret, et agricultura farum populum domaret, quae acrem pacis amorem in animis excitare posset.

Feruntur ab eo Ianuarius et Februarius reliquis mensibus adiecti esse, et annus ad cursum lunae in 12 menses descriptus, cum 10 ante

πρόσθεν ὄντι, ὡς ἐνίοις τῶν βαρβάρων τρίμηνον, καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀρκάσι μὲν τετράμηνον, τοῖς δὲ Ἀκαρῶσιν ἑξάμηνον. Αἰγυπτίοις δὲ μηνιαῖος ἦν ὁ ἐνιαυτός, εἰτα τετράμηνος· διὰ καὶ ἀρχαῖότατοι δοκοῦσιν εἶναι, καίτοι μὴ ὄντες, πλῆθος ἀμύχανον
P I 823 ἐτῶν ἐπὶ ταῖς γενεαλογίαις εἰσάγοντες, ἅτε δὴ τοὺς μῆνας εἰς ἐτῶν τιθέμενοι ἀριθμῶν. καὶ τὸν Ἰανουάριον δὲ Νομῶς εἰς ἀρχὴν τοῦ ἔτους ἀπένειμεν.

Ὅτιο δὲ δικαιοσύνη καὶ εὐσεβεία συνεθίσαντας τὸ ἱπῆκοον, ἐξήρητο πάντη τὰ τοῦ πολέμου. οὐ γὰρ μόνον ὁ Ῥωμαίων δῆμος ἡμέρωτο τῇ τοῦ βασιλέως ἐνόμια καὶ πραύτητι, ἀλλὰ καὶ τὰς 10 κόκλῳ πόλεις ἀρχὴ μεταβολῆς ἔλαβε, καὶ πόθος εἰσεροῦν πάντας εἰρήνης καὶ τοῦ δικαίου, γῆν φυτεύειν καὶ τέκνα τρέφειν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σέβεσθαι θεούς. οὔτε γὰρ πόλεμος οὔτε στάσις οὔτε νεωτερισμὸς περὶ πολιτείας ἰσθόρηται Νομῶ βασιλευόντος, οὐδ' **B** ἐπ' ἐκείνον ἔχθρα τις ἢ φθόνος ἢ σύστασις ἀνδρῶν καὶ ἐπιβουλή 15 δι' ἔρωτα βασιλείας γενέσθαι ποι ἀναγέγραπται. θυγατέρα δ' ἐσχηκῶς Πομπιλίαν, Μυρμῆν ταύτην ἐξέδοτο· ἐξ ἧς Μάρκιος Ἄγκος θυγατρίδοῦς ἐτέχθη αὐτῷ, ὃς μετὰ Τοῦλλον Ὀστίλλιον ἐβασίλευσε. τοῦτον πενταετῆ καταλιπὼν ὁ Νομῶς ἐτελεύτησεν, κατὰ μικρὸν ἐπὶ γῆρας καὶ νόσον μυλακῆς ἀπομαραινόμενος, 20

2 ἀρκανείσι C. 6 Ἰαννουάριον W. 9 πάντη AB, παντε-
 λέως Plutarchus, πάντα PW. 10 πρόσθεν A Plutarchus, ἐπὶ
 πρόσθεν PW. 14 πόλεις C, πολιτείας Plutarchus. 15 ἔχθρα
 τις ἢ φθόνος AB Plutarchus, τις φθόνος ἢ ἔχθρα PW. στάσις
 A: Plutarchus σύστασις, καὶ] ἢ C. 18 θυγατρίδος AC.
 20 κατὰ] καὶ C. ἀπομαραινόμενος A.

mensium habitus esset; ut apud nonnullos barbaros trimestris habetur, et inter Graecos apud Arcades 4, apud Acarnanes 6 mensium. apud Aegyptios vero mensurus fuit annus, deinde quadrimestris: unde antiquissimi falso habentur, cum in genealogiis inexplicabilem annorum numerum recensent, quippe mensibus annorum loco positis. Ianuarium vero Numa caput anni esse voluit.

Cum ad iustitiam et pietatem subditos ita consuefecisset, omnes bellorum motus conquieverunt. neque enim populus Romanus duntaxat aequitate et mansuetudine regis factus est humanior, sed et circum circa finitimas civitates, mutatis moribus, pacis et iustitiae, colendae terrae, liberos in tranquillitate educandi deosque venerandi cupido cepit. neque enim bellum aut seditio aut novarum rerum studium Numa regnante exstitit: neque etiam invidia, inimicitia aut conspiratio atque insidiae ex cupiditate regni contra Numam comparatae usquam memorantur. filiam Pompiliam Marcio despondit, ex qua ei Ancus Marcius nepos est genitus, qui post Tullum Hostilium regnavit. quo Numa quinquenni relicto

χρόνον τριετή τοῖς ὀδοήκοντα προσβιώσας, βυσιλεύσας ἔτη ἐπὶ
 τρισὶ τεσσαράκοντα.

6. Τοῦ δὲ Νομᾶ τελευτήσαντος καὶ μηδένα καταλιπόντος
 διαδόχον, Ὅστιλλιος Τοῦλλος ἤρθε παρὰ τοῦ δήμου καὶ τῆς
 5 βουλῆς. ὅς τὰ πλείστα τῶν τοῦ Νομᾶ χλευώσας ἤθῶν, τὸν
 Ῥωμόλον ἐξήλωσε, καὶ πρὸς μάχας αὐτὸς τε ὄρμα καὶ τὸν δῆ- C
 μον ἤρθεῖζεν. ἀρπαγῆς γοῦν γενομένης παρὰ Ῥωμαίων ἐξ Ἀλ-
 βανῶν, ὄρμησιν πρὸς μάχην ἐκάτεροι· πρὸ δὲ τοῦ συμβαλεῖν W Π 11
 κατηλλάγησαν, καὶ ἐς μίαν πᾶσιν ἀμφοῖν ἔδοκει συνοικῆσαι τοῖς
 10 γένεσιν. ἐκάστου δὲ τῆς οἰκείας ἐχομένου, καὶ τὸ ἕτερον εἰς
 ταύτην ἀξιοῦντος μεταναστεύσαι, ἀπίστησαν τοῦ σκοποῦ. εἴτα
 περὶ τῆς ἡγεμονίας διετράχθησαν· ὡς δὲ οὐδεὶς τῷ ἑτέρῳ παρεχώ-
 ρει αὐτῆς, ἀγωνισασθαι συνέθεντο περὶ τῆς ἀρχῆς. οὔτε δὲ τοῖς
 στρατοπέδοις ἔλοις ἔδοκει μαχέσασθαι, οὔτε μὴν μονομαχίᾳ κρι-
 15 θῆσεσθαι. ἦσαν δὲ παρ' ἀμφοῖν τριδύμοι ἀδελφοί, ἐκ μητέρων
 γεγονότες διδύμων, ἰσῆλικές τε καὶ ἰσοπαλεῖς τὴν ἰσχύν· ἐκα- D
 λοῦντο δὲ οἱ μὲν τῶν Ῥωμαίων Πουπλιοράτιοι, οἱ δὲ τῶν Ἀλβα-
 νῶν Κουρίαται. τούτους εἰς μάχην προεβάλλοντο, παρ' οὐδέν
 τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συγγένειαν θέμενοι. οἱ δὲ ἄπλοοίμεινοι
 20 καὶ ἐν τῷ μεταίχμιῳ τῶν στρατοπέδων ἀντιπαραταξάμενοι θεοὺς
 τε ὁμογνίους ἀνεκαλοῦντο καὶ συνεχῶς ἀνέβληπον πρὸς τὸν ἥλιον.

1 τριετῆ] Plutarchus οὐ πολὺν. πρὸς τοῖς ὀδο. βιώσας A :
 Plutarchus τοῖς ὀδο. προσβιώσας. 7 γινόμενης A. παρὰ
 om A. 10 τὸ] τὸν A. 12 παρεχώρουν AC. 15 δὲ om C.
 τριδύμοι A. 17 πομπλιοράτιοι libri omnes.

Fontes. Cap. 6. Dionis Historiae Romanae libri deperditii:
 excerptum Pairsacianum 21. Plutarchi Numa, c. 22 extr.

decessit, cum paulatim senio et leni morbo defecisset. vixit annos 83,
 regnavit 43.

6. Numa sine successore defuncto Tullus Hostilius a senatu po-
 puloque Romano rex electus, institutis Numae plerisque derisis Romu-
 lum magis est aemulatus, ad bella et ipse propensus et populi concita-
 tor. cum igitur forte evenisset ut Romani ex Albano agro praedas
 egissent, uterque populus ad bellum spectavit: sed ante congressum re-
 conciliati pepigerunt ut usam urbem incolerent, utroque autem suam
 defendente et ut in eam migraretur postulante, id consilium repudiarunt.
 post etiam de principatu orta controversia, cum neuter alteri cederet,
 convenit ut inter se dimicarent; non totis copiis, neque singulari certami-
 ne. sed erant apud utrosque tertemini fratres gemellis orti matribus
 nec aetate nec viribus dispares, quorum Romani P. Horatii, Albani
 Curiatii vocabantur: eos ad pugnam destinant, non habita ratione co-
 gnationis. qui armati et in medio duorum exercituum instructi deos
 patres invocant et assidue solem intuiti sunt. inter se congressi,

συμβalόντες δὲ ποτὲ μὲν ἄθροοι ποτὲ δὲ καὶ καθ' ἕνα ἐμάχοντο. τέλος δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων τῶν δύο πεσόντων, τῶν δὲ Ἀλβανῶν
 P 1324 ἀπάντων τρωθέντων, ὁ Ὀράτιος ὁ κατὰλοιπος, ὅτι τοῖς τρισὶν ἄμα, εἰ καὶ ἄτριτος ἦν, οὐκ ἠδύνατο ἀντιτάξασθαι, ἐκέκλινεν, ὡς ἂν διώκοντες αὐτὸν σκεδασθῶσι· κάμπιδῃ πρὸς τὴν διωξὲν β
 διεσπάρησαν, ἐκάστῳ ἐπιτιθέμενος ἅπαντας διεχρήσατο. κἀνταῦθεν τετίμητο· ὅτι δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν προσαπέκτεινεν, βλοσυρμένην ἐπὶ τὰ τῶν ἀνεριῶν σκύλα ἰδὲρά φέροντα τὸν Ὀράτιον, φόνου ἐκρήθη· εἰς δὲ τὸν δῆμον ἐκκλητὸν αἰτήσας ἀφείθη.

Οἱ δὲ Ἀλβανοὶ τότε μὲν ἐπήμοι τῶν Ῥωμαίων ἐγένοντο, 10 ὕστερον δὲ τὰς συνθήκας ἀθετήσαντες, καὶ ὡς ἐπήμοι πρὸς συμμαχίαν κληθέντες, μεταθέσθαι δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐν τῷ καιρῷ τῆς μάχης ἐπιχειρήσαντες καὶ συνεπιθίσειν Ῥωμαίοις, B γνωσθέντες ἐκολάσθησαν· καὶ πολλοὶ μὲν ἐκτάνθησαν καὶ ὁ αὐτῶν ἐξηγούμενος Μίτιος, οἱ ἄλλοι δὲ μετανάστασιν ἔκαθον, 15 καὶ ἡ πόλις αὐτῶν Ἄλβα κατεσκάφη, πεντακόσια ποὺ ἔτη Ῥωμαίοις νομισθεῖσα μητρόπολις.

Πρὸς μὲν οὖν τοὺς πολεμίους ὁ Τοῦλλος κράτιστος ἔδοξε, τοῦ θείου δὲ παρημιλεῖ. νόσου δ' ἐνακημάσης λοιμώδους καὶ αὐτὸς νοσήσας εἰς δεισιδαιμονίαν ἀπέκλινεν. ἐσχημέναι μὲνοι 20 τοῦ βίου λέγεται τέλος καταφλεχθεῖς ὑπὸ κερανῶν, ἢ ἐπιβουλεύθεις ὑπὸ Μαρκίου Ἄγκου, ὃς Θυγατριδοῦς ἐτόγγανεν, ὡς εἴρηται, τοῦ Νομά. ἐβασίλευσε δὲ Ῥωμαίων ἔτη δύο ἐπὶ τριάκοντα.

9 ἐς AB. αἰτήσας] ἐτήσας A. 18 Πρὸς — 20 νοσήσας Dionis excerptum Peirescianum 21. τοῖς πολεμίους A. 20 εἰς δεισιδαιμονίαν — 21 κερανῶν Plutarchi Numa, c. 22 extr. 21 καταφλεχθεῖς A: Plutarchus καταφλεχθεῖς. 22 Θυγατριδῆς AC.

alias conferti alias singulatim dimicarant. tandem duobus Romanis prestratis et Albanis omnibus vulneratis, Horatius superstes, cum quamvis integer tribus par esse non posset, capessit fugam, ut persequendo segregarentur. quo facto singulos aggressus omnibus interfectis insigni victoria potitur. quia vero sororem quoque interfecerat, ob visa in humeris ipsius consobrinorum spolia lamentantem, caedis actus est reus; sed provocations ad populum facta absolutus.

Albani tum Romanorum imperium subierunt. post pactis evocatis cum, ut subditi ad belli societatem evocati, pugnae tempore se ad hostes conferre et in Romanos impetum facere voluisse comperti essent, multi occisi sunt et dux eorum Mettius: caeteri Romam migrare iussi, Alba diruta, quae ad annos 500 Romanorum fuerat metropolis.

Tullus bellator optimus, sed numinis cultor negligens, cum in pestilentia ipse quoque aegrotasset, ad superstitionem deduxit. dicitur fulmine conflagrasse, aut Anci Marcii insidiosa, nepotis Nomas ut dictam est, periisse. regnavit annos 32.

7. Ἐπεὶ δὲ Ὀστίλιος ἐτελεύτησε, διεδέξατο τὴν βασιλείαν C ὁ Μάρκιος, παρ' ἐκόντων τῶν Ῥωμαίων ταύτην λαβών. ἦν δὲ τὴν χεῖρα οὐκ ἄρτιος· τὴν γὰρ ἀγκύλην πεπήρωτο, ὅθεν καὶ Ἄγκος ἐπώνυμον ἔσχηκεν. ἐπιεικῆς δὲ ὢν ἠναγκάσθη μεταβαλλέσθαι, καὶ πρὸς στρατείας ἐτρέφετο. οἱ γὰρ λοιποὶ Λατῖνοι, διὰ τε τὸν τῆς Ἀλβης ἕλεθρον, καὶ περὶ ἑαυτῶν δεδαικότες μὴ τε κἀθῶσιν ὄμοιον, δι' ὀργῆς μὲν ἔχον Ῥωμαίους, ἕως δὲ περὶ ἦν ὁ Τοῦλλος, δεδιότες ἐκείνων ὡς μάχιμον, συνεισέλλοντο. τὸν δὲ Μάρκιον εὐεπίθετον ἠγασάμενοι διὰ τὸ εἰρηναῖον τῆς γνώμης, 10 τῇ τε χώρᾳ ἐπῆλθον καὶ αὐτὴν ἐλήσαντο. συνεῖς δ' ἐκείνος εἰρήνης εἶναι τὸν πόλεμον αἴτιον, ἐπιτίθεται τοῖς ἐπιθεμένοις καὶ ἀντημύνατο, καὶ πόλεις εἰλεν αὐτῶν, ὧν μίαν κατέσκαψεν, καὶ πολλοῖς τῶν ἄλόντων ὡς αἰχμαλώτοις ἐχρήσατο, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην δὲ συχνοὺς ἑτέροισι μετέψισεν. ἀδξανομένους δὲ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῆς χώρας σφοδρῶς προστιθεμένης οἱ πλησιόχωροι ἤχθοντο καὶ ἑαυτοὺς Ῥωμαίοις ἐξοπλήρωσαν· ὅθεν αὐτῶν Φιδηνάτας μὲν 15 πολιορκίᾳ ἐκράτησαν, Σαβίνους δ' ἐκάκωσαν, αὐτοῖς τε προσπασόντες ἰσχυρασμένοις καὶ τὸ σφῶν ἐλόντες στρατόπεδον, ἑτέροισι δ' ἐκφοβήσαντες εἰρηνεύειν καὶ ἄκοντας παρεσκευάσαν. καὶ ἐπὶ

1 Ἐπεὶ δ' Ὀστίλιος ἐτελεύτησε] ita etiam alter e codd. Reg., at alter pro his verbis habet διεδέξατο δὲ αὐτὴν ὁ Μάρκιος DUCANCIUS. δ' A. 3 ἀγκύλην C. 5 στρατείας C. 10 συνεῖς — 12 ἀντημύνατο Dionis excerptum Vaticanum 6. 11 ἐπιθεμένοις A. 12 ἀντημύνατο AC, ἀντημύνατο FW. 14 ἀκονόντων C. 19 εἰρηναῖον AC.

Fontes. Cap. 7. Dionis Historiae Romanae libri deperdit: excerptum Vaticanum 6, Scriptorum veterum novae collectionis ab Angelo Maio editae vol. 2 p. 139.

7. Mortuo Tullo regnum a Romanis Marcio est delatum: qui ob vitium manus, quod cubitum flectere non poterat, Anci cognomen tum habuit. is cum leni esset ingenio, necessario ad bella gerenda se contulit. nam reliqui Latini tam ob Albae excidium tum similis cladis metu irati quidem Tullo superstiti Romanis erant, sed virum strennum metuentes iras reprimerebant; Marcium vero ob pacis studium iniuriis opportunum esse rati, praedas ex agris egerunt. ille vero gnarus pacis causam esse bellum, invadit eos a quibus invadebatur, atque ulciscitur; urbes expugnat, quarum unam everit, et captivis, quos multos ceperat, pro mancipiis utitur, multos etiam in civitatem Romanam mittit. Romani, cum finitimi potentiam eorum et divisionem crescere negre ferentes se hostes professi essent, Fidenas obsidione cepērunt, Sabinos afflixerunt, dispersos aggressi, et castris eorum captis, alios terrore insecto vel in-

τούτοις Μαρκίω ἐπέλιπε τὸ βίωσιμον, εἴκοσιν ἑνιαυτοὺς καὶ τίσσaras ἄρξαντι, καὶ πολλὴν τοῦ θείου κατὰ τὸν πάμπαν Νομῶν ποιουμένω τὴν ἐπιμέλειαν.

- W Π 12 8. Λούκιος δὲ Ταρκύνιος τὴν ἀρχὴν ὑκείωσαστο, δς Αθη-
 P I 325 μαράτου μὲν ἦν καὶς Κορινθίου, φυγόντος δὲ καὶ εἰς πῶλιν 5
 Τυρρηνίδα Ταρκυνίαν ἐγκατοικῆσαντος ἕξ ἀδιδγενοῦς γυναικὸς
 ἐκείνω ἐτέχθη, Λουκούμων ὀνομασθεὶς. πολλὰ μέντοι πατρό-
 θεν διαδεξάμενος, ὅτι μὴ τῶν πρωτείων παρὰ τῶν Ταρκυνησίων
 ὡς ἐπῆλυς κατηξίλωτο, πρὸς τὴν Ῥώμην μεταναστεύει, τῇ πόλει
 καὶ τὴν κλῆσιν συμμεταθέμενος, καὶ μετωνομάσθη Λούκιος 10
 Ταρκύνιος ἐκ τῆς πόλεως ἐν ἧ παρώκει. λέγεται δὲ μετοικιζομέ-
 νου ἀετὸς καταπατὰς ἀρπάσαι τὸν πῖλον ὃν εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ μετεωρισθεὶς καὶ κλάγγας ἐπὶ πολὺ, αἴθις αὐτὸν ἐφαρμόσαι
 τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ, ὡς ἐντεῦθεν μηδὲν ἐλπῖσαι μικρὸν καὶ προ-
 θύμως τῇ Ῥώμῃ ἐγκατοικῆσαι· ὅθεν τοῖς πρώτοις οὐ μετὰ πολὺ 15
 B σπυρηρίθμητο. τῷ τε γὰρ πλούτῳ χρωόμενος ἀφιειδέστερον, συνέσει
 τε καὶ εὐτριπελίᾳ τοὺς δυνατοὺς οἰκιοῦμενος, ἐς τοὺς εὐπατρί-
 δας καὶ τὴν βουλὴν κατελέχθη παρὰ Μαρκίου, καὶ στρατηγὸς
 ἀπεδείχθη, καὶ τὴν τῶν παίδων ἐκείνου ἐπιτροπείαν καὶ τῆς βα-
 σιλείας πεπίστυτο. ἔδεικνε γὰρ ἑαυτὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, χρημιά- 20

2 "καὶ πολλὴν — ἐπιμέλειαν] desunt haec verba in codd. Reg. et Colb." DUCASCIUS. 6 ταρκυνίαν C, Ταρκυνίαν PW. 8 Ταρκυνησίων PW. 9 Ῥώμην] πόλιν C, τῶν θαμνίων in margine add rec. man. τῇ πόλει add ABC. 16 τῷ τε γὰρ κιστότῳ — p. 27 v. 9 ἢ ὑπόληψις Dionis excerptum Peirescianum 22. τε A, δὲ PW.

FONTES. Cap. 8. Dionis Historias Romanas libri deperditi: excerptum Peirescianum 22.

vitos pacem servare coegerunt. his rebus gestis Marcius mortem obiit, anno regni 24, exemplo avi religiosus deorum cultor.

8. L. Tarquinius Demarati Coriathii exsulis, qui Tarquinius Tyrrenhae urbem migrarat, ex indigena muliere filius, Lucumen vocatus, regnum sibi vindicavit. is cum amplum patrimonium suscepisset, nec tamen ut advena a Tarquiniensibus ad summos honores eveheretur, Romam migrat, mutatoque nomine ab urbe in qua habitarat L. Tarquinius appellatur. fertur autem, cum sedem mutaret, aquila devolasse, raptoque pileo quem capite gerebat subvolasse, ac magno clangore edito eundem capiti apte reposuisse: unde nihil humile animo conceperit, et alacriter Romae consederit; ubi non multo post in primis est numeratus. nam cum opibus hand parce uteretur, prudentia et urbanitate potentioribus sibi conciliatis, a Marcio in patricios et sanatum lectus est et dux exercitus designatus, credita etiam liberorum et regni tutela. nam se bonum virum praebebat, pecuniam egentibus impertiebat, rogan-

των τε τοῖς δεομένοις μεταδίδους καὶ ἑαυτὸν ἕτοιμον παρέχων εἴ τις δόετο αὐτοῦ εἰς βοήθειαν· φάλλον δέ τι οὐτ' ἔπραττεν οὐτ' ἔλεγεν οὐδενί. καὶ εἴ τι πρὸς τινων εὖ ἔπασχεν, ἐξῆρε τὸ γινόμενον, εἰ δέ τι καὶ ἐπαχθέστερον αὐτῷ γένοιτο, ἢ οὐδ' ἔλογίζετο τὸ λυποῦν ἢ καὶ φαυλίσας παρελογίζετο, οὐ μόνον τε οὐκ ἤμάνετο τὸν λελυπηκότα ἀλλὰ καὶ εὐηργέτει. τούτοις αὐτὸν τε τὸν Μάρκιον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐχειρώσατο, καὶ δόξαν ἀνδρὸς C ἐκτήσατο σοφοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ.

Ἄλλ' οὐ προσέμεινε μέχρι τέλους αὐτῷ ἢ ὑπόληψις. τοῦ 10 Μαρτίου γὰρ τελευτήσαντος κακῶς περὶ τοὺς ἐκείνου διετέθη δύο υἱεῖς, καὶ τὴν βασιλείαν ἐσφετερίσατο. τῆς τε γὰρ βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοὺς τοῦ Μαρτίου παῖδας χειροτονεῖν μελλόντων, ἐκείνος τῶν βουλευτῶν τε τοὺς δυνατωτάτους μετήλαθε, καὶ τοὺς ὀρφανοὺς πόρρω ποιπέμψας εἰς Θήραν, οἷς τε εἴπε καὶ οἷς 15 ἔπραξεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ψηφίσασθαι παρσκεύασεν, ὡς ἀδρωθεῖσιν αὐτὴν δῆθεν τοῖς παισὶν ἀποδώσουσι. ἐγκρατῆς δὲ καταστάς τῶν πραγμάτων οὕτω τοὺς Ῥωμαίους διέθετο ὥστε D μηδέποτε ἐθέλησεν ἀνθελέσθαι τοὺς παῖδας ἐκείνου· καὶ τὰ μισθία δὲ πρὸς ῥαστώνην ἐθίζων τὰς τε ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ σώματα οὐκ ἄρα χάρτι δῆ τι ἐφθειρε. διδιδῶς δὲ καὶ οὕτως ἔχων, ἰσχὴν ἑαυτῷ ἐν τῷ συνεδρίῳ περιποιήσατο. τοὺς γὰρ φίλους αὐτῷ ἐκ τοῦ δήμου διακειμένους περὶ διακοσίους ἐς τοὺς ὑπατριδας ἐνέγραψε καὶ τοὺς βουλευτὰς, καὶ οὕτω τὴν τε γερούσιαν

6 ἠμόνετο A, ἠμόνατο PW Dionis exc. 14 προπέμψας AB.
18 ἐθέλησας C. 19 δὲ om C. 20 δὲ] γὰρ C. 21 φίλους C.
22 διακοσίους] Dionysius Halicarnassensis Ant. 3 67 ἑκατόν. totidem Livius I 35. 23 τοὺς add ABC.

tibus libenter ferebat opem, malum faciebat dicebatque nemini: accepta beneficia exaggerabat, offensas vel dissimulabat vel extenuans oblivioni mandabat: eos a quibus laesus esset adeo non ulciscabatur, ut etiam beneficiis demereretur. his moribus et Marcium ipsum et regios amicos sibi devinxit, existimationem viri boni et sapientis consecutus.

Hanc vero existimationem non perpetuo conservavit. Marcii namque defuncti duobus filiis iniquum se praebuit, erepto regno. quod cum illis senatus populusque delaturus esset, ipse senatoribus potentissimis sibi adiunctis et adolescentibus procul ad venationem ablegatis nihil non et dixit et fecit donec regnum impetrasset, id se pueris, ubi adolevisset, redditurum professus. rerum autem potestas Romanos ita tractavit, ut regios adolescentes nunquam ipsi praelaturi essent: quorum animos et corpora assuetudine ignaviae per benignitatis speciem corruptit. cum autem eos etiam sic metueret, suas opes in concilio auxit, 200 ex plebe amicis in patricios et senatores lectis: quo pacto et senatum et plebem

ὄφ' ἐαυτὸν καὶ τοὺς πολλοὺς ἐποίησατο. καὶ τὴν στολὴν πρὸς τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἤμαρσιν· ἣ δὲ ἦν ἱμάτιον καὶ χιτῶν ὀλοπόρφυρα καὶ χρυσόπαστα, στέφανός τε λίθων χρυσοδέτων καὶ P I 326 σκήπτρον ἰέρως τε ἐλεφάντινος, οἷς καὶ μετὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ τὴν αὐτοκράτορα ἔχοντες ἡγεμονίαν ἐχρήσαντο. καὶ τε-5 θρίκω ἐν τοῖς ἐπισημοῖς ἐκόμπησε, καὶ ῥαβδούχους διὰ βίου δώδεκα ἔσχε.

Πάντως δὲ καὶ ἄλλα πλείω ἐκαιροῦσθησεν ἄν, εἰ μὴ τις Ἄττος Ναοῖος τὰς φυλάς αὐτὸν βουλευθέντα μετακομῆσαι κεκάλυκεν, ὃς οὐκ οἶσεν ὅτι οὐκ ἕτερος γέγονε. τοῦτον 10 ἐνυβρίσαι, διὰ τὴν ἐναντίωσιν ὀργισθεῖς, καὶ τὴν τέχνην ἐξουθενῆσαι διεμέλετ' ὁ Ταρκύνιος. λαβὼν οὖν ἐν τῷ κόλπῳ ἀκόνην τε καὶ ξυρῶν, ἐς τὸν δῆμον παρήλθεν, ἔχων ἐν νῷ τμηθῆναι τῷ ξυρῶ τὴν ἀκόνην, πρᾶγμα τῶν ἀδυνάτων· ἐπιὼν τε B ὅσα ἰβούλετο, ἐπὶ Ἄττος ἀπέλεγε ἐπισημώτατα, μηδὲν ὑψίμα- 15 νος "εἰ μὴ φιλονεικῶς ἀντιλέγεις" ἔφη "ἀλλ' ἄληθῆ λέγεις, ἐπὶ πάντων τούτων ἀπόκριναί μοι εἰ ὃ κατὰ νοῦν ἔχω ποιῆσαι γενήσεται." ὁ δὲ Ἄττος αὐτοῦ πῶς οὐκ οἰσόμενος παραστήσας "καὶ W II 13 πάνν γε" εἶπεν "ὦ βασιλεῦ ὁ διανοῆ ἔσται ἐπιτελής." "οὐκοῦν" ἔφη "τὴν ἀκόνην τούτην λαβὼν τῷ ξυρῶ τούτῳ διείτεμα· τοῦτο 20 γὰρ γενέσθαι διανοήθημαι." ὁ δὲ ἔλαβέ τε αὐτὴν εὐθύς καὶ διέκοψε. Θαναμάσας δὲ ὁ Ταρκύνιος ἄλλας τε τιμὰς ἐκίεον

4 ἐλεφάντινα AC, fortasse rectius. μετὰ A, οἱ μετὰ PW.
 5 αὐτοκράτορα ABC, αὐτοκράτορος PW. 9 ἀκόων A. 10 κε-
 κάλυκεν] πεποίηκεν C. 11 ὀβρισησεν AB. 14 τε om C.
 16 ἀντιλέγεις B. 17 ἀπόκριναί AC, ἀπέκρινέ PW. αἱ] εἰς C,
 om A. 22 διέκοψε] διείτεμα B. δὲ] τε A.

subegit. habitum etiam magnificentiorem sumpsit, tunicam et vestem purpuream auro distinctam, coronam auream gemmis ornata, sceptrum et sellam eburneam: quibus et secuti reges et imperatores quoque Romanorum sunt usi. victis hostibus, quadrigis magnifice est ivectus. victores per omnem aetatem 12 habuit.

Omnino etiam alia innovaturus fuit, nisi ei tribus mutato Attus Navius angur praestantissimus obstitisset. ei cum ob adversationes iratus illud et artem eludere studeret, cotem et novaculam in sinu gestans ad populum prodit, id animo agitans ut eos novacula discinderetur, quod fieri nequaquam posset. cumque dixisset quae voluerat, Atto acerrime adversante ac minime cedente, "nisi" inquit "adversandi studio refragaris, et vera dicis, coram omni populo mihi respondeo, num id quod in animo habeo possit fieri." cum ille in augurio rem statim expertus, profecto futuram dixisset, "atqui hoc animo agitavi" inquit, "te novacula cotem discissuram." tum illum haud cunctanter discidisse cotem ferunt. id admiratus Tarquinius tam alios honores Atto

παρέλαχε, καὶ χαλκῆς εἰκόνας ἤξιώσει, καὶ οὐδὲν ἔτι τῆς ἀδελτείας ἠλλοίωσε, πρὸς πάντα τε τῷ Ἄττω συμβούλῳ ἐπέχευτο. C

Μαχεσάμενος δὲ Λατίνοις ἀποστατήσασιν, ἔπειτα καὶ Σαβίνοις ἐς τὴν Ῥωμαῖδα ἑμβολοῦσι συμμαχομένοις ὑπὸ Τυρρηγῶν, ὁ ἀπάντων ἐκράτησε. τῶν δὲ τῆς Ἑστίας ἱερειῶν, ὡς παρθενεῦειν διὰ βίου νενομίσταί, φωρῶσας τινὰ συμφθαρῆσαν ἀνδρῖ, ὑπόγειόν τινα κατασκευάσας ὑπόδρομὴν προμήκη, κλίην τε θείας ἐν αὐτῇ καὶ λόχρον καὶ τράπεζαν σιτίων ὑπόπλιον, ἐκεῖ τὴν φθαρῆσαν προπεμπομένην ἐκόμισε, καὶ ζῶσαν εἰσαγαγὼν ἐγκατακο- 10 δόμησε. καὶ οὕτω τὰς τὴν παρθενίαν μὴ τηρησάσας τῶν ἱερειῶν ἐξ ἐκείνου τιμωρεῖσθαι κεκράτηκεν· οἱ δὲ ταύτας ἀισχύνοντες εἰς ἔσλον τὸν αὐχένα δίκρουν ἐμβάλλοντες ἐν τῇ ἀγορῇ, καὶ μετὰ τοῦτο γυμνοὶ αἰκίζόμενοι ἀποψύχουσι.

Ἐπέθεντο μέντοι τῷ Ταρκυνίῳ οἱ τοῦ Μαρκίου παῖδες, D 15 ἐπεὶ μὴ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς παρεχώρει, ἀλλὰ τινα Τούλλιον τεχνόεντα οἱ ἐξ αἰχμαλωτίδος προῆγε πάντων· ὃ δὴ μάλιστα τοὺς εὐπατρίδας ἐλόπει. ὧν τινὰς προσεταιριζόμενοι αὐτῷ ἐπιβούλευσαν, δύο τινὰς χωρτικῶς ἐσταλμένους, ἀξίναις καὶ δρεπάνοις ὠπλισμένους, αὐτῷ ἐπιθίσθαι παρασκευάσαντες. οἱ ἐπεὶ μὴ 20 ἀγορεύοντι τῷ Ταρκυνίῳ ἐνέτυχον, ἐπὶ τὰς θύρας τῶν βασιλείων ἤκον, ἀλλήλοισι δῆθεν διαμαχόμενοι, καὶ οἱ ἐς ὄψιν ἐλθεῖν ἔδοντο. καὶ τυχόντες τούτου εἰς λόγους ἀλλήλοισι ἀντικατέστησαν, καὶ

2 συμβούλῳ τῷ Ἄττω AB. 3 μαχεσάμενος A. 4 εἰς A. συμμαχομένους A. 18 χωρτικῶς A. ἐσταλμένους C. 19 ὠπλισμένους A, ὀπλισμένους FW. 21 ἐλθεῖν εἰς ὄψιν A.

habuit, tum aeneam statuam crexit, et rei publicae ordine non mutato consiliis eius usus est ad omnia.

Latinorum defectionem compeascit: Sabinos, qui Tyrrhenis adiutoribus in Romanum agrum impressionem fecerant, superavit. unam e Vestalibus, quibus perpetua servanda est virginitas, a quodam stupratam, in subterraneo specu oblongo excavato, ibique lectulo lucerna et mensa cibariis plena collocatis, sollemniter eo deductam, viventem obstruxit. et sic ab illo tempore de incestis Vestalibus poenas sumi receptum est: qui vero illas violarint, collo furcae in foro inserto nudī flagris caeduntur donec expirarint.

Caeterum Marci liberi, cum regnum eis non restitueret sed Tulliam quendam serva sibi matrem omnibus anteferebat, idque patricii quoque aegerrime paterentur, quibusdam illorum adscitis insidias ei parant, subornatis duobus qui agrestium more ascitis et falcibus armati eum aggrederentur. qui cum Tarquinium in foro non invenissent, ad regias fores venerunt, inter sese rixantes et se ad regem admitti pestolantes.

δικαιολογουμένῳ τῷ ἐνὶ προσέχοντα τὸν Ταρκύνιον ὁ ἕτερος κα-
PI 327 τειργάσατο.

Ὁ μὲν οὖν Ταρκύνιος τοιοῦτον ἔσχε τέλος, τριάκοντα καὶ ὀκτὼ βασιλεύσας Ἰνιαντοῦς, (9) τὴν δὲ τῆς Ρώμης βασιλείαν ὁ Τούλλιος διεδέξατο, συνεργία τῆς τοῦ Ταρκυνίου γυναικὸς ἢ Τανακτύλιδος. τοῦτον δὲ γυνή τις Ὀκρισία καλουμένη, Σερούτου Τουλίου ἀνδρὸς Λατίνου ἐνέτευρα ἐν τῷ πολέμῳ ἀλοῦσα καὶ τῷ Ταρκυνίῳ ἔξαιρεῖσα, τέτοκεν, ἣ ἔγκυμον οἰκοθεν οὕσα ἢ συλλαβοῦσα μετὰ τὴν ἄλωσιν· λέγεται γὰρ ἀμφότερα. οὕτως ἐς παιδάς ἦδη τελῶν ἐπὶ δίφρου μεθ' ἡμέραν κατέδωθε, καὶ πῦρ 10 ἀπὸ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς πολὺ ἰδοῦκε ἐξάλλεσθαι. ὅπερ ἰδὼν ὁ Β Ταρκύνιος διὰ σπουδῆς ἤγε τὸν παῖδα, καὶ εἰς ἡλικίαν ἀριγμένον τοῖς εὐπατριδαῖς καὶ τῇ γερονσίᾳ συνέντευε.

Συλληφθέντων οὖν τῶν τοῦ Ταρκυνίου φρονέων, μαθοῦσα ἢ κείνου γυνὴ καὶ ὁ Τούλλιος τὴν παρασκευὴν τῆς ἐπιβουλῆς, 15 οὐ φανερὸν αὐτίκα τὸν τοῦ Ταρκυνίου θάνατον ἔθετο, ἀλλ' ἀνελόμενοι αὐτὸν ὡς εἶ ἐμπνέοντα ἰθεράπευον δῆθεν, κὰν τοῦτῳ πίστεισι ἀλλήλοις ἔδοσαν ὥστε τὸν Τούλλιον τὴν ἀρχὴν εἰληφῶτα τοῖς παισὶν αὐτῆς ἀνδρωθεῖσιν ἐκστήναι ταύτης. ἐπεὶ δὲ τὸ πλή- 20 θος συνδραμὸν ἔθορῶβει, προκύνυσασα ἐκ τῶν ὑπερίμων ἢ Τανα-

4 "Ἰνιαντοῦς] addunt Reg. et Colb. οὐ μὲν τῆς βασιλείας οἱ τοῦ Μαρτίου παῖδες ἰδοῦσαντο, ἀλλ' ὁ Τούλλιος ταύτην ἔσχε τῇ συνεργίᾳ etc." Ducangetus. 6 Σερούτου] ἐκουφίου BC et Ducangii codices, ἐπερίου A. "lego σερίλιον: nisi forte σπουδίον rectius legitur" Wolfius, idem fere Ducangius. 9 γὰρ ABCW, γὰρ καὶ P. 10 δίφρους BW. 11 πολὺ om A. 18 ἀλλήλων B. 20 συνδραμὸν C ut videtur, συνδραμῶν PW.

Fontes. Cap. 9. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: fragmentum libri secundi apud grammaticum neque συντάξας in Immanuelis Bekkeri Anecdota gr. p. 139 n. 17.*

quo impetrato cum invicem dicerent, rex in alterum causam dicentem intentus ab altero occiditur.

Hic Tarquinii fuit exitus, cum annos 38 regnasset: (9) regnum autem Romanorum Tullius opera Tanaquilis, Tarquinii uxoris, est adeptus. hunc Ocrisia quaedam Servii Tullii Latini coniunx bello capta et Tarquinio tradita, sive domo uterum ferens sive post captivitatem gravida facta (utrumque enim fertur), peperit. ei puero interdiu in sella dormienti magnam e capite flammam emicuisse tradunt; qua visa a Tarquinio diligenter sit educatus et per aetatem in patricios et senatum lectus.

Tarquinii percussoribus comprehensis uxor eius et Servius comperitis insidias mortem regis principio celant, sublataque tanquam adhuc viventem se curare simulant; et interim paciscuntur ut Tullius regno filii, ubi adoleverint, cedat. concursa autem multitudinis ac tumultu exorto Tanaquil ex superiore parte aedium populum bono animo esse

κύλις "μη φοβείσθε" ἔφη· "ὁ γὰρ ἀνὴρ μου καὶ ζῆ καὶ ὑμῖν μετ' ἄλλων ὑφ' ἴσθεται. ἵνα δὲ αὐτός τε σχολάζων ὑγιασθῆ καὶ μή τι τοῖς πράγμασιν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἰσθηνείας εἴη ἐμπόδιον, C
Τουλλίῳ κατὰ γε τὸ παρὸν τὴν τῶν κοινῶν ἐπιτρέπει διοίκησιν." 5 εἶπεν ἐκείνη ταῦτα· οἱ δὲ τὸν Τούλλιον οὐκ ἀκουσίως ἰδέξαντο· ἀγαθὸς γὰρ ἀνὴρ ἰδοῦκε.

Ἐγχειρισθεῖς οὖν ἐκείνος τὴν τῶν κοινῶν οἰκονομίαν, τὰ πλείω κατ' ἐντολὰς δῆθεν διώκει τοῦ Ταρκυνίου. ὡς δ' ἐν πᾶσιν ἰώρα πειθαρχούντας αὐτῷ, τοὺς αὐτόχειρας τοῦ Ταρκυνίου πρὸς τὴν γερούσιαν παρήγγυε, διὰ τὴν ἐπιβουλὴν τάχα· 10 ἔτι γὰρ ζῆν ἐκείνον προσποιεῖτο. καὶ οἱ μὲν καταψηφισθέντες ἀπέθανον, οἱ δὲ τοῦ Μαρκίου υἱοὶ φοβηθέντες εἰς Οὐλοούσκους W II 14 κατέφυγον. κακείνος τότε τὸν τε θάνατον τοῦ Ταρκυνίου ἐξέφηγε καὶ φανερώς τῆς βασιλείας ἐπιληπτο. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς τοῦ D
15 Ταρκυνίου παῖδας προῦβάλλετο ὡς αὐτὸς τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτροπιύων, εἴτα πρὸς θεραπείαν τοῦ δήμου ἐγράφετο, ὡς ῥῆστα μᾶλλον τὸν ὄμιλον ἢ τοὺς ἐνπατριδας ὑποπονησόμενος, χρήματά τε αὐτοῖς ἰδίῳ καὶ γῆν ἰκάστῳ προσέειπε καὶ τοὺς δούλους ἐλευθεροῦσθαι καὶ φυλετώσθαι παρισκίασεν. ἀχθόμενων δ' ἐπὶ 20 τούτοις τῶν δυνατῶν, ἔταξέ τινα τοὺς ἐλευθερωθέντας τοῖς ἐλευθερώσοσι σφᾶς ἀνδρουργεῖν. ὡς δὲ χαλεπῶς ἔχον οἱ ἐνπατρίδαι αὐτῷ, καὶ διεθρόονν ἄλλα τε καὶ ὅτι μηδεὶς αὐτὸν ἰλομέ-

2 τε om A. 11 γὰρ om C. 12 οὐλοούσκους AB, οὐελέσκους codex Colb., Οὐαλόσκους PW, quae infra Οὐολούσκους. 13 τότε post θάνατον B. τοῦ Ταρκυνίου— πρῶτον μὲν om A. 19 φυλετώσθαι] φυλάττεσθαι C. 22 αὐτῷ om B.

inbet: maritum enim suum vivere, propediem ipsum eos viaturos. ut autem per otium curari possit, neque tamen rerum administratio eo aegrotante langueat, interim Tullio munia regis mandasse. quae cum dixisset, Tulliam ob virtutis opinionem haud inviti admiserunt.

Is suscepta rei publicae procuracione pleraque se de Tarquinii facere sententia simulabat. cumque sibi populum in omnibus dicto audientem esse cerneret, percussores Tarquinii ad senatum adducit, propter insidias scilicet illi structas: nam eum adhuc vivere simulabat. et illos quidem capitis damnatos occidit: Marcii autem filii metu ad Volscos confugerunt. ac tum demum ille Tarquinii mortem palam fecit aperteque regnum tenuit. et primum prae se tulit se tutorio nomine filiorum Tarquinii principatum administraturum: deinde ad plebis animos conciliandos conversus, quod ea facilius quam patres cessura esset, pecuniam distribuit, agros singulis assignavit, et servos manumittendos et in tribus referendos curavit. quae cum potentes aegre ferrent, constituit ut liberti patronis quaedam officia vicissim praestarent. patriciis autem ei succensantibus, et praeter alia illud quoque dicantibus, eum

P I 328 νου τὴν ἀρχὴν ἔχει, συναγαγὼν τὸν δῆμον ἐδημηγόρησε· καὶ πολλὰ ἐπαγωγὰ διαλεχθεὶς αὐτῷ οὕτω δίδεται, ὡς αὐτίκα πᾶσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐπισηφίσασθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς ἀμειψόμενος ἄλλα τε ἐφιλοτιμήσατο καὶ ἐς τὸ συνέδριόν τινας αὐτῶν ἐπέγραψεν· οἳ πάλαι μὲν ἐν πλείστοις ἦντον ἔφερον τῶν ἐπατριδῶν, ὁ τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, πλὴν τῆς μεσοβασιλείας καὶ τινῶν ἱεροσυνῶν, τῶν ἴσων μετείχον τοῖς ἐπατρίδαις, καὶ διέφερον ἄνευ τῶν ἐποδημάτων οὐδέν. τοῖς γὰρ ἐπατρίδαις τὰ ἐποδήματα **B** ἄστυκὰ καὶ τῇ τε ἐπαλλαγῇ τῶν ἱμάντων καὶ τῷ τύπῳ τοῦ γραμμᾶτος ἐκεκόσμητο, ἢ ἐκ τούτων δοκοῖεν ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀν- **10** δρῶν τῶν κατ' ἀρχαῖς βουλευσάντων κατείναι. τὸ γράμμα δὲ ῥῶ φασιν εἶναι, ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑκατὸν ἐκείνων ἀνδρῶν δηλωτικὸν εἶναι, ἢ ὡς τοῦ τῶν Ῥωμαίων κατάρχον ὀνόματος.

Τὸν μὲν οὖν ὅμιλον οὕτως ὁ Τούλλιος ἰσχυρώσατο, δέσμευσε δὲ μὴ τις στάσις συμβῆ, τὰ πλείστα καὶ ἰσχυρότατα τῶν κοινῶν **15** τοῖς δυνατωτέροις ἐπέτερε· καὶ οὕτω σφίσι αὐτοῖς συνεφρόνησαν καὶ τὸ δημόσιον διήγαγον ἄριστα. καὶ πολέμους δὲ τινεὺς πρὸς τε τοὺς Οὐιέντας καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς Τυρρηνοὺς ἐπολέμησεν, ἐν οἷς οὐδὲν ἐκράχθη συγγράμματος ἄξιον. τοὺς **Λατι- C** νους δ' ἐπὶ μᾶλλον Ῥωμαίοις βουλευθεὶς οἰκειώσασθαι, νεῶν τινα **20** ἐκ χρημάτων κοινῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατασκευάσαι πέπεικε. καὶ τοῦτον ἀνέθεσαν τῇ Ἀρτέμιδι. περὶ δὲ τῆς νεακορίας αὐτοῦ δι-

6 καὶ τινῶν] καὶ τῶν A. 9 ἀστυκὰ AC. καὶ prius del. 10 ἑκατὸν] ῥ A. 15 κοινῶν, ut videtur, C. 16 αὐτοῖς A, αὐτοὶ PW. 18 τοὺς τυρρηνοὺς B. 21 πέπεικε AB, πεποιήκε PW.

semine auctore potiri rerum, apud plebem convocatum verba fecit, meliusque ei grata locutus effecit ut statim integrum sibi regnum ab ea decerneretur. pro quo ut gratiam referret, cum alia plebi donavit, tam nonnullos eorum in senatum legit, qui cum olim plurimis rebus deteriore condicione essent quam patricii, progressu temporis, interregno et sacerdotiis quibusdam exceptis, par cum illis ius obtinuerunt, neque praeter calceos quicquam ab illis diversum habuerunt. nam patricii calceos urbanos gesserunt et corrigiarum implexione et forma litteras adornatos, ut a centum primis senatoribus orti esse viderentur. litteram autem fuisse tradunt R, sive quod ea apud Graecos centesarium numerum significet, sive quod prima nominis Romani sit littera.

Plebs sic conciliata, veritas Tullius ne qua seditio cretetur, plurima et maxima quoque negotia opulentissimis mandavit. sic inter sese consentientes rem publicam optime gesserunt. bella quaedam cum Veientibus et caeteris Tyrrhenis omnibus gessit, in quibus nihil eum cecidit memoratu dignum. cum autem Latinos magis etiam Romanis devincire cuperet, auctor fuit ut communibus sumptibus Romae fanum Dianae

φέροντο. κᾶν τοῦτῃ Σαβίνος ἀνῆρ βοῦν ἦγε περικαλλῆ πρὸς τὴν Ῥώμην, ὡς ἔκ τινος χρησμοῦ θύσων αὐτὴν τῇ Ἀρτέμιδι. ὁ δὲ χρησμός τὸν κλεινὴν θύσαντα ἔλεγε τὴν πατρίδα ἐπαυξήσειν. τοῦτο δὲ τις τῶν Ῥωμαίων μαθὼν προσῆλθεν αὐτῷ καὶ πρότερον εἶπε δεῖν ἐν τῷ ποταμῷ ἀγνισθῆναι, καὶ εἰπὼν ἔπεισε, καὶ πείσας ἔλαβε τὴν βοῦν ὡς φυλάξων, καὶ λαβὼν ἔθυσεν. ἐκφάναντος δὲ τοῦ Σαβίνου τὸ λόγιον οἱ Λατίνοι καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ προστασίας τοῖς Ῥωμαίοις ἐξέστησαν καὶ ἐς τάλλα ὡς κρείττονας σφῶν ἐτιμῶν αὐτούς.

- 10 Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ὁ Τούλλιος δὲ τοῖς Ταρκύνιοις τὰς θυγατέρας συνώκησε, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῖς ἀποδώσειν ἐπαγγελάμενος ἄλλοτε ἄλλο τι προφασιζόμενος ἀνεβάλλετο. οἱ δὲ οὐδὲν ἕγχευον, ἀλλὰ ἤχθοντο. ὁ δ' ἐν οὐδενὶ λόγῳ τούτους πιπίητο, καὶ τοὺς Ῥωμαίους πρὸς τὸ δημοκρατικὸν ἐτήγε καὶ
 15 τὸ ἐλεύθερον. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπὶ τούτοις ἤχαλλον οἱ Ταρκύνιοι. ἀλλ' ὁ μὲν νεώτερος, κᾶν ἐχαλείπαιεν, ἔφερον, τῷ δὲ τῷ χρόνῳ προήκοντι οὐκέτι τοῦ Τουλίου ἰδοῦναι ἀνέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ μὴ συνενδοκῶσαν εὗρισκε τὴν γυναῖκα καὶ τὸν ὄμμαίονα, αὐτὸς μὲν τὴν γυναῖκα, τὸν δ' ἀδελφὸν διὰ τῆς γυναικὸς κλεινοῦ φουρμάκοις P I 329
 20 ἀνείλε, καὶ συναφθεὶς τῇ συνένῳ τοῦ ἀδελφοῦ, τῷ Τουλίῳ σὺν αὐτῇ ἐπεβούλευε. καὶ πολλοὺς τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἐπατριδῶν αἰτίας ἔχοντις κατὰ τοῦ Τουλίου πείσας συνάρασθαι οἱ,

7 Σαβίνου] λατίνου B. καὶ] ἐκ A. 8 κρείττονα PW.
 11 ἐπαγγελάμενος A, ἐπαγγελλόμενος PW. 16 τῷ altarum
 add AB. 19 τὸν δ' ἀδελφόν — ἀνείλε e Dionis libro secundo, Bekkeri Anecd. p. 139 v. 17. 20 ἀνείλε] διέφθευε
 AB: Dio ἐξαιργάσατο.

facerent. sed cum de antistite controversia esset, Sabinus quidam bovem insignem ex oraculo Dianae immolaturus adduxit. cecinerant enim vates, qui eam immolasset, patriae suae opes aucturum esse. quo Romanus quidam cognito illi persuasit ut vivo prius flumine perfunderetur, atque ipse interim acceptam bovem, tanquam asservaturus, mactavit. oraculo vulgato Latini Romanis et templi patrociniis cesserunt et aliis in rebus ut praestantioribus honorem habuerunt.

Atque haec hactenus: Tullius autem cum Tarquinii filias suas despondisset, ac regnum se eis redditurum pollicitus alias aliud causando procrastinaret, illi moram aegre ferentes male cogitabant. quod rege nihil curante, sed Romanos ad democratiam et libertatem magis assuefaciente, Tarquinii magis etiam indignabantur. ac iunior eam molestiam conoquebat, sed natu maior Tullium diutius non ferens, quia uxorem et fratrem suum conatum non probare videbat, uxorem suam ipse, fratrem per illius uxorem veneno tollit; ductaque fratris coniuge, illa aditricis Tullio insidiatur. et cum multis senatoribus ac patriciis, quibus invidus erat Tullius, conspiratione inita, ex improvise

ἔξαπανάως μετ' αὐτῶν εἰς τὸ συνέδριον παραγγέλλον, ἐπομένης αὐτῶ καὶ τῆς γυναῖκος Τούλλιας· καὶ πολλὰ μὲν εἶπε τῆς τοῦ πατρὸς ἀξίας τοὺς παρόντας ἀναμνησκῶν, πολλὰ δ' ἀπέσκωπε πρὸς τὸν Τούλλιον. ἔπει δ' ἐκείνος ταῦτα μαθὼν ἐπίστη σπουδῆ, **W Π 15** καὶ τι δὴ καὶ ἐφθέγγατο, συνήρασεν αὐτὸν καὶ ἔξαρτας ὡσεὶ κατὰ **B** τῶν πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀναβαθμῶν. καὶ ὁ μὲν, παραχθείς πρὸς τὴν τοῦ Ταρκύνιου τόλμαν καὶ ὅτι οὐδὲ τις αὐτῶ ἐπεκούρησεν, οὐτ' εἶπεν ἔτι οὐδὲν οὔτ' ἐποίησε· Ταρκύνιος δὲ τὴν τι βασιλείαν ἐδῆς παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβε, καὶ πέμψας τινὰς τὸν Τούλλιον κομιζόμενον οἴκαδε διεχρήσατο. ἡ δὲ θυγάτηρ ἐκείνου **10** τὸν ἄνδρα ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καταφιλήσασα καὶ βασιλέα προσγορεύσασα καὶ ἀπιούσα πρὸς τὰ βασιλῆα τὸ ὄχημα κατὰ τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρὸς ὡς εἶχεν ἐπήλασεν.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Τούλλιος ἤρξε καὶ οὕτως ἀπέθανε βασιλεύσας **C** τέσσαρας ἔνιαυτοὺς ἐπὶ τισσαράκοντα, **(10)** ὁ Ταρκύνιος δὲ **15** τὴν βασιλείαν παρείληφώς δορυφόρους κατὰ Ῥωμέλον ἑαυτῷ περιέστησεν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς καὶ οἰκουρῶν καὶ ἀγορεύων ἐτέχρητο. ἔξ ὧν γὰρ αὐτὸς εἰς τὸν κηδεστήν καὶ ἡ γυνὴ πρὸς τὸν πατέρα ἐποίησαν, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐδεδίεσαν. ἔπει δὲ ὡς τυραννήσων παρεσκευάσατο, τοὺς δυνατωτάτους τῶν **20**

7 τοῦ om A. 9 ἔλαβε παρὰ τῆς βουλῆς B. 11 ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τὸν ἄνδρα AB. 13 ἀπὸ A. 14 οὖν om C. 17 καὶ τισσαρ om A. 20 ἔπει δὲ — p. 35 v. 15 προσεφίεροντο ἀπασί Dionis excerptum Peirescianum 23. τυραννήσων AC, τυραννίῳ PW.

Fontes. Cap. 10. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Peirescianum 23: fragmentum libri secundi in Imm. Bekkeri Anecdotis p. 155 v. 1.

curiam ingreditur, etiam Tullia uxore comitante; multaque locutus eos qui aderant patriae dignitatis commonefecit, Tullium autem multis probris affecit. qui cum re nuntiata ocleriter advenisset ac loqui coepisset, Tarquinius senem medium arripit, elatumque e curia in inferiorem partem per gradus delicit. ille ad Tarquinii audaciam, eoque magis quod ab omnibus destitutus esset, consernatus nihil ampētus neque dixit neque fecit; Tarquinius vero statim regnum a patribus accepit, et per quosdam Tullium domum se recipientem sustulit. cuius filia maritum in curia deosculata regem salutavit, atque in regiam abiens per patris corpus carpentum egisse fertur.

Sic Tullius rem publicam administravit, sic vitam finit, cum annos 44 regnasset: (10) Tarquinius vero regno suscepto Romuli mo e armatis corpus circumsepsit, quibus et noctu et interdū domi et foris usus est. nam quod ipse erga socerum, uxor erga patrem ita se geassent, timuit ne a se ipso adversus se exemplum caperetur. iam quia mota

βασιλευσῶν καὶ τῶν ἄλλων συλλαμβάνων ἐκτίγγειν, οἷς μὲν αἰτίαν
 εἶχεν ἐπενεγκὴν φανερώς ἀναιρῶν, οὓς δὲ λάθρα* ἐπίσους δὲ γε
 καὶ ὑπερώριζεν. οὐ γὰρ τοὺς τῷ Τουλλίῳ προσκειμένους μόνους D
 ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸς τὴν μοναρχίαν συνυραμένους αὐτῷ προσα-
 6 πῶλλυε, καὶ οὕτω τὸ κράτιστον τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἱππῆδος ἀνά-
 λωσε. μισεῖσθαι τε ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου ἐπίστανε* διὸ οὐδὲ
 ἀντικαθίστη τὸ παράπαν ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων τινάς, ἀλλὰ καὶ
 τὴν γερούσιαν καυαλῶσαι παντελῶς ἐπιχειρήσας οὔτε ἀντισηγην
 ἐς αὐτὴν οὐδένα οὔτε τοῖς οὖσιν ἐπεκρίνον τι λόγον ἄξιον. συν-
 10 κάλει μὲν γὰρ αὐτοὺς, οὐ μὴν ὥστε τι τῶν ἀναγκαίων συνδιοι-
 κεῖν, ἀλλ' ἵνα δῆλῃ αὐτῶν ἡ βραχύτης γίνοιτο ἅπασι, κἀντεῦ-
 θεν καταφρονοῖντο· τὰ δὲ πλεῖστα καθ' ἑαυτὸν ἢ καὶ μετὰ τῶν
 υἱέων ἔπραττε. δυσπρόσιτός τε καὶ δυσπροσήγομος ἦν, καὶ τῇ
 ὑπεροφίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι ὁμοίως ἐχρήτο πρὸς ἅπαντας, καὶ P I 330
 16 τυραννικώτερον αὐτὸς τε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ προσεφέροντο ἅπασι.
 διὰ ταῦτα δὲ καὶ τοὺς δορυφορούς ὑπόπτους ἔχων, ἐκ τῶν Λα-
 τίνων προσηταιρίετο δορυφορῶν, καὶ ἐς τὰς τῶν Ῥωμαίων
 τάξεις Λατίνους ἐνέμιξεν, ἵνα οἱ μὲν Λατίνοι ἰσομοιρίας τοῖς Ῥω-
 μαίοις τυχόντες εὖνοιαν αὐτῷ ἐντεῦθεν ὀφελῶσαι, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι
 20 ἦντον ἐκφοβῶσιν αὐτόν, μηκέτι κατὰ σφᾶς ὄντες ἀλλὰ τοῖς Λα-
 τίνουσι συνοπλιτεύοντες.

Γαούνοις δὲ μάχην συνῆψε, καὶ κακῶς μὲν ἡγωνίσαστο,
 δόλῳ δὲ αὐτοὺς ἐχειρώσαστο. αὐτομολῆσαι γὰρ αὐτοῖς Σέξτω

13 δυσπρόσιτός] δυσπρόσοδός Dionis exc.

16 δὲ om A.

regnum tutandum erat, potentissimos senatores et cives comprehensos
 occidebat, alios palam, quibus aliquid crimini dare poterat, alios clam:
 nonnullos in exilium mittebat. neque vero Tullii studiosos duntaxat
 sed etiam tyrannidis suso adiutores perdidit. ita optimis quibusque se-
 natorii et equestris ordinis sublati cum se omni populo inuisum esse
 crederet, statuit nullos in patres iegere, sed senatum penitus tollere ag-
 gressus neque ultum senatorem substituit, neque cum iis qui restabant
 quocumque quod alicuius momenti esset communicavit. quamvis enim eos
 convocaret, non tamen ideo faciebat ut alicuius rei gerendae adiutores
 essent, sed ut visa eorum paucitate ab omnibus contemnerentur: plera-
 que vero per se aut filios administrabat. fuit aditu affatuque difficilis,
 superbia et crudelitate ex aequo erga omnes usus; ac more tyrannico
 tac: ipse quam liberi eius cum omnibus egerunt. quamobrem satellitibus
 etiam diffusus, conciliistaque sibi Latinorum custodia et in Romanorum
 ordines inserta, id spectavit ut Latinos Romanis aequatos suo sibi be-
 neficio obstrictos haberet, et Romanos adiunctis exteris minus formi-
 daret.

Gabinos armis infeliciter adortus dolo superavit. nam Sextum
 ōtium transfugere Gabios iussit: cuius facti ut iustam habere causam

ἐπέθετο τῷ νιῷ· ἵνα δ' ἐδράσωτος αὐτῷ τῆς αὐτομαλίας πρό-
 φασις γένηται, ἐκείνος μὲν φανερώς τὸν πατέρα ὡς τύραννον καὶ
 B παράσπονδον λλοιδόρησεν, ὁ δὲ τὸν υἱὸν ἑμαστίωσά τε καὶ ἀντη-
 μύνατο. εἶτα κατὰ συνθήκας πρὸς Γαούτιους ἐψευδαντομώλησε,
 χρήματί τε καὶ ἑταίρους παρεληφώς. οἱ δὲ, πιστεύσαντες τῆς
 σκηπῆ διαί τε τὴν τοῦ Τυρκυνίου ἀμύνητα καὶ ὅτι καὶ τότε πολλὰ
 καὶ ἀληθῆ τὸν πατέρα ἐκατηγόρει κἀντεῦθεν ἐπεπολεμῶσθαι
 αὐτῷ ἔδοκει, ἔδξαντό τε αὐτὸν ἀσμενέστατα καὶ τινὰς ἐπιλεύσεις
 κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας σὸν αὐτῷ ἐποίησαντο καὶ οὐ μετρίως
 αὐτῇ ἐλυμήναντο. διὰ ταῦτα γούν, καὶ ὅτι καὶ χρήματα ἰδίᾳ 10
 τέ τισι παρέχε καὶ ἐς τὸ κοινὸν ἀνήλισκε διαφυλῶς, ἤραθη παρ'
 C αὐτῶν στρατηγός καὶ τὴν τῶν πολιτικῶν ἐν αὐτοῖς πραγμάτων
 ἐπετρόπη διοίκησιν. ἐπὶ τούτοις λάθρα κέμπας τινὰ τὰ συμ-
 βάντα τε ἐγνώρισε τῷ πατρὶ καὶ πρὸς τὸ μέλλον γνώμην ἤτησεν
 ἐξ αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπε μὲν τῷ πεμφθέντι οὐδέν, ἵνα μὴ ἴσως 15
 γνωσθεὶς ἐκὼν τι ἢ ἄκων ἐξείποι, εἰς δὲ κῆπον εἰσαγαγὼν αὐτόν,
 W II 16 ἐν ᾧ μήκωνες ἦσαν, τὰς κωδύας αὐτῶν τὰς ὑπερχούσας ῥάβδῳ
 κατέκλισε καὶ εἰς γῆν κατεστόρεσε, καὶ οὕτω τὸν ἀγγελιαφόρον
 ἀπέπεμψε. καὶ ὁ μὲν τὸ πραχθὲν τῷ Σέξτῳ ἀπήγγειλεν, ἀσυνέ-
 τως ἔχων τῆς πράξεως, ὁ δὲ τὸν νοῦν συνῆκε τῆς ὑποθέσεως, 20
 καὶ τοὺς ἀξιολογωτέρους τῶν Γαούτιων τοὺς μὲν λάθρα φαρμά-
 D κοὺς διέφθειρε, τοὺς δὲ διὰ τινῶν δῆθεν ληστῶν, ἄλλους δὲ καὶ

2 φανερώς — ἑλοιδόρησεν ο Dionis libro secundo, Bekkeri Anecd.
 p. 155 v. 1. τὸν πατέρα φανερώς AB. 5 ἐτίρωσ AC.
 6 καὶ post ὅτι add A. 10 καὶ post ὅτι om AB. 12 τῆς
 τῶν πολιτικῶν] τὰ τῶν πολιτῶν C. 16 αὐτῷ A. 20 ἐκα-
 θέτης A. 21 γαουτίων C.

videretur, patrem aperte ut tyrannum et foodifragum est insectatus, at-
 que a patre vicissim flagris caesus. deinde cum ex composito ad Gabi-
 nos cum pecuniis et sociis transfugisset, illi ut ei comento crederent
 et Tarquinii crudelitate et multis Sexti veris in patrem maledictis addu-
 cebantur: a quo cum eum hostili odio disidera crederent, hominem
 benignissime susceperunt, et aliquot cum eo in Romanum agrum impres-
 siones magna clade illata fecerunt. his igitur de causis, et quod pe-
 cuniam aliquibus privatim dabat et in publicum liberaliter conferebat,
 dux ab eis creatus est, urbanarum etiam rerum administratione commissa.
 post haec per quendam patri statum rerum suarum nuntiat, quid se fa-
 cere velit sciscitatur. ille vero nihil respondet nuntio, ne cognitus vel
 volens vel invitus arcanum prodatur, sed ille in hortum ducto summa pa-
 paverum capita baculo decutit; itaque nuntium dimittit. qui re non in-
 tellecta quid actum esset Sexto renuntiat. is vero animadverso patri
 consilio Gabinorum primores partim clam veneno sustulit partim per

ἐκ δικαστηρίων ἀπέκτεινε, συκοφαντίας καὶ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα προδοσίας πλαττόμενος.

Ὅμοιον δὲ τι τούτῳ καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ. Περιάνδρον γὰρ τὸν Κυψέλου τύραννον Κορίνθου γενόμενόν φησι πρὸς Θρασύβουλον τὸν Μιλήτου τύραννον διαπέμψασθαι πυνθανόμενον ὅπως αὐτῷ τὰ τῆς ἀρχῆς ἀσφαλῶς ἔξει. τὸν δὲ Θρασύβουλον τῷ ἀπαγγελλαντι ταῦτα μηδὲν ἀποκρίνασθαι, ἀπαγαγόντα δ' εἰς λήϊον, τῶν ἀσταχύνων τοὺς ὑπερέχοντας ἐκτέμνει τε καὶ ῥιπτεῖν, καὶ οὕτως ἀποπέμψαι τὸν ἐσταλμένον. τὸν δὲ ἐπανελθόντα καὶ 10 τὴν τοῦ Θρασυβούλου συμβουλήν ἐρωτώμενον εἰπεῖν εἰς παραπλήγα πεμφθῆναι, καὶ διηγεῖσθαι ὅσα ἐκείνος ἐποίησε, μὴ τι P I 331 πρὸς ὃ ἠρωτήθη φθρυξάμενος· τὸν δὲ γε Περιάνδρον συνηκέναι τὸν τοῦ Θρασυβούλου λογισμὸν, καὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν Κορινθίων ἅπαντας ἀπολλέσαι.

15 Καὶ ὁ Σέξτος οὖν οὕτω τοὺς Γαούτιους μετήλθε, καὶ τοὺς μὲν κριτίτους ἀπώλλυε, τῷ πλήθει δὲ τὰ σφῶν διένεμε χρήματα. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν μὲν διαφθαρέντων ἤδη, τῶν δὲ λοιπῶν ἠπατημένων καὶ πάντα πιστευόντων αὐτῷ, μετὰ τῶν ἀλχημαλιῶτων 20 Ῥωμαίων καὶ τῶν αὐτομόλων, οὓς πολλοὺς διὰ τοῦτο συνήθροισε, κατέσχε τὴν πόλιν καὶ τῷ πατρὶ παραδέδωκε. καὶ ὃς ἐκείνης τῷ οὐκ ἐπαρέχθησεν, αὐτὸς δὲ πρὸς ἄλλα ἐπολέμησεν ἔθνη. B

3 Ἡρόδοτος] 5 92 6. 4 Κυψέλου PW. 10 τοῦ om A.
 βουλῆν AC. 12 γε om A. 15 γαίτους C. 16 διέ-
 ουμε A. 20 ἐκείνην B.

sicarios interfecit; alios in iudicio calumniae oppressos, quasi urbem patri suo prodere vellent, amovit.

Simile quiddam Herodotus de Periandro Cypseli filio, Corinthi tyranno, scribit. qui cum a Thrasybulo Mileti tyranno consilium firmandi imperii petiisset, Thrasybulum nuntio voce nihil respondisse, sed eo in segetem deducto, culmis eminentioribus resectis et abiectis hominem dimisisse. qui reversus deque illius consilio rogatus dixerit se ad hominem emotae mentis esse missum (neque enim ad interrogata quicquam respondisse), ac quid ille fecisset narrarit: at Periandrum intellecta Thrasybuli ratione omnes Corinthiorum principes sustulisse.

Ad eundem modum Sextus etiam cum Gabinis egit, et melioribus occisis eorum pecunias vulgo distribuit. deinde illis deletis, reliquis deceptis et omnia credentibus, cum Romanis captivis et transfugis, quos ea de causa multos coegerat, urbem occupavit patrique tradidit, sed ea ei filio concessa cum aliis populis bellum gessit.

11. Τοὺς δὲ τῆς Σιβύλλης χρησμοὺς Ῥωμαίοις καὶ ἔτιαν προσηποίησατο. γυνὴ γάρ τις θεύμαντις, ἦν Σίβυλλαν ἀνθρμιζον, ἐς τὴν Ῥώμην ἐλήλυθε βιβλία τρία ἢ ἑννέα φέρουσα, καὶ ταῦτα πρῖασθαι τῷ Ταρκυνίῳ ἰδίδου καὶ τὴν τιμὴν τῶν βιβλίων ὠρίασατο. ἐκείνου δὲ μὴ προσεσηκόςτος αὐτῇ, τὸ ἐν ἢ τὰ τρία β τῶν βιβλίων κατέκαυσεν. ὡς δ' αὐθις κατωλιγώρει αὐτῆς ὁ Ταρκύνιος, κακ τῶν λοιπῶν ὁμοίως διέφθειρε. μελλούσης δὲ καὶ τὰ ἔτι λοιπὰ καταφλέξειν, ἠνάγκασαν αὐτὸν οἱ οἰωνοισταὶ τὰ γούν
- C σωζόμενα πρῖασθαι. καὶ ὠνήσατο ταῦτα ὅσον τὰ πάντα κτήσασθαι ἔμιλλε, καὶ δύο βουλευταὶς ἀνδράσι φυλάσσειν παρέδωκεν. 10 ὡς δ' οὐδ' ἄνυ τῶν γεγραμμένων συνέσαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα στείλαντες δύο ἀνδρας ἐκείθεν μισθοῦ ἤγαγον τοὺς ἀναγνωσομένους ταῦτα καὶ ἐρμηνεύοντας. οἱ δὲ περὶ οἰκισὶ μαθεῖν ἐθέλησαντες ὅ τι ποτὲ τὸ διὰ τῶν βιβλίων εἶη δηλούμενον, τὸν ἕτερον τῶν φυλασσόντων αὐτὰ Μάρκον Αὐλλιον χρήμασιν ἀνυπεισαντες 15 μετεγράψαντά τινα. γνωσθέντας δὲ τοῦ ἔργου ὁ Μάρκος δύο βύρσαις συρραφειαῖς ἐμβληθεὶς κατεποντώθη, ὃ ἔξ ἐκείνου μετέπειτα κατὰ τῶν πατρικίων ἐπεκράτησε γίνεσθαι, ἵνα μήτε ἢ γῆ μήτε τὰ ὕδωρ μήτε ὁ ἥλιος μωινθῆ αὐτοῦ θνήσκοντος.
- D Τὸν δὲ νεῶν τὸν ἐν τῷ Ταρκυνίῳ ὄρει κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς 20

6 ἀλιγώρει AB. 16 ἔργου] ἐνός C, ἐνός ἔργου W. "ἐνός daest in Reg." DUCANGEUS. βύρσαις δύο AB. 20 Ταρκυνίῳ] p. 12 v. 20 et 13 v. 6 Ταρκυνίας et Ταρκυνίῳ.

Fontes. Cap. 11. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Planudeum 1, Scriptorum veterum novae collectionis ad Angelo Maio editae vol. 2 p. 528; exc. Vaticanum 7 p. 139, Peirescianum 24.

11. Caeterum oracula Sibyllina vel invitae populo Romano com-paravit. mulier enim quaedam fatidica, quam Sibyllam nominabant, Romam tres aut novem libros allatos Tarquinio certo pretio venales proposuit. illo vero eam negligente vel unum vel tres libros exussit. ut iterum a rege despecta est, ex reliquis totidem abolevit. cum autem eos etiam qui restabant crematura esset, augures eum reliquos emere coegerunt. emit igitur tanti quanti universos parare potuisset, et duobus senatoribus asservandos tradidit, qui cum scripta illa non satis assequerentur, duos viros e Graecia mercede arcessiverunt qui eos legerent atque interpretarentur. finitimi autem cognoscendi avidi quid iis libris contineretur, altero custodem M. Aquillio largitionibus corrupto quaedam transcripserunt. quo facinore cognito Marcus culeo ex duabus pellibus facto incutus atque submersus est. id supplicii genus post in patriciis observatum, ut neque terra neque aqua neque sol eorum morte inquamaretur.

Templum in monte Tarpeio ex patria voto aedificavit. cum vero

εὐχὴν ἐπαδόμην. αἷς δὲ γῆς εἰς τὴν τῶν θεμελίων καταβολὴν
 ἀναφρηγγυμένης, ἀνδρὸς πεοθνήτος κεφαλὴ ἀνεφάνη ἔναιμος ἔτι.
 ἐπιμῆσαι οὖν Ῥωμαῖοι πρὸς ἄνδρα Τυρσητὸν τερατοσκοπὸν ἐρω-
 τῶντες τὸ διὰ τοῦ φανέντος δηλοῦμενον. ὁ δὲ τὸ σημεῖον εἰς
 5 τὴν Τυρσηνίδα μεταθεῖναι μηχανησάμενος, διάγραμμα ἐπὶ τῆς
 γῆς ἐποίησατο, καὶ εἰς αὐτὸ τὴν τε τῆς Ῥώμης θείαν ἐντείναι
 καὶ τὸ Ταρπέιον ὄρος, ἔμελλα τοὺς πρέσβεις ἀνέρισθαι "ἢ Ῥώμη
 αὕτη ἐστὶ; τὸ ὄρος τοῦτό ἐστιν; ἢ κεφαλὴ ἐνταῦθα εὐρέθη;"
 ἔν' ἐκείνων μηδὲν ὑποτοπησάντων καὶ συμφησάντων ἢ δύναμις
 10 τοῦ σημείου εἰς τὸ χωρίον ἐν ᾧ διετέχευτο μεταστατή. καὶ ὁ
 μὲν ταῦτα ἐτεχνήσατο, οἱ δὲ πρέσβεις παρὰ τοῦ νέου ἐκείνου P I 332
 μαθόντες τὸ τέχνασμα, ἐρωτῶμενοι "οὐκ ἐνταῦθα" εἶπον "οὐ-
 κεῖται ἢ Ῥώμη ἄλλ' ἐν τῷ Παλατίῳ, καὶ τὸ ὄρος ἐν τῇ Ῥωμαίων
 ἐστὶ, καὶ ἡ κεφαλὴ ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εὐρέθη." οὕτω δὲ τῷ τε-
 15 ρατοσκοπῷ διακροουθέντος τοῦ μηχανήματος πᾶσαν ἐκείνοι τὴν W II 17
 ἀλήθειαν ἔμαθον καὶ τοῖς πόλιταις ἀγγέλλαν διὲ κρείτιστοι ἔσον-
 ται καὶ πλείστον ἄρξουσιν. ἔλπις οὖν κακὰ τοῦτου αὐτοῖς προσ-
 γένητο. κἀντεῦθεν τὸ ὄρος μετωνομάσθη παρ' αὐτῶν Καπιτώ-
 λιον· κατέτα γὰρ τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ ἡ κεφαλὴ δνομάζεται.
 20 Λεηθεῖς δὲ χρημάτων εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ὁ Ταρ-
 κύνιος Ἀρδεάτις ἐπήνεγκε πόλεμον· ὅθεν οὔτε χρήματα προσ- B
 κτήσατο καὶ τῆς βασιλείας ἔξλεψε. γεγύνασι δ' αὐτῷ καὶ

1 τῆς δὲ γῆς — 18 Καπιτώλιον excerptum-Planudeum 2. 7 καὶ
 om A. ἀνέρισθαι] sic libri. ἢ] ἡ W. 9 συμφηση-
 σάντων A. 11 ἐτεχνήσατο A. 13 Παλατίῳ] λατίῳ AC,
 non male. 18 παρ' αὐτῶν] αὐτοῖς A.

terra ad fundamenta iacienda effoderetur, viri recens mortui capite in-
 vento, quod sanguis nondum destituerat, Romani Tyrthenum vatem per-
 contactati sunt quid portenderet. at ille id signum in Tyrtheniam transla-
 turus certum in terra spatium designavit, in eoque Romae situ et Tar-
 pelo monte incluso legatos rogare volebat an ea Roma esset, an is mons
 esset, an caput ibi inventum esset; ut illis nihil suspicantibus et ita
 esse affirmantibus, illius portenti vis in eum locum, in quo descriptio
 facta esset, transferretur. sed legati ab illius filio fraudem prius edocti,
 cum rogarentur, "non hic" inquam "Roma colitur sed in Palatio, et
 mons Romae est, et caput in monte illo inventum est." vatis calliditate
 hac ratione elusa omnem veritatem didicerunt, et civibus suis renuntia-
 runt aes fore potentissimos et plurimis imperaturos. igitur haec quoque
 res fiduciam illorum auxit. et mons inde Capitolium est appellatus, a
 Romano vocabulo *capita*.

Quis vero Tarquinius ad templi exaedificationem pecunia egebat,
 Ardeatibus bellum intulit; sed neque pecuniam acquisivit et regno exci-
 dit. quae calamitas ei prodigiis est praesignificata. nam et vultures ex

σημεῖά τινα δηλωτικὰ τῆς ἐκπτώσεως. ἔκ τε γὰρ τοῦ κήπου αὐτοῦ γῆρας νεοσσός ἐξήλασαν ἀετῶν, καὶ ἐξ ἀνδρῶνος, ἐν ᾧ συνεισιτῆτο φίλοις, ὄφεις μέγας ἐπιφανεῖς αὐτὸν τε καὶ τοὺς συσσίτους ἐξέβαλε. διὰ τοι ταῦτα ἐς Δελφοὺς Τίτον τε καὶ Ἀρροῦντα τοὺς υἱοὺς ἐπεμψε. τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος χρῆσαντος τότε τῆς ἀρχῆς ὅ ἐκπαιεῖσθαι αὐτὸν ὅτε κύνων ἀνθρωπίνῃ φωνῇ χρῆσασαιτο, ἀγυθαῖς ἐλπίαν ἠώρητο, μὴ οἰηθεῖς ποτε γενέσθαι τὸ μάντευμα.

- C Ἦν δὲ Λούκιος Ἰούνιος ἀδελφῆς τοῦ Ταρκυνίου υἱός, οὗ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν ὁ Ταρκύνιος ἔκτεινεν. οὗτος οὖν καὶ περὶ ἑαυτῷ δεδοικῶς μωρίαν προσποιήσατο, ταύτην ἑαυτοῦ 10 προστησάμενος σάτειαν· διὸ καὶ Βροῦτος ἐπεκλήθη· τοὺς γὰρ εὐθῆδεις οὕτω τοῖς Λατίνοις ἔθος καλεῖν. πλαττόμενος οὖν τὸν μωραίνοντα, τοῖς τοῦ Ταρκυνίου παισὶν εἰς Δελφοὺς ἀποῦσι συμπαρελήθη ὡς ἄθυρμα. ὁ δὲ καὶ ἀνάθημα φέρειν ἔλεγε τῷ θεῷ· τὸ δ' ἦν βάκτρον τι μηδὲν ἐκ τοῦ φαινομένου ἔχον χρηστὸν, 15 ὅθεν καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀφλόσκαιε γέλωτα. τὸ δ' ἦν οἶον εἰκὼν τις τῆς κατ' αὐτὸν προσποιήσεως· κοιλάντας γὰρ αὐτὸ λάθρα χρυσίον D ἐνέχεεν, ἐνδεικνύμενος δι' αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ φρόνημα αὐτῷ τῷ τῆς μωρίας ἀτίμῳ πῶον καὶ ἔντιμον κατακρύπτεται. ἐρομένων δὲ τῶν Ταρκυνίου υἱῶν τίς τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδέξεται, ἔχρη- 20 σεν ὁ θεός, τὸν πρῶτον τὴν μητέρα φιλήσαντα τὸ κράτος ἔξειν.

1 τινε om C. 3 ἐπιφανῆς A. 4 ἀρροῦντα A. 5 δὲ om A. 6 φωνῇ ἀνθρωπίνῃ A. 8 Ἦν δὲ Λούκιος Ἰούνιος — p. 41 v. 2 κρένας δεφθῶς excerptum Vaticanum 7. 11 προστησόμενος C. 15 τὸ δ' ἦν — γέλωτα om A. 17 εἰσποισήσεως B. 18 αὐτῷ om A. 19 τῶν BCW, τοῦ P.

hortis eius pullos aquilarum expulerant, et anguis ingens e conclavi in quo cum amicis convivabatur et ipsum et convivas fugavit. his de causis Titum et Arantem filios Delphos misit. quibus cum Apollo respondisset tum cum imperium amissurum cum canis humana voce loqueretur, spe bona sibi blanditus est, nunquam id oraculum eventurum ratas.

Erat autem L. Iunius sororis Tarquii filius, cuius patrem et fratrem tyrannus sustulerat. is vitae suae timens stultitiam simulavit, cuius numine tutior esset: unde Bruti nomen est adeptus, quod factum significat. dum ita stultitiam simulat, a Targuinis Delphos ducitur, ludibrium verius quam comes. profitebatur autem se deo baculum dono offerre: in quo cum nihil appareret boni, ea quoque de causa ridebatur. verum ea re per ambages effigiem quandam ingenii sui repraesentabat: nam eo excavato clam aurum iufuderat, ut ostenderet ingenium quoque suum integrum et honorabile sub ignominioso stultitiae velamento delitescere. adolescentibus porro interrogantibus quis patri successurus esset, respondit deus eum qui matrem prius oscularetur rerum poteratur.

ὁ σονίς ὁ Βροῦτος ὡς τυχαίως καταπεσὼν τὴν γῆν κατεφίλησεν, αὐτὴν μητέρα πάντων ὑπάρχειν κρίνας ὀρθῶς.

Οὗτος ὁ Βροῦτος τοὺς Ταρκυνίους κατέλυσεν, αἰτίαν τὸ περὶ τὴν Λουκρητίαν συμβεβηκὸς προστησάμενος, καὶ ἄλλως μισομένους παρὰ πάντων διὰ τὸ τυραννικόν τε καὶ βίαιον. ἡ δὲ Λουκρητία θυγάτηρ μὲν ἦν Λουκρητίου Σπουρίου, ἀνδρὸς τῶν τῆς συγκλήτου ἐνός, γαμετὴ δὲ Κολλατίου Ταρκυνίου τῶν ἐπιφανῶν, ἐπὶ τε κάλλει καὶ σωφροσύνῃ τυχάνουσα περιβήτοσ- F I 333
ταύτην Σέξτος ὁ τοῦ Ταρκυνίου υἱὸς αἰσχῦναι σπούδασμα ἔειπε, οὐχ οὕτω τοῦ κάλλους αὐτῆς ἐρασθεὶς ὡς τῇ ἐπὶ τῷ αἴφρονι δόξῃ ἐπιβουλεύων αὐτῆς. τηρήσας οὖν τὸν Κολλατίον τῆς οἰκίας ἀποδημοῦντα, νυκτὸς ἑλθὼν πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς γαμετὴν συγγενεὺς, κατέλυσε παρ' αὐτῆς. καὶ πρῶτον μὲν λόγοις ἐπιείρα συγγενέσθαι αὐτῇ, εἶτα καὶ βίαν προσῆγεν· ὡς δ' οὐδὲν ἐπείραειν, ἀποσφά-
15 ξειν ἠπειλήσεν· ὡς δὲ καὶ τοῦ θανάτου καταλιγώρει, δοῦλον παρακατακλιεῖν αὐτῇ ἐπηπειλήσει καὶ ἄμφω κτανεῖν, καὶ λόγον Β διαδώσειν ὡς εὐρῶν αὐτοῦς συγκαθεύδοντας ἔκτεινε. τοῦτο τὴν Λουκρητίαν ἐτάραξε, καὶ φοβηθεῖσα μὴ πιστευθεῖη ταῦθ' οὕτω γενέσθαι, ἐπέδωκε. καὶ μοιχευθεῖσα ξιφίδιον ὑπὸ τὸ προσκεφά-
20 λαιον ἔειπε, καὶ μεταπεμψαμένη τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα, σννεπομένων αὐτοῖς τοῦ τε Βροῦτου καὶ Ποπλίου Οὐαλλερίου, κατεδάκρυσε καὶ στενάξασα τὸ δρῆμα πᾶν διηγῆσατο· εἶτα ἐπή-

1 8] καὶ A. 3 οὕτως B. post οὗτος PW add γὰρ, om AB. post αἰτίαν A add ποτὲ. 8 ἐπὶ τε κάλλει — p. 42 v. 4 κατέκτεινεν αὐτήν Dionis excerptum Peirescianum 24. 10 ὡς] ὅσον AC. τῇ add AC. τῷ om C. δόξῃ add ABC. 17 θάσειν CW. 19 ἐπὶ] ἐπὶ A. 21 σννεπομένων αὐτοῖς τοῦ τε Βροῦτου καὶ Ποπλίου Οὐαλλερίου om excerptum Peiresc.

quo Brutus intellecto terram, quasi fortuito prolapsus, deosculatus est, quam communem omnium matrem esse recte indicavit.

Idem Brutus Tarquinius ob stuprum Lucretiae oblatam urbe eiecit, ante ob tyrannidem et violentiam omnibus invidos. Lucretia vero filia fuit Spuri Lucretii senatoris, uxor Tarquinii Collatini viri illustris, elegantia formae et castitate celebris. huius stuprandae libido Sexto Tarquinio incescit, non tam ob pulchritudinem quam ut eius famae ac pudicitiae labem adspargeret. itaque captata Collatini absentis noctu apud eam ut cognati uxorem divertit. ac primum verbis eam tentat, deinde vi; cum nihil proficeret, mortem minatur: quam illa contemne dicit se servum cum ea positurum et ambos occisurum, eamque causam caedis editurum quod eos in concubitu deprehensus permisset. hoc Lucretiam commovit; ac verita ne res ita esse acta crederetur, adultero obsecuta est. quo facto pugionem sub cervicali posuit, arcessitoque marito et patre, Bruto et P. Valerio comitantibus, quid accidisset cum

γαγε "καὶ ἐγὼ μὲν τὰ πρόποντα ἐμαντῆ ποιήσω, ὑμεῖς δὲ εἴπερ ἄνδρες ἐστὲ τιμωρήσατε μὲν ἐμοί, ἐλευθερώθητε δὲ αὐτοί, καὶ δεῖξατε τοῖς τυράννοις οἶων ὑμῶν ὄντων οἶαν γυναῖκα ὕβρισαν."

C τοιαῦτα εἰπούσα ἐθῆς τὸ ξιφίδιον ὑφελκύσασα κατέκτεινεν ἑαυτήν.

Ἀκούσαντες δ' ἐκεῖνοι ταῦτα καὶ θεασάμενοι ὑπερήληξαν. δ
καὶ τῷ Ποπλίῳ συμβούλῳ καὶ προθύμῳ πρὸς τοῦργον ὁ Βροῦτος
χρησάμενος τὴν τε γυναῖκα πολλοῖς τῶν τοῦ δήμου κειμένην ὑπέ-
δειξε, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς δημηγορήσας τὸ πρὸς τοὺς τυράν-
W Π 18 νους μῖσος ἐκφῆσαι πεποίηκε· καὶ μηκέτι δέξασθαι συνέθεντο τὸν
Ταρκύνιον. ταῦτα δὲ πράξας, καὶ τὴν πόλιν ἐπιτρέψας τοῖς 10
ἄλλοις, αὐτὸς πρὸς τὸ στρατόπεδον ἐξηπάσατο, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ
δήμῳ συνέπεισε καὶ τοὺς στρατιώτας ψηφίσασθαι. ὁ δὲ γε Ταρ-
κύνιος τὰ συμβεβηκότα μαθὼν καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐπιχθῆς
ἀπειώσθη, καὶ πρὸς τοὺς Ταρκυνήσιους μετὰ τῶν παιδῶν καὶ
D τῶν ἄλλων ἄμοσφρόνων κατέφυγε, μόνῃς τῆς Τουλίας, ὡς λόγος, 15
ἑαυτὴν ἀνελούσης.

Ὁ μὲν οὖν Ταρκύνιος πέντε καὶ εἴκοσι τυραννήσας ἐνιαυ-
τοὺς οὕτως ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς, (12) οἱ Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς τὸν Βροῦ-
τον ἀπέκλιναν καὶ αὐτὸν εἴλοντο ἄρχοντα. ἵνα δὲ μὴ ἡ μοναρχία
βασιλεία δοκῆ, καὶ συνάρχοντα αὐτῷ ἐψηφίσαντο τὸν τῆς Λου- 20
κρητίας ἐκείνης ἄνδρα τὸν Κολλατῖνον Ταρκύνιον, ὡς ἀπεχθῆς

13 ἐπεχθῆς BW. "alter e Regis codicibus et Colberteus ἐπιχθῆς,
alter Regius ἐπιχθῆς" Ducasovna. 17 τυραννήσας AC, τυραν-
νίας PW. ἐνιαυτούς om C.

FONTES. Cap. 12. Plutarchi Publicola. Dionis historiae Ro-
manae libri deperditi.

fletu et suspiriis exposuit. deinde subiecit "ego quae me decent faciam: vos si viri estis, et necem meam ulciscimini, et vosmetipsos in libertatem vindicabitis, ac tyrannis ostendetis quales viros qualemque matronam violarint." haec elocuta statim pugione clam arrepto se ipsa intoremittit.

His illi auditis et visis ingentem dolorem ceperunt. Brutus vero Publii consilio et alacri opera usus matronam multis e populo iacentem ostendit, et apud caeteros habita contione fecit ut occultum tyrannorum odium erumperet, seque Tarquinium non amplius recepturos affirmarent. his actis Brutus urbe aliis commissa in castra equitavit, eademque militibus quae populo persuasit. Tarquinius re cognita ad urbem properans excluditur, et cum liberis caeterisque amicis Tarquinios confugit: nam sola Tullia sibi ipsa manus attulisse fertur.

Sic Tarquinius regno pulsus est, quod per annos 25 violenter administrarat: (12) Romani vero Brutum, inclinatis in eum studiis, magistratum elegerunt. verum ne monarchia regia reducta videretur, Lucretiae maritum Tarquinium Collatinum ei collegam dederunt, qui ob

πρὸς τοὺς τυράννους πιστευόμενον ἔχειν διὰ τὴν βίαν τῆς γυναι-
κός. ἔκ δέ γε Ταρκυνίου πρέσβεις εἰς Ῥώμην ἦγον περὶ καθόδου
διαλεγόμενοι· ὡς δ' οὐδὲν ἦν, ἕτεροι αὐτοῖς ἐπέστησαν, ἀφι-
στῆσθαι τῆς βασιλείας καὶ παύειν τὸν πόλεμον λέγοντες τὸν Ταρ- P I 334
κύνιον εἰ τὰ χρήματα δοθῆεν αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς οἰ-
κείοις, ἀφ' ὧν διαβιώσονται φεύγοντες. ἐπικλημίων δὲ πολλῶν
καὶ αὐτοῦ Κολλατίνου τοῦ τῷ Βρούτῳ συνάροντος, εἰς ἀγορὰν
ὁ Βρούτος ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ἐξέδραμε, προδότην τὸν Κολλα-
τίνον ἀποκαλῶν, πόλεμον καὶ τυραννίδος ἀφορμὰς χαρίζμενον.

10 Οἱ πρέσβεις δὲ ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων προφάσει τῇ Ῥώμῃ
ἐνδιατρίβοντες ἴσχυσαν διαφθεῖραι τῶν ἐπισήμων τινάς, μεθ' ὧν
καὶ δύο τοῦ Βρούτου παῖδας ἐπέισαν ἐν τῇ προδοσίᾳ γενέσθαι.
ὡς οὖν συνέπεισαν τὰ μειράκια, ἔδοξε καὶ ὄρκον προβῆναι, καὶ
ἐπὶ τούτοις εἰς οἰκίαν συνῆλθον. ἦν δὲ ὁ οἶκος ὑπέρημος καὶ
15 σκοτώδης. ἔλαθεν οὖν ἔνδον ὧν οὐκ ἐκ προνοίας ἀλλὰ τυχαίως
οἰκίτης ὄνομα Οὐίνδιος, καὶ κατακρυφθεὶς ἐκεῖ θιατῆς τε τῶν B
δρωμένων ἦν καὶ τῶν βεβουλευμένων ἐπήκοος· ἄπερ ἦσαν, τοὺς
ὑπάτους ἀνελεῖν καὶ τὴν πόλιν προδοῦναι· καὶ ταῦτα τῷ Ταρ-
κυνίῳ διὰ τῶν πρέσβειων ἐπιστάλασαν. ἀπελθόντων δὲ τοῦ οἰ-
20 κήματος τῶν συννομωτῶν, ἐξελθὼν ὁ οἰκίτης ἅπαντα κατεμήνυσε.
καὶ οἱ τε τὴν προδοσίαν μελετήσαντες συνελήφθησαν, καὶ τὰ
γράμματα ἐκομίσθησαν· καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν προαχθέντων αὐ-

10 τῇ δωραίων A.

13 προβῆναι ABC, προθαῖναι PW.

14 ὑπέρημος] ἐπίρημος A.

16 "Οὐίνδιος] ita alter e Re-

gis: at alter et Colbertens Iουνδῖος praefertur" Ducanensis.

τε om A. 17 ἦν om C.

18 ἀνελεῖν om C.

19 ἐστάλ-

κασιν AC. 21 τὰ om C.

via uxori suae factam tyrannus infestus esse crederetur. a Tarquinio legati roditum flagitantes missi, tum re infecta discesserunt: post reversi rettulerunt, si bona sua ipsi, amicis et necessariis redderentur, unde exsilium tolerarent, eum regno cessurum et bellum depositurum esse, qua petitione cum multi flecterentur, atque ipse adeo Collatinus Bruti collega, Brutus e curia in forum excurrit, Collatinum proditorem appellat, qui belli et tyrannidis instrumenta largiretur.

Legati per speciem repetendae pecuniae Romae commorati nobiles aliquot adolescentes corrumpere atque inter alios etiam Bruti filios duos ad proditorem impellere studuerunt. a quibus benigne accepta oratione visum est pacta iurando sancire; eaque de causa in aedes paene desertas et obscuras ingressi non animadvertentur ibi esse Vindicium servum, qui non de industria sed forte fortuna ibi delitescens spectator actorum et auditor sermonum fuit; quae omnia ad caedem consulam et proditorem urbis spectabant, additis etiam ad Tarquinium literis, coniuratis digressis servus omnia defert. ibi capiuntur, litterae

τῶν καὶ τὸν Οὐδίνδικα παρσιτήσαντο. τὰ τε γράμματα ἀνεγνώ-
σθησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐν κατηγορίᾳ ἦσαν καὶ σιωπῇ, ὁ δὲ
Βροῦτος ὀνομασι τῶν υἱῶν ἐκάτερον προσημίων "οὐκ ἀπολογισθεῖ"
C ἔφη "πρὸς τὴν κατηγορίαν;" τῶν δὲ σιωπῶντων στραφεῖς πρὸς
τοὺς ὑπηρέτας "ὁμίτερον" εἶπεν "ἤδη λοιπὸν τὸ ἔργον." οἱ δὲ 5
συλλαβόντες τοὺς νεανίσκους ῥάβδοις κατέξαινον. καὶ τῶν ἄλλων
ἐπικλωμένων τοῖς πάσχουσιν, ὁ πατήρ οὔτ' ἀλλαχόσε τὰς ὄψεις
ἀπήγαγεν οὔτε μὴν οἴκτου τι ἐνεδείξατο μέχρι πελέκει τὰς κεφα-
λὰς τῶν παιδῶν ἀπέκωψαν. τοῦτο δὲ οὔτ' ἐπαινεῖν οὔτε ψέγειν
ἔστι ῥάδιον· ἢ γὰρ ἀρετῆς ὕψος εἰς ἀπάδειαν ἐξέστησεν αὐτοῦ 10
τὴν ψυχὴν, ἢ πάντους μέγεθος εἰς ἀναλγησίαν· οὐδέτερον δὲ
μικρὸν οὐδ' ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἢ θεῖον ἢ θηριῶδες.

Οὕτω δὲ τούτων θανόντων καὶ περὶ τῶν ἄλλων συνωμοτῶν
ψῆφον ἐνεγκεῖν ὁ Βροῦτος ἀπήτητο. ὁ δὲ "τοῖς μὲν υἱῶν" εἶπεν
D "αὐτὸς ἀποκρῶν εἰμι δικαστής, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τοῖς πολίταις 15
ἐλευθέρους οὐσι τῆς ψῆφου παραχωρῶ." ψῆφου τοῖσιν δοθείσης
πάντες ἐπελειόσθησαν. ἦσαν δὲ τούτων τινὲς τῷ Κολλατίνῳ
προσῆκοντες· δι' οὓς καὶ ὠργίετο. ὅθεν ὁ Βροῦτος οὕτω κατ'
αὐτοῦ τὸν δῆμον παρῴξυνεν ὡς μικροῦ δεῖν καὶ ἀτοχειρία αὐτὸν
ἀνελεῖν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησαν, τὴν δ' ἀρχὴν ἠνάγκασαν 20
αὐτὸν ἀπειπεῖν. εἶλοντο δὲ ἀντ' ἐκείνου συνάρχοντα Πόπλιον
Οὐαλλέριον, ὃς Ποπλικόλας προσηνομάσθη· δηλοῖ δ' ἡ κλησις
ἐξελληνισομένη δημοκρητῆ ἢ δημοτικώτατον.

1 Οὐδίνδικα libri omnes.
λοικὸν τὸ Plutarchus vulgo.
om AB. ἀτοχειρία C.

5 λοιπὸν τὸ A, τὸ λοιπὸν PW, τὸ
10 ἐξανέστησεν B. 19 θεῖν

afferuntur. deducuntur in forum: adstante Vindicio litteras recitantur. alii maestum silentium tenentibus Brutus nominatim utrumque filium allocutus "non depellitis" inquit "crimen?" illis tacentibus ad lictores conversus "quod restat" ait "vestri muneris est." ii adolescentes arreptos flagris ceciderunt. quorum misericordia cum alii moverentur, pater neque oculos alio avertit neque ullum misericordiae signum dedit, quoad securi percussi sunt. hoc factum neque laudare neque vituperare promptum est: aut enim virtutis altitudo perturbationes omnes in eius animo oppressit, aut calamitatis magnitudo ei stuporem attulit, neutrum vero exiguum est aut humanum, sed aut divinitatis aut belluinae immanitatis.

His interfectis a Bruto postulatum est ut de caeteris quoque pronuntiaret. ad quae ille "liberis" inquit "meis idoneus fui iudex, de caeteris vero civibus iam liberis suffragia ferenda permitto." sententiis latis omnes securi sunt percussi, atque inter alios cognati aliquot Collatini: ob quos cum irasceretur, populi a Bruto concitati manibus paene discerptus esset. magistratus tamen ei est abrogatus, P. Valerio successore dato; cui a cuncta et observantia populi cognomentam fuit Publicola: graeco δημοκρητῆς sive δημοτικώτατος.

Ταρκύνιος δὲ ἀπογνὸς τὴν ἐκ προδοσίας τῆς βασιλείας ἀνί- P I 335
 ληψιν, προσῆμι τοῖς Τυρρηνοῖς. οἱ δὲ δυνάμει βαρεῖα κατήγον W II 19
 αὐτόν. ἀντιἔστηγον δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίους οἱ ὕπατοι. ἀρχομένης
 δὲ τῆς μάχης Ἄρρων ὁ Ταρκύνιου παῖς καὶ Βροῦτος ὁ Ῥωμαίων
 5 ὕπατος ἀλλήλοισ περιπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ ἀφειδήσαντες ὑπὸ
 θυμοῦ ἑαυτῶν συναπέθανον. μεγάλης δὲ τῆς μάχης γενομένης καὶ
 πολλῶν ἐκυτέρωθεν πεσόντων ἄκριτος ἦν ἡ νίκη. νυκτὸς δ' ἐπελ-
 θούσης λέγεται σεισθῆναι τὸ ἄλσος παρ' ᾧ ἰστροποπεθεύοντο, καὶ
 φωνὴν ἐκπεσεῖν ἐκείθεν μεγάλην φράζουσαν ἐνὶ πλείους τεθάναι
 10 Τυρρηνῶν ἢ Ῥωμαίων. ἕμα δὲ τῇ φωνῇ Ῥωμαῖοι μὲν μέγα καὶ B
 θαρσαλέον ἠλάλαξαν, πτοία δ' ἐπέπεισε Τυρρηνοῖς· καὶ θορυβη-
 θέντες τοῦ στρατοπέδου ἔξέπεισον· εἶλον δ' οἱ Ῥωμαῖοι τοῦτο καὶ
 διηρηπάκασιν. ἀριθμηθέντες δὲ οἱ νεκροὶ τῶν ἐν τῇ μάχῃ θανόν-
 των εὐρέθησαν οἱ μὲν τῶν Τυρρηνῶν ἐπὶ μυρίοις χίλιοι καὶ τρια-
 15 κόσιοι, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παρ' ἑνα τοσοῦτοι. ἰθρυάμβευσε δὲ Οὐδαλ-
 κίριος Ποπλικόλας πρῶτος ὑπατεύων.

Ὁ δὲ Ταρκύνιος μετὰ τὴν μεγάλην μάχην, ἐν ᾗ καὶ τὸν υἱὸν
 ἀπέβαλε μαχεσάμενον Βροῦτω, καταφυγὼν εἰς τὸ Κλουσίον ἐκέ-
 τιε Κλάραν Πορσίαν, ἄνδρα μεγίστην ἔχοντα δύναμιν τῶν Ἴτα- C
 20 λικῶν βασιλέων· καὶ ὅς αὐτῷ βοηθήσειεν ὑπέσχετο. καὶ πρῶτον
 μὲν ἐπεμψεν εἰς Ῥώμην κελεύων δέχεσθαι τὸν Ταρκύνιον, ὡς δὲ
 οὐχ ὑπήκουσαν, ἀφίκετο μετὰ βαρείας δυνάμειως. Ποπλικόλας

9 φράζουσαν om A. 14 καὶ om AC. 19 κλάραν ABC
 Plutarchus, Δάρτην PW.

Tarquinius desperata per prodicionem regni recuperatione ad Tyr-
 rhenos se contulit. a quibus cum magnis copiis reduceretur, consules in
 aciem Romanos eduxerunt. ac pugnae principio Aruns Tarquinii filius
 et Brutus consul Romanus adeo infestis animis inter se concurrerunt, ut
 neuter, dum hostem vulneraret, sui protegendi corporis memor, uterque
 lecta contrario transfigeretur. acri orto praelio et multis utrinque caesis
 incerta victoria fuit. sub noctem concusso luco, iuxta quem castra erant
 posita, ingens vox edita est quae diceret, uno plus Etruscorum cecidisse
 in acie: vincere bello Romanum. unaque cum ea voce Romani magno
 et confidenti clamore sublato terrorem incusserunt Tyrrhenis, ut per tu-
 multum castra desererent; quae a Romanis capta et direpta sunt. nu-
 meratis interfectorum cadaveribus, Tyrrhenorum 11300 sunt reporta,
 Romanorum uno minus totidem. Valerius Publicola primus in consulatu
 triumphavit.

Tarquinius post magnam illam pugnam, in qua filium quoque ami-
 serat a Bruto interfectam, Clusium supplicis confugit ad [Lartem] Porse-
 nam, Italicorum regum potentissimam: qui auxiliis promissis, cum primum
 per legatos a Romanis ut Tarquinium reciperent non impetrasset, cum
 magno venit exercitu. Valerius Publicola demum consul creatus vulneri-

δὲ Οὐαλλέριος εἰς ἀρχὴν τὸ δεύτερον αἰρεθείς καὶ μάχην συνάψας
καὶ τραυματισθεὶς φοράσθην τῆς μάχης ἐξεκομίσθη. ἐπικειμένου
δὲ τοῦ Πορσίνα τῇ πόλει λιμὸς ἤπτετο τῶν Ῥωμαίων. ἔκ τινος δὲ
συμβεβηκότος ἢ μᾶλλον ἐκ προνοίας γενομένου ὁ Πορσίνας τὸν πρὸς
Ῥωμαίους κατέλυσε πόλεμον. ἀνὴρ γάρ τις Μούκιος Κόρδος, εἰς 5
πᾶσαν ἀρετὴν ἀγαθός, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἄριστος, Σκαιοῦλας
D τὴν ἐπίκλησιν, ὃ δηλοῖ τὸν μονόχειρα ἢ μὴ ἀριώχειρα, τὸν Πορ-
σίναν ἀνελεῖν βουλευσάμενος παρήλθεν εἰς τὸ ἐκείνου στρατόπεδον,
Τυρσηνίδα φορῶν ἐσθῆτα καὶ ὁμοία κεκρημένος φωτῆ. καὶ σαφῶς
μὲν τὸν Πορσίναν οὐκ εἰδώς, ἔρεσθαι δὲ δεδιώς, τὸν γραμματεῖα 10
αὐτοῦ συγκαθήμενον αὐτῷ καὶ ὁμοίως ἔχοντα τῆς στολῆς σπασά-
μενος τὸ ξίφος ἀπέκτεινε. καὶ συλληφθεὶς ἀνεκρίνετο ἰσχυρίσας
δὲ τινος τῷ Πορσίνα μέλλοντι θύειν τότε κεκοσμημένης, ὑποσχὼν
τὴν χεῖρα καιομένης τῆς σαρκὸς εἰστήκει πρὸς τὸν Πορσίναν ἀπο-
βλέπων ἀτρέπτω προσώπῳ (ὄθεν αὐτῷ τῆς χειρὸς φθαρσίσης ἐγέ- 15
P I 336 νετο ἢ ἐπίκλησις) μέχρι θανάτου ἐκείνος ἀπήκεν αὐτῷ. ὁ δὲ
Σκαιοῦλας ἕτερον τρόπον ἐσοφίσασα τὸν ἐχθρὸν, καὶ εἶπε "τὸν φό-
βον σου, Πορσίνα, νεικηκῶς ἤτημαί σου τῆς ἀρετῆς, καὶ χάριτι
μηνῶν ἃ πρὸς ἀνάγκην οὐκ ἂν ἐξηγόρευσα. τριακῶσιον Ῥωμαίων
τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ σου διατρέψουσιν, 20
ἂν ἐγὼ προεπιχειρήσας κλήρω λαχὼν οὐκ ἄχθομαι τῇ τύχῃ, δια-
μαρτυρῶν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ φίλου μᾶλλον ἢ πολέμου Ῥωμαίους

1 καὶ μάχην σ. κ. τραυματισθεὶς om C. 4 γενομένου A, γε-
γεννημένης C. τὸν] τῶν A. 10 ἔρεσθαι] sic libri. 13 νε-
νομισμένης B et Plutarchus vulgo. immo ὑπερσχῶν, ex Plu-
tarcho. 15 ἀτρέπτω τῷ προσώπῳ Plutarchus. 19 οὐκ ἂν]
οὐδὲν B. 20 ἐμοὶ] ἐμῆ A. 21 προεπιχειρήσας A.

bus acceptis lectica ex pugna elatus est. Porsena urbem premente Ro-
manos annonae penuria afflixit. sed casu quodam ac potius divino con-
silio factum est ut Porsena bellum omitteret. nam quidam Mucius Cor-
dus cum omni virtute praestans tum militari fortitudine praestantissimus,
cognomento Scaevola, Tyrrenico habitu, sermone etiam Tyrrenorum
imitans, hostium castra ingressus, cum Porsenam non satis nosset nec
rogare auderet, scribam cum rege sedentem pari ornata stricto ense in-
terfecit. comprehensus cum interrogaretur, dextra accenso ad sacrificium
foculo iniecta, interim dum caro uritur intrepido vultu Porsenam intueus
adstitit (unde a clade manus id ei cognomen est inditum), deinde cum
rex prope attonitus miraculo dimisit. tum vero hostem alio modo fefel-
lit his verbis "victi tui metu, virtuti tuae succubui; ac beneficio a me
feres quod minis nequivisses, trecenti Romani in eadem praedicti animis
in castris tuis versantur: mea prima socra fuit. neque fortunae successores

εἶναι προσήκοντος." ἐντεῦθεν ὁ Πορσίνας πρὸς τὰς συμβάσεις ἐγένετο προθυμότερος.

Ὁ δὲ Ποπλικόλας τὸ τρίτον ὑπατεύων τότε προδικαίετο συνεχῶς τὸν Ταρκύνιον ἐπὶ δίκῃ, ὡς ἐξελέγξων κάκιστον καὶ ἐκπεπω-
 5 κόντα τῆς ἀρχῆς ἐνδικώτατα, τοῦ Πορσίνου δικάζοντος. ἀποκρινα-
 μένος δὲ Ταρκύνιος μὴ αἰρεῖσθαι Πορσίναν διαιτητὴν εἰ σύμμαχος B
 ὦν μεταβάλλεται, καταγνοὺς ὁ Πορσίνας τὸν πόλεμον κατέλυσατο.
 καὶ μετὰ ταῦτα δὲ πολλάκις μὲν ἐπεχείρησαν οἱ Ταρκύνιοι τὴν βα-
 σιλείαν ἀναλαβεῖν, τοῖς ἄμοροῦσι Ῥωμαίοις ἔθνησι συμμαχοῦμενοι,
 10 πάντες δὲ ἐν ταῖς μάχαις διεφθάρησαν, πλὴν τοῦ γέροντος, ὃς καὶ
 Σούπερβος ἐκαλεῖτο· εἶποι ἂν τις Ἑλληὴν ἀνὴρ, ὑπερήφανος. κά-
 κεινός δὲ μετέπειτα εἰς Κόμην τὴν ἐν Ὀπικίᾳ γενόμενος ἐτελεύτησεν.

13. Οὕτω μὲν οὖν τοῖς Ταρκύνιοις τὰ πράγματα ἐπεράν-
 θησαν· ἐκείνων δ' ἐξωσθέντων τῆς βασιλείας ὑπατοί, ὡς εἴρηται,
 15 παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἤρθεσαν. ὦν εἷς ἦν καὶ Πόπλιος Οὐαλλέριος, W Π 20
 ὃς τετράκις ὑπάτευσεν, ὃ καὶ Ποπλικόλας ἐπικληθεῖς. οὗτος οὖν C
 μόνος ἄρχων καὶ μὴ συνάρχοντα εἰληθῶς Ῥωμαίοις προσέκρουσε,
 λέγονσι μὴ τῆς τοῦ Βροῦτιου κληρονόμον ὑπατείας εἶναι, τῆς δὲ
 τοῦ Ταρκύνιου τυραννίδος διάδοχον, ὑπὸ ῥάβδοις ἴμοῦ πάσαις καὶ
 20 πέλκεσι προϊόντι ἔξ οικίας τοσαύτης τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος·
 καὶ γὰρ πολυτελεστέραν εἶχεν οἰκίαν ἐπικειμένην τῇ ἀγορᾷ. ταῦτα

2 ἐγένετο B. 4 δίκην A. κεντικόντα A. 10 ἐρθε-
 ρησαν AB. 14 δὲ B. 20 προσιόντα A.

Fontes. Cap. 13. Plutarchi Publicola. Dionis Historiae Ro-
 manae libri deperditi.

quod a bono viro aberrarim, digniore qui Romanorum sit amicus quam hostia." ex eo Porsena propensior ad pacis condiciones evasit.

Publicola vero tum tertium consul Tarquinium subinde ad ius vocavit, ut eius improbitate declarata, vel Porsena iudice, iustissimo exilio multatus existimaretur. sed cum Tarquinius respondisset se Porsenam non admittere arbitrum ai belli socius esse desineret, Porsena causa eius improbata bellum deposuit. Tarquinii vero post etiam auxiliis finitimarum gentium regnum saepe recuperare conati, omnes in praeterea occubuerunt praeter senem, qui Superbus dicebatur: Graecis ὑπερήφανος. sed et ille tandem Cumis apud Opicos perit.

13. Tarquiniorum igitur res eo denique redierunt: illis autem patris Romani consules, ut dictam est, creaverunt. ex quorum numero P. Valerius quartum fuit consul, cognomento Publicola. qui cum sine collega magistratum gereret, Romani offensi eum non Bruti consulatus haerodem sed tyrannidis Tarquinii suocessorem extituisse, qui cum omnibus fascibus et securibus ex aedibus tantis tamque splendidis prodiret, dicebant. etenim domum sumptuosiore[m] habebat, foro propinquam. quo

ὁ Ποπλικόλας μαθὼν, τεχνίτας πλείστους συναγαγὼν νυκτὸς κατέβαλε τὴν οἰκίαν καὶ ταύτην κατέσκαψεν, ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους βλέποντας τὸ γινόμενον τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς μεγαλοφροσύνην θαυμάζουσιν, ἄχθεσθαι δ' ὑπὲρ τῆς οἰκίας διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος. καὶ τοὺς πελλεῖς δὲ τῶν ἑσβδων ἀπέλυσεν, αὐτὰς δὲ **Π** τε τὰς ἑσβδους εἰς ἐκκλησίαν παριῶν ἀπέθηκε τῷ δήμῳ. καὶ τὴν τῶν χρημάτων διοίκησιν ἄλλοις ἀπένευμεν, ἵνα μὴ τούτων ἐγκρατεῖς ὄντες οἱ ὑπατεύοντες μέγα δύνωνται. ὅτε πρῶτον οἱ ταμίαι γίνεσθαι ἤρξαντο· κοιαιστορας δ' ἐκάλουσεν αὐτούς. οἱ πρῶτον μὲν τὰς θανασίμους δίκας ἐδίκαζον, ὅθεν καὶ τὴν προσηγουρίαν **10** ταύτην διὰ τὰς ἀνακρίσεις ἐσχέκασιν καὶ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκ τῶν ἀνακρίσεων ζήτησιν· ὕστερον δὲ καὶ τὴν τῶν κοινῶν χρημάτων διοίκησιν ἔλαχον, καὶ ταμίαι προσωνομάσθησαν. μετὰ ταῦτα δ' ἑτέροις μὲν ἐπετρόπη τὰ δικαστήρια, ἐκείνοι δὲ τῶν χρημάτων ἦσαν διοικηταί. ἀπέδειξε δὲ ἑαυτῷ συνάρχοντα τὸν τῆς Λουκρί- **15** τίας πατέρα Λουκρίτιον. ταχὺ δὲ τούτου θανάτος ἤρθε Μάρκος **P I 337** Ὀράτιος συνάρχων αὐτῷ τὸν ὑπόλοιπον καιρὸν τοῦ ἑναυτοῦ. αἰρεθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς ὑπατος ὁ Ποπλικόλας ἔσχε συνυπατεύοντα Τίτον Λουκρίτιον.

Μετὰ δὲ ταῦτα Σαβίνων ἐμβολόντων εἰς τὴν χώραν ὑπατος **20** ἀνεδείχθη Μάρκος Οὐαλλέριος ἀδελφὸς Ποπλικόλα καὶ Ποστούμιος Τούβερτος. πραττομένων δὲ τῶν πολέμων γνώμη καὶ παρουσία τοῦ Ποπλικόλα, δυοὶ μάχαις ὁ Μάρκος ἐνίκησεν, ὧν ἐν τῇ

3 βλέποντας τοὺς Ῥωμαίους B. 6 ὄψεως Plutarchus. 9 ἤρξαντο γίνεσθαι A. Κοιαιστορας PW. 11 post ἀληθείας PW add τῆς, om A. ἐκ om A. 12 χρημάτων κοινῶν C. 18 καὶ αὐτὸς δὲ B, δὲ αὐτὸς C. 21 ἀπέδειχθη Plutarchus. οὐαλλέριος B. 22 πολέμων] μεγίστων Plutarchus.

Publicola cognito plurimis opificibus arcessitis aedes nocta destruxit atque evertit; ut Romani mane id videntes simul et magnitudinem animi eius mirarentur et tantam tamque praeclaram domum eversum esse dolerent, secures quoque a fascibus removit; et fasces ipsos, tam in conditionem prodibat, populo submisit, pecuniae item tractationem aliis mandavit, ne consulum per eam potentia augetur, tum primum quaestoribus designatis. il principio causarum capitalium cognitioni praefuere, ab inquisitione veritatis quaesitores appellati: deinde etiam serarii sunt praefecti, postea iudicis aliorum curae commissis illi publicas pecunias administrabant, collegam sibi adiecit Lucretiae patrem Lucretium, quo brevi mortuo M. Horatius in illius locum successus reliquum temporis consul fuit. Publicola rursus consul factus collegam habuit T. Lucretium.

Deinde cum Sabini in agrum Romanum duxissent exercitum, consules designati sunt M. Valerius Publicolae frater et Postumius Tubertus. sed cum res bellicae consilio et praesentia Publicolae administra-

δυνάμει μὲν Ῥωμαίων ἀναβαλὼν τρωχιλοῦς ἐπὶ μυρίαίς τῶν πολεμίων ἀνέβη.

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει πάλιν ὑπάτευσεν Ποπλικόλας. καὶ προσεδοκᾶτο Σαβίνων τε καὶ Λατίνων ὁμονοησάντων κατὰ τῆς Ῥώμης B 5 προσέλασις. ἦν δ' ἐν Σαβίνοις ἀνὴρ Ἄππιος Κλαύδιος ἐν τε χηρμασι καὶ σώματος ῥώμῃ πρωτεύων, ἐν ἀρετῆς δὲ μάλιστα δόξῃ ἐπιφανῆς καὶ λόγον δεινότητι· ὃς διὰ ταῦτα φθονούμενος ἐπεβουλεύετο παρὰ τῶν ὁμογενῶν δις συμβούλευε καταπαύειν τὸν πόλεμον. διὸ αὐτὸς τε τῇ Ῥώμῃ προσεληλύθει, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων τε 10 καὶ οἰκείων συνέπεισθαι οἱ συνέπεισεν. οὗς ὁ Ποπλικόλας φιλοφρόνως ἐδέξατο, τῇ βουλῇ τὸν Κλαύδιον προσοργαζόμενος. ὅθεν ἐμφρόνως πολιτευόμενος ἀνέδραμεν εἰς τὸ πρῶτον ἀξίωμα, καὶ C γένος μέγα τὸ Κλαυδίων κατέλιπεν ἐπὶ πλείστον ἀνθῆσαν καὶ προσεληλυθὸς εἰς δόξης ἀκρότητα. οἱ δὲ Σαβίνοι καὶ τοῦτο τοῦ παλῆμου ποιησάμενοι πρόφασιν, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ τῆς Ῥώμης ἐπήλασαν. οἷς τοὺς Ῥωμαίους ὁ Ποπλικόλας ἀντεπαγαγών, καὶ στρατηγίας ὡς ἄριστα, μικροῦ πάντας ἀπώλισε· καὶ τὸν δῆμον ἐκ τῶν λαφύρων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀφέλησεν. ἀγαγὼν δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ θρίαμβον, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ὑπᾶτοις παραδόσθαι τὴν πόλιν, 20 εὐθὺς ἐτελεύτησεν, δημοσίᾳ ταφῆς καὶ θρηνηθεὶς ἐφ' ἔθρονον ἐνταυτόν.

Οἱ μὲντοι Σαβίνοι δι' ὀργὴν ὧν ἔπαθον οὐδὲ τὸν χειμῶνα

δ δ' ἐν] δὲ A. Ἄππιος Κλαύδιος Plutarchus. 6 καὶ ῥώμῃ σώματος A. 7 ὃς AB, καὶ PW. 10 δ' add A. 11 post ὅθεν A add καί. 13 προσεληλυθὸς AB, προσεληλυθὸς PW. 18 ἀπαγαγὼν C.

rentur, Marcus duobus praeliis victor, in posteriore tredecim milibus hostium caesis nullum civem amisit.

Sequente anno, denno consule Publicola, concernit Sabinorum et Latinorum adversus Romam expeditio expectabatur. erat autem in Sabiniis Appius Claudius, vir et opibus et robore corporis praestans, sed opinione virtutis et eloquentia in primis clarus. quas ob res invidia popularium suscepta, cum ob dissuasum bellum insidiis appetetur, magna amicorum et clientium comitatus manu Romam transfugit. quibus a Publicola benigne susceptis Appius inter patres lectus haud ita multo post prudentia gerendae rei publicae ad primam dignitatem pervenit, ac gentem Claudiam reliquit, quae tempore longissimo floruit, summam adeptam auctoritatem. Sabini vero eam quoque belli causam nacti cum magno exercitu Romam invaserunt. quos Publicola optimi ducis officio functis paene omnes interfecit; populoque spoliis hostium et captivis locupletato triumphum duxit, ac re publica sequentibus consulibus tradita statim obiit, publicis sumptibus elatus, annuo matronarum lectu.

Ceterum Sabini ex dolore acceptae cladis non hiberno quidem

D ἤφρησαν, ἀλλὰ τὴν Ῥωμαῖδα χώραν κατέδραμον, καὶ τὸν Ποστούμιον ἐκάκωσαν τὸ δεύτερον ὑπατεύοντα· καὶ εἶλον ἂν αὐτὸν πανουδί, εἰ μὴ Μετήριος Ἀγρίππας ὁ συναρχὸν αὐτῷ ἐπεκούρησε. προσπεισόντες δὲ αὐτοῖς πολλοὺς ἔφθειραν, ὥστε τοὺς λοιποὺς ἀναχωρῆσαι. μετὰ δὲ ταῦτα Σπούριός τε Κάσιος καὶ Ὀπιτώριος 5
W II 21 Ὀυεργίνιος ὑπατεύοντες τοῖς Σαβίνοις ἐσπέισαντο. Καμέριον δὲ τὸ ἄστυ ἐλόντες τοὺς μὲν πλείους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ζωογράσαντες ἀπέδοντο, καὶ τὴν πόλιν κατέκοψαν.

Ποστούμιος δὲ Κομίνιος καὶ Τίτος Λάρκιος δούλους τινὰς ἐπὶ καταλήψει τοῦ Καπιτωλίου συνωμοσίαν θεμένους συλλυβόντες 10
P I 338 ἔφθειραν. Σερούτιός τε Σουλπίκιος καὶ Μάρκος Τούλλιος ἑτέραν αἰθῆς συνωμοσίαν δούλων καὶ ἄλλων δὴ τινων συστάτων αὐτοῖς προκατέλαβον, ἀγγελεῖσαν αὐτοῖς πρὸς τινων τῶν τῆς ἐπιβουλῆς μετεχόντων. οὗς καὶ συσχόντες περιστάδῶν κατέκοψαν. τοῖς δὲ μνηστῆρας ἄλλα τε καὶ πολιτεία ἐδόθη. 15

Αἰθῆς δὲ πόλεμον παρὰ Λατίνων κατὰ Ῥώμης κεινημένον οὐκ ἤθελον οἱ πολλοὶ τὰ ὅπλα λαβεῖν, ἀποκοπήν τῶν χρεῶν ἀξιούντες γενέσθαι. καὶ διὰ τοῦτο κινήν τινα ἀρχὴν ἐπ' ἀμφοτέροις αὐτοῖς τότε πρῶτον οἱ δυνατοὶ κατεστήσαντο· δικτάτωρ ὁ ταύτης B ἤξιωμένος ἄνδραστο, ἡδύνατο δὲ πάντα ἐξ ἴσου τοῖς βασιλεῦσι. 20
τὴν μὲν γὰρ τοῦ βασιλείως ἐπωνυμίαν διὰ τοὺς Ταρκυνίους ἐμίσησαν, τὴν δ' ἐκ τῆς μοναρχίας ὑφέλειαν θέλοντες, ὡς πολὺ ἰσχυροῦ-

2 ποστύμιος A. 5 κάσιος B. 6 ὑπατεύσαντες B. καμέριον ABC, Καμερίων PW: Livius Pometiam. 9 καμίνιος ABC. qui Livio Postumus Cominius. 11 κάλλιος A. Livio Scr. Sulpicius, M'. Tullius. 16 κατὰ] ἀπὸ C. 20 πάντα ἐξ ἴσου AB, ἐξ ἴσου πάντα PW. τοῖς; om B ut videtur.

tempore quieverunt, sed incursione in Romanum agrum facta Postumium iterum consulum afflixerunt: eumque cum exercitu cepissent, nisi Menenius Agrippa collega ei auxilio venisset. tum vero uterque consul facto in hostes impetu multos occidit, reliquos profligavit. post haec Spurius Cassius et Opiter Verginius consules pacem cum Sabinis fecerunt, et Camerino capto plerosque occiderunt: reliqui oppido everso venierunt.

Postumius Cominius et T. Lartius aliquot servos, qui de occupando Capitolio coniurarent, occiderunt: quemadmodum Servius Sulpicius et M. Tullius post aliam quoque coniurationem servorum oppresserunt, a consensibus quibusdam indicatam, et coniuratos servorum circumdatos trucidarunt. indicibus cum alia praemia tum civitas data.

A Latinis iterum bello moto plebs arma capere noluit, novas tabulas flagitans. quapropter locupletes tunc primum novum magistratum crearunt, pari in omnes auctoritate, potentia regia praeditum: quem dictatorem vocarunt. nam cum regis cognomentum propter Tarquinios odissent, ac monarchiae utilitates magna vi ad bella et seditionum tumultum

σης ἐς τὰς τῶν πόλεμον καὶ τῶν στάσεων περιστάσεις, ἐν ἄλλω
 ταύτην ὀνόματι εἰλοντο. ἦν μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ δικτατορία
 κατὰ γε τὴν ἔξουσίαν τῆ βασιλείᾳ ἰσόρροπος, πλὴν ὅτι μὴ ἐφ' ἵπ-
 πον ἀναβῆναι ὁ δικτάτωρ ἠδύνατο εἰ μὴ ἐκατρατεύεσθαι ἐμελλεν,
 5 οὔτε ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων ἀναλώσασθαι τι ἐξῆν αὐτῷ εἰ μὴ
 ἐψηφισθῆ· δικάζειν δὲ καὶ ἀποκτείνειν καὶ οἴκοι καὶ ἐν στρατείαις
 ἠδύνατο, καὶ οὐ τοὺς τοῦ δήμου μόνους ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἵππέων
 καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς βουλῆς. καὶ οὐτ' ἐγκαλέσαι τις αὐτῷ οὐτ' ἐναν- C
 τίον τι διαπράξασθαι ἴσχυεν, οὐδὲ οἱ δήμαρχοι, οὔτε δίκη ἐφέσι-
 10 μος ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ. οὐκ ἐπὶ πλέον δὲ τῶν ἔξ μηνῶν ἢ τῆς
 δικτατορίας ἀρχὴν περετέθετο, ἵνα μὴ τις αὐτῶν ἐν τοσούτῳ κράτει
 καὶ ἔξουσίᾳ ἀκράτῳ χρόνῳς ὑπερφορήσῃ καὶ πρὸς ἔρωτα μοναρχ-
 ῆς ἐκκυλισθῆ. ὅπερ ἐς ὕστερον καὶ ὁ Καῖσαρ Ἰούλιος ἐπαθεῖν,
 ἐπεὶ παρὰ τὰ νενομισμένα τῆς δικτατορίας ἤξλωτο.
 15 14. Τότε μὲν οὖν δικτάτωρ γενομένου Λαρκίου οὐδὲν ὁ
 δῆμος ἐνωτιέρισεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὅπλοις ἐγένοντο. τῶν δὲ Λα-
 τίνων ἡσυχίαν ἀγόντων ἐπὶ συνθήκαις, οἱ δανεισταὶ τοὺς ὑφειλέτας D
 μετεχειροῶντο βιωτιέρον, καὶ ὁ δῆμος αὐθις ἰστασιάζε διὰ τοῦτο
 ὥστε καὶ εἰς τὸ συνέδριον συνδραμιῖν· καὶ πάντες ἄν ὑπὸ τῶν
 20 εἰσπεσόντων ἐν αὐτῷ διεφθάρησαν, εἰ μὴ τινες τοὺς Οὐολούσκους

2 μὲν om A. δικτατορία A, et sic ubique; Δικτατορία PW
 hic et infra aliquoties. 3 τῆ ἔξουσία C. 6 δὲ] τὴ A.
 10 ἐγένετο AB. 11 παρετίετο ABC, παρετίετο PW.
 12 ὑπερφορήσῃ A, ὑπερφορήσει PW. 20 οὐολούσκους AC,
 Οὐολούσκους PW.

FOUNTAIN. Cap. 14. Dionis Historias Romanae libri deperditi:
 excerpta Vaticana 12 13 p. 143 sq.

tas praeditas expeterent, verbo reiecto rem ipsam sub alio nomine sunt
 amplexi. fuit igitur, ut dixi, dictatura potestate regno par; praeter-
 quam quod dictatori equum conscendere non licebat nisi ad bellum ituro,
 neque ullos ex aerario sumptus facere sine decreto. sed ius dicere et
 capite plectere domi et militiae non plebeios duntaxat sed et equestris
 et senatorii ordinis licuit, minime enim vel accusare vel intercedere au-
 dente, ac ne ipsi quidem tribunis plebis: neque ab eo provocatio fuit.
 dictatura tamen ultra sex menses non extendebatur, ut ne quis in tanta
 potestate et auctoritate maxima diutius immoratus per superbiam in mo-
 narchiae cupiditatem delaberetur: id quod post Iulio Caesari accidit,
 dictaturam contra morem maiorum consecuto.

14. Tunc igitur Lartio dictatore creato populus novarum rerum
 studio repudiato in armis fuit. sed Latino bello factionibus sopito, cum
 creditores nomina sua violentius tractarent, tanta plebis orta est indi-
 gnatio, ut in curiam concursus heret; atque in eo tumultu patres occisi
 essent, nisi quidam nuntiassent Volscos infesto exercitu ad urbem op-

εις τὴν χώραν ἐμβαλεῖν ἤδη κατήγγαλαν. πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην ἀγγελίαν ὁ δῆμος ἠρέμησεν, οὐχὶ φεισόμενος τῆς βουλῆς, ἀλλ' ὡς παρὰ τῶν πολεμίων ὅσον οὐπω φθαρτησομένης. διὸ οὐτε τοῦ τεύχους ἔθεντο φυλακὴν, οὐτε τινὰ παρείχον βοήθειαν, μέχρις ὃ Σερουλλίος τοὺς τε ἐξ ὑπερημερίας κρατουμένους ἀφῆκε, καὶ ἄδειαν δὲ τῶν εἰσπραξίων καθόσον στρατεύοντες ἐψηφίσατο, καὶ κουφίσαι P I 339 τὰ χρεῖα ὑπέσχετο. τότε μὲν οὖν διὰ ταῦτα τοῖς πολεμίοις ἐπεξελθόντες ἐνίκησαν· μήτε δὲ τῶν χρεῶν κουφισθέντες μὴτ' ἄλλον μηδενὸς τυχόντες ἐπεικοῦς, καὶ πάλιν ἐθροφύβον τε καὶ ἀργύζοντο, καὶ κατὰ τῆς βουλῆς καὶ τῶν στρατηγῶν ἑστασίαζον. 10

Πολέμων δὲ αὐθις ἐπινεχθέντος οἱ μὲν στρατηγοὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐψηφίζοντο, ἠναντιώθησαν δ' ἔτιροι· διὸ καὶ δικτάτωρ ἐρρήθη Οὐαλλέριος Μάρκος, ἐκ τῆς τοῦ Ποπλικόλα συγγενείας γενόμενος καὶ τῷ πλήθει φιλούμενος· ἔνθεν τοι τοσοῦτοι καὶ οὕτω προθύμως, ἐπεὶ αὐτοῖς καὶ ἄθλα ὑπέσχετο, συνέληθσαν, ὡς καὶ 15 B τῶν Σαβίνων κρατῆσαι καὶ τῶν συμμιχοῦντων αὐτοῖς Οὐολοσίκιων καὶ Αἰκουῶν. ἐπὶ τούτοις ἄλλας τε τῷ Οὐαλλερῶ ὁ δῆμος τιμὰς ἐψηφίσατο καὶ Μάζιμον ἐπινώμασεν· ἐξελληνίζόμενον δὲ μέγιστον σημαίνει τὸ ὄνομα. ὁ δὲ θύλων τῷ δήμῳ χαρίσασθαι πολλὰ διελύθη τῇ γερονσίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἔσχε ταύτην πειθήμιον. διὸ οὖν 20 δργῆ ἐκπηδήσας τοῦ συνεδρίου, δημηγορήσας τε πρὸς τὸν δῆμόν W II 23 τινα κατὰ τῆς βουλῆς, τὴν ἡγεμονίαν ἀπέλειπτο. καὶ ὁ δῆμος ἔτι

3 παρὰ] ὅπῃ A. 4 παρείχον A. 7 ζήτη A. 10 τῶν
 AB, κατὰ τῶν PW. 13 ἐρρήθη om C. ἐκ τῆς — συγγε-
 νείας] p. 48 v. 21 ex Plutarchi Publicola, c. 17, ἀδελφός Ποπλι-
 κόλα. τοῦ om A. 14 τοσοῦτοι καὶ οὕτω προθύμως A,
 καὶ οὕτω προθύμως τοσοῦτοι PW. 17 τούτῳ ἄλλοις C.
 22 τινα] πολλὰ A. ἔτι om C.

regnandam venire. ad eum nuntium plebs quievit, non reverentia senatus, sed expectatione ut is statim ab hostibus interiret. quare neque moenia custodierunt neque opis quicquam attulerunt, donec Servilius ob aes alienum nexos solvit et ne debitor quisquam expeditionis tempore appellaretur edixit, seque levatarum aes alienum promisit. tum igitur his promissis excitati hostes vicerunt. sed cum deinde nec aere alieno levarentur nec nila aequitate tractarentur, rursus ab iratis tumultuatum, et contra senatum et consules mota seditio.

Denno exorto bello consules novas tabulas decreverunt: sed aliis adversantibus M. Valerius Publicolae gentilis, homo apud plebem gratus, dictator est creatus. ac tantus ad eum et tam alacer, stipendio promisso, concursus factus, ut et Sabinos vinceret et Volcos Aequosque illorum foederatos, ob id ei cum aliis honores tum Maximi cognomen tum decreverunt. qui cum multa in senatu in populi gratiam disseruisset, neque quicquam impetrasset, iratus e curia se proripuit: et cum apud plebem in contione senatum nonnihil perstrinxisset, dictatorem se

μᾶλλον εἰς στάσις ἤρθεῖστο. αἱ γὰρ δανεισταί, τῆς περὶ τὰ συμ-
βόλαια ἀκριβείας ἰχόμενοι καὶ μηδὲν τοῖς ὄφλονοις ἐνδιόοντες, τοῦ
ἀκριβοῦς τε διήμαρτον καὶ πολλῶν ἐτέμων ἀπέτυχον. ἡ γὰρ πενία C
καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπόνομα κακὸν ἔστι βίωσις, εἰ δὲ καὶ τὸ πλῆθος
5 προσλάβοι, καὶ δυναμαχώτατον. πλείστων γοῦν δεινῶν τοῖς Ῥω-
μαίοις αἰτία ἡ τότε τῶν δυνατωτέρων πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους ἀκρί-
βειαι γέγονεν. ὡς γὰρ ταῖς στρατιαῖς τε τὸ στρατιωτικὸν ἐπιέζετο καὶ
πολλὰ πολλάκις ἐλίπσαν σαφῶς ἐξηπάτητο, καὶ παρὰ τῶν δανεισῶν
οἱ ὀφειλέται ὑβρίζοντο καὶ ἤλκοντο, ἐς τοσοῦτον ὀργῆς ἐξεκαύθησαν
10 ὡς καὶ τὴν πόλιν τῶν ἀπόρων συνηροῦς ἐκλειπῶν καὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου
ἀναχωρήσαι καὶ ἐκ τῆς χώρας ὡς πολέμιους τὰς τροφὰς ἐραπίζεσθαι.

Οὕτω δὲ τούτων συνενεχθέντων, ἐπεὶ πολλοὶ πρὸς τοὺς ἀπο- D
στάτας συνέρρον, δείσαντες οἱ βουλευταὶ μὴ ἐπὶ πλέον αὐτοῖς τε
ἐκπολεμωθῶσι καὶ τῇ στάσει συνεκλιθῶνται οἱ περὶ οὖκοι, διεκηρυ-
15 κεύσαντο πρὸς αὐτούς, ὅσα πρὸς βουλῆς ἦσαν αὐτοῖς ποιῶν ὑπε-
σχησόμενοι. ὡς δὲ μάλιστα ἐθρασύνοντο καὶ οὐδένα λόγον ἐδέ-
χοντο, εἰς τῶν πρέσβειων Ἀγρίππας Μενήσιος μέδου τινοῦ σφῶς
ἀκούσαι ἠξίωσε· καὶ τυχῶν εἶπε, στασιάζουσι πρὸς τὴν γαστέρα
πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ φάναι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἡμεῖς
20 τὰς τε χεῖρας ἐνεργοῦς εἰς ἔργα καὶ τοὺς πόδας πρὸς πορείαν τιθέα-
μεν, τὴν γλώσσαν δὲ καὶ τὰ χεῖλη οὐ δεῖ ἡμῶν τὰ τῆς καρδίας

1 of γὰρ δανεισταί — 7 ἀκρίβεια γέγονεν Dionis excerptum Vati-
canum 12. 2 μηδὲν] μήτι A, μήτε C. 8 ἐλίπσαν om C.
10 συνηροῦς] πολλοῦς A. 11 ἐκ τῆς χώρας — p. 55 v. 3 ψη-
φισαμένης ἀβισοῖς Dionis excerptum Vaticanum 13. 14 περὶ οὖ-
κοι] κολίμοι A. 19 τὰ μέλη πάντα AB.

abdicavit. plebs vero magis ad seditionem irritata est. nam creditores
in aere alieno repetendo summum ius urgentes, neque ulla aequitate con-
tra debitores nitentes, nec id quod debebatur exegerunt, et in alia plura
incommoda incidierunt, inopia enim atque inde orta desperatio malum
est admodum violentum, et si multitudinem sibi adsciverit, paene inex-
pugnabile. tum igitur locupletum erga pauperes severitas plurimorum
malorum Romanis causa fuit. ut enim milites expeditionibus premeban-
tur et in multis saepius evidenter decepti fuerant, et debitores a foeno-
ratoribus et contumelias et flagra perpetiebantur, tanta iracundia exar-
serunt ut inopum multi urbe excederent et castra desererent et ex agro
Romano hostium instar commestus peterent.

Quo facto cum multi ad eos qui secessionem fecerant confluerent,
senatores veriti ne et hi magis exasperarentur et civitatem factionibus
distractam finitimi invaderent, per oratores plebi polliciti sunt se factu-
ros quicquid ipsa vellet. ea vero maxime fremente et nullas rationes ad-
mittente, Menenius Agrippa unus ex oratoribus petiit ut fabulam audirent.
et audientia impetrata dixit, orta aliquando contra ventrem caeterorum
membrorum seditione dixisse oculos, manus et pedes sua opera in officio

P I 340 βουλευήματα εξαγγέλλονται, τὰ ὠτα δ' αὐτῶν ὡς δι' ἡμῶν οἱ ἐτέρων λόγοι τῶ νοῦ παραπέμπονται, τὰς δὲ χεῖρας ὅτι ἐργάτιδες οὖσαι ἡμεῖς περιποιούμεθα πορισμούς, τοὺς πόδας δ' αὐτῶν ὅτι ἄπαν ἡμεῖς τὸ σῶμα φέροντες κοπιῶμεν κἂν ταῖς πορείαις κἂν ταῖς ἐργασίαις καὶ ἐν ταῖς στάσεσιν· ἡμῶν δ' ἐνεργούντων οὕτω σὺ μόνη ἄσυντελής οὖσα καὶ ἀεργὸς ὑπὸ πάντων ἡμῶν ὡς δέσποινά τις ὑπηρετῆ καὶ τῶν ἐκ καμιάτου πάντων ἡμῶν πορισμῶν ἀπολαύεις αὐτῆ· ἢ δὲ γαστήρ συνέθετο καὶ αὐτῆ οὕτω ταῦτ' ἔχειν, καὶ εἰ δοκεῖ, B ἔφησεν, ἀχαρήγητόν με εἰσατε, μηδὲν μοι προσφέροντες. ἔδοξε ταῦτα, καὶ μὴ τι τοῦ λοιποῦ χορηγεῖσθαι τῇ γαστρὶ κοινῶς ἐψη-10 φίσθη τοῖς μέλλει. τροφῆς δὲ μὴ προσφερομένης αὐτῇ οὐδ' αἱ χεῖρες πρὸς ἔργον ἦσαν ἐκίνητοι διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς γαστροῦ ἀτονήσασαι, οὐδ' οἱ πόδες ἔρρωντο, οὕτε τι ἕτερον τῶν μελῶν τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν παρεῖχεν ἀπρόσκοπον, ἀλλ' ἄπρακτα πάντα δυσκίνητά τε ἦ καὶ τέλειον ἦσαν ἐκίνητα. καὶ τότε συνῆκαν ὅτι τὰ τῇ 15 γαστρὶ προσφερόμενα οὐ μᾶλλον ἐκείνῃ ἀλλ' αὐτοῖς κεχρησθήσονται καὶ αὐτῶν ἔκυστον τῶν ἐκείνῃ προσαγομένων παραπολαύει.

Τούτοις τοῖς λόγοις τὸ πλήθος συνῆκεν ὡς αἱ τῶν ἐνδόνων οὐσίαι καὶ τοῖς πένησιν εἶσιν εἰς ὠφέλειαν, καὶ εἰ κάκεῖνοι ὠφελούργο C ἐκ δανεισμάτων καὶ τὰς οὐσίας αὐξοῦσιν, οὐκ εἰς βλάβην τοῦτο 20 τῶν πολλῶν ἀποβῆναι, ὡς εἴ γε μὴ ἔχοιεν οἱ πλουτοῦντες, οὐδ' οἱ πένητες ἂν ἐν καιροῖς ἀναγκαίοις ἔξοισι τοὺς δανείσαντας, καὶ ἀπο-

1 διαγγέλλονται AB. οἱ AB, οἱ δι' PW. 5 καὶ ταῖς ἐν-
στάσεσιν A. 6 ἀτελής A. 7 καμιάτων A. 8 δοκῆ A.
9 προσφερές C. 15 τὰ om A. 17 τῶν ABCW, om P.

esse: linguam et labia, per se animorum sensus annuntiarī: aures, suo ministerio aliorum sermones ad mentem pervenire: manus, suo labore parari res necessarias: pedes, totum corpus a se sustentari, seque sive iter sive opus fiat sive stetur fatigari. ventrem vero solum omnis muneris et laboris expertem ministeriis omnium tanquam regem uti, et sudoribus illorum partis frui facultatibus. ventrem haec ita se habere confessum, si videretur, nihil sibi tribui, nihil ministrari iussisse. membra communiter decrevisse ne quid deinceps ventri suppeditaretur. qui cum nullum cibum acciperet, neque manus ad opus fuisse agiles, ob ventris inodiam defectas viribus; neque pedes valuisse, neque illum aliud membrum suum manus citra offensam obuisse; sed omnia fuisse ignava, aegra aut penitus immobilia. tum vero intellectum esse, ea quae ventri praebentur non magis ipsi quam omnibus membris suppeditari, ac ea singula fructum inde suum percipere.

Ex eo sermone multitudo intellexit locupletum facultates etiam pauperibus esse utiles: quod si illi suas opes ex mutuis pecuniis augeant, id tamen in populi detrimentum non cedere. nam si nihil habent locupletes, neque pauperes necessariis temporibus habituros unde mutua-

λοῦνται χρείας καταπειγούσης. ἐγρεῖσθιν ἡμιώτεροι γενόμενοι κα-
τηλλάγησαν, κουφισμὸν τῶν ὀφειλῶν καὶ τῶν ὑπερημερῶν ἔφεσαν
τῆς βουλῆς ψηφισαμένης αὐτοῖς.

15. Φοβηθέντες δὲ μὴ σκευασθείσης αὐτοῖς τῆς συστάσεως
5 ἢ τὰς συνθήκας οὐκ ἐπιτελεῖς ἔξουσιν ἢ κακωθῶσι διαλυθέντες καὶ
ἄλλος κατ' ἄλλην πρόφασιν κολάζοιτο συνεχόμενος, συνέθεντο
ἐπαρῆγειν ἀλλήλοις ἂν τίς τι ἀδικοῖτο, καὶ ὄρκους ἐπὶ τούτῳ ὑπέ-
σχον, καὶ προστάτας αὐτίκα ἕξ ἐπιτιμῶν δύο προχειρίσαντο, εἶτα D
καὶ πλείους, ἔν' ἴεν αὐτοῖς κατὰ συμμορίαν βοηθοὶ τε καὶ τιμω-
10 ροί. καὶ τοῦτο οὐχ ἄπαξ ἐποίησαν, ἀλλ' ἔκτοτε τὸ πρῶγμα ἀφ- W II 23
ξάμενον οὕτω προέβαινε, καὶ ἐπ' ἐναντῶν τοὺς προστάτας ὡς
ἀρχὴν τινα ἀπεδείκνυσαν, τῇ μὲν τῶν Λατινῶν γλώσσῃ κυλουμέ-
νους τριβούρους (οὕτω γὰρ οἱ χίλιαρχοὶ κέκληνται), δημίαρχους,
δὲ προσαγορευομένους τῇ Ἑλληνίδι φωνῇ. ἔνα δὲ διαστέλλεται
15 ἢ τῶν τριβούρων προσηγορία, τοῖς μὲν τὸ τῶν στρατιωτῶν τοῖς
δὲ τὸ τοῦ πλήθους προσέδεντο πρῶσθημα. οὗτοι δὲ τοῦ πλή-
θους οἱ τριβούροι ἢ δῆμαρχοὶ μεγάλων κακῶν αἰτίοι τῇ Ῥώμῃ
γεγόνασι. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἀρχόντων ὄνομα οὐκ ἔσχον εὐδύς,
ἰσχὸν δ' ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκτήσατο, ἡμυόν τε δεομένην P I 341
20 παντί, καὶ πάντα τὸν ἐπιβοησάμενον σφῆς ἀφηροῦντο οὐκ ἐκ μό-
νων ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχόντων, πλὴν τῶν δικτα-
τόρων. εἰ δὲ τις καὶ ἀπόντας αὐτοὺς ἐπεκαίλοιο, κἀκίως ἀπὸ

4 Φοβηθέντες — 6 συνεχόμενος Dionis excerptum Vaticanum 14
p. 146 v. 1 sq. 13 γὰρ ABC, δὲ PW. 21 ἀλλὰ καὶ ἐπ'
αὐτῶν BW, καὶ ἀπ' αὐτῶν δὲ A, καὶ ἀπ' αὐτῶν C.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae libri deperditis
excerptum Vaticanum 14 p. 146.

tar, atque urgente necessitate perituros. hac oratione mitigati, decreta
a senatu levatione debitorum, et nexorum ob aes alienum solutione, in
gratiam cum patribus redierunt.

15. Caeterum veriti ne illo cocta dissipato vel pactis non staretur,
vel si digressi essent alius alio nomine comprehensus plecteretur, pepigerunt,
si cui fieret iniuria, mutuo laturos esse opem. eoque pacto iureiurando firmato
statim duos patronos sui ordinis elegerunt: deinde auxerunt numerum,
ut singulae classes suos patronos haberent ac vindices. neque hoc semel fe-
cerunt, sed ab eo tempore facto initio res ita processit, ut quotannis
eos patronos tanquam magistratus deligerent, qui tribuni plebis, discrimi-
nis causa, nominantur: quod si etiam in re militari tribuni dicuntur
qui imperium in mille viros obtinent. si tribuni plebis magnas in re
publica turbas concitant. qui cum magistratum nomen non statim ha-
berent, potentia caeteros omnes superabant, quemvis supplicem de-
fendebant, quemvis a quo implorati essent assererant, non contra pri-
vatos duntaxat sed etiam adversus ipsos magistratus, dictatoribus tantum

τοῦ συνέχοντος αὐτὸν ἀπηλλάττετο καὶ ἢ ἐς τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν
 εἰσήγετο ἢ καὶ ἀπελύετο. ἀλλὰ καὶ εἴ τι πον εἶδοξεν αὐτοῖς μὴ
 γενέσθαι, ἐκώλυον, κἂν ἰδιώτης ᾦν ὁ ποιῶν κἂν ἄρχων· κἂν ὁ
 δήμιος κἂν ἢ βουλή πρᾶττειν ἐμελλέ τι κἂν ψηφίσεσθαι, εἰς δὲ
 B τις ἠγυιότο δῆμαρχος, ἀπρακτος καὶ ἢ προῖξαι καὶ ἢ ψήφος
 ἐγίνετο. τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος καὶ τὴν γερούσιαν ἀθροΐζειν καὶ
 ζημοῖν τὸν μὴ πειθαρχοῦντα καὶ μαντεία χρῆσθαι καὶ διακρίειν
 ἐκετεράπησαν ἢ ἑαυτοῖς ἐπέτρεψαν. καὶ ὁ γὰρ ποιεῖν αὐτοῖς οὐκ
 εἴξην, κατώρθουν ἐκ τῆς ἀναντιγωνίστου πρὸς πᾶν τὸ πραττόμε-
 νον ἕφ' ἐτέρων ἐναντιώσεως. καὶ γὰρ καὶ νόμους εἰσῆγαγον ἴν' 10
 θετικῶς αὐτοῖς ἔργῳ ἢ λόγῳ προσκράτῃ, κἂν ἰδιώτης εἴη κἂν ἄρ-
 χων, ἱερὸς τε ἢ καὶ τῷ ἅγει ἐλέγχεται. τὸ δὲ ἱερὸν εἶναι ἀποκωλύ-
 C ναι ᾦν· οὕτω γὰρ πᾶν ὅπερ ἂν ὡσπερ τι θῦμα εἰς σφαγὴν κα-
 θεριώθη, ἀνόημοστο. καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς δημάρχους τὸ πλῆθος
 σακροσάγκτους ἀνόημοσαν, ὅταν τελεῖν ἅγια εἰς φρουρὰν τῶν σφῆς 15
 ἐπικαλουμένῳ τυγχάνοντες. σάκρυ γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις τὰ τελεῖν,
 καὶ σάκρυα τὰ ἅγια. ἔδρων οὖν πολλὰ ἅτοπα· καὶ γὰρ καὶ
 ὑπάτους ἐβαλλον εἰς τὸ δεσμοκτήριον, καὶ ἐθανάτουσαν τινὰς μηδὲ
 λόγου τυγχάνοντες. καὶ αὐδαίς αὐτοῖς ἐναντιωθῆναι ἐτόλμα· εἰ δὲ
 μή, καὶ αὐτὰς ἱερὸς ἐγίνετο. εἰ μέντοι τινὲς μὴ παρὰ πάντων τῶν 20
 δημάρχων κατεδικάζοντο, τοὺς μὴ βιογνωμονοῦντας ἐπεκαλοῦντο
 D εἰς ἀρωγὴν, καὶ οὕτως εἰς δίκην καθίσταντο ἢ παρ' αὐτοῖς λιβεῖρος ἢ

9 κἂν om A. 12 δὲ A, γὰρ PW. 13 post γὰρ A add καὶ.
 15 σακροσάγκτους ABCW, Σακροσάγκτους P. 17 σάκρυα]
 σάκρυα A.

exceptis. quod si quis eos vel absentes appellasset, is quoque ab eo,
 a quo comprehensus fuerat, liberatus, vel in contionem ab eis adduce-
 batur vel etiam absoluebatur. ad haec si quod eis decretum sive a
 privato sive a magistratu sive a populo factum displicebat, intercedebant.
 quod si senatus aliquid vel agere vel decernere instituisset, atque unus
 tribunus plebis intercessisset, irritum erat id decretum, actione super-
 cedebatur. progressu temporis illa etiam, ut et senatus convocarent,
 dicto non audientes punirent, et aruspices consulere, aut concessa eis
 sunt aut ab ipsis usurpata. nam multa, quae eis non licebant, adver-
 sationibus illis invidiis contra omnia quae agerentur obtinuerunt. etenim
 leges rogabant quibus is, sive privatus sive magistratus, a quo dicto
 factore offensi essent, sacer esset ac piaculo obstrictus. sacrum autem
 esse idem erat quod perisse: sic enim omnia quae iustar victimarum ad
 eandem destinata sunt appellantur. ipsos etiam tribunos plebis sacro-
 sanctos dixit plebs, tanquam sacra moenia eorum a quibus implerentur.
 proinde multa sunt ab eis absurde facta: ut consules in carcerem ducti,
 ut quidam indicta causa occisi. neque eis adversari quisque audebat:
 alioqui et ipse sacer erat. si qui tamen non ab omnibus tribunis damna-
 restur, opem dissentientium implorabant: itaque causam dicere sive apud

παρά τισι δικασταῖς ἢ καὶ παρὰ τῆς πλῆθους, καὶ τῆς κακίως ἐγένοντο.
 εἰς δέκα δὲ προΐοντες τοῦ χρόνου οἱ δῆμοι κατέστησαν· ἔθεν αὐ-
 τοῖς τὸ πᾶν τῆς ἰσχύος κατεβέβητο. φύσει γὰρ ὡσπερ, φθέ-
 νω δὲ μᾶλλον, ἀλλήλοις οἱ συνάροντες διαφέρονται· καὶ χαλε-
 πὸν πολλοὺς ἐν δυνάμει μάλιστα ὄντας συμφορῆσαι. ἄμα δὲ καὶ
 οἱ ἄλλοι διασπᾶν τὴν αὐτῶν μηχανώμενοι δυνάμιν, ὅπως ἀσθεν-
 νίστεροι διχογνωμοῦντες ὄσιν, ἰσασίαιον, καὶ οἱ μὲν τοῖσδε
 οἱ δὲ τοῖσδε προσετίθεντο. εἰ δὲ καὶ εἰς σφῶν ἀντίπε, τὰς τῶν P I 342
 ἄλλων διαγνώσεις ἀπράκτους ἀπέβαινε. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐκ
 10 εἰσήσαν εἰς τὸ βουλευτήριον, καθήμενοι δὲ ἐπὶ τῆς ἐσόδου τὰ
 ποιούμενα παρετήρουν, καὶ εἴ τι μὴ αὐτοῖς ἤρισκε, παραχρήμα
 ἀνθίσταντο· εἶτα καὶ εἰσκαλοῦντο ἐντός. εἰδένοντα μέγιστοι καὶ
 μετῆλθον τῆς βουλίας οἱ δημορχήσαντες, καὶ τέλος καὶ τῶν
 βουλευτῶν τινες ἤξιωσαν δημορχεῖν, εἰ μὴ τις ἐπατριδῆς ἐνόγγα-
 15 νεν· οὐ γὰρ ἔδεδχετο τοὺς ἐπατριδῆς ὁ ἕμιλος. κατὰ γὰρ τῶν
 ἐπατριδῶν ἐλόμενοι τοὺς δημόρχους, καὶ πρὸς τοσαύτην προου-
 γαγόντες ἰσχύν, ἐδοδαίκεσαν μὴ τις αὐτῶν τῆ ἰσχύϊ ἐς τὸναντίον B
 κατ' αὐτῶν χρήσεται. εἰ δὲ τις τὸ τοῦ γένους ἀξίωμα ἐξωμό-
 σατο καὶ πρὸς τὴν τοῦ πλῆθους μετέστη νόμισιν, ὡς μὲνως αὐτὸν
 20 προσεδέχοντο. καὶ σφῶν τῶν σφόδρα ἐπατριδῶν ἀπέβησαντο W II 24
 τὴν ἐγγένειαν ἔρωτι τοῦ μέγα δυνήθηται, καὶ ἰδημόρχησαν.

3 φύσει γὰρ — 9 ἀπράκτους ἀπέβαινε Dionis excerptum Vaticana-
 num 14. 6 τῆς] τῶν B. δυνάμιν μηχανώμενοι AB.
 9 ἀπράκτους om A. 10 δ' C. 12 ἀνθίσταντο A. 14 ἤξιω-
 θησαν A. 16 προαγαγόντες ἰσχύν] δυνάμιν προαγαγόντες A.
 17 ἐς om A. 18 τοῦ add AB.

eos ipsos sive apud alios iudices sive apud populum licebat, plurimum suffragiis vel condemnandis vel absolvendis, tribunorum numerus tandem ad decenos usque auctus est: unde vires eorum multum sunt imminutae. nam collegarum in magistratibus cum natura quodammodo, tum magis ex invidia societas infida est; nec temere fit ut multi, praesertim potentes, consentiant. eo accedebat quod alii vim eorum enervare studentes motus excitabant, ut dissidentium robur infringeretur, aliis ad alios se conferentibus. uno tamen eorum intercedente caeterorum sententiae reddebantur irritae. principio etiam non ingrediebantur, sed in aditu sedentes quid fieret observabant, ac si quid displicebat, e vestigio refragabantur. post intro vocati sunt et ad senatoriam quoque dignitatem admissi. denique ex senatoribus quidam tribunatum expetiverunt, modo ne patricii essent. plebs enim patricios non admittebat: contra quos cum tribuni creati essent, et ad tantam provecti potestatem, verebantur ne quis ea potestate in ipsam plebem abuteretur. si quis autem cetera familiae dignitate ad plebeles transibat, benigne admittebatur. itaque multi ex nobilissimis, magnae potentiae cupiditate, nobilitate repudiata tribunatum gesserunt.

Ὅτι μὲν αὖν ἡ τῶν δημάρχων δυναστεία συνέστη. οἷς καὶ ἀγορανόμους δύο προσέλιοντο, οἷον ὑπηρέτας σφίσιον ἐσομένους πρὸς γραμματεία. πάντα γὰρ τὰ τε παρὰ τῷ πλήθει καὶ τὰ παρὰ τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ γραφόμενα λαμβάνοντες, ὥστε μηδέκ σφῶς τῶν πραττομένων λανθάνειν, ἐφύλασσον. τὸ μὲν οὖν ὅτι ἀρχαίων ἐπὶ ταύτῃ ἤρουντο καὶ ἐπὶ τῷ δικάζειν, ὕστερον δὲ καὶ ἄλλ' ἄλλα καὶ τὴν τῶν ἰσθίων ἀγορὰν ἐπιεγράψασαν, ὅθεν καὶ ἀγορανόμοι τοῖς ἑλληρίζουσιν ἀνωμασίθησαν.

16. Ἡ μὲν οὖν σιάνσις ἢ πρώτη οὕτω τοῖς Ῥωμαίοις κατέπαυσεν· ἐκ δὲ τῶν περιόρων σφίσι διὰ τὴν σιάνσιν πολλῶν κατ' 10 αὐτῶν κινήθιτων, μετὰ τὴν σύμβασιν ὁμονοήσαντες ἐρωμένως τοὺς ἐξ ἐκείνων πολέμους διήμαγκαν καὶ πάντας ἐπέκτειναν. ὅτε καὶ Κοριόλωνος πολιορκούντες ἐκπεσὼν καὶ τοῦ στρατοπέδου μικροῦ ἐκινδύνειον, εἰ μὴ Γνωῖος Μάρκιος ἐπιταγίδης ἀγὴρ ἠρίστεισε καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀπάσατο· δε. διὰ τοῦτο ἄλλως τε ἐδουξάσθη καὶ 16 D Κοριόλωνος ἐκ τοῦ ἔθνους ὃ ἐτρέψατο ἐπεκλήθη. καὶ τότε μὲν αὐτῆς ἤσθη, σὺ πολλῶ δ' ὕστερον στρατηγῆσαι σπεύδων καὶ μὴ τυχῶν, ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ ὁμίλου, καὶ τοὺς δημάρχους ἐβαρύνετο. οἱ αὖν δημαρχοὶ, οὓς καταλύσαι ἐγλίχτο, αἰτίας τινας κατ' αὐτοῦ συμφορήσαντες τυραννίδος αὐτῷ προσῆψαν αἰτίαιμα, 20

3 τὰ παρὰ om A. 4 γραφόμενα om C. 11 ἐρωμένως AC, ἐρωμένους PW. 13 μικρόν A. 16 δ] οὐ A. 17 οὐ πολλῶ — p. 59 v. 1 ἐξήλασαν Dionis excerptum Vaticanum 15.

FOENTES. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana 15—18 p. 147 sq.

Tribunorum igitur potestas hunc ortum habuit. quibus duo aedibus sunt adiuncti, quorum ministeria ad litteras uterentur. qui cum omnia quae vel apud plebem vel apud populum vel senatum decernerentur acciperent atque asservarent, nihil eos eorum omnium quae agebantur latebat. olim igitur his de causis dicendique iuris ergo creabantur, post autem cum alia tum rerum venalium forum eis commissum: unde a Graecis Agoranomi appellantur.

16. Prima Romanorum seditione ad hunc modum sedata, cum finitiorum multi ob eam secessionem contra eos concitati essent, post reditum in gratiam concordibus animis bella ab illis illata fortiter sustinerunt, omnesque superaverunt. sed cum Coriolani obsiderent, parum absuit quin castris exuerentur, nisi virtus Cn. Marcii viri patricii profligatis hostibus obstitisset. qui cum aliis honoribus est affectus, tum Coriolani cognomentum a devicto a se populo consecutus. ac tum ita in altum est evectus: non multo autem post, cum ei potentis praetura negata iratus populo tribuniciam potestatem insectatus et abrogare coactus esset, a tribunis plebis, quibusdam criminibus confictis et affectati regni calumnia instructa, in exilium actus est. exsul statim ad Volscos

καὶ τῆς Ῥώμης ἐξήλασαν. ἐκπεσὼν οὖν τοῖς Οὐολούσκοις εὐθὺς
 προσεχώρησεν. ὧν οἱ μὲν πρῶτοι καὶ οἱ ἐν τοῖς τέλεισιν αὐτῶν
 ὄντες ἔχαιρόν τε αὐτῷ καὶ αἰδοῖς πρὸς πόλεμον ἡτοιμάζοντο,
 Ἀττίου Τουλλίου πρὸς τοῦτον ἐρεθίζοντος ἅπαντας· ὁ δὲ ἄμιλος
 5 ἀπρόβητος ἦν. ὡς οὖν οὔτε παραινούντες οὔτ' ἐκφοβούντες αὐ-
 τοὺς οἱ δυνατοὶ κινήσαι πρὸς ὅπλων ἄρσιν ἠδύνατο, τοιόνδε τε P I 343
 ἐμηχανήσαντο. ἵπποδρομίαν τῶν Ῥωμαίων ἀγόντων ἄλλοι τε τῶν
 προσχώρων αὐτοῖς καὶ Οὐολούσκοι πλήθει πολλῶν κατὰ θῆαν
 συνήλθουσαν. ὁ δὲ Τούλλιος τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγούς ἐπει-
 10 σεν, ὡς ἐνοσῶν δῆθεν αὐτοῖς, τοὺς Οὐολούσκους φυλάσσεσθαι,
 παρειακασμένους ἐπιθέσθαι σφίσι ἀνελλιπῶς ἐν τῇ ἵπποδρο-
 μίᾳ. οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ μήνυμα καινωσόμενοι
 τοὺς Οὐολούσκους αὐτίκα πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἅπαντας ἐξεκίρυσαν.
 οἱ δὲ δυσανασχετοῦντες ὅτι μόνοι ἐκ πάντων ἐξελήλαντο, ἔτοιμοι
 15 πρὸς μάχην ἐγένοντο. καὶ προστησόμενοι τὸν Κοριολάνου τε καὶ B
 τὸν Τούλλιον, ἐπὶ τὴν Ῥώμην, καὶ τοὺς Ἀττινούς προσειληφά-
 τες, πλήθει ἐχώρησαν πλείονι. ὁ οἱ Ῥωμαῖοι πυνθόμενοι πρὸς
 τὰ ὅπλα μὲν οὐκ ἐρρώσθησαν, ἐν αἰτίαις δ' ἀλλήλους πεποιήντο,
 οἱ μὲν τοῦ ἄμιλου τοὺς εὐπατρίδας ὅτι ἐξ αὐτῶν ὁ Κοριολάνος
 20 τυγχάνων μετὰ τῶν ἑσθρῶν ἐπὶ τὴν πατρίδα στρατεύοιτο, οἱ δὲ
 τὸν ἄμιλον ὅτι μὴ ἐνδίκως αὐτὸν ἐξελάσαντες πολέμιον πεποιήκα-
 σεν. οὕτω δὲ στασιάζοντες ἐς μέγα τε κακὸν ἐπέπεσον ἄν, εἰ μὴ

1 ἐκπεσὼν — 2 προσεχώρησεν Dionis excerptum Vaticanum 16.
 6 τοῖον δὲ τι B, τοιοῦτον δὲ τι A, τοιόνδε PW. 7 ἐμηχανή-
 σατο B. 11 ἐπίθεσθαι A. τῷ ἵπποδρόμῳ A. 14 δυσανα-
 σχετοῦντες A, δυσανασχετήσαντες PW. 18 ἐρρώσθησαν AB,
 ἐξώρησαν PW. 22 τι om C. post μὴ PW add καὶ, om ABC.

se contulit: quorum principes et magistratus, adventu illius laeti, Attii
 Tullii impulsu rursus ad bellum se parabant. quod cum populo minime
 placeret, qui a potentibus neque admonendo neque terrendo ad arma
 sumenda commoveri posset, hac arte sunt usi. cum ludis circensibus
 cum alii ex finitimis tum magna Volscorum multitudo Romanam ad specta-
 culum convenisset, Tullius per benevolentiae speciem Romanorum prae-
 toribus persuasit Volscos cavendos esse, paratos ad impetum in eos in
 circo faciendum. praetores eo indicio etiam cum aliis communicato Vol-
 sco ante ludos statim civitate excedere praefecit iusserunt. hi vero
 graviter ferentes se solos ex omnibus esse pulsos, ad bellum irritati,
 Imperatoribus lectis Coriolano et Tullio, ac Latinorum auxiliis adscitis,
 maiore numero contra Romanos sunt profecti. quo illi audito non stre-
 nue arma ceperunt, sed inter se criminibus certarunt: plebei cum patri-
 ciis, quod ex eo ordine Coriolanus cum hostibus patriam oppugnatum
 iret; illi cum plebe, quod eundem infique exilio multatum, hostem red-
 didissent. ea contentio in magnum malum evadisset, nisi matronae tuis-

αἱ γυναῖκες αὐτοῖς ἐπεκούρησαν. ὡς γὰρ ἡ γεροσία κάθοδον τῷ
 Κοριολάνῳ ἐψηφίσαστο, καὶ ἐπὶ τούτῳ πρόσβεις πρὸς ἐκείνον ἐστά-
 C λησαν, ἐκείνος καὶ τὴν χώραν τοῖς Οὐλολοῦσχοις ἀποδοθῆναι ἀπή-
 ται ἧς ἐν τοῖς πρὶν πολέμοις ἐστέρητο. τὸ δὲ πλήθος τῆς χώρας
 οὐ μεθίετο. πάλιν οὖν ἑτέρα πρόσβεια. ὃ δὲ περιθύμως ἔφραξεν
 ἦτι καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν κινδυνεύοντες οὐδ' οὕτω τῶν ἀλλοτρίων
 ἀφίστανται. καὶ τούτων δὲ ἀγγελθέντων αὐτοῖς οὐδ' ἔτι κεκ-
 κρητο οὐδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων οἱ ἄνδρες τοῦ στασιάζειν ἐξίσταντο.
 αἱ δὲ γυναῖκες ἢ τε γυμετῇ τοῦ Κοριολάνου Οὐλολομνία καὶ ἡ
 μήτηρ Οὐτεουρίνα, καὶ τὰς λοιπὰς τὰς ἐπιφανεστάτας παραλα-
 W Π 25 βούσαι, ἦλθον ἐς τὸ στρατόπεδον πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ παιδία
 D αὐτοῦ ἐπαγκόμηναι. καὶ εἰ μὲν ἄλλαι σιωπῶσαι ἐδάκρνον, ἡ δὲ
 Οὐτεουρίνα "οὐκ ἤτομολήκουμεν" ἔφη "τέκνον, ἀλλ' ἡ πατρίς
 ἡμᾶς ἐπιπέσσει· εἰ μὲν πείθοιο, μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα,
 εἰ δὲ μὴ λάφυρα. καὶ εἰ καὶ νῦν ἔτι ὀργιζῆς, πρώτας ἡμᾶς ἀπό-
 κτανον. καταλλήγηθι καὶ μηκέτι ὀργιζοῦ τοῖς πολίταις τοῖς φί-
 λοις τοῖς ἱεροῖς τοῖς τάφοις, μηδὲ ἐκπολιορκήσης τὴν πατρίδα ἐν
 ἧ ἔγενήθης καὶ ἐτρέφης καὶ τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα Κοριολάνος
 ἔγενου. μὴ με ὑπρακτιον ἀποπέμψης, ἵνα μὴ καὶ νεκρὰν με αὐ-
 ταχειρίᾳ θεάσῃ." ἐπὶ τούτοις ἀνέκλαυσε, καὶ τοὺς μιστοὺς προ- 30

3 οὐλολοῦσχοις C. 5 ὃ δὲ περιθύμως — 8 στασιάζειν ἐξίσταντο
 Dionis excerptum Vaticanum 16. 9 αἱ δὲ γυναῖκες — 20 αὐ-
 τοχειρία θεάση Dionis exc. Vat. 17. 18 δὲ ABCW, τὰ P Dionis
 exc. οὐλολομνία BC, Οὐλολομνία PW: Dionis exc. Βουλομνία.
 10 et 13 οὐτεουρίνα BC: Dionis exc. Βετουρία. 11 παιδία
 ABC Dionis exc., παιδαρία PW. 12 αὐτοῦ] αὐτῶν A.
 14 πείθοιο A Dionis exc., πύθοιο PW. 17 ἐκπολιορκήσης A
 Dionis exc., ἐκπολιορκήσεις PW. 18 Κοριόλας Dionis exc.
 19 μὴ με AB, Μητε PW. καὶ add AB Dionis exc. 20 ἐπὶ
 τούτοις — p. 61 v. 12 ἀπήλλαξεν Dionis excerptum Vaticanum 18.

sent. opem. nam cum senatus Coriolano reditum decrevisset ac legatos
 ad eum propterea misisset, et ille ut agri superioribus bellis adempti
 Volscis redderentur postulasset, multitudo de agris non assensu rursus
 alia legatio mittitur. quam ille iracunde talit, quod qui de suis agris
 periclitarentur ne sic quidem cederent alienis, quibus nuntiatis cum
 nihil moverentur, neque val periculis admoniti a seditione recederent
 viri, matronae, Coriolani uxor Volturnia et mater Veturia, clarissimis
 quibusque mulieribus assumptis in castra hostium sunt profectae, liberis
 etiam Coriolani adductis. caeteris autem tacite plorantibus Veturia "nos
 transfugimus" inquit "filii, sed nos patria misit: si parueris, matrem
 uxorem et liberos; sin minus, praedam. quod si tua nondum desaevit
 iracundia, nos primas occidito. reconciliare omnia ira civibus, amicis,
 sacris, monumentis. noli excindere patriam, in qua natus es et educa-
 tus et magnum illud Coriolani cognomen adeptus. ne me voti impo-
 tum dimiseris, ne meis manibus interfectam me videas." his dictis ele-

δέξασα τῆς τε γαστρὸς ἀψαμένῃ "αὐτὴ σε ἔτεκεν" ἔφη "τέκνον, P I 344
οὗτοί σε ἐξέθρεψαν." ἡ μὲν εἶπε ταῦτα, ἡ δὲ γαμετὴ αὐτοῦ καὶ
τὰ παιδιά καὶ αἱ ἄλλαι γυναῖκες συνεθρήθησαν, ὥστε κἀκεῖνον
εἰς πένθος κινήσαι. μόλις δ' ἀνεπηκῶν περιέπλεξε τὴν μητέρα,
5 καὶ φιλῶν ἄμα "ἴδε" ἔφη "μητέρα, πέθομαι σοι· σὺ γὰρ με τι-
κῆς. καὶ σοὶ ταύτην τὴν χάριν πάντες ἐχέτωσαν· ἐγὼ γὰρ οὐδὲ
ἰδεῖν αὐτοὺς ὑπομένω οἱ τῆλικαῦτα παρ' ἐμοῦ εὐεργετηθέντες τοι-
αῦτά μοι ἀνταπέδωκαν, οὐδ' ἀφίξομαι εἰς τὴν πόλιν· ἀλλὰ σὺ
μὲν ἀντ' ἐμοῦ τὴν πατρίδα ἔχε, ὅτι τοῦτο ἠθέλησας, ἐγὼ δὲ
10 ἀπαλλαγῆσομαι." ταῦτα εἰπὼν ἀπανέστη· καὶ οὐδὲ τὴν κάθοδον
κατεδέξατο, ἀναχωρήσας δὲ εἰς τοὺς Οὐβολοῦσκους ἐκεῖ γηράσας B
ἀπέπληξεν.

17. Οἱ δὲ δῆμαρχοι χῶραν ἐκ πολεμίων προσκτηθῆσαν
'Ρωμαίοις ἀπήτουν διανομηθῆναι τῷ πλήθει· ὅθεν πρὸς ἀλλήλων
15 τε καὶ πρὸς τῶν πολεμίων πολλὰ ἐκακώθησαν. αἱ γὰρ δυνατοὶ
μὴ ἄλλως κατέχευεν αὐτοὺς δυνάμενοι, πολέμους ἐκ πολέμων ἐξε-
πίτηδες ἐκίνουν, ἔν' αὐτοῖς ἀσχολοῦμενοι μηδὲν περὶ τῆς γῆς πυ-
λοπραγματώσι. χρόνῳ δὲ ποτε ὑποσησάντες τινες τὸ πρατέ-
μνον, οὐκ εἶων καὶ ἄμφω τοὺς ὑπάτους ἢ στρατηγούς ὑπὸ τῶν
20 δυνατῶν ἀποδείκνυσθαι, ἀλλ' ἠθέλον καὶ αὐτοὶ τὸν ἕτερον ἐκ
τῶν ἐπατριδῶν αἰρεῖσθαι. ὡς δὲ τοῦτο κατεργάσαντο, προεί- C

1 τε om B. ἔτεκεν δ' ἔτενον ἔφη B. 2 ἡ δὲ γαμετὴ A,
'Ἡ γαμετὴ δὲ PW. 3 παιδιά AB Dionis exc., παιδάκια PW.
6 πάντες ταύτην τὴν χάριν A. 15 οἱ γὰρ δυνατοὶ—18 πολυπραγμο-
τώσι Dionis excerptum Vaticanam 20. 17 αὐτοὺς C. 18 τινες om A.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Vaticana 20—23 p. 150 sq., Peircsciana 26 27, Urvimianum 140.

lans et mamma ostensis et ventre attractato "hic te genuit" inquit, "haec te lactaverunt." deinde ab uxore et liberis eius caeterisque mulieribus fletu orto ille quoque ad lectum commotus et vix sibi redditus matrem amplectitur, et inter oscula "en tibi" inquit "mater pareo. tu enim me vincis: tibi gratiam istam debebunt omnes. ego vero ab eorum etiam conspectu abhorreo, qui pro tantis beneficiis talem mihi gratiam retulerunt. verum tu meo loco patriam teneto, quando ita voluisti: ego recedam." haec locutus repudiato in patriam reditu in Volscos recessit ibique senex obiit.

17. Tribonis plebis agrum hostibus ademptum populo dividi postulantibus Romani et inter sese et ab hostibus multa detrimenta ceperunt. nam divites cum plebem aliter continere non possent, bella ex ballis de industria severunt, ut iis occupati legis agrariae obliviscerentur, quo consilio tandem a nonnullis animadverso, non passi sunt utrumque consulem sive praetorem a patriciis designari, sed et ipsi alterum ex pa-

λοτο Σπούριον Φούριον, και μετ' ἐκείνου στρατευσάμενοι πάντα ἐφ' ὅσα ἔρημασαν προθύμως κατέπραξαν. οἱ δὲ τῶ συνέρχοντι αὐτοῦ Φαβίῳ Καίσαρι συνεξελθόντες οὐ μόνον οὐκ ἐρηώθησαν, ἀλλὰ και τὸ στρατόπεδον ἐκλιπόντες εἰς τὴν πόλιν ἤλθον και ἐθορεύθον, ἕως οἱ Τυρσηνοὶ τοῦτο μαθόντες ἐπεχείρησαν αὐτοῖς. 6 και τότε μέντοι οὐ πρότερον ἐξῆλθον τῆς πόλεως πρὶν τῶν δημάρχων τινὰς συμφρονῆσαι τοῖς δυνατοῖς. ἤγωνίσαντο δὲ προθύμως, και πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων διέφθειραν, συγχροὶ δὲ και αὐτῶν ἀπέθανον· ἔπεσε δὲ και ὁ εἰς τῶν ὑπάτων ὁ Μάλιος. ὁ δὲ ὀμιλος στρατηγὸν τὸ τρίτον τὸν Μάλιον εἴλετο. 10

Και πόλεμος αὐδὶς αὐτοῖς ἐπενήνεκτο πρὸς τῶν Τυρσηνῶν· ἀθρυμοῦσι δὲ Ῥωμαίοις και ἀποροῦσι πῶς τοῖς ἐχθροῖς ἀντικαταστήσωσιν, οἱ Φάβιοι ἐπεκούρησαν. Ἐξ γὰρ ὄντες και τριακόσιοι, ὡς ἀθρυμοῦντας εἶδον αὐτοὺς και μήτε τι βουλευομένους λυσitteλὲς και ἀπογινώσκοντας ἅπαντα, τὸν πρὸς τοὺς Τυρσηνοὺς ὑπέδεξαντο 16 πόλεμον αὐτοὶ δι' ἐαντιῶν προθυμηθέντες μαχέσασθαι και τοῖς σώμασι και τοῖς χρήμασι. και τι χωρίον καταλαβόντες ἐπίκαιρον ἐτιχίσαντο, ὅθεν ὀρμώμενοι πάντα τὰ τῶν πολεμίων ἤγον, τῶν Τυρσηνῶν μηδὲ ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἔλθαι θαρροῦντων, εἰ δὲ και ποτε συμμίξειαν, ἐλαττουμένων παρὰ πολὺ. προσλαβόμενοι δὲ 20

P I 346 και συμμάχους· οἱ Τυρσηνοὶ ἐν ὑλώδει χωρίῳ ἐλόχησαν, και ἀφύ-

1 φρούριον AB. "Φρούριον tres mas Regii habent" DUCANGIUS. 9 "ὁ Μάλιος] sic tres mas Regii" DUCANGIUS. infra Μάλιος. 10 τὸ τρίτον τὸν Μάλιον ABCW cum codice Colbert. et uno ex Regiis Ducangii: Ἔρερον P ex duobus Regiis. Μάλιον aut auctoris errore aut librarii pro Φάβιον. Dionysius Halicarnassensis 9 14 p. 1774 ed. Reisk. ἀποδείκνυται Καίσαρι Φάβιος... τὸ τρίτον ὑπάτος. 13 Φάβιοι.] Dionis ex. Vatic. 21, Peiresc. 26. 19 δὲ am C. 20 ποτε] τέτα C.

triciis eligere voluerunt. eo impetrato Spurium Furium elegerunt: quo duce omnia quae aggressi sunt, sedulo confecerunt. sed qui cum eius collega Caesone Fabio exierant, adeo se viros fortes non praebuerunt, ut castris relictis in urbem reversi tumultum excitarint: donec Tyrrheni ea re cognita illos invaserant. ac ne tum quidem prius sunt ogressi quam tribuni quidam patriciis assensu essent. tum vero strenue pugnarunt: ac multis hostibus caesis, ipsorum quoque non pauci ceciderunt. occidit etiam alter consul Manlius. quo facto Manlius [Fabius] a plebe tertium praetor creatus est.

Orto rursus a Tyrrhenis bello Fabii Romanis, quomodo resisti posset hostibus, sollicitis opem tulerunt. qui sex et trecenti numero, quia populum anxium, nihil quod in rem esset deliberantem, ac desperantem omnia videbant, Tyrrhenam bellum suis et corporibus et sumptibus gerendum sibi deposederunt: et opportuno loco praesidium communierunt, unde infecta hostium omnia fecerunt, Tyrrhenis acie decernere aut non audentibus aut, si ausi essent, turpiter profligatis. sed

λάκτους ἐπιελθόντας αὐτοῖς τοὺς Φαβίους, ἐπὶ τοῦ πάντα νικῶν, περιεστοίχισαν καὶ πάντας ἐφόνευσαν. καὶ παντελῶς τὸ γένος αὐτῶν ἐξέλιπεν ἄν, εἰ μὴ εἰς τις οἴκοι κατελείφθη διὰ νεότητα, ἀφ' ὅσπερ αὐθις ἐσέπειται ἤρθησαν.

- 5 Τῶν δὲ Φαβίων οὕτω φθαρέντων οἱ Ῥωμαῖοι μάλα παρὰ τῶν Τυρρηγῶν ἐκακώθησαν. εἶτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους σπον- W II 26
δὰς ἐποίησαντο, τραπόμενοι δ' ἐν' ἀλλήλους ἔπραξαν πολλὰ καὶ δεινά, ὡς μηδὲ τῶν στρατηγῶν ἀποσχέσθαι τὰ πλήθος. τοὺς τε γὰρ ὑπηρέτας αὐτῶν ἔπαιον καὶ τὰς ῥάβδους κατέκλων, αὐτοὺς τε
10 τοὺς στρατηγοὺς ἐπ' εὐθύνην ἤγον ἐπὶ πάσῃ προφάσει καὶ μεί- B
ζονι καὶ ἑλάττονι. Ἀππίον οὖν Κλαύδιον καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν εἰς τὸ δεσποτικόν ἐμβυλεῖν ἐβουλεύσαντο, ὅτι τε αὐτοῖς ἐναντιοῦτο εἰς ἅπαντα, καὶ ὅτι τοὺς συστρατεύσαμένους αὐτῷ ἐδε-
κάτευσεν ἐπειδὴ τοῖς Οὐλοῦσικοῖς ἐν μάχῃ ἐπέδοσαν. ἡ δεκά-
15 τένοισι δὲ τοῖονδε τι ἦν. ὅτι τι οἱ στρατιῶται μέγα ἡμάρτησαν, ὃ στρατηγὸς εἰς δεκάδας αὐτοὺς ἀριθμῶν, ἕνα λαβῶν ἐξ ἐκάστης δεκάδος τὸν κλήρω λαχόντα θανάτῳ ἐκόλαζεν. ἀπελθόντα δ' ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸν Κλαύδιον εἰδὼς οἱ τοῦ πλήθους εἰς ἀγῶνα κατέ-
στισαν, καὶ οὐ κατεψηφίσαντο μὲν, τὴν ψῆφον δὲ ὑπερθέμενοι C
20 ἐς ἀνάγκην αὐτὸν αὐτοχειρίας κατέστησαν. καὶ τινες δὲ τῶν δη-
μύρχων ἄλλα τε κατὰ τῶν ἐπατριδῶν συνέγραψαν, καὶ τὸ ἐξεῖναι τῷ πλήθει καὶ καθ' ἐμὲν συνίεναι καὶ ἄνευ ἐκείνων βουλευέσθαι

1 ἐπιελθόντες C. 2 περιεστοίχισαν A. 3 κατελήφθη C.
7 τραπόμενοι A. 8 δὲ C. καὶ add AB. 13 συστρατεύ-
ομένους A. 14 δεκάτεσις B. 15 ἡμάρτησαν A. 16 λαμβά-
νων A. 20 αὐτοχειρίας, * littera recens addita, B. 22 βου-
λεύεσθαι A.

sociis adscitis, et insidiis in saltu quodam collocatis, Fabios ob crebras victorias incautos circumvenerunt et occiderunt omnes. atque eorum gens internecone periisset, nisi unus ob teneriorem aetatem domi relictus fuisset; a quo instaurata deinceps quoque floruit.

Fabius sic deletis Romani a Tyrrhenis graviter vexabantur. postea pace cum hostibus facta in semetipsos conversi mutuis se cladi- bus affecerunt, nec ipsis praetoribus multitudo abstulit. nam et mini- atos eorum verberarunt et fasces confregerunt et ipsos praetores per quamvis causam, sive magna ea sive parva esset, reos fecerunt. Appium Claudium in ipso etiam magistratu in carcerem ducere voluerunt, quod is, populi in omnibus adversator, legiones suas decimarat quod Volscis in praelio cessasset. decimatio vero huiusmodi fuit. cum milites gravi- ter deliquerant, imperator omnibus in decurias distributis decimam quem- que cui sors obvenerat occidebat. Appio, deposito magistratu, plebeii statim diem dixerunt: nec damnarunt tamen, sed die producta in eam necessitatem adegerunt ut ipse sibi manus afferret. ad haec quidam tribuni plebis cum alia contra patricios scripserunt, tum illud, ut populo

καὶ χρηματίζεν πάνθ' ὅσα ἐν Ἰταλίῃ. κἄν τις ἐπ' αὐτῆ
 τῶν παρα τῶν στρατηγῶν προακιωρηθῆ, ἐκκλητοὶ ἐπὶ ταύτοις
 τὸν δῆμον δικάζεν ἕταξαν. καὶ τοὺς ἀγορανόμους δὲ καὶ τοὺς
 δημάρχους ἐπετίθησαν, ἵνα πλείστοις τοὺς αὐτῶν προϊσταμένους
 ἔχωσι. 5

Πρακτομένων δὲ τούτων οἱ ἐπατριῶται φανερώς μὲν οὐ πάντῃ
 D ἀντίπρακτον κλῆν βραχέων, λάθρα δὲ συγχρόως τῶν θρασυτάτων
 ἐφόνευον. ἀλλ' οὐτε τοῦτο τοὺς λοιποὺς ἐπέσχευεν, οὐδ' ὅτι ποτὲ
 ἐνεία δῆμαρχοὶ περὶ ὑπὸ τοῦ δήμου ἐδόθησαν. οὐ μόνον γὰρ
 οἱ μετὰ ταῦτα δημαρχοῦντες οὐκ ἠμβλύοντο, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ 10
 ἐθρασύνοντο. εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν ἐπατριδῶν προήχθη ὁ ὄμιλος.
 οὔτε γὰρ στρατεύειν ἐπέβησαν πολέμων ἐπικειμένων εἰ μὴ ὧν ἀρέ-
 γοντο ἔτυχον, καὶ εἴ ποτε δ' ἐξῆλθον, ἀπροθύμως ἐμάχοντο, εἰ
 μὴ πάνθ' ὅσα βρούλοντο ἤνυσαν. κἀντεῦθεν πολλοὶ τῶν προ-
 σόικων αὐτοῖς, τῇ ἐκείνων διχοστασίᾳ ἢ τῇ ἑαυτῶν θαρροῦντες 15
 λαχῶν, ἐνεωτέρισαν. ὧν ἦσαν καὶ Αἰκουοί, οἱ Μάρκον Μινού-
 P I 346 κιον στρατηγοῦντα τότε νικήσαντες ἐφρονηματίσθησαν. μαθόν-
 τες δὲ τὸν Μινούκιον ἠτιμημένοι οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ δικτάτορα Λού-
 κιον Κύντιον εἶλοντο, πῆντα μὲν ἄνδρα καὶ γεωργία συνέζηκόντα,

2 προακιωρηθῆ B, προακιωθῆ PW.

6 Πρακτομένων —

11 ἐθρασύνοντο Dionis excerptum Vaticanum 22.

7 θρασυτέ-
 ρων B: Dionis exc. θρασυτάτων.

9 ὑπὸ τοῦ δήμου περὶ A.
 ἐδόθησαν AB Dionis exc., παρεδόθησαν PW.

11 εἰς τοῦτο —

16 ἐνεωτέρισαν Dionis excerptum Vaticanum 23.

12 πολέμων A.

16 Αἰκουοί — 17 ἐφρονηματίσθησαν Dionis excerptum Ursinianum 140.

18 μαθόντες δὲ — p. 65 v. 2 ἀνόμαστο Dionis excerptum Peirescianum 27.

per se inire concilium et absque illis deliberare liceret et suo arbitrata
 decernere omnia. quod si quis ob crimen aliquod a praetoribus multetur,
 ei provocationem esse ad populum. aediliumque et tribunorum potesta-
 tem ampliarunt, ut quam plurimos patronos haberent.

Quae cum agerentur, patricii aperte non nisi in paucis adversa-
 bantur, clam vero multos ex audacissimis tollebant. sed nec id caeteros
 coercerat, nec illud, quod semel novem tribuni a populo cremati sunt,
 quorum exemplo insecuti tribuni adeo non facti sunt moderatiores, ut
 magis etiam saevierint. eo plebes a patriciis est redacta. nam bellis
 exortis militare noluerunt nisi optatis eorum satisfaceret, aut egressi pu-
 gnarunt sequiter, nisi quae voluissent omnia impetrassent. unde multi
 ex finitimis non tam suis freti viribus quam illorum dissensionibus bella
 moverunt. quorum e numero Aequi M. Minucio praetore victo animos
 sustulerunt. qua clade cognita Romani dictatorem dixerunt Lucium
 Quintium, pauperem illum quidem et agriculturae deditum sed virtute
 et temperantia praestantem: quamquam comam in cincinnos implexam

ἐς ἀρετὴν δὲ καὶ σωφροσύνην διαφρητῆ, καίτοι τὰς κόμας ἐς πλο-
 κάμους ἀνιέντα, ὄθεν καὶ Κικινάτος ἀνόμαστο. οἷοι νῦν πολλοὶ
 περὶ τὰ βασιλῆα· ἐκείθεν δὲ τοῦ κακοῦ παρεισφραγέτος εἰς τὸ
 πολίτευμα, καὶ ἀπαταγοῦ κικινάτους ἔστιν ὄραν. οὗτος οὖν δι-
 5 κτάτωρ προχειρισθείς, καὶ ἀνθημερὸν ἐστρατεύσας, καὶ τάχει
 οὖν ἀσφαλείᾳ χρησάμενος, καὶ τοῖς Αἰκουοῖς προσβαλὼν μετὰ
 τοῦ Μινουκίου, πλείστον μὲν διέφθειρε, τοὺς δ' ἄλλους ἐξώ-
 γησεν· οὓς ὑπὸ ζυγῶν διαγαγὼν ἀφήκεν. ἡ δὲ πρῶξις ἡ τοῦ Β
 ζυγοῦ τοιαύτε τις ἦν. σταυροὺς δύο, ὄρθια δηλαδὴ ἕξλα διέ-
 10 γοντα ἀλλήλων, εἰς τὴν γῆν κατεπήγνυον, καὶ αὐτοῖς ἐπιτίθουν
 ἐγκάρσιον ἔτερον, καὶ διὰ μέσου τούτων τοὺς ἀλόντας διέγαν
 γυμνοῦς· ὃ τοῖς μὲν δρωῖσι λαμπρότητα, πολλὴν δ' ἀτιμίαν τοῖς
 πάσχοσιον ἔφερεν, ὥστε τινὰς τοῦ τοιοῦτόν τι παθεῖν προαιρέ-
 σθαι θανεῖν. καὶ πόλιν δὲ αὐτῶν Κοροσίνον καλουμένην ἑλὼν
 15 ἐπαγγῆθε, καὶ τὸν Μινούκιον διὰ τὴν ἦταν τὴν στρατηγίαν
 ἀφελίετο, καὶ αὐτὸς ἀπέθετο τὴν ἀρχήν.

18. Οἱ μέντοι Ῥωμαῖοι οἰκίον ἐσχέκασιν πόλεμον, ὅς ἐκ C
 δούλων συνίαση καὶ φυγάδων τινῶν, οἳ νυκτὸς ἐπέλθόντες ἐξαπι-
 ναλῶς τοῦ Καπιτωλίου ἐκράτησαν. ὃ δ' ὄμιλος καὶ τότε οὐ πρό-
 20 τερον ἐν τοῖς ὄπλοις ἐγένετο πρὶν τι πλεον σχεῖν τῶν εὐπατριδῶν.

1 ἐς ἀρετῆ δὲ καὶ σωφροσύνη C. καίτοι etiam exc. Peiresc.,
 quamvis quae sequitur sententia videatur Zonarae esse. 2 Κικινάτος
 Dionis exc. 7 τοῦ om A. 8 ἡ alteram om A.
 10 ἐκείθεν A. 14 Κορσινῶνα Dionysius Halicarnassensis, Cor-
 bionem Livius. 18 ἐπέελθόντες B.

Fontes. Cap. 18. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Vaticanum 23 p. 153.

habebat, unde Cincinnatus est appellatus. cuiusmodi nunc multi in regia
 versantur; eoque male in rem publicam investo cincinnatos ubique videre
 licet. is igitur dictator creatus, eodem die ducto exercitu, celeritate
 citra temeritatem usus, una cum Minucio impetu in Aequos facto pluri-
 mos occidit, caeteros vivos cepit ac sub ingum missos dimisit. quae
 res huiusmodi erat. duo recta ligna terra defigebantur, quibus unum
 obliquum superne imponebatur: per haec media captivi nudi traduceban-
 tur. quod victoribus magnae gloriae, victis tanto dedecori erat, ut qui-
 dam ei ignominiae mortem anteferrent. Corvino [Corbione] oppido cap-
 to, et Minucio ob cladem praectura abrogata, domum rediit atque ipse
 etiam se magistratu abdicavit.

18. Deinde Romani domestico bello sunt conflictati a servis et
 exsulis confiato, qui nocte subita impressione Capitolium occupa-
 runt, sed plebs tum quoque non prius arma cepit quam a patriciis

Zonarae Annales II.

W Π 27 ἐπελθόντες δὲ γι τοῖς στασιώσασιν ἐκράτησαν μὲν αὐτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν σφετέρων ἀπέβαλον.

Διὰ ταῦτα ταῖνον οἱ Ῥωμαῖοι καὶ διὰ τινι σημεῖα εὐλαβηθέντες τῶν τε πρὸς ἀλλήλους ἀπηλλάγησαν ἐγκλημάτων καὶ τὴν πολιτείαν ἰσότηραν ποιήσασθαι ἐψηφίσαντο. καὶ τρεῖς ἄνδρας εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις ἔθη πε-
 D πιδμασι. καὶ κομισθέντων αὐτῶν τὰς τε ἄλλας ἀρχὰς καὶ τὰς τῶν δημάρχων κατέλυσαν, καὶ ἄνδρας ὀκτὼ ἐκ τῶν πρώτων ἀνθελλοντο, καὶ Ἄππιον Κλαύδιον Τίτον τε Γενούχιον ἀπέδειξαν κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκείνον στρατηγὸς αὐτοκράτορας. καὶ νόμους 10 αὐτοῖς συγγράφαι ἐπέτρεψαν, μηδεμίαν τε δίκην ἐπίσημον ἀπ' αὐτῶν γενέσθαι προσεψηφίσαντο· ὁ πρώην οὐδενὶ τῶν ἀρχόντων πλὴν τῶν δικτύζωρων ἐδέδοτο. ἤρξάν τε οὗτοι ἐφ' ἡμέραν ἕκαστος, ἐναλλάξ τὸ πρόσχημα τῆς ἡγεμονίας λαμβάνοντες. καὶ νόμους συγγράψαντες εἰς τὴν ἀγορὰν ἐξέθησαν· οἱ ἐπὶ πᾶσι 16 ἤρισαν, εἰς τὸν δῆμον εἰσῆχθησαν, καὶ κυριωθέντες οὐσίαν ἐνε-
 P 1847 γράφησαν δέκα· ὅσα γὰρ φυλακῆς ἐκρίθησαν ἕξια, ἐν σαυιδίοις ἔθροναυρῶντο.

Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ἀνύσαντες ἀφῆκαν τὴν ἀρχήν, ἕτεροι δ' αὖθις αἰρεθέντες δέκα ὥσπερ ἐπὶ καταλόσοι τῆς πολι-
 20 τέας χειροτονηθέντες ἐξώκειλαν. πάντες γὰρ ἅμα ἀπὸ τῆς ἴσης ἤρχον, καὶ νεανίσκους ἐκ τῶν ἐπατριδῶν θρασυτάτους ἐκλεξάμενοι πολλὰ δι' αὐτῶν ἐποιοῦν καὶ βλαία· ὄψι δὲ ποτε ἐπ' ἐξόδῳ

5 ἰσότηραν A, ἰσότηραν PW.

11 ἀπίσιμον A.

aliquid impetrasset. ac seditiosos quidem oppresserunt, sed multos suorum amisserunt.

His igitur de causis Romani, et prodigiis quibusdam impulsī, omissis mutuis criminationibus rem publicam aequabiliorē efficere decreverunt. ac tres viros in Graeciam ad illorum leges et instituta cognoscenda ablegarunt. quibus allatis tribunatum et reliquos magistratus abrogarunt, eorumque loco viros octo principes delegerunt; illoque anno Appium Claudium et Titum Genucium praetores cum summo imperio crearunt. his potestatem condendi leges dederunt, cum appenditae, ne ab eis provocatio esset: id quod prius non nisi dictatoribus concessum fuit. hi per vices imperarunt, singuli in dies singulos magistratus insignibus ornati; et leges a se conscriptas in foro proposuerunt. quas cum omnibus probassent, ad populum tulerunt, sancitasque in decem tabulas rettulerunt. quae enim digna custodia iudicabant, in tabellis asservabant.

Atque illi anno exacto magistratu abierunt: quibus alii decem cum successissent, ita se gesserunt, quasi evertendae rei publicae causa delecti essent. omnes enim simul ex aequo imperabant, adicitisque nobilitatem adoloscenscentum audacissimis per vim multa agebant: ac sero tandem sub anni fere finem paucam quaedam in duabus tabulis adscripserunt,

τοῦ ἔτους ἄλλα ἅτα ἐν δύο σελήαι προσέγραψαν, ἐς πάντα δὲ ἀπογνωμονήσαντες. ἀφ' ὧν οὐκ ὁμόνομα ἀλλὰ καὶ διαφοραὶ μίλλους Ῥωμαίοις γενήσεσθαι ἕμελλον.

Αἱ μὲν οὖν λεγόμεναι δώδεκα δέλοιο οὕτως τότε ἐγένοντο· B
5 οἱ δὲ νομοθεταὶ ἐκείνοι οὐ μόνον ταῦτ' ἐπραξαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς δειλθάντος ἔτι τοῖς πράγμασιν ἐπέμειναν, βία τὴν πόλιν κατέχοντες, καὶ μηδὲ τὴν βουλήν ἢ τὸν δῆμον ἀφροδίζοντες, ἵνα μὴ συνελθόντες παύσωσιν αὐτούς. Αἰσούντων δὲ καὶ Σαβίνων πόλεμον αἰρομένων κατὰ Ῥωμαίων, τότε τοὺς ἐπι-
10 τηδείους αὐτοῖς παρασκευάσαντες διαπράξαντο σφίσι τοὺς πολέμους ἐπιτραπήναι. ἐκ γοῦν τῆς δεκαρχίας αὐτῶν Σερρούσιος μὲν Ὀππιος καὶ Ἄππιος Κλαύδιος κατὰ χώραν ἕμειναν, οἱ δὲ ὀκτώ ἐπι τοὺς πολέμους ἐστράτευσαν.

Πάντα μέντοι ἀπλοῦς καὶ τὰ ἐν τῷ ᾧ ὅσπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς C
15 στρατοπέδοις τετάραντο, κἀντεῦθεν στάσις αὐδῆς συνηρέθη. ἐμβολόντες γὰρ εἰς τὴν τῶν Σαβίνων γῆν αἱ στρατάρχοι, Λούκιόν τινα Σίκιον, ἄκρον τε τὰ πολέμια καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ταῦ ὁμίλου καταριθμούμενον, μεθ' ἑτέρων ὡς τε χωρίον καταληφόμενον ἐπέμψαν, καὶ διὰ τῶν συνεκπεμφθέντων αὐτῷ τὸν ἄνδρα
20 δῖεψθεῖραν. λόγον δ' εἰς τὸ στρατόπεδον γεγονότος ὡς παρὰ πολέμιον τοῦ ἀνδρός οὐκ ἄλλοις ἀνηρημένου, οἱ στρατιῶται ἀνέλθουσι τοὺς νεκροὺς ὀρμήσαντες οὐδὲν σῶμα τῶν ἐναντίων εὗρηκασιν, συχοῦς δὲ τῶν ὁμοφύλων, οὗς ὁ Σίκιος ἐπιθεμένους αὐτῷ

1 δὲ A, δὲ PW. 3 Ῥωμαίοις om C. 14 Πάντα — 15 συνη-
νήθη Dionis excerptum Vaticanum 23 pag. 153. μέντοι AB,
μὲν PW. 15 συνεπήθη Dionis exc. 16 στρατάρχαι A.
21 ἀνθελόθη B.

suapte ad omnia auctoritate usi. unde non concordiam sed maiores etiam dissensiones Romanis nasci oportebat.

Duodecim igitur tabulas sic tum confectae sunt: decemviri autem non haec tantum egerunt, sed et tempore magistratus eorum elapso adhuc in rebus gerendis sunt versati, re publica vi oppressa, ac ne senatu quidem vel populo convocato, ne scilicet successores sibi darentur. cum autem Aequi et Sabini Romanis arma inferrent, per idoneos homines effecerunt ut sibi administratio mandaretur. itaque ex decemviris Servius Oppius et Appius Claudius domi remanserunt, caeteri octo contra hostes sunt profecti.

Sed tam in urbe quam in castris turbabantur omnia: wade nova seditio orta est. nam cum belli duces in Sabinorum agrum impressionem fecissent, L. Siccius rei bellis peritissimum et praecipuum apud plebem auctoritatis virum, cum aliis ad occupandum castrum quoddam missum, per comites eius peremerunt. rumore in castris sparso, cum una cum aliis ab hostibus caesum esse, milites ad cadavera tollenda profecti, cum nullum hostile corpus sed civium complura undique circa Siccium

ἀπέκτεινεν ἀμυνόμενος. ὡς οὖν κέκλω τε αὐτοῦ κειμένους και
 D τετραμμένους πρὸς αὐτὸν εἶδον, ὑπετόπησαν τὸ γινόμενον και
 μέντοι και ἐθαροῦβησαν· πρὸς δὲ τοῖς και διὰ τι τοιοῦτον.

Λούκιός τις Οὐεργίνιος ἐκ τοῦ πλήθους ὧν και Θυγατέρα
 ἔχων περικαλλῆ Λουκίῳ Ἰκελλίῳ τῶν ὁμοίων αὐτῷ ἐκδῶσειν ἔμιλλε.⁵
 ταύτης ὁ Κλαύδιος ἐρασθεὶς και μὴ τυγῶν, παρεσκευασέ τινας
 δουλαγωγῆσαι αὐτήν· και δικαστῆς ἦν ἐκεῖνος. ἔλθῶν οὖν ὁ τῆς
 κόρης πατήρ ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἐδικαιολογεῖτο. ὡς δὲ ὁ Κλαύ-
 διος ταύτης κατεψηφίσαιτο και τοῖς δουλαγωγοῦσιν αὐτήν ἢ κόρη
 παρεδόθη και οὐδείς ἐπήμυεν, ὑπερήλγησεν ὁ ταύτης πατήρ,¹⁰
 και τὴν Θυγατέρα κοπίδι διαχειρισάμενος πρὸς τοὺς στρατιώτας
 W II 28 ὡς εἶχεν ἔξωρμησεν. οὗς οὐδὲ πρὶν εὖ διακειμένους οὕτως ἐτάρα-
 P I 348 ξεν ὥστε εὐθύς ἐπὶ τὴν πόλιν πρὸς τὸν Κλαύδιον ἐπιειχθῆναι.
 και οἱ ἕτεροι δὲ οἱ ἐπὶ τοὺς Σαβίνους ἰστρατευμένοι, ἐπὶ τοῦτ'
 ἔμαθον, τὸ τε τάφρουμα ἐξέλιπον, και συμμαχίας τοῖς λοιποῖς¹⁵
 ἄνδρας εἰκοσιν ἑαυτῶν προεστήσαντο, και οὐδὲν μικρὸν ἐλογίζοντο
 πρῶξαι. και τὸ ἄλλο δὲ πλήθος τὸ ἐν τῇ πόλει προσεχώρησεν
 αὐτοῖς και μετ' αὐτῶν ἐθαροῦβε.

Ἐν τούτοις ὁ μὲν Κλαύδιος φοβηθεὶς ἐκρύβη, Ὀππιος δὲ
 τὴν τε βουλήν ἤθροισε και πέμψας ἐπέθετο τοῦ πλήθους τί βοῦ-²⁰
 λονται. οἱ δὲ τὸν Οὐαλλέριον Λούκιον και τὸν Ὀράτιον Μάρ-
 κων, ἄνδρας ἐκ τῶν βουλευτῶν αὐτοῖς προσκειμένους, πέμψθηαι

1 τε om C. 2 ὑπετόπασαν A. και μέντοι] οὐ μέντοι C.
 5 λουκίλλῳ κίλλῳ B. 7 και δικαστῆς ἦν ἐκεῖνος add AB.

iacentia et ad eum conversa viderent, quos se defendendo occiderat,
 suspicati quid actum esset et tumultuati sunt. huc aliud facinus accessit.

Lucius Verginius homo plebeius virginem formosissimam L. Icilio
 eiusdem ordinis viro desponderat. quam cum Claudius deperiret, nec
 tamen ea potiri posset, quibusdam negotium dedit virginis in servitutum
 asserendae: ipse autem pro tribunali sedebat. virginem cum pater e
 castris reversus defenderet, Claudius autem accusatoribus, nemine opi-
 tulante, addicaret traderetque, pater dolore commotus filiam cultro trans-
 figit: statimque ad milites properat. quos nec ante bene affectos sic
 perturbavit, ut mox in urbem contra Claudium accurrerent. alii quoque
 qui contra Sabinos pugnabant, ea re cognita, vallo deserto congressi
 cum reliquis, viris viginti summa rerum mandata, nihil medicum cogita-
 rant. accessit etiam urbana multitudo ac tumultum auxit.

Interea Claudius praes metu se abscondit: Oppius vero coacto
 senatu per internuntios multitudinem percontatur quid sibi velit. quae
 cum L. Valerium et M. Horatium senatorii ordinis, sed homines popu-
 lares, ad se mitti postularret, per quos responsum datura esset, iique
 missi non essent, veritatis decemviris ne his contra se ducibus ulerentur

σπίσαν ἐζήτουν, ὡς τι δι' ἐκείνων ἀποκρωσόμενοι. ἐπει δὲ οὐκ Β
ἐπέμψθησαν, φοβηθέντων τῶν δέκα ἀρχόντων (ἤδη γὰρ πάντες
παρήσαν) μὴ στρατηγοῖς αὐτοῖς καὶ αὐτῶν χρήσαιτο, ἔτι μᾶλ-
λον ὠργίζοντο. φόβος οὖν τοῖς βουλευταῖς ἐπέπεσε οὐ μέτριος
5 ἐντεῦθεν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ γνώμην τῶν ἀρχόντων τὸν τε
Οὐαλλέριον σφίσι καὶ τὸν Ὀράτιον ἐπέμψαν. καὶ τούτου συναλ-
λαγῆς γενομένης τοῖς μὲν θορυβήσασιν ἄδεια τῶν πραχθέντων
ἐδόθη καὶ ἡ δεκαρχία κατελύθη, αἱ δὲ ἐπέκειαι ἀρχαὶ αἶ τε λοιπαὶ
καὶ αἱ τῶν δημάρχων ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς προνομίοις ἐπανήλθον ἐφ',
10 ὅσπερ ἦσαν καὶ πρότερον. ἀποδειχθέντες δὲ ἀρχοντες ἄλλοι τε
καὶ Οὐεργίνιος τὸν μὲν Ὀππιον τὸν τε Κλαύδιον εἰς δεσμοκτήριον C
ἐπέβαλον, οἳ πρὶν εἰδυνθῆναι ἑαυτοὺς διχειρίσαστο, τοὺς δὲ
λοιποὺς ἐγράψαντο καὶ ἐλόγις ἐξήλασαν.

19. Οἱ δ' ἕπατοι (τότε γὰρ λέγεται πρῶτον ἕπατους αὐ-
15 τοὺς προσαγορευθῆναι, στρατηγὸς καλουμένους τὸ πρότερον·
ἦσαν δὲ Οὐαλλέριος καὶ Ὀράτιος) καὶ τότε καὶ μετέπειτα τῷ πλή-
θει προσέκειντο καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἢ τοὺς ἐδπατρίδας ἐκράτνυαν.
βλαπτούμενοι οὖν οἱ ἐδπατρίδαι οὔτε ῥῆδιον συνελθόντο οὔτε τὰ
πρόγραμμα ἐπ' αὐτοῖς ἐποιοῦν παντάπασιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δημάρ-
20 χους διανοσκοπία ἐν συλλόγοις χρῆσθαι δειδύκασιν· ὁ λόγος μὲν D
τιμὴν αὐτοῖς ἔφερε καὶ ἀξίωμα (μόνοις γὰρ τοῦτο ἐκ τοῦ πάν-
ἀρχαίου τοῖς ἐδπατρίδαῖς ἐπιτέτραπτο), ἔργον δὲ κώλυμα ἦν, ἵνα

1 ἀποκρινόμενοι A. 4 ἐντεῦθεν οὐ μέτριος AB. 10 ὅσπερ
ἦσαν καὶ πρότερον AB, οἷς παρήσαν καὶ πρότερον C, οἷς πρώην
ἦσαν PW. δὲ } τὸ A. 14 αὐτοὺς ἕπατους B. 21 τοῦτο]
τούτου A. 22 ἐπεγράπτετο B.

Fontes. Cap. 19. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

(iam enim omnes decemviri aderant), maior indignatio plebis est exorta. qua territus senatus vel invitis decemviris Valerium et Horatium ablegavit. compositaque controversia, tumultus auctoribus data est impunitas, decemviratu abrogato: annui vero magistratus cum reliqui tum tribunorum, iisdem conditionibus quibus prius steterant, sunt revocati. lecti magistratus cum alii tum Verginius Oppium et Claudium in carcerem compegerunt (qui antequam causam dicerent sibi ipsi manus attulerunt), reliquos accusatos et damnatos in exilium eiecerunt.

19. Consules vero (quibus tum primum id nomen factum esse fertur, cum ante praetores vocarentur) Valerius et Horatius, et tum et deinceps multitudini addicti, plebeiornm opes magis quam patrum firmanunt. itaque patres imminuta auctoritate neque ullarum rerum potestatem prorsus sibi vindicabant. quin tribunis etiam in conventibus auspiciis utendi facultatem per honoris speciem concesserunt (id enim munus ab antiquissimis temporibus ad solos patricios pertinebat), cum re vera

μη ῥαδίως οἱ δήμαρχοι καὶ τὸ πλῆθος ὄσα βούλοιντο πράττειν, ἀλλὰ προφάσει τῆς οὐνοσκοπίας ἔστιν οὐ ἐμποδίζονται. ἀχθόμενοι δὲ τοῖς ὑπάτοις ὅ τε ἐπατριδαὶ καὶ ἡ βουλὴ, ὡς τὰ τοῦ πλῆθους φρονούσων, οὐκ ἐψηφίσαντο σφίσι τὰ ἐπινίκια, πόλεμον ἑκατέρου νικήσαντος, οὐδ' ἡμέραν ἐκάστην ἀπένειμαν ὥσπερ εἶ-6
δοιστο. τὸ μόντοι πλῆθος ἐπὶ δύο τε ἡμέρας ἐώρτασε καὶ τοῖς ὑπάτοις τὰ νικητήρια ἐψηφίσαντο.

P I 349

Οὕτως οὖν ἐς διαφορὰς τῶν Ῥωμαίων ἐλθόντων, οἱ ἐναντίοι σφίσι ἀναδραστήσαντες ἐπήσαν αὐτοῖς. τῷ δ' ἐξῆς ἔτι Μάρκον Γενουκίον καὶ Γάτον Κορρίον ὑπατεύοντων ἐπ' ἀλλήλους 10 ἔτραποντο. οἱ τε γὰρ τοῦ πλῆθους καὶ ὑπατεύειν ἤθελον, ἐπειπερ ἑδημάρχων οἱ ἐπατριδαὶ πρὸς αὐτοὺς μεδιστάμενοι, καὶ οἱ ἐπατριδαὶ λίαν τῆς ὑπάτου ἀρχῆς περιείχοντο. καὶ πολλὰ κατ' ἀλλήλων καὶ βίβια ἔλεγον τε καὶ ἔπραττον. ἵνα δὲ μὴ πρὸς τε χεῖρον χωρήσῃσι, τοῦ μὲν ἔργου τῆς ἡγεμονίας οἱ δυνατοὶ αὐ- 15 τοῖς παρεχώρησαν, τοῦ δὲ δνόματος οὐ μετέδωκαν, ἀλλ' ἀνθ' ἑκατέρων χιλιάρχους ὠνόμασαν, ἵνα μὴ τὸ τῆς κλήσεως ἔντιμον τῷ σύρφυκι ὀμίλῳ καταρροπαίνωτο. καὶ τρεῖς ἀφ' ἑκατέρων χιλιάρχους ἀντὶ τῶν δύο ὑπάτων αἰρεῖσθαι συνέδοξε. οὐ μόντοι τὸ τῶν ὑπάτων ἔξιλιπε τέλειον ὄνομα, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὑπατοὶ κα- 20 θίσταντο, ποτὲ δὲ γε χιλίαρχοι. οὕτω μὲν οὖν ταῦτα παραδέδοται γίνεσθαι, καίτοι οὐ μόνον τῶν ὑπάτων δικτάτορας ἀνιπύ- 20

10 ἐπαλλήλους A.
τορας om C.

14 μὴ om C.

21 οὖν add A.

22 δικτά-

id agerent, ne tribuni et multitudo quidvis temere exsequi possent, sed per causam suspensorum aliquando impedirentur. patricii et senatus irati consulibus, ut plebis fautoribus, nec triumphum decreverunt, quamvis uterque hostes vicisset, et neutri diem de more assignarunt, sed multitudo et biduum ferias celebravit et triumphum illis decrevit.

Ea discordia freti hostes receptis animis Romanos invaserunt. anno sequente. Marco Genucio et C. Curtio consulibus, contentiones redintegratae sunt. nam plebeis consulatum expetentibus, quod patricii ad plebem transentes tribunatum gererent, patriciis vero acriter defendentibus, multa violenter invicem et dicta et facta sunt. ne quid vero deterius sequeretur, locupletes magistratum ipsam plebi concesserunt, sed nomen non communicarunt: dixeruntque tribunos militares pro consulibus, ne honoratum vocabulum a promiscua turba inquinaretur. placuit igitur ternos ab utraque factione tribunos deligi, duorum consulum loco, neque tamen horum nomen penitus defecit, cum alias consules alias tribuni crearentur. atque haec ita esse acta traditum est. dictatores autem non solum consules, quamvis eorum auctoritas illorum magistratu multo minor esset, sed tribuni etiam aliquando designarunt. for-

των, και ταῦτα πολὺ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἑλαττωμέντων, ἀλλὰ και
χιλιάρχων τοῦτο πεποιθηκότων ἴσίοι· λέγεται δὲ ὅτι οὐδείς τῶν W II 29
χιλιάρχων, καίτοι πολλῶν πολλὰκις νικησάντων, ἐπινίκια ἔπεμψαν.

Οἱ μὲν σὺν χιλιάρχοι οὕτω τότε ἤρέθησαν, οἱ δὲ τιμηταί C
5 τῶ ἐχομένῳ ἔτι Βαρβάτου και Μάρκου Μακρίνου ὑπατευόντων
κατεδείχθησαν· και ἤρέθησαν Λούκιός τε Πικερίος και Λού-
κιος Σεμπρώνιος. κίχαιροτόνητο δὲ ὅτι οἱ ὕπατοι ἀδύνατοι ἐπὶ
πάντας διὰ τὸ πλῆθος ἔξαρκεῖν ἦσαν· τὰ γὰρ τοῖς τιμηταῖς ἀπο-
νεμηθέντα προνόμια ἐκείνοι μέχρι τότε ἐποίουν. δύο τε ἦσαν οἱ
10 τιμηταί ἔξ ἀρχῆς και ἐκ τῶν ὑπατριδῶν. ἤρχον δὲ τὰ μὲν πρῶτα
και τὰ τελευταῖα ἐπὶ πενταετιῶν, ἐν δὲ τῶ μὲσω χρόνῳ ἐπὶ τρεῖς
ἔξαμήνου· και ἐγέννητο τῶν ὑπάτων μείζους, καίτοι μέρος τῆς
ἐκείνων λαβόντες ἀρχῆς. ἔξῃν δὲ αὐτοῖς τὰς τε προσόδους τὰς D
κοινὰς ἐκμισθοῦν, και τῶν ὀδῶν και τῶν δημοσίων οἰκοδομημά-
15 των ἐπιμελεῖσθαι, και τὰς ἀπογραφὰς τῆς ἐκάστου εὐπορίας δια-
τελεῖν, και τὸν βίον τῶν πολιτῶν ἐπισκοπεῖν τε και ἐξετάζειν, και
τοὺς μὲν ἀξίους ἐπάτρυν ἐς τὰς φυλάς και ἐς τὴν ἰππάδα και τὴν
γεροσίαν ἐγγράφειν, καθὼς ἐκάστοις προσήκειν ἐνομίζετο, τοὺς
δ' οὐκ εὖ βιοῦντας ἀπανταχόθεν ὁμοίως ἀπαλείφειν· ὃ μείζον
20 πάντων ἦν τῶν τοῖς ὑπῆτοις καταλειφθέντων. ἀπίστεις δ' ἐνέ-
ρκους ἐφ' ἐκάστῳ πεποιήητο ὡς οὔτε πρὸς χάριν οὔτε πρὸς ἔχθραν
τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ἔξ ὀρθῆς γνώμης τὰ συμφέροντα τῶ κοινῷ και
ἀκοποῦσαι και πράττειναι. και τὸν δῆμον ἐπὶ τε νόμων ἐσφο-

6 κατεδείχθησαν] κατενοήθησαν B. 15 ἐπισκελεῖσθαι C. 17 φυ-
λακὰς B.

tur tamen anlius unquam tribunus triumphasse, quamvis multi saepe
hostes vicissent.

Tribuni igitur tunc hoc modo creati sunt, censores vero anno
sequente Barbato et M. Maerino consulibus: electi autem sunt L. Papi-
rius et L. Sempronius. eorum creandi causa fuit quod consules ob mul-
titudinem omnia negotia exsequi non possent: nam iura censoribus attri-
bata ad id usque tempus illi tenuerant, ac principio bini fuere censo-
res patricii, qui initio et postremo ad quinquennium imperarunt,
interiecto vero tempore menses 18; ipsisque consulibus, quamvis parte
duntaxat potestatis eorum accepta, superiores evaserunt. muneris eorum
fuit publica vectigalia elecare, vias et publica aedificia curare, cuiusque
facultates describere, mores civium observare et explorare, ac laude
dignos in tribus, in ordinem equestrem, in senatum referre pro cuiusque
meritis, improbas vitae homines eodem modo ex albo delere: id quod
maius erat his omnibus quae consulibus relinquebantur. dabant autem
in unoquoque iusiurandum, se nec gratia nec odio quicquam acturos,
sed sincero animo ea quae a re publica essent et deliberaturos et acturos.

P I 350 ραῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συνήθουσι, καὶ τῷ τῶν μειζόνων ἀρχῶν κόσμῳ πλήν ῥαβδούχων ἐχρώντο. τοιαύτη ἡ τῶν τιμητῶν ἐπιφύχεν ἀρχή. τῶν μέντοι μὴ ἀπογραφασμένων τὰς οὐσίας ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς καὶ ἑαυτούς, τὰς μὲν οὐσίας οἱ τιμηταί, αὐτοὺς δ' ἐκείνους οἱ ἑπῆτοι ἐπίπρασκον. χρόνῳ μὲν οὖν τινι ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη, ὕστερον δὲ τὸν ἀπαξ τῇ βουλῇ καταλεχθέντα διὰ βίου βουλευεῖν ἔδοξε, μηδ' ἀπαλείφεσθαι, εἰ μὴ τις ἀδικήσας καὶ κριθεὶς ἡτίμωτο ἢ κακῶς ζῶν ἠλέγχθη· τοὺς γὰρ τοιοῦτους ἀπῆλειπον καὶ ἀντ' αὐτῶν ἑτέρους ἐλέγραφον.

B Τῶν δὲ προσκυρίως ἀρχόντων πρεσβεῖα μὲν εἰδίδοτο τοῖς 10 δικτάτορσι, δευτερεῖα δὲ γε τοῖς τιμηταῖς, ἡ δὲ τρίτη τάξις τοῖς ἐπιτάρχοις γενέμετο· καὶ οὕτω ταῦτα ἐτέτακτο κἂν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἦσαν κἂν ἀπηλλάγησαν. εἰ γὰρ τις ἐκ μειζόνος ἀρχῆς εἰς ὑποδεστέραν κατέστη, τὸ τῆς προτέρας ἀξίωμα εἶχεν ἀκέραιον. εἰς δὲ τις ἦν πρὶν κἂν μὲν τῆς γερονσίας ὠνόμαζον, λέγοιτο δ' ἂν 15 καθ' Ἑλληνικὰς πρόκριτος, συμπάντων προεῖχε τὸν χρόνον ὃν προεκρίνετο (οὐ γὰρ διὰ βίου τις εἰς τοῦτο προεκριζέτο), καὶ προέφερε τῶν ἄλλων τῷ ἀξιώματι, οὐ μὴν καὶ δυνάμει ἐχρήσθη τινί.

C 20. Χρόνον μὲν οὖν τινι εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς περιοίκους ἤγαγον· εἶτα λιμοῦ ἐπικρατήσαντος, ὥστε τινὰς 20 καὶ εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτοὺς ἐμβάλειν μὴ φέροντας τὸν λιμόν, ἐστασίασαν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐπόρους ὡς περὶ τὸν σῆτον κακουρ-

7 βουλευεῖν B. 10 μὲν om B. εἰδίδοτο B. 12 ἐπιτάρχοις C. 16 συμπάντων C. 21 ἐς B.

Fontes. Cap. 20. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

populum item ad rogandas leges aliaque munia convocabant; et maiorum magistratum ornamentis, lictoribus exceptis, utebantur. ac tale censurum munus fuit. qui vero, cum census agebatur, sua nomina et facultates professi non erant, eorum facultates a censoribus, ipsi a consilibus vendebantur. et haec ad tempus aliquod sic acta sunt: post constitutum est ut, qui semel in senatum lectus esset, per omnem aetatem in eo maneret, neque deleteretur ex albo nisi ob facinus ignominioso iudicio condemnatus esset aut improbae vitae convictus. talibus enim in ordinem coactis alios in eorum locum substituebant.

In magistratibus temporum causa institutis principem obtinebant locum dictatores, proximum censors, tertium magistri equitum: qui ordo, sive in magistratu essent sive eo abissent, observabatur. quod si ad humilium munus descendissent, priorem dignitatem inviolatam obtinebant. unus quidam princeps senatus per id tempus dum is honos durebat (naque enim perpetuus erat) omnibus dignitate, non potentia, praestabat.

20. Ad hunc modum pace ad tempus domi et foris constituta, tanta fames urbem oppressit, ut quidam in ediam non ferentes in flumen se praecipitent. unde orta seditione pauperes divitibus annonae sup-

γούνας ἐν αἰτία πεποήητο, οἱ δὲ τοὺς πέντητας ὡς τὴν γῆν μὴ
 βουλομένους ἐργάζεσθαι. ἰδὼν δὲ τοῦτο Σπούριος Μάλλιος ἀνὴρ
 ἱππεὺς πλοσίσιος, τυραννίδι ἐπικειρήσκει, καὶ σίτον ἐκ τῆς περι-
 χώρου πριάμενος πολλοὺς μὲν ἐλευωνίζων πολλοὺς δὲ καὶ προῖκα
 5 ἐδίδου, καὶ τούτου συχνοὺς προσοικειωσάμενος ἔπλα τε ἐπορί-
 σατο καὶ φρουρούς· καὶ ἐκράτησεν ἀν τῆς πόλεως, εἰ μὴ Μινού- D
 κιος Λύγουρίνος ἀνὴρ ἐπατριδῆς ἐπὶ τῇ σιτοδοσίᾳ τεταγμένος
 καὶ αἰτιώμενος ἐπὶ τῇ σιτοδείᾳ ἐισηγγεῖλε τῇ βουλῇ τὸ πραττόμε-
 νον. ἡ δὲ γερούσια μαθοῦσα τὸ μήνυμα δικτάτορα παραντίκα
 10 ἐν τῷ συνεδρίῳ ἀνείπε τὸν Κύντιον τὸν Λούκιον τὸν Κικινάτον, W II 20
 καὶ ταῦτα πυρήλικα ὄντα· ἔγδοηκοντούτης γὰρ ἦν. κάκει τὴν
 ἡμέραν πᾶσαν ἀνάλωσαν συγκαθήμενοι, ὡς τι δὴ βουλευόμενοι,
 ἵνα μὴ τὸ γεγονός ἐκφοιτήσῃ. νυκτὸς δὲ ὁ δικτάτωρ τὸ Καπι-
 τώλιον καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπικαιρότατα διὰ τῶν ἱππέων προκαταλα-
 16 βάν, ἔωθεν ἐπὶ τὸν Μάλλιον ἐπεμφε Γάϊον Σερούλιον τὸν ἴπ- P I 351
 παρχον, ὡς δεῖ ἄλλο τι ἐκεῖνον μετακαλούμενος. ὁ δὲ, ὑπο-
 πήσαντός τι τοῦ Μάλλιον καὶ διαμέλλοντος, δέσας μὴ ὑπὸ τοῦ
 πλήθους ἐξαρκασθῆ (ἤδη γὰρ συνέτρεχον) ἔκτεινε τὸν ἄνδρα, ἢ
 αὐτογνωμονήσας ἢ τοῦτο κεκλεισμένους πρὸς τοῦ δικτάτορος. Θο-
 20 ρυβηθέντιος δ' ἐπὶ τούτῳ τοῦ πλήθους ὁ Κύντιος δημηγορήσας
 καὶ σίτον σφίσι παρασχὼν καὶ μὴ τινα ἕτερον ἢ κολάσας ἢ ἐπαι-
 τασάμενος τὸν Θόρυβον ἔπαισε.

2 βουλομένους ABCW, βηλομένους P. μάλιος A hic et
 infra. Μαλλιος? 4 μὲν om C. 5 προσοικειωσάμενος A,
 προσοικειωσάμενος PW. 6 μανούσιος A. 9 μήνυμα ABC,
 μήνυμα PW. 14 καταλαβάν B. 15 ἐπεμφε om C.
 19 κεκλεισμένοι A. 20 κύντιος B.

pressionem, divites pauperibus agriculturæ neglectum crimini dabant,
 qua de causa Spurius Maelius eques, homo dives, coemptam a finitimis
 frumentum aliis minoris vendidit, aliis gratuito dedit; eaque re multis
 sibi conciliatis, spe regni concepta, arma et satellites comparavit, atque
 arbe potitus esset, nisi Minucius Augurinus vir patricius, rei frumenta-
 riæ praefectus, cum ob annonae penuriam accusaretur, rem ad senatum
 detulisset. qui statim L. Quinctium Cincinnatum dictatorem dixerunt,
 virum exactae aetatis, annum agentem octogesimum; atque in curia totum
 diem deliberantium specie considerunt, ne id decretum foras eliminaretur.
 noctu dictator Capitolium et alia opportuna loca per equites occu-
 pat. mane C. Servilium magistrum equitum ad Maesium mittit, quasi
 per aliam causam arcessendum. at ille Maesium aliquid insipientem et
 tergiversantem, veritus ne concursu populi eriperetur, interficit, sive
 suapte consilio sive dictatoris iussu. ob quod factum tumultuante mul-
 titudinae, Quinctius consensione habita et frumento distributo, accusato mul-
 tatiisque nemine, motum eorum sedavit.

Πολέμων δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ διαφόρων ἰθῶν ἐπειρηγεμέ-
 των, τοὺς μὲν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐνίκησαν, τοῖς δὲ Τυρρηνοῖς
 ἐπὶ μακρὸν ἐπολέμησαν. Ποστονμίου δὲ νενικηκότος τοὺς Αἰ-
 κουοὺς καὶ μεγάλην πάλιν ἰλότος αὐτῶν, ὅτι μῆτι' ἐκείνην οἱ
 Β στρατιῶται εἰς προνομίην ἔξεχωρήθησαν μῆτι τι τῆς ἐλαίας αὐτῶ-5
 σαντες ἔλαβον, τὸν τε ταμίαν τὸν διατιθέμενον αὐτῇν περιστάνας
 ἐφόνευσαν, καὶ τὸν Ποστούμιον ἐπιτιμῶντα αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ καὶ
 ζητοῦντα τοὺς αὐτόχειρας προσάπεκτειναν, καὶ τὴν χώραν οὐ τὴν
 αἰχμύλιον μόνον ἀλλὰ καὶ πᾶσαν προσέκειμαν ἑαυτοῖς τὴν ἐν
 τῷ δημοσίῳ τότε τυγχάνουσαν. κἄν ἐπὶ πλείστον ἢ στάσις διήρ-10
 κεισιν, εἰ μὴ πόλεμος αὐτοῖς Ῥωμαίοις παρὰ τῶν Αἰκουῶν ἐπειρή-
 νεκτο. φοβηθέντες γὰρ διὰ τοῦτο ἠσύχασαν, καὶ τὴν τιμωρίαν
 τῶν φόνων εἰς ὀλίγους ἔλθοῦσαν ὑπέμειναν, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐναν-
 τίους στρατεύσαντες μάχῃ αὐτοὺς νενικήκασιν. διὸ τὴν τε λίαν
 C αὐτοῖς οἱ δυνατοὶ δίδουσαν καὶ μισθὸν τοῖς πεζοῖς ἔτεα καὶ τοῖς 15
 ἵππεῦσιν ἐψηφίσαντο· ἄμισθῇ γὰρ μέχρι τότε καὶ οἰκόσιτοι ἱστρα-
 τεύοντο· τότε δὲ πρῶτον μισθοφορεῖν ἤρξαντο.

Πολέμου δὲ αὐτοῖς πρὸς Οὐδέντας συστάτος, ἕως μὲν κατὰ
 σφᾶς ἐπολέμων ἐκείνοι, πολλὰκις αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν,
 καὶ ἐς πολιορκίαν κατέστησαν· προσγενομένων δὲ αὐτοῖς συμ-20
 μάχων ἐπεξῆλθον τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ἐπικράτησαν. ἐν τούτοις δὲ
 ἢ πρὸς τῷ ὄρει τῷ Ἀλβανῷ οὖσα λίμνη, ὑπὸ τῶν περὶ αὐτῆς
 περικλειομένη λόφων καὶ μὴ ἔχουσα ἐκροήν, κατὰ τὸν τῆς πο-
 λιορκίας τῶν Οὐδέντων καιρὸν ἐς τασσῶτον ἐπλημύθησεν, ὡς

6 ἐχωρήθησαν B. 20 δ' B. 22 ἢ A, καὶ PW. 24 ἐπλήμ-
 υρον AC.

Deinde Romani bellis petiti a diversis gentibus, caeteras paucis diebus vicerunt, sed cum Tyrrhenis longo tempore decertarunt. milites, cum Postumius victis Aequis magnam eorum urbem expugnatam non diripiendam dedisset, neque ex manubiis quicquam concessisset, quaestorem primum, deinde ipsam etiam Postumium, obiurgantem et caedis auctores ad supplicium postulantom, occiderunt; neque recens captum duntaxat, sed omnem publicum agrum sibi vindicarunt, ac diuturna fuisset illis seditio, nisi belli ab Aequis redintegrati terrore quievisset. caedium poena in paucis consumpta, hostes vicerunt, quomobrem potentes et manubias inter eos distribuerunt, et pediti, deinde etiam equiti stipendia decreverunt; nam ad id usque tempus sine mercede ac suis impensis militabant, ac tum datum stipendia merore coeperunt.

Bello adversus Veientes orto, dum illi suo Marte pugnabant, a Romanis saepe victi et intra moenia compulsi sunt; sed sociorum viribus aucti, eruptione ex urbe facta Romanos profugiarunt. interea lacus Albanus tumulis undique septus, cum nullum haberet aqua exitum, dum Veii obsidentur ita inundavit ut aqua ultra montes evoluta ad mare de-

ἵπερεκχεῖσθαι καὶ τῶν ὕδρων καὶ κατεῖναι πρὸς θάλασσαν. πρῆ-
 ναντες δ' οἱ Ῥωμαῖοι πάντως τι διὰ ταύτων θεῶν σημαίνεσθαι, D
 ἐπιμψαν εἰς Ἀελφούς περὶ τοῦτον χρῆσόμενοι. ἦν δὲ τις καὶ
 παρὰ τοῖς Οὐρίνταις Τυρσηνὸς ἀγὴρ μαντικῆς. εἰς ταῦτον οὖν ἢ
 6 τε Πυθία καὶ ἢ ἐκείνου μαντεία συνίδραμον· καὶ ἄμφω γὰρ ἐλώ-
 σισθαι τὴν πόλιν εἶπον ὅταν τὸ ὕδωρ τὸ πλημμυρῆσάν μὴ εἰς θά-
 λασσαν ἐκπίσῃ ἀλλ' ἀναλωθῆι ἐπίρωθι, καὶ τινὰς ἱεροουργίας
 διὰ τοῦτο γενέσθαι ἐκέλευσαν. ἀλλ' ὁ μὲν Πύθιος οὕτε τίσι
 θεῶν οὐδ' ὅπως αὐτὰς ποιήσουσι διασάφησεν, ὁ δὲ Τυρσηνὸς
 10 ἐλέκει μὲν εἰδέναι, οὐδὲν δὲ ἰδέσθαι. οἱ γοῶν περὶ τὸ τεῖχος ὅθεν
 ἐκείνος ὤμιλει τεταγμένοι Ῥωμαῖοι, φίλιαν πρὸς ἐκείνον ὑποκρι-
 θέντες, τὰ τε ἄλλα θαρραῖν αὐτῷ ἐνεδίδουν, καὶ ἀδελῶς ἐπέτρηνον P I 352
 ἐκφοιτᾶν· καὶ οὕτω συλλαβόντες αὐτόν, πάντα τὰ καθήκοντα
 ἠνάγκασαν ἔξειπέν. καὶ κατὰ τὴν ὑποθήκην ἐκείνος τὰς τε θυ-
 15 σίας ἐποίησαν καὶ τὸν λόφον διέτρησαν καὶ τὸ πλεονάζον ὕδωρ
 εἰς τὸ πεδίον κρηνητῆ διώρυγι μεταχέτουςαν, ὥσθ' ἅπαν ἐν αὐτῷ
 ἀναλισκείσθαι καὶ μὴ τι καταρρέειν εἰς θάλασσαν.

21. Ἄρτι μὲν οὖν τοῦτο ἐγένετο, καὶ δικτάτωρ ἤρθη
 Μάρκος Φούριος Κάμιλλος. ὃς προσβαλὼν τῇ πόλει ἐπει οὐδὲν W II 31
 20 ἦνεν, ἐπέβγειον ὠρῶζυτο δίοδον πόρρωθεν ἀρξάμενος εἰς τὴν
 ἀκρόπολιν φέρονσαν. παρεσκευασμένους δὲ ἤδη τοῦ ὑπονόμου,

7 ἐκείσῃ A, ἐρκίσῃ PW.
 αὐενασμένον C.

19 φουόριος AB.

21 παρα-

FONTES. Cap. 21. Usque ad p. 76 v. 18 ἐπιπένια ἐπιμψαν Plutarchi
 Camillus c. 5—8, pauca mutatis et additis ex Diono, ut videtur;
 cui fortasse triducenda sunt etiam quae de triumpho narrantur.

curreret. quo cum Romani divinitus portendi aliquid crederent, Delphi-
 cum oraculum consuluerunt. erat et apud Veientes Tyrrhenus vates,
 qui cum Pythia consentiebat. ambo enim urbem expugnatum iri affir-
 mabant, si quae exundasset aqua in mare non decurreret sed alibi con-
 sumeretur; et quaedam sacra fieri iusserunt. verum Apollo nec quibus
 diis nec quo ritu immolandam esset declaravit: Tyrrhenus autem, cum
 ea scire videretur, celabat. itaque Romani circa moenia, ubi cum eo
 colloqui solebant, dispositi, simulata amicitia cum aliis in rebus eum
 bono animo esse iusserunt, tum impune in castra exire permiserunt; et
 comprehensum omnia quae facta essent opus effari coegerunt. ex illius
 igitur praeceptis rem divinam fecerunt, perfoassoque tumulo aquam redun-
 dantem occultis meatibus in campum emiserunt; in quo omnis consumpta
 est, nec in mare quicquam influxit.

21. Hoc peracto M. Furius Camillus dictator creatus, cum impetu
 in moenia facto nihil profecisset, a longinquo auspicatus, cuniculo in

ἐπεὶ πολλοὶ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥώμης αὐτῷ προσεχώρησαν ἰθελονταί,
 B παραλαβὼν κάκεινους προσέβαλε τῇ πόλει καὶ πανταχόθεν τὸ τεύ-
 χος ἐκέκλωσε· τῶν δ' ἐντὸς περὶ πάντα τὸν περιβολὸν σκεδα-
 σθέντων, ἔλαθον ἕτεροι διὰ τῶν ὑπονόμων γεγονότες ἐντὸς. ἀλφύ-
 σης δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ῥωμαίων διαρπαζόντων τὰ ἐν αὐτῇ, δ
 ὄρων ἀπὸ τῆς ἄκρας ὁ Κάμιλλος τὰ πρυττόμενα ἰστέναξε καὶ ἰδά-
 κρυσσε καὶ "ὦ θεοί" ἔφη, "εἴ τις Ῥωμαίοις θρῆσκεται νέμισις τῆσδε
 τῆς εὐπραγίας ἀντίτροφος, εὐχομαι ταύτην εἰς ἐμυτὸν τελευτή-
 σαι." τὴν δὲ τῆς λείας δεκάτην ἐξελὼν ἀκόνητων τῶν στρατιω-
 τῶν ἀνέθετο τῷ Ἀπόλλωνι, εὐχὴν τοῦτο πρὶν ποιησάμενος. ἀνέ- 10
 θετο δὲ καὶ κρατήρα χρυσοῦν ἐκ τοῦ τῶν γυναικῶν κόσμον πι-
 παιμημένον· ἀνθ' οὗ τιμὴ αὐταῖς παραχρησῆμα ἐψηφίστο· ἣ δὲ ἦν
 C τὸ ἐπ' ὀχημάτων αὐτὰς εἰς τὰς πανηγύρεις φοιτᾶν, αὐτοποδία βα-
 διζούσαις πρότερον εἰς αὐτάς. τῷ δὲ Καμίλλῳ προσώχθισεν ὁ
 δῆμος καὶ ἐνεμύσηαι, τὸ μὲν ὅτι τὴν δεκάτην τῶν λαφύρων οὐκ 15
 ἐν τῷ διαρπάζεσθαι ταῦτα ἀλλὰ καιροῦ παρελθόντος ἐξείλετο τῷ
 θεῷ, τὸ δ' ὅτι τὰ τε ἄλλα σοβαρῶς ἐθροιάμβευσε καὶ πρώτος
 Ῥωμαίων λευκῇ τεθρίππῳ τὰ ἐπινίκια ἔπειψεν.

Ἡ δὲ τῶν ἐπινικίων πομπή, ἦν καὶ θρόμβρον ἐκάλουν,
 τοιαύδε τις ἐγίνετο. ὅτε τι καταρωθῶδη μέγα καὶ ἐπινικίων ἐπά- 20
 ξιον, αὐτοκράτωρ αὐτίκα ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὠνο-
 μάζετο, καὶ κλύνας δάφνης περιέδει ταῖς ῥάβδοις καὶ τοῖς δρομο-
 D κήρυξι τοῖς τὴν νίκην καταγγέλλουσι τῇ πόλει κομίζειν ἰδίῳ. ἐλ-

4 διὰ] δὲ C. 6 ἰστέναξε A, ἰστέναξε PW. 8 εἰς ἐμυ-
 τὸν — 10 Ἀπόλλωνι om CW. "haec reposuimus ex duobus Regiis et
 Colberteo" DUCANCIUS. ἐμυτὸν AB, ἐμυτὸν P. 14 βαδι-
 ζούσαις libri omnes. 16 καιροῦ A. 21 στρατιωτῶν]
 Ῥωμαίων A. 22 κλύνας C. κρήρυξι A.

arcem acto, et militibus a Roma voluntariis auctus, urbem corona cir-
 cumdatam adoritur, dum civibus in moenia dispersis alii per cuniculum
 clam in urbem penetrant. cum urbem captam diripi videret, illacrimasse
 et cum suspirio dixisse fertur "o dii, si qua Romanis divina incumbit
 ultio huic contraria felicitati, precor ut in me illa desinat." tum vero
 praedae decimam, in vitis militibus, voto concepto Apollini dicavit; prae-
 terea etiam craterem auream ex mulierum ornamentis constatum. pro
 quo statim eis honos decretus est ut curribus ad sollemnia festa vehe-
 rentur, ad quae pedibus prius ire solitae erant. Camillum autem in-
 dignatio atque invidia populi suscepit, tum ob decimam Apellini non in
 direptione urbis sed tempore elapso exemptam, tum quod in triumpho
 praeter caetera insolentius acta candidos equos currui iunxisset.

Fuit autem triumphi huiusmodi ratio. re bene gesta instaque
 parta victoria dux statim a militibus imperator appellatus fasces laurea-
 tos per cursores victoriam nuntiantes in urbem mittebat. domum rever-

θῶν δὲ οἰκάδε τὴν γερούσιαν συνήθροϊζε καὶ ἤπει ψηφίσασθαι οἱ
 τὰ ἐπιπλία. καὶ εἰ ἔτυχε ψήφου παρὰ τε τῆς βουλῆς καὶ τοῦ
 δήμου, ἔβεβαιούτο αὐτῷ καὶ ἡ ἐπωνυμία τοῦ αυτοκράτορος. καὶ
 εἰ μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ἦν ἔτι ἐν ἧ τογγάνων ἐνίκησε, ταύτη καὶ πανη-
 θυροῦσων ἐπέχρητο, εἰ δ' ὁ χρόνος παρελήλυθε τῆς ἀρχῆς, ἄλλο
 τι πρόσφορον αὐτῇ ἐλάμβανεν ὄνομα· ἰδιώτη γὰρ νικητήρια
 πέμπαι ἀπέχρητο. ἐνοικευσάμενος δὲ τῇ ἐπιπλίῳ σκευῇ, καὶ
 περιβραχιόνια λαβὼν στέφανόν τε δάφνης ἀναδησάμενος καὶ κλά-
 δον κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ, τὸν δῆμον συνεκάλε· καὶ ἔπαινεύσας τοὺς
 10 σσαστρατευσαμένους αὐτῷ καὶ κοινῇ καὶ ἰδία τινάς, ἔδωρετο μὲν
 σφίσι χρήματα, ἐτίμα δὲ καὶ κόσμῳ, περιβραχιονία τὲ τισι καὶ P I 353
 δώρατα ἀσίδηρα παρείχε, καὶ στεφάνους τοῖς μὲν χρυσοῦς τοῖς
 δὲ ἀργυροῦς ἰδίῳ, τοῦνομά τε ἑκάστον καὶ τῆς ἀριστείας φέ-
 ροντας τὸ ἐκτίπωμα. εἰ γὰρ τεύχους τις πρώτος ἐπέβη, καὶ
 15 τεύχους ὁ στέφανος εἶδος ἔφερεν· ἢ καὶ ἐξοπλιόρχησέ τι, καὶ
 τοῦτο κάκιστον εἰκόμιστο. ἐνανκράτησέ τις, ναυσὶν ὁ στέφανος
 ἐκευόμιστο· ἰπποκράτησέ τις, ἰππικόν τι ἐξετίπνωτο. ὁ δὲ πο-
 λίτην τινὰ ἐκ μάχης ἢ ἐτέρου κινδύνου ἢ ἐκ πολιορκίας σώσας
 μέγιστόν τε εἶχε τὸν ἔπαινον καὶ ἐλάμβανε στέφανον γινόμενον· ἐκ
 20 δροῦς, ὅς ποτὶ πάντων καὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ τῶν χρυσῶν ὡς
 ἐντιμώτερος προτετιμητο. καὶ οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀριστεύσαν- B
 τα ταῦτα ἰδίδοτο, ἀλλὰ καὶ λόχοις καὶ στρατοπέδοις ὅλοις παρεί-
 χετο. καὶ τῶν λαφύρων πολλὰ μὲν τοῖς στρατευσαμένοις διαν-

4 καὶ πανηγυρῶν ταύτη B.

5 ἄλλο τι] ἄλλ' ὅτι C, ἄλλ' ὁ B.

13 ττ] δὲ A. τῆς] τὰς A.

14 εἰ] ἢ C.

τις om A.

15 ἔφερεν AB, ἔφέρετο PW.

16 κάκιστον?

21 κατὰ B.

aus convocato senatu decerni sibi triumphum petebat: ac suffragiis a
 senatu populoque impetratis, imperatoris cognomentum ei confirmabatur.
 quod si adhuc in eo magistratu erat in quo victoriam reportaverat, eo
 etiam in celebritate utebatur; sin tempus eius dignitatis exierat, aliud
 nomen eidem accommodatum assumebat: privato enim triumphare non li-
 cebat. triumphali habitu ornatus, armillis sumptis, laurea redimitus et ramum
 dextra tenens populum convocabat; et militibus publice, quibusdam etiam
 seorsim laudatis pecuniam donabat et ornamenta, ut armillas, hastas sine
 ferro, et coronas aliis aureas aliis argenteas, expresso in iis nomine et
 facinore viri. nam qui murum primus conscenderat aut castellum ex-
 pugnarat, ei muralis et obsidionalis dabatur: qui classe vicerat, eius
 corona specie navium erat: si equestri pugna vicerat, aliquid equestre
 affingebatur. qui vero civem in praelio obsidione aliove periculo libera-
 rat, cum summam laudem assequabatur, tum quernam coronam accipie-
 bat, cuius honos omnibus argenteis et aureis praeferebatur. haec dona
 non viris tantum sed et cohortibus et exercitibus totis praebantur.
 spoliorum magna pars inter milites distribuebatur, fuerunt etiam qui

νέμετο· ἤδη δὲ τινες καὶ παντὶ τῷ δήμῳ δίδουσαν καὶ ἑταίρων εἰς τὴν πανήγυριν καὶ ἑθνημοσίων, καὶ εἴ τι περιελλείπτο, εἰς ναοὺς, εἰς στοὰς ἢ καὶ τι ἕτερον δημοσίον ἔργον ἀνήλισκον.

Ταῦθ' ὁ πομπεὺς ποιήσας εἰς τὸ ἄρμα ἀνέβαινε. τὸ δὲ δὴ ἄρμα οὐτ' ἀγωνιστηρίῳ οὔτε πολεμιστηρίῳ ἦν ἐμφορές, ἀλλ' εἰς πύργου περιφεροῦς τρόπον ἐξείργαστο. καὶ οὐ μόνος ἦν ἐν τῷ ἄρματι, ἀλλ' ἂν γε καὶ παῖδας ἢ συγγενεῖς τινὰς εἶχε, καὶ κείνων τὰς μὲν κόρας καὶ τὰ ἄρρενα τὰ νεογνὰ ἐν αὐτῷ ἀνεβίβαζε, τοὺς δὲ ἄδρότερον ἐπὶ τοὺς ἵππους τοὺς τε ζυγίους καὶ τοὺς σειραφόρους ἀνείθετο· εἰ δὲ πλείους ἦσαν, ἐπὶ κελήτων τῷ πομπεῖ παρικπιύοντες συνεπόμπευον. τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς ὄχθετο, ἀλλ' ἐστεμνίοντο δάφνη πάντες ἐβάδιζον. οἰκέτης μέντοι δημοσίας ἐπ' αὐτοῦ παρωχεῖτο τοῦ ἄρματος, τὸν στέφανον τῶν λίθων τῶν χρυσοδείτων ὑπερανέχων αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτόν "ὄπισθε βλέπε," τὸ κατὰ πιν δηλαδὴ καὶ τὰ ἐπιεξῆς προσκόπει τοῦ βίου, μηδ' ἐπὶ τῶν παρόντων ἐκαρθῆς καὶ ὑπερφρονήσης. καὶ κώδων ἀπήρ-
D τητο καὶ μάστιγι τοῦ ἄρματος, ἐνδεικτικὰ τοῦ καὶ δυστυχήσαι αὐτὸν δύνασθαι ὥστε καὶ αἰκισθῆναι ἢ καὶ δικαιοθῆναι θανεῖν. τοὺς γὰρ ἐπὶ τινι ἀτοπήματι καταδικασθέντας θανεῖν νενομιστο κωδωνοφορεῖν, ἵνα μηδεὶς βαδίζουσιν αὐτοῖς ἐγγυσιτόμος μιά-
20 σματος ἀναπλήρηται. οὕτω δὲ στιβαρῆς εἰσῆσαν εἰς τὴν πόλιν, ἔχοντες προπέμποντα σφῶν τὰ σκῆλα τε καὶ τὰ τροχία, καὶ ἐν εἰκόσι τὰ τε αἰχμάλωτα φρούρια ἡσκημένα, πόλεις τε καὶ ὄρη καὶ

1 δαπάνων C. 3 καί] καὶ εἰ C. 13 prius τῶν] τὸν τῶν A.
21 ἀναπλήρηται AB.

toti populo sumptus ad spectacula publica largirentur. quod supererat, in fana, in porticus et alia publica opera conferebant.

Hic triumphator peractis currum conscendebat, neque bellidis neque his similem quorum in ludis usus est, sed instar turris rotandae confectum. neque solus eo vehabatur, sed si liberos aut cognatos aliquos habebat, vel suas vel illorum puellas et puellas in eo collocabat, grandiores equis iugalibus et anterioribus imponebat. si plures erant, equis singularibus victorem comitabantur. materorum civium equitabat nemo, sed laureati omnes sequebantur. unus item publica minister in ipso curru vehabatur, coronam auream gemmis interpolatam supra caput eius tenens, et retro videre iubens: quo monebat ut reliquas vitae cursum provideret, nec eo honore elatus superbi-ret. appensa quoque erat curru nola et flagellum: quae innuebant eum in tantas calamitates posse incidere, ut aut flagris caederetur aut capitis demeretur. nam qui ob facinus extremo supplicio afficiebantur, nolas gestare solebant, ne quis inter eundem contactu illorum piaculo se obstringeret. sic autem exornati arbes ingrediebantur, spoliis et victorine insignibus antecedentibus, in quibus expressa erant castella urbes montes fluvii

ποταμούς, λίμνας, θαλάσσας, τά τε σύμπαντα ὄσα ἐλώκεσαν, καὶ εἰ μὲν μία ἡμέρα ἦν ἔξαρκούσα πρὸς τὴν τοῦτων πομπήν· εἰ δὲ μή, καὶ ἐν δευτέρῃ καὶ τρίτῃ ἐπέμπετο. προδιελθόντων δ' ἐκείνων οὕτως ὁ πομπεύς εἰς τὴν Ῥωμαίαν κομισθεὶς ἀγοράν, P I 354
 5 καὶ τῶν ἀλχμαλώτων τινὰς εἰς τὸ δεσμοστήριον ἀπαχθῆναι καὶ θανατωθῆναι κελεύσας, ἀνήλωνεν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ τινὰς ἐκεῖ τελειὰς πληρώσας, καὶ προσωγῶν ἀναθήματα, καὶ παρὰ ταῖς ἐκεῖ δειπνήσας στοαῖς, πρὸς ἑσπέραν οἴκαδε μετ' αὐτῶν καὶ συγγῶν ἀπήρχετο. τοιαῦτα μὲν ἦσαν πάσαι τὰ νικητήρια· αἱ
 10 δὲ στάσεις αἱ τε δυναστίαι πλεῖστα ἐνιωτέρησαν ἐπ' αὐτοῖς.

22. Εἰ δὲ καὶ, ὡς ἤδη ἰστέθηται, ὁ δῆμος ἐμίσει τὸν Κάμιλλον, ἀλλ' ὁ πρὸς Φαλίσκους πόλεμος ἠνάγκασε χιλιάρχον ψηφισθῆναι αὐτόν. καὶ αὐτοὺς μὲν ἐνίκησαν μαχεσάμενοι, πολιορκούντες δὲ πόλιν αὐτῶν ἐρυμνὴν Φαλερίους ἰονομισμένην οὐδὲν B
 16 ἦντων. οὕτω γὰρ τῆς πολιορκίας οἱ τῆς πόλεως κατεφρόνον, ὡς καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν παρὰ τὰ τεῖχη περιπατήσοντας μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ γυμνασομένουσ φοιτᾶν. καὶ κἄν ἀπέστησαν τῆς πολιορκίας, εἰ μή τι συμβέβηκεν. οὗτος γὰρ ὁ διδάσκαλος ἐπιβουλεύων ταῖς πολιταῖς ἢ δι' ἄργῆν τινα ἢ κέρδους ἐπιπέδι ἡμέρας
 20 ἐκάστης ἐξῆγε τοὺς παῖδας ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἕγγυς τὸ πρῶτον, καὶ

1 fortasse λιμένας. 2 πρὸς] εἰς A. 4 Ῥωμαίαν ABCW, Ῥωμαίων P. 5 ἀχθῆναι A. 9 ἀνήρχετο A. 13 μὲν om A. 14 πολιορκούντες — p. 80 v. 19 ἀφελήσας χρηματίων partim Plutarchi sunt, Camill. c. 10 11, partim Dionis, exc. Peiresc. 28. 16 παρὰ] περὶ Plutarchus. 17 καὶ alterum add ABC. 20 ἐπὶ] ἐπὶ Plutarchus: Dionis exc. ἔξω τοῦ τεύχους.

FONTES. Cap. 22. Plutarchus Camillus, c. 9—13. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Peirescianum 28.

paludes maria, denique omnia quae capta erant. quod si pompa uno die peragi non poterat, secundus et tertius sumebatur. iis rebus praemissis triumphator in forum Romanum delatus, aliquot captivis in carcerem duci occidique iussis, in Capitolium invehebatur: ibique aliquot ceremoniis peractis et donarum dedicatis, cum in porticibus ibi cenatus esset, vesperi tibiis et fistulis antecedentibus domum redibat. ac triumphus olim huiusmodi fuit; sed seditiones et factiones plurima in eis innovarant.

22. Etai autem populus, ut iam dictum est, Camillum oderat, tamen ob bellum Faliscum necessario tribunum militum designant. qui cum praesidio vicisset, urbis validae, cui Falerii nomen erat, obsidione nihil proficiebat. quam cives ita contemnebant ut eorum liberi cum praecoceptore iuxta moenia deambularent et exercitationes frequentarent. itaque Romani re infecta discessuri erant, nisi casu restenti essent. iam enim praecoceptor, sive ex offensa aliqua sive laesi spe civibus indignans,

εἰσήγει αὐθις αὐτοὺς γυμνασασμένους εὐθύς· τέλος δ' εἰς τοὺς
 προφύλακας τῶν Ῥωμαίων ἐπέβαλεν ἅπαντας καὶ ἄγειν ἐκέλευσε
 πρὸς τὸν Κάμιλλον, καὶ παραστάς αὐτῷ πᾶσιν εἶπε παραδιδόναι
 C τὴν πόλιν διὰ τῶν παίδων. ἐκεῖνος δὲ δεῖνδν τὸ ἔργον ἠγησάμε-
 νος, καὶ ἀρετῇ φήσας ἰδίᾳ τὸν μέγαν στρατηγὸν ἄλλ' οὐκ ἄλλο-
 5 τρία κακία θαρροῦντα χρῆναι στρατεύειν, προσέταξε γυμνωθῆναι
 μὲν τὸν διδάσκαλον καὶ δεσμεῖσαι τὰς χεῖρας ὀπισθεν, τοῖς δὲ
 παισὶ ράβδους δοῦναι καὶ μάστιγας, ἵνα ταύταις τὸν προδότην
 δῆσαντες καὶ τύπτοντες εἰς τὴν πόλιν βλαύνωσι. τῶν δὲ πολιτῶν
 ἄρτι γνόντων τὴν προδοσίαν δρόμος ἦν ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ θρήνος
 10 ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. οὕτω δὲ διακειμένων αὐτῶν προσήγον
 οἱ παῖδες γυμνὸν τὸν διδάσκαλον. ὕπερ ἰδόντες οἱ Φαλίσκοι καὶ
 D μαδόντες ὅπως ἐγένετο, φέροντες ἑαυτοὺς ἐθέλονται τῷ Καμίλλῳ
 παρέδοσαν, τὴν ἤτιαν ἀγαπήσαι πρὸ τῆς ἐλευθερίας διὰ τὴν δι-
 καιοσύνην αὐτοῦ λέγοντες. 15

Χρήματα οὖν λαβὼν καὶ σπεισάμενος ἀνεχώρησεν. οἱ δὲ
 στρατιῶται, διαρκάσειν προσδοκῆσαντες τοὺς Φαλερίους, ὡς με-
 σοδήμιου κατηγοροῦν αὐτοῦ. φθονηθεὶς δ' ἐπὶ πλέον κατηγορηθῆ
 W II 83 ὡς μηδὲν τὸ δημόσιον ἐκ τῶν Τυρρηρικῶν ὠφελήσας χρημάτων,
 αὐτὸς δ' ἐκ τούτων σφετερισάμενος. οὕτω δὲ ὠργίζοντο κατ' 20
 αὐτοῦ, ὡς μηδ' οἶκτον αὐτοῦ τινα λαβεῖν ἐπὶ τῇ συμβάσῃ αὐτῷ
 συμφορᾷ· τέθνηκε γὰρ αὐτοῦ νοσήσας ὁ ἔτερος τῶν υἱῶν. δεόμενος δὲ

6 θαρροῦντα om A. γυμνωσῶσι A. 9 δῆσαντες καὶ om AB.
 13 ἐγένοντο A. 16 ἀνεχώρησαν A. 17 διαρκάσαι A.
 19 Τυρρηρικῶν] τυρρανικῶν A. 22 δεόμενος δὲ] huc referen-
 dum est Dionis excerptum Vaticanum 25. sed verba sunt Plutarchi,
 Camill. c. 12.

quotidie pueros prope moenia educabat, brevioribus initio spatii, peractis-
 que exercitationibus statim reducebat: denique omnes in excubiis Roma-
 norum confectos ad Camillum duci iussit, eisque dixit, per eos pueros se
 totam illi urbem tradere. Camillus id facinus detestatus, imperatori
 suapte virtute, non aliena improbitate freto bella gerenda esse dixit; ac
 magistrum nudatum manibus post tergum illigatis reducendum Faleros
 pueris tradidit, virgis et flagellis datis, ut proditorem verberibus in
 urbem agerent. proditione cognita, concursuque virorum et mulierum
 lamentantium in moenia facto, pueri magistrum nudum adducunt. quo
 spectaculo promoti Falisci re cognita ultro deditionem Camillo fecerunt,
 se illius tam instam imperium suae libertati praeposere professi.

Cum accepta pecunia dataque pace recessisset, milites direptione
 Faleriorum frustrati Camillo populi odium obiecerunt. auctaque invidia
 repetundarum accensatus est, ut qui Tyrrenam praedam surripulisset nec
 in aerarium inde quoquam intulisset. ac tanta aduersus eum fuit homi-
 num iracundia, ut ne privati quidem luctus rationem haberent, altero ex
 eius filiis morbo extincto. cumque amicos rogasset ut sibi per inlarium

τῶν φιλῶν μὴ περιδεῖν αὐτὸν ἐδίκως κατακρινόμενον, ἐπι- P I 355
περ εὐκείνοι πρὸς μὲν τὴν ψῆφον αὐτῷ βοηθήσειν ἀπέλιπτον,
τὴν δὲ ζήμιαν ὄφρασι συνεκτίσειν ἐπέσχεοντο, οὐκ ἀνασχεόμενος
ἔγνω φωνεῖν ἐκ τῆς πόλειως. καὶ ἐξῶν ἠῤῥετο, εἰ μὴ δικαίως
5 ὕβρει δὲ δῆμου ἐκλίπτεται καὶ φθόνῳ, ταχὺ τοὺς αὐτοὺς πόλιτας
αὐτοῦ δεηθῆναι καὶ ζητῆσαι αὐτόν.

Ἐκείνος μὲν οὖν πρὸς Ῥουτούλους μετέστη, ἐρήμην δ' εἶλω,
καὶ ψῆφος ἠνέχθη κατ' αὐτοῦ τμήμα μυρίων καὶ πεντακισχιλίων
ἄσαρτων ἔχουσα, ὃ γίνεται πρὸς ἀγροῖον λόγον δραχμαὶ χίλια
10 πενταχόσια. (23) οἱ δ' Ἐθρωπαῖοι Γαλάται, ὧν οἱ Ἀσιάται νο-
μίζονται ἄποικοι, Κελτικὸν ὄντες γένος, λιπόντες τὴν ἑαυτῶν ὡς
οὐκ ἀτάραχῃ τρέφειν αὐτοῖς, οἱ μὲν ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ῥεταῖα ὤρ- B
μήκεισαν, οἱ δὲ τῶν Ἄλπειων ἰδρυθέντες ἐγγύς, χρόνον ἐκεί διή-
γαγον πλείονα. τότε δὲ οἴνου κομισθέντος ἔξ Ἰταλίας, τοῦτου
15 γεωσάμενοι καὶ ὑπερθουμάσαντες, ἀράμενοι τὰ ὄπλα καὶ γενεὰς
ἐκαγόμενοι τὴν γῆν ἐκείνην ἐζήτουν ἢ τοιαῦτον καρπὸν ἀναδίδωσι.
καὶ πρὸς πόλιν Τυρρηνίδα Κλούσιον καλουμένην στρατεύσαντες
ἐπολιόρχουν αὐτήν. οἱ δὲ Κλουσηνοὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους κατέ-
φυγον αἰτούντες βοήθειαν. πρέσβεις δ' ἐκ Ῥώμης πρὸς ἐκείνους
20 ἐπέμφθησαν· οὓς οἱ Γαλάται διὰ τὸ τῶν Ῥωμαίων ὄνομα ἐπι-
μῶς ἐδέξαντο, καὶ τοῦ τειχομαχεῖν παυσάμενοι εἰς λόγους συνε-

5 αὐτοῦς] αὐτοῦ A. 15 γεωσάς] γεωσίας Plutarchus. 16 το-
σοῦτον C. 17 τυρρηνίδα A, τυρρηνίδα B. 18 οἱ δὲ Κλου-
σηνοὶ — p. 82 v. 5 αὐτῶ ἐξεδίδοντο] hoc pertinet Dionis excer-
ptam Ursinianum 141: plurima tamen verba Plutarchi sunt, cap. 17.
κλουσῖνοι: Plutarchus.

Fontes. Cap. 23. Plutarchi Camillus, c. 14—23. Dionis Hi-
storiae Romanae libri deperditi.

damnato opem ferrent, illi vero contra suffragia iudicum auxilia ei ne-
garent, sed ad multam solvendam stipem promitterent, ea condicione
repudiata exsulatum abiit. ac discedens precatus est, si nulla sua culpa
sed iniuria et invidia populi pelleretur, ut sui cives sua opera celeriter
egerent seque desiderarent.

Camillus igitur ad Rutulos se contulit, indictaque causa damnatus
est 15 milibus aëris, quae drachmas 1500 argenti valent: (23) Europaei
autem Galli, quorum coloni perhibentur Asiatici, gens Celtae, cum terra
ob agrorum penuriam relicta partim ad Rhipaeos montes profecti essent
partim prope Alpes diu consedissent, tunc Italico vino gustato, admira-
tione tantae suavitatis capti, arreptis armis cum suis terram illam quae
talem fructum gigneret quaerebant, ac Clusium Tyrrenhae oppidum ob-
sederunt. Clusini cum a Romanis supplices auxilia petissent, legatique
Roma ad illos missi essent, eos Galli ob nomen populi Romani honorifice
susceperunt, et oppugnatione ommissa ad colloquium venerunt. interea

Zonaras Annales II.

ηγήθασιν. ἐν τούτοις δὲ λοχίσαντες οἱ Κλονσηνοὶ μετὰ τῶν ἐκ
 C Ῥώμης πρέσβιων ἐπέθεντο τοῖς Γαλάταις. ὁ δὲ τῶν Γαλατῶν
 βασιλεὺς Βρέννος ὀργισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, τῶν Κλονσηνῶν ἀμελήσας
 εὐθὺς ὡς εἶχε τὸ στράτευμα κατὰ τῆς Ῥώμης ἐκίνησεν, ἐπεὶ μὴ
 ἐπὶ τιμωρίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῷ ἐξεδίδοντο· καὶ τοσαύτῳ τάχει
 ἐχρήσατο ὥστ' ἐπιελθεῖν αὐτοὺς τῇ πόλει μὴ προμαθόντων Ῥω-
 μαίων τὴν ἔφοδον. τὸ μέντοι δαιμόνιον προαγγελίαι αὐτοῖς
 τὴν ἔφοδον λέγεται. Μάρκος γὰρ Καίδικος νυκτὸς ποι βαδί-
 ζων φωνῆς ἤκουσε λεγούσης "Γαλάται ἔρχονται." εἰρηκτός
 δὲ τοῦτο Μάρκου τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ, ἐν παιδίᾳ τὸν λόγον
 10 ἐποιῶντο καὶ γλατωί, ἕως ἀτάγγελοι οἱ Γαλάται σφῶν πλησίον
 ἐγένοντο. τότε δὲ σπουδῇ ἐξελθόντες καὶ ἀτάκτως ἀγωνισάμενοι
 D ἀισχρότατα ἤστηντο. καὶ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπτώκασιν,
 πολλοὶ δὲ φεύγοντες ἔδνησκον καταλαμβανόμενοι, πλείστοι δὲ καὶ
 εἰς ποταμὸν τὸν Τίβεριν συνωθήθησαν καὶ ἐφθάρασαν· οἱ δὲ
 15 λοιποὶ σκεδασθέντες οἱ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν ἠδυνήθησαν,
 οἱ δὲ ἄλλαχῶ.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ γνόντες τὸ γεγονός ἐν ἀμυχανίᾳ ἐγένοντο,
 καὶ ἀπογνόντες οὔτε τῶν τειχῶν φυλακὴν ἔδεντο οὔτε τῆς πόλεως
 τὰς πύλας ἔκλεισαν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτὴν ἐκλιπνάνοντες ἔφηνον,
 20 οἱ δὲ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀνέδραμον εἰς τὸ Καπιτώλιον. μό-
 νοι δὲ ὀδοσήμενοι ἄνδρες, οὓς οἱ μὲν ἱερεῖς εἶναι φασιν, οἱ δὲ
 P I 356 τοὺς πρώτους Ῥωμαίων καθ' ἡλικίαν καὶ πλοῦτον καὶ γένος, ἐν-

3 βρέννος B. 8 Καίδικος Plutarchus, Caedicius Livius. caeterum
 haec Dionī potius quam Plutarcho (c. 14) tribuenda. 11 ἀ-
 τάγγελοι A. 15 εἰς] ἐς τὸν A. συνωθήθησαν A, συνέ-
 σθησαν B corr. 19 τὰς πύλας τῆς πόλεως AB.

Clusini cum Romanis legatis Gallos ex insidiis invaserunt. quod Brennus Gallorum rex indigne ferens, Clusinais neglectis o vestigio Romam versus duxit exercitum, cum ei legati ad supplicium non dederentur; tantaque usus est celeritate, ut urbem invaderet prius quam eorum accessum Romani cognovissent, quanquam divinitus praenuntiatum. Marcus enim Caedicius fertur noctu iter faciens vocem audivisse quae diceret "Galli veniunt." quam cum senatus populoque narrasset, verba eius cum ludibrio et risu excepta sunt, donec Galli ipsi in propinquo suum adventum nuntiarunt. tunc vero festinanter egressi temere commisso praedio turpissime superati sunt. multi in pugna ceciderunt; multi in fuga comprehensi, plurimi in Tiberim flumen praecipitati perierunt: reliqui dissepatis partim Romam pervenerunt partim alio.

Qui in urbe erant, clade ea cognita inopes consilii et desperandi nec moenia custodiverunt nec portas clauserunt, sed alii fugam ceperunt, alii cum uxoribus et liberis Capitolium occuparunt. soli 20 viri, quos alii sacerdotes fuisse memorant, alii Romanorum aetate opibus

δόντες ἱερὰς ἢ πολυτελεστάτας στολάς, ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν ἑλεφαν-
 τίνων δίφρων ἐκάθητο, τὴν ἐπιούσαν προσμένοντες τύχην. οἱ
 δὲ Γαλάται τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθον μὲν ἐπὶ τὴν Γώμην, ἰδόντες δὲ τὰς
 πύλας ἠνεγγμένας καὶ τὸ τεῖχος ἀφύλακτον, ἐπέσχον καὶ οὐκ εἰ-
 σήσαν, ἐνέδραν ὑποτοπήσαντες. τῇ δὲ τρίτῃ θάρσησαντες εἰσε-
 πήδησαν καὶ εἰλον τὴν πύλιν. καὶ τῷ μὲν Καπιτωλίῳ φρουρὰν
 ἔ τῶν βαρβάρων ἐπέστησε βασιλεύς, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν ἀγορὰν
 ἐθαύμαζε τοὺς προκαθημένους ἐκείνους ἀνδρας, ὁρῶν ἐν κόσμῳ
 αὐτοῦς ἀτρεμοῦντας καὶ σιωπῇ. τοὺς δὲ Γαλάτας εἶχεν ἔκκλη-
 10 ξις πρὸς τὸ ἄτοπον, ἄκνον τε αὐτοῖς προσελθεῖν. ὕψὲ δὲ τολ-
 μήσας τις ἐνὶ παρίστη, καὶ τῆς ὑπῆρης ἀγόμενος τοῦ ἀνδρὸς
 κατήγε ταύτην βαθεῖαν οὖσαν· ὃ δὲ τῇ βακτηρίᾳ τὴν κεφαλὴν
 ἐκείνου ἐπάταξε. καὶ ὁ βάρβαρος σπασάμενος τὴν μάχαιραν τὸν
 ἀνδρα κατέκτεινεν. οὕτω τε καὶ τοὺς λοιποὺς ἀγγήρων προσπε-
 15 σόντες οἱ βάρβαροι, καὶ τὰς οἰκίας ἐπόρθον καὶ κατεπίμψρασαν.
 εἶτα καὶ τῷ Καπιτωλίῳ προσέβαλον· ὡς δ' ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
 ἐπιχειροῦντες οὐδὲν ἤνυσον, οἱ μὲν ἐφρούρουν τὸ Καπιτώλιον, οἱ
 δὲ τὴν χώραν κατέτρεχον τροφὰς ποριζόμενοι, σκιδνάμενοι καὶ
 σπομάδην ἐπιόντες ἀλλ' ὄχι δημοῦ, αἶτε μέγα φρονοῦντες τῷ ἐβ-
 20 χήματι. καὶ ὑπὸ μέθης ἐσφάλλοντο· εἴη γὰρ ἐντυχόντες πολλῷ
 ἀκρατέστερον ἐχρῶντο αὐτῷ, μήπω πρότερον πόματος τοιοῦτου
 γευσάμενοι.

B
W II 34

3 μὲν om A. 4 ἠνεγγμένας libri omnes. 10 τε C, δὲ PW.
 13 τὴν μάχαιραν σπασάμενος B. 14 τε καὶ AB, ἐ C, δὲ PW.
 15 προσπεσόντες οἱ βάρβαροι AB, οἱ βάρβαροι προσπεσόντες αὐ-
 τοῦς C, οἱ βάρβαροι προσπεσόντες αὐτοῖς PW. 16 ἐπιχειροῦν-
 τες ἡμέρας AB.

et genere principes, sive sacris sive pretiosissimis stolis induti in
 sellis eburneis in foro cum maiestate consederunt, imminentem fortu-
 nam exspectantes. postridie Galli ad Romam venerunt; sed cum por-
 tas aperitas et moenia praesidiis vacua viderent, restitere nec ingressi
 sunt, subesse invidias suspicati. tertio die, sumpta fiducia, impetu facto
 urbem ceperunt. barbarorum rex Capitolium praesidio sepsit, forum-
 que perambulans senum illorum tranquillum et tacitum consensum est
 miratus. Gallos etiam stupor invasit, ob inusitatum spectaculum ad eos
 accedere non ausos. tandem quidam unus aggressus promissam eius
 barbaram deorsum traxit, et senem, qui baculum eius capiti illiserat, stricto
 ense occidit; eodemque modo reliqui a barbaris caesi sunt, aedes directae
 et incensae. deinde Capitolio per multos dies frustra oppugnato alii in
 praesidiis manserunt, alii ad commeatum petendum agros populati sunt,
 dispersi ac nullo ordine, elati successibus et prae ebrietate titubantes.
 nam vini magna copia reperta avide se ingurgitarant, ut qui prius simi-
 lem potum non gustassent.

Ὄτω δ' ἔχοντας ὄρων τοὺς Γαλάτας ὁ Κάμιλλος, ἐπεὶ καὶ τὴν τῶν Ἀρδεατῶν ἐληΐζοντο χώραν, αὐτοὺς δὲ τοὺς Ἀρδεάτας πλῆθει μὲν ἱκανοὺς ὄντας τόλμης δὲ δεομένους δι' ἀπειρίαν καὶ τὸ πρὸς μάχας ἀνάσκητον, λόγον πρὸς τοὺς νεωτέρους ἐπέβαλεν ὡς οὐκ ἀνδρεία τῶν βαρβάρων τὴν εὐπραγίαν αὐτῶν ἐπιγράφεσθαι δεῖ ἀλλ' ἅτυχίᾳ Ῥωμαίων, καὶ εἰ προθυμοῖντο καὶ θάρροῦσιν αὐτοί, ἀκινδύως νικήσειν τοὺς πολεμίους δυσχρόζητο. οὕτω πείσας τοὺς νέους, εἶτα καὶ τοὺς λοιποὺς, ὥπλισε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ νυκτὸς βαθείας μεθύουσιν αὐτοὺς μετὰ τῶν Ἀρδεατῶν τοῖς βαρβάροις προσέμιξε. καὶ τοὺς πλείονας ἐκεῖ κατέκομην, εἰ δὲ τινες καὶ φρυγῆν ἤδυνήθησαν 10 ἐν τῷ σκότει, μεθ' ἡμέραν διέφθειρον αὐτοὺς ἰππεῖς καταλαμβάνοντες.

Τῆς δὲ φήμης ταχὺ κηρυξάσης ἐπανταχοῦ τὸ κατόρθωμα, ὅσοι τῶν Ῥωμαίων φυγόντες ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχης ἐσώζοντο, τὰ ὄπλα λαβόντες ἀπήεσαν πρὸς τὸν Κάμιλλον, 15 δέχεσθαι δέομενοι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. ὁ δ' οὐκ ἔφη πεισθῆσεσθαι, μὴ πρότερον τῶν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ σωζομένων ψηφισαμένων αὐτῷ τὴν ἀρχήν. ἦν δὲ ἀπορία τοῦ ταῦτα διαγγελοῦντος τοῖς εἰς τὸ
P I 357 Καπιτωλίον. εἰς δὲ τις τῶν νέων Κομήσιος Πόντιος, δόξης ἔρων, ἐπέστη τὸν ἄθλον, καὶ λαθῶν διὰ μέσων διέβη τῶν πολεμίων, 20 καὶ τῷ λόφῳ τοῦ Καπιτωλίου προσπέλασας καὶ χαλκῶς ἀνεργή-

3 δὲ om A. 4 λόγον AB Plutarchus, λόγους PW. 5 ἀνδρεία B Plutarchus, ἀνδρεία PW. 11 ἰππεῖς αὐτοὺς AB. 14 πρὸς om B. 16 ὁ δ' οὐκ ἔφη] Plutarchi verba sunt, non Dionis (Kxo. Peiresc. 30). 18 τοῖς ἐν τῷ καπιτωλίῳ A: Plutarchus εἰς τὸ Καπιτωλίον. 19 Κομήσιος AB Plutarchus, κομήσιος C, Κομήσιος PW.

Camillus ubi Gallos sic affectos vidit (nam Ardentem quoque agrum infestabant), cum Ardentium iusta multitudo esset sed ob belli gerendi imperitiam non satis audaciae haberet, apud iuniores sermonem iniecit, successus illos non fortitudini barbarorum sed infelicitati Romanorum esse adscribendos, quod si strenuam operam imperterriti navare vellent, citra periculum hostes superaturos affirmavit, sic persuasus adolescentibus, mox etiam caeteris, aetate florentes armat; et profunda nocte barbaros aggressus, plerosque illic occidit, si qui vero in tenebris effugerunt, eos interdum equites comprehensos occiderunt.

Eam victoriam cum fama celeriter passim vulgasset, Romani qui ex prima pugna Gallica evaserant sumptis armis ad Camillum se contulerunt, petentes ut imperium in se exercere vellet, id ille recusavit, priusquam ab iis qui in Capitolio incolumes essent decerneretur. cum nemo esset qui id in Capitolium nuntiaret, quidam adolescens Pontius Cominius gloriae cupiditate id discrimen adiit, perque medios hostes clam ad tumulum Capitolinum evasit, et cum aegre nunc pronus nunc

σας μόλις τε ἀναρριγησάμενος πρὸς τοὺς ἐν τέλει τῶν Ῥωμαίων παρὰ τῶν φυλαττόντων εἰσῆχθη, καὶ τὴν τε νίκην τοῦ Καμίλλου κατήγγιλε, καὶ τὰ δόξαντα τοῖς στρατιώταις εἰπὼν βεβαιώσαι τῷ Καμίλλῳ τὴν ἀρχὴν παρεκάλει. οἱ δὲ δικτάτορα τὸν Κάμιλλον ἐψηφίσαντο. καὶ ὃς τοὺς ἔξω ὄντας Ῥωμαίους περὶ διασφίλους συναγαγὼν καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πολλούς, παρεσκευάζετο πρὸς ἐπίθειν. οἱ δὲ βάρβαροι μεθ' ἡμέραν διόντες, καὶ καταμαθόντες ὅθεν ὁ Πόντιος προσέβη τῷ Καπιτωλίῳ (τοῦτο δ' ὑπετόπασαν ἐν τε τῶν ἀπερωγόντων τῆς πέτρας θραυσμάτων καὶ τῆς 10 πύρας ἢ πολλῇ ἐπ' αὐτῆς ἦν τῆς μὲν ἀνεσπασμένης τῆς δὲ συμπιλημένης), ἐκείθεν ἀναβῆναι νυκτὸς καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύσαντο. καὶ ἐπεχείρησαν τῷ ἔργῳ, καὶ δυσχερῶς μὲν ἀγῆσαν δ' ὄμως, καὶ ἔλαθον ἂν ἡμίνοι τοῦ προτειχίσματος καὶ τοῖς φύλαξιν ἐπιθήμενοι, εἰ μὴ χῆνες ἦσαν περὶ τὸν νεὼν τῆς Ἡρας τρεφόμενοι, οἳ 15 φύσει ὄντες ἐδαίσαθ' ἔτοι καὶ ψοφοδεεῖς, ταχὺ τῶν Γαλατῶν τὴν ἔφοδον ἤσθοντο, καὶ ταραχῶδει κλαγγῇ φερόμενοι πρὸς τοὺς φύλακας ἐπήγειραν ἅπαντας. οὕτω δὲ τοῖς ἀνιούσιν οἱ Ῥωμαῖοι προσμύξαντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τοὺς δὲ κατὰ τῆς πέτρας ἀπώσαντο, καὶ τὸν κίνδυνον ἐκπεφύγασιν.

20 Ἐντεῦθεν ἦσαν οἱ Κελτοὶ ἀθυρότεροι, ἐφ' ἑπτὰ μῆσι τῇ πολιορκίᾳ ταλαιπωρούμενοι. διὸ καὶ περὶ συμβάσεων ὃ τε τῶν

1 μόλις] καὶ μόλις A. ad ἀναρριγησάμενος ab alia manu adscriptum ... ἐπὶ ὄρου ἢ λέξις, οἷον τὸ ὄρος ἀναρριχάται καὶ ἀναδέδοται ἐκ τῆς γῆς· ἐνταῦθα δὲ σημαίνει τὸ ταῖς χερσὶν ἀντιλαμβανόμενον ... ἀνιέναι. eadem fere in Lexico quod Zonaras tribuitur, et apud alios. 8 τοῦτον A. ὑπετόπασαν C. 16 τοὺς φύλακας] αὐτοὺς (τοὺς Γαλάτας) Plutarchus. 17 δὲ] τε A.

supinus arrepsisset, ab excubitoribus ad magistratus est perductus, nuntiataque victoria et militum voluntate exposita eos hortatus ut imperium Camillo confirmarent. qui cum ab eis dictator dictus esset, collectis Romanorum qui foris erant viginti fere milibus, et magnis sociorum auxiliis comparatis, ad pugnam se paravit. at barbari cum interdu circumuehentes animadvertissent ubi Pontius in Capitolium concendisset (id vero ex abruptis petrae fragmentis et herba quae multa in ea erat partim evulsa partim conculcata coniectabant), illic et ipsi noctu ascendere statuerunt; et rem aggressi, aegre illi quidem, sed ascenderunt tamen. ac propugnacula attigissent et vigiles oppressissent, nisi anseres, qui in aede Iunonisalebantur, cum natura sensus excitatos habeant et ad quemvis strepitum expavescant, celeriter Gallorum adventu animadverso, cum turbulento strepitu fugientes, vigiles caeterosque omnes excitassent. sic Romani iis qui ascenderant partim occisis partim de petra deiectis id periculum evitarunt.

Ex eo Gallis imminuti sunt animi, cum oppugnationis aerumnas septem mensibus tolerassent. itaque duce barbarorum Brenno et Roma-

βαρβάρων βασιλεὺς Βρέννος καὶ ὁ τῶν Ῥωμαίων χιλιάρχος δ
 W II 35 Σουλπίκιος διυλέχθησαν. καὶ συνέδοξε χιλίας λίτρας χρυσαίον
 τοῖς Γαλάταις τοὺς Ῥωμαίους καταβαλεῖν, τοὺς δὲ τὸ χρυσαίον
 λαβόντας αὐτίκα τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἀπαναστήναι. κοι-
 σθέντος δὲ τοῦ χρυσαίου, καὶ τῶν βαρβάρων περὶ τὸν σταθμὸν δ
 D κακουροῦντων λάθρα, ὁ Βρέννος τὸ ξίφος ἅμα καὶ τὸν ζωστήρα
 λύσας ἐπέθηκε τοῖς σταθμοῖς. πυθομένου δὲ τοῦ χιλιάρχου τί
 τὸ γινόμενον, "τί ἄλλο" εἶπεν "ἢ τοῖς νενικημένοις δδύνη;" ἐν
 τούτοις ὁ Κάμιλλος ἄγων τὸν στρατὸν ταῖς πύλαις ἐπέστη τῆς
 πόλεως· καὶ μαθὼν τὰ γινόμενα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐπειγόμε- 10
 νος ἔπορεύετο. καὶ ἰδὼν τὸ μὲν χρυσαίον ἄρας ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ
 τοῖς ὑπηρέταις ἔδωκε, τὸν δὲ ζυγὸν καὶ τὰ σταθμὰ τοὺς Κέλτοδς
 λαβόντας ἀποχωρεῖν ἐκέλευσεν, εἰπὼν ὡς σιδήρῳ πάτριόν ἐστι
 Ῥωμαίοις καὶ οὐ χρυσῷ τὴν πατρίδα σῶζειν. τοῦ δὲ Βρέννου
 ἀδικεῖσθαι φάσκοντος λυομένης τῆς ὁμολογίας, ἀντίπερ ὁ Κά- 15
 P I 358 μιλλος μὴ κυρίας εἶναι τὰς συνθήκας αὐτοῦ μὴ συμπράξαντος,
 ἥδη δικτάτορας ἠρημένου. παραχθεὶς οὖν ὁ Βρέννος μέχρι ξι-
 φουλκίας προῆλθεν, δμως δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπήγαγε τοὺς
 Κελτοὺς· εἶτ' ἐκλιπὼν τὴν πόλιν καὶ σταδίους ἐξήκοντα προελ-
 θὼν ἰστροπολίτισεν. Ἐμα δ' ἡμέρᾳ παρῆν ὁ Κάμιλλος ἐπ' αὐ- 20
 τὸν τεταραρρηκότας ἥδη ἐπαγόμενος τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τρέπεται
 τοὺς βαρβάρους φόνῳ πολλῷ καὶ λαμβάνει σφῶν τὸ στρατόπεδον.
 Οὕτως ἡ Ῥώμη παραλόγως ἦλιν καὶ ἐσώθη παραλογώτερον·

9 ἐπίση ABC, ἐπίσησ PW. 12 δὲ add AB. 17 παρα-
 χθεὶς A. 18 ἀπήγαγε AB Pintarchus, προήγαγε PW.

norum tribuno Sulpicio de pacificatione tractantibus convenit ut Romana Gallis mille pondo auri numerarent, Galli vero auro accepto statim urbe agroque Romano excederent. auro allato, barbaris in pensando clam fraudem struentibus, Brennus ense et balteum lateri demptum ponderibus impasuit. rogante tribuno quid id esset, "quid aliud" inquit "nisi victis dolor?" interea Camillus cum exercitu ad portas urbis accessit; et statu rerum cognito prope ad Romanos abit, aurum de lancibus sublatum ministris dat auferendum, Gallos cum lancibus et ponderibus abire iussit: Romani enim moris esse ferro, non auro patriam tuari. Brenno conquerente iniuriam sibi fieri si pacta rumparentur, Camillus respondit pacta irrita esse, ut quae facta fuissent absque suo assensu, qui iam dictator creatus esset. quo sermone turbatus Brennus eo processit ut ense stringeret; sed tamen Gallos in castra duxit, eaque deinde relicta urbe ad stadia 60 promovit. cum primum diluxisset, adest Camillus, Romanos iam fidentes adducit, et barbaris cum multa caede profugatis castra occupat.

Sic Roma captā mirabiliter et maiore miraculo liberata Camillus

ὁ δὲ Κάμιλλος ἐθριάμβευσε. τῆς οὖν πόλεως διαφθαριμένης παν-
τάπασι τὸ πλῆθος ἀνοικοδομεῖν αὐτὴν οὐκ ἠβούλετο, οὔτε χοή-
μασιν οὔτε σώμασιν ἐρρωμένοι, καὶ μικροῦ ἐξέλειπον ἂν αὐτῆν.
οὐδὲ γὰρ ἐπειθόντο οὔτε τοῖς ἐν τέλει οὔτε τῇ γερουσίᾳ παρακα-
6 λῶσαι καὶ συμβουλευοῦσι μὴ ἐκλιπεῖν τὸ ἄστυ δ' ἐκ τῶν πολεμίων
ἤδη λίσσωσθε, εἰ μὴ ἐν τῇ ἀγορᾷ πάντων περὶ τοῦτου βουλευο-
μένων ἐκατόνταρχος προσηρᾶν ἔγων τινὰ καὶ παρ' αὐτῆν τὴν ἐκ-
κλησίαν διῶν τυχαίως "ἐνταῦθα στήτε" πρὸς τοὺς αὐτῷ ἐπομέ-
10 νους ἐβόησεν· "ἐνταῦθα γὰρ δεῖ ὑμᾶς μέναι." θεία γὰρ προ-
νοία ἐνόμισαν ταῦτ' εἰρησθαι, καὶ τοῦ μεταναστεῦσαι ἀπέσχοντο,
πρὸς δὲ τὸν ἀνακαινισμόν τῆς Ῥώμης οὖν προθυμῶς ἐγράποντο,
καὶ τὰ τε τελεῖα καὶ τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀνε-
καίνισαν.

24. Οὕτω δὲ τῆς περὶ ταῦτα κωθεῖσθαι δοχολίας πόλεμοι
15 προσέπεσον διαφόρων ἔθνεσιν, Αἰκουῶν τε καὶ Οὐολούσκων καὶ C
Ἀατίνων. Τυρρηνοὶ δὲ Σούτριον ἐπελιόρχουν συμμαχίδα Ῥω-
μαίων πόλιν. ἀποδείκνυται οὖν τὸ τρίτον δαστάτωρ ὁ Κάμιλλος·
καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς κατετροπώσατο τοὺς λοιπούς, ἐπὶ δὲ
τὸ Σούτριον ἤγε τὴν στρατείαν. αἱ δὲ Σουρρηνοὶ (ἔσυχον γὰρ
20 τὴν πόλιν τοῖς πολέμοις ἐπεδεικνύοντες καὶ ταύτης ἀποχωρήσαντες)
καθ' ὁδὸν ἔτι ὄντι παρ' Καμίλλω μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων ὑπήν-
των. οὕς ἰδὼν ὁ Κάμιλλος, καὶ τὰ συμβεβηκότα κωθεόμενος,

6 συμβουλεύουσι A. πόλεμον C. 6 ἔσωσε A. 8 ἐπο-
μένους ἀπὸ A. 19 Σουτρίνοι Plutarchus. 21 καίτων A
Plutarchus, τέκνων PW.

Fontes. Cap. 24. Plutarchi Camillus, c. 33—43. Dionis Hi-
storias Romanas libri deperditi: excerptum Vaticanum 27 p. 155.

triumphavit. sed multitudo urbem penitus eversam instaurare noluit ob
inopiam pecuniae et corporum imbecillitatem, ac parum abfuit quin ea
desereretur. ac neque senatui neque aliis magistratibus ab deserendae
urbis consilio, profligato hoste, revocantibus parvisset plebs, nisi cum
in foro ea de re omnes deliberarent centurio quidam ex praesidio rever-
tens dum forte agmine forum transit in comitio exolamasset "hic state,
hic vobis manendum est." ea enim verba divinitus prolata arbitrati
migratiois consilium abiecerunt, et ad Romae instauracionem alacriter
conversi tum moenia tum privatas aedes annuo spatio refecerunt.

24. Verum ea occupatione nondum defunctos bella variarum gen-
tium infestant, Aequorum Volscorum et Latinorum. Tyrreni Satrium,
sociam populi Romani urbem, obsederunt. igitur Camillus tertium dicta-
tor dictus caeteris profligatis exercitum contra Satrium duxit. enimvero
Satriani dedita hostibus urbe cum uxoribus et liberis Camillo in itinere
obviam facti sunt. quibus visis Camillus, eorumque casibus cognitis,

αὐτίκα πρὸς τὸ Σούτριον ὡς εἶχεν ἠπαίετο· καὶ ἀπροσδοκῆτως αὐτῷ προσβαλὼν, ἀφύλακτόν τε εὐρών, ἀπαθὲς κακῶν αὐθιγηρὸν
 D τοῖς πολλοῖς αὐτὸ ἀνεσώσατο. Ἐθιμίμβευσεν οὖν ἐπὶ τούτοις.
 ἄγων τὰ ἐπιπέδικα, καὶ ἐπὶ μέγα δόξης ἤρθετο.

Μάρκος δὲ Μάλλιος ὁ πρῶτος τοὺς Κέλτοὺς τῷ Καπιτω-
 λῶ προσβαλόντας ἐκ τῆς ἄκρας ἐσάμενος, ὅθεν καὶ Καπιτωλίνοσ
 προσωνομήσθη, φθονῶν τῷ Καμίλλῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων τυραν-
 νίδι ἐπέθετο, καὶ διὰ τοῦτο ἠκαιοῦτο τὸν ὅμιλον δημαγωγῶν καὶ
 πάντα πράττων εἰς θεραπείαν αὐτοῦ. παραλαβὼν οὖν αὐτὸν τὸ
 πλῆθος ἀνήγαγεν εἰς τὸ Καπιτώλιον· καὶ κατέσχον αὐτό. διὰ 10
 καὶ δικτάτωρ τὸ τέταρτον ἤρθετο ὁ Κάμιλλος. τῶν δὲ τῆς γε-
 ρουσίας καὶ τῶν ἐν τέλει ἐς μέγα δέος ἐμπεπιτωκότων καὶ ἀποροσύν-
 P I 359 των τί ἂν πράττειεν, δούλοσ τις αὐτοῖσ προσελθὼν ζῶντα τὸν Κα-
 πιτωλίνοσ σφίσι παραδώσειν ὑπέσχετο, λαβὼν οὖν ὀπίστας καὶ
 τάξασ αὐτοῦσ ἀφανῶσ ἐνεδρεύειν ὑπὸ τὸ Καπιτώλιον, ὡσ αὐτό- 15
 W II 36 μολοσ τῷ Καπιτωλίῳ προσσεχωρήκει, ἐπήγει τε αὐτὸν τῆσ ἐπι-
 χειρήσεισ καὶ βοήθειαν παρὰ τῶν ὁμοδούλων αὐτῷ ἐπηγγέλλετο.
 καὶ ταῦτὰ οἱ διαλεγόμενοσ ἀπήγαγε τὸν ἄνδρα πόρρω τῶν περι-
 στηκότων, ὡσ δὴ τι κοινολογούμενοσ αὐτῷ ἰδιαιτάτα, καὶ ἠρέμα
 κατ' ἐκείνο τοῦ Καπιτωλλοῦ προσῆει κατ' ὃ ἢ ἐνέδρα ἐλελόχοστο, 20
 κάκειθεν αὐτὸν κάτω ἀπώσατο· δεσ καὶ ληφθεῖσ ἀποκειόμεστο
 πρὸς τὸ δικαστήριον. ὁ δὲ τάσ τε ἀριστείασ κατέλεγε, καὶ τὸ

5 μάλλιοσ ABC, ὁ Μάλλιοσ PW. δ add AB. 9 παραλα-
 βὼν οὖν] quae sequuntur, haud dubie Dionis sunt. 10 καὶ κα-
 τέσχον αὐτό om A. 11 ἤρθετο τὸ τέταρτον A. 14 παρα-
 δύναι σφίσι A. 22 ὁ δὲ τάσ — p. 89 v. 9 κατερομήμισεν
 partim ex Plutarcho. cf. Dionis Exc. Peiresc. 31, Vatic. 27.

statim ut erat Sutrium properat; ac subito aggressus urbem nulla ma-
 nitam custodia civibus incolumem eodem die restituit. his rebus gestis
 triumphavit, magnam gloriam adeptus.

Marcus vero Manlius, qui primus Gallos Capitolio depulit, unde
 Capitolini nomen est adeptus, prae caeteris Camillo invidens, regnum
 affectavit; eaque de causa plebe sibi obsequiis devincta, in cuius
 gratiam nihil non faciebat, a factione sua ad Capitolium occupan-
 dum ductus est, quare Camillus quartum dictator est dictus. senata
 autem et magistratibus caeteris admodum consternatis et quid agendum
 esset dubitantibus, servus quidam promisit se Capitolinum eis viventem
 traditurum, acceptisque armatis et clam per insidias sub Capitolio col-
 locatis, transfugae specie se ad illum confert, eiusque facto collaudato
 a conservis suis auxilia pollicetur. quae cum diceret, virum paulo lon-
 gius a circumstantibus, ut arcani aliquid diciturus, in eum Capitolii locum
 quo insidiae collocatae erant perductum praecipitat, ita captus in prae-

Καπιτώλιον τοῖς τε δικάζουσι καὶ τοῖς περιεστῶσιν ἰδεῖν, ἄποτον B ὄν ἰκεῖθεν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐν αὐτῷ προσπεφυγόντων πολιτῶν ἀνεμίμησκειν, ὡς ἐντεῦθεν κατακλύσθαι τοὺς δικαστὰς καὶ ὑπερτίθεσθαι τὴν ψῆφον, μήτ' ἀφιέντας μήτε καταδικάζοντας. τοῦτο δὴ νοήσας ὁ Κάμιλλος εἰς ἄλλον τόπον τὸ δικαστήριον συναστήσατο, ὅθεν οὐκ ἦν τὸ Καπιτώλιον ἄποτον. καὶ καταψηφισθεὶς ὁ Καπιτωλίνος ἐκεῖ ἀπήχθη τε εἰς τὸ Καπιτώλιον καὶ κατὰ τῆς πέτρας ὡσθεὶς ἀπώλετο καθ' ἧς ἐκείνος τὸν Κελτὸν κατεκρήμισεν.

- 10 Ἔττα πολλῶν πολέμων κατὰ τε τῆς Ῥώμης αὐτῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ πόλεων κινήθεντων, ἐπιξελθόντες τοῖς ἐναντίοις οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τε τοῦ Καμίλλου καὶ δι' ἑτέρων, ἤδη ἐκείνου C ὑπεργηράσαντος, τοὺς τε πολέμους κατέπαυσαν καὶ εἰρήνην βαθεῖαν ἔσχον πρὸς τοὺς ἐκτός· πρὸς ἀλλήλους δὲ ἐστασιαζον.
- 15 Μάρκος γάρ τις Φάβιος ἐπατριδῆς, θυγατρῶν δύο τυγχάνων πατῆρ, τὴν μὲν πρεσβυτέραν Λικινίῳ τινὶ Στόλωνι κατηγγύησε πολλὰ αὐτοῦ καταδεικτέρω, τὴν δὲ νεωτέραν Σουλπικίῳ Ῥούφῳ ἀνδρὶ ὁμοτίμῳ συνόκισε. χλιαρχοῦντος οὖν τοῦ Ῥούφου καὶ ὄντος ἐν ἀγορᾷ, πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἢ ἀδελφῇ αὐτῆς παρα-
20 γίγονεν. ἀφικομένου δ' ἐκείνου τὴν θύραν ὁ φασβοῦχος κατὰ τε ἔθος ἀρχαίων ἔκρουσε. διεπτοήθη δὲ πρὸς τὸν πάταγον ἢ γυνὴ οὐπω τούτου πεπειραμένη· καὶ γέλωσ ἐπὶ τούτῳ καὶ παρὰ τῆς

11 ὑποκειμένων C.

13 πολέμους A.

16 λιινίῳ B.

18 χλιαρχοῦντος — p. 90 v. 3 παραγγεῖλαι ἠρέθιζεν Dionis excerptum Vaticanum 27.

torium abducitur. ubi cum res suas gestas commemoraret, et Capitolio indicibus ac circumstanti coronae (ex eo enim loco videri poterat) ostenso, ut et arcem et eos qui illuc confugerant conservasset, in memoriam revocaret, iudices miseratione adducti eum neque absolutum neque damnatum ampliarunt. eo Camillus cognito iudices in alium locum traduxit, unde Capitolium conspici non poterat. ubi condemnatus et in Capitolium perductus de rupe Tarpeia praecipitatur, unde Gallos ipse profigarat.

Deinde multa bella partim ipsi urbi partim subiectis civitatibus illata Romani et per Camillum et, eo iam senio effeto, per alios omnia propulsarunt. et summo otio ab exteris hostibus potiti inter sese certarunt. nam cum M. Fabius patricius, duarum filiarum pater, natu maiorem Licinio Stoloni, homini longe inferioris conditionis, iuniozem Sulpicio Rufo, sui loci viro despondisset, iaterim dum Rufus tum tribunus in foro versatur, soror uxorem eius invisit. illo revertente cum licitor veteri quadam consuetudine fores pulsaret, ad eum strepitum mulier illius rei insolens expavescit; eaque de causa risu et a sorore et a caeteris

D ἀδελφῆς καὶ τῶν παρόντων ἐγένετο, καὶ ὡς ἰδιώτης ἐσακώθη. τῇ δ' ἐν δεινῷ τὸ πρῶγμα πεποίητο, καὶ τὸν ἄνδρα ἐς ἀρχὴν παραγγεῖλαι ἤρξαντο. ὁ γοῦν Στόλων ὑπὸ τῆς γυναικὸς παρακινηθεὶς Λουκίῳ τινὶ Σεξτίῳ ἀνδρὶ τῶν δημοίων τὰ τοῦ πράγματος κοινωσάμενος, ἄμφω δημαρχῆσαι κατεβίβασαντο, καὶ τὸν 5 κόσμον τῆς πολιτείας συνέχον, ὡς καὶ ἐπὶ τέσσαρσιν ἔτεσιν ἀναρχίαν γενέσθαι τῷ δήμῳ· τὰς γὰρ τῶν εὐπατριδῶν ἀρχαιρείας ἐνεπόδιζον. καὶ ἐπὶ πλὸν ἂν ἔτι τοῦτο ἐγένετο, εἰ μὴ τις ἀγγελία κειρόμιστο ἐπὶ τὴν Ῥώμην αὐτῶν ἐλαύνειν τοὺς Κελτοὺς.

P I 360 ἅπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους ἀφέντες διάφορον, δικτάτορα τὸ πέμπτον 10 τὸν Κάμιλλον ἐίλοντο καὶ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐστράτευσαν. οὐ μάχη μέντοι κοινή, μονομαχία δὲ γέγονε πρότερον. Τίτος γάρ τις Μάλλιός τις ἀνὴρ εὐπατρίδης προσκεκρουκῶς τῷ πατρὶ παρημελεῖτο καὶ διέτριβεν ἐν ἀγρῷ· εἶτα τῷ πατρὶ δεηθῆς, καὶ χιλιάρχος στρατοπέδου γενόμενος τῷ τε προκαλουμένῳ Κελτῷ πρὸς 15 μονομαχίαν ἀντίστη, καὶ νικήσας αὐτὸν τὸν στρεπτὸν αὐτοῦ χρυσοῦν ὄντα ἐσκέλευσε, καὶ Τουρκονάτος φορῶν αὐτὸν ἐπεκέκλητο. συμμαζάντων δὲ καὶ τῶν στρατευμάτων ἤτηγγο οἱ Κελτοὶ, καὶ τῆς μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁρμῆς ἀπέσχοντο, τὴν δ' Ἀλβανίδα ἐληλάτουν. εἴσαντες οὖν αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι διαρπάσαι τὴν χώραν, 20 ὡς καταχορεῖς γενόμενοι βρωμάτων καὶ μέθης ἐπειχειρητότεροι εἶεν, ἐπέθεντο σφίσι, καὶ αὐτῶν τε πολλοὺς διέφθειραν καὶ τὰ

1 τῶν] παρὰ τῶν A: Dionis exc. τῶν. ἰδιώτης A. 9 τοὺς om AB. 12 κοινή B corr. 15 τῷ τε προκαλουμένῳ — 17 ἐπεκέκλητο] cf. quae A. Maius inter Dionis excerpta posuit 12 et 13, pag. 530.

orto ut plebeia mullercula deridetur. quam illa rem iniquo animo ferens maritum ad petendos honores incitat. cuius impulsu Stolon, re cum L. Sextio sui ordinis homine communicata, per vim tribunatum uterque expetiverunt, confuso rei publicae ordine, ut per annos quattuor nulla esset populi obedientia, patriciorum comitiis interruptis. auctaque turba illa esset, nisi nuntiatum fuisset Gallos denno Romam invasuros. omisa igitur omni inter se contentione, Camilloque quintam dictatore dicto, contra hostes sunt profecti. sed antequam praedium committeretur, singulare certamen est initum. Titus enim Manlius, vir patricius, offensus patre neglectus in agro versabatur. cui deinde reconciliatus, factusque tribunus militum, Gallum, a quo provocatus fuerat, vicit; et aureum torquem illi detractum gestare solitus Torquati cognomen invenit. exercitiis quoque congressis Galli superati, Romano itinere omisso, Albanum agrum populabantur. id Romani prohibere noluerunt, donec mero et crapula distentos minore periculo aggressi multos occide-

σφῶν ἔλλον στρατόπεδον. ὁ δὲ Κάμιλλος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανελθὼν ἀπέθετο τὴν ἀρχήν.

Ἐκτοτα οὖν οἱ μὲν χιλιάρχοι, οἱ ἀντὶ τῶν ὑπάτων ἐγίνοντο, ἰσχυροτάτοι, ὑπάτοι δὲ ἀπεδείκνυντο ἐνίστοι μὲν ἐπατριῶται, ἐκ δὲ τοῦ πλήθους ἐνίστοι, ποτὲ δὲ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ὁμοῦ. νόσους δ' ἐνοσηφύσας τῇ Ῥώμῃ καὶ ὁ Κάμιλλος τέθνηκε, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πλείω θανόντος τοῦ ἀνδρὸς ἠνιάθησαν.

25. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τι συμβῆναι πάθος περὶ τὴν Ῥώμην ἰσθόρηται. διαστῆναι γὰρ τὸ πεδίον λέγεται τὸ μεταξὺ τοῦ Παλατίου καὶ τοῦ Καπιτωλίου ἐξόπινα, μήτε σεισμοῦ προηγησαμένου μήτ' ἄλλου τινὸς οὐδὲ συμβαίνειν ἔωθε φυσικῶς ἐπὶ τοιοῦτοις παθήμασι. καὶ ἦν τὸ χάσμα διαμένον ἐπὶ μακρόν, οὔτε συνερχόμενον οἷως δὴ ποτε οὔτε μέντοι πληρούμενον, καὶ ταῦτα χροῖν τε τῶν Ῥωμαίων ἐς αὐτὸ συμφορούντων πολλὴν καὶ λίθους καὶ ἄλλην ὕλην παντοδαπὴν. ἀποροῦσιν οὖν τοῖς Ῥωμαίοις χρησμοῦς ἐδόθη, μὴ ἄλλως τὸ διωστῶς συνελθεῖν, εἰ μὴ τὸ κρεῖττον αὐτῶν καὶ δι' οὗ μάλιστα πλείστον ἰσχύουσαν εἰς τὸ χάσμα ἐμβάλλουσιν· οὕτω γὰρ ἐκείνῳ τε παύσεται, καὶ τῇ πόλει ἕσεται δύναμις ἀκατάλυτος. ἔμεινεν οὖν καὶ πάλιν τὸ ἕπρον ἀποροῦ-

1 σφῶν AB, αὐτῶν PW. 8 de M. Curtie ex Dione Tzetzes in Exegesi in Iliadem p. 136 v. 17. συμβεβημένοι A. 9 λέγεται τὸ πεδίον A. 10 μήτε σεισμοῦ] contrarium narrant Maximus Planudes et Suidas his locis quos ex Dione excerptus arbitratur A. Malus, Script. vet. nov. coll. vol. 2 p. 531 14 et 15. 11 ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις A. 14 τῶν add AC.

ΦΟΝΤΗΣ. Cap. 25. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta in Tzetzae Exegesi in Iliadem p. 136 et in Florilegio Vaticana.

runt, eosque castris exuerunt. Camillus Romam reversus magistratum deposuit.

Ab eo tempore tribunis militum, qui in consulum successerant locum, abrogatis, consules designari coeperunt, alias patricii alias plebei, nonnunquam utriusque ordinis simul. tunc Romae grassante Camillus etiam est mortuus, cuius obitus plurimum tristitiae Romanis attulit.

25. Post huiusmodi malum Romanos invasisse fertur, ut ea pluries, quae intra Palatium et Capitolium est, subito biatu, neque terrae motu neque alia re unde talia natura oriuntur antegressa, discesserit atque ita permanserit diu. qui cum neque coiret ullo modo neque expleretur, quamvis Romanis multum et terrae et saxorum et alterius materiae omnis generis eo congerentibus, oraculum consultum respondit voraginem illam non expleri posse priusquam res optima, quae plurimum Romani possent, in eam coniceretur: sic enim et specum illum decaiturum, et urbis imperium nunquam eversum iri. hoc responso non

μενον, ἀσαφούς τυγχάνοντος τοῦ χρησιμοῦ. Μάρκος δὲ Κούρτιος ἀνὴρ εὐπατριῶτης, νέος τῆν ἡλικίαν, ὠραϊστάτος τὴν μορφῆν, ἑσ-
μαλιώτατος τὴν ἰσχύν, ἀνδρειότατος τὴν ψυχῆν, φρονήσει δια-
πρεπής, τὸν νοῦν συνεὶς τοῦ χρησιμοῦ παρελθὼν εἰς μέσον ἐδη-
μηγόρησε λέγων "τί τῶν λογίων ἀσάφειαν, ὡς Ῥωμαῖοι, ἢ ἀμα-
θίαν ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζαμεθα; ἡμεῖς ἔσμεν τοῦτο δὴ τὸ
ζητούμενόν τε καὶ ἀπορούμενον. οὐ γὰρ τι ἄνυχον ἐμφύχου λο-
γιοθήσεται βέλτιον, οὐδὲ τοῦ ἔννου καὶ ἔμφρονος καὶ λόγῳ κεκο-
P I 361 σμημένου τὸ ἄνουν ἄλογόν τε καὶ ἄφρον προτιμηθήσεται. τί γὰρ
ἄν τις ἀνθρώπου προκρίνοιν, ἵνα τοῦτο ἐς τὴν τῆς γῆς βαλόντες 10
διώστασιν, αὐτὴν συναγάγοιμεν; οὐκ ἔστιν οὐδὲν ζῶον θνητὸν οὐδ'
ἄμεινον οὐδ' ἰσχυρότερον ἀνθρώπου. εἰ γὰρ τι δεῖ καὶ θρασυ-
νόμενον εἰπεῖν, οὐτ' ἀνθρωπος οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ θεὸς σῶμα
θνητὸν ἔχων, οὔτε θεὸς ἄλλο τι ἢ ἀνθρωπος ἀσώματος κἀντιῦ-
θεν ἀθάνατος· καὶ οὐ πόρρω τῆς θείας δυνάμεως ἀπητημέθα. 15
ταῦτα ἐγὼ μὲν οὕτω φρονῶ, ἀξιώ δὲ καὶ ὑμᾶς τῆ γνώμῃ προσθέ-
σθαι ταύτη. καὶ μή τις οἴησαιο ὅτι κλῆρον ποιήσομαι ἢ κόρην
κελεύσω θανεῖν ἢ μειράκιον· αὐτὸς γὰρ ἐγὼ ἐκὼν ἐμαυτὸν ὑμῖν
B ἐπιδίδωμι, ἵνα σήμερον αὐτίκα κήρυκα πέμψῃτέ με καὶ πρεσβευ-
τὴν τοῖς χθονίοις θεοῖς, ἐσόμενον ἀεὶ ὑμῶν προστάτην καὶ σύμμα- 20
χον." ταῦτα εἰπὼν ὁ Κούρτιος τὰ ὄπλα ἐνεδιδόσκετο, εἶτα καὶ
τοῦ ἵππου ἐπέβη. οἱ δ' ἄλλοι περιωλεῖς ἐγένοντο καὶ περιχαρεῖς,

7 τι] τις C. 10 προκρίνοιν A. 11 οὐκ ἔστιν οὐδὲν —
15 κἀντιῦθεν ἀθάνατος ex Dione habet Florilegium Vaticanum,
Scriptorum vet. novae collect. vol. 2 p. 532 533 16. 20 ὑμῖν
δα AB.

explicata est difficultas, propter obscuritatem. verum Marcus Curtius
vir patricius, aetate integra, forma pulcherrima, viribus maximis, animo
fortissimo, prudentia ornatissimus, oraculo intellecto pro contione dixit
"quid obscuritatem oraculi, Quirites, aut tarditatem ingeniorum nostrorum
accusamus? nos id sumus quod quaeritur omnesque suspensos tenet.
neque enim inanima praeferenda sunt animatis, neque ea quae mente et
intelligentia praedita sunt et sermone ornata brutis, rationis et prudentiae
expertibus, postponenda. nam quid homini anteponatis, quo injecto hiatum
illum contrahamus? non est ullum mortale animantis genus homine praestant-
ius aut fortius. quod si audacius loquendum sit, quid est homo nisi deus
corpore mortali circumseptus? aut quid deus est nisi homo omnis ex materia
concretionis expert atque immortalis? neque nos longe a divina potentia
absumus. haec mihi persuasa sunt: quae vobis etiam persuasa esse velim.
neque vero quisquam existimet me sortem ducturum aut virginem puerumve
immolari iussurum: nam ego ipse me pro vobis devoteo, ut me hodie
statim caduceatorem et oratorem ad deos manes ablegetis, semper pa-
trorum vestrum et adiutorem futurum." his dictis arma induit, equum
conscendit. caeteri inter laetitiam et maerorem ambigui ornamenta

καὶ κοσμήματά τινα συμφορήσαντες οἱ μὲν αὐτὸν ἐκείνον αὐτοῖς
ἐκόσμου ὡς ἤρωα, οἱ δὲ τινα καὶ ἐς τὸ χάσμα ἐπέβαλλον. ἄρτι
δ' ἐς αὐτὸ ἐνήλατο ὁ Κούρτιος ἔφιππος, καὶ ἡ τῆς γῆς συνήχθη
διάστασις, καὶ οὐδεὶς οὐκέτι οὔτε τὸ χάσμα οὔτε τὸν Κούρτιον
5 ἐθάψατο. ταῦθ' αὐτῷ τοῖς Ῥωμαίοις ἰσότηται· εἰ δὲ τῷ μυθώ-
δῃ κριθεῖη καὶ μὴ πιστά, ἔξεστίν οἱ μὴ προσέχειν αὐτοῖς.

Τοῖς Ῥωμαίοις δὲ πόλεμοι αὐθις καὶ παρὰ Γαλατῶν καὶ ὕφ'
ἐτέρων ἐθνῶν ἐπιηρέθησαν, ἀλλ' ἀπεκρούσαντο πάντας, πῆ μὲν
ὑπάτους πῆ δὲ δικτάτορας ψηφίζόμενοι. ὅτε καὶ τι τοιοῦτον συμ-
10 βέβηκε. δικτάτωρ ἐλέχθη Λούκιος Κάμилλος, Γαλατῶν κατατρε-
χόντων τὰ ἐπὶ Ῥώμην. δς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ὀρμήσας γνώμην
εἶχε τρέβειν τὸν καιρὸν καὶ μὴ διακινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώ-
πους ἀπονοεῖα χρωμένους· ἔβρον γὰρ αὐτοὺς καὶ ἀσφαλέστερον ἀπο-
ρία τροφῶν ἐκτροχῶσειεν ἤλιπσε. Γαλάτης δὲ τις εἰς μονομαχίαν
15 τινὰ τῶν Ῥωμαίων προεκαλεῖτο. καὶ ἀντίστη αὐτῷ Οὐαλλερίου
Μάρκος χιλιάρχων, ὁ τοῦ Μαξιμου ἐκείνου ἔγγονος. καὶ λαμπρὰ W II 38
μὲν ἡ μάχη προέβη ἀμφοῖν· ὁ μὲν γὰρ τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ περιτεχῆ-
σει προέφερεν, ὁ δὲ Γαλάτης τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τόλμῃ· ἐπὶ πλέον δ'
ἐθαναστώθη ὅτι τῷ τοῦ Οὐαλλερίου κρᾶνει κόραξ ἐφιπτάμενος
20 καὶ κρώζων εἰς τὸν βάρβαρον ἐνεχρήμπετο, καὶ τὴν τε ὄψιν αὐτοῦ
ἐπιτάρασσε καὶ τὴν ὀρμὴν ἐνεπόδιζε, μέχρις οὗ κατειργάσθη. διδ
ἀγανακτήσαντες οἱ Γαλάται ὡς ἐπὶ ὄρνιθος ἡλαττωμένοι, θρυμῶ

3 ἐνήλατο A. 5 τοῖς om A. τῷ μυθώδει A. 9 τι]
τοι A. 14 Γαλάτης δὲ τις etc.] ab his differunt quae A. Maius
Dioni tribuit, Scriptorum vet. novae collect. vol. 2 p. 534 18 et 19.
18 διεφθαρν A. 19 τοῦ add AC. 20 κρώζων AC, κράζων B,
κρώτων PW.

quaedam partim ad eum ipsum pro heroe excolendum, partim quae in
hiatum conlicerentur, attulerunt. qui cum primum equo insidens se in
specum immisit, biatu illo expleto neque voraginem neque Curtium
quisquam vidit. haec ita narrantur a Romanis: quae si cui fabulosa et
a fide veri aliena videbuntur, non postulo ut multum eis tribuat.

Deinde Romanis alia bella et a Gallis et ab aliis gentibus sunt
illata, sed propulsata omnia vel a consulibus vel dictatoribus. quo tem-
pore huiusmodi quiddam accidit. Lucius Camillus dictator dictus, cum
Galli suburbanum agrum incursarent, educto exercitu in animo habuit
dare bellum, neque decertare cum hominibus temere in perniciem suam
ruentibus, quos facilius et tutius penuria comestus domitarus esset.
Gallo autem cuidam ex Romanis aliquem ad singulare certamen provo-
canti restitit M. Valerius tribunus militum, ex Maximi illius posteritate.
certamen illastre fuit: nam alter prudentia et arte superior erat, Gallus
audacia et viribus. sed illud mirabilius, quod in Valerii galea corvus
erocitans consedit, in hostem versus, cuius os oculosque rostro et un-

αὐτίκα συνέμιξαν τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ κακῶς ἀπηλλάγησαν. ὁ δ' P I 362 Οὐαλλέριος ἀπὸ τῆς τοῦ πάρακος συμμαχίας Κορονύϊος ἐπινομήσθη.

Ἐισέπειτα δὲ τῶν στρατευμάτων στασιασάντων καὶ ἐμφύλιον πόλεμον γενέσθαι μέλλοντος, κατηλλάγησαν οἱ στασιασάοντες, γό-5 μων τεθέντων μῆτ' ἄκοντά τινα τοῦ καταλόγου ἀπαλείφεισθαι, μῆτε τὸν χιλιάρχῃσαντα ἑκατονταρχεῖν, καὶ τοὺς ὑπάτους καὶ ἄμφω ἔξον εἶναι καὶ ἐκ τοῦ πλήθους καθίστασθαι, καὶ τὸν αὐτὸν μῆτε δύο ἀμα ἀρχὰς μῆτε τὴν αὐτὴν δις ἐντὸς δέκα ἀρχεῖν ἐτῶν.

26. Λατίνοι δὲ καίπερ ἔσπονδοι τοῖς Ῥωμαίοις ὄντες ἀπέ-10 B στησαν καὶ πόλεμον ἤρατο, ἐν φρονήματι γεγονότες ὅτι τε νεότητι ἤμαζον καὶ τὰ πολεμικὰ ἐκ τῆς αἰεὶ σὺν αὐτοῖς στρατείας ἀκριβῶς ἤσκητο. οἱ δὲ τοῦτο γνόντες ἐξῆλθον, ὕπανον τὸν τε Τουρκουάτον τὸ τρίτον ἐλόμενοι καὶ τὸν Δέκιον, καὶ ἔμαχίσαντο αὐτοῖς κραταῖαν μάχην, χρίσιν τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἑκάτεροι νομί-15 ζοντες ἀκριβῆ τῆς σφετέρας τέχης τε καὶ τῆς ἀρετῆς. ἔδοξε δὲ περιφανεστέρα ἢ μάχη καὶ διὰ τι συμβεβηκός. τοὺς γὰρ Λατινούς οἱ ὕπατοι καὶ δημοσεύους καὶ δημοφώνους τοῖς Ῥωμαίοις δρωῦντες ἐφοβήθησαν μὴ τῶν στρατιωτῶν τινες σφαλῶσι, τό τε οἰκτεῖον καὶ τὸ πολέμιον μὴ ῥῆστα διαγωνίσκοντες. καὶ διὰ τοῦτο 20 C προεῖπον σφίσι τὰ τε ἄλλα παρατηρεῖν ἀκριβῶς, καὶ καθ' ἑαυτὸν μηδένα μηδενὶ τῶν ἐναντίων συμβαλεῖν. τοῦτο δὴ τὸ παράγ-

13 ὕπατόν τε ταρκουάτον A.

Fontes. Cap. 26. *Dionis Historiae Romanae libri deperditii: fragmentum libri septimi apud grammaticum perì συντάξεως in Bekkeri Anecd. p. 133 v. 19; excerpta Vaticana 29 30 34 36 37 38 p. 157 sq., Ursinianum 143.*

quibus appetere illiusque impetum retardare non destitit donec obtruncaretur. Galli se ab alite victos indignati statim Romanos iracunde invaserunt, sed male tractati recesserunt. Valerius ab illo corvi auxilio Corvinus est appellatus.

Deinde orta inter exercitus dissensione ac bello civili imminente seditio compressa est, cum hae leges essent latae, ut neque invitas quisquam ex albo militum doleretur, neque tribunus centurio fieret; ut consullem utrumque ex plebe creari liceret; ut idem binos eodem tempore magistratus non gereret, nec eundem his intra decem annos.

26. Post haec Latini socii, quia pube continentibus expeditionibus egregie exercitata abundabant, elati animis defecerunt et Romanis bellum intulerunt, quibus Torquatus tertium et Decius lecti consules obviam profecti sunt, et atrox praelium commissum, utraque acie existimante eo se die et virtutis et fortunae auae illustre specimen edituram. ea pugna eventu quodam facta est celebrior. cum enim Latinos eodem armorum genere eademque lingua qua Romanos consules uti viderent, veritū ne qui militum discrimine hostium et suorum non facile observato errarent, praeter

γέλιμα οἱ μὲν ἐτήρησαν, ὁ δὲ τοῦ Τουρκουάτου παῖς, στρατιω-
 5 μενος ἐν τοῖς ἱππέσιν, καὶ κεμφθεὶς πρὸς κατασκοπὴν τῶν ἐναν-
 τίων, παρῆιδεν οὐκ αὐθαδέϊα ἀλλὰ μέντοι φιλοτιμίᾳ. ἐπεὶ γὰρ
 δ ἵππαρχος τῶν Λατίνων ἰδὼν αὐτὸν προσόντα πρὸς μονομαχίαν
 6 προσεκάλεσάτο, καὶ μὴ δεξιόμενον ταύτην διὰ τὴν πρόρρησιν, παρώ-
 ξυνεν εἰπὼν "οὐ σὸ μέντοι Τουρκουάτου υἱὸς εἶ; οὐ σεμνὴν γῶ
 στρεπτῶ τοῦ πατρός; ἢ πρὸς μὲν Γαλάτας ἀνδράσους φθόρους
 ἔρωσθε καὶ ἀνδρῆσθε, τοὺς δὲ δὴ Λατίνους ἡμῶς φοβεῖ- D
 αθε; τί οὖν ἄρχειν ἡμῶν ἀξιοῦτε; τί δ' ὡς χείροισιν ἡμῶν
 10 ἐπιτάσσετε;" ἔκφρων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, καὶ τῆς παραγ-
 γέλσεως ἐκὼν ἐπελάθετο, καὶ μονομαχήσας ἐνίκησε, καὶ τὰ σκόλα
 μεταφρονῶν ἐκόμισε τῶ πατρί. καὶ ὅς ἀθροίσας τὸ στράτευμα
 "γενναῖος μὲν" ἔφη "ὦ καὶ ἱμαχέσω, καὶ διὰ τοῦτό σε στεφά-
 νῶσω· ὅτι δὲ τὸ προσιαχθὲν οὐ παρετήρησας, καίτοι καὶ ὡς
 15 υἱὸς πειθαρχεῖν καὶ ὡς στρατιώτης ἀναγκαζόμενος, διὰ τοῦτό σε
 δικαιώσω, ἵνα καὶ τὸ τῆς ἀριστείας ἄθλον καὶ τὸ τῆς ἀηκουστίας
 τίμημα λήσῃ." ταῦτ' εἰπὼν ἕμα τὸν τε στέφανον τῇ κεφαλῇ
 αὐτοῦ ἐπέθετο καὶ αὐτὴν ἐκείνην ἀπέτεμεν.

Εἶτα ἄναρ ἀμφοῖν τοῖς ὑπάτοις ἐν τῇ αὐτῇ νυκτὶ ὁμοίως P I 363
 20 φωνὴν ἔδοξε λέγειν, τῶν ἐναντίων κρατήσειν, ἃν ὁ ἕτερος τῶν
 ὑπάτων ἑαυτὸν ἐπιθή. μὲν δ' ἡμέραν οὖν ἀλλήλοις τὸ ἄναρ διη-
 γησάμενοι, φωνέετο θεῖον εἶναι, καὶ πεισθῆναι δεῖν αὐτῶ ὡμο-

1 τοῦ om A. 6 μέντοι] μὲν B. σεμνόνει A. 8 δὴ
 om A. 15 διὰ τοῦτό — 17 τίμημα λήσῃ ex Dionis libro septimo,
 apud grammaticum περὶ συντάξεως in Immanuelis Bekkeri Anecd.
 p. 133 v. 19. 21 διηγησάμενοι τὸ ἄναρ A.

alia diligenter observanda illud etiam edixerunt, ne quis extra ordinem in
 hostem pugnaret. ei edicto caeteri paruerunt: sed Torquati filius, qui inter
 equites militabat, ad explorandos conatus hostium missus, id non tam ex con-
 tumacia quam ambitione neglexit, nam Latinorum equitum magister eum acce-
 dentem conspicatus ad singulare certamen provocavit, idque illo propter
 patris edictum detrectante dixit "non tu Torquati filius es? non torque
 parentis gloriaris? an contra Gallos homines perditos tantum viri fortes
 estis, nos vero Latinos formidatis? cur ergo nobis imperitare vultis?
 cur ut deterioribus praescribitis?" Manlius vero prae iracundia vix
 mentis compos et paterni edicti ultro oblitus hostem vincit, detractaque
 spolia magno animo parenti affert. is convocato exercitu "fortiter sane"
 inquit, "fili, dimicasti, eaque de causa te corona donabo: sed quia ne-
 que imperium consiliare neque maiestatem patriam veritus es, ideo te
 condemo, ut et virtutis fructum percipias et contumaciae poenas des."
 haec dicens simul et coronam capiti eius imposuit et caput amputavit.

Deinde eadem nocte uterque consul in somnis vocem audire sibi
 visus est dicentem superiores fore hostibus si alter consul se devoveret.
 eam dilaxisset, uterque alteri somnium narrat: divinum id esse ideoque

λόγησαν. ἡμφισβήτησαν δὲ πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ὅς ἂν σωθῆι,
 ἀλλ' ὅς ἂν μᾶλλον ἑαυτὸν ἐπιδῶ· καὶ παρὰ τοῖς πρώτοις τοῦ
 στρατοπέδου ἰδικαιολογήσαντο. καὶ τέλος ἤρρισε σφίσι, τὸν μὲν
 ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρας, τὸν δὲ ἐπὶ τοῦ λαίου παρατάξασθαι, καὶ
 ὀπότερον ἂν ἐκείνων Ἰλατιωθῆι, τὸν ἐπ' αὐτῷ τεταγμένον ἀποθα-
 W II 39
 B ναῖν. τοσαύτη δ' ἦν φιλοτιμία αὐτοῖς περὶ τὴν ἐπίδοσιν, ὡς
 εὐχεσθαι ἕκαστον τῶν ὑπᾶτων ἠττηθῆναι, ἵνα τύχη τῆς ἐπιδόσεως
 καὶ τῆς ἐκλείας τῆς ἕξ αὐτῆς. συμβαλόντες δὲ τοῖς Λατίνοις
 μέχρι μὲν πολλοῦ ἰσοπαλῶς ἠγωνίσαντο, εἶτα τὸ κατὰ τὸν Δέκιον
 κέρας μικρόν τι τοῖς Λατίνοις ἐνέκλινεν. ὁ γνοὺς ὁ Δέκιος ἑαυ-
 τὸν ἐπιδίδωκε· καὶ τὰ ἄλλα ἐκθύς, τὴν ἐσθῆτα ἐνέδου τὴν περι-
 πόμφυρον. καὶ οἱ μὲν οὕτω φασὶν ἐφ' ἵππον ἀναπηδῆσαι αὐτὸν
 καὶ εἰσελάσαι πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀποθανεῖν, οἱ
 δὲ ὑπὸ συστρατιώτων πολιτικοῦ σφαγῆναι. τίως δὲ τελευτήσαν-
 C τος τοῦ Δεκίου τοῖς Ῥωμαίοις ἡ νίκη καθαρῶς σσηνέχθη, καὶ 15
 οἱ Λατίνοι πάντες ἐτράπησαν, οὐ πάντως δὲ διὰ τὸν θάνατον
 τοῦ Δεκίου· πῶς γὰρ ἂν τις πιστεύατιεν ἕξ ἑνὸς ἀνδρὸς τοιῶσδε
 τελευτῆς τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων τὸ μὲν φθαρῆναι τὸ δὲ σω-
 θῆναι καὶ νικῆσαι περιφανῶς; οἱ μὲν οὖν Λατίνοι οὕτως ἤτηρ-
 το, ὃ δὲ γὰρ Τουρκουάτος καὶ τὸν υἱὸν ἀποκτείνας καὶ τοῦ συναρ-
 20 χοντος τεθνηκότος ἐώρτασεν ὁμοῦ τὰ ἐπιόνια.

Ἐκτ' αὐθις αὐτοὺς τε τοὺς Λατίνοὺς ἐπαναστάνας κατε-
 πολέμησαν, καὶ ἕτερα ἔθνη μάχαις ὑπέταξαν, ποτὲ μὲν ὑπᾶτοις

1 ante ἡμφισβήτησαν A add καὶ.
 om AC. 17 πῶς γὰρ — 19 περιφανῶς

11 τὰ om B.

16 δὲ

Dionis excerptum Vati-
 canum 29.

obtemperandum consentiunt. de eo tantum controversia est, non uter
 maneat incolumis, sed uter se devoteat. causa apud exercitus principes
 disceptata tandem convenit, alterum in dextro alterum in sinistro coram
 statuendum esse, et utrum prius inclinarit, eius duci oppetendam esse
 mortem. tantaque fuit eius decoris cupiditas, ut uterque se succumbere
 optaret, ut et devotionis et gloriae consecuturæ compos redderetur.
 exercitiibus congressis pugna diu anceps fuit: deinde cornu Decii Latinis
 nonnihil cessit. quo ille cognito se devovit, atque armis positus togam
 praetextam induit. itaque eum nonnulli in equum insiluisse et in medios
 hostes invectum occubuisse, alii a commilitone immolatum esse ferunt.
 Decio defuncto victoriam Romani haud dubiam sunt adepti, Latinis omni-
 bus in fugam versis: non utique ob Decii mortem. quis enim credat
 tali unius viri interitu tantam multitudinem hinc caesam illinc conserva-
 tam et illustri potitam esse victoria? Latinis ita superatis Torquatus,
 quamvis et filio occiso et collega mortuo, tamen triumphum duxit.

Deinde populus Romanus Latinos rebellantes devicit, et alias gen-
 tes nunc per consules nunc per dictatores armis subegit. quorum e

κερημένοι ποτὲ δὲ δικτάτορον. ὧν εἷς ἦν καὶ Λούκιος Παιπί- D
 ριος ὃ καὶ Κούρωρ ἄνομαζόμενος διὰ τε τὴν ἔξιν (ἦν γὰρ ἀνο-
 μικάτατος) καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν τὴν τοῦ δρόμου. μετὰ δὲ ταῦτα
 δικτάτωρ ὁ Παιπίριος ἐπὶ τοὺς Σαυνίτας ἐξεπέμφθη μετὰ Φαβίου
 5 Ρούλλου ἰππάρχου, καὶ ἤτησας αὐτοὺς ἠνάγκασεν ἐπὶ συνθή-
 καις συμβῆναι αἷς ἐκεῖνος ἐβόλετο. ἀποδεμένον δὲ τὴν ἡγεμο-
 νίαν αὐτοῦ ἐπαύτησαν αὐτίς. ὑπὸ δὲ Κορνηλίου Αὔλου δικτά-
 τορος καὶ πάλιν πολημηθέντες καὶ ἤτηθέντες διεκρηκεύσαντο
 πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ, τοὺς αἰχμαλώτους τε δούους εἶχον πέμψαν-
 10 τες αὐτοῖς, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου Ῥουτούλῳ ἀνδρὶ δυνατῷ
 παρ' αὐτοῖς ἐπιγράφοντες· οὗ τὰ ὄσπᾶ, ἐπεὶ φθάσας ἐκεῖνος διε-
 χειρίσατο ἑαυτὸν, διέτριψαν. οὐ μέντοι καὶ ἔτυχον τῆς εἰρήνης
 ὡς ἄπιστοι, ἀλλ' ἄσπονδον σφίσι ἐψηφίσαντο πόλεμον, καίτοι P I 364
 τοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες. ὑπεραυχήμενοι οὖν οἱ Ῥωμαῖοι
 15 καὶ ἀτόβοι πάντας αὐτοὺς αἰρήσειν ἐλλίσαντες δευρὸν παθήματα
 περιέπεισον. ὑπερδείσαντες γὰρ οἱ Σαυνῖται καὶ ἐν συμφορᾷ
 ποιούμενοι τὸ μὴ σπείσασθαι, καὶ ὡς ἀπεγνωσμένοι μαχόμενοι,
 καὶ λοχίσαντες ἐν τινὶ χώρᾳ καλοτέρᾳ καὶ στενῇ, τό τε στρατό-
 πεδον εἶλον καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐζώγρησαν παύσασθαι καὶ πάντας
 20 ὑπήγαγον ὑπὸ τὸν ζυγὸν (τί δ' ἦν τὸ τοῦ ζυγοῦ, ἤδη μοι ἄνωθι
 σου ἰστόρηται), οὐδένα μὲντοι ἀπέκτειναν, ἀλλὰ τὰ τε θύλα καὶ

2 κούρωρ B. 3 τὴν ante τοῦ om A. 4 Σαυνίτας] sic
 libri mss ubique: PW Σαυνίτας et mox Σαυνίται, Σάμνιον etc.
 8 ἤτηθέντες — 14 αἰχμαλώτους λαβόντες Dionis excerptum Ur-
 sinianum 143. 10 ρουτούλλῳ B: quem Livius Brutulum Papirium
 appellat, Dionis eelogiaris Παπίριον vel Πάπιον. 13 ἄσπον-
 δοι A. 14 ὑπεραυχήμενοι — 20 τὸν ζυγὸν Dionis excerptum
 Vaticanum 34. 15 ἀτόβοι] Dionis exc. ἀτόμαχα. 16 συμ-
 φοραῖς A. 20 ἄνωθί σου] pag. 65 v. 8.

numero fuit L. Papirius, Cursoris cognomentum a celeritate pedum cur-
 rendique studio adeptus. qui dictator cum Fabio Rufo equitum magistro
 contra Samnites missus, eos devictos in sua verba pacem facere coegit,
 sed cum magistratu abisset, rursus illi se commoverunt. et ab Aulo
 Cornelio dictatore rursus debellati legatos de pace Romam miserunt,
 captivis quos habebant omnibus redditis, causaque belli in Rutulum vi-
 rum apud se potantem translata: cuius ossa, quoniam sibi consciscere
 necem maturerat, disiecerunt. eis Romani ut foedifragis pacem non de-
 derunt, sed, quamquam captivis receptis, bellum irreconciliabile inferen-
 dum decreverunt. ac dum elati successibus se illos omnes primo impetu
 capturos sperant, in magnam cladem inciderunt. nam Samnites perter-
 riti et anxii ob negatam pacem ex desperatione in pugnam ruebant,
 et collocatis in angusta valle insidiis castra ceperunt, totamque Ro-
 manum exercitum sub iugum miserunt (quas res cuiusmodi fuerit, supra
 exposuimus): neminem tamen occiderunt, sed armis equis caeterisque

Zonaras Annales II.

τοὺς ἴππους καὶ τὰ ἄλλα ὄσα εἶχον πλὴν ἐνδὸς ἡμετίου ἀφαιλοντο, καὶ γυμνοὺς σφᾶς ἀφήκαν ἐπὶ συνθήκαις τοῦ τῆν χώραν αὐτῶν
 B ἔκλιπεν καὶ συμμάχους σφίσιν ἀπὸ τῆς ἰσῆς εἶναι. Ἰνα δὲ τὰ τῆς ὁμολογίας καὶ παρὰ τῆς γερονσίας βεβαιωθῶσι, τῶν ἱππέων ἑξακοσίους εἰς ὄμηρεϊαν κατέσχον. 5

Οἱ δ' ἕπατοι Σπούριος τε Ποστρόμιος καὶ Τιβέριος Καλουῖνος μετὰ τῆς στρατιᾶς εὐθὺς ἀνεχώρησαν, καὶ νυκτὸς αὐτοὶ τε καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἀξιολογώτατοι εἰς τὴν Ῥώμην εἰσῆλθοσαν, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται κατὰ τοὺς ἀγροὺς ἐσκειάσθησαν. οἱ δ' ἐν τῇ πόλει τὰ πεπραγμένα μαθόντες οὕτε ἠσθῆναι τῇ τῶν στρα- 10 τισιῶν σωτηρίᾳ οὐτ' ἀχθεοθῆναι ἠδύνατο. πρὸς μὲν γὰρ τὸ δεινὸν ὑπερήλθον, καὶ ὅτι παρὰ τῶν Σαννιτῶν τοιαῦτα πεπόν- C θισαι, μείζον σφίσι τὸ ἄλγος ἐγένετο· λογιζόμενοι δὲ ὡς εἰ πάντας ἀπολέσθαι συνέβη, καὶ περὶ πάντα ἂν ἐκινδύνευσαν, ἐπὶ τῇ σφῶν ἤδοντο σωτηρίᾳ. ἐπικρόπτοντες δὲ τέως τὸ ἠδεσθαι, πένθος 15 ἐπεποιήκεισαν, καὶ οὐδὲν ἐν τῇ καθεστηκότῃ τρόπῳ ἔπραξαν, οὐτ' αὐτίκα οὐδ' ὕστερον, ἕως ἀντεπεκράτησαν· τοὺς δ' ἕπάτους μὲν W II 40 παρανεῖα ἔπαυσαν, ἐτέρους δ' ἀνθελόμενοι βουλήν ἐποιήσαντο. καὶ ἰδοὺ μὲν σφίσι μὴ δεξασθαι τὴν σύμβασιν, ἐπεὶ δὲ ἀδύνατον ἦν τοῦτο δεῦσαι μὴ οὐχὶ πρὸς τοὺς πρῶξαντας αὐτῆν τρέ- 20 ψαντας τὴν αἰτίαν, ὠκνον μὲν τῶν ἑπάτων καταψηφίσασθαι καὶ τῶν ἄλλων οἱ μετ' αὐτῶν ὡς ἀρχάς τινας ἀρχοντας τὰς σπον-

2 τοῦ A, τοῦ τε PW.

7 ἀνεχώρησαν AC, ἀνεχώρισαν PW.

9 οἱ δ' ἐν τῇ — 15 σωτηρία Dionis excerptum Vaticanum 36.

12 ὑπερήλθον] hinc corrigendus Dio, exc. Vatic. 36, ubi ὄπερ ἤλθον. 14 πάντα ABC, πάντων PW. 15 ἠδονται B. 17 ἀντεπεκράτησαν B. 18 παρανεῖα] παρὰ χεῖμα A, παραχεῖμα B.

omnibus, una vesta duntaxat relicta, ademptis dimisere nudos, ea conditione ut agro illorum excederent et aequo iure societatem colerent. quae pacta ut etiam senatus auctoritate rata essent, 600 equites obsolescens retinuerunt.

Consules vero Spurius Postumius et Tiberius Calvinus cum exercitu statim recesserunt; nocturnaque et ipsi et praecipui e caeteris Romam sunt ingressi, reliqui in agris dispersi. qui in urbe erant clade cognita neque militum salute delectati sunt neque dolere potuerunt. nam ut adversum casum dolentissime tulerunt, praesertim a Samnitibus illatum, sic cum reputarent, si omnes periissent, se in extremo discrimine futuros, salute illorum sunt gavisi. sed gaudio interim dissimulato nihil more solito administrarunt, nec in praesentia neque post, donec victoriam recuperarunt. consulibus magistratus statim abrogatus est, aliisque lectis deliberatum de pactis rescindendis. quod quia fieri non poterat nisi crimine is auctores illorum translato, inviti faciebant ut consules et caeteros magistratus qui cum iis fuerant condemnarent; neque commit-

δὰς ἐποιήσαντο, ἔκρινον δὲ καὶ ἀφείναι, ἵνα μὴ ἐφ' ἑαυτοῦς τὸ D
 παρασπῶδῆμα περιστήσωσιν. αὐτοῖς οὖν ἐκείνοις τοῖς ὑπάτοις
 ἐπεκοινῶσαντο, καὶ πρῶτον γε τῷ Ποστούμῳ τὴν ψῆφον ἐπήγα-
 γον, ὅπως αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφῆνται, αἰσχρὴν τοῦ
 5 μὴ πάντας ἀδοξίας ἀνακληρῶσαι. ὃ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ μέσον
 ἔφη μὴ δεῖν κυρωθῆναι τὰ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα παρὰ τῆς
 γερουσίας καὶ τοῦ δήμου· μηδὲ γὰρ αὐτοὺς ἐκουσίως προῖξαι
 αὐτὰ ἀλλ' ἀνάγκῃ συνεχομένους, ἦν αὐτοῖς ἐπήγαγον οἱ πολλοὶ
 οὐκ ἔξ ἀρετῆς ἀλλ' ἐκ δόλου καὶ ἔξ ἐνέδρας. οἱ γοῦν ἀπατήσαντες
 10 εἰ ἀντηπατήθησαν οὐκ ἂν δύναιτο δικαίως ἐγκαλεῖν τοῖς ἀντα-
 πατήσασιν. ταῦτα τοίνυν ἐπόντος καὶ τοιαῦτα πολλά, ἐν ἀμυχαι- P I 365
 νῆι ἡ γερουσία ἐγένετο· τοῦ δὲ Ποστούμιου καὶ τοῦ Καλοῦτονου
 εἰς ἑαυτοῦς τὴν αἰτίαν ἀναδεχομένων, ἐψηφίσθη μήτε κυρωθῆναι
 τὰ ὁμολογημένα, ἐκείνους τε ἐκδοθῆναι.
 15 Ἀπήχθησαν οὖν καὶ ἄμφω οἱ ὑπάτοι, καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχον-
 τες οἱ ἐπὶ τοῖς δακοῖς παρουσιάσαντες, εἰς τὸ Σαῦνιον. οὐ μὲν-
 τοι αὐτοῦς οἱ Σαυνῖται ἐδέξαντο, ἀλλὰ τοὺς ἀλόντας ἀπήτουν
 ἄπαντας, καὶ τοὺς θεοὺς ἐπιβοῶντο καὶ ἐπιθείαζον, καὶ τέλος
 τοὺς ἐκδοθέντας ἀντίεμψαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐκείνους μὲν ἀσμέ- B
 20 νως ἀπέλαβον, τοῖς δὲ Σαυνῖταις ὀργῇ τὴν μάχην ἐπήγαγον. καὶ
 κρατήσαντες τὰ ὅμοια σφίσι ἐποίησαν, καὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦς

2 παραστήσωσιν A. 5 ἀνακλησῆσαι AB. 6 πεπραγμένα] κωρωθῆναι A. 10 ἐγκαλεῖν A. 12 καλοῦτονου C. 13 τῆν αἰτίαν om C. 16 τοῖς add AB. οὐ μὲντοι — 19 ἀντιπαμψαν Dionis excerptum Vaticanum 37. 17 ἀλόντας] ἄλλους A. 18 ἐπιθείαζον] sic corrigendum quod apud Dionem suppletum legitur ἐκωνόμαζον, fragm. Vatic. 37. 19 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι — p. 100 v. 1 δρῶσάντες Dionis excerptum Vaticanum 38.

tendum putabant ut his absolutis crimen violati foederis in semetipsos redundare paterentur. re igitur cum ipsis consulibus communicata primum Postumium sententiam dicere iusserunt, ut ipse contra sese pronuntiaret ex verecundia ne omnes dedecoris implerentur. is in medium progressus negavit probanda esse a senatu populoque quae ne ipsi quidem sua sponte sed ab hostibus non virtute sed dolo atque insidiis coacti egissent, qui igitur dolum priores usurparint, si ei dolo vicissim circumventi fuerint, non habere quod querantur. haec et huius generis plura cum dixisset, a senatu animi dubio quid agendum esset, cum Postumius et Calvinius omne culpam in semetipsos transtulissent, decretum est pactis rescissis illos dedendos esse.

Consules igitur ambo caeterique magistratus qui pacificationi adfuerant Samnium abducti sunt. Samnites autem captivos omnes repetentes, deos tantati, dediticios relecerunt. quibus Romani cupido recepti iracunde cum Samnitibus pugnarunt, adeptique victoriam eodem plane modo eos tractarunt, istidemque sub iugum missos nulla alia illata

ἀνθυπήγαγον, καὶ ἀφῆκαν, μηδὲν ἄλλο κακὸν δράσαντες. καὶ τοὺς σφετέρους ἱππεῖς, οὓς ὡς ὁμήρους κατέχον οἱ Σαννίται, ἀπαθεῖς ἐχομίσαντο.

LIBER OCTAVUS.

1. Μετὰ δὲ χρόνους πλείονας αὖθις τοῖς Σαννίταις πολεμοῦντες οἱ Ῥωμαῖοι, Γαίου Ἰουνίου ἡγουμένου αὐτῶν, συμ-6 φορᾶ περιέπεσον. πορθοῦντος γὰρ τοῦ Ἰουνίου τὴν χώραν αὐτῶν, εἰς τὰς ὕλας τὰς Ἀδρῶνας τὰ προσόντα οἱ Σαννίται ἀνικομίσαντο, C οὕτω καλουμένας ὑπὸ τοῦ μηδ' ὄρνις εἰσπέτεσθαι εἰς αὐτὰς τῆ τῶν δένδρων πυκνότητι. ἐκεῖ δὲ ὄντες, ποιμνιά τινα ποιμένων ἢ φρουρῶν ἄνευ προκαθιστάντες καὶ ψευδαντομόλους ὑποπέμπον- 10 τες, ὡς ἐφ' ἐτοίμην λείαν αὐτοὺς ὑπηγάγοντο. εἰσὺ δὲ γενομέ- νους τῆς ὕλης περιέσχον τε σφᾶς καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο κτείνοντες πρὶν τέλειον ἐκκαμῖν. καὶ ἄλλοτε δὲ πολλάκις τοῖς Ῥωμαίοις πολεμήσαντες οἱ Σαννίται καὶ ἠττηθέντες οὐκ ἐφησύ- 15 χασαν, ἀλλὰ καὶ συμμάχους ἄλλους τε προσλαβόμενοι καὶ Γαλά- τας, ὡς καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην αὐτὴν ἐλάσαντες ἡτοιμάζοντο. D οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ἰς θέος κατέστησαν, καὶ σημείων πολλῶν αὐτοὺς ἐναγόντων ἰς τοῦτο. ἐν γὰρ τῷ Καπιτωλίῳ ἐκ τοῦ βωμοῦ

13 κτείνοντες A, ἐκτείνοντες C, κτείναντες PW. 16 ἐλάσαντας A.
18 ἰς τοῦτο αὐτοὺς ἐναγόντων AB. ἰς ABC, αἰς PW.

Fontes. Cap. 1. Dionis Historias Romanas libri desperditi: excerpta Vaticana 40 41 p. 165 sq., Peirescianum 36.

iniuria dimiserunt, receptis absque noxa equitibus suis, quos illi pacis obsides retinuerant.

1. Pluribus annis post Romani iterum cum Samnitibus Gaio Iunio duce congressi cladem acceperunt. nam cum is agros eorum vastaret, Samnites res suas in silvas Avernas, ipsis avibus propter densitatem inaccessas, contulerunt; atque inde gregibus sine pastoribus et praesidiis emissis, et transfugis subornatis, hostes tanquam ad paratam praedam pellexerunt. sed cum in silvam penetrassent, non prius eos circumventos caedere destiterunt quam plane viribus destituti essent. sed et alias saepe Samnites cum Romanis congressi, quamvis victi, non quieverant, sed cum aliis tam Gallis sociis adscitis ita se pararunt quasi ipsam urbem oppugnaturi essent. quo Romani cognito territi sunt, etiam prodigiis multis admoniti. nam ex Iovis Capitolinae ara tribus die-

τοῦ Διὸς αἶμα τρισὶν ἡμέραις, μετὶ δὲ μελι καὶ ἐν ἐτέρῃ γάλα
 θρυλλεῖται ἀναδοθῆναι, εἴ τω ταῦτα πιστά· καὶ ἐν τῇ ἀγορῇ
 Νίκης τι ἄγαλμα χάλκιον ἰδρυμένον ἐπὶ βάθρου λιθίνου αὐτο-
 μάτως ἐρέθη κάτω ἰστώδῃ ἐπὶ γῆς· ἐτύγγανε δὲ ἐκεῖ ἀποβλέπον
 ὄδθεν οἱ Γαλάται ἤθη ἐπήσαν. ταῦτ' οὖν καὶ ἄλλως ἐξεφώβει
 τὸν δῆμον, πλέον δ' ὑπὸ τῶν μάλιστα κεκριμένα ἀπαίσια. Μάνιος
 δὲ τις Τυρσηνὸς τὸ γένος ἐθάρσυνεν αὐτούς, εἰπὼν τὴν τε Νίκην,
 εἰ καὶ κατέβη, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσωθεν προχωρήσασαν καὶ βεβαιοῦτε-
 ρον ἐπὶ τῆς γῆς ἰδρυθεῖσαν τὸ κράτος σφίσι προδηλοῦν τοῦ πολέ-
 10 μου· κἀκ τούτου καὶ θυσίας πολλὰς γενήσεσθαι τοῖς θεοῖς· τοὺς P I 366
 γὰρ βωμοὺς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν τῇ Καπιτωλίῳ, ἐν ᾧ τὰ νικη-
 τήρια θύουσιν, ἐν ταῖς εὐπραγίαις αὐτῶν ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς συμ-
 φοραῖς κατ' ἔθος αἰμάττεισθαι. ἐκ μὲν οὖν τούτων ἀγαθὸν τι W II 41
 σφᾶς ἔπεισε προσδοκᾶν, ἐκ δὲ τοῦ μέλιτος νόσον, ὅτι αὐτοῦ οἱ
 15 κάμνοντες δέονται, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος λιμὸν· ἐς γὰρ τοσαύτην
 σιτοδείαν ἀφίξεισθαι ὥστε καὶ τὴν αὐτόφροντον τὴν τε αὐτόνομον
 ζητῆσαι τροφήν.

Ὁ μὲν οὖν Μάνιος οὕτω τὰ τῶν σημείων ἠρμήνευσε, καὶ
 ἐπὶ τῶν πραγμάτων δ' ἐούστερον τῆς αὐτοῦ μαντικῆς ἐκβάσης,
 20 σοφίας ἐκομίσαστο δόξαν καὶ προγνώσεως· ὁ δὲ Οδολούμνιος τοῖς B
 Σαννίταις πολεμῆν ἐκελεύσθη, τοῖς δὲ Γαλάταις καὶ τοῖς ἄλλοις

1 αἶμα τρισὶν ἡμέραις codices mss (nisi forte C om αἶμα), τρισὶν
 ἡμέραις μετ' μὲν αἶμα PW ex correctura margini C recens adscripta.
 5 ταῦθ' PW. 8 προχωρήσασαν BC, προσχωρήσασαν PW.
 10 κἀκ AB, κἀν W, κἀν P. 14 ἐπειθε AB. 15 καὶ ἐκ]
 ἐκ δὲ A. γάλατος A. 18 Ὁ μὲν οὖν — 20 προγνώσεως
 Dionis excerptum Vaticanum 40.

bus sanguis, uno mel, alio lac emanasse fertur (si haec credere fas
 est); et in foro Victoriae simulacrum aereum, in solo marmoreo positam,
 repertum est ultro humi stans, vultu eo converso unde Galli adventa-
 bant. quae cum per se terrerent populum, terror is ad aruspicias
 dira canentibus augebatur. sed Manius quidam Tyrhennus genere eos
 confirmavit. Victoriam enim, quamvis descenderit, tamen cum progressa
 sit et firmius in terra defixa, prosperos ipsis successus portendere.
 quod autem sanguis ex ara Iovis Capitolini emanarit, indicio esse, mul-
 tas victimas diis immortalibus immolatum iri: aras enim, praesertim Ca-
 pitolinas, in quibus triumphantes sacrificare soleant, rebus secundis po-
 titus quam adversis creentari solere. ex his igitur eos laeta expectare
 iubebat. melle autem morbum, quod aegrotantibus eo sit opus, lacte
 famem portendi siebat: ad tantam enim penuriam redactum iri, ut cum
 victum quaesituri essent, qui sponte proveniat citra humanam operam.

Manius prodigia sic interpretatus, cum ipse eventus praedictio-
 nem postea comprobasset, sapientiae ac praescientiae gloriam est ad-
 eptus: Volamnius ad bellum Samniticum ire inausus. contra Gallos eo-

τοῖς μετ' αὐτῶν ἀντικαταστήναι ἕπατοι αἰρεθέντες ἐπιμύθησαν
 δ' τε Ῥούλλος ὁ Φάβιος ὁ Μάξιμος καὶ ὁ Δέκιος ὁ Πούπλιος.
 οἱ πρὸς τὴν Τυρρηνίδα σπουδῆ ἀφιχόμενοι, καὶ τὸ τοῦ Ἀππίου
 στρατόπεδον ἰδόντες διπλῆ σταυρώματι κατοχυρωμένον, τοὺς
 σταυροὺς ἀνίστασάν τε καὶ διεφύθησαν, ἐν τοῖς ὄπλοις κοιτῆσαι δ'
 τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τοὺς στρατιώτας διδάσκοντες. προσέβα-
 λον οὖν τοῖς πελεμοῖς· κἄν τούτῳ λόκος ἔλαφον διαίκαν εἰς τὸ
 μεταίχμιον εἰσπεσὼν αὐτοὺς μὲν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὁρμήσας
 C διεξῆλθε καὶ αὐτοὺς ἐπεδάρωνε, προσήκειν αὐτὸν νομίζοντας
 ἑαυτοῖς ὡς λυκαίνης θρησαμένης τὸν Ῥωμύλον παδάπερ Ἰσθρή- 10
 ται· ἢ δ' ἔλαφος ἐς τοὺς ἑτέρους χωρήσασα κατακόπη, καὶ τὸν
 τε φόβον αὐτοῖς καὶ τὴν συντηχίαν τοῦ πάθους κατέλειπε. συμ-
 πεσόντων οὖν τῶν στρατευμάτων ὁ μὲν Μάξιμος ῥῆον τοὺς κατ'
 αὐτὸν ἐνίκησεν, ἤτητο δὲ γε ὁ Δέκιος. ἐνθρημηθεὶς δὲ τὴν ἐπί-
 δωσιν τοῦ πατρὸς, ἦν διὰ τὸ ἐνέπνιον ἐποίησατο, ἑαυτὸν ὁμοίως 15
 ἐπέδωκε, μὴ τι περὶ τῆς πράξεως κοινοσάμενος. ἄρτι δὲ Ἰσφα-
 κτο, καὶ οἱ συντεταγμένοι αὐτῷ τὸ μὲν ἐκείνου αἰδοῦν ὡς δι' αὐ-
 τοὺς θανόντος ἰθαλοτοῦ, τὸ δὲ καὶ ἐλπίδι τοῦ πάντως ἐκ τού-
 D του κρατήσῃν, τῆς τε φυγῆς ἐπέσχον καὶ τοῖς δαίμονσι σφᾶς
 γενναίως ἀντικατέστησαν. κἄν τούτῳ καὶ ὁ Μάξιμος κατὰ νότον 20
 τε αὐτοῖς προσέπεισε καὶ παμπόλλους ἐφόνευσεν· οἱ δὲ περιλει-
 φθέντες ἀποδιδράσκοντες διεφύθησαν. Μάξιμος δὲ Φάβιος

2 "Ῥούλλος] Ita infra Ῥούλλον Μάξιμον. sic etiam tres mss Regii et Colbertens. ῥούλος A, ρούλος W. 9 ἀπεδράσασα A. 11 ἐς] πρὸς A. 17 δι' αὐτοῦ C. 18 ἰθαλοτοῦ B. 22 "διεφύθησαν] sic etiam tres mss: alter apud Wolfium (C) διασπάρησαν Ducianus.

rumque foederatos designati consules Rullus Fabius Maximus et P. Decius. qui cum celeriter in Tyrrheniam venissent, et Appii castra duplici vallo munita vidissent, vallis revulsis et disiectis milites spem salutis in armis habere docuerunt. interim vero dum contra hostes pergunt, lupus cervam persequens inter utramque aciem delatus iuxta Romanos evasit, eosque confirmavit, existimantes id faustum sibi omen esse ob Romulum a lupa nutritam, quemadmodum est expositum. cervam vero cum ad hostes fugisset, telis confecta et timorem eis et eiusdem cladis eventum reliquit. congressis exercitibus Maximus in suo cornu facile vicit, Decius succubuit. verum facti paterni recordata, ad quod ille somnio impulsus fuerat, suum et ipse caput eodem modo devovit, consilio cum nemine communicato. ipso caeso milites partim eius verecundia, qui ultra mortem pro ipsis oppetisset, partim certa spe victoriae ex eo facto concepta, fugere desierunt et persequentibus fortiter restiterunt. interim Maximus quoque a tergo hostes aggressus multos

τὸν μὲν τοῦ Δεκίου νεκρὸν κατέκτανε σὸν τοῖς σκύλοις, τοῖς δὲ εὐρήνης δεηθεῖσι σπονδὰς ἐποίησατο.

- Τῷ δ' ἐξῆς ἔτι αὖθις τοῖς Σαυνίταις ἐπολέμησεν Ἀτίλιος Ῥήσολος. καὶ μέχρι μὲν τινας ἰσορροπῶς ἐμάχητο· ἔτα κρατησάντων τῶν Σαυνιτῶν αὖθις οἱ Ῥωμαῖοι ἀντιπεκράτησαν, καὶ ἔλόντας αὐτοὺς ὑπήγαγον ἐπὶ τὸν ζυγόν, καὶ οὕτως ἀφῆκαν. Σαυνίται δὲ ἐπὶ τοῖς γενομένοις ἀγανακτῆσαντες πρὸς ἀπόνοιαν ἄρρησαν, ὡς ἢ κρατήσαντες ἢ παντελοῦς ἀπολούμενοι, θάνατον ἀπειλοῦσαντες τῷ οἴκῳ μενοῦντι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Καμπανίαν P I 367
- 10 ἐπέβαλον, οἱ δ' ἔπαυτο ἔρημον ὄν στρατιωτῶν τὰ Σαυνίων ἐπόρθον καὶ πόλεις εἶλον τινας. ὅθεν οἱ Σαυνίται τὴν Καμπανίαν λιπόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἠκέχθησαν, καὶ τῷ ἐνὶ τῶν ὑπᾶτων συμβῆσαντες ἐκ τινας ἤτηντο στρατηγήματος, καὶ φεύγοντες δεινῶς ἔπαισαν, καὶ τὸ στρατόπεδον ἀπέβαλον, πρὸς δὲ καὶ τὸ πόλισμα
- 15 ᾧ ἐπιβοήθουν. ὃ δὲ ἔπαυτο τὰ τε ἐπιπέκτια ἔπειψε καὶ τὰ ἀθροισθέντα ἐκ τῶν λαφύρων ἐδημοσίωσεν. ὃ δ' ἕτερος ἔπαυτο κατὰ τῶν Τυρρητῶν στρατεύσας, καὶ καταστήσας αὐτοὺς δι' ἄλλου, σπῆν τε καὶ χορήματα παρ' αὐτῶν εἰσπράξας, τὰ μὲν τοῖς στρα-
- 20 τωτάταις διέδωκε, τὰ δ' εἰσήγαγεν εἰς τοὺς θησαυροὺς.
- Συμβεβηκότας δὲ λοιμοῦ ἰσχυροῦ, οἱ Σαυνίται καὶ Ὀλλυκοὶ καταφρονήσαντες τῶν Ῥωμαίων διὰ τε τὴν νόσον καὶ δι

3 ἀτίλιος A cum codice Colbert. et uno e Regis Ducangli: duo Regii ἀτίλιος. ἀτίλιος BCW, Ἀτίλιος P. infra Ἀτίλιος Ῥησοῦλος. 7 Σαυνίται δὲ — 9 οἰκοι μενοῦντι Dionis excerptum Vaticanum 41. 12 ἀπήχθησαν C. 13 φεύγοντες A. 15 ᾧ] ὃ A. 16 ἐδημοσίωσεν ABC, ἐδημοσίωσεν PW. 19 διέδωκε B. 20 λιμοῦ A.

occidit: reliqui in fuga perierunt. Decii cadaver Fabius Maximus una cum spoliis cremavit; potentibus pacem dedit.

Sequente anno Atilius Regulus denuo cum Samnitibus pugnavit, aliquamdiu aequo Marte: deinde victi Romani Samnites vicissim superatos et sub iugum missos dimiserunt. quam ignominiam iniquis ferentes animis extrema experiri decreverunt, aut victari aut perituri, mortem comminati si quis mansisset domi. cum igitur in Campaniam irruerent, consules Samnium militibus vacuum vastarunt et oppida aliquot ceperunt. Samnites Campania relicta domum redacti, et cum altero consule congressi atque arte quadam superati, graviter in fuga impegerunt, et castris et oppido, cui suppetias veniebant, amissis. consul triumphavit et quicquid ex praeda redegerat in aerarium intulit. alter vero consul, qui cum Tyrrhenis pugnavat, cum eos brevi tempore compercussisset, frumentum et pecuniam eis imperatam partim militibus distribuit partim in aerarium intulit.

Cum autem urbs gravi pestilentia laboraret, Samnites et Falisci Romanis cum ob morbum tum propter consules non ex virtute creatos,

τοὺς ὑπάτους οὐ κατ' ἀρετὴν ἤρηντο, ὡς μὴ πολέμιον ὄντων, παρεκίνησαν. μαθόντες οὖν τοῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι, Ἰουλίῳ μὲν Βροῦτῳ τὸν Καρουίλιον, Κέντην δὲ Φαβίῳ τὸν πατέρα τὸν Ῥούλλον τὸν Μάξιμον ὑποστρατήγους ἢ πρεσβευτὰς συνῆξεμψαν. ὁ μὲν οὖν Βροῦτος Φαλλοκοὺς ἐνίκησε καὶ τὰ τούτων καὶ 6
W II 42 τὰ τῶν ἄλλων Τυρρηγῶν ἐληΐετο, Φάβιος δὲ τῆς Ῥώμης πρὸ
C τοῦ πατρὸς ἐξελάσας, καὶ τοὺς Σαυνίτας ληΐεσθαι τὴν Καμπα-
νίδα πωθόμενος, ἠπέλεγτο. προσκόποις τέ τισιν αὐτῶν ἐντυχῶν,
καὶ ταχέως ἀποχωροῦντας σφῶς θεασάμενος, πάντας τε πολε-
μίους ἐκὶ τογγάνειν ἐνόμισε καὶ φεύγειν ἐπίστευσε· κάκ τούτου 10
σπεύσας αὐτοῖς συμβαλεῖν πρὸ τοῦ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀφικέσθαι,
ἔν' αὐτοῦ τὸ κατόρθωμα ἀλλὰ μὴ ἐκείνου δοκῆ, προεχώρησεν
ἀσυντάκτως. καὶ περιπεσιῶν ἀδρόοις τοῖς πρὸλεμοῖς παρσούδι ἂν
διεφθάρη, εἰ μὴ τῷξ ἐγένετο. πολλοὶ δ' οὖν καὶ μετὰ ταῦτα
τεθνήκασι, μήτ' ἱατροῦ μήτ' ἐπιτηδέου τινοῦ καθόντος, διὰ τὸ 16
πολὴ πρὸ τῶν σκευοφόρων αὐτοὺς ἐπιειχθῆναι ὡς αὐτίκα νική-
D σοντας· καὶ πάντως ἂν καὶ ἀπώλοντο τῆς ὑστεραίας, εἰ μὴ οἱ
Σαυνίται τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐγγὺς εἶναι νομίσαντες ἔδεισαν τε καὶ
ἀνεχώρησαν.

Πυθόμενοι δὲ ταῦθ' οἱ ἐν τῷ ἄστυ διενῶς ἠγανάκτησαν, 20
καὶ μεταπειμώμενοι τὸν ὑπατον εὐθύνην ἤθελον. ὁ δὲ γέρον ὁ
τούτου πατὴρ καταριθμύσας τὰ τε οἰκεία καὶ τὰ τῶν προγόνων
ἀνδραγαθῆματι, καὶ ὑποσχόμενος μηδὲν αὐτῶν πράξειν ἀνάξιον

4 δούλον A. 10 τογγάνειν ἐκὶ A. 17 τῆς ὑστεραίας
ἀπώλοντο AB. 20 Πυθόμενοι δὲ — p. 105 v. 10 τῷ καιδί
προσήκτα Dionis excerptum Peirescianum 36. 23 αὐτῶν A.

ut pacatis temporibus fieri solet, spreto in motu fuerunt. quo cognito Carvilius Junio Bruto, Quinto Fabio patrem Rullum Maximum legatos decreverunt. ac Brutus Faliacos vicit, eorumque et caeterorum Tyrrenorum agros populatus est. sed Fabius, quod Samnites Campaniam infestare audiebat, propere ante patrem Roma profectus, cum aliquot eorum speculatores maturare abitum videret, omnes ibi hostes esse ratus ac fugere, ante patris adventum manus conserere properans, ut summ esset decus, nullo ordine processit; et in confertos hostes delapsus cum exercitu caesus esset, nisi nox supervenisset. multi etiam post praefixum perierunt, neque medicum neque quicquam valetudini curandae aptum habentes, quod impedimentis longe anteverterant, spe victoriae statim adipiscendae: ac nisi patrem eius in propinquo esse rati Samnites metu recessissent, omnino postridie quoque eos occidissent.

Quae cum in urbem nuntiata essent, magna indignatione orta, et consuli revocato die dicta, pater eius senex, tum suis tum maiorum suorum robis praeclare gestis commemoratis, filium nihil illis indignum

τὸν νῆδον, καὶ τὴν τοῦτου νεότητα πρὸς τὸ ἀτύχημα προβαλόμενος, τῆς ὀργῆς αὐτοῦς αὐτίκα παρέλυσεν. καὶ οἱ συννεξελθῶν μάχῃ τοὺς Σαυνίτας ἐνίκησε καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν εἶλε τὴν τε χεῖρα ἐπέβησε καὶ λείαν πολλὴν ἤλασε· καὶ τὰ μὲν αὐτῆς ἐδημοσίωσεν τὰ δὲ τοῖς στρατιώταις κατένευεν. διὰ τοι ταῦτα οἱ P 1368 Ῥωμαῖοι ἐκείνῳ τε ἐμεγάλυνον, καὶ τὸν νῆδον καὶ εἰς τὸ ἔπειτα ἀντὶ ὑπάτου ἄρξαι ἐκέλευσαν, ὑποστρατήγῳ καὶ τότε τῷ πατρὶ χρώμενον. καὶ ὃς πάντα μὲν αὐτὸς διέκει καὶ διεῖγε μηδὲν τοῦ γήρωος φειδόμενος, οὐ μέντοι καὶ ἔνδηλος ἦν δι' ἑαυτοῦ τὰ πρά-
10 γματα πράττειν, ἀλλὰ τὴν δόξαν τῶν ἔργων τῷ παιδὶ προσήπτε.

2. Μετὰ δὲ ταῦτα δημάρχων τινῶν χρεῶν ἀποκοπήν εἰσηγησαμένων, ἐπὶ μὴ καὶ παρὰ τῶν δυνιστῶν αὐτῆ ἐδίδοτο, ἰστασίασε τὸ πλῆθος· καὶ οὐ πρότερον τὰ τῆς σιάνσιως κατηνύσθη, ἕως πολέμοι τῇ πόλει ἐπέληθσαν. ἤρξαν δὲ τῶν πολέμων
15 οἱ Ταραντῖνοι, Τυρρηνοὺς καὶ Γαλάτας καὶ Σαυνίτας καὶ ἄλλους B προσεταιρισάμενοι πλείονας. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄλλους οἱ Ῥωμαῖοι συμβαλλόντες διαφόροις μάχαις ἐνίκησαν καὶ ὑπάτοις ἄλλοτε ἄλλοις· οἱ δὲ Ταραντῖνοι, καίτοι αὐτοὶ τὸν πόλεμον παρασκευάσαντες, ὅμως οὐπω πρὸς μάχην ἀντικατέστησαν φανερώς. ναυαγ-

8 δὲ BCW Dionis exc., ὡς P. αὐτῶς] αὐτῶς Dionis exc.
10 προσάπτων C. 11 δημάρχων — 13 το πλῆθος Dionis excerptum Vaticanum 42. 14 πόλεμοι ABC. 15 Τυρρηνοὺς — 16 πλείονας Dionis excerptum Ursinianum 144. 16 τοὺς μὲν ἄλλους] huc pertinere videtur Dionis excerptum Vaticanum 43.
18 οἱ δὲ Ταραντῖνοι — 19 ἀντικατέστησαν φανερώς Dionis excerptum Vaticanum 44. 19 ναυαγοῦντος — p. 106 v. 15 ἀποκλήνης Dionis excerptum Ursinianum 145.

FONTES. Cap. 2. Dionis Historiae Romanae libri deperdit: excerpta Vaticana 42 44 45 46 p. 166 sq., Ursiniana 144 145, Peirescianum 39: fragmentum libri noni apud grammaticum περί συντάξεως in Imm. Bekkeri Anecd. p. 158 v. 25.

facturum pollicitus, acceptamque ciadem aetati imputans, ira populi mitigata cum eo profectus Samnites victos castris exiit, agros vastavit, et praedam, quae magna erat, partim in aerarium rettulit, partim militibus distribuit. ea de causa cum ipsi Fabio honos est habitus, tum filio permissum ut etiam deinceps pro consule imperaret, tum quoque patre legato attens, qui nihil senectuti suae parcaens ipse administravit omnia, sed dissimulante, ut a filio acta esse viderentur.

2. Post haec cum tribuni plebis legem de novis tabulis rogarent, cui creditores intercesserunt, orta seditio non conquievit prius quam hostes orbem invaserunt. belli eius principium a Tarentinis ortum est, qui se Tyrrenibus Gallis Samnitibus et pluribus aliis coniunxerunt. at Romani caeteros per alios atque alios consules devicerunt: Tarentini autem, quamvis belli auctores, tamen aperte in aciem nondum descende-

χοῦντος δὲ Λουκίου Οὐαλλέρου, καὶ τριήρεις προσορμίσει
 βουληθέντος ἐς Τάραντα, ἐκεὶ ἀπῆγε ὅπη σὺν αὐταῖς ἀπεστάλῃ,
 φίλιον τὴν χώραν ἠγούμενος, οἱ Ταραντῖνοι κατ' αὐτῶν ὑποτο-
 πήσαντες τὸν Οὐαλλέρου πλεῖν ἐκ τοῦ συνειδότες ὧν ἔδραν, μετ'
 δρογῆς ἀνταγῆθησαν, καὶ προσπεσόντες αὐτῷ μηδὲν πολέμιον ἔ-
 λπίσαντι, κατέδυσαν ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ τοὺς
 C ἄλλοντας τοὺς μὲν καθείρξαν τοὺς δὲ καὶ ἀπέκτειναν. πυθόμενοι
 δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι ἠγανάκτησαν μὲν, πρέσβεις δ' ὁμῶς ἀπέ-
 στείλαν ἐπεγκαλοῦντες αὐτοῖς καὶ δίκας ἀπαιτοῦντας. οἱ δὲ οὐ
 μόνον αὐτοῖς οὐδὲν ἐπιεικὲς ἀπεκρίθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐτώθαζον, 10
 ὡς καὶ τὴν ἐσθῆτα τοῦ Λουκίου Ποστομίου τοῦ προέχοντος
 κηλιδῶσαι τῶν πρέσβιων. Θορόβου δὲ ἐπὶ ταύτῃ γενομένου, καὶ
 τῶν Ταραντῖνων ἐπικαγαζόντων, ὁ Ποστούμιος "γελῶτε" ἔφη,
 "γελῶτε ἕως ἕξεσθε ἑμῖν· κλαυσεῖσθε γὰρ ἐπὶ μακρότατον ὅταν
 τὴν ἐσθῆτα ταύτην τῷ αἵματι ἑμῶν ἀποκλύνητε." 15

Ἐπακλιθόντων οὖν τῶν πρέσβιων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πραχθέντα
 D μαθόντες ἤλγησαν, καὶ στρατιῦσαι ἐπὶ τοὺς Ταραντῖνους Λού-
 κιον Αἰμίλιον τὸν ὑπαιτον ἐψηφίσαντο. ἔς εἰς Τάραντα προσχω-
 ρήσας λόγους αὐτοῖς ἐπιτηδέλους ἐκεκμη, γαμῶν ἐπὶ τισὶ μετρίοις
 εἰρήνην αἰρήσεσθαι. οἱ δὲ ταῖς γνώμαις ἀλλήλοις ἠγανατώθησαν 20

1 Λούκιος Οὐαλλέρου ναυαρχῶν τοῖς Ῥωμαίοις καὶ σταλαῖς καὶ ἑπ'
 αὐτῶν Dio libro nono apud grammaticum περὶ συντάξεως in Imm.
 Bekkeri Anecd. p. 158 v. 25. προσορμήσει A. 2 ὅπη ABCW,
 ὅτι P. 8 δὲ om C. 11 ὡς καὶ τὴν — 15 ἀποκλύνητε
 Dionis excerptum Vaticanum 45. 12 "κηλιδῶσαι] ita alter e
 Regii et Colbertens: duo alii Regii κηδος δῶσαι" DUCANGEIUS.
 Dionis exc. ἐκηλιδῶσαι. 14 μακρότερον A. 18 "Αἰμίλιον] sic
 tres mss: alter codex apud Wolfium *Μαυλίον* habuit" DUCANGEIUS.
 nihil e Wolfii codicibus BC enotatum: sed p. 107 v. 5 margini C
 recens adscriptum *μαυλίος*. 19 εἰρήνην ἐπὶ τισὶ μετρίοις AB.

rant. caeterum L. Valerium classis praefectum, dum ibat quo missus
 erat, Tarenti appulsurum (eam enim urbem populi Romani amicam esse
 putabat), ex conscientia facinorum suorum contra se esse missum suspi-
 catus, iracunde impetu facto, nihil hostile metuentem cum multis aliis
 demerserunt: captos partim in carcerem coniecerunt, partim occiderunt,
 quo Romani audito, etsi graviter eam iniuriam forebant, tamen per le-
 gatos cum eis expostularunt: quibus non modo nihil aequi responsum
 est, sed etiam contumelia facta, L. Postumii legatorum principis veste
 sordibus inquinata. eam ob rem tumultu orto, ac Tarentinis cachinnan-
 tibus, Postumius "ridete" inquit, "ridete dum verba licet: nam longis-
 simo tempore plorabitis, cum vestem hanc sanguine vestro eluetis."

Eam contumeliam iniquis animis Romani ferentes bellum Tarenti-
 num L. Aemilio consuli decreverunt, qui cum eo appulisset, idoneis
 verbis animos eorum tentavit, aequis condicionibus pacem amplexuros
 ratus. sed dissensione inter civos orta, senioribus et divitibus pacem

καὶ τῶν μὲν πρεσβυτέρων καὶ εὐπόρων τὴν εὐχέην σπουδόντων, W II 43
 τῶν δ' ἐν ἡλικίᾳ καὶ ὀλίγα ἢ μηδὲν ἔχόντων πόλεμον αἰρουμένων,
 ἐκράτησαν οἱ νεώτεροι. φοβούμενοι δὲ ὅμως, τὸν Πύρρον τὸν
 Ἡπειρώτην εἰς συμμαχίαν ἐβουλεύσαντο προσκαλοῦσθαι, καὶ
 6 πρέσβεις αὐτῷ καὶ δῶρα πέπομφισαν. Αἰμίλιος δὲ ταῦτα μαθὼν
 τὴν χώραν αὐτῶν ἐληλάτει καὶ ἔφθειρεν. οἱ δὲ ἐπιξήλαθον μὲν,
 ἀλλ' ἐτράπησαν, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους τὴν τε χώραν αὐτῶν ἀδιῶς P I 369
 πορῆσαι καὶ τινα χειραίσουσαι φρούρια. πολλὴν δὲ τὴν τῶν
 ἀλόγων τοῦ Αἰμίλιου πεπομηχότος ἐπιμέλειαν, καὶ τινὰς τῶν
 10 δυνατωτέρων ἐλευθερώσαντος, οἱ Ταραντίνοι τὴν τε φιλανθρω-
 πίαν αὐτοῦ θαυμάσαντες, καὶ εἰς ἐλπίδας προαχθέντες σκοπῶν,
 ἄγειν τοῖς Ῥωμαίοις ἐκτιθήδειον ὄντα εἶλοντο στρατηγὸν αὐτοκρά-
 τορα. ἄρτι δ' οὗτος κειροτόνητο, καὶ Κινέας ὑπὸ τοῦ Πύρρου
 προπεμφθεὶς ἐμποδῶν τοῖς πρακτομένοις ἐγένετο. ὁ γὰρ Πύρρος
 15 τῆς καλουμένης βυσιλεύων Ἡπειρῶν φύσει ὡς τε δεξιότητι καὶ παι-
 δείας ἰσχυρὸς καὶ ἐμπειρὸς πάντων προέφερε, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ
 πλείστον τὸ μὲν εὐποίαις τὸ δὲ φόβῳ προσεπειοίητο. οὗτος B
 τοῦτον τοῖς τῶν Ταραντίων πρέσβεσιν ἐντυχῶν, Ἑρμαῖον τὴν
 συμμαχίαν ἤγησασθε, ἐκ πλείονος τῆς Σικελίας καὶ τῆς Καρχηδό-
 20 νος καὶ τῆς Σαρδουσίας ἐπίμμενος, ὁκνῶν δ' ὅμως αὐτὸς ἔχθρας
 πρὸς Ῥωμαίους προκατάξασθαι· καὶ βοηθήσειεν μὲν αὐτοῖς
 ἐπηγγεῖλατο, ἵνα δὲ μὴ ὑποπτευθῆι δι' ἄπειρ εἰρηται, οὐκ αὖτε

B τὴν om AB. 9 ἐπιμέλειαν] κρόνοιαν A. 14 ὁ γὰρ Πύρ-
 ρος — 17 προσεπειοίητο Dionis excerptum Peirescianum 39. 16 τῆς
 Ἑλληνικῆς B. 17 οὗτος τοῦτον — 21 προκατάξασθαι Dionis ex-
 cerptum Vaticanum 46. 20 ἔχθρας πρὸς Ῥωμαίους αὐτὸς AB.
 22 δὲ om C.

expetentibus, iuvenibus et his qui vel parum vel nihil habebant bellum
 flagitantibus, iuniorum sententia vicit, sed suis diffisi viribus Pyrrum
 Epirotam ad belli societatem arcessendum duxerunt, legatis et muneribus
 ad eum missis. quo Aemilius cognito agrum populatur et vastat,
 eosque in aciem egressos profligat, ut Romani deinceps impune praedas
 agerent et quaedam castella caperent. cum autem captivos diligenter
 curaret Aemilius et aliquot ex potentioribus dimisisset, Tarentini et
 humanitatem eius admirati et in spem pacis impetrandae erecti Agidem
 Romanis amicum ducem cum summo imperio creaverunt, qui cum vix
 magistratum iniisset, Cineas a Pyrrho praemisans eam rem impediit.
 nam Pyrrhus Epiri rex, tum togenni dexteritate tum institutionis accu-
 ratione tum usu rerum omnibus praestans, maxima Graeciae parte vel
 beneficiis vel terrore sibi adiuncta, Tarentinorum societatem peroppo-
 tunam sibi fore existimans, cum longo iam tempore Siciliam Carthagi-
 nem et Sardiniam subigere cuperet, et tamen Romanos armis lacessere
 vereretur, legatis auxilia pollicitus est. sed ne ob loca quae diximus.

αὐτίκα ἀνακομισθῆσεσθαι ἔφη, καὶ ἐν ταῖς συνθήκαις προστε-
θῆναι πεποίηκε τὸ μὴ περαιτέρω τῆς χρείας ἐν τῇ Ἰταλίᾳ παρ'
αὐτῶν κατασχεθῆναι. συνθήμενος δὲ ταῦτα, τοὺς μὲν πλείους
τῶν πρόβειων ὡς τὰ στρατεύματα αὐτῷ συμπαρασκευάσσοντας ἐν
C Ὀμηρεῖα κατέλαβεν, ἄλλους δ' ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν Κινυρῆαν προέπειπε ἕ-
σθαι στρατῷ. ἐλθόντων δ' αὐτῶν οἱ Ταραντῖνοι θαρσύναντες
τῶν τε καταλλαγῶν τῶν πρὸς Ῥωμαίους ἀπέσχοντο, καὶ τὸν Ἄγιν
παύσαντες τῆς στρατηγίας ἕνα τῶν πρόβειων χειροτόνησαν στρα-
τηγόν. μετ' οὐ πολὺ δὲ Μίλων ὑπὸ τοῦ Πύρρου σὺν δυνάμει
πεμφθεὶς τὴν τε ἀκρόπολιν αὐτῶν ἐς τὴν ἐκείνου ὑποδοχὴν κατεί- 10
λήφει καὶ τὴν τοῦ τείχους φρουρὰν ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησατο. καὶ
οἱ Ταραντῖνοι ἐπὶ ταῦτοις ἔχαιρον, ὡς μήτε φρουρεῖν μήτ' ἄλλο
τι ἐπίπονον ὑπομένειν ἀναγκαζόμενοι, καὶ αὐτοῖς τροφὰς ἐχορή-
γουν καὶ τῷ Πύρρῳ χρήματα ἐπιμνον.

D Ὁ οὖν Αἰμίλιος τίως μὲν κατὰ χώραν ἕμενεν, ἐπεὶ δὲ τοὺς 15
τε Πυρρῆους ἤκοντας ἔγνω, καὶ διὰ τὸν χειμῶνα προσκαρτερεῖν
οὐχ οἶός τε ἦν, ἐς Ἀπουλίαν ὤρμησεν. οἱ δὲ Ταραντῖνοι ἐν τινι
στενοπέτρῳ χωρίῳ, δι' οὗ διελθεῖν ἀνάγκη εἶχε, λοχίσαντες,
ἄπορον αὐτῷ τὴν πορείαν ἐποιοῦν τοξείμασιν ἀκοντίσμασι τε καὶ
σφενδονήμασιν. ὁ δὲ τοὺς ἀχμαλώτους σφῶν, οὓς ἐπήγετο, 20
προήγαγε. φοβηθέντες δ' οἱ Ταραντῖνοι μὴ τοὺς σφειτέρους
ἀντὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπολέσωσιν, ἐπάσαντο.

4 συμπαρασκευάσσοντας ABCW, συμπαρασκευάζοντας P. 5 κινυ-
ρεῖα B. προέπειπε τῷ στρατῷ legendum existimat Niebuhrus
Historiae Romanae T. 3 p. 523 adnot. 775. 7 τε om A.
16 προσκαρτερεῖν om C. 21 δὲ B.

suspectus esset, se statim rediturum esse domum dixit, et in foederibus
exceptis ne diutius quam opus esset ab eis in Italia detineretur. haec
pactus maiorem legatorum partem, ut in colligendo milite operam nava-
tuos, obsidum vice retinuit: paucos et Clusam cum exercitu praemisit.
quorum adventu confirmati Tarentini pacificatione repudiata imperium
Agidi abrogatum uni ex legatis detulerunt. non multo post Milonem
cum exercitu ad arcem in adventum suum occupandam et moenia custo-
dienda misit Pyrrhus. gratum id Tarentinis fuit, quod neque in prae-
sidiis esse neque quicquam laboris capere cogerantur. itaque militi
cibaria praebuerunt, Pyrrho pecuniam miserunt.

Aemilius, qui ad id tempus in castris se tenuerat, Pyrrhi militum
adventu cognito, cum per hiemem oppugnare urbem non posset, in Apu-
liam abire statuit. sed cum Tarentini angustis quibusdam faucibus oc-
cupatis, per quas transire necesse habebat, iter ei sagittis iaculis et
fundis interclusissent, captivos eorum praemisit. illi vero veriti ne suos
pro Romanis conficerent, destiterunt.

Ὁ δὲ Πύρρος οὐδὲ τὸ λαὸν ἀναμένεας ἀπέηκε, στρατεύματά τε
 πολλὰ καὶ ἑκκρεῖτον ἐπαγόμενος καὶ ἑλέφαντας εἰκοσι, ζῶα μῆκος
 πρότερον τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὀφθέντα· ὅθεν ἑξεκλήσσοντο καὶ
 ἐθαύμαζον. χειμῶνι δὲ περιπεσὼν τὸ Ἴόνιον περαιούμενος πολ- P I 370
 5 λὸς ἀπώλεσε τοῦ στρατεύματος, οἱ δὲ λοιποὶ τῷ κλύδωνι ἐκε-
 δάσθησαν. μόλις δ' οὖν πεζεύσας ἤλθεν εἰς Τάραντα. καὶ
 αὐτίκα τοὺς μὲν ἀκμάζοντας τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις συνέταξεν,
 ὅπως μὴ καθ' ἑαυτοὺς λελοχισμένοι νεωτερίσωσι, καὶ τὸ θάλασσαν
 ἔκλεισε, τάχα διὰ τὸν πόλεμον, ὅπως μὴ ἐς αὐτὸ συναρχόμενοι
 10 νεοχμῶσασί τι, ἀπέπειε δ' αὐτοῖς καὶ πρὸς συμπόσια καὶ κώμους
 ἀτροφέεσθαι, καὶ τοὺς νεωτέρους ἐν τοῖς ὅλοις ἀσκέεσθαι ἐκέ-
 λυεν ἢ διαμερεῖν κατὰ τὴν ἀγοράν. ὥς δὲ τινες ἀχθόμενοι W II 44
 τοῦτοις ὑπεχώρησαν, φρουροὺς ἐκ τῶν οἰκίων κατέστησεν, ὥστε
 μηδένα ἐξεῖναι τῆς πόλεως. οἱ δὲ τοῦτοις τε καὶ τῇ χορηγίᾳ τῶν B
 15 τροφῶν βαρυνόμενοι, καὶ τοὺς δορυφόρους εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν
 ἀναγκαζόμενοι δέχεσθαι, μετεγίνωσκον, δεσπότην καὶ οὐχὶ συμ-
 μάχου τοῦ Πύρρου πειρώμενοι. ὁ δὲ διὰ ταῦτα μὴ πρὸς τοὺς
 Ῥωμαίους ἀποκλίνωσι φοβηθεῖς, τῶν τὰ πολιτικὰ δυναμένων
 πράττειν καὶ προστατεῖν τοῦ ὅμιλου τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἠπειρὸν
 20 πρὸς τὸν νῆδον ἐπὶ τισὶ προφάσειν ἔκρινε, τοὺς δὲ καὶ ἀφανῶς
 διώλλυν. Ἀριστάρχον δὲ τινα ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν Ταραντίνων
 ἔξεταζόμενον καὶ εἰπεῖν πιθανώτατον προσηταιρίσατο, ἵν' ὕπο-

I οὐδὲ τὸ λαὸν ἀναμένεας] Dionis exc. Vatic. 46 extr. 10 νεο-
 χμῶσασί τι, additis ab alicuius manu καὶ μετακοσμήσασιν ἢ μετακινή-
 σωσι, A. 15 post δορυφόρους PW add αὐτῶν, om AB.
 22 πιθανώτατον C, πιθανότατον PW.

At Pyrrhus, vero non exspectato, cum magno lectissimoque exer-
 citu et viginti elephantis, quae animalia non prius in Italia conspecta
 stuporem et admirationem hominibus attulerunt, dum Ionium traiecit,
 tempestate orta, multis amissis, caeteris dissipatis, pedestri itinere Ta-
 rentum aegre peruenit. ac pubem statim suis militibus inseruit, ne se-
 orsim instructi belli tempore novis rebus staderent. eademque foras
 de causa theatrum clausit, et conviviorum comissionumque coetibus
 interdicitis adollescentes aut in armis exerceri aut per totos dies in foro
 agere iussit. quarum rerum molestia quibusdam se subducentibus, suos
 portis praefecit, qui neminem extra paterentur. his igitur rebus et
 commentus suppeditatione et satellitum in aedes receptione oneratos
 sora paenitentia Tarentinos invasit, quod non socium sed dominum ac-
 civissent. Pyrrhus vero, ne ad Romanos his de causis inclinarent veri-
 tatis, rei publicae gerendae tractandoque populo idoneos partim per cau-
 sas aliquas in Epirum ad filium misit, partim clam sustulit. Aristarchom
 vero summum apud illos virum et eloquentia praestantem sibi concilia-

πιος τῷ δήμῳ ὡς τὰ τοῦ Πύρρου φρονῶν γένηται· ὡς δ' ἔτι
 C πιστεύον ἐκείνῳ τὸ πλῆθος ἰάρα, ἐκμυεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἠπειρον.
 καὶ ὃς ἀντιπεῖν μὴ θαρρῶν ἐξέκλευσε μὲν, ἐς δὲ τὴν Ἑρώμην
 ἀφίκετο.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ὁ Πύρρος τοῖς Ταραντίνους ἔποιε· (3) δ
 οἱ δ' ἐν τῇ Ἑρώμῃ μαθόντες τὸν Πύρρον ἰδόντα εἰς Τάραντα
 κατέδρισαν, τῷ τε ἐκπεπολιμαῖσθαι τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ αὐτοῖς καὶ
 τῷ θρυλλεῖσθαι ἐκείνον εὐπάλειμόν τε τυγχάνειν καὶ δύναμιν ἔχειν
 ἀναραγώνιστον. στρατιώτας τε οὖν κατέλεγον καὶ χρήματα
 ἠθροίζον φρονούσας τε ἐς τὰς συμμαχίδας πόλεις διέτιμιπον ἵνα 10
 μὴ καὶ ἑκείναι ἀποσταῖσι, καὶ τινὰς προαισθημένοι νεκτεριοῦντας,
 τοὺς πρώτους αὐτῶν ἐκόλασαν. καὶ τινες τῶν Πραινεστινηῶν ἐς
 D τὴν Ἑρώμην ἀχθέντες περὶ δειλὴν θύραν εἰς τοὺς Θησαυρούς ἐπὶ
 φυλακῇ ἐνεβλήθησαν, καὶ τινες αὐτοῖς ἐκ τούτου χρησμοὺς ἐκπε-
 πλήρωτο· ἐχρήσθη γὰρ αὐτοῖς ποτε ὅτι τοὺς τῶν Ῥωμαίων 15
 καθέξουσι Θησαυρούς. καὶ ὁ μὲν χρησμοὺς εἰς τοῦτο ἀπέβη,
 ἐκείνοι δὲ γε ἀπώλοντο.

Οὐαλλήριον δὲ Λαουίνιον ἐπὶ τὸν Πύρρον καὶ τοὺς Ταραν-
 τίνους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀπειστάλασαι, καὶ τι καὶ
 ἐν τῷ ἄστει τοῦ στρατεύματος κατέσχον. ὁ γοῦν Λαουίνιος εὐθὺς 20
 ἐξεστράτευσεν, ἵνα πορρωτάτως τὸν πόλεμον τῆς οἰκίας ποιήσεται·

8 ὃς AC, ὃς PW. δὲ om C. 6 οἱ δ' ἐν τῇ Ἑρώμῃ —
 9 ἀναραγώνιστον Dionis excerptum Vaticanum 47. 7 κατέδρι-
 σαν post Τάραντα B, ante μαθόντες PW. 10 συμμαχίδας C.
 17 ὃς γε ABCW, δὲ καὶ P. 18 Λαουίνιος] Laevinum. cf. Nie-
 buhrri Hist. Rom. 3 p. 555. 21 ποιήσεται A.

Fontes. Cop. 3. Dionis Historiae Romanae libri desperditi:
 excerpta Vaticana 47 48 49 p. 170 sq.

vit, ut ob suam familiaritatem populo suspectus esset. sed cum et
 nihilominus fidem esse carneret, in Epirum ire inessit. qui cum refragari
 non auderet, se illo navigaturum simulans Romam est profectus.

Quae cum Tarentini agerentur, (3) Romani Pyrrhi adventu minime
 laeti, tum quod Italiam infectam haberent, tum quod illum bellicosum et
 invictis manitum esse copiis fama ferebat, delectibus habitis coactaque
 pecunia sociis civitatibus praesidia imposuerunt, ne illas quoque dedica-
 rent; et quas novis rebus studere velle praesenserant, earum principes
 multarunt. Praenestinos autem quosdam, vesperi in urbem adductos,
 aenario custodiae causa incluserunt: quo factum est ut vetus oraculum
 quoddam impleretur, quo praedictum fuerat illos Romanum aenarium oc-
 cupaturos; cuius hic eventus fuit, ut ibi necarentur.

Contra Pyrrhum ac Tarentinos eorumque socios Valerium Laevi-
 num miserunt, parte exercitus in urbe praesidii causa retenta. is sta-
 tim Roma profectus est, ut bellum quam longissimè e patria gereret et

καὶ τὸν Πύρρον καταπλήξεν ἤλπισεν, εἰ αὐτοῖς ἐθέλονται ἐπίοιεν, οὗς ἐκείνος πολιορκεῖν προσεδόκησε. καὶ ἀπιὼν χωρεῖν τι τῶν P 1371
 Λευκανῶν εἶλεν ἰσχυρὸν καὶ ἐπίκαιρον, καὶ δύνάμιν τινα ἐν τῇ
 Λευκανίᾳ κατέλιπεν, εἰρξουσῶν αὐτοὺς τοῦ ἐπαρηΐξαι τοῖς ἐν-
 5 αὐτοῖς.

Καὶ ὁ Πύρρος μισθῶν πλησιάζοντα τὸν Λαουόνιον προεξ-
 ὤρμησε, καὶ στρατοπεδευσάμενος τρέβειν ἤθιλε τὸν καιρὸν, ἀνα-
 μένων τοὺς συμμαχήσοντας. καὶ τῷ Λαουόνιῳ ἐπέστειλεν ὑπερ-
 ηφανῶς, ὡς καταπλήξων αὐτόν· εἶχε δὲ ἡ γραφὴ ὡδε. "Βασιλεὺς
 10 Πύρρος Λαουόνιῳ χαίρειν. πυνθάνομαι σε στρατεύμα ἐπὶ Τα-
 ραντίνους ἔχειν. τὸ μὲν οὖν ἀπόπεμψον, αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων
 ἔχε πρὸς ἐμέ· δικάσω γὰρ ὑμῖν ἐγὼ εἴ τι ἀλλήλοις ἐγκαλεῖτε, καὶ
 ἄκοντας τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκάσω." Λαουόνιος δὲ τὰδε τῷ B
 Πύρρῳ ἀντέγραψε. "Πάνυ μοι δοκεῖς ὦ Πύρρε τετυφῶσθαι,
 15 δικαστὴν ἡμῖν ἑαυτὸν καθιστᾶς καὶ Ταραντίνους πρὶν δίκην ἡμῖν
 ὑποσχεῖν διὰ καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπεραιώθης. ἤξω τε οὖν
 μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν καὶ παρὰ
 Ταραντίνων καὶ παρὰ σοῦ λήψομαι. τί γὰρ δεῖ μοι λήρον καὶ φλυα-
 ρίας, ἔξδν παρὰ τῷ Ἄρει τῷ προπάτορι ἡμῶν κριθῆναι;" τοιαῦτα
 20 ἀντεπιστελλας ἠπέλεγτο, καὶ ἠύλισατο διὰ μέσου τὸ ρέυμα τοῦ ἐκεί
 ποταμοῦ ποιησάμενος. κατασκόπους τέ τινας συλλαβῶν, δεῖξας
 τὴν δύνάμειν αὐτοῖς καὶ ἐπειτῶν πολλαπλασίαν ἄλλην ἔχειν, ἀπέπεμ-

1 ἐπίοιεν] ἐπίδοιεν B corr. 6 τὸν λαουόνιον πλησιάζοντα AB.
 7 στρατευσάμενος A. 11 μετόλιγον A. 16 τὴν altarum om A.
 20 ἐπέλεγτο, corr ἐπέλεγτο, C. ρέυμα τοῦ om C.

terrorem Pyrrho incuteret, qui ab his ultro laceraretur quorum se moe-
 dia oppugnaturum opinabatur. captoque munito et opportuno castello
 praesidium in Lucania reliquit, ne ad hostes se conferrent.

Pyrrhus Laevini adventu cognito, eductis in castra copiis tempus
 terere dum auxilia convenissent cupiens, superbas et minaces Laevino
 litteras scripsit in hanc sententiam "rex Pyrrhus Laevino salutem, audio
 te exercitum contra Tarentinos adducere. caeterum eo dimisso ipse
 cum paucis ad me venito: nam si qua inter vos controversia est, ego
 ius vobis dicam, et invito ea quae aequae sunt praestare cogam." ei
 Laevinus hoc modo respondit "omnino mihi, Pyrrho, insanire videris, qui
 te inter nos et Tarentinos iudicem constituas, priusquam nobis poenas
 dederis ingressus in Italiam tui. itaque cum toto exercitu veniam et
 de te et Tarentinis poenas sumam. quid enim verbis et nugis mihi
 opus est, cum Marte iudice, auctore nostri generis, causam disceptare
 liceat?" hoc responso dato properat; et flumine interiecto castris posi-
 tis speculatores aliquot comprehendit: quos per castra circumductos, se-
 que alium longe maiorem habere exercitum gloriatus, dimisit. quo facto

- C φεν. ἐπὶ τούτοις ὁ Πύρρος καταπλαγείς οὐ μάχεσθαι ἤθελεν, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐπω τινὲς συνήλθον αὐτῷ, ἐπιλείψειν τε
 W II 45 τοῖς Ῥωμαίοις τὰ ἐπιτήδεια ἤλιπεν ἐν πολεμικῇ διαίτῳσι. ταῦτα δὲ καὶ ὁ Λαουίντιος λογιζόμενος ἔσπευδε συμμιῆσαι. τῶν δὲ στρατιωτῶν πρὸς τὴν τοῦ Πύρρου γῆμην καὶ διὰ τοὺς ἐλέφαντας 5 ἐκπεπληγμένων, συγκαλίσας αὐτούς πολλὰ πρὸς θάρσος παρακαλοῦντα ἐδημηγόρησε, καὶ παρεσκευάζετο καὶ ἄκοντι τῷ Πύρρῳ συμμιῆσαι. ὁ δὲ γνώμην μὲν οὐκ εἶχε μάχεσθαι, ὅπως δὲ μὴ δόξῃ τοὺς Ῥωμαίους φοβείσθαι, καὶ αὐτὸς τοῖς οἰκείοις διαλεχθεὶς ἐπώτρυνεν εἰς τὸν πόλεμον. Λαουίντιος δὲ τὸν ποταμὸν 10 πειράμενος κατὰ τὸ στρατόπεδον διαβῆναι ἐκωλύθη. ἐπαναγαγὼν δὲ οὖν αὐτὸς μὲν κατὰ χώραν μετὰ τοῦ πεζοῦ ἔμεινε, τοὺς δ' ἵππους ὡς ἐπὶ λίαν τάχα τινα ἔπεμψεν, ἐντειλάμενος πύρρῳ ποι βαδίσαντας περαιωθῆναι. καὶ οὕτως ἐκείνοι τε κατὰ νότου τοῖς πολεμίοις προσέπεσον ἀπροσδόκητοι, καὶ ὁ Λαουίντιος τραχηλίνων 15 αὐτῶν τῶν τε ποταμῶν δίεβη καὶ τῆς μάχης συνεπέλαβετο. φεύγουσιν οὖν τοῖς ἑαυτοῦ ὁ Πύρρος ἐλικουρήσας τραχύντα τὸν ἵππον ἀπέβαλε, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς τεθνημέναι. καὶ τούτου τῶν μὲν ἀδυσμησάντων, τῶν δὲ καταφρονησάντων, τὸ ἔργον ἡλλοίωτο. συνεῖς δὲ τοῦτο τὴν μὲν στολὴν ἐκπρεπιστέραν τῶν ἄλλων οὖσαν 20
- P I 372 ἔδωκε Μεγακλεῖ, κελύσας ἐνδύσαι αὐτὴν καὶ πανταχόσε περιελαύνειν, ὅπως σώζεσθαι αὐτὸν νομίσαντες οἱ μὲν ἐναντίοι πρὸς δέος οἱ δ' οἰκίῳ πρὸς θάρσος ἀφίκωνται, αὐτὸς δὲ στειλάμενος

1 ἐπὶ] καὶ ἐπὶ A. 4 ἔσπευδε AB, ἔσπευσε PW. ἔσπευδε —
 6 ἐκπεπληγμένων om C. 6 παρακαλοῦντα om B. 10 εἰς
 τὸν πόλεμον om C. 20 τῆν] τοῖς C.

perculus Pyrrhus pugnam detrectavit, tum quod foederati eius nondum convenissent, tum quod Romanos in hostili agro commeatas penuria laboraturos sperabat. eadem Laevinus quoque reputans configere quam primum statuit; et quia milites et Pyrrhi famam et elephantes timebant, convocato exercitu et longa oratione ad confirmandos militum animos habita ita parat ut cum Pyrrho vel invito pugnaturus. qui quamvis a pugna abhorreret, tamen ne Romanos formidare videretur, et ipse milites suos ad pugnam cohortatus, Laevinum flumen iuxta castra transire conantem prohibuit. is igitur cum peditatu ibi se continens, equitibus per speciem praedae petendae ablegatis, mandat ut longe proveci traiffiant. qui cum ex improviso terga hostium invaissent et ordines turbassent, Laevinus amne superato praelium et ipse init. sed Pyrrhus dum suis fugientibus suppetias venit, equo ex vulnere amisso, pericissis putabatur: unde Epirotis animi imminuti sunt, Romanis creverunt, mutata praelii facie. quo rex intellecto vestem insignem dat Megaceli induendam, eumque passim circumvehi iubet, ut se vivere arbitrati hostes terrerentur, sui confirmarentur. ipse privati habitu cum toto exercitu,

ιδιωτικῶς συνμίξεν αὐτοῖς κατὰ τῷ στρατῷ πλὴν ἐλεφάντων,
καὶ τοῖς ἀει πονουμένοις ἐπαμύνων πλείστον τοὺς σφετέρους ὠφέ-
λησι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐπὶ πολὺ τῆς ἡμέρας ἰσορροπῶς ἐμά-
χοντο, ὡς δὲ τὸν Μεγακλέα τις ἀποκτείνουσ ᾤθη τὸν Πύρρον
5 ἀπεκτονέουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις δόκῃσιν τούτου παρέσχευ, οἳ τε
Ῥωμαῖοι ἐπιφρώσθησαν καὶ οἱ ἐναντίοι ἐπέδοσαν. γνοὺς δὲ ὁ
Πύρρος τὸ γινόμενον, τὸν πῖλον ἀπέρριψε καὶ γυνῆ τῇ κεφαλῇ
περιέει· καὶ εἰς τοῦναντίον περίστη ἡ μάχη. Ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ
Λιουότιος, καὶ ἰππέας ἔχων ἐνεθρεύοντάς πον τῆς μάχης ἐκτός, B
10 κατὰ νότου προσπεισὶν αὐτοὺς τοῖς πολεμίοις ἐπέλευσε. πρὸς
τοῦτο δὲ ἀντιστρατηγῶν ὁ Πύρρος τὸ σημεῖον τοῖς ἐλέφασιν
ἤγει· ἐνθα ἕκ τε τῆς τῶν θηρίων θέας ἀλλοκότου οὔσης καὶ τῆς
βοῆς φρικώδους, καὶ ἐκ τοῦ τῶν ὄπλων πυτάγου ὃν οἱ ἐπιβεβη-
κότις ἔποδον ἐν τοῖς πύργοις φερόμενοι, αὐτοὶ τε οἱ Ῥωμαῖοι
15 ἔξεπλάγησαν, καὶ οἱ σφῶν ἵπποι ἐκταραχθέντες οἱ μὲν ἀποσειώ-
μενοι τοὺς ἀναβάτας οἱ δὲ καὶ φέροντες ἔφενγον. ἀθνηψῆσαν οὖν
ἐκ τούτων τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐγράπετο στράτευμα, καὶ φεύγοντες
ἀγρησῦντο οἱ μὲν πυρὰ τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἀνδρῶν τοῖς ἐπὶ τῶν
ἐλεφάντων, οἱ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν θηρίων ταῖς προσβοσκίαι
20 καὶ τοῖς κέρμασιν ἢ ὀδοῦσι φθιρόντων πολλούς· καὶ τοῖς ποσὶ δὲ C
οὐ μείους κατηλῶν συμπατουμένους. καὶ οἱ ἰππεῖς δὲ ἐφεπόμε-
νοι πολλοὺς ἐφθίρον· οὐδ' ἂν ὑπελείφθη τις, εἰ μὴ ἐλέγας

2 ἐπαμύνων AC, ἀπαμύνων PW. 6 γνοὺς δὲ — 8 ἡ μάχη
Dionis excerptum Vaticanum 48. 7 γυνῆ] οὐμῆ C. 9 ἐκτός]
πυτάτος A. 20 ἢ] ἡ καὶ A. 21 οὐ μείους] ὁμοίως, corr
ὁμοίως, A. κατηλῶν AC, κατηλῶσιν in Wolfii notis.
22 ὑπελείφθη τις AB, ὑπελείφθη C, εἰς ὑπελείφθη PW.

elephantis exceptis, in Romanos invehitur, et ubique laborantibus suc-
currens suos multum iuvat. pugna igitur initio magna diei parte an-
ceps fuit, donec quidam Megacles occiso, se Pyrrhum occidisse ratus,
effecit ut hostes idem crederent. tum vero et Romanis aucti sunt animi,
et hostes cesserunt. Pyrrhus autem abiecto pileo, nudo capite circumiens,
pugnae fortunam mutavit: et cum Laevinus equites, quos extra aciem
in insidiis habebat, a tergo in hostes incurrere iussisset, signum ele-
phantis sustulit. ibi ex inusitato belluarum conspectu et horrendo bar-
ritu armorumque sonitu, quem qui in turribus ferebantur edebant, tum
ipsi Romani perterriti sunt, tum equi perturbati sesores partim excu-
tientes partim vehementes fugerunt. itaque abiectis animis in fugam versi
partim a viris qui in elephantorum turribus erant occidebantur, partim
ab ipsis belluarum manibus et dentibus multi conficiebantur, neque pau-
ciores pedibus illarum proterebantur. multos etiam equites insecuti
sustulerunt: neque ullas evasisset, nisi elephante vulnere accepto et

τρωθεὶς αὐτὸς τε ἐσφάδαζεν ἐκ τοῦ τρωάματος, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τὰς ἐκείνου βοὰς ἐταράσσοντο. διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Πύρρος ἐπέσχε τὴν δίοξιν, καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι διαβεβηκότες τὸν ποταμὸν εἰς Ἄπουλιν πόλιν τιὰ ἀπεσώθησαν. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν τοῦ Πύρρου στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων πεπτώκασιν, ὥστε συγχαιρόντων αὐτῷ τῆς νίκης τινῶν "εἰ καὶ ἀδίδις ποτε ὁμοίως" ἔφη "κρα-
 D τήσομεν, ἀπολούμεθα." τοὺς μὲντοι Ῥωμαίους καὶ νικηθέντας ἐθαύμασεν, εἰπὼν ὅτι "τὴν οἰκουμένην ἔν πῦσαν χειρωσάμην, εἰ Ῥωμαίων ἐβασίλευον."

Ἐο μὲν οὖν Πύρρος ἐπὶ τῇ νικῇ μέγα ἔσχηκεν ὄνομα, καὶ 10 πολλοὶ αὐτῷ προσχώρησαν, οἳ τε σίμμαχοι ἀφίκοιντο πρὸς αὐτόν·
 W II 46 οἷς ἄλλα ἐπιτιμήσας διὰ τὴν μέλλουσαν, τῶν σκόλων μετέδωκεν·
 (4) οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἤλγησαν ἐπὶ τῇ ἡττῇ, τῷ δὲ γε Λαονίνῳ στρατεύματι κέμψαν, καὶ τὸν Τιβέριον ἐκ τῶν Τυρσηνῶν μετε-
 πέμψαντο, καὶ τὴν πόλιν διὰ φυλακῆς ἐποίησαντο, πυνθανόμε- 15
 νοι ἐπ' αὐτὴν τὸν Πύρρον ἐπέγεισθαι. ὁ μὲντοι Λαονίνος τοὺς οἰκίους τε τρωματίας ἐξακισάμενος, καὶ τοὺς σκεδασθέντας
 P I 373 συναγαγὼν, ἤδη καὶ τῶν ἐκ Ῥώμης πεμφθέντων ἀφικομένων, τὸν Πύρρον παρεπόμενος ἐλόπει· καὶ τὴν Καπύην μυθῶν ἐλεῖν γλιχόμενον, προκατέλαβεν καὶ ἐφύλαξεν. ἀμαρτῶν δ' ἐκείνης ἐ 20

5 συγχαιρόντων — 9 ἐβασίλευον Dionis excerptum Vaticanum 48.
 8 χειρωσάμην om C. 10 Ἐο μὲν οὖν — 12 τῶν σκόλων μετέδω-
 κεν Dionis excerptum Vaticanum 49.

FOENTES. Cap. 4. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptis Vaticanae 50—54 p. 172 sq., Ursiniana 146, et quod ex Florilegio Vaticano A. Maius edidit excerptum 36, Scriptorum veterum nouae collectionis vol. 2 p. 538.

ipso perturbatus esset, et barritu suo caeteros turbasset, nam cum ea de causa Pyrrhus a persequendo destitisset, Romani flumine superato in urbem quandam Apuliae pervenerunt. multi etiam ex Pyrrhi militibus et ducibus ceciderunt. quare cum ei quidam victoriam gratularentur, "si demum" inquit "ita vicerimus, actum de nobis erit." et Romanos quamvis victos admiratus "si Romanis" ait "imperarem, universum orbem subiugarem."

Ex ea victoria magnum nomen Pyrrhus adeptus est, ac multi se ad eum contulerunt. sociis, cum venissent, ob meram nonnihil castigatis partem manubiarum dedit. (4) qui Romae erant ob acceptam cladem maesti Laevino supplementum miserunt, et Tiberio ex Sicilia revocato urbem praesidiis firmarunt: nam Pyrrhum ad eam tendere audierant. Laevinus vero saucis curatis et dispersis recollectis, acceptisque missis ex urbe militibus, Pyrrhum assectando vexavit; et Capuam, cuius illum capiendas esse cupidum audierat, occupatam defendit. eo consilio

Πύρρος ἐπὶ τὴν Νεάπολιν ὤρμησεν. ὡς δ' οὐδὲν οὐδ' ἐν αὐτῇ
 δρᾶσαι ἴσχυσε, σπεύδων τὴν Ῥώμην καταλαβεῖν καὶ διὰ τῆς
 Τυρσηίδος παριῶν ὡς κάκεινους προσλάβοι, ἐπεὶ ἔμαθεν αὐτοῦς
 τε τοῖς Ῥωμαίοις ὁμολογίας πεποιημένους καὶ τὸν Τιβέριον αὐτῶ
 5 ἀντιπροσίδντα τὸν τε Λαουόντιον ἐφεπόμενον, ἐφοβήθη μὴ ὑπ'
 αὐτῶν πανταχόθεν ἐν χωρίοις ἀγνώστοις ἀποληφθῆ, καὶ περαι-
 τέρω οὐ προεχώρησεν. ὡς δὲ ἀναχωροῦντι καὶ γενομένῳ περὶ
 Καμπανίαν ὁ Λαουόντιος ἐπεφάνη, καὶ τὸ στρατεύμα αὐτοῦ πολλῶ
 πλείον τοῦ πρόσθεν ἦν, ὕδρας ἔφη δίκην τὰ στρατόπεδα τῶν
 10 Ῥωμαίων κοπιόμενοι ἀνυφύεσθαι. καὶ ἀντιπαρετάξατο μὲν, οὐκ
 ἐμαχέσατο δέ, διτι ἐκέλευσεν, ὡς καταπλήξων πρὸ τῆς συμποκῆς
 τοὺς Ῥωμαίους, τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας τὰς ἀσπίδας τοῖς δόρασι
 πλῆξαντας ἐκβοῆσαι καὶ τοὺς σαλπικτάς καὶ τοὺς ἐλέφαντας
 15 γῆραι τοὺς τοῦ Πύρρου, οὐκέτι ἠθέλησε συμμῖξαι, ἀλλ' ὡς
 δυνισερῶν ἐπατήγαγε. καὶ ἀφίκετο ἐς Τύραντα. ἔνθα πρόσβεις
 τῶν Ῥωμαίων ὑπὲρ τῶν υλχυμαλώτων ἀφίκοντο ἄλλοι τε καὶ ὁ
 Φαβρίκιος. οὗς φιλοτίμως ἐξένισε καὶ ἐδεξιώσατο, ἐλπίσας αὐ-
 τοὺς σπείσασθαι καὶ ὁμολογίαν ὡς ἤττημένους ποιήσασθαι. τοῦ
 20 δὲ Φαβρίκιου τοὺς ἐυλωκότους ἐν τῇ μάχῃ κομίσασθαι αἰτοῦντος

1 δ' ABCW, om P. 2 τῆς om A. 5 ἐφοβήθη — 6 ἀπο-
 ληφθῆ Dionis excerptum Vaticanum 50. ἐφοβήθη ABC Dionis
 exc., ἐφοβίσθη P, ἐφοβήθη W. 7 προσχώρησεν A. ὡς δὲ —
 11 ἐμαχέσατο δέ Dionis excerptum Vaticanum 51. 9 ἦν om C.
 16 ἐνθα πρόσβεις — 19 ποιήσασθαι Dionis excerptum Ursinianum
 146. 19 τοῦ δὲ Φαβρίκιου — p. 116 v. 4 μεταχειρίζεται Dio-
 nis excerptum Vaticanum 51.

frustratus Pyrrhus Neapolim contendit. qua cum potiri non posset, ad
 Roman occupandam properans et per Etruriam transiens ut eam quo-
 que gentem sibi adiungeret, ubi eos cum Romanis foedus percussisse
 didicit et Tiberium sibi obviam ire, Laevinum a tergo sequi, ne ab eis
 in regione ignota circumveniretur timens ulterius non est progressus.
 ut vero recedenti et Campaniae fines ingresso Laevinus cum exercitu
 longe maiore quam prius habuerat se ostendit, "hydrae instar" inquit
 "Romanorum legiones caesse renascuntur." et aciem instruxit ille qui-
 dem, sed non commisit praelium. nam cum suos milites clipeos hastas
 pulsantes clamorem tollere et classica canere et elefantos barrire inas-
 set, ut Romanos ante congressum perterrefaceret, illi autem longe ferocius
 reclamassent, ut ipsius milites consternarentur, pugnam inire, sacra in-
 auspicata causatus, noluit. sed Tarentum rediit. ubi Romanorum lega-
 tos pro captivis redimendis missos Fabricium et caeteros honorifice be-
 nigneque excepit, sperans eos pacem petituros et ut victos leges acce-
 pturos. caeteram Fabricio pro captis in bello id pretium offerente quod

ἐπὶ λύτρωσι τοῖς ἀμφοῖν συναρέσουσι, διηπορήθη ὅτι μὴ καὶ περὶ εἰρήνης πρὸςβιέναι ἔφη, καὶ ἴδια μετὰ τῶν φίλων ἐβουλεύετο, ὡς εἰόθει, περὶ τῆς τῶν αἰχμαλώτων ἀποδόσεως καὶ περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅπως τοῦτον μεταχειρίζεται. ὁ μὲν οὖν Μίλων μῆτε τοὺς αἰχμαλώτους ἀποδόσθαι μῆτε σπείσασθαι συνεβούλευεν, ἀλλ' ὅδη τῶν Ῥωμαίων ἠττημένων καὶ τὰ λοιπὰ πολέμῳ προσκατεργάσασθαι, ὁ δὲ Κινέας τούναντίον ἅπαν αὐτῷ συνεβούλευε· τούτους γὰρ αἰχμαλώτους προῖκα ἀποδοῦναι συνηγεῖ καὶ πρὸςβεις εἰς Ῥώμην καὶ χρήματα πέμψαι τῆς εἰρήνης ἕνεκα καὶ σπονδῶν. οὗ τῆ γνώμῃ καὶ οἱ λοιποὶ συνειθέμετο. οὕτω δὲ φρονῶν καὶ ὁ 16 Πύρρος ἐτύγγανε. κούλας οὖν τοὺς πρὸςβεις "οὔτε πρώην ὦ Ῥωμαῖοι" ἔφη "ἐκὼν ὑμῖν ἐπολέμησα, οὔτε νῦν πολεμήσομαι· φίλος γὰρ ὑμῖν γενέσθαι βιβούλημαι· διὸ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ὑμῖν ἄνευ λύτρων ἀρήμι καὶ σπείσασθαι ἀξιῶ."

Ταῦτα μὲν πᾶσιν εἰρήκει τοῖς πρὸςβεισι, καὶ χρήματα σφίσι 15
 P I 374 τὰ μὲν δέδωκε τὰ δὲ ἐπηγγεῖλατο, τῷ δὲ Ουαβρικῷ κατὰ μόνους διαλεχθεὶς "φίλος" εἶπεν "ἠδέως καὶ πᾶσιν ἂν Ῥωμαίοις γενόμεν, μάλιστα δὲ σοί· ὁρῶ γὰρ σε ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τὴν εἰρήνην συμπράξαι μοι ἀξιῶ." ταῦτα λέγων καὶ δῶρα αὐτῷ πολλὰ εἶδου. ὁ δὲ "ἐπαίνῳ σε" εἶπεν "ὦ Πύρρε, ὅτι τῆς εἰρήνης 20

1 τοῖς] τοῖς C. ὅτι AC Dionis exc., ὅτι PW. 4 μεταχειρίζεται BCW, μεταχειρίζεται A, μεταχειρίζεται P. 5 ἀλλ' — ἢ συνεβούλευε om B. 10 οὗ τῆ γνώμῃ — 14 σπείσασθαι ἀξιῶ Dionis excerptum Vaticanum 52. 12 πολεμήσομαι A. 15 Ταῦτα μὲν — 19 συμπράξαι μοι ἀξιῶ Dionis excerptum Vaticanum 53. 18 σοί] σοῦ C. 20 ὁ δὲ — p. 117 γ, 11 ἀφ' ἑαυτοῦ Dionis excerptum Vaticanum 54.

utrinque convenisset, quia pacis nullam mentionem fecerat, animi dubius seorsim, ut solebat, cum amicis de reddendis captivis deque bello administrando deliberavit. Milone autem suadente ut neque captivos redderet neque pacem faceret, sed Romanis iam victis etiam reliquias belli persequeretur, Cineas plane contrarium censuit: nam et captivos gratis esse reddendos, et legatos atque pecuniam Romanis mittendos, pacis et foederis impetrandi causa. cuius sententiae et caeteri et ipse Pyrrhus assensit, legatis arcassitis "neque prius" inquit, "Romani, mea sponte vobis bellum intuli, neque nunc inferam: amicos enim vester esse cupio. itaque captivos gratis vobis reddo, et ut pacem mecum faciatu peto."

Haec cum legatis omnibus dixisset, et pecuniam partim dedisset partim promisisset, cum Fabricio seorsim hoc modo egit. "cum omnium Romanorum amicitiam expeto, tum vero tuam, quem virum bonum esse video, et ut pacem mihi conficias peto." haec cum diceret, munera quoque multa ei obtulit. at ille "pacis" inquit "studium in te, Pyrrhe,

ἐπιθυμῆις, καὶ σοὶ αὐτήν, ἄν γε συμφέρη ἡμῖν, καταπαρέξομαι.
 οὐ γὰρ κατὰ τῆς πατρῴδος τι πράξαι με, ἀγαθὸν ὡς φῆς ἄνδρα
 ὄντα, ἀξιώσεις. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτων ὧν δίδως τι λάβοιμι ἄν.
 πυνθάνομαι γάρ σου, πότερον ἐλλόγιμόν με ὡς ἀληθῶς νομίζεις
 5 ἄνδρα ἢ οὐ; εἰ μὲν γὰρ φαῦλός εἰμι, πῶς με δώρων ἕξιον W II 47
 κρήνεις; εἰ δὲ χρηστός, πῶς με λαβεῖν αὐτὰ κελεύεις; ἴσθι γοῦν B
 ὡς ἐγὼ καὶ πάνυ πολλὰ ἔχω, τοῖς πυροῦσιν ἀρκοῦμενος, καὶ
 πλειόνων οὐ θέομαι· σὺ δ' εἰ καὶ σφόδρα πλουτεῖς, ἐν πηνία
 μυριά καθέστηκας. οὐ γὰρ ἄν οὔτε τὴν Ἥπειρον οὔτε τὰ ἄλλα
 10 ἄ ἔχεις καταλιπὼν δεῦρο ἐπειρωιώθης, εἴ γε ἐκείνους ἤραοῦ καὶ
 μὴ πλειόνων ὠφέλου.”

Τούτων οὕτω λεχθέντων οἱ πρόσβεις τοὺς αἰχμαλώτους
 λαβόντες ἀπήεσαν. καὶ ὁ Πύρρος τὸν Κιννέα εἰς τὴν Ῥώμην
 ἀπέστειλε μετὰ χρυσίου πολλοῦ καὶ κόσμου γυναικείου παντοδα-
 15 ποῦ, ἵνα εἰ καὶ τινες τῶν ἀνδρῶν ἀντίστοιχον, ἀλλ' αἱ γυναῖκες
 αὐτῶν τοῖς κόσμοις ἀναπισθεῖσαι κάκεινους συνδιαφθείρῳσιν.
 ἔλθων δὲ πρὸς τὴν πόλιν ὁ Κιννέας οὐ προσήει τῇ γερουσίᾳ, ἀλλὰ C
 διήγεν ἄλλοτε ἄλλην αἰτίαν σκηπτόμενος. περιφοιτῶν δὲ καὶ τὰς
 τῶν δυνατῶν οἰκίας, λόγοις τε σφᾶς καὶ δώροις ὑπήγετο· κατ'
 20 ἐπιδητὴ πολλοὺς ἠκεῖνώσατο, εἰσῆλθον εἰς τὸ σινδερῖον καὶ εἶπεν
 ὡς “Πύρρος ὁ βασιλεὺς ἀπολογεῖται ὅτι οὐχ ὡς πολεμήσων ὑμῖν
 ἦκεν ἀλλ' ὡς κατυλλάξων Ταραντίνους αὐτὸν ἰκετεύοντας· ἀμέλει

1 ἐπιθυμῆις ABC, ἐπιθυμῆις PW. γε] se C. ἡμῖν] αὐτήν A.
 † πρόσβειον A Dionis exc. ἐλλόγιμόν με — 6 αὐτὰ κελεύεις
 ex Dione florileg. Vatic. in Scriptorum vet. nov. coll. 2 p. 538 36.
 6 γοῦν om A. 13 πηνία A. 18 σκηπτόμενος A.

laude; et pacem, modo ea nobis prosit, tibi conficiam: neque enim postulabis, cum me bonum virum esse dicas, ut aliquid agam contra patriam. sed nihil munerum illorum, quae mihi offers, accipiam. numquid enim me vere bonum virum esse conees, an non? nam si malus sum, cur munera mihi largiris? sin bonus, cur ea me accipere iubes? scito autem me abundare opibus, sorte mea contentum neque plura desiderantem: te vero, etsi ditissimus es, extrema inopia laborare. nam neque Epiro neque caeteris quae habes relictis huc traiecisses, si illis contentus plura non desiderares.”

His dictis legati captivis receptis abierunt: Pyrrhus autem Cineam cum multo auro et ornamentis muliebribus omnis generis Romam misit, ut etsi ex viris aliqui adversarentur, at uxores eorum ornamentis illectae viros etiam corrumpere. Romam profectus Cineas non statim senatum adiit, sed alias aliud causando moratus potentum aedes circumlit, eosque et verbis et muneribus sibi conciliavit. cum iam multos sibi devinxisset, curiam ingressus dixit “Pyrrhus rex se venisse ait, non ut bellum vobiscum gereret, sed ut Tarentinos supplices sibi factos recon-

καὶ τοὺς ἀλόνας ὑμῶν λύτρων ἀφῆκεν ἄτερ, καὶ δυνάμιτος πορθῆσαι τὴν χώραν καὶ τῇ πόλει προσβαλεῖν, ἄξιοι τοῖς φίλοις καὶ τοῖς συμμάχοις ὑμῶν ἐγγραφῆναι, πολλὰ μὲν ὠφελήσεσθαι ἀφ' ὑμῶν ἐπιβίωον, πλείω δ' ἔτι καὶ μελλῶ εὐεργετήσων ὑμῶς."

D Ἐπὶ τούτοις οἱ πλείους τῶν βουλευτῶν ἤρεσκοντο διὰ τὰς δῶρα καὶ διὰ τοὺς ἀγχαλώτους· οὐ μόντοι καὶ ἀπεκρίναντο, ἀλλ' ἐκούπον ἔτι πλείους ἡμέρας ὅ τι χρὴ προᾶναι. καὶ πολλὰ μὲν ἐλλέγτο, ἐπεκράτει δ' ὁμῶς σπείσασθαι. μαθὼν δὲ τοῦτο Ἄππιος ὁ τυφλός, ἐκομισθὴ ἐπὶ τὸ βουλευτήριον (ὑπὸ γὰρ τοῦ γήρους καὶ τοῦ πάθους οἰκουρῶν ἦν) καὶ εἶπε μὴ συμφέρον τὰς πρὸς τὸν Πύρρον συμβάσεις τῇ πολιτείᾳ, παρήγεσε δὲ καὶ ἀδίκῃα τὸν Κιννέα ἐξελάσαι τῆς πόλεως, καὶ δι' αὐτοῦ δηλώσαι τῷ Πύρρῳ οἴκαδε ἀναχωρήσαντα ἐκείθιν ἐπιηρηκεύεσθαι περὶ **P 1375** εἰρήνης αὐτοῖς ἢ καὶ περὶ ἐτέρου ὄντος θέοιτο. ταῦτα ὁ Ἄππιος συνειθεόλευσεν· ἢ δὲ γερούσια οὐκέτι ἐμέλλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσαντο ἀσθημερὸν τὸν Κιννέα ἔξω τῶν ὄρων ἐκπέμψαι, καὶ τῷ Πύρρῳ πόλεμον ἀκήρυκτον, ἕως ἂν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διώγῃ, ποιήσασθαι. τοῖς δ' ἀγχαλώτοις ἀτιμίαν τινὰ ἐν ταῖς στρατείαις ἐπέθεσαν, καὶ οὕτε πρὸς τὸν Πύρρον αὐτοῖς ἔτι ἐγγήσαντο οὗτ' ἄλλοσέ ποι ἀθρόοις, ἴνα μὴ τι ὁμοῦ ὄντες νεω-**20** τερίσωσιν, ἀλλ' ἄλλους ἄλλῃ φρουρήσοντας ἐπιμψαν.

2 πορθῆσαι τὴν πόλιν καὶ εἰς χώραν προσβαλεῖν A. 4 εὐεργετήσαι A. 10 γήρους A. 14 ὅταν ABCW, ὅταν P. 16 ἀσθημερῶν A.

ciliaret. praeterea captivos sine pretio vobis restituit; et cum agrum vestrum vastare et urbem oppugnare potuisset, se in numerum amicorum et sociorum vestrorum inscribi petit. iam quamvis sibi vos multum commodaturos credit, plura se tamen et maiora in vos beneficia collatarum existimat."

Haec cum maximae senatorum parti ob largitiones et captivos redditos placerent, tamen nullo responso dato plures dies in deliberando consumpserunt; cumque varia dicerentur, sententia de pace faciendi vicit. quo Appius caecus cognito in senatum delatus (nam ob aetatem et cecitatem oculorum domi se continere solebat) negavit e re publica esse ut pax cum Pyrrho fieret, et monuit Cineam statim urbem pellendam esse, per eumque Pyrrho significandum ut domum reversus sive de pace sive quid aliud vellet legatos mitteret. haec Appio locuto senatus nihil cunctatus statim consentientibus animis decrevit Cineam eodem die extra fines ablegandum, et Pyrrho, dum in Italia versaretur, bellum irremediabile indicendum esse. captivos vero militari quadam ignominia notant, his neque contra Pyrrhum usi, neque usquam alibi universis, ne quid coniuncti novarum rerum molirentur, sed alios in alia praesidia miserunt.

Ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι παρεσκευάζοντο ἄμφω, (5) Ἰάρος δ' ἤδη ἐφειστηκός ὁ Πύρρος εἰς τὴν Ἀπουλίαν ἐπέβαλε, καὶ Β
πολλὰ μὲν βίβη πολλὰ δὲ ἄλογα προσειπήσατο, μέχρις οὗ
Ῥωμαῖοι πρὸς Ἀσκούλῳ πόλει ὄντι αὐτῷ ἐκελθόντες ἀντιστρατο-
5 πεδείσαντο. ἐπὶ πλείους δ' ἡμέρας δάτριψαν ἀνοῦντες ἀλλή-
λους· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι τοὺς προειρηκένους οὐκ ἐθάρρουν,
οἱ δὲ ὡς ἀπονενομημένους ἐδειξάντων τοὺς Ῥωμαίους. κὰν τούτῳ
λογοποιούντων τινῶν ὅτι ὁ Δέκιος ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν κατὰ τὸν
πατέρα καὶ τὸν πάππον ἐτοιμάζοιτο, καὶ τοὺς τοῦ Πύρρου δεινῶς
10 ἐκφοβούστων ὡς ἐκ τοῦ θανάτῳ ἐκείνου πάντως ἀπολουμένους,
συνήγαγε τοὺς στρατιώτας ὁ Πύρρος καὶ διελέχθη περὶ τούτου,
συμβουλευσάντων μὴ' ἀθυμεῖν μὴ' ἐκπλήττεισθαι τοιοῦτοις λόγοις· C
μῆτι γὰρ ἕνα ἄνθρωπον δύνασθαι θνήσκοντα πολλοὺς καταγωνί-
σασθαι, μῆτι' ἐπιφθῆν ἢ μωγαγεῖναι τινὰ κρείττω τῶν ἄλλων καὶ
15 τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν καὶ λογισμοῖς ἐπικρατύνας
τοὺς λόγους ὁ Πύρρος τὸ δίκαιον ἐθάρρυνε στρατεύματα. καὶ πολυ- W II 48
πραγμονήσας τὴν στολὴν ἣ ἐχρήσαντο οἱ Δέκιοι ἐκιδιδόντες ἑαυ-
τούς, παρήγγειλε τοῖς οἰκείοις, ἂν τινα οὕτως ἐσκευασμένον ἴδωσι,
μὴ κτεῖναι αὐτὸν ἀλλὰ ζῶν συλλαβεῖν. τῷ δὲ Δεκίῳ πέμψας
20 ἔφη οὔτε προχωρήσειν αὐτῷ τοῦτο πρᾶξαι θελήσαντι, καὶ ζωρη-
θέντα κακῶς ἀπολείσθαι ἤπειλησε. πρὸς ἄπερ οἱ ἑπῆτοι ἀπεκρί- D

2 ἐπέβαλε C, ἐπέβαλεν A, ἐπέβαλλε PW. 6 γὰρ om C.
19 τῷ δὲ Δεκίῳ — p. 120 v. 2 ἄλλως κρατήσῃσι Dionis excerptum
Vaticanum 55. 21 ἀπολείσθαι A: Dionis exc. ἀπολείσθαι.

FOENTES. Cap. 5. Dionis Historias Romanas libri deperditū:
excerptum Vaticanum 55 p. 177.

Per hiemem igitur utriusque se instruxerunt, (5) vere autem in-
stante Pyrrhus impressione in Apuliam facta multa vi, multa deditione
occupavit: donec Romani ad Asculum oppidum contra eum castra po-
suerunt. ac dies complures mutuo metu quieverunt: nam Romani Epi-
rotas ut victores timebant, Epirotas Romanos ut desperatos. interea
cum nonnulli rumore sparso, Decium ad devovendum semetipsum exem-
plo patris et avi paratum esse, Epirotas perterrefacerent (ex illius enim
obitu omnes perituros), Pyrrhus suos milites hortatus est ne despera-
rent aut percellerentur huiusmodi verbis: neque enim unius hominis
obitu multos debellari posse, neque incantationem aut praestigias ullas
plus quam vires et arma valere. quae cum dixisset, et orationem eam
rationibus approbasset, exercitum confirmavit; indagatoque habitu quo
Decii se devovissent, monuit, si quem ita ornatum conerent, ne eum
occiderent, sed viventem comprehenderent. Decio vero nuntiarum inasit,
facinus illud ei non successurum; et si vivus caperetur, male periturum
esse minatus est. ad quae consules responderunt, nulla re tali sibi opus

δὴ Συρακοσίων τινές (ἐτόγγανον δὲ ἔξ οὗ Ἀγαθοκλῆς ἐτελεύτησε
 στασιάζοντες) ἐπεκαλέσαντο αὐτὸν, παραδιδόντες οἱ καὶ ἑαυτοὺς
 καὶ τὴν πόλιν. ἀναπνεύσας γὰρ ἐπὶ τούτῳ καὶ προσελπίσας
 P I 377 πῦσαν τὴν Σικελίαν καταστρέψασθαι, τὸν μὲν Μίλωνα ἐν Ἰτα-
 W II 49 λίᾳ κατέλιπεν, ἐν φυλακῇ τὸν τε Τάραντα καὶ τὰ ἄλλα ποιησό-
 μινον, αὐτὸς δὲ ὡς διὰ βραχίος ἐπανήξων ἀπέπλευσε. καὶ τῶν
 Συρακοσίων δεξαμένων αὐτὸν καὶ πάντα αὐτῷ ἀναθεμέντων μέγας
 ἐν βραχίᾳ ἀδδῖς ἐγένετο, ὥστε τοὺς Καρχηδονίους φοβηθέντας
 μισθοφόρους ἐκ τῆς Ἰταλίας προσλαβεῖν. ἀλλὰ ταχὺ πρὸς τοὐναν-
 τῖον αὐτῷ περίεστη τὰ πράγματα τῷ τε πολλοὺς τῶν ἐν τῆλει τοὺς 10
 μὲν ἐξελάσαι τοὺς δὲ διαφθεῖραι ὑποπινομένους αὐτῷ. οἱ γὰρ
 Καρχηδόνιοι, ἰδόντες αὐτὸν μῆτε ταῖς οἰκείαις δυνάμεσιν ἐρω-
 μένον μῆτε τοὺς ἐπιχωρίους δι' ἐνόλας ἔχοντα, τοῦ πολέμου προ-
 B θύμῳς ἀντελάβοντο, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας τῶν Συρακοσίων δε-
 χόμενοι θινὰ αὐτὸν εἰργάσαντο, ὥστε μὴ τὰς Συρακοῦσας μόνον 15
 ἀλλὰ καὶ τὴν Σικελίαν ἐκλιπεῖν.

6. Οἱ Ῥωμαῖοι δὲ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ πυθόμενοι ἀνε-
 θάρσησαν καὶ πρὸς ἄμνην τῶν ἐπικυλισσάμενων αὐτὸν ἐτρόπησαν.
 καὶ τοὺς Ταραντίνους εἰς ἄλλοις καιρὸν ὑπερθέμενοι εἰσέβαλον εἰς
 τὸ Σαόνιον μετὰ ὑπάτων τοῦ Ῥουφίνου καὶ τοῦ Ἰουλίου, καὶ τὴν 20

1 Συράκοσίων et sic aliquoties PW, quae infra Συρακοῦσας.
 6 βραχίος ABCW, βραχίος P. ἰκανήσας C. 8 βραχὺ A.
 10 τῷ τε] τότε C. τε superfluum. 16 καταλιπεῖν A. 20 μετὰ]
 μετὰ καὶ A.

Fontes. Cap. 6. Dionis Historiae Romanae libri deperdit:
 excerptum Vaticanum 56 p. 178, ex. Ursinianum 147.

bium ea res erexit, quod a Syracusanis quibusdam (nam ex quo Aga-
 thocles decesserat, seditionibus agitabantur) arcescebatur, et urbem et
 semetipsos illius fidei permittentibus. concepta enim spe totius Siciliae
 potiundae, Milonem ad Tarentum caeteraque tutanda in Italia reliquit:
 ipse ut brevi reversurus discessit. et a Syracusanis exceptus, summa
 rerum ipsi permissa, rursus brevi spatio temporis tantus evasit, ut Car-
 thaginienses illius metu ex Italia militem conducerent. sed celoriter ea
 fortuna mutata est in contrariam, quod multos ex primoribus sibi sus-
 pectos partim pellebat partim necabat. Carthaginienses enim, cum eum
 nec privatis viribus valere neque popularium habere studia cernerent,
 bellum strenue administrarunt, eumque Syracusanorum exulibus susci-
 piendis male tractarunt: unde non Syracusas duntaxat sed totam Sici-
 liam deseruit.

6. Romani vero, per eius absentiam confirmatis animis, ad ultio-
 nem eorum a quibus arcessitus fuerat conversi sunt. ac Tarentinorum
 vindicta in aliud tempus dilata, Rufini et Iunii consulum ductu et auspici-

τε χώραν ἐπόρθουν καὶ τείχη τινὰ ἐκλειφθέντα ἔλαβον. οἱ γὰρ Σαυνίται εἰς τὰ ἕρη τὰ Κρανιτὰ λεγόμενα, ὅτι κρανίαν πολλήν C ἔχουσι, τὰ τε φιλτάτα καὶ τὰ τιμιώτατα ἀνικόμισαν. καταφρονησαντες οὖν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ εἰρημένα δὴ ἀναβῆναι ἐτόλμησαν. λασίων οὖν αὐτῶν καὶ δυσπροσβάτων ὄντων, πολλοὶ μὲν ἀπέθανον, πολλοὶ δὲ καὶ ἰάλωσαν.

Οἱ δ' ἕπατο οὐκέτι κοινῇ τὸν πόλεμον ἐποίησαντο, ἀλλήλους αἰτιώμενοι διὰ τὸ ἀτόχημα, ἀλλ' Ἰούνιος μὲν ἐδῆον μέρος τι τῆς Σαυνίτιδος, Ῥουφίνος δὲ Λευκανοῖς καὶ Βρεττίοις ἐλυμή- 10 νατο. καὶ ἐπὶ Κρότωνα ὤρμησεν ἀποστάτα Ῥωμαίων, μεταπεμψαμένων αὐτῶν τῶν ἐπιτηδείων, φθασάντων δὲ τῶν λοιπῶν ἐπαγγέσθαι παρὰ τοῦ Μίλωνος φρουράν, ἧς ἦρχε Νικόμαχος. D ἀγνοήσας οὖν τοῦτο καὶ ἀμελῶς τοῖς τείχεσι προσιών ὡς πρὸς φίλους, ἔπαυσεν, ἑξαίφνης ἐπεδρομύοντων αὐτῷ. εἰτὰ τι ἐπινοή- 15 σας στρατήγημα τὴν πόλιν εἴλε· δύο γὰρ ἄνδρας αἰχμαλώτους ψευδαντομόλους εἰς τὸν Κρότωνα ἐπέμψε, τὸν μὲν εὐθὺς λέγοντα ὅτι ἀπεγνωκῶς τὴν ἄλωσιν αὐτῶν εἰς τὴν Λοκρίδα προδιδομένην αὐτῷ μέλλει ἀπαιρεῖν, τὸν δ' ἔτερον μετὰ τοῦτο ὡς ἐν ὁδῷ ἔστι διαβεβαιοῦμενον. καὶ γὰρ ἴνα πίστιν ὁ λόγος ἔχη, ἀνεσκευάστο 20 καὶ προσεποιεῖτο ἐπιγέσθαι. ὁ γοῦν Νικόμαχος πιστεύσας τοῖς (καὶ οἱ κατύσκοποι γὰρ τὰ αὐτὰ ἀνήγγελλον) τὸν Κρότωνα P 1378

5 δυσπροβάτων B. μὲν om A. 10 ἐπὶ] ἐπι C. 13 οὖν om C. 14 ἐπιδρομύοντων B. 15 αἰχμαλώτους ψευδαντο-
 μόλους AB, ψευδαντομόλους αἰχμαλώτους PW. 19 ὁ λόγος
 ἔχη AB, ἔχη ὁ λόγος C, ἔχη λόγος PW. 20 οὖν AB. 21 γὰρ
 om A. ἀνήγγελον A. 21 et p. 124 v. 3 τὸν B ex corr.

cis Samnina invaserunt; agrisque vastatis castella quaedam ab incolis deserta occuparunt. Samnites enim in montes Cranitas, qui a cornorum frequentia sic dicuntur, carissima pignora et pretiosissima quaeque contulerunt. Romanis igitur per contemptum eos montes conscendere ausis, asperos atque arduos, multi occubuerunt, multi capti sunt.

Eius cladis culpam consules alter in alterum conferentes, de communi sententia bellum gerere destiterunt. ac Iunius partem Samniticae dicionis vastavit: Rufinus Lucanos et Bruttios afflixit. et ad Crotonem recuperandam profectus est, quae defecerat a Romanis, arcessitis a familiaribus suis. sed caeteri, ante adventum eius, praesidium, cum Nicomachus praecerat, a Milone arcessiverant. cuius rei ignarus cum ut ad amicorum moenia negligentius accessisset, subita hostium eruptione cladem accepit. deinde arte quadam urbe potitus est. hos enim captivos transfugarum titulo Crotonem missis, quorum alter diceret eum desperata urbis expugnatione Locridem, quo a proditoribus vocetur, discessurum, alter deinde affirmaret eum iam in itinere esse, quae oratio ut esset probabilior, sarcinis collectis se properare simulavit. id Nicomachus verum esse ratus (nam speculatores idem renuntiabant), Crotone de-

λικῶν εἰς τοὺς Λοκροὺς ἀπήγε σπουδῆ δι' ἐπιτομιωτέρας ὁδοῦ. καὶ ἐν τῇ Λοκρίδι γενομένου αὐτοῦ ὁ Ῥουφίνος ὑπέστρεψε πρὸς τὸν Κρότωνα, καὶ λαθῶν διὰ τε τὸ ἀπροσδόκητον καὶ δι' ὀμίχλην τότε συμβῆσαι εἴλε τὴν πόλιν. μαθὼν δὲ τοῦτο Νικόμαχος ἀπήγε εἰς Τάραντα· καὶ ἐν ὁδῷ τῷ Ῥουφίνῳ περιπεσὼν πολλοὺς ἀπέ-5 βαλε. καὶ οἱ Λοκροὶ τοῖς Ῥωμαίοις προσεχώρησαν.

Τῷ δ' ἔξῃς ἔτει Ῥωμαῖοι ἐστράτευσαν εἰς τὸ Σούνιον καὶ εἰς Λευκανίδα καὶ Βρεττίους ἐπολέμησαν. ὁ δὲ Πύρρος τῆς Σικελίας ἐκπεσὼν καὶ ἐπανελθὼν ἤδη δεινῶς αὐτοῦς ἐλύπει, καὶ τοὺς B μὲν Λοκροὺς ἐκομίσατο (τὴν γὰρ φρουρὰν τῶν Ῥωμαίων ἀποκτείναντες μετέστησαν), ἐπὶ δὲ τὸ Ῥήγιον στρατεύσας ἀπεκρούσθη καὶ αὐτὸς ἐτρώθη καὶ πλείστοις ἀπέβαλε. μεταστῆς δὲ εἰς τὴν Λοκρίδα, καὶ τῶν αὐτῷ ἐναντία φρονησάντων δικαιοῦσας τινάς, πικρὰ τῶν λοιπῶν σίτον καὶ χρήματα ἔλαβε, καὶ εἰς Τάραντα ἀνεκομίσθη. κακῶς δὲ πάσχοντες ὑπὸ Ῥωμαίων οἱ Σαννίται 15 ἔξαναστῆσαι αὐτὸν ἐποίησαν. ἔλθων δὲ εἰς ἐπικουρίων αὐτῶν W II 50 ἐτραπή. τρωθέντος γὰρ πῶλον ἑλέφαντος καὶ ἀποσεισασμένου τοὺς ἀναβάτας περιπλανωμένου τε κατὰ ζήτησιν τῆς μητρὸς, κἀκείνης ἐπὶ τούτῳ ταραχθείσης καὶ τῶν ἄλλων ἐλεφάντων θορυβηθέντων, C φύρδην ἀνemiχθῆσαν ἅπαντα. τέλος δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεκράτησαν, 20 συγγυὸς ἀποκτείναντες καὶ ὀκτὼ ἐλόντες ἑλέφαντας, καὶ τὸ χαράκιωμα κατέσχον αὐτῶν. ὁ δὲ Πύρρος σὺν ὀλίγοις ἵππεῦσι διέφυγεν εἰς τὸν Τάραντα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Ἠπειρον ἀπέπλευσεν ὡς

8 λευκάδα C. 12 δ' C. 15 ὑπὸ A, ἀπὸ PW. 17 πάλου (πολλοὺν B) τρωθέντος γὰρ ἑλέφαντος ABC. καὶ om A.

serta per viam breviorē celeriter Locros contendit, quo cum pervenisset, Rafinus converso ad Crotonem itinere, animadvertente nemine, quod et praeter expectationem aderat et nebula conspectam eriperat, urbem cepit. quo Nicomachus cognito Tarentum rediturus, cum in itinere in Rafinum incidisset, multos amisit. Locri ad Romanos se contulerunt.

Sequente anno Romanis contra Samnium et Lucaniam egressis belloque Bruttios adortis Pyrrhus Sicilia expulsus et in Italiam reversus permolestus fuit. Locros, qui Romano praesidio caeso defecerant, recepit. sed a Rhegii oppugnatione repulsus et ipse vulneratus est et multos milites amisit. inde in Locridem profectus, et quibusdam adversae factionis multatis, frumentoque et pecunia a caeteris acceptis, Tarentum rediit. a Samnitibus, quos Romani graviter argobant, in auxilium evocatus, in fugam versus est. nam cum pallus elephanti vulneratus sensibus excussis matrem passim quaereret, eaque perturbata etiam caeteri elephanti concitati essent, sine discrimine permista sunt omnia. sed tandem Romani multis occisis et octo elephantis captis, castris etiam positum, vicerunt. Pyrrhus vero cum paucis equitibus Tarentum refugit atque inde in Epirum navigavit ut rediturus, Milone cum

αἰθῆς ἐπαρήξων, τὸν Μίλωνα μετὰ φρουρᾶς εἰς Τάραντα καταλείψας, δὸς αὐτοῖς δίσκρον ἰμῶσιν ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ Νικίου ἐνδιδομένον, ὃν ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ ἀπέκτεινεν. τὸν μὲν οὖν Νικίον οὕτως ἐτιμωρήσατο, νεανίσκουσ δὲ τινὰς ἐν συμποσίῳ σκώψαντας 5 αὐτὸν τιμωρήσασθαι ἔμελλεν, ἐρωτίσας δ' αὐτοὺς διὰ τί ἴσκαπτον, ἐπεὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι "πολὺ πλείω καὶ χαλεπώτερα εἰρήκειμεν ἢ Δ εἰ μὴ ὁ ὄνος ἡμᾶς ἐπιλλοίτοι," γελᾶσας ἀφῆκεν αὐτούς.

Πύρρος μὲν οὖν ἐπιφανέστατος ἐν στρατηγούσι γενόμενος καὶ φόβον πολὺν τοῖς Ῥωμαίοις ἐμβυλῶν καὶ πέμπτω ἔτει τὴν Ἰτα- 10 λίαν λιπῶν καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσας οὐ πολλῶ ὕστερον ἐν Ἄργει ἀπέθανε (γυνὴ γάρ τις, ὡς λόγος ἔχει, παριόντα αὐτὸν ἰδεῖν ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπισυμῆσασι ἐσφάλη καὶ ἐμπιστοῦσα διέφθειρεν αὐτόν)· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ τε Φαβρίκιος καὶ ὁ Πάππος ἐτιμή- 15 τευσαν, καὶ ἄλλους τε τῶν ἰππέων ἀπήλειψαν καὶ τῶν βουλευτῶν, καὶ τὸν Ῥουφῆνον, καίπερ δικτατορεύσαντα καὶ δις ὑπατεύσαντα. P I 379 αἰτίων δ' ὅτι σκεῆθ' ἀργυρᾶ λιτρῶν ὄκτω εἶχεν· οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι πενίαν οὐ τὸ μὴ πολλὰ κικιῆσθαι ἀλλὰ τὸ πολλῶν δεῖσθαι ἐνόμιζον. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τε ἄρχουσι τοῖς ἐκδημοῦσι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ τι πρᾶγμα τῇ πόλει διαφέρον ἐξιοῦσι τὰ τε ἄλλα 20 τὰ ἀναγκαῖα καὶ δακτύλιος ἐκ τοῦ δημοσίου ἐδίδοτο.

Τῶν Ταραντίνων δὲ τινὲς κακωθέντες ὑπὸ τοῦ Μίλωνος

2 αὐτῷ est in Ducangii notis, fortasse e codice ms. 4 νεανίσ-
κουσ — 7 ἀφῆκεν αὐτούς Dionis excerptum Vaticanum 56. 6 ὅτι
om A. πολὺ] πολλῶ A. 10 καὶ om A. 12 ἀπὸ om B.
στέγους A, τόπον C. 17 post δεῖσθαι AC add εἶναι. 20 δα-
κτύλιον B.

praesidio Tarenti relicto, dataque sella quae loris e Nicias ob proditionem occisi pelle constricta erat. ac Niciam quidem ita ultus est, Tarentinos autem aliquot adolescentes ob dicteria quaedam puniturus rogavit cur ea petulantia usi essent; qui cum respondissent se longe plura et acerbiora in eum fuisse dicturos nisi vinum defecisset, eos cum risu dimisit.

Pyrrhus igitur illustrissimus imperator, qui multum terroris Romanis infecit, quinto anno relicta Italia et in Graeciam expeditione suscepta non multo post Argis periit. mulier enim quaedam, ut fertur, eum praetereuntem videre cupiens, e superiore loco delapsa occidit. eodem anno Fabricius et Pappus censores facti, cum alios equites et senatores, tum Rufinum, quamvis dictatorium atque iterum consularem, notarunt, quod decem pondo argentea vasa habebat. ita Romani paupertatem non in parum habendo sed in multam concupiscendo positam esse crediderunt: eaque de causa magistratibus et aliis ob rem publicam peregre absentibus visticum et anulus e publico dabatur.

Tarentini quidam Milonem, a quo male accepti fuerant, Nicone

ἐπέθεντο αὐτῷ, Νίκωνα προσθησόμενοι. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυσαν, τειχὸς τι τῆς σφειτέρας χώρας κατέσχον, κακείθεν ὀρμώμενοι τῷ B Μίλωνι ἐπήσαν. ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο τοὺς Ῥωμαίους πολεμῆσαι σφίσι βουλομένους, πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἔστειλαν· καὶ εἰρήνης ἔτυχον. 8

Καὶ Πτολεμαῖος δὲ ὁ Φιλάδελφος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, τὸν τε Πύρρον κακῶς ἀπηλλαχότα μαθὼν καὶ τοὺς Ῥωμαίους αὐξανομένους, δῶρά τε αὐτοῖς ἐπέμψε καὶ ὁμολογίαν ἐποίησατο. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τούτῳ ἡσθόντες πρέσβεις πρὸς αὐτὸν ἀντιπέ- C στείλαν· οἱ μεγαλοπρεπῆ δῶρα παρ' ἐκείνου λαβόντες εἰς τὸ δη- 10 μόσιον ταῦτα εἰσήγον. ἡ δὲ βουλή οὐ προσήκατο, ἀλλ' εἴασεν αὐτοὺς ταῦτα ἔχειν.

Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς τε Σαννίτας διὰ Καροῦλλίου ἐπέταξαν, καὶ Λευκανῶν καὶ Βρετιῶν διὰ Παπειρίου ἐκράτησαν. καὶ τοὺς C Ταραντίνους ὁ αὐτὸς Πυπείριος ἐχειρώσατο. ἀχθόμενοι γὰρ τῷ 15 Μίλωνι, καὶ πρὸς τῶν σφειτέρων κακούμενοι τῶν, ὡς εἴρηται, ἐπιθεμένων τῷ Μίλωνι, Καρχηδονίους ἐπεκαλέσαντο, ἐπεὶ καὶ τὸν Πύρρον τεθνήαι ξμαθον. ὁ δὲ Μίλων ἐν σιγῇ ἑαυτῷ τὰ πρᾶγματα σινηγμένα ὄρων, τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς ἡπείρου ἐφε- δρενόντων, τῶν δὲ γε Καρχηδονίων ἐκ τῆς θαλάσσης, παρέδωκε 20 τῷ Παπειρίῳ τὴν ἄκραν, ἐπὶ τῷ ἀβλαβῆς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τῶν χρημάτων ἀποχωρῆσαι. ἐντεῦθεν οἱ μὲν Καρχηδόνιοι

2 σφειτέρων B. 3 ἐπέσαν A, om C. 6 Καὶ Πτολεμαῖος — 11 οὐ προσήκατο Dionis excerptam Ursinianum 147. 9 ἀντα- πείσσειαν A Dionis exc. 13 καρατόν C. 16 τῶν prius om A. 19 σινηγμένα A, σινηγμένα PW. 20 προέδωκε A.

duce aggressi, cum nihil profecissent, castello quodam suae ditionis occupato eum infestarent, et cum didicissent Romanos contra se bellum moliri, legatis Romam misis pacem impetrarunt.

Ptolemaeus item Philadelphus Aegypti rex, Pyrrhi cladibus et Romanorum incrementis cognitis, et munera eis misit et amicitiam pepigit. quo Romani delectati vicissim legatos ad illum miserunt: qui magnifice ab illo donati munera in aesarium referre voluerunt; sed ea senatus non admissa ipsos habere iussit.

Post haec Samnites per Carviliam subegerunt, Lucanos et Brutios per Papirium vicerunt. idem Papius etiam Tarentinos domuit. qui cum Milonem aegre paterentur, et a suis Miloni, ut dictum est, infestis urgerentur, Carthaginensium opem implorarunt, Pyrrhi cognito interitu. at Milo in angustias redactus, Romanis terra Carthaginensibus mari prementibus, arcem Papius ea condicione tradidit, ut sibi cum pecuniis et militibus incolam discedere liceret. inde Carthaginenses ut

ὡς ἔνοπονδοι τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέπλευσαν, ἣ δὲ πόλις προσεχώρησε·
τῷ Παπιρίῳ· καὶ τὰ ὄπλα καὶ τὰς γαῖς αὐτῷ παρέδωσαν, καὶ
τὰ τεῖχη καθύπευκτον καὶ δασμοφορεῖν ἠμολόγησαν.

D

Οὕτω δὲ τοὺς Ταραντίνους ἔφ' ἑαυτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ποιη-
5 σάμενοι ἐξάρπασαν πρὸς τὸ Ῥήγιον, διὸ τὸν Κρότωνα προδοσίᾳ
λαβόντες τὴν τε πόλιν κατέσκαψαν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους
διέφθειραν. τοὺς μὲν οὖν Μαρμερίνους τοὺς τὴν Μεσσήνην ἔχον-
τας, οὓς συμμύχους οἱ ἐν τῷ Ῥηγίῳ προσεδέχοντο, ὁμολογία διε-
κρούσαντο, ἐκυκοπάθησαν δὲ πολιορκοῦντες τὸ Ῥήγιον σπάνει τε
10 τροφῆς καὶ ἄλλοις τισίν, ἕως Ἰέρων ἐκ Σικελίας σίτον τε Ῥω-
μαίοις πέμπειν καὶ στρατιώτας ἐπέρωσε σφῶς, καὶ τὴν πόλιν
συνεῖλεν. ἣ τοῖς περιοῦσι τῶν ἀρχαίων πολιτῶν ἀπεδόθη· οἱ δ'
ἐπιβουλεύσαντες αὐτῇ ἐκολάσθησαν.

W II 51

Ὁ δὲ γε Ἰέρων οὔτε πατρόθεν ἐπιφάνειαν ἔχων τινα, μη-
15 τρώθεν δὲ καὶ δουλείᾳ προσήκων, Σικελίας ἀπάσης ἤρξε μικροῦ,
καὶ φίλος Ῥωμαίοις ἐνομισθῆ καὶ σύμμαχος· οὗτος οὖν τῶν Συ-
ρακουσίων κρατήσας μετὰ τὴν τοῦ Πύρρου φηγήν, καὶ τοὺς Κυρ-
ρηδονίους εὐλαβηθεὶς ἐγκειμένους τῇ Σικελίᾳ, πρὸς τοὺς Ῥω-
μαίους ἀπέκλιε, καὶ πρώτην χάριν αὐτοῖς τὴν εἰρημένην συμμα-
20 χίαν καὶ τὴν οἰοπομπίαν ἀπένευψε.

P I 380

Μετὰ ταῦτα δὲ χειμῶνος γεγονότος πολλοῦ, ὥστε τὸν Τίβε-
ριν εἰς πολὺ τοῦ βάρους κρυσταλλωθῆναι καὶ ἀνασθῆναι τὰ

5 ὄτα C. 7 μαρμερίνους C. Μεσσήνην PW. 8 τῷ
add A. 9 διεκρούσαντο] προσεδέξαντο CW. 11 ἐπέρωσε C.
12 ἐπεδόθη C. 19 ἀπέκλιεν C. 20 τὴν om C. 22 κρυσ-
ταλλωθῆναι BC.

Romanis foederati recesserunt: urbs Papirio deditionem fecit, armis et
navibus traditis morisque diritis et tributo imposito.

Tarentinis subactis Romani Rhegium invaserunt, quod Crotonem
prodicione captam evertissent et Romanos in urbe deprehensos occidissent.
Mamertinos Messanae habitatores, a Rheginis ad belli societatem evocatos,
pactione eiuserunt. sed dum Rhegium obsident, et cibarium penuria
et aliis incommodis sunt conflictati: donec ab Hierone frumento et milite
adiuti urbem expugnatam veterum civium reliquiis reddiderunt. de iis,
qui eam per insidias oppresserant, supplicium sumptum est.

At Hieron neque patrio genere nobilis, et matre ancilla natus,
toti paene Siciliae imperavit, Romanorum amicus et socius appellatus.
qui cum post Pyrrhi fugam Syracusis potitus Carthaginienses insulae
imminentes formidaret, ad Romanos inclinavit, eosque primo illo bene-
ficio frumenti et auxiliorum demeruit.

Post haec saevissima hieme Tiberis in magnam altitudinem con-

δένδρα, οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐταλαιπώρησαν, καὶ τὰ βοσκήματα τῆς πόδας ἐπιλιπούσης ἐφθάρησαν.*

7. Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει Ἀδελφὸς τις ἀνὴρ Σαυννίτης ἠμνησθεὺς ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐκδράς δύνυμιν συνελθεῖτο, καὶ χωρίον τι καρτε-
B ρὸν τῇ οἰκίᾳ καταλαβὼν ἐλήστευεν. ἐφ' ὃν Κύντιός τε Γάλλος δ
καὶ Γάιος Φάβιος στρατεύσαντες αὐτὸν μὲν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
σύγκλυδας καὶ ἀόπλους τοὺς πλείονας ὄντας συντόχον, χωρήσαν-
τες δ' ἐπὶ Καρκίνους, παρ' οἷς τὴν λείαν ἐκείνοι ἀπειθήντο,
πράγματα ἔσχον. καὶ τέλος νυκτὸς ὑπ' αὐτομόλων ὑπερβάντες
πῃ τοῦ τείχους ἐκινδύνευσαν ἀπολλέσθαι διὰ σκότος, οὐχ ὡς ἄσι- 10
λήνου τῆς νυκτὸς οὔσης, ἀλλ' ὅτι σφοδρότατα ἔνιψεν· ἐφαντί-
σης δὲ τῆς σελήνης ἀθρόον ἐκράτησαν τοῦ χωρίου.

Πολλὰ δὲ χρήματα τότε τῇ Ῥώμῃ ἐγένοντο, ὥστε καὶ ἀρ-
γυραῖς δραχμαῖς χρήσασθαι.

Εἶτα εἰς τὴν νῦν καλουμένην Καλαβρίαν ἱστράτευσαν, προ- 15
C φάσει μὲν ὅτι τὸν Πύρρον ὑπεδέξαντο καὶ τὴν συμμαχίδα κατέ-
τρεχον, τῇ δ' ἀληθείᾳ ὅτι ἐβούλοντο οἰκειώσασθαι τὸ Βρεντίσιον,
ὡς εὐλόμενον καὶ προσβολὴν καὶ κάταρσιν ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος καὶ

3 σαυνίτης A. 4 χωρίον τι καρτερὸν AB, καρτερὸν χωρίον
ει PW. 6 σὺν αὐτῷ] μετ' αὐτὸν C. 8 καρκίνους C,
Καρκίνους PW. 9 ὅπ' αὐτομόλων ὑπερβάντες] "aliquid a
librario omissum videtur" WOLFIIUS. "sic tamen omnes mss" Du-
cANGIUS. 13 ἐγένετο AB. 15 τὴν νῦν καλουμένην Καλα-
βρίαν etiam infra, lib. 9 cap. 4 p. 424 b. Tzetzes ad Lycophronis
v. 852 ἡ γὰρ Μεσσαπία καὶ Ἰακύνθια, ὅτερον Σαλαντία, εἶτα Καλα-
βρία ἐκλήθη, καθά φησιν ὁ ἱστορικὸς Δίων (fragm. Vales. 9).
18 εὐλόμενον C.

Fontes. Cop. 7. Dionis Historias Romanae libri deperditi:
ex. Valesianum 9, Peirescianum 43.

glaciavit, arbores aruerunt, Romani afflicti sunt, iumenta ex pabuli inopia perierunt.

7. Anno sequente Lollius Samnia Romae obses fuga elapsus ma-
nuque facta et munitio suae regionis castello occupato latrocinium exer-
cuit. cum cum suis, qui convenae erant et inermes majori ex parte, Q.
Gallus et C. Fabius comprehenderunt, sed Carcinorum oppugnatio, apud
quos praedam reposuerant, difficilis fuit. denique vero transfugarum
opera noctu superato muro in tenebris paene caesi fuissent, non ob no-
ctem illumem, sed propter nivium procellas. cum autem luna illuzisset,
subito castellum expugnarunt.

Et tempore auctis opibus Romani drachmas argenteas usurpare
coeperunt.

Deinde Calabriae quae nunc dicitur arma intulerunt, id crimini
dantes, quod Pyrrhum recepissent et socios infestassent: sed revora ob
eam causam, ut Brundisiam subigerent, propter portuum communitatem
et facilem in Illyriam et Graeciam traiectionem. eodem enim vento spi-

τῆς Ἑλλάδος τοιαύτην ἔχον ὡσθ' ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ
 ἐξανάγεσθαι τινὰς καὶ καταίρειν. καὶ εἶλον αὐτό, καὶ ἀποίκους
 ἐπεμψαν εἰς αὐτό τε καὶ εἰς ἕτερα. ταῦτα δ' ἀνύοντες καὶ ἐπὶ
 μᾶλλον αἰρόμενοι οὐχ ὑπερφρόνουσιν, ἀλλὰ Κύντον Φάβιον βου-
 5 λευτὴν Ἀπολλωνιάταις τοῖς ἐν τῷ Ἴονίῳ κόλπῳ ἐξέδωκαν, ὅτι
 πρόσθετι αὐτῶν ὕβρισεν. οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἀπέπεμψαν οὐ-
 καδε ἀπαθῆ.

Ἐπὶ δὲ Κύντου Φαβίου καὶ Αἰμιλίου ὑπάτων πρὸς Οὐλ-
 10 σίνους ἐστράτευσαν ἐπ' Ἠλευθερίᾳ αὐτῶν· ἐνοποῦντο γὰρ ἦσαν
 αὐτοῖς. οἱ ἀρχαιότατοι Τυρσηνῶν ὄντες ἰσχρὴν τε περιποιήσαντο
 καὶ τείχος κατασκεύασαν ὀχυρώτατον, πολιτείᾳ τε ἐνομομμένη
 ἐκέρχρητο, καὶ δι' αὐτὰ πολεμοῦντές ποτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ πλε-
 στον ἀντέσχον. ὡς δ' ἔχειρώθησαν, αὐτοὶ μὲν ἐξώκειλαν εἰς
 ἀβρότητα, τὴν δὲ διοίκησιν τῆς πόλεως τοῖς οἰκέταις ἐπέτεμναν,
 15 καὶ τὰς στρατείας δι' ἐκείνων ὡς τὸ πολὺ ἐποιούοντο· καὶ τέλος
 ἐς τοῦτο προήγαγον σφᾶς, ὡς καὶ δύναιεν τοὺς οἰκέτας καὶ φρο- P I 361
 νημα ἔχειν καὶ Ἠλευθερίᾳ ἐαυτοὺς ἀξιοῦν. προϊόντος δὲ τοῦ
 χρόνου καὶ ἔτυχον ταύτης δι' ἐαυτῶν, καὶ τὰς σφῶν δεσποίας
 ἠγάγοντο καὶ τοὺς δεσπότης διεδέχοντο, καὶ εἰς τὴν βουλήν ἐνε-
 20 γράφοντο καὶ τὰς ἀρχὰς ἑλάμβανον καὶ αὐτοὶ τὸ σῆμπα κῆρος
 εἶχον, καὶ τὰ τε ἄλλα καὶ τὰς ὕβρεις τὰς ὑπὸ τῶν δεσποτῶν αὐ- W II 52

2 καταίρειν C, καθαίρειν PW. 3 ἕτερον A. ταῦτα —
 7 ἀπαθῆ Dionis excerptum Peirescianum 43. ταῦτα δ' ἀνύον-
 τες B, ταῦτα διανύοντες C, ταῦτ' ἀνύοντες A, Ταῦτα δὲ διανύον-
 4 αἰρόμενοι PW. ὑπερφρόνουσιν C. φά-
 5 Ἀπολλωνιάταις PW. ὅτι, corr
 10 αὐτοῖς AB; αὐτῶν PW. οἱ C, οἱ PW.
 post ἀρχαιότατοι PW add τῶν, om AB. 14 ἀβρότητα A.
 15 τὸ] τοῦ A. 17 καὶ om A.

rante ex eo porta et solvere et in eundem appellere licebat. voti com-
 pletes facti colonos non modo Brundisium sed et in alia loca miserunt.
 quae cum perfecissent, et altius ascendere, non sunt elati: sed Q.
 Fabium senatorem, ob contumeliam legatis factam, Apolloniatibus, qui
 in sinu Ionio habitant, dederunt: quem illi acceptam, incolumem domum
 remisero.

Q. Fabio et Aemilio consulibus ad libertatem Volsiniis foederatis
 suis restituendam militarunt: qui cum Tyrrenorum antiquissimi essent,
 et potentiam et moenia fortissima sibi pararant, et re publica bonae or-
 natae legibus utebantur. quibus de causis aliquando bello suscepto Ro-
 manis longissimo tempore restiterunt. sed subacti, atque in delicias de-
 lapsi, rei publicae administrationem et bella fere gerenda servis commi-
 serunt; eosque tandem eo evexerunt, ut opibus atque animis elati ipsi
 sese in libertatem assererent, et dominas suas uxores ducerent domosque
 succederent, atque in senatum legerentur et magistratus inirent, et ipsi

τοῖς γινομέναις ἰταμώτερον εἰς αὐτοὺς ἐκείνους ἀνταπεδείκνυντο. οὗτ' οὖν φέρειν σφᾶς οἱ ἀρχαῖοι πολῖται οὕτε καθ' ἑαυτοὺς δεδυνημένοι ἀμύνασθαι, λάθρα πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλαν. οἱ καὶ δι' ἀπορρήτων νυκτὸς τὴν γερουσίαν εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν B ἔλαθον, ἵνα μηδὲν ἔξαγγελθῆ, παρεκάλεισαν· καὶ ἔτυχον. καὶ 5 οἱ μὲν ὡς οὐδενὸς ἐπικουρόντος ἐβουλεύοντο, Σαυνίτης δὲ τις παρὰ τῷ κυρίῳ τῆς οἰκίας ἐπιξενούμενος καὶ νοσῶν ἔλαθε κατὰ χώραν μένας, καὶ ἔμαθεν ἃ ἐψηφίσαντο καὶ ἐμήνυσε τοῖς τὴν αἰτίαν ἔχουσι. κἀκείνοι τοὺς πρέσβεις ἐπαινίαντας κατέσχον καὶ ἐβασάνισαν· καὶ μαθόντες τὰ δρώμενα αὐτοὺς τε ἀπέκτειναν καὶ 10 τῶν ἄλλων τοὺς πρώτους. δι' οὖν ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Φάβιον ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλαν. καὶ ὅς τοὺς τε ἀπαντήσαντας αὐτῷ ἐξ ἐκείνων ἐτρέψματο, καὶ πολλοὺς ἐν τῇ φνυγῇ φθείρας κατέκλεισε τοὺς λοιποὺς εἰς τὸ τεῖχος, καὶ προσέβηκε τῇ πόλει. καὶ ὁ μὲν C ἔταυθθα τρωθεὶς ἀπέθανε, θυροθήσαντες δ' ἐπὶ τούτῳ ἐπέξῃλ- 15 θον. καὶ ἡττηθέντες αὐθις ἀνεχώρησαν καὶ ἐπολιορκούοντο· καὶ εἰς ἀνάγκην λιμοῦ ἐμπεσόντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς. ὁ δὲ ὕπατος τοὺς μὲν ἀφελόμενος τὰς τῶν κυρίων τιμὰς αἰκισάμενος ἔκτεινε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε, τοὺς δὲ αὐθιγενεῖς, καὶ εἴ τινας τῶν οἰκετῶν χρηστοὶ περὶ τοὺς δεσπότης ἐγένοντο, ἐν ἑτέρῳ κατώκισε 20 τόπῳ.

8. Ἐντεῦθεν ἤρξαντο οἱ Ῥωμαῖοι διαποριστῶν ἀγώνων·

1 ἀνταπεδείκνυντο C. 3 ἀρῶναι C. 5 ἕνα AB, om C,
 8 πῶς PW. 12 ἀπαντήσαντας A. 14 εἰς τοὺς τεῖχος C.
 18 ἀφελόμενος B.

Fontes. Cap. 8. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana* 57 — 59 p. 178 sq.

omnem auctoritatem obtinerent, et, ut alia mittamus, iniurias a dominis sibi factas maiore petulantia in illos regerent. veteres igitur cives cum eos neque ferre neque suis viribus ulcisci possent, clam legatos Romam miserunt: qui precibus secreto impetrarunt ut senatus, ne res palam fieret, in privatis aedibus conveniret. atque illi quidem ut nemine audiente deliberabant: Samnis autem quidam aedium domini hospes, aegrotans et per incuriam ibi relictus, cognito senatusconsulto monuit eos qui accusabantur. illi igitur quaestionibus habitis de legatis, cum quid ageretur intellexissent, et illos et primores civitatis occiderunt. quapropter Fabius a Romanis contra eos missus omnes qui in aciem descenderant profligavit, in fuga multos occidit, reliquos in urbem compulsos oppugnavit. ubi cum ex vulnere occubisset, servi resumpta fiducia eruperunt: sed victi atque obediens ad famem redacti deditionem fecerunt. consul eos qui suis dominis magistratus eripuerant excruciatos necavit, urbem evertit: indigenas et servos qui in dominorum fide manserant alibi collocavit.

8. Ab eo tempore Romani transmarina bella gerere sunt aggressi,

ναυτικῶν γὰρ οὗτε πᾶν πεπείραντο· θαλαττοῦργοι δὲ γενόμενοι καὶ ἐπὶ τὰς νήσους τὰς τε ἄλλας ἠπείρους ἐπεραιώθησαν. Καρχηδονίοις δὲ πρώτοις ἐπολέμησαν, οὐδὲν αὐτῶν οὖσιν ἦντοςιν οὐτε πλοῦτε οὔτε ἀρετῇ χώρας, καὶ ἠσκημένοις τὰ ναυτικά εἰς ἀκρίβειαν, καὶ πυρρασκιασμένοις ἰππικαῖς τε δυνάμεσι καὶ πέλοις καὶ ἔλφρασι, καὶ ἄρχουσι Λιβύων, τὴν τε Σαρδῶ καὶ τῆς Σικελίας τὰ πλείω κατέχουσιν· ἔθεν καὶ τὴν Ἰταλίαν χειρώσασθαι δι' ἐλπίδων πεποίητο. τὰ τε γὰρ ἄλλα σφᾶς φρονηματιζέσθαι ἐπειθον, καὶ τῷ αὐτονόμῳ μίαν ἐτύγχανον ἐπαιρόμενοι (τὸν γὰρ βασιλέα ἑαυτοῖς κλῆσιν ἐτῆσιον ἀρχῆς ἀλλ' οὐκ ἐπὶ χρονίῳ δυναστείᾳ προὑβάλλοντο), καὶ ὡς αὐτοῖς πονούμενοι προθυμότερα ὤργον.

Σκήψεις δὲ τοῦ πολέμου ἐγένοντο Ῥωμαίοις μὲν ὅτι Καρχηδόνιοι τοῖς Ταραντίνοις ἐβοήθησαν, Καρχηδονίοις δὲ ὅτι φίλαν Ῥωμαῖοι συνέθεντο τῷ Ἰέρωνι· τὸ δ' ἀληθές, ὅτι ἀλλήλους ὑφώρῳντο, καὶ μίαν σωτηρίαν τῶν αἰκείων ἐκάτεροι ᾗοντο εἰ τὰ τῶν ἄλλων προσκτήσαιτο. οὕτω διανοούμενοι αὐτοῖς συμπισθόν τε τὰς σπονδάς τε διέλυσε καὶ ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἐξηρέθισε· τὸ δ' ἦν τοιοῦτον.

Οἱ Μαιμερτίνοι ἐκ Καμπανίας ποτὲ πρὸς Μεσσηνήν ἀποι-

1 οὗτε] ὅτι C. 4 εἰς] πρὸς AB. 8 φρονηματιζέσθαι C.
 9 ἐπαγομένοι C. 10 ἐτῆσιον A. 11 πονούμενοι] πιασόμενοι CW. ὤργον W: "ms codd ὄργον" DUCANUS. 12 σκήψις A. Σκήψεις — 18 ἦν τοιοῦτον Dionis excerptum Vaticanum 57.
 14 ὑφωρῳντο (ὑφωρῳντο) Dionis exc. 16 διανοούμενοι AB, διανοημένοις (corr διανενοημένοις) C, διανενοημένοις PW.
 17 ἐς BC Dionis exc., εἰς PW. 19 μαμερτίνοι B. Μεσσηνήν PW.

prius classis instruendae plane rudes. cum autem in mari versari coepissent, in insulas aliasque continentes traiecerunt. sed cum Carthaginensibus primum sunt congressi, nihilo neque opibus neque agri bonitate inferioribus, et in re nautica exercitatisimis; qui praeterea pedestribus equestribusque copiis et elephantis pollebant, et Libyae, Sardiniae ac magnae parti Siciliae imperabant: unde in spem Italiae quoque subigendae erigebantur. nam praeter alia superbiae incitamenta immodica quoque libertas animos eis faciebat (eorum enim rex annui magistratus, non diuturnae potestatis auctoritatem habebat), et, anis quippe rationibus consulentes, ad id summa alacritate ferebantur.

Belli causae praetendebantur a Romanis, quod Carthaginenses Tarentinis opem tulissent; a Carthaginensibus, quod Romani cum Hierone amicitiam inissent. sed vera causa illa erat, quod invicem se suspectos habebant, et utrique incolumitatem suam in eo altam esse putabant, si alteros subegissent. cum sic affecti essent, huiusmodi occasio solvendae pacis et auspicandi belli incidit.

Mamertini qui olim ex Campania coloniam Messanensem deduxerant,

κίαν στείλαμένοι, τότε δ' ὑπὸ Ἱέρωνος πολιορκούμενοι, ἐπεκαλέ-
σαντο τοὺς Ῥωμαίους οὐ σφίσι προσήκοντας. κάκεινοι ἐτοίμως
ἐπικουρῆσαι αὐτοῖς ἐψηφίσαντο, εἰδότες ὅτι, ἂν τῆς συμμαχίας
B αὐτῶν οἱ Μαιμερτίνοι μὴ τεύξωνται, πρὸς τοὺς Καρχηδονίους
τραπήσονται, κάκεινοι τῆς τε Σικελίας ὅλης κρατήσουσι καὶ ἐς 5
τὴν Ἰταλίαν ἐξ αὐτῆς διαβήσονται. ἡ γὰρ νῆσος αὕτη βραχὺ
τῆς ἡπείρου δέχει, ὥς μυθεῖσθαι ὅτι ποτὲ καὶ αὕτη ἡπείρωτο.
ἢ τε οὖν νῆσος οὕτω τῇ Ἰταλίᾳ ἐπικειμένη ἐδόκει τοὺς Καρχηδο-
νίους ἐκαλέσασθαι καὶ τῶν ἀντιπέραν ἀντιποιήσασθαι, ἂν γε
καύτην κατάσχωσι, καὶ ἡ Μισηθήν πεφεύχε τοῖς κρατούσιν αὐτῆς 10
καὶ τοῦ πορθμοῦ κυριεύειν.

Ἐψηφισάμενοι δὲ βοήθειαν οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Μαιμερτίνοις,
W II 53 οὐ ταχέως αὐτοῖς ἐπικούρησαν διὰ τινὰς ἐπισυμβάσας αἰτίας.
C ὅθεν ἀνάγκη πιεζόμενοι οἱ Μαιμερτίνοι Καρχηδονίους ἐπεκαλέσαντο.
οἱ δὲ καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἐπικαλεσαμένοις εἰρήνην καταρᾶζοντο 15
πρὸς Ἱέρωνα, ἵνα μὴ οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὴν νῆσον περαιωθῶσι, καὶ
τὸν πορθμὸν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσαν, Ἄντωνος σφῶν ἡγου-
μένου. κἀν τούτῳ Γάιος Κλαύδιος χιλιάρχων ναυσὶν ἄλλαις
ὑπὸ Ἀππίου Κλαυδίου προηγεμενοῖς εἰς τὸ Ῥήγιον ἀφίκετο. δια-
πλιῦσαι δὲ οὐκ ἐθάρρησε, πολὺ πλεῖον τὸ τῶν Καρχηδονίων ὄρων 20
ναυτικόν. ἀκατίῳ δ' ἐμβὰς προσέσχε τῇ Μισηθῇ καὶ διειλέχθη
D αὐτοῖς ὅσα ὁ καιρὸς ἐδίδου. ἀντειπόντων δὲ τῶν Καρχηδονίων,

7 αὕτη PW. 10 Μισηθῇ PW. 12 δὲ om C. 16 ἐς]
πρὸς C. 17 δὲ om A. 21 προσέσχε ABC, προέσχε PW.
Μισηθῇ PW.

tum autem ab Hierone obsidebantur, opem Romanorum, ut quos cogna-
tione attingerent, implorarunt: quibus alacriter auxilia sunt decreta. ne-
que enim obcurum erat Mamertinos ad Carthaginienses transituros si
a Romanis destituerentur: qui subacta tota Sicilia inde in Italiam transi-
turi essent. ea enim insula parum a continente distat, unde olim Italiae
fuisse iunctam fabulantur. ob sitam igitur Italiae tam propinquum
Carthaginienses invitare videbatur ut ea occupata etiam oppositam con-
tinentem sibi vindicarent: et qui Messanam tenebant, etiam fretum illud
angustum in potestate habebant.

Romani vero auxilia Mamertinis decreta ob causas quasdam non
statim miserunt: quare illi urgente necessitate Carthaginienses implora-
verunt. qui et supplicibus et sibi ipsis pacem cum Hierone confecerunt,
ne Romani in insulam traicerent: et urbem atque fretum Hannone duce
custodiverunt. interea C. Claudius tribuans militum ab Appio Claudio
cum paucis navibus praemissus Rhegium venit. sed cum hostilem classem
longe maiorem videret, traicere non ausus, navicula conscensa Messanam
appulit, et cum Mamertinis ea collocutus est quae tempus ferebat. sed
Carthaginiensibus refragatis, tam quidem rebus infectis recessit: post

τότε μὲν μηδὲν πράξας ἀνεκομισθῆ, μετὰ ταῦτα δὲ γνοὺς τοὺς
 Μαιμερτίνοὺς ἐν στάσει ὄντας (οὔτε γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκειν
 ἰβούλοντο καὶ τοὺς Καρχηδόνιους ἱβαρύνοντο) ἔπλευσεν αὐθις,
 καὶ ἄλλα τε εἶπεν ἐπαγωγὰ, καὶ ὡς ἐπ' ἑλευθερώσει τῆς πόλεως
 5 ἦκει, καὶ ἐπιδὸν κατασταίεν τὰ πράγματα, ἀποπλεύσει· καὶ τοὺς
 Καρχηδόνιους ἢ ἀποχωρῆσαι ἐκέλευσεν ἢ, εἴ τι δίκαιον ἔχουν,
 τοῦτο εἰπεῖν. ὡς δ' οὔτε τῶν Μαιμερτίνων τις ὑπὸ θεοὺς
 ἐφθέγγετο, καὶ οἱ Καρχηδόνιοι βία τὴν πόλιν κατέχοντες οὐδὲν P I 383
 αὐτοῦ ἐφρόντιζον, "αὐταρχεῖς" ἔφη "μαρτύριον παρ' ἀμφοτέρων
 10 ἡ σιωπῆ, τῶν μὲν ὅτι ἀδικοῦσιν (εἰ γὰρ τι ὑγίαι ἐφρόνον, ἐδι-
 καιολογήσαντο ἄν), τῶν δὲ ὅτι τῆς ἑλευθερίας ἐφιέονται· ἐπαρη-
 σιάσαντο γὰρ ἄν, εἰ τὰ τῶν Καρχηδονίων προήρητο." καὶ
 ἐπηγγέλλετο βοηθήσειν αὐτοῖς. Θουρύβου δὲ καὶ ἐπαύου παρὰ
 τῶν Μαιμερτίνων ἐπὶ τοῖτοις γενομένου ἐθῶς ἀνέπλευσε πρὸς τὸ
 15 Ῥήγιον, καὶ μετ' ἄλλων παντὶ τῷ ναυτικῷ βιασάμενος τὸν διά-
 πλουν, τὸ μὲν τι ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῆς τέχνης τῶν Καρχη-
 δονίων, τὸ δὲ πλείστον διὰ τὴν τοῦ ῥοῦ χαλεπότητα καὶ χειμῶνα
 ἑξαίρτης γινόμενον, τινὰς τε τῶν τριηρῶν ἀπέβαλε καὶ ταῖς λοι- B
 παῖς μόλις εἰς τὸ Ῥήγιον ἀπεσιώθη.

20 9. Οὐ μέντοι τῆς θαλάσσης οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τὴν ἦτταν

2 τοὺς Ῥωμαίους C. 4 ἄλλα τε εἶπεν — 13 βοηθήσειν αὐτοῖς
 Dionis excerptum Vaticanum 58. 5 ἦκειν A. 6 ἀποχωρῆ-
 σαι C: Dionis exc. ἀποχωρῆσαι. ἐκέλευσεν A Dionis exc.,
 ἐκέλευεν PW. 13 ἐπηγγέλλετο ABC, ἐπηγγέλλοντο PW. 16 μὲν
 τι] μέντοι AB, μὲν PW. 18 γινόμενον A. τινὰς τε —
 p. 134 v. 6 Ῥωμαῖοις ἴσαι Dionis excerptum Vaticanum 59. τριη-
 ρῶν A, τριηρῶν PW.

Fontes. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerpta Vaticana 59—61 p. 180 sq.

autem, cum Mamertinos in motu esse cognovisset (neque enim Romanis parere volebant, et Carthaginenses aegre patiebantur), rursus navigavit. et praeter alia ad persuadendum apta, se liberandas civitatis ergo adesse dixit, et rebus in integram restitutas recessurum: Carthaginenses vero aut recedere aut quam iustam manendi causam haberent exponere iussit. cum vero neque Mamertinus quisquam praec motu loqueretur, et Carthaginenses urbem vi tenentes nihil enim curarent, "satis" inquit "argumenti est utrorumque silentium, alteros iniuste agere (nam si causa foret essent, se defenderent), alteros libertatis esse cupidos. si enim Carthaginensibus studerent, libere id profiterentur." et opem se iis laturos esse promisit. quae cum Mamertini cum plausu et laudibus excepissent, Rhegium statim rediit: ac paulo post cum tota classe vi transire conatus, partim ob multitudinem et sollicitiam Carthaginensium, partim ob freti saevitiam et tempestatem subito exortam, triremibus aliquot suisis, cum reliquis aegre tenuit Rhegium.

9. Neque tamen ob eam cladem Romani mari abstinerant, sed

ἀπέσχοιτο, ἀλλ' ὁ μὲν Κλαύδιος τὰς ναῦς ἐπισκευάζειν, Ἄνων δὲ τὴν αἰτίαν τῆς τῶν σπονδῶν διαλύσεως εἰς τοὺς Ῥωμαίους τρέψαι βουλόμενος καὶ τὰς ἀλούσας τριήρεις τῷ Κλαυδίῳ ἐπιμυρε καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπεδίδου καὶ πρὸς τὴν εἰρήνην προεκαλεῖτο αὐτόν. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐδέξατο, ἠπέλησε μὴδ' ἀπονήσασθαι ποτε 5 τὰς χεῖρας ἐν τῇ θαλάσῃ τοὺς Ῥωμαίους εἶσαι. ὁ Κλαύδιος δὲ τὴν τοῦ πορθμοῦ φύσιν κατανοήσας ἐτήρησε τὸν ῥοῦν καὶ τὸν ἄνεμον ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Σικελίαν ἄμμι φέροντας, καὶ οὕτω διέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον, μηδεὶς ἐναντιωθέντος. εὐρῶν οὖν ἐν τῷ λιμένι τοὺς Μαιμερτίνοους (ὁ γὰρ Ἄνων προύποπιπέυσας αὐ- 10 τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει καθῆστο στυλάτων αὐτήν) ἐκκλησίαν συνέγαγε, καὶ διαλεχθεὶς αὐτοῖς ἐπέσει μεταπέμψασθαι τὸν Ἄνωνα. ὁ δὲ καταβῆναι οὐκ ἤθελε· φοβηθεὶς δὲ μὴ οἱ Μαιμερτίνοι ὡς ἀδικούντος αὐτοῦ νεωτερίσωσιν, ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πολλῶν ὑπ' ἀμφοῖν μάτην λεχθέντων συνήρασε τις τῶν Ῥω- 15 μαίων αὐτὸν καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ δεσμοκτήριον, συνεπαινούντων τῶν Μαιμερτίνων.

D Καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔλην ἀνάγκη τὴν Μεσσήνην ἐξέλιπεν, οἱ Καρχηδόνοι δὲ ἐκόλασαν μὲν τὸν Ἄνωνα, κήρυκα δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέμψαν τὴν τε Μεσσήνην ἐκλιπεῖν κελεύοντες καὶ ἐκ πάσης 20 ἀπελθεῖν Σικελίας ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ· καὶ στρατιὰν ἀπεστύλασαν. ὡς δ' οὐκ ἐπέθοντο οἱ Ῥωμαῖοι, τοὺς τε μισθοφοροῦντας παρ'

W II 54 αὐτοῖς ἐξ Ἰταλίας ἀπέκτειναν καὶ τῇ Μεσσήνῃ προσέβαλον (συνῆν

5 ποτε τὰς χεῖρας A Dionis exc., τὰς χεῖρας ποτὲ PW. 8 οὕτως ἐπλευσεν A. 9 ἐς C. εὐρῶν οὖν — 13 οὐκ ἤθελε Dionis excerptum Vaticanum 60. 18 et 20 Μεσσήνη PW. 19 δὲ om C. 23 Μεσσήνη PW.

Claudius naves refecit. Hanno causam rupti foederis Romanis adscripturus, etiam captas triremes Claudio remisit, captivosque restituit, eoque ad pacem provocavit. sed cum ille nullas condiciones admitteret, minatus est se non passurum ut Romani vel manus in mari abluerent. Claudius vero, freti natura considerata, captavit refluxum eius et ventum simul ex Italia in Siciliam ferentes, itaque in insulam traiecit prohibente nomine; et Mamertinis in porta inventis (nam Hanno, cum cives suspectos haberet, arcem tuebatur) pro contione persuasit ut Hannonem arcesserent, qui etsi descendere nolebat, tamen veritus ne Mamertini de iniuriis sibi factis conquerentes novi aliquid molirentur, in contionem venit; et multis verbis utrinque frustra factis, a quodam Romano comprehensus in carcerem coniciitur, Mamertinis approbantibus.

Sic ille tota Messana necessario relicta a Carthaginiensibus multatus est; et una cum exercitu caduceator ad Romanos missus, per quem edicebant ut Messanam relinquerent et intra certum diem tota Sicilia excederent. Romanis vero non obtemperantibus, Italos qui apud ipsos

δὲ καὶ ὁ Ἱέρων αὐτοῖς) καὶ τὴν πόλιν ἐπολιόρουν καὶ τὸν πορθμὸν ἐφύλασσαν, ὡς μήτε στρατεύματα μήτε οἴτις αὐτοῖς κοινοσθῆ. ὁ μαθὼν ὁ ἕπατος ἤδη πλησιάζων, ὡς εὔρε συγγούς αὐτῶν πολλαχῆ κατὰ πρόφασιν ἐμπορίας ἔλλομενίζοντας, ἐξηπάτησε σφᾶς ὅπως P I 324
5 διέλθῃ τὸν πορθμὸν ἀσφαλίστατα, καὶ ἔλαθε νυκτὸς τῇ Σικελίᾳ προσορμισάμενος. καὶ προσπλεύσας εὐ πόρρω τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἱέρωνος αὐτίκα συνέμιξε, νομίζων φοβερώτατος αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἀθρόου φανήσασθαι. ἀντεπεξελθόντων δ' αὐτῶν τὸ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἰππικὸν ἤλαττώθη, τὸ δ' ὀπλιτικὸν ὑπερέσχε. καὶ 10 ὁ Ἱέρων τότε μὲν εἰς τὰ ὄρη, ἐς δὲ τὰς Συρακούσας ὑστερον ἀπεχώρησεν.

Ὁ οὖν Κλαύδιος, ἀποχωρήσαντος τοῦ Ἱέρωνος καὶ τῶν Μαιερτινίων διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἀναθαρσησάντων, ἐπῆλθε τοῖς Καρχηδονίοις μονωθεῖσιν ἤδη, καὶ τῷ σφῶν προσέβαλε χα- 15 ρακώματι, ὄντι ὅσον ἐν χειρονήσῳ. ἐντεῦθεν μὲν γὰρ ἡ θάλασσα B τοῦτο συνέιχεν, ἐντεῦθεν δ' ἔλη τινὰ δυοδιάβατα· ἐπὶ δὲ τὸν ἀχλὺνα, δι' ὄπῃ μόνου εἰσῆσαν στενοτάτου τυγχάνοντος, ἐπεποίητο διατειχισμα. βιαζόμενοι οὖν πρὸς ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι ἐταλαιπώρησαν καὶ βαλλόμενοι ἀνεχώρησαν. οἱ δὲ Λίβυες θαρσή- 20 σαντες ἐπέξηλθον, καὶ ὡς φεύγοντας ἐπιδιώκοντες ἔξω προεληλύθεισαν τῶν στενῶν· κἀνταῦθα ἐπιστραφέντες οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοὺς ἐτρέψαντο καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν, ὥστε αὐτοὺς μηκέτι τοῦ σιγα-

3 πανταγῆ A. 5 ἀσφαλῶς A. 10 τότε μὲν om A. 15 χειρονήσῳ BC.
Dionis excerptum Vaticanum 61. 19 οἱ δὲ Λίβυες — p. 136 v. 1 ὁ Κλαύδιος 20 προεληλύθεισαν A, προεληλύθασιν PW. αὐτοὺς om C.

stipendia merebant occiderunt; et Hierone adiuvante, impetu facto, Messanam obsederunt; ac fretam custodierunt ut neque milites neque frumentum ad eos importarentur. quo consul iam appropinquans animadvertit, ut milites obique in portu per causam mercaturae faciendas versantes invenit, eos decepit, ut quam minimo cum periculo fretam transiret; noctuque clam in Sicilia non procul a castris Hieronis appulit, eumque statim aggressus est, se improvisa impressione maximum illis terrorem illaturum ratus. verum equites eius succubuerunt, sed gravis armatae milites superiores evaserunt. Hieron tum in montes, post Syracusas se contulit.

Claudius Hierone amoto, Mamertinis sua praesentia recreatis, Carthaginenses iam destitutos invadit, impetu in eorum castra facto: quae quodammodo paeninsulae instar erant, hinc mari illinc profundis cincta paludibus: angustissimae autem fauces, qua solum patebat aditus, muro intercludebantur. quo dum vi per multas aerumnas penetrare Romani student, telis profligati recedunt. Afros vero auctis animis, ex angustis faucibus eruptione facta, tanquam fugientes persecuturos Romani conversi repulerunt, multis occisis, ut non amplius castris egrederentur quamdiu

τοπέδου προελθῆναι πρὸ ὧν ἦν ἐν Μεσσήνῃ ὁ Κλαύδιος, ὁ δὲ
 C βιάσασθαι τὴν πρόσοδον μὴ τολμῶν, πρὸς τὰς Συρακούσας καὶ
 τὸν Ἱερόνα ἐτρέπετο, φυλακὴν ἐν τῇ Μεσσήνῃ καταλιπὼν. καὶ
 προσέβαλλέ τε αὐτὸς τῷ ἄσπετι κάκεινοι ποτε ἐπέβησαν· καὶ ὅτι
 μὲν ἐκράτουν, ὅτι δ' ἐκρατοῦντο ἑκάτεροι. καὶ ποτε ἐν χωρῆ⁵
 στινῷ ὁ ἕπατος γεγονὼς ἐάλω ἄν, εἰ μὴ πρὸ τοῦ περιοχεθῆναι
 ἐπιμψε πρὸς τὸν Ἱερόνα, εἰς συμβάσεις δὴ τινὰς αὐτὸν προκα-
 λούμενος. οὕτω γὰρ ἐλθόντος τινὸς πρὸς ὃν ἐμελλε συμβησέσθαι,
 διελεγίτο τε αὐτῷ καὶ ὑπαπῆι, μέχρις οὗ πρὸς τὸ ἀσφαλὲς ἀπε-
 χώρησε. τῆς δὲ πόλιως ῥαδίως ἀλῶναι μὴ δυναμένης, καὶ τῆς¹⁰
 D στρατιᾶς ἀπανέστη· καὶ οἱ Συρακούσιοι εἵποντο καὶ ἐς λόγους
 τοῖς σκεδαννυμένοις ἤσαν, καὶ ἐπέπεισαντο ἄν, εἰ καὶ ὁ Ἱερόν
 συμβῆναι ἠθέλησεν. ὁ δὲ ἕπατος φρουρὰν ἐν τῇ Μεσσήνῃ κατα-
 λιπὼν ἀπέπλευσεν εἰς τὸ Ῥήγιον. 15

Οἱ Ῥωμαῖοι δέ, ἐπεὶ τὰ Τυρρηγικὰ καθεστῆκει καὶ τὰ ἐν
 τῇ Ἰταλίᾳ ἀκριβῶς εἰρήνον, τὰ δὲ τῶν Καρχηδονίων ἐπὶ πλεόν
 συνίστατο, ἄμφω τοὺς ἑπάτους ἐς τὴν Σικελίαν ἐκστρατεῦσαι ἐκέ-
 λυσαν. περρωθέντες οὖν ὁ τε Μάξιμος Οὐαλλέριος καὶ Ὀτα-
 κλῖος Κράσος, καὶ διὰ τῆς νήσου ὁμοῦ τε πορευόμενοι καὶ διχῆ,²⁰
 πολλοὺς ὁμολογία παρεστήσαντο. ὡς δὲ τὰ πλείω ὑκείωντο,

1 et 3 Μεσση PW. 2 πρόσσδον ABC, πρόσσδον PW.
 4 προσέβαλλέ C, προσέβαλε PW. 7 προκαλούμενος B, προ-
 σκαλούμενος PW. 11 προσιδρίας A. 12 ἐπανέστη C.
 14 Μεσση PW. 18 ἄμφω καὶ τοὺς C. 19 οὐακλῖος ABC,
 ὁ Οὐακλῖος PW. 20 κράσος AB, κράσου C. καὶ διχῆ
 πορευόμενοι AB.

Claudius Messanae fuit. qui cum ad eos vi irrumperе non auderet, ad
 Syracusas et Hieronem convertit animum, praesidio Messanae relicto.
 et ut ipse urbem oppugnabat, sic cives aliquando erumpabant, nunc his
 nunc illis favente victoria. et consul aliquando in angustias redactus
 captus esset, nisi antequam circumveniretur ad Hieronem de pacis con-
 dicionibus legatum misisset. nam cum quidam venisset cum quo de pace
 tractaret, inter colloquendum paulatim recessit, donec in tanta pervenit,
 et quia urbs facile capi non poterat, et obsidio cum ob penuriam com-
 meatus tam propter lucem in exercitu grassantem facultatem non habebat,
 recessit. Syracusani autem sequentes cum dispersis colloquebantur: ac
 pacem facissent, si etiam Hieron consentire veluissent. consul praesidio
 Messanas relicto Rhegium traiecit.

Romani Etruriae rebus compositis atque Italia plane pacata,
 Carthaginiensium autem viribus crescentibus, utrumque consulē in Sici-
 liam ire iusserunt. igitur Valerius Maximus et Otacilius Crassus, tam
 seorsim quam una insulam peragrantes, multos in deditionem acceperunt,

πρὸς τὰς Συρακούσας ὤρμησαν. καὶ ὁ Ἱέρων φοβηθεὶς διεκ- P I 386
 ρυκεύσατο σφίσι, τὰς πόλεις τε ἕς ἀπήρητο ἀποδιδούς καὶ χρή-
 ματα ὑπισχνόμενος καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθερῶν. καὶ ἔτυ-
 χεν ἐπὶ ταῦτοις σπονδῶν· οἱ γὰρ ἕπατοι ῥῶον μετ' αὐτοῦ κατα-
 5 στρέψασθαι τοὺς Καρχηδονίους ἐνόμισαν. συμβάντες δ' αὐτῷ,
 πρὸς τὰς λοιπὰς πόλεις ὑπὸ Καρχηδονίων φρουρουμένους ἐγρά-
 ποντο. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀπεκρούσθησαν, Ἐγισταν δ' ἔκου-
 σίαν ἔλαβον. διὰ γὰρ τὴν πρὸς Ῥωμαίους αἰκείωσιν οἱ ἐν αὐτῇ,
 ἀπὸ τοῦ Αἰνέλου λέγοντες γεγονέναι, προσεχώρησαν αὐτοῖς, τοὺς
 10 Καρχηδονίους φρονέουσαςτες.

10. Καὶ οἱ μὲν ἕπατοι διὰ τὸν χειμῶνα εἰς τὸ Ῥήγιον
 ἀπήραν, Καρχηδόνιοι δὲ εἰς Σαρδίω τὸ πλεῖον ἐκόμισαν τοῦ στρα-
 τοῦ, τὴν ἐκείθεν τῇ Ῥώμῃ ἐπέθωνται, καὶ ἡ τέλειον οὕτω τῆς
 Σικελίας ἐκοιτήσωσιν, ἢ διαπεραιωθέντας ἀσθενεστέρους ποιήσω-
 15 σιν. ἀλλ' οὔτε τοῦτου οὔτε μὴν ἐκείνου ἐπέτυχον· οἱ γὰρ Ῥω-
 μαῖοι τὴν τε οἰκίαν ἐφύλαττον, καὶ ἀξίωμαχον εἰς Σικελίαν δό-
 ναμιν ἐπέμφαν μετὰ Ποστουμίου Ἀλβίνου καὶ μετὰ Αἰμιλίου
 Κύντιου. ἐλθόντες δὲ εἰς Σικελίαν οἱ ἕπατοι ἐν' Ἀκράγαντα C
 ὤρμησαν, κἀνταῦθα Ἀντίβαν τὸν Πισγωνος ἐπολιόρουν. ὁ οἱ
 20 ἐν Καρχηδόνι πυθόμενοι Ἄγγωνα αὐτῷ σὸν πολλῇ χειρὶ συμμαχή-
 σοντα ἐπέμφαν. ὁ δὲ ἐς Ἡράκλειαν ἐλθὼν οὐ πόρρω οὔσαν Ἀκρά-
 γαντος, ἐπολέμει. καὶ μάχαι πλείους οὐ μεγάλαι δ' ἔγινοντο·

14 διαπεραιωθέντων C. 15 μὴ ἐκείνου ἀπέτυχον C. 17 ἀλα-
 von C. 19 δ ABCW, om P. 20 ἀπὸ om C. συμ-
 μαχίσαντα BC. 21 σφίσι A. 22 σὸ B, καὶ PW.

Fontes. Cap. 10. Dionis Historiae Romanae libri deperditii.

ac locis plerisque adiacentis Syracusae contenderunt. quorum successibus Hieron territis, redditis urbibus quas eis ademerat, promissaque pecunia et captivis dimissis pacem petiit atque impetravit: quod consules eius opibus adiunctis Carthaginienses a se facilius debellari posse rebantur. pactis firmatis ad alias urbes, in quibus Punica praesidia erant, conversi, aequae caeteris repulsi, Segestam ultro se dedentem acceperunt. cives enim ob necessitudinem sibi cum Romanis intercedentem (nam suum quoque ortum ad Aeneam auctorem referebant), Carthaginiensibus caesis, illorum fidei se commiserunt.

10. Consulibus ob hibernum tempus Rhegium reversis Carthaginienses maiorem copiarum partem in Sardiniam transtulerunt, ut inde Romanos aggredierentur atque aut penitus Sicilia pellerent aut, si traieciissent, vires eorum carperent, sed neutrum eis successit, Romanis et sua tentibus, et Siciliam cum intactis copiis, Postumii Albini et Q. Aemilii ducta atque auspiciis, defendentibus, qui cum in insulam venissent, Hannibalem Gisgonis filium Agrigenti obsederunt. quo Carthagine audito Hanno cum magna manu auxilio missus Heracleae, quas parum Agri-

καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὁ Ἄνων τοὺς ὑπάτους προὐκαλεῖτο εἰς πόλεμον, εἶθ' ὕστερον ἐκείνον οἱ Ῥωμαῖοι προὐκλήθητο. ὥς μὲν γὰρ ἄφθονον εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τροφήν, οὐκ ἐτόλμων μάχεσθαι, τῷ πλήθει ἑλαττονοῦμενοι, λιμῶ δὲ τὴν πάλιν αἰρήσειν ἤλπιζον. D ἐπεὶ δὲ σίτον ἑσπάρησαν, αὐτοὶ μὲν ἀποκινδυνεύουσι προεθνυμοῦντο, 5 ὁ δὲ Ἄνων ὤκνει, ὑποπιεύσας διὰ τὴν προθυμίαν ἐνεδρεῦσθαι. διὸ οἱ τε ἄλλοι τὰ τῶν Ῥωμαίων θεραπεύειν ἤξιον ὡς ἀκμὴν νεικηκότων, καὶ ὁ Ἱέρων, ἀπροθύμως αὐτοῖς συναϊρούμενος πρότερον, τότε σίτον αὐτοῖς ἐπιμψεν, ὥστε καὶ τοὺς ὑπάτους ἀναδαρῆσαι. 10

Ἄνων δὲ ἐπεχείρησε μάχην συνάψαι, ἑλπίσας καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκ τοῦ τείχους κατὰ νότον τοῖς Ῥωμαίοις προσπεισῆσθαι. ὁ μαθόντες οἱ ὑπάτοι ἠσύχαζον, ὥστε τὸν Ἄνωνα καταφρονήσαντα τῷ ταφρεύματι προσελθεῖν. ἐπιμψαν δὲ τινὰς κατόπιν αὐτοῦ ἐνεδρεύσαντας. ἐκείνου δὲ πρὸς ἐσπέραν ἀδειῶς καὶ κυτι-15 P I 386 φρονητικῶς ἐπανάγοντος, ἐκ τε τῆς ἐνίδρας καὶ ἐκ τοῦ χαρακώματος αὐτῷ οἱ Ῥωμαῖοι συνέμιξαν, καὶ φόνον πολλὸν καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἑλεγκάντων εἰργάσαντο. ὁ δ' Ἀννίβας ἐν τούτῳ ταῖς σκηναῖς τῶν Ῥωμαίων ἐπελθὼν ἐξεκρούσθη ὑπὸ τῶν φυλαττόντων αὐτάς. ὁ δ' Ἄνων εἰς τὴν Ἡράκλειαν κατέφυγε, τὸ στρα-20 τόπεδον ἐκλιπών. καὶ ὁ Ἀννίβας νυκτὸς ἐκδράναι τοῦ Ἀκράγαν-

3 ἐτόλμων μάχεσθαι A, ἐτόλμων μάχεσθαι PW. 4 ἑλαττο-
 μνοι A. ἤλπιζον] ἐμελλον B. 6 ὁ Ἄνων δὲ A. 7 τὰ
 om A. 8 ἀκμή C, ἀκμητι AB. αὐτοῖς om C. 12 προσπει-
 σεν A. 13 τὸν om A. καταφρονήσαντες A. 15 ἀδειῶς] δε-
 διῶς C. 16 ἐκ alterum add B. 17 προσέμιξαν AB.

gento distat, bellum gessit. ac praelia plura, quamvis non magna, commissa sunt, primum Hannone consules, deinde consulibus Hannonem provocantibus. nam dum Romani copiam cibariorum habebant, numero militum inferiores pugnam detrectabant, se fame urbem expugnataros sperantes: cum vero frumento deficerent, ad decertandum aiacres facti sunt, Hanno vero pugnandi copiam eis facere noluit, veritas ne alacritate illa in insidias pelliceretur. unde factum est ut et alii Romanis tanquam victoribus stunderent, et Hieron, ante segnitè auxiliari solitus, tum frumentum summitteret: unde Romani animos receperunt.

Hanno vero pugnam committere instituit, etiam Hannibalem eruptione facta Romanos a tergo caesarum sperans. quo consules animadverso cum quiescerent, et Hanno per contemptam usque ad vallum accessisset, aliquot miserunt qui ei a tergo insidiarentur. illoque sub vesperam secure et contemptim exercitum reducente Romani tam ex valle quam ex insidiis eum aggressi multam et hominum et elephantorum caedem ediderunt. interea Hannibal Romanorum castra adortus est, sed repulsus a custodibus. Hanno castris desertis Heracleam confugit. Hannibal nocta Agrigento profugendi capto consilio ipse quidem clam

τος βουλευσάμενος· αὐτὸς μὲν ἔλαθεν, οἱ δ' ἄλλοι γνωσθέντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων συγχοὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀφραγαθίων ἐκτάθησαν. οὐ μόντοι συγγνώμης ἔτυχον οἱ Ἀφραγαθῖνοι, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα σφῶν διηρησάθησαν καὶ αὐτοὶ ἐπράθησαν ἅπαντες. B

5 Καὶ οἱ μὲν ἕπατοι πρὸς τὴν Μισσηνὴν διὰ τὸν χειμῶνα ἀνεχώρησαν· ὤρριζαντο δ' οἱ Καρχηδόνιοι κατὰ Ἄννιον, καὶ Ἀμίλικαν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Βαρχίδην ἀπέστειλαν, ἄνδρα τῶν ὁμοφύλων πλὴν τοῦ Ἀννίβου τοῦ νέου ἐν στρατηγίᾳ κρείττονα. καὶ αὐτὸς μὲν τὴν Σικελίαν ἐφόλαττεν, Ἀννίβαν δὲ ναυαρχοῦντα ἐς 10 Ἰταλίαν ἐπιμψε τὰ παράλια αὐτῆς κακουργήσοντα, ἵνα τοὺς ἡπάτους πρὸς ἐαυτὸν ἐπισπάσῃται. ἀλλ' οὐκ ἔτυχε τοῦ σκοποῦ· καταστήσαντες γὰρ ἐκείνοι φρουρὰς ἐκασταχόθι τῆς παραλλίας, εἰς Σικελίαν ἦλθον. οὐδὲν δὲ μνήμης ἐπραξαν ἄξιον. ὁ δὲ Ἀμίλικας τοὺς Γαλάτας τοὺς μισθοφόρους, ὅτι μὴ ἐπιτελῆ δέδωκεν αὐτοῖς C 15 τὸν μισθὸν ἀγανακτήσαντας, φοβηθεὶς μὴ προσχωρήσωσι τοῖς Ῥωμαίοις διέφθειρε, πέμψας αὐτοὺς εἰς τινα τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους πόλιν παραληφόμενους αὐτὴν ὡς τάχα προδιδομένην καὶ διαρπάσαι αὐτὴν ἐπιτρέψας, στείλας δὲ πρὸς τοὺς ἡπάτους· ψευδαυτομόλους τὴν τῶν Γαλατῶν προμηνύοντας ἔλευσιν· ὅθεν οἱ Γαλάται 20 μὲν πάντες ἐνεδρευθέντες ἐφθάρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπέθανον.

Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἡπάτων οἴκαδε, ὁ Ἀμίλικας καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐβόρθει προσπλέων καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ πόλεις τινὰς ἕψη· W II 56

2 καὶ om C. 5 Μισσην PW. 8 ἀννίβου A, Ἀννίβα PW.
9 ναυαρχήσαντα C. 12 φρουρὰν ἐκασταχόθεν C. 19 τῆς om A.

evasis, caeteri autem deprehensi partim a Romanis, multi ab Agrigentinis sunt occisi: qui tamen ea re veniam non impetrarunt, sed opibus direptis omnes venierunt.

Consules Messanam in hiberna concesserunt: Carthaginienses Hannoni irati Hamilcarem Barcinum successorem dederunt, imperatorem, Hannibale filio excepto, inter suos praestantissimum. qui cum Siciliam ipse tueretur, Hannibalem classi praefectum in Italiam orae maritimae infestandae causa misit, ut consules ad se retraheret, sed fefellit eum opinio: nam praesidiis ubique in mari collocatis in Siciliam profecti sunt. sed nihil memorabile gesserunt. Hamilcar vero metuens ne Galli milites ob stipendia non integra numerata indignantes cum Romanis se coningerent, ad quandam Romanam urbem per prodicionem scilicet occupandam et diripiendam eos misit, subornatis transfugis qui consulibus Gallorum adventum nuntiarent. ita illi omnes insidiis excepti perierunt: sed et Romanorum multi occubuerunt.

Consulibus domum reversis Hamilcar etiam Italiae oram classe vastavit et quasdam Siciliae urbes subegit. quo Romani audito classem

γάγετο. πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι κεντικὸν συνεστήσαντο, D καὶ Γάϊον ἀπὸ Δουλίου τὸν ἕτερον τῶν ἐπάτων ἐπέστησαν, τὸν δὲ τούτου συνάγοντα Κορήλιον Γάϊον εἰς Σικελίαν ἐπέμψαν. ὃς τοῦ κατὰ γῆν πόλεμον ὄν ἐκεκλήρωτο ἀμελήσας ταῖς προσούσαις ἀπὸ ναυσὶν εἰς Λιπάραν ἐπλευσεν ὡς προδιδομένην ἀπὸ 5 τούτου δ' ἐκ δόλου τῶν Καρχηδονίων ἐγένετο. ὡς οὖν εἰς τὴν Λιπάραν καθωρμίσατο, Βόδης αὐτὸν ὁ τοῦ Ἀννίβου περιεστολχισεν ἐποστράτηγος. παρασκευαζομένου δὲ τοῦ Γάϊου πρὸς ἄμυναν, δέσας ἐκείνος τὴν ἀπόνοιαν αὐτῶν προεκάλεσατο αὐτοὺς εἰς σπονδὰς· καὶ πείσας ἀνεβίβασεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ τριήρη τὸν τε 10 ὑπάτον καὶ τοὺς χιλιάρχους ὡς τῷ ναυάρχῳ ἐντευξομένους, καὶ τούτους μὲν εἰς Καρχηδόνα ἀπέπεμψαν, τοὺς δὲ λοιποὺς οὐδὲ ἀραμένους τὰ ὅπλα εἶλον.

P I 387

11. Ἐἴτα Ἀννίβας μὲν τὴν Ἰταλίαν ἐπόρθει, Ἀμίλκας δὲ εἰς Ἑγεσταν ἰστράτευσεν, ἐν ᾗ τὸ πλεῖστον τοῦ πελοῦ τοῖς Ῥω- 15 μαίοις ἦν· οἷς ἐπικουρῆσαι Γάϊον Καϊκίλιον χιλιάρχον ἐβελήσαντα λοχῆσας πολλοὺς ἐφόνευσε τῶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ μαθόντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ τὸν μὲν ἀστυνόμον εὐθὺς ἐξέπεμψαν καὶ τὸν Δουλίον ἐπέστεισαν· ὁ δὲ εἰς τὴν Σικελίαν ἐλθὼν, καὶ καταμαθὼν τὰς καὶς τῶν Καρχηδονίων τῇ μὲν παχύτητι καὶ τῷ μεγέ- 20 θει τῶν σφῶν ἐλαττουμένας, τῷ τάχει δὲ τῆς εἰρεσίας καὶ τῇ

2 ἕτερον] ἕνα A.	3 ἰμμο Γναίων.	4 τοῦ add ABC.
6 δ' ἐκλήλου B.	7 καθωρμήσατο A.	Βοδῆς Polybio:
Nieduhrio Bogud.	8 ἰμμο Γναίου.	18 ἀστυνόμον] cf.
p. 159 v. 8 τὸν στρατηγὸν τὸν ἀστυνόμον.		20 τὰς γε καὶς A.
παχύτητι A.		

Fontes. Cap. 11. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Vaticanum* 62 p. 182.

instruxerant, cui consulum alter C. Duillius est praefectus, collega eius C. Cornelius in Siciliam missus, qui cum bello terrestri, quod mandatum ei fuerat, neglecto, navibus quas habebat Liparae, spe proditionis dolo Carthaginiensium facta, appuisset, a Bode Hannibalis legato est circumventus. cum autem ad defensionem se pararet, ille Romanorum audaciam veritus eos ad pacis condiciones provocavit. cumque consuli et tribuno militum persuasisset ut ipsius triremem conscenderent, quo cum praefecto classis colloquerentur, eos Carthaginensem misit: caeteros non repugnantes cepit.

11. Hannibal deinde Italiam vastavit: Hamīcar Segestam petit, ubi maxima pars Romani peditatus erat; et C. Caecilio tribuno militum opem illis ferre volenti per insidias multos milites occidit. his Romani cognitis praetorem urbanum statim ablegarunt et Duillum maturare iusserunt, qui cum in Siciliam venisset, navesque Carthaginiensium crassitudine et magnitudine Romanis inferiores sed celeritate remigii et navigandi varie-

ποιμίλια τοῦ πλοῦ προειχοῦσας, μηχανὰς ἐπὶ τῶν τριηρῶν ἀγκύρας τε καὶ χεῖρας περικόνοντας σιδηρᾶς καὶ ἄλλα τοιαῦτα κατέσκειύασιν, ὅπως ταῖς πολεμιαῖς ναυσὶν ἐπιρρηπιτοῦντες αὐτὰ συνάπτοιτο σφίσι, καὶ μεταβαίνοντες εἰς αὐτὰς εἰς χεῖρας ἴδιον τοῖς 8 Καρχηδονίοις καὶ ὡς ἐν περὶ μύχῃ τούτοις συρρηγγννται. συμμιζαντες οὖν οἱ Καρχηδόνιοι ταῖς τῶν Ῥωμαίων ναυσὶ περιπέλιον σφῶς, συντόνω χρώμενοι εἰρσίῳ, καὶ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου προσέβαλλον. χρόνον μὲν οὖν τινα Ἰσπαλῆς ἢ ναυμαχία ἐγένετο, εἰθ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐπικυρτέστεροι γερονότες πολλοὺς μὲν κατέδυσαν, 10 συνέλαχον δὲ καὶ πολλοὺς. ὁ δ' Ἀννίβας ἐπὶ ἐπιτήρους ναυμαχῶν, συσχεθείσης τῆς αὐτοῦ νηὸς τριήρει τινὶ, μὴ ἄλλῃ φοβηθεὶς, τὴν ἐπιτήρη τε ἐγκατέλιπε καὶ μεταβὰς εἰς ἑτέραν διέφυγε. C

Τῆς μὲν οὖν ναυμαχίας τοῦτο τέλος ἐγένετο, καὶ λάφυρα πολλὰ ἐλήφθη· τὸν δ' Ἀννίβαν οἱ Καρχηδόνιοι διὰ τὴν ἤτταν 15 ἀπέκτιμαν ἄν, εἰ μὴ εὐδὺς ἐπηρώτησι σφῶς, ὡς ἀκεραίων ἔτι τῶν πραγμάτων ὄντων, εἰ ναυμαχῆσαι κειλεύουσι ἢ μή. συνθεμένων γὰρ αὐτῶν ναυμαχῆσαι, ὡς τῷ ναυτικῷ προέχιν ἐπαιρομένων, ὑπέπειν ὅτι "οὐδὲν ἄρα ἠδίκημα ὅτι τὰ αὐτὰ ὑμῖν ἐλπίσας συνέβυλον· τῆς γὰρ γνώμης ἄλλ' οὐ τῆς τύχης ἐτύχχανον κύριος." καὶ ὁ μὲν 20 ἐσώθη, τὴν δὲ ἡγεμονίαν ἀφῆρέθη· Λούλιος δὲ τὸ πεζὸν προσ-

2 αἰδηρὸς C. 4 συνάπταιντο C. 5 συρρηγγννται] sic libri. 11 φοβηθεὶς μὴ ἀλλῷ AB. 13 Τῆς μὲν — 19 ἐτύχχανον κύριος Dionis excerptum Vaticanum 62. τοῦτο τέλος] cf. p. 471 b ed. Paris. 16 κειλεύουσι — 17 ναυμαχῆσαι om B. ἢ AC Dionis exc., si PW. 17 προσέχιν C. 18 ὅτι om C, habet Dionis exc. ἠδίκημα] ἢ δίκη καὶ C, ἠδίκημα Dionis exc. τὰ αὐτὰ A Dionis exc., ταῦτα C, ταῦτα PW. συνέβαλλον Dionis exc. 20 τὸν πεζὸν προλαβὼν ABC.

tate superiores esse vidisset, machinas quasdam, ancoras, manus ferreas longis contis praefixas, aliaque eius generis fabricavit, quibus hostiles naves attraherentur, ac transitu in illas facto sui cum Carthaginiensibus veluti in terrestri pugna cominus dimicarent. Carthaginienses cum Romanas naves crebra remigatione circumdatis subito invasissent, aliquamdiu aequo Marte certatum est: deinde vero Romani superiores facti multos demerserunt, multos ceperunt. Hannibal septiremi, in qua pugnabat, cum triremi commissa, veritus ne caperetur, in aliam navem saltu facto evasit.

Hoc navalis praelii exitu Romani multis spoliis aucti sunt, Carthaginienses vero Hannibalem ob acceptam eladem occidissent, nisi eos statim, veluti rebas adhuc integris, percontatus esset utrum navali praelio decertare inbarent necne. cum assensi essent, ut qui classibus gloriarentur, subiecit nullum suum peccatum esse, qui eadem spe qua ipsi pugnam iniisset: consilium enim in sua potestate, eventum penes fortunam fuisse, sic illi vita concessa est, imperium abrogatum. Duillius

D λαβὼν τοὺς τε Ἐγυσταίους ἑρρώσατο, μηδ' εἰς χεῖρας αὐτῷ τοῦ Ἀμίλκον ἐλθεῖν ὑπομείναντος, καὶ τὰ φιλία τὰ ἄλλα ἰσθαιώσατο, καὶ εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ Θέρους παρελθόντος ἀνικομίσθη. ἀπάραντος δ' αὐτοῦ ὁ Ἀμίλκας τὸ τε Δρέπανον κεκλημένον (ἔστι δὲ λιμὴν ἐπίκαιρος) ἐκρατένατο καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πλείστον κατέθετο ἄξια, καὶ τοὺς Ἐρυκίνοὺς ἀπαντας μετανέστησε, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψεν, ἵνα μὴ οἱ Ῥωμαῖοι καρτερὰν αὐτὴν οὖσαν καταλαβόντες ὀρηγήτριον τοῦ πολέμου ποιήσωνται, καὶ πόλις εἶλε τὰς μὲν βίβλ' αὐτῶν δὲ προδοσίαν· καὶ εἰ μὴ Γάιος Φλώρος αὐτὸν ἐπέσχευεν ἐκεῖ χειμάσας, τὴν Σικελίαν ἂν κατεστρέφατο 10 ἄπασαν.

Λούκιος δὲ Σκιπίων ὁ συνάρχων αὐτῷ ἐπὶ Σαρδῶ καὶ ἐπὶ P I 388 Κύρρον ἐστράτευσε (κείνται δὲ ἐν τῷ Τυρρονηκῷ πελάγει ὀλίγον W II 57 ἀλλήλων ἀπέχουσαι ὡς μίαν αὐτὰς πόρωθεν εἶναι δοκεῖν) καὶ προτέρᾳ τῇ Κύρρω προσβαλὼν τὴν μὲν Οὐαλλερίαν τὴν κρατίστην 15 αὐτῆς πόλιν βίβλ' εἶλεν, ἀπόνως δὲ τὰ λοιπὰ ἐχειρώσατο. εἰς δὲ τὴν Σαρδῶ πλέων κατέειδεν τι ναυτικὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐπ' αὐτὸ ἐγράπτεο. καὶ οἱ μὲν ἔφυγον προτὴ συμμιξίαι, αὐτὸς δ' ἐπὶ πόλιν Ὀλβίαν ἦλθεν· ἔνθα τῶν Καρχηδονίων μετὰ τῶν νεῶν ἐπιφανέντων φοβηθεὶς (οὐδὲ γὰρ εἶχε τὸ πᾶν ἄξιόμαχον) ἐπ' οἶκον 20 ἀπῆγεν.

1 τοὺς] τοῦ A. ἄγυσταίους A, ἑγυσταίους C. 2 ἀμίλκον AB, Ἀμίλκα PW. 3 προσελθόντος A. 4 ὁ Ἀμίλκας om B. 5 ἐκρατένατο A. αὐτὸν ABC, αὐτό PW. 6 ἑρυκίνοὺς AB, Ἐρυκηνούς PW. 7 κατέσκαψεν C. 8 ποιήσονται A. 12 αὐτῷ B, αὐτοῦ PW. 13 ἀλλήλων ὀλίγον A. 14 ἀπέχουσαι C. αὐτοῖς C. 15 Ἀλβίαν potius. 17 ἐπ' αὐτῇ A. 18 αὐτὸς] αὐτό A. 19 νεῶν] νησιωτῶν Niebuhrus Historiae Romanae T. 3 p. 681 n. 1060. 20 οὐδὲ] οὐ AB. τὸ om B.

peditatu sibi adiuncto Segestanos liberavit, Hamilcare nec ad manus venire auso; et sociis civitatibus firmatis, elapsa aetate Romam rediit. post eius abitum Hamilcar Drepanum (est autem portus opportunus) munit, eoque res maximi pretii contulit; et Eryciis omnibus expulsis, atque urbe eversa, ne locus munitissimus Romanis ad bellum gerendum navi esset, urbes alias vi alias proditione cepit: ac nisi a C. Floro, qui ibi hibernabat, coercitas fuisset, totam Siciliam subegisset.

L. Scipio eius collega exercitum in Sardiniam et Corsicam duxit, insulas in Tyrrheno mari sitas, tam exiguo intervallo separatas ut ex longinquo pro una habeantur. ac primum Corsicae principe urbe Valeria [Aleria] vi capta, reliquis citra laborem est potitus. in Sardiniam navigatorus cum classem Carthaginiensem conspexisset, in eam impetum fecit. sed cum illa priusquam ad manus veniretur fugisset, Olbiam urbem invasit. ubi navium Carthaginiensium conspectu territus (nec enim a pediatu satis ad pugnam paratus erat) domum versus iter intendit.

Ἐν δὲ τῷ τότε χρόνῳ ἄλλοι τε τῶν ἀλότων καὶ ἐν τῷ ἄστυ B
 δουλεύοντων, καὶ οἱ Σαυνῖται (συχροὶ γὰρ πρὸς τὴν τοῦ ναυτικοῦ
 παρσκευὴν ἀφίκοντο) συνέθεντο τῇ Ῥώμῃ ἐπιβουλεύσαι. μαθὼν
 δὲ τοῦτο Ἐριος Ποτῖλιος ὁ τῆς βοηθείας ἄρχων προαιρηθεὶς αὐτοῖς
 5 συμφρονεῖν αὐτοῖς ἵνα ἀκριβῶς πάν τὸ δεδογμένον αὐτοῖς, καὶ
 ἐπεὶ μὴ οἷός τε ἦν καταμηνῦσαι τὸ βούλευμα (πάντες γὰρ περὶ
 αὐτὸν ἦσαν οἱ Σαυνῖται), ἐπεισεν αὐτοὺς βουλῆς ἀγομένης εἰς τὴν
 ἀγορὰν ἀθροισθῆναι καὶ καταβοῆσαι αὐτοῦ ὡς περὶ πᾶν οἷον
 ἀδικουμένους ὄντες ἐλάμβανον. τῶν δὲ τοῦτο ποιησάντων μετα-
 10 πιμφθεὶς ὡς αἴτιος τοῦ θορύβου ἐξέφηεν αὐτοῖς τὴν ἐπιβουλήν.
 καὶ τότε μὲν ἠσυχάσαντις ἀπέπεμψαν, νυκτὸς δὲ συνέλαβον ἑκα- C
 στοὶ τῶν ἐχόντων δούλους τινὰς ἐξ αὐτῶν· καὶ οὕτως ἡ πᾶσα
 διελύθη συνωμοσία.

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ θέρει ἔν τε τῇ Σικελίᾳ καὶ τῇ Σαρδοῖ
 15 ἅμα ἐπολέμησαν οἱ Ῥωμαῖοί τε καὶ οἱ Καρχηδόσιοι. καὶ μετὰ
 τοῦτ' Ἀτίλιος Λατίνος εἰς τὴν Σικελίαν ἐλθὼν, καὶ Μουτίστρατον
 πόλις ὑπὸ τοῦ Φλώρου πολιορκουμένην ἐκράν, τῇ παρασκευῇ
 ἐκείνου ἐχρήσατο. καὶ προσβολὰς περὶ τὸ τεῖχος αὐτοῦ ποιου-
 μένου πρῶτον μὲν οἱ ἐπιχώριοι μετὰ τῶν Καρχηδόσιων ἡμύοντο
 20 κρυπτικῶς, τῶν δὲ γυναικῶν καὶ τῶν παίδων εἰς δάκρυα καὶ εἰς
 οἰμωγὰς προαχθέντων οὐκ ἀντίσχοι. ὑπεξελθόντων δὲ νυκτὸς D
 τῶν Καρχηδόσιων ἅμα τῇ ἔω τὰς πύλας ἐθελονταὶ οἱ ἐπιχώριοι
 ἀνέπετασαν. εἰσελθόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι πάντας ἐφόρνεον, ἕως

2 κλειόντων (corrupti δουλειόντων) C. 13 ἐλύθη A. 14 σαρ-
 δοῖ C. 16 Λατίνος] ἰαμο Καλατίνος. 17 ἐκράν] ἐλάω C.
 23 εἰσόντες AB. πάντες C.

Ex tempore cum alii captivi tum Samaites, quorum complures
 ad navalem instructionem venerant, Romae insidari decreverunt. quo
 Herius Potilius auxiliorum dux cognito, se eis assentiri simulavit, ut
 omnia eorum consilia cognosceret. quia vero illa deferre non poterat,
 a Samaitibus undique circumdatus, eis persuasit ut, cum senatus habe-
 retur, in foro congressi vociferarentur in demetiendo frumento fraudem
 sibi esse factam. quod cum illi fecissent, arcessitus ut tumultus auctor,
 insidias exposuit. ac tum quidem seditione sopita illi sunt dimissi:
 noctu vero, cum quique domini servos suos comprehendissent, omnis
 coniuratio dissipata est.

Sequenti aestate Romani et Carthaginienses simul et in Sicilia et
 in Sardinia bellum gesserunt. deinde cum Atilius Latinus [Calatinus]
 in Siciliam venisset atque Mutistratum urbem a Floro obsessam inve-
 nisset, copiisque illius usus moenia oppugnaret, oppidani principio cum
 Carthaginiensibus ei fortiter restiterunt, sed uxoribus et liberis lamen-
 tantibus, omissa defensione, Carthaginiensibus noctu digressis, primo
 diluculo portas ultro aperuerunt. verum Romani ingressi nemini peper-

ἐκήρυξεν ὁ Ἀτίλιος τὴν λοιπὴν τε λείαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαβόντος εἶναι· ἔκτοτε γὰρ τοὺς λοιπούς τε ἰζώγησαν καὶ τὴν πόλιν προδιαρπάσαντες κατέπρησαν.

12. Ἐκείθεν δ' ἐπὶ Καμάριναν ἀπερισκέπτως γινόμενοι ἐς χωρία προλελοχισμένα ἐνέπεσον· καὶ πανσὺδι ἂν ἐφθάσαν, εἰ μὴ Μύρκος Καλπούρνιος χιλιάρχων σοφία μετήλθε τὸ δυστύχημα. ἰδὼν γὰρ τινα τῶν περὶξ λόφων μόνον ὑπὸ τοῦ κρηνώδους μὴ προκατελημμένον, ὀπλίτας τριακοσίους παρὰ τοῦ ὑπαιτου ἤτήσαντο, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐπ' ἐκείνον ὤρμησεν, ἔν οἱ πολέμοι πρὸς αὐτοὺς τράπικνται, κἀντεῦθεν οἱ λοιποὶ διαφύγωσι. καὶ ἔσχεν οὕτως· ὡς γὰρ τὴν ὄρμην αὐτῶν εἶδον οἱ ἐναντίοι, ἐκπλαγέντες τὸν μὲν ὕπατον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὡς ἤδη ἐαλωκότας κατέλιπον, ἐπὶ δὲ τὸν Καλπούρνιον συνέδραμον. καὶ μάχης ἰσχυρᾶς γιγονίους πολλοὶ μὲν κἀκείνων πάντες δ' οἱ τριακόσιοι ἔπεσον· μόνος δὲ περιεσίωστο ὁ Καλπούρνιος, τραφεῖς μὲν, λαθῶν δ' 15 ἐν τοῖς νεκροῖς κείμενος ὑπὸ τῶν τραυμάτων ὡς τεθνηκώς, ἔνθα ζῶδες εὐρεθεῖς ἐσώθη. ἐν ᾧ δ' οἱ τριακόσιοι ἐμάχοντο, ὁ ὕπατος Β ἀπεχώρησε. διαφρυγὼν δ' οὕτως τὴν τε Καμάριναν καὶ ἄλλας πόλεις τὰς μὲν βία τὰς δὲ καὶ ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Λιπάραν ὤρμησεν ὁ Ἀτίλιος. νυκτὸς δὲ λαθῶν προ-20 κατέσχευ αὐτὴν ὁ Ἀμίλκας, καὶ ἐπιξελθὼν αἰφνιδίως πολλοὺς διέφθειρε.

1 ἀτίλιος AC, Ατίλιος PW. 4 καμαρίναν A, Καμαρίναν PW.
9 πολέμοι AC, πόλεμοι PW. 15 περιεσίωστο A. 19 καὶ om C.

FOUNT. Cap. 12. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Petrescianum 44, exc. Vaticanum 63 p. 183.

cerunt, donec Atilius praenuntiari iussit praedam et homines eius fore qui cepisset: tam domum reliquis captis urbem direptam incenderunt.

12. Inde Camarinam incircumspecte aggressi, atque in loca insidiis occupata dolapsi, omnes perissent, nisi M. Calpurnius triduum militum calamitatem eam arte correxisset. nam cum ex omnibus unum tantulum ob praecipitum non occupatum vidisset, trecentos a consule milites petiit. quos cum proprio illo adduxisset, ut hostibus in se converteris caeteri effugerent, non deceptus est. nam hostes eorum impetu percussi, consule cum suis ut iam captis relictis, contra Calpurnium concurrerunt. et atroci pugna commissa multi etiam ex illis, sed illi trecenti omnes perierunt, praeter unum Calpurnium: qui cum praes vultu inest mortui intar cadavera incisisset, vivens repertus evasit incolomis. interea vero dum trecenti pugnant, consuli Atilio abijt. et evitato periculo, Camarina et alijs urbibus partim vi partim deditione subactis, ad Liparam proficiscitur. quam cum Hamilcar clam nocte occupasset, subita eruptione facta multos cecidit.

Γάιος δὲ Σουλπίκιος τῆς τε Σαρδοῦς τὰ πλεῖστα κατέδραμε, καὶ ὑπερφρονήσας ἐκ τούτου ὤρμησεν ἐπὶ τὴν Λιβύην. καὶ ἀπῆραν μὲν καὶ οἱ Καρχηδόνιοι σὺν τῷ Ἀννίβᾳ περὶ τοῖς οἴκοι W II 58 δεδιότες, ἀντιπνεύσαντος δὲ πνεύματος σφίσι ἐμφω ὑπεχώρησαν. 5 καὶ μετὰ ταῦτα ἔσφηλε διὰ τινων ψευδαντομῶλων τὸν Ἀννίβαν ὁ Ἀτίλιος ὡς ἐς τὴν Λιβύην αὔθις πλευσόμενος. σπουδῆ τε οὖν C αὐτῷ ἔξαναχθέντι ἐπιπλεύσας ὁ Σουλπίκιος τὰς μὲν πλείους τῶν νεῶν ἀγνοοῦσας ὑπὸ ὀμίχλης ἐπὶ πολλὸν τὸ γινόμενον καὶ τυραττομένας κατέδυσσε, τὰς δὲ λοιπὰς καταφρυγούσας ἐς τὴν γῆν κενὰς 10 εἶλεν. ὁ γὰρ Ἀννίβας σὺν ἀσφαλῆ τὸν λιμένα δρῶν, καταλιπὼν αὐτὰς ἀνεχώρησεν εἰς πόλιν Σουλκούς· ἐνθα στασιασάντων πρὸς αὐτὸν Καρχηδονίων προῆλθέ τε ἐς αὐτοὺς μόνος καὶ ἀπώλετο. ἀδείστερον δ' ἐκ τούτου τὴν χώραν κατατρέχοντες οἱ Ῥωμαῖοι ἠττήθησαν ὑπὸ Ἄννωνος. ταῦτα ἐν τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο. καὶ 15 συνεχῶς λίθοι ἔξ οὐρανοῦ ἐς τὴν Ῥώμην ἄμα πολλοί, ὡς καὶ χαλάζη ἰοικέται, ἔπεσον· καὶ ἐς τὸ Ἄλβανὸν καὶ ἄλλοιτε λίθοις D ὁμοίως συνέβη κατενεχθῆναι.

Οἱ δ' ὕπατοι ἐπὶ Σικελίαν ἐλθόντες ἐπὶ Λιπάραν ἐστράτευσαν. ἐπεὶ δ' ὑπὸ τὴν ἄκραν τὴν Τυνδαριδα καλουμένην ναυλο- 20 χούντιος ἦσθοντο τοὺς Καρχηδονίους, διχῆ τὸν πλοῦν ἐποιοῦντο. καὶ θατέρου τῶν ὑπάτων τῷ ἡμίσει τοῦ ναυτικοῦ τὸ ἀκρωτήριον περιβαλόντος, νομισας ὁ Ἀμίλκας μόνος εἶναι, ἔξανήχθη· ὡς

3 καὶ om C. 4 ὑπεχώρησαν] ἐπίστρεψαν A, ὀπίστρεψαν B.
6 ἀτίλιος AC, Ἀτίλιος PW. πλευσόμενος B, πλευσάμενος C.
11 ὑπεχώρησεν A. 13 δ' om A. 15 καὶ ὡς C. 18 σικελία A. 19 ναυλοχούντιος B, ναυλομαχούντιος A.

C. vero Sulpicius non modo Sardiniae pleraque loca infestavit, sed successibus elatus etiam contra Libyam iter intendit, ac Carthaginienses cum Hannibale solverunt, patrias metuentes; sed vento adverso repulsi ambo recesserunt. deinde Atilius Hannibalem per subornatos transfugas, tanquam deus in Africam navigaturus, decepit. cum igitur celeriter e portu solvisset, Sulpicius contra eum invectus pleraque naves eius prae caligine die ignorantibus quid rei esset ac turbatas demersit: reliquae ad terram profugerunt atque inanes captae sunt. nam Hannibal cum portum non tutum esse videret, iis relictis in urbem Sulcos se contulit; ibique orta contra eum seditione Carthaginiensium, cum solus ad eos prodisset, perit. ex eo tempore Romani securius agros populates ab Hannone victi sunt. haec eo anno gesta sunt. et continenter lapides de caelo simul plures grandinis instar Romae deciderunt: idem in Albano et alibi quoque factum.

Consules in Siciliam profecti Liparam oppugnarunt. cum autem sub Tyndario promontorio Carthaginienses in insidiis esse cognovissent, naves diviserunt. et cum alter consul semisse classis promontorium circumdedisset, ratus Hamilcar eum solum esse, naves suas contra eduxit.

δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἐπεγένοντο, πρὸς φυγὴν ἐχώρησι καὶ τοῦ ναυτι-
 κοῦ πλείστον ἀπέβαλεν. ἐπαρθέντες δ' οἱ Ῥωμαῖοι Σικελίαν
 P I 390 μὲν ὡς ἤδη σφετέρων οὖσαν κατέλιπον, τῇ δὲ Λιβύῃ τῇ τε Καρ-
 χηδόνι ἐπιχειρήσαι ἐτόλμησαν. ἤγουντο δὲ αὐτῶν ὁ τε Ῥηγοῦλος
 ὁ Μάρκος καὶ Λούκιος Μάλλιος, ἔξ ἀριτῆς προκριθέντες. καὶ ὅ
 οἱ μὲν εἰς τὴν Σικελίαν πλεύσαντες τὰ ἐκεῖ τε καθίστων καὶ τὸν
 εἰς τὴν Λιβύην ἠτέρειζον πλοῦν, Καρχηδόνοι δὲ οὐκ ἀνέμειναν
 αὐτοὺς ἐπιπλεῦσαι σφίσιν, ἀλλὰ παρυσκενασάμενοι πρὸς Σικελίαν
 ἠπείχθησαν. καὶ παρὰ τῇ Ἡρακλειώτιδι εἰς χεῖρας ἀλλήλοις
 ἤλθον. Ἰσορρόπου δὲ τῆς ναυμαχίας ἐπὶ πολλὰ γινομένης, τέλος 10
 ὑπερέσχον Ῥωμαῖοι. Ἀμιλκας δὲ ἀντιστῆναι αὐτοῖς οὐκ ἐτί ἐτόλμα,
 Ἄννων δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπεμψεν ὡς ὑπὲρ εἰρήνης, βουλόμενος
 B τὸν καιρὸν τρέφειν· ἤλπιζε γὰρ στρατεύμα οἱ πεμφθήσεσθαι
 οἰκοθεν. Ἄννων δέ, βουόντων τινῶν συλλαβεῖν αὐτὸν ὅτι καὶ
 Καρχηδόνοι ἀπάτη συνέλαβον τὸν Κορνήλιον, “ὅν τοῦτο ποιή- 15
 σῃτε” εἶπεν, “οὐδὲν ἔτι κρείττονος τῶν Λιβύων ἔσεσθε.” ἐκείνος
 μὲν οὖν ἐνκαιρότατα θωπεύσας αὐτοὺς οὐδὲν ἔπαθεν, οἱ δὲ καὶ
 αὐθις τοῦ πολέμου εἶχοντο. καὶ οἱ μὲν ὕνατοι ἐκ τῆς Μεσσηνίας
 ἔπλεον, Ἀμιλκας δὲ καὶ Ἄννων διαιρεθέντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς
 περισχεῖν ἐμελέτων. ἀλλ' ὁ μὲν Ἄννων οὐχ ὑπέστη προσιόντας 20

1 ἐχώρησαν A. 3 εἴ δὲ Λιβύη — ὁ προκριθέντες Dionis ex-
 cerptum Peirescianum 44. cf. exc. Vatic. 63. 5 Μάλλιος PW.
 ἐξ] ἀπ' Dionis exc. 6 ἐκεῖ τε B, ἐκεῖσε PW. 8 αὐτὸν A.
 9 ἀπῆλθον A. Ἡρακλειώτιδι] cf. p. 449 c ed. Paris. annot.
 12 Ἄννωσα — 17 οὐδὲν ἔπαθεν Dionis excerptum Vaticanum 63.
 16 ἔσεσθαι A. 18 Μεσσηνίας PW.

sed reliquis etiam se ostendentibus in fugam versus maximam navium
 partem amisit. hoc successu elati Romani, Sicilia ut iam suae ditionis
 relicta, Libyam et Carthaginem petere ausi sunt, ducta et auspiciis M.
 Reguli et L. Manlii, qui ob virtutem praelati caeteris, cum in Sicilia
 appulissent, insula ordinata navigationem Libycam adornarunt. verum
 Carthaginienses eorum adventu non exspectato, classe celeriter compa-
 rata, iuxta Heracliam cum eis congressi sunt. cumque diu aequo Marte
 pugnatum esset, Romani tandem vicerunt. Hamilcar vero non amplius
 eis resistere ausus, et, cum spem haberet domo sibi missum iri exerci-
 tum, tempus extrahere cupiens, Hannonem ad eos per speciem petendae
 pacis misit. quem cum quidam comprehendendum esse clamarent, quod
 etiam Carthaginienses Cornelium fraude cepissent, “si istud” inquit
 “feceritis, Afris nihil iam praestantiores eritis,” ea tam opportuna
 adulatione incolomis evasit: illi vero rursus in bellum incubuerunt. ac
 consules Messana profectos Hamilcar et Hanno divisim copiis utriusque
 circumdare staturerunt. sed Hanno eorum accessum non exspectato ad

αὐτοῖς, προκαταπλεύσας δ' εἰς Καρχηδόνα ταύτην ἐφύλασσαν· ὁ δὲ Ἀμίλκας πυθόμενος τοῦτο κατὰ χώραν ἔμεινεν. ἐκβάτες δ' εἰς τὴν γῆν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὴν Ἀσπίδα τὴν πόλιν ἐχώρησαν. C οὗς ἰδόντες προσιόντας οἱ ἐπιχώριοι προὔπεξῆλθον· καὶ ἀμαχίαι κατασχόντες αὐτὴν οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ πολέμου ἄρητηριον ἐποίησαντο, ἀντιῦθεν τὴν τε γῆν ἐπέβθον, καὶ πόλεις τὰς μὲν ἰδηλοσσίας τὰς δὲ φόβῳ προσεκτιῶντο, λείαν τε πολλὴν ἐλάμβανον καὶ ἀδομέλους πλείστους ἰδέχοντο, καὶ τῶν οἰκείων συχνοὺς τῶν ἐν τοῖς πρὶν ἀλότων πολέμοις ἐκομίζοντο.

10 13. Χειμῶνος δὲ ἐπιγενομένου Μάλλιος μὲν εἰς Ῥώμην οὖν τῇ λείᾳ ἀπέπλευσε, Ῥηγοῦλος δ' ἐν τῇ Ἀσπίδι ἐπέμεινε. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἐν παντὶ κακῶ γέγονασι, τῆς χώρας τε πορ-^Dθουμένης αὐτῶν καὶ τῶν περιόικων ἀλλοτριουμένων, καὶ κατειλη-^Wθέντες εἰς τὸ τεῖχος ἡσέχαζον. Ῥηγοῦλος δὲ παρὰ τὸν Βαγρόδαμ 15 ποταμὸν στρατοπεδουμένῳ δράκων ἐπεφάνη ὑπερμεγέθης, οὗ τὸ μήκος λέγεται εἶναι ποδῶν ἑκατὸν πρὸς τοῖς εἴκοσι· καὶ γὰρ ἡ λεβηρίς αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην κεκόμιστο δι' ἐπίδειξιν· ἀνάλογον δὲ καὶ τὸν ἄλλον ὄγκον τοῦ σώματος εἶχεν. δὲ συχνοὺς τῶν στρατιωτῶν τοὺς μὲν πελάζοντας αὐτῷ τοὺς δὲ καὶ πίνοντας ἐκ 20 τοῦ ποταμοῦ διέφθειρε. κατειργάσατο δ' αὐτὸν ὁ Ῥηγοῦλος

1 δ' om A, δὲ post Καρχηδόνα add B. 7 προσεκτιῶντο A.
9 πολέμοις ἀλότων AB. ἐκομίζετο A. 10 δ' B. ἐπιγενο-
μένου C. μάλλιος A, Μάλιος PW. 11 οὖν om A. 12 κακῶ]
κακῶ C. 13 κατειληθέντες A. 14 παρὰ] περὶ A. βαγρό-
δων C. 15 στρατοπεδουμένῳ A. 16 τοῖς add ABC.
εἴκοσι C. 18 εἶχε post ὄγκον A, εἶχεν post ἄλλον B.

Fontes. Cap. 13. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum 148.

Carthaginem tutandam proparavit. quo Hamilcar cognito, eodem loco mansit. caeterum Romani exarsu in terram facte Aspidem (Clypeam) urbem invaserunt, quos cum cives accedere vidissent, e medio excesserunt. ita urbem Romani vacuum ceperunt, eaque ad belli gerendi commoditatem nisi atque inde erumpere soliti agros vastarunt, et alias urbes vi alias deditione subegerunt, magnamque praedam ceperunt; et transfugas suorumque plurimos bellis prioribus captos receperunt.

13. Cum hiems supervenisset, Manius cum manibus Romanam navigavit, Regulus in Africa mansit. Carthaginenses vere omnis generis malis confictantes (nam et ager vastabatur et finitimi alienabantur) intra moenia conglobati se continuerunt. Regulo ad Bagradam flumen castra metate draco ingens visus est, cuius longitudo pedum 120 fuisse perhibetur, et pennis exterritionis causa Romanam perlata esse. longitudini tantae tetius moles corporis respondit. eum, post multos milites qui vel propius accesserant vel e flumine biberant devoratos, Regulus

πληθύνει στρατιωτῶν καὶ μηχαναῖς λιθοβόλοις. καὶ τὸν μὲν οὕτως
 P I 391 διέφθειρεν, τῷ δὲ Ἀμλκὰ ἐπὶ μετώρῳ καὶ ὑλώδους στρατοπέ-
 δεομένῳ χωρίῳ νύκτωρ προσέμιξε, καὶ πολλοὺς μὲν ἐν ταῖς
 ἑνοαῖς, πολλοὺς δ' ἐξεγερθέντας διώλεσεν· εἰ δέ τινες καὶ διέ-
 φυγον, τοῖς τὰς ὁδοὺς τηροῦσιν ἐμπόπτοντες ἄλλυντο. καὶ οὕτω
 τῶν τε Καρχηδονίων μέρος ἀναλώθη πολὺ, καὶ πόλεις αὐτῶν
 συγκαὶ πρὸς Ῥωμαίους μεδίσταντο. φοβηθέντες δ' οἱ ἐν τῇ
 πόλει μὴ ἀλώσιν, διεκηρυκένεσαντο πρὸς τὸν ἕπατον, ὅπως ὁμολο-
 γῆα τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψαντες αὐτὸν τὸ παραπίνακον δεινὸν ὑπεκ-
 φύγωσιν. ἐπεὶ δὲ πολλὰ ἀπητοῦντο καὶ φορτικά, ὡς ἄλωσιν 10
 B αὐτῶν ἀκριβῆ νομίζεσθαι τὰς σπονδάς, πολεμῆν μᾶλλον εἶλοντο.
 Ὁ μόντοι Ῥηγοῦλος μέχρι τότε εὐτυχῶν ἀσκήματος μεστὸς
 ἐγένετο καὶ φρονήματος, ὥστε καὶ γράφειν εἰς τὴν Ῥώμην ὅτι
 κατεσφραγισμένος ἔχει τὰς τῶν Καρχηδονίων πύλας ὑπὸ τοῦ
 φόβου· τὰ ἴσα δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφρόνον. 15
 ἔθεν καὶ ἰσφάλλησαν. ἦλθον μὲν γὰρ τοῖς Καρχηδονίοις καὶ
 ἕτεροι σύμμαχοι, ἦλθε δὲ καὶ ἐκ Λακεδαιμονοῦ Ξάνθιππος.
 οὗτος τὴν αὐτοκράτορα τῶν Καρχηδονίων ἀρχὴν ἐληφώς (ὃ τε
 γὰρ δῆμος αὐτῷ τὰ πράγματα προσθύμως ἐπέτρειπε, καὶ ὁ Ἀμλκ-
 C κας καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τέλει ἑκουσίως ἐξέστησαν) τὰ τε ἄλλα 20
 παρεσκεύασεν εἶ, καὶ ἀπὸ τῶν μετώρων τοὺς Καρχηδονίους, ἐν

1 κλήθει A. 2 ἐφθειρε AB. καὶ ὑλώδους AB, ἐυλώδους C,
 καὶ ἐυλώδους PW. 5 διατηροῦσιν C. 7 φοβηθέντες —
 11 εἶλοντο Dionis excerptum Ursinianum 148. 16 ἦλθον μὲν —
 p. 149 v. 2 [ἐρύσειν ἐμῶν] cf. excerptum Planudeum 40 apud
 A. Maium p. 540.

militum copiis et catapultis confectis. Hamilcarem autem in silvoso tu-
 mulo castra habentem noctu aggressus, multos in cubilibus multos ex-
 perrectos occidit: si qui vero evaserant, ab iis qui vias custodiebant
 excepti perierunt, sic magna pars Carthaginiensium est absumpta, et
 multae urbes ad Romanos defecerunt, itaque ii qui in urbe erant veriti
 ne caperentur, caduceatores ad eum miserunt, ut eo tolerabili aliqua
 pacione amoto imminens malum subterfugerent, cum autem multa per-
 quam molesta postularet, ut pacis condiciones nihil aliud quam excludium
 indicarent, paci bellum prastulerunt.

Regulus enimvero ad id usque tempus prospera fortuna usus,
 animis et fastu adeo plenus fuit, ut Romam scriberet, se metu obsigna-
 tas habere Carthaginiensium portas. idem affectus et eius militum et civium
 Romanorum fuit, unde factum est ut impingerent, nam Carthaginiensi-
 bus cum alii tum Xanthippus Lacedaemonius auxilio venerunt, qui im-
 perator creatus (nam ei et populus cupide summam rerum detulit et
 Hamilcar caeterique principes ultro cesserunt) cum alia probe ordinavit,
 tum Carthaginienses a tumultis, in quibus praes meta agebant, in plant-

οἷς ὑπὸ δέους ἦσαν, κατήγαγεν εἰς τὸ ὄμαλόν, ἐν ᾧ ἦ τε ἰππεῖα
 αὐτῶν καὶ οἱ ἔλεφαντες πλείστον ἰσχύσειν ἔμιλλον. καὶ τὸν μὲν
 ἄλλον χρόνον ἠσυχάζε, τηρήσας δέ ποτε τοὺς Ῥωμαίους κατα-
 φρονητικῶς ἀβλιζομένους (μέγα γὰρ φρονοῦντες τῇ νίκῃ καὶ τὸν
 6 Ξάνθιππον ὡς Γραικὸν ὑπερορῶντες — οὕτω γὰρ καλοῦσι τοὺς
 Ἕλληνας, καὶ εἰς ὄνειδος δυσγενείας τῷ προσορήματι κατ' αὐτῶν
 χροῶνται — τὰς στρατοπεδείας ἀπειρισκέπτως πεποιήντο) οὕτως
 10 οὖν τοῖς Ῥωμαίοις διακειμένοις ὁ Ξάνθιππος ἐπελθὼν, καὶ τὸ
 ἰπικὸν αὐτῶν διὰ τῶν ἐλεφάντων τρεψάμενος, πολλοὺς μὲν
 κατέκοψε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐζώγησε καὶ αὐτὸν τὸν Ῥηγοῦλον. D
 καὶ ἐν φρονήματι διὰ ταῦτα ἦσαν οἱ Καρχηδόνιοι· τοὺς δὲ ἕλόν-
 τας περιέσωσαν, ἵνα μὴ καὶ οἱ παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρότερον ἐξ
 αὐτῶν ἀλχμαλωτισθέντες κτανθῶσι. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τῶν
 ἐαλωκότων Ῥωμαίων ἐν θεραπείᾳ εἶχαν, τὸν δὲ Ῥηγοῦλον ἐν
 15 πάσῃ κακουργίᾳ πεποιήντο, τροφήν τε αὐτῷ ὅσον ἀποζῆν προσή-
 γον, καὶ ἐλέφαντα προσέφερον συνεχῶς, ὅπως ὑπ' αὐτοῦ δειμα-
 τούμενος μήτε τῷ σώματι μήτε τῇ διανοίᾳ ἠσυχάζοι. ἐπὶ συζῶν
 δὲ κακώσαντες οὕτως αὐτὸν εἰς δεσμοκτήριον ἔθεντο.

Τοὺς δὲ σφετέροισι συμμάχοις οἱ Καρχηδόνιοι δεινότατα
 20 μετεχειρίσασατο. οὐ γὰρ εὐποροῦντες ἀποδοῦναι αὐτοῖς ἢ προῦ- P I 392
 πέσχοντο, ἀπέπεμψαν αὐτοὺς ὡς καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς οὐκ ἐς
 μικρὰν ἀποδώσοντες. ἐκέλευσαν δὲ τοῖς κομιζέσασιν σφῶς εἰς ἐρή-
 μῃν τιὰ νῆσον ἐκβιβάσαι καὶ λάθρα ἀποπλεῦσαι. καὶ τὸν Ξάν-

4 τῇ νίκῃ φρονοῦντες AB. 6 ὄνειδος A. 8 ὁ Ξάνθιππος
 om C. 12 καὶ om A. 13 οὖν om A. 21 ἀπέπεμψαν A.
 23 ἐκβιβάσαι A, ἐκβιάσαι B.

ciem deduxit, ubi et equitatus eorum et elephantes plurimum poterant.
 hic aliis temporibus quietus, expectavit dum Romani castra negligenter
 tuerentur. elati enim victoria Xanthippum ut Graeculum, quo nomine
 per contemptum utuntur, nihilli facientes securi agitabant. sic affectos
 Romanos adortus, eorumque equitatu per elephantes profligato, multos
 occidit, multos cepit, atque ipsum Regulam, qua victoria Carthaginiens-
 es etiam animos receperant, tamen captivos conserarunt, uno ii quoque
 quos pridem Romani ceperant occiderentur. ac caeteros quidem bene
 tractarunt, Regulam autem omnibus modis afflixerunt. nam et tantam
 cibi praebebant unde vitam sustentare posset, et continenter elephantum
 ad eum adducebant, a quo territus neque animo neque corpore conquis-
 sceret: denique post has vexationes eum in carcerem coniecerunt.

Snos etiam foederatos Carthaginienses crudelissime tractarunt.
 nam cum ea quae promiserant praestare non possent, eos dimiserunt, ut
 stipendia non multo post persoluerunt. sed vectores eorum inuenerunt, iis
 in deserta quadam insula expositis, clam discedere. Xanthippum alii

W II 60 Διππον δὲ οἱ μὲν φασὶ καταποντίσαι αὐτοὺς ἀποπλευσάντι ἐπι-
 πλεύσαντας, οἱ δὲ ναῦν αὐτῶ δοῦναι παλαιὰν μηδὲν στέγουσαν,
 κλον καταπιπτόσαστες ἔξωθεν, ἢ αὐτῇ ἐρ' ἐαυτοῦ καταποντι-
 σθῆν· τὸν δὲ γνώοντα τοῦτο εἰς ἑτέραν ἐμβῆναι καὶ οὕτω διασω-
 θῆναι. ταῦτα δ' ἐποιοῦν ἵνα μὴ δοκοῖεν πρὸς ἐκείνου σιωπῶσαι· 5
 ἐνόμισαν γὰρ ἀπολωλότος αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν ἔργων δόξαν συνα-
 B πλέσθαι.

14. Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἦλθον μὲν διὰ τὸ συμβάν, καὶ
 πλέον οὐ τοὺς Καρχηδονίους ἐπὶ τὴν Ῥώμην αὐτὴν προσεδόκων
 πλευσεῖσθαι. διὰ ταῦτα τὴν τε Ἰταλίαν ἐν φυλακῇ ἐποίησαντο, 10
 καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν Σικελίᾳ τῇ τε Λιβύῃ ὄντας Ῥωμαίους σπουδῆ
 τοὺς ὑπάτους ἐπεμψαν, Μάρκον Αἰμίλιον καὶ Φούλβιον Πλαίτινον.
 οἱ ἐς Σικελίαν πλεύσαντες, καὶ φρουρήσαντες τὰ ἐκεῖ, πρὸς Λι-
 βύην ὠρμήκισαν· καὶ χειμῶνι ληφθέντες κατηνέχθησαν ἐς Κόρ-
 σουραν· πορθήσαντες δὲ τὴν νῆσον καὶ φρουρᾷ περιδόντες ἔπλεον 15
 C αὐθις. κὰν τούτῳ ἰσχυρὰ ναυμαχία πρὸς Καρχηδονίους ἐγένετο.
 ἤγωνίζοντο γὰρ οἱ μὲν παντελῶς τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς οἰκείας
 ἐκβαλεῖν, Ῥωμαῖοι δὲ τοὺς ἐγκαταλειφθέντας σφῶν ἐν τῇ πολέμῳ
 ἀνυσώσασθαι. ἀγχωμάλιως δὲ μαχομένων οἱ ἐν τῇ Ἀσπίδι ὄντες
 Ῥωμαῖοι κατὰ ναύτου τοῖς Καρχηδονίοις ἐξαίφνης ἐπέπλευσαν, 20
 καὶ ἀμφιβόλους αὐτοὺς καταλαβόντες ἐνίκησαν. καὶ μετὰ τοῦτο

3 καταπιπτόσαστας? αὐτῇ] αὐτᾷ C. ἐαυτοῦ] ἐαυτῆς AC.
 4 τοῦτο] τοῦτον A. τοῦτο εἰς ἑτέραν] τοῦ τοῖς ἑτέροις C.
 5 ἐκείνους C. 6 ἐνόμισαν — συναπολέσθαι om A. 10 πλε-
 σσεῖσθαι AB, ἀποπλευσεῖσθαι PW. διὰ δὲ? 12 immo
 Paetinum. 16 ἐγένετο A. 20 ἀπέπλευσαν C.

FOUNT. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae libri deperditū.

submersum ab his ferunt, abeuntem persecutis; alii navem ei datam veterem et ruinarum plenam, extrinsecus recens picatam, ut in ea per se submergeretur; quo is animadverso, nia navi conscensa evaserit. id vero factum ne ab illo conservati viderentur: putabant enim eo sublato etiam rerum gestarum gloriam una perituram.

14. Romanis ea clade maestis illud dolorem auxit quod Carthaginienses ad ipsam urbem navigaturos arbitrabantur. his de causis et Italiam praesidiis munierunt, et consules M. Aemilium et Fulvium Paetinum [Paetinum] ad Romanos qui in Sicilia et Libya erant celeriter miserunt. qui cum Sicilia praesidiis firmata in Africam navigarent, tempestate ad Corsuram [Cosuram] delati, vastata insula et praesidiis munita perrexerunt. ac tum aere praelium in mari commissum est cum Carthaginiensibus. hi enim annitebantur ut Romanos e sua ditione penitus eicerent, Romani vero ut suos ex hostili terra recuperarent. ancipiti pugnae eventu Romani qui Aspide (Clupeae) erant, a tergo Carthaginienses ex improvise adorti, utriusque circumventos vicerunt.

καὶ τῷ πεζῷ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ εἶλον πολλούς· οὓς διὰ τὸν Ῥηγοῦλον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀλόντας περισώσαντο. ἀρπαγὰς δὲ τινὰς ποιησάμενοι ἐς Σικελίαν ἔπλεον. χειμῶνι δὲ περι-
 5 πονόντες καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες, οἴκαι ταῖς ναυοὶ ταῖς περι-
 σωθείσαις ἀπέπλευσαν.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τὴν Κόρσουραν ἔλαβον καὶ ἐς Σικελίαν ἐπεραιώθησαν· καὶ εἰ μὴ τὸν Κολλατῖνον καὶ Γναῖον Κορνήλιον ἕμεινον πολλῶ προσπλέοντας ναυτικῶ, πᾶσαν ἂν αὐτὴν ἐχειρῶσαντο. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ναυτικὸν τε ἄριστον ταχέως ἐξ-
 10 ἤρτησαν καὶ καταλόγους βελτίστους ἐπεποιήκεσαν, καὶ οὕτως ἐρρώσθησαν ὥστε τρίτῳ μηνὶ ἐς τὴν Σικελίαν ἐπανελθεῖν. πεντακοσιοστὸν δ' ἦν ἔτος ἀπ' οὐπερ ἡ Ῥώμη συνίστη. καὶ τὴν μὲν κάτω τοῦ Πανόρμου πόλιν οὐ χυλεπῶς εἶλον, τῇ δὲ ἄκρα προσεδρεύοντες ἐκακοπάθησαν, μέχρις οὗ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐπέλειπεν ἡ
 15 τροφή. τότε γὰρ προσεχώρησαν τοῖς ὑπάτοις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰς ναῦς αὐτῶν οἴκαδε πλεούσας τηρήσαντες εἶλον συγχὰς
 20 χρημάτων μεστὰς. P I 393

Ἐἴτα Στρουγγίως τε Καίτων καὶ Γάϊος Σεμπρόνιος ὑπάτοι τοῦ μὲν Λιλυβαίου πειράσαντες ἀπεκρούσθησαν, ἐς δὲ τὴν Λιβύην
 20 ἐπεραιώθησαν, καὶ τὴν παρυλλίαν ἐπόρθουν. ὡς δ' ἐκομίζοντο οἴκαδε, χειμῶνι ἐνέτυχον καὶ ἐβλάβησαν. διὸ νομίσας ὁ δῆμος

2 ἀλόντας] ὄντας C. 7 Κολλατῖνον] immo Καλατῖνον. 18 καιπίων W, κίων AB, κίω C, Καπίων P. 19 πειράσαντες AC. 20 παρόλιον C.

deinde Romani etiam pedestri praelio victores ceperunt multos; quos propter Regulam et concaptivos eius conservarunt. abactaque praeda in Siciliam redierunt. sed tempestate conflictati, multis amissis, cum reliquis navibus domum redierunt.

Carthaginienses autem et Corsuram receperunt et in Siciliam traiecerunt: ac nisi Collatinum [Calatinum] et Gnaeum Cornelium cum magna classe adventare cognovissent, eam totam subegissent. Romani enim optimam classem celerrime compararunt et delectus fortissimorum virorum habuerunt, itaque firmati sunt ut tertio mense in Siciliam redirent. id factum anno ab urbe condita quingentesimo. ac Panormi urbem inferiorem facile ceperunt, sed in arcis obsidione difficultatibus conflictati sunt: donec praesidarii commentu destituti consulibus deditionem fecerant. Carthaginienses autem observatis navibus eorum domum redituris multas pecuniae plenas ceperunt.

Deinde Sorvilius Caepio et C. Sempronius consules Lilybaeo frustra tentato in Africam transvecti oram maritimam infestarunt: in reditu incommodum ex tempestate ceperunt. itaque populus existimans

ἐξ ἀπειρίας τῶν ναυτικῶν βλάπτεσθαι, τῆς μὲν ἄλλης θυλάσεως ἀπέχεσθαι ἐψηφίσαντο, ναυσὶ δ' ὀλίγαις τὴν Ἰταλίαν φρουρεῖν παρεσκευάζον.

Τῷ δ' ἐπιγεγομένῳ ἔτι Πούπλιος Γάϊος καὶ Ἀδρῆλιος Σερούλιος ἐς τὴν Σικελίαν ἦλθον, καὶ ἄλλα τέ τινα κατιστρέψαντο καὶ Ἰμέραν· οὐ μέντοι τινὰ συνέλογον τῶν ἐν αὐτῇ· νυκτὸς B γὰρ αὐτοὺς οἱ Καρχηδόνιοι ἐξεκόμισαν. μετὰ δὲ τοῦτο Ἀδρῆλιος ναῦς τε παρὰ Ἰέρωνος εἰληφώς, καὶ ὄσοι τῶν Ῥωμαίων ἦσαν ἐκεῖ συμπαραλαβίων, ἐπλευσεν εἰς Λιπάραν, καὶ ἐν αὐτῇ χιλιάρχον Κύντιον Κάσσιον καταλιπὼν προσεδρεύοντα μάχης ἄνευ, 10 ἀπῆρεν οἴκαδε. Κύντιος δὲ μὴ φροντίσας τῆς ἐντολῆς προσέμιξε τῇ πόλει καὶ πολλοὺς ἀπέβαλεν. ὁ μὲντοι Ἀδρῆλιος μετὰ ταῦτα ἐκείνους ἰλὼν πάντας ἀπέκτεινε καὶ τὸν Κάσσιον τῆς ἀρχῆς ἔπαισε.

W II 61 Καρχηδόνιοι δὲ τὰ δόξαντα τοῖς Ῥωμαίοις περὶ τοῦ ναυτι-15
κοῦ μαθόντες, ἐπεμψαν εἰς Σικελίαν, πᾶσαν ἵποτάξαι τότε ἐλπίζοντες. καὶ ἕως μὲν ἄμφω παρήσαν οἱ ὑπατοὶ Καίσιλος C Μέτελλος καὶ Γάϊος Φούριος, ἤρξον· ὡς δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην ἀπῆρεν ὁ Φούριος, κατεφρόνησαν τοῦ Μετέλλου καὶ πρὸς τὸ Πάνορμον ἦλθον. ὁ δὲ Μέτελλος κατασκόπους ἐλθεῖν μαθὼν 20
ἐκ τῶν πολεμίων, ἤθροισε τοὺς ἐν τῇ πόλει πάντας, καὶ διαλε-

1 τῶν ναυτικῶν] τὸ ναυτικόν AC. 3 παρεσκευάζον om AB.
4 immo Γάϊος Ἀδρῆλιος καὶ Πούπλιος Σερούλιος, vel, ut p. 159
v. 1, Ἀδρῆλιος Γάϊος καὶ Σερούλιος Πούπλιος. 9 κύντιον
χιλιάρχον ABC. 10 προσεδρεύοντα B, προσεδρεύσαντα A,
προσεδρεύοντα PW. 15 τὰ δόξαντα om A. 17 ἐλπίζον-
τες ABC, ἐλπίζοντες PW. καὶ ἄλλιος ABC. 18 φροῦριος
ABC et Ducangii codices fere ubique.

detrimenta illa ex rei navalis imperitia capi, reliquo mari abstinere et Italiam duntaxat paucis tueri navibus decreverunt.

Anno sequenti P. Gaius et Aurelius Servilius in Siciliam profecti cum alia loca tum Himeram ceperunt, sed vacuam civibus, quos Carthaginienses noctu asportarant, post haec Aurelius navibus ab Hierone acceptis, et Romanis omnibus qui in insula erant assumptis, Liparam traiecit; ibique Q. Cassio tribuno militum relicto, qui eam sine pugna obsideret, domum rediit. sed Quintus mandato consulis neglecto urbem aggressus multos amisit. qua deinde Aurelius expugnata omaes occidit, et Cassio magistratum abrogavit.

Carthaginienses, decreto Romanorum de re navali cognito, classem spe totius Siciliae potuendi miserunt. ac dum ambo consules Caecilius Metellus et C. Furius aderant, quieverunt: sed cum Furius Romam redisset, Metello contempto ad Panormum accesserunt. Metellus, cognita exploratorum praesentia, omnibus qui in urbe erant convocatis pro con-

χθις αὐτοῖς ἀλλήλων λαβείσθαι σφίσιν ἐκλένεσ· καὶ οὕτως ἔκαστον ἀνακρίνων ὅστις τε εἶη καὶ ὃ τι πράττοι, καταφώρασε τοῖς πολεμίοις. Καρχηδόνιοι δὲ παρετάξαντο ὡς μαχοῦμενοι, καὶ Μέτελλος δεδιέναι προσεποιεῖτο. τούτου δ' ἐπὶ πλείους ἡμέρας 5 γινομένου οἱ Καρχηδόνιοι ἐφρονηματιόθησαν καὶ προσέβαλλον θρασύτερον. καὶ τότε ὁ Μέτελλος σημείον τοῖς Ῥωμαίοις ἔρε· κὰκ τούτου ἔξαπιναίως ἐκίνοι κατὰ πάσας τὰς πύλας ἐπεκδρο- D μόντες ἁπλόως ἐκράτησαν, καὶ ἐς σιενὸν αὐτοὺς κατέκλεισαν, ὥστε μηκέτ' ἀναχωρῆσαι δι' αὐτοῦ δύνηθῆναι. σινοχωρούμενοι 10 γάρ, ἅτε καὶ αὐτοὶ πολλοὶ ὄντες καὶ πολλοὺς ἐλέφαντας ἔχοντες, ἐταράττοντο. κὰν τούτῳ τὸ ναυτικὸν τὸ Λιβυκὸν πρόσπλιϋσεν αὐτοῖς ἐγένετο φθορᾶς αἰτιώτατον. ἰδόντες γὰρ τὰς ναῦς ὤρησαν εἰς αὐτὰς καὶ ἐμβαίνειν ἐξεβιάζοντο, καὶ οἱ μὲν εἰς τὴν θάλασσαν ἐνέπιπτον καὶ ἐφθείροντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἐλιφάντων ἐμ- 15 πελαζομένων ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπώλλυντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐκτείνοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ζῶντες ἐάλωσαν ἄνδρες τε καὶ ἐλέφαντες. ἐπειδὴ γὰρ ἄνευ τῶν συνήθων σφίσιν ἀνδρῶν ὄντες ἠγχιαιόντο, κήρυγμα τοῖς αἰχμαλώτοις ὁ Μέτελλος P I 394 ἐποίησατο, σωτηρίαν καὶ ἄδειαν τοῖς συλλαβοῦσιν αὐτοὺς δίδου· 20 καὶ οὕτως προσελθόντες τινὲς τοῖς σφῶν προτάτοις, ἐκίνουσ τε διὰ τὴν συνήθειαν χειρῶσαντο καὶ τοὺς ἄλλους προσεπτεσπύσαντο. οὗς καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἐκόμισαν ἑκατὸν ὄντας καὶ εἴκοσιν, οὕτως αὐτοὺς τὸν πορθμὸν περαιώσαντες. πίδους πολλοὺς συνδήσαντες

2 καταφώρασαν A. 7 τὰς om A. 9 δ'·] δ' C. 15 ἀπώ-
 λοντο A. 17 τε om A. 20 προσελθόντες] προσιόντες αὐ-
 τοῖς B. τινὲς add AB.

tione edixit ut sese invicem prehensarent, et quemvis rogando quis esset quidque ageret, hostes deprehendit. Carthaginiensibus autem ad pugnam se parantibus per dies complures metu simulato effecit ut elati animis audacius moenia oppugnarent; signoque dato, Romanis subito portis omnibus erumpere inssis, facile vicit in angustias redactos, unde cum evadere non possent, in tanta et virorum et elephantorum multitudine turbabantur. sed interea classis Punica appellens exiti causa in primis eis fuit. nam dum naves conscendere contendunt, partim in mari perierunt, partim ab elephantis et sese et homines urgentibus conculcati partim a Romanis occisi sunt. capti etiam multi et viri et elephantentes. qui cum magistros suos non habentes exasperarentur, Metellus captivis qui eos cepissent salutem et impunitatem praeconio promitti iussit. sic illi mansuetissimis et notis captis etiam caeteros attraxerunt. qui 120 numero sic per fretum Romam sunt traducti, dolla multa inter sese devinzerunt, et lignis insertis illa distinxerunt ut neque separarentur

ἀλλήλοις καὶ ξύλοις διαλαβόντες σφῆς, ὥστε μὴτ' ἀπαρτᾶσθαι σφῆς μῆτε συμπύπτειν, δοκοῦς ἐπ' αὐτῶν ἐπέτειναν καὶ ὕλην καὶ γῆν ἐπεφόρησαν, φράζαντες τε περίεξ τὸ χωρίον, ὡς ἀλλῆ τινα λοικίναί, εἰς τοῦτο αὐτοὺς ἐπιβίβασαν, καὶ διεπόρθημεσαν οὐδ' Β αλοθανομένους ὅτι πλοῖεν. ὁ μὲν οὖν Μίτελλος οὕτως ἐνίκησεν, 5 ὁ δ' Ἀσδρούβας ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς σωθεὶς τότε ὕστερον ὑπὸ τῶν οἴκοι Καρχηδονίων ἐκλήθη καὶ ἀνεσκολοπίσθη.

15. Οἱ Καρχηδόνιοι δὲ δικηροκεύσαντο τοῖς Ῥωμαῖοις διὰ τε τᾶλλα καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τοῖς πρέσβεσι καὶ αὐτὸν τὸν Ῥηγοῦλον συνέπεμψαν, πᾶν δι' αὐτοῦ οἰηθέντες 10 κατορθωτέμηναι διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός. ὤρκωσάν τε αὐτὸν ἢ μὴν ἐπανήξειν. καὶ ὅς τὰ τε ἄλλα ὡς εἰς τῶν Καρχηδονίων ἐπραττε, καὶ οὔτε τὴν γυναῖκα εἰς λόγους ἰδέξατο C οὔτε τὴν πόλιν ἐσῆλθε, καὶ ταῦτα καλοῦμενος. ἀλλ' ἔξω τοῦ τείχους τῆς βουλῆς ἀθροισθείσης, ὡς ἔθος ἦν χρηματίζειν τῶν 15 πολεμίων τοῖς πρέσβεισιν, εἰσαχθεὶς εἰς τὸ συνέδριον εἶπεν "ἡμᾶς ὦ πατέρες πρὸς ὑμᾶς Καρχηδόνιοι ἐπεμψαν (ἐκείνοι γὰρ με ἰστάλκασι, ἐπεὶ δοῦλος αὐτῶν νόμῳ πολέμου γεγένημαι), καὶ ἀξιοῦσι μάλιστα μὲν καὶ τὸν πόλεμον λύσασθαι ἐπὶ συνθήκαις ταῖς δοκούσαις ἀμφοῖν, εἰ δὲ μὴ, τῶν αἰχμαλώτων ποιήσασθαι ἄλλαγμα." 20

3 περίεξ om A. 5 αλοθανόμενος A. 6 ἀσδρούβας A, qui sic solet. 7 οἴκοι add A. 8 Οἱ Καρχηδόνιοι — 16 τοῖς πρέσβεισιν Dionis excerptum Ursinianum 149. cf. quod A. Maius p. 541 Dionis tribuit excerptum Planudeum 43. 10 δι.] δ' C. 11 κατορθωτέμηναι AC, κατορθωτέμηναι PW.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historias Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum 149, et fragmentum libri undecimi apud grammaticum περι συντάξεως in Bekkeri Anecd. p. 140 v. 20.

neque coirent: eaque trabibus constrata, sarmentis et terra ingesta, circumceperunt, ut structura illa stabuli instar esset; in eaque introductos sine sensu navigationis traiecerunt. hac victoria potito Metello Hasdrubal dux tum quidem evasit, sed post domi a Carthaginensibus accusatus atque in crucem actus est.

15. Carthaginenses cum aliis de causis tum ob captivorum multitudinem Romam legatos miserunt, adiuncto Regulo, quem propter virtutem et auctoritatem nihil non impetratum arbitrabantur, iureiurando obstrictum ut rediret. is et aliis in rebus se pro Carthaginensibus geasit, neque uxorem ad colloquium admisit, neque urbem, quamvis vocaretur, ingressus est. sed senatu extra urbem coacto (ita enim respondere legatis hostium moris erat) in concilium introductus dixit "nos, patres conscripti, Carthaginenses ad vos miserunt (nam ego quoque iure belli servus eorum factus sum), petentes in primis ut pax his condicionibus, quas utrinque probaveritis, fiat: sin id nolitis, ut saltem captivi permu-

ταῦτα εἰπὼν μετέστη μετὰ τῶν πρέσβειων, ὡς ἂν καθ' ἑαυτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι βουλευσώνται. κεινοντων δὲ αὐτὸν τῶν ὑπάτων συμμετασχεῖν σφίσι τῆς διαγνώμης, οὐ πρὶν ἐπεσθῆ παρὰ τοῦ D ἐπιτραπήναι παρὰ τῶν Καρχηδονίων. ὁ δὲ τέλος μὲν ἐσιώπα· ἔπει δ' οἱ βουλευται εἰπεῖν αὐτὸν γνώμην ἐκκλονον, εἶπεν “εἰμὶ μὲν εἰς ἕξ ὑμῶν ὡ πατέρες, καὶ μυριάκις ἀλιῶ· τὸ μὲν γὰρ σω- W II 62 μά μου Καρχηδονίων, ἣ δὲ ψυχὴ μου ὑμέτερα ἐστίν· ἐκείνο μὲν γὰρ ὑμῶν ἠλλοτριώται, ταύτην δὲ εὐδεις δύναται μὴ οὐχὶ Ῥωμαίαν εἶναι ποιῆσαι· καὶ ὡς μὲν αἰγμάλωτος Καρχηδονίους προσ- 10 ἤκω, ἐπει δ' οὐκ ἐκ κακίας ἀλλ' ἐκ προθυμίας ἔδυστόχησα, καὶ Ῥωμαῖός εἰμι καὶ φρονῶ τὰ ὑμέτερα. καὶ οὐδ' ἕξ ἐνός τρόπου λυσιτελεῖν ὑμῖν τὰς καταλλαγὰς νομίζω.”

Ταῦτα ὁ Ῥηγοῦλος εἰπὼν καὶ τὰς αἰτίας προσέθηκε δι' ἧς τὰς συμβῆσεις ἀπηγόρευε, καὶ ἐπήγαγεν ὡς “οἶδα μὲν ὅτι μοι 15 προὔπτος ἄλεθρος πρόκειται· ἀδύνατον γὰρ λαθεῖν αὐτοὺς ἢ συνβουλέυσα· ἀλλὰ καὶ οὕτως τῆς ἱμαντοῦ σοιτηρίας τὸ κοινῆ P I 395 συμφέρον προτίθημι. εἰ δὲ τις γήσει, τί οὖν οὐκ ἐκδιωρόσκεις ἢ ἐνταῦθα καταμένεις; ἀκούσεται ὅτι δμώμοκα αὐτοῖς ἐπαυήξεν, καὶ οὐκ ἂν παραβαίην τοὺς ὄγκους, οὐδ' εἰ πρὸς πολεμίους γερ- 20 νασαι, καὶ δι' ἄλλα, μάλιστα δὲ ὅτι τὸ θεῖον ἐμπεδορκήσας

3 οὐ πρὶν — 4 Καρχηδονίων ο Dionis libro undecimo, apud gram-
maticam περὶ συντάξεως in Imm. Bekkeri Anecd. p. 140 v. 20.
4 παρὰ τῶν καρχηδονίων ἐπιτραπήναι AB. ἐσιώπησαν A.
8 ὑμῶν om B. 8' B. 11 τὸ ὑμέτερον C. οὐδ' οὐκ A.
13 ταῦτα] καὶ ταῦτα B. 15 προὔπτος μοι διέθρος A.

tentur.” haec locutus cum legatis recessit, ut Romani soli deliberarent, cum autem a consulibus interesse deliberationi iuberetur, non paruit priusquam id Carthaginienses permisissent. ac tacitus assidens, cum sententiam rogaretur, ait “ego, patres conscripti, si vel miles captus fuero, vestrum unus sum. nam meum corpus penes Carthaginienses est, animus vero meus vobiscum. et illud quidem alienatum a vobis: hic, quo minus Romanorum sit, efficere nemo potest. et ut captivus ad Carthaginienses pertineo: cum autem nulla improbitate sed rei bene gerendae studio cladem acceperim, Romanus sum, vobisque consultum cupio. et pacificationem nullo modo e re vestra esse duco.”

His dictis, suaeque sententiae rationibus adductis, subiecit, scire se haud dubium exitium sibi instare: neque enim Carthaginiensibus clam esse posse quid enaserit, sed sic quoque rei publicae commodum privata incoluntate sibi esse antiquius, quod si quis dixerit cur non aufugiat aut Romae maneat, si se responsurum, se iurjurando reditum promississe: id se hostibus etiam cum ob alia servaturum esse, tam quod

μὲν μόνος πείσομαι, ἂν δ' ἐπισηκῶσω, πᾶσα ἡ πόλις ἀνυπλησθήσεται.”

Ἡ γερονσία δὲ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἔνεκεν καὶ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀντιδοῦναι προτεθύμητο. γνούς οὖν τοῦτο αὐτός, ἵνα μὴ τὸ συμφέρον δι' αὐτὸν καταπράωνται, 5 ἐπλάστω πεπωκέναι φάρμακον δηλητήριον, καὶ μέλλειν πάντως B δι' αὐτοῦ ἀπολέσθαι. καὶ οὔτε ἡ σύμβασις γέγονεν οὔτε τῶν αἰχμαλώτων ἡ ἀμοιβή. ἀπίοντος δ' αὐτοῦ οὖν τοῖς πρέσβεισι, ἀντελάβοντο ἄλλοι τε καὶ οἱ παῖδες καὶ ἡ γυνή· οἱ δ' ἔπειτοι μῆτ' ἐθέλοντα καταμεῖναι αὐτὸν ἐκδώσειν ἔφασαν, μῆτ' ἀπίοντα 10 κατασχεῖν. καὶ οὕτω προτιμήσας μὴ παραβῆναι τοὺς δροκούς ἀνεκομίσθη. καὶ αἰκισθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἡ φήμη λέγει, ἀπέθανε. τὰ γὰρ βλέφαρα αὐτοῦ περιτεμόντες, καὶ χρόνον τινὰ ἐν σκοτίᾳ καθείρξαντες, εἶτα εἰς σκευὸς τι σύμπηκτον κέντρα πανταχόθεν ἔχον ἐμβάλοντες αὐτὸν καὶ τρέφαντες πρὸς τὸν ἥλιον, 15 οὕτως ὑπὸ κακοπειθείας καὶ ἀγρυπνίας μὴ δυνάμενόν ην κλειθῆναι C διὰ τὰ κέντρα, διέφθειραν. ἢ πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς πρώτους τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων παρέδωσαν τοῖς ἐκείνου πιασί καὶ ἀνταγκισθῆναι καὶ ἀντιποικτιῆναι.

Τοὺς δ' ὑπάτους ἐς τὴν Αἰβύην στρατευσάσθαι ἐψηφίσαντο 20 τὸν τε Γάϊον Ἀτίλιον τὸν τοῦ Ῥηγοῦλον ἀδελφὸν καὶ τὸν Μάλλιον τὸν Λούκιον. οἱ ἐς τὴν Σικελίαν ἐλθόντες τῷ Λιλυβαίῳ

7 δι' ὑπ' AB.
τὸν ἀτίλιον B.

21 ἀτίλιον C, Ἀτίλιον PW, τὸν ἀτίλιον A,

servata fide solius aerumnam passurus esset, violata, tota civitas periurii crimine obstringeretur.

Senata autem salutis illius causa tum ad pacem faciendam tum ad permutandos captivos parato, ne a ratione utilitatis sua causa decederent, venenum sibi datum esse finxit, ex quo omnino periturus esset. ita neque pace neque captivorum permutatione facta, cum eum cum legatis abeuntem praeter alios uxor et liberi retinerent, consules neque manere volentem dedituros neque abiturum detenturos esse dicerent, iurisdictioni religione privatis affectibus anteposita discessit. et a Carthaginiensibus excruciat, ut fama est, interiit. nam palpebris praecisis cum aliquamdiu in tenebris concluserunt, deinde in vas quoddam reферtum stimulis coniectum et ad solem conversum doloribus et vigiliis, cum nequam inclinare se posset, peremerunt. quibus Romani auditis principes captivorum eius liberis vicissim et excruciatos et necandos tradiderunt.

Consulibus C. Atilio, Reguli fratri, et L. Manlio bellum Africanum decreverant. qui cum in Sicilia Lilybaeum oppugnarent, et fossae

προσέβαλον, καὶ τι μέρος τῆς τάφρου συγχῶσαι εἰς τὴν τῶν μηχανημάτων προσαγωγὴν ἐπεχείρησαν. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ὑποφύσσοντες τὸν χοῦν ὑφείλον. ἐπεὶ δ' ἤλαττοῦντο τῇ πολυχειρίᾳ, τεῖχος ἕτερον ἔνδον μηνιοειδὲς ὤκοδόμησαν. καὶ οἱ μὲν ὑποφύσσοντες ὑπὸ τὸν κύκλον ἐργάζοντο, ὅπως κατὰ τὸ διάκεινον αὐτῶν ἐξήσαντος τοῦ τείχους εἰσπέσωσιν· οἱ Καρχηδόνιοι δὲ ἀντοφύσσοντες πολλοὺς μὲν ἀγροῦντας τὸ γινόμενον ἐκδεχόμενοι ἔκτεινον, πολλοὺς δὲ καὶ πῦρ ἐν φρονιάοις εἰς τὰ θρύγματα ἐμβολόντες ἐφθειρον. ἐπεὶ δὲ τινες τῶν συμμάχων, τῇ τε παρατάσει τῆς πολιορκίας ἀχθόμενοι καὶ τῷ μὴ τὸν μισθὸν αὐτοῖς ἐντελῆ καταβάλλεσθαι, προδοῦναι τὸ χωρίον τοῖς Ῥωμαίοις διακηρυκείοντο, ἐφώρσεν ὁ Ἀμιλικας τὸ βουλευόμενον, οὐκ ἐξέφηγε δέ, ἵνα μὴ πολιορκίᾳ αὐτούς· χρήματα δὲ τοῖς ἀρχουσιν αὐτῶν παρασχῶν καὶ τῷ πλήθει προσποσχόμενος ἕτερα, οὕτως αὐτοὺς ὤκνειώσατο ὥστε μὴδ' ἀρνήσασθαι τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τελευταίους πρέσβεις ἐνανιόντας ἀπόσασθαι. οἱ πρὸς τοὺς ὑπάτους αὐτομόλῃσαντες γῆν τε ἐν Σικελίᾳ καὶ ἕτερά ἅτα ἔλαβον. P I 396

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ οἴκοι Καρχηδόνιοι πέμποσιν Ἀρδέβαν σὺν ναοὶ πλείοσι εἰς τὸ Λιλύβαιον σῖτον ἀγούσας καὶ χρήματα. καὶ ὅς χιμῶνα ἐπιτηρήσας εἰσέπλευσε. καὶ τούτου καὶ ἄλλοι συχνοὶ καταίρειν ὁμοίως ἐτόλμων· καὶ οἱ μὲν ἐπιτύχων, οἱ δὲ ἀπώλλυντο. W II 63

2 ἐπεχείρησαν C. 3 ἤλαττοῦντο A. 7 ἀγροῦντας A, ἀγροῦντας PW. 8 ἐμβολόντες A. 13 πολιορκίᾳ A. 17 ἐφώρσεν B, ἕτερά τε C, ἕτερά A. 19 Ἀρδέβαν] consentit Diodorus ex lib. 24 1, si eius verba sic transposueris μετὰ τοῦ Ἀμάρθου· καὶ ἀνεθάρτησαν. Polybius 1 44 eadem fere de Hannibale narrat. 21 ἐπιτύχων C. 22 ἀπώλλυντο C, ἀπώλλυντο A, ἀκόλλυντο PW.

partem ad machinas adducendas explere aggressi essent, Carthaginienses subterfodientes terram subtraxerunt. sed cum operarum multitudine vincerentur, alium murum intus lunatum struxerunt. Romanis autem cuniculos subter muros agentibus, ut his in cavernas desidentibus irruerent, Carthaginienses contra fodientes multos id ignorantes exceptos trucidarunt, multos igni sarmentis iniecto in fossis cremarunt. sed cum quidam e sociis, moram obsidionis et stipendia non integra numerata aegre ferentes, de oppido prodendo cum Romanis agerent, Hamilcar eo consilio animadverso sed dissimulato, ne illi palam deficerent, pecunia magistratibus data, multitudini promissa, sic eos reconciliavit ut proditionem non infitianti postremos legatos redeuntes non reciperent. qui ad consules profugi, agro in Sicilia et aliis rebus donati sunt.

Carthaginienses qui domi erant his auditis Ardebam [Adherbalem] cum plurimis navibus frumentum et pecunias Lilybaeum advehentibus miserunt. is tempestate observata appulit. quod deinde alii plurimi imitari ausi partim successum habuerunt partim perierunt.

Ἔως μὲν οὖν ἄμφω παρήσαν οἱ ὕπατοι, Ἰσπανίαις οἱ ἀγῶ-
νες ἐγίνοντο· νόσου δὲ καὶ λιμοῦ τρυχόντων αὐτούς, καὶ τοῦ
ἐτέρου οὐκ αὖθις διὰ ταῦτα σὺν τοῖς ἄμφο' αὐτὸν στρατιωτικαῖς ἀνα-
χωρήσαντος, Ἀμιλκας θαρρήσας ἐπέβη καὶ τὰς μηχανὰς ἐνε-
πέμψα καὶ τοὺς ἐπαμύνοντας αὐταῖς ἐφθειρε, καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ δ
B ἐκ τοῦ Ἀρεπάνου ὀρμισμένη τὰ τε ἐπιτήδεια κομίζεσθαι τοὺς Ῥω-
μαίους ἐκώλυε καὶ τὴν αὐτῶν συμμαχίδα κατέτροχε, καὶ ὁ Ἀρδέ-
βις ποτὲ μὲν τῆς Σικελίας ποτὲ δὲ τῆς Ἰταλίας τὰ παράλια ἐκει-
ρεν· ἔθεν οἱ Ῥωμαῖοι ἐν ἀπορίᾳ κατέστησαν. τῶς μὲντοι
Λούκιος Ἰούνιος ἠτοίμαζε ναυτικόν, Κλαύδιος δὲ Ποῦλχρος εἰς 10
τὸ Αἰλύβαιον ἐπειχθεὶς καὶ τριήρεις πληρώσας συνέλαβε δι' αὐ-
τῶν Ἄννων τὸν Καρχηδόσιον ἐκπλέοντα πενήτηρι· καὶ παράδει-
γμα τοῖς Ῥωμαίοις τῆς κατασκευῆς τῶν νηῶν ἐγένετο.

Πολλάκις δὲ τοῦ ναυτικοῦ κινδυνεύοντος ἐβαρύνοντο οἱ
C Ῥωμαῖοι τῇ συνεχεῖ τῶν νηῶν φθορᾷ· ἄνδρας γὰρ συγχοὺς καὶ 15
χρήματα πλείστα ἐν ταύταις ἀπώλλουσιν· οὐ μὲντοι γε καὶ ἐνέδο-
σαν, ἀλλὰ καὶ τινα φθεγγόμενον περὶ καταλλαγῶν πρὸς Καρχη-
δονίους ἐκ τῆ βουλῆ διεχρήσαντο, καὶ λεχθῆναι δικτάτορα ἐνη-
φίσαιτο. καὶ δικτάτωρ μὲν ὁ Κολλατῖνος ἐλέχθη, ἐκπάρχησε
δὲ ὁ Μέτελλος· οὐδὲν δὲ μνήμης ἔπραξαν ἄξιον. ἐν ᾧ δ' ὁ 20
Κολλατῖνος δικτάτωρ ἐλέγετο, ἐν τούτῳ τὸν Ἔρκου παριστήσατο
ὁ Ἰούνιος, καὶ ὁ Καρθύλων κατέσχευεν Αἰγίθαλον καὶ ἐζώργησε
τὸν Ἰούνιον.

4 ἐπιβῆ B. 6 τοὺς] καὶ τοὺς B. τοῖς Ῥωμαίοι A.
15 νηῶν AB, qui supra νηῶν: νηῶν PW. 19 et 21 Κολλατῖνος,
ut supra, pro Καλατῖνος. 20 prius δὲ] δὲ γε A. δ' ὁ A, δὲ PW.

Dum ambo consules aderant, aequo Marte pugnabatur: sed cum morbo et fame premerentur, illeque de caenis alter suos milites domum rediret, Hamilcar erumpere ausus machinas incendit, defensores carum occidit: et equitatu Dropano emisso, Romanos pabulatione et commentu prohibendo, eorumque socios infestando, Ardeba [Adherbale] interim alias Siciliae alias Italiae oram populante, ad summam inopiam redegit. sed Lucio Iunio classem parante Claudius Polcher Lilybaeum prope abiit: et militibus in naves impositis Hannonem Carthaginiensem in quinque-remi navigantem comprehendit: unde Romani exemplum fabricandaram navium petiverunt.

Sed cum classes saepe periclitarentur, Romani, quanquam crebro tot naviam, in quibus multi viri et pecuniae erant, interitu debebant, tamen non cesserunt, sed quendam in senatu de pace cum Carthaginiensibus faciendam locutum occiderunt. et dictatorem dixerunt Collatinum [Calatinum], magistrum equitum Metellum: nihil tamen memorabile gesserunt. interea Iunius Erycem subegit, et Carthago Aegithalo potius Iunium cepit.

16. Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει Ἀνθήλιος Γάιος καὶ Σερούλλιος Πούπλιος τὴν ἀρχὴν λαβόντες τὸ τε Λιλύβαιον καὶ τὸ Δρέπανον ἐλάβουν καὶ τοὺς Καρχηδονίους τῆς γῆς ἀπέειρον καὶ τὴν αὐτῶν D συμμαχίδα κατέκτερον. ὁ οὖν Καρθάλων πολυτρόπως ἐπιχειρήσας κατ' αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ἤνυσεν, εἰς Ἰταλίαν ὤρμησεν, ἢ οὕτω τοὺς ὑπάτους μεταγάγη ἐκεῖ, ἢ τέως τὴν χώραν κυκώσῃ καὶ πόλεις αἰρήσῃ. ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθά τι αὐτῷ προσεχώρησε· τὸν γὰρ στρατηγὸν τὸν ἀστυνόμον μαδῶν πλησιάζοντα, εἰς Σικελίαν ἀνέπλευσεν. ἔνθα τῶν μισθοφόρων στασιασάντων διὰ τὸν μι- 10 σθόν, συγχρῶς μὲν ἐς νήσους ἐρήμους ἐκβιβάσας κατέλειπε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐς τὴν Καρχηδόνα ἀπέστειλεν. ὁ γνόντες οἱ λοιποὶ ἄγανάκτησαν καὶ νειωτίρσιεν ἔμελλον. ὢν Ἀμίλικας, διαδεξάμενος τὸν Καρθάλωνα, πολλοὺς μὲν νυκτὸς κατέκοψε, πολλοὺς δὲ P I 397 καὶ κατεπόντωσεν. ἐν τοσοῦτ' ὃ οἱ Ῥωμαῖοι φίλιαν αἰδίον πρὸς 15 Ἴέρωνα διεκράζαντο, καὶ προσεφῆκαν ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐπιτείως ἐλάμβανον.

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει τοῦ θαλαττίου πολέμου δημοσίᾳ μὲν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο διὰ τὰς ἀνυχίας καὶ διὰ τὰ ἀναλώματα, ἴδιᾳ δὲ τινες νῆας αἰτήσαντες, ὥστ' ἐκείνας μὲν ἀποκαταστῆσαι, τὴν 20 λείαν δὲ οἰκειώσασθαι, ἄλλα τε τοὺς πολεμίους ἐκώκωσαν, καὶ ἐς Ἰηπῶνα Λιβυκὴν πόλιν ἐσπλεύσαντες τὰ τε πλοῖα πάντα καὶ πολλὰ τῶν οἰκοδομημάτων κατέληρσαν. τῶν δ' ἐπιχωρίων τὸ

6 ἢ AC, et FW.

10 ἐκβιβάσας A.

15 ἐπιτείως A, ἐπι-
τίως PW.

FONTES. Cap. 16. *Dionis Historias Romanas libri deperditii.*

16. Sequenti anno C. Aurelius et P. Servilius magistratu inito Lilybaeum et Drepanum infestantes terra Carthaginienses prohibuerunt eorumque socias civitates afflixerunt. Carthalo cum variis rationibus contra eos tentatis nihil officisset, in Italiam abiit, ut aut consules eo traduceret, aut interea agros vastaret et urbes caperet. sed ne ibi quidem ei quicquam successit: nam cum praetorem urbanum adventare didicisset, in Siciliam rediit. ubi cum conducticiis milibus ob stipendium tumultuaretur, multos in desertis insulis expositos reliquit, multos Carthaginem misit. quo caeteri cognito indignati res novas spectabant. sed Hamilcar, successor Carthalo datus, multos eorum noctu occidit, multos in mari demersit. interea Romani perpetuam cum Hierone amicitiam sanxerunt, remissis tributis annuis.

Sequenti anno bello navali propter crebras clades et impensas Romani publice abstinerunt; sed quidam privatim navibus postulatis quas resciverant et praedare sibi vindicarent cum alias clades hostibus intulerunt, tam Hipponem urbem Libycam ingressi navigia omnia et multas aedes cremarunt. et cum cives portus aditam catenis clausissent,

Β στόμα τοῦ λιμένος διαλαβόντων ἄλύσεις, ἐν περιστάσει ἐγένοντο, σοφία δὲ καὶ τύχη περιεγένοντο. σπουδῇ γὰρ ταῖς ἄλύσεσι προσπεισόντες, ἐπεὶ προσάψασθαι αὐτῶν ἐμελλον οἱ ἔμβολοι τῶν νηῶν, μετέστησαν ἐς τὰς πρόνυας οἱ τοῦ πληρώματος, καὶ οὕτως αἱ πρῶραι κουφισθεῖσαι ὑπερῆραν τὰς ἄλύσεις, αὐτῆς δ' ἐς τὰς 5 πρῶρας αὐτῶν μεταπηδησάντων αἱ πρόνυαι τῶν σκαφῶν ἐμετεωρίσθησαν. καὶ διεξέδραμον, καὶ μετὰ τοῦτο περὶ τὸ Πάνορον
 W Π 64 ναυσὶ Καρχηδονίου ἐνίκησαν.

Οἱ δ' ὕπατοι, Μίτελλος μὲν Καίκιλιος περὶ τὸ Αἰλίβιον ἦν, Νομέριος δὲ Φάβιος τῷ Δρεπάνῳ προσήδρευε καὶ ἐπεβού- 10 λευσε τῇ νηαῖδι τῇ Πελιάδι καλουμένη, προκατελημένη πυρὰ
 C Καρχηδονίων, στρατιώτας πέμψας νυκτός, οἱ τοὺς φρουροὺς κτείναντες τὴν νῆσον εἶλον. ὁ μαθὼν Ἀμίλκας ἔωθεν τοῖς διαβεβηκόσιν ἐπέθετο· οὗς οὐκ ἔχων ἀμῦναι ὁ Φάβιος τῷ Δρεπάνῳ προσέμιξεν, ὡς ἢ τὴν πόλιν δι' ἰσημίαν αἰρήσων ἢ τῆς νήσου τὸν 15 Ἀμίλκῳ ἀπάξων. καὶ ἠνύσθη τὸ ἔν· φοβηθεὶς γὰρ ὁ Ἀμίλκας ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τεῖχος. καὶ ὁ Φάβιος τὴν Πελιάδα κατέσχε, καὶ τὸ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς ἡπείρου στενὸν καὶ τεναγῶδες τυγχάνον ἀγχώσας ἡπείρωσε, καὶ ῥῶον προσεπολέμηε τοῦ τεύχους ἐκεί- 20 ὄντος ἀσθενεστέρου. καὶ οἱ Καρχηδόνιοι συχρὰ παρελύον· αὐ-
 D τοὺς εἰς Σικελίαν τε περιπλέοντες καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν περαιούμενοι. τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἀλλήλων ἄνδρα ἄντ' ἄνδρός ἡλλά-

6 ἐμετεωρίσθησαν A, μετεωρίσθησαν PW. 7 περὶ] παρὰ B.
 8 ἐνίκησε A. 9 καὶ κίλλις ABC. 20 ἀσθενεστέρου. καὶ οἱ] "videtur mutilus hic locus" WOLFIIUS: "sic tamen omnes mss" DUCANGIUS.

ex magno periculo arte et fortuna evaserunt. nam festinanter in catenas inveci, cum eas rostra navium iamiam attingerent, in puppes transierunt: ita prorae levatae catenas superarunt: cumque rursus in prorae transsiluissent, puppes levatae sunt. sic elapsi postea ad Panorum Carthaginienses navali praelio vicerunt.

Consulum alter Caecilius Metellus ad Lilybaeum fuit, alter Numerius Fabius Drepanum obsedit et insulae Columbariae a Carthaginiensibus praecoccupatae noctu missis militibus est insidiatus, qui occiso praesidio insulam occuparunt. cum autem Hamilcar mans contra illos profecto Fabius illis opem ferre non posset, Drepanum invasit, ut aut urbem per decus absentiam caperet aut illum ab insula abstraheret. horum alterum ei successit: Hamilcar enim territus in munitionem se recepit. Fabius Columbariam tenuit, et angustias paludesque interfectas aggeribus continenti iunxit, ita facillor facta oppugnatio, cum ibi marus esset infirmior. Carthaginienses autem eis crebra detrimenta inferebant, nunc in Siciliam nunc in Italiam traiciendo. captivos viritum permuta-

ξαντο· τὸς δὲ λαποῦς, ἐπεὶ μὴ ἦσαν ἰσοπληθεῖς, ἀργυρίον οἱ Καρχηδόνοι ἐκομίσαντο.

Ἐκτοτε δὲ διάφοροι μὲν ὑπάτευσαν, οὐδὲν δὲ ἱστορίας ἔπραξαν ἄξιον· μέγιστον γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι ἰσφάλλοντο διὰ κατ' ἐνιαυτὸν ἄλλους εἰθ' ἑτέρους ἀρχοντας ἐπιμπόν, ἅρτι δὲ τὴν στρατηγίαν μανθάνοντας τῆς ἀρχῆς ἔπαυον, ὥσπερ εἰς ἄσκησιν σφῶς ἀλλ' οὐκ εἰς χρῆσιν αἰρούμενοι.

Οἱ Γαλάται δὲ τοῖς Καρχηδόνοις συμμαχοῦντες, καὶ μισοῦντες αὐτοὺς ὅτι κακῶς μετεχειροῦντο σφῶς, φρουρίον τινὸς 10 φυλακὴν ἐμπιστευθέντες, τοῖς Ῥωμαίοις αὐτὸ προήκαντο ἐπὶ χρεῖμασι. μεταστάντας δὲ ἀπὸ τῶν Καρχηδόνοιων Γαλάτας καὶ ἄλλους τῶν σφῶν συμμάχων τινὰς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ μισθοφορᾷ προσελάβοντο, μήπω πρότερον τρέφοντες ξενικόν. τοῖτοις οὖν ἐπαιρόμενοι, καὶ ὅτι οἱ τὰς ναῦς ἔχοντες ἰδιώται τὴν Λιβύην 15 ἐπόρθησαν, οὐκέτι ἀμελεῖν τῆς θαλάσσης ἤθελον, ἀλλὰ καὶ αἰθίς ναυτικὸν συνειστήσαντο.

17. Καὶ Λουτάτιος Κατύλος ὑπάτος ἤρθε, καὶ τούτῳ συνξεπέμφθη Κύντος Οὐαλλέριος Φλάκκος ἀστυνομῶν. οἱ εἰς Σικελίαν ἔλθόντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν τῷ Ἀρεπᾶν 20 προσέβαλον, καὶ τι τοῦ τείχους κατήρειψαν· καὶ εἶλον ἂν αὐτό, εἰ μὴ τοῦ ὑπάτου τρωθέντος περὶ ἐκείνον οἱ στρατιῶται ἀπησχολήθησαν. κὰν τούτῳ μαθόντες τοὺς πολεμίους οἴκοθεν ἦκειν

3 δὲ] μὲν A. 5 δὲ] τε A. 18 φλάκκος B. 19 alterum κατὰ add A.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae libri deperdit.

runt: caeteros, quia tantum numerum non habebant, Carthaginienses pecunia redemerunt.

Ab eo tempore diversi consules fuerunt, sed nihil historia dignum gesserunt. nam illud maximo detrimento Romanis fuit, quod duces quotannis mutabant, eosque qui imperatoria munia adhuc discabant revocabant, quasi non rei gerendae sed exercendi causa ablegatos.

Galli Carthaginiensibus sociis infensi, quod ab eis male acciperentur, praesidium quoddam suae fidei commissum Romanis pecunia prodiderunt; ab eisque una cum aliis qui a societate Carthaginiensium defecerant stipendie conducti sunt, cum prius peregrinum atere militem Romani non consuevissent. his freti et classe privatorum hominum Africam infestantium mare diutius negligere nolentes denique compararunt.

17. Lutatio Catulo consuli designato collega adiunctus est Q. Valerius Flaccus praetor. qui in Siciliam profecti et terra marique Drepanum aggressi partem muri deiecerunt: oppidumque cepissent, nisi consule valente milites circa illum occupati fuissent. interea cognito he-

Zonaras Annales II.

11

ναυτικῶ πλήθει, Ἄγνωτος ναυαρχοῦντος, πρὸς ἐκείνους ἐτρέποντο. καὶ ἀντιπαρωταξαμέντων αὐτῶν ἄστρον τι λαμπιδῶδες ὑπερθεῖν τῶν Ῥωμαίων φανέν ἐξ ἀριστερᾶς εἰς τοὺς Καρχηδόνιους ἀρθεὶν ἐγκατέσκηψεν. ἰγύνετο δ' ἡ ναυμαχία καὶ ἐπ' ἀμφοῖν καρτερά, δι' ἄλλα τε καὶ ἵνα οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ἐς τελείαν ἀπόρρωσιν τοὺς Ῥωμαίους τοῦ ναυτικοῦ καταστήσωσιν, οἱ δ' ἵνα καὶ τὰς προτέρας ἀνακαλέσωνται συμφορᾶς. ὁμοῦ δ' οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν **C** νίκην ἤρανον· τὴ γὰρ τῶν Καρχηδονίων σκάφη, φορτία φέροντα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ σίτον καὶ χρήματα, ἔβυρύνοντο.

Ὁ δ' Ἄνων διαφυγῶν εὐθὺς εἰς τὴν Καρχηδόνα ἠπέλθη. **10** οἱ Καρχηδόνιοι δὲ θυμῶ ληφθέντες καὶ φόβῳ τὸν μὲν ἀνεσταύρωσαν, πρίσθεις δὲ πρὸς εἰρήνην τῷ Κατύλῳ πεπόμφασιν. καὶ τῷ πρὸς βουλῆς ἦν τὸν πόλεμον καταλύσασθαι, ὅτι ἐπ' ἐξόδῳ οὐδὲς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς οὔτε δι' ἄλλῳ ἐξαιρεῖσιν τὴν Καρχηδόνα ἤλπικεν οὔτε τοῖς διυδόχοις τὴν δόξαν τῶν ἑαυτοῦ πόρων καταλι- **15** πεῖν ἤθελε. διὰ ἀνακωχὴν ἐποιήσαντο, καὶ χρήματα καὶ σίτον **D** **W II 65** καὶ δηήρους αὐτῷ δόντες, ἵν' ἐς τὴν Ῥώμην προσεισῶνται ἐπὶ τῷ τῆς Σικελίας τε αὐτοὺς πάσης ἐκοτῆναι Ῥωμαίοις καὶ πάσας τὰς πέριξ νήσους ἐκλιπεῖν καὶ μήτε τῷ Ἱέρωνι πολεμεῖν καὶ χρήματι τὰ μὲν ἄμω τῷ σπείσασθαι δοῦναι τὰ δὲ καὶ ὑστερον, καὶ **20** τοὺς μὲν ἐκείνων αὐτομόλους καὶ αἰχμαλώτους προῖκα ἐκπέμψαι, τοὺς δ' ἑαυτῶν πρίασθαι.

6 καταστήσωσιν ABC, καταστήσωσιν PW. 7 ἀνακαλέσονται B.
 10 Καρχηδόνα] καρχηδονίων AC. 11 θυμῶ] θυμῶ A.
 16 ἐποιήσαντο A, ἐποιήσατο PW. 17 διυδόχοις A. 18 τῆς
 add A.

atium adventu, Hannone magnam turbam domo adductis, contra illos se converterunt. acie utrinque instructa astrum quoddam instar supra Romanos ad laevam exortum versus Carthaginienses acumen direxit. pugna atrox commissa est ab utrisque, tum ob alia, tum quod Carthaginienses Romanos ad extremam bellorum navalium desperationem adigere voluerant, Romani prius acceptas clades resarcire studuerunt. sed penes hos victoria fuit, nam Carthaginiensium naves, praeter alias sarcinas frumentum et pecuniam vehentes, gravabantur.

Hanno elapsus statim Carthaginem properavit, sed a civibus iracundia et metu commotus in crucem actus est; et legati de pace ad Catalam missi. qui a pace non abhorrebat, quod et anaxius eius iam paene exiisset, neque brevi tempore Carthaginiis exciendendae spem haberet, et successibus laborum suorum invideret gloriam. itaque inducias fecerant, pecunia et frumento et obsidibus ei datis, ut Romam legatos mitterent, ea condicione ut tota Sicilia et omnibus circumiacentibus insulis Romanis cederent neque Hieronem lacerarent et pecuniam partim pace facta statim partim post numerarent et Romanos captivos gratis redderent, suos vero redimerent.

Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ σύμβασις ὡμολόγητο· μόνην γὰρ τὴν τοῦ Ἰζουοῦ ἀτιμίαν ὁ Ἀμίλκας παρητήσατο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα συνθέμενος καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκ τῶν τευχῶν ἔξαγαγὼν ἀπέπλευσεν οἰκάδε πρὶν τοὺς ὕρκους ἐπιεχεθῆναι, οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔστην τε νίκην διὰ βραχέος ἔμαθον καὶ ἐπήροθησαν ὡς παντάπασι **P I 399** κεκρατηκότις. καὶ τῶν πρῶτων ἐλθόντων οὐδέτις κατέχρειν ἑαυτοὺς ἠδύναντο, καὶ τὴν Λιβύην ἔχειν ἅπασαν ἠλιζόν. διὸ οὐδὲ ταῖς τοῦ ὑπάτου ὁμολογίαις ἐνέμειναν, ἀλλὰ καὶ χρήματα αὐτοῖς πολλῶ πλείω τῶν ὑπισχυμένων ἐπράξαντο· καὶ ἀπηγόρευσαν σφίσι **10** μῆτε τὴν Ἰταλίαν μῆτε τὴν ἔξω συμμαχίδα σφῶν μακρᾶς ναοὶ παραπλεῖν ἢ μισθοφόροις τισὶν ἀπ' αὐτῶν κεροῆσθαι.

Ὁ μὲν οὖν πρῶτος τοῖς Καρχηδονίοις πόλεμος τοῖς Ῥωμαίοις εἰς τοῦτο κατέληξε τετάρτῳ ἔτι καὶ εἰκοστῷ, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἤγγυεν ὁ Κατύλος τὰ ἐπινίκια, Κύντος δὲ Λουτάτιος ὑπατεύσας **15** ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν καὶ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Κατύλου πάντα τὰ ἐκεῖ κατέστησατο· καὶ τὰ ὄπλα τῶν ἐν αὐτῇ ἀφείλοντο. Σικελία **B** μὲν οὖν οὕτως ὑπὸ Ῥωμαίων δεδούλωτο πλὴν τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰέρωνος, ἐκ δὲ τούτου πρὸς τοὺς Καρχηδονίους φιλία ἦν αὐτοῖς.

Ἄμφω δ' αὖθις εἰς πολέμους ἐτέρους χωρὶς μετ' ἄλλων **20** κατέστησαν. τοῖς γὰρ Καρχηδονίοις οἱ τε περιλοιποὶ τῶν μισθοφορησάντων σφίσι καὶ τὸ δουλεῦον τὸ ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ὁμορούτων πολλοὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτῶν συνεπέδεντο. οἱ γε

1 ὡμολόγηται A. 6 αὐτοῖς A. 12 alterum τοῖς] τοῖς τε A.
 13 κατέπληξε A. 14 Λουτάτος PW, quae p. 161 v. 17 Λουτάτιος.
 17 οὖν om A.

Tali pacto facta (solum enim sub iugum missionis ignominiam Hamilcar deprecatus est), militibus e munitionibus eductis domum rediit priusquam iusiurandum daretur. qui Romae erant, victoria celeriter cognita, ita sunt animis elati, quasi plane debellatum esset; legatisque praesentibus se non amplius continere potuerunt, spe totius Africae occupandae concepta. itaque condicionibus a consulibus propositis non acquiescentes, et pecuniam promissa longe maiorem postularunt, et interdixerunt ne longis navibus vel ad Italiam vel ad alias socias provincias accederent, aut conducticiis inde militibus uterentur.

Ita primo bello Punico anno quarto et vigesimo a Romanis confecto Catulus triumphavit, Q. vero Lutatius consul in Siciliam profectus cum fratre Catulo omnia ibi ordinavit. Siculis arma adempta, tota insula, Hieronis excepto imperio, a Romanis subacta, et amicitia cum Carthaginensibus constituta.

Sed utrique paulo post eorsim alia gessere bella, nam Carthaginenses reliqui eorum stipendiarii et servitia civitatis et multi ex finitimis, adversa illorum fortuna freti, invaserunt. Romani cum ab hosti-

μὴν Ῥωμαῖοι, ἐπικαλεσαμένων αὐτοὺς τῶν πολεμοῦντων ἐκείνοις, οὐδ' ὑπήκουσαν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπρσβουσόμενοι καὶ μὴ δεηθέντες καταλλάξαι αὐτούς, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Καρχηδονίων
 C δσοὺς εἶχον ἀφῆκαν προῖκα, καὶ σίτον ἐπιμψαν καὶ μισθοφόρους ἐκ τῆς οἰκίας συμμαχίδος αὐτοῖς ἐπαγαγέσθαι ἐπέτρεψαν, δόξαν δ ἐπιεικείας θηρώμενοι μᾶλλον ἢ τοῦ συμφέροντος αὐτοῖς προμηθούμενοι. ὅθεν πράγματα ἔσχον εἰσπέπειτα· ὁ γὰρ Ἀμίλκας ἐκείνος ὁ Βαρχίδης, ἐπὶ τοὺς ἑναντίους ἐνίκησεν, ἐπὶ μὲν τοὺς Ῥωμαίους, καίπερ κάρτε μισῶν αὐτούς, οὐκ ἐτόλμησε στρατεῦσαι, ἐς δὲ τὴν Ἰβηρίαν παρὰ γνῶμην τῶν οἴκοι ζελῶν ἀπῆρεν. 10

18. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐγένετο ὕστερον, τότε δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι Φαλσκόιοι ἐπολέμησαν, καὶ Μάλλιος Τουρκονάτος τὴν χώραν αὐτῶν ἐδήλωσε. καὶ συμμίζας αὐτοῖς ἐσφάλη μὲν πῶ ὀπλιτικῶ, τοῖς δ' ἐπιπέυσιν ἐκράτησε. καὶ αὐθις αὐτοῖς μαχισόμενος ἐνίκησε, καὶ τὰ τε ὄπλα αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον καὶ τὰ ἐπιπλοὺς καὶ τὸ δουλεῖον καὶ τὸ ἥμισυ τῆς χώρας ἀφειλετο. ὕστερον δὲ ἡ μὲν ἀρχαία πόλις εἰς ὄρος ἐρυμνὸν ἰδρυμένη κατισκάφη, ἕτερα δ' ἠκοδομήθη ἐνέφοδος. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπολέμησαν αὐθις πολέμουσ πρὸς τε Βουόντους καὶ πρὸς Γαλάτας ἐκείνοις πλησιοχώρους καὶ πρὸς Λιγύων τινας. τοὺς μὲν οὖν Λίγυας Σεμπρώνιος Γράκχος 20 μάχῃ νικήσας ἐκάκου, καὶ τοῖς Γαλάταις Πούπλιος Οὐαλλέριος συμβυλῶν τὸ μὲν πρῶτον ἤττηθη, εἶτα πυθόμενος εἰς ἐπικουρίαν

12 Μάλλιος PW. 13 ἐσφάλη μὲν ABCW, ἐσφάλημεν P. 19 τε add AB. 21 ἀλλήριος B.

Fontes. Cap. 18. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: exo. Peirescianum 45, Ursinianum 150.*

bus illorum accesserentur, adeo non assenserunt, ut cum per legatos reconciliare illos non possent, omnes Carthaginensium captivos gratis dimitterent, frumentum mitterent, e sociis provinciis conscribendi militis potestatem darent, clementiae laudem magis occupantes quam suis rationibus consulentes. unde post in negotia inciderunt. Hamilcar enim Barchinus ille victis hostibus Romanos quidem, quanquam eis infensissimus, bello petere non ausus est, sed contra magistratum voluntatem in Hispaniam abiit.

18. Sed haec post facta sunt, tum autem Romani cum Faliscis bellum gesserunt, Manlio Torquato agrum illorum urente. qui cum eis congressus peditatu succubuit, equitatu victor. deinde repetita pugna eos domuit, armis equis suppellectilibus servitiis et agri semisse multavit. tandem etiam antiqua urbs in arduo sita monte eversa, aliaque condita in planicie oppugnata facilis. post alia bella cum Boiis et Gallis eorum vicinis et Liguribus quibusdam gesserunt. ac Ligures Sempronius Gracchus victor afflixit: P. Valerius a Gallis principio superatus, cum auxi-

αὐτοῦ τινὰς ἐκ τῆς Ῥώμης ἦκειν, ὁμοσε αὐθις τοῖς Γαλάταις ἐχώ- P I 400
ρησεν, ἴν' ἢ καθ' ἑαυτὸν νικήσῃ ἢ ἀποθάνῃ· τοῦτο γὰρ μᾶλλον
ἢ ζῶν ἀσχύνην ὄφλειν προελετο· καὶ πως κατὰ τύχην ἐκράτησε.

Τότε μὲν οὖν ταῦθ' οὕτως τοῖς Ῥωμαίοις συνήτησαν, καὶ
5 Σαρδῶ παρὰ τῶν Καρχηδονίων ἀμαχεὶ χρήματά τε αὐθις ἔλαβον, W II 66
ἐγκυλίσαντες αὐτοῖς βλάπτειν σφῶν τοὺς πλείοντας (οἷπω γὰρ
κρατυνθέντες οἱ Καρχηδόνιοι τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν ἔδειδοικεσαν)·
τῷ δ' ἐξῆς ἔτι Λούκιος Λέντουλος καὶ Κύντιος Φλάκκος ἐπὶ τοὺς
Γαλάτας στρατεῖσαντες, ἕως μὲν ὁμοῦ διῆγον, ἦσαν ἀνανταγώ-
10 νιστοὶ, ἐπεὶ δὲ διχῆ πορθεῖν τινα ἤρξαντο, ὡς οὕτω πλείω λείων
περιβυλούμενοι, ἐς κίνδυνον τὸ τοῦ Φλάκκου κατέστη στρατοπέ- B
δον, νυκτὸς κυκλωθέν. ἀλλὰ τότε μὲν οἱ βύρβαροι ἀνεκόπησαν,
προσλαβόμενοι δὲ συμμύχους χειρὶ πολλῇ αὐθις ἐπὶ τοὺς Ῥω-
μαίους ἐχώρησαν. ἀπυνησάντων δὲ σφίσι Πουπλίου τε Λεν-
15 τοῦλου καὶ Λικινίου Οὐάρου ἤλπισαν αὐτοὺς διὰ τὸ πλῆθος τὸ
σφείτερον καὶ ἄνευ μάχης καταπλήξειν· καὶ πέμψαντες τὴν τε
χώραν τὴν περὶ τὸ Ἀρίμινον ἀπήτουν, καὶ τῆς πόλεως ὡς αὐτῶν
οὔσης ἐξοικισθῆναι ἐκέλευον. οἱ δ' ὑπῆκοι μῆτε συμβαλεῖν θαρ-
20 ροῦντες δι' ὀλιγότητα μῆτε προέσθαι τολμῶντες ἀνοχὰς ἔπρα-
ξαν, ὡς ἐς τὴν Ῥώμην πρὸςβενύσονται. οἱ δ' ἐπὶ τὴν βουλήν
ἐλθόντες τὰ αὐτὰ εἶπον. ὡς δ' οὐδενὸς οἱ πρόσβεις ὧν ἦτον C

2 νικήσῃ A, νικήσοι et ἀποθάνοι PW. 5 σαρδῶνιοι ἀλιποτ
codices (v. annot.): nostri σαρδῶ. ἀμαχεὶ om B. 7 κρα-
τηθέντες B. 13 ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους αὐθις A. 14 ἀπυ-
νησάντων A. 17 ἀρίμινον AB, Ἀρίμινον PW: p. 172 v. 22
Ἀρίμινον et p. 483 ed. Par. Ἀρίμινον. 19 τι add AB. ἐνοχὰς A.

lia sibi mitti Roma audisset, Gallos denuo est aggressus, ut aut per se
victoria potiretur aut mortem oppeteret, quam vitae ignominiosae prae-
fererat: ac fortuna quadam vicit.

Tum igitur ita cum Romanis actum; eisque Sardinia citra pu-
gnam, et pecuniae rursus datae a Carthaginiensibus: qui cum negotia-
tores Romanos in mari male tractasse accusarentur, nondum firmatis
opibus, minas illorum timerunt. sequenti anno L. Lentulus et Q.
Flaccus bello contra Gallos suscepto, dum una agebant, insuperabiles
erant, sed cum separati loca quaedam maioris praedae cupiditate vastare
coepissent, Flacci castra noctu circumdata in periculo fuerunt. barbari
vero tum repulsi multis sociis adactis cum magna manu denuo Romanos
invaserunt. et P. Lentulo et Licinio Varo se ob multitudinem suam vel
sine pugna terrorem incensuros arbitrati, per legatos Ariminensem agrum
repetierunt, et eos ipsa urbe, quae sua esset, cadere inserunt. consu-
les vero, nec ob paucitatem configere neque illa concedere ausi, inducias
fecerunt, ut iis de rebus legati a Gallis Romam mitterentur. qui cum
apud senatum eadem postulassent, neque quicquam impetrassent, in ca-

ἐτόγγχαναν, εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. καὶ εὖρον ἐφθαρμένα σφίσι τὰ πρόγματα· τινὲς γὰρ τῶν συμμάχων αὐτῶν μεταγρόντες καὶ διὰ φόβου τοὺς Ῥωμαίους πεποιημένοι ἐτρόποντο ἐπὶ τοὺς Βουόλους, καὶ συχνοὶ ἀπώλοντο ἀμφοτέρωθεν, κἀντέθεν ἀπῆλθον οἴκαδε οἱ λοιποὶ, καὶ οἱ Βουόιοι σπονδῆς ἐπὶ μέρει πολλῷ τῆς χώ-
5 ρας σφῶν ἐποίησαντο.

Ἦδη δὲ τῶν Γαλιτικῶν λυθέντων πολέμων ὁ Λέντολος ἐστράτευσεν ἐπὶ Αἰγυας, καὶ τοὺς προσιπίοντας ἤμυνετο καὶ
D καὶ μὴ δυνήθεις ἀπορία πλοίων περαιωθῆναι, Κλαυδίον τινα 10
Κλιέαν οὖν δυνάμει προέπειψε. κακείνος τοὺς Κυρνίους κατα-
πλήξας ἐς λόγους ἤλθε, καὶ ὡς αὐτοκράτωρ τυχάνων ἐπέειπετο.
Οὐάρος δὲ τῶν συνθηκῶν μὴ φροντίσας ἐπολέμησε τοῖς Κυρνίοις,
ἕως αὐτοὺς χειρώσατο. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸ παρασπόνδημα ἀπο-
προσοποιούμενοι ἐπιμψαν αὐτοῖς ἐκδιδόντες τὸν Κλαυδίον· ὡς δ' 15
οὐκ ἐδέχθη, ἐξήλασαν αὐτόν. ἐπὶ δὲ Καρχηδονίους μέλλοντες
στρατεύσειν, ὡς τοῖς σφῶν ἐμπόροις λυμνωμένους, τοῦτο μὲν
οὐκ ἐποίησαν, χρήματα δ' ἐπιπραξάμενοι ἀνεπέωσαντο τὰς σπον-
δάς. ἔμελλον δὲ μὴδ' ὡς ἐς μακρὰν αἱ συνθήκαι μένειν. τὰ
P I 401 μὲν οὖν τῶν Καρχηδονίων ἀνεβέβλητο, ἐπὶ δὲ τοὺς Σαρδονίους 20
μὴ πειθομένους αὐτοῖς ἐστράτευσαν· καὶ ἐνίκησαν. μετὰ δὲ
ταῦτα ἔπεισαν τοὺς Σαρδονίους οἱ Καρχηδόνιοι κρύφα τοῖς Ῥω-

8 πίπτοντας A. 10 κλαυδίον τινα κλιέαν AB, Κλιέαν Κλαυ-
διον τινα PW. 14 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι — 16 ἐξήλασαν αὐτόν
Dionis excerptum Peirescianum 45. 15 τὸν om A. 18 χρή-
ματα — 19 σπονδάς Dionis excerptum Ursinianum 150. 19 μα-
κρὸν AB. 20 οὖν om C. 21 μετὰ ταῦτα δὲ AB.

stra reversi, res suas perditas reppererunt. quidam enim ex eorum so-
cibus mutata sententia, Romanos timentes, Boios sunt aggressi. et utrin-
que multi ceciderunt: unde reliqui domum redierunt: Boii per pactiones
magna agri sui parte sunt multati.

Gallicis bellis iam confectis Lentulus contra Ligures arma cepit,
et his qui occurrerant profligatis castella quaedam subegit. Varus Cor-
sicam petiturus cum propter navigiorum penuriam traicere non posset,
Claudium Clineam cum copiis praemisit. qui Corsis territis in colloquium
venit et, quasi summum imperium teneret, pacem cum eis fecit. Varus
autem nulla pactione habita ratione eos oppugnare non destitit donec
subegisset. Romani vero id crimen violati foederis a sese amoventes
Claudium eis dederunt, non receptum expulerunt. bellum adversus
Carthaginienses ob mercatorum suorum iniurias susceptum deposuerunt;
exactaque pecunia foedus renoverunt, ne sic quidem diu duraturum.
ac Carthaginiensi bello dilato Sardos dicto non audientes adorti vicerunt:

μαίσις ἐπινασθήσῃαι. καὶ τούτοις οἱ Κέρνιοι προσαπέστησαν, καὶ οἱ Λίγυες οὐκ ἠθέλησαν.

Τῇ δ' ἐπιγενομένῃ ἔτει τριχῇ τὰς δυνάμεις διελόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι, ἔν' ἅμα πολεμούμενοι πάντες μὴ συμβουθοῦεν ἀλλήλοις, 5 Ποσειτόμιον μὲν Ἀλβῖνον εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν, Σπούριον δὲ Καροῦτιον ἐπὶ τοὺς Κερνίους, εἰς δὲ τὴν Σαρδῶ τὸν ἀστυνόμον Πούπλιον Κορνήλιον ἐπέμψαν. καὶ οἱ μὲν ὕπιοτοι οὐκ ἀπόνως μὲν, οὐ βραδέως δὲ τὰ προσταχθέντα σφίσι κατέπραξαν· τοὺς Β δὲ Σαρδόνιους μὴ τι μέτριον φρονούντας ἰσχυρὰ μάχῃ ὁ Καροῦτ- 10 λιος κατεστρέψατο· ὁ γὰρ Κορνήλιος καὶ τῶν στρατιωτῶν πολλοὶ ὑπὸ νόσου ἐφθάρησαν. ἔπει δ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν ἀπηλλάγησαν, ἀπέστησαν αὐθις οἱ Σαρδόνιοι καὶ οἱ Λίγυες. Κύιντος μὲν αὖν Φάβιος Μάξιμος ἐπέμφθη πρὸς Αἴγυα, εἰς δὲ 15 γε τὴν Σαρδῶ Πομπάιος Μάνιος. τοὺς γε μὴν Καρχηδονίους ὡς αἰτίους αὐτοῖς τῶν πολέμων ἄντας πολέμιους ἔκριναν, καὶ W II 67 πέμψαντες πρὸς αὐτοὺς χρήματά τε ἀπήτουν καὶ ἀπιστῶν ἐκπλεῖν τῶν νήσων ἐπέταττον ὡς αὐτοῖς διαφρασσῶν. ἐκφαίνοντες δὲ καὶ τὴν σφετέραν διάνοιαν δόρυ αὐτοῖς ἐπέστειλαν καὶ κηράκιον, C ἔν' ἔλθαι κελεύοντες ὅποιον ἂν ἐθέλωσασιν. οἱ δὲ μηδὲν ὑπο- 20 πτιζυντες τὰ τε ἄλλα τραχύτερον ἀπεκρίναντο, καὶ τῶν πεμφθέντων σφίσι αἰρεῖσθαι μὲν εἶπον οὐδέτερον, δέχεσθαι δ' ἰστομῶς ὁπότερον καταλείψουσιν. ἐντεῦθεν μὲν ἐμίσουν ἀλλήλους, ὤκρουν δὲ πολέμου κατάρξασθαι.

3 δ' om A. 6 καργίλιον A. εἰς δὲ] ἐπὶ A. 8 οὐ
om A. 9 φρονούντας μέτριον A. 10 ὁ μὲν γὰρ A. 19 ἔν']
δν C. 22 ἐμίσουν μὲν AB.

qui deinde a Carthaginiensibus clam ad rebellionem incitati sunt. defecerunt et Corsi, nec Ligures quieverunt.

Sequenti anno Romani copiis trifariam divisas, ut hostes simul bello infestati auxilla invicem ferre non possent, Postumium Albinum in Ligusticam, Sp. Carvilius contra Corsos, in Sardiniam P. Cornelium praetorem miserunt. consules licet haud citra laborem, citra moram tamen mandata exsecuti sunt. Sardos nihil modicum animis agitantibus Carvilius ingenti praelio subegit: Cornelius enim et multi milites morbo perierant. Romanis digressis Sardi et Ligures de integro defecerunt. contra Ligures missus est Q. Fabius Maximus, in Sardiniam Manius Pomponius. Carthaginienses, ut eorum bellorum auctores, hostes iudicati, iussi numerare pecuniam et omnibus cedere insulis, ut quas Romanorum essent. et ut sententiam suam magis declararent, hastam illis et caduceum miserunt, optione data utrum mallent. sed Carthaginienses nihil territi, tum ad alia responderunt asperius, tum se neutrum velle dixerunt, sed illud alacriter accepturos quod legati reliquissent. hinc mutuis odiis conceptis neutri bellum auspicari sunt ausi.

Κιηθέντων δ' αἰθίς τῶν Σαρδονίων ἐπ' αὐτοὺς οἱ ἑπαιτοὶ ἄμφω ἱσχυρένευσαν Μάρκος τε Μαιλέολος καὶ Μάρκος Ἀμιλίος. καὶ πᾶλλα μὲν λάφυρα ἔλαβον, παρὰ δὲ τῶν Κυρνίων, προσσχόντες αὐτοῖς, αὐτὰ ἀφροίθησαν. διὸ μετὰ ταῦτα ἐπ' ἄμφοτέροισι οἱ Ῥωμαῖοι ἐτέραποντο. καὶ Μάρκος μὲν Πομπιώνιος Σαρδόννας δ' ἔφερε, καὶ μαθὼν τοὺς πλείοντας αὐτῶν ἐς σπήλαια ἑλώδη καὶ δυσσεξιόρετα καταδύντας, μὴ δυνάμενός τε αὐτοὺς εὑρεῖν, κύναι ἐκ τῆς Ἰταλίας μετεπέμψατο εὐριναι, καὶ δι' ἐκείνων τὴν στίβον καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν βοσκομημάτων εὐρῶν πολλὰ ἀπετέμετο. Γάιος δὲ Παπειριος ἐκ μὲν τῶν πεδίων τοὺς Κυρνίους ἀπήλασε, 10 βιαζόμενος δὲ πρὸς τὰ ὄρη συχνούς ἐξ ἐνέδρας ἀπέβαλε, πλείους τε ἂν ὑδατος ἀπορία ἀπώλεσεν, εἰ μὴ που ὕδωρ διπὲ ποτε ἀνεφάνη, καὶ ἔπεισε τοὺς Κυρνίους ὁμολογῆσαι.

19. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Ἀμιλίας ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς πρὸς Ἰβήρων νικηθεὶς ἔθανεν. ἀντιπαραταξα—15
 ΠΙ402 μένον γὰρ σφίσιν ἀμάξιας δάδων καὶ πίσεως μεστὰς πρὸ τοῦ στρατοῦ τῶν Καρχηδονίων προήγαγον, καὶ πλησιάζοντες ἀνήψαν αὐτάς, καὶ τὰ ἔλκοντα αὐτὰς ὑποζύγια ἐπισπέρχοντες οἴσטרησαν. κακ τούτον συνταραχθέντων τῶν ἐναντίων διασπασθέντων τε καὶ τροπομένων ἐπόμενοι κάκεινον καὶ ἄλλους πλείστους ἐφόνευσαν. 20 καὶ ὁ μὲν ἐπὶ πλείστον ἀνθήσας οὕτως ἐτελεύτησε, τελευτήσαντα

2 ἱσχυρένευσαντο Α.	τε] δὲ FW.	3 προσσχόντες PW.
4 ἐπ' om C.	ἀφροίθησις Α.	5 σαρδόννας BCW: "mas
omnes Σαρδόννας" DUCANGIUS.	7 καταδύναι Α.	9 καὶ
prius om A.	11 συχνούς] πολλούς Β.	12 τε] δ' Β corr.

Fontes. Cap. 19. *Dionis Historias Romanas libri deperditū: exo. Vaticanum* 64 p. 184 extr., *Ursinianum* 151, *Valonianum* 12 c *Tzetzae scholiiis in Lycophronis Alexandram* v. 603.

Contra Sardos autem denuo tumultuantes ambo consules M. Mal-leolus et M. Aemilius missi magnam praedam ceperunt: quae eis a Cor-sis, cum eo appulissent, est erepta. quae de causa post Romani utrosque invaserunt. M. Pomponius, qui Sardos infestabat, cum eorum plurimos in saltuosis specubus abditos indagare non posset, sagaces canes ex Ita-lia accessivit, per eosque tramitibus hominum et pecudum investigatis, multos inde extraxit. C. vero Papirius Corsos planitie pulsos cum in montes adegisset, per insidias multos amisit, et prae siti plures amisisset, ni sero tandem aqua inventa Corsis ut deditionem facerent persuasisset.

19. Sub hoc tempus Hamilcar dux Carthaginiensium ab Hispanis victus occubuit. nam cum aciem contra eos instruxisset, illi curras faci-bus et pice plenos ante copias Carthaginiensium prodixerunt; cumque prope ventum esset, iis incensis iumenta incitata in rabiem egerunt; ea-que re adversarios turbatos, divulsos et in fugam versos assecrati, et

δὲ αὐτὸν Ἀσδρούβας ὁ γαμβρὸς διεδέξατο. καὶ τῆς Ἰθρησίας
πολλὰ προσεκλήσατο, πόλιν τε ἐν αὐτῇ Καρχηδόνα δμῶνυμον τῇ
πατρίδι ἔκτισε.

Τῶν δὲ γε Βουούτων καὶ τῶν ἄλλων Γαλατῶν πολλὰ μὲν καὶ
5 ἄλλα, πλείστους δὲ καὶ αἰχμαλώτους πωλοῦντων, δέσαντες οἱ
Ῥωμαῖοι μήποτε κατ' αὐτῶν τοῖς χρήμασι χρήσωνται, ἀπέειπον B
μηδένα ἀνδρῶν Γαλάτη μῆτ' ἀργύριον μῆτε χρυσίον δίδόναι. ἐν-
τεῦθεν οἱ Καρχηδόνιοι μαθόντες τοὺς ὑπάτους Μάρκον Αἰμιλίον
καὶ Μάρκον Ἰούνιον εἰς τὴν Λιγυστικὴν ἀπάραντας, παρεσκευά-
10 ζοντο εἰς τὴν Ῥώμην ἐλάσαι. γνόντων δὲ τοῦτο τῶν ὑπάτων, καὶ
ἐπ' αὐτοὺς ἀθρόον ὤρμηκόντων, ἐξεπλάγησαν καὶ ἀπήντησαν αὐ-
τοῖς ὡς φίλοι. κἀκεῖνοι δὲ ὑπεκρίθησαν ὅτι οὐκ ἐπ' ἐκείνους
ἀπήσαν, ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος αὐτῶν εἰς τοὺς Λίγυς.

Ῥωμαῖοι δὲ τὸν τε Ἰόνιον ἐπειρωώθησαν καὶ τῆς ἡπείρου
15 τῆς Ἑλληνικῆς ἤψαντο· πρόφασις δ' αὐτοῖς τοῦ πλοῦ ἐγένετο
ἡδε. Ἰσσα κῆσός ἐστιν ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλῳ κειμένη. οἱ γοῦν C
ταύτης κάτοικοι Ἰσσαῖοι καλούμενοι ἐθέλονται τοῖς Ῥωμαίοις πα-
ραδεδώκασιν ἑαυτούς, τῷ σπῶν κρατοῦντι ἀχθόμενοι Ἀργῶν τῷ
τῶν Σαρδιαίων βασιλεῖ, γένους Ἰλλυρικοῦ. πρὸς ὃν οἱ ἕπαιτοι
20 πρέσβεις ἐπεμφαν. ἐκείνου δὲ τεθνεώτος ἐπὶ νιῷ διαδόχῳ παιδί
ἔτι, ἢ ἐκείνου γυνή, τοῦ δὲ παιδὸς μητρὶά, τὴν τῶν Σαρδιαίων

6 χρήσονται A. 10 τοῦτο καὶ τῶν A. 12 φάσι A. 16 οἱ
γοῦν — 18 ἐαυτούς Dionis excerptum Vaticanum 64 p. 181 extr.
οἱ γοῦν — p. 170 v. 17 τῆς ἀρχῆς Dionis excerptum Ursonianum 151.
18 ἀργῶν B, ἀργῶν A, Ἀργῶν PW. 19 Σαρδιαίων] sic libri
msa omnes hic et infra, non Ἀρδιαίων. cf. annot. πρέσβεις οἱ
ἕπαιτοι B. 21 ἐτι] ὅτι C.

ducem et plurimos alios occiderunt. Hamilcar post diurnam felicita-
tem ad hunc modum interfecto gener Hasdrubal successit, ac multis
Hispaniae arribus subactis Carthaginem patriae cognominem condidit.

Bois caeterisque Gallis ex venditione tum aliarum rerum tum
plurimorum captivorum magnam pecuniam facientibus, veriti Romani ne
his opibus contra se uterentur, edixerunt ne quis homini Gallo vel au-
rum vel argentum daret. deinde Carthaginenses M. Aemilii et M. Iunii
in Ligusticum expeditione cognita se ad Romam invadendam paraverunt.
quo consules intellecto, ex improviso eos adorti terruerunt, ut per ami-
citiæ speciem eis obviam egrederentur. simulatorum illi quoque se non
contra illos esse profectos, sed per eorum agrum in Liguriam itaros.

Romani sinu Ionio transmissi ad Graeciae continentem hac de
causa appulerunt. Issa insula in Ionio sinu sita est, cuius incolae Issaei
Romanis ultro se dederunt, suo domino Agroni Sardiæorum regi, gen-
tis Illyricæ, irati. ad eum consules legatos miserunt, sed illo mortuo,
filio adhuc impubi haerede relicto, uxor eius pueri noverca Sardiæorum

διαίπεν ἀρχήν. ἢ τοῖς πρέσβεισιν οὐδὲν μέτριον ἐχηρήματισε, παρ-
 ρησιασαμένους δὲ τοὺς μὲν ἔδρασε τοὺς δὲ ἀπέκτεινε. τῶν δὲ Ῥω-
 μαίων πόλεμον ψηφισαμένων αὐτῇ κατέπηξε, καὶ τοὺς τε σωζο-
 μένους τῶν πρέσβειων ἀποδώσειν ὑπέσχετο, καὶ τοὺς θυνόντας
 D ἔλεγεν ὑπὸ ληστῶν πεφονεύσθαι. τῶν δὲ Ῥωμαίων τοὺς αὐτό-5
 χειρας ἐξαιτησαμένων οὔτε τινα ἐκδώσειν ἔφη, καὶ ἐπὶ τὴν Ἰοσαν
 ἔστειλε στρατεύματα. εἶτα αὐθις δειύουσα Δημητρίον τινα πρὸς
 W II 68 τοὺς ὑπάτους ἐπεμφεν, ὡς ἰστοίμη πρὸς πᾶν ὑπακοῦσαι αὐτῶν.
 καὶ σπονδαὶ πρὸς τὸν πεμφθέντα ἐγένοντο, τὴν Κίρκυραν αὐτοῖς
 παρασχόμενον. τῶν δὲ πρὸς τὴν νῆσον περαιωθέντων ἀνεδάφ- 10
 σηεν αὐθις, οἷα γυνὴ κόρυνη ἔχουσα γνώμην καὶ εὐμετάβολον,
 καὶ πρὸς Ἐπίδαμον καὶ Ἀπολλωνίαν ἐξέπεμψε στρατιάν. τῶν
 δὲ Ῥωμαίων τὰς πόλεις τε ἑρσαμένων καὶ πλοῖα αὐτῆς κατασχόν-
 P I 403 των μετὰ χρημάτων ἐκ Πελοποννήσου προσπλέοντα, καὶ τὰ χωρία
 πορθησάντων τὰ παράλα, καὶ τοῦ Δημητρίου διὰ τὴν ἐμπληξίαν 15
 ἐκείνης πρὸς Ῥωμαίους μεθιστηκός καὶ ἄλλους αὐτομολῆσαι
 πεπεικός, κατέπηξε καὶ ἀπέσχετο τῆς ἀρχῆς. καὶ τὴν μὲν ὁ
 Δημήτριος ὡς τῷ παιδί ἐπιτροπένεσων εἰλήφει, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι
 διὰ ταῦτα παρὰ Κορινθίων ἐπηνέθησαν, καὶ τοῦ Ἰσθμικοῦ μετέ-
 σχον ἀγῶνος, καὶ στάδιον ἐν αὐτῷ ὁ Πλαῦτος ἐνίκησε. καὶ πρὸς 20
 Ἀθηναίους δὲ φίλιαν ἐπεποιήκεσαν, καὶ τῆς πολιτείας σφῶν τῶν
 τε μυστηρίων μετέσχον.

3 πόλεμον om A. 5 ὑπὸ τῶν ληστῶν A. 6 ἐξαιτησάντων
 A, ἀπαιτησάντων B. 13 δὲ om C. 14 Πελοποννήσου PW.
 15 πορθησάντων AB, πορθησαμένων PW. 16 καθιστηκός A.
 17 κατέδρασε B, κατέδρασε A.

imperium administravit, nec ullum sequum legatis responsum dedit. qui
 cum liberius locuti essent, alios occidit alios vivit. cum autem Romani
 bellum ei decrevisset, territa se et incolumes legatos reddituram polli-
 cetur, et mortuos a latronibus esse caesos ait. Romania vero caedium
 auctores poscentibus, neque se quemquam dedituram esse dixit, et Issam
 exercitum misit. deinde rursus territa Demetrium ad consules misit,
 tanquam per omnia morem eis gestura. et pax facta est cum legato,
 Corcyra ab eo accepta. sed cum Romani ad insulam traiecissent, re-
 sumpta fiducia, ut mulier levi et mutabili praedita ingenio, ad Epi-
 damnum et Apolloniam misit exercitus. verum quia Romani iis urbibus li-
 beratis, illiusque navibus cum pecunia ex Peloponneso venientibus captis,
 oram maritimam vastabant, Demetrius autem ob mulierculae recordiam ad
 Romanos se contulerat, multis transfugis secum adductis, abiecto animo,
 imperio abstinuit: quod Demetrius tutorio nomine suscepit. hac de
 causa Romani a Corinthiis laudati sunt et ad Isthmicos ludos admisi,
 in quibus Plautus stadium vicit. inita cum Atheniensibus quoque amici-
 tia civitate donati et ad initia sunt admisi.

Τὸ δ' Ἰλλυρικὸν ὄνομα πάσαι μὲν ἐν ἄλλοις ἐπεκέκλητο, ὕστερον δὲ ἐς τὴν ἄνω μεταβέβηκεν ἤπειρον καὶ ὑπὲρ τὴν Μακεδονίαν τὴν τε Θράκην τὴν ἐντὸς τοῦ Αἴμου καὶ τὴν πρὸς τῇ Ῥοδόπῃ, καὶ ἔστιν ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ὁρῶν καὶ τῶν Ἀλπιῶν 5 τοῦ τε Αἴνου ποταμοῦ καὶ τοῦ Ἰστρου μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, καὶ πῃ καὶ ἐπέκεινα τοῦ Ἰστρου νέμεται.

Λογίον δὲ ποτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐλθόντος, καὶ Ἑλλήνας καὶ Γαλάτας τὸ ἄστυ καταλήψεσθαι, Γαλάται δύο καὶ Ἑλληνες ἕτεροι 10 ἐκ τε τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος γένους ζῶντες ἐν τῇ ἀγορῇ καταφύγησαν, ἕν' οὕτως ἐπιτελὲς τὸ πεπωμένον γενέσθαι δοκῆ, καὶ τι κατέχειν τῆς πόλεως κατορωρυγμένοι νομιζῶνται.

Μετὰ δὲ τοῦτο Σαρδόνιοι ἐν δεινῷ ποιούμενοι διὰ στρατηγὸς Ῥωμαίων αἰὶ καθιστήκει αὐτοῖς, ἐναντίστησαν· αὐδῆς δὲ 15 ἐδουλώθησαν.

20. Ἰνσοῦβροι δὲ Γαλατικὸν γένος, συμμάχους ἐκ τῶν ἑπὲρ τὰς Ἀλπεῖς ὁμοφύλων προσειληφότες, ὄπλα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπήνεγκαν· διὸ καὶ αὐτοὶ ἠῆτριεῖζοντο. κλισιαμένων δὲ τῶν βαρ-

3 αἴμον codex Parisiensis Regius 1714: reliqui cum PW αἴμον.
4 ἔστιν om A, non male. Ἀλπιῶν A, Ἀλπίων PW. 5 Αἴμον PW. "Αἴμον tres mss Regii" Ducangius. at non nisi duobus codicibus Regiis (nunc 1714 et 1716) et uno Colbertino (nunc Reg. 1717) Ducangius hoc loco usus est, quorum duo (1716 et 1717) hic et paulo supra αἴμον habent, unus 1714 αἴμον. etiam apud Stephanum Byzantium in lib. ms. Αἴμος ποταμός pro Αἴνος legitur. Illyrici Occidentalis pars erat Noricum, quod ad Aenum sive Oenum fluvium portigebatur. 7 Λογίον — 11 νομιζῶνται ex Dione, ut videtur, Tzetzes ad Lycophronis v. 603 (exc. Vales. 12). 9 prius τοῦ om A. 10 γενέσθαι om A. 17 προσήνεγκαν B.

Fontes. Cap. 20. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: exc. Vaticanum 66 p. 186, Peirescianum 46.

Illyrici nomen, olim aliis locis attributum, post in superiorem continentem supra Macedoniam et Thraciam intra Haemum et Rhodopen transit: sitaque est Illyria in medio horum montium et Alpium, et intra Aenum fluvium et Istrum usque ad pontum Euxinum: alicubi etiam ultra Istrum evagatur.

Cum aliquando Romanis oraculum esset redditum, Graecos et Gallos urbem occupaturos, duos Gallos et totidem Graecos utriusque sexus in medio foro vivos defoderunt, ut ita fati satisfactum esse, itaque defossi partem urbis aliquam tenere viderentur.

Sardi perpetuam Romani praetoris praesentiam aeque ferentes seditionem moverunt, sed denuo subacti sunt.

20. Insubres Gallica gens, auxiliis a Transalpinis popularibus accessit, Romanis arma intulerunt: quare et ipsi ad bellum accingeban-

βάρων τινῶν, τελευταίον χειμῶνος μεγάλου νυκτὸς συμβάντος ἐπετόπησαν τὸ θεῖον ἐναντιοῦσθαι αὐτοῖς καὶ ἠθέμησαν, καὶ καταπτήξαντες φυγῆ τὴν σωτηρίαν πορίσασθαι ἐπιχείρησαν. καὶ ὁ Ῥηγοῦλος αὐτοὺς κατεδίωξε, καὶ τοῖς ὀπισθοφυλακοῦσι προσημίζας ἠτήθη τε καὶ ἀπέθανεν. Αἰμίλιος δὲ λόφον τινὰ κατασχὼν ἠσού-
 D μὲν ἡμέρας ἠρέμουν, ἔπειτα οἱ μὲν ὄργῃ τοῦ γεγονότος, ἀχήμεαι δὲ τῆς νίκης οἱ βάρβαροι, κατιδραμόντες ἀπὸ τῶν μετεώρων συνέβαλον. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἰσορρόπως ἐμάχοντο, τέλος δ' οἱ Ῥωμαῖοι τῷ ἰπικῷ περισχόντες αὐτοὺς κατέκοψαν, καὶ τὸ στρα-
 10 τόπεδον αὐτῶν ἔβλον καὶ τὰ λάφυρα ἐκομίσαντο. καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς τῶν Βουούτων ὁ Αἰμίλιος ἐλυμήνατο, καὶ τὰ ἐπιπέδια ἤγαγε, τοὺς τε πρῶτους τῶν ἁλότων ὀπλισμένους ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀνεκόμεσιν, ἐπισκώπτων αὐτοῖς ὡς ὁμωμοκόσι μὴ πρότερον τοὺς
 θώρακας ἀποδύσασθαι πρὶν ἀνελθεῖν εἰς τὸ Καπιτώλιον. ἐκ δὲ 15 τούτου τὴν τε τῶν Βουούτων ἄπασαν προσεκλήσαντο, καὶ τὸν
 P I 404 Ἡριδανὸν τότε πρῶτον ἐπὶ τοὺς Ἰνσοῦβρους διέβησαν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθον.

Τιράτων δ' ἐν τούτῳ γενομένων ἐς μέγα δέος οἱ ἐν τῇ Ῥώ-
 μη κατέστησαν· ποταμὸς τε γὰρ ἐν τῷ Πικινῷ αἰματώδης ἐρρῆθη, 20
 κὰν τῇ Τυρσηρίδι καίεσθαι τοῦ οὐρανοῦ πολὺ ἔδοξε, καὶ ἐν τῷ Ἰουμίνῳ φῶς νύκτωρ ἡμέρα προσεικὸς ἐλαμψε, καὶ πολλαχόθι τῆς Ἰταλίας τρεῖς σελήναι νυκτὸς ἐφανιάσθησαν, κὰν τῇ ἀγορᾷ

3 ὁ om A.

11 καὶ μετὰ — 15 Καπιτώλιον Dionis excerptum

Vaticanum 66.

17 Ἰσοῦβρους B.

21 τοῦ οὐρανοῦ om C.

tur. barbari autem cum quaedam loca populati essent, tandem nocte magna tempestate orta, deos sibi infestos esse rati abiectis animis trepidi fuga salutem quaerere instituerunt. quos Regulus persecutus, et extremum agmen aggressus, victus occubuit. Aemilius cum tumulum quendam occupasset, Galli idem imitati per dies aliquot quieverunt. deinde illi cladis acceptas dolore, barbari victoriae insolentia impulsus, de tumulis decurrerunt; cumque diu aeque Marte certatum esset, Romani denique eos equitatu circumdatos occiderunt, castris direptis et spoliis recuperatis. post haec Aemilius Boiorum agris vastatis triumphans captivorum principes armatos in Capitolium perduxit, insolentiam eorum irrides, quod se thoraces non prius exuturos iurassent quam in Capitolium venissent. ab eo tempore Boiorum terram omnem occuparunt; et tum primum Pado superato Insubres invaserunt, eorumque agros vastarunt.

Interea Roma prodigiis porterrita est. nam et in Piceno flumen sanguine manavit, et in Etruria magnus caeli tractus ardere visus, et Arimini lux noctu instar diei fulsit, et alibi in Italia tres lunae noctu apparuerunt, et vultur in foro per dies complures sedit. consules igitur,

γὼν ἔφ' ἡμέρας πλείονας ἐνιδρῦθη. διὰ τε γούν τὰ τέρατα ταῦτα,
 καὶ ὅτι τινὲς παρανόμως ἔλεγον τοὺς ὑπάτους αἰρεθῆναι, μετε- W II 69
 πέμψαντο αὐτούς. δεξιόμενοι δὲ τὰ γράμματα οἱ ὕπατοι οὐκ
 εὐθὺς αὐτὰ ἀνέγνων, ἄρτι πρὸς πόλεμον καθιστάμενοι, ἀλλὰ B
 5 προσυμβαλόντες ἐκράτησαν. μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀναγνωσθείσης
 τῆς ἐπιστολῆς ὁ μὲν Φούριος ἰτοιμῶς ἐπέθιτο, ὁ δὲ γε Φλαμ-
 νιος ἐπαιρόμενος τῇ νίκῃ τὴν τε αἵρεσιν αὐτῶν ἀπέδεικνυ δι' αὐ-
 τῆς ὁρθῶς ἔχουσαν, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὸν φθόνον ἐνέκειτο καὶ
 τοῦ θεῖου τοὺς δυνατοὺς καταπεύθεσθαι. οὗτ' οὖν ἀπασαστή-
 10 ναι πρὶν τὸ πᾶν καταστήσασθαι ἤθελε, καὶ διδάξειν καὶ τοὺς οἴ-
 κοι ἔφη μήτ' ὄρεσι μήτ' ἄλλω δῆ τιμι τοιοσίτῳ προσέχοντας
 ἀπατάσθαι. καὶ ὁ μὲν κατὰ χώραν μένειν ἤθελε καὶ τὸν συνάρ-
 χοντα κατέχειν ἐπειρῶτο, Φούριος δ' οὐκ ἐπέθιτο. τῶν δὲ μετὰ
 τοῦ Φλαμινίου μελλόντων καταλειφθήσεσθαι φοβηθέντων μὴ μο- C
 15 νωθέντες πάθωσι τι παρὰ τῶν ἐναντιῶν, καὶ δεηθέντων ἡμέρας
 τινὰς προσμεῖναι, ἐπέσθη, οὐ μέντοι καὶ ἔργου ἤψατο. Φλα-
 μίνιος δὲ περιουστῶν τὴν χώραν ἔειμνε καὶ ἔρματα τινα κατε-
 στρέψατο, τὰ τε λύφουρα πάντα τοῖς στρατιώταις, Φερυπέων
 αὐτούς, ἔχαρίσατο. ὅπε δ' οἴκαδε ἐπανελθόντες ὑπὸ μὲν τῆς
 20 γερουσίας αἰτίαν τῆς ἀπειθείας ἔσχον (διὰ γὰρ τὴν πρὸς τὸν Φλα-
 μίνιον ὀργὴν ἠέμισαν καὶ τὸν Φούριον), τὸ δὲ πλῆθος ἀντιφιλο-
 νεικῆσαν ὑπὲρ τοῦ Φλαμινίου ἐψηφίσαντο τὰ νικητήρια. καὶ
 ἀγυγόντες αὐτὰ ἐξέστησαν τῆς ἀρχῆς.

2 παραλόγως A.

11 τοιοστέφ om C.

10 καταστήσασθαι A, καταστήσεσθαι PW.

20 αἰτίαν AB, τὴν αἰτίαν PW.

tum ob haec prodigia tum quod vitio creati dicerentur, accessit sunt.
 verum non statim litteras legerunt, sed cum modo in aciem descendis-
 sent, commisso prius praelio vicerunt. epistola post pugnam lecta Fu-
 rius haud gravatim parat: sed Flaminius victoria elatus eam argumento
 esse aiebat se rite creatos esse, et optimates ex invidia etiam diis af-
 fingere mendacia asseverabat. nec igitur nisi rebus omnibus confectis
 recedere voluit, et se cives suos edocturum esse dixit ne vel avium vel
 ullius alterius rei observatione fallerentur. itaque manere et collegas
 idem persuadere inastituit. quod cum ille detrectaret, Flamini milites
 veriti ne a caeteris destituti ab hostibus male tractarentur, precibus ab
 eo impatrarunt ut dies aliquot maneret: sed nihil rei gessit. Flaminius
 autem regionem ubique pervagatus agros vastavit et aliquot castella ce-
 pit; et militibus, ut eos sibi conciliaret, omnes manubias donavit. sero
 domum reversis contumaciae crimen a senatu est obiectum; et ob iram
 in Flaminiū etiam Furio negatus honos. sed a multitudine, patribus
 pro Flaminiō adversata, decreto actoque triumpho, magistratum depo-
 suerunt.

Ἐτεροι δὲ ἕπατοι Κλαύδιος Μάρκελλος καὶ Γναίος Σκιπίων.
D ἀνθαιριθέντες ἰστρούτευσαν ἐπὶ τοὺς Ἰνσοῦβρους· εἰρήνην γὰρ
 αὐτοῖς αἰτήσασιν οὐκ ἐφηφίσαντο. καὶ ἄμφω μὲν πρῶτον πο-
 λεμοῦντες τὰ πλείω ἐκράτουν, ἔπειτα τὴν συμμαχίδα λεηλατου-
 μένην μαθόντες διηρέθησαν. καὶ Μάρκελλος μὲν ἐπὶ τοὺς λήϊ-
 ζομένους τὴν σύμμαχον διὰ ταχέων ἐλθὼν οὐ κατέλαβε σφᾶς ἐκεῖ,
 φεύγοντας δ' ἐπεδίωξε καὶ ὑποστάντας ἐνίκησε, Σκιπίων δὲ κατὰ
 χώρων μέγας Ἀκέρας ἐπολιόρκει, καὶ λαβὼν αὐτὰς ὀρηγήτηριον τοῦ
 πολέμου πεποίηκεν, οὕσας ἐπικαίρους καὶ εὐερεκίς. κἀντεῦθεν
 ὀρμώμενοι τό τε Μεδιόλιανον καὶ κομοπόλιν ἐτέραν χειρῶσαντο. **10**
P I 405 ἀλόντων δὲ τούτων καὶ οἱ λοιποὶ Ἰνσοῦβροι ὁμολόγησαν αὐτοῖς,
 χρήματα καὶ μέρος τῆς γῆς δόντες.

Ἔτα Πούπλιος τε Κορνήλιος καὶ Μάρκος Μινούκιος ἐπ'
 Ἰστρον ἰστρούτευσαν, καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν τὰ μὲν πολέμῳ
 τὰ δὲ ὁμολογίαις ὑπέταξαν. Λούκιος δὲ Οὐτετούριος καὶ Γάιος **15**
 Λουτάτιος ἦλθον μέχρι τῶν Ἀλπεων, ἄνευ δὲ μάχης πολλοὺς
 φκείωσαντο. ὁ μόνος τῶν Σαρδιαίων ἄρχων Δημήτριος, ὡς
 ἄνω πον εἶρηται, τοῖς ἐπιχωροῖς ἐπαχθῆς ἦν καὶ τὰ τῶν πη-
 σιοίκων ἐκακούργει καὶ ἐδόκει τῇ Ῥωμαίων φιλῆ ἀποχράμενος
 ἀδικεῖν. ἀισθόμενοι δὲ τοῦτο οἱ ἕπατοι Ἀμβλῖος Πυῦλος καὶ **20**
B Μάρκος Λιούσιος μετεπέμψαντο αὐτόν. ὡς δ' οὐχ ὑπήκουσεν
 ἀλλὰ καὶ τῆς συμμαχίδος σφῶν ἤπειτο, ἰστρούτευσαν ἐπ' αὐτόν

I Μάρκελλος om C. 6 τῶν συμάχων διὰ ταχέας B ex corr.
 7 Ἀκέρας om B. 10 κόμον πόλιν W ex coniectura. 16 Λου-
 τάτος PW, quae p. 161 v. 17 Λουτάτιος. 17 ὁ μόνος —
 p. 175 v. 1 Ἰσση ὄντα Dionis excerptum Peirescianum 46. 18 ἄνω
 πον] p. 169 v. 18 sq.

Alii consules creati Claudius Marcellus et Cn. Scipio Insubribus
 arma intulerunt, pacem quam petierant haud concessa, ac principio belli
 ambo rem fere bene gesserunt: deinde, cum socias civitates infestaren-
 tur, divisi, Marcellus contra praedatores celeriter profectus, cum eos ibi
 non invenisset, fugientes persecutus est, commissaque pugna superavit:
 Scipio castris non motis Acerras obsedit, iisque expugnatis (erant enim
 opportuno loco sitae et munitae) ad gerendi belli commoditatem usus est.
 iade profecti Mediolanum et aliud oppidum ceperunt. quibus expugna-
 tis caeteri quoque Insubres deditionem fecerunt, pecunia et agri parte
 multati.

Deinde P. Cornelius et M. Minucius ad Istrios duxerunt exerci-
 tum, et multas illius loci gentes partim vi partim deditione subegerunt.
 L. vero Veturius et C. Lutatius usque ad Alpes progressi citra pugnam
 sibi multos adiunxerunt. Demetrius autem, cuius supra facta est mentio,
 Sardiaceorum princeps, popularibus suis gravis, etiam finitimos vexabat,
 ac Romanorum amicitia fretus iniurius esse videbatur. quo consules
 Paulus Aemilius et M. Livius animadverso eum accessiverunt, ut vero

ἐν τῇ Ἰσση ὄντα. καὶ προμαθόντες οὗτοι ἐφόρμησι πρὸς τῶν κατέρ-
σεων, μέρος τῶν νεῶν εἰς τὰ ἐπιθύτερα τῆς νῆσου προσμῖξαι
ἐπεμψαν. καὶ τοῦτον τῶν Ἰλλυριῶν ἐπ' ἐκείνους ὡς καὶ μόνους
ὄντας τραπομένων, αὐτοὶ κατὰ σχολὴν προσπλεύσαντες ἐν ἐπιτη-
5 δειῷ τε ἰστροτοπεδεύσαντο καὶ προσπεισόντας σφίσι ἀσθημερὸν
τοὺς ἐπιχωρίους ὀργῇ τῆς ἀπάτης ἀπέωσαντο. τοῦ δὲ Ἀθημητρίου
εἰς Φάρον ἐτέραν νῆσον διαφυγόντος, καὶ ἐπ' ἐκείτην ἐπλευσαν
καὶ τῶν ἀντικαταστάτων ἐκράτησαν καὶ τὴν πόλιν ἐκ προδοσίας
εἶλον, τοῦ Ἀθημητρίου διαδράντος. ὅς τότε μὲν εἰς Μακεδονίαν C
10 μετὰ πολλῶν χρημάτων πρὸς Φίλιππον τὸν βασιλέα αὐτῆς ἐλθὼν W II 70
ἐπ' ἐκείνον μὲν οὐκ ἐξεδόθη, πρὸς δὲ τοὺς Ἰλλυριῶς ἐπανελθὼν
συνελήφθη ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ ἰδικαιώθη.

21. Τῷ δ' ἰχομένῳ ἔτι περιφανῶς οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Καρ-
χηδονίοις ἐξεπολεμώθησαν, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος τῷ μὲν χρόνῳ
15 πολὺ ἱλάσσων τοῦ προτέρου συμβέβηκε, τοῖς δ' ἔργοις τοῖς τε
παθήμασι καὶ μείζων καὶ χαλεπώτερος. ἐπῆρε δὲ τοῦτον μάλιστα
ὁ Ἀννίβας στραταρχῶν τῶν Καρχηδονίων. ὁ δ' Ἀννίβης οὗτος D
παῖς τοῦ Ἀμιλκου τοῦ Βυρχίδου ἐγένετο, καὶ ἐκ παιδῶν ἐδίδε
ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἰσκήθη. πάντας γὰρ τοὺς νειεῖς ὁ Ἀμιλκας
20 ὡσπερ τινὺς σκόμους ἐπ' αὐτοὺς τρέφειν ἔλεγεν, λαίονος δὲ πολλὸ
τῇ φύσει προσφέροντα ὄρων καὶ ὤρκωσε πολεμήσειν αὐτοῖς, καὶ

2 σῆῶν A. 13 ἰχομένῳ ABCW. 19 νειεῖς B. 21 προ-
φέρουσα AB, προσφέροντα FW.

Fontes. Cap. 21. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi:*
excerptum Valesianum 6, e Tzetssae scholiis in Lycophronis Ale-
xandram v. 516 et 1304.

non parebat sed eorum socios quoque offendebat, Issam contra eum
sunt profecti; edoctique eum alicubi in portibus insidias collocaisse, na-
vium partem ad alterum latus insulae miserunt. quo factum ut, Illyria
contra illos tanquam soli essent conversis, caeteri per otium porta occu-
pato et castris idoneo loco positis insulares eodem die ex imposturae
iracundia irruentes profligarent. Demetrium in aliam insulam Pharam
persecuti, hostibus superatis urbem proditione ceperunt. Demetrius ad
Philippum Macedoniae regem cum magna pecunia confugit, nec ab illo
deditas est: sed in Illyrios reversus et a Romanis captus poenas dedit.

21. Sequenti anno Romanorum et Carthaginiensium inimicitiae
aperte eruperunt: et id bellum, ut tempore longe priore minus, sic ope-
ribus et cladibus longe maius fuit et gravius. eius autem belli potissi-
mus auctor fuit Hannibal dux Carthaginiensium, Hamilcaris Barchini
filius, statim a puero contra Romanos exercitatus. siebat enim Hamil-
car se omnes filios tanquam catulos quosdam contra illos alere: illam
autem, quem ingenio longe caeteris antecellere videret, iurjurando ade-
git se hostem fore populo Romano. ea de causa cum aliis eum disci-

διὰ τοῦτο τά τε ἄλλα καὶ τὰ πολλὰ ἔτι μᾶλλον αὐτὸν ἐξεδίδασκε, πεντεκαικαετῆ ὄντα· ὄθεν οὐκ ἠδυνήθη θανάτος αὐτῷ τοῦ πατρὸς τὴν στρατηγίαν διαδέξασθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀσδρούβας ἐτελεύτησεν, οὐκέτι ἐμῆλλησεν, ἕξ καὶ εἴκοσιν ἔτων τότε γεγωνός, ἀλλὰ τό τε στράτευμα ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ αὐτίκα προκατέλαβε, καὶ 6
 P I 406 στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν ἀναδειχθεὶς διωκήσατο καὶ παρὰ τῶν οἴκοι
 τελευτῶν βεβιωθῆναι αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν. πράξας δὲ ταῦτα προ-
 φάσειος εὐπρεποῦς ἔδειξε εἰς τὴν κατὰ Ῥωμαίων ὁρμήν, καὶ ταύ-
 την ἐποιήσατο τοὺς ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ζακυνθίους. οὗτοι γὰρ οὐ
 πόρρω τοῦ ποταμοῦ οἰκοῦντες τοῦ Ἰβηρος, ἄνω τῆς θαλάσσης 10
 βραχύ, τοῖς Ῥωμαίοις προσέκειντο, κἀκεῖνοι καὶ ἐτίμων αὐτοὺς
 καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς Καρχηδονίους συνθήκαις ἔξαιρέτους ἐπε-
 ποιήκεισαν. διὰ ταῦτ' οὖν ὁ Ἀννίβας πόλεμον ἤρατο πρὸς αὐτούς,
 εἰδὼς ὅτι ἢ ἐπικουρήσουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Ζακυνθίοις ἢ καὶ τι
 παθοῦσι τιμωρήσουσι. διὰ τε οὖν ταῦτα καὶ ὅτι καὶ μέγαν πλοῦ- 15
 B τον κεκτήσθαι αὐτοὺς ἐγίνωσκεν, οὗ καὶ μάλιστα ἔχρηξε, καὶ δι'
 ἕτερα αἷτια κατὰ Ῥωμαίων αὐτῷ συμβαλλόμενα τοῖς Ζακυνθίοις
 ἐπέθετο.

Ἡ δ' Ἰβηρία, ἐν ἣ οἱ Ζακύνθιοι οἰκοῦσι, καὶ ἡ προσεχῆς
 αὐτῇ πᾶσα ἐν τῇ Εὐρώπῃ πρὸς δυσμὰς ἔστι, καὶ ἐπὶ πολὺ 20

2 πεντεκαικαετῆ B. septendecim annorum fuisse cum patrem amitteret, docet U. Beckerus, Vorarbeiten zu einer Geschichte des zweiten Punischen Kriegs p. 29. 4 ἕξ τότε καὶ εἴκοσιν ἔτων γεγωνός A. 5 προκατέλαβε AW, προσατέλαβε P ex duobus codicibus Regis et Colbertino, quibuscom consentiant BC. "alter codex προσέλαβε" WOLFIIUS. 10 τῇ θαλάσσει A. 15 καὶ alterum om A. 16 ἐγίνωσκεν — 17 συμβαλλόμενα om C. 17 κατὰ A, καὶ κατὰ PW.

plinis tum in re militari diligenter erudit, usque ad annum aetatis decimumquintum: unde patri defuncto in imperio succedere non potuit. sed post Hasdrubalis obitum, annum tum sextum et vigesimum agens, nihil cunctatus Hispaniensem exercitum statim occupavit; et imperator a militibus salutatus effecit ut etiam ab urbanis magistratibus sibi principatus confirmaretur. his perfectis speciosum quaerebat titulum invadendi Romanos, quem ei Zacynthiorum coloni in Hispania suppeditarant. qui cum non proci ab amne Ibero habitarent, paulum a mari remoti, Romanos magne studio et honore colebant, atque in Carthaginensi foedere excepti erant. ea de causa bellum eis intulit Hannibal, haud ignarus Romanos aut opem eis laturos aut clades eorum ulturos. eo accedebat quod eos magnas opes habere norat, quibus in primis egebat. his igitur de causis et ob alia quae contra Romanos ei profutura erant Saguntinos est adortus.

Hispania vero, in qua illi habitant, cum finitimis locis omnibus in Europa versus occidentem sita, ad mare interius et Herculis columnas

μὲν παρὰ τὴν Ἰσω θάλασσαν καὶ παρὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας τὸν τε Ὠκεανὸν αὐτὸν προήκει, καὶ προσέτι καὶ τὴν ἤπειρον τὴν ἄνω διὰ πλείστου μέχρι τοῦ Πυρηναίου νέμεται. τὸ γὰρ ὄρος τοῦτο ἐκ τῆς θαλάσσης τῆς πάλαι μὲν Βιβρώκων, ὕστερον δὲ 6 Ναρβωνησίων, ἀρξάμενον ἐς τὴν ἔξω τὴν μεγάλην διατείνει, πολλὰ μὲν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ σύμμικτα ἔθνη ἔχον, πᾶσαν δὲ τὴν Ἰβηρίαν ἀπὸ τῆς προσοίκου Γαλατίας ἀφορίζον. οὔτε δ' ὁμό- C φωνοὶ ἦσαν οὔτε κοινῆ ἑπολιτεύοντο. εἶθεν οὐδὲ εἰς ἓν ὄνομα ἐτέλουν· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι Ἴσπανός, οἱ δ' Ἕλληνες Ἰβήρας 10 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰβήρος αὐτοὺς ἐπεκάλεισαν.

Οἱ μὲν οὖν Ζακύνθιοι οὗτοι ἐπολιορκούντο, καὶ ἐπεμψαν πρὸς τοὺς περιόικους καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐπικουρίας δεόμενοι. ἀλλὰ τοὺς μὲν ὁ Ἄννης βασις ἐκώλυσεν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρόβειαι πρὸς ἐκεῖνον πέμψαντες μὴ πελάζειν τοῖς Ζακυνθίοις ἐκέλευον, 15 καὶ εἰ μὴ πείθοιτο, ἐς τὴν Καρχηδόνα πλεύσαι εὐθὺς καὶ κατηγορεῖσθαι αὐτοῦ ἐπιπεύλησαν. ὁ δ' Ἄννης βασις ἐκ τῶν ἐπιχωρίων πέμψας τινὰς ὡς εὐνοίαν τηροῦντας τοῖς πρόβειαι ἤδη πλησίον οὔσι παρεκείνασε λέγειν αὐτοῖς μὴ παρῆναι τὸν στρατηγόν, πόρρω D που ἐς ἄγνωστα χωρία ἀποδημήσαντα. καὶ πυρῆνον ἀπαλλά- 20 γῆναι ὡς τάχιστα, πρὶν καταγγεῖλαι ὡς ἄρῃσαι, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀναρχίαν, τοῦ στρατηγοῦ μὴ παρόντος, ἀπόλωνται. οἱ μὲν οὖν πιστεύσαντες αὐτοῖς εἰς τὴν Καρχηδόνα ἀπήσαν· γενομένης W II 71

2 αὐτὸν om C. 3 τὸ γὰρ ὄρος — 7 ἀφορίζον ex Dione Tzetzes ad Lycophronis v. 516 et 1304 (exc. Vales. 6). 7 ἀπὸ τοῦ προσήκου γαλάταις A. 10 alterum τοῦ add C. ἀπεκάλεισαν A. 17 τινὰς om A. 18 παρεκείναζε B.

et Oceanum longe excurrit, atque etiam continentem longissimo tractu usque ad montes Pyrenaeos occupat: qui a mari, quod olim Bebrycium dicebatur, post Narbonense appellatum est, usque ad exteriori mare magnum pertinent, totamque Hispaniam a Gallia finitima dirimunt. intra eos multae diversae gentes considerant, nec lingua eadem nec forma rei publicae utentes. unde nec eodem nomine appellantur: nam Romani Hispanos, Graeci ab Ibero amne Iberos vocant.

Saguntini cum obsiderentur, auxilia et finitimorum et Romanorum implorarunt. atque illos quidem prohibuit Hannibal: Romani autem legatis ad eum missis postularunt ut Sagunto abstineret; quod ni faceret, minabantur se Carthaginem statim ad eum accusandum navigaturos. at Hannibal ex Hispania quosdam misit qui per fidei et amicitiae speciem legatis appropinquantibus dicerent non adesse ducem, procul in loca quaedam incognita profectum, monerentque ut quamprimum discederent, ne adventu illorum cognito per imperatoris absentiam ab effrenatis militibus interirent. legati vera illa esse rati Carthaginem abierunt: indi-

δὲ ἐκκλησίας οἱ μὲν τῶν Καρχηδονίων εἰρήνην ἄγειν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους συνεβούλευον, οἱ δὲ τῷ Ἀννίβᾳ προσακείμενοι τοὺς μὲν Ζακύνθιους ἀδικεῖν, τοὺς δὲ Ῥωμαίους τὰ μηδὲν σφίσι προσή-
 P I 407 κορτα πολυπραγματιεῖν ἔλεγον. καὶ τέλος ἐπεκράτησαν οἱ πολεμη-
 σαι σφᾶς ἀνυπείθοντες.

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ἀννίβας σπουδῇ τὰς προσαβάλας τῆς τευχο-
 μαχίας ἐποιεῖτο. πολλῶν δὲ πικτόντων καὶ πλειόνων τετρασκο-
 μένων ἐκ τῶν τοῦ Ἀννίβου, καὶ ποτε τῶν Καρχηδονίων κυτυσει-
 σάντων τι τοῦ περιβόλου καὶ κατὰ τὸ ῥήγμα εἰσελθεῖν τολμησάν-
 των, ἐπεξέδραμον οἱ Ζακύνθιοι καὶ ἀπεισόβησαν σφᾶς· ὅθεν αὐτοὶ 10
 μὲν ἐπερρώσθησαν, οἱ Καρχηδόνιοι δὲ ἐνέδοσαν ἀθυμήσαντες.
 οὐκ ἀπίστησαν δὲ πρὶν τὴν πόλιν εἰεῖν, καίτοι ἐκ' ὄγδοον μῆρα
 B τῆς πολιορκίας παραταθείσης· ἐν οἷς ἄλλα τε πολλὰ συνηλέθη
 καὶ ἄτοπι, καὶ ὁ Ἀννίβας δεινῶς ἐτρώθη. ἦλω δὲ οὕτως.
 μηχανήματα τῷ τείχει προσήγαγον πολὺ τε αὐτοῦ ὑπεριώρον καὶ 15
 ὀπλίτας τοὺς μὲν ἐμφυνεῖς ἔχον τοὺς δὲ λανθάνοντας. τῶν οὖν
 Ζακύνθιων τοῖς ὀρωμένοις ὡς μόνοις οὐσι μαχομένων ἐρωμιενέ-
 στερον, οἱ κεκρυμμένοι τὸ τείχος ὑπορύξαντες εἰσβιάσαντο καὶ
 ἔνδον ἐγένοντο. τῷ γοῦν παραδόξῳ οἱ Ζακύνθιοι ἐκπλαγέντες εἰς
 τὴν ἀκρόπολιν ἀνέδραμον, καὶ εἰς λόγους ἤλθον, εἴ πως ἐπιεικέϊ 20
 τιμὴ ὁμολογία περιωθεῖται. ὡς δ' οὐδὲν ὁ Ἀννίβας προδοχετο
 C μέτριον, οὔτε τις αὐτοῖς ὠφέλεια πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο,

2 προσακείμενοι CW. "προσακείμενοι repositum ex msa" DECAKAPUS.

4 ἐκράτησαν A. 9 τὸ om C. 12 ἀκάνεστησαν AB. δὲ τῆς

πόλιν πρὶν εἰεῖν A. 14 καὶ prius om A. 16 τοὺς prius

om C. 18 ὑπορύξαντες A.

et quo concilio Carthaginiensium alii pacem susserunt, factio vero Han-
 nibalis, Saguntinos esse iniurios, et Romanos ea quae nihil ad ipsos
 attinerent curiose complecti, asserbat. denique in eorum sententiam
 itum est qui belli Romanis inferendi auctores erant.

Interea dum Hannibal sedulo moenia oppugnat, multi ex eius mi-
 litibus cadunt, pluribus vulneratis; et cum aliquando Carthaginienses
 muri partem deiecissent et per ruinas penetrare conarentur, a Sagunti-
 nis eruptione facta repulsi cesserunt: unde ipsorum insimulata audacia,
 oppidanorum vero animi aucti sunt. neque tamen ab obsidione desite-
 runt, in mensem octavum usque prorogata: quo temporis spatio cum
 alia multa eoque incommoda evenerant, tum Hannibal graviter vulnera-
 tus est. urbs autem sic capta est. machinam adduxerunt quo moenia
 multum superaret, armatis partim conspicuis partim occultis refertam.
 dum autem Saguntini cum his duntaxat quos videbant acriter pugnant,
 solos eos esse opinati, occulti suffosso muro vi in urbem penetrarunt.
 Saguntini re inopinata perterriti in arcem accurrerunt, habitoque com-
 quo tolerabilibus condicionibus salutem impetrare studuerunt. Hanni-
 bale vero nihil moderati postulante, neque Romanis quicquam opis foren-

ἐπισχεθῆναι τὰς προσβολὰς ἐξητήσαντο, ὡς τε περὶ τῶν κατὰ σφῶς βουλευσόμενοι· κἂν τούτῳ τὰ τιμώτατα συμφορήσαντες τῶν χρημάτων ἐς πῦρ ἐπέβυλον, καὶ οἱ μὲν ἀπόμαχοι διεχειρίσαντο ἑαυτούς, οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ ἀθρόοι πρὸς τοὺς ἐναντίους ὤρημα-
5 κσαν καὶ προθύμως ἀγωνιζόμενοι κατεκόπησαν.

22. Καὶ δι' αὐτούς οἱ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἐπολέμησαν. ὁ γὰρ Ἀννίβας καὶ συμμάχους συγχρὸς προσλαβὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἤπειλετο. πυθόμενοι δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι συν-
10 ἤλθον εἰς τὸ συνέδριον, καὶ ἐλέχθη μὲν πολλὰ, Λούκιος δὲ Κορνῆλιος Λέντουλος ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε μὴ μέλλειν ἀλλὰ D πόλεμον κατὰ τῶν Καρχηδονίων ψηφισασθαι, καὶ διχῆ διελεῖν καὶ τοὺς ὑπάτους καὶ τὰ στρατεύματα, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, τοὺς δὲ εἰς τὴν Λιβύην πέμψαι, ἕν' ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἢ τε χάρα αὐτῶν πορθῆται καὶ οἱ σύμμαχοι κακουργῶ-
15 ται, καὶ μήτε τῇ Ἰβηρίᾳ βοηθῆσαι δύνωνται μήτ' ἐκείθεν αὐτοὶ ἐπικουρηθῶσι. πρὸς ταῦτα Κύντιος Φάβιος Μάξιμος ἀντίθετο, μὴ οὕτως ἐκ παντὸς τρόπου τὸν πόλεμον δεῖν ψηφισασθαι, ἀλλὰ προβλεῖα χρῆσασθαι πρότερον, κἂν μὲν πείσωσιν ὅτι οὐδὲν ἀδι-
20 αὐτοῖς, ἵνα καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου ἐς αὐτοὺς ἀποσώμεθα. P I 408

3 ἐπέβυλον AC, ἀπέβυλον PW. 6 τε add B. 9 ἐλέχθη μὲν πολλά etc.] singulas sententias exhibent excerpta Dionis Vaticanana 68 69 et Florilegium Vaticanum, 45—47. 20 ἀποσώμεθα A.

Fontes. Cap. 22. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Vaticana 68—70 p. 188 sq., et quae ex Florilegio Vaticano Maius edidit 45—47 p. 541 sq.

tibus, efflagitarunt ut oppugnatione intermissa rebus suis consulendi spatium daretur. interea pretiosissimis quibusque rebus igni absumptis homines imbelles sibi ipsi manus attulerunt: qui erant aetate integra, subito in hostes impetu facto strenue dimicantes occubuerunt.

22. Haec Romanis et Carthaginiensibus belli causa fuit. nam Hannibal multis sociis adiectis in Italiam properabat. quod cum Romani audivissent, indicto senata tum multa verba facta sunt, tum vero L. Cornelius Lentulus pro contione dixit, non esse cunctandum, sed bellum contra Carthaginienses decernendum, et tam consules quam exercitus bifariam dividendos, et alterum in Hispaniam alterum in Libyam mittendum, ut eodem tempore et ager eorum vastaretur et socii vexarentur, neque Hispaniae opem ferre neque inde auxilia expectare hostes possent. ad haec Q. Fabius Maximus respondit, non adeo praecipitauer bellum esse decernendum, sed legatos prius mittendos: quod si crimina purgarent, quiescendum; si iniuriarum convincantur, tum demum bello petendos esse, ut etiam causa belli in illos transferatur. utriusque igi-

αἱ μὲν οὖν ἀμφοῖν δόξαι τοιούται ἦσαν ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, τῇ δὲ βουλῇ παρασκευάζεσθαι μὲν ἔδοξε πρὸς τὴν μάχην, πρῆσβεις δὲ εἰς τὴν Καρχηδόνα στείλαι καὶ τοῦ Ἀντίβου κατηγορησῆαι, καὶ εἰ μὲν μὴ ἐπαινοῖεν τὰ πραχθέντι, δικάσαι, εἰ δ' εἰς ἐκείνον αὐτὰ ἀναφέρουιν, ἔξαιτήσασθαι αὐτόν, κἂν μὴ ἐκδώσι, τὸν πόλεμον δὲ ἐπαγγεῖλαι αὐτοῖς.

Τῶν γοῦν πρῆσβειων ἀπειθόντων οἱ Καρχηδόνοι τὸ ποιη-
 τὸν ἐσκόπουιν. καὶ τις Ἀσδρούβας, εἰς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντίβου
 B προπαρασκευασμένων, συνεβούλευσε σφίσι χρῆναι τὴν τε ἄρχαίαν
 ἑλευθερίαν ἀνυκτῆσασθαι καὶ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης δουλείαν ἀπο-
 10 τρέψασθαι καὶ χρήμασι καὶ δυνάμεισι καὶ συμμάχοις συγκειροτη-
 W Π 72 μένοις, ἐπαγαγὼν ὅτι "κἂν τῷ Ἀντίβῳ μόνῳ δευ βούλεται πρῶξαι
 ἐπιτρέψῃτε, καὶ τὰ προσήκοντα ἔσται, καὶ οὐδὲν αὐτοῖ πονήσετε."
 τοιαῦτα δὲ αὐτοῦ ἐλπόντος Ἄνων ὁ μέγας ἐναντιούμενος τοῖς τοῦ
 Ἀσδρούβου λόγοις γνώμην εἰσήνεγκε, μήτε ῥαδίως μήτε μικρῶν 15
 καὶ ἀλλοτρίων ἐγκλημάτων ἕνεκα τὸν πόλεμον ἐφ' ἑαυτοῦς ἐπι-
 σπάσασθαι, παρὸν τὰ μὲν λέσαι τὰ δὲ ἐς τοὺς δρούσαντας αὐτὰ
 τρέψαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο, τῶν δὲ Καρχηδονίων
 C οἱ μὲν πρῆσβυτεροὶ καὶ τοῦ πρῶν μνησθέντος πολέμου αὐτῷ συνε-
 τίθεντο, οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ καὶ μάλιστα ὅσοι τὰ τοῦ Ἀντίβου ἔπρατ- 20
 τον ἰσχυρῶς ἀντίλεγον. ὡς δ' οὐδὲν σφερὲς ἀπεκρίναντο καὶ ἐν
 ὀλιγωρίᾳ τοὺς πρῆσβεις εἶχον, ὁ Μάρκος ὁ Φάβιος τὰς χεῖρας

1 αἱ μὲν οὖν — 6 ἐπαγγεῖλαι αὐτοῖς Dionis excerptum Vaticanum 70.
 9 προπαρασκευασμένων PW. 10 τὴν ἐκ οἱ A. 11 ἀποτρέ-
 ψασθαι A. 18 τρέψαι] πέμψαι A. 21 ὡς δ' οὐδὲν — p. 181
 v. 5 τὸν πόλεμον Dionis excerptum Vaticanum 70.

tur sententia summam haec fere fuit: senatui autem placuit se et ad bellum parare et legatis Carthaginem missis Hannibalem accusare. quod si illa improbarent, iure agendum; sin illi impntarent, eum deposcendum; si non dederent, bellum eis indicendum.

Legatis digressis Carthaginenses quid agendum esset delibera-
 bant. Hasdrubal vero, unus ex iis quos Hannibal subornarat, auctor
 fuit veteris libertatis recuperandae, et servitutis, quam pax attulisset,
 tum pecuniis tum copiis tum sociis comparatis repudiandas. subieciturque,
 si vel soli Hannibali suo arbitrato rem gerere permisissent, omnia rite
 administratum iri, et ipsos omni laboris molestia carituros. illo haec
 locuto magnus Hanno contra non temere neque ob parva et aliena crimi-
 nia bellum in rem publicam retrahendum esse censuit, cum alia purgare
 alia in auctores transferre liceat. qui cum dicendi finem fecisset, Car-
 thaginiensium seniores primique belli memores illi sunt assensu: caeteri
 adolescentes, siique potissimum qui Hannibalis causam agebant, acriter
 adversari sunt. ut autem nihil certi responsi dederunt, legatosque ne-
 glexerunt, M. Fabius sinu ex toga facto "hic" inquit "vobis bellum et

ἐπὶ τὸ ἱμάτιον ὑποβαλὼν καὶ ὑπτιῶσας αὐτὰς ἔφη "ἐγὼ μὲν ἐνταῦθ' ὧ Καρχηδόνιοι καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην φέρω, ἡμεῖς δ' ὁπότερον αὐτῶν βούλεισθε ἔλεισθε." ἀποκριθέντων δὲ μηδέτερον μὲν αἰρεῖσθαι, δέχεσθαι δ' ἑτοιμῶς ὁπότερον καταλείψουσιν, ἐπήγγειλεν αὐτοῖς αὐτίκα τὸν πόλεμον.

Οὕτω μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι τὸ δεύτερον ἐπολέμησαν. καὶ τὸ δαιμόνιον τὰ γενησόμενα προεισήμηνεν. ἐν γὰρ τῇ Ῥώμῃ ἀνθρωπίνως ἐλάλησε βούς, καὶ ἕτερος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πανηγύρει ἐξ οἰκίας εἰς τὸν Τίβεριν 10 ἰεαντὸν ἔρριψε καὶ ἐφθάρη, κεραινοὶ τε πολλοὶ ἐφέροντο, καὶ αἷμα τὸ μὲν ἐξ ἀγαλμάτων ὤφθη τὸ δὲ ἐξ ἀσιδῶς στρωτιώτου ἔρρηξ, ἔτερον τε ξίφος ἐξ αὐτοῦ τοῦ στρωτιώτου λίκος ἤρρασε. τῷ δ' Ἀντίβα θηρία πολλὰ καὶ ἄγνωστα τὸν Ἴβηρα διαβυλῶντι προκαθηγήσατο, καὶ ὄψις ὀνειρον ἐβάνη. ἔδοξε γάρ ποτε τοῦς 15 θεοῦς ἐν ἐκκλησίᾳ καθημένους μεταπέμψασθαι τε αὐτὸν καὶ στρατιῶσαι ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν προστάξαι, καὶ λαβεῖν παρ' αὐτῶν τῆς ὁδοῦ ἡγεμόνα, καὶ ἀμεταστρεπτι ὑπ' αὐτοῦ κεινωσθῆναι ἐπισθαι· μεταστραφῆναι δὲ καὶ ἰδεῖν χειμῶνα μέγαν χωροῦντα P I 409 καὶ δράκοντα αὐτῷ ἐπακολουθοῦντα ἀμήχανον, καὶ θαυμάσαι 20 ἰρεσθαι τε τὸν ἀγωγὸν τί ταῦτα εἴεν· καὶ τὸν εἰπεῖν "ὦ Ἀντίβα, ταῦτα συμπορθῶσόντί σοι τὴν Ἰταλίαν ἔρχεται."

1 τὰ ἱμάτια A. 3 αὐτῶν om A. 6 οὖν add A. 15 post καθημένους B add καί.
18 μέγα A.

pacem porto: utrum placet sumite." cum respondissent se neutrum quidem sumere, sed utrum dedisset alacriter accepturos, bellum eis statim indixit.

Hoc igitur modo et his de causis inter Carthaginienses et Romanos alterum bellum est conflatum. futura autem divinitus denunciata sunt: nam Romae bos humana voce locutus est, et alius ludis Romanis ex aedibus se in Tiberim praecipitavit ac perit, fulmina multa sunt delata, sanguis tum e statuis manavit tum e militis cuiusdam clipeo, alterius enses lupus ex ipsis castris rapuit. Hannibali vero moltae ignotae bestiae Iberum transeunti veluti viam monstrarunt, et somnium huiusmodi apparuit. aliquando sibi visus est a diis in concilio sedentibus arcessi et quamprimum in Italiam exercitum ducere iuberi, ab eisque ducem itineris accepisse quem non respectans sequeretur, sed cum se convertisset, magnam ingruere tempestatem vidisse, draconemque sequi ingentis magnitudinis: quae cum miraretur, ductorem rogasse quidnam ea sibi vellent; qui responderit, ea illi ad vastitatem Italiae adiumento futura esse.

23. Ταῦτα τῷ μὲν Ἀννίβῃ χρηστὴν ἐπέλαση, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις δεινὴν ἐνεποίηε ἐκφρόβησιν. διχῆ δὲ τὰς δυνάμεις οἱ Ῥωμαῖοι διελόντες καὶ τοὺς ὑπάτους, Σεμπρόνιον μὲν Λόγγον ἐς Σικελίαν ἐπέμψαν, ἐς δὲ τὴν Ἰβηρίαν Σκιπίωνα Πούπλιον. ὁ δὲ Ἀννίβας ἐς τὴν Ἰταλίαν ὡς τάχιστα ἐπιθυμῶν ἐισβαλεῖν, ἀποδοῆς B ἐχώρει, καὶ πᾶσαν τὴν Γαλατίαν τὴν μεταξὺ τοῦ Πυρηναίου καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ οὖσαν ἀμυγρῶν διήλθε. καὶ μέχρι μὲν τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ῥοδανοῦ οὐδὲν εἰς χεῖρας ἤκεν αὐτῷ, ἐκεῖ δ' ὁ Σκιπίων ἐπιφάνη, καίπερ μὴ παρούσης αὐτῷ τῆς δυνάμεως. ὅμως μετὰ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν αὐτοῖς προσοικίων τὰ τε πλοῖα τὰ ἐν τῷ 10 ποταμῷ προδιέφθειρε, καὶ τὸ ρέυμα αὐτοῦ διὰ φυλακῆς ἐποίησατο. ὁ οὖν Ἀννίβας ἔτριψε μὲν τινα χρόνον καὶ σχεδίας καὶ σκάφη ἄλλα τε καὶ μονόξυλα κατασκευάζων, ἔφθη δ' οὖν ὑπὸ πολυχυρίας τὰ πρὸς περαιοσιν ἀναγκαῖα πάντα, πρὶν τῷ Σκιπίωνι τὸ οἰκείον ἀφικέσθαι στρατεύμα, προετοιμασάμενος. καὶ 15 τὸν ἀδελφὸν Μαγῶνα σὺν τοῖς ἰππέσιν καὶ ψιλοῖς τισιν, ἧ σκεδάννυνται ὁ ποταμὸς ἐπὶ πολὺ καὶ νήσοις διαλαμβάνεται, διαβησόμενον ἐπέμψεν, αὐτὸς δὲ κατὰ τὸν ἐμφανῆ πόρον ἐχώρει δῆθεν, ἵν' οἱ Γαλάται ἀπατηθῆεν, πρὸς αὐτὸν ἀντιταττόμενοι, καὶ ἀμελέστερον ἐν ἄλλοις τοῦ ποταμοῦ τὴν φυλακὴν θῶνται· ὁ καὶ 20 γέγονε. καὶ ὁ Μαγὼν διέβη τὸν ποταμὸν, ὁ δὲ Ἀννίβας καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κατὰ τὸν πόρον ἐπηρεισῶντο. καὶ γινόμενοι κατὰ τὸ

7 μὲν om C. 8 τοῦ add A. 11 διέφθειρε C. 15 τὸ om AC.

Fontes. Cap. 23. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Vaticanum* 72 p. 192.

23. Haec bonam spem Hannibali, Romanis magnam timorem attulerunt, qui copiis et consulibus bifariam distributis Sempronium Longum in Siciliam miserunt, in Hispaniam P. Scipionem. Hannibal vero, impressionis in Italiam primo quoque tempore faciendae cupidus, iter acceleravit, ac Galliam quae intra Pyrenaeum et Rhodanum est citra dimicationem transit; neque quiaquam cum eo congressus est priusquam ad Rhodanum venisset. ibi se illi ostendit Scipio, qui, cum eius copiae nondum advenissent, tamen cum popularibus eorumque finitimiis naves quae in flumine erant destruxit aiveumque custodit. Hannibal etiam temporis aliquid instruendis ratibus scaphis et lintribus consumpsit, tamen omnia ad traiectionem necessaria multitudine operarum prius paravit quam Scipioni suae legiones advenissent, fratrem Magonem cum equitibus et velutibus nonnullis, qua amaris late spargitur et insulis distinguitur, transire iussit: ipse ad evidens vadum contendit, nimirum ad Galli, dum ipsi obsisterent, fallerentur, et in aliis ripis fluminis negligentius custodias haberent, itaque contigit. Mago enim cum flumen transmisisset, Hannibal cum suis vadum ingressus, ubi ad medium pervenit, clamorem

μέσον ἠλάλαξαν, καὶ οἱ σαλπικταὶ δὲ συνήχθησαν· καὶ ὁ Μάγων W Π 73
 κατὰ πώτου τοῖς ἀνθεστηκασί προσέπεισι· καὶ οὕτως εἴ τε ἄλλοι D
 καὶ οἱ ἐλέφαντες ἀκινδύνως ἐπικραυδῆσαν. ἄρτι δὲ περαιωθέν-
 των αὐτῶν καὶ τῷ Σκιπίωνι ἡ οἰκεία ἀφίκετο δύναμις. πέμψαν-
 5 τες οὖν εἰς προσκοπήν ἑπείας ἀμφότεροι τοιοσῶν τέλει τῆς ἰππο-
 μαχίας ἐχρήσαντο ὁποῖον ὁ σέμπυς ἔσχηκε πόλεμος· οἱ γὰρ Ῥω-
 μαῖσι καὶ ἔλαττον τὴν πρῶτὴν ἐνεγκάμενοι καὶ συχτοὺς ἀποβα-
 λόντες ἐνίκησαν.

Ἐντεῦθεν Ἀννίβας ἀπέναι πρὸς Ἰταλίαν σπεύδων, ὑποστει-
 10 ων δὲ τὰς ἐπιτομιώτερας τῶν ὁδῶν, ἐκίνας μὲν παρεξήλθεν,
 ἔτεραν δὲ πορευθεὶς ἰσχυρῶς ἐπόνησε. τὰ τε γὰρ ὄρη ἐκείνα
 ἀποτομωτάτα ἐσσι, καὶ ἡ χιῶν πολλὴ γενομένη καὶ τὰς φύραγγας
 ὑπ' ἀνέμων πληρώσασα καὶ ὁ κρύσταλλος ἰσχυρότατα παγεὶς
 15 ὑπὸ τε τοῦ χιμῶνος καὶ ὑπὸ σιτοδείας ἀπώλοντο, πολλοὶ δὲ καὶ
 οἴκαδε ἀνεχώρησαν. ἔχει δὲ λόγος διὰ καὶ αὐτὸς ἀνέστρεψεν ἄν,
 εἰ μὴ πλείων καὶ ἀπορωτέρα ἢ προδιηνησομένη ὁδὸς τῆς λειπομέ-
 νης ἐτόχασε. διὰ μὲν δὴ τοῦτο οὐκ ἀπετράπετο, ἔξαντις δὲ
 20 ἐκτὸς τῶν Ἀλπεων ἐφανεῖς θαῦμα καὶ δέος τοῖς Ῥωμαίοις
 ἐπέβαλε.

Καὶ ὁ μὲν προεχώρει τὰ ἐν ποσὶ προσποιοῦμενος, Σκιπίων
 δὲ τὸν μὲν ἀδελφὸν Γάϊον Σκιπίωνα ὑποστρατηγοῦντα αὐτῷ εἰς
 τὴν Ἰβηρίαν ἐπεμφεν ὡς καταληγόμενον αὐτὴν ἢ τὸν Ἀννίβαν B

4 ἢ add AC. 5 οὖν om C. προσκοπήν A. 12 ἐπιτο-
 μωτάτα C. 13 κρύσταλλος BC. ἰσχυρότατος C. 22 immo
 Γναίον.

eos tollere et classica canere iussit: quo facto, Magone adversarios a tergo adorto, et caeteri et elephantes citra periculum transierunt. vix transierant cum Scipionis copiae advenerunt. cum igitur utrinque speculatum equites misissent, is equestris praelii fuit exitus qui belli totius: Romani enim principio inferiores, multis amissis vicerunt.

Inde Hannibal in Italiam properans, cum vias compendiosiores suspectas haberet, illis vitatis atque aliis tramitibus quaesitis magnas sermuntis toleravit. nam et montes admodum praerupti, et valles flata ventorum profundis nivibus expletas, et glacies densissima graviter exercitum affixerunt; multique milites vel hieme vel inedia perierunt, multi etiam domum redierunt. fertur et ipse Hannibal reverti voluisse, nisi confectum iter longius et difficilius fuisset eo quod restabat, eaque de causa coeptis non desistit: ac subito extra Alpes conspectus admirationem simul et terrorem Romanis iniecit.

Dum ille inter progrediendum obvia quaeque subigit, Scipio fratrem C. Scipionem legatum suum in Hispaniam misit, ut aut eam occuparet aut Hannibalem eo retraheret: ipse contra Hannibalem est profes-

ἐπανάξοντα, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὸν Ἀντίβαν ἤλασε. καὶ ἡμέρας μὲν
 τινὰς ἐπέσχον, ἔπειτα ἄμφω πρὸς τὴν μάχην ὤρμησαν. πρὶν δὲ
 δὴ ἔργον ἔχεισθαι, συγκαλέσας ὁ Ἀντίβας τοὺς στρατιώτας,
 παρήγαγε τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ τὴν ὁδὸν εἰλήφει, καὶ
 ἤρετο αὐτοὺς πότερον δεδέσθαι καὶ δουλεῖν κακῶς βούλοιντο ἢ ὁ
 μονομαχῆσαι ἀλλήλοις, ὥστ' ἀφεθῆναι προῖκα τοὺς νικήσαντας.
 καὶ ὡς τὸ δεύτερον εἶλοντο, συνέβαλεν αὐτούς. καὶ μαχισαμέ-
 νων ἰδημηγόρησε, τοὺς οἰκίους στρατιώτας ἐπιρρωννὸς καὶ παρα-
 C θήγων εἰς πόλεμον· τοῦτο δ' ἐτέρωθεν καὶ ὁ Σκιπίων ἐποίησεν.
 εἶτα συνήλθον μὲν ὡς ὄλοις τοῖς στρατοπέδοις μαχοῦμενοι, ὁ 10
 Σκιπίων δέ, προσυμψίζας τῷ ἵππικῷ καὶ ἤτηθεις συχνούς τε
 ἀποβαλὼν καὶ αὐτὸς τρωθεῖς, ἀποθανόν τ' ἂν εἰ μὴ περ αὐτῷ
 Σκιπίων ὁ υἱὸς κείπερ ὦν ἐπτακαίδεκαετής ἐπήμυνε, κατέδεισε
 μὴ καὶ τῷ πεζῷ σφαλῆ, καὶ αὐτίκα τε ἐπανήγαγε καὶ τῆς νυκτὸς
 ὑπεχώρησεν. 15

24. Ἀντίβας δὲ μεθ' ἡμέραν τὴν ἀποχώρησεν αὐτοῦ μα-
 θῶν πρὸς τὸν Ἑριθανὸν ἦλθε, καὶ μῆτε σχεδίας ἢ πλοῖα εὐρών
 (ἐνεπέληρστο γὰρ παρὰ τοῦ Σκιπίωνος), τὸν μὲν ἀδελφὸν Μαγῶνα
 D οὖν τοῖς ἵππεῦσι διανήξασθαι καὶ ἐπιδιῶξαι τοὺς Ῥωμαίους ἐκέ-
 λευσεν, αὐτὸς δὲ ἄνω πρὸς τὰς πηγὰς χωρήσας τοῦ ποταμοῦ, 20

1 αὐτὸς — ἤλασε om C. 2 πρὶν δὲ δὴ — 9 εἰς πόλεμον Dio-
 nis excerptum Vaticanum 72. 3 δὴ om C. τοὺς στρατιώ-
 τας ὁ ἀντίβας AB. 5 πότερον δὲ δεῖσθαι κακῶς δουλεῖν
 βούλοιντο A. δεδέσθαι, corr δεδέσθαι, C. 8 ἐπιρρωννὸς PW.
 10 μαχοῦμενοι A. 14 τῆς om A. 15 ἀπεχώρησεν AB. 16 δὲ
 om C. 17 ἢ πλοῖα om C. πλοῖον A. 18 ἐπιπέληρστο A.

Fontes. Cap. 24. Dionis Historias Romanae libri deperditii.

ctus. ac dies quidem aliquot quieverunt, deinde autem ambo pugnae
 se pararunt. sed priusquam ad manus veniretur, Hannibal militibus
 convocatis in itinere captos produxit in medium, rogans utrum victi
 duram perpeti servitutem mallet an inter sese singulari certamine con-
 gredi, ut victores gratis manumitterentur. ut posterius praetulerunt,
 eos inter sese commisit. peracto certamine militum suorū animos pro
 contione confirmavit atque ad bellum acuit: idem et Scipio ex altera
 parte fecit. deinde ita congressi sunt, quasi cum totis exercitibus con-
 flicturi essent. sed Scipio equestri praelio in primis tentato, multis
 amissis, victus et vulneratus, atque adeo perimendus nisi a filio septem-
 decim annos nato protectus esset, timens ne pedites etiam succumberent,
 statim receptui cecinit ac noctu recessit.

24. Hannibal eius discessu mane cognito ad Padum venit. ubi
 cum ne unam quidem ratem invenisset (cremarat enim omnia navigia
 Scipio), fratrem Magonem cum equitibus tranare iussit Romanosque per-
 sequi: ipse sursum ad fontes amnis profectus elephantes qua flumen

τοὺς ἔλεφαντας κατὰ τὸν ἐπίρρουν διαβῆναι προσέταξε. καὶ οὕτω τοῦ ὕδατος περὶ τοῖς ὄγκοις τῶν ζῶων ἐμποδιζόμενον καὶ σκεδαννυμένον, ῥῆον κάτω σφῶν διπεραιώθη. καταληφθεῖς οὖν ὁ Σκιπίων κατὰ χώραν ἔμεινε, καὶ ἐμαχέσασ' ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς οἱ 5 Γαλάται οἱ μετ' αὐτοῦ ἠτόμοτόλησαν. ὁ δ' οὖν Σκιπίων ἐπὶ τούτῳ ταραχθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ τραύματος ταλαιπωρηθείς ὑπὸ νύκτα αὐθις ἔξανίστη καὶ ἐπὶ μετώρῳ τὸ τάφρουμα ἐποίησατο· δίωξις δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγένετο. μετὰ δὲ τοῦτο ἀφίκοντο καὶ οἱ Κιργηδόνοι, καὶ τὸν ποταμὸν διὰ μέσον ποιησάμενοι ἱστράτο- P I 411
10 πεδεύσαντο.

Ὁ μὲν οὖν Σκιπίων διὰ τε τὸ τραῦμα καὶ διὰ τὰ συμβεβηκότα ἀνείχε καὶ δύναμιν μετεπέμπετο, Ἀννίβας δὲ πολλὰ πειράσας παρακινήσαι πρὸς μάχην αὐτόν, ἐπεὶ οὔτε τοῦτ' ἠδυνήθη καὶ τροφῆς ἰσπάνισε, φρουρῶν προσέβαλεν ἐν ᾧ οἴτος πολλὸς τῶν W II 74
15 Ῥωμαίων ἔκειτο. καὶ μηδὲν περαινῶν, τὸν φρουραρχὸν διέφθειρε χρήμασι· κάκεινόν τε προδοθὲν ἔλαβε, καὶ τὰ ἄλλα σχῆν τὰ μὲν ἔπλοισι τὰ δὲ χρυσίῳ ἐπήλπισε. κἂν τούτῳ ὁ Ἀδύγος τὴν Σικελίαν τῷ ὑποστρατήγῳ πιστεύσας πρὸς τὸν Σκιπίωνα κεκλημένος ἀφίκετο. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον ὑπὸ φιλοτιμίας, καὶ ὅτι τινὰς B
20 κατατρέχοντας τὴν χώραν ἐκράτησιν, εἰς παράταξιν ὤρμησεν. καὶ ἐσφάλη ἐνέδραις περιπεσῶν· καὶ τοῦ Ἀννίβου ἐπιξελθόντος μετὰ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἐλεφάντων, οἱ μετ' αὐτοῦ ἐτράπησαν

3 διπεραιώθησαν A.

5 Γαλάται] huc pertinere videtur Dio-

nis excerptum Vaticanum 73 pag. 192 extr. 12 κατεπέμπετο A.

13 τοῦτ'] ταῦθ' A.

16 παραδοθὲν A.

17 ἤλπισε B.

concitatus fortur traducit, et aqua in belluarum mole resistente et sparsa facilius infra eos transiit. Scipio ab hostibus deprehensus se loco non movit: ac pugnam iniisset, nisi Gallica auxilia noctu ad hostes transfugissent. ea re turbatus, et dolore vulneris vexatus, sub noctem castra in editiorem locum transtulit vallumque communiit, persequente nemine. deinde Carthaginiones venerunt, et flumine interiecto castrametati sunt.

Dum Scipio tum ex dolore vulneris tum ob acceptam eladem sese continens plures copias expectat, Hannibal melius frustra tentatis et eum ad pugnam eliceret, cum penuria commestus laboraret, castellum quoddam est adortus, in quo Romani multum frumenti repositum habebant; et quia vi nihil proficiebat, castellanum pecunia corrumpit ut id sibi prodaret. quo occupato etiam caeteris partim vi partim auro se potiturum speravit. interea Longus, Sicilia legato credita, arcessitus ad Scipionem venit. nec multo post ex ambitione, et quod praedatores quosdam supererat, dum in pugnam ruit, in insidiis delapsus impingit, et ab Hannibale cum equitibus et elephantis in fugam convertitur: in

εἰς φυγὴν, καὶ πολλοὶ διεφθάρησαν φόβῳ, πολλοὶ δὲ καὶ εἰς τὸν ποταμὸν ἀπερισκέτως ἐμπροσθέντες ἐπνίγησαν, ὡς δλίγους μετὰ τοῦ Λόγγου περισυῶθῆναι. νικήσας μέντοι ὁ Ἀννίβας οὐκ ἔχαιρεν, ὅτι στρατιώτας τε πολλοὺς καὶ τοὺς ἐλέφοντας πλὴν ἐπὶ τὸν χεμιῶνος καὶ τῶν τραυμάτων ἀπέβαλεν. 5

Ἀνογὴν οὖν ἄσπονδον ποιησάμενοι πρὸς τὴν συμμαχίδα C σφῶν ἑκάτεροι ἐχώρησαν, κἀν ταῖς πόλεις αὐτῶν χεῖμαῖον. καὶ τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἄφθονα ἐφοίτα τὰ ἐπιτήδεια, ὁ δ' Ἀννίβας οὐκ ἀρνούμενος τοῖς παρὰ τῶν συμμαχῶν δεδομένοις ταῖς τε κόμμαϊς καὶ ταῖς πόλεις τῶν Ῥωμαίων προσπίπτων τὰ μὲν ἐκράτει 10 τὰ δ' ἀπεκρούετο. καὶ ποτε τῷ ἱππικῷ ὑπὸ τοῦ Λόγγου νικήθεις ἐτρώθη. θαρσέσαντες οὖν ἐκ τούτου τινὲς τῶν Ῥωμαίων καὶ καθ' ἑαυτοὺς προσβάλλοντι αὐτοῖς ἐπιξῆλθον. κἀκίονους τε ἔφθειρε, καὶ τοῦ χωρίου ὁμολογία ἐκράτησε· καὶ αὐτὸ μὲν κατέσκαψε, τῶν δ' αἰχμαλώτων τοὺς μὲν Ῥωμαίους ἀπέκτεινε, τοὺς 15 δ' ἄλλους ἀφῆκε. τοῦτο δὲ καὶ ἐφ' ἅπασιν τοῖς ζυγῶν ἄνθρωποις D ἐποίησε, τὰς πόλεις δὲ αὐτῶν οἰκειούμενος. ἀμείλει καὶ τῶν λοιπῶν Γαλατῶν πολλὰ καὶ Λιγυῶν καὶ Τυρσηνῶν τοὺς Ῥωμαίους τοὺς παρ' αὐτοῖς ὄντας οἱ μὲν φονεύσαντες οἱ δὲ ἐκδόντες μετέστησαν. 20

Ἐς δὲ τὴν Τυρσηνίδα τῷ Ἀννίβῃ πορευομένῳ ὁ Λόγγος ἐπέθετο, χεμιῶνος πολλοῦ γενομένου. πεσόντων δὲ ἀμφοτέροις πολλῶν ὁ Ἀννίβας ἐς τὴν Λιγυστικὴν ἰλθὼν ἐνδιέτριψεν.

1 φυγὴν, corr σφαγὴν, A. 4 ὑπὸ] καὶ A. 6 τὴν om A.
10 προσπίπτόντων A. 16 καὶ add AB. 17 δι'] δ' A.
18 πολλοὶ καὶ] καὶ πολλοὶ τῶν A. 22 δ' B.

qua multi caesi, multi temere in fluvium praecipitati perierunt, pauci cum Longo evasere. Hannibal vero ea victoria non est laetatus, quod et milites multos et elephantos omnes praeter unum frigore et vulneribus confectos amiserat.

Factis igitur sine foedere inducis utrique ad socios se contulerunt et in eorum urbibus hibernarunt. ac Romanis commensus abuande suppetebat: Hannibal autem, cum ea quas socii debant satis non essent, Romanorum pagos et oppida invadendo alias vincebat alias repellebatur. aliquando equestri certamine a Longo victus vulnus accepit, unde quidam ex Romanis sumpta fiducia per sese contra eum moerens oppugnantes eruperunt. sed et illi caesi sunt, et oppidum factis deditione eversum, et ex captivis Romani omnes interfecti, caeteri dimissi, eisdem rationem in omnibus captivis observavit, ut per eos urbes sibi concilliret. quin ex reliquis etiam Gallis Liguribus et Etruscis multi, Romanis in suis oppidis partim occisis partim deditis, defecerunt.

Hannibal in Etruriam iturus a Longo magna tempestate lacessitus est; et multis utrinque caesis in Liguriam profectus diu ibi se continuit,

ὄπασσιον δὲ καὶ τοὺς σφετέρους, οὐδενὶ ὀφθαλμῷ ἐπίστανεν, ἀλλὰ τὴν ἰσθμῶν τε μεταβάλλων καὶ κόραις χρώμενος περιθῆτοις τὴν τε διάλεξιν ἄλλοτε ἄλλην ποιούμενος (ἦδει γὰρ πλείους, καὶ τὴν τῶν Λατίνων) καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πολλὰ ἐπισκόπει ἤκουε τε P I 412 . 5 πλείωτα ὡς οὐκ Ἀντίβας, καὶ τινα ὡς ἑτεροῦς τις ἐφθέργετο.

25. Ἐν μὲν οὖν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα γίνετο, ὃ δ' ἕτερος Σκιπίων ὁ Γάιος εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρέπλευσε, καὶ τὰ παραδουλώσια αὐτῆς μέχρι τοῦ Ἰβηρος πάντα καὶ τῶν ἔσω συχρὰ τὰ μὲν βία τὰ δ' ἐκόντα προσελάμβανε, καὶ τὸν Βαννώνα μάχῃ νικήσας 10 ἕλωρθεσιν. ὃ δὲ τοῦ Ἀντίβου ὀμαίων Ἀσδρούβας μαθὼν ταῦτα διέβη τὸν Ἰβηρα, καὶ τῶν μεταστάτων τινὰς ἐπηγάγετο· τοῦ δὲ Σκιπίωνος ἐπιλόδοτος αὐτῷ ἀνεχώρησεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Γαίᾳ τὸν Φλαμίνιον καὶ τὸν Γεμίνον ἀδελφῶν B ἱπάτους εἶλοντο. Ἀντίβας δ' ἄρτι τοῦ ἔαρος ἐπιστάτος ὡς ἔργω 15 τὸν Φλαμίνιον μετὰ τοῦ Σερουίλλου Γεμίνου χειρὶ πολλῇ ἐπ' αὐτὸν ἰόντα, πρὸς ἑξαπύτην αὐτῶν ἐτρέπη, καὶ πλαττόμενος ἐνδιατρέψεν ἐκεῖ καὶ μάχην συνάψεν, ἐπεὶ νομίσαντες αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ χώραν μένειν ἀμελῶς τῶν ὁδῶν ἔσχον, ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου τοὺς ἱππέας κατέλιπον, αὐτὸς δ' ὑπὸ νύκτα ἄρας 20 τὰ τε στενόπορον μεθ' ἡσυχίας διεῖλθε καὶ πρὸς Ἀρίστιον ἤπειλετο·

6 τῆ om B. γίνετο A. 7 ἰππο Γαίος. 9 δ'] δὲ
καὶ B. βασιλῶνα ABCW. "Βαννώνα Regii et Colberteus"
DUCANCIUS. Ἀνωνα Polybius. 11 ὀπηγάγετο A. 13 γεμί-
νον A, Γαίον P, γάιον BCW. 14 ἐπύτους ἀδελφῶν AB. 15 τοῦ
om A.

FOUNTES. Cap. 25. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Patiscanum 73 p. 193.

suos quoque suspectos habens, nemini temere credens, sed et veste mutata et coma apposititia utens, et alias alia lingua loquens (plures enim norat, ipsamque Latinam), et noctu et interdum plurima et videbat et audiebat, quaedam etiam loquebatur, persona sua dissimulata.

25. Dum haec in Italia geruntur, alter Scipio Gaius in Hispaniis appulit, et oram eius maritimam omnem usque ad Iberum, multa etiam superiora loca, partim vi partim deditione, Bannonem quoque praesidio victum cepit, quibus Hasdrubal frater Hannibalis cognitis, Ibero superato, et quibusdam ex iis qui defecerant receptis, Scipioni contra se cuncti cessit.

Romani Flaminiū et Geminū denuo consules creaverunt. Hannibal ubi incoente vere Flaminiū et Serviliū Geminū cum magnā manu adventare cognovit, ad eos decipiendos conversus, seque ibi moraturum et pugnas copiam illis facturum simulando, dum Romani verum id esse rati vias negligenter custodiant, equitibus in castris relictis noctuque carcinis collectis et angustiis per otium superatis Arotium contendit,

καὶ οἱ ἰππεῖς δέ, ἐπαι πολὺ προῆλθεν, ἀπήσαν αὐτῷ ἐφερόμενοι.
 C οἱ δ' ἔπατοι γρόντες ἠπατημένοι, Γεμίνος μὲν αὐτοῦ ὑπέμεινε
 W II 75 τοὺς τ' ἀφιστηρότας κακώσων καὶ κωλύσων ἐπικουρήσαι Καρχη-
 δονίοις, Φλαμίνιος δὲ μόνος ἐδίωκεν, ἔν' αὐτοῦ μόνου τὸ ἔργον
 τῆς νίκης, ὡς ᾤετο, γένηται. καὶ τὸ Ἀρετίον προκατέλαβεν· ὁ δ'
 γὰρ Ἀντίβιος συντομωτέραν τραπέμενος δυσόδοις ἐνέτυχε, καὶ
 ἀνθρώπους συχνοὺς καὶ πολλὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ἔτερον τῶν
 ὀφθαλμῶν ἀπέβαλεν. ὅψε δ' ὄν πρὸς τὸ Ἀρετίον ἐλθὼν, καὶ
 εὐρῶν ἐκεῖ τὸν Φλαμίνιον, κατεφρόνησεν αὐτοῦ, καὶ μάχη μὲν
 οὐ συνέβαλε (τὸ γὰρ χωρὶον ἀνεπιτήδειόν οἱ ἔδοκει), πείραν δὲ 10
 αὐτοῦ ποιούμενος ἔκτειρε τὴν χώραν. κὴν τούτῳ ἐπεκδραμόντων
 D τῶν Ῥωμαίων ἐπανήγαγεν, ἵνα φοβησθῶναι δόξῃ. τῆς δὲ νυκτὸς
 ἔξαναστάς, ἐπιτήδειόν τι χωρὶον πρὸς τὴν μάχην εὐρῶν ἔμεινε.
 καὶ τοῦ μὲν πελοῦ τὸ πλεῖον κατὰ τὰ ὄρη λοχῶν ἔταξε, τὸ δ'
 ἰππικὸν σύμπαν ἔξω τῶν στενωῶν ἀφανῶς ἐφιδροεῖν ἐκέλευσε, καὶ 15
 αὐτὸς ἐπὶ τοῦ γηλόφου μετ' ὀλίγων ἱστράτοπεδεύσατο. ὁ δὲ
 Φλαμίνιος ἐν φρονήματι ὢν, καὶ ἐπὶ μετεώρου ὄν ὀλίγοις αὐτὸν
 ἰδὼν, τὴν τε λοιπὴν στρατιὰν πόρρω ποιησάμενος νομίσας,
 ὁμῶς μεμιονωμένον αἰρήσειν ἤλπισε, καὶ ἐς τὸ στενὸν ἀπερισκέ-
 πτως εἰσῆλθε, κἀνταῦθα (ὅψε γὰρ ἦν) ἠῆλλισατο. καὶ ὑπὸ μέσας 20
 νύκτας ὑπὸ καταφρονήσεως αὐτοῦς ἀφυλάκτως καθεύδοντας
 P I 413 πανταχόθεν ὁμοῦ περιέσχον οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ πόρρωθεν ἀκον-

1 προῆλθον A. 2 γεμίνιος ABC. 5 κατέλαβεν A. 6 συν-
 τομωτέρων A. 7 συχνοὺς] πολλοὺς A. 15 ἐνεδρόειν A.
 21 ἀφυλάκτως ABCW, ἀφυλάκτους P.

equitibus etiam cum longe processisset consecutus. consules ut se deceptos esse senserunt, Geminus ibi mansit, ut eos qui defecerant vocaret et Carthaginensibus opem ferre prohiberet; Flaminius vero solus abeuntes persecutus, ut victoria scilicet sui unius esset, Aretium ante occupavit. nam Hannibal dum compendia quaerit, in inopia incidit; multoque mortales, multa iumenta, et alterum oculum amisit. sero tandem ad Aretium progressus, Flaminiū illic inventum contempsit: ac pugna quidem abstinuit (locus enim incommodus videbatur), sed hominis ingenium periclitans agrum vastavit. cum vero Romani excurrissent, simulato metu reduxit exercitum; et noctu castris promotis, locoque pugnae idoneo capto, peditum partem maximam in montibus in insidiis collocavit, equitatum omnem extra angustias clam in subsidiis esse iussit, ipse in tamulo cum paucis castra habuit. at Flaminius sibi fidens, cum eum cum paucis in colle vidisset, et longe ablegasse reliquum exercitum putaret, spe eius ita destituti facile capiendi concepta temere angustias est ingressus, ibique (serum enim diel erat) quievit. sub noctem mediam Carthaginenses eos sine excubiis (adeo sibi praesidebant) dormientes eodem tempore ab omni parte circumdederunt, atque emans iaculis

τοῖς καὶ σφενδόνας καὶ τοξόμασι τοὺς μὲν ἐναζομένους ἔτι τοὺς δὲ τὰ δπλα λαμβάνοντας ἔκτεινον, αὐτοὶ μὴ τι δεινὸν ἀντιπύσχοιτες. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι, μηδενὸς αὐτοῖς συμπλεκόμενον, σκοτόους τε καὶ ὀμίχλης οὐσης, οὐκ εἶχον τῇ σφετέρῃ χρῆσασθαι βάρει. τασούτος δ' ἐγένετο θόρυβος, καὶ τοιαύτη ταραχώδης ἐκπληξίς κατέσχευ αὐτούς, ὡς μηδὲ τῶν σεισμῶν τῶν τότε γενομένων υλοθεῖσθαι, καίπερ πολλὰ μὲν οἰκοδομήματα κατερράγη, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ὄρων τὰ μὲν δέσχευ τὰ δὲ καὶ συνέπεσεν, ὡς καὶ τὰς φάραγγας ἐμφράξαι, καὶ ποταμοὶ δὲ τῆς ἀρχαίας ἐξόδου 10 ἀποκλεισθέντες ἄλλην ἐκράπνοντο. τοιοῦτοι μὲν σεισμοὶ τὴν Τυρ- B
σηνίδα κατέσχευ, οὐ μέντοι καὶ οἱ μαχόμενοι ἐν ἐνολίῳ σφῶν ἐγένοντο. αὐτὸς τε οὖν ὁ Φλαμίνιος καὶ ἄλλοι παμπληθεῖς ἔπεισον, συγχοὶ δὲ ἐπὶ τινα λόφον ἀνέβησαν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἐγένετο, εἰς φωνὴν ὤρμησαν, καὶ καταληφθέντες τὰ τε δπλα καὶ ἑαυτούς ἐπ' 15 ἀδεία παρίδασαν. ὁ γε μὴν Ἄννιβας βραχὺ τῶν δνωμοσμένων ἐφρόνισε, πάντων δὲ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀλόγτων τὸ μὲν ἐπήκοον τὸ τε συμμαχικὸν τῶν Ῥωμαίων ἀφῆκεν, αὐτούς δὲ ἐκεί-
νους δῆσας ἐφέλασσε. πρῶτας δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἠπείγετο, καὶ μέχρι μὲν Ναρνιάς τὴν τε γῆν τέμνων καὶ τὰς πόλεις προσ- 20 ἀγόμενος πλὴν Σπωλητίου προῆλθε, Γάϊον τε ἐνταῦθα Κεντήνιον C
στρατηγὸν ἐνδρεόνοντα περισχῶν ἔκτεινε· ὡς δὲ τῷ Σπωλητίῳ προσβαλὼν ἀπεκρούσθη, καὶ τὴν τοῦ Νασίρου γέφυραν καθρη-

9 δὲ om B. 10 μὲν σεισμοὶ B, σεισμοὶ μὲν PW. σεισμοὶ
om C. 19 μαρτυρῶν B. 20 σπωλητίου ABC, Σπωλιτίου PW.
κεντήνιον A. 21 ἔκτεινε] ἐφθείρεν AB. σπωλητίῳ A,
σπωλιτίῳ B, σπολ τίῳ C, Σπολιτίῳ PW. 22 ναίρου A.

fundis sagittis, alios cubantes adhuc alios arma induentes, impune occiderunt. Romani enim in tenebris et nebula, nemine cominus congresso, virtute sua uti non potuerunt. tantus autem tumultus fuit, tanta perturbatio, tantus terror eos invasit, ut terras motus qui tum fiebant non sentirent, quamvis multa aedificia corruerent, multi montes partim funderentur partim collapsi valles complanarent, et flumina veteribus alveis exclusa alio verterentur. quas cum in Etruria fierent, a pugnantibus non sunt animadvertens. cecidit ipse Flaminius et maxima multitudo: complures etiam tumulto quodam occupato, ubi diluxit, fuga salutem quaesituri, capti arma et semetipsos impunitate promissa dederunt. sed Hannibal, iurisiurandi parva memor, omnes captivos qui in castris erant ex subditis et sociis Romanorum dimisit, Romanos ipsos in vinculis asservavit. his actis, itinere Romam intento, Narniam usque agros vastando et urbes subigendo, Spoleto excepto, progressus, C. Centenium praetorem circumventum, evitatis eius insidiis, occidit. a Spoleto repulsus cum pontem Naris delectum vidisset, idemque caeteris fluminibus

μένην εἶδε, καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς οὕς ἀναγκαῖον ἦν διελθεῖν τοῦτο γεγονός ἐπόθετο, τῆς μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁρμῆς ἐπέσχειν, ἐς δὲ τὴν Καμπανίαν ἐτρέπετο. τὴν τε χώραν ἀρίστην καὶ τὴν πόλιν τὴν Καπύην μεγίστην οὖσαν ἀκούων, ἐνόμιζεν, εἰ σφῶς προκαταλάβοι, καὶ τὰλλα δι' ὀλίγου προσκήσασθαι. 5

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ πυθόμενοι περὶ τῆς ἥτις ἤλθισαν, καὶ δι' ἐκείνους καὶ δι' ἑαυτοὺς δδνρόμενοι, καὶ ἐν ἀπορφ ἦσαν· τὰς τε γεφύρας τοῦ Τιβέριδος πλὴν μιᾶς καθείλον, καὶ τὰ τεῖχη
 D πολλαχῆ πεπονηκῆτα σπονδῆ ἐπιτακτεύζαν. δικτάτορά τε προχει-
 ρίσιουσαι βουληθέντες αὐτοὶ ἐν ἐκκλησίᾳ αὐτῶν ἀνέειπον. ἀγυπῶν-
 10 τες δὲ εἰ αὐτοὶ μόνοι σωθεῖεν, οὐκ ἔστειλαν τοῖς συμμάχοις βοή-
 θειαν. πυθόμενοι δὲ τὸν Ἀντίβαν ἐς Καμπανίαν ὁρμηθῆναι,
 τότε καὶ τοῖς συμμάχοις ἐπικουρῆσαι ἔγνωσαν. τῷ δ' Ἀντίβα
 W II 76 τὸν δικτάτορα τὸν Φάβιον καὶ τὸν ἑπαρχὸν τὸν Μάρκον τὸν
 Μιουόκιον ἀντικατέστησαν. οἱ ἐπ' ἐκείνον ἐλθόντες ἐς μὲν χεῖρας 15
 αὐτῶ οὐκ ἦσαν, παρεπόμενοι δὲ ἐπιτήρουν εἰ που κειρὸς μάχης
 παραπέσοι· ἀποκινδυνεύσαι γὰρ ὁ Φάβιος κατεπτηχσοὶ στρατιω-
 P I 414 ταις καὶ ἥτιτῆμένοις πρὸς πλείους καὶ νενικηκότας οὐκ ἤθελε, καὶ
 ἅμα ὄσφ μᾶλλον τὴν χώραν κακώσειαν, τοσοῦτῳ θῦσσον ἀπορη-
 σαι τροφῆς αὐτοὺς ἤλπισε. τοιοῦτοῖς χρώμενος λογισμοῖς οὐτ' 20
 ἄλλη χώρα ἐπήμυνην οὕτε τῇ Καμπανίᾳ. κατέκλεισιν οὖν διὰ
 ταῦτα πᾶν τὸ πολέμιον εἰς τὴν Καμπανίαν· περασχὼν γὰρ αὐτοὺς

1 ἦν add A. 2 τοῦτο τὲ γεγονός C. 3 συνέλασεν C.
 5 προσκήσασθαι? 9 δικτάτορά τε — 13 ἐπικουρῆσαι ἔγνω-
 σαν Dionis excerptum Vaticanum 73 pag. 193, hinc emendandum.
 17 περιπέσοι B.

quae transire necesse habebat esse factum audisset, omisso Romano itinere in Campaniam se convertit, cuius solum fertilissimum et urbem Capuam maximam esse audiebat: quas si occupasset, se caetera brevi tempore adiecturum putabat.

Romani elade audita maesti atque anxii, et semitipes et caesae lugentes, pontes Tiberis praeter unum delecerunt, et moenia multis in locis ruinoso celexiter refecerunt, et dictatorem in coactione dixerunt. ac bene secum agi existimantes si ipsi manerent incolumes, nulla sociis auxilia miserunt. sed Hannibalis in Campaniam profectio audita, etiam sociis opem ferre decreverunt. Hannibali dictatorem Fabium et M. Minucium magistrum equitum opposuerunt, qui cum eo venissent, cum illo non congressi sunt, sed tergis inhaerentes observarunt quando se pugnae offerret occasio. Fabius enim cum militibus trepidis et victis contra plures et victores Martia aliam campeni poluit; simulque putabat, quo magis agrum vastasset, eo citius commentus penuria laboraturos. his rationibus adductus neque alteri regioni ulli neque Campaniae opem tulit, et omnes hostes in Campania conclusos et undique ignorantes cir-

ἀπειταχόθεν οὐκ εἰδότες ἐν φυλακῇ ἐποιήσατο. αὐτὸς μὲν γὰρ καὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκ τῆς συμμιχίδος τῶν ἐπιτηδείων εὐπόρει, ἑκείνοις δὲ μόνον τὰ ἐκ τῆς γῆς ἦν ἔκειρον ὑπάρχοντα ἦδει. καὶ διὰ τοῦτο ἀνείχε καὶ τῆς μελλήσεως οὐκ ἐφρόντιζε. δὲ καὶ 5 παρὰ τῶν πολιτῶν αἰτίαν εἶχεν, ὡς καὶ μελλήτης ἐπονομοσθῆναι. B

26. Ὁ δ' Ἀννίβας, ἐπεὶ πρὸς χειμῶνα ἐγένετο, καὶ οὕτω κατὰ χώραν χειμῶσαι σπάνον τῶν ἀναγκαίων ἠθέοντο, καὶ πολλοὺς πειρούσας ἐξίεναι τῆς Καμπανίας κειώλοντο, τοιοῦτόν τι ἐμπεγνήσαντο. τοὺς ἀρχαλιώτους πάντας, ἵνα μὴ τις αὐτῶν δι- 10 φύγη καὶ τὸ γινόμενον γνωρίσῃ τοῖς Ῥωμαίοις, κατέσφαξε· καὶ τὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ βοῦς ἀθροίσας, δάδας τοῖς αὐτῶν προσέθηκε κέρασι, καὶ πρὸς τὰ κατὰ τοὺς Σαυνίτας ὄρη ὑπὸ νόκτα χωρήσας, τὰς τε δάδας ἀνήψε καὶ τὰς βοῦς ἐκείραξε. οἰστρο- 15 θεῖσαι δ' ἐκείναι διὰ τὸ πῦρ καὶ τὴν ἔλασσαν πολλοὺς τὴν ἑλὴν C ἐπέληρσαν, καὶ τοῦτον ῥαδίαν παρέσχον αὐτῷ τὴν ἐπέρβασι. οἱ γὰρ ἐν τῷ πεδίῳ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ ἐν τοῖς μετεώροις, ἐκείρας πτοηθέντες, οὐκ ἐκώθησαν, καὶ οὕτως ὁ Ἀννίβας διήλθε καὶ ἐς τὴν Σαυνίτιδα ἐκομισθῆ.

Ὁ οὖν Φάβιος μεθ' ἡμέραν τὸ γινόμενον γινὸς κατεδίωξε, 20 καὶ τοὺς τε κατυλελειμμένους ἐν τῇ ὁδῷ ἵνα σφῆς εἰρῆξωσι τραπέμιμος, καὶ τοὺς βοηθήσαντας αὐτοῖς κρατήσας, ἐστρατοπεδίε-

3 δὲ om B. 4 ἐφρόντιζε AC, ἐφρόντισε PW. 5 ἐπονο-
μασθῆναι C, ἐκπονομασθῆναι PW. 11 ἐαυτῶν A. 16 πεδίῳ]
στρατοπεδίῳ C. 19 γινόμενον A. κατεδίωκεν B.

Fontes. Cap. 26. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Vaticana 74—76 p. 193 sq., Paescianum 48.

cumdatos observavit. nam ipsi quidem et ex mari et ex sociis civitati-
bus compeatus abunde suppetebat, illis vero nihil esse nisi ex agrorum
vastatione norat. his de causis moram aequo forebat animo: sed a ci-
vibus non sine querela cunctatus dicebatur.

26. Hannibal autem instante hieme, cum ob compeatus penuriam
eo loco hibernare non posset, et varias rationes Campaniae exundi
frustra tentasset, huiusmodi consilium cepit. captivos omnes convocatos,
ne quis eorum effugaret et quid ageretur Romanis significaret, occidit;
eos bonum, quos in castris habebat, cornibus faces alligavit, nocturne ad
Sanniticos montes profectus, facibus incensis boves exstimulavit; qui
igni et verberibus in rabiem acti, multis in locis silva incensa, facilem
ei transitum praebuerunt. nam Romani qui in campo et qui in collibus
erant, insidias veriti, se non commoverunt. sic Hannibal ad Sannites
parvenit.

Et re Fabius mane cognita abeuntes persequens, iis qui ad hostes
repellendos in via relictis erant fugatis eorumque sociis superatis, non

σατο μὲν οὐ πόρρω τῶν παλιμίων, οὐ μέντοι καὶ ἐς χεῖρας ἐκεί-
 νοις ἦλθεν, ἀλλ' ἀποσιδνασθαι τε αὐτοὺς καὶ προνομεῖν
 D ἐκώλυνε· ὥστε τὸν Ἀννίβαν ἀπορήσαντα τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὴν
 'Ρώμην ὀρηγῆσαι· ὡς δ' οὐκ ἐμάχετο, δι' ἡσυχίας δὲ παρηκολού-
 θει ὁ Φάβιος, αὐτῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Σαύνιον. καὶ ὁ Φάβιος δ
 αὐτῷ ἐφεπόμενος δι' ἀσφαλείας προσήδρευε, προμηθεύμενος
 μήτε τῶν οἰκείων ἀποβαλεῖν τινας, καὶ αὐτὸς μὲν ἐν εὐπορίᾳ
 τῶν ἀναγκαίων τυγχάνων, ἐκείνῳ δὲ τῶν ὀπλων ἐκτὸς οὐδὲν
 προσεῖναι ὄρων, καὶ μηδ' οἴκοθεν προσιοῦσαν ἐπικουρίαν. οἱ
 γὰρ Καρχηδόνοι καὶ ἐν γέλωτι αὐτὸν ἐποιούντο, γράφοντα εὐ¹⁰
 πράττειν καὶ πολλὰ κατορθοῦν, καὶ στρατιώτας παρ' αὐτῶν
 αἰτοῦντα καὶ χρήματα, λέγοντες μὴ συμφωνεῖν τὰς αἰτήσεις ταῖς
 κατορθώσεσι. τοὺς γὰρ νικῶντας προσήκειν καὶ τῷ παρόντι
 P I 415 ἀρκεῖσθαι στρατεύματι, καὶ χρήματα στέλλειν οἴκαθε, ἀλλ' οὐ
 προσαιτεῖν. 15

Ἔως μὲν οὖν ἐνεθήμει ὁ Φάβιος, δεινὸν οὐδὲν τοῖς 'Ρω-
 μαίοις ἐγένετο, ὡς δ' ἐκείνος εἰς τὴν 'Ρώμην ἀπῆρε κατὰ τὴν δη-
 μόσιον, ἔπταισαν. ὁ γὰρ Ροῦφος ὁ ἑπαρχος, φρόνημα κενὸν
 ὑπὸ νεότητος ἔχων καὶ τῶν πολεμικῶν σφαλμάτων ἀπερίοτος ὢν
 καὶ τῇ μελλήσει τοῦ Φαβίου ἀχθόμενος, ἐπεὶ τὴν προστασίαν²⁰
 τῆς στρατιᾶς μόνος ἔσχε, τῶν μὲν ἐντολῶν τοῦ δικτάτορος ὠλι-
 γώρησεν, ὀρηγῆσας δ' εἰς παράταξιν τὸ μὲν πρῶτον νικῶν ἔδεξεν,

5 καὶ ὁ Φάβιος — 15 οὐ προσαιτεῖν Dionis excerptum Vaticanum
 72. 7 τῶν ἀναγκαίων ἐν εὐπορίᾳ AB. 13 προσήκειν Dio-
 nis exc., προσήκει PW. 14 στέλλειν C. 17 ἐς C.

procul a Poenis castra posuit. sed pugna detrectata eos vagari et praedas agere prohibuit. itaque Hannibal ob cibiorum penuriam primum Romanam invadere statuit: ut autem Fabius pugnae copia negata eum pedetentim assectabatur, in Samnium rediit, dictatore nunquam ab eo discedente, atque in id intento, ne quos suorum amitteret, cum ipse comenatu abundaret, ille autem praeter arma nihil haberet neque domo auxilia acciperet. nam Carthaginenses eum deridebant, scribentem se bene rem gerere et prosperis uti successibus, et tamen pecuniam et milites flagitantem: neque enim petitiones cum successibus consentire. victores enim decore, exercitibus quos habeant contentos, pecuniam domum mittere, non emendicare.

Ac dum Fabius apud exercitum fuit, nihil adversi Romanis accidit: eo autem Romam ob publica negotia profecto impegerant. Rufus enim magister equitum, iuvenili audacia exultans bellicus casus non prospiciens et Fabii cunctationem aegro ferens, cum solus imperium adeptus esset, mandatorum dictatoris immemor acie cum hoste congressus principio bene pugnavit, sed tandem succubuit: et internecione de-

εἶτα ἠτιθήθη. κἄν πανσοῦδι διαφθάρῃ, εἰ μὴ τινες Σαννιτῶν κατὰ
 τήν τε τοῖς Ῥωμαίοις ἐπικούροι ἀφικνούμενοι δόξαν τοῖς Καρχη- B
 δονίοις παρέλαχον προσένειμι τὸν Φάβιον. ἀναχωρησάντων οὖν
 διὰ τοῦτο κειρατηκέναι ἐνόμισε, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην τὸ ἔργον W II 77
 5 μεγαλύνων καὶ τὸν δικτάτορα προσδιαβύλλων ἐπίστευεν, ἀνηγρῶν
 καὶ μελλήτην αὐτὸν καλῶν καὶ τὰ τῶν ἐναντιῶν φρονοῦντα.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ νεικηκέναι τὸν Ῥούφον ὄντως ἐνόμισαν,
 καὶ οἷα παρὰ δόξαν φασήσαντες καὶ ἐπήνον αὐτὸν καὶ ἐτίμων.
 καὶ τὸν Φάβιον ἐν ὑποψίᾳ σχόντες διὰ ταῦτα καὶ ὅτι τὰ ἐν Καμ-
 10 πανίᾳ χωρία αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσαν, μικροῦ καὶ τῆς ἀρχῆς ἄν. παρ-
 λυσαν. ἀλλ' ἐκείνον μὲν χρήσιμον νομίζοντες εἶναι οὐκ ἔπαυσαν, C
 τῷ δ' ἰππάρχῳ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν προσένειμιν, ὥστ' ἄμφω ἀπὸ
 τῆς ἰσῆς ἄρχεν. δοξάντων δὲ τούτων ὁ μὲν Φάβιος οὔτε τοῖς
 πολίταις οὔτε τῷ Ῥούφῳ ἔσχεν ἀρχήν, ὁ δὲ Ῥούφος, οὐδὲ πρὶν
 15 ἀρθῶς φρονῶν, τότε μάλιστα ἐπιεφύσητο καὶ κατέχειν ἑαυτὸν οὐκ
 ἠδύνατο, ἀλλ' ἡμέρου ἤξιον παρ' ἡμέραν ἦ καὶ πλείους ἐφεξῆς
 ἐνυλλᾶξ μόνος ἄρχεν. δεικνύς δ' ὁ Φάβιος μὴ τι κακὸν ἐξεργά-
 20 τοις ἐπίσης ἰδίαν ἐκάτερον ἰσχὴν ἔχειν. καὶ παραχρημὶ ὁ Ῥού- D
 φος ἀπεισιτοπεδιεύσατο, ἵνα διὰδηλος ᾗ ὅτι καθ' ἑαυτὸν ἄρχει

5 διαβάλλων A. 6 αὐτῶν A. 9 καὶ τὸν Φάβιον — p. 194
 v. 1 τῷ δικτάτορι Dionis excerptum Peirescianum 48. 12 αὐτοῦ A.
 16 ἐφεξῆς om Dionis exc. 17 ἐργάσεται A: Dionis exc. ἐξεργά-
 σαιτο. 18 γένηται A. 20 ἰσχὴν] τὴν ἰσχὴν A. 21 ἀρχοι
 Dionis exc.

letus esset, nisi forte fortuna Samnitum auxilia ad Romanos accedentia
 Carthaginiensibus adventus Fabii opinionem attulissent. qui cum hac
 de causa recessissent, se victorem esse arbitratus, Romam litteras misit
 quibus et rem gestam exaggerabat et dictatorem ut regnem et cuncta-
 torem et hostium studiosum criminabatur.

Romani vere vicissae Rufum opinati, praeter expectationem recep-
 ptis animis, eo collaudato et honorato Fabium et ob calumniam eam et
 quod hostes eius praedia in Campania non incendissent suspectum ha-
 bentes parum abfuit quin magistratu privarent, sed cum eum usui rei
 publicae esse putarent, id quidem non fecerunt, sed magistro equitum
 eandem potestatem dederunt, ut ambo ex aequo imperarent. his decre-
 tis Fabius neque civibus neque collegae succensuit: Rufus vero, iam
 ante parum prudens, tum magis etiam inflatus temperare sibi non potuit
 quin postularat ut diebus alternis aut etiam pluribus diebus per vices
 solus imperaret. Fabius autem, veritus ne totius exercitus accepto im-
 perio rem male gereret, neutrum concessit, sed divisit exercitum, ut
 more consulum uterque ex aequo privatas vires haberet. Rufus igitur
 statim castra transtulit, ut appareret se snapte auctoritate imperare,

Zonaras Annales II.

ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῷ δικτάτορι. ὁ οὖν Ἄννιβας τοῦτο αἰσθόμενος ἐς μάχην αὐτὸν ὑπηγάγει, ὡς ἐπὶ καταλήψει τοῦ χωρίου προσελθῶν· καὶ περιστοιχισόμενος ἐξ ἐνέδρας εἰς κίνδυνον κατέστησεν ὡς πυνστρατιᾷ ἐξελεῖν, εἰ μὴ ὁ Φάβιος κατὰ νότου αὐτῷ προσπισῶν ἐκώλυσε.

Παθῶν οὖν τοῦτο ὁ Ῥούφος μετεβάλετο, καὶ τὸ στράτευμά τε τὸ περιλοιπὸν ἐς τὸν Φάβιον εὐθὺς ἤγαγε, καὶ τὴν ἀρχὴν παραδέδωκεν, οὐδ' ἀνέμεινε τὸν δῆμον ἀναψηφισασθαι, ἀλλ' P I 416 ἐθειλοντὴς τὴν ἡγεμονίαν, ἣν παρ' αὐτοῦ μόνος ἐκπαρχῶν ἔλαβεν, ἀφῆκε. καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ πάντες ἐπήνεσαν. καὶ ὁ 10 Φάβιος αὐτίκα μηδὲν ἐνδοιάσας πᾶσαν ἰδέξατο, καὶ ὁ δῆμος αὐτὸ ἀπέδεξετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὸς τε ἀσφαλιστάτα προέστη τοῦ στρατεύματος, καὶ μέλλων ἀπαλλαγῆσθαι τῆς ἀρχῆς τοῦς ὑπάτους μετεπέμψατο καὶ τὸ στράτευμα σφίσι παρέδωκε καὶ πάνθ' ὅσα πραχθῆναι ἐχορὴν παρήνευσεν ἀφθονώτατα. κἀκεῖνοι 15 θρουσίως οὐδέεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑποθήκην τοῦ Φαβίου ἅπαντα ἔπραξαν, καίπερ ὁ Γεμίνος καὶ προκατωρθώκει τε. τὸ γὰρ ναυτικὸν τῶν Καρχηδονίων ἰδὼν ὀρμησάν μὲν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, διὰ B δὲ τὴν ἀντιπαρουσκευὴν αὐτῶν μὴ προσμύζαν αὐτῇ, ἐκικλεύσας 20 τὰ τε τῶν Κυρηνίων καὶ τὰ τῶν Σαρδονίων ἐν τῷ παράπλῳ ἔβη-βουάσατο, καὶ ἐς τὴν Λιβύην ἐκβὰς ἐληλάτισε τὴν παραλίαν αὐτῆς. ταῦτα μὲν ἐπραξεν, οὐ μέντοι δι' αὐτὰ ἐπιφρόνητο ὥστε

2 τοῦ om AB. προελθῶν A. 6 Παθῶν οὖν — 11 πᾶσαν ἰδέξατο Dionis excerptum Vaticanum 76. 12 ἀπέδεξετο B. 13 καὶ μέλλων — 17 ἅπαντα ἔπραξαν Dionis excerptum Vaticanum 76. 17 προκατωρθώκει AC, προκατωρθώκει PW. 19 αὐτῇ] αὐτῷ A. 20 alterum τὰ om A. 22 διὰ ταῦτα A. ἐπεφρόνητο B.

non subesse dictatori. quo Hannibal animadverso, eum ad pugnam elicit per speciem eius loci occupandi; et undique per insidias circumventam in discrimen adduxit totius amittendi exercitus, nisi Fabius hostem a tergo adortus obstitisset.

Hac plaga accepta Rufus mutavit animum, et reliquiis exercitus statim ad Fabium adductis imperium una, non expectatis populi suffragiis, ultro ei tradidit, quod solus ex magistris equitum acceperat, quo nomine ab omnibus est laudatus. idque Fabius statim citra ullam dubitationem universoni recepit, approbante populo. deinde milites cautissime duxit, et magistratu abiturus consules tradito exercitu candidissime de omnibus rebus monuit: qui confidenter nihil, sed ex Fabii consiliis omnia administrarunt, quamvis Geminus rem bene gesserat. nam cum classem Carthaginiensium tendere in Italiam, sed ob Romanorum instructionem non appellere vidisset, inter navigandum Corsicam et Sardiniam firmavit, et exarsensu in Africa facta ex ora maritima praedas egit. quae

πρὸς τὸν Ἀννίβαν διακινδυνεύσαι, ἀλλὰ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Φαβίου ἐνέμεινεν. ἔθεν περ καὶ αἱ πόλεις οὐκέθ' ὁμοίως τοῖς Καρχηδονίοις προσετίθεντο. ἐφοβοῦντο γὰρ μὴ ὁ Ἀννίβας τῆς Ἰταλίας ἐκπέσῃ, καὶ κακὸν τι αὐτοῖ ὑπὸ Ῥωμαίων ἄτε προσοικῶν πάθωσι. 5 καὶ οἱ μὲν πλείους τὸ ἀποβησόμενον ἐσκόπουν, ἄλλοι δὲ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους αὐδῆς μετέστησαν. καὶ ἀναθήματά τινες αὐτοῖς C ἔπεμψαν. καὶ τοῦ Ἰέρωνος πολλὰ πεπομφότος, οἶτον καὶ Νίκης ἄγαλμα οἱ Ῥωμαῖοι μόνυ ἔλαβον, καίπερ ἐν ἀρχηματιᾷ ὄντες, ὥστε τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, ἀμιγῆς καὶ καθαρὸν γινόμενον πρὸ- 10 τερον, χαλκῶ προσμίξυι.

LIBER NONUS.

1. Ταῦτα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τότε ἐπράχθη· καὶ τινες δοῦλοι συνωμοσίαν ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ πεποιηκότες προκατελήφθησαν· κατὰ- σκαπὸς τέ τις ἀλοὺς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας ἀπεκόπη καὶ ἀφείθη, ἵνα τοῖς Καρχηδονίοις γένηται τοῦ πάθους αὐτάγγελος. ἐν δὲ τῇ 15 Ἰβηρίᾳ ναυμαχίᾳ πρὸς τῇ τοῦ Ἰβηρος ἐκβολῇ ὁ Σκιπίων ἐνίκησεν· D Ἰσπανίᾳς γὰρ ἀγωνιζομένων τὰ ἰσθία τῶν νεῶν ὑπέτιμετο, ὅπως W II 70 ἀπογνόντες προθυμότερον ἀγωνίσωνται. καὶ τήν τε χεῖραν ἐπέβησε

13 ἀνεκόπη A.

17 ἐπέβησεν A.

Fontes. Cap. 1. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: ecc. Vaticanum 77 p. 195, cf. excerptum Plinudum 54 p. 544.

cum egisset, non tamen elatus fuit, ut temere Hannibalem aggredereetur, sed Fabii mandatis paruit. unde urbes non tam facile ut prius ad Carthaginienses defecerunt, metuentes ne Hannibale Italia pulso a Romanis finitimis male tractarentur. ac plerique futura considerabant, sed pauci ad Romanorum societatem redibant: quidam etiam donaria miserunt, ex multis autem Hieronis muneribus frumentum duntaxat et Victoriae signum acceperant, quanquam adeo pecuniae inopes, ut argentum nummum, prius imperistum et purum, aere admisto adulterarent.

1. Haec tum in Italia acta sunt: ac Romae servilis coniuratio mature oppressa. explorator quidam in urbe deprehensus amputatis manibus dimissus est, ut ipse Carthaginiensibus suae cladis nuntius esset. in Hispania Scipie navali praelio ad Iberi ostia vicit: nam cum pugna principio anceps esset, vela navium rescuit, quo alacrius sui, fuga desperata, dimicarent. nec sgras duntaxat vastavit, sed etiam multa loca

καὶ τείχη συχνὰ χειρώσατο καὶ διὰ τοῦ ἀδελφοῦ Πουπλίου Σκιπίωνος πόλεις τῶν Ἰβήρων προσεκτήσατο. Ἄβελος γάρ τις Ἰβηρ, δοκῶν μὲν τοῖς Καρχηδονίοις πιστός, τὰ τῶν Ῥωμαίων δὲ θραπέων, ἀνέπεισε τὸν φρουροῦντα τοὺς τῶν Ἰβήρων ὁμήρους οἴκαδε αὐτοῖς ἀποπέμψαι, ἢ ἐς εἰνοιαν τάχα ἐπ' αὐτῶν αἱ πόλεις ἢ ὑπαρθῶσι καὶ παραλυβῶν σφᾶς ἕτε καὶ τῆς ἐπινοίας εἰσηγητῆς
 P I 417 γεγονώς, πρὸς τοὺς Σκιπιόνάς τε πρότερον πέμψας καὶ κοινολογησάμενος περὶ ὧν ἤξιον, εἴτα ρυκτὸς ὑπεκκομίστων αὐτοὺς εὐάλω δῆθεν. καὶ οὕτως ἐκείνων τε ἐγκρατεῖς ἐγένοντο οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἀνακομισθέντων οἴκαδε κατεκτήσαντο. 10

Ἐν μὲν οὖν τούτοις ἐτέχον, συμφορᾷ δ' αὖ περιέπεσον ἧς οὔτε πρόσθεν οὐδ' ὕστερον δεινότερα οὐδεμιᾷ. προηγήσαντο δὲ ταύτης καὶ τινα τέρατα καὶ τὰ τῆς Σιβύλλης λόγια, ἧτις πρὸ τοσοῦτων ἐτῶν τὴν συμφορὰν αὐτοῖς ἐμαντεύσατο. θαναμαστὸν δὲ καὶ τὸ τοῦ Μάρκου προμάντευμα· χρησολόγος γάρ τις καὶ 15
 B οὗτος γενόμενος ἐν τῷ Διομηδεῖῳ πεδίῳ πταίσειν αὐτοὺς ἕτε καὶ Τρωῶς τὸ ἀρχαῖον ὄντως ἐφοίβασε. τοῦτο δ' ἐν Ἀπουλίᾳ τῇ Δαυνίων ἐστὶ, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς τοῦ Διομήδους κατοικήσεως, ἦν ἐκεῖ ἀλητεύσους ἐποίησατο, ἔσχηκεν. ἐν γὰρ τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ καὶ αἱ Κάνναι, ἔνθα τότε ἐδυστύχησαν, παρὰ τε τῷ Ἴονῳ κόλπῳ 20 καὶ περὶ τὰς τοῦ Ἀμφιδίου ἐκβολάς, εἰσίν. ἡ δὲ Σίβυλλα φυλάττεσθαι μὲν τὸ χωρίον παρήγγειλεν, οὐ μέντοι καὶ πλείων τι γενήσεσθαι ἔφη οὐδ' εἰ διὰ πάσης αὐτὸ ποιήσαιτο φυλακῆς.

1 καὶ τὰ τείχη A. 7 τε A, τὸ PW. 8 ἔπειτα A. 9 ἐγένοντο A. 11 συμφορᾷ δ' αὖ περιέπεσον] σφοδρᾷ δ' αὖ περιέπεσον συμφορᾷ A. 12 ἐτῶν] χρόνων A. αὐτῆς A. 15 potius Μαρτίου. 18 διομήδου A. 21 περι] παρὰ AB.

monita subegit, et per fratrem P. Scipionem urbes Hispanicas Romano imperio adiecit. Abelus enim quidam Hispanus, cum Carthaginensibus fidus esse crederetur, re vera Romanis favens, persuasit ei qui obsides Hispanorum custodiebat, ut eos domum abire sinneret, quo facilius civitates ad benevolentiam adducerentur. quos cum, ut illius consilii auctor, legatis prius ad Scipionem missis et communicatis iis quae volebat, noctu abduceret, captus est scilicet. Romani iis domum remissis, patrias eorum in deditiōnem acceperunt.

Quae cum feliciter succederent, in eam eisdem inciderunt, qua nec ante nec post graviorem senserunt. eoque prodigiis praesignificata est et Sibyllinis oraculis tot ante aetatibus praedicta. mirabilis fuit et Marci vatis divinitio, qui eos, quippe a prima stirpe Troianos, in campo Diomedaeo eisdem accepturos praedixit. is vero in Apulia Dauniorum est, nomen ab habitatione Diomedis sortitus, cum illic oberaret. in eo enim campo Cannae sunt, ubi caesi fuerant, iuxta sinum Ionium et Aufidii ostia. Sibylla autem monuit ut eum locum caverent, neque tamen quicquam cautione vel diligentissima profecturos adiecit.

Τοιαῦτα μὲν οὖν ἦσαν τα χρησιμοδοτήματα, τὲ δὲ τοῖς
 Ρωμαίοις συμβέβητα οὕτως ἐγένετο. ἤρχον μὲν Παῦλος Αἰμίλιος
 καὶ Τερέντιος Οὐάρων, ἄνδρες οὐχ ὁμοιώτροποι· ὁ μὲν γὰρ ἐ- C
 πατριδῆς ἦν καὶ παιδείᾳ κεκόσμητο καὶ τὸ ἀσφαλὲς προετίμα τοῦ
 β προπετοῦς, Τερέντιος δὲ ἐν τῷ ὁμίλῳ ἐτίθραπτο καὶ ἐν βανασικῇ
 θρασύτητι ἤσκητο καὶ τῶν τε ἐξεφρόνει καὶ τὴν ἡγεμονίαν μόνος
 ἔχειν ἠγεῖτο διὰ τὴν τοῦ συνάρχοντος ἐπιείκειαν. ἦλθον οὖν ἄμφω εἰς
 τὸ στρατόπεδον εὐκαιρότατα· οὔτε γὰρ τροφή ἔτι ἦν τῷ Ἀννίβῳ,
 καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων κενήτο, τὰ τε τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἠλλο-
 10 τριούτο· καὶ εἴ γε καὶ τὸ βραχύτατον ἐπισχῆκισαν, ἀπάνως ἐκρά-
 τησαν ἄν. νῦν δὲ γε τοῦ Τερεντίου τὸ ἀπερίοπτον καὶ τὸ τοῦ
 Παύλου ἐπιεικὲς ἤτησεν αὐτούς. ὁ γὰρ Ἀννίβας ἐπιχειρήσει μὲν
 καὶ παραχρῆμι πρὸς μάχην αὐτοὺς ὑπαγαγέσθαι, καὶ σὺν ὀλίγοις D
 προσπελάσας αὐτῶν τῷ ἐρύματι, ἐπεὶ ἐκδρομὴ ἐγένετο, ἐκὼν ὑπε-
 15 χώρησεν, ὅπως δεδιέναι νομισθεῖς ἐπισπάσαιο μᾶλλον αὐτοὺς εἰς
 παράταξιν· τοῦ δὲ Παύλου τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἐπισχόντος
 τὴν δόλῳξιν ὁ Ἀννίβας προσειποήσατο φοβεῖσθαι, καὶ τῆς νυκτὸς
 ἀνασκευασούμενος ὡς ἀπιῶν σκεῆθι τε συχνὰ κατέλειπεν ἐν τῷ χαρα-
 κώματι καὶ τὰ λοιπὰ ἀμελλέστερον κομίζεσθαι ἐνετείλατο, ἵνα τῶν
 20 Ρωμαίων ἐφ' ἀρπαγὴν αὐτῶν τραπομένων ἐπιθῆται σφίσι. καὶ
 εἰς ἔργον ἄν τὸ βούλευμα ἦγαγεν, εἰ μὴ ὁ Παῦλος καὶ ἄκοντας
 κατεσχῆκει τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν Τερέντιον.

1 χρησιμοδοτήματα AB. 2 ἤρχον μὲν — 12 ἤτησεν αὐτούς Dionis
 excerptam Vaticanum 77. 3 οὐάρων AB. 5 ἐτίθραπτο
 Dionis exc., ἐτίθραπτο PW. 8 ἐτι om C. 10 ἐπισχῆκα-
 σεν A. 14 προσπελάσας B. 18 συχνὰ] χρυσά B.

Ac tanta fuerunt oracula: res autem ita gesta est. legionibus
 praecerant Paulus Aemilius et Terentius Varro, viri dissimilibus ingeniiis.
 nam alter patricius erat doctrina ornatus, tatasque rationes audaciae
 praeponebat: Terentius vero inter plebeios educatus et importunas au-
 daciae assuetus tum aliis de rebus perperam sentiebat, tum se solum
 habere imperium ab collegae moderationem opinabatur. ambo autem
 perquam in tempore in castra venerunt. neque enim commeatum habebat
 Hannibal, et res Hispanicae turbatae erant, et socii ab eo alienabantur.
 quod si perpussillum morati essent, citra laborem vicissent. nunc Ter-
 rentii temeritas et Pauli moderatio causae cladis exstiterunt. nam Han-
 nibal statim eos ad pugnam elicere studens cum paucis munitionem
 aggressus est, factaque excursionis sponte recessit, ut timore simulato
 facilius eos in praelium attraheret, cumque Paulus suos milites ab hoste
 persequendo revocasset, timore simulato, vasis noctu collectis tanquam
 abituros multa in vallo reliquit caeteraque negligentius portari iessit, ut
 Romanos in rapinam intentos aggredereetur. atque id omnino accidisset,
 nisi Paulus milites et Terentium vel invitos cohibuisset.

Ὁ οὖν Ἀννίβας καὶ τοῦτον διαμαρτῶν νυκτὸς πρὸς τὰς
 P I 418 Κάννας ἀφίκετο. καὶ γνοὺς τὸ χωρίον καὶ πρὸς ἐνέδρας καὶ πρὸς
 παράταξιν ἐπιτήθειον, ἰστρατοπεδεύσατο. καὶ προήρροσε πάντα
 τὸν τόπον ἐνόψαμιμον ὄκτα, ἵνα κοινορτὸς ἐν τῇ μάχῃ ἀρῶθῃ·
 τὸν γὰρ ἄνεμον, ὃς ἐν θέρει ἐκίσει περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰώθει εἰς
 γίνεσθαι, κατὰ νότον ἔχειν ἐμηχανήσατο. οἱ δ' ἕπατοι ἔωθεν
 W II 79 κενὸν ἀνδρῶν ἰδόντες αὐτοῦ τὸ χαράκωμα, πρῶτον μὲν ἐπίσχον,
 ἐνεδρεύεσθαι δόξαντες, εἴτε μεθ' ἡμέρας πρὸς τὰς Κάννας ἀφί-
 κοντο. καὶ παρὰ τῷ ποταμῷ ἑκάτερος ἰδίᾳ ἠέλλισατο· οὐκ ὄντες
 γὰρ ὁμοήθει τὴν πρὸς ἀλλήλους συνουσίαν ἐξέκλινον. καὶ ὁ μὲν 10
 Παῦλος ἠσύχαζεν, ὁ δὲ γε Τερέντιος ἤθελε συμβαλεῖν· ἀμβλυ-
 τέρους δὲ τοὺς στρατιώτας ὁρῶν ἀνεκώπτετο. ὁ δὲ Ἀννίβας καὶ
 ἀκογτας αὐτοὺς εἰς μάχην παρακινῶν τῆς τε ὑδρείας εἰργε καὶ
 B ἀποσκεδάνυσθαι σφᾶς ἐκώλυε καὶ τὰ σώματα τῶν φρονομένων
 ἄνω πρὸ τῶν ταφρευμάτων ἐνέβαλλεν, ὅπως σφίσι τὸ ποτὸν δυσ- 15
 χειραίνηται. κἀντεῦθεν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς παράταξιν ὤρη-
 σαν. τοῦτο δὲ προγνοὺς ὁ Ἀννίβας λόχους μὲν ὑπὸ τοὺς ὄχτους
 ἐκάθισε, τὴν δὲ λοιπὴν στρατιὰν συνέταξε, καὶ τινὰς ψευδαντο-
 μολῆσαι διὰν σημήνην ἐκέλευσε, τὰς μὲν ἀσπίδας καὶ τὰ δόρατα
 καὶ τὰ μίξω τῶν ξιφῶν ἀπορρήψαντας, τὰ δ' ἐγχειρίδια φέροντας 20
 κρύφα, ἵνα δεξαμένων αὐτοὺς τῶν ἀντικαθεσθηκότων ὡς ἀόπλους,
 ἐπίθωνται αὐτοῖς ἀπροσοκῆτως.

Οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἰδόντες πρῶτον τοὺς περὶ τὸν Ἀννίβαν

11 ἠσύχαζεν AC, ἠσύχασεν PW.
 φέροντας AB.

12 δ' C.

20 κρύφα

23 τὸν om B.

Hannibal etiam hoc consilio frustratus noctu ad Cannas venit,
 cognitoque loci situ et ad parandas insidias et ad praelium committen-
 dum idoneo, castra ibi posuit; atque omnem eum agrum subarenosum
 aratro prosudit, ut in pugna pulvis tolleretur, id machinatus ut ventum,
 qui ibi sub meridiem flare consuevit, a tergo haberet. consules cum
 mane castra viris vacua vidissent, primum se represserunt, insidias veriti:
 post ad Cannas venerunt, iuxta flumen uterque seorsim castrametatus.
 ob morum enim diversitatem alter alterius consuetudinem declinabat.
 Paulo quiescente Terentius confligere voluit: nec tamen fecit, cum mili-
 tes parum esse alacres vidisset. at Hannibal vel invitato ad pugnam
 eliciens aequationes prohibebat nec palari sinebat, et cadavera caesorum
 supra in profluentem ante vallum eorum proiciebat, ut a potu abhorre-
 rent. his rebus Romani concitati aciem instruxerunt. quo Hannibal
 praecognito, insidiis sub tumulis collocatis et reliquo exercitu ordinato,
 nonnullos signo dato clipeis hastis et ensibus gravioribus abiectis solisque
 pugionibus retentis transfagere iussit, qui ab adversariis pro incernibus
 accepti eos ex improvise aggrederentur.

Romani cum Hannibalis exercitum mane in procinctu stare vide-

παρατεταγμένους ἀπλῶντό τε καὶ παρετάσσοντο. καὶ οἱ σαλ-
 πιγκται ἀμφοτέρους ἰξώτρωναν, καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, καὶ συμπε- C
 σόντες πολυτρόπως ἤγωνίσαντο. καὶ μέχρι τῆς μεσημβρίας
 οὐδέτεροις τὸ κράτος ἀπονεύμητο· ἐπεὶ δὲ τὸ πνεῦμα ἐπῆλθε,
 5 καὶ οἱ ψευδαυτόμολοι δεχθέντες ὡς δπλων γυμνοὶ ὄπισθεν τῶν
 Ῥωμαίων ἐγένοντο, ἵνα μὴ σφίσιν ἐπιτιθῶσι δῆθην οἱ Καρχη-
 δόνιοι, τότε καὶ οἱ λόχοι ἐκατέρωθεν ἐπαρίστησαν, καὶ ὁ Ἄννι-
 βας κατὰ πρόσωπον σὺν τοῖς ἰππεῦσι προσέμιξε, καὶ ὅς τε πολέ-
 μοι τοὺς Ῥωμαίους πανταγόθεν ἐθορύβουν, καὶ ὁ ἄνεμος δ
 10 τε κοριορτὸς ἐς τὰς ὕψεις αὐτῶν βιαίως ἐπίπτων ἐτάραττε καὶ
 τὸ ἄσθμα γινόμενον συνεχὲς ἐκ τοῦ καμιάτου ἀπέφραττεν, ὥστ' D
 ἀπιστερημένοι μὲν τῆς ὄψεως, ἀπιστερημένοι δὲ καὶ φωνῆς, φέρ-
 δην καὶ ἐν οὐδενὶ κόσμῳ ἐφθείροντο. καὶ τοσοῦτον ἔπιασε πλῆθος
 ὥστε τὸν Ἄννιβαν τῶν μὲν ἐκ τοῦ ὄμιλου μηδὲ πειραθῆναι ἐξευρεῖν
 15 ἀριθμὸν, περὶ δὲ τῶν ἰππέων καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἀριθμὸν μὲν
 μὴ γράψαι τοῖς οἰκοὶ Καρχηδονίοις, διὰ δὲ τῶν δακτυλίων ἐνδεί-
 ξασθαι τοῦτον· χολνίξι γὰρ σφᾶς ἀπομετρήσους ἀπέστειλε. μόνοι
 γὰρ οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ ἰππεῖς δακτυλίοις ἐλέγχοντο. σὺνχοὶ δ'
 σὺν ὄμῳ καὶ τότε διεφνον καὶ ὁ Τερέντιος· ὁ γὰρ Παῦλος ἀπέ-
 20 θανεν. ὁ δ' Ἄννιβας οὐκ ἐπεδίωξεν οὐδ' εἰς τὴν Ῥώμην ἤπειλθη. P I 419
 δυναίμενος γὰρ ἤ παντὶ τῷ στρατεύματι ἤ καὶ μέρει τούτου πρὸς
 τὴν Ῥώμην παραντίκτα ὀρμηθεῖν καὶ ταχέως διαπολεμήσαι, οὐκ
 ἐποίησε τοῦτο, καίτοι τοῦ Μασάρου συναινούντος τοῦτο ποιῆσαι.

1 παρετάσσοντο A. 6 ἐπιτεθῶσι AB. 15 περὶ δὲ τῶν
 ἰππέων — 18 δακτυλίοις ἐλέγχοντο alii verbis in exc. Planud. 54.
 Scriptorum veter. novae coll. ab A. Maio editae Vol. 2 p. 544.
 μὲν om AB. 20 ἀπήχθη A. 22 ταχέως om C.

rent, armis captis et ipsi instruebantur. classicis igitur utrinque canen-
 tibus collatisque signis vario et usque meridiam accipiti Marte pugna-
 verunt. ut autem ventus est exortus, et ficticii transfugas pro inermibus
 accepti post Romanos steterunt, ne scilicet a Carthaginiensibus opprime-
 rentur, tunc qui in insidiis erant utrinque consurrexerunt, et Hannibal
 a fronte impetum fecit cum equitibus, et undique ab hostibus Romani
 premebantur, nec minus ventus et pulvis in facies eorum violenter inci-
 dentes eos turbabant, crebrumque ex fatigatione anhelitum impediabant,
 ut et visu et voce privati promiscue nulloque ordine caedorentur, tanta
 igitur multitudo cecidit, ut Hannibal vulgi inire numerum ne tentarit
 quidem, equitum autem et senatorum numerum ad senatum Carthaginien-
 sem non scripserit, sed per modios anelorum demonstrarit. soli enim
 senatores et equites anulis utebantur. multi tamen cum Terentio tam
 quoque evaserunt, sed Paulus occubuit. at Hannibal fugientes non per-
 secutus est, neque Romam properavit. nam cum vel totum exercitum
 vel partem eius e vestigio Romam perducere atque continuo debellare
 potuisset, non tamen fecit, quamvis suadente Maharbale. quare probe

διὰ καὶ αἰτίαν ἔσχεν ὡς νικᾶν μὲν δυνάμενος, χρῆσθαι δὲ ταῖς νίκαις οὐκ ἐπιστάμενος. ἐπεὶ δὲ τότε ἠμίλησαν, οὐκέτι οὐδ' αὐθις ἠπέλθθησαν. διὸ καὶ ὁ Ἀννίβας ὡς ἁμαρτῶν μετεμύλετο, συνεχῶς ἀναβοῶν "ὦ Κάνναι Κάνναι."

2. Οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι παραβραχὺ κινδυνεύσαντες ἀπολέσθαι, ἀντιπεκράτησαν διὰ τοῦ Σκιπίωνος· δεξιὸς μὲν ἦν τοῦ Β Πουπλίου τοῦ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ, καὶ τὸν πατέρα ὅτε ἐτρώθη περιέσωσε, τότε δὲ στρατεύμενος εἰς τὸ Κανύσιον ἔφυγε, καὶ ὕστερον ἐδδοκίμησε. καθ' ἐκόντων γὰρ τῶν συμφυγόντων εἰς τὸ Κανύσιον τὴν ἡγεμονίαν λαβὼν τὰ τε ἐκεῖ κατεστήσατο καὶ τοῖς πλησιάζουσιν φρουρὰς ἐπέμψεν καὶ πάντα καλῶς ἐβούλευσε τε καὶ ἔπραξεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τὴν ἤτταν μὲν ἤκουσαν, οὐ μὴν καὶ ἐπίστευον. πιστεύσαντες δ' ἐπέλθουσι καὶ συνιόντες εἰς τὸ συνέδριον μὴ τι πράσσοντες ἀπηλλάσσοντο. ὅψε δ' οὖν ὁ Φάβιος γνώμην ἔδωκε, κατασκόπους κέμψαι τοὺς ἀγγελοῦντας τὸ γεγονός καὶ τί ὁ Ἀννίβας πράττει, αὐτοὺς δὲ μὴ κλαίειν, σιγῇ δὲ βαδίζειν, ἵν' ἐν καιρῷ τὰ προσήκοντα γένοιτο, δυνάμιν τε συλλέξαι ὅσην ἂν δύναιτο καὶ τοὺς περιεϊκόους ἐπικαλλῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς τὸν Ἀννίβαν ἐν τῇ Ἀπουλίᾳ εἶναι ἔμαθον, καὶ γράμματα παρὰ τοῦ Τερентίου ἔδξαντο ὅτι περιεῖη καὶ ὅσα πράττει, μικρὸν ἀνε-

1 ἰσχυρὸν Α. 2 ἐμίλησαν Α. 7 ποπλίου C. 14 δὲ B.
15 πρῶτοντες ἀπηλλάττοντο B. 8 φέ γούν Α. 20 εἶναι]
ἄντα Α.

Fontes. Cap. 2. Dionis Historias Romanae libri deperditi: excerpta Peiresciana 50 54.

ei datum est quod vincere possit sed uti victoria nesciat. rem sane tum neglectam postea nunquam resarcire potuerunt. et Hannibalem cessantis ita paenituit, ut continenter exclamaret "o Cannae, Cannae."

2. Romani autem, excidio proximi, victoriam per Scipionem recuperarunt P. Scipionis in Hispania bellum gerentis filium, qui patrem vulneratum defenderat. tum vero miles Cannesium fugit, adeptusque gloriam, ab iis qui eodem se receperant imperium ultro delatum accepit, et rebus ibi constitutis praesidia misit finitimis, in rebus et deliberandis et gerendis dexter.

Qui Romae erant eadem audiverunt sed non crediderunt: cum credidissent, luxerunt; et in curia congressi rebus infectis recedebant: donec tandem Fabius dixit, exploratores esse mittendos qui et rem gestam et quid ageret Hannibal nuntiarent, ipsis vero non plorandum esse sed pedetentim procedendum ut ea quae facta essent opus tempestive gererentur, et copias quantae possint maximae conacribendas esse et finitimorum opem implorandam. posthac cum Hannibalem in Apulia esse cognovissent, et a Terentio litteras accepissent de salute et actis eius,

- θάρασσαν. και δικτάτωρ μὲν Μάρκος Ἰούνιος, Ἰππαρχος δὲ Τιβέριος Σεμπρόνιος Γράχχος ἐλέχθησαν. και παραχρῆμα τῶν τε πολιτῶν οὐ τοὺς ἡβῶντας μόνον ἀλλὰ και παρηβηκότας ἤδη κατέλεξαν, και δεσμώτας ἐπ' ἀδεία και δούλους ἐπ' ἐλευθερία D
 6 ληστὰς τὲ τινος προσελάβοντο, και τοὺς συμμαχοὺς προσπαρεκά-
 λουν ἀναμιμνήσκοντες εἰ τί που ἐδηργέτηντο και προσπισχνοῦμενοι
 δώσειν τοῖς μὲν οἶτον τοῖς δὲ ἀργύρια, ὅπερ οὕτω πρόσθεν ἐποίη-
 σαν· και ἐς τὴν Ἑλλάδα πετόμασαν ἢ πέσοντες τινος συμμαχη-
 σαι αὐτοῖς ἢ μισθωσόμενοι.
- 10 Ἀννίβας δὲ συνιστηκῆναι τοὺς Ῥωμαίους και παρασκευά-
 ζεσθαι μαθῶν ἐν ταῖς Κάνναις διέτριβε, τὴν ἐξ ἐπιδρομῆς ἄλλωσιν
 ἀπεργνωκώς· και τῶν αἰχμαλώτων τὸ μὲν συμμαχικὸν ἄνευ λύτρων
 ἀφήκεν, ὡς και πρότερον, τοὺς δὲ Ῥωμαίους ἐτήρει, ἀποδόσθαι P I 420
 ἐλπίζον αὐτούς, ἵν' ἐαυτὸν εὐπορώτερον ἐντεῦθεν ποιήσῃ, τοὺς
 15 δὲ Ῥωμαίους ἀπορωτέρους. ἐπεὶ δὲ μηδεὶς ἐξ αὐτῶν ὑφίκετο
 τοὺς αἰχμαλώτους ζητῶν, ἐκέλευσεν αὐτοῖς πέμψαι τινὰς οἰκάδε
 ἐπὶ λύτρα, προνοήσοντας ἐπαυξῆσειν. ὡς δὲ οὐδ' οὕτω λύσασθαι
 σφᾶς ἠθέλησαν, τοὺς μὲν λόγων τινὸς ἀξιλοῦς ἐς τὴν Καρχηδόνα
 ἀπέστειλε, τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν αἰκισάμενος ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ
 20 μονομαχησαὶ ἠνάγκασε, τοὺς φίλους και τοὺς συγγινεῖς ἀλλήλοις
 συμβαλῶν. οἱ δὲ πεμφθέντες ἐπὶ τὰ λύτρα, ἐπανελθόντες, ἵν'
 εὐδοκήσωσι, φυγόντες δὲ μετὰ τοῦτο, ἄτιμοι ὑπὸ τῶν τιμητῶν
 ἐγένοντο, και ἐαυτοὺς κατεχρήσαντο. B

2 πικρῶνιος C.
 Ἰανιόντες B.

6 προσπισχνοῦμενοι A.
 23 κατεχρήσαντο ABC, διεχρήσαντο PW.

21 ἐμβαλῶν A.

nonnihil receptis animis dictatorem Marcum Iunium, Tiberium Sempronium Gracchum magistrum equitum dixerunt. et e vestigio non iuvenes duntaxat sed etiam effatos senes conscripserunt, et carcere aperto maleficia impunitate, servis libertate promissa, etiam latrones aliquot in militum catalogos rettulerunt. ad haec socios arcessiverunt, beneficiorum quae acceperant admonitos, aliis frumentum aliis argentum polliciti, quod prius facere non soliti erant; et in Graeciam miserant, auxilia vel impetrari vel mercede conducturi.

Hannibal Romanorum conspiratione et apparatu cognito in Cannis se tenuit, desperata repentina urbis expugnatione; et foederatos ut prius etiam gratis dimisit, Romanos vero spe venditionis asservavit, ut ea re suas opes augetet, Romanorum immineret. sed cum nemo veniret qui captivos requireret, eos aliquot domum mittere iussit afferendae pecuniae causa, prius iureiurando adactos, se redituros esse. sed cum eos ne tum quidem redimere vellent, eos qui nominis alicuius erant Carthaginem misit: caeteros partim excruciatos necavit, partim inter sese dimicare coegit, amicis et cognatis inter se commissis. qui vero petendae pecuniae causa missi fuerant, reversi, ut iureiurando satisfecisse viderentur, et post fuga elapsi, a censoribus notati semetipsos peremerunt.

Μαγῶνα δὲ τὸν ἀδελφὸν δ' Ἀννίβας ἀγγελοῦντα τοῖς Καρ-
 χηδονίοις ἐπέμπε τὰ γενόμενα, καὶ χρήματα παρ' αὐτῶν καὶ
 δυνάμεις αἰτήσαστα. καὶ ὁ μὲν ἀπελθὼν τοὺς τε δακτυλίους
 ἤρθησεν καὶ ἐπὶ μείζον ἐξῆρε δὴ τὸ κατόρθωμα, καὶ ἐψηφίσθη
 πάντῃ ὅσα ἤτησάτο (τῷ γὰρ Ἀννωνι τάναντία λέγοντι καὶ κατα-
 λύσασθαι τὸν πόλεμον ἕως καθυπέρτεροι δοκοῦσι συμβουλευόντι
 οὐκ ἐπέσθησαν), οὐ μόντοι τὰ ψηφισθέντα καὶ εἰς ἔργον ἤγαγον,
 ἀλλ' ἠμέλλησαν. Ἀννίβας δ' ἐν τούτῳ εἰς τὴν Καμπανίαν προῦ-
 χώρησε, καὶ πόλισμά τι εἶλε Σαννιτικόν, καὶ ἐπὶ Νέαν ὤρησε
 πόλιν, προπέμψας μετὰ τῆς λείας ὀλίγους τινας. πρὸς οὓς ὡς 10
 C μόνους ὄντας τῶν τῆς πόλεως ἐκδραμόντων ἐπιφάνη αὐτοῖς ἀπρο-
 δόκητος καὶ συχνοὺς ἀπέκτεινε, τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἶλεν. οὗτ' ἐπὶ
 πολὺ ταύτῃ προσήθρευσεν. οἱ γὰρ τὴν Καπύην οἰκοῦντες Καμ-
 πανοὶ οἱ μὲν τῇ Ῥωμαίων φίλια ἐνέμειναν, οἱ δὲ πρὸς τὸν Ἀννίβαν
 ἀπέκλιναν. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς Κάνναις ἐτύχησε, καὶ τινες ἄνδρες 15
 αὐτῶν ἄλόντες ἀφέθρησαν, τὸ μὲν πλῆθος ὤρησε μεταστῆναι
 πρὸς τὸν Ἀννίβαν, οἱ δὲ δυνατοὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον, εἰτ'
 ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος ὀρημῆσαν συνηγμένους ἐν τῷ βουλευτηρίῳ
 D πάντως ἂν κατεχρήσατο, εἰ μὴ τις ἐκ τοῦ πλῆθους τὸ μέγεθος
 συνιδῶν τοῦ κακοῦ κατηγορήσει μὲν τῶν βουλευτῶν ὡς πάντως 20
 φθαρῆναι ἄξιον, ἔφη δὲ πρότερον ἄλλους ἀντ' ἐκείνων ἀνθελείσθαι
 προσήκειν· τὴν γὰρ πόλιν μὴ δύνασθαι, μὴ προβουλευόντων τι-
 νῶν, σώζεσθαι. πισθέντων δὲ τῶν ἐν τῇ Καπύῃ ἐκβάλλων ἕνα

2 γενόμενα AB, γινόμενα PW.
 ἐπέσθησαν AB.

11 ἐφάνη A.

8 ἠμέλλησαν C, ἠμίλησαν PW,
 19 κατεχρήσαντο A.

Hannibal fratre Magone Carthaginem res gestas nuntiatum misso
 et ad pecuniam militesque petendos, cum is exaggerasset omnia, et annulos
 annumerasset, decreverunt omnia quae petierat. Hannoni enim belli de-
 ponendi et dum superiores essent faciendae pacis auctori non ausulta-
 runt. non tamen decreta exsecuti sunt sed neglexerunt. interim Hanni-
 bal in Campaniam processit, et oppido quodam Samnitico capto Neapolim
 contendit, paucis cum praeda praemissis. contra quos oppidani ut solos
 excursionem facta, improviso illius adventu caesi sunt magna ex parte
 urbem tamen non cepit. neque obsidioni illius diu immoratus est. nam
 urbis Capuae incolae Campani cum partim Romanorum amicitiam cole-
 rent, partim Hannibali staderent, postquam is in Cannis victor aliquot
 eorum cives captos dimiserat, multitudo ad eum deficere voluit, optimates
 autem aliquamdiu distulerunt: deinde cum in curia convenissent, impetu
 populi omnes occisi essent, nisi quidam ex plebe, considerata mali magni-
 tudine, senatores ut exitio dignos accusasset, sed prius alios eis surro-
 gandos esse dixisset, quod urbs sine consilio salva esse non posset. cui
 cum Campani obtemperassent, sagulis e curia efficiendis multitudinem

ἕκαστον ἐκ τοῦ συνεδρίου ἠρώτα τὸ πλῆθος ὄντινα αὐτοῦ ἀρθῆαι· W II 81
 ρεῖται· καὶ οὕτω, μὴ δυνηθέντων αὐτῶν ἑτέρους δι' ὀλίγον ἀνθε-
 λίσθαι, πάντας ἐκείνους ὡς ἀναγκαίους ἀφήκε. καὶ καταλλα-
 γέντες ἀλλήλοις ἐπέειπαντο τῷ Ἀννίβᾳ. καὶ ὃς διὰ ταχέων ἀπα-
 5 ναστᾶς ἐκ τῆς Νεαπόλεως ἦλθεν εἰς τὴν Καπύην, καὶ διαλεχθεὶς
 αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ εἶπεν ἐπαγωγῆ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν σφίσι P I 421
 τῆς Ἰταλίας δώσειν ὑπέσχετο, ἴν' ἐν ἐλπίσι γενόμενοι ὡς καὶ ἐαν-
 τοῖς πονήσοντες προθυμώτερον ἀγωνίσωνται.

Μεταστύσης δὲ τῆς Καπύης καὶ ἡ ἄλλη Καμπανία κεκίνητο·
 10 καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἀπόστασιν αὐτῆς μαθόντες ἤχθησαν. ὃ γε
 μὴν Ἀννίβας ἐπὶ Νουκερίνους ἐστράτευσεν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι
 τὴν ἄχρηστον σφῶν ἡλικίαν ἀπορία τροφῶν ἐξέωσαντο· οὗς ὁ
 Ἀννίβας οὐ προσήκατο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν ἀποῦσαι μόνον
 ἀσφάλειαν εἶδωκε· διὸ καὶ οἱ λοιποὶ μεθ' ἐνὸς ἡμετέρου ἐχωρη-
 15 σαι τῷ ἄστειος ὠμολόγησαν. ἐπὶ δ' ἐγκρατῆς αὐτῶν ἐγένετο,
 τοὺς μὲν βουλευτὰς ἐς βαλανεῖα κατακλίσεις ἀπέπνευξε, τοῖς δ' B
 ἄλλοις ἀπελθεῖν ἐπιπῶν ἤπη βούλοντο, πολλοὺς ἐν τῇ ὀδῷ κἀέλ-
 ων ἐφόνευσε. συχνοὶ δ' οὖν αὐτῶν καὶ περιεγέροντο εἰς ἕλας
 προκαταφυγόντες. ἐκ τούτου δὲ οἱ λοιποὶ φοβηθέντες οὐ συνέ-
 20 βαινον ἔτι αὐτῷ, ἀλλ' ἀντίεχον ἕως ἡδύναντο. καὶ οἱ Νωλανοὶ
 βουλευόμενοι προσχωρήσαι αὐτῷ, ἐπεὶ τὸ εἰς ἐκείνους εἶδον πρῆχθῆν,
 ἐπηγάγοντο λάθρα τὸν Μάρκελλον, καὶ τὸν Ἀννίβαν προσβαλόντα

4 ἀπαναστᾶς A et, ut videtur, C: PW ἐπαναστᾶς. 8 πονή-
 σοντες ABC, κοπήσαντες PW. 14 διὸ καὶ οἱ — 20 ἕως ἡδύ-
 ναντο Dionis excerptum Peirescianum 50. 17 ὅποι Dionis exc.
 19 προκαταφυγόντες A.

rogabat quosnam illorum loco crearent; et cum exiguo tempore alios
 sufficere non possent, omnes illos ut necessarios dimiserunt. et inter se
 reconciliati pacem cum Hannibale fecerunt, qui celeriter relicta Neapoli
 Capuam venit, et pro contione post multa alia grata auribus, Italiae
 principatum eis promisit, ut spe erecti se pro semetipsis laborare alacrius
 pugnarent.

Post Capuae defectionem etiam reliqua Campania in motu fuit:
 cuius defectionem Romani aegre ferebant. Hannibal autem Nucerinum
 oppugnavit, qui cum obsiderentur, inutilem aetatem ob cibariorum
 penuriam expulerunt. quos Hannibal non recepit, neque alio quam in
 urbem redeundi potestatem dedit. quamobrem caeteri quoque cum una
 veste se urbe excessuros pepigerunt, at ille urbe potius senatores in
 balneis inclusos suffocavit: reliquos cum discedere quo vellet inuississet,
 multos in itinere interfecit. sed tamen eorum multi in silvas profugi
 evaserunt, ea crudelitate caeteri territi non amplius eius fidei se permi-
 serunt, sed resistebant dum poterant. Nolanique de facienda deditione
 consultantibus, illo facinore viso Marcellum clam recesserunt, Hannibale

τῇ πόλει μετὰ ταῦτα ἀπέωσαντο. ἀποκρουσθεὶς δὲ τῆς Νάλης
 Ἀκερανοὺς εἶλε λιμῶ ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τοῖς Νουκερίνοις συνθήκαις,
 C καὶ τὰ αὐτὰ εἰργάσατο καὶ αὐτούς. εἶτα καὶ ἐπὶ Βασιλέως Ἰστρά-
 τίου, ἐν ᾧ Ῥωμαῖοί τε καὶ συμμάχων ὡσεὶ χίλιοι συγκατέφυγον.
 οἱ τοὺς μὲν ἐπιχωρίους προδοῦναι σφῶς μελετήσασκας ἀπέκτειναν, 5
 καὶ τὸν Ἀντίβην πολλόκις ἀπέωσαντο, καὶ πρὸς λιμὸν γενναίως
 διεκαρτέρησαν· ἐπιλιπούσης δὲ τῆς τροφῆς αὐτούς, ἐπ' ἄσκοῦ
 τινα διὰ τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸν δικτάτορα ἔπεμψαν· ὃ δὲ πύθους
 ἀλεύρων πλήρεις νυκτὸς ἐνέβαλλεν εἰς τὸν ποταμὸν, ἐντεταμένους
 αὐτοῖς παρατηρεῖν ἐν τῷ σκότει τὸ θεῦμα. καὶ χρόνον μὲν τινα 10
 ἐλάνθανεν οὕτως τὰς τροφὰς αὐτοῖς χορηγῶν, ἔπειτα πύθου τινας
 D προσραγέντος ποι καὶ συντριβέντος ἴγνων οἱ Καρχηδόνιοι τὸ γινόμε-
 νον, καὶ ἄλυσαι τὸν ποταμὸν διειλήφασιν. ὡς δὲ τῷ λιμῶ
 καὶ τοῖς τραύμασι συγγοὶ διεφθάρησαν, τὸ ἕτερον μέρος τῆς πό-
 λεως ἐξέλιπον κὰν τῷ λοιπῷ διεκαρτέρουν, τὴν γέφυραν διακό- 15
 ψαντες. εἶτα σπέρμα γογγυλίδος ἀπὸ τοῦ τείχους εἰς τι χωρίον
 ἔξωθεν αὐτοῦ κατέβαλον. ἐποίησαν δὲ τοῦτο ἵνα καταπλήξωσι
 τοὺς πολέμιους ὡς καὶ ἐπὶ πολὺ ἀνταρτίστοντες. ὅθεν δ' Ἀντίβας
 ἄφθονον αὐτούς ἔχειν τὴν τροφήν οἰηθεὶς καὶ ἐπὶ τῇ καχερίᾳ
 θανάσας εἰς ὁμολογίαν προεκάλεσατο, καὶ χρημάτων ἀπέδοτο 20
 σφῶς. ἔλυσαντο γὰρ αὐτούς οἱ ἔξω Ῥωμαῖοι ἀσμένως, ἀλλὰ μὴν
 καὶ ἐτίμησαν.

1 τῇ πόλει μετὰ ταῦτα AB, μετὰ ταῦτα τῇ πόλει PW. 2 Ἀκε-
 ρανούς — 3 καὶ αὐτούς Dionis excerptum Peirascianam 54. Ἀκε-
 ράνους PW. νουκερίνοις C. 3 εἶτα post Βασιλέως B.
 5 μὲν om A. 7 ἐπιλιπούσης A. τῆς om C. 9 νυκτὸς
 post ποταμὸν A. ἐνέβαλεν AC. 11 τὰς add AB.
 14 ἐφθάρησαν C, ἀπίλοντο A. τῆς πόλεως μέρος A. 18 καὶ
 om A. ἀνταρτίστοντες A, ἀνταρτίστοντας PW. 19 τὴν om A.

ab urbis oppugnatione repulso, inde digressus Acerranos fame domant, hisdem quibus Nucerinis condicionibus, eodemque tractavit modo. deinde Basilinas est aggressus, quo Romani eorumque socii circiter mille confugerant; qui civibus proditionem molientibus occisis, Hannibaleque saepe profligato, famem quoque fortiter tolerarunt. cum autem commentus defecisset, quendam in utre ad dictatorem miserunt; qui noctu dolis farina plena in flumen coniecta eos in tenebris observare iussit. hoc modo clam eos ad tempus elinit: sed tandem uno dolio ex allisione confracto Carthaginienses re animadvorsa catenis fluvium munierunt; qui autem fame et vulneribus multi perierunt, altera urbis parte deserta et ponte interrupto, in altera obsidione tolerarunt. postea semen raporum in quendam locum extra murum ablocerunt, ut hostes eos diu habituros crederent unde viverent. qua eadem opinione deceptus Hannibal, eorumque fortitudinem admiratus, eos ad pacionem provocatos pecunia vendidit. quos Romani non modo cupide redemerunt, sed etiam honorarunt.

3. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα γίνετο, καὶ ἐκ Δελφῶν οἱ πεμψθέντες ἀνεκομισθήσαν, λέγοντες τὴν Πυθίαν χεῖροι αὐτοῖς παύσασθαι P I 422 τῆς ῥεθυμίας καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν. ἐντεῦθεν ἀνερωσθήσαν· καὶ κατέλαβον τὸν Ἀντίβαν καὶ οἱ παριστρατοπεδεύσαντο, ὅπως δὲ τὰ πρυττόμενα παρ' αὐτοῦ παρατηρῶσι. καὶ ὁ γε Ἰούσιος ὁ δικτάτωρ τὰ τοῖς Καρχηδονίοις παραγγελλόμενα καὶ τοὺς Ῥωμαίους ποιεῖν ὁμοίως ἐκέλευε. καὶ σῖτα καὶ ὕπνον ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ ἤροῦντο, καὶ τὰς φυλακὰς ὁμοίως ἐπισκόπουον, καὶ τάλλα ἐπίσης ἔπραττον. καταμαθῶν οὖν τοῦτο ὁ Ἀντίβαν χειμέριον ἐτήρησε 10 νόκτα, καὶ τοῖς μὲν τῶν στρατιωτῶν ἐπέσοδον ἄφ' ἐσπέρας ἀνείπε, W II 82 τοῦ δὲ Ἰουνίου τὸ αὐτὸ ποιήσαντος ἐκ διαδοχῆς ἄλλοτε ἄλλους αὐτῷ προσβάλλειν ἐκέλευσεν, ἵν' ἐν σονηχίᾳ πόνῳ ἐκ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τοῦ χειμῶνος εἴησαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνεπαύετο. B ἔπει δ' ἡμέρα ἐπιλάμψκει ἔμειλλε, τὸ στρατεύμα τε δῆθεν ἀνεκα- 15 λίσαιτο καὶ τῶν Ῥωμαίων τὰ ὄπλα ἀποδιμέντων καὶ πρὸς ἀνάπαι- λαν τραπομένων ἐπῆλθεν αὐτοῖς ἄφνω καὶ συγχρούς ἀπέκτεινε καὶ τὸ τάφρονμα ἐκλειψθὲν εἴλε.

Τὰ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ τῇ Σαρδοῖ ἐκινεῖτο, οὐ μόντοι καὶ ἐπιστροφῆς τιнос παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἔτυχον. ὕπαιτοι δὲ ὁ τε 20 Γράχχος ὁ ἴππαρχος καὶ Ποσιτούμιος Ἀλβίνος ἤϊεθσαν. καὶ ὁ μὲν Ἀλβίνος μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν Βουστῶν ἐφθάρη, δι' ὄρους ὑλῶδους πορευόμενος καὶ ἐνεδρευθεὶς· οὐ τὴν κεφαλὴν

6 τὰ om A. 7 ἐκέλευε — 8 ὁμοίως om C. 9 οὖν om C.
 ὁ add A. 12 ἀντὶ om AC. 16 τραπομένων A.

Fontes. Cap. 3. Denis *Historiae Romanae libri deperditii*.

3. Dum haec geruntur, legati Delphis reversi nuntiant, iubere Pythiam ut repudiata ignavia bello sint intenti. ex eo confirmati atque assecuti Hannibalem, iuxta eum castra posuerunt, ut quid ageret observarent. ac Iunius dictator, quae Carthaginienses facere iubebantur, eodem saos et ipse observare atque facere iubebat. itaque et cibum et somnum eodem tempore capiebant, excubias eodem modo visabant, caeteraque ex aequo faciebant. quo Hannibal cognito, tempestuosa nocte captata, parti militum a vespera profectionem denuntiat. Iunio id imitato, per vicis alios atque alios impetum in Romanos facere iussit, ut continenter vigiliis et tempestate fatigarentur: ipse cum reliquis quievit. cum incosceret, exercitum revocato Romanos, qui armis positis ad quietem se conferebant, subito aggressus multos occidit, et vallum ab eis desertum cepit.

Sardinia et Sicilia quamvis in metu essent, a Romanis non curantur. consules creati sunt Gracchus magister equitum et Postumius Albinus, quorum hic cum omni exercitu a Boils caesus est, in transitu silvosi montis insidiis exceptus; cuius capite barbari exornato, auroque

ἀποτιμόντες οἱ βάρβαροι καὶ ἐκκαθάραντες καὶ περιχρυσώσαντες
 C πρὸς τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἀντὶ φιάλης ἐκίχρηστο. γέγονασι δὲ τότε
 τέρατα· βοῦς τε γὰρ Ἴππον ἔτεκε καὶ ἐν θαλάσῃ ἐξέλαμψε πῦρ.
 οἱ δ' ἑπταὶ Γράκχος καὶ Φάβιος στρατοπεδευσάμενοι τὸν τε
 Ἄννιβαν ἐν Καπύῃ ὄντα ἐπιτήρουν ὃ τι πράσσει, καὶ διεπέμποντο ὃ
 ἕκασταχόσει, τοῖς τε συμμάχοις ἐπήμνον, καὶ τοὺς ἀφροστηχότας
 οἰκειοῦσθαι ἐπειρῶντο, τὰ τε τῶν ἀνδισταμένων ἰκάκου. ὃ δ'
 Ἄννιβας ἕως μὲν τῆς τροφῆς ἐνδεῶς ᾗπόρει καὶ διακινδυνεύων,
 σωφρόνως μετὰ τοῦ στρατοῦ διῆγεν, ὡς δὲ τὴν Καπύην ἔλαβον
 καὶ πολλοῖς ἐπιτηδείοις ἐν ἥρατῶνῃ διεχέμασαν, τὴν τε ἰσχὴν τῶν 10
 D σωματίων μὴ πονούμενοι καὶ τὴν φάμην τῆς γνώμης ὑπὸ τῆς εὐ-
 θυμίας ἡλιτυώθησαν, καὶ τὴν πάτριον ἀμείραντες δίαταν μετέ-
 μωδον ἡττώσθαι μαχόμενοι. ἐπεὶ δὲ ὁ πόλεμος ἤδη ἐπέκειτο, ἐς
 ὄρη μετέστη καὶ ἐγύμναζε τὸ στράτευμα. οἱ δ' οὐχ οἴοι τε δι'
 ὀλίγου φρωσθῆναι γέγονασι. βοήθειας δὲ αὐτῷ οἰκοῦθεν ἄλλης τε 15
 καὶ ἐλευράτων ἐλθούσης ἀνεθάρσασι. καὶ ἐπὶ τὴν Νώλαν ὡς
 αἰρήσων αὐτὴν ἢ τὸν γε Μάρκελλον τὴν Σαννίτιδα πορθοῦντα
 ταύτης ἀπάξων ὤρμησεν. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινε, τῆς μὲν πόλεως
 ἀπέστη, τὴν δὲ χώραν ἔκειρε, μέχρις οὗ μύχῃ κατὰ τὸ ἰσχυρὸν
 ἤτηθη, ἐφ' ᾧ καὶ ἤλγησε. πολλοὶ μὲν γὰρ Ἴβηρες, πολλοὶ δὲ 20
 καὶ τῶν Λιβυῶν ἐγκατέλιπον αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους
 P I 423 ἠτόμοβησαν, ὃ οὐπω κρῆν ἔπαθε. καταγνοῦς δ' ἐκ τούτου

2 φιάλης A.	3 τέρας A.	5 ἐτήρουν A.	8 ἠπόρει
ἐνδεῶς C.	11 μὴ πονούμενην καὶ τὴν γνώμην τῆς φάμης ὑπὸ A.		
13 εἰς B.	14 οἱ δ'] οἱ A.	18 ἐπίρας A.	19 ἕκαστος
ἕως οὗ A.	22 κρῆν ABC, κρῆν PW.		

inducto, pro phiala in sacris usi sunt. prodigia tum fuerunt: nam bos equum peperit, et flamma e mari emicuit. consules Gracchus et Fabius, quid Hannibal Capuae ageret observantes, quolibet legatos mittebant, socile opem ferebant, eos qui defecerant reconciliare conabantur, et resistentium agros populabantur. Hannibal vero dum comessu eoque armis parto non abundabat, modeste cum exercitu vivebat: ut vero Capua occupata in magna rerum affluentia otiosi bibernarunt, et vires corporum desidiam et robar animorum deliciis sunt imminuta, mutatoque victu patrio in praeliis vinei didicerant. bello iam iastante in montes transit et milites exercuit: sed cum exiguo tempore firmari non possent, elephantis aliisque militibus domo advectis animum recepit. Nolamque oppugnavit, ut vel urbem caperet vel Marcellum a Samniti vastatione revocaret. cum nihil proficeret, urbe relicta agros vastavit: donec iusto praelio vi superatus, ex Hispanorum et Afrorum crebra ad Romanos defectione (quod ei prius nunquam acciderat) magnum dolorem cepit: et sibi ipsi ac mili-

καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, πᾶσαν τὴν γῆν ἐκλήην ἐξέλιπε καὶ εἰς τὴν Καπύην ἀνεχώρησεν· ἔκτε κἀκεῖθεν μετέστη.

Οἱ δὲ Σκιπίωνες τὸν τε Ἰβηρα ποταμὸν διέβησαν καὶ τὴν χώραν ἐπέβηθον καὶ πόλεις προσήγοντο καὶ τὸν Ἀσδρούβαν διὰ ταῦτα σπουδῆ ἐπελθόντα μάχῃ ἐνίκησαν. οἱ Καρχηδόνιοι δὲ ταῦτα μαθόντες, καὶ νομίσαντες πλείονος τὸν Ἀσδρούβαν ἢ τὸν Ἀννίβαν δεῖσθαι βοηθείας, καὶ φοβηθέντες μὴ καὶ εἰς τὴν Λιβύην οἱ Σκιπίωνες διαβῆναι ἐπιχειρήσωσι, τῷ μὲν Ἀννίβῃ βραχέων δύναμιν ἐπέμψαν, τὴν πλείστην δὲ μετὰ τοῦ Μαγῶνος εἰς τὴν 10 Ἰβηρίαν τάχιστα ἀπεστάλκασι, καλεύσαντες μετὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας Β κατὰστασιν τὸν μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ἐκεῖ φυλακῇ καταμεῖναι, τὸν δὲ Ἀσδρούβαν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν σὺν δυνάμει σταλῆναι. ὁ γνόντες οἱ Σκιπίωνες οὐκ ἐτ' ἐμαχέσαντο, ἵνα μὴ κρατήσας ἴσως ὁ Ἀσδρούβος εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπιχθῆ. ὡς δὲ τὸ τῶν Ῥωμαίων φίλιον 16 ἐλάκουν οἱ Καρχηδόνιοι, Πυύπλιος μὲν ἠμόσει τοῖς προσπισσοῦσιν αὐτῷ τῶν ἐναντιῶν ἐχώρησέ τε καὶ ἐνεκράτησε, Γναίος δὲ τοὺς ἀποχωροῦντας σφῶν ἐκ τῆς μάχης ὑπολαβὼν προσδιέφθειρεν. ἐκ δὲ τῆς συμφορᾶς ταύτης, καὶ ἔτι καὶ πόλεις συχναὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μεθίσταντο καὶ τῶν Λιβύων τινὲς αὐτοῖς προσεχώρη- W II 83 20 σαν, πλεον ἢ διανοεῖτο ὁ Ἀσδρούβος κατέμεινεν. οἱ δὲ Σκιπίωνες C εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐθῆς τοὺς προσχωρήσαντας ἔστειλαν, αὐτοὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ καθίστων, καὶ τοὺς τῶν Ζακυνθίων ὑπήκουος

2 εἰς BC.

4 προσηγόντες A.

7 καὶ alterum om A.

8 ἐπιχειρήσασιν A, ἐπιχειρήσασιν PW.

9 τοῦ add AB.

11 τῶν

δὲ] καὶ τῶν A.

16 ἐνεκράτησε A.

21 τοὺς om B.

tibus diffusus, omni illa provincia relicta Capuam rediit, atque inde etiam post discessit.

At Scipionibus Ibero amne iam superato agros vastantibus et urbes capientibus, etiam Hasdrubale qui ad ea prohibenda festinantem accurrerat acie victo, Carthaginienses maioribus auxiliis Hasdrubali quam Hannibali opus esse rati, et ne Scipiones in Africam traicerent veriti, Hannibali parvis supplementis missis maximam copiarum partem cum Magone quam celerrime in Hispaniam ablegarunt, inbentes ut rebus illic constitutis ipse in praesidiis esset, Hasdrubal autem cum exercitu in Italiam proficisceretur. quo cognito Scipiones pugna abstinuerunt, ne forte victor Hasdrubal in Italiam properaret. cum autem socii Romanorum a Carthaginiensibus vexarentur, Publius cum hostibus congressus vicit: Gnaeus e pugna abeuntes exceptos occidit. ob eam cladem et frequentem urbium defectionem, etiam Afris aliquot ad Romanos trans-euntes, Hasdrubal opinione sua diutius mansit. Scipiones iis qui ad se defecerant statim in Italiam missis rebus Hispanicis constituebant; et Seguntinorum subditis et belli et calamitatis illius auctoribus captis op-

τοὺς καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς συμφορᾶς αἰτίους αὐτοῖς γενομένους ἐλόντες τό τε πόλισμα κατέσκαψαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐπώλησαν καὶ τὴν Ζάκυνθον μετὰ ταῦτο κομισάμενοι τοῖς ἀρχαίοις πολιταῖς ἀπέδωσαν. τοσαύτη τε ἀκριθεία περὶ τὴν λείαν ἐχρήσαντο, ὡς μηδὲν οἴκοι πέμψαι· τοῖς μὲν γὰρ οὐστρατευομένοις ἐπέτρεπον τούτου ποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ἀστραγάλους τοῖς τέκνοις ἐπέμψαν. ἔθεν ἡ γερουσία, παραιτουμένοι τοῦ Γυίου ἐν' ἀπελθῶν οἴκαδε προῖκα
 D τῆ θυγατρὶ ἐρανίσῃ ὠραίῃ οὔσῃ ἀνδρός, ἐψηφίσαντο ἐκ τοῦ δημοσίου προῖκα δοθῆναι αὐτῇ.

4. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ καιρῷ καὶ ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδῶ 10
 ἄντικρυς ἐπολεμώθησαν. καὶ τὰ μὲν ἐν ταύταις δε' ὄλιγον κατέστη, καὶ ὁ Ἀσδρούβας ἐπικουρῶν αὐταῖς ἔβλεψεν, καὶ τὴν νῆσον μικροῦ πάσων ἀνεκτέτατο Μάλλιος Τουρκουάτος, καὶ τότε μὲν τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ ἤνυχουσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἐταράχθη. ὁ δὲ τῆς Μακεδονίας βασιλεὺς Φίλιππος φανερώτατος τῶν Καρχηδονίων 15
 ἐγένετο σπουδαιότερος. τῆς γὰρ Ἑλλάδος προσιπέφθησι θύλων συνθήκας πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἔθετο ὥστε κοινῇ πολεμῆσαι, καὶ τὴν μὲν Ἰταλίαν τοὺς Καρχηδονίους λαβεῖν, τὴν δ' Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἠπειρον μετὰ τῶν νήσων ἐκείνων. ἡ μὲν οὖν ὁμολογία ἐπὶ τού-
 P 1 424 τοῖς ἐγένετο, τοῦ δὲ κήρυκος τοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πεμφθέντος 20
 πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἀλόγτος ἔμαθον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ γινόμενον, καὶ παραχρῆμα στρατηγὸν ἐπ' αὐτὸν Μάρκον Οὐαλλέριον Λαουίνιον

1 αὐτοῖς om A. 5 οὐστρατευομένοις AB, στρατευομένοις PW.
 9 ἀπὲρ A, ἀπὲρ PW. 13 Μάλλιος PW. τουρκουάτος B.
 18 μὲν om A. 20 δὲ post κήρυκος A. τοῦ tertium om B.
 22 ἐπ'] μετ' C. οὐαλλέριον B, Οὐαλλέριον PW. Λαουίνιον]
 Laevinum, ut p. 110 v. 18.

FONTES. Cap. 4. Dionis Historiae Romanae libri deperditii.

pidum evertant, homines vendiderunt, ac Seguntum veteribus civibus reddiderunt. circa manubias tam accurati fuerunt, ut plus militibus quam sibi concedentes, nihil ex iis domum mittereat nisi liberis suis talos. itaque Gnaeo veniam domum eundi petente ut filiae nubili dotam colligeret, senatus dotam puellae ex publico decrevit.

4. Eodem tempore Sardinia et Sicilia plane alienatae, facile sub iugum redactae sunt, Hasdrubale qui opem eis ferebat capto, totaque paene Sicilia per Manium Torquatum subacta. neque tamen insulae res diu tranquillae manserunt. Philippus autem Macedoniae rex apertissime Carthaginiensium amicitiam coluit, nam cum Graeciae imperare cuperet, foedus cum Hannibale percussit, ut communibus opibus bellum gerentes, Carthaginienses Italiam haberent, ipse vero Graeciam Epirum et insulas, hac pactioe Romani cognita (interoperant enim Philippi caduceatorem ad Hannibalem euntem) statim Marcum Valerium Laevinum praetorem

ἴστυλιαν, ὅπως περὶ τοῖς οἴκοι θείσας κατὰ χώραν μείνη. καὶ ἔσχεν οὕτως· προῆλθε μὲν γὰρ μέχρι τῆς Κερκύρας ὁ Φίλιππος ὡς ἐς τὴν Ἰταλίαν πλευσόμενος, μαθὼν δὲ τὸν Λαοίνιον ἐς τὸ Βρεντέσιον ἤδη παρόντα οἴκαδε ἀνέκομίσθη. τοῦ Λαοίνιου δὲ ἄχρι τῆς Κερκύρας πλεύσαντος, εἰς τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους ὤρησε, καὶ ἔβλεν Ἔρρικον, Ἀπολλωνίαν τ' ἐπολιόρκει. ἐπιστρατεύσας δ' αὐτῶν Λαοίνιος καὶ Ἔρρικον ἀνεκτέσαστο καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν ἐρρώσαστο. κἀντεῦθεν ὁ Φίλιππος τὰς ναῦς αἷς Β ἐκέρητο καταπρήσας πειρῆ ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησεν.

- 10 Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπάτους εἵλοντο τὸν Φάβιον καὶ τὸν Μάρκελλον. οἱ τὸν μὲν Ἀνίσβαν τὴν νῦν καλουμένην Καλαβρίαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν περιπορευόμενον τῷ Γράκχῳ τῷ πρὸ αὐτῶν ἄρξαντι ἐπέταξαν· καὶ ὅς ἂν ἄνωγα περὶ Βενεβεντῶν ἀπαντήσαντά οἱ ἐκ Βρεττιῶν ἐτρέψαστο, κἀντεῦθεν προῖων τὸν τε Ἀνίσβαν
15 παραφύλαττε καὶ τὰ τῶν ἀφειστηκῶτων ἐπόρθει, πόλις τε τινὰς ἀνεσώσαστο· αὐτοὶ δὲ οἱ ὑπάτοι πρὸς τὴν Καμπανίαν ἐτρέποντο, ἵνα αὐτὴν χειρωσάμενοι μηδὲν κατόπιν πόλεμον ἐπολιώσωσιν, οὕτω C
τε ἐπὶ τὸν Ἀνίσβαν χωρήσωσιν. εἴτα διαιρεθέντες Φάβιος μὲν τὰ τε ἐκείνων τὰ τε τοῦ Σαννίου κατέτριχε, Μάρκελλος δὲ εἰς
20 τὴν Σικελίαν ἐπεναιώθη καὶ τὰς Συρακοῦσας ἐπολιόρκει, προσχωρήσας μὲν αὐτῷ, εἴτ' ἀποστύσας δόλω τινῶν ἐπὶ ψευδοῦς ἀγγελίης. καὶ δι' ἐλαχίστου ἂν αὐτὰς ἐχειρώσαστο καὶ κατὰ γῆν

3 πλευσόμενος A. 6 εἰς Νόριον PW. 7 νόρικον PW.
9 ἐκέρητο AB, ἐκέρητο PW. 11 νῦν om A. cf. p. 128 v. 15.
καλαβρίας καλουμένην AB. 13 ἄρχον A. 15 παραφύλαττε A.
ἀφειστηκῶτων AC, ἀφειστηκῶτων PW.

contra eum miserunt, ut suo regno timens domi maneret. itaque factum est: nam Corcyram usque progressus, ut in Italiam navigaret, cum Laevinum Brundisium venisse didicisset, domum rediit. Laevius autem Corcyram usque progressus, impetu in socios Romanorum facto Oricum cepit et Apolloniam obsedit. sed Laevinus ductis adversus eum copiis et Oricum recepit et Apolloniam liberavit. unde Philippus navibus, quibus usus fuerat, incensis pedes domum rediit.

Romae consules creati Fabius et Marcellus bellum adversus Hannibalem, Calabriam quae nunc dicitur et finitima loca circummeuntem, Graccho decessori suo manderunt. in Hannone, qui e Bruttis circa Beneventum occurrerat, profligato, ulterius progressus Hannibalem observabat; eorumque qui defecerant agris vastatis urbes nonnullas recepit. ipsi vero consules in Campaniam se converterunt, ut ea subacta nihil a tergo hostile habentes ita domum Hannibalem aggredirentur. postea divisi, Fabius Campaniam et Samnium vastavit, Marcellus in Siciliam profectus Syracusas obsedit. quae cum deditionem facissent, dolo cuiusdam propter falsum nuntium denuo defecerunt. atque iis, terra marique mee-

καὶ κατὰ θάλασσαν ἅμα προσβαλὼν τῷ τέλει, εἰ μὴ ὁ Ἀρχιμήδης μηχαναῖς ἐπὶ πλείστον αὐτοὺς ἐποίησεν ἀντισταίνειν. καὶ λίθους γὰρ καὶ ὀπίστας μηχανήμασιν ἀπαρτῶν καθέλιε τε ἔξαπιναιώς αὐτοὺς καὶ ἀνίστα δι' ὀλίγου. ταῖς δὲ ναοὶ καὶ ταῖς πυργοφόροις
 W II 84 ^D ἑτέρας ἐπιρριπτῶν ἀνέλαξε τε αὐτὰς καὶ μεττωρῶν ἀθρόως ἤφιει, ὥστε ἐμπιπταύσας εἰς τὸ ὕδωρ ὅμιη βαπτίζεσθαι. καὶ τέλος σύμπαν τὸ ναυτικὸν τῶν Ῥωμαίων παραδόξως κατέρησε. κάτοπτρον γὰρ τε πρὸς τὸν ἥλιον ἀνατείνας τὴν τε ἀκτῖνα αὐτοῦ εἰς αὐτὸ εἰσεδέξατο καὶ τὸν ἄερα ἀπ' αὐτῆς τῆ πυκνότητι καὶ τῆ λιπίτητι τοῦ κατόπτρου πυρώσας φλόγα τε μεγάλην ἔξεκαυσε καὶ 10 πᾶσαν αὐτὴν εἰς τὰς ναῦς ὑπὸ τὴν τοῦ πυρὸς ὀδὸν ὀρμούσας ἐπέβαλε καὶ πάσας κατέκαυσε. ἀπογνοὺς οὖν ὁ Μάρκελλος τὴν πόλιν αἰρήσειν διὰ τὸ τοῦ Ἀρχιμήδους εὐμήχανον, λιμῶ αὐτοὺς κατασχῆν ἐκ προσεδρίας διεμελέτησε. καὶ ταύτας μὲν τῷ Πούλχρῳ ἐπέτρησεν, αὐτὸς δ' ἐπὶ τοὺς συναποστάντας σφίσι ἐτρέ- 15
 P I 425 ^P πετο καὶ τοῖς μὲν γνωσιμαχοῦσι συγγνώμην ἔνευε, τοὺς δ' ἀνδισταμένους μετεχειρίζετο χαλεπῶς, καὶ συχνὰς μὲν τῶν πόλεων βίβη, τινὰς δὲ καὶ προδοσίᾳ ἤρει. ἐν τούτοις δ' Ἰμῆλων ἐκ Καρχηδόνας οὖν στρατῷ ἦκε, τὸν Ἀκράγαντᾶ τε κατέσχε καὶ τὴν Ἡράκλειαν, καὶ πρὸς Συρακοῦς ἐλθὼν ἠτήθη τε καὶ ἀντε- 20
 πεκράτησε, καὶ τοῦ Μαρκελλοῦ ἔξυπνῆς αὐτῷ προσπεισόντος αὐ-
 θις ἐνικήθη.

5. Ἐντεῦθεν ὁ Μάρκελλος ταῖς Συρακοῦσαις ἐφῆδρευεν.

4 δὲ] τε C. 9 ὅπ' αὐτῆς A. 14 προσεδρίας A. 16 ἔνευε A. 18 ἀμῆλων A, ἰμῆλων C. 19 οὖν τῷ στρατῷ A.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 5. Dionis Historias Romanae libri deperditi. cf. Tractate Chil. II v. 131 sq.

nia adortus, facillime potitus esset, nisi Archimedis machinae obstitissent, nam et lapides et milites inde suspensos subito et demittebat et paulo momento retraherat. aliis quoque machinis iniectis naves et turres attraherat, et in altum eductas subito demittebat, ut cum impetu in aquas relapsae mergerentur. denique totam Romanorum classem mirabiliter exussit. speculo enim quodam versus solem suspenso radios excepit, aëreque ob densitatem et laevitatem speculi ex iis radiis incenso effecit ut ingens flamma recta in naves illata omnes eas cremaret. Marcellus igitur ob Archimedis ingenium expugnatione desperata, diuturnitate obidionis et fame urbem domare statuit, eaque Pulchro mandata ipse ad defectionis eorum socios se convertit: ac paenitentibus concessa venia, resistentes asperè tractavit: multas urbes vi, quasdam proditione cepit. interim Himilco Carthagine cum exercitu profectus et Agrigento et Heraclea occupatis ad Syracusas progressus et victus est et vicissim victus, et subito Marcelli supervento denuo succubuit.

5. Dehinc Marcellus Syracusis assedit, Hannibale in Calabria

ὁ δ' Ἀννίβας ἐν τῇ Καλαβρίᾳ διέτριβεν. οἱ μὲντοι Ῥωμαῖοι
πολλὰ αὐθις καὶ δυσχερῆ πεπόνθασιν· οἱ τε γὰρ ὕπατοι πρὸς τῇ
Καπῆν ἔπταισαν, καὶ ὁ Γράκχος ἐν τῇ Λευκανίᾳ ἀπώλετο, καὶ
οἱ Ταραντῖνοι καὶ ἄλλαι πόλεις ἀπέστησαν, καὶ ὁ Ἀννίβας κα- B
5 τεπτηγῶς πρότερον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τε ἔμεινε καὶ ἐπὶ τὴν Ῥώμην
ἐστράτευσε, καὶ οἱ Σικελῶνες ἄμφω διώλοντο. ἐπαρθεῖς οὖν ἐπὶ
τούτοις ὁ Ἀννίβας ἐπεχείρησε τῇ Καπῆν βοηθῆσαι. καὶ ἦλθε
μέχρι Βενεβεντοῦ· τὸν δὲ Κλαύδιον εἰς τὴν Λευκανίαν ἐκ τοῦ
Σαννίου διὰ τὸν τοῦ Γράκχου θάνατον ἀπεληλυθέναι πυνθόμενος,
10 καὶ φοβηθεὶς μὴ τινα αὐτῆς σφετερισθῆται, οὐκέτι περαιτέρω προ-
χώρησεν, ἐπ' ἐκείνον δ' ἐστράπετο. τῶν Σικελίωνων δὲ θανόντων
πᾶσιν ἡ Ἰβηρία τετάρακτο, καὶ οἱ μὲν ἐκονοσίως πρὸς τοὺς Καρ-
χυδονίους ἀπέκλινον, οἱ δὲ καὶ ἀναγκαζόμενοι, εἰ καὶ ὕστερον αὐ- C
θις πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπένευσαν.

15 Ὁ δὲ Μάρκελλος ἐπεὶ μηδὲν προσβάλλων ταῖς Συρακοῦσαις
ἐπέριαιε, τοιοῦτόν τι ἐπειρόησεν. ἦν τι τοῖς Συρακοῦσίοις τοῦ
τείχους ἐπίμυχον ὁ Γαλεάγραν ὠνόμαζον, ὃ πρὶν μὲν ἐλάνθανε
τοιοῦτον ὄν, τότε δὲ ἐφωράθη. τηρήσας οὖν τοὺς Συρακοῦσίους
παννυχίδα τῇ Ἀρτέμιδι ἄγοντας πανθημίαι, ἐκέλευσε στρατιώταις
20 τισὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον ὑπερβῆναι τὸ τεῖχος. κάκ τούτου πόλαι
τέ τινες ὑπ' αὐτῶν ἀνεύχθησαν, καὶ εἰσελθόντων καὶ ἐτέρων ἄμα
πάντες ἀπὸ σημείου καὶ οἱ ἕσω καὶ οἱ ἔξω συνεβόησαν καὶ τοῖς

3 ὁ om A.

6 διώλοντο A.

7 τούτω C.

15 Ὁ δὲ

Μάρκελλος — p. 212 v. 12 καὶ κατεκόπη] ex Dione et Diodoro
Tzetzes Chil. II v. 131 sq. 17 γαλεάγραν A. ἐλάνθανον C.

19 πανθημίαι A.

versante. Romani autem denno multas clades acceperunt. nam et con-
sules ad Capuam impeerunt, et Gracchus in Lucania periit, et Taren-
tini atque aliae urbes defecerunt, et Hannibal dudum territus in Italia
mansit et contra Romam est profectus, et ambo Scipiones perierunt. his
rebus elatus Hannibal opem ferre Capuae statuens Beneventum usque
processit. sed cum audisset Claudium ob Gracchi mortem e Samnio in
Lucaniam transiisse, veritus ne qua illic loca alienaret, omisso itinere
contra illum se convertit. Scipionum interitu tota Hispania est turbata:
alii ultro alii vi coacti cum Carthaginensibus se coniunxerunt: qui post
ad Romanorum amicitiam redierunt.

Marcellus cum Syracusas oppugnando nihil proficeret, huiusmodi
rem machinatus est. erat Syracusarum muri pars parum firma, quam Ga-
leagram vocabant: quod cum prius ignoratum esset, tum animadversum
est. toto igitur populo Syracusano nocturnis Dianae sacris operante,
milites aliquot murum illum transcendere iussit. qui cum portas aliquot
aperuissent atque alii quoque intrassent, simul omnes tam qui iatus quam

δόρασι τὰς ἀσπίδας συνέκρουσαν, καὶ οἱ σαλπικῆται προσειπήχθησαν, ὥστε ἀθρόαν τὴν ἐκκληξιν τοῖς Συρακοῦσι τοῖς μὴδ' ἄλλως εὖ ἔχουσιν ὑπὸ βέβης συμβῆναι, καὶ τὴν πόλιν ἀλῶναι, πλην τῆς Ἀκριδιτῆς καὶ τῆς Νήσου καλουμένης. ὁ οὖν Μάρκελλος τὰ τε ἐλευκότα διήρπασε καὶ τοῖς μὴ ἀλοῦσι προσέβαλε, καὶ σὺν πᾶσι μὲν 5 καὶ χρόνῳ, ὅμως δ' οὖν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Συρακοῦσης ἐκράτησεν. ἔγκρατις δὲ τούτων οἱ Ῥωμαῖοι γενόμενοι ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Ἀρχιμήδην ἀπέκτειναν. διάγραμμα γὰρ τι διαγράφων, καὶ ἀκούσας τοὺς πολέμιους ἐφίστασθαι, "πὰρ κεφαλάν" ἔφη "καὶ μὴ παρὰ γραμμῶν." ἐπιστάντος δὲ αὐτῷ πολέμιου βραχὺ τε 10 ἐφρόντισε, καὶ εἰπὼν "ἀπόστηθι ἄνθρωπε ἀπὸ τῆς γραμμῆς" παρώξυνε τε αὐτὸν καὶ κατεκόπη.

Ἄ μὲν οὖν Μάρκελλος τὰς Συρακοῦσας ἐλὼν, καὶ τῆς ἄλλης P I 426
W II 85 Σικελίας τὰ πλείω προσαυγόμενος, καὶ ἐληγεῖτο μεγάλως καὶ ὑπαιτος ἀποδέδεικτο. προεβύλοντο μὲν γὰρ τὸν Τουρκουάτον, ὅς 15 ποτε τὸν υἱὸν ἀπέκτεινεν· ἐπεὶ δ' ἐκείνος ἀπηγγέματο, εἰπὼν ὡς "οὐτ' ἂν ἐγὼ τὰ ὑμέτερα ἁμαρτήματα οὐτ' ἂν ὑμεῖς τὴν ἐμὴν ἀκρίβειαν ἐνέγκοιτε," τὸν Μάρκελλον καὶ Λαουτίνιον τὸν Οὐαλλέριον χειροτόνησαν. (6) ἀπελθόντος δὲ τοῦ Μαρκελλου ἐκ Σικελίας, δύναμιν ἠπείων ἐς αὐτὴν ὁ Ἄννιβας ἀπέστειλε, καὶ ἑτέραν 20 οἱ Καρχηδόνοι ἐπεμψαν· καὶ μάχαις τισὶν ἐνέκησαν καὶ πόλεις

3 ἀκριδιτῆς A. 4 γούν A. 8 γὰρ om A. 9 πὰρ BC,
παρὰ PW. 10 γραμμῶν C. αὐτοῦ C. 15 τουρκουάτον B.

Fontes. Cap. 6. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi: fragmentum libri 15 apud Suidam et alios (Valerianum 16), et excerptum Ursinianum 152.*

qui foris erant ex composito clamorem sustulerunt, hastis clipeos pulsantes, et classica cecinerunt, quibus rebus Syracusanis iam vino gravibus subito exterritis urbs capta est praeter Acradidas et Inulam. Marcellus partes captas diripit, reliquas oppugnat, et quanquam cum labore et tarde, tamen capit, quibus Romani potiti, praeter alios multos etiam Archimedes occiderunt, nam cum figuram quandam delinearet, et hostes adesse audiret, "caput" inquit "petant, lineam non petant," ac militem iam adstantem parum curavit, ab eoque, quod a linea discedere iussisset, irato caesus est.

Marcellus Syracusanis expugnatis et magna Siciliae parte recuperata magnam laudem assecutus est et consul designatus. nam Torquatum illi quidem, filii sui interfectorem, elegerant: sed cum ille recusasset (neque enim se populi mores neque populum ipsius imperium pati posset), Marcellum et Valerium Laevinum consules creaverunt. (6) Marcello ex Sicilia digresso copias equestres in eam misit Hannibal, misere et Carthaginiens-

προσεποιήσαντο· καὶ εἴ γε μὴ Κορνήλιος Δολοβέλλας στρατηγὸς Β ἐπελήλυθε, πᾶσαν τὴν Σικελίαν χειρώσαντο ἄν.

Καὶ ἡ Καπύη δὲ τότε ἐάλω παρὰ Ῥωμαίων, καίτοι τοῦ Ἀννίβου ἐς τὴν Ῥώμην ὀρμήσαντος ἴν' ἀπὸ τῆς Καπύης τοὺς πολιορκούντας αὐτὴν ἀπέβη, καὶ διὰ τῶν Λατίνων ἐλάσαντος καὶ πρὸς τὸν Τίβεριον ἐλθόντος καὶ πορθοῦντος τὰ πρὸ τοῦ ἄστειο. οἱ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφοβήθησαν μὲν, ἐψηφίσαντο δὲ τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων ἐν Καπύῃ μῆναι, τὸν δ' ἕτερον αὐτοῖς ἐπιμῆναι. καὶ Κλαύδιος μὲν ἐν τῇ Καπύῃ κατέμεινεν (ἐτέρωτο γάρ), Πλάκ-
10 κος δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην ἤπειχθη.

Τοῦ δ' Ἀννίβου τὰς τε καταδρομὰς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀν-
τῶν αἰεὶ ποιούμενον καὶ πολλὰ δεινὰ δρωόντος, τὸν μὲν ἕλλον
χρόνον ἠγάπων εἰ τὰ γε ἐντὸς τῶν τειχιῶν περιούσαντο, ἐπι δὲ
καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς στρατοπέδοις ἅμα προσβαλεῖν ἔμελλεν, ἀνεγ-
15 ρήσαντο, τὸ τοῦ λόγου, κύβον, καὶ ἐπεξέδραμον. καὶ ἀκροβολι-
ζομένων ἤδη χειμῶν ἕξ αἰθρίας ἕξαισιος ἐπιγένετο μετὰ πνεύματος
ἀμυγῶν βροσιῶν τε καὶ χαλάξης καὶ ἀστραπῶν, ἄστ' ἄμφω
ἀγλαπητῶς ὡς ἐκ συνθήματος ἀναφυγεῖν ὄθεν ὠρμησαν. ἄρτι τε
τὰ ὄπλα κατετίθεντο, καὶ αἰθρία ἐγένετο. ὁ γοῦν Ἀννίβας, καί-
20 τοι οὐκ ἀδεῖα λογιώμενος παρὰ τὸν τῆς συνόδου καιρὸν συνε-
νεχθῆναι τὰ γεγονότα, ὅμως οὐκ ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ἀλλὰ
καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦτο συμβαλεῖν ἐπεχείρησεν. ὡς δὲ καὶ τότε τὰ

11 ἐν om A.

14 καὶ prius om A.

20 ἀδεῖα A, ἀδεῖα PW.

22 ἐπεχείρησεν A.

καὶ om A.

ses: et praeliis aliquot victores civitates quoque subegerunt; ac ni Cornelius Dolabella praetor supervenisset, totam Siciliam subegissent.

Tum Capua quoque a Romanis capta est, quanquam Hannibale per Latium Romam eunte ut eos ab eius urbis obsidione repelleret, et usquo ad Tiberim progresso et suburbanum agrum vastante. Romani autem, quamvis territi, tamen alterum consulum manere Capuae, alterum urbem defendere iusserunt. ac Claudius Capuae mansit (vulnus enim acceperat), Flaccus Romam properavit.

Caeterum Hannibale excursionibus subinde in oculis civium faciente et multa crudelia facinora edente, alio tempore satis habuerunt ipsam urbem tueri; sed cum eodem tempore et in moenia et in castra impetum facturus esset, alea lacta, ut aiunt, excurrerunt. cum autem iam eminus dimicaret, serenitas in tempestatem ingentem cum turbine maximo, tonitribus, grandine et fulguribus est conversa; ut ambo exercitus velut ex composito capide eo refugorent unde venerant. vix arma posuerant cum serenitas rediit. Hannibal quamvis illa ipsius confictus tempore non sine numine accidisse rebatur, tamen ab obsidione non destitit: sed cum denuo configere instituisset, eademque acciderent, pertinuit, etiam

αὐτὰ συνέβη, κατέδρασε. καὶ προσεκπλαγείς ὅτι ἐν τηλικούτῳ κινδύνῳ ὄντες οὔτε τῆς Καπύης ἀπέστησαν καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν καὶ στρατιώτας καὶ στρατηγὸν πέμψειν ἔμελλον, καὶ ὅτι χρημύτων διεθόντες ἐπώλησαν ἄλλα τε καὶ τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἰστροποπέδευτο δημόσιον ὄν, καὶ ἀπογόνους, ἀπυλέστη, πολλάκις ἀναβοή-5 σαις "ὦ Κάνναι Κάνναι." καὶ οὐδὲ τῇ Καπύῃ ἔτ' ἐπικουρῆσαι ἠθέλησεν.

P I 427

Οἱ δὲ καίπερ ἐν ἀσθενιστάτοις ὄντες, ὅμως ἀπογόνοντες ὡς οὐ τευξόμενοι συγγνώμης παρὰ Ῥωμαίων ἀντιῆχον, καὶ τῷ Ἀννίβῃ ἐπέστειλαν, βοηθήσειν αὐτοῖς ἀξιοῦντες. συλληφθέντες δὲ οἱ τῶν 10 ἐπιστολῶν κομιστοὶ παρὰ τοῦ Φλάκκου (ὃ γὰρ Κλαύδιος ἔφθη τεθνηκῶς ἐκ τοῦ τραύματος) τὰς χεῖρας ἀπειμῆθησαν. οὓς ἰδόντες οἱ Καμπανοὶ δεινῶς κατεπλάγησαν καὶ ὃ τι πράξουσιν ἐβουλεύοντο. λεχθέντων δὲ πολλῶν, Ἰούβιός τις Οὐίτριος ἐν τοῖς πρώτοις αὐτῶν ὦν καὶ τῆς ἀποστάσιως αἰτιώτατος "μία ἡμῖν 15 ἔστιν" ἔφη "καταφυγή καὶ ἐλευθερία ὃ θάνατος. καὶ μοι ἀκολουθήσατε οἴκαδε" ἔχω γάρ τι φάρμακον παρεσκευασμένον." καὶ B ὃ μὲν παραλαβὼν τοὺς αὐτῷ πεισθέντας ἰκουσίως ἀπέθανε σὺν αὐτοῖς, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς πόλεις τοῖς Ῥωμαίοις ἀνέωξαν· ὃ δὲ Φλάκκος τὰ τε ὄπλα αὐτῶν καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀφίλειτο, καὶ 20 τῶν ἀνδρῶν τῶν κορυφαίων τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἔπειψε, μόνων δ' ἀπέσχετο τῶν ἐκ τοῦ ὄμιλου περι-

4 ἰστροποπέδευσατο A. 5 ante πολλάκις B add καὶ. 10 ἀπέ-
στειλαν C. 14 Οὐίβιός τις Οὐίτριος secundum Livium. 15 μία
μὲν ἔστι καταφυγή ἔφη καὶ A. 18 ἐκούσιος AC.

eo obstupefactus quod Romani in tanto discrimine constituti neque Capuam relinquerent et praetorem cum militibus in Hispaniam miserari essent, et quod pecunia egentes praeter alia illud etiam solum publici agri in quo castra habebat vendidissent; desperataque expugnatione recessit, subinde exclamans "o Cannae Cannae." ac ne Capuae quidem opem amplius ferro voluit.

Campani vero quanquam ad summas angustias redacti tamen desperata venia restiterant, auxilio Hannibalis per litteras implorato. sed tabellarii a Flacco comprehensi (nam Claudius ex vulnere iam decesserat) manibus truncati sunt. quo Campani viso perculsi de summa rerum deliberabant. multis verbis factis Inbuis Virius vir princeps, defectionis praecipuus auctor, "unum" inquit "nobis confugium et libertas est, mors. vos me domum sequimini: venenum enim praeparatum habeo." sic abductis iis secum quibus ea sententia placebat, una cum illis ultro periiit: caeteri portas Romanis aperuerunt. quibus Flaccus arma omnia et pecuniam omnem ademuit, et principum virorum alios occidit alios Romanam

λειφθέντων ἐπὶ τῷ καὶ ἄρχοντα αὐτοὺς Ῥωμαίων λαμβάνειν καὶ μήτε βουλὴν ἔχειν μήτε σύνοδον ποιῆσθαι.

Ἵστερον δὲ καὶ ἄλλα τινὰ προσεπῶφλον, κατηγορήσαι τοῦ Φλάκκου τοιμήσαντες. ἐπεχείρησαν δὲ καὶ οἱ Καμπανοὶ τοῦ W II 86
 5 Φλάκκου κατηγορήσαι, καὶ τοῦ Μαρκέλλου οἱ Συρακούσιοι ὑπατεύοντος ἤδη. καὶ ἀπελογήσατο· οὐ γὰρ ἤθελουσι πρῶται τι τῶν C
 τῇ ἀρχῇ προσηκόντων πρὶν ἀπολογηθῆναι. οἱ Συρακούσιοι δὲ καταστάντες εἰς λόγους οἰκονομικώτερον τῇ διαλέξει ἐχρήσαντο, οὐκ εἰς κατηγορίαν τοῦ Μαρκέλλου ἀλλ' εἰς ἰκετίαν τραπέντες
 10 καὶ ἀπολογίαν τοῦ μὴ ἐκόντες ἀποστῆναι Ῥωμαίων, καὶ συγγνώμης τυχεῖν ἀξιούντες. καὶ ταῦτα λέγοντες εἰς τὴν γῆν πεσόντες ἄλοφύροντο. καὶ διαγνώμης γενομένης ἔδοξε τὸν Μάρκελλον μὲν μηδὲν ἀδικεῖν, τοὺς μὲντοι Συρακουσίους φιλανθρωπίας τινὸς ἀξιούς εἶναι, οὐκ ἔξ ὧν ἐποίησαν, ἀλλ' ἔξ ὧν εἶπόν τε καὶ ἰκέτευ-
 15 σαν. τοῦ δὲ Μαρκέλλου παραιτησαμένου τὸ ἀπελθεῖν εἰς Σικελίαν, τὸν Λαουδίνιον ἐπεμψαν. καὶ οἱ μὲν Συρακούσιοι οὕτω συγγνώμης ἔτυχον, οἱ δὲ Καμπανοὶ ὑπ' ἀπαίδευσίαις θρασύτερον τῇ κατηγορίᾳ χρησάμενοι καὶ ἐπιτιμῆθησαν, μηδὲ παρόντος τοῦ Φλάκκου, ἀλλὰ τινὸς τῶν ὑπεστρωτηγηκῶτων αὐτῷ ἀπολογησαμένου.
 20 Ἰαλούσης δὲ τῆς Κυπῆς καὶ τὰλλα τὰ πλείεθ' ἰσχυράματα τοῖς Ῥωμαίοις προσεχωρήκασιν, πλὴν Ἀτελανῶν· οὗτοι γὰρ ἐκλιπόντες

1 Ῥωμαίων A, Ῥωμαίων PW. 4 ἐπεχείρησαν — 5 Συρακούσιοι ex Dionis libro 15: Bachmanni Anecd. gr. I p. 206; Suidas et Etymol. Magn. in ἰδικαιώθησαν (exc. Vales. 16). 12 καὶ δὴ γνώμης B. 13 τινὸς φιλανθρωπίας B. 16 οὕτως τινὸς συγγνώμης A, οὕτω συγγνώμης τινὸς B. 18 μὴ A. παρρόντος B. 20 τὰ om C.

misit, soli turbæ ex plebeis reliquæ iis condicionibus pepercit ut prætori Romano parent, ut nullum senatum, nullum concilium haberent.

Post etiã aliæ multæ impositæ, cum Flaccum accusare ausi essent. nam et Campani hunc accusare instituerunt, et Syracusani Marcellum iam consulem. is se defendit, nec ante eam defensionem quicquam pro auctoritate imperii gerere voluit. verum Syracusani, dicendi potestate data, causam suam artificiose egerunt; omisssaque Marcelli accusatione ad preces conversi, se non ultro defecisse asserentes veniam petiverunt. quæ cum perorassent, in terram prolapsi et lamentati sunt. suffragiis latæ Marcellus crimine solutus est, et decretum Syracusanos clementius tractandos esse, non ob facta eorum sed propter verba et supplicationes. Marcello redire in Siciliam recusante Laevinum miserunt, cum Syracusani hoc modo veniam impetrassent, Campani ex inscitia insolentius in consulem inveci, etiã gravius multati sunt, quamvis absente Flacco et quoddam ex eius legatis causam dicente.

Capta Capua etiã finitimæ civitates Romanis accesserunt, præter Atellanos. hi enim urbe deserta cum uxoribus et liberis Hannibalem

τὴν πόλιν αὐτῶν πανδημῆι πρὸς τὸν Ἀντίβαν ἐχώρησαν. καὶ ἡ ἄλλη δὲ Ἰταλία ἢ τὰ τῶν Καρχηδονίων φρονοῦσα ἠλλοιοῦτο, καὶ περιόντες οἱ ἕνατοι προσεποιούντο αὐτήν. Ταραντίνοι δὲ φανερώως μὲν οὐδέπω τὰ τῶν Ῥωμαίων ἤροῦντο, λάθρα δὲ τοῖς Καρχηδονίοις ἤχθοντο.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ διεκηρυκείσαντο τῷ Ἀντίβῳ ἀνταπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων ποιήσασθαι. οὐ κατηλλάξαντο δὲ αὐτούς, ἐπεὶ οὐκ ἔδξαντο τὸν Καρθάωνα τοῦ τείχους ἐντός, ὡς πολέμιον· οὐδ' ἐς λόγους γὰρ αὐτοῖς ἔλθειν ἠθέλησεν, εὐθὺς δὲ ὠργισμένος ἀνίσταται.

Τότε μέντοι καὶ ὁ Λαοίνιος τοὺς Αἰτωλοὺς συμμαχοῦντας Φιλίππῳ προσπαιρίσαστο, καὶ τὸν Φιλίππον μέχρι Κερκύρας προχωρήσαντα αὐθις ἐξαφόβησεν, ὥστε καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν τάχει ἐπανελθεῖν.

7. Οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ Γάϊον Κλαύδιον Νέρωνα εἰς τὴν 15 Ἰβηρίαν μετὰ στρατιωτῶν ἐπεμψαν. καὶ δεσ παρεκομισθῆ τῷ Β ναυτικῷ μέχρι τοῦ Ἰβήρος, ἔνθα καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα εὐρηκῶς ἐπῆλθε τῷ Ἀσδρούβῳ πρὶν γνωσθῆναι ὅτι πάριστι. καὶ περιστοιχισάμενος αὐτὸν ἠπατήθη. ἰδὼν γὰρ ὁ Ἀσδρούβας ὡς ἀπειληται, προεκηρυκείσαστο πρὸς τὸν Νέρωνα ὥστε τὴν Ἰβη- 20 ρίαν πᾶσαν ἀφεθεῖς ἐκλιπεῖν. ὡς δ' ἐκείνος ἀσμένως τοὺς λόγους ἔδξαστο, ἀναβαλλόμενος ἵνα τὰς συνθήκας τῇ ὑστεραίᾳ ποιήσεται,

ὡς τοὺς καρχηδονίους Α. 6 οἱ δ' ἐν τῇ — 10 ἀνίσταται Dionis excerptum Ursin. 152. 16 μετὰ ΑΒ, μετὰ τῶν ΡW. 21 ἀσμένως τοὺς λόγους ΑΒ, τοὺς λόγους ἀσμένως ΡW. 22 ποιήσεται Α.

Fontes. Cap. 7. *Dionis Historiae Romanae libri deperditii: excerptum Peireacianum* 56.

adierunt. etiam reliquae Italiae partes Carthaginiensium studiosse mutabant animos, et a consulibus passim circumsuntibus recipiebantur. Tarentini autem nondum aperte cum Romanis faciebant, sed clam Carthaginiensibus succensebant.

Romani petitam ab Hannibale captivorum permutationem non impetrarunt, ob Carthalonem, ut hostem, intra moenia non receptum. quamobrem is iratus colloquio detrectato statim recessit.

Hoc tempore Laevius Actolos Philippi socios sibi conciliavit, et Philippum usque ad Corcyram progressum ita terruit ut trepidus in Macedonia se reciperet.

7. C. Claudius Nero cum militibus in Hispaniam missus est et classe usque ad Iberum vectus. ubi caeteris etiam legionibus inventis Hasdrubalem, priusquam eum adessee nosset, oppressum circumvenit, sed deceptus est: videns enim Hasdrubal se irretitum esse, caduceatoribus ad Neronem missis se ea condicione dimitti petiit ut tota Hispania excederet. quam cum ille cupide accepisset, pactiones procrastinando alios

ὑπεξέπεμψε τῆς νυκτὸς ἄλλους ἄλλη τῶν ὁρῶν. διεξελθόντων δ' ἐκείνων, ἄτε μὴ φύλακῆς οὐσης παρὰ τῶν Ῥωμαίων διὰ τὰς τῶν σπονδῶν ἐλπίδας, ἦλθε μὲν τῇ ἐπιούσῃ ἐς λόγους τῷ Νέρωνι, κατέτριψε δὲ πᾶσαν αὐτὴν πρὶν τι ἐπικυρωθῆναι. καὶ ἄλλους δ' αὖθις τῆς νυκτὸς ὁμοίως ἀπέπεμψε. τοῦτο δὲ καὶ ἐν ἄλλαις τισὶν C ἡμέραις ὁμοίως πεποιήκειν, ἀμφισβητῶν τινα ἐν τῇ συμβάσει. προελθόντων δὲ τῶν πεζῶν ἀπάντων, τέλος καὶ αὐτὸς οὖν τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ἑλέφασιν ὑπέχειχώρησε. καὶ διασωθεῖς φοβηρὸς αὖθις τῷ Νέρωνι ἐγένετο.

10 Μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῦ Νέρωνος μὲν κατέγων, ἄλλω δὲ τινι τὴν ἡγεμονίαν ἐψηφίσαντο ἐγχειρίσαι. ἀπορούντων οὖν τίνα ἂν ἀποστείλωσιν (οὐ γὰρ τοῦ τυχόντος ἀνδρὸς ἰδεῖτο τὰ πράγματα, καὶ πολλοὶ διὰ τὸ τῶν Σκιπίωνων πείθος ἐξίσταντο) ὁ Σκιπίων ἐκείνος ὁ Πούπλιος ὁ τὸν πατέρα

15 τρωθέντα σώσας ἑαυτὸν ἐθελοντῆς εἰς τὴν στρατείαν ἐπέδωκεν. D

ἦν δὲ καὶ ἀρετῇ κρᾶτιστος καὶ παιδείᾳ λογιμώτατος. καὶ παρα- W II 87
χρημα μὲν ἤρθετ'· μεταμέλον δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον διὰ τε τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ (τέταρτον γὰρ καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ζωῆς ἦγε) καὶ ὅτι καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ διὰ τὸν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ θεοῦ ὄλεθρον
20 ἐπέλθει, ἦλθεν αὖθις εἰς τὸ κοινὸν καὶ ἰδημηγόρησε, καὶ οἷς εἶπε κατωιδέσας τοὺς τῆς βουλῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν οὐκ ἀφῆρέθη, Μάρκος δὲ Ἰούνιος ἀνὴρ γηραιὸς προσπέμφθη αὐτῷ.

4 ἄλλους αὖθις AB, αὖθις ἄλλους PW. 8 ὑπεχώρησε A.
9 ἐγένετο A. 12 ἂν om B. 13 διὰ AB, διὰ τοῦτο C,
τοῦτο διὰ PW. 14 ὁ Σκιπίων — 16 λογιμώτατος Dionis ex-
cerptum Peirescianum 56. 17 μεταμέλον ABC.

in alios montes dimisit. qui cum evasisset, Romanis spe pacis excubias non habentibus, postridie ad Neronem in colloquium venit: sed totum diem consumpsit priusquam quicquam confirmaretur. itidemque noctu alios dimisit. et sic aliis quoque diebus fecit, subinde aliquid in pactis cavillando. denique et ipse cum equitatu et elephantis se subdidit. et cum evasisset, Neroni denno formidabilis exstitit.

Quo Romae cognito successor Neroni datus est. cum autem dubitaretur quis eius loco mittendus esset (neque enim res quemlibet postulabat, et multi clade Scipionum deterrebantur), P. Scipio is qui patrem vulneratum conservavit ultro se ad illam expeditionem obtulit, juvenis virtute praestantissimus et optime institutus. statimque est electus: sed cum non multo post eius iudicii populum paenitisset, tum ob aetatem (annum enim quartum et vigesimum agebat) tum propter domum eius patris et patris interita funestam, denno in publicum progressus pro contentis patribus conscriptis ita satisfecit ut imperium ei non adimerent, sed M. Iuniam virum senem collegam adiungerent.

Τοῖς Ῥωμαίοις δὲ μετὰ ταῦτα τὰ πράγματα οὐκ ἀταλαι-
 πώρως ἐχώρησεν εἰς τὸ βέλτιον. ὁ γὰρ Μάρκελλος, ἰπειδὴ
 κατηγορηθεὶς ἀπελύθη, ὤρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν, καὶ τὰ μὲν
 P I 429 πλείστα δι' ἀσφαλείας ἐποιεῖτο, δεδιὼς πρὸς ἀπονενοημένους
 διακινδυνεύσαι· εἰ δέ ποτε ἠναγκάσθη προσμῖξαι, κρείττων ἐκ 5
 φρονήσεως εὐταλμῆ κεκραμένης ἐγένετο. ὁ οὖν Ἀννίβας διὰ τε
 ταῦτα, καὶ ὅτι αἱ πόλεις αἱ συμμαχοῦσαι αὐτῷ αἱ μὲν ἐγκατα-
 λειλόπισαν αὐτὸν αἱ δὲ διενουῶντο, καὶ δι' ἕτερά ττα, κακῶσαι
 τὰ χωρία ἃ μὴ κατέχειν οἶος ἦν ἐπεχείρησε. καὶ πολλοῖς ἐλυμή-
 νατο, καὶ πλείους διὰ τοῦτο ἀφίσταντο. 10

Περὶ δὲ Σαλπῆαν πόλιν τοιόνδε τι συνέπεσε. δύο ἄνδρες
 τὰ πράγματα αὐτῶν εἶχον, διάφοροί τε ἀλλήλοις ἦσαν. καὶ
 Ἀλίνιος μὲν τὰ τῶν Καρχηδονίων ἐφρόνει, Πλαύτιος δὲ τὰ τῶν
 B Ῥωμαίων, ὃς καὶ διεiléχθη τῷ Ἀλίνῳ περὶ προδοσίας τῆς εἰς
 Ῥωμαίους. μνήσαντός τε εὐθὺς ἐκείνου τῷ Ἀννίβᾳ ταῦτα, ἐς 15
 δίκην ὑπήχθη ὁ Πλαύτιος. βουλευομένου δὲ τοῦ Ἀννίβου μετὰ
 τῶν συνέδρων ὅπως αὐτὸν κολάσει, ἐτόλμησεν ἐπ' ὄψει αὐτοῦ
 τῷ Ἀλίνῳ πέλᾳς που ὄντι περὶ προδοσίας αὐθις εἰπεῖν. ἀναβοή-
 σαντος δ' ἐκείνου "ἴδε ἴδε, καὶ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ τούτου λαλεῖ,"
 οὐκ ἐπίστευσε ὁ Ἀννίβας διὰ τὸ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ὡς συκοφαν- 20

2 ἐχώρησαν A. 3 ἐλυμήθη A. 5 διακινδυνεύσαι AC, ἀπο-
 κινδυνεύσαι PW. 6 ἐγένετο A. 7 ἐγκαταλειλόπισαν A.
 10 ἀφίσταντο A, ἀφίσταντο B. 11 σαλπῆαν BC, σαλπῆαν A,
 Σαλαπίαν PW: pag. 224 v. 1 et 4 libri omnes σαλπῆα et σαλπῆνοι vel
 σαλπῆνοι, ut Appiani de bellis civilibus I 52. τοῖον δὲ AB,
 τοιοῦτον δὲ PW. 13 Ἀλίνιος et Πλαύτιος] Δάσιος et Βλάτιος
 apud Appianum et Livium. 15 φῶμῃ A. 17 κολάσει A.

Post haec res Romana non citra aerumnas in melius mutari co-
 pit. Marcellus enim cum absolutus esset, Hannibalem aggressus plera-
 que cante administravit, cum desperatis hominibus certare veritus, sed
 si quando configere necesse erat, prudentia magnanimitate temperata
 superior evaderebat. Hannibal autem tum ea de causa, tum quod ab
 aliis sociis civitatibus desertus ab aliis deserendus erat, tum propter
 alia quaedam, ea loca quae tueri nequibat vastare instituit: cumque
 multos vexasset, a pluribus deserebatur.

In urbe autem Salapia tale quiddam accidit. duo viri summae
 ibi praecerant inter se dissentientes. nam Alinius Carthaginensibus,
 Plautius Romanis studebat, et cum Alinio de urbe Romanis tradenda
 collocutus erat. quod cum ille statim ad Hannibalem detulisset, in ius
 adductus est Plautius. Hannibalem autem cum iis qui in consilio aderant
 de eius supplicio deliberante, ausus est in conspectu Poeni cum Alinio
 denuo de eadem re agere. illo vero exclamante "ecce ecce, nunc etiam
 de prodicione mecum agit," propter rei absurditatem Hannibal non cre-

τούμενον αὐτὸν ἀπέλυον. ἀφεθέντος δὲ ὠμονήσαν ἄμφω, καὶ στρατιωτικῆς παρὰ τοῦ Μαρκέλλου ἐπαγαγόμενοι τὴν τε φρουρὰν τῶν Καρχηδονίων κατέκοψαν καὶ τὴν πόλιν τοῖς Ῥωμαίοις C παρίδωσαν.

5 Καὶ οὕτω μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔσχον τοῖς Καρχηδονίοις τὰ πράγματα· καὶ οὐδ' ἡ Σικελία ἦν εὐνοοῦσα αὐτοῖς, ἀλλὰ τῷ ὑπάτῳ τῷ Λαουονίῳ προσεχώρουν. ἤγειτο μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ Καρχηδονίων Ἄνων, συνειστρατεύετο δὲ αὐτῷ καὶ Μου-
 10 ἔργα ἀρετῆς ἐπεδείκνυτο, ἐς Σικελίαν ἐπιμύθη. ὥς οὖν κἀκεῖ λαμπρῶς ἰππάρχει, φθόνον καὶ πρὸς τοῦ Ἄνωνος ὄφλε, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἰππαρχίας ἐπαύθη. περιαλγῆς γοῦν διὰ ταῦτα γενόμενος πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέκλινε. καὶ πρῶτον μὲν προ-
 15 σαιτο, ὥστε πᾶσαν αὐδὴς τὴν Σικελίαν ὑπ' αὐτοὺς ἄνευ μεγάλου πόνου γενέσθαι.

8. Ὁ δὲ Φάβιος καὶ ὁ Φλάκκος ἄλλας τε πόλεις πολλὰς καὶ τὸν Τάραντα, τοῦ Ἄννιβου κατέχοντος αὐτὸν, ἐχειρώσαντο. κλειεύσαντες γὰρ τισὶ τὴν Βρεττίαν κατατρέχειν, ἔν' ὃ Ἄννιβας
 20 εἰς ἐπικουρίαν αὐτῆς ἀπάρη ἐκ Τάραντος, ἐπεὶ τοῦτο ἐγένετο, Φλάκκος μὲν ἐκείνον ἐπειτῆρει, Φάβιος δὲ ἐν ταύτῳ νυκτὸς τῷ

7 τῇ om B. 10 ἐπεδείκνυτο C. οὖν om A. 17 ὁ alterum om A.

FOUNTES. Cap. 8. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Peiresciana 58 59.

didit, eumque ut calumnia petitum absolvit. absoluto eo ambo consenserunt et accessit a Marcello militibus Punicoque praesidio caeso Romanis urbem tradiderunt.

Hoc Italicarum rerum statu Siculi nihil plus faventes Carthaginensibus ad Laevinum consulem se conferebant. Carthaginensibus qui in Sicilia erant Hanno praeserat, sub eoque Martinas militabat. qui cum pridem Hannibali familiaris ob magna virtutis opera edita invidiam suscepisset, in Siciliam fuerat ablegatus. sed ne ibi quidem magister equitum rebus praedare gestis Hannonis invidia evitata magistratu abire coactus est. quibus iniuriis exacerbatus ad Romanos se contulit; ac primum adiumento fuit ut eis Agrigentum proderetur, deinde in aliis quoque rebus navavit operam ut totam Siciliam absque magno labore recuperarent.

8. At Fabius et Flaccus cum alias urbes tum Tarentum, tenentem Hannibale, subegerunt. nam cum Bruttios incurfare quosdam insidiasent, eaque de causa Hannibal relicta urbe illis suppetias iret, Flaccus illum observat: Fabius interim noctu impetu terra marique facto,

Τάραντι ταῖς τε ναυσὶν ἕμα καὶ τῷ πεζῷ προσβαλὼν, τῇ
 P I 430 τε προσβολῇ καὶ προδοσίᾳ εἴλε τὴν πόλιν. ὁ οὖν Ἀννίβης διὰ τὴν
 ἀπάτην ἀχθόμενος ἀντεπιβουλεύσαι τῷ Φαβίῳ ἐπούδασι. καὶ
 ἐπιστολὴν αὐτῷ ἐκ Μεταποντίου ὡς παρὰ τῶν ἐπιχωρίων ἐπὶ
 προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἔπεμψεν, ἐλπίσας ἀπερισκέπτως αὐτὸν
 προσίοντα ἐνεδρεύσειν. καὶ δεῦρ ἐπέτοπησε τὸ πραττόμενον, καὶ
 W II 88 παραβαλὼν τὰ γράμματα ταῖς ἐπιστολαῖς ἕς τοῖς Ταραντίνους
 ποτὲ ἐγεγράφηι, κατεφώρασεν ἐκ τῆς αὐτῶν ὁμοιότητος τὸ ἐπι-
 βούλευμα.

Σκιπίων δὲ τὸν ἄλλον χρόνον, εἰ καὶ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ 10
 καὶ τῷ θεῷ ἐγλίχετο καὶ τῆς τοῦ πολέμου δόξης ὠρέγετο, ἀλλ'
 οὐκ ἠπέλεγτο, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων. ἐπεὶ δ' ἦσθετο
 B αὐτοὺς χειμάζοντας πόρρω ποι, ἐκείνους μὲν εἶα, ἐς δὲ τὴν
 Καρχηδόνα τὴν ταύτη ὠρμησεν· οὐ μέντοι τις τὸ παρᾶπαν τὴν
 ὁρμὴν αὐτοῦ ἔγνωκε πρὶν πρὸς αὐτῇ τῇ Καρχηδόνι γενέσθαι· 15
 καὶ ἔλαβε οὖν πόνω τὴν πόλιν.

Ἀλούσης δὲ τῆς Καρχηδόνας στάσις μεγίστη μικροῦ τῶν
 στρατιωτῶν ἐγένετο ἄν. τοῦ γὰρ Σκιπίωνος στέφανον ὑποσχο-
 μένου δώσειν τῷ πρώτῳ τοῦ τέλους ἐπιβάντι, δύο ἄνδρες, ὁ
 μὲν Ῥωμαῖος ὁ δ' ἐκ τῶν συμμαχῶν, περὶ αὐτοῦ ἠμφισβήτησαν. 20
 διαφορομένων δ' ἐκείνων καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος ἐθορυβήθη, καὶ
 C ἐπὶ πλείστον ἐταράχθησαν, ὥστε καὶ δεῖνόν τι δοῦσαι, εἰ μὴ ὁ

1 τε om A. τῇ τε προσβολῇ om C. 2 τε om A. προ-
 δοσίᾳ AC, τῇ προδοσίᾳ PW. 4 μεταπόντου A. 8 κατε-
 φώρασε καὶ τῆς A. 11 ὠρέγετο AC, δόξετο PW. 14 τὴν
 ταύτην] ταύτην A. 17 ἀλούσης δὲ — p. 221 v. 11 λοιπὸς
 ἀνηρτήσατο Dionis excerptum Peirescianum 58. 19 ἐπιδοῦσαι A.

partim vi partim prodicione Tarentum cepit. quem dolum aegre ferens Hannibal pari dolo Fabium ulcisci statuit, eique litteras Metapontinorum civium nomine scribit de prodenda civitate, eam temere accedentem in insidias delapsurum esse ratus. verum ille suspicatus quid rei esset, litteris his cum illis comparatis quas aliquando Tarentinis scripserat, insidias ex earum similitudine deprehendit.

Enimvero Scipio, quamvis et patris et patrii caedem ulcisci cupiens et belli gloriam expetens, non tamen properavit, ob hostium multitudinem; sed cum eos longe in hibernis abesse cognovisset, omissis eis tanta celeritate et circumspectione Novam Carthaginem contendit, ut eius adventus non prius resciretur quam adesset; urbemque non sine labore cepit.

Ea expugnata parum aberat quin maxima inter milites orta esset seditio. nam cum Scipio ei qui primus murum conscendisset coronam esset pollicitus, accidit ut duo viri, alter Romanus alter ex sociis, eam sibi laudem vindicarent: quorum ex contentione ingens reliquae multitudinis tumultus exarsit. et haud dubie gravius aliquid accidisset, ni Sci-

Σκιπῶν καὶ ἄμφω ἰσπεφάνωσι, καὶ συχρὰ μὲν τοῖς στρατιώταις δίδωκε συχρὰ δὲ καὶ τοῖς δημοσίοις προσένειμε, καὶ τοὺς ἐκεῖ κατεχομένους ἡμέρους προῖκα πάντας τοῖς οἰκείοις ἀπέδωκεν. ὅθεν πολλοὶ μὲν δῆμοι πολλοὶ δὲ καὶ δυνάσται αὐτῷ προσεχώρησαν, καὶ τὸ τῶν Κελτιβήρων ἔθνος πρὸς τοῖς λοιποῖς. παρθένον γὰρ ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις λαβῶν κάλλιε ἐπιφανῆ, ἐνομίσθη μὲν ἔσεσθαι αὐτῆς ἐν ἔρωτι, μαθὼν δὲ ὅτι τινὲ τῶν ἐν τέλει Κελτιβήρων ἐγγυήται, μετεπέμψατο αὐτὸν καὶ τὴν νεάνην αὐτῷ παραδίδωκε, προσειποδὸς καὶ τὰ λύτρα ἃ οἱ προσήκοντες αὐτῇ D 10 προσεκόμισαν. καὶ τούτου καὶ ἐκείνου καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνῆρτήσατο.

Μισθὼν δὲ τὸν Ἀσδρούβαν τὸν τοῦ Ἀννίβου ἀδελφὸν σπουδῆ ἐπιόντα καὶ ἀγνοῦντα ἔτι τὴν τῆς πόλεως ἄλυσιν καὶ μηδὲν προσδοκῶντα κατὰ τὴν πορείαν πολέμιον, προσεπῆντησεν αὐτῷ, 15 καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ κρατήσας ἐνηλίτιστο, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκεῖ προσειποιήσατο. ἦν μὲν γὰρ ἐν ταῖς στρατηγίαις δεινός, ἐν δὲ ταῖς ὁμίλαις ἐπιεικής, καὶ ἐς μὲν τοὺς ἀνδισταμένους φαβέρός, ἐς δὲ τοὺς ὑπέκοντας καὶ μάλα φιλόφρωνος. μάλιστα δ' ὅτι καὶ ἐθείασε, προειπὼν ὡς ἐν τῇ τῶν πολεμίων στρατοπι- 20 δεύσοιτο, πάντες ἐτίμων αὐτόν· οἱ δ' Ἴβηρες καὶ βασιλέα μέγαν P I 431 ἠνόμαζον.

6 ταῖς A: Dionis exc. τοῖς. ἐπιφανῆ A. 7 αὐτοῖς C.
 Κελτιβήρων om A: Dionis exc. Ἄλλοιμῶ τινὲ τῶν ἐν τέλει Κελτιβήρων.
 8 ἐγγυήται B. αὐτῷ add ABC Dionis exc.
 14 προσεπῆντησεν ABC, προσεπῆντησεν PW. 16 ἦν μὲν γὰρ
 — 21 μέγαν ἠνόμαζον Dionis excerptum Peirescianum 59. μὲν
 om A. 18 μάλιστα] μάλα B.

pio utrumque coronasset, multa quoque militibus, multa rebus publicis largitus esset, et obsides qui ibi tenebantur omnes suis sine pretio restituisset. quo factum ut multas civitates, multi dynastae se ad fidem eius contulerint, et praeter caeteros Celtiberi. nam cum inter captivos virginem excellenti forma cepisset, eam adamaturus putabatur: sed cum principi cuidam apud Celtiberos desponsam esse cognovisset, accito sponso puellam ei tradidit, una cum pecunia quam eius necessarii pro ea redimenda contulerant. quo facto et illos et caeteros sibi conciliavit.

Hasdrabali fratri Hannibalis, quem prope adventare cognorat, captam esse urbem adhuc ignorantem et nihil in itinere hostile timentem occurrit: eoque superato et castris eius occupatis, multos illius loci ad suam amicitiam pellexit. nam in re bellica acer erat, in familiaribus congressibus lenis, resistantibus formidabilis, cedentibus parquam humanus. verum ob illud maxime ab omnibus honorabatur, quod veluti numina afflatus praedixisset, se in hostili agro castrametatarum esse. ab Hispanis autem rex magnus appellabatur.

Ὁ δ' Ἀσδρούβας ἀπειπίσας τὴν Ἰβηρίαν ἀπᾶραι πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐβούλετο. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι συσκευασάμενος ὁ μὲν ὤρμητο, οἱ δὲ συστράτηγοι αὐτοῦ κατὰ χώραν μέναντες ἀσχολίαν τῷ Σκιπίωνι παρείχον, ὥστε μὴ τὸν Ἀσδρούβαν ἐπιδιώξαι, μήτε τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Ῥωμαίοις ἐπικουφίσαι τὸν πόλεμον γενο- 5 μένω ἐκεῖ, ἢ πρὸς τὴν Καρχηδόνα πλεῦσαι. ὁ δὲ Σκιπίων τὸν μὲν Ἀσδρούβαν οὐκ ἐπιδιώξε, πέμπσας δὲ δρομοκῆρυκας τὴν πρόσοδον αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ δι' αὐτῶν προεικέρυξεν, αὐτὸς δὲ τῶν ἐν χειραῖν εἶχετο. καὶ ὄρων τοὺς ἐναντίους πολλαχῆ τῆς B χώρας ὄντας, ἰδεῖναι μὴ τισιν αὐτῶν προσμύξας εἰς ἕν ἄπαντας 10 συναγάγῃ ἀλλήλοις ἐπικουρήσοντας. αὐτὸς μὲν οὖν ἐστράτευσεν ἐπ' Ἀσδρούβαν τὸν Γίσγωνος, Σιλανὸν δὲ εἰς Κελτιβηρίαν ἐπὶ Μαγῶνα, καὶ Λούκιον Σκιπίωνα τὸν ἀδελφὸν εἰς Βασσιτανίαν ἐπεμψεν. ὃς ἐκείνην τε πολέμῳ κατέσχε, καὶ τὸν Μαγῶνα ἐνίκησε, καὶ φεύγοντι αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ἐπακολουθήσας ἦλθε 15 πρὸς τὸν Σκιπίωνα, μήπω μὴδὲν διαπιπραγμένον.

Ἐλθόντων οὖν τοῦ τε Μαγῶνος πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν καὶ τοῦ Λουκίου πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν Σκιπίωνα, τὰ μὲν πρῶτα τῷ ἱππικῷ καταθέοντες εἰς τὰ πεδία διεμάχοντο, εἶτα καὶ ὅλῳ τῷ W II 89 C στρατεύματι ἀντιπαρετάσσοντο, οὐ μὴν καὶ ἐμάχοντο. καὶ ἐπὶ 20 πλείους ἡμέρας τοῦτο ἐγένετο· συμβολῆς δὲ ποτε γενομένης οἱ τε σύμμαχοι τῶν Καρχηδονίων καὶ αὐτοὶ ἐκείνοι ἠτιθήθησαν, καὶ τὸ

3 στρατηγὸι A. 5 γενομένη AB, γινομένη C, γινομένοις PW.

8 ἐκέρυξεν A. 10 τις C. 18 τὰ μὲν πρῶτα om A. 19 εἰς B.
20 ἀντιπαρετάσσοντο AB. 21 γενομένης AB, γινομένης PW.

Hasdrubale desperata Hispania in Italiam abituro, et hieme collectis vasis diacedente, eius collegae loco non mutato negotium Scipioni facessabant, ut neque Hasdrubalem persequeretur neque in Italiam profectus Romanos belli parte levarat neque Carthaginem traiceret. Scipio Hasdrubalem abeuntem non est persecutus, sed per cursores eius adventu Romam nuntiato, ea quae tempus postulabat administravit. et quia videbat hostes in provincia variis locis dispersos esse, veritus ne ab aliquo omnes eorum copiae in unum conducerentur, ipse contra Hasdrubalem Gisgonis filiam est profectus, Silanum in Celtiberiam contra Magonem, L. Scipionem fratrem in Bastitaniam misit, qui et illam bello cepit, et Magonem vicit, eumque ad Hasdrubalem fugientem persecutus ad Scipionem rediit, qui nondum quicquam gesserat.

Cum Mago ad Hasdrubalem, Lucius ad fratrem Scipionem venisset, primum equitata in campos decurrentes dimicabant, deinde totos exercitus instruxerunt: nec tamen ad manus ventum est, idque per dies complures factum. sed aliquando pugna commissa, Carthaginensibus

ἔρομα αὐτῶν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐάλω, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ἐπιτη-
 δειοῖς οἱ Ῥωμαῖοι ἐχρήσαντο· ὃ πρὸ τριῶν ἡμερῶν ὁ Σκιπίων,
 ὡς λόγος ἐστίν, ἀπεφοίβασεν. ἐπιλιπόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν πρὸς
 τροφήν, προῖπεν (ὄθεν δ' ἠγνόηται) ὡς "κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν
 5 τοῖς τῶν πολεμίων χρησόμεθα." μετὰ ταῦτα δὲ τοῖς περιλειφθεῖσι
 τῶν ἐναντίων τὸν Σιλανὸν καταλιπὼν αὐτὸς πρὸς τὰς ἄλλας ἀπὴι
 πόλεις, καὶ πολλὰς προσηγάγετο. καταστήσας δὲ τὰ ἐαλω-
 κότα αὐτὸς μὲν ἐκεῖ διεχίμασε, τὸν δὲ Λούκιον τὸν δρᾶιμονα D
 ἐπὶ Ῥώμην ἀπέστειλε καταγγελοῦντά τε τὰ γενόμενα καὶ τοὺς
 10 ἀλχημαλίους κομίσοντα καὶ ὅπως οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ φρονοῦσι περὶ
 αὐτοῦ πολυπραγμονήσοντα.

9. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐκ νόσου ἐπόνθησαν, καὶ μάχαις
 ἐταλαιπώρησαν, Τυρσηῶν νεωτερισάντων τινῶν. μείζον δὲ τῶν
 ἄλλων αὐτοὺς ἐλύπησεν ὅτι τὸν Μάρκελλον ἀπέβαλον. ἐπιστρα-
 15 τεύσαντες γὰρ κατὰ τοῦ Ἄννιβον τυγχάνοντος ἐν Λοκροῖς καὶ
 ἄμφω οἱ ἑπᾶτοι ἐξ ἐνέδρας περιστοιχισθέντες ὁ μὲν Μάρκελλος
 αὐτίκα ἀπώλετο, Κρισπῖνος δὲ τραπείδεις ἀπέθανεν οὐ μετὰ πολὺ.
 εὐρηκῶς δὲ τὸ τοῦ Μαρκελλου σῶμα ὁ Ἄννιβας, καὶ τὸν δακτύ- P I 432
 λιον αὐτοῦ εἰληφὼς ᾧ ἐκεῖνος τὰς γραφὰς ἐπισφράγιζε, γραμ-
 20 ματα ἐς τὰς πόλεις ὡς παρ' ἐκείνον στελλόμενα ἔπεμπε, καὶ ὅσα
 ἐβούλετο διεπράττετο· μέχρις οὐ τοῦτο γινούσ ὁ Κρισπῖνος ἀντι-
 πιρῆγγειλεν αὐτοῖς φυλάσσεισθαι· ὄθεν ἀντιπερίεστη τῷ Ἄννιβᾳ

3 ἀπεφοίβασεν ABC, ἐπεφοίβασεν PW. 4 τήνδε ABC, τὴν
 τε PW. 9 γενόμενα A. 10 κομίσοντα ABCW, κομίζοντα P.
 12 δὲ C. 16 περιστοιχισθέντες ἐξ ἐνέδρας A. 22 ἀντι-
 πιρῆσση A.

Fontes. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae libri deperdit.

eorumque sociis victis captaque munitione, Romani commentu ibi in-
 vento usi sunt: id quod Scipio triduo ante vaticinatus esse fertur. nam
 cum rebus necessariis destituerentur, praedixit (qua vero arte, ignora-
 tur) se in eum diem hostium cibariis usuros esse. post haec Silano
 contra hostium reliquias relicto alias urbes multas sibi adiacent, ordina-
 tisque rebus in Hispania hibernavit: L. fratrem Romam misit, ut et res
 gestas nuntiaret et captivos eo adduceret, eademque opera exploraret
 quae de se Romanorum esset opinio.

9. Verum Italiam morbus vexabat et pugnae afflixerant ob mo-
 tus Tyrrhenorum quorundam, sed maiorem luctum attulerat Marcelli
 interitus. nam cum ambo consules contra Hannibalem Locris agentem
 exercitum ducerent, per insidias circumventi sunt: et Marcellus statim
 occubuit, Crispinus non multo post ex vulnere decessit. Hannibal vero
 Marcelli cadavere invento et eius sigillo accepto, litteris eius nomine ad
 urbes scriptis quicquid volebat obtinuit: donec Crispinus eo cognito illos
 monuit ut sibi caverent. unde res Hannibali vertit in contrarium. nam

τὸ πρῶμα. ἐπεὶ γὰρ τοῖς ἐν τῇ Σαλπία δὲ αὐτομόλου δῆθιν ἦν ἐπιστείας, ὡς ὁ Μάρκελλος νυκτὸς προσῆμι τοῖς τείχεσι, τῇ τε τῶν Λατίνων κερημένος φωνῇ σὺν ἄλλοις ἐπισταμένοις αὐτήν, ἵνα Ῥωμαῖοι δόξωσιν εἶναι. μαθόντες δὲ οἱ Σαλιηροὶ τὴν ἐπιτέγησιν αὐτοῦ ἀντετεγγήσαντο πιστεύειν ὄντως προσεῖναι τὸν **B** Μάρκελλον, καὶ ἀνασπάσαντες τὸν καταρράκτην εἰσῆγαγον ὄσους αὐτοῖς ἴδοξεν ἰκανοὺς εἶναι κατεργασθῆναι παρ' αὐτῶν, καὶ πάντας ἀπέκτειναν. ὁ δὲ Ἀννίβας ἀπῆρεν αὐτίκα, μαθὼν τοὺς Λοκροὺς πολιορκουμένους παρὰ Ῥωμαίων ἐκ Σικελίας ἐπιπλευσάντων. 10

Καὶ Πούπλιος δὲ Σουλπίκιος μετὰ Αἰτωλῶν καὶ συμμάχων ἑτέρων πολλὰ τῆς Ἀχαΐας ἐπόρθησε. τοῦ δὲ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο τοῖς Ἀχαιοῖς συμμαχήσαντος παντελῶς ἂν τῆς Ἑλλάδος ἐξηλάθησαν οἱ Ῥωμαῖοι, εἰ μὴ τοῦ κράτους τοῦ Φιλίππου περιφρονήτος οἱ Αἰτωλοὶ τοῦτο ἔαχον, καὶ φήμης εἰς τοὺς Μακεδόνας **15** **C** γενομένης ὡς τέθηκε, στάσις τε γέγονεν ἐκεῖ, καὶ ἐφοβήθη μὴ τῆς βασιλείας στερηθῆ, καὶ πρὸς Μακεδονίαν ἠπέλθη. ἐντεῦθεν οἱ Ῥωμαῖοι τῇ Ἑλλάδι προσέμειναν καὶ τιῶν ἐκράτησαν πόλεων.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτι ὡς ὁ Ἀσδρούβας ἠγγέλλετο προσιών, οἱ **20** ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰς δυνάμεις τε ἤθροισον καὶ τοὺς συμμάχους σφῶν μετεπέμποντο, ὑπάτους Κλαυδίον τε Νέρωνα καὶ Λιοῦιον τὸν Μάρκον ἐλόμενοι. καὶ Νέρωνα μὲν ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν, Λιοῦιον

1 ἐν om C. 4 σαλπικιοὶ B. 7 ἰκανοὺς ἴδοξεν A. 9 παρὰ] ἐπὶ A. πλεουσάντων C. 11 κόπλιος ABC. 20 ὁ om B.

cum Salapianis per transfugam scripsisset, nocta ad moenia accessit velut Marcellus, et Romana lingua una cum aliis eam scientibus utens, ut pro Romanis haberentur. Salapiani vero eius artificio cognito hac arte vicissim uti sunt, ut se Marcellum adesse credere simularant, clathrisque attractis tot in urbem admiserunt quot vincendis se pares esse rebantur, eosque omnes occiderunt. Hannibal vero cum Locros a Romanis ex Sicilia profectis obsideri audisset, statim recessit.

P. Sulpicius autem cum Aetolis et aliis sociis magnam Achaiae partem vastavit. sed cum Philippus Achaiae opem tulisset, Romani tota Graecia pulsi essent, nisi Aetolis galea Philippi potitis de eius interitu rumor apud Macedones sparsus esset ortaquo ibi seditio. veritus enim ne regno privaretur in Macedoniam properavit. Ita factum ut Romani in Graecia perseverantes urbibus aliquot potirentur.

Sequenti anno cum Haedrubalis adventus nuntiaretur, Romani legiones convocabant et socios suos arcessebant, Claudio Nerone et Marco Livio consulibus creatis. ac Neronem contra Hannibalem, Livium

δὲ ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἐπεμψαν. ὅς αὐτῷ πρὸς τῇ Σίνῃ τῇ πόλει ἀπήντησεν· οὐ μέντοι καὶ εἰς χεῖρας εὐθὺς ἦλθον. ἐπὶ πολλὰς δὲ ἡμέρας κατὰ χώραν ἔμεινεν· ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ἀσδρούβας τὴν μάχην κατήπειξεν, ἠσύχαζε δὲ τὸν ἀδελφὸν ἀναμεινων. ὁ Νέρων δὲ καὶ ὁ Ἀννίβας εἰς Λευκανίαν ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ σέδιετος πρὸς παράταξιν ὤρμησεν, ἄλλως δὲ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις ἤεσαν. καὶ ὁ Ἀννίβας πυκνὰ μετανίστατο, καὶ ὁ Νέρων ἀκριβῶς αὐτὸν παρετήρει. κρείττων οὖν αἰεὶ αὐτοῦ γινόμενος, καὶ τὰ γράμματα τὰ παρὰ τοῦ Ἀσδρούβου αὐτῷ πεμφθέντα ἰλῶν, τοῦ μὲν Ἀννίβου κατεφρόνησε, δέσας δὲ μὴ τὸν Λιούϊον ὁ Ἀσδρούβας τῷ πλήθει καταβιάσεται, μὲγα πρᾶγμα ἐτόλμησε. καὶ κατέλιπε μὲν μοῖραν ἔκει' ἀποχωρῶσαν εἰργεῖν τὸν Ἀννίβαν εἴ' πη κινήσει, ἐντεiléμενος πάντα ποιῆν ἵνα καὶ αὐτὸς νομιζοίτο ἐνδημεῖν, τὸ δὲ καθαρῶτατον τοῦ στρατοῦ ἀπολέξας ὤρμησεν ὡς πλησιοχώρῳ 15 πόλει τινὶ προσμίζων, οὐδ' ἤδει τις τὴν διάνοιαν αὐτοῦ. καὶ ἠπιέσθη ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ ἀγέικτο νυκτὸς πρὸς τὸν συναρχοντα, καὶ ἐν τῇ ταφρῆι τῇ αὐτοῦ συνεσκήνησε. καὶ παρεσκευάζοντο ἄμφω ἵν' αἰφνίδιον αὐτῷ συνεπίθωνται. οὐκ ἔλαθον δέ, ἀλλ' ἔτεκμήρατο τὸ γεγενημένον ὁ Ἀσδρούβας ἀπὸ τῶν 20 παραγγέλτων διττῶν γινομένων· ἴδια γὰρ ἕκαστος τῶν ὑπᾶτων παρήγγελλέ τι τοῖς ἑαυτοῦ. ὑποπτεύσας οὖν ἤτιησθαι τὸν Ἀννίβαν καὶ ἀπολέσθαι (περιόντος γὰρ ἐκείνου οὐκ ἂν ἐπ' αὐτὸν

1 *senal* τῇ C, *senaitē* A, *σαινέτη* B. 6 *ἦσαν* A. 9 *ἀσδρούβα* ABC. *ἀννίβα* B. 14 *πόλει τινὶ πλησιοχώρῳ* AB. 16 *ἐπὶ]* πρὸς A. 17 *αὐτοῦ]* αὐτῇ C. *κατεσκήνησε* A. 21 *παρήγγελλέ* A. 22 *περιόντος* A.

contra Hasdrubalem miserunt. qui ei circa Senam urbem occurrit; non tamen statim ad manus venit, sed per dies complures in castris se continuit. neque Hasdrubal pugnam arsit, quietus fratrem exspectans. Nero autem et Hannibal in Lucania castra habentes, non instat acie sed tumultuaria quatuor pugnis sunt congressi. Hannibalem autem locum subinde mutantem accurate observavit Nero, semper eo superior: et litteris fratris eius Hasdrubalis interceptis, Hannibalem contempto, veritus ne Hasdrubal multitudine hominum Livio vim faceret, magnam facinus ausus est. relicta enim ibi tanta militum parte quanta ad reprimendum Hannibalem satis esset si quid movisset, mandavit ut omnia ita agerent ut ipse praesens esse putaretur, assumptaque lectissima parte exercitus, quasi finitimum oppidum oppugnaturus, nemine consilii conscio, adversus Hasdrubalem properans noctu ad collegam venit, in eiusque vallo pernoctavit. amboque se parantes ut hostem ex improvise aggredierentur, Hasdrubalem non latuerunt. cum enim uterque consul milites suos scorsim cohortaretur, animadvertit quid rei esset; et Hannibalem victum

Zonarae Annales II.

15

ὀρμηῆσαι τὸν Νέρωνα ἐλογίζετο) ἔγνω πρὸς τοὺς Γαλάτας ἀπαναχωρῆσαι καὶ ἐκεῖ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀκριβῶσυσθαι καὶ οὕτω κατὰ σχολὴν πολεμῆσαι.

- B** Καὶ ὁ μὲν παραγγελίας τῷ στρατεύματι ἀναστῆναι νυκτὸς ἀπήρκεν, οἱ δ' ἕπατοι ἐκ τοῦ θορύβου ἐπάπτευσαν τὸ γινόμενον, 5 οὐ μέντοι εὐδὺς ἐκινήθησαν διὰ τὸ σκότος. ἅμα δ' ἦοι τοὺς τε ἰππέας προέπεμψαν ἐπιδιῶξαι αὐτούς, καὶ αὐτοὶ εἶποντο. καὶ τοῦ Ἀσδρούβου τοῖς ἰππεῦσιν ἀντιτιξαμένου ὡς μόνοις οὖσιν, οἱ ἕπατοι ἐπελθόντες τροπὴν αὐτοῦ ἐποιήσαντο, καὶ φεύγουσιν ἐπυκολουθήσαντες πολλοὺς ἐφόνοισαν. καὶ οὐδ' οἱ ἐλέφαντες αὐτοῖς 10 ἐβοήθησαν· ὅτι γάρ τινες αὐτῶν τραυματισθέντες κακὰ πλείω τοὺς ἐπιεταγμένους σφίσιν ἔδρων ἢ οἱ πόλεμοι, παρήγγειλεν ὁ
- C** Ἀσδρούβας τοῖς ἐπ' αὐτῶν καθημένοις τοὺς τετρασοκομένους τῶν θηρίων παραντοκὰ σφάζειν· ῥῆσιτα δὲ σιδηρῶ τιμὴ ὑπὸ τὸ οὖς νυκτιζόμενοι ἐκτινύοντο. καὶ ἐκίνοι μὲν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, 15 οἱ ἄνδρες δὲ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐφθείροντο. ἔπισον δὲ τσοσῦτοι, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους διακορεῖς τοῦ φόνον γενομένους μὴ θελήσαι τοὺς ἄλλους ἐπιδιῶξαι. φθείραντές τε ἄλλους πολλοὺς καὶ τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ λάφυρα πλείστα λυθόντες, καὶ Ῥωμαίους αἰχμαλώτους ἐς τετρακισχιλοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ εὐρόντες, ἱκανῶς 20 τὴν Καννησίδα συμφορὰν ἀνειληφέναι ἐνόμισαν.

Πραχθέντων δὲ τούτων ὁ μὲν Λιούσιος κατὰ χώραν ἔμεινεν, ὁ δὲ Νέρων ἐκταῖος εἰς τὴν Ἀπουλίαν ἐπανελήλυθε, λυθῶν μέχρι

7 διέπεμψαν C. 9 ἀπέφ A. 11 ἀπέτων τινες A. 14 εἰ-
θήρηφ A. 23 τὴν om A.

caesumque esse suspicatus (illo enim superstite Neronem contra se nunquam iturum fuisse) ad Gallos abire statuit, et illic statim fratris explorato bellum per otium administrare.

Itaque militibus itinere denuntiato, noctu discessit. id consules ex tumultu suspicati, non tamen propter tenebras se statim commoverunt, sed sub auroram equitibus ad eum persequendum praemisissis, ipsi subsecuti Hasdrubalem equites aggressum (solos enim eos esse putabat) superventa suo in fugam verterunt, et fugientes persecuti multos occiderunt, ab elephantis nihil adiutos. horum enim aliqui vulnerati cum plura mali eis darent quam hostes, Hasdrubal accessores eorum monuit ut vulneratos statim occiderent: id quod facile fiebat, cum ferreo aculeo sub anro pungebantur. sic bellum a Carthaginiensibus, viri a Romanis occidebantur. tantaque multitudo cecidit ut Romani caedibus satiatii caeteros molent persequi. atque adeo non modo aliis plurimis sed etiam Hasdrubale interfecto, spoliis plurimis captis, et captivis Romanis ultra quattuor milia in castris repertis, eladem Cannensem abunde pensatam esse credebant.

His gestis Livius suo loco mansit: Nero sexto die in Apuliam

τότε ὡς ἀπεδήμησε. καὶ τῶν ἀλόγων τινας ἐς τὸ Ἄνγιβον στρα- D
τόπεδον ἐπέμψε τὰ πεπραγμένα δηλώσοντας, καὶ τὴν κεφαλὴν
τοῦ Ἀσδρούβου πλησίον που ἀνισταύρωσι. μαθῶν οὖν ἑκεῖνος
τόν τε ἀδελφὸν ἤττημένον καὶ τεθνηκότα, καὶ τὸν Νέρωνα νε-
5 κηκότα καὶ ἐπανάκοντα, πολλὰ μὲν ὠλοφύρατο, πολλὰκις δὲ καὶ
τὴν τύχην καὶ τὰς Κάννας ἀνεκάλεσε. καὶ ἐς τὴν Βρεττίαν
ἀνεχώρησε, κἀκεῖ διήγεν ἡσυχάζων.

10. Ὁ δὲ Σκιπίων μέχρις ἂν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἰβηρία
καταστήσῃ ἄρχειν τῶν ἐκεῖ προσετάχθη. καὶ πρῶτον μὲν ἐς τὴν
10 Λιβύην δύο πεντήρεσιν ἔπλευσε, καὶ ὁ τοῦ Γίσγωνος Ἀσδρούβου
ἐκεῖ κατὰ τύχην αὐτῷ συγκυτῆρε. δεξιουμένου οὖν καὶ ἄμφω P I 434
τοῦ Σόφικος (ἔνοπονδος γὰρ τοῖς Καρχηδονίοις ἐγένετο, μέρος
τῆς Λιβύης βασιλεύων) καὶ καταλλάσσοντος σφῶς, ὁ Σκιπίων
οὐκ ἰδίαν ἔχθραν ἔχειν εἶπεν, οὔτε μὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν δύνασθαι
15 καθ' ἑαυτὸν καταλόσασθαι.

Ἐπανήλθεν οὖν αὐθις· καὶ Ἰλιτεργίταις ἐπολέμησεν, δι-
τοὺς πρὸς αὐτοὺς καταφυγόντας Ῥωμαίους μετὰ τὸν τῶν Σκιπιώ-
νων θάνατον τοῖς Καρχηδονίοις ἐξέδωκαν. καὶ οὐ πρότερον τῆς
πόλιως αὐτῶν ἐκράτησε πρὶν αὐτοὺς τοῦ τείχους ἐπιβῆναι ἐτόλμησε
20 καὶ ἐρώδη. αἰδεοθέντες γὰρ οἱ στρατιῶται καὶ δείσαντες περὶ
λείπειν, τότε προσέβαλον προθυμότερον. καὶ κρατήσαντες τοὺς B

4 τεθνηκότα καὶ ἠττημένον A. 6 τέχνην A. βρεττανίαν ABC.
16 Ἰλιτεργίταις] Lívio Illiturgitani. 17 αὐτοὺς AB, αὐτὸν PW,
τόν om A. σκιπιῶνων AC, Σκιπιόνων PW. 21 προθυ-
μότερα A.

Fontes. Cap. 10. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
excerpta Valesiana 17 18, quorum alterum ex libro Dionis 16.

reversus, abito suo ad id usque tempus caelato, captivos aliquot in ca-
stra Hannibalis misit qui ei quid actum esset narrarent; et caput Hasdrubalis
in propinquo cruci affixit. Hannibal clade et caede fratris cog-
nita, Neronisque victoris reditu, in magno luctu et maerore fuit: saepe
de fortuna questus eat, saepe Cannas inelamavit. atque in Brutius re-
gressus ibi quievit.

10. At Scipio Hispaniae praesse iussus donec ibi omnia com-
posuisset, primum in Africam duabus quinqueremibus navigavit; eodem-
que forte fortuna etiam Hasdrubal Gisgonis filius appulit. quos cum
Syphax ambos humaniter accepisset (erat enim Carthaginensibus foe-
dere iunctus, et Africae parti imperabat) et reconciliare inter se stude-
ret, Scipio respondit, sibi nullas cum Hasdrubale privatas esse inimici-
tias, neque rei publicae nomine faciendae pacis auctoritatem habere.

Reversus in Hispaniam cum Iliertiganis bellum gessit, quod Ro-
manos post Scipionum caedem ad se profugos Carthaginensibus dedis-
sent. neque prius urbem cepit quam ipse moenia conscendere ausus
vulneratusque est: milites enim verectudantes et illi metuentes promptias

W Π 91 μὲν ἀνθρώπους πάντας ἀπέκτειναν, τὴν δὲ πόλιν κατέκρησαν ἄπασαν. καὶ τῷ φόβῳ τούτῳ πολλοὶ μὲν ἐκόντες αὐτῷ προσεχώρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ βία κεχείρωτον· τινὲς δὲ πολιορκούμενοι τὰς τε πόλεις ἑαυτῶν ἔκαιον καὶ τοὺς οἰκείους ἐφόνευσαν, ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἑαυτούς. 5

Τὰ πλείω δὲ καταστρεψάμενος ὁ Σκιπίων εἰς Καρχηδόνα ἀνέβη. ἔνθα τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ θείῳ ἐπιταφίους ἀγῶνας ὀπλομαχίας ἔθετο. ὅτε πολλοὶ μὲν καὶ ἕτεροι ἠγωνίσαντο, καὶ ἀδελφοὶ δὲ δύο περὶ βασιλείας διαφερόμενοι, καίτοι τοῦ Σκιπίωνος, συναλλάξαι αὐτοὺς σπουδάζαντος· καὶ ὁ πρεσβύτερος τὸν 10 νεώτερον καίτοι ἰσχυρότερον ὄντα ἀπέκτεινεν.

Ἡρώσθησι δὲ μετέπειτα ὁ Σκιπίων, κὰν τούτῳ ἐνωτέρωσαν οἱ Ἴβηρες. στρατεύμα γὰρ τοῦ Σκιπίωνος περὶ Σογκρώνα χειμάζον ἐκινήθη, καὶ πρώην οὐκ ἐπειθὲς ὄν, οὐ μὴν φανεράν ἀποστασίαν ἐπιδειξόμενον· τότε δ' αἰσθόμενον τὸν Σκιπίωνα 15 κάμνοντα, ἐπεὶ καὶ ἡ μισθοφορὰ αὐτοῖς ἐβραδύνθη, ἀναφανδὸν ἀπέστησαν, καὶ τοὺς χιλιάρχους σφῶν ἀπελάσαντες ὑπάτους ἑαυτοῖς χειροτονήμασιν· ἦσαν δὲ ὡς ὀκτακισχίλιοι. γνόντες οὖν ταῦτα οἱ Ἴβηρες ἀφίσταντο προχειρότερον, καὶ τὴν συμμαχίδα D τῶν Ῥωμαίων ἐκάκουν. καὶ ὁ Μάγων ἐκλιπεῖν ἤδη τὰ Γάδειρα 20 βουληθεὶς οὗτ' ἐξέλιπε καὶ εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαβαλὼν πολλὰ ἐκαπούργει.

1 κατέκρησαν C. 6 καρχηδονίαν A. 13 οἱ add A. σογγρώνα B: Sucronem Livius. 17 ἑαυτούς C. 19 ἀφίστανται B.

subierunt. et potiti victoria, hominibus omnibus occisis, totam urbem incenderunt. qua re territi multi ultro deditionem fecerunt, multi vi subacti sunt, multi, cum obsiderentur, urbes cremarunt, semetipsos et suos iugularunt.

Maxima parte Hispaniae subacta Scipio Carthaginem rediit: ubi in honorem patris et patris funebres ludos in armis edidit. in quibus praeter alios duo fratres de regno inter sese contendentes, pacificatione frustra a Scipione tentata, decertarunt; et maior natu minorem, licet validiorem, interfecit.

Postea Scipione aegrotante Hispani res novas moliti sunt. nam exercitus Scipionis, qui circa Soncronem hibernabat, se commovit: et cum prius etiam parum dicto audiens esset, nec tamen defectionem plane prae se ferret, tam cognito morbo Scipionis, dilata etiam stipendiorum solutione, aperte defecit, pulsisque tribunis sibi consules elegit. fuerunt autem circiter octo milia. qua de causa Hispani etiam ad deserendam fidem facti promptiores, socias civitates afflixerunt. et Mago Gades insulam relictarus, neque reliquit, et mediterraneis multum detrimenti attulit.

Μαθῶν δὲ ταῦθ' ὁ Σκιπίων, πέμψας πρὸς τὸ ἀποστειλῆσαν στρατόπεδον ἐπέστειλεν αὐτοῖς συγγνωμονῶν δῆθεν ὅτι διὰ ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων ἐνωτέρισαν, καὶ μηδὲν ὑποπιεῦσαι διὰ τοῦτο ἄξιων, ἱπαιῶν δὲ καὶ τοὺς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀναδεξαμένους ἵνα μηδὲν δεινὸν ἢ πάθωσιν ἢ θρῆσσαι διὰ ἀναρχίαν. τοιαῦτα τοῦ Σκιπίωνος γράψαντος οἱ στρατιῶται μαθόντες ὅτι περιεὶη καὶ οὐδ' ὀργίζοιτο σφίσι, οὐδὲν ἔτι διεκίνησαν. ὡς δ' ἀνερωσάθη, τραχὺ μὲν οὐδὲ τότε αὐτοῖς ἐπηπείλησε, πέμψας δὲ P I 435 τὴν τε τροφὴν ἀποδώσειν ὑπέσχετο, καὶ πάντας πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι ἐκάλεσεν ὡς ἂν βούλωνται, ἢ ἀθροοὶ ἢ ἐν μέρει κατὰ διαδοχάς. οἱ δὲ γε στρατιῶται κυτ' ὀλίγους ἀπελθεῖν οὐκ ἐθάρασαν, ὁμοῦ δ' ἀπῆλθον. καὶ ὁ Σκιπίων ἔξω τοῦ τείχους αὐτοὺς ἀλλύσασθαι (πρὸς ἐσπέραν γὰρ ἦν) διετάξατο, καὶ παρέσχεν αὐτοῖς ἀφθόγως τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἐστρατοπεδεύοντο, 15 αὐτὸς δὲ τοὺς θρασυτέρους αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν ἐσελθεῖν κατεσκεύασε, καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς κατυσχῶν ἔδησε. ἅμα δ' ἡμέρη, ὡς ἔξω ποι στρατεύσων, πάντα τὸν αὐτοῦ στρατὸν προεξέπεμψεν. εἴτα τοὺς ἄρτι ἐλθόντας εἴσω τοῦ τείχους ἄνευ τῶν ὄπλων ἐκάλε- B σεν, ἵν' αὐτῶ συστρατεύσωνται, λαβόντες τὸ σιτηρεῖον. καὶ 20 οὕτως ἐσελθόντων αὐτῶν Ἰσημίην τοῖς ἐκκεχωρηκόσιν ὥσπερ εἶχον ἐπαελθεῖν. καὶ περισχῶν αὐτοὺς πολλὰ καὶ ὠνείδισε καὶ ἠπειλήσε, καὶ τέλος "πάντες μὲν" ἔφη "θανεῖν ἔστε ἄξιοι, οὐ

2 δι] ἐτι A.

4 ἀναδεξαμένους αὐτῶν A.

7 περιεμ A.

8 τραχὺ A. 10 βούληται A. 15 αὐτοῖς] αὐτοῦς C. θρασυτέρους A.

17 ποι B, που PW.

22 πάντες μὲν — p. 230 v. 2 ἄλλους ἀφῆμι ex Dionis libro 16: Bachmanni Anecd. gr. I p. 206; Suidas et Etymol. Magn. in ἐδικαιώθησαν (exc. Vales. 17).

Quo Scipio intellecto, exercitui per litteras veniam promisit, quod rerum necessariorum penuria coacti rebus novis studuissent, petens ne quid ex eo mali auspicarentur, collaudatis iis qui magistratum eorum gessissent, ne sine imperio gravius aliquid vel designarent vel perpetarentur. post has Scipionis litteras, eius iaculomitate et placabilitate cognita, nihil amplius commoverunt. ubi vero convaluit, ne tum quidem asperius eis est comminatus, frumentoque promisso omnes ad se venire iussit, sive singulos per vices sive universos simul, utrum ipsi mallent. milites vero singulatim se ei credere non ausi, omnes una venerunt. quos Scipio (serum enim erat) extra moenia manere iussit, commentu abunde suppeditato, curavitque ut eorum sudacissimi in urbem venirent, eosque noctu comprehensos vinxit, ubi diluxit, omnem exercitum tanquam expeditione instituta praemisit: deinde milites, qui recens venerant, inermes in urbem ad se vocavit, ut acceptis stipendiis una militarent. quibus ita ingressis, iis qui exierant significavit ut e vestigio redirent. ita seditiosos circumventis multa exprobravit, multa minatus est: denique dixit, eos omnes exitium esse meritos, sed se de paucis

μίντοι πάντας θανατώσω αὐτός, ἀλλ' ὀλίγους σὺς καὶ ἤδη συν-
 ελληθα δικαίωσω, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφήμι." ταῦτα εἰπὼν εἰς
 τὸ μέσον τοὺς διδεδμένους παρήγαγε, καὶ σταυροῖς προσδήσας
 καὶ αἰκισάμενος ἀπέκτεινεν. ὡς δὲ τινες τῶν παριστηκότων
 ἀγυμνακῆσαντες ἰθροῦβησαν, συγγούς καὶ ἐκείνων ἐκόλασε. καὶ 5
 C μετὰ τοῦτο τὴν μισθοφορὰν τοῖς ἄλλοις δοὺς ἐπὶ τὸν Ἰνδὶβίλιν
 καὶ ἐπὶ τὸν Μανδόνιον ἐστράτευσεν. καὶ μὴ τολμούντων ἐκείνων
 συμμῆξι αὐτῷ, αὐτὸς ἐπέθετο καὶ ἐνίκησεν.

Ὁμολογησάντων δ' ἐκείνων, καὶ τῆς ἄλλης Ἰβηρίας τὰ
 πλείω αὐθις ἰδουλάθη, καὶ ὁ Μαγῶν τὰ Γάδιρα ἐξέλιπε, καὶ 10
 ὁ Μασινίσσας τοῖς Ῥωμαίοις προσεχώρησεν. οἱ Καρχηδόνοι γάρ,
 τελευταῖαντος Ἀσδροῖβου τοῦ Ἀννίβου ὁμαλμονος, ἐψηφίσαντο
 τῆς μὲν Ἰβηρίας ἐκστῆναι, τὰ δὲ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀνακτῆσασθαι
 καὶ ἐπεμψαν ἀργύριον τῷ Μαγῶνι, ἵν' ἐπικουρικὸν ἀθροίσας
 W II 92 στρατεύσῃται ἐπ' αὐτήν. καὶ ὅς πρὸς τὴν Ἰταλίαν αὐθις ὁμή- 15
 D σας ἀρίκετο πρὸς τὰς Γυμνησίας νήσους. καὶ τῆς μὲν μελλοῦς
 ἤμαρτε, μὴ δυνήθεις εἰς αὐτὴν κατᾶραι (οἱ γὰρ ἐπικυρώριοι πύρ-
 ραθεν ἐς τὰς ναῦς λαφειρόνων, κράτιστοι τοῦτο ποιεῖν ὄντες), εἰς
 δὲ τὴν μικροτέρην προσορμισάμενος ἐκτὶ διὰ τὸν χειμῶνα κατέ-
 μεινεν. αἱ νῆσοι δ' αὐτῷ τῇ περὶ τὸν Ἰβηρα ἠπειρῷ ἐπίκεινται· 20
 εἰσι δὲ τρεῖς, ὡς Ἕλληγες μὲν καὶ Ῥωμαῖοι κοινῇ Γυμνησίας
 καλοῦσιν, Οὐαλερίας δὲ καὶ Ἰασσοῦσας οἱ Ἰβηρες, ἰδίᾳ δ' ἐκά-

5 ἐθοροβήθησαν A. 7 ἐπὶ om A. 11 sq. μασσινίσσας B.
 12 Ἀσδροῦβου libri omnes, qui solent Ἀσδροῦβου. 13 τῆς μὲν AC,
 μὲν τῆς PW. 19 προσορμισάμενοι A. 20 αἱ νῆσοι — 22
 αἱ Ἰβηρες ex Dione Tzetzes ad Lycophronis v. 633 (exc. Vales. 18).
 21 κοινῶς Tzetzes. γυμνασίας A. 22 οὐαλερίας C: Tzetzes
 Βαλερίας vel Βαληρίας ἤτοι θυμινας. ἰασσοῦσας AC.

duntaxat, quos iam comprehendisset, poenas sumpturum, absolutis reli-
 quis, haec locutus victos in medium produxit et palis alligatos per
 cruciatum necavit. ut vero quidam ex adstantibus indignati ac tumultu-
 antati sunt, eorum quoque complures suppliciiis affecti. postea stipendio
 reliquis dato contra Indibilim et Mandonium est profectus, eosque pu-
 gnam detrectantes aggressus superavit.

Qui cum dedicationem fecissent, maior Hispaniae pars est subacta,
 et Mago Gadibus discessit, et Masinissa cum Romanis se coniunxit.
 nam Carthaginienses post Haedrubalis fratris Hannibalis caedem Hispani-
 am deserendam esse decreverunt et Italiam recuperandam, Magoni
 pecunia missa ut conductis auxiliis eam invaderet. Is igitur in Italiam
 tendens ad Gymnesias insulas venit: atque in maiori appellere non po-
 tuit, quod insulares, funditores exercitissimi, eminus lapides in caeves
 isculabantur; sed in minori hibernavit. insulae vero haec continenti
 verum Iberum imminent, et a Graecis Romanisque Gymnesiae comuni-
 ter appellantur: Hispani vero Valerias et Hyassusas et peculiari

στην, τὴν μὲν Ἐβesson, τὴν δὲ μελιζω, μικροτέρων δὲ τὴν τρίτην φερωνιμίωτα. τὰ Γάδειρα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι κατέσχον.

11. Ὁ δὲ Μασινίσσας ἀνὴρ ἦν ἐν τοῖς κραιτίστοις ἔξεταζόμενος· καὶ χεῖρὶ γὰρ καὶ βουλευμασιν ἄριστος ἐτόγγανε τὰ P I 436
 5 πολέμια. πρὸς δὲ τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἐξ αἰτίας τοιαύτου μετήνεκτο. ὁ Μοδρούβας ὁ τοῦ Γίσγωνος φίλος τε ἦν αὐτῷ καὶ Σοφωνίδα τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα αὐτῷ ἐνηγγύησε. τῷ Σύφακι δὲ συγγενόμενος, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων αὐτὸν φρονοῦντα αἰσθόμενος, οὐκέτι τὰ ὁμολογημένα πρὸς τὸν Μασινίσσαν ἐφύ-
 10 λαξεν, ἀλλὰ θέλων τοῖς Καρχηδονίοις τὸν Σύφακα προσποιήσα-
 σθαι, οὐκ ἐλαχίστης δυνάμειος ἄρχοντα, τὴν τε ἀρχὴν αὐτῷ συγκατέπραξεν, ἢ τῷ Μασινίσσᾳ προσῆκε, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τότε θανόντος, καὶ τὴν Σοφωνίδα συνώκησεν. ἢ δὲ τό τε κάλλος B
 15 ἤσκητο, ἀστεία τε καὶ αἰμέλος ἦν, καὶ οὕτως ἐπαφρόδιτος ὡς ὀφθαῖσα ἢ καὶ ἀκουσθῆσαι μόνον καὶ τὸν πᾶν δυσέρωτα κατεργάσασθαι.

Ὁ μὲν οὖν Σύφαξ διὰ ταῦτα τοῖς Καρχηδονίοις προσέθεται, καὶ ὁ Μασινίσσας τὰ τῶν Ῥωμαίων ἀνθιέλλεται καὶ χρησιμώτατος
 20 αὐτοῖς διὰ πάντων ἐγένετο· Σικελίων δὲ πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ

1 δὲ alterum om C. 3 Ὁ δὲ Μασινίσσας — 5 τὰ πολέμια
 Dionis excerptum Peirescianum 60. δὲ] γὰρ A. 4 γὰρ om C.
 6 ὁ alterum ABCW, om P. 13 ἢ δὲ — 17 κατεργάσασθαι Dionis
 excerptum Peirescianum 61. 19 Μασινίσσας C. 20 Σικελίων
 δὲ — p. 232 v. 14 ἑαυτοῦ ἐποίησεν Dionis fragmenta Parisien-
 sia 1—4.

Fontes. Cap. 11. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerpta Peiresciana 60—62; fragmenta Parisiensia 1—4 edita
 a F. Hausio in Musei philol. Rhen. vol. 6 p. 458 sq.

quaque nomine, unam Ebesum, alteram Maioricam, tertiam Minoricam rectissime nominant. Romani vero Gades occuparunt.

11. Masinissa porro vir inter praestantissimos, in re militari et manu et consilio promptissimus, tali de causa a Carthaginiensibus ad Romanos defecit. Hasdrubal Gisgonis filius amicus ei erat et Sophonisbam filiam desponderat. sed cum Syphacem Romanis studere sensisset, abdicata Masinissae affinitate, ut Syphacem Carthaginiensibus reconciliaret, non minimae potentiae principem, adiumento fait ut Masinissae principatu, cuius pater recens obierat, potiretur: et Sophonisbam in matrimonium dedit, excellenti forma mulierem, in litteris et musica exercitatissimam, adeo urbanam facundam et venustam, ut solo ad spectu auditave hominem etiam severissimum in sui amorem pertrahere posset.

His de causis Syphax ad Carthaginienses se contulit: Masinissa Romanos est secutus, quibus per omnem actatam strenuam navavit ope-

Πορθηγαίον τὰ μὲν βία τὰ δὲ ὁμολογία προσποιησάμενος ἐς τὴν
 Λιβύην στείλασθαι ἠτοιμάζετο. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰ μὲν φθόνη
 τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ, τὰ δὲ φόβῳ μὴ ὑπερφρονήσας
 C τυραννίσῃ, ἀνεκαλέσαντο αὐτόν, δύο τῶν στρατηγῶν διαδόχους
 αὐτῷ πέμψαντες. 5

Καὶ ὁ μὲν οὕτω τῆς ἀρχῆς ἐπαύθη, ὁ δὲ γε Σουλπίκιος
 μετὰ τοῦ Ἀττάλου κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ὀρεῖον μὲν προδοσίᾳ,
 Ὀποῦντα δὲ ἰσχυρῶς κατέσχευε. ὁ γὰρ Φίλιππος οὐκ ἠδυνήθη αὐ-
 τοῖς ἐπαμῦναι διὰ ταχέων, τὰς διόδους προκυτασχόντων τῶν
 Αἰτωλῶν. ὁγέ δὲ ποτε ἐπιβῶν, εἰς τὰς ναῦς αὐτοῦ τὸν Ἀτ-10
 τάλου καταφυγεῖν ἐβιάσατο. ὁ μὲντοι Φίλιππος σπείσασθαι τοῖς
 Ῥωμαίοις ἤθελήσει καὶ τινῶν λόγων αὐτοῖς γενομένων τὰ μὲν
 τῆς ἐρήνης ἀφείθη, τοὺς δ' Αἰτωλοὺς ἀπὸ τοῦ συμμυχεῖν τοῖς
 Ῥωμαίοις μεταθέμενος φιλους ἑαυτοῦ ἐποίησατο.

Ὁ δ' Ἀννίβης τέως ἤσυχίαν ἦγεν, ἀγαπῶν εἰ τὰ ὑπάρχοντά 15
 D οἱ διασώσασατο. καὶ οἱ ὕπατοι νομίζοντες αὐτόν καὶ ἄνεν μύχης
 ἐκτροχωθῆναι, ἀνείχον.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτι ὁ τε Σκιπίων ὁ Ποίπλιος καὶ Λικίνιος
 Κράσσος ὑπάτευσαν. καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔμεινεν, ὁ δὲ Σκι-
 πίων ἐς Σικελίαν ἀπελθεῖν καὶ ἐς Λιβύην προσειέτακτο, ἵνα εἰ 20
 μὴ τὴν Καρχηδόνα ἀφῆσει, τὸν γε Ἀννίβην τέως ἀπὸ τῆς Ἰτα-

4 τυραννίσῃ AC. στρατιωτῶν A: Dio στρατηγῶν: proconsules
 Liv. 28 38 coll. 29 13. 8 ὁ φίλιππος γὰρ B. 9 διεξόδους B:
 Dio διόδους. 18 λιβύσιος B. 19 κράσσος codices passim.
 καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔμεινεν Dionis excerptam Peirescianum 62.
 21 τέως post Ἰταλίαν A.

ram. Scipio cum omnia quae intra Pyrenaeos montes sunt partim vi
 partim deditione cepisset, traicere in Africam statuit. Romani autem,
 partim ex invidia successuum eius, partim veriti ne per superbiam
 regnum affectaret, duos ei successores dederunt.

Sic Scipio imperium deposuit: Sulpicius autem cum Attalo eodem
 tempore Oreum proditione, Opuntem vi occupavit. Philippus enim eis
 mature opem ferre non potuit, viis qua transeundum erat ab Aetolis
 inaccessis, sed sero tandem cum venisset, Attalo in naves suas compulso,
 pacem cum Romanis facere voluit. sed cum post multa verba condicio-
 nes non placuissent, pace repudiata Aetolos a Romanorum amicitia ad
 se traduxit.

Hannibal autem interea quievit, sua tueri sat habens: neque a
 consulibus est lacessitus, eum citra dimicationem subactum iri putan-
 tibus.

Sequenti anno P. Scipio et Licinius Crassus consules facti. quo-
 rum hic in Italia mansit, altero in Siciliam et Africam ire iusso, ut si
 Carthaginensem non caperet, saltem Hannibalem ex Italia avocaret. sed

λίαι ἀνθελκύσει. οὔτε δὲ στρατεύμει ἀξιόλογον οὔτε πρὸς τριή-
 ρεις ἀνάλωμα ἔλαβε, διὰ τὰς ἀριστείας φθονοῦμενος· μόλις δὲ
 καὶ τὰ πάντα ἀναγκαῖα παρέσχον αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν σὺν τῷ ναυ-
 τικῇ τῶν συμμάχων καὶ τισιν ἐθειλονταῖς ἐκ τοῦ δήμου ἀπήρει,
 5 ὁ δὲ Μαγῶν ἐκ τῆς νήσου παραπλεύσας εἰς τὴν Λιγυστικὴν
 ἀπέβη. ὁ Κράσσος δ' ἐν τῇ Βρεττίαι τῷ Ἀντίβου προσήδρευεν. P I 437
 ὁ μὲντοι Φίλιππος κατηλλάγη Ῥωμαίοις· Πούπλιον γὰρ Σεμπρώ-
 νιον εἰς Ἀπολλωνίαν ἐλθόντα σὺν πολλῇ δυνάμει αἰσθόμενος,
 ἀσμένως ἐσπέισατο.

10 Σκιπίων δ' ὁ ὑπατος εἰς Σικελίαν κατάρας παρεσκευάζετο
 μὲν ὡς εἰς Αἰβύνην πλεύσων, οὐκ ἤδενήθη δέ, μήτε δύναμιν ἐν-
 τελεῆ καὶ αὐτὴν ἀσυγκρότητον ἔχων. διὸ πάντα τὸν χειμῶνα
 ἐκέισε διήγγαγε, τοὺς σὺν αὐτῷ ἔξουσῶν καὶ ἄλλους προσκατα- W II 93
 λέγων. μέλλοντι δὲ πειραιώσασθαι ἀγγεῖλαι αὐτῷ ἐκ Ῥηγίου ἦγε,
 15 τὴν πόλιν τὴν τῶν Λοκρῶν τινὰς προδώσειν. τοῦ γὰρ φρουρέ-
 χου καταβοήσαντες καὶ μηδεμιᾶς ἐκδικίας παρὰ τοῦ Ἀντίβου
 τυχόντες πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέκλιναν. δύναμιν οὖν πέμψας B
 ἐκεῖ, πολλὰ τῆς πόλεως νυκτὸς μετὰ τῶν προδιδόντων κατέλαβη.
 τῶν δὲ Καρχηδονίων εἰς τὴν ἄκρην στείλιθηθέντων καὶ τὸν Ἀντί-
 20 βου μετακυλισσάμενον, κατὰ τάχος ἐξανήχθη καὶ ὁ Σκιπίων, καὶ
 πλεσιώσαντα τῇ πόλει ἀφριδίῳ ἐπιειδρομῇ ἀπέωσατο. εἶτα λαβῶν

1 ἀνθελκύσει C. 10 εἰς σικελίαν A, εἰς ἰταλίαν BC codices
 Regii et Colbert. W, ἐξ ἰταλίας P ex Ducangii coniectura. κατά-
 ρας ABC codices Regii W, ἀπάρας codex Colbert. P. 11 ὡς
 om C. Αἰβύνης] Σικελίαν libri omnes, manifesto errore. πλεύ-
 σαι A. 12 αὐτὴν] μήτε A. 13 ἴσας A. 15 τὴν alterum
 om A. 18 κατέλαβον A. 20 ἐξανήχθη A. 21 ἐπιειδρομῇ
 ἀπέωσατο A.

nec iustus exercitus nec sumptus ad parandam classem, ex rei bene
 gestae invidia, datus est, vix summe necessariis suppeditatis. nihilominus
 tamen cum classe sociorum et quibusdam ex populo voluntariis discessit.
 Mago ex insula in Liguriam profectus exscensum fecit. Crassus in Brut-
 tiis Hannibalem observavit. Philippus cum P. Sempronium cum magna
 copiis Apolloniam venisse didicisset, cupido pacem fecit.

Scipio vero cum ad Siciliam appulisset, se ut in Africam traice-
 ret parans, id facere non potuit, quod nec iustas nec exercitatus copias
 haberet. quaro totam hiemem ibi exegit, ut et milites quos habebat
 exerceret, et novos delectus haberet. traiectione nautius Rhegio allatus
 est, Locrensiam urbem quosdam proditores esse. nam cum ab Hanni-
 bale contra praesidij praefectam vociferantes negligenter, ad Romanos
 inclinarent. missa igitur parte copiarum magnam urbis partem prodito-
 rum opera occupavit. cum autem Carthaginienses in arce conglobati
 Hannibalem arcessivissent, Scipio ipse celeriter eo navigavit, et eru-
 ptione facta illum ad urbem accedentem reppulit. deinde arce potitus

τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἐπιτρέψας τὴν πᾶσαν πόλιν δύο χιλιάρχους ἀνέπελευσεν. οὐκ ἠδυνήθη μέντοι τῇ Λιβύῃ προσπλευσῶσι. οὕτω δ' οἱ Καρχηδόνιοι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ἔδρισαν, ὥστε χρήματα μὲν τῷ Φιλίππῳ στείλαι ἵνα εἰς τὴν Ἰταλίαν στρατεύσῃ, καὶ τῷ Ἀν-
C νίβῃ καὶ οἶτον πέμψαι καὶ στρατιώτας, καὶ ναῦς τῷ Μαγῶνι καὶ 5
χρήματα ἵνα τὸν Σκιπίωνα κωλύσῃ περαιοθῆναι. ἐκ δὲ σημείων τινῶν νίκην οἱ Ῥωμαῖοι λαμπρὰν ἐλπίσαντες, τὴν τε ἐν τῇ Λιβύῃ στρατιὰν τῷ Σκιπίωνι καὶ δύναμιν ἄλλην ὡς ἂν ἐθελήσῃ κατα-
λέξασθαι οἱ ἐπέτρεψαν. τῶν γὰρ ὑπάτων Μάρκον μὲν Κέσθηγον τῷ Μαγῶνι, Πούπλιον δὲ Σεμπρόνιον τῷ Ἀννίβῃ ἀντέταξαν. 10

12. Οἱ δὲ γε Καρχηδόνιοι δέισαντες τὸν Μασινίσσαν μὴ Σκιπίωνι πρόσθῃται, ἔπεισαν τὸν Σύφακα τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἀπο-
D δοῦναι, ὡς καὶ ἀδῆς αὐτὴν ἀνακτησόμενον. ὁ οὖν Μασινίσσας ἑνώπιον μὲν τὸ πραττόμενον, κατηλλάγη δὲ δῆθεν, ἵνα πιστὸς νομισθεὶς μέγα τι σφῆλαι αὐτοὺς δυνηθῆ. μᾶλλον γὰρ ὑπὲρ τῆς 15
Σοφωνίδος ἢ τῆς βασιλείας ὤργλιζοτο. διὸ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις προσέκειτο, ὑπακρινόμενος τὰ τῶν Καρχηδονίων αἰρεῖσθαι. ὁ δὲ γε Σύφαξ τὰ τῶν Λιβύων πράττων ἐπλάττετο Ῥωμαίοις ἔνοσπονδος εἶναι, καὶ στείλας πρὸς τὸν Σκιπίωνα παρήγει μὴ ποιήσασθαι τὴν διάβασιν. ἀκούσας δὲ ταῦτα δι' ἀπορορῆτων ὁ Σκιπίων, ἵνα μὴ 20
γνώσῃν οἱ στρατιῶται, τὸν τε κήρυκα αὐθήμερον ἀπέπεμψε μηδὲν ἄλλω προσομιλήσαντι, καὶ τὸ στράτευμα συγκαλέσας ἐπέσπευδε

B ἐθελήσῃ A. 13 αὐτὸν B. 17 δὲ γε AB, δὲ PW.
22 ἔσπευδε AB.

FONTES. Cap. 12. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
* fragmenta Parisiensia 5 6, excerptum Peirescianum 63.

totaque urbe duobus tribunis militum mandata rediit. verum in Africam traicere non potuit. sic autem Carthaginienses adventum eius timuerunt, ut pecunia missa Philippum ad bellum Italiae inferendum concitarent, et Hannibali frumentum et milites mitterent, Magoni classem et pecuniam, ut a traiectu Scipionem prohiberet. Romani autem, ex ostentis quibusdam illustris victoriae spe concepta, legiones Africanas et novos militum delectus quot vellet Scipioni decreverunt. ex consulibus vero M. Cethegum Magoni, P. Sempronium Hannibali opposuerunt.

12. Carthaginienses autem metuentes ne se Masinissa cum Scipione coniungeret, Syphaci persuaserunt ut illi principatum restitueret, facile eundem recepturus. Masinissa fraudem intelligens, reconciliatorem ipse quoque simulavit, ut eos magna clade afficeret, ob Sophonisbam quam propter principatum amissum iratior. itaque Romanis studuit, quamavis se partes Carthaginiensium fovere profiteretur. contra Syphax cum Afris consultum vellet, se Romanum foedus colere praestendebat. a quo Scipio admonitus ne traiceret, caduceatore eodem die clam ablegato, ut cum nemine colloqui posset, ne id resciscerent milites,

τὴν διάβασιν, ἔτι τοὺς Καρχηδονίους ἀπαρασκεύους λέγων εἶναι, P I 438
καὶ πρότερον μὲν τὸν Μασινίσσαν, τότε δὲ καὶ τὸν Σύφακα μετα-
καλεῖσθαι αὐτοὺς καὶ χρονίζουσι ἐγκαλεῖν. ταῦτα εἰπὼν μηδὲν
ἔτι μελλήσας ἐξηγήθη· καὶ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον
5 Ἀπολλώνιον προσορμίσας τὰς ναῦς ἱστρατοπεδεύσατο καὶ τὴν
χώραν ἐπόρθει, προσέμισθ' τε ταῖς πόλεσι καὶ εἴλε τινας. ἐγκρι-
μένων δὲ τῶν Ῥωμαίων τῇ χώρᾳ, Ἄνων ὁ ἵππαρχος, υἱὸς ὧν
τοῦ Ἀδρούβου τοῦ Γισγῶνος, ἀνεπίσθη πρὸς τοῦ Μασινίσσου
ἐπιθροῦσθαι αὐτοῖς. ὁ οὖν Σκιπίων ἱππίας πέμψας τινας χωρία
10 πρὸς καταδρομὴν ἐπιτήδεια ἐληξίετο, ἢ ὑποσφύγοντες ἐπισπά-
σονται τοὺς ἐπιδιώκοντας. τῶν οὖν Καρχηδονίων ἐπισπομένων B
αὐτοῖς κατὰ τὰ ξηγκείμενα τραπομένοις, ὁ Μασινίσσας τε κατὰ
νάτου γινόμενος μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτῶν ἐπέθετο τοῖς διώκοσι,
καὶ ὁ Σκιπίων ἐκ τοῦ λόχου ἐπεκδραμῶν προσέμιξεν αὐτοῖς. καὶ
15 πολλοὶ μὲν ἐφθάρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἰάλωσαν, καὶ ὁ Ἄνων
αὐτός. διὸ ὁ Ἀδρούβας τὴν μητέρα τοῦ Μασινίσσου συνέλαβε·
καὶ ἀνταπεδόθησαν. ὁ δὲ Σύφαξ τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας
τὴν δόκησιν ἀπειπὼν φανερώς τοῖς Καρχηδονίοις συνήρατο. οἱ
δὲ Ῥωμαῖοι καὶ ἐληξόντο τὴν χώραν, καὶ συχνοὺς τῶν ἐκ τῆς
20 Ἰταλίας ὑπὸ τοῦ Ἄννιβου πρὸς τὴν Λιβύην πεμφθέντων ἀνεκομί-
σαντο, καὶ κατὰ χώραν ἐχέμασαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα Γναίου Σκιπίωνος καὶ Γαίου Σερονίλου

2 δὲ] δὴ libri. 5 ἱστρατοπεδεύσατο — 21 κατὰ χώραν ἐχέμα-
σαν Dionis fragmenta Parisiensia 5 6. 10 ἐπιτήδεια om A.
11 ἐπισπομένων A Dionis codex Parisiensis. 15 Ἄνων] μισί-
βας A: Dio Ἄνωνα. 18 συνήρατο AC. 22 Σκιπίωνος]
immo Καίσιονος.

convocato exercitū traiectum maturavit, Carthaginienses adhuc imparatos esse dicens, eosque pridem Masinissam, nunc Syphacem arcessisse, eorumque moram accusare, his dictis nihil amplius cunctatus solvit, et classe ad Apollonium promontorium subducta castrisque positis agros vastavit et oppida quaedam cepit. tum Masinissa Hannoni, Hasdrubalis Gisgonis filio, magistro equitum, persuasit ut Romanos adoriretur. Scipio igitur missis equitibus quaedam idonea loca populatur, ut ii refugiendo persequentem attraherent, qui cum ex composito in fugam versi, a Carthaginiensibus urgerentur, Masinissa a tergo adortus est Afros, et Scipio ex insidiis impetum in eos fecit; ac multis caesis, multi cum ipso Hannone capti sunt: quem Hasdrubal cum Masinissae matre permutatum redemit. deinde Syphax, Romanae amicitiae simulatione abiecta, palam Carthaginiensibus opem tulit. Romani vero et agros populabantur, et multos qui ab Hannibale ex Italia in Africam mittebantur recipiebant, et in hibernis ibi manserunt.

Post haec Gnaeo Scipione [Caepione] et Gaio Servilio consulibus

W II 94 ^C ὑπατευσάντων οἱ τε Καρχηδόνιοι ἑλαττωθέντες τῷ πολέμῳ συμ-
 βῆναι ἤθελσαν, καὶ ὁ Ἄννιβας καὶ ὁ Μάγων ἐκ τῆς Ἰταλίας
 ἐξέπεσον. οἱ μὲν γὰρ ὑπατοὶ τῷ Ἄννιβᾶ καὶ τῷ Μάγωνι ἀντι-
 καθίσταντο, Σικελίῳ δὲ τὴν τε Λιβύην ἐκάκου καὶ ταῖς πόλεις
 προσέβαλλε. κἀν τούτῳ τῶν Καρχηδονίων λαβῶν ἀγῆκεν, ἐπεὶ 5
 πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πρεσβείᾳ ἀφικνεῖσθαι ἐπλάσαντο. ἦδει μὲν γὰρ
 τὸ πλάσμα, προετίμησε δὲ τὸ μὴ διαβληθῆναι ὡς πρέσβεις
 κατεσαχηκώς. καὶ τοῦ Σύφακος πρᾶττοντος ἔτι διαλλαγάς, ὥστε
 ἐκ τῆς Λιβύης μὲν τὸν Σικελίῳ, τὸν δ' Ἄννιβᾶν ἐκ τῆς Ἰτα-
 λίας ἀπᾶραι, ἰδέξατο τὸν λόγον, οὐχ ὡς πιστεύων αὐτῷ, ἵνα δὲ 10
 D σφῆλῃ αὐτόν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἄλλοτε ἄλλους κατὰ τὴν
 τῶν σπονδῶν πρόφασιν ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Καρχηδονίων
 πέμπων καὶ τὸ τοῦ Σύφακος, ἐπεὶ ἐκείνοι πάντα τὰ παρ' αὐτοῖς
 κατεσχέψαντο, τὴν σύμβασιν ἀπ' ἐλόγου δὴ τινος σκῆψεως,
 ἄλλως τε καὶ διὸ ὁ Σύφαξ ἐπιβουλευὼν ἐφοράθη τῷ Μασίνισσᾳ, 15
 διεκρούσατο. νυκτὸς δ' ἦλθεν εἰς τὰ στρατόπεδα αὐτῶν οὐ πάνυ
 ἀλλήλων διέχοντι, καὶ πῦρ ἐς τὸ τοῦ Ἀσδρούβου πολλαχόθεν
 ἄμα ὑπέβαλε. καὶ ἐμπρησθέντος ἕῃστα αὐτοῦ (ἐκ γὰρ καλάμης
 καὶ ἐκ φυλλᾶδων ἐπεποίητο αὐτοῖς αἱ σκηναὶ) οἱ τε Καρχηδόνιοι
 κακῶς ἀπήλλαξαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Σύφακα βοηθῆσαι αὐτοῖς 20
 P I 439 αὐτοὶ ἀπώλοντο, καὶ τὸ στρατόπεδον προσενεηρήθη αὐτῶν, καὶ

2 ἠθέλησαν C, ἰθέλησαν PW. 5 κἀν τούτῳ — 11 σφῆλῃ
 αὐτόν Dionis excerptum Peirescianum 65. καρχηδονίων A: Dio
 Καρχηδονίων. 8 post ὥστε P add καὶ, om ABCW. 14 σκῆ-
 ψεως C. 17 εἰς A. 18 ὑπέβαλλε A. 21 ἰθέλησαντες AC,
 ἰθέλησαντας PW.

Carthaginienses bello fatigati pacem expetiverunt, et Mago atque Han-
 nibal Italia exciderunt. consulibus enim Hannibali et Magoni resistenti-
 bus, in Africam Scipio grassans urbes oppugnabat. interim navem
 Carthaginiensem captam, cum vectores se legatos ad illum ire simula-
 rent, missam fecit, non ignoratione commenti, sed ne infamia violatae
 legationis adaspergeretur. Syphace de condicionibus agente, ut Scipio
 Africa, Italia excederet Hannibal, assensus est; non quod homini fidem
 haberet, sed ut eum in fraudem illiceret, nam cum per Induciarum
 licentiam alias aliis militibus in Carthaginiensium et Syphacis castra
 missis omnem illorum apparatus explorasset, probabilibus de causis,
 easque potissimum quod Syphacem Masinissae insidiatum esse constabat,
 pacta rescidit; nocturne in eorum castra venit, parvo disincta inter-
 vallo, et Hasdrubalis castris passim ignem iniecit, quae cum facillime
 incensa essent (nam tabernacula ex culmis et frondibus confecta erant),
 et Carthaginienses male tractati sunt, et Syphacis milites opem laturo a
 Romanis in procinctu stantibus occisi, eorum quoque castris succensis,

ἐγθάρασαν πολλοὶ καὶ ἵπποι καὶ ἄνθρωποι. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ταῦτα πεποηκότες νυκτὸς μὲν οὐδὲν ἔπαθον, ἡμέρας δ' ἐπιφανοσάσης Ἰβήρης ἄρτι Καρχηδονίοις ἐπὶ συμμαχίᾳ ἐλθόντες προσέπεισον αὐτοῖς ἀπροσδόκητοι καὶ πολλοὺς ἀπέκτιναν.

- 5 **Εὐθὺς οὖν Ἀσδρούβας μὲν εἰς τὴν Καρχηδόνα, Σύφαξ δὲ οἴκαδε ἀπεχώρησεν. ὁ δὲ γε Σκιπίων Σύφακι μὲν τὸν Μασινίσσαν καὶ Γάϊον ἀντέταξε Λαίλιον, αἰτὸς δ' ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους ἤλασεν. οἱ δ' αὖ Καρχηδόνιοι πρὸς τὸ ἔρμα τῶν Ῥωμαίων, ὧ χριμαδίῳ ἐχρῶντο καὶ ἐς δ' ἀπετίθεντο πάντα, ναῦς ἐπεμψαν, ἵνα**
 10 **ἢ αὐτὸ αἰρήσωσιν ἢ ἄφ' ἑαυτῶν ἀπάξωσι τὸν Σκιπίωνα. καὶ Β ἔσχεν οὕτως· μαθὼν γὰρ τὸ γινόμενον ἀπανίσταται, καὶ ἐπιχεθεὶς πρὸς τὸν ναύσταθμον διὰ φυλακῆς αὐτὸν ἐπιήσαστο. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ῥαδίως τοὺς προσμύξοντας αὐτοῖς ἀπέκταντο οἱ Ῥωμαῖοι, τῇ δ' ὑστερία πολλὰ ἠλατιώθησαν· καὶ ναῦς γὰρ τῶν**
 15 **Ῥωμαίων χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολῇ ἀπέσπασαν. ἀποβῆναι δ' ἐς τὴν γῆν οὐκ ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἀναπλεύσαντες οἴκαδε τὸν Ἀσδρούβαν ἀπεχειροτόνησαν, Ἄγγωνα δὲ τινα ἀνθέλιοντο. καὶ τοῖσιν Ἄγγων μὲν στρατηγὸς ἦν, κικῆνος δὲ καθ' ἑαυτὸν δούλους τινὰς καὶ αὐτομόλους παραλαβὼν δύνυμιν οὐκ ἄσθενῆ συνεκρότησε,**
 20 **καὶ τινὰς τῶν Ἰβήρων τῶν συστρατευομένων τῷ Σκιπίωνι κρούσας C ἀναπέσεις ἐπεχείρησε νυκτὸς ἐπιβουλεύσαι τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ. κῶν ἔξεργάσατό τι, εἰ μὴ οἱ τε μάντιες ὑπὸ ἑρπιδῶν ἐκταραχθέντες καὶ ἡ τοῦ Μασινίσσου μήτηρ θειάσασα ζήτησιν αὐτῶν γενέ-**

10 αἰρήσωσιν B. 23 θειάσασα A.

in quibus multi et equi et homines perierunt. Romani cum haec noctu perpetrassent, nihil incommodi acceperunt: sed mane Hispani qui Carthaginiensibus recens auxilio venerant ex improvise impetu in illos facto multos occiderunt.

Inde Hasdrubal statim Carthaginem, Syphax domum rediit. Scipio vero Syphaci Masinissam et C. Laelium opposuit, ipse contra Carthaginienses est profectus. illi vero ad munitionem castrorum in quibus Romani hibernarant, quoque omnia sua contulerant, naves miserant, ut aut eas caperent aut Scipionem a sese removerent. nec frustrati sunt: eo enim cognito, obidione relicta prope stationem navium custodit. primo die hostes facile propulsarunt Romani, postridie longe inferiores fuerunt: nam Carthaginienses ferreis manibus infectis naves aliquot eorum revellerunt. sed in terram exscendere non ausi, navibus domum reductis, imperium Hasdrubali abrogatam Hannoni cuidam tradiderunt. inde Hasdrubal servis et transfugis susceptis suapte auctoritate copias non imbecilles coegit, et Hispani qui in castris Scipionis militabant sibi clam conciliatis noctu castra eius ex insidiis adoriri instituit. atque effocissset aliquid, nisi et sugures auspiciis turbati et Masinissae mater

σθαι ἐποίησαν. καὶ οἱ μὲν προκαταληφθέντες ἐκολάσθησαν, καὶ ὁ Σκιπίων αὐτοῖς ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα ἐστράτευσε καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐδῆον, (13) Σύφαξ δὲ ἐπολέμει τοῖς περὶ τὸν Λαίλιον. καὶ χρόνον τινα ἀντίσχεον· εἶτα ὑπερέσχον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν, πολλοὺς δὲ ἐζώργησαν, καὶ τὸν Σύφακα εἶλον. 5
D καὶ τὴν Κίρταν τὰ βασίλεια αὐτοῦ παρέλιβον ἀμάχως, τοῖς ἔνδον δεδεμένον αὐτὸν ἐπιδείξαντες.

Ἦν δ' ἐκεῖ καὶ ἡ Σοφονίς. καὶ πρὸς αὐτὴν ὁ Μασινίσσας
W II 95 εὐθὺς εἰσεπήδησε, καὶ περιλαβὼν αὐτὴν "ἔχω μὲν Σύφακα"
εἶπε "τὸν ἀφαιρήσαστά σε, ἔχω δὲ καὶ σέ. ἀλλὰ μὴ δέδιδι· 10
οὐδὲ γὰρ αἰχμάλωτος γέγονας, ἐμὲ σύμμαχον ἔχουσα." ταῦτ' εἰπὼν ἔγχευεν αὐτὴν παραχρῆμα, προκαταλαβὼν τοὺς Ῥωμαίους, μὴ πως αὐτῆς ἀμάρτη γενομένης ἐν τοῖς λαφύροις. εἶτα καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τοῦ Σύφακος προσηποιοῦσαντο. καὶ πρὸς τὸν Σκι-
P I 440 πίωνα ἦλθον ἄγοντες τὰ τε λοιπὰ καὶ τὸν Σύφακα. καὶ ὡς ἰδὼν 15
αὐτὸν δεδεμένον οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ τῆς παρ' αὐτῷ μνημονεύσας ξενίας καὶ τὰ ἀνθρώπεια ἀναλογισάμενος ἀνεπήδησεν ἐκ τοῦ δίφρου ἐλυσέ τε αὐτὸν καὶ ἐδεξιώσατο καὶ ἐντίμως ἤγε. καὶ ποτε ἤρετο "τί σοι δόξαν ἐπολέμησας ἡμῖν;" ὁ δὲ ἑαυτὸν τε σφῶς ἐξηγήσατο ἅμα καὶ τὸν Μασινίσσαν ἠμύνατο, εἰπὼν αἰτίαν αὐτῷ 20

8 ὁ om A. 10 εἶπε add AB. 12 παραντία A. 14 προσποιήσαντο ABCW, προσποιήσατο P. καὶ πρὸς τὸν Σκιπίωνα — 18 ἐντίμως ἤγε Dionis excerptum Peirescianum 66. 15 ἰδὼν om B. 19 ἡμῶν A. τε om A. 20 ἐξηγίασατο C.

ΦΟΝΤΕΣ. Corp. 13. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Ursiniana 153 154, Peirescianum 66.

divino quodam afflatu effecissent ut quaestiones de eis haberentur. sic illis ante perpetratum facinus supplicio affectis Scipio rursus ad Carthaginem admoto exercitu agrum ussit: (13) Syphax cum Laelio ad tempus restitisset, tandem Romani superiores evaserunt, multis occisis, multis captis, atque ipso Syphace. quem cum victum ostendissent iis qui Cirtam regiam eius tuebantur, urbem citra pugnam occuparunt.

Ibi etiam Sophonisba erat, ad quam Masinissa statim insiliit, et mulierem amplexus "habeo" inquit "Syphacem qui te mihi rapuit, habeo et te, sed timere noli: neque enim capta es, me socio." haec locutus statim eam uxorem duxit, veritus ne, si Romanos exspectasset, illa in manibus relata excideret. deinde reliquis oppidis subactis praeter alia Syphacem ad Scipionem victum adduxerunt, quod ille spectaculum non tulit, sed memor eius hospitii et humanorum casuum e sella exsiliit, eumque solum porrecta dextera honorifice habuit, cum autem eum aliquando rogasset quo consilio bellum Romanis intulisset, ille pari calliditate et seipsum excusavit et Masinissam ultus est. id enim Sopho-

τὴν Σοφωνίδα γενέσθαι. τῷ γὰρ πατρὶ τῷ Ἀσδρούβα χαριζομένην καταθήσει αὐτὸν μαργαρίταις, ὥστε καὶ ἕκοντα τὰ τῶν Καρχηδονίων πρᾶξαι. “ἀλλ’ ὅτι ὑπὸ γυναικὸς ἠπάτημαι, ἀξίαν ἔδωκα δίκην· ἔχω δ’ οὖν τι ἐν κακοῖς παραμύθιον, ὅτι ὁ Μασινίσσας αὐτὴν ἔγημε· πάντως γὰρ καὶ ἐκείνον ὁμοίως διαλύσει.” B

Ὁ δὲ Σκιπίων ὑποπτεύσας ταῦτα περὶ τοῦ Μασινίσσου ἐκάλεσέ τε αὐτὸν καὶ ἠτιώσατο ὅτι γυναῖκα πολεμίαν καὶ αἰχμάλωτον ἄνεν τῆς αὐτοῦ γνώμης οὕτω ταχέως ἔγημε, καὶ παραδοῦναι τοῖς Ῥωμαίοις αὐτὴν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ περιαλγῆσας μὲν, 10 εἰσπηδήσας δ’ εἰς τὴν σκηνὴν ἔφη τῇ Σοφωνίδι “εἰ μὲν οἶός τ’ ἦν τῷ ἐνιοῦ θανάτῳ ἐλευθέραν φυλάξαι σε καὶ ἀνύβριστον, προθύμως ἦν σου ὑπεραπέθανον· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, προπίμπω σε ἔνθα κάγω καὶ ἄπαντες ἀφιζόμεθαι.” καὶ ταῦτα εἰπὼν φάρμακον αὐτῇ ὤριξεν. ἡ δὲ οὐτ’ ἀνωλοφύρατο οὐτ’ ἐστέναξεν, C 15 ἀλλὰ καὶ πάννυ γενναίως “εἰ τοῦτό σοι,” ἔφη “ἄνερ, δοκεῖ, κάγω πείθομαι· τῆς γὰρ ψυχῆς μου μετὰ σέ οὐδεὶς ἄλλος κυριεύσει· εἰ δὲ τοῦ σώματός μου Σκιπίων δέεται, νεκρὸν αὐτο λαβέτω.” καὶ ἡ μὲν οὕτως ἀπέθανε, Σκιπίων δὲ τὸ ἔργον ἐθαύμασεν.

20 Οἱ δ’ ἐν τῇ Ῥώμῃ, τοῦ Λαίλιου τὸν Σύφακα καὶ τὸν υἱὸν ἐκείνου Οἰεργίανον ἀγυγόντος ἐκεῖ καὶ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν πρώτων, τὸν μὲν Σύφακα εἰς τὴν Ἄλβαν κατέθετο καὶ τελευτήσαντα

1 τῷ alterum om A. 9 ἐκέλευσεν A, ἐκέλευεν PW. 10 σοφωνίδι A. 13 σε om A.

niabae impulsu factam esse dixit, a qua in patris Hasdrubalis gratiam praestigis quibusdam fuerit irretitus ut vel invitus studeret Carthaginiensibus. etai autem muliebris imposturae iustas poenas meret, tamen id in malis se habere solatii, quod Masinissa ea ducta omnino in simile exitium praecipitandus esset.

Ea suspicione motus Scipio cum Masinissa statim expostulat quod mulierem hostem et captivam se inscio tam properanter duxisset; eamque tradi Romanis iubet. quibus verbis ingenti dolore affectus Masinissa subito in tabernaculum insilliens Sophonisbae ait “si meo ipsius interitu te liberam et inviolatam tueri possem, cupide pro te mortem oppeterem: verum quia id fieri non potest, eo te praemitto quo et ego et omnes perveniamus.” his dictis ei venenum porrigit. illa vero citra eiulatum et gemitum generoso animo respondet “si tibi istud, marite, placet, pareo: nam animo quidem meo nemo alius dominabatur: si autem Scipio corpus meum requirit, mortuum id accipiat.” atque illa sic obiit: Scipio factum mulieris admiratus est.

Romani Syphacem cum filio Vermina et aliis principibus a Laelio in urbem perductum Albae asservarunt, et defunctum publice sepeli-

δημοσία ἔθραψαν, τῷ δὲ Οὐερμίνῳ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς ἐπικύρωσαν καὶ τοὺς ἠωργηθέντας Νομάδας ἐχαρίσαντο.

Οἱ δὲ Καρχηδόνοι περὶ σπονδῶν ἐπικηρυκευόμενοι τῷ
 D Σκιπίωνι χρήματά τε εὐθὺς ἔδοσαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πάντας ἀπέδωκαν καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν πρεσβείαν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλαν. τοὺς δὲ γε πρέσβεις οἱ Ῥωμαῖοι τότε οὐ προσεδέξαντο, λέγοντες οὐκ εἶναι πάτριον σφίσι στρατοπέδων ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὄντων τισὶ πρεσβείαν προσέειπαι ἐξ αὐτῶν καὶ χρηματίζεσθαι ὑπὲρ εἰρήνης. ἕστερον δὲ, ἀπάραντος τοῦ τε Ἀννίβου καὶ τοῦ Μαγῶνος, λόγον σφίσι μετέδωκαν καὶ ἐψηφίσαντο τὰς σπονδάς. ἐξελθόντων δὲ τῆς Ἰταλλίας ὁ τε Ἀννίβας καὶ ὁ Μαγῶν οὐ διὰ τὴν σύμβασιν, ἀλλὰ πρὸς τὸν οἶκον πόλεμον ἐπιτιγόμενοι.

PI 441 Οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ Καρχηδόνοι οὐδὲ πρότερον εἰρηναῖον τι φρονούντες, καὶ περὶ σπονδῶν ἐπὶ τῇ τοῦ χρόνου τριβῇ διὰ τὴν τοῦ Ἀννίβου παρουσίαν ἐπικηρυκευόμενοι, ὡς τὸν Ἀννίβαν 15 πλησιάζοντα ἔμαθον, ἀνεθάρσθησαν, καὶ ἐπέθεντο τῷ Σκιπίωνι κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν. κάκεινον περὶ τούτου αὐτοῖς ἐγκαλέσαντος, οὐτε μέτριόν τι τοῖς πρέσβεισιν ἀπεκρίναντο, καὶ ἐπιβούλευσαν αὐτοῖς ἀποπλεύσασθαι· καὶ εἰ μὴ πνεῦμα τυχαίως συμβὰν αὐτοῖς ἐβοήθησεν, ἀπώλοντο ἄν. ὅθεν καὶ ὁ Σκιπίων 20 ἐν τούτῳ τῆς ψήφου τῆς περὶ τῆς εἰρήνης κοιμισθείσης οὐκέτι αὐτὴν ἐποίησατο. οἱ οὖν Καρχηδόνοι τὸν μὲν Μαγῶνα εἰς τὴν

W II 96

3 Οἱ δὲ — 10 τὰς σπονδάς Dionis excerptum Ursinianum 153.
 7 πάτριον] πρὸς A. 10 λόγων A. 13 εἰρηναῖα τε A.
 16 ἐπέθεντο τῷ — 22 αὐτὴν ἐποίησατο Dionis excerptum Ursinianum 154. 17 τε om C. κατὰ alterum om A. 21 τούτοις A.

verunt: Verminae paternum regnum confirmarunt, captivis Numidis dono datis.

Carthaginenses autem caduceatoribus de pace missis statim pecuniam Scipioni dederunt, captivisque omnibus redditis, caeteris de rebus legatos Romanis miserunt. qui tum a Romanis admissi non sunt: negabant enim moris maiorum esse ut eorum de pace legatos audirent qui castra habent in Italia. post discessum autem Hannibalis et Magonis, iis auditis, pacis condiciones acceperunt. illi porro Italia excesserunt, non propter pacificationem, sed ad bellum domesticum properantes.

At Carthaginenses, cum prius etiam pacem minime cogitarent, nec eam alio consilio petissent nisi ut tempus tererent dum veniret Hannibal, eius adventu recreati Scipionem terra marique invaserunt. illo vero expostulante, neque quicquam moderati legatis responderunt, et abeuntes per insidias occidissent, nisi fortuito vento exorto essent conservati. itaque Scipio senatusconsultum de pace interim allatum non ratum habuit. Carthaginenses vero Magone in Italiam remisso Hanni-

Ἰταλίαν ἀνέπεμψαν, τὸν δ' Ἀννίβαν αὐτοκράτορα στρατηγὸν Β ἀπέδειξαν, τὸν Ἄννωνι τῆς ἀρχῆς παύσαντες. τὸν δ' Ἀσδροίβαν καὶ ἀποκτεῖναι ἐψηφίσαντο, φαρμάκῳ δὲ ἰκουσίως φθαλέντι καὶ νεκρὸν ἤκισαντο. Ἀννίβης μὲν οὖν πᾶσαν τὴν ἡγεμονίαν 5 λαβῶν εἰς τὴν Μασινίσσου χώραν ἐπέβηκε καὶ ἐκάκου αὐτὴν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις μαχέσασθαι ἠτοιμάζετο· ἀνθητοιμάζετο δὲ καὶ οἱ τοῦ Σκιπίωνος.

14. Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ μετεμέλονται ὅτι μὴ ἐκώλυον τὸν Ἀννίβαν ἐκπεῦσαι· ὡς μέντοι τὰ ἐν τῇ Λιβύῃ συγκροτοῦντα 10 αὐτὸν ἔμαθον, οὐ μετρίως αὐθις ἐδεδίεσαν. διὸ καὶ Κλαύδιον μὲν Νέρωνα τὸν ἕτερον τῶν ὑπᾶτων ἐπ' αὐτὸν ἐπέμψαν, Μάρκῳ C δὲ Σερονίλιῳ τὴν τῆς Ἰταλίας φυλακὴν ἐπεκλήρωσαν. ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθη ὁ Νέρων εἰς τὴν Λιβύην ἐλθεῖν, ὑπὸ χειμῶνος ἐν Ἰταλίᾳ χρονίσας καὶ ἐν Συρδοῖ. οἱ οὐδὲ περικεῖρω τῆς Σικελίας ἐχί- 15 ρησε, κεκρυπτότῳ μυθῶν τὸν Σκιπίωνα. ὁ γὰρ Σκιπίων, δέισας μὴ ἐπιχθίεις ὁ Νέρων τῶν αὐτοῦ πόγων τὴν ἐκκλειαν σφετερισή- ται, τοῦ ἔαρος ἐπιλάμψωντος ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν ἐχώρησε, μυθῶν ὅτι τὸν Μασινίσσον ἐνίκησε. καὶ ὁ Ἀννίβης ὡς ἤσθετο προσιόντι τὸν Σκιπίωνα, προσηγήνησεν αὐτῷ. καὶ ἀντιστρατιοπεδευσάμενοι 20 οὐκ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἤλθον, συχνὰς δ' ἡμέρας διέτριψαν, καὶ

5 ἐς BC.
μαχέσασθαι B.
13 τὴν add A.

ἐπέβηκε AB, ἐπέβαλλε PW.
12 ἐπεκλήρωσαν A, προσεκλήρωσαν PW.
20 ἤλθον] ἦγον A.

6 μαχέσασθαι A,
προσεκλήρωσαν PW.

FONTES. Cap. 14. *Dionis Historiae Romanae libri deperditis fragmentum libri 17 apud grammaticum proi συντάξως in Imh. Bekkeri Anecd. p. 140 v. 23; excerptum Ursinianum 155; fragmenta Parisiensia 7—9.*

balet exercitum cum summo imperio praefecerunt, repudiatum Hannone, et Hasdrubale capitis damnato. qui cum nitro venenum hausisset, in cadaver eius est aevitum. Hannibal omni potestate accepta, Masiniasae regnum populatus, se ad committendum cum Romanis praelium parat. idem et a Scipione factum.

14. Romanos autem paenituit quod Hannibalem Italia emisissent. quem ut in Africa rem gerere didicerunt, denuo haud mediocriter perterriti alterum consulem Cl. Neronem contra eum miserunt, Marco Servilio Itallae defensione mandata. verum Nero propter hiemem in Italia et Sardinia moratus, in Africam pervenire non potuit. deinde ne ultra Siciliam quidem processit, audita Scipionis victoria. qui veritus ne, si antevertisset Nero, laborem suorum gloriam interciperet, primo vere Hannibalem, audita Masiniasae clade, invasit. Hannibal vero Scipionis adventu cognito et ipse ei occurrit. ita castris e regione positus non

D ἕκαστος τῶ οικίῳ διυλέχθη στρατεύματι καὶ πρὸς τὴν μάχην αὐτὸ παρετάρρυνεν.

Ὡς δ' ἔδοξε τῷ Σκιπίωνι μὴ διατρέφειν ἔτι ἀλλὰ καὶ ἄκοντα τὸν Ἀννίβαν εἰς τὸν ἀγῶνα προαγαγεῖν, ἐπὶ τὴν Οὐτικήν ὤρμησεν, ἵνα δεδιέναι καὶ φεύγειν δόξας σχολή καιρὸν ἐπιθέστω· δὲ 5 καὶ ἐγένετο. ὁ γὰρ Ἀννίβας φεύγειν αὐτὸν οἰηθεὶς καὶ ἐπὶ πλεόν ἐντεῦθεν θαρρήσας ἐπεδίωξε μόνοις τοῖς ἵππεῦσι. καὶ ὁ Σκιπίων ἀντίστη τε ἀποτοῖς παρὰ δόξαν καὶ συμβαλὼν ἐνίκησε. τρέψας δ' αὐτοὺς οὐκ ἐπὶ τὸ διώκειν σφᾶς ἀλλὰ ἐπὶ τὰ σκευοφόρα αὐτῶν καθ' ὅδον τυγχάνοντα ὤρμησε, καὶ πάντα συνέλαβε. ταῦτα τὸν 10

P I 442 Ἀννίβαν ἐτάραξε, καὶ ἔτι ὅτι κατασκόπους αὐτοῦ τρεῖς ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὁ Σκιπίων ἐβρών οὐδὲν δεινὸν αὐτοῖς πεποίηκεν. μαθὼν γὰρ παρ' ἐνὸς αὐτῶν ὁ Ἀννίβας τὸ πεπραγμένον (οἱ γὰρ δύο παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις μῆναι ἤθελησαν) κατεπλάγη, καὶ διακινδυνεύσαι οὐκέτι θαρρήσας σπεισασθαι ὅτι τάχιστα ἔγνω, ἵν' εἰ μὴ 15 τοῦτο συμβαίη, τριβὴν τίως τινὰ πορίσῃται καὶ διακωχῆ. πέμψας οὖν πρὸς τὸν Μασινίσσαν, δι' ἑκείνου ὡς ὁμοφύλου τὰς σπονδὰς ἤτησε. καὶ ἦλθε μὲν ἐς λόγους τῷ Σκιπίωνι, ἔπραξε δὲ οὐδέν. ὁ γὰρ Σκιπίων οὔτε τραχὺ οὔτε τι σαφὲς ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ τὸ μὲν ὄλον ἐβέβαιον, ἐπιεικτέστερον δ' ὅμως διυλέχθη, ὅπως 20

B αὐτὸν ὡς καὶ σπεισόμενος εἰς ἀμέλειαν προαγάγῃ· ὃ καὶ συμβέβηκε. μάχης μὲν γὰρ περὶ οὐδὲν ὁ Ἀννίβας ἐγενόησε, μεταστρα-

2 ἀπὸ C, ἀπὸ PW.
om ABC.

7 post ἐκκεῖσε PW add κατὰ νότον:

statim ad manus venerunt, sed dies complures morali uterque milites suos ad pugnam est cohortatus.

Ut autem Scipioni tempus non diutius terere visum est et Hannibalem vel invitum ad certamen elicere, Uticam iter intendit, ut cum timere et fugere crederetur, rei gerendae occasionem haberet: idque factum est. Hannibal enim eum fugere opinatus, maioreque fiducia inde sumpta, cum solis equitibus eum est persecutus. quibus Scipio praeter expectationem restitit; iisque profligatis, persecutione ommissa, impedimenta quae in via erant interceptit omnia. haec turbantur Hannibalem: atque illud etiam, quod Scipio tres exploratores in castris suis deprehensos impune dimiserat, e quorum uno cum didicisset quid in castris actum esset (duo enim ultro apud Romanos manserant), percussus est: neque amplius decertare ausus, quam primum pacem facere decrevit, ut ea non impetrata, mora saltem aliqua et induciae intercederent. Masinissa igitur, ut populari suo intercessore, cum Scipione collocutus, nihil impetravit. nam Scipio neque asperere neque perspicue respondit; sed quamvis omnino medium quoddam teneret, tamen humanius discessit, ut eum spe pacis negligentiore redderet: idque accidit. cum enim Hanni-

τοπιδένουσθαι δὲ εἰς χωρίον ἐπιτηδειότερόν τι ἤθελσεν. ἔξ αὐτομόλων δὲ τοῦτο μυθῶν ὁ Σκιπίων προεξανέστη νυκτὸς καὶ κινήσχε τὸν τόπον εἰς ὃν ἐκείνος ἤπειγετο· ἐν χωρίῳ δὲ τιμὴ κοίλῃ καὶ ἀνεπιτηδεῖν πρὸς στρατοπέδουσιν γενομένοις τοῖς Καρχηδόνις δὲ ἐπεφάνη μίανδιον. ὁ δ' Ἀννίβης συμβουλευὲν οὐκ ἴθελσεν, στρατοπιδενόμενος δ' ἐκεῖ καὶ φρεωνρχῶν ἐταλαιπύρωσε διὰ πάσης τῆς νυκτὸς. καὶ οὕτως κακῶς αὐτοὺς ἔχοντας ὑπὸ καμῖου καὶ δάφης κατηνάγκασε καὶ ἀκοντας ὁ Σκιπίων συμμίξει αὐτῷ.

Συνέβαλον οὖν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι συντεταγμένοι καὶ πρόθυμοι, C
 10 Ἀννίβης δὲ καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἀπρόθυμοι τε καὶ καταπεληγμένοι καὶ δι' ἕτερα καὶ ὅτι καὶ ὁ ἥλιος σύμπας ἐξέλιπεν. ἐκ γὰρ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο οὐκ αἰσιῶν τι προμηνῦεν σφίσι· ὁ Ἀννίβης ἐπίσπευσεν. οὕτω δ' ἔχοντας τοὺς ἐλέφαντας ἐνυτῶν προιβύ- W II 97
 15 βόησαν, καὶ τὰς ἀσπίδας τοῖς δόρυσι κρούσαντες θυμῷ καὶ δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας ὤρμησαν. ὑφ' ἧν ταρυχθέντες ἐκείνοι οἱ μὲν πλείους οὐκ ἔδξαντο σφῶς ἄλλ' ἀπετρέποντο καὶ τιρωσκό-
 20 μνοι μὲν τοῖς ἐπιτεταγμένοις ἐνεποιοῦν τὸν θόρυβον, οἱ δὲ καὶ ὁμοίε σφίσι χωρήσαντες, τῶν Ῥωμαίων δισυτιμῶν διὰ μέσου D
 20 αὐτῶν διεξέτρεχον, καὶ παριόντες ἐβάλλοντό τε καὶ ἐκ χειρὸς ἐτι-
 τρώσκοντο. καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ἀντίσχεον οἱ Καρχηδόνιοι, ἔπειτα τοῦ Μασινίσσου καὶ τοῦ Λαελίου τοῖς ἵππευσι κατὰ νότον προσπεισόντων αὐτοῖς πάντες ἔφυγον. οἱ δὲ πλείους ἐφθάρησαν,

12 σφίσι προμηνῦεν A.
 νότου add AB.

14 ἐκπληκτικῶν B.

22 κατὰ

balem de pugna minime cogitantem castra in locum commodiorem transferre velle ex transfugis intellexisset, noctu loco eo quo ille properabat praecoepato, Carthaginiensibus in convalle castris haud idonea versantibus, ex improvise se ostendit. at Hannibal detrectata pugna, castris ibi muniendis et puteis fodiendis per totam noctem fuit occupatus: qua aeromna fatigatos et sitiennes Scipio vel invites inire praelium coegit.

Congrediuntur inter sese, Romani instructi et alacres, Hannibal et Carthaginienses inviti, et praeter alia etiam defectu solis integro territi, quem praeter caetera nihil sibi fausti portendere Hannibal arbitrabatur. elephantes igitur in prima acie collocant. Romani vero subito ingenti et terribili clamore sublato et clipeos hastis pulsantes, ira et cursu incitati, belluas impetu illo territas dissiparunt atque everterunt: quae vero vulnerabantur, suis magis incommodabant. iam ut aliquae in hostes irent, tamen Romanis spatium praebentibus per mediam aciem transcurrentes inter praetereundum et iaculis et gladiis vulnerabantur. atque ad tempus aliquod Carthaginienses restiterunt: deinde Masinissa et Laelium cum equitatu a tergo eos adorientibus fugerunt omnes, plures

καὶ ὁ Ἀννίβας μικροῦ ἂν ἀπώλιτο. φεύγοντα γὰρ αὐτὸν ὁ Μασινίασας ἐπεδίωκεν ἀκριτῶς τῇ τοῦ ἵππου ῥύμῃ ὑπερδιδούσῃ. μεταστραφεὶς δ' ὁ Ἀννίβας, καὶ ἰδὼν αὐτὸν οὕτω διώκοντα, ἠρέμα ἐξέκλινε καὶ τὸν δρέμον ἐπέστησε, καὶ οὕτω παρελάσαντα τὸν Μασινίασαν κατὰ νότιον γενόμενος ἔτρωσε· κάκ τούτου μετ' ὀλί-5
γων ἐξέφυγε.

P 1 443

Σκιπίων δὲ νικήσας ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα ἤπειλξε, καὶ ἐπο-
λιόρκει αὐτὴν ἐκ γῆς ἅμα καὶ θαλάσσης. οἱ δὲ Καρχηδόνοι
πρῶτον μὲν ὡς τὴν πολιορκίαν καρτερήσαντες ἠτοιμάζοντο, ἔπειτα
ἐξαπορηθέντες πρὸς τὸν Σκιπίωνα διεικτακισάσαντο. καὶ ὁ Σκι-10
πίων τοὺς λόγους σφῶν προσεδέξατο καὶ περὶ τῶν συνθηκῶν διε-
λέχθη αὐτοῖς. ἦν δὲ τὰ ὁμολογημένα, ὁμήρους τε παρὰ τῶν
Καρχηδονίων καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς αὐτομόλους δοθῆ-
ναι, καὶ πάντας μὲν τοὺς ἔλεφαντας τὰς δὲ τριήρεις πλὴν δέκα
παρασχεθῆναι, καὶ τοῦ λοιποῦ μῆτε ναῦς μακρὰς πλείους ἔχειν 15
τῶν δέκα, καὶ μῆτε πόλεμον παρὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων γνώμην
πρὸς μηδένα ποιῆσθαι, καὶ τινα ἕτερα.

Τουτοῦτων δὲ γενομένων τῶν ὁμολογιῶν πρόσβεις οἱ Καρχη-
B ὄντοι ἐπὶ Ῥώμην ἰστάλκασιν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον, οὐ μέντοι
καὶ ἡ γερουσία τὴν πρεσβίαν ἑτοιμῶς ἰδέξατο, ἀλλ' ἐπὶ πολὺ 20
ἰμφισβίτησαν ἀλλήλοις ἐναντιούμενοι. ὁ δὲ δῆμος τὴν εἰρήνην

1 αὐτὸν om A. 4 ἐπέστησεν ἐξέφυγε τοῦ δρέμον Dionis
lib. 17: Bekkeri Anecd. gr. p. 140 v. 23. 8 δὲ A, δ' αὐ PW.
10 ἐξαπορηθέντες AB, διαπορηθέντες PW. πρὸς τὸν Σκι-
πίωνα — 17 καὶ τινα ἕτερα Dionis excerptum Ursinianum Id.
12 δὲ] τε A. 15 ἔχειν τῶν δέκα AB, τῶν δέκα ἔχειν PW
18 ταύτων A. οἱ καρχηδόνοι ἐπὶ ῥώμην AB, ἐπὶ Ῥώμην οἱ
Καρχηδόνοι PW. 21 ὁ δὲ δῆμος] Dionis fragm. Paris. 7.

cecidissent, ipso etiam Hannibale paene interfecto. nam cum fugiens
Mastinissam laeis habenis acerrime persequi conversus vidisset, eius im-
petu nonnihil declinato cursuque inhibito praetervertentem a tergo adortus
vulneravit; itaque cum paucis evasit.

Scipio victoria potitus prope Carthaginem terra marique obsi-
dit. Carthaginienses principio se ad tolerandam obsidionem parantes,
tandem rebus desperatis caduceatores ad illum miserunt; cum quibus
Scipio de pacis condicionibus egit. quae huiusmodi fuerunt: ut Cartha-
ginienses obsides darent, captivos et transfugas omnes restituerent; ele-
phantos omnes et triremes, decem exceptis, traderent; in posterum neque
elephantos neque longas naves plures quam denas haberent, neque bel-
lum cum quoquam nisi de sententia Romanorum susciperent. adiecta
sunt et alia quaedam.

His condicionibus propositis legati Romam missi, sed parum ala-
criter a senatu suscepti sunt, aliis aliud consentibus et inter sese rixan-
tibus. verum populus pacem magno consensu decrevit, acceptis condi-

ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσατο. καὶ τὰς ὁμολογίας ἐδέξαντο, καὶ ἐπιμνησθεὶς δέκα ἄνδρας ἴνα μετὰ τοῦ Σκιπίωνος ἅπαντι διοικήσωσι. καὶ αἱ συμβούσεις ἐπράχθησαν, καὶ αἱ τριήρεις ἐδόθησαν καὶ ἐκώδθησαν, καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ μὲν κλείους εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέχθησαν, τῷ Μασινίσῃ δὲ οἱ λοιποὶ ἐδοθήθησαν. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὴν Λιβύην ἐξέλιπον, τὴν δ' Ἰταλίαν οἱ Καρχηδόνιοι.

Ὁ μὲν οὖν δεύτερος πόλεμος τῶν Καρχηδονίων ἔτι ἑκατακταίῳ ἐς τοῦτο κατήντησε· κἀντιῶθεν ὁ Σκιπίων λεγάμειροστο καὶ Ἀφρικανὸς ἐπεκέλητο (Ἀφρικὴ γὰρ ἦδη ἢ περὶ Καρχηδόνα καὶ Λιβύην ὠνόμαστο), πολλοῖς δὲ καὶ ἐλευθερωτῆς προσηγόρευτο, πολλοὺς πολίτας κομίσας αἰχμάλωτους. καὶ ὁ μὲν μέγας ἐκ τούτων ἤρετο, Ἀντίβας δὲ κατηγόρητο παρὰ τοῖς οἰκείοις ὡς τὴν τε Ῥώμην λαβεῖν δυνήθεις καὶ μὴ θελήσας, καὶ τὴν λείων τὴν ἐκ τῆς Ἰταλίας σφετερισάμενος. οὐ μὴν καὶ ἄλλω, ἀλλὰ καὶ τὴν μείσστην τῶν Καρχηδονίων ἀρχὴν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπειράπη.

15. Εἰς ἑτέροισ δ' αὖθις πόλεμοις οἱ Ῥωμαῖοι κατέστησαν, γενομένους πρὸς Φίλιππον τε τὸν Μακεδόνα καὶ τὸν Ἀντίοχον. μέχρι γὰρ ἢ πρὸς Καρχηδονίους ἤματι μάχη, κἀν μὴ φιλία σφίσι τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ἦν, ἐθεράπευον αὐτόν, ἴνα μὴ πρὸς τοὺς Καρχηδονίους συνάροίτο ἢ εἰς τὴν Ἰταλίαν στρατεύσοιτο· ἐπεὶ δὲ τὰ κατ' ἐκείνους ἤρεμήσαν, οὐκέτι ἐμέλλησαν, ἀλλ' εἰς πόλεμον αὐτῷ κατέστησαν φανερόν, πολλὰ ἐγκαλοῦντες

4 οἱ μὲν κλείους] Dionis fragm. Paris. 8. 5 δὲ AB, καὶ C, δὲ καὶ PW. 8 ἐς ABC, εἰς PW. 11 αἰχμάλωτους] Dionis fragm. Paris. 9. 20 ἐς B.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: fragmenta Parisiensia 11 — 13.

cionibus, decemque legatis missis qui una cum Scipione omnia administrarent. pactis firmatis triremes traditae cremataeque sunt: elephantorum nescio pars Romam missa, reliqui Masinissae donati. Africam Romani, Carthaginienses Italiam reliquerunt.

Hic secundi belli Punici post annos sexdecim exitus fuit. Scipio autem magna parva gloria cognomentum Africani tulit (iam tum enim Carthagini finitima Libya Africa vocabatur), et multis captivis civibus receptis liberator a multis dictus, in summo honore fuit. Hannibal contra a suis civibus accusatus est quod Romam capere potnerit nec voluerit, et manibus in suum pecullum conversis rem publicam frandarit. sed absolutus est, nec multo post summam Carthaginiensium magistratum adeptus.

15. Hoc bello confecto Romani alii adversus Philippum Macedonem et Antiochum sunt implicati. nam Punicia adhuc certaminibus districti Philippum, quamvis parum amicum, tamen colebant, ne Carthaginienses adiutaret aut Italiam invaderet: pace autem cum illis consti-

αὐτῶν. πρέσβεις οὖν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτὸν πέμψαντες, ἐπέ-
 μηδὲν ὧν ἐπιτάττειτο ἔπραττε, τὸν πόλεμον ἐρηψάντο, χρώ-
 μιστοι μὲν τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπιβασία λαβῆ, τὸ δ' ἄληθές
 ἀγανακτοῦντες ἐφ' οἷς ἐδεδράκει, καὶ προκαταλαμβάνοντες αὐτόν,
 P I 444 ἵνα μὴ καταδουλωσάμενος ἐκείνους ἐπὶ τῇ Ἰταλίᾳ στρατεύσῃ⁵
 κατὰ τὸν Πύρρον. ψηφισάμενοι δὲ τὸν πόλεμον τά τε ἄλλα
 παρεσκευάσατο εὖ, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ Λούκιον
 Ἀπούστιον Σουλπικίῳ Γάλβᾳ δειδώκασιν. καὶ ὁ Γάλβας τὸν Ἴονιον
 κόλπον διαλαβὼν ἐπὶ πολὺ ἐδόσησε. παραλαβόντες οὖν τὴν δύ-
 ναμιν πῶσαν ὁ τε ἠφθείης στρατηγὸς καὶ Κλαύδιος Κέντων ὁ ὑπο-10
 στρατήγος, αὐτὸς μὲν τῷ ναυτικῷ τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Μακε-
 δόντων πολιορκουμένας ἐρρύσατο καὶ Χαλκίδα κατεχομένην ἐπ'
 αὐτῶν ἐπόρθησε, κὰν τούτῳ Φιλίππου ταῖς Ἀθήναις ἐπιστρατεύ-
 σατος ἐναντιῶν τότε αὐτὸν ἀπέωσατο καὶ μετὰ τοῦτο αὐδῆς
 B προσβαλόντα ἀπερρύσατο, Ἀπούστιος δ' ἐς τὴν Μακεδονίαν,¹⁵
 ἀσχόλου περὶ τὴν Ἑλλάδα τοῦ Φιλίππου ὄντος, ἐμβαλὼν τὴν τε
 γῆν ἐλήζετο καὶ φρούρια καὶ πόλεις ἐχειρώσατο. Φίλιππος δὲ
 διὰ ταῦτα ἐν ἀμηχανίᾳ γενόμενος τέως μὲν ἄνω καὶ κάτω περιέρχεται
 ἄλλοτε ἄλλοις ἀμύνων, ὡς δὲ ὁ Ἀπούστιος τῇ χώρᾳ αὐτοῦ ἰσχυ-
 ρῶς ἐνέκειτο καὶ οἱ Δάρδανοι τὴν πρόσορον σφίσι Μακεδονίαν²⁰
 ἐκακούργουν (οἰκοῦσι δ' οὗτοι ὑπὲρ τε Πλευρωῶν καὶ ὑπὲρ Μακε-
 δόνων), Πλευρωῖοί τε τινες καὶ Ἀμύνανδρος Ἀθαμανίας Θεσσαλικῶ

7 παρεσκευάσαντο A. ἐπὶ τῇ ναυτικῇ A. 9 διαβαλὼν F.
 Haasius. 10 καὶ ὁ κλαύδιος A. 16 περὶ] τὴν A. 22 Θεσ-
 σαλικῶ γένους ἀθαμανίας βασιλεὺς C. Θεσσαλονικῶ B.

tata, nihil cunctati bellum aperte cum eo gesserunt. cum enim per le-
 gatos multa questi nihil eorum quae postularant impetrassent, bellum
 decreverunt, eam causam praetextentes quod Graeciam invasisset, sed
 revera ob priores iniurias illi infensi, et antevertere cupientes, ne Grae-
 ciae subactis, Pyrrhi exemplo bellum in Italiam transferret. bello de-
 creto cum alia rite praepararunt, tum L. Apustium classi praefectum
 Sulpicio Galbae adiunxerunt. qui cum sinu Ionio occupato diu aegrotat-
 ret, praefectus ille et Claudius Cento legatus, omnibus copiis accitis,
 hic quidem Athenas a Macedonibus obsessas classe liberavit, et Chalci-
 dem, quam iidem tenebant, vastavit, et Philippum, qui Athenas interior
 invaserat, regressus iterum atque iterum depulit: Apustius autem, Phi-
 lippo in Graecia occupato, impressione in Macedoniam facta agros vastavit
 et castella atque oppida subegit. qua de causa Philippus animo
 aestuans sursum deorsum aliquamdiu cursitavit, alias aliis opem ferens:
 Apustio autem regionem graviter urgente et Dardanis finitimam sibi
 Macedoniam vexantibus (habitant autem supra Illyrios et Macedones),
 cum Illyrii quoque atque Amynander Athamaniae Thessalicae gentis re-

γένους βασιλεὺς ἄν, σύμμαχοι πρότερον ὄντες αὐτοῦ, πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετέστησαν, ἐκ τούτου καὶ τὰ τῶν Αἰτωλῶν ὑπάπτευσε καὶ περὶ τοῖς οἴκοι ἔδεισε καὶ ἐκεῖ μετὰ τοῦ πλείονος στρατεύμα- C
τος ἔσπευσε. γυνὸς δὲ τὴν πρόσδοον αὐτοῦ ὁ Ἀπούσιτιος ἀν-
δ' ἠχώρησεν· ἦδη γὰρ καὶ χιμῶν ἦν.

Ῥαῖτας δ' ἐκ τῆς νόσου ὁ Γάλβας πλείω παρεσκευάσατο
δύναμιν καὶ ἕμα ἕαρι εἰς τὴν Μακεδονίαν ἠπείγεται. ἐπεὶ δ'
ἐπλησίασαν ἀλλήλοισι, ἀντιστρατοπεδεύσαντο, καὶ ἀκροβολισμοῖς
ἐχρῶντο τῶν ἱππέων καὶ τῶν ψιλῶν. μεταστάντων δὲ τῶν Ῥω-
10 μαιῶν ἕς τι χωρίον ὄθεν ῥῆον ἦν αὐτοῖς ἐπισιτίσασθαι, νομισὰς
ὁ Φλιππος ὡς φοβούμενος αὐτὸν μεταστῆναι, ἐπῆλθεν αὐτοῖς
ποιουμένοις ἀρπυγὰς ἀπροσδόκητος καὶ τινὰς διέφθειρε. καὶ ὁ
Γάλβας τοῦτο αἰσθόμενος ἐπεξέδραμιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ
προσιπῶν αὐτῷ πολλῷ πλείους ἀνταπέκτεινεν. ὁ δὲ γε Φλιππος
15 ἤττηθῆις καὶ τραπείθῆις ὑπὸ νόκτα ἀπανάστη. οὐ μόντοι αὐτὸν ὁ D
Γάλβας ἐπεδίωξεν, ἀλλ' εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν ἀνεκομίσθη. καὶ
ὁ Ἀπούσιτιος δὲ μετὰ τῶν Ῥοδίων καὶ τοῦ Ἀιτιάου περιπλέων
νήσους συχνὰς ἐχειρώσατο.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τις Ἀμίλκας Καρχηδόnius,
20 τῷ Μαγῶνι συστρατεύσας ἐν Ἰταλίᾳ κακεῖ ὑπομείνας, τέως μὲν
ἡσυχίαν ἦγεν, ὡς δ' ὁ Μακεδονικὸς πόλεμος ἐπέστη, τοὺς τε
Γαλάτας τῶν Ῥωμαίων ἀπέστησε καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ Ἀβύνας

8 καὶ ἀκροβολισμοῖς — 18 ἐχειρώσατο Dionis fragm. Paris. 11 12.
16 ἐπεδίωξεν A Dio, ἐδίωξεν PW. 17 ὁ add A Dio. 19 τις
Ἀμίλκας — p. 238 v. 3 τοῖς ἄλλοις δὲ Dionis fragm. Paris. 13.
21 ἦγεν] εἶγεν Dio.

gulus, dudum eius foederati, ad Romanos defecissent, etiam Aetolos suspectos habens et robus suis metuens cum maiori copiarum parte in suum regnum properavit. cuius adventu cognito Apustius hieme instante, recessit.

Galba ex morbo recreatus, pluribus copiis comparatis, sub veris initia in Macedoniam properavit. cumque castra in propinquo haberent, levia certamina inter equites et velites facta sunt. Romanis autem in locum quendam digressis unde commeatus facillius suppeteret, Philippus eos sui metu fugisse ratus ex improvise praedatores aliquos occidit. quo Galba animadverso, e castris eruptione facta longe plures interfecit: Philippum vero victum et sancium nocta recedentem non est persecutus, sed Apolloniam rediit. Apustius interim cum Rhodiis et Attalo mare peragrans complures insulas subigebat.

Sub idem tempus Carthaginiensis quidam Hamilcar, Magonis in Italia commilito, qui ad tempus quietus ibi remanserat, exorto Macedonico bello Gallos ad defectionem impulit; cum iisque Ligures bello ador-

στρατεύσας τινὰς κἀκείνων προσεποιήσατο. Λουκίῳ δὲ Θουρήν στρατηγόντι πολεμηθέντες ἠτήθησαν καὶ πρὸ σπονδῶν ἐπρεσβεύσατο. καὶ οἱ μὲν Ἀγνες ἔτυχον αὐτῶν, τοῖς ἄλλοις δὲ οὐκ ἰδόντες θῆσαν, ἀλλ' ἀντεστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς Ἀδρήλιος ὁ ἕπατος, φθορήσας τῆς νίκης τῷ στρατηγῷ.

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτι πρὸς τοῦ Ἀμιλκον καὶ τῶν Γαλατῶν συνήνεχθη πολλὰ καὶ δεινὰ. Γναῖόν τε γὰρ Βαββιον στρατηγὸν ἐνίκησαν, καὶ τὴν συμμοχίδα τῶν Ῥομιῶν κατέτριχον, καὶ Πλακέντιον ἐπολιόρκουν καὶ ἐλόντες κατέσκαψαν.

16. Ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Μακεδονίᾳ Πούπλιος Οὐτίλιος ὁ ἕπατος ἀντικάθητο τῷ Φιλίππῳ, τὰ τῆς Ἡπείρου προκαταλαβόντι στενὰ, δι' ὧν εἰς τὴν Μακεδονίαν εἰσὶν εἰσβολαί. μετὰ δὲ τὴν χειμῶνα Τίτος Φλαμίνιος ἕπατος, τοῦ Φιλίππου πᾶν τὸ μεταξὺ τῶν ἄρῶν διατριχίσαντος καὶ ἄντος δυσπολεμήτου, διὰ τινος ἐκπεριῆλθε στενῆς ἀτριμποῦ μετ' ἄλλων τὸ περιτίγισμα. καὶ θανάσις ἐξ ὑπερδέξιον ἀφελίδιον ἐφόβησε τὸν Φίλιππον, νομίσαντα πᾶν τὸ τοῦ Τίτου στρώτευμα εἶσω τῶν στενῶν παρελθεῖν· ὅθεν καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπήγειν εὐθύς. ὁ δ' ἕπατος ἐκείνον μὲν οὐκ ἰδὼς, τὰς δ' ἐν τῇ Ἡπείρῳ πόλεις προσεποιήσατο. καὶ ἐς Θεσσαλίαν ἐλθὼν πολλὰ πυρσιπύσατο τοῦ Φιλίππου, καὶ

1 φρονεῖω, ut solent, ABC cum Dionis codicis Paris. 6 ἀμίλια A. 7 γὰρ om A. "Βαββιον] ita Regii duo, Colberteus Βαββιον" Dοcικαίος. βίβιον B. 10 οὐαλίος B, οὐαλίος A Regii duo et Colbert.; Οὐαλίος PW. 13 Φλαμίνιος] T. Quinctius Flaminius. 17 παρελθόν A.

FOENTES. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum 157.

tus, eorum etiam nonnullos sibi adiunxit. sed a L. Furio praetore acie victi legatos de pace miserunt. ea Liguribus data est; caeteri nihil impetrarunt: nam Aurelius consul, praetori victoriam invidens, eos vicissim bello est adortus.

Sequenti anno Hamilcar et Galli multas clades Romanis intulerunt. nam et Cn. Baebium praetorem superarunt, et socias civitates incurserunt, et Placentiam expugnatam everterunt.

16. In Graecia et Macedonia P. Villius consul contra Philippum in procinctu erat, qui Epiri angustias occuparat, per quas in Macedonia patebat aditus. hieme elapsa T. Flaminius consul, cum Philippus ob omne illud spatium quod inter montes interiacet muro obseptum oppugnatum difficilis esset, cum paucis per angustum caliem munitionem circumfuit, et ex superiore loco subito conspectus terrorem incussit Philippo, omnem eius exercitum angustias superasse opinanti, ut statim in Macedoniam recederet. consul vero illum non persectus, Epiri urbibus est potius; atque inde in Thessaliam transgressus, multis a Philippo alienatis in

εἰς τὴν Φωκίδα τὴν Βοαισίαν τε ἀνεχώρησι. καὶ ὁ μὲν Ἑλλά-
 τισιαν ἐπολιόρκει, Λοβκιος δὲ Φλαμίνιος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ
 τοῦ Ἀττάλου καὶ τῶν Ῥοδίων τὰς νήσους ἐχειροῦτο. καὶ τέλος C
 Κέχρηται ἐλόττες, καὶ κεδόμενοι πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς
 ἐπὶ συμμαχίᾳ πεπέμφθαι, ἀπέστειλαν καὶ αὐτοί· καὶ Ἀθηναῖοι
 συνεπριοβέυσαντο. καὶ πρότερον μὲν ἐμερίσθησαν αἱ γυνῆται
 τῶν Ἀχαιῶν, τῶν μὲν τῷ Φιλίππῳ τὴν συμμαχίαν ψηφισμένων,
 τῶν δὲ τοῖς Ῥωμαίοις, ὅπερ δ' οὖν ποτε τὴν βοήθειαν αὐτοῖς ἐψη-
 φίσαντο. καὶ ἐπὶ τὴν Κόρινθον συνιστράτευσαν, καὶ τοῦ μὲν
 10 τειχοῦς κατήρησαν τινα, πονήσαντες δ' ἐπικηρομαῖς ἀπανέστησαν.

Ἔστι δὲ σίας ὁ Φίλιππος μὴ πολλὰ πόλεις ἄλωσιν, ὑπὲρ
 εἰρήνης πρὸς τὸν ὕπαιτον ἐπικηροκεύσατο. καὶ ὅς ἐδέξατο τοὺς
 λόγους αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον αὐτοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι, ἐπράχθη δ' D
 οὐδὲν ἢ ὅτι πρέσβεις εἰς Ῥώμην πέμψαι τῷ Φιλίππῳ ἐπετράπη.
 15 καὶ οὐδὲ ἐκεῖ τι ἐγένετο· τῶν γὰρ Ἑλλήνων ἀποστῆναι αὐτὸν
 ἀξιοῦνται τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Χαλκίδος τῆς τε Δημητριάδος
 τῆς Θεσσαλικῆς, οὐδὲν περὶ τούτων οἱ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις
 ἐνετάλλθαι ἔφασαν, καὶ ἄπρακτοι ἀπηλλάγησαν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τῷ Φλαμίνῳ τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡγεμο-
 20 νίαν καὶ εἰς τὸ ἐπιὸν ψηφισάμενοι ἔτος, αὐτῷ ἀπέθετο καὶ τὰ
 κατὰ Φίλιππον. ὁ δὲ, ὅτι κατὰ χώραν ἔμελλε μένειν, πρὸς πόλεμον
 ἤτοιμαζέτο, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ Νάβις ὁ Λακεδαιμονίων τύραν- P I 446

1 ἐλάτιαν A.	4 post πρέσβεις PW add κατὰ Φιλίππον; om
ABC.	5 συμμαχίδα A. 10 ἐπ' ἐκδρομαῖς PW. 12 δς]
ὁ μὲν A.	14 ἐς C. 16 τῆς τε κορίνθου BC. 17 του-
τον A.	20 ἐφ B. 23 ὁ τῶν λακεδαιμονίων A.

Phocidem et Boeotiam se contulit. ubi dum Elatiam obsidet, L. Flaminus frater eius cum Attalo et Rhodiis insulas subigunt, denique Cencreis etiam potiti, cum audissent societatem Achaeorum [a Philippo] petitam esse, legatos et ipsi una cum Atheniensibus ad illos miserunt. initio divisae fuerunt Achaeorum sententiae, aliis Philippo aliis Romanis auxilia decernentibus: sed tandem societatem cum Romanis iuraverunt. cum quibus Corinthum oppugnantes, parte muri deiecta, crebris eruptionibus fatigati recesserunt.

Deinde veritus Philippus ne multae urbes caperentur, caduceatores ad consulem de pace misit, qui cum eius postulatis annuisset, et ipsi et socii convenerunt: sed nihil actum est aliud, nisi quod Philippo legatos Romam mittere est concessum. ac ne ibi quidem quicquam impetratum: nam Graecis postulantiibus ut Corintho Chalchide et Thessalica Demetriade cederet, Philippi legati nihil de iis urbibus in mandatis se habere affirmantes rebus infectis discesserunt.

Romani vero Graeciae provinciam et bellum Philippi Flaminio in sequentem etiam annum prerogarunt. qui cum ibi mansurus esset, ad bellum se paravit: eoque magis, quod Nabis Lacedaemoniorum tyrannus,

νος λαπίεσάτ' οἱ, καίτοι φίλος ᾤν τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ἄργου λαβῶν παρ' αὐτοῦ. ἀδυνατῶν γὰρ ὁ Μακεδῶν πολλὰ δέπειν ἡμοῦ, καὶ δέισας μὴ τοῖς Ῥωμαίοις ἢ πόλις ληφθῆ, τῷ Νάβιδι αὐτήν, ἦν' αὐτίς ἀποδοίη, παρακατέδειτο.

Ἄλλου δὲ Πέτου τοῦ ὑπάτου στρατεύσαντος ἐπὶ τοὺς Γα-
λάτας, πολλοὶ ἀπ' ἑμφοτέρων ἀπώλλυντο προσμιγνόντες ἀλλή-
λοις, καίριον δὲ τι ἐπράχθη οὐδέν. οἱ δ' ὄμηροι τῶν Καρχη-
δοσιῶν οἱ τε δοῦλοι οἱ μετ' αὐτῶν καὶ οἱ τισὶ πεπραμένοι αἰχμά-
λωτοι, κατασχέειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἕκαστοι τὰς διατριβὰς ἐποι-
B οῦντο τολμήσαντες, καὶ πολλοὺς τῶν ἐπιχωρίων φονεύσαντες, κα-
θρέθησαν ἐπὶ Κορνήλιου Λεντούλου στρατηγοῦ πρὶν μεῖζόν τι
ἐξεργάσασθαι. οἱ μὲντοι Γαλάται εὐτυχίαις τε ἐπαιρόμενοι καὶ
τοὺς Ῥωμαίους ἐν παρέργῳ σφίσι πολεμοῦντας ἀσθόμενοι παρη-
σκευάσαντο ὡς καὶ ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ ἐλάσαντες. δέισαντες οὖν οἱ
Ῥωμαῖοι ἄμφω τοὺς ὑπάτους Κορνήλιον Κεθήγον καὶ Μινουκίον 15
Ῥούφον ἐπὶ τοὺς Γαλάτας ἐπιμψαν· οἱ διωρεθέντες ἄλλος ἄλλην
ἐπόρθουν χώραν. πρὸς οὖν τοὺς ὑπάτους καὶ οἱ πολεμιοὶ δη-
ρέθησαν, καὶ οἱ μὲν τῷ Κεθήγῳ μετὰ τοῦ Ἀμιλκου συμβαλόντες
ἠττήθησαν, οἱ λοιποὶ δὲ τοῦτο γνόντες ἀπεδειλάσαν καὶ οὐκέτι
C τῷ Ῥούφῳ συνέβαλον, ἀλλ' ἀδιῶς ἐκείνος τὴν χώραν κατέτρεχε. 20
W II 100 καὶ οἱ μὲν τῷ Κεθήγῳ πολεμήσαντες σπονδὰς ἐποίησαντο, οἱ δ'
ἄλλοι ἐν τοῖς ὅπλοις ἔτι ἐτύγγανον.

Τότε δὲ καὶ ὁ Φλαμίνιος μετὰ τοῦ Ἀττάλου τὴν Βοιωτίαν

4 ἦν' om A. 6 ἀπώλλυντο A, ἀπόλλυντο PW. 8 πεπρα-
μένοι A. 13 πολεμοῦντες A. 17 οὖν om A.

quamquam Philippi ob Argos ab eo acceptum amicus, pacem cum ipso fecerat. nam quia Macedo multa simul curare non poterat, eam urbem, veritus ne a Romanis caperetur, Nabidis fidei depositi instar commisit.

Aelio Paeto consule bellum cum Gallis gerente, etsi multi utrinque in conflictibus ceciderunt, nihil tamen memorabile gestum est. obsides Carthaginensium eorumque servi et captivi venundati urbes in quibus quique debebant occupare ausi, multis civibus interfectis, a Cornelio Lentulo praetore sunt oppressi priusquam gravius aliquid committeretur. at Galli successibus elati cum Romanos obiter secum bellare animadverterent, ita se parabant quasi ipsam urbem oppugnaturi. quo conatu Romani terribi utrumque consulem, Cornelium Cethegum et Minucium Rufum, contra Gallos miserunt: qui inter se divisi aliam regionem vastavit. ut consules, ita etiam hostes divisi, qui cum Hamillcare fuerunt, victi a Cethago pacem impetrarunt: reliqui ea clade terribi cum Rufe agros impune vastante non sunt congressi, nec tamen ab armis recesserunt.

Tunc etiam Flaminius cum Attalo totam Boeotiam subegit. et

ἄπασαν ὑπηγάγετο. καὶ ὁ μὲν Ἄτταλος ἐν τῷ δημηγορεῖν αὐτοῖς
 ὑπὸ γήρωσ ἀπέφυξεν, ὁ δὲ γε Φλαμίνιος ἐς τὴν Θεσσαλίαν ἐλθὼν
 τῷ Φιλίππῳ προσέμιξε. καὶ ἵππομαχίαν ἐποίησαντο· τὸ γὰρ
 χωρὶον οὐκ ἐπιτήθειον πρὸς μίλλῳ μάχην ἦν· διὸ καὶ ἄμφω ἀπανέ-
 5 στήσαν. καὶ πρὸς τινα λόφον γενόμενοι, οὗ τὴν ἀκρωνυχίαν
 Κυνὸς κεφαλὴν ὀνομάζουσιν, οἱ μὲν ἔνθεν οἱ δ' ἐκείθεν πῆλλ- D
 σαντο. καὶ μαχεσάμενοι τοῖς στρατεύμασιν ἄπασιν ἰσοπαλεῖς ἄν
 ἀπηλλάγησαν, εἰ μὴ οἱ Αἰτωλοὶ ἐπικρατεστέρους τοὺς Ῥωμαίους
 ἐποίησαν. ἤτηθεις οὖν ὁ Φίλιππος καὶ φηγῶν, εἴτα μασῶν τὴν
 10 τε Λάρισσαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν πόλεις τὰ τοῦ νικῆσαντος ἤρη-
 μένας, ἐπεκρηνεύσατο τῷ Φλαμίνῳ. καὶ ὅς ἐσπέισατο, χρή-
 ματὰ τε τοῦ Φιλίππου δόντος καὶ δημήρους ἄλλους τε καὶ τὸν οἰ-
 κεῖον νῖδον Ἀγημέτριον, καὶ πρόσβεις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς τὴν
 Ῥώμην ἐπέμφσαντος.

15 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, καὶ Ἀνδρσοθένης ἐνικήθη ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν Κόρινθον ἀπέβαλε. καὶ ὁ Φλαμίνιος ὁ
 Λούκιος ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ ὤν, ἐπεὶ μὴ ἐπιθετο τοῖς Ἀκαρνανᾶς
 μὴ συμμαχεῖν τῷ Φιλίππῳ, τὴν τε Λευκάδα πολιορκίᾳ εἴλε κάλει- P I 447
 τους μετὰ τοῦτο τὴν ἤτιαν τοῦ Φιλίππου γρόντας ῥῶον συμπαρε-
 20 στήσατο.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Μακεδονικὸς ἐλλέντο πόλεμος, καὶ οἱ ἐν
 τῇ Ῥώμῃ τῷ Φιλίππῳ ἐπιμύτατα συνηλλάγησαν ἐπὶ τῷ τοῦς

1 αὐτοῦς B. 9 ἤτηθεις οὖν — 11 ἐσπέισατο Dionis excerptum
 Ursiniannum 157. 10 Λάρισσαν AB ut infra, Λάρισσαν FW.
 αὐτῶς C. 13 τὴν add AB. 21 οὖν add A. 22 ἐπὶ
 τοῦ — p. 252 v. 1 ἐπέμφσαντος om A.

Attalus dum contentionem ad Boeotos habet, prae senio efflavit animam.
 at Flaminius in Thessaliam profectus equestris praeficio cum Philippo de-
 certavit: neque enim locus maiori pugnae fuit idoneus. quare ambo in
 tumultum quendam, cuius cacumen Cynoscephale a canini capitis similitu-
 dine dicitur, secesserunt, diverseque castris positia, inter se totis
 exercitiibus congressi aequo Marte discessissent, nisi Aetolorum auxilia
 victoriam Romanis peperissent. Philippus victus et profligatus cum
 Larissam et circumiacentes civitates in victoris partes concessisse audis-
 set, caduceatoribus missis pecuniaque, et praeter alios filio Demetrio
 obside dato, inducias a Flaminiio impetravit et legatos Romam pro pace
 misit.

Dum haec gerantur, etiam Androsthenes ab Achaëis victus Co-
 rinthum amisit. Lucius Flaminius classis praefectus cum Acarnanes a
 Philippi societate abstrahere non posset, Leucadem obsidione cepit;
 eoque, ubi Philippi cladem audire, facilius subegit.

Sic Macedonicum bellum est solutum, et Romani pacem cum Phi-
 lippo minime gravatim fecerunt, his conditionibus: ut captivos et trans-

αίχμαλώτους και τοὺς αὐτομόλους ἀποδοῦναι και τοὺς ἐλέφαντας τὰς τε τριήρεις πλην πέντε και τῆς στρατηγίδος αὐτῆς οὐσης ἐκκαϊδεκῆρους, και χρήματα τὰ μὲν αὐτίκα δοῦναι τὸ δὲ και ἐν τάξει τοι, και μόνης τῆς Μακεδονίας βασιλεύειν, μὴ πλείονος τ' ἔχειν στρατιώτας τῶν πεντακισχιλίων, μήτε πόλεμον ἔξω τῆς ὀ
 B ἑαυτοῦ χώρας ποιεῖσθαι τινί. τὰς γὰρ ἄλλας πόλεις τὰς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ και τῇ Εὐρώπῃ τὰς πρὶν δουλευούσας αὐτῷ ἐλευθέρως ἀφῆκαν.

Οἱ δ' ἔπειτοι τοῖς Γαλάταις αὖθις οὐκ ἀταλαιπώρως ἐπολέμησαν, ὁμοῦς μέντοι και τούτους ἐπέταξαν. 10

17. Πόρκιος δὲ Κάτων ἔπειτος αἰρεθεὶς τὴν Ἰβηρίαν μικροῦ πᾶσαν ἀλλοτριωθεῖσαν ἀνεκτήσατο, ἀνὴρ ἀρετῇ πάση τοῦς τότε ρικῶν. νόμου δὲ τεθέντος μετὰ τὴν ἐν Κύναις τοῖς Ῥωμαίοις συμβᾶσαν ἦνται, μήτε χρυσοφορεῖν τὰς γυναῖκας μήτε δεφροφορεῖσθαι μήθ' ὅλως ἐσθῆτι καταστικτῶ κεχρησθαι, ὃ δῆμος, 15
 C εἰ χρῆ καταλῦσαι τὸν νόμον, βουλὴν ἐποίητο. και περὶ τούτου ὁ Κάτων ἐδημηγόρησε, δεῖν κατασκευάζων τὸν νόμον κρατεῖν, και τέλος ταῦτα ἐπήγαγε. "κοσμεῖσθωσαν οὖν αἱ γυναῖκες μὴ χρυσοῦ μηδὲ λίθους ἢ τισιν ἀνθηροῖς και ἀμοργίνοις ἐσθῆμασιν, ἀλλὰ σωφροσύνη φιλονεικία φιλοτεχνία πειθοῖ μετριότητι, τοῖς 20
 νόμοις τοῖς κειμένιοις, τοῖς ὅλοις τοῖς ἡμετέροις, ταῖς νίκαις, τοῖς

1 αὐτομόλους και τοὺς αἰχμαλώτους B. 3 τὰ πρὶν add AB.
 7 και] και ἐν A. 9 τοὺς γαλάτας A. 14 μήτε πρὶν AB,
 μὴ PW. 15 κεκτήσθαι A. 18 μὴ BC, μὴ τε PW. μὴ
 χρυσοῦ om A.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

fugas omnes restitueret; ut elephantos et triremes, praeter quinque et praetoriam quae sedecim remorum erat, et pecuniam partim praesentem partim certis pensionibus daret; ut soli Macedoniae imperaret, neque milites ultra quinque mille aleret, neque ulli extra regnum suum bellum faceret. nam caeteras urbes tam Asianas quam Europaeas, quae prius ei servierant, liberas dimiserunt.

Consules denno Gallos, sed non citra laborem et aerumnam, subegerunt.

17. Porcius Cato consul designatus Hispaniam paene totam alienatam recuperavit, vir illis temporibus omnibus virtutibus praestantissimus. cum autem post Cannensem cladem lex esset lata ne mulieres aurum gestarent neve vehiculis aut varia veste uterentur, et populus utrum ea abroganda esset nec ne deliberaret. Cato pro contione eam retinendam esse suavit, cum hac conclusione "ornatae igitur mulieres, non auro, non gemmis, non acu pictis aut bysiniis vestibus, sed modestia, maritorum observantia, liberorum amore, obedientia, moderatione,

τροπαλοῖς." Λούκιος δὲ Οὐαλλέριος δῆμαρχος ἀντιλέγων τῷ Κά-
 τωνα διειλέχθη, ἀποδοθῆναι συμβουλευόντων ταῖς γυναῖξί τὸν κόσμον
 τὸν πατέρων. καὶ πολλὰ περὶ τούτου πρὸς τὸν δῆμον εἰπὼν, εἶτα
 πρὸς τὸν Κάτωνα τὸν λόγον ἀπέτεινε καὶ ἔφη "σὺ δ' ὦ Κάτων, **D**
5 εἰ ἄχθη τῷ κόσμῳ τῶν γυναικῶν καὶ βοᾷτε φιλόσοφόν τι ποιῆσαι
 καὶ μεγαλοπρεπές, ἀπόκειρον αὐτὰς περιτρόχαλα, καὶ χιτωσίωκος
 καὶ ἔξωμίδας ἰνδύσον, καὶ νῆ Δία σὺ γε καὶ ὄπισσον ἐφ' ἵππους
 τε ἀναβίβασον, καὶ εἰ δοκεῖ σοι καὶ εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἀνάγαγε
 ὅπως τε καὶ τῶν ἐκκλησιῶν κοινωνῶσιν ἡμῖν, καὶ δεῦρο αὐτὰς
10 εἰσφαιρώμεθα." καὶ ὁ μὲν Οὐαλλέριος ταῦτα ἐπισκώπτων εἶπε, **W II 101**
 ἀκούσασαι δὲ αἱ γυναῖκες (ἔγγυς γὰρ τῆς ἀγορᾶς πολλαὶ δέτριβον
 πολυπρυμνοῦσαι τὸ γεννησόμενον) εἰσεπήδησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 κατυβυῶσαι τοῦ νόμου, καὶ οὕτω σπουδῇ λυθέντος αὐτοῦ ἀνεδή-
 σαντο εὐθύς ἑκαὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κόσμον τινὰ καὶ ἔξηλθον χο-
15 ρεύουσαι.

Ὁ δὲ Κάτων ἀποπλεύσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἀφίκετο, καὶ με- **P I 448**
 θῶν πάντας τοὺς μέχρι τοῦ Ἰβηρος οἰκοῦντας συνεστράφηκε ἵνα
 καθ' ἐν αὐτῷ πολημίσωσι, συγκροτήσας τὸ στράτευμα προσέβυλε
 σφίσι, καὶ ἠτήσας αὐτοὺς ἠνάγκασε προσχωρῆσαι οἱ, φοβηθέν-
20 τας ἵνα μὴ καὶ τὰς πόλεις αὐτοβοεῖ ἀποβάλλωσι. καὶ τότε μὲν
 δεῖνόν οὐδὲν αὐτοῖς εἰργάσατο, ὕστερον δὲ ὑπόπτων τινῶν γενο-
 μένων τὰ τε ὄπλα πάντων ἀφείλετο καὶ τὰ τεῖχη σφῶν δι' αὐτῶν

ἰ οὐαλλέριος C, Οὐαλέριος PW. 2 κόσμον] νόμον. 9 καὶ
 ἐκ τῶν B. 14 ἑκαὶ εὐθύς A. 16 τὴν add A. 17 οἰ-
 κούντας om C. 20 πόλεις] ἄλλας A. 21 οὐδὲν δεῖνόν
 αὐτοῖς B, δεῖνόν αὐτοῖς οὐδὲν A.

legibus civitatis, armis nostris, victoriis, triumphis.* sed I. Valerius
 tribunus plebis, Catoni adversatus, auctor fuit ut mulieribus patriae orna-
 menta redderentur. qua de re cum ad populum multa verba fecisset,
 oratione ad Catonem conversa "tu, Cato" inquit, "si ornamenta mulie-
 rum iniquo animo pateris, et aliquid magnificum et philosopho dignum
 praestare cupis, in orbem eas redito, tunicis et pallis induito, atque
 etiam, si diis placet, armato et equis impositis in Hispaniam ducito,
 atque adeo huc adducito ut et contionibus nostris intersint. age, arces-
 samus eas huc." cum haec dicteria Valerii mulieres audivissent (multae
 enim eventus expectatione suspensae iuxta forum versabantur), in con-
 tionem irruerunt, contra legem vociferantes. quae citra cunctationem
 soluta, statim ibi ornamentis quibusdam sumptis cum tripudiis abierunt.

Cato in Hispaniam profectus cum omnes usque ad Iberum con-
 spirasse atque in unum convenisse didicisset, ut semel universi cum eo
 pugnarent, praeflo victos ad deditionem compulit, metuentes ne eodem
 terrore etiam urbes amitterent. ac tum quidem eis pepercit: post autem,
 cum quidam suspicionem de se praebuissent, omnibus arma ademit, et
 ipsos cives sua moesia evertere coegit. litteris enim in omnia loca

τῶν ἐπιχωρίων κατέσκαψε. γράμματα γὰρ ἕκασταχόσε διαπέμφας, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἄπασιν αὐτὰ ἀποδοθῆναι κελεύσας, προσέταξε τοὺς περιβόλους ἀθήμερον καθελεῖν, θάνατον ἀπειλήσας **B** τοῖς ἀπειθήσασιν. ἃ ἀναγνόντες οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντες, καὶ νομίσαντες ἕκαστοι μόνοις αὐτοῖς γεγράφθαι, καὶ μηδὲ καιρὸν λαβόντες βουλήs, κατέβαλον πάντες τὰ τελεῖα.

Ὁ δὲ Κάτων διέβη τὸν Ἴβηρα, καὶ τοῖς Κελτίβηροι συμμαχοῦσι τοῖς πολεμοῖς αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος συμβαλεῖν μὴ θαρσήσας, μετεχειρίσατο θανασιῶς αὐτούς, ποτὲ μὲν μεταπέδων πρὸς αὐτὸν μεταστῆναι δόσει μείζονος μισθοῦ, ποτὲ δὲ παραινῶν **10** σφίσι ἐπανελεθεῖν οἴκαδε, ἔστι δ' ὅτι καὶ μάχην αὐτοῖς ἐς ἡμέραν ἐπαγγέλλων ῥητήν. ἐκ γὰρ τούτου ἐστιασίασαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ φοβηθέντες οὐκέτι αὐτῷ πολεμῆσαι ἐτόλμησαν.

18. Τότε δὲ καὶ Φλαμίνιος ἐπὶ τὸ Ἄργος ἐστράτευσε. τὸν **C** γὰρ Νάβην οὔτε σφίσι πιστὸν καὶ τοῖς Ἕλλησι φοβερὸν ὄρωντες **15** οἱ Ῥωμαῖοι πολέμιον ἐποίησαντο. προσγενομένων δὲ συμμαχῶν ἐκ τοῦ Φιλίππου αὐτῷ, ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἤλυσε ὁ Φλαμίνιος, καὶ ἀπόνως τὰ Ταῦγετά τε ὑπερέβη καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσῆλθε μηδεὶος ἐναντιουμένον. ὁ γὰρ Νάβης, τοὺς τε Ῥωμαίους δείσας καὶ τοὺς ἐπιχωρίους ἐποπτεύσας, οὐκ ἐκινήθη ὥστε προσηντῆ- **20**σαι τῷ Φλαμινίῳ· πλησιάσαντι δὲ ἐπεξέδραμε, καταφρονήσας διὰ τε τὸν κάματον τὸν ἐκ τῆς πορείας καὶ ὅτι περὶ τὴν στρατο-

8 τὸ add A. 10 δόσει om A. 13 ἐτόλμησαν] ἐγούσαν C.
16 δὲ] δὲ καὶ A. 20 προσῆκνῆσαι B. 21 ἐπεξέδραμε B.

Fontes. Cap. 18. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

missis eodemque die redditis, omnia moenia eodem die dirui inasit, contumacibus mortem comminatus, quibus magistratus lectis, singuli putantes sibi solis ita scriptam esse, ne spatio quidem ad deliberandum sumpto munitiones omnes deiecerunt.

Iberum transgressus, cum Celtiberis hostium sociis ob multitudinem congregari non ausus, mirabiliter homines tractavit, alias maiora stipendia pollicendo ut ad se transirent, alias monendo ut domum redirent, alias etiam certam pugnae diem designando, ita factum ut inter se dissentientes cum eo pugnare ausi non fuerint.

18. Tum Flaminius Argos oppugnavit. Romani enim Nabidem, neque sibi fidem et Graecis formidabilem, hostem indicarant: sed cum ei auxilia a Philippo missa essent, Flaminius Spartam oppugnaturus, Taygeto monte citra laborem superato, ad ipsam usque urbem adversante nemine pervenit. Nabis enim, et Romanos metuens et civibus diffidens, se loco non moverat ut illi mature occurreret, sed cum iam praeforibus adesset eruptionem fecit, eo tum ob laborem itineris tum propter castrametationis occupationem contempto, ac nonnullos turbavit.

πέδουσιν ἀπησχόλητο, καὶ τινὰς συνετάραξε. τῇ δ' ὕστεραία ἐπέξῃλθε τοῖς προσβάλλουσι, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν οὐκ ἐπέξῃλθε. καταλειπὼν οὖν μέρος τοῦ στρατοῦ ἐκεῖ ὁ Φλαμίνιος, D ὅπως μηδαμῶς κινήσει, τοῖς λοιποῖς ἐπὶ τὴν χώραν ἐιράνετο· 5 κἀκεῖνός τε καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ οἱ Ῥόδιοι καὶ ὁ τοῦ Ἀττάλδου παῖς Εὐμένης ἐπόρθον αὐτήν. ἀπογνοὺς σὺν διὰ ταῦτα ὁ Νάβις κήρυκα τῷ Φλαμίνιω ὑπὲρ εἰρήνης ἀπέστειλε. καὶ ὃς τοὺς μὲν λόγους αὐτοῦ προσήκατο, οὐκ αὐτίκα δὲ κατελύσατο. τὰς γὰρ ὁμολογίας, ἃς ἀπηγγέλλετο ὁ Νάβις ποιήσασθαι, οὐτ' ἀπιγο- 10 ρεῦσαι ἐθύρρει οὔτε ποιῆσαι συγκατετίθετο. τὸ δὲ πλῆθος ἐκόλυσαν αὐτὸν συμβῆναι. καὶ τότε μὲν οὐκ ἐσπέισατο, προσβαλόντων δὲ τῶν Ῥωμαίων αὐθις καὶ τὴν Σπάρτην ὀλίγου πάσαν (καὶ γὰρ ἀτείχιστος ἦν ἐν μέρει) ἐλάντιον οὐκ ἐπέσχευεν, ἀλλὰ πρὸς P I 449 τε τὸν Φλαμίνιον σπονδὰς ἐποίησατο καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην πρῆσβευ- 15 σάμενος συνηλλάγη.

Ὁ δὲ Φλαμίνιος τότε μὲν πάντας τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους ἀφῆκεν, ὕστερον δὲ συγκαλέσας αὐτοὺς καὶ ὑπομνήσας ὡς ἐνηργέτηντο, παρήγγειλε εὖνοιαν τῇ Ῥώμῃ τηρεῖν, καὶ τὰς φρουρὰς ἀπάσας ἐξήγαγε, καὶ ἀπῆρε μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ.

20 Ἀφικομένου δ' ἐς Ῥώμην τοῦ Φλαμινίου ὁ Νάβις ἐνεωτέριστι. καὶ τούτου καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν ὡς εἰπεῖν ἐταράχθη, τῶν Αἰτωλῶν σφᾶς ἐναγόντων· παρεσκευάζοντό τε ὡς πολέμησοντες, καὶ πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Ἀντίοχον ἐπρῆσβεύοντο. καὶ W II 102 ἔπεισαν αὐτὸν ἐκπολεμωθῆναι Ῥωμαίοις, ὡς καὶ τῆς Ἑλλάδος B

1 τῇ δ' — 3 ἐπέξῃλθε om A.

21 καὶ om A.

postride oppugnantes cum magna clade suorum adortus de caetero intra moenia se continuit. Flaminius igitur parte copiarum ibi relicta ne hostis alio abiret, ipse cum fratre suo, Rhodiis et Eumene Attali filio, agros vastavit. quibus rebus ad desperationem adactus Nabis caduceatore ad Flaminiū misso non statim pacem impetravit: nam quae conditiones ei ferebantur, eas neque repudiare neque multitudine prohibente accipere ausus est. sed cum Romani urgerent, et totam paene Spartam (quadam enim parte moenia non habebat) cepissent, non diutius cunctatus, pace cum Flaminiō facta et legatis Romam missis reconciliatus est.

Flaminius tum omnibus Graecis libertatem dedit, eosque postea convocatos, beneficiis quae acceperant commemoratis, monuit ut benevolentiam erga populum Romanum conservarent; et praesidiis omnibus deductis cum toto exercitu discessit.

Romam profecto Nabis novis rebus studuit, quo motu tota paene Graecia impulsu Aetolorum est concussa: seque bello gerendo pararunt, ad Philippum et Antiochum legatis missis. cui persuaserunt ut Romanis

τῆς Ἰταλίας τε βασιλεύοντα. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις τῶν προηγουμένων τεταρταυγμένων οὐχὶ περιγενέσθαι τοῦ Ἀντιόχου ἡλπίς ἦν, ἀλλ' ἠγάπιον εἶ γε τὰ ἑαυτῶν διασώσασιντο. ὁ γὰρ Ἀντιόχος μέγας μὲν καὶ ἐπὶ τῇ οὐκείᾳ δυνάμει ἰδόκει δι' ἄλλα τε καὶ ὅτι τὴν Μηδίαν κατεστρέψατο, πολλῶ δ' ἔτι μείζων ἐγένετο ὅτι τὸν Πτολεμαῖον τὸν τῆς Αἰγύπτου βασιλέα καὶ τὸν Ἀριαρνάθην τὸν τῆς Καππαδοκίας κηδεστήν προσετέθειτο.

Τοιοῦτον τὸν Ἀντιόχον νομιζόμενον οἱ Ῥωμαῖοι, μέχρι μὲν τῷ Φιλίππῳ ἐπολέμων, ἐθιρόπερον, φιλῶς τε διὰ πρῶσβιων ὀμιλοῦντες καὶ δῶρα πέμποντες· ἐπεὶ δ' ἐκείνον ἐνίκησεν, καὶ 10
 C τούτου ὃν πρόσθεν ἐδεδίεσαν κατεφρόνον. ὁ δὲ ἐς τὴν Θράκην ἐπειρωιώθη καὶ ἄλλα τε παρεστῆσται, καὶ τὴν Ἀσσιμαχίαν ἀνεστηκῶσαν συνώκησεν, ὡς ὀρητηρίῳ ταύτῃ χρησόμενος· καὶ γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ Φιλίππος καὶ ὁ Νύβις ἐπηγάγοντο. ὁ τε Ἀντίβας αὐτῷ συγγενόμενος ἐλπίσαι πεποίηκεν ἐς τὴν Κωρχηδόνα κάκιδεν 15
 εἰς τὴν Ἰταλίαν πλεύσαι, καὶ τὰ τοῦ Ἰονίου κόλπου ἐθῆ προσκαταστρέψασθαι, καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὄρησθαι. ἐφθῆ γοῦν ὁ Ἀντιόχος καὶ δις ἐς τὴν Εἰρώπην διαβὰς εἰς τε τὴν Ἐλ-
 D λάδα ἀφικόμενος. πυθόμενος δὲ τὸν Πτολεμαῖον τεθηκέναι, καὶ περὶ παντός τῆς Αἰγύπτου κρατῆσαι ποιούμενος, τὸν μὲν 20
 υἱὸν Σέλευκον ἐν τῇ Ἀσσιμαχίᾳ σὺν δυνάμει κατέλιπε, αὐτὸς δὲ

1 βασιλεύοντα A.

4 ἰδόκει δυνάμει B.

6 ἀράθην A.

7 προσετέθειτο A.

11 οἱ δὲ ἐς τὴν Θράκην ἐπειρωιώθησαν·

ἄλλα τε A.

12 Ἀσσιμαχίδα ABC, qui non Ἀσσιμαχία. illud

tamen non prorsus insolens est: cf. Ἡρακλειῖδα Syncelli p. 489 v. 25

et Ἡρακλειῖδα κόλπον Malalae p. 204 v. 9 et 13 ed. Bonn. at Ἡρακλειῖδῳ Zonarae p. 146 v. 9 est regio, Heracleotes tractus, ut est

apud Plinium.

13 συνώκησεν A.

17 ἐφθῆν σὺν A.

bellum inferret, spe et Graeci et Italiae regni proposita. Romani turbatis adhuc rebus, sine ulla spe Antiochi superandi, satis habuerunt ei sua tueri possent. nam Antiochus domesticis viribus multam posse putabatur, cum propter Asia, tum quod Mediam subegisset: sed multo maior factus erat affinitate Ptolemaei Aegypti et Ariarathis Cappadociae regum.

Antiochum igitur, de quo talis esset opinio, belli Philippici tempore coluerunt, per legatos amicos cum eo agentes et munera missitantes: sed Macedone victo, quem pridem timebant, contempserunt. at ille in Thraciam traiecit, et praeter Asia vi subacta Lysimachiam desolatam instauravit, qua ad belli gerendi commoditatem uteretur, a Philippo et Nabide arcessitus. Hannibal quoque coram in spe eum erexerat, fore ut Carthaginem atque inde in Italiam navigans, Ionii sinus gentibus subactis, Romam ipsam oppugnare posset. parvenit autem Antiochus bis in Europam atque in Graeciam, sed Ptolemaei morte audita cum in eo sibi putaret esse omnia ut Aegypto potiretur, Seleuco filio Lysimachiae cum copiis relicto abitum paravit. caeterum cum Ptolemaeum

ἀναξιδέας, καὶ ζῶντα τὸν Πτολεμαῖον μαθῶν, τῆς μὲν Αἰγύπτου ἀπέσχετο, ἐπιχειρήσας δ' ἐς Κύπρον πλεύσαι ἔπτασεν ἐπὶ χειμῶνος, καὶ οἰκάδα ἀνεχώρησε. καὶ πρόσβεις οἱ Ῥωμαῖοι κακίετος ἀντεπεστέλλον ἀλλήλοις ἀντεγκαλοῦντες, ὅπως πρόφασιν τε τοῦ

6 πολέμου λάβωσι καὶ ὅπως τὰ παρ' ἀλλήλοις προκατασκέπωνται.
 Ἀντίβας δὲ τὴν μεγίστην τῶν παρὰ Καρχηδονίους ἀρχῶν εὐληφώς, καὶ προσκρούσας ἀπ' αὐτῆς τοῖς δυνατωτάτοις, ἐμισήθη τε ἐπ' αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους διεβλήθη ὡς τὰ τε τῶν P I 450
 Καρχηδονίων νεωτερίζων καὶ τῷ Ἀντιόχῳ κατολογοῦμενος. καὶ
 10 μαθῶν τινὰς ἐκ τῆς Ῥώμης παρόντας, καὶ δεῖσας μὴ συλληφθῆναι, ἀπέδρα νυκτὸς ἐκ τῆς Καρχηδόνος. καὶ πρὸς τὸν Ἀντιόχον ἐλθὼν ἑαυτῷ τε τὴν εἰς τὴν πατρίδα κάθοδον καὶ τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἔπραττεν, ἐπισχνούμενος ἐκείνῳ περιποιήσῃν τὸ τε τῆς Ἑλλάδος κράτος καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας· μέχρις οὗ σφίσιν ὁ
 15 Σικιῶν ὁ Ἀφρικανὸς συνεγένετο. ὁστος γὰρ δικαστὴς ἐς τὴν Λιβύην πεμφθεὶς τῷ τε Μασσίνισσῳ καὶ τοῖς Καρχηδονίοις περὶ ὄρων γῆς διαφερομένοις, μετέωρον τὴν ἔχθραν αὐτῶν κατέλειπε, B
 ἦν' ἀλλήλοις τε διαφέροντο καὶ μηδεὶς αὐτῶν διὰ τὴν κρίσιν κατὰ Ῥωμαίων ὀργίζετο. ἐντεῦθεν δ' εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη, λόγῳ
 20 μὲν ὡς πρεσβεύσων πρὸς τὸν Ἀντιόχον, ἔργῳ δὲ ἵνα κακίετον καὶ τὸν Ἀντίβαν ἐπιφανείας καταπλήξῃ, καὶ πράξῃ τὰ τοῖς Ῥωμαίοις συμφέροντα. ἀφικόμενον δ' αὐτοῦ οὐχ ὁμοίως ἔτι προσεῖχεν ὁ Ἀντιόχος τῷ Ἀντίβῳ· ὑπώπτευσεν γὰρ αὐτὸν δι' ἀπορητήτων ὁμι-

4 ἀλλήλοις ABCW, ἀλλήλους P. 6 καρχηδονίων A. 12 ἐαυ-
 τὸν τε εἰς τὴν πατρίδα A. 14 τὸ om A. 17 ὄρον A.

adhuc superstitem esse cognovisset, Aegypto abstinuit: in Cyprum navigaturus tempestate conflictatus domum rediit. legatos porro et ille et Romani miserunt invicem, cum ut de iniuriis expostulantes belli causam quaererent, tum ut quae viros adversae partis essent utrique explorarent.

Hannibal vero summum apud Carthaginienses magistratum gerebat, eoque potentissimorum civium susceptis odiis, apud Romanos accusatus est, ut qui et Carthagine res novas moliretur et cum Antiocho arcana consilia tractaret. haec cognita Romanorum quorundam praesentia, veritus ne comprehenderetur, noctu Carthagine aufugit. et ad Antiochum profectus id molitus est ut et sibi reditum in patriam et Romanis bellum conficeret, et Graeciae et Italiae imperium illi promittens: donec Scipio Africanus ad eos venit. is enim index in Africam misaus ut inter Masinissam et Carthaginienses de finibus disceptantes sententiam ferret, inimicitias eorum vigere passus est, ut et ipsi inter sese contenderent, et neutri ob iudicium Romanis irascerentur. inde in Asiam traiecit, per speciem legationis apud Antiochum obeundae: re vera ea de causa, ut praesentia sua et rege et Hannibale territis ea ageret quae essent e re publica. cum ad Antiochum pervenisset, rex Hannibali non

λήσανται τῷ Σκιπίωνι, καὶ ἄλλως δὲ αὐτὸν ἐβουρνεύετο, ὅτι ἄπαν βούλημα τῷ Ἀννίβῃ πᾶς ἐπιγράφετο, καὶ τὴν τοῦ πολέμου κατορθώσῃ ἐν τούτῳ πάντες ἐπήλυθον. διὰ γοῦν ταῦτα καὶ ἐφθό-
 C ησε τῷ Ἀννίβῃ, καὶ ἐφοβήθη αὐτὸν ἵνα μὴ τι δυναθεὶς μετα-
 βάλῃται· καὶ οὔτε στρατεύματα πύρρασεν αὐτῷ, οὔτ' ἐς τὴν Καρ- 5
 χηδόνου ἐπεμψεν· οὐδ' ἐν ταῖς συνοσίαις αὐτῷ κατακόπως ἐκέ-
 χρητο, ἀλλὰ καὶ ἐπετίθειε μηδὲν τῶν πραττομένων αὐτοῦ δο-
 W Π 103 κῆν εἶναι.

19. Ἡ δὲ περὶ τοῦ Ἀντιόχου φήμη πολλὴ τὴν Ῥώμην
 κατέσχε καὶ ἐς φροντίδα τοὺς Ῥωμαίους οὐκ ἐλαχίστην κατέστησε. 10
 συγχῶν δὲ περὶ τοῦ Ἀντιόχου θρολλουμένων, καὶ τῶν μὲν ὅτι τὴν
 Ἑλλάδα πῦσαν ἤδη κατέχει, τῶν δ' ὅτι ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπιέγει-
 ται λογοποιούντων, οἱ Ῥωμαῖοι πρόσβεις εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλλους
 D τε καὶ Φλαμίνιον οἰκείως αὐτοῖς ἔχοντα ἔστειλαν, ὅπως τὸν τε
 Φίλιππον καὶ ἐκείνους ἐπίσχη μηδὲν νεοχυῶσαι, καὶ στρατηγούς 15
 Μάρκον μὲν Βαίβιον εἰς Ἀπολλωνίαν, εἰ ταύτη ἐς τὴν Ἰταλίαν
 περρωθῆναι τολμήσειεν ὁ Ἀντιόχος, Αὔλον δὲ Ἀτίλιον ἐπὶ τὸν
 Νύβιν. καὶ οὗτος μὲν οὐδὲν ἱερύξεν (ἐφθῆ γὰρ ὁ Νύβις ὑπὸ
 τῶν Αἰτωλῶν θφαρεὶς ἐξ ἐπιβουλῆς, καὶ ἡ Σπάρτη ἦλω ὑπὸ τῶν
 Ἀχαιῶν), ὁ δὲ Βαίβιος καὶ ὁ Φίλιππος πολλὰ τῆς Θεσσαυίας 20
 ἐβεβρωῦσαντο. ταῖς γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὁμολογίαις ὁ Μα-

4 δυναθῆ καταβάλῃται A. 13 εἰς τὴν Ἑλλάδα om A. 17 ἀτί-
 λιον ABC, Αττίλιον PW. ἐπὶ] καὶ ἐπὶ A. 20 τοῖς Θεσ-
 σαλοῖς A.

Fontes. Cap. 19. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi:*
excerptum Peirescianum 68.

perinde auscultavit, eumque suspectum habuit ob arcana cum Scipione colloquia, iam antea quoque parum gratum, quod omnia consilia Hannibali adscriberentur, omnium spes belli rite conficiendi ab eo penderet. ob haec invidens Hannibali, timuit ne potestate data mutaretur. itaque nec exercitum dedit nec Carthaginem eum remisit neque in arctiorem familiaritatem admisit, sed de industria id egit ut nihil eius consilio gestum esse videretur.

19. Fama pro Antiocho maxima Romae fuit, neque is curam civitati minimam attulit. de quo cum multa dicerentur, atque alii eum iam totam Graeciam obtinere alii in Italiam properare fabularentur, Romani cum alios legatos, tum Flaminium in Graeciam, ut et Philippum et caeteros a studio novarum rerum pro amicitia dehortaretur, et praetores M. Baebium Apolloniam, si Antiochus ibi traliceret auferet, A. Atilium adversus Nabidem miserunt. et hic quidem nihil egit, Nabide iam per insidias ab Aetolis perempto Spartaque ab Achaëis capta: sed Baebius et Philippus multa loca Thessaliae firmarunt. Macedo enim tum

κεδῶν ἐμμεμένηκε, διὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι ὁ Ἀντίοχος χωρὶα αὐτοῦ ἐν τῇ Θράκῃ τιὰ ἐπεσπάσατο.

Ὁ δὲ γε Φλαμίνιος περιῶν τὴν Ἑλλάδα τοὺς μὲν μὴδ' ἀπο- P I 451
στῆναι ἔπεισε, τοὺς δὲ καὶ ἀποστάντας ἦδη μετέστησε, πλὴν Αἰ-
τωλῶν καὶ ἑτέρων τινῶν. αὐτοὶ τε γὰρ τῷ Ἀντίοχῳ προσεχώ-
ρησαν, καὶ ἄλλους τοὺς μὲν ἐκόντας συνίστων, ἐπίουσι δὲ γε καὶ
ἄκοντας. καὶ ὁ Ἀντίοχος, καίτοι χειμῶνος ὄντος, ὁμῶς πρὸς
τὰς τῶν Αἰτωλῶν ἐλπίδας ἔσπευσε· διὸ οὐδὲ ἀξιόμαχον ἐπήγετο
δύναμιν. τὴν μὲντοι Χαλκίδα μετ' αὐτῶν ἔλαβε, τὴν τε ἄλλην
10 Ἐββοῖαν προσεποιήσατο. καὶ ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις Ῥωμαίους τινὰς
ἐδρών, πάντας αὐτοὺς ἀφῆκε. καὶ ἐς τὴν Χαλκίδα διεχείμασεν·
ὅθεν αὐτὸς τε καὶ οἱ στρατηγοὶ οἳ τε στρατιῶται αὐτοῦ τὰς γνώ-
μας προδιεφθάρησαν. τῇ τε γὰρ ἄλλῃ ῥαστώσῃ καὶ ἔρωτι κόρης B
τινὸς ἐς τὸ ἄβροδιαῖον ἐξώγειλε, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπολέμους
15 ἐποίησεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, μαθόντες αὐτὸν ἐς τὴν Ἑλλάδα
παρόντα τὴν Χαλκίδα τε ἤρηκότα, τὸν πόλεμον φανερῶς ἀνεί-
λοντο· καὶ τῶν ὑπάτων Σκιπίωνα μὲν τὸν Νουσικῆν ἐπὶ φυλακῇ
τῆς Ἰτυλλίας κατέσχον, Μάνιον δὲ Γλαβρίωνι μετὰ στρατοῦ πολ-
20 λοῦ ἐς τὴν Ἑλλάδα πεπέμψασιν. καὶ ὁ μὲν Νουσικῆς τοὺς Βοουβόους
προσεπολεμώσατο, ὁ δὲ Γλαβρίων τὸν Ἀντίοχον ἐκ τῆς Ἑλλάδος
ἐξήλασε. καὶ ἐς τὴν Θεσσαλίαν ἰδὼν πολλὰ τῶν ταύτῃ μετὰ

4 καὶ om C. 6 ἐπίουσι δὲ γε | τοὺς δὲ C. 8 ἐπίουσι A.
11 ἐχείμασεν B. 12 ὅθεν αὐτὸς τε — 15 ἀπολέμους ἐποίησεν
Dionis excerptum Peirescianum 68. 13 προσδιεφθάρησαν Dio-
nis exc. τε om A. 22 ἐξέωσε, mg γὰρ ἐξήλασε, A.

ob alia, tum quod Antiochus ei Thraciae quaedam loca eriperat, Ro-
manis servabat fidem.

Flaminius Graeciam passim obiens aliis persuasit ne deficerent,
alios ad officium reduxit, praeter Aetolos et quosdam alios. hi enim et
ipsi ad Antiochum se contulerant, et alios partim coactos partim volen-
tes eodem pertraxerant. Antiochus vero, quamvis hiberno tempore,
tamen ut spei Aetolorum satisfaceret, sine iustis copiis advenit; et illis
adiutantibus Chalcidem cepit, et reliqua Euboea potitus Romanos quosdam
inter captivos repertos omnes dimisit; et Chalcide hibernavit. ubi et
ipsius et ducum eius et militum animi cum aliis deliciis corrupti sunt,
tum ipse ex amore puellae cuiusdam voluptatum illecebris irretitus etiam
caeteros bello ineptos fecit.

Romani audito eius in Graeciam adventu et Chalcidis expugnatione
bellum aperte susceperunt, et altero consule Scipione Nasica ad Italiae
defensionem relicto Manium Glabronem cum magno exercitu in Grae-
ciam miserunt. quorum ille cum Boiis bellam gessit, hic Antiochum e
Graecia eiecit. ac Thessaliam ingressus magnam eius partem cum Baebio

τοῦ Βασιβίου καὶ τοῦ Φιλίππου παρεστήσατο. τὸν τε γὰρ Μεγα-
C λοπολίτην Φιλίππον ἰλὸν εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλε, καὶ τὸν
Ἀμύνανδρον ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐμβαλὼν τῷ Μακεδόνι αὐτὴν ἰδωκεν.

Ὁ δ' Ἀντίοχος ἐν τούτοις ἡσυχίαν ἄγων ἐν τῇ Χαλκίδι δέ-
τριβεν· εἶτα εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐλήλυθε καὶ ἐν ταῖς Θερμοπύλαις B
ἀντιπροσιόντας οἱ τοὺς Ῥωμαίους ὑπέμεινε· πρὸς γὰρ τὴν τῶν
στρατιωτῶν δλιγότητα σύμμαχον τὴν τοῦ χωρίου φύσιν ἔζειν ἐνό-
μισε. καὶ ἵνα μὴ τι καὶ αὐτὸς πάθῃ ὅλον οἱ Ἕλληνες οἱ πρὸς
τὸν Μῆδον ἀντιπαθόντες ἐκεῖ, μέρος τι τῶν Αἰτωλῶν ἐπὶ τὰ
ἄκρα τῶν ὄρων ἀνεβίβασεν, ὥστε φρουρῆσαι αὐτά. ὁ δὲ Γλα-
βρίων βραχὺ τε τῶν χωρίων ἐφρόντισε καὶ τὴν μάχην οὐκ ἀνιβά-
λετο, ἀλλὰ Πύρκιον μὲν Κάτωνα καὶ Οὐαλλέριον Φλάκκον ὑπο-
D στρατήγουσ νυκτὸς ἐπὶ τοὺς Αἰτωλοὺς τοὺς ἐν τοῖς ἄκροις ἀπέ-
στειλεν, αὐτοὺς δὲ τῷ Ἀντιόχῳ ὑπὸ τὴν ἔω συνέμιξε. καὶ ἕως
μὲν ἐν τῷ ὁμαλῷ ἐμάχετο, ἐπεκράτει, ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ 15
Ἀντιόχου πρὸς τὰ μετέωρα ἤλαττοῦτο, μέχρις ὃ Κάτων κατὰ νό-
τον οἱ ἐγένετο. τοῖς γὰρ Αἰτωλοῖς καθυδούουσιν ἐπελθὼν τοὺς
μὲν πλείους ἀπέκτεινε καὶ τοὺς λοιποὺς διασκέδουσε, κἀντιῦθεν
καταδραμῶν καὶ τῆς κάτω μάχης μετέσχε. καὶ τὸν τε Ἀντιόχον
W Π 104 ἔτρεψαν καὶ τὸ στρατοπέδον αὐτοῦ εἶλον. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Χαλ-
κίδα εὐθὺς ἀπεχώρησε, μαθὼν δὲ τὸν ὕπατον προσιόντα, εἰς τὴν
Ἀσίαν ἀνεκομίσθη λαθῶν.

Καὶ τὴν μὲν Βοιωτίαν καὶ τὴν Εὐβοίαν ὁ Γλαβρίων αὐτίκα
P I 452 κατέσχε, τῇ δ' Ἡρακλεία, μὴ βουληθέντων αὐτῷ προσχωρῆσαι

1 γὰρ om C.

3 ἀμύνανδρον A.

et Philippo subegit: nam et Philippum Megalopolitanum captam Romanam
misit, et Amyandro eiectionem eius Macedoni tradidit.

Antiochus interim Chalcide otium agens, post in Boeotiam venit,
in Thermopylia Romanorum aggressionem exspectaturus. nam loci natura
paucitati suorum militum subsidio fore iudicabat; ac ne idem sibi
quod Graecis bello Persico accideret, partem Aetolorum in montium cacumina
praesidii causa misit. sed Glabrio, contemptis locorum angustiis
pugnae non dilata, Porcium Catonem et Valerium Flaccum legatos
noctu contra Aetolos in montium cacumina misit: ipse cum Antiocho
mane congressus, dum in planitie pugnatur superior, exercitum ab Antiocho
ad altiora loca subducto inferior fuit, donec Cato hostes a tergo est
adortus. qui cum Aetolos dormientes oppressisset, plerisque caecis,
reliquis dissipatis, decurrit, et pugnae etiam inferioris fuit particeps.
Antiochus victus et castris exutus mox Chalcidem redit, et consilium
adventu cognito clam in Asiam discedit.

Glabrio vero Boeotiam et Euboeam statim occupat. Heraclea
Aetolis deditionem renuentibus oppugnata, urbem inferiorem obtinens

τῶν Αἰτωλῶν, προσβολὰς ἐποιεῖτο· καὶ τὴν μὲν κάτω πόλιν πολιορκία εἶλε, τοὺς δ' ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναφυρόντως ὁμολογία παρεστήσατο. ἐν δὲ τοῖς τότε ζωρηθεῖσι καὶ Δημόκριτος ὁ στρατηγὸς τῶν Αἰτωλῶν ἐγένετο, ὃς τῷ Φλαμίνῳ ποτὲ τὴν συμβαχίαν ἤρησάτο, καὶ ψήφισμα ἐκείνου αἰτήσαντος ἴν' ἐς τὴν Ῥώμην πέμψῃ, "θάρρει" ἔφη· "ἐγὼ γὰρ αὐτὸ κομιῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ παρὰ τῷ Τιβέριδι ὑμῖν ἀναγνώσομαι." τοῦ Φιλίππου δὲ τὴν Λάμιαν πολιορκουόντος ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν ὁ Γλαβρίων, καὶ τὴν τε νίκην καὶ τὴν λείαν ἐσφετερίσατο. τῶν μέντοι 10 Αἰτωλῶν οἱ λοιποὶ συναλλαγήναι μὲν ἤθελον, οὐκ ἐσπίσαντο B δέ, τοῦ Ἀντιόχου πρέσβεις αὐτοῖς καὶ χρήματα πέμψαντος, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον ἤτοιμάζοντο. καὶ ὁ Φίλιππος ὑπεκρίνετο μὲν τὴν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φιλίαν, τὰ δὲ τοῦ Ἀντιόχου ἐφρόνει. ἐν τούτῳ δὲ Ναύπακτον ὁ Γλαβρίων τῶν Αἰτωλῶν οὖσαν ἐπολιόρκει· 15 οὗς ἔλθων ὁ Φλαμίνιος ἐπισησάσθαι, γνωρίμως αὐτοῖς ἔχων. καὶ πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἐκείνοι τε καὶ οἱ Ἡπειρώται ἐστάλκασι. καὶ ὁ Φίλιππος στέφανον νικητήριον τῷ Διὶ τῷ Καπιτωλίῳ πέμψας ἄλλα τε ἀντεῖλήφει καὶ τὸν νῆδον τὸν Δημήτριον ἐν Ῥώμῃ ὁμυροῦντα. τοῖς δ' Αἰτωλοῖς σπονδαὶ οὐκ ἐγένοντο· οὐ C 20 γὰρ ἐλαττωθῆναι τε κατεδέξαντο.

20. Ἐπὶ δὲ τὸν Ἀντιόχον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Σκιπίωνας ἔταξαν τὸν τε Ἀφρικανὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Λούκιον. οἳ

5 *συμμαχία* B. 18 τὸν alterum add ABC.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 20. *Dionis Historias Romanae libri deperditi: excerpta Peiresciana* 69 70.

capit, eos vero qui in arcem confugerant ad deditionem compellit. et inter caeteros Democritus quoque dux Aetolorum captus est, qui aliquando Flamini societate repudiata, ei decretum petenti quo Romam mitteret, dixerat "bono animo esto: ego enim id cum exercitu asseram et iuxta Tiberim vobis recitabo." Philippo Lamiam obsidente, Glabrio adventu suo et victoriam et manubias intercepit. caeteri Aetoli, cum Romanis conciliari vellent, pecunia per legatos ab Antiocho accepta, repudiata pace bello se pararunt, Philippo Romanorum amicitiam simulante, cum Antiocho clam studeret. interea Glabrione Naupactum Aetolicae dicionis obsidente, Flaminius civibus cum quibus ei notitia erat persuasit ut pacem amplecterentur. itaque et hi et Epirotae legatos Romam miserunt. Philippus corona triumphali Iovi Capitolino donata praeter alia munera filium quoque Demetrium obsidem in urbe agentem recepit. Aetolis ideo pax data non est, quod nulla re deteriore condicione esse volebant.

20. Contra Antiochum Romani Scipiones Africanum et fratrem eius Lucium miserant, qui Aetolis inducias dederunt, dum Romam le-

τοῖς μὲν Αἰτωλοῖς ἀνοχὴν ἔδοσαν ἔν' ἐς τὴν Ῥώμην αὐθις ὑπὲρ
 τῆς εἰρήνης προσβέβωονται, ἠπείγοντο δ' ἐπὶ τὸν Ἀντίοχον, καὶ
 ἐπὶ Μακεδονίαν ἐλθόντες, συμμάχους τε λαβόντες ἐκ τοῦ Φιλίπ-
 που, ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἤλασαν. καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν περαιω-
 θέντες τὰ πλείστα τῶν παραθαλασσίων καταλαβόντες προκατειλημ-
 5 **D** μένα παρὰ τῶν ἐκεῖ προαπελθόντων Ῥωμαίων, πρὸς δὲ καὶ τοῦ
 Εὐμένους καὶ τῶν Ῥοδίων, οἳ καὶ τὸν Ἀντίβαν ναῦς τινας ἐκ
 Φοινίκης ἄγοντα περὶ Παμφυλίαν ἐπέκισαν. καὶ Εὐμένης δὲ καὶ
 Ἄιταλος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν χώραν ἐκάκουν τοῦ Ἀντίοχου, καὶ
 πόλεις αἱ μὲν βία αἱ δ' ἐκούσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μεδίσαντο, **10**
 ὥστε ἐκ τούτων ἀναγκασθῆναι τὸν Ἀντίοχον τὴν Εὐρώπην τε
 παντελῶς ἐκλιπεῖν καὶ τὸν νῆδον Σίλευκον ἀπὸ τῆς Λυσιμαχίας
 ἀπαγαγεῖν. ὃν ἐπανελθόντα σὺν δυνάμει ἐπὶ τὴν Πέργαμον ἐπεμ-
 ψεν. ὡς δὲ προσεδρεύσους τῇ πόλει οὐδὲν ἐπέρανε, καὶ οἱ Σκι-
 πίωνες ἐπῆλθον, εὐθὺς αὐτοῖς ἐπεκηρυκένεσται, προσδοκῆσας τεύ-
 15 **P I 453** ξισθαι τῆς εἰρήνης, ὅτι τὸν Ἀφρικανοῦ νῆδον συλλαβὼν ἐν θιρα-
 πείᾳ εἶχε πολλῆν· καὶ τέλος, καίπερ τῶν σπονδῶν ἁμαρτιῶν, ἄνευ
 αὐτοῦ ἀφῆκεν αὐτόν. οὐκ ἐγένετο δὲ ἡ εἰρήνη, τοῦ Ἀντίοχου
 ἃ οἱ Ῥωμαῖοι ἀπήτουν μὴ συνθεμένου ποιῆσαι.

Τίως μέντοι ἐπὶ πολὺ ἠνέχυσαν, εἴτε καὶ ἐπολέμησαν. ὁ **20**
 δὲ ἄγων οὕτως ἐγένετο. πρῶτα τὰ ἄρματα, εἶτα τοὺς ἐλέφαντας
 ὁ Ἀντίοχος ἔταξε, καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς σφενδανήτας καὶ τοὺς

2 τῆς om A. 7 Εὐμενοῦς et 8 Εὐμένης PW, quae p. 255 v. 6
 Εὐμένης. 8 ἀνάγοντα A. 9 ἐκάκουν A. 10 τοὺς om A.
 16 ὅτι τὸν Ἀφρικανοῦ — 18 ἀφῆκεν αὐτόν Dionis excerptum Pei-
 rescianum 69. 18 ἡ om A. 21 τὰ] μὲν A.

gatos pacificatum mitterent. et quia contra Antiochum properabant, in
 Macedoniam profecti, acceptisque a Philippo auxiliis, per Hellespontam
 in Asiam traecti, maximam orae maritimae partem a Romanis, qui prius
 eo venerant, atque ab Eumene et Rhodiis praecooccupatam invenerunt: a
 quibus etiam Hannibal naves aliquot e Phoenicia ducens iuxta Pamphy-
 liam victus fuerat. Eumene porro et Aitalo fratre eius Antiochi regnum
 vastantibus, urbes partim ultro partim coactae ad Romanos defecerunt.
 unde necessitas Antiocho imposita est Europa prorsus excedendi, et Se-
 leuci filii Lysimachia revocandi. quem reversum cum copiis Pergamum
 misit. ut autem obsidio inanis erat, et Scipiones adventabant, statim
 caduceatore missa spem pacis impetrandae habuit, quod Africani filium
 captum honorificentissime tractaret: quem tandem, quamvis spe sua
 frustratus, gratis dimisit. quo minus autem pax fieret, in causa fuisse
 condiciones, quas Romani tulerant, non acceptas.

Cum ad tempus quiescissent, repetito bello haec pugnae ratio fuit.
 Antiochus primo loco currus disposuit, secundo elephantos, deinde fundi-

τοξότας. τὴν μὲν οὖν ἐκδρομὴν τῶν ἀρμάτων προεκδραμιόντες οἱ Ῥωμαῖοι καὶ μετὰ κραυγῆς σφίσι πολλῆς ἀντιμέτωποι προσπεσόντες ἀνέκοψαν, ὥστε τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐς τοὺς ἑλέφαντας τραπέμενα πάλιν τὸ οἰκτεῖον συνετέραξαν (αὐτοὶ τε γὰρ ἐπλανῶντο 5 καὶ τοὺς ἐπιτεταγμένους σφίσι ἐκροβήσαντες δισκοπέδασαν), τὴν δὲ τοξείαν καὶ τὴν σφενδόνησιν ὄμβρος πολὺς ἐπιγεγόμενος ἀσθενῆ B ἐποίησεν· ὀμίχλη τε πλείστη καὶ βαθεῖα συμβῆσα τοὺς μὲν Ῥω W II 105 μαίους ἅτε κρατοῦντας καὶ ἀγγεμάχως ἐκ χειρὸς μαχομένους οὐδὲν ἐνεπόδισε, τοὺς δ' ἐναντίους, ὅλα περοβημένους ἵππῳ τε καὶ 10 τοξείᾳ τὸ πλείστον χρωμένους, τὴν τε πρόοψιν εἰς τὰ τοξείματα ἀφίετο, καὶ περὶ ἀλλήλους ὡς ἐν σκότῳ πλανωμένους ἕσπηλεν. ὁμῶς δ' οὖν ἴσχυσεν ὁ Ἀντίοχος τοῖς καταφράκτοις ἵππεῦσαι τοὺς ἀντιστάνας αὐτῷ τρεψάμινος μέχρι τοῦ στρατοπέδου ἔλθειν ἐπιδιώκων αὐτούς. καὶ γὰρ εἶπεν ἄν αὐτό, εἰ μὴ Μάρκος Αἰμιλίος 15 Λέπιδος ὁ τὴν φρουρὰν αὐτοῦ ἔχων τοὺς πρώτους προσιόντας τῶν Ῥωμαίων ἀπέκτεινεν, ἐπεὶ μὴ ἔπεισεν αὐτούς τῆς φυγῆς ἐπι- C σχεῖν. ἐκ γὰρ τούτου ἐκείνων τε οἱ λοιποὶ ὑποστρέψαντες καὶ αὐτὸς ἀκραιφνεῖαν ἐπεκδρομῶν τοῖς φρουροῖς ἀπέωσαντο τὸν Ἀντίοχον. ἐν ᾧ δὲ τοῦτ' ἐγίνετο, Ζεῦξίς καθ' ἕτερον μέρος τῷ 20 ταφρεῖματι προσβαλὼν εἶσω τε αὐτοῦ εἰσῆλθε καὶ ἀρπαγῆν ἐποιεῖτο, μέχρις οὗ ὁ Λέπιδος ἤσθετο. τότε γὰρ κἀκεῖνος τὸ σφέτερον ἐρρύσατο, καὶ ὁ Σκιπίων τὸ τοῦ Ἀντιόχου εἶλε, καὶ ἐν αὐτῷ πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους, πολλοὺς δ' ἵππους ὑποζύγια ἀργύριον

2 σφίσι om. A.
cibus, ut videtur.

8 ἀγγεμάχως] ἀγγεμάχως unus e Wolfii codicibus, ut videtur.
15 πρώτως A. 18 ἀπέωσαντο A.

tores et sagittarios. curruum impetum Romani priores excursione facta magnoque clamore sublato in eos illati retulerunt, ut plerique in elephantos rursus conversi amicorum aciem turbarent, cum et ipsi temere ferrentur, et commilitones territos dissiparent. sagittarii vero et funditores magno imbore sunt debilitati. ad haec, magna et densa nebula Romanos quippe victores et cominus totis viribus pugnantes nihil impedit, sed adversarios territos et sagittariis atque equitatu maxime nitentes, adempto prospectu ad dirigenda tela, inter sese ut in tenebris oberrantes multum laesit. Antiochus tamen cataphractis equitibus adversum cornu profligatum usque ad castra persecutus est; eaque cepisset, nisi M. Aemilius Lepidus iis custodiendis relictus Romanorum primos accedentes occidisset, cum eis ut fugam sisterent persuadere non potuisset. tum enim et reliqui in hostem redierunt, et ipse cum integris praesidiariis excursione facta Antiochum reppulit. interea vero Zenxis ab alia parte in vallum irrupit, idque diripuit: donec Lepidus re adversa et sua castra defendit, et Scipio Antiochi castra cepit. in his multi mortales, multi equi iumenta argentum aurum ebur et aliae res pretiosae inventae.

χρυσίον ἑλέφαντα ἄλλα τε πολλὰ καὶ πολυτελεῆ εἶρε. καὶ ὁ μὲν Ἀντίοχος ἠτήθητις αὐτίκω εἰς τὴν Συρίαν ἀνεχώρησεν, οἱ δ' Ἑλληνες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς Ῥωμαίοις προσέθεντο.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνακωχὴ τις ἐπικηρυκκουσαμένου τοῦ Ἀντιόχου ἐπέσθη. ὃ τε γὰρ Ἀφρικανὸς εὐνοικῶς οἱ διὰ τὸν υἱὸν εἶχε, καὶ ὁ ὕπατος οὐκ ἤθελε τὴν νίκην τῷ διαδόχῳ πλησιάζοντι καταλειπέσθαι. οὐκ οὖν οὐδὲ ἐπέταξαν τῷ Ἀντιόχῳ πλέον οὐδὲν ἢ ὅσα καὶ πρὸ τῆς μάχης ἦσαν. διὸ καὶ Γναῖος Μάλλιος ὁ τὴν ἀρχὴν σφῶν διαδέξάμενος οὐκ ἠρκέσθη τοῖς συγκειμένοις, ἀλλὰ πλείω αὐτὸν ἀπήτησε, πρὸς δὲ καὶ ὁμήρους δοῦναι ἐκλείψεν ἄλλους τε καὶ τὸν υἱὸν Ἀντιόχου, καὶ τοὺς αὐτομύλους πάντας ἐκδοῦναι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀννίβας ἦν. καὶ ὁ Ἀντίοχος καὶ ἄκων πρὸς ἅπαντα ἐπειθάρχησεν. οὐ μόντοι καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκδοῦναι ἠδυνήθη· πρὸς γὰρ Προυσίαν τὸν βασιλεῦ τῶν Βιθυνῶν προ-
 P I 454 κατέφυγε. καὶ ὁ μὲν Ἀντίοχος πρέσβεις ἐπὶ τούτοις εἰς τὴν Ῥώμην πέμψας ἐπέσκατο, Σκιπίων δὲ Λούκιος ἐπνεῖτο ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ τὴν τοῦ Ἀσιατικοῦ ἐπωνυμίαν δι' αὐτὴν ἔσχε, ὥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀφρικανὸς ἐπεκλήθη, τῆς Καρχηδόνας κρατήσας μέγιστον ἐν τῇ Ἀφρικῇ δυναθείσης.

Τοιοῦτοι δ' οὖν ἄνδρες οὗτοι γενόμενοι καὶ ἐπὶ τοσοῦτον δόξης λαθόντες ἐξ ἀρετῆς, δικαστηρίῳ καὶ τῷ δήμῳ οὐ πολλῶ ὕστερον πυρεδόθησαν· καὶ ὁ μὲν Λούκιος κατεψηφίσθη ὡς τάχα πολλὰ ἐκ τῆς λείας σφετερισάμενος, Ἀφρικανὸς δὲ ὡς ἐπιμιστιέ-

4 δὲ om. A. 5 ἐπέσθη ABCW. "fortassis ἐποιήθη" WOLFIIUS.
 "mes. Reg. et Colb. ἐπέσθη" DUCANGIUS. 7 ἐπέταξε A.
 8 Μάλλιος PW, mox Μάλλιος. 17 ὥσπερ δὲ ὁ A. 18 ἐπλήθη A.

Antiochus victus statim in Syriam recessit: Asiani Graeci ad Romanorum amicitiam se contulerunt.

Post haec induciae quaedam Antiocho potenti pactae sunt. nam et Scipio propter filium ei bene cupiebat, et consul victoriam successori appropinquantem concedere volebat. cum igitur nihil amplius Antiocho imposuissent quam ea quae ante pugnam postularant, Cn. Maenius eorum successor, illa pactione haud contentus, plura exegit; et inter obsides ipsius etiam filium Antiochum dare et transfugas omnes dedere iussit, inter quos erat etiam Hannibal. iis postulatis Antiochus vel invitatus paruit: sed Hannibalem, qui iam ad Prusiam Bithyniae regem confugerat, dedere non potuit. et legatis Romam missis, iis conditionibus pacem fecit. L. vero Scipio ea victoria magnam laudem adeptus, Asiatici cognomentum ex provincia deportavit: quemadmodum frater Carthaginis subacta, potentissima Africae urbe, Africanus.

Tanti autem viri tantamque virtute gloriam adepti non multo post in iudicium adducti et populi potestati subiecti sunt; ac Lucius repetundarum damnatus, quasi ex manubiis multa subtraxisset; Africa-

ρας τὰς συνθήκας διὰ τὸν υἱὸν ποιησάμενος· τὸ δ' ἄληθές, διὰ Β. φθόνον. ὅτι δ' οὐδὲν ἠδίκουν δηλοῦται μὲν καὶ ἄλλοθεν, οὐχ ἤμισυ δὲ ὅτι καὶ τῆς οὐσίας τοῦ Ἀσιατικοῦ δημοφιλίης οὐδὲν πλέον τῶν αὐτῷ προῦπαρχόντων εὐρέθη, ὅτι δὲ τοῦ Ἀφρικανοῦ 5 ἐς τὸ Λίβερνον πρὸ ψήφου ἀνυχωρήσαντος καὶ μέχρι τελευταίας ἐκεῖ καταμεινάντος οὐδεὶς αὐτοῦ ἔτι κατεψηφίσαστο.

Ὁ δὲ γε Μάλλιος τότε Πισιδίαν Λυκαονίαν τε καὶ Παμφυλίαν τῆς τε Γαλατίας τῆς Ἀσιανῆς πολλὰ προσηγάγετο. ἔστι γάρ 10 γὰρ ποτε βασιλεῖα σφῶν προστησάμενοι τὴν τε Ἑλλάδα καὶ τὴν Θράκην ἐπέδραμον, κάκειθεν εἰς τὴν Βιθυνίαν διαβάντες C μέρη τινὰ τῆς τε Φρυγίας καὶ τῆς Παφλαγονίας τῆς τε Μυσίας τῆς πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ καὶ Καππαδοκίας ἀπειτέμοντο καὶ ἐν αὐτοῖς κατέψαξαν, καὶ τὸν ἔθνος ἰδίον εἰσι τὸ ὄνομα τῶν Γαλατῶν 15 φέροντες. οὗτοι δὲ πράγματι τῷ Μάλλῳ παρέσχον. ἀλλὰ καὶ τοῦτων ἐκράτησε, τὴν μὲν Ἀγκυραν τὴν πᾶσιν ἐλῶν ἐπιδρομῆς, τὰς δ' ἄλλας ὁμολογίᾳ παραστήσάμενος. πράξας δὲ ταῦτα καὶ σὺχρὸν παρὰ Ἀριαράθου τοῦ Καππαδοκῶν βασιλέως W II 106 ἀγγύριον ἐπὶ εἰρήνῃ λαβὼν ἀπήρην οἴκαθε.

20 21. Οἱ δ' Αἰτωλοὶ πρόσβεις τὸ δεύτερον ὑπὲρ εἰρήνης ἐς τὴν Ῥώμην πέμψαντες αὐτοὶ αὐθις ἐνωτέρηζον. διὸ οἱ Ῥωμαῖοι D

2 ὅτι δ' οὐδὲν — 6 κατεψηφίσαστο Dionis excerptum Peirescianum
70. 4 αὐτῷ om A. δὲ] τὰ C. τε? 5 λίβερνον A.
7 μάλλιος B. τότε add ABC. πισιδίαν τε λυκαονίαν καὶ C.
8 τε om A. 9 βρένον A. 15 δῆ] δὲ A.

Fontes. Cop. 21. *Dionis Historiae Romanae libri deperditi.*

nus vero, quod pactiones propter filium mitiores fecisset. sed vera damnationis causa fuit invidia. nam eos insontes fuisse cum aliunde patet, tum ex eo, quod publicatis Asiatici bonis nihil plus est reperitum quam ante haberat; et quod Africanum antequam suffragia ferrentur Litterarum profectam, ubi neque ad obitum exulavit, nemo amplius condemnavit.

At Manlius tam Pisidiam Lyceoniam Pamphyliam et Galatiae sive Galliae Asiae magnam partem subegit. est enim ibi quoque Gallica gens, ex Europa profecta. nam cum olim Brennum regem creassent, Graeciam et Thraciam pervagati atque inde in Bithyniam transgressi, partibus quibusdam Phrygiae Paphlagoniae Mysiae ad Olympum et Cappadociae occupatis, peculiarem gentem condiderunt qui Galatae appellantur. hi etsi Manlio negotium facessero, tamen et ipsi victi sunt, Ancyra urbe primo impetu capta, caeteris deditione subactis. his rebus gestis, et Ariarathi Cappadosum regi magna pecunia pace data, domum recessit.

21. Aetoli autem, secundum legatis de pace Romam missis, ipsi ultro novis rebus studuerunt. quomobrem Romani legatis statim reie-

τούς τε πρέσβεις εὐθὺς ἀπέπεμψαντο καὶ Μάρκῳ Φουλουτίῳ τὴν Ἑλλάδα ἀνέθετο. ὃ δὲ ἐς Ἀμβρακίαν τὴν πόλιν πρῶτον ὤρησε μεγάλην οὐσαν (ἦν γὰρ ποτε τοῦ Πύρρου βασιλείον, τότε δὲ κατείχετο πρὸς τῶν Αἰτωλῶν), καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. οἱ οὖν Αἰτωλοὶ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ εἰρήνης διειλύχθησαν· ὡς δ' οὐκ ἤθελσε σπέισασθαι, μέρος τι τοῦ στρατοῦ ἐς τὴν Ἀμβρακίαν ἐπέπεμψεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι δι' ὑπόνομον τινὸς ἐπεχείρησαν τὴν πόλιν ἐλεῖν, καὶ διώρυσσον πόρρωθεν· καὶ τέως μὲν ἐλάνθανον τοὺς πολιορκουμένους, ἐπεὶ δ' ὁ χεὺς ἤθροισθη, ὑπετόνησαν τὸ γινόμενον. ἀγροῦσιντες δ' ἤδη δρύσσοιτο, χαλκῆν ἀσπίδα κατὰ 10 P I 455 τὸν περιβόλον πρὸς αὐτὸ ἐτίθουν τὸ δάπειδον· καὶ διὰ τῆς ἤχης τὸν τόπον γνόντες καὶ αὐτοὶ ἀντιώρυσσον ἔνδοθεν, καὶ πελάσαντες τοῖς Ῥωμαίοις ἦσαν εἰς μάχας κρητύας. τέλος δὲ τι τοιοῦτον ἀντετεχνήσαντο. πύθον μέγαν πτελῶν πληρώσαντες πῦρ ἐς αὐτὸν ἐνήμαν, καὶ πῶμα χαλκοῦν αὐτῷ πολλαχῆ τετρα- 15 μένον ἐπέθηκαν, καὶ εἰς τὸν ὑπόνομον τὸν πύθον κομίσαντες καὶ πρὸς τοὺς πολέμιους τρέψαντες τὸ στόμα αὐτοῦ ἀροσφ'ισίαν οἱ κατὰ τὸν πυθμῆνα ἐπέβαλον, καὶ τοῦτις φέσας προστίροντες πλεῖστον καὶ δυσχερῆ καπνὸν οἷα ἐκ πτελῶν ἐκθορεῖν ἐποίουν, ὃν οὐδεὶς τῶν Ῥωμαίων ὑπέμενε. ὄθεν ἀπογόντες οἱ Ῥωμαῖοι 20 ἐσπέσαντο καὶ τὴν πολιορκίαν κατέλυσαν. ὁμολογησάντων δ' B αὐτῶν καὶ οἱ Αἰτωλοὶ μετεβάλλοντο· καὶ διεπράξαντο ἀνοχῆν, εἶτα καὶ εἰρήνην παρὰ τοῦ δήμου, πολλὰ μὲν χρήματα πολλοὺς

1 μάρκῳ φουλίῳ A. 6 ἠθέλησαν A. 10 γινόμενον AC, γενόμενον PW. 14 πτελῶν A. 21 δ' om C. 22 μετεβάλλοντο A, μεταβάλλοντο PW.

ctis, M. Fulvio Graeciam provinciam decreverunt. qui primum Ambra-
ciam urbem magnam, Pyrrhi olim regiam, tum autem Aetolis obnoxiam,
obsedit. Aetoli frustra de pacificatione cum eo locuti, exercitus partem
in urbem miserunt. quam Romani per cuniculos capere aggressi a lon-
ginq̄uo suffoderunt. id obsessi principio non animadverterunt; sed ex-
aggerata humo suspicati quid rei esset, quia tamen ignorabant ubi fode-
retur, aeream clipeum humi moenibus applicarunt, eque sonitu loco de-
prehensio, atque intrinsecus vicissim suffossis moenibus, cum Romanis
occulta praelia commiserunt. tandem huiusmodi dolam excogitarunt.
magno dolio plumis repleto ignem iniacerunt, aere operculo multis per-
forato locis adlito. eius doli ore in cuniculis hostibus obverso, fundo-
que folle inserto inflato, maximum et molestissimum fumum, ut ea mate-
ria fert, excitarunt; quem cum nemo Romanorum tolerare posset, despe-
rata expugnatione solutaque obsidione pacem fecerunt. post Ambracia-
tarum deditionem Aetoli quoque mutati primo inducias, mox etiam pacem
a Romanis impetrarunt, magna pecunia et multis obsidibus datis. Ful-

δὲ καὶ ἡμίφρους δόντες. καὶ ὁ Φουλοσίος τὴν Κεφαλληνίαν ὁμολογίᾳ παρεστήσατο καὶ τὴν Πελοπόννησον στασιαζούσαν κατεστήσατο.

- Γαίῳ δὲ Φλαμινίῳ καὶ Αἰμιλίῳ Λεπίδου ὑπατεπόντων
 5 μετέπειτα ὁ Ἀντίοχος ἔθανε, καὶ αὐτὸν ὁ υἱὸς ὁ Σέλευκος διεδέξατο· τελευτήσοντας δὲ κάκεινον πολλῶ ὕστερον ὁ εἰς τὴν Ῥώμην ὁμηρεῦσαν Ἀντίοχος ἐβασίλευσεν. ὁ δὲ γε Φίλιππος ἐτόλμησε μὲν
 κωτερίσαι ὅτι πόλειών τιων ἰσπερήθη ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ πρὸς ταῖς
 10 διὰ τὰ περὶ τοὺς παῖδας συννεχθέντα αὐτῶ. καὶ Γαλάται τινὲς
 τὰς ἄλλαις ὑπερβάντες πόλιν ἐντὸς αὐτῶν κτίσαι ἤθελῃσαν. ὧν C
 ὁ Μάρκος ὁ Μάρκελλος τὰ τε ὄπλα ἀφίλειτο καὶ τᾶλλα ὅσα
 ἐπικολυβόντο· οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ προσβουσαμένοις σφίσι ἐπὶ τῷ
 εὐθὺς ἀναχωρῆσαι πάντα ἀπέδωκαν.
- 15 Τότε δὲ καὶ ὁ Ἀννίβας ἀπέθανε. πρὸσβειων γὰρ πρὸς τὸν
 Προυσίαν τὸν τῆς Βιθυνίας κρατοῦντα πεμφθέντων ἐκ Ῥώμης
 δι' ἄλλα τέ τινα καὶ ὅπως καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκδοῆ παρ' αὐτῶ
 ὄντα, προμαθῶν τοῦτ' ἐκείνος καὶ διαδρῶναι μὴ οἶδς τε ὧν ἐαυ-
 τὸν διεχρήσατο. χρησιμοῦ δὲ ποτε αὐτῶ γενομένου, ἐν γῇ Λι-
 20 βύσση τεθνήξασθαι, ὁ μὲν ἐν τῇ πατρίδι τῇ Λιβύῃ προσεδόκα
 θανεῖν, ἔτυχε δὲ θνήσκων ἐν χωρίῳ τιῶ τευχάνων καλουμένῳ
 Λιβύσση. καὶ ὁ Ἀφρικανὸς δὲ Σικελίῳ τότε μετέλλαξε. D

1 Κεφαλληνίαν PW.
 om A.

2 Πελοπόννησον PW.
 15 δὲ om A.

5 ὁ tertium

vius vero Cephallenia deditione capta Peloponnesum seditione laboran-
 tem composuit.

Deinde C. Flaminiō et Aemilio Lepido consulibus Antiocho defuncto filius Seleucus successit: quo et ipso multo post mortuo, Antiochus qui Romae obses erat regnum suscepit. Philippus novas res moliri ausus, urbibus quibusdam Thessalicis et Aeno Maroneaque ereptis, nihil gerere potuit ob senectutem et filiorum casus. Galli quidam Alpibus superatis urbem intra eas condere statuerunt, quibus M. Marcellus arma caeteraque quae domo attulerant ademit: Romani vero legatis eorum illa omnia restituerunt, ut statim Italia excederent.

Tum etiam Hannibal interiit. nam legatis ad Prusiam Bithyniae regem tum ob alia, tum ut Hannibalem apud ipsum degentem dederet, Roma missis, ille ea re praescognita, cum effugere non posset, necem sibi conscivit. qui cum aliquando accepisset oraculum se in terra Libyssa obiturum, se in Africa patria decessurum esse putabat: verum id castellum, in quo moriebatur, Libyssae nomen habuit. tunc etiam Scipio Africanus decessit.

22. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδόνων βασιλεύς, τὸν υἱὸν Δημήτριον ἀποκτείνας καὶ τὸν ἕτερον υἱὸν τὸν Περσέα μελλήσας φονεύσειν, ἀπέθανεν. ἐπεὶ γὰρ προσφιλὴς τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ τῆς ὀμηρείας ἐγένετο ὁ Δημήτριος, καὶ αὐτὸς τε καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Μακεδόνων ἠλπίζον ὅτι μετὰ τὸν Φίλιππον τὴν βασιλείαν λήψεται, ἐφθόνησεν αὐτῷ ὁ Περσεὺς ὅτι καὶ πρεσβύτερος αὐτοῦ ὢν, καὶ δέβυλεν αὐτὸν ὡς ἐπιβουλεύοντα τῷ πατρὶ. καὶ ὁ μὲν φάρμακον πιεῖν ἀναγκασθεὶς ἐτελεύτησεν, ὁ δὲ Φίλιππος οὐ πολλῷ ὕστερον τὸ ἀληθὲς γινῶσθαι τὸν Περσέα ἤθελήσειν, οὐ μέντοι καὶ ἴσχυσεν, ἀλλ' αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ τὴν βασιλείαν ὁ 10 P I 466 W II 107 Περσεὺς διεδέξατο. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ταύτην τε αὐτῷ ἐπιβαλῶσαν καὶ τὴν πατρῴαν φιλίαν ἀνενεώσαντο.

Ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις συνηρέθησαν μὲν τινα, οὐ μέντοι καὶ ἀναγκαῖα πάνν ὥστε καὶ συγγραφῆς νομιζέσθαι ἄξια. ὕστερον δὲ ὁ Περσεὺς πολέμιον ἑαυτὸν τοῖς Ῥωμαίοις ἐποίησεν. 15 ἵνα δὲ ἀναβολὴν τοῦ πολέμου σχολή μέχρις ἂν παρασκευάσῃται, πρόσβεις εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέμφεν ἀπολογησομένους τάχα περὶ ὧν ἐνεκαλεῖτο. οὓς οἱ Ῥωμαῖοι οὐτ' εἶσω τοῦ τείχους ἐδέξαντο, καὶ πρὸ τοῦ ἄστεος αὐτοῖς χρηματίζοντες οὐδὲν ἀπεκρίναντο ἕτερον B ἢ ὅτι ὑπάτον πέμψουσι πρὸς ὃν ὅσα βούλεται διαλεχθήσεται. καὶ 20 αὐθήμερόν αὐτοὺς ἀπέμψαι ἐποίησαν, δόντες σφίσι καὶ ἀγωγὸς ὥστε μὴ τιμὴν συγγίνονται· καὶ τῷ Περσεῖ τῆς Ἰταλίας ἐπιβαίνειν τοῦ λοιποῦ ἀπειρήκασιν.

3 γὰρ] δὲ A. 4 ὁ om A. 12 πατρῴαν] προτέρων A.
17 ἐπέμφαν ἀπολογησομένους A. 20 πέμψουσι B.

Fontes. Cap. 22. Dionis Historias Romanae libri deperdit: cap. Patercianum 73, Ursinianum 159.

22. Philippus Macedonum rex filio Demetrio occiso, Perseum quoque occisurus, obiit. nam cum Demetrius Romanis, apud quos obses fuerat, acceptus esset, atque ipse caeterique Macedones sperarent fore ut regnum Philippo mortuo obtineret, Perseus ut natus maior ei invidit, et ut patri insidiantem calumniatus est. itaque venenum bibere coactus perit. Philippus autem non multo post veritate cognita Perseum ulcisci volens, morte interceptus regnum Perseo vel invitus reliquit: quod ei Romani, paterna amicitia renovata, confirmarunt.

Insecutus temporibus accidere quaedam scripstone parum digna. sed post Perseus Romanorum inimicitias susceptis, ut bello moram, dum se pararet, produceret, legatos Romam misit, obiecta sibi crimina purgaturus scilicet, quibus Romani in urbem non admissis, senatu foris dato, nihil responderunt aliud nisi consulem se missuros esse cum quo ageret quae vellet. eodemque die illos abire iusserunt, ductoribus adfontis, ne cum quoquam colloquerentur; ac Perseo aditu Italiae in posterum interdixerunt.

Οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι μετὰ ταῦτα Γαίον Σικίνιον στρατη-
γὸν μετὰ δυνάμειος ὀλίγης ἐξέπεμψαν (οὐ γὰρ πῶ τὴν μείζω παρε-
σκευάσονται), καὶ ὁ Περσεὺς εἰς Θεσσαλίαν παρεμβάλλων τὰ γε
πλείστα αὐτῆς ὑπεκίωσατο· ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη, πέμπουσιν ἐπ'
δ αὐτὸν Λικίνιον Κράσσον, καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ Γαίον
Λουκρήτιον. συμμίζας οὖν πρῶτον περὶ Λάρισσον τῷ Περσεῖ
ἐν ἵππομαχίᾳ ἔπταισιν· ὕστερον μέντοι περιεγένετο, ὥστε καὶ
ἀναχωρῆσαι τὸν Περσεῖα εἰς τὴν Μακεδονίαν. ὁ Κράσσος δὲ ταῖς
πόλεσι ταῖς Ἑλληνικαῖς ταῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου κατεχομένους C
10 προσέβηλε, καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἀπεκρούσθη, ἔστι δ' ἄς χει-
ρίωτο· καὶ τινὰς κατασκάψας τοὺς ἄλόντας ἀπέδοτο. ὑπερ οἱ
ἐν τῇ Ῥώμῃ πυθόμενοι ἠγυνάκησαν, καὶ τὸν τε Κράσσον ὕστε-
ρον ἐζημίωσαν χρήμασι καὶ τὰς ὑλωκνίας πόλεις ἠλευθέρωσαν
καὶ τοὺς πρᾶθέντας ἐξ αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ εὐρεθέντας τότε
15 παρὰ τῶν ἰωνημένων αὐτοὺς ἐξηπείρωτο.

Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐπραξαν οἱ Ῥωμαῖοι, ἐν δὲ τῷ πρὸς
τὸν Περσεῖα πολέμῳ πολλὰ καὶ μεγάλα ἠτύχησαν, καὶ πολλαχόδι
ἐπόνθησι τὰ αὐτῶν, καὶ ὁ Περσεὺς τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσα-
λίας κατέσχε τὰ πλείονα. τὴν τε γὰρ ἄλλην δύναμιν πολλὴν
20 συνεικρότησε, καὶ πρὸς τοὺς ἔλέφαντας τῶν Ῥωμαίων φάλαγγα D
ὀπλιτῶν ἠσκήκει, ὄξισιν ἤλοις τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ κράνη σιδη-
ρούσας αὐτῶν. ὅπως δὲ μήτε τοῖς ἵπποις φοβεροὶ εἶεν, εἰδῶλα

1 σικίνιον AB, Σικίνιον PW.

3 γε] τε A.

4 ἐπ' om C.

5 λικίνιον B. τῷ ναυτικῷ A.

8 τὴν add A. 9 Φιλί-
που cum P libri mss omnes, etiam

ex coniectura. 12 τε] γε A.

14 εὐρεθέντας ἐν τῇ Ἰταλίᾳ A.

18 ἐαντῶν A.

Deinde Cn. Sicinius praetorem cum parvis copiis ablegavit, maioribus nondum paratis. Perseus Thessaliam ingressus maximam eius partem sibi adiunxit. imminente vere Licinius Crassus contra eum missus est, et classi praefectus C. Lucretius. ac primo apud Larisam equestri conflictu Crassus impedit, deinde victoria positus eo redegit Perseum ut in Macedoniam recederet. urbes autem Graecas aggressus a Philippo possessas, a plerisque repulsus est, nonnullas subegit, nonnullas evertit, civibus sub corona venditis, quibus Romani auditis indignati, Crasso postmodum pecuniariam multam dixerunt; captas urbes liberas esse iusserunt, earumque dives vendidit, quos in Italia reperere, ab emptoribus redemerunt.

His ita gestis bello Persico multas magnasque elades acceperunt, rebus eorum passim afflictis, nam Perseus Epiri et Thessaliae pleraque obtinuit. praeter enim alias ingentes copias, adversus Romanorum elephantans etiam phalangem armatorum instruxerat quorum clipei et galeae ferreis clavis acutis horrebant. se autem equis formidabiles essent,

ἐλεφάντων σκυιάσας δεινὴν μὲν ὑπὸ χρίσματός τινος ὄσμην ἔχοντα, φοβερὰ δὲ καὶ ὀφθῆναι καὶ ἀκουσθῆναι ὄντα (βροντώδη γὰρ ἦφιει ἤχην τινα ἐξ ἐπιτηδεύσεως), πρὸς ἐκείνα προσῆγεν αὐτοὺς συνεχῶς, μέχρις οὗ καὶ ἐθάροσαν. ὁ μὲν οὖν Περσεὺς μέγα ἐκ τούτων ἐκέκτητο φρόνημα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τῇ δόξῃ καὶ 5 τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς ὑπεροίσειεν ἐπήλπισεν, οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῦτα
 P 1 457 μυθόντες τὸν Μάρκιον Φίλιππον ὑπατιύοντα σπουδῇ ἐξέπεμψαν. καὶ ὅς εἰς τὴν Θεσσαλίαν πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τοὺς τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμάχους ἐξήσκει, ὥστε δεισύντα τὸν Περσεῖα ἐν τῷ ἰδίῳ τῷ Μακεδονικῷ καὶ πρὸς τοῖς Τέμπεσιν ἦσαν-10 χίαν ἄγειν καὶ τὰ στενὰ τηρεῖν. θαρσύνσας δὲ διὰ ταῦτα ὁ Φίλιππος διὰ μέσων ὁρῶν ὑπερέβαλλε, καὶ τινα τοῦ Περσεῖος κατέσχε. προῖων δ' ἐπὶ τῆς Πίδωνης τῶν ἐπιτηδίων ἐσπάνισε, καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀνέστρεψε. καὶ αὐθις ὁ Περσεὺς ἀνεθάροσσε καὶ ἃ κατέσχεν ὁ Φίλιππος ἀνεκτήσατο καὶ τῷ ναυτικῷ 15 συχνὰ τοὺς Ῥωμαίους ἐλύπει, συμμάχους τε προσηγάγετο καὶ πάντη τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤλπισεν ἐκβαλεῖν. τῇ δὲ
 B πολλῇ καὶ ἀκαίρῳ φειδωλίᾳ καὶ τῇ δὲ αὐτῇ τῶν συμμάχων ὀλιγωρίᾳ ἀσθενῆς αὐθις ἐγένετο. ὡς γὰρ τὰ τῶν Ῥωμαίων ὑπεδίδου, τὰ δ' ἐκείνου ἐπηύξετο, κατεφρόνησεν ὡς οὐδὲν εἶ τῶν 20 συμμάχων δεόμενος, καὶ οὐκ ἐδίδου χρήματα σφίσιν ἃ ἐπηγγεί-

6 καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τῇ δόξῃ om C. 10 "ἐν τῷ [ιδίῳ] sic Reg. et Colberteus, ubi Wolfius quid si ἐν Δίῳ" DUCANGIUS. καὶ om A. 12 ὑπερέβαλλε A. 14 ἐς C. 17 πάντη τοὺς — p. 271 v. 3 σπονδῶν δεηθῆναι Dionis excerptum Peirescianum 73. 19 τῶν om A.

simulacra elephantorum paravit ex unguento quodam tetrum foetorem spirantia, visu audituque horrenda, quae arte quadam sonitum instar tonitrus ederent: ad quae equi subinde adducti timere denique desierant. his rebus Perseus auctis animis se Alexandro gloria et magnitudine imperii superiorem fore putabat. Romani vero iis cognitis Marcium Philippum consulem celeriter ablegarunt. qui cum in Thessaliam ad exercitum venisset, Romanos et socios ita exercuit, ut Perseus territus in suo regno Macedonico et ad Tempe quietus angustias tueretur. aucta ex eo audacia Philippus, mediis montibus superatis, quasdam illius urbes cepit; et ad Pynam progressus, ob commentus penuriam in Thessaliam rediit. unde Perseus resumpta fiducia, quae Philippus occuparat, recepit, et classe Romanos crebris detrimentis affecit, adscitisque sociis tota Graecia se Romanos eiectionum sperabat. sed nimia et importuna parsimonia, ex eaque sociorum neglectu, rursus eius opes imminutae sunt. rebus enim Romanorum labescentibus, suis incrementis fretus socios ita contempsit, quasi eorum opera nihil esset opus, nec promissam illis pe-

λατο. τῶν μὲν οὖν ἀμβλυθέντων τὸ πρόθυμον, τῶν δὲ καὶ W II 108
τέλιον αὐτὸν ἐκλιπόντων, τοσοῦτον ἀπέγνω ὥστε καὶ σπονδῶν
δεηθῆναι. καὶ κἄν ἔτυχε τούτων διὰ τοῦ Εὐμένους, εἰ μὴ καὶ
Ῥόδιοι συνεπρόσβευσαν· ὑπερηφάνως γὰρ οὗτοι τοῖς Ῥωμαίοις
5 διαλεχθέντες τυχεῖν αὐτὸν ἐκώλυσαν τῶν σπονδῶν.

23. Ἐπιτέθειν ὁ κατ' αὐτοῦ πόλεμος Παύλῳ ἀνετέθη τῷ
Αἰμιλίῳ τὸ δεῦτερον ὑπατεύοντι. ὃς σπονδῆ κομισθεὶς εἰς τὴν C
Θεσσαλίαν καὶ τὰ τῶν στρατιωτῶν προκαταστησάμενος, βιασά-
μενος διὰ τῶν Τεμπῶν (ὄλγιοι γὰρ ἐφρούρουσαν αὐτὰ) ἐπὶ τὸν
10 Περσέει ὤρησιν. ἐπεὶ δ' ἐκείνος τὸν Ἑλλιον ποταμὸν προσυπέ-
φραξεν ὄντα ἐν μέσῳ, προκαταλαβὼν δὲ καὶ πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ
τε Ὀλύμπου καὶ τῆς θαλάσσης αἰμασιαῖς καὶ σταυρώμασι καὶ
αἰκοδομήμασιν ἄπορον ἀπειργάσατο, ἐθάρρει δὲ καὶ τῇ ἀνδρεία
15 ἀνδρίας ἐπορίσατο ἐπικούρημα. διαμησάμενος γὰρ τὴν ἐν τῇ
ὑπωρεῖα τοῦ Ὀλύμπου ἄμμον ὕδωρ εὔρε δαυιλίς τε καὶ πότιμον. D
κἄν τούτῳ τῶν Ῥοδίων πρόσβεις ἀφίκοντο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς
αὐτῆς θρασύτητος ἀφ' ἧς καὶ ἐς τὴν Ῥώμην πρὶν ἐπηρεσβεύσαντο.
ὁ δὲ οὐδὲν εἰπὼν πλέον αὐτοῖς ἢ ὅτι μετ' ὄλγας ἡμέρας ἀπόκρισιν

1 γοῦν A. ἀμβλυθέντων AB, ἀμβλοθέντων PW. 2 σπον-
δῶν δεηθῆναι — 5 τῶν σπονδῶν Dionis excerptum Ursinianum 159.
3 καὶ om C. καὶ κἄν p. 79 v. 17. 4 γὰρ om C. 9 διὰ]
γὰρ A. 10 Ἑλλιον] Enipeum Livius. 15 ἐπορίσατο]
alter, o Regiis et Colbertens ἐκομίσασατο" DUCANGIUS.

Fontes. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae libri deperdit:
excerpta Peiresciana 74 75 (cf. excerptum Planudeum 59 in Scri-
ptorum veterum novae collectionis ab A. Maio editae vol. 2 p. 546).
Plutarcki Aemilius Paulus, c. 26.

cuniam dedit. aliorum igitur alacritate imminuta, ab aliis plane desti-
tutus, ita rebus suis diffidere coepit ut pacem peteret: eamque per En-
menem impetrasset, nisi Rhodii legati adiuncti superba oratione Roma-
norum animos alienassent.

23. Inde bellum Persicum Paulo Aemilio iterum consuli est man-
datum. qui prope in Thessaliam profectus, militari disciplina correcta,
per Tempe quae a paucis custodiebantur vi patefacta via, contra Per-
secum duxit. is vero cum Elpium amnem interfluentem munitionibus, et
quicquid inter Olympum et mare interiacet septis atque aggeribus oc-
cupasset, et siccitate loci quoque fretus esset, tamen sic etiam consul
transitus periculo facto sitis primum invenit remedium. perfossis enim
arenis in montis Olympi radicibus affatim aquae potabilis repperit. in-
terea Rhodiorum legati eadem audacia qua prius Romae usi fuerant ad
eum venerunt: quos ita dimisit ut nihil aliud diceret nisi se post pau-

δώσει, ἀπέπεμψεν αὐτούς. ὡς δὲ προσβάλλων οὐδὲν ἐπέβαινε, ἔμαθε δὲ τὰ ὄρη ὄντα πον πορεύσιμα, μέρος τι τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὴν δυσπροσοδοώτεραν αὐτῶν ὑπερβολὴν ἐπέμψε, καταληψόμενον τὰ ταύτη ἐπίκαιρα (διὰ γὰρ τὸ δυσπρόσιτον καὶ ἐλαχίστην εἶχε φρουράν), αὐτὸς δὲ τῷ λοιπῷ τοῦ στρατεύματος προσέμιξε τῷ Περσεῖ, ἵνα μὴ τι ὑποτοπήσας φυλακὴν τῶν ὄρων ἀκριβεστέραν ποιήσαιο. καὶ μετὰ τοῦτο καταληφθέντων τῶν ἄκρων νυκτὸς πρὸς τὰ ὄρη ὤρμησε, καὶ πῆ μὲν λαθῶν πῆ δὲ βιασόμενος ὑπερέβαλεν αὐτά. ὁ μαθὼν ὁ Περσεύς, καὶ θείσας μὴ κατὰ νότου αὐτῷ προσπέση ἢ καὶ τὴν Πύδναν προκατάσχη (καὶ γὰρ τὸ ναυτικὸν ἅμα τὸ τῶν Ῥωμαίων παρέπλει), τό τι ἔρυμα τὸ πρὸς τῷ ποταμῷ ἐξέλειπε, καὶ πρὸς τὴν Πύδναν ἐπειχθεὶς πρὸ τῆς πόλεως ἱστρατοπεδεύσατο. καὶ ἦλθε μὲν καὶ ὁ Παῦλος ἐκεῖ, σὺ μέντοι καὶ παραχρῆμα προσέμιζαν, ἀλλὰ καὶ διέτριψαν οὐκ ὀλίγας ἡμέρας. προμαθὼν δὲ ὁ Παῦλος ὡς ἡ σελήνη ἐκλείπειν μέλλει, συναθροῖται πρὸς ἐσπέραν τὸ στρατεύμα διὰ τὴν ἐκλείπειν γενέσθαι ἐχρῆν, καὶ προέειπε τὸ συμβησόμενον, καὶ μὴ τι διὰ τοῦτο ταραχθῆναι παρήντειν. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τὴν ἔκλειψιν θεασάμενοι οὐδὲν κακὸν ἐξ αὐτῆς ὑπέτόπισαν, οἱ δὲ γὰρ Μακεδόνες δόλος ἔσχον ἐκ τούτου καὶ ἐς τὸν Περσεῖα τὸ τέρας τείνειν ἐνόμισαν. οὕτω δ' ἐκατέρων ἐχόντων συμβάν τι κατὰ τύχην τῇ ὀστροαίᾳ συνέρρηξεν αὐτούς εἰς μάχην ἀκήρυκτον καὶ τέλος τῷ πολέμῳ ἐπέδηκεν. ἐπεὶ γὰρ ὑποζώγιόν τι τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ ὄρω

1 αὐτούς om C.
τὸν ποταμὸν B.

4 ταύτης A.
14 προσέμιζεν A.

11 τὸ tertium BC, τῷ PW.
διέτριψεν B.

cos dies eis responsurum esse. cum autem oppugnando nihil proficere montes alicubi esse pervios didicisset, partem exercitus ad cacumen accessu difficilium misit ut loca opportuna occuparet (nam ob arduum ascensum minimum ibi praesidium collocatum erat); reliqua copiarum parte cum Perseo dimicavit, ne quid suspicatus montes accuratius tueretur. post verticibus occupatis noctu ad montes contendit, eosque partim aperto Marte partim occulte superavit. quo Perseus cognito, metuens ne a tergo circumveniretur aet Pydna ab hoste occuparetur (nam Romana classis accedebat), castello quod ad amnem erat deserto Pydnam prope contendit, et ante urbem castra posuit. eodem Paulus quoque venit. non statim tamen sunt congressi, praesidio in plures dies dilato. et quia lunae defectum praecognorat, exercitum sub vesperam qua ille instabat convocatum, edoctumque quid futurum esset, monuit ne quid ea re turbaretur. proinde Romani ex eo nihil adversi timuerunt: Macedones autem territi Perseo sinistri aliquid portendi indicarunt. sic utriusque affectus fortuito casu postridie in pugnam non denuntiatam sunt impulsus: quae bello finem imposuit, nam cum iumentam Romanam in

εἰσέπεισεν ἐξ οὐπὲρ ὑδρεύοντο, καὶ οἱ τε Μακεδόνες αὐτοῦ ἐπιλάβοντο καὶ οἱ ὑδροφόροι ἀντείχοντο, τὸ μὲν πρῶτον οὗτοι καθ' ἑαυτοὺς ἐμαχέσαντο, ἔπειτα καὶ οἱ λοιποὶ ἐπικουροῦντες τοῖς οἰκείοις κατ' ὄληγους ἐκ τῶν στρατοπέδων ἐξήσαν, καὶ πάντες C
 5 συνέμιξαν ἀπ' ἀμφοῖν. καὶ μάχης ἀσυντάκτου μὲν ὄξεια δὲ γενομένης, οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ καταδιώξαντες τοὺς Μακεδόνας μέχρι τῆς θαλάσσης πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ἐφόνευσαν, πολλοὺς δὲ τῶ νυκτικῶ προσπλεύσαντι ἀποκτεῖναι παρέδωσαν. οὐδ' ἂν τις ὑπελείφθη αὐτῶν, εἰ μὴ νῆξ αὐτοῖς ἐβοήθησε· περὶ δελφῶν
 10 γὰρ ὄψιαν ἢ μάχης ἐγένετο.

Διαφυγῶν οὖν εἰς Ἀμφίπολιν ὁ Περσὺς ὡς τοὺς τε περιλιπεῖς ἀναληψόμενος καὶ σοστήσων αὐθις τὰ πράγματα, ἐπεὶ οὐτ' ἤλθον τινες πρὸς αὐτὸν πληρὴ μισθοφόρων Κρητῶν, καὶ τὴν W II 109
 Πύδναν ἄλλας τε πόλεις τὰ τῶν Ῥωμαίων ἠρῆσθαι ἔμαθε, κάκεῖ- D
 15 θεν μετέστη καὶ εἰς πλοῖα τὰ χρήματα ὄσα ἐπήγετο θέμενος νυκτὸς ἐς Σαμοθράκην ἀπέπλευσε, καὶ πυθόμενος οὐ πολλῶ ὕστερον τὸν Ὀκταοῖον, ὃς τοῦ νυκτικοῦ πρόστατο, προσπλέοντα, καὶ τὸν Παῦλον ἐς Ἀμφίπολιν παρόντι, ἐπίστευεν αὐτῷ συμβῆ-
 20 οὐδ' ἀποκρίσειως ἔτυχεν. ὕστερον δὲ ἄνευ τινὸς τοιαύτης προσή-
 σεως ἐπιστελευτὸς προσεδέξατο μὲν τὸν ὑπὲρ τῶν σπονδῶν λόγον, οὐκ ἄλλως μέντοι συμβῆσθαι ἔφη εἰ μὴ καὶ αὐτὸν καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτρέψαι. καὶ διὰ ταῦτα οὐ συνέ-

9 ὑπελείφθη A, ὑκελίφθη B, ἀκτελείφθη PW.
 10 τούτους B. 15 ὄσα] καὶ ὄσα A.

11 τοὺς τ:]

flumen unde aquabantur incidisset, idque sibi et Macedones et lixas vindicarent, primum inter hos cartatum est; deinde caeteri etiam suis opitalitari alii post alios castris sunt egressi, donec omnes utrinque conflixerunt, pugna confusa illa quidem sed acri, cuius victoria pones Romanos fuit, qui Macedones usque ad mare persecuti multos ipsi occiderunt, multos classi accedenti trucidandos obiecerunt; neque quinquam eorum evasisset, nisi noctis beneficio conservati essent: pugna enim sub vesperam commissa est.

Persens Amphipolim profugus, ut et reliquias colligeret et rem in integrum restitueret, cum nulli venirent praeter Cretenses stipendiarios, et Pydnam caeterasque urbes ad Romanos defecisse audiret, illinc digressus omni pecunia quam secum veherat navibus imposita noctu in Samothraciam navigavit. cum autem non multo post audivisset Octavianum classi praefectum accedere, et Paulum Amphipolim venisse, per litteras pacem ab eo petiit, in quibus quod se regem nominasset, no responsum quidem tulit. deinde cum sine tali titulo idem petiisset, Paulus pacificationis mentione admissa non alias ei condiciones tulit nisi ut semetipsum et sua omnia Romanorum fidei permitteret: itaque

Zonaræ Annales II.

18

βησαν. μετὰ τοῦτο δὲ ἔξαιτηθεὶς παρὰ τῶν Ῥωμαίων Ἐυάνδρον
 P I 459 *τινα Κρηῖτα πολλὰ κατ' αὐτῶν ὑπουργηκότα καὶ πιστότατον*
αὐτῷ, οὐκ ἐξέδωκε μὲν φοβηθεὶς μὴ κατέβη ὄσα αὐτῷ συνήδει,
λάθρα δὲ αὐτὸν ἀποκτείνας ἑαυτὸν διαχειρίσασθαι ἐφήμισε.
τότε μὲν οὖν οἱ συνόντες αὐτῷ φοβηθέντες τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ
(οὐ γὰρ ἠγνόησαν τὸ γινόμενον) μεθίστασθαι ἤρξαντο. κάκεινος
δείσας μὴ τοῖς Ῥωμαίοις παραδοθῆ, ἐδρῶναι νυκτὸς ἐπεχείρησε.
καὶ ἔλαθεν ἄν πρὸς Κότυν Θρακία δυνάστην κομισθεὶς, εἰ μὴ οἱ
Κρηῖτες αὐτὸν ἐγκατέλιπον· ἐνθήμενοι γὰρ τὰ χρήματα εἰς τὰ
πλοῖα οἴκαδε ἀπήραν. ὁ δὲ ἡμέρας μὲν τινὰς αὐτοῦ μετὰ Οἰ- 10
 B *λίππου ἐνὸς τῶν υἱῶν κρυπτόμενος ἔλαθεν, ἐπεὶ δὲ τοὺς ἄλλους*
παῖδας καὶ τὴν θεραπείαν ἔγνω κατασχηκότα τὸν Ὀκταούσιον,
εὐρέθη ἰθιλοντῆς. καὶ ἀχθέντα εἰς τὴν Ἀμφίπολιν οὐδὲν ὁ
Παῦλος ἐκάκωσεν, ἀλλὰ καὶ ἰδεξιώσατο καὶ ὁμόσιτον ἐποίησατο
καὶ ἐν ἀδελφῷ φυλακῇ ἐτήρει καὶ ἐν θεραπείᾳ ἤγε. μετὰ δὲ 15
ταῦτα εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ τῆς Ἠλείρου ἀνεκομισθῆ.

Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀχθῆναι λέγει τὸν Περσέα πρὸς τὸν Αἰ-
 μίλιον, καὶ τὸν δεδακρυμένον προσπαρατῆσαι αὐτῷ, ἑκείνον δ'
 ἐπὶ στόμα καταβαλεῖν ἑαυτὸν καὶ γονάτων δεξιόμενον ἀφεῖναι
 C φωνὰς ἀγενεῖς. καὶ τὸν Αἰμίλιον ἀλλοῦντι προσώπῳ προσιδόντα 20

1 μετὰ τοῦτο — 6 μεθίστασθαι ἤρξαντο Dionis excerptam Peire-
 scianum 74. 6 γινόμενον AB, γινόμενον PW. 10 ὁ δὲ om A.
 13 εὐρέθη ἰθιλοντῆς — 15 θεραπεία ἤγε Dionis excerptum Peire-
 scianum 75. cf. excerptum Planudeum 59 apud Maium p. 546, quod
 utrum Dionis verba exhibeat, incertum. 17 Πλούταρχος] Aemilii
 Pauli c. 26. 18 προσπαρατῆσαι A. δ' om A. 19 δεξιό-
 μενον A.

inter eos non convenit. post, Evandrum Cretensem Romanis postulan-
 tibus, cuius multis in rebus fidelissima contra eos usus erat opera, non
 dedit, veritus ne arcana sua proderet, sed eo clam interfecto rumorem
 sparsit cum sibi ipsum manus attolisse. tum igitur familiares, eius per-
 fidiam veriti (neque enim eos id latebat facinus), ab eo desciscere coe-
 perunt. quare veritus ne Romanis dederet, noctu fugam capessere
 instituit; ac clam ad Cotym Thraciae dynasten pervenisset, nisi Creten-
 ses rebus suis in naves impositis domum discedentes eum reliquissent.
 ipse vero ibi per dies aliquot cum Philippo filio latuit: sed cum caeteros
 liberos suos Octavium tenere didicisset, ultro e latebris prodit.
 Amphipolim perductum Paulus non male tractavit, sed porrecta dextera
 ad mensam suam admisit, et in libera custodia asservatum honorifice
 habuit. deinde per Epirum in Italiam est perductus.

Plutarchus refert Aemilium, cum Persens adduceretur, ei lacrimis
 oppletam obviam visisse; illum vero in faciem prostratum prohibens eius
 genibus voces parum generosas edidisse; Aemilium autem tristi vultu

αὐτὸν εἰπεῖν "τί, ὦ ταλαίπωρε, ταῦτα πράττεις; ἀφ' ὧν δόξεις οὐκ ἀναξίως ἀτυχεῖν, οὐδὲ τοῦ νῦν ἀλλὰ τοῦ πάλαι δαίμονος ἀνάξιος γεγονέναι. τί δέ μου καταβάλλεις τὴν νίκην καὶ σμικρύνεις μου τὸ κατόρθωμα, ἐπιδεικνύμενος ἑαυτὸν οὐ γενναῖον οὐδὲ πρόνοιοντα Ῥωμαίοις ἀνταγωνιστὴν; ἀρετὴ τοι δυστυχοῦσι μεγάλην ἔχει μοῖραν καὶ παρὰ παλαιοῖς, δειλία δὲ Ῥωμαίοις, κἄν ἐμπομπῆ, πάντη ἀτιμώτατον."

24. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λούκιος Ἀνίκιος στρατηγὸς πεμφθεὶς ἐπὶ τὸν Γέντιον τοὺς προσμίζαντάς τε αὐτῷ ἐνίκησε καὶ τὸν Γέντιον φυγόντα ἐπιδιώξας ἐς Σκοδρὰν κατέκλει- D σεν, ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ βασιλῆα. καὶ διακενῆς ἂν προσήδρευεν αὐτῇ (ἐπὶ γὰρ ἀκρωνυχίας ὄρους πετόλισται, καὶ φάραγγι βαθύταις ποταμοῦς ῥοαῖδες ἐχούσαις περιμελεῖται, τείχει τε ὀχυρῶ περιέχεται), εἰ μὴ ὁ Γέντιος μέγα ἐπὶ τῇ δυνάμει ἐλπίσας ἐκὼν 15 εἰς μάχην ἐχώρησε. καὶ τούτου τὴν τε ἀρχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ὁ Ἀνίκιος προσηγάγετο, καὶ μέχρι τῆς Ἡπείρου προελθὼν πρὶν τὸν Παῦλον ἐλθεῖν κἀκείνην ταραττομένην ἡμέρωσεν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔμαθον μὲν τὴν τοῦ Παύλου νίκην τε- τάρτη μετὰ τὴν μάχην ἡμέρα ἐκ τινος φήμης, οὐ μέντοι καὶ 20 ἀκριβῶς ἐπίστευον. εἰτα γραμμῶν ὑπὲρ ταύτης κομισθέντων P I 460

6 μεγάλα, margo ην, C. μοῖραν] μοῖραν αἰδοῦς Plutarchus.
7 ὑπ οἷ Ἀ. 10 ἐς ABC, εἰς PW. κοδρὰν ABC.
11 προσήδρευεν A, προσήδρευεν PW. 17 προελθεῖν A.
19 τὴν om A.

Fontes. Cap. 24. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerpta Ursiniana 160 161 162, Peirescianum 76.

eum intuentem dixisse "quid, o miser, ista facis, unde non praeter meritum in calamitatem incidisse, neque praesenti sed praeterita fortuna indignus esse videaris? quid meam victoriam deprimis et res gestas attenuas, ignaviam prae te ferendo teque adversarium Romanis indignum declarando? virtus enim etiam in calamitate multam vel apud hostes momenti habet: ignaviam vero etiam secundis in rebus extremo contemptu Romani dignam iudicant."

24. Eodem tempore L. Anicius praetor contra Gentium missus hostes praelio fudit; Gentium profligatum persecutus Scodrae, ubi eius regia erat, obsedit. idque frustra futurum erat, quoniam urbs in montis cacumine sita et profundis vallibus, quae fluvios torrentes habent, cincta muroque firmo munita est, nisi Gentius suis copiis fretus ultro ad pugnam venisset. unde factum ut omne eius imperium Anicius subegerit, et usque ad Epirum progressus ante Pauli adventum illam etiam tumultuantem pacarit.

Romani Pauli victoriam quarto post pugnam die ex rumore audiverunt, sed non plane crediderunt. deinde Pauli acceptis litteris ma-

τοῦ Παύλου, ὑπερήθοσαν, καὶ οὕτως ὡς τὸν Περσέα νενικηκότες καὶ τὴν Μακεδονίαν κτησάμενοι ἀλλ' ὡς τὸν Φίλιππον ἐκείνον
 W II 110 τὸν πάντων καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ πάσης τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἦν ἰσχυρὴ νικῆσαντες ἰσμενόνοντο. ἔλθοντι δ' εἰς Ῥώμην τῷ Πιούλῳ πολλὰ ἐψηφίσθη, καὶ ἡ πομπὴ τῶν νικητηρίων αὐτῷ 5 λαμπροτάτῃ ἐγένετο. ἔπεμψε μὲν γὰρ καὶ τὰλλα δοῦναι ἐαλώκει πάντα, ἔπεμψε δὲ καὶ Βίθων τὸν τοῦ Κότυος υἱόν, τὸν τε Περσέα καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τοὺς τε παῖδας τρεῖς ὄντας ἐν τῷ τῶν αἰχμαλώτων σχήματι. δεισας δὲ διὰ τὴν τῆς εὐτυχίας ὑπερβολὴν μὴ τε νειμώσησθαι αὐτοῖς τὸ δαιμόνιον, ᾗξαστο καὶ οὗτος κατὰ τὸν 10
 B Κάμιλλον, μὴ τε κακὸν τῇ πόλει ἐκ τούτων ἀλλ' ἑαυτῷ εἰ τι δεῖ γενήσασθαι· καὶ δύο υἱεῖς, τὸν μὲν πρὸ τοῦ Θρασύβου μικρόν, τὸν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ τῶν ἐπινικίων ἀπέβαλεν ἑορτῇ. ἦν δὲ οὐ στρατηγῆσαι μόνον ἀγαθὸς ἀλλὰ καὶ ὑπερόπτης χρημάτων. τεκμήριον δέ, δεύτερον τότε ὑπατεύσας καὶ λαφύρων ἀμυδρήτων κρα- 15 τήσας ἐν τῷ αὐτῷ πενία διεβίω ὥστε χαλεπῶς τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὴν προῖκα τελευτήσαντος ἀποδοθῆναι.

Τῶν δ' ἄλλων τῷ πατρὶ μὲν ὁ Βίθως προῖκα ἐδόθη, Περσεὺς δὲ εἰς Ἄλβαν σὺν τοῖς παισὶ καὶ τῇ θεραπείᾳ κατετέθη·
 C κακῆ ἕως μὲν ἤλπιζε τὴν βασιλείαν κομίσασθαι ἀντιχεῖν, ἐπεὶ δ' 20 ἀπέγνω, ἑαυτὸν διεχειρίσατο. καὶ ὁ Φίλιππος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦν τε θυγάτηρ αὐτοῦ οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέθανον· μόνος δ' ὁ νεώτατος τοῖς τῶν Ἀλβανῶν ἄρχουσιν ἐπογραμματούων ἐπὶ τινα χρόνον

11 τε prius om A. 12 τοῦ om C. 13 τῇ om B. ἦν δὲ οὐ
 — 17 ἀποδοθῆναι Dionis excerptum Peirescianum 76. 16 post
 τῷ αὐτῷ C add διδ. 20 ἕως μὲν A, μὲν ἕως PW.

xima laetitia affecti, non quasi victo Perseo subactaque Macedonia, sed tanquam Philippum illum regem praestantissimum et ipsum Alexandrum cum toto illo imperio vicissent, ita sunt gloriati. Paulo Romam reverso multi honores sunt decreti et triumphus splendidissimus, in quo praeter alias manubias Bithym Cotyis filiam et Perseum cum uxore et tribus liberis habitu captivorum duxit. veritus autem ex immodica felicitate invidiam nominis, Camilli exemplo precatus est, si quid inde mali immineret, ut id incolumi re publica in suum caput redundaret. ac duos filios, alterum paulo ante triumphum, alterum in ipsa illa celebritate amisit. fuit non tantum egregius imperator, sed etiam pecuniae contemptor. quod ex eo apparet quod secundum consul et spoliis innumera bilibus potitus in tanta paupertate vitam exegit, ut post eius obitum uxori dos aegre posset reddi.

Ex captivis Bithys patri gratis est redditus: Perseus cum liberis et ministris Albam missus est. ubi cum se regni recuperandi spe aliquandiu sustentasset, ea ommissa sibi ipse manus attulit. Philippus eius filius et filia non multo post obierunt: solus filius natus minimus, Albanis

δήρκειεν. οὕτως ὁ Περσεὺς ὁ δι' εἴκοσι βασιλέων ἀρχῶν γε-
 νῆται, καὶ πολὺν μὲν τὸν Φίλιππον, πλείω δὲ Θρυλλῶν τὸν Ἀλέ-
 ξάνδρον, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπώλεσε καὶ αἰχμάλωτος γέγονε καὶ
 ἐν τοῖς ἐπικυκίοις ἐπόμπησε, δεσμῶ μετὰ τοῦ διαδήματος περι-
 5 κτιμένος.

Οἱ δὲ γε Ῥόδιοι, μετὰ φρονήματος πρῶην τοῖς Ῥωμαίοις
 προσηρόμενοι, τότε μὴ μνησικακεῖν αὐτοῖς ἤξιον, καὶ σύμμα-
 χοι πρόσθεν αὐτῶν καλεῖσθαι μὴ προσδεχόμενοι, τότε καὶ πάντῃ D
 τούτου τυχεῖν ἰσπούδαζον· καὶ ἔτυχον τῆς σπουδῆς, ἀλλ' ὄψε.
 10 καὶ τοῖς Κρησὶν ὠργίζοντο μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, ἱκετεῖαις δὲ πολλαῖς
 χρησαμένοις ἀπήκιν ποτε τὴν βεγγήν. καὶ ὁ Προυσίας δὲ καὶ ὁ
 Εὐμένης, ὁ μὲν δι' ἑαυτοῦ εἰς τὴν πόλιν ἐλθῶν καὶ εἰς τὸ βου-
 λευτήριον εἰσελθῶν καὶ τὸν οὐδὸν φιλήσας καὶ προσκυνήσας τοῖς
 βουλευταῖς ἠλεήθη τε καὶ ἠθώωτο, Εὐμένης δὲ δι' Ἀττάλου τοῦ
 15 ἀδελφοῦ τὸ μὴ τε μνησικακεῖν αὐτῷ εἴληφε.

Τότε δὲ καὶ τὰ τῆς Καππαδοκίας οὕτω διωκθήθη. Ἀρια-
 ράθης ὁ ταύτης κρατῶν παῖδα γησίον ἔσχεν Ἀριαράθην. πρὶν
 δ' ἐσχηκέναι αὐτόν, ἐπεὶ πολὺν χρόνον ἢ γυνὴ αὐτοῦ οὐκ ἐκεί- P I 461
 σκε, παῖδα προσποιήσατο Ὀροφέρνην καλέουσα. γεννηθέντος
 20 δ' ἔπειτα τοῦ γησίου φωραθεὶς ἐκεῖνος ἐξηλάθη. ὃς μετὰ τὸν
 Ἀριαράθου θάνατον τῷ ἀδελφῷ δῆθεν ἐκινέστη. καὶ συνεμά-

1 οὐτός Α. εἴκοσι] εἰ C. 6 Οἱ δὲ γε — 9 τυχεῖν ἰσπο-
 δαζον Dionis excerpta Ursiniana 160 161. 8 αὐτοῖς Α.
 10 χρησαμένοις πολλαῖς Α. 11 καὶ ὁ Προυσίας — 14 ἠλεήθη
 Dionis excerptum Ursinianum 162. 12 sq. Εὐμένης PW, quae
 p. 225 v. 6 Εὐμένης. 20 δὲ ποτε τοῦ Β. φωραθεὶς]
 quid si φωραθεὶς" Wolfius.

magistratibus pro scriba inserviende, ad tempus vitam toleravit. ad
 hunc modum Perseus, a viginti regibus se ortam ducere gloriatus, cre-
 bro Philippum crebrius Alexandrum in ore habens, et regnum amisit et
 in hostium potestatem venit et in triumpho ductus est, catenas simul
 cum diademate gestans.

Rhodi dudam superbe cum Romanis agere soliti, tum veniam
 delictorum petentes eorumque societatem asper spretam admodum flagi-
 tantes, quod voluere tandem impetrarunt. Romani etiam Cretensibus
 irati multis precibus denique mitigati sunt. Prusias item sponte in
 urbem profectus, cariae limen osculatus senatque adorato, veniam et
 impunitatem est consecutus. Eumei fratris Attali intercessio delicto-
 rum gratiam fecit.

Tunc etiam Cappadociae hic status fuit. Ariarathes rex germa-
 num filium habuit Ariarathem: ante quem susceptam uxor eius longo
 tempore sterilis Orophernem adoptarat, qui deinde nato legitimo pro-
 pter insidiarum suspicionem pelenus, post Ariarathis obitum contra fra-

χουν Ἀριαράθῃ μὲν Εὐμένης, Ὀροφέρνη δὲ Δημήτριος ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς. Ἰλαττωθεὶς δὲ Ἀριαράθῃς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους κατέφυγε, καὶ κοινῶς τῷ Ὀροφέρνη τῆς βασιλείας ἐπ' αὐτῶν ἀποδέδεικτο. ὅτι δὲ ὁ Ἀριαράθῃς τοῖς Ῥωμαίοις φίλος καὶ σύμμαχος προσηγήρευτο, πῦσαν ἐκείνος τὴν ἀρχὴν ἐκ τούτου προσωκτιώσατο. καὶ ὁ Ἄτταλος δὲ τὸν Εὐμένην θανόντα διαδιζόμενος τὸν τε Ὀροφέρνην καὶ τὸν Δημήτριον παντελῶς ἐκ τῆς Καππαδοκίας ἀπήλασεν.

B 25. Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου κρατῶν Πτολεμαῖος ἐπὶ θυσίαις οὐκ ἐβίβηκε θυγατρὶ. ὡς δὲ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀδελφοὶ 10 περὶ τῆς ἀρχῆς ἰστυάσασαν, Ἀντίοχος ὁ τοῦ μεγάλου Ἀντιόχου υἱὸς τὸν νεώτατον ἐκπεσόντα ἰδέσαστο, ἵνα προσφάσει τοῦ αὐτοῦ ἀμύνειν εἰς τὰ τῶν Αἰγυπτίων παρελθῶι. καὶ στρατεύσας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον τῆς τε πλείονος χώρας ἐκράτησε καὶ ἐπολιορκεῖ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. καταφυγόντων δὲ τῶν ἄλλων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, 15 πεμφθεὶς πρὸς τὸν Ἀντίοχον ὁ Ποπίλιος ἀποσχέσθαι αὐτὸν τῆς

W II III Αἰγύπτου ἐκέλευσεν· οἱ γὰρ ἀδελφοὶ συνέντες τὴν τοῦ Ἀντιόχου διάνοιαν κατηλλάγησαν. ὡς δ' ἐκείνος ὑπερέθετο τὴν ἀπόκρισιν,

C κύκλον ῥάβδῳ περιεὶξ αὐτοῦ περιέγραψε, κἀνταῦθα αὐτὸν ἐστηκότα ἀπήτησε βουλευσασθαι τε καὶ ἀποκρίνασθαι. ἐντεῦθεν 20 δείσας ὁ Ἀντίοχος τὴν πολιορκίαν κατέλυσεν. ἀπαλλαγέντες δὲ τοῦ ἔξωθεν φόβου οἱ Πτολεμαῖοι (οὕτω γὰρ ἐκαλοῦντο ἀμφοτέ-

5 ἐκ om A. 6 δὲ om C. ἐβίβη C, Εὐμένη PW. 11 ὁ τοῦ ἀντιόχου τοῦ μεγάλου υἱὸς A. 13 ἐς C. 14 τῷ τοῦ A. 16 κόπιλος B, κοπίλος A. 19 περιέγραψε ABC, περιέγραψε PW.

Fontes. Cap. 25. *Dionis Historiae Romanae libri deperditii.*

trem insurrexit. Ariarathi opem tulit Eumenes, Oropherni Syriae rex Demetrius. Ariarathes victus ad Romanos confugit, ab eisque una cum Oropherne regnare iussus, quia populi Romani amicus et socius appellatus erat, totum imperium exinde sibi vindicavit. atque Attalus Eumenis successor Orophernem et Demetrium Cappadocia prorsus eiegit.

25. Aegypti rex Ptolemaeus moriens duos filios et unam reliquit filiam. fratribus autem inter se de regno contententibus, Antiochus magni Antiochi filius natus minorem pulsus suscepit, ut per eius defendendi speciem aditum in Aegyptum haberet; adductoque exercitu, maxima parte occupata, obsedit Alexandriam. cum autem reliqui ad Romanos confugissent, Popillius ad Antiochum missus eam Aegypto abstinere iussit: fratros enim intellecto illius consilio in gratiam redierant. Antiocho responsum differente, virga circumscripit regem, ac priusquam eo circulo excederet, deliberare ac responsum reddere iussit. ea re territus Antiochus obsidionem solvit. externo metu liberati Ptolemaei

ροι) αὐθις ἑστασίασαν. εἶτα συνηλλάγησαν αὐθις ὑπὸ τῶν Ῥω-
μαίων ἐφ' ᾧ τὸν μὲν πρεσβύτερον τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κύπρον,
τὰ δὲ περὶ τὴν Κυρήνην ἔχειν τὸν ἕτερον· καὶ ταῦτα γὰρ τότε
τῶν Αἰγυπτίων ἦν. ἀγανακτῶν δ' ὁ νεώτερος διὰ τὴν ἐλάττωσιν
5 ἕς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο· καὶ εὐρατο παρ' αὐτῶν καὶ τὴν Κύπρον.
ὁ δὲ πρεσβύτερος συμβάσεις ἔθετο αὐθις πρὸς τὸν νεώτερον, πό-
λεις τέ τινας ἀντὶ τῆς Κύπρου δοῦς, καὶ χρήματα καὶ οἶτον
ταξάμενος συντελεῖν.

Τοῦ δ' Ἀντιόχου τελευτῶντος μετὰ τοῦτο καὶ παιδὶ ὄμω- D
10 νόμφ τὴν βασιλείαν καταλιπόντος, ταύτην τε αὐτῷ ἐββαίωσαν,
καὶ τρεῖς ἀνδρας ἐπιτρόπους δῆθεν (μικρὸς γὰρ ἦν) ἐπέμφαν. οἱ
παρὰ τὰς συνθήκας εὐρόντις ἐλέφαντας καὶ τριήρεις, τοὺς τε
ἐλέφαντας σφαγῆναι πάντας ἐκέλευσαν, καὶ τὰλλα πρὸς τὸ τῆ
Ῥώμην συμφέρειν διώκουν. δι' ἕπερ Ἀσσίας ὁ τοῦ βασιλέως τὴν
15 κηδεμονίαν ἐγκειρισμένος παρώξυνε τὸ πλῆθος ἐκβαλεῖν τοὺς
Ῥωμαίους, τὸν δὲ Γάϊον τὸν Ὀκτάβιον καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ
τοῦτων γενομένων ὁ μὲν πρεσβυς εὐθὺς εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστει-
λεν ἕπερ τῶν πεπραγμένων ἀπολογούμενος, Δημήτριος δὲ ὁ Σε-
λεύκου υἱὸς τοῦ παιδὸς Ἀντιόχου δημηρέων ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ
20 τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον καὶ ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ θείου τῆς βασι- P I 462
λείας ἑστρατημένος, ὡς τὸν τοῦ Ἀντιόχου θάνατον ἔγνω, ἤτει μὲν
τὴν πατρίαν ἀρχῆν, οἱ δὲ οὔτε ταύτην αὐτῷ συνέπραξαν οὔτ'
ἀπαῖραι τῆς Ῥώμης ἐπέτρεψαν. καὶ ὅς καὶ δυσχεραίων δμως
ἠούχαζεν. ἐπεὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἀσσίαν ἐγένετο, οὐκέτ' ἐμείλλη-

14 διώκουν B, διακ C, διώκσαν PW. 19 τῆ add AB.
22 ἐπραξαν B. 23 καὶ δυσχεραίων] ἑδυσχεραίων A.

danno et dissenserunt et a Romanis reconciliati sunt, ut nato maior Aegypto et Cypro, Cyrenis vero iunior potiretur: nam haec quoque tum Aegyptiorum erant. iunior vero inique secum agi existimans, Romam profectus, Cyprum etiam impetravit. at senior denno cum eo pactus, pro Cypro urbes quasdam et frumentum ei assignavit.

Antiocho rege mortuo Romani filio eiusdem nominis regnum confirmarunt, eique ob tenentem aetatem scilicet tres curatores miserunt, qui cum praeter pacta et conventa triremes et elephantos invenissent, belluas occidi iusserunt, ac caetera ex Romanorum utilitate administrarunt. qua de causa Lysias, cui regis tutela commissa erat, populum concitavit ut Romanos eiiceret, C. vero Octavium occideret. his factis statim legatos Romam misit, ut id facinus purgaret. Demetrius autem Seleuci filius Antiochi nepos, Romae obses tempore paterni obitus, ab Antiocho patruo regno spoliatus, cum eius intoritu cognito paternum regnum repeteret, a senatu nec adiutus nec Roma exire situs est. quod quamvis aegre ferret, tamen quievit. caeterum cum Lysias illa facisset,

σεν, ἀλλ' ἀπέδρα· καὶ ἐκ Λυκίας τῇ γερούσιρ ἐπέστειλε, μὴ ἐπὶ τὸν ἀνεπιὸν τὸν Ἀντίοχον (οὕτω γὰρ οἱ πάλοι τοὺς ἑξαδέλφους ἐκάλου) ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ἀσσίαν τὴν ἑρμὴν ἔχειν, ὥστε τῷ Ὀκταβίῳ τιμωρήσειν. ἐς Τρίπολιν δὲ τῆς Συρίας ἐπειχθεὶς καὶ τὰ
B τὴν προσαγαγόμενος ὡς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τὴν βασιλείαν⁵ σταλείς (τὴν γὰρ ἀπόδρασαν αὐτοῦ οὐδέεις ἐγενόει) καὶ Ἀπαμείας κρατήσας δυνάμιν τε συναγαγὼν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἤλασε, καὶ τό τε παιδίον καὶ τὸν Ἀσσίαν φιλικῶς ἀπαντήσαντας αὐτῷ (δεδοότες γὰρ τοὺς Ῥωμαίους εὐκ ἀντήσαν) διέφθιρε, καὶ τὴν βασιλείαν ἀνεκομίσατο, πᾶν τῇ Ῥώμῃ στέφανον καὶ τοὺς τοῦ Ὀκταβίου αὐθέντας ἀπέστειλεν. οἱ δὲ χαλεπαίνοντες αὐτῷ οὐδέτερον ἰδέξαντο.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐπὶ Δαλματίας οἱ Ῥωμαῖοι ἰστρούτευσαν. τὸ δ' ἔθνος τοῦτο ἔστι μὲν Ἰλλυριῶν τῶν παρὰ τὸν Ἴόνιον κέλευθον, ὧν τινὰς Ταυαντίους ἀνόμαζον Ἕλληνας, ἔχονται δὲ τοῦ¹⁵
C Δυρραχίου ἐν μέρει. αἴτιον δὲ τοῦ πολέμου ἔστι τινὰς τῶν προσχώρων αὐτοῖς ἐν φίλῃ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντας ἠδέκουν, συμπροσβενουαμένοις τε ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις οὐδὲν μέτριον ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν ἄλλων πρόσβεις συλλαβόντες ἀπέκτειναν. τούτους ὁ Σκιπίων ὁ Νασικᾶς ὑπέταξεν, ἐπ' αὐτοὺς²⁰ στρατεύσας· τὰς τε γὰρ πόλεις αὐτῶν εἴλε καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐπίπρασκε. καὶ ἄλλα δὲ κατ' ἐκείνους συνέβη τοὺς χρόνους, οὐ μνήμης μέντοι οὐδ' ἰστορίας ἐπάξια.

2 οὕτω γὰρ] cf. T. 1 p. 463 v. 7. 5 τῶν add A. 11 αὐτοῖς-της A. 23 ἀξία A.

nihil cunctatus Roma profugit; et ad senatum e Lycia scripsit se non contra patrualem Antiochum sed contra Lysiam proficisci et Octavii necem ultimum esse. cum Tripolim Syriae celeriter sibi adiunxisset, tanquam a senatu ad regnum occupandum missus (de fuga enim eius nemo cogitabat), et Apameas potitus, comparatis copiis Antiochiam contendit, ibique puerum et Lysiam amico obviam egressos (Romanorum enim metu armis abstinerant) interfecit. regno recuperato coronam et Octavii percussores Romam misit: quorum neutrum Romani illi irati acceperunt.

Post haec Dalmatis bellum intulerunt, quae gens Illyrica est in sinu Ionio: quorum quosdam Graeci Taulantios nominant, ex parte Dyrrbachio vicinos. belli causa erat quod, in finitimos Romanis amicis iniuriam, nec Romanorum legatis moderate respondiissent, et aliorum legatos occidissent. hos Scipio Nasica domuit, eorumque urbibus expugnatis captivos vendidit. iisdem temporibus alia quoque acciderunt, memoria et descriptione parum digna.

26. Ἐντεῦθεν αὖθις ὁ πρὸς τοῖς Καρχηδόνιους τὸ τρίτον ἀνερρηπίζετο πόλεμος. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔφραρον ἱλατιοῦμενοι, ἀλλὰ καὶ συμμαχικὰ καὶ ναυτικὸν ἐπὶ τῆ τοῦ Νομαδικοῦ πολέμου παρασκευῇ παρὰ τὰς συνθήκας ἡτοίμαζον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὡς τὰ 5 ἄλλα κατὰ γνώμην ἔθιντο, οὐχ ἠσύχασαν, ἀλλὰ λέμψαντες τὸν D
 Σκιπίωνα τὸν Νασικῶν ταῦτά τε αὐτοῖς ἐνικάλουν καὶ τὴν παρα- W II 112
 σκευὴν διαλύσαι ἐκλενον. καὶ ἐπεὶ τὸν Μασινίσσαν ἤτιῶντο ἐκεί-
 νοι καὶ διὰ τὸν πρὸς ἐκείνον πόλεμον ἀπειρήμασι ποιῆσαι τὸ κε-
 λινόμενον, σύμβασιν τινα πρὸς τὸν Μασινίσσαν αὐτοῖς ἔπραξαν
 10 καὶ τινος αὐτοῖς ἀποστήναι χώρας αὐτὸν ἔπεισαν. ὡς δ' οὐδὲν
 μᾶλλον εἰσῆκονον, μικρὸν ἐπισχόντες Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ τάχιστα νικη-
 θέντας σφῶς μεγάλη μάχη πρὸς τοῦ Μασινίσσου ἐπόθοντο, εὐθὺς
 αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο. ὁ μαθόντες οἱ Καρχηδόνιοι,
 οὐκ εὖ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἔχοντες, κατέδεισαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐς
 15 τὴν Ῥώμην διὰ συμμαχίαν ἐστάλκασι (καὶ ἄλλοι γὰρ τῶν προσώ-
 ρων αὐτοῖς ἐπετίθεντο), καὶ ἐς πᾶν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέβλεψεν ἐπιλάτ- P I 463
 ταντο. μὴ γὰρ ταῖς σπονδαῖς ἐμμένειν μέλλοντες, ῥᾶον ἅπαντα
 ἐπηγγέλλοντο.

Τῆς δὲ γενομένης βουλῆς περὶ τούτου συναγαγούσης, ὁ μὲν
 20 Σκιπίων ὁ Νασικῶς δέξασθαι τὴν τῶν Καρχηδονίων πρεσβείαν
 καὶ σπονδὰς αὐτοῖς ποιήσασθαι συνεβούλευεν, ὁ δὲ Κάτων ὁ
 Μάρκος μῆτι σπείσασθαι τούτοις δεῖν εἶπε μῆτε λύσαι τοῦ πολέ-

FOUNTES. Cap. 26. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Planudeum 42, Scriptorum veterum novae collectionis
 ab A. Maio editae vol. 2 p. 540.

26. Dehinc tertium bellum Punicum est constatum. Carthaginienses enim humilem illam fortunam haud ferentes, socios et classem ad bellum Numidicum contra foedus comparabant. Romani autem, caeteris robus ex sententia confectis, non quieverunt, sed per Scipionem Nasicam iis de robus expositantes, apparatus illum omitti iusserunt. et quia de Masinissa querebantur, et propter bellum cum illo susceptum imperata detrectabant, pactione inter illos facta a Masinissa impetravit ut quadam provincia eis cederet, sed cum nihilo magis parent, Romani paulisper cunctati, cum primum magno praelio a Masinissa victos esse audiverunt, bellum eis indixerunt. Carthaginienses vero ea clade afflicti et territi (nam ab aliis quoque finitimis premebantur) legatis Romam missis auxilia petiverunt, se Romanis omnibus in robus obsecutores simulantes. nam cum foedus rupturi essent, facile quidvis promittebant.

Ea de re concilio a senatu indicto Scipio Nasica legatos Carthaginiensium admittendos et pacem cum eis faciendam esse censuit, M. Cato contra nec admittendos esse nec belli decretum abrogandum.

μου τὸ ψήφισμα. οἱ δὲ γε βουλευταὶ τὴν τε τῶν πρέσβειων ἰκτε-
 τείαν ἔδξαντο καὶ σπονδὰς αὐτοῖς ὑπέσχοντο παρασχεῖν καὶ ἐπὶ
 τούτοις ἡμέρους ἦτησαν. οὗς Λούκιος Μάρκιος καὶ Μάρκος
 Μανίλιος, εἰς τὴν Σικελίαν ἐλθόντες, ἐκείσε πεμφθέντας ἔλαβον.
 B καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπεμψαν, αὐτοὶ δὲ σπουδῇ τὴν⁵
 Ἀφρικὴν κατελήφασιν. καὶ στρατοπεδουσόμενοι τὰ τέλη τῶν
 Καρχηδονίων ἐκεῖ μετεπέμψαντο· καὶ ὡς ἀφίκοντο, οὐ πάντα
 ἅμα σφίαιν ὅσα ἦτον ἐξέφηναν, δεισαντες μὴ ταῦτα προμαθόν-
 τες ἀπεραίοις τοῖς πύγμασι σφῶν καταστῶσιν εἰς πόλεμον. καὶ
 τὸ μὲν πρῶτον αἶτον ἦτησαν καὶ ἔλαβον, εἶτα τὰς τριήρεις καὶ 10
 ἐπὶ ταύταις τὰ μηχανήματα, εἶτα τὰ ὄπλα προσήτησαν. λυβόν-
 τες οὖν πάντα (οἱ γὰρ Καρχηδόνιοι πολλὴν ἑτέραν παρασκευὴν
 κεκρυμμένην εἶχον) τέλος ἐκέλευον αὐτοὺς κατασκάψαι μὲν τὴν
 πόλιν αὐτῶν, ἑτέραν δ' ἐν μεσογείῳ οἰκοδομῆσαι ἀτείχιστον,
 C ὀγδοήκοντα σταδίους τῆς θαλάσσης διέχουσαν. πρὸς τοῦτο δ' 15
 οἱ Καρχηδόνιοι εἰς δάκρυα κατηνέχθησαν καὶ ὡς ἐαλωκότες ἀνω-
 λοφύροντο καὶ ἔδειοντο τῶν ὑπάτων μὴ κατανυγκάσαι σφᾶς γενέ-
 σθαι τῆς πατρίδος αὐτόχειρας. ὡς δ' οὐδὲν ἦνον, ἀλλ' ἦ
 πρᾶξαι τὸ προσταττόμενον ἐκέλευοντο ἢ ἀναρρῆσαι τὸν πόλεμον,
 συγχροὶ μὲν αὐτοῦ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὡς ἤδη κεκρατηκόσι κατέ- 20
 μειναν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀναναχωρήσαντες τῶν τε σφετέρων ἀρχόν-
 των ἐνόουσι ἀπέκτειναν ὅτι μὴ κατ' ἀρχὰς τὸν πόλεμον εἶλοντο,
 καὶ τοὺς ἐντὸς τοῦ τείχους εὐρεθέντας Ῥωμαίους διέφθειραν, καὶ

4 ἐκεῖ A. 10 τὰς om A. 13 μὲν om A. 15 δ' om A.
 19 ἀναρρῆσαι A. 23 Ῥωμαίους om C. διέφθειραν]
 ἀπέκτειναν C.

verum senatus et preces legatorum admisit, et pacem eis est pollicitus, obsidibus petitis. quos L. Marcius et M. Manilius in Sicilia acceptos Romam miserunt: ipsi festinanter in Africam appulerunt. castrisque positis et magistratibus Carthaginiensium accessit non omnia integris quo postulabant exposuerunt, veriti ne his praecognitis, rebus intactis bellum caperent. ac primum frumentum potentibus datum, deinde triremes, postea machinae. denique armis etiam acceptis (Carthaginienses enim clam alium magnum apparatus habebant), eos urbem diruere et aliam in mediterraneo sine muris exstruere, octoginta stadiis a mari distant, iusserunt. ad illud Carthaginienses in lacrimas soluti tanquam urbe capta lamentati sunt, precatique consules ne patriae afferre manus cogerentur. sed cum nihil proficerent, et aut imperata exsequi aut bellum experiri iuberentur, multi apud Romanos et iam victores remanserunt, caeteri in urbem regressi quosdam ex magistratibus occiderunt quod non principio bellum amplexi essent, et Romanis quos intra mo-

πρὸς τὸν πόλεμον ἄρμησαν. διὸ τοὺς τε δούλους ἅπαντας ἐλευ-
 θέρωσαν καὶ τοὺς φηγάδας κατήγαγον, καὶ τὸν Ἀσδρούβαν στρα-
 τηγὸν αὐθις εἶλοντο, καὶ ὄπλα καὶ μηχανὰς τριήρεις τε ἤτοιμά-
 5 σαντο. ὡς γὰρ τοῦ πολέμου ἐπικειμένου, καὶ περὶ ἀνδραποδι-
 σμοῦ κινδυνεύοντες, δι' ἐλαχίστου πάνθ' ὅσων ἔχρηζον κατι-
 σκεύαζον. ἐφείδοντο γὰρ οὐδενός, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνδριάντας
 πρὸς τὴν χρεῖαν τοῦ χαλκοῦ συνεχώνευσαν καὶ ἐς τὰς σχολίους
 τῶν γυναικῶν ταῖς κόραις ἐχρήσαντο. οἱ δ' ὕπατοι τὸ μὲν πρῶ-
 10 στον αὐτοὺς ὡς ἀόπλους ταχέως αἰρήσειν ἐπίσταντες μόνας ἤτοιμά-
 ῃσαντο κλίμακας ὡς δι' αὐτῶν εὐθὺς τοῦ τείχους ἐπιβησόμενοι,
 ἔπειτα προσβαλόντες καὶ ὠπλισμένους σφῆς καὶ τὰ πρὸς πολιορκί-
 κίαν ἔχοντας ἰδόντες πρὸς μηχανῶν ἐργασίαν ἐγράποντο, καὶ αὐ-
 τὰς ἐπικινδύνως κατασκευάσαντες (ὁ γὰρ Ἀσδρούβας ἄλαγωγούν-
 15 τας ἐνεδρεύων ἐλύπει) προσέμιγον τῇ πόλει. καὶ Μαννίλιος μὲν
 15 ἐκ' τῆς ἡπίρου αὐτῇ προσβαλῶν οὐδὲν ἔβλαψε, Μάρκιος δ' ἐκ
 θαλάσσης κατὰ τὸ λιμνῶδες προσπεισῶν κατέσπει μὲν τι τοῦ τεί-
 χους, οὐ μόντοι καὶ ἐσῆλθεν. οἱ γὰρ Καρχηδόνιοι τοὺς τε βια-
 20 ζομένους ἐσελθεῖν ἐξεκρούσαντο. καὶ νύκτωρ διὰ τῶν ἐρειπίων
 ἐξελθόντες ἀνθρώπους τε συγχρόδ' ἐκτειναν καὶ μηχανήματα πλεῖ-
 20 στα κατέπρησαν. ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας παρὰ τοῦ
 Ἀσδρούβου καὶ τῶν ἱππέων εἴωντο σχεδάννησθαι, οὔτε μὴν ὁ

5 δι' ἐλαχίστου — 8 κόραις ἐχρήσαντο Dionis excerptum Plau-
 denum 42, Scriptorum vet. novae coll. ab A. Maio editae vol. 2
 p. 540. ὅσα A. 7 τὰς] τοὺς A. 9 ὡς om A. 10 τοῦ
 13 τείχους εὐθὺς A. 11 post ἔπειτα A add δι. τὰ om A.
 13 ἄλαγωγούντας A. 14 προσέμιγον A. 15 μέγιστος B.
 17 γὰρ om A. 19 ἐπεξεληθέντες A.

nia reppererant interfectis bellum aggressi omnes servos manumiserunt, exsules revocarunt, et Hasdrubale denuo imperatore creato arma triemes machinas repararunt. quippe bello urgente de excidio periclitantes omnia quibus erat opus perexiguo tempore compararunt, nulli rei parcentes, adeo ut statuas quoque ob aeris penuriam coaerarent, et capillis mulierum ad funes conficiendos uterentur. consules principio spe concepta, se eos ut inermes facile capturos, scalas duntaxat pararunt quibus moenia transcendere: sed ea oppugnare adorti, cum hostes armatos et rebus ad propulsandam obsidionem necessariis instructos viderent, machinas fabricare instituerunt. quibus non sine periculo confectis (Hasdrubal enim materiam comportantes ex insidiis vexabat) urbem sunt aggressi. ac Manilius, terra impetu facto, nihil urbi nocuit: Marcius, qua mare paludosum est, parte mari deiecta, non ingressus est. Carthaginenses enim eos qui penetrare conabantur repulerunt: et noctu per ruinas eruptione facta, multis occisis, machinas plures cremarunt. uoque etiam Hasdrubal cum equitibus eos late vagari in agris patreba-

B Μασινίσους αὐτοῖς ἐπεκούρησεν. οὐ γὰρ ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου προσεκλήθητο, καὶ πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν τότε διαπολεμήσειν ὑποσχόμενον οὐκ ἐπέτρεψαν.

27. Οἱ δ' ἕπατοι, διὰ τε τὰ συμβάντα καὶ ὅτι τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἐκ τῆς ἐν τῇ λίμνῃ διατριβῆς ἐνόησεν, ἔλυσαν τὴν 5 πολιορκίαν. καὶ Μάρκιος μὲν ἐπιχειρήσας κατὰ θάλασσαν τι πρᾶξαι ἢ τὴν παραλίαν κακῶσαι, ὡς οὐδὲν ἤνυσεν, ἀπέπλευσεν οἴκαδ'· καὶ ἀνθυποστρέψας Αἰγίμουρον χειρώσατο· Μανίλιος δὲ ὤρμησε μὲν εἰς τὴν μεσόγειον, κακούμενος δ' ὑπὸ Ἴμιλκωνος
C τοῦ τῶν Καρχηδονίων ἱπάρχου, ὃν καὶ Φαμίαν ἐκάλουν, πρὸς 10 τὴν Καρχηδόνα ἐπανελήλυθε. κακῆ δὲ ἔξωθεν ὁ Ἀσδρούβας, ἔνδοθεν δ' ἐπεξιόντες οἱ ἐν τῇ πόλει, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτὸν ἐκάκουν. καταφρονήσαντες οὖν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ μέχρι τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν ἐπῆλθον, καὶ σιγητὸς ἀποσφιδόντες (ἄσπλοι γὰρ οἱ πλείους ἦσαν) εἰς τὸ τεῖχος αὐθις συνκυκλισθήσαν. 15 ὁ δὲ Μανίλιος τῷ Ἀσδρούβῃ συμμιῆσαι μάλιστα εἴλετο, καὶ εἰ ἐκείνον νικήσει ὅσον τοῖς λοιποῖς προσπολεμήσειν ἐνόμιζε. καὶ οἱ προσέμιξε· πρὸς δὲ τι φρούριον ἀναχωροῦντι ἐπακολουθήσας,
D ἔλαθεν εἰσὼ χώρας τραχίας καὶ στενοπόρου γενόμενος, καὶ δεινῶς ἐκακώθη. καὶ πανουδὲ ἄν διεφθάρη, εἰ μὴ Σκιπίων ὁ τοῦ 20

2 πολέμησεν A, διαπολεμήσας B. 5 αὐτοῖς AB. 8 ἐγ-
 μουρον A. 9 ἐς C. 10 φαμίαν AB et Ducangii codices,
 φαμίαν C qui mox φαμίαν, Φαμίαν PW. Appiano Φαμίαν.
 12 οἱ om C. 13 οὖν] οὖν αὐτὸν A.

Fontes. Cap. 27. Dionis Historiae Romanae libri deperditi:
 excerptum Peirescianum 77; fragmentum libri 21 apud gram-
 maticum περί συντάξεως in Immo. Bekkeri Anecd. p. 124 v. 9.

tur, neque auxiliis Masinissa iuvabat: nam principio belli non arces-
 situs, neque permissum ei pollicenti fuerat ut solus Hasdrubalem de-
 bellaret.

27. Consules igitur, propter eventus illos et classem ex statione
 in paludibus morbo laborantem, obsidionem solverant, ac Marcius mari
 aliquid efficere aggressus aut oram maritimam vexare, cum res non
 succederet, domum versus abiit, cursuque converso Aegimurum subegit.
 Manilius in mediterranea profectus, cum ab Himilcone, qui etiam Pha-
 meas dicebatur, Carthaginensis equitatus praefecto lacesseretur, Car-
 thaginem rediit. sed ibi quoque foris ab Hasdrubale, intus eruptione
 civium, nocta et interdum fatigabatur. itaque Carthaginenses per con-
 temptum usque ad castra processerunt; ac multis amissis (nam plerique
 inermes erant) rursus in moenia sunt conclusi. Manilius vero, si Hasdru-
 balem vicisset, caetera in proclivi fore ratus, in primis operam dedit ut
 eum eo congregaretur, factaque pugnandi copia, recedentem in castrum
 quoddam persecuturus, per imprudentiam in locum asperum et angustum
 decensus graviter impedit. ac cum toto exercitu perisset, ni Scipio

Ἀφρικανοῦ χρησιμώτατος αὐτῷ γένητο, ἀπὴρ ἄριστος μὲν νοη-
σαι καὶ προβουλευῆσαι τὰ κράτιστα, ἄριστος δὲ χειρορρηῆσαι·
καὶ γὰρ τῷ σῶματι ἔρρωτο. ἐπιεικής τε καὶ μέτριος ἦν· δι' ἧ
καὶ τὸν φθόρον ἐξέφυγεν. ἴσος μὲν γὰρ τοῖς ὑποδεεστέροις, οὐκ
5 ἀμείνων δὲ τῶν ἁμοτιμῶν (ἐχιλιάρχει γάρ), ἀσθενέστερος δὲ τῶν
μειζόνων ἤξιον εἶναι. ὁ οὖν Μανίλιος καὶ εἶπε τὰ περὶ αὐτοῦ
καὶ ἐπέστειλε τοῖς ἐν τῇ Ρώμῃ μὴ τι ἀποκρυψάμενος καὶ τάλλα
καὶ τὰ κατὰ Μασινίσσαν καὶ τὸν Φαμίαν· ἃ ἔσχον οὕτως.

Θνήσκων ὁ Μασινίσσας ἠπόρει ὅπως περὶ τῆς βασιλείας
10 διάθῃται, διὰ τε τὸ τῶν υἱῶν πλήθος καὶ τὸ διάφορον τοῦ κατὰ P I 465
τὰς μητέρας γένους αὐτῶν. διὸ πρὸς συμβουλίαν τὸν Σκιπίωνα
μετεπέμψατο· ὃν ὁ ἕνατος ἔστειλεν. ἀλλ' ὁ Μασινίσσας πρὶν
ἔλθειν τὸν Σκιπίωνα ἐκλείπων τὸν μὲν δακτύλιον τῷ Μικίπῃ τῷ
υἱῷ ἔδωκε, τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα τῷ Σκι-
15 πίωνι ἄρτι ἔλθόντι παρέσχεν καὶ ἐνετείλατο. ὁ οὖν Σκιπίων
κατανοήσας τὰς προαιρέσεις τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οὐδενὶ μὲν αὐτῶν
μόνῃ τὴν βασιλείαν ἀπένευε, τριῶν δὲ τῶν ἰλλογιμωτάτων ὄν-
των, πρῶτον μὲν Μικίπῃ, νεωτάτου δὲ Γουλοῦσσου, μέσου
δὲ Μαστανάβου, τούτοις τὰ πράγματα, μεμερισμένως μέντοι,
20 κατένευε. τῷ μὲν γὰρ πρῶτον χρηματιστῆ τε ὄντι καὶ B
φιλοπλουτῆ τὴν διοίκησιν ἐνιχείρισε, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν τὰς δια-

1 ἄριστος μὲν — 6 ἤξιον εἶναι Dionis excerptam Poiriescianam 77.
3 ἔρρωτο A. 8 φαμίαν libri mss, Φαμίαν PW: et sic in
sequentibus. 10 διὰ τε ABC, διὰ PW. 18 γουλοῦσσου AC.
19 μαστανάβου A, μαστανάμου W. μεμερισμένως AC, μεμε-
ρισμένος PW.

Africani filius strenuam operam ei navasset, vir praesentis animi opti-
que consilii et manu promptissimus: erat enim robusto etiam corpore.
aequitate autem modestaque morum invidiam effugit: nam cum tribunus
militum esset, inferioribus par, paribus non melior, maioribus infirmior
esse volebat. Manilius igitur de eo et locutus est et Romam scripsit,
nulla re dissimulata: atque inter caetera de Masinissa quoque et Pha-
mea. quae ita se habebant.

Masinissa moriturus, quid de regno statueret ob filiarum multitu-
dinem ex diversae conditionis mulieribus susceptorum dubitans, Scipio-
nem consilii capiendi causa arcessit. quem cum misisset consul, Masi-
nissa ante adventum eius moribundus Micipsae filio anulum dederat;
caetera vero omnia quae ad regnum pertinebant Scipioni, cum primum
venisset, commendavit. is vero animadversis filiorum eius ingenis nulli
uni regnum attribuit, sed cum tres ex iis praecipui essent, Micipsa natu
maximus, Gulussa minimus, medius Mastanabal, inter eos rerum admini-
strationem trifariam partitus, natu maximo avaro et pecuniae amanti
vectigaliam tractatione mandata, proximo post eum disceptandi contro-

φορὰς κρίνειν ἐπέτρεψε δικαστῆ ὄντι, τῷ δὲ Γουλούσσῃ πολεμικῶ τυχάνοντι τὰς δυνάμεις παρέδωκε. τοῖς δ' ἀδελφοῖς αὐτῶν πολλοῖς οὖσι πόλεις τινὰς καὶ χώρας ἔνειμε. καὶ τὸν Γουλούσσῃαν παραλαβὼν πρὸς τὸν ὑπατον ἤγαγεν.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος ἐπὶ τοὺς τῶν Κυρρηθόνων συμμάχους ἰστέρευσαν, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν βία, πολλοὺς δὲ ὁμολογία, καὶ μάλιστα ὁ Σκιπίων, παρεστήσαντο. ὡς δὲ ὁ Φαμέας ἀπογνὸς τὰ τῶν Κυρρηθόνων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέκλινε καὶ εἰς λόγους τῷ Σκιπίωνι ἦλθε, τότε καὶ ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἅπαντες ὤρμησαν. καὶ προσέμιξαν μὲν τῷ φρουρῷ συγχυεῖς ἡμέ-
 W II 114
 C ραις, ἐπιλιπόντων δὲ αὐτοὺς τῶν ἀναγκαιῶν ἀνεχώρησαν εὐπερπῶς. προσέβαλε γὰρ αὐτοῖς ὁ Φαμέας προσεδρεύουσιν ἔτι ὡς πολεμῆσων καὶ ἐν τῷ ἔργῳ μεθ' ἑπείων τινῶν ἤτομόλησε. κἀντεῦθεν Μανίλιος μὲν εἰς τὴν Οὐτικήν ἐλθὼν ἠσύνχαζε, Σκιπίων δὲ τὸν Φαμέαν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνήγαγε· καὶ αὐτὸς τε ἐφηρείτο 15 καὶ ὁ Φαμέας τεύμητο ὥστε καὶ ἐν τῷ βουλευτηρῷ συγκαθῆσθαι τῇ γερονσίᾳ.

28. Τότε δὲ συνηχθῆ καὶ τὰ κατὰ τὸν Προουσίαν. ὅς γέρον ὦν καὶ τοὺς τρόπους τραχὺς ἐφοβήθη τοὺς Βιδυνοὺς μὴ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβάλωσι, τὸν Νικομήδην τὸν υἱὸν ἀντιλό-
 D μνοι. καὶ κατὰ τινα πρόφασιν ἐπέμψεν εἰς τὴν Ῥώμην αὐτὸν

1 κρίνειν] κρίνον A. γουλούσῃ C, γουλούσσου B. 3 γου-
 λούσῃ BC. 7 παρεστήσαντο B. 8 τε Φαμέας ἀπογνὸς
 τὰ τῶν Κυρρηθόνων πράγματα Dionis lib. 21: Bekkeri Anecd.
 p. 124 v. 9. 11 αὐτοῖς] αὐτοῖς A. sequebatur αὐτοῖς, quod
 deleti. 12 γὰρ] μὲν γὰρ AB. 15 τα om A. 16 συ-
 καθεῖσθαι A. 18 δὲ] δὴ A, om C.

Fontes. Cap. 28. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

versias munere assignato, Gulussae homini bellicoso exercitus tradidit. reliquis fratribus, qui multi erant, urbes quasdam et praedia divisit. Gulussam vero ad consulem perduxit.

Sub veris initium Carthaginiensium foederatos aggressi multos vi, multos pactione, Scipio praesertim, subegerunt. ut vero Phameas desperatis Carthaginiensium rebus ad Romanos inclinans cum Scipione collocatus est, tum vero omnes armis in Hasdrubalem conversis, cum per dies plures castellum oppugnassent, comaeatu destituti citra dedecus recesserunt. nam durante adhuc obsidione Phameas hostilem in modum eos aggressus in ipsa pugna cum aliquot equitibus ad Romanos transitit. inde Manilius Uticam profectus quievit: Scipio Phamea Romam perducto laudatus est, et is honos Phameae habitus ut in consessum a senatu reciperetur.

28. Tum Prusias, homo senex et asperis moribus, veritus ne Bithyni se electo Nicomedem filium regem crearent, eum per causam

καὶεὶ διάγειν ἐκέλευσεν. ὡς δὲ κἀν τῇ Ῥώμῃ διατιωμένῳ τῷ
 νιῷ ἐπεβούλευσε καὶ ἔσπευδε κτεῖναι αὐτόν, Βιθυνοὶ τινες εἰς
 Ῥώμην φοιτήσαντες ἐξήγαγον λάθρα τὸν Νικομήδην, καὶ ἐς τὴν
 Βιθυνίαν κομισάντες, τὸν μὲν γέροντα ἐφόνευσαν, βασίλεια δ'
 6 ἐκείνον ἀπέδειξαν. ταῦτα ἤλπισε μὲν τοὺς Ῥωμαίους, οὐ μὴν
 καὶ εἰς πόλεμον ἐξηρέθισε.

Τὴν δὲ Μακεδονίαν Ἀνδρίσκος τις ἐξ Ἀδραμυττίου φύς,
 τῷ Περσεῖ δ' ἐμφροῆς τὸ εἶδος γενόμενος καὶ παῖς εἶναι ἐκείνου
 πλαττόμενος καὶ Φίλιππον ἑαυτὸν ὀνομάζων, ἐπὶ πλείστον ἀπ-
 10 σιτησε. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐς τὴν Μακεδονίαν ἐλθὼν ταράττει P I 466
 αὐτὴν ἐπειρᾶτο, ὡς δὲ οὐδείς προσεῖχεν αὐτῷ, πρὸς τὸν Δημή-
 τριον εἰς τὴν Συρίαν ἐτρέπετο, ὡς ἐξ ἐκείνου διὰ τὸ γένος βοη-
 θείας τευξόμενος. συλληφθεὶς δὲ παρ' ἐκείνου καὶ εἰς τὴν Ῥώ-
 15 μην πεμφθεὶς, ὅτι τε μὴ ὦν τοῦ Περσεῶς υἱὸς ἠλέγχθη καὶ ὅτι
 15 οὐδέ τι ἕτερον εἶχεν ἄξιον λόγου, κατεφρονήθη. καὶ ἀφειδὲς
 χεῖρά τε συνήγαγεν ἀνθρώπων νεωτεροποιῶν καὶ πόλεις πολλὰς
 ἐπηγάγετο, καὶ τέλος βασιλικὴν στολὴν περιθέμενος καὶ δύναμιν
 συγκροτήσας εἰς Θράκην ἀφίκετο, καὶ συχνοὺς μὲν τῶν αὐτοσθένων
 20 συχνοὺς δὲ καὶ τῶν δυναστῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἀχθομένους παρα-
 20 λαβὼν εἰς Μακεδονίαν ἐνέβαλε καὶ αὐτὴν κατέσχε, καὶ ἐπὶ τὴν B
 Θεσσαλίαν ὁρμήσας οὐκ ὀλίγα ταύτης προσεποιήσατο.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατεφρόνουν μὲν πρότερον τοῦ Ἀνδρίσκου,
 εἴτα τὸν Σκιπίωνα τὸν Νασικῶν ἐπεμψαν εἰρηνηκῶς πως τὰ ἐκεῖ

1 δὲ ABCW, τε P. 7 ἀνδρόσκοις A. ἀδραμυττίου A.
 11 δ' B. 14 ὦν] ἦν AB. περσεῖος A.

quandam Romam missum ibi degere iussit. sed cum etiam Romae agen-
 tem per insidias occidant vellet, Bithyni quidam Nicomedem clam in
 Bithyniam perductum sene occiso regem dixerunt. haec Romanos, quam-
 vis molesta, non tamen ad bellum inferendum commoverunt.

In Macedonia vero Andriacus quidam Adramyttenus, Perseo forma
 non dissimilis, adscito sibi Philippi nomine eiusque filium sese dicitans,
 ad defectionem plurimos impulit. nam primo adventu Macedoniam tur-
 bare conatus, cum a nemine curaretur, in Syriam ad Demetrium se con-
 tulit, spe auxilii propter cognationem impetrandi; ab eoque comprehensus
 et Romam missus, cum neque Persei filium esse constaret, et alioqui
 nihil insigne haberet, per contemptum dimissus magnam factiosorum
 hominum manum coegit, multas urbes attraxit. denique regio habitu
 sumpto collectoque exercitu in Thraciam profectus, multis liberis populis,
 multis dynastiis Romanum imperium aegre ferentibus adscitis, impresio-
 nem in Macedoniam fecit, eaque occupata in Thessaliam transgressus
 non pauca loca subegit.

Romani Andriaco primum despecto, postea Scipionem Nasicam ad
 tumultum illum pacandam miserunt, qui rebus illis in Graecia cognitis,

διοικήσοντα. ὃς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν καὶ μαθὼν τὰ γενόμενα, τοῖς μὲν Ῥωμαίοις δηλῶν ταῦτα ἐπέστειλε, δύνάμιν δὲ παρὰ τῶν ἐκτὶ συμμάχων ἀθροίσας ἔργον εἶχετο, καὶ προῆλθε μέχρι Μακεδονίας. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ γινόντες τὰ κατὰ τὸν Ἀνδρίσκο, στρατεύματα ἐπεμφαν καὶ στρατηγὸν Πούπλιον Ἰουβέντιον. ᾧ περὶ 5 Μακεδονίαν γενομένην συμβαλὼν ὁ Ἀνδρίσκος ἐκείνόν τε ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἐν κατειργάσατο, εἰ μὴ τῆς νυκτὸς ἀπέχωρησαν. καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν μετὰ ταῦτα ἐπέβη καὶ πλείστα αὐτῆς ἐκάκωσε, καὶ τὰ τῶν Θρακῶν προσηταιρίσατο. πάλιν οὖν διὰ ταῦτα οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ Κύντον Καικέλιον Μέτελλον στρατη- 10 γὸν οὖν δυνάμει πολλῇ ἔστειλαν. καὶ ὃς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἦλθε, καὶ ὁ Ἄτταλος προσήμυνε ναυτικῶ. διὰ δέους ὁ Ἀνδρίσκος περὶ τῶν παραθαλασσιῶν οὐκ ἐτόλμησε περικεῖρω προελθεῖν· ἄλιγον δὲ τῆς Πύθνης ἔξω προχωρήσας ἵππομαχίᾳ μὲν ὑπέριεχε, φοβηθεὶς δὲ τὸ περὶ ἀνέστρεψε. καὶ ἐπαρθεὶς διχῆ 15 τὸν στρατὸν διεπέ, καὶ τοῖς μὲν αὐτὸς κατὰ χώραν προσήδρευε, τοὺς δὲ πορθέσαι τὴν Θεσσαλίαν ἀπέστειλε. καταφρονήσας οὖν D ὁ Μέτελλος τῶν παρόντων συνέμιξε· καὶ τῶν πρώτων αὐτῶ εἰς χεῖρας ἐλθόντων περιγεγόμενος ῥῆον καὶ τοὺς λοιποὺς παρεστήσατο· ἐιοίμως γὰρ ὡς ἐξήμαρτον αὐτῶ ὁμολόγησαν. ὁ δὲ Ἀν- 20 δρίσκος εἰς τὴν Θράκην ἀπέδρα, καὶ δύνάμιν ἀθροίσας συνέβαλε τῶ Μέτελλῳ προΐοντι οὗ προεχώρει. καὶ τῶν προμύχων αὐτοῦ τραπέντων τό τε συμμαχικὸν αὐτοῦ ἰσκαδάσθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ W Π 115 Βύζον Θρακῆς δυνάστητον προδοθεὶς ἐδικαιώθη.

6 τε Α, μὲν PW.
14 προσχωρήσας Α.

9 προσηταιρίσατο Α, προσηταιρίσσο PW.

ad Romanos scripsit omnia; et coacto a sociis exercitu rei gerendae intentus ad Macedoniam processit. Romani igitur P. Iuventium cum exercitu contra eum miserunt. quem Andricus circa Macedoniam adortus interfecit; ac caeteros etiam trucidasset, nisi noctu discessissent. post haec in Thessalia passim grassatus Thraeces sibi adiunxit. quam-obrem Romani Quintum Caecilium Metellum praetorem cum magnis copiis miserunt. cui Macedoniam ingressa Attalus classe auxilio venit. Andricus igitur de ora maritima sollicitus, ulterius progredi non est ausus, sed paulum extra Pydnam productis copiis, equestri praelio victor, metu pedestris exercitus retro abiit. ea tamen victoria elatus, copiis bifariam divisis, partem ad vastandam Thessaliam misit, partem apud se retinuit. proinde Metellus eorum paucitate contempta in aciem descendit; ac victis iis qui primi ad manus venerant, facilius etiam caeteros ad officium reduxit, ingenue peccatum suum agnoscentes. Andricus vero in Thraciam profugus reparatis copiis cum Metello progrediente qua res forebat confluxit; suisque propugnatoribus profligatis, sociisque dissipatis, a Byzantia dynasta Thraece proditus poenas dedit.

Και Ἀλέξανδρος δὲ τις Περσίως καὶ αὐτὸς λέγων εἶναι
 υἱὸς καὶ χεῖρα συναγαγὼν κατέλαβε τὴν περὶ τὸν Μῆστον καλού-
 μενον ποταμὸν χώραν· ὃν ὁ Μέτελλος ἐπεδίωξεν ὑποφυγόντα
 μέχοι τῆς Δαρδυνίας.

5 29. Ἐπὶ δὲ τοὺς Καρχηδόνιους οἱ Ῥωμαῖοι Πείσιωνα τὸν P I 467
 ἕπατον ἔστειλαν. ὃς τῇ μὲν Καρχηδόνι καὶ τῷ Ἀσδρούβῳ οὐ
 προσέμιξεν, ἐπὶ δὲ τὰς παραλίους πόλεις ἐτράπετο· καὶ τῆς μὲν
 Ἀσπίδος ἀπεκρούσθη, τὴν δὲ Νέαν πόλιν ἔλῶν κατέσκαψεν· ἐπὶ
 δὲ Ἰππῶνα πόλιν ἄρμῆσας κατέτριψε τὸν καιρὸν μηδὲν περὰνας.
 10 οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ἀνεθάρσθησαν διὰ ταῦτα καὶ ὅτι καὶ τινες αὐ-
 τοῖς προσεγένοντο σύμμαχοι. μαθόντες οὖν ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι
 οἳ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐπὶ τὸν Σκιπίωνα
 ὤρμησαν καὶ ἕπατον αὐτὸν ἐψηφίσαντο, καίτοι τῆς ἡλικίας μὴ
 ἐπιείσῃς αὐτῷ τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ τὰ τε ἔργα αὐτοῦ καὶ ἡ ἀρετὴ
 15 τοῦ πατρὸς Παύλου καὶ τοῦ πάππου Ἀφρικανοῦ ἐλπίδα παρεῖχον B
 ἅπασιν βεβαίαν καὶ τῶν πολεμίων δι' αὐτοῦ κρατήσῃν καὶ τὴν
 Καρχηδόνα παντελῶς ἐξαιρεῖσθαι.

Ἐν ᾧ δ' ὁ Σκιπίων εἰς τὴν Λιβύην ἐκομίζετο, Μαγκίνος
 παραπλῶν τὴν Καρχηδόνα χωρίον τι τοῦ τείχους αὐτῆς ἐντὸς ὃν
 20 Μεγαλία ὀνομαζόμενον καὶ ἐπὶ πέτρας ἀποτόμου καθῆκον πρὸς
 θάλασσαν πολὺ τε τῆς ἄλλης πόλεως ἀπηρητημένον καὶ μηδὲ πολ-

3 μετεδίωξεν A. 5 τοῖς καρχηδονίοις B. 7 παραλίους A.
 13 αὐτὸν add AB. 15 post πατρὸς A add αὐτοῦ. 16 ἀκα-
 σαν A. 19 αὐτοῦς A. ὃν A, ὡν PW. 20 Μεγαλία]
 sic libri. Appianus Μέγαρα, alii Magalia et Magaria. ἀπε-
 τόμου B.

FOURTES. Cap. 29. Dionis Historias Romanae libri deperdit.

Sed et Alexander quidam, Persei filium se professus, regionem Mesto flumini adiacentem occupavit; quem Metellus usque in Dardaniam est persecutus.

29. Contra Carthaginienses missus Piso consul, urbe et Hasdrubale omissis maritimis urbes invasit; et ab Aspide (Cloepea) repulsa, Neapoli capta et eversa in Hipponis obsidione tempus frustra trivit. unde Carthaginienses, sociorum etiam auxiliis sucti, animos receperunt. quo Romani tam qui in castris quam qui in urbe erant cognito, citra dubitationem Scipionem consulem crearunt. nam quamvis aetas adhuc ei dignitati immatura erat, tamen et res eius gestae et virtus patris Pauli et avi Africani certam spem afferebant omnibus, eius armis et hostes superatum iri et Carthaginem perituram.

Scipione in Africam navigante Mancinus, Carthaginis litus legens locum quendam intra moenia, nomine Megalia, in praerupta petra in mare prominentem et longe ab urbe remotam, cum non magno praesidio

Zonarae Annales II.

λοὺς φρουροὺς ἔχον ὡς τῇ φύσει ὃν ἱερυμὸν κατανοήσας, κλίμα-
 κας ἑκαπινάλως προσθεὶς ἀπὸ τῶν νεῶν ἐναντίβη. ἤδη δὲ ἀνιελθόν-
 τος συνίδραμον μὲν τῶν Καρχηδονίων τινές, οὐ μέντοι καὶ ἐκ-
 χροῦσαι αὐτὸν ἠδυνήθησαν. ὁ δὲ πλέψας πρὸς τὸν Πείσωνα
 C τὰ τε γεγονότα ἰδήλωσε καὶ ἀπὸ ἐπαμύναι ἤξιωσε. πόρρω δ' ὅ
 ὦν ἐν τῇ μεσογείῳ οὐδὲν ἀπὸ χρησίμου ὁ Πείσων ἐγένετο. ὁ δὲ
 Σκιπίων ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀγγελίαν νυκτὸς κατὰ τύχην ἰλθὼν ἰδοὺς
 ἐβροήθησεν. ἔβλον γὰρ ἂν τὸν Μαγκίνον οἱ Καρχηδόνιοι ἢ καὶ
 διέφθειραν, εἰ μὴ παραπλιούτους εἶδόν τὰς ναῦς τοῦ Σκιπίωνος.
 τότε δ' ἠθύμησαν μὲν, οὐκ ἀπέστησαν δέ. αἰχμαλώτους οὖν 10
 τινὰς ἐπέμψεν ὁ Σκιπίων ἐροῦντας ὅτι πάρεστι. καὶ τοῦτο γνόν-
 τες οὐχ ὑπέμειναν ἔτι ἀλλ' ἀνεχώρησαν καὶ τὸν Ἀσδρούβαν μετε-
 πλέψαντο καὶ ταφρεύμασι καὶ σταυρώμασι τὸ πρὸ τῶν οἰκίῶν
 διατείχισμα διεφύλαξαν. ὁ μέντοι Σκιπίων τὰ μὲν Μεγάλλα τὸν
 Μαγκίνον φρουρεῖν κατέλιπε, αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Πείσωνα καὶ 15
 D πρὸς τὰς δυνάμεις ἀπῆρεν, ὡς ἂν μετ' αὐτῶν ἔργον ἔχῃται. καὶ
 ἐπανῆλθε τυχεῶς σὺν τῷ κουφοτάτῳ τῆς στρατιᾶς, καὶ κατέλαβε
 τὸν Ἀσδρούβαν εἰς τὴν Καρχηδόνα εἰσελθόντα καὶ δεινῶς τῷ
 Μαγκίνῳ ἐκτετιθέμενον· καὶ ἰλθὼν ὁ Σκιπίων τὴν ἐπίθειον ἔλυσεν.
 ἀφαικομένου δὲ καὶ τοῦ Πείσωνος ἤδη, ἐκείνων μὲν ἔξω τοῦ τείχους 20
 ἀβλήσασθαι κατὰ τινὰς πύλας ἐκέλευσε, καὶ στρατιώτας ἑτέρους
 πρὸς πολὺδα τιὰ πολὺ ἀφ' ἐαυτῶν ἀπέχουσαν περιέπεμψε, παραγ-
 γέλλας αὐτοῖς ἅττα πράξειν ἐχρῆν, αὐτὸς δὲ τὸ κράτιστον τοῦ

4 τὸν om A. 14 διεφύλαξεν A. 16 ἀπέσθ A. 18 καὶ
 om A. 20 καὶ om AB. 21 ἀβλήσασθαι A. 22 περιέπεμψε A.

custodiri, ut qui situ ipso defenderetur, animadverteret, scilicet subito ex
 navibus admotis adscendit. quem cum iam teneret, etsi Carthaginienses
 aliquot concurrerunt, eum tamen expellere non potuerunt. at ille Pisoni
 quid egisset nuntiat et auxilia sibi mitti petit. sed Piso, qui procul in
 mediterraneis aberat, nihil opis ei tulit. Scipio vero sub ipsam nuntium
 forte fortuna noctu adventans statim auxilium ei tulit. nam Cartha-
 ginienae Mancinum cepissent vel occidissent, nisi naves Scipionis appel-
 lera vidissent. iam vero etsi animos desponderant, non tamen ab obsi-
 dione recesserunt prius quam Scipio se adesse per captivos quosdam eis
 nuntiare iussit; arcessitoque Hasdrubale fossis et aggribus murum aedi-
 ficis obductum manserunt. Scipio Mancino Megalia tueri iussit ad
 Pisonem et copias abiit, ut cum eis bellum urgeret: sed celeriter eam
 expeditissimis cohortibus reversus Mancinum ab acerrima Hasdrubalis ex
 urbe oppugnatione liberavit. eam iam Piso quoque advenisset, eum
 extra moenia ad portas quasdam monere iussit; alios milites ad aliam
 portam longe distantem, monitos quid facto opus esset, misit: ipse optima
 copiarum parte assumpta sub noctem mediam transfugis ducibus intra

στρατοῦ κατὰ μέσους νύκτας λαβῶν ἔνδον τοῦ περιβόλου ἐγένετο, ἀπομόλοις χρησάμενος ἄγουσι, καὶ ὑπὸ τὴν πυλῖδα παραφρασιῶν κατὰ τὸν μοχλὸν διακώφας τοὺς τε ἔξωθεν ἐφεδρεύοντας εἰσήγαγε P I 468 κατὰ τοὺς φύλακας ἔφθειρε. καὶ πρὸς τὰς πύλας ἠπειχθη καθ' ἧς 5 ὁ Πλείων προσήδρανε, τοὺς φρουροὺς τοὺς τὰ μέσα φυλάττοντας ἄλλους καθ' ἐκαστοὺς ὄντας τρέπων, ὥστε τὸν Ἀσδρούβαν ἅμα τε κινθάνεσθαι τὰ γινόμενα καὶ ὄρεῖν τὴν τῶν Ῥωμαίων δύναμιν μικροῦ πάσαν οὖσαν ἐντός. καὶ χρόνον μὲν τινα ἀντίστολον, ἔπειτα τὴν μὲν ἄλλην πόλιν ἐξέλιπον, εἰς δὲ τὸν Κώθωνα τὴν τε Βόρσαν 10 κατέφυγον. εἶτα ὁ Ἀσδρούβας πάντας τοὺς τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλώτους ἀπέκτεινε, ὅπως ἀπόγνωσιν συγγνώμης σχόντες οἱ Καρχηδόνοι προθυμότερον ἀντικατεργήσωσι· πολλοὺς δὲ καὶ τῶν B ἐπιχωρίων ὡς προδιδόντας ἑαυτοὺς διεχρήσατο. καὶ ἡ Σικίτων W II 116 περιεσταύρωσε μὲν αὐτοὺς καὶ ἀπειχίσατο, οὐ μὴν καὶ ταχέως 15 εἶλε. τὰ τε γὰρ τεῖχη κυριετὸ ἦν καὶ οἱ ἐντός πολλοὶ ὄντες ἰσχυρῶς ἐν ἄλλῃ γῶμφ ἠμύνοντο καὶ σίτου ἀφθόνως εἶχον. ὁ γὰρ Βιθίας ὀκνάδας ἀπὸ τῆς ἀπικρου τῆς πόλεως ἠπέριον κατὰ κῆμα καὶ ἄνεμον, ὁσάκις σφοδρῶς ἔπνευ, ἐς τὸν λιμένα αὐτοῖς εἰσέπεμπε. πρὸς ὅπερ ὁ Σικίτων μέγα ἔργον καὶ ἐπειθήσει καὶ 20 ἐπετίμασε· τὸν γὰρ εἰσπλουὶν τοῦ λιμένος στενὸν ὄντα συνέχευσε, χαλεπῶς μὲν καὶ ἐπιπόνως, ὅμως μέντοι ὑπὸ πολυχειρίας τὸ ἔργον ἐξέτεργαστο. εἴργειν μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιχείρουν οἱ Καρχηδόνοι, C καὶ πολλὰ μάχαι ἐν τούτῳ ἐγίνοντο, οὐ μέντοι καὶ κωλύσαι τὸ χῶσαι ἠδυνήθησαν.

10 τῶν om B.

15 εἶλεν· ἦν γὰρ τὰ τεῖχη κυριετὸ καὶ B.

19 καὶ prius om A.

20 συνέχευσε om C.

moenia penetravit, et ad portam illam transgressus, vectibus resectis et introductis his qui foris exspectabant, vigiles cecidit; propeque ad portas ante quas Piso stationem habebat occurrit, profligatis custodibus qui medias partes tuebantur et singulis in locis pauci erant. ita Hasdrubal simul et quid actum esset audivit et Romane copias paene universas intra urbem vidit. Carthaginienses cum aliquamdiu restitissent, in Cothonem et Byrsam confugerunt. deinde Hasdrubal omnes Romanos captivos occidit, ut cives desperata venia hosti alicuius resisterent; multos etiam ex popularibus proditoris suspectos sustulit. Scipio etiam eos muris et aggeribus sepeit, non statim tamen expugnavit, nam et moenia firma erant, et multi in angusto conclusi spatio fortiter se defendebant, comento abunde instructi Bithias subsidio: qui ex obversa urbi continente, observato fluctu ventique impetu, onerarias eis naves in portum submittebat, contra quod Scipio rem magnam et excogitavit et perfecit, adita portus angusto, difficulter quidem magnoque cum labore, sed tamen operarum multitudine tandem obstructo, quamvis Carthaginienses crebris dimicationibus id opus prohibere conantur.

30. Οἱ οὖν Καρχηδόσιοι, τοῦ στόματος τοῦ λιμένος
 χωσθέντες, τῇ τοῦ σίτου σπάνει δεινῶς ἐπίσθησαν· καὶ οἱ μὲν
 ἠτόμοβλουον, οἱ δὲ ἐγκαρτεροῦντες ἔθνησκον, οἱ δὲ τῶν νεκρῶν
 ἐγείοντο. ἔθεν ἀθυμήσας Ἀσδρούβας πρόσβεις πρὸς τὸν Σκι-
 πίωνα περὶ σπονδῶν ἐπεμψε· καὶ ἔτυχεν ἂν τῆς ἀδείας, εἰ μὴ ὅ
 καὶ τοῖς λοιποῖς ἄπασι καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν πρῶ-
 D ξαι ἔθλησε. διαμαρτῶν οὖν αὐτῆς εἰς τὴν ἀκρόπολιν τὴν γυναῖκα
 κατέκλεισεν, ἐπεὶ τῷ Σκιπίωνι ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ τῶν τέκνων δι-
 κηρονκείσατο· καὶ τάλλα διώκει τολμηρότερος γενόμενος διὰ τὴν
 ἀπόγνωσιν. αὐτὸς τε οὖν καὶ ἄλλοι ἀπονοία κρατούμενοι καὶ 10
 νικτὸς καὶ ἡμέρας ἐμάχοντο, καὶ τὰ μὲν ἠτῶντο τὰ δ' ἐπεκρά-
 τουν, καὶ ἀντιμηχανῶντο πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς μηχανάς. καὶ ὁ
 Βιθίας δὲ φρούριόν τι ἐρυμνὸν ἔχων καὶ ἐπὶ πολλὰ τῆς ἠπείρου
 προῖων τοὺς τε Καρχηδόνιους ὠφέλει καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐκάκον.
 διὸ καὶ ὁ Σκιπίων τὸ στράτευμα διελὼν τὸ μὲν τῇ Καρχηδόνι 15
 προεδρεύειν ἔταξε, τὸ δὲ ἐπὶ τὸν Βιθίαν ἐπεμψε, ἐπιστήσας
 αὐτῷ τὸν ὑποστράτηγον τὸν Γάϊον Λαίλιον· καὶ αὐτὸς ἐκατέρωσε
 P I 469 διεφοῖτα ἄμφω ἐπισκοπῶν. καὶ ἤλω τὸ φρούριον. εἰτ' αὖθις
 πάσῃ τῇ στρατιῇ ἐπολιορκεῖτο ἡ Καρχηδών.

Ἀπογόντες οὖν οἱ Καρχηδόσιοι μηκέτι ἐκάτερον τείχος δια- 20
 σώσασθαι δύνασθαι, εἰς τὸν τῆς Βύρσης περίβολον ἔτε καὶ ἐρυ-
 μνότερον ἀνεσκευάσαντο, καὶ μετακομίσαντες ὅσα ἠδύναντο,

7 ante διαμαρτῶν B add καί.

8 ἐαυτῆς ABC, αὐτῆς PW.

10 οὖν om A.

12 ἀπμηχανῶντο A.

15 καρχηδονία A.

21 καὶ om A.

Fontes. Cap. 30. Dionis Historiae Romanae libri deperditi.

30. Tum vero Carthaginienses, penuria comestus graviter urgente, alii transfugerunt, alii qui obsidionem tolerabant partim moriebantur partim cadavera gustabant. Hasdrubal igitur spe destitutus, legatis ad Scipionem de pace missis impunitatem impetrasset, nisi caeteris etiam omnibus salutem et libertatem petiisset. itaque frustratus uxorem in arce conclusit, quod de se ipsa et liberis suis caduceatorem illa ad Scipionem misisset; caeteraque instruxit desperatione facus audacior. atque ipse una cum aliis noctes diesque pugnabant, alias vincentes, alias succumbentes, et Romanorum machinis alias machinas opponabant. ad haec Bithias, cui munitam castellum erat, longe in continentem excurrendo et Carthaginienses iuvabat et Romanis incommodabat. quare Scipio divisis copiis partem in obsidione reliquit, partem contra Bithiam misit C. Laedio legato duce: ipse ultro citroque commeans utrinque inspexit omnia. castello capto rursus toto cum exercitu urbem obsedit.

Carthaginienses igitur abiecta spe utriusque munitionis defendendae in Byrsam ut munitionem contolere quae potuerunt omnia, navali

κατέπησαν νυκτὸς τὸ νειώριον καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλείω, ἵνα τῆς
 15 ἕξ αὐτῶν ὀφελείας τοὺς πολέμους στεμψώσωσιν. ὡς δ' ἔργον
 τὸ ἔργον οἱ Ῥωμαῖοι, τὸν λιμένα κατέλαχον καὶ ἐπὶ τὴν Βύρσαν
 ὤρμησαν, καὶ κατασχόντες τὰς ἐκατέρωθεν αὐτῆς οἰκίας οἱ μὲν
 20 ἐπὶ τῶν τεγῶν αὐτῶν ἐπὶ τὰς αἰεὶ ἐχομένας ἐβάδιζον οἱ δὲ τοὺς
 τοίχους διορύσσοντες κάτωθεν διήεσαν, ἕως πρὸς αὐτὴν τὴν ἄκραν B
 ἀφίκυντο. ἐνταῦθα δὲ γενομένοις οὐκέτι ἀντήσαν οἱ Καρχη-
 δόνιοι, ἀλλ' ἐπεκηρυκέσαντο, πλὴν τοῦ Ἀσδρούβου. ἐκείνος
 δὲ μετὰ τῶν αὐτομόλων (ὃ γὰρ Σκιπίων οὐκ ἐπέλειπτο αὐτοῖς) εἰς
 10 τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνειλήθη μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν παιδῶν,
 κἀντεῦθεν ἡμύνετο τοὺς προσβάλλοντες, μέχρις οὗ ἐμπρήσαντες
 τὸν νεῶν οἱ αὐτόμολοι ἐπὶ τὸ τεγὸς αὐτοῦ ἀνέβησαν, τὴν ἐσχά-
 15 την τοῦ πυρὸς ἀνάγκην ἀναμένοντες· τότε γὰρ ἤσσηθεις πρὸς
 τὸν Σκιπίωνα ἦλθεν ἰκετηρίαν ἔχων. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ἡ γυνή
 20 ἀντιβολοῦντα ὀνομαστὶ ἀνεκάλεσεν, καὶ ἐξονειδίσασα ὅτι ἑαυτῷ
 τὴν σωτηρίαν πράξυς οὐκ ἐπέτρεψεν ἐκείνη σπείσασθαι, τὰ τέκνα C
 ἐνέβαλεν εἰς τὸ πῦρ καὶ ἑαυτὴν προσπέτρριψεν.

Ἐλὼν οὖν οὕτω τὴν Καρχηδόνα ὁ Σκιπίων τῇ γερονσίᾳ
 ἐπέστειλε τάδε "Καρχηδῶν ἰάλω· τί οὖν κελεύετε;" ἀναγνωσθέν-
 20 των οὖν τούτων βουλὴν ἔθεντο περὶ τοῦ τί δεῖν ποιεῖν. καὶ ὁ
 μὲν Κάτων κατασκάψαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξα-
 φανίσει δεῖν ἰγνωμάτισεν, ὁ δὲ Νασικᾶς φείσασθαι τῶν Καρ-
 χηδονίων καὶ εἶτι συμβούλευε. κἀντεῦθεν εἰς ἀντιλογίαν πολλὴν W II 117

4 ὤρμησαν] ἐχώρησαν A. 10 ἀνειλήθη AB, ἀνελήθη C, ἀνι-
 ληλύθη PW. 15 ἑαυτοῦ A. 18 ὁ om AB. 20 ποιεῖν]
 εἰπεῖν A. 21 ἐξαφανίσει om A.

noctu incenso, et caeterarum partium plerisque, ne hostibus usui essent.
 tum Romani portu occupato Byrsam adorti, aedibus quae utrinque erant
 conscensae, partim in ipsis tectis ad vicinas transibant, partim parietibus
 inferne perfossis in ipsam arcem penetrabant. quo cum venissent, Car-
 thaginienses pugna omissa pacem petierunt, praeter Hasdrubalem. qui
 cum transfugis (his enim Scipio veniam negarat) et uxore atque liberis
 in Aesculapii templum contritus se contra oppugnantes defendebat, donec
 transfugae aede incensa eiusque tecto conscenso extremam ignis necessi-
 tatem exspectarunt. tum demum supplex ad Scipionem accessit. quem
 cum uxor deprecantem videret, eo nominatim vocato exprobravit quod
 privatae salutis consulens ipsi pacem impetrare non permisisset; ac primum
 liberos, deinde semetipsam in ignem coniecit.

Carthagine ad hunc modum capta Scipio scripsit in hanc senten-
 tiam "Carthago capta est: quid igitur iubetis?" qua de re cum lectis
 his deliberaretur, Catone urbem evertendam et Carthaginienses delendos
 esse censente, Nasica vero adhuc eis parcendum esse asseverante, magna

προήχθη καὶ ἀμφισβήτηται τὸ συνέδριον, ἕως ἔφη τις διε εἰ καὶ δι' οὐδὲν ἕτερον ἀλλὰ γε ἑαυτῶν ἕνεκα φείσασθαι αὐτῶν ἀναγκαιὸν νομίζοιτο ἢ, ἢ ἀνταγωνιστὰς αὐτοὺς ἔχοντες ἀρετὴν
 D ἀσκησι, καὶ μὴ πρὸς ἡδονὰς καὶ τρυφήν τρώπωνται, τῶν δυναμένων αὐτοὺς καταναγκάζειν εἰς ἀσκήσιν τῶν πολεμικῶν περιαιρη- 5
 θέντων, καὶ χεῖρους ὑπ' ἀνασκησίας γίνονται, ἀξιοχρότους ἀντο-
 πολέμους μὴ ἔχοντες. ἐκ τούτων οὖν τῶν λόγων πάντες κατα-
 σκίψαι τὴν Καρχηδῶνα ὁμογνωμόνησαν, μήποτε εἰρηγήσειν ἐκέ-
 ρους πιστεύσαντες ἀκριβῶς. καὶ πᾶσα ἄρθη ἀνάστατος γέγονε,
 καὶ ἐπάρατον ἐρηγίσθη τὸ ἐπ' αὐτὴν κατοικήσαι τινα. καὶ τῶν 10
 ἀνδρῶν τῶν ἀλόγτων οἱ μὲν πλείους εἰς τὸ δεσμοτήριον ἐνεβλή-
 θησαν κἀκεῖ διεφθάρησαν, ὀλίγοι δὲ τινες πλὴν τῶν πάνυ πρώ-
 των ἐκράθησαν· οὗτοι γὰρ οἱ τε Ἰσχυροὶ καὶ ὁ Ἀσδρούβας καὶ ὁ
 Βιθίας ἄλλοι ἄλλη τῆς Ἰταλίας ἐν φρουραῖς ἀδέσμοις κατεβίωσαν.
 P 1470 ὁ δὲ Σκιπίων δόξης τε ἔτιχε καὶ τιμῆς, καὶ Ἀφρικανὸς οὐκ ἀπὸ 16
 τοῦ πάμπου ἀλλ' ἀπὸ τῶν οἰκειῶν ἐπεκέκλητο πρώξων.

31. Τότε δὲ καὶ ἡ Κόρινθος κατεσκάφη. ἐπεὶ γὰρ οἱ τῶν Ἑλλήνων κορυφαῖοιτοιοὶ ὑπὸ Παύλου τοῦ Αἰμιλίου μετακίσθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, οἱ λοιποὶ τὸ μὲν πρῶτον πρεσβείαις τοὺς ἀνδρας ἀπήτουν, ὡς δ' οὐκ ἔτυχον, καὶ τινες ἐκείνων τὴν 20
 οἰκαδὲ ἀπογόνους ἐπάνοδον ἑαυτοὺς διεχρήσαντο, χαλεπῶς δι-

1 καὶ alterum] μὴ Α, καὶ μὴ Β. 6 ἀντιπολέμους Α. 7 ἐκ] ἢ' ἐκ Α. 8 ὁμογνωμόνησαν Α. 12 πρώτων Β. 17 οἱ τῶν Ἑλλήνων ABC, τῶν Ἑλλήνων οἱ PW. 18 παύλου του αἰμιλίου Β, τοῦ Παύλου Αἰμιλίου PW. Παύλου om Α.

Fontes. Cap. 31. Dionis Historiae Romanae libri deperditi: excerptum Ursinianum 165.

orta est dissensio. quidam vero dixit, si nulla alia de causa, propter ipsos Romanos saltem eis parci necesse esse, ut adversarios habentes virtutem exerceant, neque ad luxum et delicias converterentur, sublati iis a quibus ad rei bellicae exercitationem cogerentur; neve per ignaviam deteriores fierent, paribus adversariis carentes. tandem tamen una omnium sententia fuit Carthaginensium evertendam esse, cum credens non possent eam urbem unquam sincere pacem servataram. itaque funditus eversa est, et eius solam diris imprecationibus obstructum, ne quis nequam in eo habitaret. ex captivis plerique in carcere perierunt: pauci, principibus exceptis, venditi. nam ii et obsides et Hasdrubal et Bithias, alii in aliis Italiae partibus, vitam in liberis custodiis exegerunt. Scipio gloriam et honorem adeptus nomen Africani non iam ab avo haereditarium sed per se partum habuit.

31. Tum Corinthus etiam est eversa. nam cum Paulus Aemilius Graecorum principes in Italiam transtulisset, caeteri primum eos legationibus repetiverant, ea autem re non impetrata, cum quidam eorum domum

κιντο και πένθος δημόσιον ἐποίησαντο, τοῖς τε τὰ Ῥωμαίων φρονούσι παρὰ σφίσιν ὤργιζοντο, οὐ μέντοι και πολέμιόν τι ἐπεδείξαντο, μέχρις οὐ τοὺς περιλιπεῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐκομίσαντο. τότε δὲ διενεχθέντες ἀλλήλοισι οἱ τ' ἠδικημένοι και οἱ τὰ ἀλλότρια ἔχοντες ἐπολέμησαν. ἤρξαντο δὲ τῆς διαφορᾶς οἱ Ἀχαιοί, τοῖς Μακεδαιμονίοις ἐγκαλοῦντες ὡς αἰτίοις τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς· και τῶν Ῥωμαίων διαλλακτὰς αὐτοῖς στείλαντων οὐκ ἐπέσθησαν, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον ὤρμησαν, Κριτόλαον προσητάμενοι. δέισας οὖν ὁ Μέτελλος μὴ και τῆς Μακεδονίας ἀφανταί (ἤδη γὰρ εἰς 10 τὴν Θεσσαλίαν παρῆλθον), προσητήτησεν αὐτοῖς και ἐτρέφασε.

Και τοῦ Κριτολάου κενότος διχῆ δέηρητο τὸ Ἑλληνικόν. οἱ μὲν γὰρ πρὸς εἰρήνην ἀπέκλιναν και τὰ ἔπλα κατέθετον, οἱ δὲ και ἔτι ἱστασαίον τῷ Διαιτῷ τὰ πράγματα ἐπιτρέψαντες. ἔμαθόντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπ' αὐτοὺς τὸν Μόμμιον ἐπεμψαν. ἔς 16 τὸν μὲν Μέτελλον ἀπήλλαξεν, αὐτὸς δὲ τοῦ πολέμου εἶχετο. και τινα πληγὴν μέρει τῆς στρατιᾶς λαβὼν ἐξ ἐνέδρας, τοῦ Διαιτου καταδιώξωντος μέχρι τοῦ σφῶν στρατοπέδου τοὺς φεύγοντας, ἀντιπεξῆλθε, και τρεψάμενος αὐτὸν πρὸς τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἦλθε χαράκιωμα. ἀθροίσας δὲ δύναμιν ὁ Διαιτος πλείονα συμβαλεῖν 20 αὐτοῖς ἐπιχειρήσειν. ὡς δ' οὐκ ἀντιξώρησαν οἱ Ῥωμαῖοι, καταφρόνησεν αὐτῶν, και εἰς τὸ μέσον τῶν στρατοπέδων κοῖλον ὄν προῆλθεν. ἰδὼν οὖν τοῦθ' ὁ Μόμμιος, τῶν ἰππέων τινὰς λάθρα

3 περιλιπεῖς C. 4 τοὺς ἀλλοτρίους A. 5 ἤρξαντο δὲ —
7 οὐκ ἐκείσθησαν Dionis excerptum Ursinianum 166. 8 ὤρμησαν B. 13 δικαίῳ A. 16 στρατῆς λαόν A. 18 ἀντιπεξῆλθον A. 20 καταφρόνησαν C. 21 εἰς BC.

reditionis spe sublata ipsi sibi manus attulissent, graviter afflicti publicum luctum instituerant, Romanorum apud se studiosius irati; nihil tamen hostile prae se tulerunt, donec reliquis ex iis viris receptis li quibus iniuriae factae erant et qui aliena tenebant bellum susceperunt. Achaesi disensionis auctores, Lacedaemonios sibi causam malorum existitasse conquirentes, arbitris Roma missis non paruerunt, sed Critolao duce creato arma ceperunt. itaque veritus Metellus ne Macedoniam quoque invaderent (iam enim Thessaliam intrarant), prior obviam profectus eos profligavit.

Critolao caeso Graeci in duas partes sunt distracti, cum alii pacem expeterent, alii seditionem urgerent, Diaco summa rerum permessa. quo Romani cognito Mummius Metello successorem miserunt. qui cum belli administratione suscepta plagam ex insidiis cum parte exercitus accepisset, Diaco fugientes usque ad castra persecuto, viciniam egressus eo profligato ad Achaeorum vallum venit. Diaco vero maiorebus copiis collectis, pugnare paratus, Romanos in castris eo contentos contempsit, in convallem inter castra mediam progressus, eo viso Mummius

ἔπεμψεν, ἦν' ἐκ πλαγίου αὐτοῖς ἐπιγέκωνται. καὶ ἐπεὶ ἐκείνοι
D προσβαλόντες αὐτοὺς συνειτάραξαν, ἐπήγαγε τὴν φάλαγγα κατὰ
 πρόσωπον, καὶ πολλοὺς ἐφόβησεν. ἐκ δὲ τούτου Δίαιος μὲν
 ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ἀπέκτεινε, τῶν δ' ἐκ τῆς μάχης περισωθέντων
 οἱ μὲν Κορινθιοὶ κατὰ τὴν χώραν ἐσκειάσθησαν, οἱ δ' ἄλλοις
 οἴκαδε ἔφυγον. ἔθεν καὶ οἱ ἐν τῷ τείχει Κορινθιοὶ πάντας ἀπολω-
 λέναι νομίσαντες ἔξελπον τὴν πόλιν· καὶ κενὴν αὐτὴν ἀνδρῶν
 ὁ Μόμμιος ἔλαβε. καὶ μετὰ ταῦτα κἀκείνους καὶ τοὺς ἄλλους
 Ἕλληνας ἀπόνως προσεποιήσατο. καὶ τότε μὲν τὰ τε ὅπλα αὐτῶν
 καὶ ὄσα πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἀνέκειντο καὶ τοὺς ἀνδριάντας τὰς τε **10**
P I 471
W II 118 γράφας καὶ εἴ τι ἄλλο πρὸς κόσμον εἶχον παρίετο, πεμψέντων
 δὲ οἱ τοῦ τε πατρὸς καὶ ἄλλων ἐπὶ καταστάσει τῶν ἀλόντων, τείχη
 τέ τινων περιεῖλε καὶ ἑλευθέρους πάντας καὶ αὐτονομίους πλὴν
 τῶν Κορινθίων ἀφῆκε. τῆς δὲ Κορίνθου τοὺς τε οἰκήτορας
 ἀπέδοτο καὶ τὴν χώραν ἐδημοσίωσε, τὰ τε τείχη καὶ τὰ ἄλλα **15**
 οἰκοδομήματα πάντα κατέσκαψε, φοβηθεὶς μὴ καὶ αὐτίς τινὲς
 πρὸς αὐτὴν οἶα μεγίστην συστῶσιν. ἵνα δὲ μήτε τις ἐκείνων
 λάθῃ μήτε τῶν λοιπῶν τις Ἑλλήνων πρᾶθῃ ὡς Κορίνθιος, συνε-
 κάλεισι, πρὶν ἐκφῆναι τὸ ποιητέον, πάντας τοὺς παρόντας, καὶ
 αὐτοὺς ἀφανῶς πως τοῖς στρατιώταις ἐγκυκλωσάμενος ἐκήρυξε **20**
 τὴν τε τῶν ἄλλων ἑλευθερίαν καὶ τὴν τῶν Κορινθίων δούλωσιν.
B ἔπειτα προσέταξε πᾶσι τῶν παρεστηκότων σφίσι λαβείσθαι, καὶ
 οὕτω σαφῆ τὴν διάκρισιν αὐτῶν ἐποίησατο.

3 δὲ om A. 9 τὰ τε ABCW, τὰ P. 16 καὶ om A. 18 μήτε] η A. 20 κυκλωσάμενος A. 21 τε om A. 22 τῶν om A.

aliquot equites misit qui hostes ex obliquo aggredierentur; a quibus cum turbati essent, phalange a fronte adducta multos occidit, unde Diaeus desperatis rebus sibi manus attulit. ex iis vero qui e pugna evaserant Corinthii passim in agris sunt dispersi, caeteri domum refugerunt, proinde Corinthii qui moenia tuebantur omnes perisse rati urbem deseruerunt, qua Mummius viris vacua capta et illos et caeteros Graecos circa laborem domuit, ac tum eius arma, donaria templorum, statuas, picturas et alia ornamenta ademit, patre autem eius cum aliis ad res post victoriam componendas missis, quorundam moenia evertit; omnesque liberos et sui iuris esse passus est praeter Corinthios, quos sub corona vendidit, agro eorum publicato, muris caeterisque omnibus aedificiis subversa, veritus ne eam alii ob tantam amplitudinem occuparent, ne quis vero Corinthiorum lateret, aut aliorum Graecorum pro Corinthio veniret, omnes qui aderant, priusquam quid agendum esset declararet, convocavit, iisque dissimulante militibus circumclusis tum reliquorum libertatem tum Corinthiorum servitatem pronuntiavit. deinde quomque sibi proximum apprehendere iussit, ut plane discernerentur.

Καὶ ἡ μὲν Κόρινθος οὕτως ἀνάστατος γέγονε, τὸ δ' ἄλλο Ἑλληνικὸν παραχρῆμα μὲν καὶ σφαγαῖς καὶ χρημάτων ἐκλογαῖς ἐκακώθη, ἔπειτα ἔν τε ἀδείᾳ καὶ ἔν εὐδαιμονίᾳ τοσαύτῃ ἐγένετο ὥστε λέγειν ὅτι, εἰ μὴ θᾶπτον ἐαλώκεισαν, οὐκ ἂν ἐσίωσαντο.

5 Ἡ μὲν οὖν Καρχηδὼν ἢ τε Κόρινθος αἱ ἀρχαῖαι ἐκείναι τοῦτο τέλος ἔσχον ἅμα, χρόνῳ δὲ πολλῷ ὕστερον Ἀπαικίαν Ῥωμαίων λαβοῦσαι ἠκρότησαν αὐθις καὶ εἰς τὴν πηλαιῶν ἐπιπηλῆθον κατώστασιν.

Τὰ μὲν οὖν μέχρι τοῦδε πεπραγμένα Ῥωμαίοις, βίβλων 10 τυχῶν τῶν πάλαι ταῦτα ἱστορησάντων ἀρχαίων ἀνδρῶν, ἐκείθεν ἐξέληφα κατ' ἐπιτομῆν καὶ τῷ συγγράμματι τοῦτῳ ἐντέθεικα, C ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξῆς ἢ τοῖς ὑπῆτοις καὶ τοῖς δικτάτορσιν ἐπράχθη μέχρις ἂν ταῖς ἀρχαῖς ταύταις τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ διεκείτο τὰ πράγματα, μὴ μέ τις αἰτιῶτο ὡς ἡ καταφροσύνη ἢ ῥαθυμία ἢ 15 ἔκνη ταῦτα παρελθόντα καὶ ἀτελεῖς οἶον εἰκότα τὸ σύγγραμμα. οὐ γὰρ ῥησιῶν μοι τὰ λείποντα παρεώραται, οὐδ' ἡμιτελεῖς ἐκὼν τὸ πόνημα καταλέλοιπα, ἀλλ' ἀπορία βίβλων ἀπὲρ αὐτὰ διεξίασι, καὶ ταῦτα πολλὰκις ζήτησαντί μοι ταύτας, μὴ εὐρησέτι δ' ὅμως, οὐκ οἶδα εἰθ' ὅτι μὴ σώζονται, τοῦ χρόνου διεφθαρκότος αὐτάς, 20 εἰθ' ὅτι μὴ φροντιστικώτερον τὴν τούτων ἴσως ζήτησιν ἐποιή- D σαντο οἷς αὐτῆν ἀνεθέμην, αὐτὸς ὑπερόριος ὢν καὶ πόρρω τοῦ ἄστυος ἐν νησιῶν ἐνδαισιώμενος. ὅτι γούν μοι ταῖς βίβλοισι ταύ-

3 ἐν alterum om A. 4 εἰ μὴ ὅτι A. 5 ἀρχαῖ A. 6 τοῦτο τέλος] cf. p. 141 v. 13 τοῦτο τέλος ἐγένετο. ἅμα ἔσχον AB.
10 ἱστορησάντων ταῦτα B. ἀρχαίων om A. 11 τούτων A.
14 μέ] τέ A. αἰτιῶτο C. 20 ἴσως om A. 21 αὐτῆν] αὐτοῖς A. 22 νησιῶν A. δαισιώμενος C.

Corintho sic eversa, Graecia initio statim et caedibus et pecunia-
rum exactionibus est vexata, deinde tamen libertatem et felicitatem
adepta, ut dicerent, ni matore capti essent, se incolumes esse non potuissent.

Carthaginis et Corinthi vetustissimarum urbium tum simul hic
fuit exitus: longo autem tempore post, colonis Romanorum eo missis,
reflorescentes ad pristinum statum redierant.

Hactenus res a Romanis gestas ex veteribus scriptoribus in com-
pendium redactas exposui. quae vero deinceps a consulis et dicta-
toribus, dum illa rei publicae forma viguit, gesta sunt, ea nemo putet a
me vel contempta vel negligentia vel pigritia praeterita esse, nam quo
minus absolutum hoc opus ederetur, non per mestetis, sed penuria libro-
rum, quibus ista continentur, voluntati meae ad perfectionem historiae
contentanti obtulit. quos cum saepe quaesierim, reperire non potui,
haud scio utrum vetustate amissos an vero negligentius inquisitos ab iis
quibus id negotii dedi, dum ipse extorris et procul ab urbe in parva

ταῖς νῦν οὐκ ἐξεγένετο ἐντυχεῖν, ἡμίτερος ἐντεῦθεν δὸν ἐπὶ τοῖς τῶν ὑπάτων ἔργοις ἀλλὰ μέντοι καὶ τοῖς τῶν δικτατόρων ἢ ἱστορία γεγένηται. παρελθὼν οὖν αὐτὰ καὶ ἄκων, τὰ τῶν ἀδικατόρων συγγράφωμαι, μικρὰ τινα προδιηγησάμενος, ἵν' ἴδῃεν εἰς αὐταρχίαν ἐξ ἀριστοκρατίας ἢ καὶ δημοκρατίας οἱ Ῥωμαῖοι μετα-5 πρέσθῃσαν, δῆλον εἶη τοῖς ἀναγνωσομένοις τὸ σύγγραμμα, ἅμα τε πρὸς τούτῳ καὶ ἀκολουθίας ἔχοιτο ἢ γραφῆ.

LIBER DECIMUS.

PI 472 1. Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν, ὡς ἱστόρηται, βασιλεύσιν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἀνέιτο ἀρχὴ μέχρι τῆς τῶν Τυρρακνίων τυραννίδος καὶ καταλύσεως, ἔκτοτε δὲ στρατηγούς καὶ δικτάτορσιν ὑπάτοις τε καὶ 10 χιλιάρχους ἀλλὰ μὴν καὶ δημάρχους ἢ τῶν κοινῶν διοικήσεις ἀντιτίθετο, καὶ τοιαύταις πολιτείαις τὰ Ῥωμαίων ἰθύνετο μέχρι Πομπηίου Μάγνου καὶ Γαίου Ἰουλλίου τοῦ Καίσαρος. υἱὸς δὲ ἦν ὁ Πομπήϊος Στράβωνος, ἐνὸς τῶν ἐπισήμων Ῥωμαίων καὶ στρατηγίας ἡξιωμένον, τῷ Κίννα τε ἀντιτετυγμένον τυραννικώτερον 15 τῇ ἀρχῇ χωμένον. ἤδη γὰρ ἐνόσκει Ῥωμαίοις τὰ πρόγματα, καὶ

5 μετέσθῃσαν AC. 8 ante Ἐξ ἀρχῆς A inscriptionem habet βίβλος δευτέρου Ἰωάννου τοῦ ζωνάρου. ἐπιτομὴ ἱστοριῶν συλλεγείσα καὶ συγγραφεῖσα παρὰ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ ζωνάρου. ἢ μὲν προτέρου βίβλος περιέχει τὰ ἑβραϊκά καὶ τὰ τῆς δοῦσης καὶ τὰ τῶν ὑπατιῶν, αὕτη δὲ τὰς περὶ τῶν ἀδιοκρατόρων ἱστορίας. ὡς ἱστόρηται] ὡς ἐν τῇ προτέρῃ βίβλῳ μοι προειστέθηται A et codex Regius Parisiensis 1768. 11 μὴν AC, μὲν PW. 13 τοῦ om A.

Fontes. Corp. 1. Plutarchi Pompeius, c. 1 et 5—10.

insula vitam ago. unde factum est ut consulum et dictatorum historia minus absoluta easet. iis igitur praeter institutum meum omnis imperatorum historiae conscribam, re paulo altius repetita, ut et lectores qua ratione Romanorum sive democratia sive aristocratia in monarchiam sit mutata intelligant, et historia certo quodam ordine progrediar.

1. Romanum imperium, ut dictum est, initio reges tenuere, usque ad eversionem tyrannidis Tarquiniorum. ab eo tempore administratio rerum penes praetores dictatores consules tribunos consulari potestate et tribunos plebis fuit, usque ad Pompeium Magnum et C. Iulium Caesarem. Pompeius porro filius fuit Strabonis illustris Romani virique praetorii, qui Cinnas violentius imperanti restitit, iam tum enim res Romana laborabat, magistratibus tyrannidem spectantibus, legitimaque imperia asper-

ἐπι τυραννίδα οἱ σφῶν ἀπέκλινον ἄρχοντες, ἀλλ' οὐ νομίμως Β
 ἄρχειν ἐβούλοντο. ὁ μὲν οὖν πατήρ αὐτοῦ Στράβων διὰ φιλο- W Π 119
 χρηματίαν ὑπὸ Ῥωμαίων μεμίσθητο, ὁ δὲ Πομπηΐος ἐφιλοίκετο διὰ
 τε πίστιν ἤθους καὶ τὸ εὐέντευκτον καὶ τὸ σῶφρον τὸ περὶ δίκαιων
 5 καὶ τὴν ἐν ὄπλοις ἄσκησιν. καὶ τοσοῦτον ἦν τὸ πρὸς αὐτὸν
 φίλτρον, ὥς δεισαντος αὐτοῦ τὸν Κίννα ἐκ διαβολῆς καὶ τοῦ
 στρατοπέδου λάθρῃ διεκπεύοντος, ἐπεὶ τε μὴ ἦν ἐμφανῆς λόγου
 διαδοθέντος ὅτι ἀνήρηται παρὰ Κίννα, ὤρησαν κατ' αὐτοῦ οἱ
 μισοῦντες καὶ ἄλλως αὐτόν, καὶ ἀηρέθη Κίννας φεύγων κατα
 10 ληφθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν λοχαγῶν.

Ὁβίω δὲ Κίννα φθαρέντος Κάρβων τὰ πρῶγματα διεδέξατο,
 ἡμπληκτότερος ἐκείνου τύραννος. τοῦ Σύλλα δ' ἀντικαθισταμένου C
 τῷ Κάρβωνι, τοῦτω προσετέθη καὶ ὁ Πομπηΐος· οὐ πρότερον
 μέντοι προσῆλθε πρὶν ἂν τινος χάριτος πρὸς ἐκείνον κατήρξατο.
 15 ἦν μὲν οὖν τότε εἴκοσι καὶ τρία γεγονῶς ἔτη, καὶ στρατιωτικῶν
 καταλλῆξαι περιῆει τὰς πόλεις, τοὺς τὰ Κάρβωνος φρονούντας
 ἐξελαύνων αὐτῶν, καὶ πρὸς Σύλλαν ἀπιών. ἐν δὲ τῷ ἀπίεσθαι
 τρεῖς αὐτὸν στρατηγοὶ τῶν προσκειμένων τῷ Κάρβωνι ἐκυκλώ-
 σαντο. ὁ δὲ τούτους τρεψάμενος, τὰς πόλεις αὐτῷ προσχωρού-
 20 σαις ἐδέχετο. εἰτ' αὐθις Σκιπίωνος τοῦ ὑπάτου ἐπιόντος αὐτῷ,
 τὸ Σκιπίωνος στρατιωτικὸν ἀσπασάμενον τοὺς τοῦ Πομπηΐου
 αὐτῷ προσερούησαν, ὁ δὲ Σκιπίων ἔφυγε. καὶ Κάρβωνος δὲ
 ἡππέων ἴλας συχνὰς πέμψαντος κατ' αὐτοῦ, καὶ ταύτας ἐτρέψατο, D
 ὡς δι' ἀπόγνωσιν σωτηρίας ἑαυτοῦς αὐτῷ ἐγχειρίσαι. οὕτω δὲ

4 εὐέντευκτον B. 12 ἡμπληκτικώτερος A. 24 ἐγχειρίσαι C,
 ἐγχειρήσαι A, ἐγχειρίσας PW.

nantibus. ut autem pater eius propter sordes civibus invisus, sic Pompeius ob morum integritatem, affabilitatem, modestiam in victu armorumque exercitationem usque adeo carus fuit, ut cum metu Cinnae, apud quem delatus fuerat, clam castris excessisset, quia nusquam comparebat, rumore de caede eius sparso, Cinna impetum eorum quibus alioqui invisus erat fugiens a centurione quodam propter eam suspicionem occideretur.

Post Cinnae caedem Carbo, importunior illo tyrannus, imperium suscepit, cui cum Sylla resisteret, Pompeius quoque se adiunxit: nec id fecit prius quam beneficio aliquo cum sibi devinxisset. annum tum agebat tertium et vicesimum; collectisque copiis urbes circumiens, Carbonis studiosos eliciebat. dum autem ad Syllam proficiscitur, tribus Carbonis ducibus, a quibus circumventus erat, profligatis, urbes in deditio-nem accepit: deinde Scipionis consulis exercitus, cum contra Pompeium duceretur, consalutatis eius militibus ad Pompeium defecit, ipse Scipio fugit. post complures equitum turmas a Carbone contra se missas eo

αὐτὸν ὁ Σύλλας ἰδέξατο ὡς ἀπονηθῆσαι τοῦ ἵππου καὶ προσαγορευθεὶς ὑπὸ Πομπηίου αὐτοκράτωρ καὶ αὐτὸς ἀντιπροσερεῖν αὐτοκράτορα τὸν Πομπηίου. καὶ τὰλλα δὲ ταῖς πρώταις φιλοφροσύναις συνέβαιεν· ὑπέξανίστατο γὰρ προσιόντι τῷ Πομπηίῳ καὶ ἄλλα πρὸς τιμὴν ἐκείνου ἐποίει ἃ πρὸς ἄλλους οὐκ ὥπτο ῥαδίως ποιῶν. ἐπεὶ δ' ἐκράτησε τῆς Ἰταλίας ὁ Σύλλας καὶ δικτάτωρ ἀνηγορεύθη, τοὺς μὲν ἄλλους ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς ἡμίλειτο πλουτίζων, καὶ ἐπ' ἀρχὰς καθιστῶν, Πομπηίου δὲ ἔσπευσεν οἰκισθῆσθαι ἐαυτῷ· καὶ πείθει αὐτὸν τὴν γαμητὴν ἣν εἶχεν ἀποπεμφάμενον ἀγαγεῖσθαι τὴν ἐαυτοῦ πρόγονον Αἰμιλίαν, 10 ἣν ἡ Μετέλλα, ἣ τῷ Σύλλῳ συνώκει, ἐκ Σκαύρου ἐγένετο τοῦ προτέρου ἀνδρός. ἦν δὲ τὰ τοῦ γάμου τυραννικά· ἀνδρὶ γὰρ ἡ Αἰμιλία ἦδη ἐκδότου καὶ ἐκύει.

Οὕτω δ' ὁ Σύλλας οἰκισθῆσθαι τὸν Πομπηίου εἰς Σικελίαν ἀπέστειλε μετὰ βαρείας δυνάμειος· ἦν γὰρ ἡ νῆσος τοῖς τοῦ 15 Κάρθωνος ὀρηγνῆσιον. καὶ ἀπελθόντος ἐκεῖ Πομπηίου οἱ μὲν ἐναντίοι τῆς νῆσου ἐξέστησαν, αὐτὸς δὲ τὰς πόλεις ἀνελάμβανε Β τετραχωμένια καὶ φιλανθρώπως ἐπέχρητο. κατασχὼν δὲ καὶ τὸν Κάρθωνα ἀνέτελεν. ἀκούων μὲντοι τοὺς στρατιωτάς ἐν ταῖς ὁδοπορίαις ἀτυκτεῖν, σφραγίδας ταῖς αὐτῶν μαχαίραις ἐπέβαλεν, ἦν 20 ὁ μὴ φυλάξας ἐκολάζετο.

1 ὁ om A. 2 αὐτοκράτωρ ὑπὸ πομπηίου A, αὐτοκράτωρ ὑπὸ τοῦ πομπηίου B. 9 οἰκισθῆσθαι ἔσπευσεν A. 10 ἀγαγεῖσθαι post ἀνδρός v. 12 A. 13 ἦδη add AB Plutarchus. 15 τοῖς] τῆς A. 20 σφραγίδα Plutarchus.

desperationis redegit, ut se ipsius fidei committerent. eum igitur Sylla sic excepit ut ex equo desiliret, et ab eo imperator salutatus vicissim eum imperatorem salutaret. fuerunt et reliqua primis illis officis consentanea: nam et accedenti Pompeio assurgebat, et alla eius honori deferebat quae haud temere aliis praestare solebat. postquam autem subacta Italia dictator dictus est, alios duces opibus et magistratibus remuneratus, Pompeium arctiore sibi necessitudine devincturus ei persuasit ut dimissa uxore quam habebat Aemiliam ipsius privignam, Metellae uxoris ex Scauro marito priore filiam, duceret. id coniugium tyrannicum fuit: nam Aemilia viro iam elocata uterum ferebat.

Pompeium ita sibi conciliatum Sylla cum magnis copiis in Sicilia ablegavit, factionis Carbonis receptaculum. quo cum venisset, adversariis insula electis orbes vexatas humanitate singulari recreavit; Carbonem comprehensum occidit; milites in itineribus immodestos sigillis eorum gladiis impressis coercuit, quae qui non conservarant, poenas dabant.

2. Ταῦτα δὲ πράττων ἐν Σικελίᾳ ἰδέξαστο γράμματα τῆς
 συγκλήτου καὶ Σύλλα κελύοντα πλεῖν εἰς Λιβύην καὶ πολεμεῖν
 Δομίτιω. καὶ ὁ μὲν ἐξέπλει, ἑπτακισχίλιοι δὲ αὐτῷ τῶν ὑπὸ τὸν
 Δομίτιον προσεχώρησαν. ἀντιτεταγμένου δὲ Δομίτιου συρρήγγου-
 5 ται τὰ στρατεύματα, καὶ νικῶσιν οἱ Πομπήϊου, καὶ ὁ Δομίτιος
 κτείνεται. τῶν δὲ πύλων αἱ μὲν εὐθὺς προσεχώρησαν, αἱ δὲ
 κατὰ κράτος ἐάλωσαν. καὶ εἰς τὴν Νομαδικὴν ἐμβολῶν, καὶ
 πάντων κρατήσας οἷς ἐλένυχε τισσαράκοντα ταῖς πάσαις ἡμέραις, C
 γράμματα δέχεται Σύλλα, ἀφεῖναι μὲν τὴν ἄλλην στρατιάν, αὐ-
 10 τὸν δὲ μεθ' ἑνὸς τάγματος περιμένειν εἰς Ἴτυκην τὸν διαδεξιόμενον
 στρατηγόν. ἐπὶ τούτοις αὐτὸς μὲν καθ' ἑαυτὸν ἤχθητο, ὁ δὲ
 στρατὸς εἰς τοῦμφανὲς ἠγυνάκτει. καὶ θύλοντος προελθεῖν Πομ-
 πηίου, τοῦ τε Σύλλα κακῶς ἐμνημόνεον, κακίονον οὐκ εἶον
 πιστεύειν τῷ τυράννῳ ἑαυτὸν. καὶ ὁ μὲν ἐπειράτο πραῦναι αὐ- W II 120
 15 τούς, οἱ δὲ μένειν αὐτὸν καὶ ἄρχην ἐκέλευον, ἄχρις οὗ, προσ-
 λιπαρούντων καὶ καταβοώντων, ὥμοσεν ἀναιρήσειν ἑαυτὸν εἰ βιά-
 ζοιντο· καὶ μόλις οὕτως ἐπαύσαντο.

Πρῶτον μὲν οὖν ἠγγέλη τῷ Σύλλᾳ ἀφιστάναι Πομπήϊον, D
 εἶτα πυθόμενος τὰληθὲς ἀπήνησεν αὐτῷ προσιόντι καὶ δεξιωσά-
 20 μενος Μάγνον προσεῖπε μεγάλη τῇ φωνῇ· σημαίνει δὲ μέγαν ὁ

3 δομίτιω B Plutarchus, δομητιῶ A, Δομητιῶ PW, et sic v. 4 5.
 ἐξέπλει C. ἑπτακισχίλιοι A: Plutarchus ἑπτακισχίλιοι. 10 Ἴτυ-
 κην] Ὀδεικὴν p. 242 4 et 286 14 ex Dione. διαδεξιόμενον A Plu-
 tarchus, διαδεξιόμενον PW. 12 θύλοντος] δεηθέντος Plutarchus.
 14 ἑαυτὸν om Plutarchus. 20 τῇ om AB Plutarchus.

FOENTES. Cap. 2. Plutarchi Pompeius, c. 11 — 22.

2. Haec dum in Sicilia gerit, litteris senatus et Syllae in Afri-
 cam navigare iubetur et bellum gerere cum Domitio, a quo septem
 milia ad eum in Africam profectum transierunt. pugna commissa Domi-
 tius vincitur atque occiditur: urbes partim sponte partim coactae Pom-
 peium recipiunt, inde in Numidiam facta impressione, subactis obvis
 omnibus totaque provincia diebus quadraginta perdomita, litteras a Sylla
 accipit quibus caeteris dimissis cum una legione successorem Uticae
 expectare iubetur. quam rem ipso clam aegre ferente exercitus aperte
 est indignatus; Pompeioque progredi volente de Sylla parum commode
 sunt locuti nec passi Pompeium se tyranno credere. qui cum eos mil-
 itare conaretur, manere et imperare iubebatur cum obtestationibus et
 vociferationibus; aegreque destiterunt, cum iurasset se sibi ipsum manus
 allaturum si cogarent.

Principio Syllae nuntiatum est defecisse Pompeium: deinde veri-
 tate cognita obviam progressus porrectaque dextera magna voce Magnum
 cum cognominavit. sed triumphum potenti adversatus est, quod nemini

Μάγνος. Θριαμβον δὲ Πομπήϊου αἰτοῦντος ὁ Σύλλας ἀντίλεγεν ὡς ὑπάτω ἢ στρατηγῷ θριαμβεύειν νενόμισται, ἄλλω δὲ οὐδενί· εἰ δὲ Πομπήϊος οὕτω γενειῶν ἀκριβῶς θριαμβεύσει, ᾧ βουλῆς διὰ τὴν ἡλικίαν οὐ μέιστιν, ἐπιφθονος ἔσται αὐτῷ ἢ τιμῆ· ταῦτα τοῦ Σύλλα λέγοντος ὁ Πομπήϊος οὐχ ἐπέτηξεν, ἀλλ' ὁ ἔνοειν ἔφη δεῖν εἶναι τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πλείονες ἢ δύοντες προσκυνοῦσι, δηλῶν ἐπιεῦθεν ὡς αὐτῷ μὲν ἡ δύναμις αὔξεται, P I 474 ἐκείνῳ δὲ μεινῶται τε καὶ μαρῆται. πρὸς ταῦτα ὁ Σύλλας καταπλαγείς, δις ἐπέξῃς "θριαμβευσάτω" ἔβησεν. ὡς δὲ οἱ στρατιῶται ἐνοχλεῖν ἔβούλοντο καὶ θορυβεῖν, μὴ τοχόντες ἡλικίαν 10 προσεδόκησαν, ὁ Πομπήϊος ἀφήσειν ἔφη μᾶλλον τὸν θριαμβον ἢ κολακείαν τοῖς στρατιώταις. πρὸς ὁ Σερουλλίος ἀντὶ ἐπιφανῆς καὶ ἀντιλέγων πρὸς τὸν θριαμβον "νῦν" ἔφη "Πομπήϊος καὶ Μάγνος ἀληθῶς καὶ ἄξιος θριαμβεῦσαι."

Σύλλας δὲ ἠνιάτο μὲν ὁρῶν εἰς δσον πρόβεισι δόξης καὶ 15 δυνάμειος ὁ Πομπήϊος, ἀσχυρόμενος δὲ κωλύειν ἡσυχίαν ἦγε. Αἰπίδος μέντοι σπονδῆ Πομπήϊου ὑπατίας τοχῶν, εἰς τὴν Σύλλα δύναμιν ἐκείνου τελευτήσαντος ἐαυτὸν εἰσπολεῖ, καὶ εὐθὺς ἔνοπλος B ἦν, τὰ νῦν στάσειων ὑπολείμματα ἀνακινῶν. καὶ ὁ Πομπήϊος ἡγεμῶν στρατεύματος ἀπεδείχθη κατὰ Αἰπίδου, ἤδη πολλὰ τῆς 20 Ἰταλίας κεινηκός καὶ τὴν ἐντὸς Ἄλπεων Γαλατίαν διὰ Βρούτου κατέχοντας. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ῥαδίως ἐκράτησεν ὁ Πομπήϊος,

13 πρὶν post θριαμβον A.
20 ἤδη] ἤδη δὲ A.
Ptoarchum.

19 ἀνακινῶν ὑπολείμματα AB.
21 κεινηκός] κεινηκός secundam

praeterquam consuli aut praetori triumphare liceret: sin Pompeius paene imberbis, cui per aetatem in senatum venire non liceret, triumphasset, eum honorem invidiosum fore. haec Sylla dicente Pompeius respondere non dubitavit, orientem solem plures adorare quam occidentem: quo dicto significare voluit suam potentiam augeri, illius imminui et exolescere. eo responso Sylla obstupefactus bis deinceps exclamavit "triumphet". militibus autem obturbantibus et tamulantibus quod exspectatione sua minora accipissent, Pompeius se triumphum potius omissurum quam militibus adulatorem esse affirmavit. ad quod Servilius vir illustris, qui ante triumpho eius adversatus fuerat, "nunc" inquit "Pompeius et vero Magnus est et triumpho dignus."

Sylla etsi crescenti Pompeii gloriae et potentiae invidabat, tamen pudore deterrebatur quo minus ei adversaretur. Lepidus vero Pompeii studio consulatum adeptus, eum post Syllae obitum statim illius potentiam sibi vindicans armatus seditionum scintillas excitaret, Pompeius dux contra eum missus est, cum ille magnam Italiae partem iam commovisset et Cisalpinam Galliam per Brutum occupasset. ac caeteros quidem Pom-

ἀντικαθήμενος δὲ τῷ Βροῦτῳ ἰχθύνειεν. εἶτα ἑαυτὸν ὁ Βροῦτος αὐτῷ ἐνεχείρισεν, ἢ μεταβαλλόμενος ἢ προδοθεὶς. καὶ ὁ μὲν ἀνῆρέθη (οὐπὲρ υἱὸς ἦν ὁ τὸν Καίσαρα ἕστερον διαχειρισάμενος Βροῦτος), Λέπιδος δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκπεπτικῶς νόσῳ ἀπέθανεν.

6 Ὁ μόντοι Σερτώριος τὴν Ἰβηρίαν ἔχων φοβηρὸς ἦν. καὶ πρὸς τοῦτον οὖν ὁ Πομπηῖος ἐστάλη, συμμαχήσων Ὀππίῳ Μετέλλῳ μαχομένῳ πρὸς τὸν Σερτώριον. εἰς Ἰβηρίαν δὲ ἀφικόμενος πρῶτον μὲν δυοὶ στρατηγοὺς ἀντικατέστη τοῦ Σερτωρίου, καὶ νικήσας ὑπὲρ μυρίους ἀπέκτεινεν· εἶτα καὶ αὐτῷ Σερτωρίῳ προσ-
10 μίξας ἀμφίδρονον ἔσχηκε τὸν ἀγῶνα. ἐπελθόντος δὲ Πομπηῖου ὄντι ἰππότην ἀνδρὸς μεγάλου πεισοῦ, ὁ μὲν Πομπηῖος ὑπ' ἐκείνου ἐπλήγη τὴν χεῖρα, ἐκείνος δὲ ὑπὸ Πομπηίου αὐτὴν ἀπεκόπη. ἐνωθεὶς δὲ τῷ Μετέλλῳ ἐτίμησε τὸν ἄνδρα καὶ ἐτιμῆθη.

Ἄλλὰ τοῦ Σερτωρίου δολοφονηθέντος ὑπὸ τῶν φίλων, Περ-
15 πέννας ὁ τῶν αὐτοῦ ἡγεμόνων κορυφαίδιατος ἐπεχείρησεν ἐκείνῳ ποιεῖν ὁμοίως, τὰς ἐκείνου δυνάμεις περιβαλλόμενος. ἀλλ' ὁ Δ Πομπηῖος ἀντικαθήμενος αὐτῷ ἐκράτησε πάντων· καὶ διεφθάρσαν οἱ πλείστοι τῶν ἡγεμόνων ἐν τῇ μάχῃ, αὐτὸν δὲ τὸν Περπένναν ἑυλακῶτα ζῶν ἀπέκτεινε. καὶ προσμείνας ἐκεῖ καὶ κατα-
20 στήσας τὰ πράγματα καὶ κατασβέσας τὰς ταραχὰς εἰς Ἰταλίαν ἀπήγαγε τὸν στρατὸν. ἦν δ' ὑποψία καὶ ὄλεος ὡς σὺ πρόησεται τὸ στρατεύμα, δι' ὧν δὲ βυδιεῖται μοναρχίαις καταρχῶν. ὁ δὲ ταύτην ἀνείλε τὴν ὑπόνοιαν, ἀφήσειν τὸ στρατεύμα φήσας

6 ἀπεία A. Ἀππίῳ vel Πίῳ Plutarchus. 8 ἀντίστη A. 15 ὁ post ἡγεμόνων B. 16 περιβαλλόμενος A. 23 ταύτην] καὶ ταύτην AB Plutarchus.

peius facile superavit, sed dimicationem adversus Brutum paulo distius distulit: donec tandem ipse, vel sententia mutata vel a suis proditus, deditione facta sublatus est. eius Bruti filius is Brutus fuit qui post Caesarem interfecit. Lepidus Italia pulsus morbo perit.

Sed cum Sertorius Hispaniis occupatis formidabilis esset, Pompeius Oppio [Pio] Metello cum illo bellum gerenti auxilio missus duobus Sertorii ducibus superatis ultra decem milia cecidit: deinde cum Sertorio ipso anceps victoria dimicavit. a pedite ingentis corporis ipse eques manum ictus, illius manum amputavit. castris cum Metello coniunctis virum honoravit et vicissim est honoratus.

Sertorio ab amicis per dolum interfecto Perpenna ducum eius princeps exemplo illius legionibus munitus a Pompeio victus est, plerisque ducibus in acie caesis; et ipse vivus in potestatem reductus poenas dedit. moratus in Hispania dum sopitis tumultibus res componeret, reductis in Italiam copiis suspicionem et metum hominum ne retentis legionibus principatum armis sibi vindicaret abolevit, se post triumphum exercitum dimissurum professus. unam rem in eo reprehendebant in-

W II 121
P I 475

μετὰ τὸν Θράμβον. Ἐν δ' ἔτι οἱ βασκαίνοντες αὐτὸν ἠτιῶντο, ὅτι τῷ δήμῳ μᾶλλον ἢ τῇ βουλῇ προσέειμεν ἑαυτὸν· ὅπερ ἦν ἀληθές. οὐ γὰρ ἔστιν οὐδίνος ἑμμανίστερον ὁ Ῥωμαίων ἡράσθη δῆμος. ἐψηφίσθη γοῦν αὐτῷ ὑπατεία καὶ δεύτερος Θράμβος· συνυπατεύειν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Κράσσος ἐψηφίσθη αὐτοῦ σπουδά-⁵σαντος. ἀλλ' ἀποδειχθέντες ὑπατοὶ διεφέροντο, καὶ ἐν μὲν τῇ βουλῇ ὁ Κράσσος ἴσχυε μᾶλλον, παρὰ δὲ τῷ δήμῳ ἐκράτει Πομπήιος. παρητήσατο δὲ καὶ τὴν στρατηγίαν· καὶ ἔθους ὄντος τοῖς Ῥωμαίοις ἱππεῦσιν, ὅταν στρατεύσονται τὸν νόμιμον χρόνον, ἄγειν τὸν ἵππον εἰς ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς τιμητῆς, καταριθμεῖσθαι τε ¹⁰ τῶν στρατηγῶν καὶ αὐτοκρατόρων ἕκαστον ὑφ' οἷς ἰστρατεύσαντο, καὶ εἰθύνας δίδόναι τῆς στρατείας καὶ οὕτως ἀφίστασθαι, νεμο-
B μένης τιμῆς ἢ ἀτιμίας προσηκούσης τοῖς βλοῖς ἐκάστων, τότε προεκάθητο μὲν οἱ τιμηταὶ καὶ οἱ ἱππεῖς παρήσαν ἑξαταξόμενοι, ὡφθη δὲ καὶ Πομπήιος εἰς τὴν ἀγορὰν, τὰ μὲν ἄλλα παράσημα ¹⁵ τῆς ἀρχῆς ἔχων, αὐτὸς δ' ἄγων τὸν ἵππον διὰ χειρός. ἦν δὲ τοῦ δήμου θαῦμα καὶ σιωπή. εἶτα ὁ εἰς τῶν τιμητῶν "πυρθόνομαί σου" εἶπεν "ὦ Πομπήιε Μάγνε, εἰ πάσας ἰστράτευσαι τὰς κατὰ νόμον στρατείας." ὁ δὲ μεγάλη φωνῇ "ἰστράτευμαι" ἀπεκρίνατο, "καὶ πάσας ὑπ' ἐμυνητῶ αὐτοκράτορι." πρὸς τοῦτο ²⁰ ὁ δῆμος ἔξεκραγε, καὶ οἱ τιμηταὶ τοῖς πολλταῖς χαριζόμενοι ἀναστάντες προέπιμπον αὐτὸν οἴκαδε.

2 προσέειμεν A, προσέειπεν PW. 3 οὐδίνος apud Plutarchum ad τὸ τῆς δημοκρατίας ἄξιωμα refertur. ἑμμανίστερος A.
7 ἴσχυος B. δὲ om C. 8 παρητήσατος καὶ τὴν A.
10 εἰς τὴν ἀγορὰν A: Plutarchus εἰς ἀγορὰν. 21 ἔξεκραγες A
Plutarchus, ἔξεκράγες PW.

vidi, quod popularis aurae magis quam optimatum studiosus esset: idque verum erat. neque enim quisquam maiora et ardentiora populi Romani studia habuit. itaque si et alter triumphus et consulatus et ipsius impulsu Crassus collega datus est. caeterum in consulatu non consenserunt; ac maior fuit Crassi in senatu, Pompeii apud populum auctoritas. imperatoriae quidem dignitati renuntiavit: et quia moris erat ut Romani equites, cum legitimum tempus militassent, equo quisque suo in forum ad censores adducto ducos et imperatores recenserent sub quibus stipendia meruissent, et rationibus militiae redditis vel honore vel ignominia pro anteaetae vitae ratione afficerentur, equo quisque etiam inter caeteros, imperii insignibus ornatu, equum manu ad censores addoxit. admirante autem populo et tacente, cum alter censorum rogaret an omnes expeditiones ex lege obliasset, magna voce Pompeius se obliasse respondit, easque omnes se ipso imperatore. tum populo acclamante a censoribus in multitudinis gratiam honorifice donum est deductus.

3. Ἡδὴ δὲ τῆς ἀρχῆς περανθείσης ἀπέθιτο αὐτὴν ὁ Πομπήιος. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ πειρατικὸς αὐτῷ ἀνετίθη πόλεμος. C ὤφρητο μὲν γὰρ ἡ πειρατικὴ δύναμις ἐκ Κιλικίας, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ ταῖς βασιλικαῖς ὑπηρεσίαις χρῆσασα ἑαυτήν· ἔτα 5 Ῥωμαίων ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις συμπεσόντων ἀλλήλοισι, ἀφύλακτος οὕσα ἡ θάλασσα κατ' ὄλιγον αὐτοὺς ἐφειλύσατο· καὶ δύναμιν ἀχόντες οὐ τοῖς πλέουσι ἐπιτίθεντο μόνον, ἀλλὰ καὶ νήσους καὶ πόλεις παράλλους παρεσπῶντο. ἔγένοντο δ' ὅν αἱ μὲν ληστρικάι νῆες ὑπὲρ χιλίας, αἱ δὲ ἄλοῦσαι ὑπ' αὐτῶν πόλεις 10 ὑπὲρ τετρακοσίας. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἀβάτων ἔξεκοφαν ἱερῶν, ἐνύβριζον δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. ὁπότε γάρ τις ἄλοὺς ἀνεβῆσε Ῥωμαῖος εἶναι, ἐκπεπλήχθαι προσποιούμενοι καὶ δεδιέναι, τοὺς τε μηροὺς ἐπαίοντο καὶ προσέπιπτον αὐτῷ· καὶ οἱ μὲν ὑπέδουν D αὐτὸν κάλτια, οἱ δὲ τήβεννον περιέβαλλον, ὅστω τε κατειρωνευ- 15 σάμενοι τέλος ἐν μέσῳ πελάγει κλίμακα προβαλόντες ἐκέλευον ἐμβαίνειν καὶ ἀπίνειν χαίροντα· εἰ δὲ μὴ βούλοιο, ὠδοῦντες αὐτὸν κατέδνον.

Πιάσης δὲ θαλάσσης ἀπλώτων τοῖς ἐμπόροις οὐσης, σπάνις ἦν τῶν ἀναγκυίων ἐν τῇ ἀγορῇ. δόξαν δὲ τὸν Πομπηίου ἐκπέμ- 20 ψαι κατὰ τῶν πειρατῶν, Γαβίνιος εἰς τῶν Πομπηίου συνήθων ἔγραψε νόμον οὐ ναυαρχίαν, ἀντικρὺς δὲ μοναρχίαν αὐτῷ δίδοντα.

2 ἀνετίθη AC, ἐνετίθη PW. 3 μὲν om B. 10 ὑπὲρ τετρακοσίας] τετρακοσίας Plutarchus. 14 κάλτια, corr καλτία, C: Plutarchus τοῖς καλτίαις. τήβενναν A. περιέβαλλον A Plutarchus, περιέβαλον PW. 15 προσβαλόντες ἐκέλευον ἐμβαίνειν Plutarchus, male. 19 ἐν] παρὰ A. 20 γαβίνιος B, γαβίνιος A. 21 ἔγραψε νόμον — δίδοντα] εἰσήνεγκε γνώμην — διδοῦσαν A: Plutarchus illud. ἀντικρὺς A, ἀντικρὺς BC, ἀντικρὺ PW.

Fontes. Cap. 3. Plutarchi Pompeius, c. 23—28.

3. Finito consulatus anno cum magistratum deposuisset, bellum piraticum ei mandatum est. piratae enim ex Cilicia profecti bello Mithridatico regiae classi navarant operam, deinde Romanis bellis civilibus inter se congressis, freti multitudine paulatim mare incustoditum invaserunt, non nautas duntaxat aggredi sed insulas et urbes maritimas etiam occupare soliti. naves habuerunt amplius mille, urbes cepertunt ultra quadringentas, multa religiosissima fana exciderunt et Romanis ipsis insultarunt. nam cum aliquis captus exclamabat se Romanum esse, se terrores praes metu femora ferire simulantes, ante quem provoluti partim calcées ei circumligabant, partim togam inducebant; sic ludibrio habitum demissa in medium pelagus scala exscendere et laetum abire iusserunt, resistentem impellendo demerserunt.

Cum autem maria omnia mercatoribus interclusa essent, et rerum in foro venalium penuria laboraretur, Pompeio duce delecto Gabinius familiaris eius legem tulit qua illi non classis imperium sed plane monar-

Zenaræ Annales II.

ἐδίδου γὰρ ὁ νόμος αὐτῷ ἀρχὴν τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων σιτηλῶν
 θαλάσσης, ἠπίερον δὲ πάσης ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τετρακόσια στά-
 P I 476 δια, καὶ πεντεκαίδεκα πρεσβευτὰς ἐκ τῆς βουλῆς ἔλθεσθαι ἐπὶ τὰς
 κατὰ μέρος ἡγεμονίας, χρήματα δὲ λαμβάνειν ἐκ τῶν ταμειῶν
 καὶ τῶν τελῶν ὅσα βούλοιο, καὶ ναῦς διακοσίας. ταῦτα ὁ μὲν ὅ
 δῆμος προθύμως ἐδέξατο· οἱ δὲ τῆς συγκλήτου περιφανέστεροι
 φόβου ἄξιον ἐνόμιζον τὸ τῆς ἔξουσίας ἀπερληπτον καὶ ἀόριστον,
 καὶ ἀντέλεγον, πλὴν Καίσαρος· οὗτος δὲ συνηγόρει τῷ νόμῳ,
 οὐ διὰ τὸν Πομπηϊόν, τὸν δῆμον δὲ θρυπεύων καὶ οἰκειούμενος
 ἑαυτῷ. τῶς μέντοι ἐκυρώθη τὸ ψήφισμα. καὶ ὁ Πομπηϊὸς 10
 εἰς ἐκκλησίαν ἔλθων διπλάσια τὰ ἐψηφισμένα λαβεῖν διεπράξατο.
 διελὼν οὖν τὰ πελάγη καὶ διασιτήματα τῆς θαλάσσης εἰς μέρη
 B τρισκαίδεκα, καὶ τῶν ἀριθμῶν ἐφ' ἑκάστῳ καὶ ἀρχοντα τάξας,
 ἐκάθηρε τῶν λησθηριῶν τὸ Τυρρητικὸν πέρασος, τὸ Λιβυκόν,
 τὸ περὶ Σαρδῶνα καὶ Κύρον καὶ Σικελίαν, ἡμέραις τεσσαρὰ- 15
 W Π 122 κοντα. εἶτα πυρακλίων τὰς πόλεις μετὰ σπουδῆς οὐ παρήλαθε
 τὰς Ἀθήνας, ἀναβὰς δὲ καὶ Θύσας καὶ προσαγορεύσας τὸν δῆ-
 μον, εὗρεν ἐπιγραφὰς εἰς αὐτὸν πεποιημένας, ὧν ἡ μὲν ἐντὸς
 τῆς πόλεως ἔλεγεν

Ἐφ' ὅσον ἂν ἄνθρωπος οἶδας, ἐπὶ τοσοῦτον εἴ θεός· 20

ἡ δ' ἐκτός

Προσεδοκῶμεν, προσεκνουῦμεν, εἶδομεν, προπέμπομεν.

1 ὁ νόμος om A. τῆς] τῆν B. Ἡρακλείων σιτηλῶν θαλάσσης AB Plutarchus, θαλάσσης Ἡρακλείων σιτηλῶν PW. 4 ταμειῶν B, ταμειῶν PW. 5 τῶν τελῶν] παρὰ τῶν τελωνῶν Plutarchus. 8 τῷ νόμῳ] τῇ γνώμῃ A. 9 δὲ om A. 15 Σαρδῶνα Plutarchus. supra et p. 313 v. 17 Σαρδῶ.

chia tribuebatnr, concessa potestate maris quod intra columnas Herculanus est et terrae continentis a quolibet mari ad quadringenta stadia, et ut quindecim legatos e senatu ad partes imperii tutandas sibi legeret, et pecuniae quantum vellet ex aerario et vectigalibus sumeret ac naves ducentas. haec plebs alacriter approbavit: primores autem sensit, praeter Caesarem, qui legem non in Pompeii gratiam sed plebis sibi conciliandae studio defendit. decreto illo firmato Pompeius in contione dupla omnia impetravit; divisoque pelago, et maris intervallis in partes tredecim descriptis, certis navibus et duce in parte quolibet collocatis, mare Tyrrhenum Africanum Sardinum Corsicum Siculum intra dies quadraginta pacavit. deinde cum urbes festinanter praeterveheretur, Athenas non praeteriit, sed exarsens in terram et ro divina facta populoque salutata inscriptiones sui honoris causa factas invenit, unam intra portam his verbis "Quatenus te hominem esse agnoscis, eatenna deus es", alteram extra "Exspectabamus, adorabamus, vidimus, deducimus."

Κατελύθη μὲν οὖν ὁ πειρωτικὸς πόλεμος καὶ τὰ πανταχοῦ τῆς
 θαλάσσης ἐξηρέθη λησιήριον οὐκ ἐν πλείονι χρόνῳ μηνῶν τριῶν. C
 (4) τοῦτων δὲ εἰς Ῥώμην ἀπαγγελθέντων γράφει νόμον εἰς τῶν
 δημάρχων ὁ Μάλλιος, κυριολαβόντα Πομπήϊον πᾶσαν τὴν χώραν
 5 δσης ὁ Λεύκοιός ἤραξε, προσλαβόντα δὲ καὶ Βιθυνίαν, πολέμιον
 Μιθριδάτη καὶ Τυγράνῃ τοῖς βασιλεῦσιν, ἔχοντα καὶ τὴν ναυτι-
 κὴν δύναμιν καὶ τὸ κράτος τῆς θαλάσσης ὡς ἦδη τοῦτο εἰλήφει·
 τοῦτο δὲ ἦν ἐφ' ἐνὶ συλλήβδην γενέσθαι τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν.
 τὸ μὲν οὖν ψήφισμα ἐκρώθη φοβηθέντων τὸν δῆμον τῶν ἀρι-
 10 στακρατικῶν καὶ σωπησάντων, Πομπήϊος δὲ διεξάμενος τὰ γράμ-
 ματα λέγεται τὰς ὁρῶς συναγαγεῖν καὶ τὸν μῆδον πατάξαι ὡς
 δυσχεραίνων καὶ βυρυνόμενος τὴν ἀρχήν. τὴν δ' εἰρωμένην οὐδ' D
 οἱ πάνυ συνήθεις αὐτῷ ῥῆον ἤνεγκαν. τίως δὲ τὴν μεταξὺ Φοι-
 νίκης καὶ Βοσπόρου θάλασσαν ἐπὶ φρουρᾷ τῷ στόλῳ διαλαβῶν
 15 αὐτὸς ἐβύδιζεν ἐπὶ Μιθριδάτην. ἐκείνου δ' ἐκλιπόντος ὄρος
 δύσμουχον ὡς ἄνδρον, ἐν ᾧ ἰστροποιδεύετο, ὁ Πομπήϊος κατ-
 ἔσχεν αὐτό, καὶ τῇ φύσει τῶν βλασιανόντων καὶ ταῖς συγκλίσεις
 τῶν τόπων τεκμαιρόμενος ἔχειν πηγὰς τὸ χωρίον, ὄρυσσεν ἐκλείωσε
 φρέατα. καὶ ταχὺ μιστὸν ἦν ὕδατος τὸ στρατόπεδον. ἔπειτα
 20 περιστρατοπεδεύσας ἀπειτείχεν αὐτόν. ὁ δὲ πέντε καὶ τεσσαρά-
 κοντα πολιορκηθεὶς ἡμέρας, ἔλυθεν ἀποδράς μετὰ τῆς ἐρρωμένης— P I 477

4 Μάλλιος] Μανίλιος Plutarchus. πᾶσαν] ὅλην B. 5 δὲ om A.
 6 Μιθριδάτη] sic PW ex Wolfii coniectura vel ex altero codice
 Fuggerano: nam τηριδάτη AC cum duobus Regiis et Colbert., τη-
 ριδάτη B. 8 ἐφ' B Plutarchus, ὅφ' PW. 13 πάνυ add.
 AB Plutarchus. 18 ἐκλείνει A. 20 ἀπειτείχεν A, ἐπεσει-
 χίζεν PW: Plutarchus περιτειχίζειν.

Fontes. Cap. 4. Plutarchi Pompeius, c. 30—36.

Piraticum bellum confectum est et latrocinia toto mari profligata non amplius trimestri spatio. (4) quibus Romam nuntiatis Manlius tribunus plebis rogationem tulit ut Pompeius Luculli provincia suscepta et Bithynia adiuncta bellum Mithridati et Tigrani regibus inferret, retenta classe et maris imperio. quod non aliud erat nisi Romanum principatum uni tradere. tamen ea rogatio, optimatibus metu populi tacentibus et consentibus, valuit. Pompeius vero litteris acceptis fertur contractis superciliis percussaque femore prae se tulisse quasi graviter molestaque ferret imperium: quam dissimulationem ne amicis quidem suis probavit. inde mari intra Bosporum et Phoenicium praesidiis occupato contra Mithridatem est profectus, qui cum montem inexpugnabilem ob aquae penuriam deseruisset, eundem Pompeius occupavit, coniectura tum ex stirpium natura tum ex locorum flexibus capta, locum illum fontes habere. cumque puteis effodi inisset, tota castra celeriter aqua abundarunt. deinde castris circumpositis hosti fugam intercludere studuit. sed ille dies quadraginta quinque obsessus, nihilominus cum firmissima parte

στέρας δυνάμειος, ἀποκτείνας τοὺς ἀχρήστους καὶ τοὺς νοσοῦν-
 τας. καταλαβὼν δὲ αὐτὸν περὶ τὸν Εὐφράτην ὁ Πομπήσιος, ἵνα
 μὴ φθάσῃ περάσας τὸν ποταμὸν, ἐκ μέσων νυκτῶν ἐπήγε τὴν
 στρατιάν. ἦν αὖν ἀνάγκη ὑπὲρ τοῦ χάρακος μάχεσθαι. σελήνη
 δ' ἦν καταφερομένη, ἧ τοὺς βασιλικούς ἐσφλεν· ἔχον μὲν γὰρ 5
 κατὰ νότου τὴν σελήνην Ῥωμαῖοι, ἤδη δὲ περὶ δύσειν οὕσης αἰ-
 σκίαι τῶν σωμάτων πρόσθεν προϊῶσαι πολὺ δόκησιν παρεῖχον
 τοῖς πολεμίοις ἐγγίζειν τοὺς Ῥωμαίους αὐτοῖς, καὶ τοὺς ὕσους
 B ἀφέντες ἐφίκοντο οὐδενός· ὁ συνιδόντες Ῥωμαῖοι μετὰ κραυγῆς
 ἐπέδραμον καὶ φεύγοντας ἔκτεινον, ὡς πολλοὺς πλείους μυρῶν ἀπο-10
 θανεῖν. αὐτὸς δὲ Μιθριδάτης μετὰ πλειόνων διέφυγε.

Πομπήσιος δὲ εἰς Ἀρμενίαν ἐνέβαλε, τοῦ νέου Τιγράνου
 καλοῦντος αὐτόν· ἤδη γὰρ ἀφειστήκει τοῦ πατρὸς. ὁ δὲ βασι-
 λεὺς Τιγράνης ὑπὸ Λευκόλου συντετριμμένος, ἡμερον δὲ πνυθα-
 νόμενος τὸν Πομπήσιον, ἑαυτὸν τε παρέδωκε καὶ φρουρὰν ἰδέξαστο 15
 περὶ τὰ βασίλεια. προσῶν δὲ τῷ Πομπήσιῳ τὴν τε κίδαριν
 ἀπέειλε τῆς κεφαλῆς καὶ ὤρησε πρὸ ποδῶν αὐτὴν ἐκείνου θεῖναι
 C καὶ καταβαλεῖν ἑαυτόν. ἀλλ' ὁ Πομπήσιος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ
 λαβόμενος προσηγάγετο καὶ πλησίον ἰδρύσατο, τὸν δ' ἐκείνου
 νῆδον ἐπὶ θάτερα, καὶ εἶπε τῶν μὲν ἄλλων δεῖν αἰτιάσθαι Λεῦκο-20
 λον (ἵπ' ἐκείνου γὰρ ἀφηρησθαι Συρίαν Φοινίκην Κιλικίαν Γα-
 λατίαν Σωφῆνην), ἧ δὲ ἄχρις αὐτοῦ διατετήρηται ἔξεν, Σωφῆ-

2 δὲ αὐτὸν om A. 3 φθάσας περάση B. 5 ἐσφλεν C.
 16 κίδαριν B, κίταριν Plutarchus. 21 ἀφῆρησθε A. 22 potius
 Σωφῆνην et mox Σωφῆνης. διατετήρημεν Plutarchus.

exercitus elapsus est, inutilibus et aegrotis interfectis. quem Pompeius circa Euphratem assecutus, timens ne flumen traiceret, intempesta nocte eduxit exercitum. ibi necesse erat pro vallo certare, lunaresque radii turbabant regiones. nam Romani lunam iamiam occiduam a tergo habebant, unde corporum umbræ longo antrorsum projectas opinionem hostibus afferebant eos in propinquo esse. telis igitur incassum omissis attingebant neminem. hoc Romani animadverso, clamore sublato accurrerant, et ultra decem milia in fuga ceciderunt. ipse Mithridates cum pluribus effugit.

Pompeius vero in Armeniam impressionem fecit, a Tigraue iunioro arcessitus: iam enim a patre defecerat. at rex Tigranes a Lucullo attritus, humanitate Pompeii audita deditionem fecit, praesidio in regiam accepto, ad Pompeium accedens cidarim capiti detractam ante pedes illius collocare et humi procumbere voluit: sed Pompeius prehensa dex-
 tera, eo iuxta se, filie eius ex altera parte collocato, dixit caetera Lu-
 cullo esse adscribenda, a quo ei adempta esset Syria Phoenicia Cilicia Galatia Siphens; quae vero ad suum usque adventum conservasset, ea

νης δὲ βασιλεύσειν τὸν υἱόν. ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν Τυγράνης ἠγάπησεν, ὁ δὲ υἱὸς ἔδυσφόρει, καὶ κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον οὐκ ἔφη Πομπηίου δεῖσθαι τοιαῦτα τιμῶντος· καὶ γὰρ αὐτὸς ἄλλον εἰρήσειν Ῥωμαίων. ἐκ τούτου δεθεὶς εἰς τὸν Θράκιον ἐφυλάττετο.

5 Καταλιπὼν δὲ Πομπηῖος φρουρὸν Ἀρμενίας Ἀφράνιον, αὐτὸς διὰ τῶν περὶ τοὺς ὄρους τῶν Κανκάσων Ἰθνην ἐπὶ Μιθριδάτην ἐβάδιξε. μέγιστα δὲ αὐτῶν εἰσὶν Ἰθνη Ἀλβανοὶ τε καὶ Ἰβηρες, οἳ μὲν ἐπὶ τὰ Μεσσηνικὰ ὄρη καὶ τὸν Πόντον καθήκοντες, Ἀλβανοὶ δ' ἐπὶ τὴν Ἰω καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. οὗτοι πρῶτον μὲν αἰτήσαντι Πομπηῖω δίοδον ἴδουσαν, εἶτα, γενόμενοι τετρακισμυρῶν οὐκ ἔλαττους, προσέβαλον αὐτῷ, καὶ τρυπέντες ἐφθάρασαν παμπληθεῖς. τῷ δὲ βασιλεῖ αὐτῶν πέμπσαντι πρέσβεις σπεισάμενος ἀπήει ἐπὶ τοὺς Ἰβηρας μαχιμωτέρους ὄντας τῶν Ἀλβανῶν καὶ μήτε Μήδοις μήτε Πέρσαις ὑπεξάντας, διαφυγόντας δὲ καὶ τὴν Μακεδόνων δυναστείαν, Ἀλεξάνδρου ταχέως ἐκ τῆς Ἰβηρίας ἀπύρατος. ἀλλὰ καὶ τούτους μεγάλη μάχη τρυπόμενος πολλοὺς ἀνείλε καὶ πλείους ἐξώγησεν. ἐντεῦθεν εἰς τὴν Κόλχων ἐπέβαλεν. αὐθις δὲ Ἀλβανῶν ἀποστάντων ἤλαυνεν ἐπ' αὐτοὺς δι' ἀνδρῶν καὶ ἀργαλέας ὁδοῦ, ὕδωρ ἐν ἀσχοῖς πολλοῖς ἐπικομιζόμενος. καὶ συμβυλὼν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σφῶν βασιλέως στρατηγουμένους ἐνίκησε· καὶ αὐτὸν ἐπέλθόντα

3 εὐρήσει A.

4 Ῥωμαίων Plutarchus.

7 καὶ om A.

8 Μεσσηνικὰ Plutarchus.

15 post τὴν PW add τῶν, om B Plutarchus.

17 πλείους AB, πολλοὺς PW.

18 κόλχων AC, Κόλχων PW.

habiturum: filium eius in Sophene regnaturum esse. his Tigranes acquievit: eius vero filius iratus, cum ad cenam vocaretur, nihil sibi opus esse istis Pompeii honoribus dixit: se enim alium Romanum inventurum esse. quare in vinculis ad triumphum servatus est.

Pompeius Afranio ad Armeniae praesidium relicto per gentes Caucasi montis aecolas Mithridatem est persecutus; quarum maximae sunt Albani et Iberes, hi ad Meschicos montes et Pontum pertinentes, illi versus ortum et mare Caspium habitantes. Albani Pompeii petenti transitum dederant: deinde cum non pauciores quadraginta milibus convenissent, impetum in eum fecerunt; sed profligati sunt, atque ingens multitudo perit. eorum vero regi pace quam per legatos petierat data, contra Iberes est profectus, Albanis bellicosiores, qui neque Persis neque Medis cesserant, et Macedonum quoque dominatam effugerant, Alexandro celeriter ex Hyrcania digresso. sed et his magno praello superatis multos occidit, plures cepit. inde Colchidem invasit. et iterum contra Albanos, qui defecerant, per asperam et aridam viam, aqua multis acribus allata, profectus eos devicit, eorumque ducem, regis fratrem,

οἱ καὶ βαλόντα ἐκ χειρὸς διελάσας ἀπέκτεινεν. ὅτε καὶ Ἀμαζόνες λέγονται συμμαχῆσαι τοῖς Ἀλβανοῖς. μετὰ γὰρ τὴν μάχην σκελευομένων τῶν νεκρῶν, πέλειαι Ἀμαζονικαῖς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Β κοθόρνοι ἐνέτυχον, σῶμα δὲ γυναικεῖον οὐδὲν ἐφρέθη. νέμονται δὲ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα πρὸς Ὑρκανίαν θάλασσαν τοῦ Κανκάσου. 5 μέσον δὲ τῶν Ἀλβανῶν καὶ αὐτῶν οἰκοῦσι Γῆλαι καὶ Λίγες. οἷς ἔτους ἑκάστου περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν εἰς ταῦτ' ἀποπέμψαι ὁμιλοῦσιν ἐπὶ δύο μῆνας· εἶτα καθ' ἑαυτὰς ἀπαλλαγῆσαι βιοῦσι· τεκοῦσαι δὲ τὰ μὲν ἄρρενα κομίσασαι περὶ τὴν τῶν πατέρων ἐκτίθενται γῆν, τὰ δὲ γὰρ θήλειά τρέφουσι. 10

Τῶν δὲ τοῦ Μιθριδάτου παλλακῶν ἀνυχθειῶν πρὸς αὐτὸν οὐδεμίαν ἔγνω Πομπηῖος. (5) Στρατονίκη δέ, ἥ καὶ μέγιστον παρὰ Μιθριδάτῃ ἔσχεν ἀξίωμα καὶ τὸ πολυχρηστότατον τῶν C φρουρίων ἐφύλαττε, δῶρά τε πολλὰ τῷ Πομπηῖῳ προσήγαγε καὶ τὰ φρούριον παρεδίδου. ὃ δὲ τῶν προσυχθέντων ὄσα κόσμον 15 ἱεροῖς καὶ λαμπρότητα τῷ Θριάμβῳ παρεῖχον λυβίων μόνι, τὰ λοιπὰ τὴν Στρατονικήν ἔχειν ἐκέλευσε. καὶ τοῦ βασιλέως δὲ τῶν Ἰβήρων κλίνην καὶ τράπεζην καὶ θρόνον χρυσοῦ πάντα πέμψαντος αὐτῷ, καὶ ταῦτα τοῖς ταμίαις εἰς τὸ δημόσιον παραδέδωκεν. ὡς δὲ τὸν Μιθριδάτην ἑώρου φεύγοντα χαλεπώτερον ἢ μαχόμενον, 20 τούτῳ μὲν εἶπεν ἰσχυρότερον ἑαυτοῦ πολέμιον τὸν λιμὸν ἀπολεί-

4 κοθόρνοι ABC Plutarchus, κοθόρνοι PW. 6 Γῆλαι καὶ Λίγες Plutarchus. 9 τεκοῦσαι — 10 τρέφουσι non habet Plutarchus, c. 36. 11 τοῦ om A. 12 καὶ om A. 18 κεκομφοτός A.

FOUNT. Cap. 5. Plutarchi Pompeius, c. 36—46 et 50.

ipsi ictam inferentem gladio transfixit. in Albanorum exercitu Amazones fuisse perhibentur. nam cum post praelium cadavera spoliarentur, Romani postas Amazonicas et cothurnos, nullum tamen femineum corpus reppererunt. incolunt eas mulieres eas Caucasii partes quae ad mare Hyrcanum descendunt. in illarum Albanorumque medio habitant Gellae et Ligyes. cum quibus quotannis circa flumen Thermodontem per duos menses coeunt: inde digressae vitam sine viris agunt: cum pepererunt, mares circa patrum terram exponunt, puellas ipsae educant.

Mithridatis pellicibus ad se adductis, nullius consuetudine Pompeius usus est. (5) Stratonice vero summa dignitate apud Mithridatem praedita, castello opulentissimo praefecta, multa munera Pompeio obtulit, et castellum ipsum tradidit. is vero iis tantum, quae vel templis ornamento futura vel triumpho splendorem allatura erant, acceptis, reliqua Stratonice habere iussit. item lectum mensam solium, aurea omnia, sibi a rege Iberum missa quaestoribus dedit in aerarium referenda. ut Mithridatem fugiendo quam pugnando molestiorem esse vidit, se hostem illi famem se ipso graviorem relicturum esse minatus, cum exercitu

ψειν, αὐτὸς δὲ προῆγε σὺν στρατιῇ. χειρωσάμενος δὲ δι' Ἀφρανίου τοῦ περὶ Ἀμανὸν Ἀραβίς, καταβὰς εἰς Συρίαν ταύτην μὲν D ἐπιουρχίαν καὶ κτήμα Ῥωμαίων ἀπέφηνε, τὴν δὲ Ἰουδαίαν ἐπέταξε καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς Ἀριστόβουλον συνλαβεῖν, ὡς ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ἤδη ἰστόρηται. μέγα δ' ἦν ὄνομα τῆς αὐτοῦ δυνάμειος καὶ μῆζον τῆς ἀρετῆς καὶ προῖτητος. ὁ δὲ τῶν περὶ τὴν Πέτραν Ἀράβων βασιλεὺς δέσας ἔγραψε Πομπητῶ πάντα πείθεισθαι. ἠγγέλη μὲντοι αὐτῷ τεθνεὺς καὶ ὁ Μιθριδάτης, Φαρνάκου τοῦ νιῦ διαχρησαμένου αὐτόν. εἰς Ἀμισὸν σὺν ἀφικόμενῳ Πομπητῶ 10 πολλὰ μὲν δῶρα παρὰ Φαρνάκου κεκόμιστο, πολλὰ δὲ γε προσήκετο σώματα, καὶ αὐτὸς ὁ Μιθριδάτου νεκρός.

Ἐπανιῶν δὲ λυπηρὰν τὴν ἐπάνοδον ἔσχηκε διὰ τὴν γυναῖκα P I 479 Μουκίαν ἔξυβρίσασαν παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ· καὶ κλησιάσας τῇ Ἰταλίᾳ ἐπεμψεν ἐκείνη τὴν ἄφρῃσιν. εἰς δὲ τὴν Ῥώμην λόγοι 15 περὶ αὐτοῦ ἐγένοντο καὶ θόρυβος ἦν ὡς τὸ στρατεύμα τῇ πόλει ἐπάξοντός τε καὶ μοναρχήσαντος. ὁ δὲ τῆς Ἰταλίας τε ἕμα ἐπέβη, καὶ ἐκκλησιάσας τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕκαστον πρὸς τὰ W II 124 οἰκίᾳ τρέπεσθαι καὶ αὐδῖς ἀθροισθῆναι διὰ τὸν Θρῆαμβον. σκεδασθείσης δ' οὕτω τῆς στρατιῆς ἄνοπλον αἱ πόλεις ἔρῳσαι 20 Πομπητῶν καὶ μετ' ἄλλων ἀπίοντα, ὅψ' ἠδονῆς ἐκχεόμεναι καὶ προπέμπουσαι συγκατῆγον εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ δυνάμειος πλείο- B

5 [ιστόρηται] T. 1 p. 402.

8 Φαρνάκου — 9 αὐτόν] στασιάζωντος Φαρνάκου τοῦ νιῦ διαχρησαμένου αὐτόν Plutarchus. 9 post νιῦ AC add αὐτοῦ. Ἀμισὸν Plutarchus. 11 μιθριδάτης A. 13 ἢ καὶ κλησιάσας τῇ Ἰταλίᾳ τὴν ἄφρῃσιν ἐπεμψεν A. 15 ἐγένοντο B. 16 μοναρχήσαντος B, μοναρχήσαντος PW. 18 καὶ αὐδῖς ἀθροισθῆναι] αὐδῖς δὲ συναθροισθῆναι A. 19 οὕτως B. 20 ὀλίγων A.

progressus est. domitisque per Afranium Arabibus qui ad Amanum habitant, Syriam populi Romani provinciam et possessionem fecit: Iudaeam subegit Aristobulo rege comprehenso, ut iam in historia Iudaica est expositum. cum potentia Pompeii multum, virtus et clementia magis etiam celebrarentur, Arabiae Petraeae rex territus ei scripsit eo in eius potestate fore. nuntiato Mithridatis interitu Amisum profectus a Pharaeae parricida multa munera accepit, multos homines, et ipsam Mithridatis cadaver.

Reditum ei molestum fecit uxoris Mucia per ipsius absentiam adulterium: cui, cum Italiae appropinquasset, libellum repudiū misit. Romae autem rumore et tumultu orto, quasi exercitum in urbem adducturus et regnum occupaturus esset, simulatque Italiam attigit, contione advocata milites in sua quemque radire atque iterum ad triumphum praesto esse iussit. exercitu dimisso civitates eum inermem cum paucis ire videntes, prae laetitia effusae, Romam cum maioribus copiis officii

νος. τοῦ δὲ νόμου μὴ συγχωροῦντος πρὸ τοῦ Θριάμβου παρελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, πέμψας ἤξιον τὴν βουλὴν ὑπερθέσθαι τὰς τῶν ὑπάτων ἀρχαιρεσίας. Κάτωνος δ' ἐναντιωθέντος οὐκ ἔτυχε διδὸ καὶ οικειώσασθαι τὸν ἄνδρα ἠθέλησε. οὐκ οὖν ἀδελφιδῶν οὐσῶν ἐκείνῳ, τὴν μὲν αὐτὸς ἐξῆτει λαβεῖν, τὴν δὲ τῷ υἱῷ συνοικίσει. παραιτούμενου δὲ τὴν ἀγχιστείαν τοῦ Κάτωνος, ὡς διαφθορὰν ἐσομένην αὐτῷ τοῦ τρόπου, ἢ ἀδελφὴ καὶ ἢ γυνὴ ἐχάλεπαινον. Ἀφρυνῶ δὲ Πομπηίου ὑπατεῖαν μειώντος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς φυλάς ἀργύριον ἀναλίσκοτος, καὶ κακῶς ἐντεῦθεν ἀκούοντος ὡς ὄντιον τὴν ἀρχὴν ποιουμένου τοῖς μὴ ταύτης ὄξιοις, ὁ Κάτων ἔρη. πρὸς τὰς γυναῖκας "τοῦτων τῶν ὀνειδῶν κοινωρητίον ἡμῖν οικείοις γενομένοις πρὸς τὸν Πομπηῖον."

Τοῦ δὲ Θριάμβου τῷ μεγέθει καίπερ εἰς δύο ἡμέρας μερισθέντος ὁ χρόνος οὐκ ἐξήρακεν, ἀλλὰ τῶν παρεσκευασμένων πολλὰ τῆς θέας ἐξέπεισε. γραμμασι δὲ προηγουμένοις ἰδηλοῦτο τὰ γένη καθ' ὧν ἔθριάμβευεν. ἦν δὲ ταῦτα, Πόντος Ἀρμενία Παφλαγονία Καππαδοκία Βιθλία, Κόλχοι Ἰβηρις Ἀλβανοί, Συρία Κιλικία Μεσοποταμία, τὰ περὶ Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην, Ἰουδαία Ἀραβία, τὸ πειρατικὸν ἅπαν ἐν γῆ καὶ θαλάττῃ καταπεπολεμημένον· ἐν δὲ τούτοις φρούρια μὲν ἡλωκῆτα χιλίων οὐκ ἔλάττω, πόλεις δὲ οὐ πολλὰ τῶν ἐνακισίων ἀποδέουσαι, καὶ νῆες πειρατικαὶ ἄκτακῆσαι· κατοικίαι

4 δυοῖν A. 11 ἔρη post τούτων A. 12 τὸν om A. 13 δὲ Θριάμβου AB Plutarchus, Θριάμβου δὲ PW. καίπερ εἰς δύο ἡμέρας μερισθέντος ὁ χρόνος οὐκ ἐξήρακεν A cum Plutarcho, ἐν δυοῖν ταλεσθέντος ἡμέραις οὐκ ἐξήρασαν αὐταὶ PW. 14 παρεσκευασμένων AC. 17 Κολχίς Plutarchus. 18 Ἰουδαίους A. 19 καταπολεμημένον C. 21 ἐνακισίων PW. καὶ νῆες κ.] πειρατικαὶ δὲ νῆες A.

gratia perduxerunt. lege autem non permittente ut ante triumphum urbem ingrederetur, a senatu petit ut comitia consularia differrentur: sed id Catone adversato non impetravit. quare virum eum conciliare sibi studens, ex duabus illius neptibus alteram ipse ducens, alteram filio suo despondere voluit. qua affinitate Cato, ut quas corrumpendae suae integritati esset, repudiata, et sororem et uxorem iratas habuit. post Pompeio ob consulatum Afranio petendum pecunia per tribus distributa male audiente, ut qui dignitates indignis venales faceret, Cato mulieribus dixit "ista probra nobis communia erant, si affinitatem cum Pompeio contraxerimus."

Triumpho propter magnitudinem biduo peracto, tamen ex apparatu rebus, temporis exclusae angustiis, multae spectari non potuerunt. et scriptura praecitata significatum est de quibus gentibus triumpharetur. haec autem fuerunt, Pontus Armenia Paphlagonia Cappadocia Media, Colchi Iberes Albani, Syria Cilicia Mesopotamia Phoenicia Palaestina Iudaea Arabia, piratae terra marique debellati: inter haec castella mille non pauciora capta, urbes paene nongentae, naves piraticae octingentae;

δὲ πόλεων μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα. πρὸς δὲ τούτοις ἔφραζε διὰ τῶν γραμμάτων ὅτι πεντακισχλῖαι μὲν μυριάδες ἐκ τῶν τελευν ὑπῆρχον, ἐκ δὲ ὧν αὐτὸς προσεκτέσαστο μυρία δὲκτακισχίλιας πεντακοσίας Ῥωμαῖοι λαμβάνουσιν, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸ βδημύσιον ταμιεῖον ἐν νομίσματι καὶ κατασκευαῖς ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ διομύρια τέλαντα, πάρεξ τῶν τοῖς στρατιώταις δεδομένων. ἀλχημάτωι δὲ ἐπομπεύθησαν, ἄνευ τῶν ἀρχιπειρατῶν, υἱὸς Τιγράνου τοῦ Ἀρμενίου μετὰ γυναῖκός καὶ θυγατέρων, αὐτοῦ τε Τιγράνου τοῦ βασιλέως γυνὴ Ζωσίμη, καὶ βασιλεὺς Ἰου- P I 480
 10 δαίων Ἀριστόβουλος, καὶ συγγενεῖς Μιθριδάτου, ἄλλοι τε πλείους. μέγιστον δὲ ὑπῆρξε πρὸς δόξαν αὐτῶ, ὅτι τρεῖς τεθριαμβευκάς, τὸν μὲν πρῶτον ἐκ Λιβύης, τὸν δὲ δεύτερον ἐξ Ἐδρώνης, τὸν δὲ τελευταῖον ἀπὸ τῆς Ἀσίας κατάγων, τρόπον τινὰ τὴν οἰκουμένην ἰδοῦσι τοῖς τρισὶν ἐπῆχθαι θριάμβοις. ἦν δὲ τότε ἐτῶν τεσσαράκοντα.

Σιτοδείας δὲ μετὰ ταῦτα τὴν Ῥώμην καὶ τὰ περὶ αὐτὴν κατασχοῦσας πλείους εἰς Σικελίαν καὶ Σαρδῶ καὶ Λιβύην ἤθροισε σῖτον. καὶ ἀνάγεσθαι μέλλων, τῶν κυβερνητῶν ἄκροῦντάσθ' διὰ πνεύματα βίαια, πρῶτος αὐτὸς ἐμβὰς τὰς ἀγκύρας αἴρειν ἐκλίπυσε 20 καὶ ἀνεβόησε "πλεῖν ἀνάγκη, ζῆν δὲ οὐκ ἀνάγκη." τοιαύτῃ δὲ B
 τόλμῃ χρώμενος καὶ ἀγαθῇ τέχνῃ ἐπέπλησε τὰ ἐμπόρια σῖτου,

1 κολύμων B. 3 μυρίας] μυριάδας Plutarchus: octingentis et quinquagies centena milia. 5 ταμιεῖον BC Plutarchus, ταμιεῖον PW. 6 δεδομένων A Plutarchus, νενημημένων PW. 8 γυναῖκός AC Plutarchus, γυναῖκῶν PW. 9 θυγατέρων] θυγατρός Plutarchus. 9 τε om B. 11 ἐπῆρξε Plutarchus. 14 ἐπῆχθαι etiam Plutarchus: Reiskius ἐπῆχθαι. 16 τὴν Ῥώμην om A. 17 κατασχοῦσας A. 21 καὶ om A.

coloniae deductae undequadráginta. ad haec in litteris referebatur, cum ex vectigalibus quingentis centena milia in aerarium redirent, se milies octingentios et quinquagies centena milia adiciere; in aerarium inferri signatae pecuniae et aurei atque argentei ornatus vicies mille talenta, praeter ea quae militibus donata essent. in triumpho ducti sunt praeter archipiratas Tigranis Armenii filius cum uxore et filiabus, ipsiusque regis Tigranis uxor Zosime et Iudaeorum rex Aristobolus et cognati Mithridatis aliique plures. illud autem in eius gloria praecipuum fuit quod, cum tres triumphos duxisset, primum ex Africa, alterum ex Europa, postremum ex Asia, victoriis totum paene terrarum orbem complexus videbatur. annos autem tum natus erat quadráginta.

Post, Roma finitimisque locis annonae penuria laborantibus, in Sicilia Sardinia et Africa maxima frumenti copia coacta, cum gubernatores ob ventorum vehementiam solvere recusarent, primus navi conscensa et ancoris revelli iussis exclamavit "navigare necesse est, vivere non est necesse." hac audacia secundaque fortuna usus omnes mercatus

πλοίων δέ γε τὴν θάλασσαν. καὶ ὦντο μὲν ἂν ἐνταῦθα τοῦ βίου παυσάμενος· ὁ δὲ ἐπέκεινα χρόνος αὐτῶ τὰς μὲν εὐτυχίας ἤνεγκεν ἐπιφθόνους, ἀνήκιστα δέ γε τὰ δυστυχήματα. προσηθείς γὰρ Καίσαρι, καὶ διὰ τῆς οἰκείας δόξης τε καὶ δυνάμειος ἑξάρτας αὐτόν, ὅπ' ἐκείνου ἀνατέτραπιό τε καὶ καταβέβλητο. 5

Ἴνα δὲ μὴ δις τὰ αὐτὰ ἱστορῆται, ἐν τοῖς περὶ Καίσαρος τὰ λοιπὰ τοῦ Πομπηίου εἰρήσεται, τῇ περὶ ἐκείνου συνεμπίπτοντα ἱστορία.

W II 125

6. Εὐτυχὴς δὲ ὁ Καίσαρ ἐν στρατηγίαις γενόμενος καὶ πολλοὺς καταρωθιωτικῶς πολέμους, μνηστεινόμενος δ' ἑαυτῶ τὴν ἐκ 10 C τοῦ δήμου ῥοπήν, αὐτὸν ἀθεράπευε· καὶ μοναρχίας ἐρῶν, ἐπεὶ ἑώρα τινὰς ἐναντιουμένους αὐτῶ, καὶ μάλιστα τὸν Πομπηίου μέγα τότε δυνάμενον, τῇ Ῥώμῃ ἐξ Ἰβηρίας ἐπιδηδήμηκεν. ἦν πρὸ τούτου λαχῶν, ὡς ταύτης ἐπέβη, ἐπὶ Λουσιτανῶν καὶ Καλαϊκῶν ἐστράτευσεν· καὶ κρατήσας τούτων ἄχρι τῆς ἕξω προῆλθε 15 θαλάσσης, τὰ μὴ πρὶν ὑπέκοντα Ῥωμαίοις ἔβη καταστρεφόμενος. καὶ ἀπηλλάγη τῆς ἐπαρχίας εὐδοκιμῶν αὐτός τε πλούσιος γεγενῆσθε καὶ τοὺς στρατιώτας ὠφελικῶς. θέλων δ' ἐπὶ τῇ νήῃ D θριαμβεῦσαι, πρὸς αὐτὰς τε τὰς ὑπατικὰς ἀφιγμένους ἀρχαιρίας, καὶ μνώμενος ἑαυτῶ ὑπατίαν, ἐν ἀντινομίᾳ ἐγένετο. τοὺς 20 μὲν γὰρ θριαμβεῦειν μέλλοντας ἕξω νερόμιστο διατρίβειν τῆς πόλεως, τοὺς δὲ μετέναι θέλοντας ὑπατίαν δι' ἑαυτῶν τοῦτο

7 εὐρήσεται C. συμπίπτοντα AC. 9 γενόμενος om C.
13 μέγα τότε AB, τότε μέγα PW. 14 Καλαϊκῶν Plutarchus.

Fontes. Corp. 6. Plutarchi Caesar, c. 12—23. pauca praemissa sunt quae et apud Dionem et apud Plutarchum reperiuntur.

frumento, navibus mare implevit. e re porro eius fuisset, si tum vitam cum morte commutasset: insecutum enim tempus ei successus invidiosos et casus exitiosos attulit. nam cum se cum Caesare coniunxisset, eumque sua auctoritate et potentia extulisset, ab illo eversus et conculcatus est.

Ne autem bis eadem commemorentur, quae de Pompeio restant, in Caesaris historia (in eam enim incidunt) referentur.

6. Fuit et Caesar in re militari fortunatus, multaque bella prospere confecit. cum autem cultu et observantia populi regnum affectaret, in eoque cum aliorum adversationes tum magnas Pompeii opes sibi obstare cerneret, Romam ex Hispania rediit. in quam provinciam ante id tempus sibi decretam cum primum venisset, Lusitania et Gallacia domitis usque ad exterius mare processit, easque gentes subegit quae ante Romanis non paruerunt. ex provincia discessit gloria et opibus auctus, etiam militibus ditatis. triumphaturus cum ad consularia comitia venisset et consulatum ambiret, in leges contrarias incidit, moris enim erat ut triumphaturi extra urbem manerent, qui vero consulatum ambirent,

πράττειν, τοῖς ἀρχαιρεισιάζουσιν ἐντυγχάνοντας. καταφρονεῖ τοί-
νων τοῦ Θριάμβου, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν εἰς ὑπατίειαν
παρήγγειλε.

Τῶν δὲ μέγα δυναμένων ἐν τῇ βουλῇ καὶ ὁ Κράσος ὢν,
5 πρὸς ὃν ὁ Καῖσαρ φιλῶτο, ἀντιπολιτευόμενος τῷ Πομπηίῳ
ἐτύχχανε. τούτους ὁ Καῖσαρ ἐκ διαφορᾶς εἰς φίλαν μετήνεγκε,
καὶ ἐπ' ἄμφω ὡσπερ δορυφορούμενος εἰς ὑπατίειαν προήχθη·
καὶ αὐτίκα νόμους εἰσέφερε δι' ὧν ἴκκειτο τὸν δῆμον. ἔτι δὲ P I 481
τὴν Πομπηίου ἰσχὺν ὁ Καῖσαρ ἐαυτῷ προσάπτων, τὴν οἰκίαν
10 θυγατέρα Ἰουλίαν αὐτῷ κατηγγύησε. γῆμας οὖν αὐτῇ ὁ Πομ-
πήϊος ὄπλων τὴν ἀγορὰν αὐτίκα ἐτέπλησε, καὶ τοὺς τε νόμους
τῷ δῆμῳ συνεπέκυρον, καὶ Καῖσαρι τὴν ἐντὸς Ἄλπειν καὶ τὴν
ἐκτὸς ἄπασαν Κελτικὴν καὶ τὸ Ἑλλυρικὸν μετὰ ταγμάτων τισσά-
ρων εἰς πενταετίαν προσέθετο. τῶν δ' ἀντικρίτων ἐκ τῆς βου-
15 λῆς πρὸς ταῦτα περιβρισθέντων, ὀλίγοι πυντίασιν ὑπατεύοντι
τῷ Καῖσαρι συνήσαν εἰς βουλήν. εἰπόντος δὲ τινος τῶν σφόδρα B
γερόντων ὡς φόβῳ τῶν ὄπλων καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐ συνέρχον-
ται, "τί οὖν" ἔφη ὁ Καῖσαρ "οὐ καὶ σὺ ταῦτα δεδιῶς οἰκουρεῖς;"
ὁ δὲ "ὄτι με ποιῆι μὴ φοβεῖσθαι τὸ γῆρας" εἶπε· "βράχιστος γὰρ
20 ὁ βίος ἔς ἔτι μοι λείπεται."

Τοὺς δὲ Κελτικούς πολέμους μαχόμενος Ἑλβετίους μὲν καὶ
Τιγερηνούς κατεπόλεμει καὶ ὑπέταξε, Γερμανοὺς δὲ συμμῖξαι
μέλλων, ὁρῶν τοὺς ἡγεμόνας ἀποδειλιῶντας, καὶ μάλιστα ὄσοι

8 εἰσέφερε A Plutarchus, εἰσήγε PW. 19 εἶπε AB, ἔφη PW.
21 τοὺς] μετὰ A.

ipsi comitiis candidai interessent. contempto igitur triumpho urbem in-
gressus consulatum petiit.

Crassum virum in senatu potentissimum sibi que amicum, et Pom-
peium, inter sese dissidentes atque invicem adversantes, Caesar recon-
ciliavit; eorumque tanquam satellitam opera consul factus statim leges
tulit quibus sibi populum devinciret, praetera ut Pompeii potentiam
sibi adiungeret, Iuliam ei filiam despondit. qua ducta Pompeius foro
armatis impleto et popularibus legibus confirmatis Caesari Galliam Cis-
alpinam et Transalpinam omnem et Illyricum et quattuor legiones in
quinqueannum decrevit. cum autem, senatoribus qui istis rebus adver-
sati erant contumeliose tractatis, paucissimi ad Caesarem consulem in
curiam convenirent, quodam natu admodum grandi dicente senatum ar-
morum et militum metu non frequentari, Caesar "cur et tu" inquit
"non eodem metu domi te contines?" cui senex respondit, aetate se
reddi audaciorum, cum sciat brevissimum sibi vitae tempus superesse.

Dum in Galliis bellum gerit, Helvetios et Tigurinos devicit at-
que subegit. cum Germanis congressurus cum duces trepidare videret,
illustres in primis et adolescentes, eos abire iussit atque abesse a praec-

τῶν ἐπιφανῶν ἦσαν καὶ νέων, ἐκλείψεν ἀπίεσαι καὶ μὴ κινδυνεύειν παρὰ γνώμην οὕτως ἀνάνδρως καὶ μαλακῶς ἔχοντας, αὐτὸς δὲ C ἔφη τὸ δέκατον τάγμα παραλαβὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους πορεύεσθαι, μήτε κρείττοις μέλλων Κίμβρων μάχασθαι πολεμίοις, μήτε αὐτὸς Μαρίου χείρων ὢν στρατηγός. ἐκ τούτου ὀρηγῆς καὶ προ-5 θυμίας γενόμενοι πλήρεις ἅπαντες ἠκολούθουν, καὶ μαχεσάμενοι λαμπρῶς τοὺς ἐναντίους ἐτρέφαντο, ὥστε νεκρῶν μυριάδας ὄκτω γενέσθαι. ὁ δὲ τούτων βασιλεὺς Ἀριούστος φθάσας μετ' ὀλίγων διεπέρασε τὸν Ῥήνον.

Ταῦτα διαπραξάμενος εἰς τὴν περὶ Πάδον Γαλατίαν κατέβη, 10 ἔνθα διατρέψων ἰδημαγωγῆι πολλῶν ἀπὸ Ῥώμης πρὸς αὐτὸν ἀφικνουμένων, τοῖς ἀπὸ τῶν πολεμίων χρήμασι τοὺς πολίτας D χειροῦμενος. ἐκεῖθεν δὲ ἄλλοις ἔθνεσι ἐπελθῶν, καὶ νικήσας περιφανῶς, αὐθις ἐν τοῖς περὶ Πάδον χωρίοις διαχειμάρων ὑπέστρεψε, τοὺς περὶ τὴν Ῥώμην εὐνοὺς ἐαυτῷ τιθέμενος χρή- 15 μασιν, ἃ τοῖς τὰς ἀρχὰς ἐαυτοῖς νωμιμένοις χορηγῶν ἐκείνος τὸν W II 126 δῆμον τούτοις διαφθεῖρειν ἐποίει καὶ τοῖς τὰ χρήματα διδοῦσι ψηφίεσθαι τὰς ἀρχάς. οἱ δὲ πᾶν ὃ τὴν ἐκείνου δύναμιν αὐξῆν ἐμελλεν ἔπραττον. εἴτα καὶ ἕτερα Κελτικὰ νικήσας ἔθνη καὶ τὸν Ῥήνον γεφυρώσας στρατῷ διέβη. ἐκεῖθεν δ' ἐπαναζεύξας τὴν 20 τῆς παιδὸς αὐτοῦ τελευτήν, ἣ τῷ Πομπηῖου συνώκει, μεμύθηκε, καὶ ὅτι τίκτουσα τέθνηκε, καὶ ὡς μετ' ὀλίγον καὶ τὸ τεχθῆν

2 οὕτως hoc loco AB Plutarchus, post μαλακῶς PW. 4 μέλλων κίμβρων A Plutarchus, Κίμβρων μέλλων PW. 8 Αριούστος PW, Αριούστος Plutarchus. ὀλίγων A. 12 ἀφικνουμένων AB Plutarchus, ἀφικουμένων PW. πολεμίων A Plutarchus, πολέμων PW. 16 ἀπαρχὰς B.

Ho, quos praeter opinionem suam adeo molles et effeminatos cerneret: se vero cum decima legione barbaros invasurum esse dixit, quod neque hostes fortiores Cimbris oppugnandi essent, neque ipse imperator Mario deterior. hac oratione omnium animis ad alacritatem et audaciam excitatis, secuti milites victoriam illustrem ab hostibus reportarunt, octoginta milibus caesis. eorum rex Ariovistus cum paucis Rheno traiectio elapsus est.

Hic rebus gestis in Circumpadana Gallia degens populi studia est aucupatus, et multos ad se Roma profectos hostili pecunia sibi obnoxios reddidit. inde ad alias gentes domandas profectus, illustribus victoriis partis ad Padum in hiberna rediit, Romanos pecunia sibi concilians, quam iis suppedibat qui magistratus ambiebant, quo populus per eos corrumpetur, ut iis tantum, qui numerarent, magistratus decerneret. illi igitur nihil eorum omittabant quibus eius potentia augetur, deinde aliis Galliae populis superatis Rhenum ponte iunctum cum exercitu transiit. inde reversus, filiae Pompeio nuptae morte ex puerperio cognita, puero etiam paulo post defuncto, ipse et Pompeius in lactu fue-

ἐπιπῆλθε τῇ μητρὶ. ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ καὶ ὁ Πομπηῖος πένθος ἔσχον ἐπὶ τῇ συμφορῇ, καὶ οἱ φίλοι δ' ἀμφοῖν βαρῶς τὸ πάθος P I 482 ἤνεγκαν, ὡς τοῦ συνδέσμου λελομένου τῆς αὐτῶν οἰκειότητος.

7. Ἦδη δὲ μέγας ὁ Καῖσαρ γενόμενος καὶ τὴν οἰκίαν
5 δόξαν ἐπάρας ἐκ τῶν κατορθωμάτων, ἀντιγωνιστὴν Πομπηῖον
ἑαυτὸν κατεστήσατο. καὶ Κράσσου ἐν Πάρθοις ἀπολωλὸς, ὃς
ἔπειρος αὐτῷ τε καὶ Πομπηῖῳ ἔλλειπτο, καταλύειν ἐπιτέτα
Πομπηῖον, κάκεινος αὐθις τὸν Καῖσαρα. τῆς δὲ πολιτείας νοσοῦ-
σης, καὶ τῶν ἀρχῶν μειόντων ὠνούμενων αὐτάς, τοῦ δὲ δήμου
10 ὑπὲρ τῶν διδωκότων οὐ ψήφοις χρωμένων ἀλλ' ὄπλοις, καὶ τῆς
πόλεως ὡς ἀκυβερνήτου κυκῶς φερομένης, τοῖς ρουνησιτέροις B
ἀγυπητὸν ἰδοῦσι εἰ πρὸς μοναρχίαν ἐκ τοσούτου κλύθωνος καὶ
μὴ τι χεῖρον περιστάσῃ τὸ τῆς Ῥώμης πολίτευμα, ὡς ἄλλως
ἀνήμεστα σφίσις εἶναι τὰ πράγματα· χρῆναι δὲ τοῦ πρῶτάτου
15 τῶν ἰατρῶν ἀνασχέσθαι τὸ πάθος τοῦτ' ἐφαρμακεύοντος, ὑποδη-
λοῦντες δὴ τὸν Πομπηῖον. κάκεινος μέντοι, εἰ καὶ λόγῳ παραι-
τεῖσθαι τὴν ἀρχὴν ὑπεκρίνετο, ἀλλ' ὅς ἐποίησε ἰσχυρῶς δικτάτωρ
ἀνυδειχθῆσθαι. ἵνα γοῦν μὴ βιάσαστο ψηφισθῆναι δικτάτωρ,
ἔπαυτο αὐτὸν μόνον ἡ γερονσία προὔβαλετο, τῇ μοναρχίᾳ παρ-
20 ηγορουμένη τούτου τὴν ἔφραση.

Ἐκ τούτου πῆμυον ὁ Καῖσαρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ ὑπατίαν C

1 ἐπιπῆλθε ABCW, ἐκπιπῆλθε P. 4 τὴν add ABC. 6 παρ-
θένους A. 11 ρουνησιτέροις AC. 15 ἀνασχέσθαι A Plutar-
chus, ἀνίχεσθαι PW. φαρμακεύοντος] θεραπεύοντος A. ὄπ-
δηλοῦντος A. 19 αὐτὸν om C. 21 ἐπὶ om BC.

Fontes. Cap. 7. Plutarchi Caesar, c. 28—34.

rant; necnon utriusque amici casum eum graviter tulerunt, vinculo necessitudinis eorum dissoluto.

7. Caesar iam magnus factus, et rebus gestis parva gloria evectus, adversari Pompeio instituit; et Crasso a Parthis interfecto, qui veluti pacis sequester inter eos fuerat, evertere Pompeium, Pompeius vicissim Caesarem, est conatus. re publica labefactata, cum magistratus per ambitum peterentur et populus non suffragia sed arma pro iis ferret a quibus pecunia accipiebat, et urbs veluti navis sine gubernatore periclitaretur, prudentioribus boni consulendum esse visum est, si civitas ex tantâ tempestate ad regnum rediret, alioqui gravius allidenda: nec enim spem salutis aliam restare; et medicum mitissimum adhibendum esse, qui morbo illi medicinam faceret. quibus verbis subobscurè Pompeium intelligi volebant, qui etiam verbis imperium se detrectare simulabat, re ipsa tamen id agebat ut dictator diceretur. ne igitur dictaturam per vim invaderet, solus a senatu consul est designatus, desiderium eius solitario imperio leniente.

Ob hoc Caesar et ipse per legatos consulatum petiit, aliis adver-

παρήγγελεν. ἐναντιουμένων δ' ἐτέρων ἐσιώπα Πομπηΐος. ὡς δὲ ὁ Κεῖσαρ πολλοὺς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἀνέπεισε χορήμασι, δειύους τὴν σύστασιν ὁ Πομπηΐος ἀναφανδὸν δι' ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων ἐπραγματεύετο πανθῆναι τὸν Κεῖσαρα τῆς ἀρχῆς ψηφισόμενος· ὦν ἐκείνος οὐδ' ὄλωσ ἐφρόντιζεν. ἤξιόν δὲ ὁ Κεῖσαρ αὐτὸν τε 5 ἄμω καὶ τὸν Πομπηΐον καταθεμένους τὰ ὄπλα ἰδιωτεῦσαι καὶ ἄμω· εἰ δ' αὐτὸν μὲν ἀφαιροῦνται τὴν ἀρχήν, ἐκείνω δὲ βεβαιωῦσι, τὸν ἕτερον κατασκευάζουσι τύραννον. λέγεται δὲ τινα τῶν παρὰ Κεῖσαρος σταλέντων ταξιαρχῶν, μαθόντα μὴ δίδοναι D τὴν γερούσιαν τῆς ἀρχῆς χρόνον τῷ Κεῖσαρι, "ἀλλ' αὐτῇ" φάνασι 10 "δῶσαι", κρούσαντα τῇ χειρὶ τὴν τοῦ ἕξτους λαβήν. οὗτω γνώμη εἰσῆνεκτο, εἰ μὴ ἐν ὠρισμένη ἡμέρᾳ Κεῖσαρ τὰ ὄπλα καταθήται, ἠγγισθαι τὸν ἄνδρα πολέμιον. Ἀντωνίου δὲ καὶ τῶν πρατιόντων τὰ Κεῖσαρος ἀξιοῦντων καὶ Κεῖσαρα καὶ Πομπηΐον τὰς ἀρχὰς ἀποθέσθαι, τῇ γνώμῃ πάντες συνέθεντο. ἰπεὶ δὲ παρὰ Κεῖσα- 15 ρος ἦγον ἐπιστολαὶ τῶν μὲν ἄλλων ἰξισταμένων, τὴν δ' ἐντὸς Ἄλπειων ἰπαρχίαν καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἀξιοῦντος αὐτῷ δοθῆναι μετὰ P I 483 δουεῖν ταγματίων, τὰλλα μὲν ἐδίδου Πομπηΐος, τοὺς δὲ γε στρατιώτας ἀφῆρει. οἱ δ' ὑπατεύοντες καὶ τῆς βουλῆς ἐξήλασαν τὸν Ἀντωνίου καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ διὰ φόβον ἐν δουλικαῖς 20 ἐσθῆσι μετημφιασμένοι ἐπὶ ζευγῶν μισθίων τῆς Πρώμης ἐξέφισαν. ὁ τοὺς στρατιώτας παρώξυνεν, ἄνδρας ἰλλογίμους καὶ ἄρχοντας

2 πολλοὺς om C. 9 ταξιαρχεῖν A. 14 ἀξιοῦσθαι C.
18 δουεῖν C Plutarchus, δουεῖν PW. 21 μετημφιασμένοι A, μετημφιασμένοι PW. 22 ἰλλογίμους] ἰλλογισμοὺς BCW.

santibus, Pompeio vero tacente. ut autem Caesar largitionibus multos in suas partes traduxit, Pompeius eam conspirationem veritus aperte per sese et amicos imperium Caesari per decreta abrogavit. quibus ille neglectis petebat ut et ipse et Pompeius simul armis positis privati esse inberentur: sin sibi eriperetur imperium, illi vero confirmaretur, alterum tyrannum constitui. fertur etiam quidam centurio a Caesare missus, cum didicisset senatum imperium Caesari non diutius dare, pulsato gladii capulo dixisse "at hic dabit." deinde senatusconsultum factum est, nisi Caesar intra certum diem imperio se abdicasset, hostem esse indicandum. verum Antonio caeterisque Caesaris studiosis postulantiibus et et Caesar et Pompeius simul magistratibus abirent, eam sententiam probarunt omnes. sed cum Caesar per litteras caeteris omnibus cedens, solum Cisalpinam provinciam et Illyricum atque duas sibi legiones relinquit pereret, caetera quidem ei concessit Pompeius, milites autem adamit. senatus vero Antonium et factionem eius senatu eiecit. itaque servili habitu ex timore sumpto, conducticiis bigis Roma exierunt. quae res militum indignationem commovit, cum viros claros et principes contume-

περιϋβρισμένους ὀρῶντας. Καῖσαρ δὲ πολλοὺς λογισμοὺς κινήσας καὶ διαφόρων γνώμῶν γεγονύς, τέλος τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν ἔπι πῶν "ἐρρήφθω κύβος" ὤρησε, καὶ τὸν ποταμὸν Ῥουβίκον διέβη, καὶ τὸ Ἀρίμινον κατέχευε, μεγάλην πόλιν τῆς Κελτικῆς. λέγεται 5 δὲ τῇ πρὸ τῆς διαβάσεως νυκτὶ ὄναρ ἰδεῖν ἔκθεσιμον· ἰδόκει γὰρ B αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ μίγνυσθαι τὴν ἄρρηκον μίξιν.

Ἐπεὶ δὲ τὸ Ἀρίμινον κατελήφθη, ὡς ὑπὸ πνευμάτων ἢ Ῥώμῃ πιμπλαμένη σάλου καὶ κλύδωνος, μικροῦ αὐτῇ ἔφ' ἑαυτῆς W II 127 ἀνετίραπτο. οἱ τε γὰρ ὑπατοὶ καὶ οἱ πλείους τῶν βουλευτῶν 10 ἔφηνον, καὶ αὐτὸν δὲ Πομπήϊον ἔκπληξις εἶχε, καὶ ἄλλος ἀλλαχόθεν τὸν ἄνδρα ἐτάραττον αἰτιώμενοι ὡς καθ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς πολιτείας ἀξήσαντα Καῖσαρα, καὶ οὐδεὶς εἶα αὐτὸν τοῖς οἰκείοις χρῆσασθαι λογισμοῖς. διὸ καὶ τὴν πόλιν ἐξέλειπε, ἔπισθαι τὴν γεροσιαν κελύσας. εἶποντο δ' οἱ πλείους, τὴν μὲν φυγὴν ὡς 15 πατριδα αἰρούμενοι διὰ τὸν Πομπήϊον, τὴν δὲ Ῥώμην ὡς Καί- C σαρος στρατόπεδον φύγοντες. ὅτε καὶ Λαβιηνός, ἀνὴρ τοῖς φίλοις Καίσαρος ἀριθμούμενος καὶ συνηγωνισμένος ἐν πόλεμοις αὐτῷ προθυμότευτα, ἀφείκειν αὐτὸν ἀφίκετο πρὸς Πομπήϊον. φ καὶ καταλιπόντι αὐτὸν ὁ Καῖσαρ τὰ τε χρήματα καὶ τὰς ἀπο- 20 σκευὰς ἐξαπέστειλε. Δομίτιος δὲ κατέχων Κορρηνίον ἐπελθόντος αὐτῷ Καίσαρος ἀπογνοὺς τὰ καθ' ἑαυτὸν φάρμακον ἔπιεν ὡς θανόμενος· εἶτα θυμαστῇ φιλανθρωπῶ μαθῶν πρὸς τοὺς

2 ἐπιπέων A. 3 ποταμὸν Ῥουβίκον] Plutarchus ποταμὸν (Ῥουβίκων καλεῖται). 4 et 7 ἀρίμινον C. 9 ἀνετίραπτο B. 10 ἄλλος AC Plutarchus, ἄλλως PW. II αἰτιώμενον A.

illis affectos cernērent. Caesar vero variis rationibus animo agitata, ac subinde mutatis consiliis, tandem vulgari illo dicto "iacta est ales" arma suscepit, superatoque Rubicone flumine Ariminum magnam Galliae urbem occupavit. fertur pridie eius diei noctu in somnis sibi cum matre per foedam incestamque imaginem coire visus esse.

Arimino occupato Roma tanquam turbine quodam fluctuum undis exagitata paene se ipsa demersit. nam et consules et maxima pars senatus fugerunt, et ipse Pompeius territus est et ab aliis aliunde turbatus, querentibus eum Caesaris opes contra sese et rem publicam auxisse: neque quisquam illum suis uti consiliis sivit. quare urbe relicta senatum sequi se iussit. et plerique eum secuti sunt, exilium pro patria amplexi propter Pompeium, Romam vero perinde ut castra Caesaris fugientes. eo tempore Labienus etiam Caesaris amicus, cui streuam in bellis operam navarat, eo relicto Pompeium est secutus. tamen Caesar ei et pecuniam et sarcinas, quanquam desertori, misit. Domitius vero, qui Corfinium praesidiis tenebat, Caesare adventante rebus desperatis venenum bibit ut moriturus: deinde cum Caesarem mirabili clementia

ἀλικομένους τὸν Καίσαρα χρώμενον, ἑαυτὸν ἐθρήνει. ὕπνωτι-
 D κὸν δ' εἶναι τὸ φάρμακον καὶ οὐ θανάσιμον εἰπόντος τοῦ ἱατροῦ,
 ἀπῆει πρὸς Καίσαρα, καὶ λαβὼν δεξιὰν αὐτοῦ διεξέπεισε πρὸς
 Πομπήϊον.

8. Ταῦτα εἰς τὴν Ῥώμην ἀπαγγελλόμενα τοὺς ἀνθρώπους ὁ
 ἥδιους ἐποίησε, καὶ τινες ἐπαύεστρονον. πολὺς δὲ γεγονὼς ὁ
 Καίσαρ ἦδη ἐπ' αὐτὸν ἐχώρει Πομπήϊον. ὁ δὲ φεγγὼν εἰς Βρεν-
 τείσιον ἐξέπλευσεν. ἀπορῶν δὲ νηῶν ὁ Καίσαρ εἰς τὴν Ῥώμην
 ἀνέστρεψε, καὶ πάσης τῆς Ἰταλλίας ἀναιμωτὶ κύριος γέγονεν ἡμέ-
 ροις ἐξήκοντα. εὐρῶν δὲ καὶ τὴν πόλιν καθιστώων, καὶ τῶν 10
 ἀπὸ τῆς βουλῆς συγχροὺς ἐν αὐτῇ, τοῦτοις ἐπιεικῆ διειλέχθη,
 P I 484 ἀξίῳ αὐτοὺς πρὸς Πομπήϊον ἀποστέλλειν ἐπὶ συμβάσειν. ἐπι-
 σθη δ' οὐδέεις. τοῦ δὲ δημάρχου Μετέλλου κωλύοντος αὐτὸν ἐκ
 τῶν ἀποθέτων χρημάτων λαμβάνειν, καὶ νόμους προσφέροντος,
 ἔφη μὴ τὸν αὐτὸν ὄπλων καὶ νόμων εἶναι καιρὸν. "σὺ δὲ νῦν μὲν 15
 ἐκποδῶν ἄπιθι· παρησίαις γὰρ οὐ δεῖται πόλεμος. ὅταν δὲ τὰ
 ὄπλα κατάθωμαι, τότε δημαγωγῆσεις. καὶ ταῦτα" ἔφη "λέγω
 τῶν ἑαυτοῦ δικαίων ὑφείμενος· ἐμὸς γὰρ εἰ καὶ σὺ καὶ πάντες
 ὄσους τῶν πρὸς ἐμὲ στυσιασάντων συνέλιβον." μὴ φαινομένων
 δὲ τῶν κλειδῶν ἐκκόπτει ἐκέλευεν. αὐτοῖς δὲ τοῦ Μετέλλου 20
 κωλύοντος, καὶ τινῶν ἐπαινούντων, ἤπειλησεν ἀποκτενεῖν αὐτὸν

6 ἡδίους AC.

7 βροντείσιον C.

8 ὁ καίσαρ νηῶν B.

11 συγχροὺς A Plutarchus, πολλοὺς PW.

Fontes. Cap. 8. Plutarchi Caesar, c. 34 — 43.

uti erga captos audivisset, semetipsum deploravit, sed a medico edo-
 ctus id pharmacum soporiferum esse, non letiferum, Caesarem adiit; ac-
 ceptaque dextera rursus ad Pompeium evasit.

8. Haec Romae nuntiata cives nonnihil recrearunt, ut quidam in
 urbem redierint. Caesar vero auctis viribus iam contra ipsum Pompe-
 ium proficiscens, cum is Brundisii nave conscensa abiisset, quia naves
 ipse non habebat, Romam converso itinere totius Italiae dominata citra
 sanguinem sexaginta diebus est positus. cum autem et urbem tranquil-
 lam reperisset et multos in ea senatores, humaniter cum eis egit ut ad
 Pompeium legatos de pacificatione mitterent, sed nemo ei paruit. Metello
 tribuno prohibente ne quid pecuniae ex publicis thesauris efferreret, et leges
 recitante, respondit non idem legum et armorum esse tempus. "to vero
 nunc" inquit "cedito: bellum enim verborum contentionem non admittit.
 ubi vero arma posuero, tum tu tribunus eris. et haec dico de meo iure
 concedens: nam et tu meus es, et si omnes quos contra me tumultuosos
 cepi." cum autem claves non reperirentur, securibus aerarium aperiri
 iussit; et Metello, cuius nonnulli constantiam laudabant, denno obstanti

εἰ μὴ παύσαιτο, εἰπὼν "μειράκιον, ἀγνοεῖς ὅτι δυσκολώτερόν ἐστι μοι εἰπεῖν ἢ πράξαι;"

Ἐστράτευσεν δ' εἰς Ἰβηρίαν, καὶ τὰς ἐκεῖ δυνάμεις καὶ τὰς ἐπαρχίας ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος οὕτως ἐπὶ Πομπηΐον ἤλαυεν. 5 αἰρεθείας δὲ δικτάτωρ ὑπὸ τῆς βουλῆς φυγάδας τε κατήγαγε καὶ ἄλλων ἤψατο πολτευμάτων. ἐν ἡμέραις δὲ ἑνδεκά τὴν μὲν μοναρχίαν ἀπειπάμενος, ὕπατον δὲ ἀναδείξας ἑαυτὸν καὶ Σερούλιον Ἰσαυρικόν, εἶχετο τῆς στρατείας, καὶ διαβὰς τὸν Ἴβιον Ὠρικὸν καὶ Ἀπολλωνίαν αἰρεῖ. 10 εἰς πλοῖον ἐμβὰς δωδεκάσκαλμον ἐν ἐσθῆτι θεράποντος ἀναχθῆναι πρὸς τὸ Βρεντέσιον ἐβουλεύσατο, τοῦ πελάγους ὑπὸ τῶν C πολεμίων περιχομένῳ στόλοις μεγάλαις. χειμῶνος δὲ ὄντος ὁ πλοῦς ἄπορος ἐδόκει τῷ κυβερνήτῃ, καὶ μεταβαλεῖν ἐκλείπει τοὺς ναύτας ὡς ἀποστρέφων τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀναδείκνυσεν 15 ἑαυτὸν. καὶ τοῦ κυβερνήτου πρὸς τὴν ὕψιν ἐκπεπληγμένου "τόλμα καὶ μὴ δέδιθι" ἔφη, "Καῖσαρ φέρεις καὶ τὴν Καίσαρος τύχην συμπλέουσιν."

Κατέλειπε δὲ καὶ Ἀντώνιος τὰς δυνάμεις ἄγων. καὶ θαρρήσας Καῖσαρ προδικαλεῖτο Πομπηΐον. ἀεὶ δὲ τινες περὶ τοῖς 20 ἐρήμασι Πομπηΐου μάχῃ σποράδες ἐγίνοντο, καὶ περιῆν ὁ Καῖσαρ πάσαις πλὴν μιᾶς, ἐν ἣ τροπῆς γενομένης μεγάλης ἐκινδύνησε μὲν ἀπολλέσαι τὸ στρατόπεδον, καὶ αὐτὸς δὲ παρὰ μικρὸν W II 128

5 se add A Plutarchus.
νόμιον A. δὲ om A.
τοῦ A, Τοῦ δὲ PW.

9 Ὠρικὸν Plutarchus, Νόρικον PW,
14 ὁ δὲ A, Καὶ ὁ PW. 15 καὶ
21 μεγάλης om A.

mortem comminatus nisi obturbare desisteret, "hoc" inquit, "adolescens, mihi scito dictu quam factu esse difficilium."

Profectus in Hispaniam, et legionibus illis atque provinciis adscitis, Pompeii perssequendi consilium cepit. dictator a senatu dictas exules revocavit et alia in re publica egit. sed dictatora intra dies undecim deposita, se ipso et Servilio Isaurico snapte auctoritate consullibus designatis, expeditioni intentus, superato Ionio mari Oricum et Apolloniam capit. Apolloniae clam omnibus navigio duodecim scalorum ministri habita conscenso Brundisium traicere statuit, quamvis mare magna hostium classibus teneretur. sed cum in tempestate gubernator navigari non posse crederet, et nautas mutare cursum ac reverti inassisset, se agnoscendum praeibit; et gubernatore ad eius conspectum obstupefacto "bono" inquit "animo et securo esto: Caesarem enim et Caesaris fortunam vehis."

Appulit et Antonius cum copiis. quibus Caesar fretas Pompeium provocavit. et cum crebro ante munitiones sparsim dimicaretur, semper superior evasit, una pugna excepta: in qua cum magnam plagam acciperet, parum absuit quin castris exueretur atque ipse etiam caederetur.

Zonaras Annales II.

21

ἦλθεν ἀποθανεῖν. φεύγοντι γὰρ ἀνδρὶ μεγάλῳ καὶ ῥωμαλίῳ τὴν
 χεῖρα ἐπιβαλὼν μένειν ἐκίλευε καὶ στρέφεται πρὸς τοὺς πολε-
 μίους· ὁ δὲ μετὸς ὧν ταραχῆς ἐπῆρε τὴν μάχαιραν ὡς πλῆξεν
 αὐτόν, καὶ ἐπληξεν ἄν, εἰ μὴ ὁ τοῦ Καίσαρος ὑπαπιστῆς τὸν
 ὄμῳν ἐκείνου φθάσας ἀπέκοψεν. οὕτω δ' ἀπέγνω τότε Καίσαρ 6
 τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὥστε τοῦ Πομπηίου ἔργῳ μεγάλῳ μὴ ἐπιθέντος
 τέλος, ἀλλὰ καθείρξαντος τοὺς φεύγοντας εἰς τὸν χάρακα καὶ
 ἀναχωρήσαντος, εἶπεν ὁ Καίσαρ "σήμερον ἡ νίκη παρὰ τοῖς
 P 1 485 πολεμίοις ἐγένετο ἄν, εἰ τὸν νικῶντια ἔχον."

Ἐκείθεν δὲ μεταστὰς τὸν στρατὸν εἰς Μακεδονίαν προῆγεν 10
 ἐπὶ Σκιπίωνι. τοῦτο τὴν Πομπηίου στρατιῶν ἐπῆρε καὶ τοὺς
 περὶ αὐτὸν ἡμερόνας ὡς ἤτημίενου καὶ φεύγοντος Καίσαρος διώ-
 κοντας ἔπεισθαι. εὐλαβῶς δ' εἶχε πρὸς τοῦτο Πομπηῖος, καὶ
 ἤξιον τρέφειν καὶ μαραίνειν τὴν τῶν πολεμίων ἀκμήν. τὴν δὲ
 γνώμην μόνος ἐπῆρει Κάτων, φειδοῖ τῶν πολιτῶν. ὅς γε καὶ 15
 τοὺς πεσόντας τῶν πολεμίων ὡς εἰς χιλίους ὄντας ἰδὼν ἀπῆλθεν
 ἐγκαλυψάμενος καὶ καταδακρύσας. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐκάκιζον
 B φυγομαχοῦντα Πομπηῖον. ἐντεῦθεν καὶ ἄκων εἰς μάχην ἐχώρει,
 διώκων τὸν Καίσαρα. ὡς δὲ εἰς τὴν Φαρσαλίαν ἐμβολόντες ἀμ-
 φότεροι ἰστρατοπεδεύσαντο, ὁ μὲν Πομπηῖος αὐδῆς τῆς πρώτης 20
 εἶχετο γνώμης, φασμάτων οὐκ αἰσίων αὐτῷ γενομένων καὶ καθ'
 ἕκρον ὀψιμῆς τινος (ἐδόκει γὰρ ἑαυτὸν δρᾶν ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπὸ
 Ῥωμαίων κροτούμενον), οἱ δὲ περὶ αὐτὸν Θρῆσσις ἦσαν καὶ τὴν
 νίκην ταῖς ἑλλίοις προειληφότες.

3 μάχαιραν A. Plutarchus, χεῖρα PW. 6 αὐτόν C. 19 τὸν om A.
 23 δὲ om C.

nam vir quidam magnus et robustus fugiens, cum ab eo manu iniecta
 manere et ad hostes converti iuberetur, plane perturbatus ictum ei in-
 tentavit; ac percussisset, nisi armiger eius humerum illius amputasset.
 cum autem Pompeius, magno facinori colophone non adiecto, fugienti-
 bus in vallum compulsis recessisset, Caesar dixit ea die victoriam penes
 hostem fuisse, si victorem habuisset.

Inde digressus exercitus in Macedoniam contra Scipionem pro-
 movit. ea res Pompeii exercitum et ducum animes vana spe inflavit,
 ut Caesarem voluti victum et fugientem persequi cuperent. a quo con-
 silio Pompeius abhorrens bellum ducere et mora ipsa vires hostium at-
 tenuare consiliatus esse duxit. quam sententiam soli Catoni probavit,
 civibus parcere cupienti, qui cum hostium circiter mille caesos vidisset,
 obvoluta facie illos deploravit. caeteris vero omnibus pugnae de-
 tractationem vituperantibus Pompeius vel invitus Caesarem esse persecu-
 tas. ut vero ambo in Pharsalia castra posuerunt, in pristina sententia
 permansit ob omnia parum auspicata et visum nocturnum, quo in theo-
 atro suo plausum dari sibi putabat. eius vero familiares audaces erant,
 spe victoriae praecipua.

Ὁ δὲ Καῖσαρ ἤρῳτα τοὺς οὐκίλους στρατιώτας εἰ καθ' ἑαυτοὺς αἰροῦνται μαχίσασθαι ἢ περιμένειν καὶ ἑτέρους ἤδη ἑγγὺς ὄντας· οἱ δὲ μὴ περιμένειν ἔδοντο. θύσαντι δὲ τῷ Καίσαρι ὁ μάντις ἐσήμεινε τριῶν ἡμερῶν πρὸς τοὺς πολέμιους κριθῆσθαι. ὁ βρομέτων δὲ Καίσαρος περὶ τοῦ τέλους τί προορᾷ, μεγάλην εἶπεν ἐπὶ τὰ ἑναντία δηλοῦσθαι μεταβολὴν καὶ μετάπτωσιν· “εἰ μὲν οὖν εὖ πράττεις ἐν τῷ παρόντι τὴν χεῖρα προσδόντα τόχην, εἰ δὲ κακῶς τὴν ἀμείνονα.”

9. Τῇ δὲ πρὸ τῆς μάχης νυκτὶ τὰς φυλακὰς περιμόντος 10 περὶ τὸ μεσονύκτιον Καίσαρος ὤφθη λαμπρὰς οὐρανίου πυρός, ἦν τὸ αὐτοῦ ὑπερενεχθεῖσιν στρατόπεδον ἔδοξε λαμπρὰν καὶ φλογώδη γενομένην εἰς τὸ Πομπηίου πεισεῖν. ἤδη δὲ διαλαμπύσεως ἡμέρας οἱ σκοποὶ καταβαίνειν ἀπήγγελλον ἐπὶ μάχῃ τοὺς πολέμιους. περιχαρῆς δὲ γενόμενος ὤρμησεν εἰς μάχην, καὶ συμβα- 15 λῶν τοῖς τοῦ Πομπηίου τρέπεται τούτους. Πομπηῖος δὲ κατιδὼν τοὺς ἱππεῖς φυγῇ σκεδασθέντας οὐκέτι ἦν ὁ αὐτὸς οὐδ' ἐμμένητο Πομπηῖος ὢν Μάγνος, ἀλλ' ὡς ὑπὸ θεοῦ βλαπτόμενος ὄχρετο ἀφθογγος ἀπὼν ἐπὶ σκηνήν, καὶ καθήμενος ἐκαρᾶσκει τὸ μῆλλον. ὡς δὲ τοῦ χάρακος ἐπέβαινον οἱ πολέμοι, φεύγοντι πρὸ- 20 πουσιν στολὴν ἐνδὸς ἐπέξῃλθεν.

Ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ τοῦ χάρακος τῶν πολεμίων ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἀλόντας ζωοὺς τοῖς ἑαυτοῦ κατέμιξε τάγμασι, πολλοῖς δὲ

1 εἰ] ἢ BW.

2 ὄντας ἑγγὺς AB.

13 τὸ] τὸ τοῦ A.

19 δὲ] δὲ καὶ A. 22 ζωοὺς] Plutarchus τῶν δὲ κελῶν τῶν ἀλόντων κατέμιξε τοὺς κλειστός ὁ Καῖσαρ εἰς τὰ τάγματα.

Fontes. Cap. 9. Plutarchi Caesar, c. 43—46; Pompeius, c. 55 et 73—80.

Caesar cum suis milites rogasset utrum soli pugnare mallet an reliquos expectare qui in propinquo essent, ab illis oratus est ne expectaret. hostis caesis haruspex dixit intra triduum pugnaturum cum hostibus. et Caesari qualem pugnae exitum praevideret percitantis respondit magnam fore mutationem in contrarium: quod si in praesentia bene cum eo ageretur, deteriore fortunam esse expectandam, sin male, meliorem.

9. Pridie quam pugnatum est, a Caesare excubias sub mediam noctem obvante conspecta est fax caelestis ignis, quam supra sua castra delatam, resplendentem et flammantem in castra Pompeii cadere putavit. diluculo cum speculatores narrarent hostes ad pugnam descendere, laetitia exultans praelium iniit, et Pompeii exercitum populit, qui cum suis equites fuga dissipatos vidisset, non amplius idem fuit neque se Pompeium Magnum esse meminuit, sed attonito similis, mutus tabernaculum ingressus, eventum sedens expectavit. hostibus vere vallum invadentibus, habitu fugienti apto sumpto se subduxit.

Caesar etiam castris potitus captos in suas legiones inseruit, et

καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἄδειαν ἔδωκεν· ὧν καὶ Βροῦτος ἦν ὁ κτείνας
 P I 186 αὐτὸν ὑστερον. ἔδωκε δὲ τὸν Πομπηϊόν. ὁ δὲ πλοῖον ἐπιβάς
 φορητοῦ καὶ παραπλεύσας ἐπ' Ἀμφιπόλιως εἰς Μιτυλήνην
 κατήχθη, βουλόμενος τὴν γυναικα Κορνηλίαν ἀναλαβεῖν ἐκεῖθεν
 καὶ τὸν υἱόν. ἣ δὲ ἦν θυγάτηρ Μετέλλου Σκιπίωνος, συνοική- 5
 σασα μὲν ἐκ παρθενίας Πόπλιω τῷ Κράσσου παιδί, ἐκείνου δὲ
 τεθνηκότος ἐν Πάρθοις γαμηθεῖσα τῷ Πομπηῖω. ἦν δὲ ἡ κόρη
 καὶ τὴν ὥραν διαπρητής, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ γράμματα καλῶς
 ἥσκητο καὶ περὶ λύραν καὶ γεωμετρίαν, καὶ λόγων φιλοσόφων
 εἰδωτο χρησίμως ἀκούειν, καὶ προσῆν τοῖσι ἥθος περιεργίας 10
 W II 129 καθαρόν. ἀκούουσα τοίνυν ἤκειν Πομπηϊόν μετὰ τῆς μιᾶς καὶ
 B αὐτῆς ἄλλοτριας φεύγοντα, κατέπεισε χυμῶζε καὶ ἀναστος ἔκειτο.
 μόλις δ' οὖν εἰς ἑαυτὴν ἐλθοῦσα ἐξέβραμεν ἐπὶ θάλασσαν.
 ἀπαντήσαντος δὲ τοῦ Πομπηϊοῦ καὶ ἐναγκλισαμένου "ὄρω σε"
 εἶπεν "ἄνερ, οὐ τῆς σῆς τέχης ἔργον ἀλλὰ τῆς ἐμῆς, προσεργιμ- 15
 μένον ἐνὶ σκάφει, τὸν πρὸ τῶν τῆς Κορνηλίας γάμων πεντακο-
 σίαις ναυσὶ ταύτην παραπλεύσαντα τὴν θάλασσαν. ὡς εὐτυχῆς
 μὲν ἂν ἦμην γυνὴ πρὸ τοῦ Πόπλιον ἐν Πάρθοις ἀκούσαι τὸν
 παρθένιον ἄνδρα κείμενον ἀποθινοῦσα, σώφρων δὲ μετ' ἐκείνου,
 C ὥσπερ ὤρησα, τὸν ἑαυτῆς προεμένη βίον. ἑσώζομαι δὲ καὶ 20

1 δέδωκεν AB. βροῦτος A Plutarchus, ὁ Βροῦτος PW. 4 κορ-
 νηλίαν ABCW, Κορνήλιαν P. ἐκεῖθεν καὶ AB, καὶ δὲ P, καὶ W.
 5 ἣ δὲ ἦν — 10 περιεργίας καθαρὸν ε Plu-
 tarchi Pompeio, c. 55. 6 πόπλιω ABC cum Plutarcho, Που-
 κλίω PW. 7 τῷ add ABC. 9 ἀντὶ γεωμετρίαν PW add
 περὶ, om A Plutarchus. 15 προσεργιμένον ἐνὶ σκάφει AB Plu-
 tarchus, ἐνὶ σκάφει προσεβδόμενον PW. 16 τὸν πρὸ τῶν τῆς AW,
 τὸν πρὸ τῆς B, τὴν πρὸ τῶν τῆς C, τὸν πρὸ τῶν τῆς P.
 18 πρὸ add A Plutarchus. πόπλιον AC Plutarchus, Πόπλιον PW.

multis claris viris impunitate concessa, e quorum numero Brutus quo-
 que fuit qui eum post occidit, Pompeium est persecutus. is vero navi
 oneraria conscensa Amphipolim atque inde Mitylenem est profectus, ut
 filium et uxorem Corneliā Scipionis Metelli filiam inde secum abduce-
 ret. quae cum virgo Publio Crassi filio nupta fuisset, eo a Parthis in-
 terfecto Pompeio desponsa fuerat, puella et elegantis forma et in litteris
 probe erudita, nec fidium nec geometriae ignara, et philosophicas dispu-
 tationes utiliter audire solita. cum tantis dotibus etiam morum simpli-
 citas coniungebatur, quas cum Pompeium navigio uno secum alleno
 fugientem adesse audisset, humi prolapsa diu sine voce iacuit. aegre
 refocillata ad mare decurrit. ubi cum eam Pompeius obviam progressus
 amplexus esset, "video te" inquit "mi vir, in unam navem coniectum,
 meas, non tuae fortunae culpa, qui ante Corneliae nuptias quingentis
 navibus hoc mare tenuisti. quam fortunata fuissam mulier, si ante au-
 ditum Publii primi mariti in Parthis interitum obtulisses: sapiens vero ai,
 ut institutorum, post illum necem mihi conscivissem. verum incolamus

σοί, Πομπήϊε Μάγνε, γενήσεσθαι συμφορά". ὁ δὲ πρὸς ταῦτα "μίαν ἄρα, Κορνηλία, τάχην ἦδεις" ἔφη "τὴν ἀμείνονα, ἣ καὶ σὲ ἴσως ἐξηπάτησεν, ὅτι μοι πλέον τοῦ συνήθους παρέμεινεν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ φέρειν ἀνθρώπους ὄντας, καὶ τῆς τύχης ἐπιπειρατόν. οὐ γὰρ ἀνέλπιστον ἐκ τούτων εἰς ἐκείνα μεταπεσεῖν τὸν ἐξ ἐκείνων ἐν τούτοις γενόμενον."

Ἀναλαβῶν οὖν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους ἐκομίζετο. καὶ εἰς Ἀττάλειαν ἐλθὼν, πόλιν τῆς Παμφυλίας, εὔρε καὶ τριήρεις ἐκ Κιλικίας καὶ στρατιώτας, καὶ πολλοὶ τῶν συγκλητικῶν περὶ 10 αὐτὸν συνέλεξαν. πολλῶν δὲ γενόμενος λογισμῶν, ἐπέσει τελευταῖον φεύγειν εἰς Αἴγυπτον. καὶ μαθὼν Πτολεμαῖον διαγεῖν εἰς τὸ Πηλοῦσιον, ἐκεῖ κατηνέχθη. Πτολεμαῖου δὲ ὄντος κομισθῆ νέου διεῖκε τὰ πράγματα Ποσειδῶνος ὁ εὐνοῦχος. καὶ μαθὼν περὶ Πομπήϊου ἠθροῖσε βουλὴν τῶν παρ' αὐτῷ δυναμένων 15 τὰ μέγιστα. καὶ οἱ μὲν ἀπεικύνειν Πομπήϊον συνεβούλευον, οἱ δὲ δέχεσθαι. ὁ δὲ Χῖος Θεόδοτος ὁ ῥήτωρ γνώμην εἰσήνεγκεν ἀνελεῖν αὐτόν, ἐπεικῶν ὅτι νεκρὸς οὐ δάκνει. ἐστάλησαν οὖν τινες τὸν ἄνδρα μετακαλοῦμενοι. ὡς δ' εἶδον οἱ μετ' αὐτοῦ οὐ βασιλικὴν οὐδὲ λαμπρὰν τὴν ὑποδοχὴν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾷ ἀλιάδος 20 προσπλέοντας ὀλίγους ἀνθρώπους, ὑπώπτευσαν τὴν ὀλιγωρίαν, P I 487 καὶ τῷ Πομπήϊῳ παρήκουν τὴν ναῦν εἰς πέλαιος ἀνακρούεσθαι.

2 ἦ] ἦ C. 7 οὖν] δὲ A Plutarchus. 8 ἀττάλειαν A, ἀτταλίαν B, Ατταλείαν P. 10 ἐπέσει, τελευταῖον φεύγει BW: in reliquis libri consentiunt. 12 κατήχθη AC. 13 ὁ om A. 14 τῶν — δυναμένων] τὴν — δυναμένην A. 15 τὰ add ABC. συνεβούλευον om C. 16 Θεόδοτος] ὁ Θεόδοτος C. 19 οὐδὲ] οὐ C. 21 ἀνακρούεσθαι A Plutarchus, ἀνακρούεσθαι PW.

mansi, Pompei Magne, ut tibi etiam calamitati essem." ad haec Pompeius "unam ergo fortunam Cornelia nosse meliorem, quae te fortassis etiam decepit, quod solito diutius me fovit. sed et haec (homines enim sumus) nobis ferenda sunt, et fortuna adhuc periclitanda. neque enim desperandum est, qui e felici miser factus sit, eum ex misero vicissim felicem fore."

Igitur uxore et amicis navi impositis, Attaliam Pamphyliae orbem profectus Cilicicas triremes et milites reperit: multi etiam senatores ibi ad eum convenerunt. in variis deliberationibus cum tandem in Aegyptum confugere placuisset, Pelusium appulit, ubi Ptolemaeum degere audierat. qui quod immatura erat aetate, Pothinus eunuchus regni procurator adventu Pompeii cognito concilium virorum convocavit. quorum aliis eum repellendum, aliis recipiendum esse suadentibus, Theodotus Chius orator tollendum esse pronuntiavit: canem enim mortuum non mordere. itaque missi sunt qui eum arcesserent. ut vero eius familiares eum non regio apparatu aut splendido excipi, sed in una cymba homines paucos accedere viderunt, contemptum illum suspectum habuerunt, Pompeiamque monuerunt ut navem in mare converteret. ubi

πειλαζούσης δὲ τῆς ἀλιίδος μεταθεῖν εἰς αὐτὴν ἤξιον αὐτὸν Ἑλλημιστὶ ἀσπασάμενοι, τέτατος λέγοντες εἶναι πολὺ, καὶ βᾶθος οὐκ ἔχειν οὐδὲ πλεῖσιμον εἶναι τρίτῃ τὴν θάλασσαν, ἐπόνημιμον οὖσαν. ἀσπασάμενος οὖν τὴν Κορηλίαν προαποθρηνοῦσιν αὐτοῦ τὸ τέλος, καὶ δύο ἑκατοντάρχους προσεμβῆναι κεινύσας καὶ ὁ τῶν ἀπελευθέρων ἕνα Φίλιππον καὶ θεράποντα Σκύθην ὄνομα, B στραφεῖς πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν εἶπε Σοφοκλέους λαμβεῖται
δοτις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται
κείνον ὅτι δοῦλος κᾶν ἐλεύθερος μὲλη.

ταῦτα φθγγεζάμενος ἐβέβη. καὶ συγχοῦ διουσιήματος ὄντος ἐπὶ 10
τὴν γῆν, ὁ Πομπήσιος ἔχων ἐν βιβλίῳ μικρῷ λόγον ὑπ' αὐτοῦ
γεγραμμένον Ἑλληνικόν, ᾧ παρισκίαστο χρῆσασθαι πρὸς τὸν
Πτολιμαῖον, ἀνεγίνωσκεν. ὡς δὲ τῇ γῆ προσεβλάσθη, ἡ μὲν
Κορηλία μετὰ τῶν φίλων ἐκ τῆς τρίτης περιπαθῆς οὖσα τὸ
μῆλλον ἀπισκόπει, ἐν τούτῳ δὲ τὸν Πομπήσιον, τῆς τοῦ Φιλίππου 15
C λαμβανόμενον χειρὸς ὡς ἔξανυσταίη, Σεπτίμιος ὄπισθεν τῷ ξίφει
διελαύνει πρῶτος, εἶτα καὶ Ἀχιλλῆος καὶ Ἴεροι. ὁ δὲ ταῖς χεραὶ τὴν
τῆβεννον ἐφελκυσάμενος κατὰ τοῦ προσώπου, μόνον στενύζας,
μηδὲν δ' εἰπὼν ἀνάξιον ἑαυτοῦ, ἐνκαρτέρησε ταῖς πληγαῖς, ἐξή-
κοντα ἐνὸς θάοντα βεβιωκῶς ἔτη. 20

1 εἰς αὐτὴν ἤξιον αὐτὸν AB, ἤξιον αὐτὸν εἰς αὐτὴν PW.
3 κλότρον A. 5 καὶ τῶν A Plutarchus, τῶν τε PW. 6 Σκύ-
θη] Σκῆθη Plutarchus vulgo. 7 Σοφοκλέους] incerti drama-
tis: Plutarchi Pomp. c. 78 et Moral. (πῶς δεῖ τὸν νέον κ. ε. 2.)
p. 33 d. 8 δὲ] δὴ C. 9 μολῆ P, om W. 10 ὄν-
τος om C. 14 ἐν] καὶ A. 15 ἀπεσκοπίσθη Plutarchus.
φίλιππον AB Plutarchus, φίλον C, φίλον Φιλίππου PW. 16 λαμ-
βανόμενον A Plutarchus, λαβόμενον PW. 17 τὸν τῆβεννον C.

cymba accesserat, qui ea vehabant, eum salutarunt graece, et in naviculam conscendere iusserunt: mare enim vadosum et arenosum triremem non capere, salutata igitur Cornelia uxore iam eius exitium plangente, et duobus centarionibus ac liberto Philippo servoque cui Scythae nomen erat una conscendere iussis, ad uxorem et filium conversus illis Sophoclis versibus recitatis

tyranni in aedes quisquis intolit pedem
fit servus illi, liber etsi venerit

cymbam ingressus est, et cum a terra longo adhuc abesset, orationem quam in parvo libello graece scripserat, ut eam apud regem haberet, legit. ut ad terram appulerant, Cornelia et amici e triremi quid futurum esset solliciti speculabantur. interea Pompeium, qui Philippi manum prehenderat ut surgeret, Septimius primus a tergo traiecit, deinde Achilles et caeteri, et ille toga facie obducta tantum ingemuit, neque quicquam se indignum locutus ex vulneribus mortuus est, anno aetatis undecagesimo.

Οἱ δ' ἀπὸ τῶν νεῶν ὡς ἐθάσαντο τὴν σφαγὴν, θρήνον
 ἐξάκουστον ἄχρι τῆς γῆς ἐκχέαντες ἔφυγον. τοῦ δὲ Πομπηίου
 τὴν μὲν κεφαλὴν ἀποτέμνουσι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα γυμνὸν ἐμβα-
 λόντες ἀπὸ τῆς ἀλιάδος τοῖς δεομένοις ἀπέλιπον τοιοῦτον θιάμα-
 5 τος. παρέμεινε δὲ αὐτῷ Φίλιππος ἕως ἐγένοντο μεστοὶ τῆς ὕψεως· W II 180
 εἶτα περιλούσας τῇ θαλάσῃ τὸ σῶμα καὶ χιτωνίῳ τινὶ τῶν ἐαν-
 τοῦ περιστέλας, μικρᾶς ἀλιάδος εὐθὺν λείψανα, τοῦτοις ἀπὸ
 κατέκασσε, καὶ τινος ἀνδρὸς Ῥωμαίου γηραιοῦ ἦδη, τὰς δὲ πρώ-
 10 τας στρατείας ἔτι νέῳ Πομπηίῳ συστρατευομένον, συνειληθο-
 ῦς ἐπιστὰς τῷ Φιλίππῳ εἶπε "τίς ἄν, ὦ ἄνθρωπε,
 θάπτειν διανοῆ Μάγνον Πομπηίων;" ἐκείνου δὲ φήσαντος ὡς
 ἀπειλεύθερος, "ἀλλ' οὐ μόνω σοί" ἔφη "τοῦτο τὸ καλὸν ὑπάρξει,
 καὶ μὲ δὲ ὡσπερ εὐθήματος εὐσιβοῦς δέξαι κοινωνόν, ἄρισθαι
 καὶ περιστέλλαι ταῖς ἐμαῖς χερσὶ τὸν μέγιστον αὐτοκράτορα Ῥω-
 15 μαίων."

Οὕτω μὲν ἐκηδεύθη Πομπηίος· (10) οὐ πολλῶ δ' ὕστερον
 Καίσαρ ἐλθὼν εἰς Αἴγυπτον τὸν μὲν προσφέροντα τὴν κεφαλὴν
 Πομπηίου ὡς παλαμναῖον ἀπειτρέφη, τὴν δὲ σφραγίδα τοῦ ἀν- P I 488
 δρὸς δεξιόμενος ἐδάκρυσεν, Ἀχιλλᾶν δὲ καὶ Ποθρινὸν ἔκτεινεν.
 20 αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος μάχῃ λειψθεὶς παρὰ τὸν ποτα-
 μὸν ἠφανίσθη. Θεόδωτος δὲ ὁ σοφιστὴς τὴν μὲν ἐκ Καίσαρος

2 ἐκχέαντες C. 5 τῆς om C. 13 ἄσπερ ABCW Plutarchus,
 om P. 19 Ἀχιλλᾶν δὲ καὶ Ποθρινὸν ἔκτεινεν etc.] haec ex
 Plutarchi Pompeio, c. 80: iidem et rex Ptolemaeus mox vivi intro-
 ducuntur, secundum Plutarchi vitam Caesaris, c. 48. 20 λειψθεὶς
 Plutarchus, ληψθεὶς PW.

Fontes. Cap. 10. Plutarchi Pompeius, c. 80; Caesar, c. 48—66.

Qui in navibus erant, caede eius visa cum tanto eiulatu ut in
 terra exaudiretur fugerunt. caedis vero ministri capite amputato trun-
 cum nudum e cymba in litus abiecerunt, ut spectaculo quibusvis esset.
 quo dum populus satiaretur, Philippus ibi mansit: deinde mari ablutam
 corpore et sua tunica involutum parvae cymbae reliquiis cremavit, et
 sano quodam Romano, qui prima stipendia sub Pompeio adolescente me-
 ruerat, adiutore sepeliit. cui Philippus percontato quis esset, qui Pom-
 peium Magnum sepelire institueret, respondit se libertum illius esse.
 tum senex "istud" inquit "decus non tui unius erit: me quoque pii
 quasi lucri consortem admittito, ut meis et ipse manibus tangam et or-
 nem Romanorum imperatorem maximum."

Haec Pompeii fuerunt exequiae: (10) Caesar autem non multo
 post in Aegyptum cum venisset, eum a quo ei caput Pompeii affereba-
 tur tanquam parricidam est aversatus; et anulo eius accepto illacrima-
 vit: Achillam et Pothinum interfecit. ipse rex Ptolemaeus in praedio
 ad flumen a suis derelictus evanuit. Theodotus vero rhetor tum quidem

δίεκν διέφυγεν υπεξειδῶν Αἴγυπτον καὶ ταπεινὰ πράττων καὶ
μισούμενος, Βρούτων δὲ Μάρκω τῷ Καίσαρα κτείναντι περιπεσὼν
ἐν Ἀσία καὶ πῶσαν αἰλίαν ὑπ' αὐτοῦ αἰκισθεὶς ἀπεκτάνθη. ὅσοι
δὲ τῶν Πομπητῶν φίλων ἐυλόγησαν ὑπὸ τοῦ τῆς Αἴγυπτου κρα-
τοῦντος, πάντας εὐηργέτησεν ὁ Καῖσαρ καὶ προσηγάγετο. 6

Κακεῖ δὲ πόλεμον συνεστήσατο, καὶ κρύφα τὴν Κλεοπά-
B τραν ἀπὸ τῆς χώρας μετεπέμπετο, ἐκβληθεῖσαν ἤδη τῆς βασι-
λειᾶς τε καὶ τῆς πόλεως παρὰ τοῦ ἐθνάρχου Ποθεινοῦ. ἥ σὺν
μόνῳ τῷ Σικελιώτῃ Ἀπολλοδώρῳ εἰς ἀκάτιον μικρὸν ἐμβᾶσα τοῖς
βασιλεῦσι προσέειπε, καὶ εἰς στραματούδεσμον ἐνδύσα προτείνοι- 10
μακρὰν ἑαυτήν, ὃ δὲ Ἀπολλόδωρος ἰμάντι συνδήσας τὸ στραυμα-
τόδεσμον ἰσοκομῆει διὰ θυρῶν πρὸς τὸν Καίσαρα. καὶ διὰ τοῦτο
τὸ τέχνημα λαμπρῶς φανείσης, καὶ τῆς ἄλλης ὀμίλλας καὶ χάρι-
τος αὐτῆς ἤτιθεῖς, διήλλαξε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς συμβασιλεύ-
σουσαν. 15

Ἐστιωμένων δ' ἐπὶ ταῖς διαλλαγαῖς, ἐπιβουλήν φωράσας ὁ
C Καῖσαρ τυρνεομένην ὑπ' Ἀχιλλᾶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ Ποθεινοῦ
τοῦ ἐθνάρχου, τὸν μὲν Ποθεινὸν ἀνείλεν, Ἀχιλλᾶς δὲ φηγῶν εἰς
τὸ στρατόπεδον βαρὸν αὐτῷ περιόστῃσι πόλεμον. ὅτε πῶρ ἐμβα-
λόντος Καίσαρος τῷ στόλῳ καὶ ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη ἐμπέροητο. 20
μάχης δὲ συνεισώσης κατεπήδησε μὲν ἀπὸ τοῦ χόματος εἰς ἀκά-
τιον, ἐπιπλέοντων δὲ πολλαχόθεν αὐτῷ τῶν Αἰγυπτίων ἑτάρας

3 ἀπεκτάνθη] huc usque ex Plutarchi Pompeio excerpta. 9 με-
κρὸν om C. 17 τυρνεομένην ABC, τυρνεομένην P W. 20 Καί-
σαρος add AB.

Caesaris ultionem evasit, clam ex Aegypto elapsus et in humili fortuna
degens invisus omnibus, sed post a M. Bruto Caesaris percussore in
Asia comprehensus et omni suppliciorum genere excruciatius interit.
quotquot autem Pompeii amici ab Aegypti tyranno capti fuerant, eos
omnes Caesar beneficiis sibi adiunxit.

Ibi quoque bellum Caesar gessit, Cleopatra ex regione clam ar-
cessita, quae a Pothino eunucho et regno et urbe iam eiecta erat, quae
cum, solo Apollodoro Siculo comite, parva cymba conscensa ad regiam
appulisset, et involuta stragulo, quam longa erat, et colligata ab eodem
per fores ad Caesarem perlata esset, tum illius commentum sollicitiam ad-
miratus, tum suavitate morum et lepore eius captus, eam ut regni esset
particeps cum fratre reconciliavit.

Cum autem in convivio propter reconciliationem eam instituto ab
Achilla duce exercitus et Pothino eunucho sibi parari animad-
vertisset, Pothinum interfecit: Achilles vero fuga elapsus grave bellum
ei intulit. quo tempore cum Caesar ignem classi iniicisset, magna quo-
que illa bibliotheca conflagravit. commisso praelio ab aggere in Iambum
desiluit; sed cum ab Aegyptiis navibus undique cingeretur, mari se

ἰαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπενήξατο μέλις. ὅτι λέγεται καὶ βιβλίῳ κρατῶν πολλὰ μὴ προέσθαι νηρόμενος, ἀλλ' ἀνέχειν αὐτὸ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, καὶ ταῦτα βαλλόμενος. τέλος δέ, τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποχωρήσαντος, ὁ ἐπελθὼν καὶ συνάψας μάχην ἐνίκησε, πολλῶν πεσόντων καὶ τοῦ βασιλέως ἀφανοῦς γενομένου.

Καταλιπὼν δὲ τὴν Κλεοπάτραν βασιλεύουσαν Αἰγύπτου καὶ μικρὸν ὑστερον ἐξ αὐτοῦ τεκοῦσαν υἱόν, ὃν Ἀλεξανδρῆς Καισαρίωνα προσηγόρευον, ἔωρμυσεν ἐπὶ Συρίαν. καὶ Φαρνάκη τῷ Μιθριδάτου παιδί πολεμήσας αὐτὸν μὲν τοῦ Πόντου ἐξέβαλε, τὴν δὲ στρατιὰν ἄρθην ἀνείλε. καὶ τῆς μάχης ταύτης τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα δηλῶν εἰς Ῥώμην ἔγραψε τρεῖς λέξεις "ἦλθον εἶδον ἐνίκησα." ἐντεῦθεν εἰς Ἰταλίαν ἀπελθὼν εἰς Ῥώμην ἀνέβαινε, τοῦ μὲν ἐνιαυτοῦ καταστρέφοντος εἰς ὃν ἤρθετο δικτάτωρ τὸ δεύτερον, οὐδέποτε πρότερον τῆς ἀρχῆς ταύτης γενομένης ἐνιαυσίον· εἰς δὲ τὸ ἐπιδοῦ ἕτος ὑπατος ἀνεδείχθη. P I 489

Τῶν δὲ περὶ Κάτωνα καὶ Σκιπίωνα μετὰ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην εἰς Λιβύην φυγόντων καὶ δυνάμεις ἡθροισθέντων ἀξιολόγους, ἐπ' αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ ἐστράτευσεν· καὶ μικρῷ μέρει μιᾶς ἡμέρας τριῶν στρατοπέδων ἐκράτησε, καὶ πεντακισμυρίους τῶν πολεμίων ἀνηρηκῶς οὐδὲ πενήκοντα τῶν ἰδίων ἀπέβαλε. τῶν δὲ πεφυγόντων W II 131

2 βιβλία B: Ptolemaeus βιβλία. 3 ὄψις A Ptolemaeus, ὄψις PW. 5 μάχη AB Plutarchus, πόλεμος PW. 8 καισαρίωνα AC Plutarchus, Καισαρίωνα PW. 9 προσηγόρευον A, προσηγόρευσαν Plutarchus, ἐκείλων PW. ἐπὶ Συρίας Plutarchus. 12 εἰς Ῥώμην A Plutarchus, τοῖς ἐν Ῥώμῃ PW. 21 πεφυγόντων AB, κερφυγόντων PW.

commisit et aegre enavit. fertur autem libellos multos manu inter natandum in sublime elatos non abiocisse, quanquam telis peteretur. tandem, cum rex ad hostes abisset, reversus, commisso praelio vicit, multis caesis ipsoque rege desiderato.

Mox Cleopatrae Aegypti regno relicto (quae non multo post fillum ei peperit ab Aegyptiis Caesarionem vocatum) in Syriam contendit. et Pharnace Mithridatis filio Ponto eiecto, eius vero exercitu prorsus deleto, ut belli confecti celeritatem demonstraret, tria verba Romam scripsit "veni vidi vici." inde in Iuliam profectus Romam ascendit sub anni exitum quo secundum dictator creatus fuerat, cum ea potestas antea nunquam annua fuisset. in sequentem annum consul est declaratus.

Cum autem Cato et Scipio post Pharsalicam cladem in Africa iustas copias congissent, Caesar contra eos profectus exigua unius diei parte tres exercitus superavit, et quinquaginta milibus hostium occisis, suorum non quinquaginta amisit. viri consulares et praetorii qui e pugna

των ἐκ τῆς μάχης ὑποτικῶν καὶ στρατηγικῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἑαυ-
τοὺς διέφθειραν ἄλικοκόμενοι, συχνοὺς δὲ Καῖσαρ ἔκτεινεν ἀλόν-
τας. Κάτωνος δὲ ἑαυτὸν διεργασαμένου δῆλος ἦν δηχθεῖς· οὗ
B δ' ἔτι καὶ λελήθητο ἄθλων· εἶπε δ' οὖν “ὦ Κάτων, φθορῶ σοι
τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ σὺ μοι τῆς σωτηρίας ἐφθόνησας.” ἀλλὰ 5
γὰρ ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην ἀπὸ Λιβύης θριάμβους κατήγαγε καὶ
θείας ἐτέλεσε ναυμάχων καὶ μονομάχων ἀνδρῶν. τιμῆσι δὲ
γενομένων ἀντὶ τῶν προτέρων δευτὴν καὶ τριάκοντα μυριάδων αἰ
πᾶσαι πεντεκαίδεκα περισώθεισαι εὐρέθησαν· τηλικαύτην φθορὰν
τοῦ δήμου ὁ ἐμφύλιος ἐργάσατο πόλεμος. 10

Ἔτι ὑπατος τὸ τέταρτον αἰρεθεῖς εἰς Ἴβηριαν ἐστράτευσεν
C ἐπὶ τοὺς Πιομηθίου υἱοὺς, νέους μὲν ὄντας ἔτι, τόλμαν δ' ἐπι-
δικτυμένους ἀξιώχρων πρὸς ἡγεμονίαν. διε καὶ εἰς κίνδυνον
περίσθη ὁ Καῖσαρ, ὡς βοᾷν διὰ τῶν τάξεων περιθῶν τῶν ἑαυ-
τοῦ, εἰ μὴ αἰδοῦνται λαβόντας αὐτὸν ἐγχειρῆσαι τοῖς παιδαρτοῖς. 15
πρὸς δὲ τοὺς φίλους μετὰ τὴν μάχην εἶπεν ὡς πολλῶν μὲν ἀγω-
νίσασαι περὶ νίκης, νῦν δὲ πρῶτον περὶ ψυχῆς. νικήσαντος δὲ
Καίσαρος ὁ μὲν νεώτερος τῶν Πιομηθίου παίδων διέδρα, ἀνηέχθη
δ' αὐτῷ μετὰ ἡμέρας τοῦ πρῶτοντος ἢ κεφαλῆ. τοῦτον ἔσχα-
τον Καῖσαρ ἐπολέμησε πόλεμον. 20

11. Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ῥώμην δικτάτωρ διὰ βίου ἐψηφι-

2 ἔκτεινεν ἀλόντας A Plutarchus, ἀλόντας ἀπέκτεινε PW. 3 οὗ
δ' ABCW, οὐδ' P. 4 σοι om sola P. 7 ἐτέλεσε AC,
ἐτέλεσε PW. 8 δευτὴν A. 14 ὁ καίσαρ add A. 15 λαβόν-
τας C. 18 παίδων A Plutarchus, υἱῶν PW. διέδρα AB,
ἀπέδρα PW. ἀνηέχθη A cum Plutarcho, ἠέχθη PW. 21 δὲ B.

FONTES. Cap. 11. Plutarchi Caesar, c. 57 — 66. addita sunt
paucis de nomine Caesaris.

evaserant cum caperentur, partim ipsi necem sibi conciverant, partim
captos Caesar supplicii affecit. Catonis necem, qui sibi ipso manus
attulerat, palam aegre tulit: cur autem, incertum est. illud quidem dixit
“invideo tibi mortem istam, Cato: nam et tu mihi salutem invidisti.”
ex Africa Romam reversus triumphavit, et spectacula navalis pugnae et
gladiatorum edidit: cum census ageretur, centum quinquaginta milia
civium de trecentis viginti milibus quae ante censa fuerant sunt in-
venta: tantam populi stragem bellum civile attulerat.

Deinde quartum consul factus in Hispaniam abiit contra Pompeii
filios, adolescentes quidem illos adhuc, sed audacia principatu digna
praeditos. ubi in tantum periculum Caesar venit, ut per aciem discer-
rens clamitaret, an milites non puderet se captum pueris in manus tra-
dere. post pugnam autem amicis dixit, se de victoria saepe, tam vero
primum de vita certasse. Caesare victore iunior Pompeii filius fuga est
elapsus: post dies aliquot natu maioris caput Caesari allatum.

11. Extremo hoc bello gesto Romam reversus Caesar dictator

στο, ὃ τυραννίς ἐτύγχανεν ἄντικρυς, τῷ ἀντυπευθέντῳ τῆς μοναρχίας προσλαβούσα τὸ ἀδιάδοχον. οὕτω δὲ καταστὰς εἰς μοναρχίαν πολλοὺς ἀρῆκε τῶν πεπολεμηκότων αὐτῷ, ἐνίοις δὲ καὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς ἴδωκεν, ὧν ἦσαν καὶ Βρούτος καὶ Κάσιος, καὶ ὁ τὰς Πομπηίου δὲ στήλας καταβεβλημένως ἀνίστησιν. ἀξιοῦντων δὲ τῶν φίλων δορυφορεῖσθαι αὐτὸν παρητήσατο "βελτίον ἔστιν" εἰπὼν "ἂπαξ ἀποθανεῖν ἢ αἰεὶ προσδοκᾶν." μειζόνων δ' ἐρῶν πραγμάτων καὶ καινοτέρας δόξης, γνώμην ἔσχε στρατεύειν ἐπὶ Παρθοῦς καὶ δι' Ὑρκανίας εἰς τὴν Σκυθικὴν ἐμβαλεῖν.

- 10 Μῖσος μέντοι τοῖς ἀνθρώποις κατ' αὐτοῦ καὶ ἕτερα ἐνεποίησαν, τὸ δὲ γε μῆτρον ὃ τῆς βασιλείας ἔρως ἐργάσατο, δι' ἃ ἐν οἱ περὶ αὐτὸν καὶ λόγον εἰς τὸν δῆμον ἐπέσειραν, ὡς ἐκ γραμμάτων Σιβυλλείων φαίνοιο μὴ ἄλλως ἔσεσθαι τὰ Παρθῶν Ῥωμαίοις ἀλώσιμα, εἰ μὴ βασιλεὺς αὐτοῖς σνοστρατεῖσσοιο. καὶ ἐκ 15 τῆς Ἄλβης δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην ἰόντα τὸν Καίσαρα ἐτόλμησάν τινες προσειπεῖν βασιλέα. τοῦ δὲ δῆμον θορυβηθέντος ἐκείνος οὐ βασιλεὺς ἀλλὰ Καίσαρ ἔφη καλεῖσθαι.

Ἐλέγετο δὲ Καίσαρ, ὡς τινες οἴονται, οἷα δὴ τάχα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τίκτειν θανούσης, καὶ αὐτοῦ αἰ' ἀνατομῆς 20 προαχθέντος εἰς φῶς. σὺν ἀληθῆς δὲ τοῦτο ἔστι· τὴν γὰρ μητέρα αὐτοῦ ζῆν οἱ περὶ αὐτοῦ γεγράφασι ἱστορήσαντες καὶ αὐτοῦ ἀν-

7 εἰπὼν om C.

12 εἰς AB, πρὸς PW.

15 δὲ om A.

18 Ἐλέγετο δε — p. 332 v. 3 ἐκείνον ἀπόγονοι Plutarchi verbis addita sunt. 21 γεγράφασι [ιστορήσαντες] συγγεγραφότες ἱστορήσαν A.

perpetuus est creatus: quae manifesta tyrannis fuit, praeter monarchiam summam potestatem successore quoque carens, solus rerum potius multos qui arma contra tolerant absolvit, nonnullis magistratus et honores dedit: quorum e numero fuerunt Brutus et Cassius. Pompeii statuas delectas restituit. monitus ab amicis ut satellites ad custodiam corporis adhiberet, recusavit: melius enim esse mortem semel oppetere quam perpetuo formidare. in maiorum rerum studio et novae gloriae appetitione, in animo habuit Parthis inferre bellum, et per Hyrcaniam in Scythiam facere impressionem.

Oidium populi Romani cum aliis de causis tum ob regni amorem vel maxime suscepit. unde familiares eius rumorem in vulgus sparserunt, Sibyllinis libris contineri, Parthos non nisi rege duce a Romanis posse vinci. et Alba Romam proficiens a quibusdam rex appellatus, cum ea re populum perturbatum vidisset, se non regem sed Caesarem esse dixit.

Caesaris autem nomen, ut quidam opinantur, habuit, quod matre mortua ex utero caesus esset. quod falsum est: matrem enim ad viri-

δρωθέντος. τὸ δ' ἔξ ἀνατομῆς παρελθεῖν εἰς τὸν βίον οὐκ ἐπ' αὐτῷ γέγονεν, ἀλλ' ἐπὶ τινι τῶν προγόνων αὐτοῦ, καὶ ἔξ ἐκείνου τὴν κλήσιν ἔσχον οἱ ἐκείνου ἀπόγονοι.

Προσιόντων δὲ ποτε τῶν ὑπάτων αὐτῷ καὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῆς βουλῆς ἀπάσης ἐπομένης, ὅτι μὴ ἔξανεστη καθήμενος οὐδὲ μόνον ἐλύπησε τὴν βουλήν ἀλλὰ καὶ τὸν δῆμον, ὡς ἐν τῇ βουλῇ προπηλακισμένης τῆς πόλεως, καὶ μετὰ κατηφείας οἱ πλείους ἀπῆλθον εὐθύς. ἐπιγίνεται δὲ τοῖς προσκροσμάσι τούτοις καὶ ὁ τῶν δημάρχων προπηλακισμός. ἐτελείτο μὲν γὰρ τῇ πόλει ἑορτή, Καῖσαρ

C δ' ἐπὶ δίφρου χρυσοῦ καθήμενος κόσμῳ κατεκοσμεῖτο θριαμβικῶ· 10
W II 132 Ἀντίανος δὲ ὑπατεύων εἰς ἀγυρὰν ἐνέβαλε φέρων διάδημα στεφάνῳ δάφνης περιπελεγμένον, καὶ ἰδίῳ τῷ Καίσαρι. καὶ γίνεται κρότος οὐ λαμπρὸς ἐκ παρασκευῆς· ἀπωσαμένον δὲ τοῦ Καίσαρος ἅπας ὁ δῆμος ἀνεκρότησε· καὶ τούτου δις γεγονότος ἡ πέτρα ἐξηλέγχετο καὶ ὁ Καῖσαρ ἀνίστη. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀνδριάντες 15 αὐτοῦ διαδήμασιν ὠφθησαν ἀναδεδεμένοι βασιλικοῖς, ἀπέσπασαν ταῦτα οἱ δήμαρχοι, καὶ τοὺς προσειπόντας αὐτὸν βασιλεῖα ἀπῆγον εἰς δεσμοτήριον. καὶ ὁ δῆμος ἐπὶ τούτοις ἐκρότει καὶ Βρούτους ἐκάλεε τοὺς ἄνδρας· Βρούτος γὰρ ἦν, ὡς ἰστόρηται ἄνωθι, ὁ καταλύσας Ταρκύνιον καὶ τὸ κράτος εἰς τὸ κοινὸν περιεστήσας ἐκ 20 D μοναρχίας. ἐπὶ τούτοις ὁ Καῖσαρ παροξυνθεὶς τὴν μὲν ἀρχὴν τοὺς δημάρχους ἀφείλετο, ἐν δὲ τῷ κατηγορεῖν αὐτῶν, ἅμα καὶ τὸν δῆμον ἐρυθρίων, πολλάκις Βρούτους ἀπεκάλεε τοὺς ἄνδρας.

1 παρελθεῖν εἰς τὸν βίον] εἰς τὸν βίον ἰδέσθαι A. 2 αὐτοῦ προγόνων AB. 5 καθήμενος om B. 17 αὐτὸν βασιλεῖα] βασιλεῖα τὸν καίσαρα A.

lem usque aetatem habuisse scribitur. aliquis autem ex maioribus eius eo modo natus cognomentum id in familiam propagavit.

Cum aliquando consulibus et praetoribus ad se accedentibus, toto senatu comitante, non surrexisset, non senatum tantum sed populum etiam offendit, quasi per senatum totam rem publicam iudicio haberet; ac plerique statim maesti recesserunt. ad has offensas etiam tribunorum plebis accessit contumelia. nam cum in festo in sella aurea triumphali habitu sederet, Antonius consul in forum irrupit, diadema lauro impletum Caesari offerens. ob eam rem plausus haud sane illustris datus est, a subornatis hominibus: sed cum id Caesar recusasset, totius populi plausum tulit. ita bis populi animos expertus surrexit. ad haec regias fascias stivis eius impositas tribuni plebis detraxerunt, et eos qui regem illum salutarant in carcerem duxerunt, applaudente populo et Brutus eos appellante. ut enim supra est expositum, Brutus pulsis Tarquinii monarchiae potestatem ad populum transtulit. quibus rebus Caesar irritatus tribunos potestate privavit, et eos graviter increpans, in populi etiam contumeliam, brutos saepe appellavit.

Ἐπιϋθεν πρὸς Μάρκον Βροῦτον τρέπονται οἱ πολλοί, ἐκ Βροῦτου τοῦ πάλαι δοκοῦντα τὸ γένος ἔλκειν· καὶ πρὸς μόνον ἐκείνον ἢ πρῶτον οἱ μεταβολῆς ἐφιέμενοι ἀποβλέποντες αὐτῷ μὲν οὐκ ἐτόλμων προσομιλεῖν, νόκτωρ δὲ γράμματα περὶ τὸ βῆμα καὶ 5 τὸν δίφρον ἐρρίπτουν ἐφ' οὗ στρατηγῶν ἐχημάτιζε, λέγοντα “καθ' ἑαυτοῦ ὡς Βροῦτε” καὶ “οὐκ εἰ Βροῦτος.” καὶ Κάσσιος δὲ παρᾶξενεν αὐτόν.

Καὶ τῷ Καίσαρι δὲ πολλὰ λέγεται σημεῖα γενέσθαι δη-
 λούντα τὸν ὄλεθρον, ὧν ἓν καὶ τοῦτο ἐστὶ. παριαύων τῇ γυναικί
 10 φωνᾶς ἀσφραῖς καὶ στεναγμοὺς ἀνύρθρους ἐκείνη ἀναπέμπουσαν P I 491
 ᾗσθετο· ἰδοὺ δὲ κλαίειν ἐκείνον ἐπὶ ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα κατ-
 εσφαγμένον. ἢ καὶ μεθ' ἡμέραν ἰδοῖτο τοῦ ἀνδρὸς μὴ προελθεῖν
 εἰς τὴν σύγκλητον. ὡς δὲ καὶ θύσαντες οἱ μάντις δυσμερεῖν ἔλε-
 γον, ἔγνω πένυας Ἀντώνιον ἀφεῖναι τὴν σύγκλητον. Βροῦτος
 15 μέντοι Ἀλβίνος, πιστευόμενος μὲν ὑπὸ Καίσαρος, τοῖς δὲ περὶ
 Μάρκον Βροῦτον καὶ Κάσσιον μετέχων τῆς συνωμοσίας, τοὺς τε
 μάντις ἐχλεύαζε καὶ καθήπτετο Καίσαρος ὡς διαβολὰς ἐαυτῷ
 προστρέφοντος καταφρονησίως πρὸς τὴν σύγκλητον. ἦκει γὰρ
 20 ὥστε τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας ἐπαρχιῶν ἀναγορεύεσθαι βασιλεῖα καὶ τὴν
 ἄλλην ἐπιόντα γῆν τε καὶ θάλασσαν ἐαυτῷ περιτιθέναι διάδημα.
 ταῦθ' ἄμμι λέγων ὁ Βροῦτος ἦγε τὸν Καίσαρα λαβόμενος τῆς

4 περὶ τὸ βῆμα om C.

9 παριαύων ABCW, παριαύων P.
 “περιαύων mas” Ducasius.

Ex eo populus ad M. Brutum spectavit, qui a veteri Bruto genus ducere putabatur; ab eoque solo vel primo pendebant qui mutationem desiderabant, quis vero ipsum alloqui non audebant, noctu litteras circa tribunal et sellam in qua praetor ius dicebat spargebant, in quibus scriptum erat “Brute, dormis” et “non es Brutus.” incitabatur idem etiam a Cassio.

Caesari futura caedes pluribus prodigiis denuntiata esse fertur: e quibus etiam illud est, uxorem accubantem voces obscuras et confusas edere animadvertit. ea vero sibi lamentari visa erat, et eum occisum in ulnis tenere; et mane oravit ne in senatum veniret. cum etiam augures sacra parum auspiciata fuisse dicerent, abstinere curia statuit et per Antonium senatum dimittere. sed Brutus Albinus, cui Caesar fidem habebat, coniurationis cum M. Bruto et Cassio particeps, et augures deridebat, et Caesarem reprehendebat, ut qui crimen contempti senatus in se admitteret: qui iam aderat eius iussu. paratos etiam esse omnes decernere ut omnium extra Italiam provinciarum rex appellaretur, utque, cum nationes exteras peragraret aut mare traiceret, diadema gestaret. haec dicens Brutus Caesarem manu prehensum ducebat. ab-

χειρός. οἰκίτης δὲ τις ἀλλότριος ἐντυχὲν αὐτῷ προθυμούμενος ἀπίστωι μὴ δυνηθεὶς παρέδωκεν ἑαυτὸν τῇ τοῦ Καίσαρος γυναικὶ φυλάττειν, εἰπὼν ἔχειν μεγάλα πράγματα ἐπανόντι καταγγεῖλαι τῷ Καίσαρι. σοφιστῆς δὲ τις Ἀρτεμίδωρος Κνίδιος βιβλίον περὶ τῆς συνομοσίας γράψας καὶ ἰγγίσας αὐτῷ "τοῦτο" ἔφη "Καίσαρ ὁ μόνος καὶ ταχέως ἀνάγνωθι· μεγάλα γάρ σοι καταγγεῖλι καὶ σοι C διαφέροντα." ὁ δεξάμενος ἐκείνος ὤρμησε μὲν ἀνυγνῶναι, μὴ μέντοι δυνηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐντυγχανόντων, κατεῖχε τῇ χειρὶ, καὶ παρήλθεν οὕτω πρὸς τὴν σύγκλητον. ἣ δὲ ὑπέξανόστη. τῶν δὲ περὶ Βροῦτον οἱ μὲν ἐξόπισθεν τοῦ δίφρου αὐτοῦ περιέστησαν, οἱ 10 δὲ ἀπήνησαν ὡς περὶ τινας φρυγᾶδος δεδμενοί. τὸν δὲ Ἀτῶνιον πιστὸν ὄντα Καίσαρι καὶ ῥωμαλέον ἔξω παρακατεῖχε Βροῦτος Ἀλβίνος. ὡς δὲ καθίσας ὁ Καίσαρ διεκρούετο τὰς δέξους, ξίφει παρὰ τοῦ Κάσκα πρώτου πλήττεται τὸν ἀχένα, πληγὴν οὐ θανατηφόρον. ὡς δὲ καὶ τῶν συνωμοστῶν ἕκαστος τὸ ξίφος ἐγύ- 15 D μνωσει, λέγεται πρὸς μὲν τοὺς λοιποὺς ἀπομαχέσθαι ἐνεκλούμενος καὶ κεραιῶς, οἷα δὲ καὶ Βροῦτον εἶδεν ἰσχυασμένον τὸ ξίφος, ἐφελκύνεσθαι κατὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον μηκέτι ἀπομαχόμενος. W II 138 εἰκοσι μέντοι καὶ τρία λαβίων τραύματα, ἀνδράντος ὄντος ἐκῆ Πომπηίου, περὶ τὴν βᾶσιν ἐφρέθη κείμενος καὶ καθαρμάξας 20 αὐτόν, ὡς δοκεῖν αὐτὸν ἐφροστᾶναι τῷ φόνῳ τοῦ πολέμου Πομπηίου.

3 μεγάλη] μάλα B. καταγγεῖλαι ABC, ἀπαγγεῖλαι FW: Pictarchus κατεῖχεν. 4 Κνίδιος om A. βιβλίδιον A. 5 ἰγγίψας A. 13 ἀλβίνος A. 21 τῷ φόνῳ om C.

causam aeternam alienis eius alloquendi cupidus cum convenire non posset, se uxori eius custodiendum tradidit, quod magnas res haberet reverse Caesari nuntiandas. Artemidorus item rhetor Gnidius libellum de conluratione a se scriptum ei porrexit, et "hanc" inquit, "Caesar, solus et celeriter legito: res enim magnas tibi declarabit, quoque tua intersunt." libellum acceptum Caesar lecturus, cum a salutantibus impediretur, manu tenuit, itaque in senatum venit. qui cum ei assurrexisset, Bruti conlurati partim a tergo sellam eius circumsteterunt, partim ad eum accesserunt tanquam exsuli euidam veniam petituri. Antonium vero Caesarī fidelem et robustam Brutus Albinus foris tenuit. ubi concessit Caesar, et intercessionem reiecit, primus Caesa iugulum ei ferit lectu non letifero. ut autem omnes conlurati pugiones strinxerunt, contra caeteros se defendisse fertur veste convoluta et vociferans, sed cum a Bruto etiam stricto ense peti se vidisset, toga capite obvoluto non amplius resistisse. ita tribus et viginti vulneribus confossus ad basim statuac Pompeii cecidit, eamque cruentavit, ut ipse Pompeius caedi inimici adstare videretur.

12. Ὁ μὲν οὖν Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ οὕτως ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ φιλαρχίας ἀπώλετο· οἱ γὰρ θωπεύοντες αὐτὸν τὸ φιλόπρωτον αὐτοῦ καὶ φιλόδοξον κατανοοῦντες οὐκ ἐπιύοντο ἀλλὰ ἐπ' ἄλλοις αὐτῷ ψηφίζόμενοι. ἦσαν δὲ τοιαῦτα ἃ ἐψηφίζοντο, τὴν P I 492
 8 ἐπιπέλιον στολὴν αἰε φορεῖν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἄμφρον καθέζεσθαι, τοῖς τε βαβδούχοις δαφνηφοροῦσιν αἰε κερηθῆσθαι, πατέρα τε αὐτὸν τῆς πατρίδος ἐπονομάζεσθαι, καὶ ἐς τὸ νόμισμα ἐγγαράττεισθαι, δημοσίᾳ τε ἐσφατίζεσθαι αὐτοῦ τὰ γενέθλια, ἐν τοῖς ναοῖς τε τῆς Ῥώμης καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἀνδριάντας αὐτοῦ 10 ἵστασθαι. ἐπὶ δὲ γε τοῦ βήματος δύο αὐτοῦ ἀνδριάντας ἰδρύσαντο, τὸν μὲν ὡς τοὺς πολλὰς σεσωκότος, τὸν δ' ὡς ἐκ πολιορκίας ῥυσομένου τὴν πόλιν· ἐστειράνωντο δὲ καὶ ἄμφω στεφάνοις τοῖς ἐπὶ τοιοῦτοις νεομισμένοις. βουλευτήριόν τε καινὸν οἰκοδομηθῆναι ἐπέταξαν, ἢ Ἰουλιανὸν ἐπὶ τῷ αἵτου κληθεῖν ὀνόματι.
 15 τιμητὴν τε καὶ διὰ βίου καὶ μόνον αὐτὸν ἐψηφίσαντο εἶναι, ἔχειν δὲ καὶ τὰ τῶν δημόρων προνόμια· καὶ εἴ τις αὐτὸν ἔργῳ ἢ λόγῳ ὕβρισταιν, ἱερὸν εἶναι ἐθλοπίσαν καὶ τῷ ἄγῳ ἐνέχεσθαι. τί δὲ τὸ ἱερὸν εἶναι νεόμιστο, ἤδη μοι προσηγήηται. χαίροντα δὲ τούτοις ὄρωντες αὐτὸν, ἐπέχρυσόν τε δίφρον αὐτῷ ἔδωσαν καὶ 20 στολὴν ἤπιε· οἱ βασιλεῖς πάλαι ἐπέχρηντο καὶ φρουρὰν ἐκ τῶν ἰππέων καὶ ἐκ τῶν βουλευτῶν, εἶχεσθαι τε δημοσίᾳ ὑπὲρ αὐτοῦ

4 2 ἐψηφίζοντο] τὰ ψηφίζόμενα A. 7 ἐπονομάζεσθαι A cum Dione, ὀνομάζεσθαι PW. 8 ἐπ'] καὶ A. 16 λόγῳ ἢ ἔργῳ B. 18 προσηγήηται] T. 2 p. 56 v. 12. 20 ἤπιε οἱ βασιλεῖς πάλαι ἐπέχρηντο A, ἢ ποτε οἱ βασιλεῖς ἐπέχρηντο Dio, ἢ πάλαι ἐχρῶντο οἱ βασιλεύοντες C, ἢ πάλαι ἐχρῶντο οἱ βασιλεύσαντες PW.

Fontes. Cap. 12. Dionis Hist. Rom. lib. 44 c. 3—7 et 20—53.

12. Sic Caesar ex ambitione et appetitione principatus interit, adulatores enim eius ambitioni et gloriolae studio inservientes alios atque alios ei honores decernere non destiterunt, qui huiusmodi fuerunt: ut triumphalem vestem perpetuo ferret et in sella curuli sederet, ut fasces laureatis perpetuo uteretur et pater patriae appellaretur, ut eius imago in nummis exculperetur et patris publice celebraretur, ut in Romanis fanis et omnibus urbibus eius statuæ collocarentur. pro eius autem tribunali duas statuas collocarunt, alteram ob cives servatas, alteram ob urbem obsidione liberatam, corona civica et obsidionali ornata. et novam curiam aedificari iusserunt, quae Julia de ipsius nomine diceretur. censoremque eum solum et perpetuum crearunt: privilegia tribunorum si dederunt: si a quoquam dicto factove offensus esset, ut caput eius sacrum esset ac piaculo obligatum. quid autem sacrum esse significet, iam est a me expositum. iam quia talibus eum rebus gaudere coebebant, oratam ei sellam concesserunt et vestem qua olim reges uti fuerant et custodiam ex equestri et senatorio ordine, utque publice pro eo supplicationes fierent et per eius genium iuraretur et acta eius omnia

καὶ τὴν τύχην αὐτοῦ δυνάμει καὶ τὰ πραχθησόμενα παρ' αὐτοῦ
 C πάντα κύρια πυχάνειν ἐνομοθέτησαν, Δία τε αὐτὸν Ἰούλιον
 προσηγόρευσαν, καὶ ἄλλα πλείονα (ἵνα μὴ τὸ καθ' ἕναστος ἀπαριθμοῦντες τὸν ἀκροατὴν ἀποκινώσωμεν) αὐτῷ ἐψηφίσαντο. ἔξ
 ὧν ἐπίφθορος ἔδοξεν ἢ μᾶλλον νεμισσητός, καὶ καθ' ἑαυτοῦ ὅ
 πολλοὺς διεφθόρισε, μέχρις ἂν εἰς τὸ ἐπιελθὼν αὐτῷ κατηγή-
 κει τέλος.

Καὶ ὁ μὲν οὕτω σφαγεῖς ἔκειτο, οἱ δὲ ἐκεῖ παρόντες ἄπαν-
 τες ἰταράττοντο, τὴν τῶν σφαγῶν ἀγνοοῦντες διάνοιαν, καὶ ὡς
 αὐτίκα κινδυνεύουσιν ἐφρευγον, καὶ τοὺς συναντιῶντας ἐξέπλησσαν, 10
 καὶ Θρήνων τὴν πόλιν ἐπλήρουν. καὶ ἡ μὲν πόλις οὕτω δίκειτο,
 D οἱ δὲ σφαγεῖς δεδιότες μὴ τις σφίσι ἐπίθῃται, γυμνοῖς καὶ ἡμα-
 γμῆνοις τοῖς ἔσφεισι διὰ τῆς ἀγορᾶς διελθόντες ἀνέδραμον εἰς τὸ
 Καπιτώλιον, ἐκεῖ τε τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα διήγαγον. ὁ δὲ
 Λέπιδος ἐν τῷ στρατοπέδῳ μαθὼν τὰ γεγενημένα, νυκτὸς σὺν 15
 τοῖς στρατιώταις κατέλαβε, καὶ κατὰ τῶν σφαγῶν ἐδημηγύρει.
 Ἀντώνιος δὲ τοῦ Καίσαρος ἀναιρεθέντος φοβηθεὶς ἐκρόβη· τὸν δὲ
 Λέπιδον ἐλθόντα μαθὼν καὶ τοὺς φονεῖς εἰς τὸ Καπιτώλιον ὄν-
 τας, θαρρήσας ἐξῆλθε, καὶ τὴν γερούσιαν ἀθροίσας ὠμίλει αὐτῇ,
 καὶ γνώμας εἰσήγε πρὸς τὰ γενόμενα. ὁ δὲ Κικέρων δημηγορή- 20

2 πάντα add A Dio. διὰ τε PW. post αὐτὸν A add τὸν
 μήνα, quod excidisse Wolfius suspicatus erat. sed Dio καὶ τέλος
 Δία τε αὐτὸν ἀναικρος Ἰούλιον προσηγόρευσαν, καὶ τὸν αὐτῷ τῆ
 τ' ἐπαικίει αὐτοῦ ἐμνεσθῆναι ἐγνωσαν, ἑρῖα σφίσι τὸν Ἀντώ-
 νιον ὡσπερ τινὰ διάλιον προχειρισάμενοι. idem Dio, sed non eo
 loco quem Zonaras hic excerpit, τὸν τε μήνα ἐν ᾧ ἐγεγέννητο
 Ἰούλιον, καὶ τῶν φυλῶν μίαν τὴν κλήσιν λαχούσαν Ἰουλίαν ἐπ-
 ἐκάλεσαν. 3 μὴ AB, om C, δὲ PW addito μὴ post ἀκροατῆν.
 8 post παρόντες PW add ἀνθρώποι, om AC. 16 κατέλαβε] τὴν ἀγορὰν κατέλαβε Dio.

rata essent sanxerunt, et Iovem Iulium appellaverunt. haec et alia plura, ne singulis commemoranda lectorum obtundamus, ei decreverunt quibus rebus invidiam hominum vel potius iram deorum suscepit, multoque in se provocavit, donec eum exitum, quo repente concidit, est sortitus.

Cum ita interfectus iaceret, omnes qui ibi aderant turbati et consilii percussorum ignari, quasi et ipsi periculo proximi, fugerunt et terrendis obvii urbem luctu impleverunt. civitate sic affecta percussores vim timentes strictis et cruentis gladiis per forum in Capitolium accurrerunt, ibique diem et noctem exegerunt. at Lepidus eo facinore in castris audito, urbe cum militibus occupata, pro contione in percussores est inventus. Antonium autem praeter metu latitans, cum, illius adventu cognito et percussorum fuga in Capitolium, resumpta fiducia prodiiisset, et senata convocato sententias rogaret, Cicero omnibus auctor fuit ut

σας ἔπεισε πάντας μὴ μνησικακεῖν ἀλλήλοις, ἀλλὰ κἄν τισιν
 ἡμάρτηται τι, παρῴμεσθαι τοῦτο, ἵνα μὴ ἐμφύλιος αὐθις γένη- P I 493
 ται πόλεμος καὶ τῶν πολιτῶν ὄλεθρος ἢπ' ἀλλήλων ἄλλυμένων,
 ὁμοιοῦσαι δὲ ὁμοφύλους ὄντας καὶ συγγενεῖς. καὶ προσέθετο δεῖν
 5 καὶ τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος πραχθέντα, εἴτε ἐν δωρεαῖς ἢ τι-
 μαῖς εἶεν ἢ ἐν ἀρχαῖς, φυλάξαι, καὶ μὴ τι τούτων πολυπραγμα-
 τῆσαι ἢ ἀνατρέψαι. πεισθέντες οὖν αὐτῷ μηδὲν μνησικακεῖν
 ἐψηφίσαντο. καὶ οἱ σφαγεῖς δὲ τοῖς στρατιώταις ὁμιλοῦντες ἐκ
 τοῦ Καπιτωλίου μηδὲν τῶν τῷ Καίσαρι πραχθέντων ἀκυρῶσαι
 10 ἐπέσχοντο, μήτ' ἀφαιρήσεσθαι τινα μηδὲν τῶν ἐκάστῳ δεδομέ-
 των· καὶ οὕτως ἐς καταλλαγὰς ἤκον. οὐ πρότερον δὲ οἱ ἐν τῷ W II 134
 Καπιτωλίῳ κατέβησαν ἢ τὸν τε τοῦ Λεπίδου παῖδα καὶ τὸν τοῦ
 Ἀντωνίου ὁμήρους λαβεῖν. B

Μετὰ ταῦτα τῆς διαθήκης τοῦ Καίσαρος ἀναγνωσθείσης
 15 μαθῶν ὁ δῆμος ὅτι νῖδον πεποιήται τὸν Ὀκτάβιον, καὶ ὅτι τῇ τε
 πόλει δωρεὰς καὶ ἐκάστῳ δραχμὰς, ὡς μὲν Ὀκτάβιος γράφει,
 τριάκοντα, ὡς δ' ἕτεροι, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα καταλλοίπειν,
 ἰταράχθησαν. καὶ ὁ Ἀντώνιος τὸν νεκρὸν εἰς τὴν ἀγορὰν προ-
 20 θήμενος ἡματωμένον καὶ λόγον ἐπὶ τῷ κειμένῳ εἰπὼν τὸ πλῆθος
 παρῴξυνε πρὸς ὄργην. εἶπε γὰρ πολλὰ μὲν πρὸς ἔπαινον τοῦ
 ἀνδρός καὶ πρὸς ἔλεον τοῦ πάθους τοῦς ἀκροατὰς ἐρεθίζοντα,
 εἶτα καὶ τὰ ψηφισθέντα αὐτῷ καταλίσας ὀνόματα ἐπήγαγεν "ἀλλ'
 οὗτος ὁ πατήρ, οὗτος ὁ ἀρχιερεὺς ὁ ἄστυλος ὁ ἥρωες ὁ θεὸς τέθνη- C

2 αὐθις] καὶ αὐθις A. 15 πεποιήται A. 17 ὡς δ' ἕτερος
 γράφει πέντε καὶ ὄγδοήκοντα B. 20 μὲν post εἶπε AC.
 21 τοῦ πάθους om A.

mutuis odiis abolitis utrinque, si quid peccatum esset, condonarent, ne
 civile bellum recrudesceret et cives a civibus interirent: consentirent
 potius, ut populares et cives deceret. adiecit etiam, acta Caesaris, sive
 ad donationes sive ad honores sive ad magistratus pertinerent, rata esse
 oportere nec exagitanda curiosius aut rescindenda. his rationibus ad-
 ducti omnium iniuriarum oblivionem decreverunt. percussores vero de
 Capitolio verba facientes militibus promiserunt se nulla Caesaris acta
 rescisuros neque cuiquam quicquam ab illo datum erepturos. seditione
 hoc modo composita non prius e Capitolio descenderunt, quam filium
 Lepidi et Antonii obsides accepissent.

Deinde cum lecto Caesaris testamento populus cognovisset Octa-
 vium ab eo adoptatum esse, et rei publicae munera, et virginitatem vel tri-
 centas, ut Octavius, vel octogenas quinque, ut alii tradunt, drachmas reli-
 ctas, turbatus est. cum autem Antonius, cadavere eius adhuc cruento
 in foro propositum, orationem ad defuncti laudes et ad caedis commisera-
 tionem pertinentem habuisset, multitudo concitata est. deinde recitatis
 honoribus qui ei decreti fuerant, subiecit "sed pater, pontifex, sacro-

κειν, οἱμοι, οὐ νόσφ βιασθεῖς οὐδὲ γήρφ μαρανθεῖς οὐδὲ ἔξω ποῦ ἐν πολέμφ τρωσθεῖς οὐδὲ ἐκ δαυμονίον τινὸς αὐτομάτως ἀρπαχθεῖς, ἀλλ' ἐταυθθα τοῦ τείχους ἐντὸς ἐπιβουλευθεῖς ὁ καὶ εἰς Βρεττανίαν ἀσφαλῶς στρατεύσας, ἐν τῇ πόλει ἐνεδρευθεῖς ὁ τὸ πωμήριον αὐτῆς ἐπαυξήσας, ἐν τῷ βουλευτηρίφ κατασφαγεῖς ἄσπλος ὁ ἐδπόλεμος, γυμνὸς ὁ εἰρηνοποιὸς, πρὸς ταῖς δικαστηρίοις ὁ δικαστής, πρὸς ταῖς ἀρχαῖς ὁ ἄρχων, ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὄν μνηθεῖς τῶν πολεμίων μνηθ' εἰς τὴν θάλασσαν ἐκπεσόντα κτεῖναι δεδόνητο, ὑπὸ τῶν ἐταίρων ὁ πολλάκις αὐτοὺς ἐλεήσας. ποῦ δῆτά D σοι, Καῖσαρ, ἡ φιλανθρωπία, ποῦ δ' ἡ ἀσυλία, ποῦ δ' οἱ 10 νόμοι; ἀλλὰ σὺ μὲν ὅπως μνηθ' ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τις φονεύηται πολλά ἐνομοθέτησας, σὲ δὲ οὕτως οἰκτρῶς ἀπέκτειναν οἱ φίλοι· καὶ νῦν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρόκεισαι ἐσφαγμένος, δι' ἧς πολλάκις ἐπόμπευσας ἐσπεφανωμένος· καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἔρρουσαι κατα- τετραμένος, ἀφ' οὗ πολλάκις ἐδημηγόρησας. οἱμοι πολιῶν ἡμα- 16 τωμένων· ὧ στολῆς ἐσπαρωμένης, ἦν ἐπὶ τούτφ μόνον, ὡς Ζοικεν, ἔλαβες, ἵνα ἐν ταύτῃ σφαγῆς."

Ἐπὶ τούτοις ὁ δῆμος ἔξοργισθεῖς τοὺς μὲν σφαγεῖς ἐξήτει, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Καίσαρος ἀρπάσαντες ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔκωσαν, καὶ P I 494 ἐπὶ τὰς τῶν φονέων οἰκίας ὤρμησαν, καὶ Ἐλβιον Κίνναν δημαρ- 20 χοῦντα διεχειρίσαντο, πλανηθέντες τῇ ὁμωνυμίᾳ· οὐ γὰρ οὗτος τῷ Καίσαρι ἐπιβούλευσεν, ὁ στρατηγὸς δὲ Κίννας Κορινθίος.

2 ἀρπαχθεῖς A, ἀρπασθεῖς PW. 3 ὁ om A. ἐς C. 5 post κατασφαγεῖς Dio add ὁ καὶ ἴδιον ἄλλο κατασκευάσας. 13 δι' ἧς — 14 ἐσπεφανωμένος om B.

sanctus, heros, deus oblit (hei mihi) non morbo non senio extinctus, non foris in bello vulneratus nec fortuito aliquo casu raptus: sed hic intra moenia per insidias periit qui citra periculum in Britanniam penetravit, in urbe per delum occubuit qui urbis pomerium promovit, intra curiam est trucidatus inermis vir bellicosus, nudus pacificator, ad tribunalia iudex, apud magistratus magistratus praeditus, a civibus quem nemo hostium vel in mari natantem occidere potuit, a familiaribus qui saepe eorum miserus fuit. quorsum tibi, Caesar, humanitas, quorsum sacrosancta auctoritas, quorsum iages? tu quidem accurate providisti ne quis ab inimicis caederetur, te vero crudeliter amici occiderunt, et nunc iugulatus iaces in eo foro in quo saepe coronatus triumphasti, in suggestu iaces vulneribus confectus, unde multas ceationes habuisti. heu canos sanguine concretos, heu vestem laceratam, quam eo scilicet induisti ut in ea iugulareris."

His verbis populus commotus percussores quaeritavit, raptam cadaver Caesaris in foro cremavit, ad sedes percussorum tetendit, et Helvium Cinnam tribunum plebis per errorem nominis occidit: neque enim is Caesari fecerat insidias, sed Cornelius Ciana praetor. quo in loco

βωμὸν δὲ ἔνθα κατέκωνον τὸ σῶμα τοῦ Καίσαρος ἤγειρε τὸ πλῆθος, ἔν' ἐπ' αὐτοῦ θύοιεν ὡς θεῷ τῷ Καίσαρι. οἱ δ' ἔπαυτο αὐτὸν ἀντίρρηναι, καὶ νόμον εἰσήνεγκαν μηδένα αὐδῆς γενέσθαι δικατάτορα, θάνατον θέντες τὸ ἐπιτίμιον εἴ τις εἰσηγήσεται ἅ τούτου καὶ εἴ τις πονεῖ δέξεται. Ἀντώνιος δὲ τότε πολλὰ ἐναυθεντῶν διεπράξατο, ἀρχὰς τε διδοὺς καὶ χώραν καὶ ἑλευθερίαν καὶ ἀπέλειαν, καὶ φυγάδας κατὰγον, ὡς τῆς δυναστείας τοῦ Καίσαρος τάχα διάδοχος, καὶ πολλὰ ἐκ τούτων ἠργυρολόγησε χρήματα. B

13. Ὀκτάβιος δὲ Γάιος, ὃς καὶ Πίος ὠνόμαστο, ἀδελφῆς 10 τοῦ Καίσαρος ἦν υἱὸς συνοικουσίας Ὀκταβίῳ τῷ ἐκ Βελιτρῶν τῶν Οὐολουσιδῶν, ἐγράφη δὲ παρὰ τῇ μητρὶ καταλειφθεὶς ὀρφανός. ἀδελφθεὶς δὲ διῆγε παρὰ τῷ Καίσαρι ἄ παιδί ὄντι. διὰ καὶ ἔστραγγε τὸν ἀδελφιδούον καὶ μεγάλας εἶχεν ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας. ἦ τε γὰρ μήτηρ αὐτοῦ Ἀττία ἑγκυμονοῦσα αὐτὸν ἴδοξε κατ' ἕναρ τὰ 15 σπλάγγνα αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐκτετάσθαι τὴν γῆν, καὶ ὃ ἐκείνης ἀνῆρ κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ἰδῶκει ὄραν ἥλιον ἐκ τῆς νηδύος αὐτῆς ἀνατέλλοντα. ἄρτι δὲ τοῦ W II 136 παιδὸς τεχθέντος, Νιγίδιος Φίβουλος βουλευτὴς, διαγινώσκων C τὰς τῶν ἀστέρων κινήσεις ἄριστα πιστευόμενος, βραδύτερον εἰς

1 κατέκωνον A, κατέκωνε FW. 6 χώραν A Dio, χώρας FW. 7 καὶ om B. 8 τούτου C. 9 "καὶ Πίος] ita alter e Regibus et Colberteus: alter Reg. Πίος, Pius" Duceaenius. Immo Regibus omnes, 1714 1716 1768, cum Colberteo (nunc Regio 1717) καὶ Πίος habent. Dio ὃ δὲ δὴ Γάιος ὃ Ὀκταστός Καίσιος ὄντα γὰρ ὃ τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἀδελφῆς υἱὸς ἀνομάζετο. 11 οὐλοουσιδῶν CW: "Οὐλοουσιδῶν mas Reg. et Colbert." Duceaenius. 18 φίβουλος ABC et aliquot Dionis codices pro Φίβουλος: "duo Regibus et Colberteus Φίβουλος" Duceaenius. 19 πιστευόμενος] κατενοόμενος C.

Fontes. Cap. 13. Dionis Hist. Rom. lib. 45 c. 1—11.

Caesar crematus est, plebs aram erexit, in qua illi ut deo sacrificaret. sed eam consules evertunt, lege lata ne quis desecrops dictator crearetur: qui autem dictaturam vel decrevisset vel accepisset, ut capite plecteretur. Antonius tum pro auctoritate multa egit, dandis magistratibus agris libertate immunitate, atque exulibus revocandis, non secus ac si potentatus Caesaris successor esset; hisque rebus magnam pecuniam coegit.

13. C. vero Octavius, qui et Pius, sororis Caesaris filius, nuptae Octavio Veliterno (sunt autem Velitrae Volscorum municipium), pupillus relictus, apud matrem educatus est. cum adolevisset, apud Caesarem egit orbem liberis: qui eum amavit, magna de eo spe concepta. nam Attia mater eius praegnans somniavit, intestina sua ferri ad caelum explicarique per omnem terrarum ambitum. somniavit et pater Octavius eadem nocte, utero Attiae iubar solis exortum. qui cum ob uxoris puerperiam sorius in castram venisset, P. Nigidius Figulus senator, qui astro-

τὸ συνέδριον τοῦ Ὀκταβίου ἀπηγηκότος, ἤρτο αὐτὸν τὴν αἰτίαν τῆς βραδυτήτος. ὡς δὲ διὰ τὸν τοῦ παιδὸς τόκον ἑκείνος ἔφη, ἀνεβόησεν ὅτι "διοπότην ἡμῖν ἐγέννησας." τρεφομένου δὲ τοῦ παιδὸς ἐν ἀργῷ, αἰτὸς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔξαρησάσας ἄρτον, καὶ μετωρισθείς, αὐθις ἀπέδωκεν αὐτὸν καταπίας. παιδίσκου 5 τε αὐτοῦ ὄντος καὶ ἐν Ῥώμῃ διατρέβοντος, ἔδοξεν ὁ Κικέρων καθ' ἕνους ὄραν αὐτὸν ἀλύσει χρυσαῖς ἐκ τοῦ πόλου πρὸς τὸ Καπιτώλιον καθιμώμενον καὶ παρὰ τοῦ Διὸς μυστιζόμενον. Κά-
 D τουλος δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ἕνους ἔδοκει τὸν Αἰὸ τῆς Ῥώμης εἰκόνα εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ὀκταβίου παιδὸς ἔτι ὄντος ἐμβεβλημένοι. ἐκ 10 τούτων τοίνυν ὁ Καῖσαρ μεγάλα ἐπ' αὐτῷ ἑλπίσας εἰσποιήσατό τε τὸν παῖδα καὶ κληρονόμον κατέλιπε, καὶ ἐπιμειλῶς ἐπαίδευε λόγοις ἑητορικοῖς τῇ τε τῶν Λατίνων καὶ τῇ Ἑλληνίδι φωνῇ, καὶ ἤσκει πρὸς τε τὰς στρατείας καὶ πρὸς πραγμάτων διοίκησιν πολιτικῶν τε καὶ ἀρχικῶν. 15

Οὗτος οὖν ὁ Ὀκτάβιος, ὅτε ὁ Καῖσαρ ἐσφάγη, ἐν Ἀπολλωνία ἔτυχεν ὢν, ἐπὶ παιδείᾳ σταλείς. ἐνθα μαθὼν τὸ συμβεβηκὸς ἐπεραιώθη πρὸς τὸ Βρεντίσιον. καὶ τὰς τε διαθήκας τοῦ Καί-
 P I 495 σαρος ὑπεκίωσατο καὶ τὸν κλῆρον ἐδέξατο καὶ τῶν πραγμάτων 20 εἶχετο, ὀκτωκαιδέκτης ὢν. εἰσιόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ἴρις πάντα τὸν ἥλιον ποικίλη καὶ πολλὴ περιέσχεν, ἣ προεδήλου τὴν μέλλουσαν ἔσθθαι ταραχὴν. εἰσελθὼν δὲ δημορχήσας μὲν

4 αὐτοῦ om C. 7 πόλου] πόλιμον A. 9 ἐν ἕνους A cum
 Diene, καθ' ἕνους PW. 11 ἐπιμειλῶς A et aliquot Dionis
 codicis. 12 τὸν παῖδα] αὐτὸν B. 19 τό τε τοῦ καίσα-
 ρος ὄνομα A. 23 μὲν om C.

nomiae peritissimus habebatur, comperta Octavii morae causa exclamavit "tu nobis dominum genuisti." cum puer ruri educaretur, aquila puer ex manibus eius raptio subvolavit, ac delapsa rursus eundem restituit. deinde, cum adolescentulus in urbe degeret, somnavit Cicero, se videre illum catenis aureis e caelo ad Capitolium demitti et a Iove flagris caedi. Catulus vero et ipse in somnis vidit Iovem Romae imaginem in sinu filii Octavii pueri adhuc demittere. his de causis cum Caesar, in amplissima spe adoptatum, haereditatem instituit, ac diligentissime in arte dicendi graece latineque erudiendum curavit. exercuit et in re militari, et ad negotiorum rei publicae atque imperii administrationem assuefecit.

Hic igitur Octavius, Apolloniae studiorum causa degens, interita Caesaris audito Brundisium traiecit; cognitoque avunculi testamento et tumultu populi, Caesaris nomen sibi vindicavit; aditaeque haereditate rebus gerendis animum intendit, annos octodecim natus. eo urbem ingrediente magnus circulus et instar caelestis arcus variis orbem solis

επεχείρησεν, ἀλλ' ἐκωλύθη ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον. ὁ δ' οὐχ ἠσύχασεν, ἀλλὰ τὸν δῆμαρχον ὑπέλαθ' ὡς καὶ παρ' αὐτοῦ ἐς τὸν δῆμον εἰσαχθεὶς ἐδημηγόρησε καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος δωριὰν εὐθὺς ἐκτίσειν ὑπέλοχετο, ἄλλων τέ τινων 5 αὐτοῖς ἐλπίδας ὑπέτεινε. καὶ οὕτω τὸν δῆμον ἐπελευσάμενος, ἐπεὶ τις ἀστὴρ τότε ἐφάνη ἐξ ἄρκτου πρὸς ἐσπέραν, ὃν οἱ μὲν κομήτην ἔλεγον προσημαίνοντα οἷά που εἶωθεν, οἱ δὲ τῷ Καίσαρι B αὐτὸν ἀνείδεισαν ὡς ἐς τὸν τῶν ἀστέρων ἀριθμὸν ἐγκατελεγμένον, θαρσύνσας ὁ πρῶτον μὲν Ὀκτάβιος ἤδη δὲ Καίσαρ κληθεὶς, μετὰ 10 ταῦτα μὲντοι καὶ Αὔγουστος, χάλκειον ἀνδριάντα τοῦ Καίσαρος ἀστὴρα φέροντα ὑπὲρ κεφαλῆς εἰς τὸ Ἀφροδίσιον ἔστησεν. ὡς δὲ παρ' οὐδενὸς τοῦτο κειώλυτο, φόβῳ τοῦ δήμου, καὶ ἄλλα τιὰ εἰς τιμὴν τοῦ Καίσαρος διεπράξατο.

Ἀντώνιος δὲ τὸν νέον Καίσαρα τυττον περιβόηξέ τε καὶ 15 ἀδικῶν ἦν. δι' ἣ ποτε θροῦς πρὸς τοῦ πλήθους ἐγένετο, καὶ σφόδρα πάντες σχεδὸν ἠγανάκτησαν. φοβηθεὶς οὖν ὁ Ἀντώνιος εἰς λόγους ἤλθεν αὐτῷ· καὶ ἔδοξαν κατηλλάχθαι, ἀλλ' αὐτῶν ἐξ C ὑποψίας τινὸς διηλύθησαν. ὁρῶν οὖν ὁ Ἀντώνιος τὸν Καίσαρα αὐξανόμενον, ἐπεχείρησεν εἰς ἑαυτὸν τὸν ἑμίλον ἐπισπάσασθαι, 20 τινὰ αὐτοῖς χαριζόμενος. ἠδύνατο γὰρ αὐτὸς ὑπατεύων, πατέρου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ δημαρχοῦντος, τοῦ Λουκίου θηλαδῆ, τοῦ δὲ γε λοιποῦ τοῦ Γαίου στρατηγούντος. τὰ δὲ γε τῆς πόλεως ἐν ἀκαταστασίᾳ ἦσαν. ἰδούκει δὲ ὁ Ἀντώνιος, ὅτε καὶ ὑπατεύων,

3 ἐδημηγόρησέ τε καὶ A.
et aliquot Dionis codices.

6 τότε] ἐκ τούτου A. ἐξεφάνη B
22 γε om AB. 23 καὶ add A Dio.

ambit, futuri tumultus praenuntius. tribunatum, quamvis ab Antonio prohiberetur, ambire non destitit, sed tribuno conciliato sibi in forum perductus pro contione promisit se legata patris testamento relicta statim soluturum, et aliorum emolumentorum plebi spem fecit. cuius studia cum sibi adiunxisset, exorta stella quae a septentrione versus occasum tendebat, quam alii cometam dicebant ea portendentem quae solet id genus impressionum, alii Caesari dedicabant in stellarum numerum recepto scilicet, non dubitavit pridem Octavius, tum Caesar, post etiam Augustus, aeneam statuam Caesaris cum stella supra caput in aedo Veneris dedicare. quod cum populi metu nemo prohiberet, etiam alia in Caesaris honorem fecit.

Antonius vero, qui eum contumeliis et iniuriis agitabat, plebe aegre ferente ac paene omnibus indignantibus, sibi metuens cum eo collocutus est. et cum reconciliati viderentur, ex suspitione quadam inimicitiae recruduerunt. et quia Caesaris opes crescere videbat, multitudinem largitionibus et obsequiis ad se allicere studuit. idque facile consecuturus videbatur, cum ipse consul, frater Lucius tribunus plebis, Galus vero praetor esset. in tanto rerum motu et Antonii summa pro-

πλεονεκτεῖν. ὁ δὲ Καῖσαρ ὑπὸ τοῦ πλήθους μάλιστα ἰσπουδάξεται, καὶ διὰ τὸν πατέρα καὶ διὰ τὰς ὑποσχέσεις ἄς ἔποιετο, τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πολλὰ δυναμένῳ τῷ Ἀντωνίῳ ἤχθοντο καὶ ταπεινώσαι αὐτὸν ἐβούλοντο.

W II 126 14. Ἀντωνίου δὲ εἰς τὸ Βρετανίον ἀπελθόντος πρὸς τοὺς 5 ἐκ Μακεδονίας περαιωθέντας στρατιώτας, ὁ Καῖσαρ ἐκεῖ μὲν φίλους μετὰ χρημάτων, ἵνα σφᾶς σφετερίωνται, προαπέστειλεν, αὐτοὺς δὲ μέχρι Καμπανίας ἔλθων πλήθος συνέλεξεν ἐκ διαφόρων χωρῶν, τῷ πατρὶ τιμωρεῖν λέγων, χρήματα τὰ μὲν διδοὺς τὰ δὲ ὑπαρχοῦμενος, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν Ῥώμην ἤπειλθε κρινῶ 10 ἐπανελθεῖν τὸν Ἀντωνίον, καὶ τῷ δήμῳ ὀμιλήσας ἐπαίνων ἔτυχε, καὶ αὐδῆς ἀπειδήμησε δύναμιν ἀθροίσαν. Ἀντωνίον δὲ οἱ στρα- P I 496 τιώται ἐν Βρετανίῳ φιλοφρόνως ἰδέξαντο· εἶτα κικρῶς αὐτοῖς προσφερομένον, ὡς καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνειν, ἐνωτέρωσαν, καὶ συχνοὶ μετέστησαν πρὸς τὸν Καῖσαρα. 15

Ἀντωνίος δὲ ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Γαλατίαν ἐξώρμησε, φοβηθεὶς μὴ αὐτῇ τι νεοχμῶση· καὶ ὁ Καῖσαρ δ' ἐπηκολούθησεν. ἤρχε δὲ τότε τῆς Γαλατίας ὁ Βροῦτος ὁ Δέκιμος, εἰς ὧν τῶν συνομοσάντων κατὰ τοῦ Καίσαρος· καὶ ὅς μίσει τῷ πρὸς Ἀντωνίον οὐχ ὑπέβλεπε αὐτῷ. τοῦτο μαθὼν ὁ Καῖσαρ τὸν Βροῦ- 20 τον προσητταίρισατο· οὕτω γὰρ ἑώρα καιρὸν τοῦ τιμωρησασθαι τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ ἡ σὺγκλητος ἐβουλεύετο

5 δ' ἐς B, δὲ πρὸς C. 12 δὲ om C. οἱ στρατιώται ἐν βρετανίῳ AB Dio, ἐν βρετανίῳ οἱ στρατιώται PW. 18 δέκιμος A et Dio vulgo. ὧν add AB. 19 συνομοσάντων BC.

Fontes. Cyp. 14. Dionis Historiae Romanae lib. 45 c. 12 — lib. 46 c. 37.

pter consulatum potentia, populus tamen Caesari maxime studuit, cum propter patris memoriam tum ob ipsius pollicitationes, sed ob illud in primis, ut Antonium, cuius vires aegre ferebant, premerent.

14. Antonio Brundisium ad legiones Macedonicas profecto, Caesar amicis eo cum pecunia praemissis in Campaniam progressus exercitum ex diversis provinciis coegit, patris necem ulturus, pecunia partim numerata partim promissa; cum eoque ante reditum Antonii properare in urbem reversus, oratione ad populum habita laudatus est; atque iterum ad delectus habendos abiit. Antonium vero milites benigne Brundisii acceperant. deinde cum ab eo nonnullis interfectis crudeliter tractarentur, tumultuati sunt, ac multi ad Caesarem defecerunt.

Antonius vero in Gallias properavit, veritus ne rebus novis starent: eumque Caesar secutus D. Brutum, coniurationis contra Caesarem participem, qui ei provinciae praecerat, Antonii inimicum, sibi occillat: nam tempus vindicandi patris nondum adesse cernebat. Romae

θοροβουμένη διὰ τὸν πόλεμον. καὶ πολλοὶ μὲν γνώμας ἄλλας B
 καὶ ἄλλας εἰσήνεγκαν, Κικέρων δὲ πόλεμιον δεῖν εἶπε ψηφισά-
 σθαι τὸν Ἀντώνιον, τὸν Καίσαρα μέντοι καὶ τὸν Βρούττον τὸν
 Δέκιμον αὐτῷ ἐναντιομένους ἐπαινεῖσαι ἐφ' οἷς ἰδιογνωμονήσαν-
 6 τες πεποιθήκασιν, καὶ ἐπικουρήσαι αὐτοῖς καὶ ἐξουσίαν ρεῖμαι πρὸς
 τὸ μέλλον, καὶ τοὺς ὑπάτους ἄμφω πρὸς τὸν πόλεμον πεπομφέ-
 ναι καὶ πολεμῆσαι αὐτῷ μηδὲ διατρέβειν καὶ μέλλειν. ταῦτα τοῦ
 Κικέρωνος συμβουλευσάντος ὁ Καληνὸς ὁ Κύντιος ἐναντιούμενος
 αὐτῷ συνιστάειν πέμψαι πρὸς ἅπαντας τὴν βουλὴν κελεύουσαν
 10 ὁμοίως αὐτοῖς καταθέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπ' αὐτῇ καὶ ἐαυτοὺς
 καὶ τοὺς στρατιώτας ποιήσασθαι, καὶ πεισθέντας μὲν ἐπαινεῖσαι,
 εἰ δ' ἀπειθήσουσι πολεμῆσαι, τὸν πόλεμον δὲ τοῖς ὑπάτοις πε- C
 στεύσασθαι. ὁ μὲν οὖν εἶπε ταῦτα, οἱ πρῶτοντες δὲ τὰ τοῦ
 Καίσαρος ἐπεκράτησιν. καὶ τινες πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐκ τῆς
 15 βουλῆς ἀπεισάλλησαν κελευούσης αὐτῷ τὰ τε στρατόπεδα καὶ τὴν
 Γαλατίαν ἀφεῖναι καὶ ἀπελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, τοῖς αὐτῷ τε
 συστρατευομένοις προσταττούσης οἴκαδε ἀναχωρήσαι ἡμέ-
 ρας ἐντός, ἣ γινώσκων ὡς ἐν μοίρᾳ πολεμίων αὐτοῖς λογισθή-
 σονται. πρὸ δὲ τοῦ τὴν γνώμην τοῦ Ἀντωνίου μαθεῖν τὸν πρὸς
 20 αὐτὸν πόλεμον τοῖς ὑπάτοις καὶ τῷ Καίσαρι, ἀρχὴν αὐτῷ στρα-
 τηγῶ δόντες, ἐμπεισιτεύκασιν.

Ταῦτα μαθὼν ὁ Ἀντώνιος τοὺς μὲν πρὸς αὐτὸν σταλέντας
 ἔξωνείδισεν, ἀντιστελλας δ' ἑτέροισιν τὴν αἰτίαν τοῦ πόλεμου δι' D

4 δέκιμον ABC. ἐπαινεῖσαι] καὶ ἐπαινεῖσαι A. 6 ἄμφω AB,
 ἄμα C, ἄμα ἄμφω PW.

senatu deliberante et propter bellum territo alii alias sententias dix-
 erunt: Cicero autem Antonium hostem indicandum, et Caesarem ac D.
 Brutum, privata auctoritate cum illo bellum gerentes, laudandos et ad-
 iuvandos esse censuit, data etiam in posterum auctoritate; et ambos
 consules sine ulla cunctatione ad bellum ei inferendum mittendos. Q.
 Calenus contra, legatos ad omnes mittendos esse, qui eos armis positis
 semetipsos et legiones auctoritati senatus permittere iuberent. quod si
 auscultassent, laudandos esse: sin minus, bellum consulibus contra eos
 mandandum. verum Caesariana factione praevalente, quidam ex senatu
 ad Antonium missi, qui eum, exercitibus et Gallis omissis, in Macedo-
 niam ire, eius item milites intra statum diem domum redire iuberent;
 alioqui hostium loco habendos esse. et priusquam nosset animum Anto-
 nii senatus, bellum contra eum consulibus, Caesari potestatem imperato-
 ris mandavit.

His rebus Antonius cognitis, legatis senatus contumeliose tracta-
 tis, per suos legatos causam quae bello praetexebatur in ipsos decreti

ὧν προετίμετο εἰς τοὺς κατ' αὐτοῦ ψηφισαμένους ἀντιπερμάστα. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ πολέμιον αἰθῆς τὸν Ἀντώνιον ἐψηφίσαντο καὶ τοὺς αὐτῷ συστρατιωμένους εἰ μὴ αὐτὸν καταλίποιεν, ἑτέραν ἡμέραν εἰς τοῦτο αὐτοῖς ὀρισάμενοι. ὁ δὲ ἐπολιόρκει τὸν Δέκιμον ἐν τῇ Μουτινῇ, οὐ μέντοι λόγον τι κατώρθωσεν ἄξιον. ὁ Δέκιμος δὲ πρῶτον μὲν ἰσχυρῶς ἡμίνοτο τὸν Ἀντώνιον, ἔπειτα παντελῶς ἀπετειχίσθη. δεισας οὖν ὁ Καῖσαρ μὴ ἢ ἀλιότης ἢ ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων ἐνδολεῖ, σὺν γε τῷ Ἰρτίῳ ἐπιστρατεύσει πρὸς Μουτινῆν. τὸν δὲ πρὸς αὐτῇ ποταμὸν περαιωθῆναι οὐκ ἠδυνήθησαν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ φρουράν· σπεύδοντες δὲ τὴν ἑαυτῶν παρουσίαν

P I 497 τῷ Δεκίμῳ γνωρίσαι, ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων ἐφρονκτώρου. ὡς δ' οὐ συνίει, μολίβδου λεπτὸν ἄγαν ποιήσαντες ἔλασμα ἔγραψαν ἐν αὐτῷ, καὶ ὡς χάριτην τοῦτο ἔλξαντες κολυμβητῇ διενεγκεῖν ἔδωκαν· καὶ οὕτως ὁ Δέκιμος τὴν παρουσίαν αὐτῶν

W II 137 μαθῶν ἀντεπέστειλε σφίσι τὸν αὐτὸν τρόπον. 15

Ὁ οὖν Ἀντώνιος ὄρῳν οὐκ ἐνδιδόντα τὸν Δέκιμον, ἱκίειν τὸν ἀδελφὸν κατέλιπε Λούκιον, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὸν Καῖσαρα καὶ τὸν Ἰρτίον ὤρμησε. καὶ πρότερον μὲν ἰσολαλεῖς ἐγένοντο μάχαι, ὑπερέσχε δ' ὕστερον ὁ Ἀντώνιος. καὶ τὸν Ἰούνιον αἰσθόμενος πλησιάζοντα, ἀπήρε λαθῶν νυκτὸς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐνεδρεύσας αὐτόν τε κατέτροσε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς πλείους ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ γε λοιποὺς εἰς τὰ ταφρεύματα κατέκλεισε· καὶ πρὸς τὸν

7 ἢ primum om B. 19 et seq. [Ἰούνιον] Οὐδῖουτοῦ Dio: Vibium Pansam consulam. 22 εἰς τὰ ταφρεύματα κατέκλεισε A Dio, κατέκλεισεν εἰς τὸ τάφρευμα PW. πρὸς] πρὸς τε A.

auctores retorsit. quamobrem denuo et ipse hostis iudicatus est, et milites, ni illum reliquissent, alio die praefinito. ille vero Mutinae Decimum obsidens nihil gessit memorabile. Decimus vero primum egregio se defendit: deinde, cum operibus undique cinctus esset, veritus Caesar ne caperetur aut penuria comaeatus deditionem faceret, cum Hirtio exercitum versus Mutinam duxit. sed cum animum praeterfluentem propter custodias traicere non possent, et de sua praesentia eum certiore factum cuperent, ex altissimis arboribus ei signa dederunt, flamma olata. quae cum non intelligeret, laminae plumbi tenuissimis quid vellent inscripserunt, eamque chartae instar convolutam natatori perferendam dederunt. sic Decimus praesentia eorum cognita eodem illis modo rescripsit.

Antonius cum Decimum nihil cedere videret, Lucio fratre ad obsidionem relicto contra Caesarem et Hirtium est profectus. ac primum aequo Marte certatum est: tandem victor Antonius noctu clam contra Junium [Vibium], quem appropinquare senserat, ducit, eumque per insidias vulnerat, maximam eius militum partem caedit, reliquos in valle

Καίσαρα καὶ τοὺς ἄλλους ἐτρέφετο. καὶ οἱ δ' Ἰρτιος καὶ τῆς Β πορείας καὶ τῆς μάχης πεπονηκότε ἀνεκρίσιως ἀπαντήσας πολὺ ἐκράτησε. (15) τὴν δ' ἦρταν τοῦ Ἀντωνίου μαθοῦσα ἢ βουλὴ αὐτοκράτορας τὸν τε Ἰρτιον καὶ τὸν Ἰούνιον καὶ τὸν Καίσαρα β ἰωνόμασαν, καίτοι τοῦ μὲν Ἰουνίου κακῶς ἀπαλλάξαντος, Καίσαρος δὲ μηδὲ μαχισαμένου· ἐπὶ γὰρ τῇ τοῦ στρατοπέδου κατέμεινε φυλακῇ, τοῦ Ἰρτίου κατὰ τοῦ Ἀντωνίου ὀρηθήσαντος.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀντώνιος ἤτητο· καὶ Τίτος δὲ Μουνάτιος Πλάγκος, τῶν Ἀντωνίου ὦν καὶ Ποντίῳ Ἀκύλῳ τῷ Δεκίμῳ ἕπο- 10 στρατηγοῦντι προσπολεμῶν, ἐνικήθη. κἀντεῦθεν οἱ τε τοῦ Ἀντωνίου στρατιῶται οὐχ ὡς πρῶην δέκνεντο πρὸς αὐτόν, καὶ τινες C τῶν αὐτῷ προσκειμένων δῆμων πρότερον λησυσίαζον. ὁ δὲ τέλος μὲν κατεπλήκτο καὶ ἠνούαζεν, ὡς δὲ τις ἐκ τοῦ Δελίδου δόναμις αὐτῷ παρεγένετο, ἀνεθάρσυσεν καὶ αἰφνιδίαν ἐπεκδρομὴν 15 ἐποίησατο· φόβον δὲ ἐξ ἀμφοῖν τῶν στρατευμάτων γενομένου πολλοῦ τραπεὶς ἔφυγεν. ἡ δὲ γερουσία τὰ πρῶθ' ἐντα μαθοῦσα, τῇ μὲν ἤτη τοῦ Ἀντωνίου ἔχαιρε, τοὺς δὲ αὐτῷ συνεξετασθέντας πολεμίους πάντας ἀπέφηνε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν καὶ τὴν 20 καὶ καταλύειν προσεπέχειρσαν, πάντα δσα ἐκείνος ἤλπιζε λήψεσθαι τῷ Δεκίμῳ δόντας. ἵνα δὲ μὴ δυναθῇ τι δοῦσαι κακόν, D τοὺς ἐχθροὺς αὐτῷ ἐς ἀρχὰς ἐψηφίσαντο, τῷ μὲν Πομπηίῳ

14 ante ἀνεθάρσυσεν PW add καί, om AB. 17 τοῦ om A.
18 πάντας ἀπέφηνε AB, ἀπέφηνε πάντας PW. 22 αὐτοῦ A.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae lib. 46 c. 38 — c. 47.

obsidet, et contra Caesarem, Hirtium et caeteros convertitur. verum Hirtius eam et de via et pugna fessum ex improvise aggressus illustri victoria superavit. (15) qua Antonii clade cognita senatus et Hirtium et Iunium [Vibium] et Caesarem imperatores appellavit, quamvis Iunius [Vibius] rem male gessisset, Caesar vero non pugnasset, ab Hirtio ad castrorum custodiam relictus.

Sic Antonius succubuit, sed et T. Manatius Plancus, eiusdem factionis, a Pontio Aquila Decimi legato victus est. Antonius, alienatis a se militum animis et populis quibusdam sibi prius addictis tumultuantibus territus, ad tempus quievit: sed nonnullis a Lepido copiis auctus recepit animum, subitaque eruptione facta et multis utrinque caesis profligata fugam cepit, itaque senatus illius clade laetus omnes qui cum eo facerant bestes indicavit, tam ipsorum quam Antonii bonis publicatis. Caesarem vero nec insigni aliquo honore affecerunt, et praemere sunt consti, iis omnibus quae se accepturum sperabat in Decimum collatis. ac ne malefacere posset, magistratus inimicis eius decreverunt, Sexto

Σέξτω τὸ ναυτικὸν ἀναθέμενοι, τῷ δὲ Βρούτῳ τῷ Μάρκῳ τὴν Μακεδονίαν, Κασσίω δὲ τὴν Συρίαν καὶ τὸν πρὸς Δουλοβέλλαν πόλεμον ἐπιτρέψαντες. τοὺς δὲ τοῦ Καίσαρος στρατιωτᾶς συγκροτοῦσιν ἀλλήλοις αὐτοὺς μηχανώμενοι τοὺς μὲν ἐπήνεσαν καὶ χρήματα καὶ στεφάνους αὐτοῖς παρέσχον ἐξ ἑλαιῶν, τοῖς δ' οὐδὲν ἐψηφίσαντο. ἀλλ' ἐκίνοι καὶ οὕτως ὤμονοῦν, τοῦ Καίσαρος αὐτοὺς πρὸς τοῦτο ἐνάγοντος. μαθόντες οὖν οἱ ἐν τῇ πόλει ταῦτα, καὶ φοβηθέντες, ὑπατον μὲν αὐτὸν οὐδ' οὕτως ἀπέδειξαν, ἄλλας δὲ οἱ τιμὰς ἐψηφίσαντο. ὡς δ' ἐν οὐδενὶ λόγῳ ταύτας ἔσχε,

P I 498 στρατηγὸν τὸ πρῶτον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ὑπατον ἐψηφίσαντο. 10

Καὶ οἱ μὲν οὕτω τὸν Καίσαρα ἐδόκουν μεταχειρίζεσθαι ὡς παῖδα καὶ ὡς μειράκιον, ἅπερ καὶ διεθρόλλουν· ἐκίτος δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ὅτι παῖς ἤκουε δεινῶς ἀγανακτῶν ἐπὶ τὰ δπλα ἐτρέπετο, καὶ πρὸς τε τὸν Ἀντώνιον λάθρα διεκρηκεύεσθαι, καὶ τοὺς διαφρονότας ἐκ τῆς μάχης, οὓς πολεμίους ἢ βουλὴ ἐψηφί-

15 σαιτο, συνήθροϊζε, καὶ κατηγορεῖ παρ' αὐτοῖς τῆς γερονσίας τε καὶ τοῦ δήμου. ταῦτα δὲ οἱ ἐν τέλει τίως μὲν ἐν ὀλιγορῆ πεποίητο, ἔπει δὲ συμπεφρονηκότας ἕμαθον τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν
B Λέπιδον, θεραπεύειν τὸν Καίσαρα ἤρξαντο, καὶ τὸν πρὸς ἐκί-
20 νους αὐτῷ ἀνέθεντο πόλεμον, ἀγνωσύντες τοὺς λόγους οὓς ἐπε-
ποιήκει πρὸς τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ τὸν πόλεμον ὑπεδέξατο, ὑπα-
τος δι' αὐτὸν ἀποδεχθῆναι πειρώμενος (πάνυ γὰρ ἦν αὐτῷ ἡ
ὑπατεία δι' ἔρωτος), καὶ τὴν μάχην ἀναδιξάμενος ἠτοιμάζετο

1 εἴςτω A, et sic ubique. 2 πρὸς om A. 8 αὐτὸν om A.
16 αὐτοῖς] αὐτῆς A. 17 δὲ] καὶ C. διλιγορῆς A. 22 αὐ-
τὸν AC Dio, αὐτῶν PW. αὐτῷ ἡ ὑπατεία AB, ἡ ὑπατεία
αὐτῷ PW.

Pompeio classis praefecto designato, M. Bruto Macedonia, Cassio Syria et bello contra Dolabellam mandato. ut autem Caesaris milites inter sese committerent, alios laudarent pecuniis et coronis oleagineis datis, aliis nihil tribuerunt. verum Caesaris industria factum ut nihilominus inter se consentirent. quo Romae cognito ne sic quidem consulatum, sed alios ei honores decreverunt. quos adspersantem, praetorum primum, deinde consulum fecerunt.

Atque illi quidem Caesarem pro puero et adolescentulo, sicuti vulgo appellabatur, tractabant: ille vero cum caetera tam pueri appellationem aegre ferens, ad arma conversus, clam de pace cum Antonio egit; et e pugna elapsos, quos senatus hostes iudicarat, collegit. apud quos de senatu populoque questus est. haec il qui summae rerum praerant principio neglectui habuere; sed Lepidi Antonique consensu cognito Caesarem colere coeperunt, bello quod contra illos gereret mandato, ignari quid cum Antonio egisset. eam ille conditionem non recusavit, per id bellam consulatus adipiscendi spe, omnis amorem aestuabat.

μὲν ὡς πολεμήσων, τοὺς στρατιώτας δὲ λάθρα παρεσκευάσαν
 ἄλλοι δὲ ἦσαν ἀπ' ἑαυτῶν πρὸς μηδὲν τῶν στρατοπέδων μαχίσα- W II 138
 σθαι τῶν ἐκείνου γενομένων τοῦ Καίσαρος. τοῦτο δ' ἦν, μήτε
 πρὸς Ἀντώνιον μήτε πρὸς Λέπιδον ἀντιτάξασθαι· πλείστοι γὰρ
 5 αὐτοῖς ἔξ ἐκείνων συνεστρατεύοντο. πρῶτα οὖν διὰ τοῦτο πρὸς
 τὴν βουλὴν ἔξ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν τετρακοσίους ἐπέπομφε·
 τοῦτο δὲ σκηνὴ μὲν ἦν πρεσβείας, τὸ δὲ πᾶν τῶν ἐψηφισμένων C
 αὐτοῖς εἰσπραξίς καὶ σπουδὴ τοῦ ἀποδειχθῆναι τὸν Καίσαρα
 ὕπατον. ἀναβαλλομένων δὲ αὐτῶν τὴν ἀπόκρισιν οἱ στρατιῶται
 10 ἄρχοντο· εἰς δὲ τις αὐτῶν ἐξελθὼν τοῦ βουλευτηρίου καὶ τὸ
 ξίφος λαβὼν (ἄσπλοι γὰρ εἰσελθεῖν ἐκελεύσθησαν) εἶπεν "ἂν ὑμεῖς
 τὴν ὑπατείαν μὴ δώτε Καίσαρι, τοῦτο δώσει." ὁ Καῖσαρ μέν-
 τοι, ὅτι εἰς τὸ συνέδριον εἰσόντες ἠραγιάσθησαν ἀποδέσθαι τὰ
 ὅπλα, καὶ ὅτι ἐπόθετό τις πότιρον πυρὸς τῶν στρατοπέδων ἐπέμ-
 15 φθησαν ἢ πρὸς τοῦ Καίσαρος, ἔγκλημα ἐποιεῖτο, καὶ τὸν Ἀν-
 τώνιον καὶ τὸν Λέπιδον σπουδῇ μετεπέμψατο, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν D
 Ῥώμην μετὰ τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἦν' αὐτῶν τάχα ἐκβιασθεῖς,
 ἔθρησε. καὶ τινες τῶν ἰππέων ἀπέκτειναν, ὡς κατασπέντους αὐ-
 τῶν. οἱ δὲ τῆς βουλῆς τὴν ἔφοδον γρόντες αὐτῶν, τὰ τε χρήματα
 20 αὐτοῖς μήπω πλησιάσασιν ἐπέμψαν καὶ ὕπατον τὸν Καίσαρα
 ἐψηφίσαντο. ἀλλ' οἱ στρατιῶται ἀνάγκη ταύτῃ πράξαντας εἰδό-
 τεσ αὐτοὺς καὶ ἐξεφύβουν καὶ ἐθρασύνοντο. πρὸς δὲ ταῦτα ἡ
 γερούσια μεταβαλλομένη ἀπηγόρευσε τῇ στρατιᾷ πλησιάσαι τῇ

10 αὐτῶν AB Dio, ἔξ αὐτῶν PW.

19 γρόντες τὴν ἔφοδον B.

proinde cum ad pugnam se parare videretur, clam id cum militibus ege-
 rat ut veluti sua sponte iurarent se cum nullo exercitu, qui sub Caesare
 patre eius militasset, pugnaturus: quod non erat aliud quam cum
 Antonio et Lepido, qui militum illorum plurimos haberent, non congressu-
 ros esse. eaque de causa quadringentos ex ipsis militibus per speciem
 legationis ad senatum misit; cum revera id ageretur, ut promissa exige-
 rentur et Caesar consul declararetur. cum responsum differri milites
 aegre ferrent, unus eorum curia egressus sumpto gladio (inermes enim
 ingredi iussi fuerant) "si vos" inquit "Caesari consulatum non dederitis,
 hic dabit." Caesar vero per eam causam, quod in ingressu curiae arma
 ponere coacti et a quodam rogati essent utrum a legionibus an a Caesare
 missi essent, Lepido et Antonio festinanter accessit Romam veluti
 coactus a militibus properavit, equitibus aliquot in itinere pro explora-
 toribus occisis. senatus, eorum adventu cognito, et pecuniam antequam
 appropinquarent misit, et consulem Caesarem designavit. quod quia
 necessitate milites expressum intelligebant, ferociter atque insolenter se
 contra senatores gesserunt. qui ea re irritati mutata sententia exerci-

πόλει, καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὴν φρουρὰν αὐτῆς ἐνεχείρισε. τῷ
 Καίσαρι δὲ οὖν τῇ στρατιᾷ πρὸ τοῦ ἄσπετος γενομένης τῶν τε
 βουλευτῶν τινες καὶ τῶν τοῦ δήμου πολλοὶ προσεχώρησαν, καὶ οἱ
 στρατηγοὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκείνῳ παρέδωσαν· καὶ
 P I 499 οὕτω τὴν πόλιν ἀμαχεὶ κατασχὼν ἕπατος καὶ παρὰ τοῦ δήμου⁵
 προῦβέβλητο, μὴδ' ἀπαντήσας εἰς τὴν συνάθροισιν, ἵνα μὴ δοκῇ
 βιάζεσθαι τούτους. καὶ συνάρχων αὐτῷ ἐδόθη ὁ Κύντος ὁ Πέ-
 διος, εἶγε οὕτω καλέσαι αὐτὸν ἀλλὰ μὴ ἕπαρχον δεῖ.

Οὕτω δ' ἕπατος αἰρεθεὶς ὁ Καῖσαρ τὰ τε ἐν τῇ πόλει πρὸς
 τὸ δοκοῦν αὐτῷ κατεστήσατο, καὶ χρήματα τοῖς στρατιώταις¹⁰
 παρέσχετο, λόγῳ μὲν οἰκοθεν, ἔργῳ δ' ἐκ τῶν κοινῶν, καὶ τού-
 τοις χάριν ὠμολογεῖ. παρὰ δὲ τῆς βουλῆς αὐτῷ πολλὰ πρὸς
 τιμὴν ἐψηφίσθησαν, δοκῆσαι μὲν ἐκούσης, τῇ δ' ἀληθεία φόβῳ
 βιαζομένης. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος
 κατὰ τὰ νομιζόμενα εἰσποιήθη, καὶ τὴν ἐπίκλησιν εἴληφεν. ὠνά-
 15 B μωξ μὲν γὰρ καὶ πρότερον αὐτὸς ἑαυτὸν Καίσαρα, ὡς μετὰ τοῦ
 κλήρου καὶ τὴν προσηγορίαν διαδεξάμενος, οὐ μέντοι βεβαίως
 αὐτὴν εἶχε πρὸ τοῦ ταύτην κατὰ τὰ πάτρια βεβαιώσασθαι. ἔτιοτε
 δὲ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ Ὀκταβιανὸς ἐπεκλήθη· νερόμισται γὰρ
 τοὺς νόθετονμένους τὴν μὲν ἄλλην πρόσησιν ἀπὸ τοῦ εἰσποιη-
 20 σαμένου λαμβάνειν, ἐν δὲ τι τῶν προτέρων ὀνομάτων τηρεῖν.

16. Ἐπεὶ οὖν τοὺς τε στρατιώτας ὤκειώσατο καὶ τὴν βου-

1 ἐνεχείρισε ABCW, ἐνεχείρησε P. 7 βιάσασθαι A. 17 καὶ
 om B. 19 δὲ om C. 22 τε add A Dio.

Fontes. Cap. 16. Dionis Historiae Romanae lib. 46 c. 48 —
 lib. 47 c. 6.

tae urbis aditu interdixerunt, civitatis custodia praetoribus mandata.
 sed quum Caesar ad urbem venisset, multi ex senatu et plebe ad eum
 transierunt, praetoresque et se et milites eius fidei permiserunt. sic
 urbe citra pugnam potius consul etiam a populo est designatus, in con-
 tionem non progressus, ne vim afferre civibus videretur. collega ei
 (si tamen ita nominandus est ac non potius administer) datus est
 Q. Pedius.

Consul factus statum civitatis arbitrato suo composuit: militibus
 pecuniam, quam e publico largiebatur, se de suo dare simulavit, et gra-
 tias egit. a senatu multi honores illi per speciem benevolentiae, sed
 revera cogente metu, sunt decreti: praeter caeteros vero in familiam
 Caesaris usitato ritu adoptatus cognomentum id accepit, quod etsi prius
 etiam usurparat veluti una cum haereditate acceptum, non tamen con-
 stanter tenuerat priusquam more maiorum confirmatum esset. ex eo C.
 Julius Caesar Octavianus est appellatus: usitatum enim est ut qui ad-
 optantur caetera nomina adoptantis assumant, uno ex gentilicis retento.

16. Militibus conciliatis senatueque oppresso paterna legata po-

λὴν ἰδουλώσατο, τὴν τῶν καταλειφθέντων τῷ δήμῳ διανομὴν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐποιήσατο, ἵνα καὶ τούτους ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσῃται καὶ μὴ ἐναντιουμένους. ἔξει πρὸς τὴν τῶν φονέων τοῦ πατρὸς τιμωρίαν τραπόμενος. δικαιοσύνη μὲν οὖν ἐκάθισεν, ἵνα C
 5 μὴ δοκῆ βιαίως τι πράττειν, καὶ ταῦτα τῶν πλειόνων ἀπόντων, τινῶν δὲ καὶ ἡγεμονίας ἔχόντων ἔθνῶν. εἰ δὲ τινες καὶ παρήσαν, οὔτε ἀπήντησαν δεδιότες, ἀλλὰ καὶ λάθρα πον ἐξεχώρησαν. ἐρήμην οὖν οὐχ οἱ ἀτόχειρες οὐδ' οἱ συνομόσαντες μόνον ἤλωσαν, ἀλλὰ καὶ συχοὶ ἕτεροι μὴ μετασχόντες τῆς ἐπιβουλῆς, τινὲς
 10 δὲ μὴδ' ἐνόημοῦντες τότε τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Πομπηϊὸς Σέξτος· οἱ πυρὸς τε καὶ ὕδατος εἴρχθησαν, καὶ αἱ οὐσαὶ σφῶν ἐδημεύθησαν.

Ταῦτα τοίνυν πράξας ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τὸν Λέπιδον καὶ τὸν Ἀντωνίου δῆθι ἐστράτευσεν· ἔργον δ' οὐδὲν ἐπραξεν, οὐχ ὅτι W II 139
 15 τῷ Ἀντωνίῳ κεκοινολόγητο καὶ δι' ἐκείνου καὶ τῷ Λεπίδῳ, ἀλλ' D
 ὅτι ἰσχυροὺς αὐτοὺς ἔαυρα καὶ ὁμογνώμονας, καὶ ἤλπισε δι' αὐτῶν τὸν τε Κάσσιον καὶ τὸν Βροῦτον μέγα δυνηθέντας ἤδη καταγωνίσασθαι καὶ μετὰ τοῦτο κάκεινους δι' ἀλλήλων χειρώσασθαι. διὰ ταῦτα τὰς συνθήκας ὁ Καῖσαρ καὶ ἄκων ἐτήρει, καὶ καταλλαγὰς
 20 αὐτοῖς πρὸς τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν ὄμιλον ἐρητιάνευσεν, οὐχ αὐτὸς ταύτας εἰσηγησάμενος διὰ τὸ ἀνόπιστον, ἀλλὰ τὸν Κύνιον τοῦτο συμβουλευσάου παρασκευάσας. αὐτὸς δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει κοινωσαμένων αὐτῷ περὶ τούτου ἄκων προσεπεικίετο τῇ

8 οὐδ' οἱ] οἱ δὲ B. συνομόσαντες PW. 10 ὁ πομπηϊῶν
 σέξτος A. 14 ἔργον A. 16 αὐτῶν] αἰτιῶν A. 17 μέγα]
 καὶ μέγα B. 19 ἐτήρησε A.

pulo distribuit, ut eum etiam sibi devinciret, nec in ulciscendis patris percussoribus adversarium haberet. ne quid autem per vim facere videretur, iudicia coegit; quamvis rei plerique abessent, nonnulli etiam provincias obtinerent. si qui vero aderant, ii se prae metu clam ex urbe proripiebant. quare indicta causa non percussores tantum et confurati, sed multi etiam alii ei crimini non affines, quidam etiam qui tam urbe abfuerant, ut S. Pompeius, sunt condemnati et aqua atque igni interdicti, eorumque bona publicata.

His peractis contra Lepidum et Antonium Caesar est profectus: sed nihil rei gessit, non quod cum Antonio clam quasdam egerat et per illum cum Lepido, sed quod eos firmos et concordēs esse videbat, spemque habebat eorum opo Bruti et Cassii, quorum iam magnae vires essent, debellandi, ac postea illos etiam inter se commissos opprimendi. his de causis vel invitus pacta servavit, operamque dedit ut senatus populoque reconciliarentur, non per se, quo minus suspecta res esset, sed Q. Pedio eius sententiae auctore subornato. ipse vero ea de re consultus a civibus, invitum se et coactum a militibus assentiri simula-

P I 600 πρᾶξι συγκρατιθῆσθαι, παρὰ τῶν στρατιωτῶν βιωζόμενος. ψηφισθείσης δὲ τῆς καταλλαγῆς αὐτοῖς, ὤρμησαν καὶ ἄμφω ἐπὶ τὸν Καῖσαρα, τὸ πλείστον καὶ τὸ κράτιστον τοῦ στρατοῦ ἐπαγόμενοι. οὔτε γὰρ βεβαίως ἐπίστανον αὐτῷ, οὔτε δι' ἐκείνων ἤθελον δοκεῖν τὴν ἄδειαν ψηφισθῆναι αὐτοῖς καὶ τὴν κάθοδον, δι' 5 ἑαυτοὺς δὲ καὶ τὴν σφετέρην ἰσχύν, καὶ τυχεῖν ἠλπίζον ὧν ἐβούλοτο διὰ τὰ στρατόπεδα. καὶ ὁ Καῖσαρ δ' αὐτοῖς μετὰ πλήθους στρατιωτῶν προσουπήγησε. καὶ συνῆλθον εἰς ἑμίλιαν, διαλεξάμενοι τί τινα ἤσυχῆ τὸ μὲν σύμπαν ἐπὶ τε τῇ δυναστείᾳ καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν συνώμοσαν, ἔς δὲ τὸ φανερόν διωμολογήσαντο κοινή 10 B τοὺς τρεῖς ἐπιμελητὰς καὶ διοικητὰς τῶν πραγμάτων γενέσθαι ἐπὶ πενταετία, ἵνα μὴ ὀλιγαρχίας δοκῶσιν ἐφίεσθαι. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἀρχὰς ἐθνῶν ἑαυτοῖς προσενέμαντο, ἵνα μὴ πᾶσαν τὴν ἀρχὴν νομιζῶνται σφετερίζεσθαι. καὶ τῶν ἐχθρῶν σφαγὰς ἀλλήλους ἀντίδοσαν. καὶ Λεπίδῳ μὲν τῆς τε Ῥώμης τὴν φυλακὴν καὶ τῆς 15 λοιπῆς Ἰταλίας ἀνέθεσαν, Καῖσαρ δὲ καὶ Ἀντώνιος ἐπὶ τὸν Μάρκον Βρούτον στρατεύεσθαι συνέθεντο καὶ τὸν Κάσσιον. καὶ ἄρκους τὰ δόξαντα ἐπιστῶσαντο, καὶ τοὺς στρατιώτας συγκαλέσαντες ἐδημηγόρησαν ὅσα ἐπὶ τούτοις εἰκός. οἱ δὲ τοῦ Ἀντωνίου στρατιῶται ἐξ ὑποθήκης αὐτοῦ τὴν θυγατέρα τῆς γυναικὸς Ἄν- 20 C τανίου Φουλβίας, ἣν εἶχεν ἐκ τοῦ Κλωδίου, λαβεῖν ἤξιλον τὸν Καῖσαρα. κάκεινος οὐ παρητήσατο, καίτοι ἑτέρας αὐτῷ προμνηστευμένης.

12 ἰδίᾳ C: Dio ἰδίᾳ.
φλαμίας B.

13 διενέμαντο A.

21 Φουλβίας]

vit. illi vero impetrata reconciliatione ambo contra Caesarem potissimam ac maximam copiarum partem adduxerunt, cum quod ei fidem plane non habebant, tum quod illius auctoritate revocati esse videri volebant sed per se et suis viribus, tum quod sperabant se per legiones ea quae vellent assecuturos. Caesar item eis cum magna manu obviam processit. congressi et secreto quaedam collocati, de stabilienda sua potentia et ulciscendis inimicis coniurarunt. ac publice professi se triumviros et rerum curatores fore in quinquenniū, ne dominatus paucorum cupidū viderentur, privatim et provincias inter se partiti sunt, ne totum imperium sibi vindicare viderentur; et caedes inimicorum invicem condonaverunt. Lepido Romae atque Italiae custodia attributa est: Caesar vero et Antonius se bellum communi ope M. Bruto et Cassio illaturos iurando interposito pepigerunt, milites ut res postulabat allocuti. verum milites Antonii instinctu a Caesare petierunt ut Fulviae et Clodii filiam, Antonii privignam, duceret. non recusavit Caesar, quanquam alia ei desponsa erat.

Ἐπιτύθειν εἰς τὴν Ῥώμην ἠμύλοντο. σημεῖα δὲ τινα τῷ τε Ἀντωνίῳ καὶ τῷ Λεπίδῳ ἀπαίσια συμβεβήκασι, τῷ Καίσαρι δὲ ἀετὸς ὑπὲρ τῆς σκητῆς ἰδρυθεὶς δύο κόρακας προσπεισόντας αὐτῷ καὶ τῆλιν τινα τῶν πτερῶν αὐτοῦ περιωμένους ἀπέκτεινεν· ὃ τὴν νίκην κατ' ἀμφοτέρων τῶν συνιδόντων αὐτῷ προσημαίνει. καὶ οἱ μὲν οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθουσαν μετὰ τῶν στρατευμάτων, καὶ παραχρῆμα τὰ σφίσι δόξαντα ἔκραττον· καὶ σφαγαὶ πολλῶν ἐποιήθησαν, ὡς πληρωθῆναι τὴν πόλιν νεκρῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις, οἱ δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς κἂν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρὸς τοῖς 10 ἱεροῖς ἀπεκτίνοντο, καὶ αἱ μὲν κεφαλὰι αὐτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα αὐτοῖς ἀντίθεντο, τὰ δὲ λοιπὰ σώματα τὰ μὲν αὐτοῦ που ἐρριπτεῖτο βορὰ κυσὶ τε καὶ ὄρνεσι, τὰ δὲ εἰς τὸν ποταμὸν ἐπιβάλλετο. καὶ οὐχ οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι ἀπώλλοντο. πάντας γὰρ τοὺς ἐκάστῳ τῶν τριῶν συναραμένους ἢ συμπράξαντας ἐν πολέ- 15 μίων μοίρῃ οἱ ἄλλοι ἐτίθεντο. καὶ οὕτω συνέβαινε τοὺς αὐτοὺς καὶ φίλους τινὶ αὐτῶν καὶ ἐχθροὺς τοῖς ἑτέροις εἶναι, ὥστε ἐν ᾧ ἰδίᾳ ἕκαστος τοὺς ἐπιβουλευσοντας αὐτῷ ἠμύνετο, καὶ τοὺς φι- 20 λήτους κοινῇ συναπώλλουσαν. οὐ γὰρ τις τὸν ἑαυτοῦ ἐχθρὸν τιμω- P I 501 ρήσασθαι φίλον ἑτέρου ὄντα ἠδύνατο, μὴ ἀντιδιδούς ἕτερον φίλον ἑαυτοῦ νομιζόμενον, ἢ καὶ πλείους, εἰ ὁ αἰτούμενος εἰς σφαγὴν ἔντιμος ἦν ἐξ ἀρετῆς ἢ γένους ἢ ἀξιώματος. καὶ τοὺς πλουσίους W II 140 δέ, κἂν μηδὲν εἶχον αὐτοῖς ἐγκαλεῖν, προσαπώλλον, πολλῶν

5 ἀμφω C. 9 πρὸς om A. 10 αὐτοῖς] αὐτῶν Dio, Sallana tempora respiciens. 12 ὄρνισι A. 15 οὕτως BC. 19 ἀντι-
διδούς A Dio, ἀντιδοὺς PW.

Inde dura Romam properant, Antonio et Lepido parum auspiciata omnia obvenorunt. Caesaris autem tabernaculo aquila insedit, quae duos corvos irruentes et penas aliquot ei evellere conantes occidit: quo augurio victoria contra duos collegas ei portendebatur. Romam cum legionibus ingressi statim fecere quae voluerunt, tot civibus occisis ut urbs cadaveribus impleretur. nam alii in aedibus, alii in viis, alii in foro et ad templa deorum immortalium trucidabantur. proscriptorum capita in rostris proponebantur, trunci corporum partim temere abiciebantur, canibus esca et silitibus, partim in Tiberim praecipitabantur. nec inimici duntaxat sed amici eorum etiam perimebantur. nam eos omnes qui uni ex triumviris opem tulerant aut suffragati fuerant, reliqui duo hostes indicabant. ita fiebat ut iidem alicui eorum amici et caeteris hostes essent, et dum quisque insidiatores ulcisceretur, eadem opera suos amicissimos perderet. nec enim ullus inimicum suum, si alterius amicus esset, nisi aliam eius loco dedisset qui ipsius amicus haberetur, aut plures etiam, si is qui ad eandem postulabatur sive virtute sive nobilitate sive dignitate excelleret, e medio tollere poterat. divites vero vel

χρημάτων δεόμενοι ἵνα τὰς ἐπιθυμίας τῶν στρατιωτῶν ἀποπλήσωσι.

17. Ταῦτα δὲ ὑπὸ τοῦ Λεπίδου καὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπράττετο μάλιστα. τιμηθέντες γὰρ ὑπὸ τοῦ προτέρου Καίσαρος, καὶ ἐπὶ πλείστον ἄρξαντες καὶ ἡγεμονεύσαντες, καὶ πλείστους εἶχον ἔχθρους. ἐδόκει δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ νέου Καίσαρος γίνεσθαι διὰ τὴν τῆς δυναστείας κοινωνίαν. αὐτὸς γὰρ οὐ συγχρὸς ἀπέκτεινε, φόσει τε οὐκ ὠμὸς ὢν καὶ τετραμμένος τοῖς ἤθεσι τοῦ πατρὸς, καὶ μήτε πολλοῖς μίσος τρέφων σφοδρὸν καὶ φιλεῖσθαι πραγματευόμενος. καὶ οὐ μόνον οὐ πολλοὺς ἐφθειρεν, ἀλλὰ καὶ ἔσωσε πλείστον· καὶ τοῖς κρύφασι τινὰς ἐπιεικέστατα ἐχρήσατο, ἐκεῖ θάνατος καὶ τούτοις προέλητο.

Ὁ δὲ Λεπίδος ἀπαράιτητος ἦν, καὶ ὁ Ἀντώνιος ὠμῶς καὶ ἀνηλιῶς ἔκτεινε καὶ τοὺς ἐπικουρήσας τοῖς κτεινομένοις ἐπιχειροῦντας, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν σφαττομένων καὶ σιτούμενος ἐπεσκόπει, καὶ τῆς ἀνοσίῳ θέας αὐτῶν ἐνπιμπλατο. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ Φουλβία πολλοὺς καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἔχθραν καὶ διὰ χρήματα θανάτωσεν, ἔστι δ' οὐς οὐδὲ γινωσκομένους ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ποτὲ γοῦν καὶ τῆς τοῦ Κικέρωνος κεφαλῆς κομισθείσης (φεύγων γὰρ κατελήφθη καὶ ἐσφάγη) ὁ μὲν Ἀντώνιος πολλὰ αὐτὸν βλασφημήσας ἐκέλευσεν αὐτὴν ἐφανέστερον τῶν ἄλλων ἐν τῷ βήματι προτεθῆναι, ἵν' ὄθιν ἠκούετο δημηγορῶν κατ' αὐτοῦ, ἐκεῖ μετὰ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς ὄρῳτο· οὕτως γὰρ

11 ἐπιμνησάτωσ A.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae lib. 47 c. 7—15.

innocentes in proscriptorum numerum referebant, quod ingenti pecunia esset opus ad explendas militum cupiditates.

17. Haec a Lepido et Antonio potissimum agebantur: quorum, quod sub maiori Caesare honorati fuissent et amplissimis magistratibus atque imperiis ornati, etiam inimicitias latissime patebant. sed eadem a Caesare quoque fieri putabantur propter potentatis societatem. paucos enim ipse occidebat, nec natura crudelis et moribus patris educatus et paucis graviter infensus, quique diligi se quam timeri mallet. nec tantum non multos occidit, sed plurimos etiam conservavit, et eos qui aliquos occularant humanissima tractavit: nam id quoque capitale erat.

Lepidus vero inexorabilis fuit: Antonius item saevus; qui proscriptorum quoque defensores crudeliter trucidabat, occisorumque capita vel inter epulas intuens nefario spectaculo ad satietatem perfruebatur. uxor item eius Fulvia multos ex odio, multos pecuniae causa, nonnullis etiam marito plane ignotos trucidabat. Ciceronis autem caput (nam is quoque in fuga iugulatus fuerat) Antonius ad se allatum maledictis insectatus, illustriori in loco pro rostris, una cum dextra eius manu, unde

ἀπειτέμνητο. ἡ δὲ δὴ Φουλβία ἔς τε τὰς χεῖρας αὐτὴν ἔλαβε, καὶ ἐμπικραναμένη καὶ ἐμπτύσασα ἐπὶ τὰ γόνατα ἔθηκε, καὶ τὸ στόμα αὐτῆς διανοίξασα τὴν γλῶσσαν ἐξέβληκε, καὶ ταῖς βελόνας, αἷς εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκέρχρητο, κατεκέντησε, πολλὰ καὶ βμιαρὰ ἐπισκώπτουσα.

Πολλοὶ μὲν οὖν ἀπώλοντο, τινὲς δὲ καὶ ἐσώθησαν. δοῦλοι γὰρ τὰς τῶν δεσποτῶν ἐσθῆτας περιβαλλόμενοι, ἐκείτους κατακρύψαντες, ὡς οἱ δεσπόται ἐσφάτταντο. καὶ τις σιγματίας δοῦλος οὐ μόνον οὐ προέδωκε τὸν σιζαντα αὐτὸν δεσπότην, ἀλλὰ καὶ περιέσωσεν. ὡς γὰρ συνυπεδίδρασκε τῷ δεσπότη καὶ διώκεσθαι ἔγνω, ἀπέκτεινέ τινα συνανήσαντα σφίοι, καὶ τὴν στολὴν ἐκείνου τῷ δεσπότη δούς, ἀπίναι ἀφήκεν· αὐτὸς δὲ νερὸν ἀνάσας τὸν νεκρὸν ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὴν, τὴν δ' ἐσθῆτα τοῦ δεσπότου καὶ τὸν δακτύλιον φέρων ἀπήνησε τοῖς διώκουσι, καὶ εἰπὼν φεύγοντα τὸν δεσπότην ἀποκτείναι ἐπιστεύθη διὰ τὰ σκῆλά τε καὶ τὰ σιγματα, καὶ ἐκείνον ἴσωσε, καὶ αὐτὸς ἐτιμήθη. Κίοντον δὲ Κικέρωνα τὸν τοῦ Μάρκου ἀδελφὸν ὁ παῖς ἐξέκλεψε, καὶ σιριβλωθεὶς ἐπὶ τούτῳ οὐκ ἐξελάλησεν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ μωδὸν τὸ γινόμενον καὶ ἐλεῆσας τὸν παῖδα ἐθελοντῆς αὐτὸς ἑαυτὸν τοῖς σφυγεῦσι παρέδωκε. πολλοὶ δὲ καὶ λανθάνοντες ἀπεδίδρασκον καὶ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀπήεσαν καὶ τὸν Κάσσιον. οἱ δὲ γε πλείους τῷ Σέξτω προσεχώρουν. ναυαρχεῖν γὰρ πρότερον αἰρεθεὶς, καὶ χρόνον τινα ἐν τῇ θαλάσῃ δυνηθεὶς, ἰσχὸν οἰκίαν, καίτοι τῆς Β ἀρχῆς ὕστερον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος στερηθεὶς, περιεβάλλετο, καὶ

2 ἐμπικραναμένη ABCW Dio, ἐμπικραναμένη P. 6 ἀπώλοντο A.
8 ἐσφάτταντο A. 17 τοῦ om B.

contionatus fuerat, affigi iussit. Fulvia vero id primum in manus sumptum ira percita conspuit, deinde genibus impositum, oreque didacta, linguam extractam acubus, quibus ad ornamenta capitis utebatur, pupugit, cum multis nefaritis diceriis.

Multis pereuntibus quidam evaserunt. servi enim dominorum vestibus sumptis illisque occultatis ipsi pro eis caesi sunt. et quidam herum, a quo ignominiosis notis compunctus fuerat, non modo non prodidit sed etiam conseravit. nam cum herum in fuga comitans percussores insequi animadvertisset, quendam obvium occidit, eiusque veste data domino, eoque abire iusso, cadaver in pyram coniecit, vestem vero et anulum herilem persecutoribus obtulit, se fugientem dominum occidisse professus: quod cum ob notas illas et spolia crederetur, et illi salutem et sibi honorem peperit. Q. Ciceronem Marci fratrem filius suffragatus, cum torqueretur, non prodidit. sed pater ea re cognita, filii miserum, ultro se percussoribus obtulit. multi ex latebris ad Brutum et Casium, plures ad Sextum confugerunt: qui classi praefectus et ad tempus mari potitus, privatis viribus (quanquam post a Caesare adempto imperio)

τὴν Σικελίαν κατέλαβεν. εἶτα, ὡς καὶ ἐκείνῳ ἐπεκηρώθη αἰ τε
ἄλλαι σφαγαὶ ἐγένοντο, πλείστον τοῖς ὁμοίοις συνήρατο, ὑποδεχόμενος
τοὺς ἐς αὐτὸν ἰόντας καὶ παντοίως ἐπικουρῶν· ὅθεν καὶ
συχροὶ πρὸς αὐτὸν ἤλθον.

Τοιαῦτα μὲν περὶ τὰς σφαγὰς ἐγένετο, πολλὰ δὲ καὶ ἄτοπια
καὶ περὶ τὰς τῶν ἄλλων οὐσίας συνέβαινε, καὶ αἱ τῶν ἐνῶρων
οἰκίαι ἐπορθοῦντο, καὶ ἐνοίκιον ἐνιαύσιον πασῶν τῶν ἐν τῇ ἄστει
W II 141 οἰκῶν καὶ τῶν ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ ἐπράξαντο, τῶν μὲν μισθω-
θεισῶν καθ' ὁλόκληρον, ὧν δ' οἱ δεσπότηαι ᾤκον, ἐξ ἡμισείας,
C πρὸς τὴν τῆς καταγωγῆς ἄξιαν· καὶ τοὺς τῶν χωρίων κτήτορας 10
τὸ ἡμισιον τῶν προσόδων ἀφείλοντο, καὶ τὰ κτήματα τῶν κτεινο-
μένων τοῖς στρατιώταις παρείχον, τὰ μὲν δῶρον, τὰ δὲ ἐπιουσι-
ζοντες· ἀπείρητο γὰρ μηδὲνα τῶν ἄλλων ἀπαντᾶν εἰς τὸ πρυτή-
ριον ὠνησόμενον, θάνατον τάζαντες τῷ ἀπυνηθήσαντι ἐπιτίμιον.
καὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχιερωσύνας ἐδίδοσαν, καὶ νόμους τοὺς 15
μὲν ἀπήλειψαν, τοὺς δὲ ἀντετέγραψαν, καὶ πᾶν κατὰ τὸ δοκοῦν
αὐτοῖς ἐπραΰσον, ὥστε χρηστὴν τὴν τοῦ ἀνηρημένου Καίσαρος
μοναρχίαν νομίζεσθαι.

D 18. Τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκείνον ταῦτα ἐποίησαν· τοῦ δὲ
Λεπίδου τοῦ Μάρκου τοῦ τε Πλάγκου τοῦ Λουκίου τῷ ἐκίοντι 20
ἔτει ὑπατευσάντων τέλη τε ἤδη ἐσχολακῶτα ἀνεσιώθησαν καὶ ἐκ

7 ἐνοίκιον A. 13 πρᾶκτῆριον B. 14 ἀπαντήσουσι A.
15 ἀρχιερωσύνας BC, ἀρχιερωσύνας PW. 17 χρηστῆν] Dio
προσέδν.

Fontes. Cap. 18. *Dionis Historiae Romanae* lib. 47 c. 16 —
c. 34.

collectis, Siciliam occupavit. deinde, cum ipse quoque proscriptus et
caedes factae essent, in eodem periculo versantibus plurimum tulit opia-
tum suscipiendo tum aliis rationibus. itaque frequentes ad eum con-
venerunt.

As caedium huiusmodi ratio fuit: bonorum autem nihil melior.
nam locupletum aedes diripiiebantur, et anaesae domorum mercedes tam
in aliis Italiae urbibus quam Romae exigebantur; earum quae locatae
erant, integrae: in quibus ipsi domini habitabant, dimidia, pro ampli-
tudine habitationum. his item qui praedia possidebant reddituum semissem
ademerunt, et ecclesiarum possessiones militibus assignarunt, alias gratis,
alias villi pretio. nam capite sanxerant ne quis alius in auctionem emendi
gratia prodiret. largiebantur magistratus, honores, sacerdotia; leges
alias rogabant, alias abrogabant; omnia denique arbitrato suo sic gere-
bant ut Caesaris interfecti monarchia clementer haberetur.

18. Haec ille anno acta sunt: sequenti, M. Lepido et L. Planco
consulibus, vestigalia intermissa revocata et nova excogitata sunt; mal-

καινης προσκαίεσθησαν ἕτερα, καὶ πολλὰ μὲν ἐπὶ τῇ γῆ πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς οὐκείταις ἐπράττοντο. ὁ δὲ πλεόντων ἄλλων πάντας ἠγίασεν, ἦν τὸ παντὸς οὐσίαν δεκατεωθῆναι ὅσοσονοῦν εὐποροῦντος ἀνδρὸς ὁμοίως καὶ γυναικός. λόγῳ μὲν γὰρ τὸ δέκατον τῆς οὐσίας παρ' ἑκάστου σφῶν εἰσπραχθή, ἔργῳ μὲντοι οὐδὲ τὸ δέκατον καταλείφθη τι. καὶ ἕτερον δὲ τι ἐπινευθῆτο. τῷ γὰρ βουλομένῳ ἐνεδόθη πάσης τῆς οὐσίας ἐκστάντι τὸ τρίτον μετὰ ταῦτα αὐθις ἀπαιτῆσαι αὐτῆς, τουτέστι μῆτις τι λαβεῖν καὶ πράγματα σχεῖν. οἱ γὰρ βίβη τὰ δύο μέρη συλωμένοι προσφανῶς, πῶς P I 503
10 ἂν τὸ τρίτον ἀπέλαβον; καὶ ἄλλα δὲ πλείστα τοῖς ἀνθρώποις τότε πρὸς πενίαν αὐτοὺς συνελκόμενα ἐπενήνεκτο, μόνου δὲ οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες ὑπερεπλούτησαν.

Οὕτως οἱ ἄνδρες οἱ τρεῖς ἐκείνοι ἐποίησαν, καὶ ἅμα τὸν Καίσαρα ἐκείνον τὸν πρότερον ἀπεισμένον, καὶ τιμὰς ποικίλας τε
15 καὶ πολλὰς αὐτῷ ἐψηφίσαντο. πράξαντες δὲ ταῦτα, Λέπιδος μὲν ἐν Ρώμῃ τὴν τε πόλιν καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν διαῖξον ὑπέμεινε, Καίσαρ δὲ καὶ Ἀντώνιος κατὰ τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου ἱστράτευσαν. ἐκείνοι γὰρ τὸν Καίσαρα τὸν Ὀκτάβιον μιθόντες τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ τὸν ὄμιλον σφραγίσσασθαι, B
20 τὴν τε δημοκρατίαν ἀπέγνων καὶ ἐκείνον φοβηθέντας ἐν Ἀθήναις ἐγένοντο. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι σφᾶς λαμπρῶς ὑπεδέξαντο, καὶ ἐκβόνας χαλκᾶς αὐτοῖς ἐψηφίσαντο, ὡς τοὺς παρ' αὐτοῖς τυραννο-

1 προσκαίεσθησαν AC, προσκαίεσθησαν PW. 2 ἐκείναις A.
3 ἦν om A. ὅσοσονοῦν AC, ὅσοσονοῦν PW: Dio ἐρ' ὅσοσονοῦν.
8 αὐθις om A Dio. αὐτῆς ἀπαιτῆσαι AB Dio, μῆτις τι ABCW Dio, μῆ τι P. 16 διαῖξον A. 22 παρ' αὐτοῖς] παραφανοῦ A.

taque de fundis, multa de servis exacta. sed inter omnia molestissima fuit facultatum omnium quantaecunque erant decimatio, sive virorum sive mulierum, nam verbo quidem decima exigebatur, sed vera nemini pars decima relinquebatur. est et aliud excogitatum. cuius concedebatur, si bonis omnibus cessisset, ut tertiam partem repeteret; hoc est ut nihil reciperet, et negotium sibi ipse faceretur. nam qui duabus partibus vi manifesta spoliabantur, tertiam quo pacto recuperarent? alia denique plurima tum, quibus ad egestatem redigerentur, hominibus sunt imposita, solis his qui arma tenerent divitiis abundantibus.

Dum haec triumviri agitant, eadem opera Caesarem defunctum ornant, multis ei variisque decretis honoribus. his rebus confectis Lepidus in urbe mansit ut Romam et Italiam gubernaret: Caesar et Antonius contra Brutum et Cassium sunt profecti. qui cum Caesarem Octavium rerum potiri et plebem sibi devotum velle audissent, libertate patriae desperata, metu illius Athenis vixerunt; splendideque ab Athe-

κτόνους ζηλώσασι, τὸν Ἀρμόδιον λέγω καὶ τὸν Ἀριστογείτονα. εἴτα πυθόμενοι ἐπὶ μείζον τὸν Καίσαρα αἵρεσθαι, ὁ μὲν Κάσσιος πρὸς τοὺς Σύρους ὤρμησε συνήθεις ὄντας αὐτῷ, Βροῦτος δὲ τῆν τε Ἑλλάδα καὶ τὴν Μακεδονίαν συνίστη. καὶ προσῆχον αὐτῷ ἔκ τε τῆς δόξης τῶν πεπραγμένων, καὶ διὰ καὶ στρατιωτικῆς οὐκονίας, ὁ τοὺς μὲν ἐκ τῆς πρὸς Φαρασίῳ μάχης ἐκεῖ που περιπλανωμένους, C τοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν τῷ Δολοβέλλῳ συνέξελθόντων ὑπολειφθέντας, προσλαβὼν ἔλα, καὶ χρήματα δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τοῦ Τρεβωνίου ἀπέσταλτο. τὸ μὲν οὖν Ἑλληνικὸν ἀπόνως προσειπήσατο, καὶ τὴν Μακεδονίαν δὲ μετὰ τοῦτο πᾶσαν καὶ τὴν Ἡπειρον 10 προσλαβὼν τῇ γεροσίᾳ ἐπέστειλε τὰ πεπραγμένα δηλῶν. οἱ δὲ (ἔνυχον γὰρ τότε ὑπόπτως πρὸς τὸν Καίσαρα ἔχοντες) καὶ ἐπήνεσαν αὐτὸν καὶ πάντων ἄρχων τῶν ἐκείσε ἐκέλευσαν. κἀντιῦθεν αὐτὸς τε γέγονε προθυμότερος, καὶ ὑπέκον ἀπροφυσίως ἔσχηκε τὸ ὑπήκοον. Ἰππὶ δὲ ὁ Καίσαρ ἐν τῇ Ῥώμῃ τε ἐνηθύνθη καὶ 15 D τοὺς τοῦ πατρὸς ἐτιμωρεῖτο σφαγαῖς φανερώς, ἐσκόπει δὲ αὐτὸν ἐπιόντα ἀμύναιτο, καὶ τινὰς ἐπιβουλὰς πρὸς τινῶν αὐτῷ γενομένας ἀπεκρούσατο. καὶ ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίαν ἀνιχώρησεν, ἔχων τὸ W II 142 ἰσχυρότατον τοῦ στρατοῦ, κἀκίθην εἰς τὴν Ἀσίαν ἔπλευσεν, ἵνα μὴ τὰ ἐν τῇ Ῥώμῃ πραιτόμενα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ἀγγελλόμενα 20 μαθόντες οἱ στρατιῶται μεταβάλλωνται. εἴτε' αὐθις εἰς τὴν Εὐρώπην ἤπειχθη, δέσας μὴ τι νεωτερισθῆ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ καιρὸν καὶ ὁ Κάσσιος εἰς τὴν Ἀσίαν

1 ζηλώσασι ante τοὺς A. 5 τε om B. 9 τρεβωνίου AC.
10 δὲ om A. 15 ἐν ῥωθύνθη A. 20 φοβερώτατον A.

nensibus sunt excepti, acerbis statuis decretis, ut Aristogitonis et Hermodii tyrannicidarum imitatoribus. deinde crescente potentia Caesaris Cassius ad Syros, quibuscum familiaritas ei intercodebat, est profectus: Brutus Graecos et Macedones sibi adiunxit, quos tum ob rerum gestarum gloriam, tum ob multitudinem militum quos partim a Pharaelica pugna ibi oberrantes partim ex Dolabellae copiis relictos adsciverat, tum vero etiam ob pecuniam a Trebonio ex Asia missam, dicto audientes habebat. Graecia citra laborem occupata, deinde Macedonia quoque omni et Spiro adscitis, acta sua ad senatam perscripsit. qui cum Caesarem suspectum haberet, eum collaudavit et loca illa omnia tenere iussit. unde et ipse factus est alacrior, et subditos citra exceptionem obnoxios habuit. Caesare autem Romae iam dominante et patriis percussores aperte ulciscente, quo pacto illius impetum propulsaret cogitans, evitatis insidiis sibi factis in superiorem Macedoniam cum validissima parte copiarum concessit, atque inde in Asiam navigavit, ne militum fides Romanarum rerum fama ad terrorem amplificata mutaretur. postea in Europam rediit, novarum rerum metu.

Eodem tempore Cassius quoque ad Trebonium in Asiam traiecit;

ἐπειραιώθη πρὸς τὸν Τρεβώνιον, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήματα
καὶ ἱππέας συχνούς καὶ ἑτέροισι πολλοῦς τῶν τε Κιλικίων καὶ τῶν
Ἀσιανῶν, τοὺς Ταρσείας καὶ ἄκοντας εἰς τὸ συμμαχικὸν προσηγά-
γετο. καὶ εἰς τὴν Συρίαν ἔλθων, ἀμαχεῖ πάντα τὰ τε τῶν δῆμων
5 καὶ τὰ τῶν στρατευμάτων προσηγοίησθε. παραλαβὼν οὖν τὴν P I 504
Συρίαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὤρμησε, πυθόμενος τοὺς στρατιώτας
τοὺς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καταλειφθέντας προσεῖναι.
ἐκείνους τε οὖν ἑτοιμῶς καὶ τοὺς Ἰουδαίους πυροποίησθε. οὕτω
δὲ καὶ ὁ Κάσσιος διὰ ταχέων ἐγένετο ἰσχυρός, καὶ τῇ γερούσιᾳ
10 τὰ ὅμοια τῷ Βρούτῳ ἐπίστευε· καὶ οἱ τὴν τε τῆς Συρίας ἀρχὴν
ἢ βουλήν ἐβίβαίησθε καὶ τὸν κατὰ τοῦ Δολοβέλλου πόλεμον ἐψηφί-
σατο. οὗτος γὰρ ἐτέτακτο μὲν τῆς Συρίας ἀρχεῖν, εἰς δὲ τὴν
Ἀσίαν ἐνδιαιτῆσθε τὸ δόγμα ἐμμετρήσει, καὶ πρὸς μὲν τὴν Συ-
ρίαν οὐκ ἀπῆλθεν, αὐτοῦ δὲ κατωμένης τὸν Τρεβώνιον δόλω ἐν
15 τῇ Σμύρνῃ ἀνέβη καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν κατέσχευε. οὕτω δὲ τῆς
Ἀσίας γενόμενος ἑγκρατῆς εἰς τὴν Κιλικίαν ἦλθε, τοῦ Κασσίου
ἐν Παλαιστίνῃ τυγχάνοντος, καὶ τοὺς μὲν Ταρσεῖς ἰκονοῦσθε B
προσλαβὼν, φρουροὺς αὐτοῦ Κασσίου ἐν Αἰγαῖς ὄντας ἐνίκησεν·
εἰς δὲ τὴν Συρίαν ἐβίβαλε, καὶ τῆς μὲν Ἀντιοχείας ἀπεκρούσθη,
20 τὴν δὲ Λαοδικεῖαν προσηγοίησθε. καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῷ προσ-
ῆλθε· κἀντιῶθεν ἰσχύσας εἰς Ἀραδὸν ἀπελήλυθεν, ἔνθα μετ'
ἄλλων ἀπολειφθέντες ἐκινδύνηε. διαφυγῶν οὖν ἀπήτησθε τῷ
Κασσίῳ, καὶ συμβαλὼν αὐτῷ ἠτήθη, καὶ εἰς τὴν Λαοδικεῖαν
ἐπολιορκεῖτο. ἐνδοῖα δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἀνυγκασθεῖς, καὶ φοβη-

3 ἐς C.

11 κατὰ om B.

19 ἐβίβαλλε A.

20 ἀπὸ A.

22 ἄλλων A.

quo pecunia accepta cum multis equites aliosque non paucos Cilices
et Asianos sibi adiunxisset, Tarsenses vel invitos in suam societatem
pertraxit. inde in Syriam profectus omnes populos, omnes legiones citra
dimicationem sibi adiunxit. Syria suscepta in Iudaeam properavit, au-
dito militum quos Caesar in Aegypto reliquerat accessu: quos una cum
Iudaeis facile ad deditionem compulit. ita Cassius quoque viribus cele-
riter actis, eodem modo quo Brutus ad senatum scripsit, a quo Syriam
provinciam obtinere et bellum gerere cum Dolabella iussus est. qui,
cum ei Syria mandata esset, in Asia moram trahens, senatusconsulto
cognito in provinciam non abiit, sed ibidem degens Trebonium dolo
Smyrnae sustulit; totaque Asia politus, Cassio in Palaestina agente,
Ciliciam venit, et a Tarsensibus ultro est receptus. Cassii praesidio,
quod Aegis erat, superato, impressionem in Syriam fecit. ab Antiochia
repulsus Laodiceam subegit, et classis accessione actis viribus Aradum
abiit. ubi cum paucis circumclusus in periculo fuit; sed tamen elapsus
occurrit Cassio, ab eoque acie victus et Laodiceae circumsessus, cum

Φεις μὴ ζῶν ἄλλῳ, ἑαυτὸν διεχρήσατο. 8 καὶ ὁ ὑποστράτηγος αὐτοῦ Μάρκος Ὀκτάβιος ἔπρυσε.

Κάσσιος δὲ ἐπὶ τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ τῇ Κιλικίᾳ κατεστή-
 C σατο, εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν Βροῦτον ἀφίκετο. ὡς γὰρ τὴν
 συνομοσίαν τῶν τριῶν ἀνδρῶν ἔμαθον, καθ' ἑαυτῶν εἰδότες ἐκεί- 8
 νους πάντα ποιεῖν, προθυμότερον καὶ αὐτοὶ κοινή πάντα καὶ
 ἐβουλευόντο καὶ συνέπραττον. καὶ αὐτοὶ τε περιόντες καὶ ἑτέ-
 ρους διαπέμποντες τοὺς μὴ ἐκείνοις ὁμοφρονοῦντας προσήγαγον
 καὶ χρήματα καὶ στρατιώτους συνήθροισαν, τινῶν δὲ μὴ συμφω-
 χῆσαι πειδομένων αὐτοῖς, ἐπ' ἐκείνους ἐγράφησαν. καὶ Κάσσιος 10
 μὲν ναυμαχίᾳ τοὺς Ῥοδίους ἐνίκησε καὶ τὰς ναῦς αὐτῶν ἀφείλετο
 καὶ τὰ χρήματα, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν Ἀριοβαρζάνην συλλαβὸν
 ἀπέκτεινε· Βροῦτος δὲ τῶν Ἀσικῶν ἐκράτησε, καὶ τῶν πόλεων
 D τὰς μὲν πλείους ἀμαχεί προσηγάγετο, Ἐάνδρον δὲ εἰς πολιορκίαν
 κατέστησε, καὶ ἔλεν αὐτὴν κατέπερσεν. εἶτα πρὸς Πάταρον 15
 ἦλθε, καὶ προσεκαλεῖτο αὐτοὺς ὡς φίλους· ὡς δ' οὐχ ὑπήκου-
 σαν, τοὺς ἀρχαλιότους τῶν Ἐανθίων συγγενεῖς αὐτοῖς ὄντας
 ἔπεμψεν, ἑλπίζων δι' ἐκείνων αὐτοὺς πρῶτα γὰρ λαβεῖν. οἱ δ' οὐδ'
 οὕτως ἐπέδωκαν. πωλῆσας οὖν τῶν ἀρχαλιῶτων τοὺς λοι-
 ποὺς ἠλευθέρωσεν. ἰδόντες δὲ ταῦτο οἱ Παταρεῖς ἐδῶδες αὐτῷ 20
 ὡς ἀρετὴν ἔχοντι προσέθεντο. τοῦτο δὲ καὶ εἰ Μυρεῖς ἐποίησαν,
 ἐπειδὴ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ἐν τῷ ἐπιχειρῆσει λαβεῖν ἀπέβουλε, καὶ
 τὰλλα δὲ δι' ὀλίγον παρεστήσατο.

2 μάρκος ὁ οκτάβιος Α. 4 Ἀσίαν] συρίαν C. 7 ἔπρα-
 τον Α. 10 πειδομένων] καταδεδειμένων Α. 12 δι' ταῦτα Α.
 14 εἰς πολιορκίαν κατέστησε καὶ ἔλεν αὐτὴν Α cum Dione, πολιορ-
 κία εἰς ΡW. 17 αὐτῶν Α. 22 αὐτόν Α. 23 ὀλίγον Α.

sanonae pecunia premeretur, ne vivus in hostis potestatem veniret, se ipse interfecit. idemque legatus eius M. Octavius fecit.

Cassius Syriam et Ciliciam rebus constitutis in Asiam ad Brutum venit. cognita enim triumvirorum ceneratione, quos contra se moliri omnia avertit, alacritus ipsi quoque communi consilio et deliberabant et agebant; et adversa factione partim per semetipsum partim per legatos ad se traducta, et pecunia et militibus collectis, quosdam societatem detestantes oppugnavit. ac Rhodios Cassius mari victis et naves et pecunias adegit: deinde Ariobarzanem comprehensum occidit. Brutus vero Lyciam subegit, plerisque urbibus alio deditionem facientibus; eod' Xanthum vi expugnatam incendit. deinde Patara profectus civem ad amicitiam suam invitavit: quam cum aspernarentur, per Xanthios captivos, cognatos eorum, conciliatione frustra tentata, captivis aliquot venditis caeteros dimisit liberos. quo viso Patarenes statim ad eum, virtutis opinione illotum, se contulerunt. idem et Myrenses fecerunt, cum duce eorum in navali captum dimisisset. reliqua etiam exiguo tempore subegit.

19. Ἐντεῦθεν ἄμφω εἰς τὴν Ἀσίαν ἦλθον, καὶ εἰς τὴν P I 506
 Μακεδονίαν ἤπειγοντο. Γάιος δὲ ὁ Νορβανὸς καὶ Δεκίλλιος
 Σάξας παρὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου εἰς Μακεδονίαν
 ἐστίασαν, καὶ πρὸς τοῖς Φιλίπποις στρατοπεδουσάμενοι τὴν
 8 σέπταμον ὁδὸν προκατέλαβον. διὸ ὁ Βροῦτός τε καὶ ὁ Κάσσιος W II 143
 εἴτραν μακροτέραν περιελθόντες, καὶ βιωσάμενοι τὴν ἐκεῖ φρου-
 ράν, πρὸς τὴν πόλιν κατὰ τὰ μετέωρα παρῆλθον καὶ ἐστρατο-
 πεδαύσαντο. ὑπεριτροῦντες δὲ τῷ πλήθει τῶν ἐναντίων τό τε ὄρος
 τὸ Σύμβολον κατέλαβον καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τε τῆς θαλάσσης
 10 ἐπήγοντο καὶ ἐκ τοῦ πεδίου καταθέντες ἐλάμβανον. Νορβανὸς
 δὲ καὶ Σάξας συμβαλῆν αὐτοῖς οὐκ ἐτόλμων, τὸν Καίσαρα δὲ B
 καὶ τὸν Ἀντώνιον μετεπέμποντο. οἱ δὲ μέρος μὲν τι τοῦ στρατοῦ
 πρὸς φυλακὴν τῆς Ἰταλίας κατέλιπον, τῷ δὲ πλείονι ἐπειρωῶθη-
 σαν τὸν Ἴόνιον. καὶ Καίσαρ μὲν νοσήσας ἐν Αὐροραχίῳ κατέμι-
 15 νεν, Ἀντώνιος δὲ ἐπὶ Φιλίππους ἤλασε, καὶ τινὰς τῶν ἐναντίων
 ἐνεδρεύσας σιταγωγούντας ἐσφάλη. ὁ δὲ Καίσαρ καθ' ἑκάτερον
 δόξας, εἴτε τι ἐλαττωθείη καταμόνας συμβαλὼν Ἀντώνιος, εἴτε
 καὶ κρατήσει (ἐκ μὲν γὰρ τοῦ τὸν Βροῦτόν τε καὶ τὸν Κάσσιον,
 ἐκ δὲ τοῦ τὸν Ἀντώνιον πάντως ἐφ' ἑαυτὸν ἰσχύσειν ἐνόμισεν),
 20 ἠπέλχθη καὶ ἔτι ἐρρωσίων· καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀντώνιον ἀνεθάφ-
 σθησαν.

1 ἐς C. 2 Νορβανὸς Dio. Δεκίλλιος, Δεκίλλιος, Δεκίλλιος
 Dionis codices. 3 Σάξας B et Dio vulge. 10 ἐπήγοντο C.
 καταθέντες ἐλάμβανον A Dio, ἐλάμβανον καταθέντες PW.
 12 u C, τοι PW. 18 κρατήσεν Dio. et om A.

FOURTH Cap. 19. Dionis Hist. Rom. lib. 47 c. 35 — c. 43.
 Plutarchi Brutus, c. 39 43—45.

19. Inde ambo in Asiam, ex Asia in Macedoniam properabant. cum vero C. Norbanus et Decillius Saxa a Caesare et Antonio in Macedoniam missi, compendiosa via praeoccupata, castra iuxta Philippos posuissent, Brutus et Cassius per aliam longiorem viam eodem profecti pulso praesidio ad superiorem urbis partem castra et ipsi posuerunt; et quia numero superiores erant hostibus, monte Symbolo occupato commentum tum ex mari tum ex caestribus petiverunt. Norbanus vero et Saxa. cum eis pugnare non ausi Caesarem et Antonium accesserunt, qui parte quadam copiarum ad Italiam tutandam relicta, cum maiori parte Ionium traiecerunt, ac Caesar aegrotans Dyrrachii remansit: Antonius Philippos contendens, cum hostibus in frumentatione collocasset insidias, impedit. at Caesar utrumque timens, si Antonius seorsim vel vinceret vel vinceretur, quod aut is aut Brutus et Cassius ea ratione se omnino superiores futuri essent, tametsi infirmus, accurrat adventaque suo Antonianos recreavit.

C Ἀντικαθημένων δ' ἀλλήλοις τῶν ἀντιπολέμων ἐκδρομαὶ μὲν παρ' ἀμφοτέρων ἐγένοντο, μάχη δὲ οὐδέμια ἐκ παρατάξεως, καί-
 τοι τοῦ τε Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου συμβαλεῖν σπουδαζόντων.
 ὁ δὲ δὴ Κάσσιος καὶ ὁ Βρούτος ἀνεβάλλοντο, οὐκ ἰσχυροὶ τὴν
 μάχην, ἀλλ' εἴ πως ἄνευ κινδύνων καὶ φθόρου τινῶν ἐπικρατή-
 5 σαιαν. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα τῆ τε τριβῆ βαρυνόμενα, καὶ τῶν
 ἀντικειμένων καταφρονήσαντα, ὅτι τὸ καθάρισον πρὸ τῶν ἀγῶ-
 νων γινόμενον ἐντὸς τοῦ ἐρύματος ὡς δεδιότες ἐποίησαντο οἱ περὶ
 Καίσαρα καὶ Ἀντώνιον, εἰς τὴν μάχην τε ὤρμησαν οἱ Βρούτου,
 καὶ διελάουσι ὅτι, ἂν ἐπιπλέον ὑπεριθῆ, ἐκλιπόντες τὸ στρατό-
 10 πεδον σκεδασθήσονται, οὕτω δὴ καὶ ἄχοντες συνέμιξαν.

D Μέγιστος δὲ Ῥωμαίοις διαφυνῶς ὁ ἀγὼν οὗτος ἐγένετο.
 τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τῶν γεγονότων σημείων ἐν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν τῇ
 Μακεδονίᾳ τεκμήρηται τις. ἐν γὰρ τῷ ἄσκει ὁ ἥλιος τοτὲ μὲν
 ἤλατταῦτο τοτὲ δὲ μέγας ἐφαίνετο, ἐξέλαμψε δὲ ποτε καὶ νυκτός, 15
 λαμπάδις τε ἄλλοσέ πη καὶ ἄλλοσε ἄττειν ἐδόκουν, καὶ σαλπύγγων
 ἤχαι καὶ ὄπλων κτύποι καὶ βοαι στρατοπέδων νυκτός ἐκ τῶν τοῦ
 Καίσαρος καὶ τῶν τοῦ Ἀντωνίου ὁμοροῦντων ἀλλήλοις παρὰ τῷ
 Τιβέριδι ἐξηκούοντο, καὶ τι παιδάριον δεκαδικτύλους χεῖρας ἔχον
 ἐγεννήθη, ἡμίονός τε ἔτεκε τέρας· τὰ μὲν γὰρ πρόσθια ἵππων, 20
 τὰ δὲ λοιπὰ ἡμίονῳ ἔωκει. ἐν μὲν οὖν τῇ Ῥώμῃ ταῦτά τε καὶ

1 ἀντικαθημένων B. 9 τε add AB Dio. 10 ὑπεριθῆ AB.
 13 ἐν om C. 17 "καὶ βοαι στρατοπέδων" ita in duobus Regiis:
 absent vero haec verba in aliis et in Colbert." DUCANGIUS.
 18 Ἀντωνίου] Ἀντωνίου κήπων Dio. 20 τέρας om W, e codi-
 cibus supplavit Ducangius. 21 ἡμίονος A.

Cum ambo exercitus ex adverso constitissent, excursiones utrinque factae sunt; sed nunquam iusta acie dimicatum est, quamvis Caesar et Antonius pugnae cupidi essent. Cassius enim et Brutus pugnam non metu differebant, sed spectabant an citra periculum et magnam caedem possent vincere. verum ubi exercitus et moram aegre ferre et hostes contemnere coeperunt, quod sacra iustitia ante pugnam fieri solita velut prae metu intra vallum Caesariani et Antoniani fecissent, et pugnam acriter poposcerunt Brutiani, si res diutius differretur se castris desertis dilapsuros esse iactantes, tum vero vel invitati in aciem descenderunt.

Maximum id certamen Romanis citra controversiam fuit; idque ostenta et Romae et in Macedonia conspecta declarant. nam in urbe vel alias augeri alias imminui visus, aliquando etiam noctu emicuit: fauces alio atque alio saltare visae: clangor tubarum, sonitus armorum, clamores exercituum ex vicinis inter se Caesaris et Antonii ad Tiberim hortis exauditi. puer denis manuum digitis natus. mula monstrum pe-

ἄλλα γένετο, ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ περὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ P I 506
Κασσίου μέλισσαι τε πολλὰ αὐτὸ περιέσχον, καὶ ἐν τῷ καθαροῖω
τὸν στέφανον αὐτῷ κατιστραμμένον ὁ ῥυβδόουχος προσήνεγκε, καὶ
ἐν πομπῇ τινι παῖς Νίκην φέρων χρυσὴν δισσάθησας ἔπεισε, καὶ
5 γυψίς πολλοὶ καὶ ἄλλοι ὄρνιθες νεκροφάγοι εἰς τὰ ἐκείνων διεφοί-
των στρατόπεδα ἔκλαζόν τε φρικῶδές τι καὶ δεινόν. τοῦ δὲ νέου
Καίσαρος λατρός ἰδοῦσε τὴν Ἀθηναῖαν ἐν ὑπνοῖς λέγειν αὐτῷ, ἐκ
τῆς σκητῆς τὸν Καίσαρα ἐξαγγυεῖν καὶ καταστῆσαι εἰς τὴν πυρά-
ταξιν, καίτοι ἔτι κακῶς ἀρρωστοῦντα· ὃ καὶ περίσσωσεν αὐτόν,
10 ὡς εἰρήσεται.

Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν τῆς μάχης οὐκ ὤρισαντο, ὥσπερ δὲ
ἀπὸ συγκειμένου τινὸς ἑσθὲν ἐξοπλισάμενοι προῆλθον, καὶ ἐν B
κόσμῳ καὶ ἠσυχῇ παρετάξαντο. ἔτι συμμιζάντες πολλῶ μὲν
ἐχρήσαντο ὠδισμῷ, πολλῶ δὲ ξιφισμῷ καὶ προσθυμίᾳ πολλῇ· καὶ
15 οὐδ' ὑπαγωγαῖς οὔτε διώξεσιν οὐδένης ἐχρήσαντο, ἀλλ' αὐτοῦ
ὥσπερ εἶχον ἐπιτρῶσκον ἐπιτρῶσκοντο, ἐφόνεον ἐφονεύοντο. καὶ
ὁ μὲν Βροῦτος τοῖς περὶ τὸν Καίσαρα ἀντιμαχόμενος ἐπράτει, W II 144
Κάσσιος δὲ ἀντιτεταγμένος τοῖς περὶ τὸν Ἀντώνιον ἤττητο, καὶ
τὰ στρατόπεδα ἀμφοτέρωθεν ἰάλω. οὐκ ἔγνω μῆτοι οὔτε τὴν
20 νίκην τῶν ἐτέρων οἱ ἤττημένοι, οὔτε τὴν ἤτταν οἱ νενικηότες·
τά τε γὰρ στρατόπεδα πολλὰ ἀφρατήκασιν, καὶ ἀπλέτου κοινοῦτο C
γενομένου ἠγνόησαν τὸ τέλος τῆς μάχης. τέλος δὲ τό τε τοῦ Καί-
σαρος τάφρονμα καὶ τὸ τοῦ Ἀντωνίου ἐπορθήθη, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ.

2 καράτω C. 12 ἑσθὲν ἐοπλισάμενοι A, ἐξοπλισάμενοι ἑσθὲν
PW: Δίο ἄμα ἔω ἐξοπλίσαντο. 20 ἐτέρων A, ἑταίρων PW.

perit, anteriori parte equo, caetera mulo simile. in Macedonia multas
apes Cassii castra circumdederunt: in sacris lustralibus lictor ei coro-
nam inversam attulit: in pompa quadam puer auream Victoriam gestans
ex lapsu concidit: multi vultures aliique carnivori alites castra illorum
cum borrendo et atroci sono frequentarunt. Caesaris vero adolescentis
medicus se a Minerva admoneri somniavit ut eum ex tabernaculo in
aciem deportaret, quamvis graviter segrotantem: idque ei saluti fuit, ut
statim dicitur.

As pugnae diem non constituerant, sed velut ex composito mane
in armis progressi modeste taciteque acies instruxerunt. deinde con-
gressi magna impressione, magna digladiatione et aiacritate utriusque, neu-
tri vero recessu aut persecutionibus nisi, sed suis quique vestigiis insi-
stentes, vulnerant vulnerantur, caedunt caeduntur. ac Brutus Caesaria-
nos vicit, Cassius ab Antonianis victus est, castris utrinque captis. sed
neque victi reliquorum victoriam neque victores cladem suorum norant.
nam et castra multum distabant, et immenso pulvere excitato eventum
pugnae ignorabant. interim tamen et Caesaris vallum et Antonii est

πάντα ἔαλω, ὥστ' εἰ μὴ κατὰ τὸ ἄνω τοῦ ἱατροῦ ἐπέβηθεν ὁ Καῖσαρ τοῦ χαρμώματος, ἐν αὐτῷ ἂν καταληφθεὶς κενιδύνευκεν.

Ὁ δὲ Κάσσιος ἐκ μὲν τῆς μάχης ἐσώθη, τοῦ δὲ ἐρέμματος καὶ αὐτοῦ πορθηθέντος ἐπὶ λόφον ἀνεχώρησεν ἔχοντα πρὸς τὸ 5 πεδίον σκοπᾶς. ὑποτοπήσας δὲ καὶ τὸν Βροῦτον ἐσφύλθαι, ἐπεμψεν ἑκατόνταρχον κατασκευζόμενον καὶ ἀγγελοῦντα αὐτῷ ὅπου τε ὁ Βροῦτος εἶη καὶ ὅ τι πρόττοι. ἐπεὶ δὲ ὁ σταλείς συναντήσας
D ἰππεῦσιν, οὓς ἀπεστάλκει ὁ Βροῦτος μαθησομένους περὶ τῶν κατὰ Κάσσιον, παρ' αὐτῶν ἐκυκλώθη ἀσπαιζομένων αὐτὸν καὶ δεξουσ- 10 μένων, ἔδοξεν ὁ Κάσσιος πολεμίους εἶναι τοὺς προσώβοντας καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐσχιθῆναι τὸν ἑκατόνταρχον, καὶ τινι Πινδάρῳ ἐξελυθῆναι τὸν ἑαυτοῦ φόνον προσέταξε.

Καὶ ὁ μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος, καὶ ὁ ἑκατόνταρχος ἐπαυλ-
θὼν καὶ γνοὺς τὸ δῆγμα κακίσως τε διὰ τὴν βραδύτητι ἑαυτὸν 15 ἐπαπέκτεινεν· ὁ δὲ γε Βροῦτος τὴν τε ἦταν τοῦ Κασσίου μαθῶν καὶ τὸν θάνατον ἐπεδάκρυσε, τοὺς δὲ περισωθέντους τῶν ἐκείνου στρατιωτῶν συναγαγὼν καὶ λόγοις καὶ δόσει χρημάτων παρημύθησάτο. ἔπεισον δ' ἐν τῇ μάχῃ τούτων μὲν περὶ ἑκαταχιλίους, τῶν δὲ περὶ Καῖσαρα καὶ Ἀντώνιον πλείους ἢ διπλάσιοι. διὸ καὶ 20
P I 507 ἠδύμουν ἐκεῖνοι, πρηνὴ Δημήτριός τις Κασσίου θεράπων ἐσπέρας ἀφίκετο πρὸς Ἀντώνιον, τὰς χλαμύδας καὶ τὸ ξίφος ἐκείνου φέρων. ἂν κομισθέντων οὕτως ἀνεδάρασαν, ὥστε ἅμ' ἡμέρᾳ προάγειν

2 χάρακος AC. καταληφθεὶς A, κατελήφθη καὶ PW. 15 δρᾶ-
ρα] κάθος A. 16 ἀπέκτεινεν A.

vastatum, et quae in his erant capta omnia. quare nisi Caesar somno medici parvisset, captus in periculo fuisset.

Cassius e pugna elapsus, sua quoque munitione vastata, tumulum conscendit unde prospectus in planitiem patebat; et Brutum quoque victum esse ratus, centurionem misit qui rem exploraret, sibi quoque ubi esset Brutus et quid ageret renuntiaret. sed cum is in Bruti equites incidisset, qui ut cum Cassio ageretur explorarent, ab hisque circumdatus perrectis dexteris salutaretur, Cassius accedere hostes putans ab usque captum esse centurionem, a Pindaro liberto se occidi inasit.

Hic illius fuit exiis. centurio vero reversus, eo facinoroso commotus, moram suam increpans ipse quoque se interfecit. Brutus Cassii clade atque interita cognito illacrimavit, militum vero illius reliquias et verbis et pecunia data consolatus est. ceciderunt in ea pugna ex horum exercitu circiter octe milia, ex Antonianis et Caesarianis amplius quam his totidem. quomobrem illi tristes fuere, priusquam Demetrius Cassii minister obliamides et ensam illius attulit. quibus acceptis ita receperunt animos, ut exercitum ante diluculum armatum ad pugnam educerent.

ὀπλισμένην ἐπὶ μάχῃ τὴν δύναμιν. Βροῦτος δ' ἐκ παρατάξεως
 μχεσασθαι οὐκ ἐβούλετο, φοβεῖν δὲ καὶ ταράττειν νύκτωρ
 ἐπειρᾶτο τοὺς πολεμίους. καὶ ποτε καὶ τὸν ποταμὸν παρατρέψας
 πολὺ τοῦ ἰσχύματος αὐτῶν κατέκλυσεν. ἐπεὶ δ' ἔγνω τινὰς αὐτο-
 5 μολοῦντας τῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐναντίους, δεικνύς μὴ καὶ πλεον
 τι νωτερισθῆ, συμμῖξαι ἔγνω αὐτοῖς. πολλῶν δ' αἰχμαλώτων
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ὄντων, μὴ ἔχων ὅπως αὐτοὺς διάδηται
 κατὰ τὸν τῆς μάχης καιρὸν, τὸ μὲν δουλικὸν πλῆθος ἀναιρεθῆναι B
 κκέλευσε, τῶν δ' ἑλευθέρων τοὺς μὲν φανερώς ἀπέλωσε, τοὺς
 10 δὲ κρύπτων καὶ συνεκπέμπων ἔσωξεν, ὁρῶν τοὺς ἡγεμόνας ἀδιαλ-
 λάκτως ἔχοντας, καὶ τοὶ τῶν ἐναντίων τοὺς ζωρηθέντας τῶν αὐ-
 τοῦ στρατιωτῶν ἀποκτείναντων.

20. Κατὰ δὲ τὴν ἑσπέραν, ὅτε τῇ ἐπιούσῃ ἕμιλλον μαχέ-
 σασθαι, τὸ φάσμα ἐφάνη τῷ Βροῦτῳ ὃ καὶ πρῶτον ἐξ Ἀσίας
 15 διαβαίνων νυκτὸς εἰδέσαστο· ἦν δὲ τοιοῦτος. πῶς ἦν βαθεῖα καὶ
 φῶς οὐ πάνυ λαμπρὸν ἐν τῇ σκητῇ αὐτοῦ ὑπανήπιτο· ὃ δ' ἠγρόπνευ
 σκοπῶν τι καὶ λογιζόμενος. ἔδοξεν οὖν εἰσιναίαι τινὰ τὴν σκητῆν,
 καὶ ἀπέδῶν πρὸς τὴν εἰσοδὸν ὄρᾳ δευτῆν καὶ ἀλλόκοτον ὄψιν ἐκ- C
 φέλου σώματος σιωπῇ περιεστῶτος αὐτῷ. ἰρόμενος δὲ "τίς ποτ'
 20 ὦν ἢ τί βασιλόμενος ἦκεις;" ἤκουσεν ἐξ ἐκείνου "ὃ σός εἰμι,
 Βροῦτε, δαίμων κακός, ὅψαι δέ με περὶ Φιλίππου." καὶ ὁ
 Βροῦτος ὑπιοήτως "ἔψομαι" εἶπε. τοῦτο οὖν αὐτὸς τὸ φάσμα

4 κατέκλυσεν C. 13 τὴν om C. μαχέσασθαι ἕμιλλον AB.
 22 φάντασμα A.

FOUNT. Cap. 20. Plutarchi Brutus, c. 13 36 48—53. Dionis
 Historiae Romanae lib. 47 c. 48 et 49.

sed Brutus acie discernere nolens, hostes turbare noctu instituit, et ali-
 quando fluvio averse magnam partem valli eorum demersit. sed quia
 nonnullis transfugisse cognorat, veritus ne id malum latius serperet,
 pugnare statuit. et quia multos captivos in castris habebat, neque scie-
 bat quae pacto cum eis pugnare tempore ageret, servilem turbam occidi
 iussit, ex ingenuis vero alios aperte dimisit, alios occutendo et dedu-
 cendo esse implacabilem ducum iracundiam conservavit, quamvis hostes
 ipsius milites quos ceperant occidissent.

20. Prius eius diei quae pugnata est, spectrum illud Bruto
 vespere apparuit quod prius etiam ex Asia transiens noctu viderat. id
 erat huiusmodi. alta nocte cum ad obacurum ignem lucubraret cogitans
 atque meditans aliquid, putavit aliquem tabernaculum ingredi. cum ad
 ingressum respexisset, vidit ignotum hominem horrendo et miro adpectu
 tacite sibi adstare, qui percontanti quis esset et quid vellet, respondit
 se malum eius esse genium, quem Philippis visurus esset. cui Brutus
 intrepide respondit, se eum visurum esse, id spectrum eodem vultu

ἑώρακε τὴν αὐτὴν ἐπιθειξάμενον ὄψιν, οὐδὲν μέντοι φθρεγξάμενον ἀλλ' οὐχόμενον. καὶ ἀετοὺς δύο φασὶν ἐν μεταίχμῳ τῶν στρατοπέδων συμπεσόντας ἀλλήλοις μάχισθαι τότε, εἶξαι δὲ καὶ φρυγῆν τὸν κατὰ Βροῦτον.

D Συμβαλὼν σὺν τοῖς ἐναντίοις καὶ αὐτὸς ἤττηθη. τὸ τε γὰρ 5
W Π 145 ὀπλιτικὸν αὐτοῦ ἀγγώμαλα ἐπιπλεῖστον ἀγωνισάμενον ἐνέκλιε, καὶ τούτου καὶ τὸ ἵππικὸν αὐτοῦ γενναίως μαχόμενον ἐνέδωκεν. ἐνταῦθα καὶ Μάρκος ὁ Κάτωνος υἱὸς ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναϊστάτοις τῶν νέων ταπτόμενος οὐκ εἶξε καταπονοσόμενος οὐδὲ ἔφυγεν, ἀλλὰ χρώμενος τῇ χειρὶ καὶ φράζων ὅστις εἴη καὶ πατρό- 10
θεν ἑαυτὸν ὀνομάζων ἔπεισεν ἐπὶ πολλοῖς τῶν πολεμίων νεκροῖς. ἔπιπτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ κρείττιστοι τοῦ Βροῦτου προκινδυνεύοντες.

Λουκίλλιος δὲ τις ἀνὴρ ἀγαθὸς ὄρων βαρβάρους τινας ἰπ-
πέας θλαύοντιαις ῥύθην ἐπὶ τὸν Βροῦτον, αὐτὸς ἔφη Βροῦτος εἶναι 15
P I 508 καὶ ἄγειν ἰδεῖτο ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον, ὡς τάχα τὸν Καίσαρα δεδοικώς. οἱ δὲ ἦγον τὸν ἄνδρα, ἀγγέλους προπέμψυντες. ἐπεὶ δ' ἔγγυς ἦσαν, ὁ μὲν Ἀντώνιος διηπόρει ὅπως χρῆ δέξασθαι τὸν Βροῦτον, ὁ δὲ Λουκίλλιος προσουχθεὶς "Μάρκον μὲν Βροῦτον" εἶπεν, "Ἀντώνιε, οὐδεὶς ἤσκηκεν οὐδ' ἂν ἔλοι πολέμιος. μὴ 20
τοσοῦτον κρητήσκειν ἢ τύχη τῆς ἀρετῆς. εὐρεθήσεται δὲ ζῶν ἐκεῖνος ἦπου καὶ νεκρὸς ἀξίως κείμενος ἑαυτοῦ." θασμάσας δὲ ὁ Ἀντώνιος τοῖς αὐτὸν ἄγουσι στρατιώταις ἔφη "χαλεπῶς, ὦ

8 μάρκων AB. 14 λουκίλλιος ABC, Λουκίλλιος PW. 19 λουκίλλιος AC, Λουκίλλιος PW. εἶπε βροῦτον A. 22 ἀξίως κείμενος AB Plutarchus, κείμενος ἀξίως PW. 23 αὐτόν] αὐτοῦ B.

denno illi conspectum est, sed nihil locutum ablit. ferunt etiam duas aquilas in eo spatio, quod erat inter utramque aciem, inter se pugnasse, et eam quae versus Brutum erat cessasse ac fugisse.

Cum adversariis congressus et ipse succubuit. nam legiones cum diutissime restitissent, cesserunt: node equitatus quoque fortiter dimicans inclinavit. ibi et Marcus Catonis filius, inter optimos et fortissimos adolescentes collocatus, cum urgeretur, non cessit neque fugit, sed manu gereus, patrio suo nomine edito, super magno hostium acervo cecidit. ex caeteris etiam optimi quique Brutum propugnantes ceciderant.

Lucilius vero vir fortis, conspectis barbaris equitibus qui impetu in Brutum ferebantur, seipsum Brutum esse dixit, eosque rogavit ut ad Antonium duceretur, quasi Caesarem timeret, qui cum praemissis nuntiiis ab eis abductus prope castra venisset, Antonius dubitabat quo pacto Brutus excipiendus esset. ille vero "M. Brutum" inquit "Antoni, caput nemo neque capiet ullus hostis. absit enim ut tantum fortunae in virtutem liceat, verum ille aut vivens aut etiam mortuus ut ipso dignum est invenietur." hanc orationem miratus Antonius ductoribus illius ait

νοστρατιῶται, φέρετε τὴν ἀπάτην ἴσως· ἀλλ' ἵστε κρείττονα τῆς ζητουμένης ἄγρας ἤρηκοτες· πολέμων γὰρ ζητοῦντες φίλον ἡμῖν B κομίζετε."

Βρούτος δὲ πρὸς τι χωρίον ὑλῶδες κατηχητικῶς ἤδη σκό-
5 τους ὄντος, ἄλλων περὶ αὐτὸν ἡγεμόνων ὄντων, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψας ἀνεφθίγγετο

Ζεῦ, μὴ λάθῃ σε τῶνδ' ὄς αἴτιος κακῶν.

τοῦτον τὸν στίχον εἰπεῖν αὐτὸν ὁ Πλούταρχος ἀνυγράφει· ὁ δὲ γε
Aίωv ταῦθ' ἱστορεῖ τότε τὸν Βρούτον εἰπεῖν "ὦ κλῆμον ἀρετά,
10 ἄλλως ἄρ' ἦσθα λόγος, ἐγὼ δὲ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' αὖ C
ἰδοῦλεves τύχη." εἰπόντος δὲ τινος ὡς δεῖ φεῖγαι, "πάνυ μὲν
οὖν" ἔφη "φενκίον, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν, οὐ διὰ τῶν ποδῶν."
καὶ τοῦτο εἰπὼν καὶ γυμνῷ τῷ ξίφει ἐπιπεσὼν ἐτελεύτησε. τὸν δὲ
τοῦτου νεκρὸν Ἀντώνιος ἀνευρὼν τῇ πολυτελειότητι τῶν ἑνταῦ
15 φοινικίδων περιέβλεε.

Πορκά δὲ ἡ τοῦ Βρούτου γυνή, ἡ Κάτωνος ἦν θυγάτηρ,
φυλαττομένη καὶ μὴ ἐωμένη ἑαυτὴν ἀνελτεῖν, ἀνθρακίς ἐκ τοῦ
πυρὸς ἀρπάσασα καὶ καταπιοῦσα ἀπέθανε. περὶ ἧς ἱστόρησε
Πλούταρχος ὡς πρὸ τῆς τοῦ Καίσαρος τοῦ προτέρου σφαγῆς
20 ὄρῳσα τὸν ἄνδρα σύννουν καὶ μεστὸν τυραχῆς ἀήθους, καὶ τι

7 Ζεῦ] Euripidis Medea, v. 332. λάθοι Plutarchus. 8 Πλού-
ταρχος] in Bruto, c. 51. 9 Aίωv] Hist. Rom. lib. 47 c. 49 ita
ὦ κλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δὲ σε
ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἰδοῦλεves τύχη.
10 ἄλλως etiam Xiphilinus et aliquot Dionis codices habent. 13 τῷ
ξίφει γυμνῷ A. 14 εἰπὼν A. 16 ἡ Κάτωνος ἦν] κάτωνος
δὲ A. 18 περὶ δὲ ἧς B. ἱστόρησε Πλούταρχος] ὁ πλού-
ταρχος ἔγραψεν A. 19 Πλούταρχος] in Bruto, c. 13.

"fortasse, commilitones, imposturam iniquis fertis animis. sed scitote
vos praedam ea quam quaeritis meliorem cepisse: nam cum hostem per-
sequeremini, amicum nobis adduxistis."

Brutus vero cum iam tenebris obortis ad locum quendam saltuo-
sum cum paucis tribanis pervenisset, oculis in caelum sublevis hunc ver-
sum, ut Plutarchus scribit, pronuntiavit

o dii, ne fallat vos tanti mali caput.

Dio vero haec eum verba protulisse refert "o virtus misera, in verbis
sita inanibus, culta mihi vice numinis, iniquae sortis servula." cum qui-
dam dixisset fugiendum esse, omnino fugiendum esse respondit, verum
manibus, non pedibus. hoc dicto, stricto gladio incubuit. Antonius ca-
daver eius inventum pretiosissima purpura involvit.

Porcia vero Bruti uxor, Catonis filia, cum ne se occideret custo-
diretur, prunis de foco devoratis interiit. de qua Plutarchus scribit,
cum ante prioris Caesaris caedem maritum tristem et perturbatiorem
solito consilium aliquod inexplicabile animo agitare vidisset, non prius

D βούλευμα κατανόησασα παρ' ἐαυτῷ θάλλοντα δυσεξέλκικτον, σὺ πρότερον αὐτὸν περὶ τῶν ἀπορρήτων ἀνῆρτο πρὶν ἢ λαβεῖν διάπειραν ἐαυτῆς. λυβοῦσα γάρ, φησί, μαχαίριον, τομὴν βαθύαν λάθρα ἐπήνεγκε τῷ μηρῷ, ὡς μετὰ μικρὸν ὀδύνας ἐπιγενέσθαι πτανικὰς καὶ φρικώδεις ἀναφθῆναι πυρετοῦς ἐκ τοῦ τραύματος. 5 ἀγωνιωῶντος δὲ τοῦ Βρούτου ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλγηδόνος ὁσθα ἔφη αὐτῷ "ἐγώ, Βροῦτε, σὺχ ὡς αἱ παλλικευόμεναι κοίτης μεθεῖχουσα καὶ τραπέζης μόνον ἐδόθη σοι, ἀλλὰ κοινωνὸς εἶναι καὶ ἀγαθῶν καὶ ἀναιρῶν. τὰ μὲν οὖν σὰ πάντα περὶ τὸν γάμον ἄμειπτα, τῶν δὲ παρ' ἐμοῦ τίς ἀπόδειξις ἢ χάρις εἰ μήτε πάθος ἀπόρρητον 10 συνδιοίσω σοι μήτε φροντίδα πίστεως δεομένη; αἰδ' ὅτι γυναικία φύσις ἀσθενῆς δοκεῖ λόγον ἐνεργεῖν ἀπόρρητον· ἀλλ' ἔστι τις καὶ τροφῆς ἀγαθῆς καὶ ὀμιλίαις χρηστῆς εἰς ἦθος ἰσχύς. ἐμοὶ δὲ τὸ Κάτωτος εἶναι θυματέρα καὶ τὸ Βρούτου γυναικία πρόσσειν. οἷς πρότερον μὲν ἤττον ἐπεποίθειν, νῦν δ' ἐμαντὴν ἔγνωκα καὶ 15 πρὸς πόνον ἀήτητον εἶναι." ταῦτ' εἰποῦσα δέκυνσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα καὶ διηγεῖται τὴν πείραν. ὃ δ' ἐκπλυγίς ἐπηύξατο δοῦναι τοὺς θεοὺς κατορθοῦντα τὴν πράξιν ἀνδρῶν Πορκίους ἄξιον φανῆναι.

W II 146 21. Τῷ μὲν οὖν Βρούτῳ δν εἴρηται τρόπον ἐπέλιπε τὸ 20 βιώσιμον, τῶν δὲ μετ' αὐτοῦ γενομένων ἐπισήμων ἀνδρῶν οἱ μὲν **B** πλείους ἐαυτοὺς ἀτίκῃ ἀπέκτειναν ἢ ἄλόντες ἐφθάρησαν, οἱ δὲ

3 φησί BC, φασί PW. 14 τὸ prius] τῷ C: Plutarchus καὶ τὸ 20 Τῷ] καὶ τῷ A.

Fontes. Cap. 21. Dionis Hist. Rom lib. 47 c. 49 — lib. 48 c. 20.

eum de arcanis percontatam esse, quam sui ipsius periculum fecisset; sumptoque cultello clam profundam vulnus intulisse femori, quod paulo post graves dolores et periculosas febres consecutas sint. Brutoque sollicito, in summo dolore dixisse "ego tibi, Brute, data sum, non ut pollicis instar victum et lectum duntaxat communem tecum haberem, sed ut fortunae secundae adversaeque socia tibi essem. ac tu quidem talem te maritum praebes de quo nihil queri possim: ego vero quo pacto gratum animum declarabo, si neque occultum dolorem neque sollicitudinem, quae fidem postulat, tecum una tulerō? equidem scio quam imbecilla sit natura muliebris ad celanda arcana. sed recte educationis et honestae consuetudinis aliquae vires sunt. mihi vero contigit ut et Catonis filia et Bruti uxor essem: quibus rebus dudum minus frata nunc me a labore invictam esse cognovi." his dictis ei vulnus, causa illius exposita, ostendit, is vero obstupefactus deos precatus est ut re bene gesta dignum Porcia maritum se praerberet.

21. Bruto ad hunc modum defuncto viri clari qui eum secuti fuerant plerique statim aut ipsi se occiderunt aut capti perierunt: cae-

λοιποὶ τότε διαφυγόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν μετὰ τοῦτο τῷ Σέξτω
προσέθεντο.

Καὶ ὁ μὲν Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος οὕτως ἀπόλοντο τοῖς
ξίγῃσι σφαγίτες οἷς τὸν Καίσαρα διεχρήσαντο, Καῖσαρ δὲ καὶ
5 Ἀντώνιος αὐτίκα τὴν ἀρχὴν ἀνεδύσαντο· καὶ τῷ μὲν ἦ τε Ἰβηρία
καὶ ἡ Νουμιδία προσεκεκλήρωτο, Ἀντωνίῳ δὲ ἡ Γαλιτία τε καὶ
ἡ Ἀφρική, συνθεμένοις, εἰ ἐπὶ τούτοις ἀγανακτοῖη ὁ Λέπιδος,
ἐκοτῆναι οἱ τῆς Ἀφρικῆς. ταῦτα δὲ μόνα ἐδύσαντο, ὅτι Σαρδὰ
μὲν καὶ Σικελίαν Σέξτιος κατείχε, τὰ δ' ἔξω τῆς Ἰταλίας ἐν τυρικήῃ
10 ἔτι ἦν. καὶ ἐπὶ τούτοις Ἀντώνιος μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν, καταστήσων
τοὺς αὐτοῖς ἀντιπολεμήσαντας καὶ ἀργυρολογήσων, ἤπει· Καί- C
σαρ δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὤρμηθη, τὸν Λέπιδον κωλύσων ἄν τι
παρακινή, καὶ τῷ Σέξτῳ ἀντιταξόμενος. νοσῶν δὲ καὶ διὰ τοῦτο
βραδύτερον ἰὼν εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, καὶ τὰ νενομισμένα ἐπὶ
15 τῇ νίκῃ τελείας πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων ἐστράφη διοίκησιν. ὁ γὰρ
Λέπιδος καὶ θόβῳ καὶ νουθεσίᾳ ἠσύχασεν, ἡ δὲ τοῦ Ἀντωνίου γυνή
Φουλβία καὶ ὁ Λούκιος Ἀντώνιος ὑπατιέων τῶν πραγμάτων ἀν-
ελαμβάνοντο καὶ τῷ Καίσαρι διηρέθησαν, ὥστε τὸν Καίσαρα τὴν
τῆς Φουλβίας θυγατέρα πέμψαι αὐτῇ, τὴν ἐκ τῆς ἐπιγαμίας
20 συγγένειαν λύσαντα.

Καὶ διὰ ταῦτα οὖν καὶ διὰ τὸν λιμὸν, ὃς τότε τοὺς Ῥω-

3 Καὶ — Κάσσιος] βρούτος μὲν οὖν καὶ κάσσιος A. 6 ἀνεδή-
σαντο BCW Dio, ἀνεδήσαντο A, ἀνεδύσαντο P. 6 νουμιδία
AB, Νουμηδία PW. 7 ἀγανακτοῖη AB, ἀγανακτῆσαι PW.
10 ἔ: add A Dio. 12 δ' εἰς Ἰταλίαν B. 16 καὶ prius
om AB. 17 φουβία A.

teri periculo tum fuga ad mare evitato, post ad Sextum se con-
tulernat.

Cum Brutus et Cassius iisdem ensibus quibus Caesarem trucidarant perflissent, Caesar et Antonius statim dividerunt imperium, illi Hispania et Numidia attributa, huic Gallia et Africa, pacti inter sese, si Lepidus eam partitionem iniquo ferret animo, se illi Africa cessuros. solas autem has provincias dividerunt, quod Sardiniam et Siciliam Sextus obtinebat, caeterae praeter Italiam adhuc in tumultu erant. proinde Antonius in Asiam ad pacandos eos qui arma contra tulerant et ad pecuniam exigendam abiit: Caesar in Italiam properavit, ut Lepidum, si quid movisset, coerceret, et cum Sexto bellum gereret, sed ex morbo tardius progrediens Romam venit, paratissimae victoriae sollennibus rerum administrationem cepisset. Lepidus enim prae metu et scordia quiescebat: Antonii vero uxor Fulvia et L. Antonius consul suscepta rerum cura Caesar adversabantur. itaque is affinitate repudiata filiam remisit Fulviae.

Ea igitur de causa et propter famem Romanos promentem animo

D μαίλους ἐπέλεξεν, ὁ Καῖσαρ ἐν ἀμηνανίᾳ ἐγένετο. ἡ μὲν γὰρ κατὰ Σικελίαν θάλασσα ὑπὸ τοῦ Σέξτου κατεῖχετο, ὁ δ' Ἴόνιος κόλπος ὑπὸ Λομιτίου Γναίου, ὃς τῶν μὲν σφαγῶν τοῦ Καίσαρος ἦν, ἐκ δὲ τῆς ἐν Φιλίπποις μάχης διαφυγῶν ναυτικῶν συνεκρότησε, καὶ τοῦ τε κόλπου χρόνον τινα ἐκράτησε καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἐφθηρε. διὰ γοῦν τὸν λιμὸν τοῦτον καὶ δι' αἰτίας ἑτέρας καὶ ἐστιασίωσαν πρὸς ἀλλήλους ὃ τε δῆμος καὶ τὸ στρατιωτικόν, καὶ εἰς μάχας ἢ στάσεις περιέστη, ὥστε καὶ τετράσκεισθαι καὶ θνήσκειν ἐξ ἀμφοτέρων καὶ οἰκίας καταπρησθῆναι σιγῆς. ἐντεῦθεν δειούς ὁ Καῖσαρ καταλλαγήναι τῇ τε Φουλβίᾳ καὶ τῷ ὑπᾶτι τῷ Λου-10 κίῳ ἤθελεν. ἐπεὶ δὲ διὰ πολλῶν ἄλλων καὶ τῶν ἰσρατευμένων

P I 510 πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτοὺς οὐδὲν ἤνευ, βουλευτὰς ἴστικε, τὰς τε συνθήκας τὰς πρὸς τὸν Ἀντώνιον αὐτῷ γενομένους ἐκφήνας σφίσι, καὶ δικαστὰς τῶν διαφορῶν αὐτοὺς ποιήσους. ὡς δ' οὐδὲν οὐδ' οὔτοι πρῶξι ἰσχυσαν, πρὸς τὸ στρατιωτικόν αὐδεις ἀπέκλινε. 15 καὶ εἰς τὴν Ῥώμην οἱ στρατιῶται, ὡς καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ κοινωσόμενοι τι, συνέλθόντες, τούτων μὲν οὐκ ἐφρόντισαν, ἐς δὲ τὸ Καπιτώλιον ἀθροισθέντες τὰς τε συνθήκας ὡς ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἴθνητο ἀναγνωσθῆναι σφίσι ἐκλευσαν, καὶ ἐκίνας τε ἐπεκύρωσαν, καὶ περὶ ὧν διεφέροντο ἑαυτοὺς ἐκάθισαν δικαστὰς. 20 καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Καῖσαρ ἔτοιμος δικασθῆναι κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν ἐγένετο, ἡ Φουλβία δὲ καὶ ὁ ὕπατος οὐ παρῆν, ὡς ἀδι-
B κούτων ἐκείνων κατεψηφίσαντο, καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος ἐπρόσβευσαν. καὶ μάχη μετὰ αὐτῶν συγκεκρότητο, καθ' ἣν ὑπερέσχεν

4 συνεκρότησε, om καὶ τοῦ τε κόλπου χρόνον τινα ἐκράτησε, B.
5 τὰ τῶν ἐναντίων AB Dio, τοὺς ἐναντίους PW. 12 ἤνευ B.
13 τὸν om B. ἐκφήνας om C.

Caesar aestuabat. nam mare Siculum a Sexto tenebatur, sinus Ionius a Cn. Domitio, qui ex Caesaris percussoribus unus, e pugna Philippica elapsus classe comparata adversarios infestabat. ob eam igitur famam et aliis de causis seditione orta inter plebem et milites ad manus ventum est: utrinque aliquot vulnerati et caesi, et complures aedes incensae. his rebus territus Caesar cum Fulvia et Lucio consule in gratiam redire studuit. sed reconciliatione per multos alios et milites frustra tentata senatores misit, eosque, pactis quae cum Antonio fecerat expositis, controversiarum indices sumpsit. qui cum nec ipsi quicquam impetrassent, rursus ad milites inclinavit. hi vero Romanam ingressi, ut cum senatu populoque acturi aliquid, iis neglectis in Capitolio convenerunt, et pactis quae recitari sibi iusserant confirmatis, semetipsos controversiarum indices constituerunt. ac Caesarem ad diem statum causam dicere parato, Fulviam et consulem absentes ut iniurios condemnarunt, Caesaris causa probata. inde pugna inter dissentientes orta, in qua multi

ὁ Καῖσαρ, ὥστε πολλοὺς τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων φθάρῃναι, καὶ τὸν ἑπαιτὸν ἀλιῶναι τὸν Λούκιον, ἀπολυθῆναι δέ. ἡ δὲ Φουλβία μετὰ τῶν τέκνων ἀπέδρα πρὸς τὸν Ἀντώνιον.

Καῖσαρ δὲ τὰ τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κατεργασάμενος, καὶ τοῦ
 5 Τονίου κόλπου ἠλευθερωμένου (ὁ γὰρ Δομίτιος ἀπογνοὺς ἀπέπλευσε πρὸς Ἀντώνιον), περισκενάζετο ὡς πρὸς τὸν Σέξτον ὀρηθῶν. διὰ δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ὅτι τῷ Ἀντωνίῳ διὰ τῆς μητρὸς ἐκoinολογήσατο, ἔδωκε μὴ καὶ ἀμφοῖν ἄμμι πολέμησθαι· καὶ τὸν Σέξτον προτιμήσας, ἕτε τοῦ Ἀντωνίου πιστότερόν τε καὶ ἰσχυρό-
 10 τερον, τὴν τε μητέρα Μουκίαν αὐτῷ ἐπέμπε, καὶ τὴν τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Λουκίου Σκριβωνίου Λίβωνος ἀδελφὴν ἔγημεν, εἰ πως ἐκ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς συγγενείας φίλον αὐτὸν ποιήσατο. ὁ γὰρ Σέξτιος τῆς ἀρχῆς ἧς εἶχεν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος πρῶην παραλυθείς, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἀντεχόμενος, ἕτε μὴ τοῦ φόβου τοῦ
 15 Καίσαρος ἐκείνου μετεσχηκῶς ἠλιπίε καὶ καταχθῆσθεσθαι πρὸς τοῦ νέου Καίσαρος. ὡς δ' ἔγνω καὶ ἐν' αὐτῷ τὸν ἐκείνου φόβον ἐπιεκπερηγμένον, ἀπέγνω καὶ πρὸς πόλεμον ἤτοιμάζετο, ναυπηγῶν τριήρεις καὶ τοὺς αὐτομολοῦντας δεχόμενος καὶ τοὺς καταποντιστάς προσεταιριζόμενος. καὶ ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο ἰσχυρὸς καὶ τῆς
 20 πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ θαλάσσης ἐκράτησι. προχωροῦντων δ' αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἐς Σικελίαν ἐπλευσε, καὶ ταύτην κατέλαχε, καὶ Δ στρατιωτικῶς ἐκεῖθεν πλείους καὶ ναυτικῶν ἰσχυρότατον συνέγαγε.

W II 147
 C

3 πρὸς τὸν ἀντώνιον μετὰ τῶν τέκνων ἀπέδρα A. 8 καὶ prius om A. 22 στρατιωτικῶς ἐκεῖθεν πλείους A cum Dione, στρατιῶν ἐκεῖθεν πλείω PW. ἰσχυρότερον συνέγαγε A; ἰσχυρότατον συνέγαγε Dio, συνέγαγεν ἰσχυρότατον PW.

senatores atque equites caesi sunt: victoria penes Caesarem fuit, Lucio consule capto sed dimisso. Fulvia vero cum liberis ad Antonium profugit.

Caesar Italia subacta et Ionio sive liberato (nam Domitius desperatis rebus ad Antonium se contulerat) contra Sextum se parabat, sed eius potentiam metuens et, quoniam is per matrem cum Antonio de pacificatione egerat, ne cum utroque pugnandum esset veritus, Sextum ut et potentiosem et fideliorem Antonio praetulit, missa ei matre Mucia, et soceri eius L. Scribonii Libonis filia ducta, eo beneficio et affinitate in amicitiam illius se insinuare studens. Sextus enim, adempto sibi pridem a Caesare imperio quod tenuerat, classe nitebatur; et quia caedis Caesaris particeps non fuerat, spem fovebat fore ut a iunioris Caesare revocaretur. ut vero cognovit se quoque ob caedem illius proscriptum esse, desperato reditu, triremibus aedificandis et transfugis recipiendis ad bellum se parabat. piratis etiam adscitis exiguoque tempore magnis viribus nitens, Italico mari potitus, prospero fortunae flatu Sicillam occupavit, ibique aucto exercitu classem firmissimam comparavit. his igitur

διὰ ταῦτά τε καὶ ἵνα μὴ τῷ Ἀντωνίῳ φιλιωθῆ, καταλλαγῆναι οἱ ὁ Καῖσαρ ἰμείρετο. διαμαρτῶν δὲ τούτου, ἐκείνῳ μὲν Μάρκον Ἀγρίππαν πολεμήσοντα ἐπεμψεν, αὐτὸς δ' ἐς Γαλατίαν ἀπῆρε. μαθὼν οὖν ὁ Σέξτος ταῦτα ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀνέπλευσε καὶ ἐνέμεινεν αὐτὴν ληϊζόμενος. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τὴν Γαλατίαν κατέσχε, τὸν μόντου Λέπιδον ἐς τὴν Ἀφρικὴν ἐπεμψεν, ἵν' ὡς παρ' αὐτοῦ ταύτην λαβῶν, καὶ οὐχὶ καὶ παρὰ τοῦ Ἀντωνίου, αὐτῷ μόνῳ τὴν χάριν ὁμολογῆ.

P I 511

22. Ἀντώνιος δὲ Μάρκος εἰς τὴν Ἀσίαν ἐλθὼν, τὰ μὲν αὐτὸς περιῶν, ἐς δὲ τινα στέλλων ἐτέρους, τὰς τε πόλεις ἤρην-10 ρολόγει καὶ τὰς δυναστείας ἐπίπρασκε. τῆς δὲ γι Κλεοπάτρας ἐν Κιλικίᾳ θηφείσης αὐτῷ, ἴρωι τῆς γυναικὸς οὐκέτ' οὐδεμίαν φροντίδα τοῦ καλοῦ ἐποιήσατο, ἀλλὰ τῇ Αἰγυπτίᾳ ἰθούλευε· καὶ ἄλλα τε διὰ τοῦτο ἔπραξεν ἄτοπα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἀπέκτεινε· καὶ τέλος ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον. ὅθεν οἱ Πάρθοι, καὶ 15 πρὶν κινούμενοι, τότε δὴ καὶ μᾶλλον τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέθεντο, τοῦ Λαβιηνοῦ πρὸς τοῦτο σφᾶς ἐρεθίσαντος· ὃς τῷ Βρούτῳ μὲν B καὶ τῷ Κασσίῳ συνιστρατεύετο, πεμφθεὶς δὲ παρ' ἐκείνων εἰς Πάρθους συμμαχίαν αἰτουμένων, ὡς τὴν ἐκείνων ἦταν ἔγνω, κατέμεινε παρὰ τοῖς βαρβάροις, καὶ τότε τοῦ πολέμου τε ἡγεμῶν 20 γενέσθαι ἐπέσχετο, καὶ πολλὰ μεταστήσειν τῶν ἐθνῶν ἐπηγγελᾶτο. ὅθεν καὶ δύναμιν πολλὴν πρὸς τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως

7 καὶ alterum add A Dio. 11 γρ om A. 14 τε A Dio, δὲ PW. 18 καὶ add ABC. 20 τε ABCW, om P.

Fontes. Cap. 22. Dionis Historiae Romanae lib. 48 c. 24 — c. 38. Plutarchi Antonius, c. 32.

tur de causis, et ne cum Antonio iniret amicitiam, cum eo redire in gratiam Caesar desideravit. sed impos voti factus, M. Agrippa contra illam missus ipse in Gallias abiit. que Sextus cognito in Italiam appulit, ex eaque praedas agit. Caesar Gallias potius Lepidum in Africam ablegavit, ut sibi uni, non etiam Antonio gratiam illam deberet.

22. M. vero Antonius in Asia partim ipse partim per alios pecuniam a civitatibus exigebat et praefectoras vendebat. ut autem Cleopatra in Cilicia visa mulieris amore captus est, omnis honestatis abiecta cura Aegyptiae servit, in eius gratiam praeter alia indecora fratribus illius occisis; ac denique in Aegyptum discessit, unde factum est ut Parthi, qui iam ante in motu erant, tum magis etiam Romanos vexarent, a Labieno irritati. qui cum a Bruto et Cassio ad Parthos petendi auxilii causa missus esset, audito eorum interitu apud barbaros remansit, seque belli ducem professus, et multas gentes ad defectionem impulsurum pollicitus, magnis copiis ab Orode Parthorum rege acceptis,

Ὁρώδου ἔλαβε, καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ Πακόρω συναπεστάλη. καὶ ὁ μὲν Πάκορος τὴν Συρίαν ἔχειρώσατο πλὴν Τύρον, καὶ εἰς Παλαιστίνην εἰσέβαλεν, ὁ δὲ Λαβιηνὸς τὴν τε Κιλικίαν κατέσχε καὶ τῆς Ἀσίας τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις.

- 6 Ἀντώνιος δὲ ἐπυνθάνετο μὲν καὶ ταῦτα, ὡσπερ δὴ καὶ τᾶλλα τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δρώμενα, ὑπὸ δὲ τοῦ ἔριτος καὶ τῆς μέθης οὔτε τῶν πολιτῶν οὔτε τῶν συμμάχων ἐφρόντιζε, τῇ Κλεοπάτρᾳ δὲ καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις συνετρόφα, μέχρις οὗ παντελῶς κατελύθη. ὅπῃ δ' οὖν ποτε ἔξαναστὰς ἐπλευσεν εἰς Τύρον· τὸν 10 δὲ τοῦ Σέξτου προφασισάμενος πόλεμον ἀπέλιπεν αὐτοῦς, καὶ παρὰ τὴν ἡπειρον μέχρι τῆς Ἀσίας πυρακομισθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα διῆλθεν. ἔνθα τῇ τε μητρὶ καὶ τῇ γυναικὶ ἐντυχῶν, τὸν τε Καίσαρα πολέμιον ἐποίησατο καὶ τῷ Σέξτῳ ἐσείσατο. εἶτα εἰς τὴν Ἰταλίαν περαιωθείς, τινὰ μὲν ταύτης κατέσχε, τινὰ δ' ἐπολιόρκει. 15 καὶ ὁ Καῖσαρ τὰς δυνάμεις ἤθροϊζε. συνερωγῶτων οὖν αὐτῶν ἐς τὸν πόλεμον ἦ τε ἄλλη Ἰταλία ἐταρῶσσοτο καὶ ἡ Ῥώμη δὲ μάλιστα. ἐν τούτοις ἡ Φουβρία ἐν Σικυῶνι διάγουσα ἐτελείησεν. ὡς δὲ τοῦτο ἠγγέλθη, τὰ τε ὄπλα κατέθεντο ἄμφω καὶ συνηλλάγησαν. καὶ Καῖσαρ μὲν Σαρδίᾳ τε καὶ Λαλαματιαν τὴν τε Ἰβηρίαν 20 καὶ τὴν Γαλατίαν ἐκλήρώσατο, Ἀντωνίῳ δὲ πάντα τὰ ἄλλα τὰ ὑπὲρ τὸν Ἴόνιόν τε ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ῥωμαίοις ὄντα ἐπέλαχε· τὰ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ ἔθνη ὁ Λέπιδος καὶ τὴν Σικελίαν ὁ Σέξτος εἶχον.

5 δὲ om A.

6 ἐν add ABC.

15 ἤθροϊζε A cum Dione.

συνῆθροϊζε PW.

16 ἐταρῶσσοτο A Dio, τετάρτατο PW.

18 τε add A Dio.

20 ἀντώνιος A: Dio Ἀντώνιος — ἀπέλαχε.

22 ὁ add AB.

cum eius filio Pacoro est ablegatus. qui Syriam, Tyro excepta, subegit, et in Palaestinas impressionem fecit: Labiennus vero Ciliciam occupavit et urbes Asiae mediterraneas.

Enimvero Antonius, quamvis et haec et caetera quae in Italia gerebantur audiret, tamen amore et ebrietate praepeditus neque cives neque socios curabat, sed cum Cleopatra et Aegyptiis genio indulgebat, donec funditus everteretur. ac vix tandem expectectos Tyrum navigavit: sed ea per causam belli cum Sexto gerendi relicta, per continentem in Asiam usque profectus in Graeciam transiit. ubi cum matre et uxore congressus, Caesare hoste declarato, cum Sexto pacem fecit. deinde in Italiam traiecit, ubi quasdam urbes occupavit, quasdam oppugnavit. coegit et Caesar suas copias. bello inter eos orto, cum tota Italia tum Roma turbata fuit. interea Fulviae morte Sicyone nuntiata ambo armis positis in gratiam redierunt; ac Caesar Sardiniam Dalmatiam Hispaniam et Galliam est sortitus: Antonio caetera omnia, quae ultra sinum Ionium in Europa et Asia Romanis patebant, obvenerunt. Libycas gentes Lepidus, Siciliam Sextus tenuit.

W II 148 Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν οὕτως αὐθις ἐδύσαντο, τὸν δὲ πρὸς τὸν
 Σέξτον πόλεμον ἐκοινώσαντο· καὶ ἐπὶ ταῖς καταλλαγαῖς εἰστιά-
 σαν ἀλλήλους ἐν τοῖς περὶ τὸ Βρεντέσιον στρατοπέδοις, Καίσαρ
P I 512 μὲν Ῥωμαϊκῶς τε καὶ στρατιωτικῶς, Ἀντώνιος δὲ Ἀσιανῶς τε
 καὶ Αἰγυπτίως. κατηλλαγμένων δ' αὐτῶν ὡς ἰδόντων, περιστάν-
 τες τὸν Ἀντώνιον οἱ τότε συνόντες τῷ Καίσαρι, ἀπήτουν παρ'
 αὐτοῦ τὰ χρήματα ἃ ἀπὸ τῆς μάχης τῆς ἐν Φιλίπποις ὑπέλοχοντο
 σφῆσι, δι' ἃ καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν, ὅπως πλείστα ἀθροίσαιεν, ἔσταλτο.
 κἂν ἐξηργάσαντό τι αὐτὸν μηδὲν διδόντα, εἰ μὴ σφᾶς ὁ Καίσαρ
 κατέλογεν, ἢ πλείω μετεώρισας αὐτούς. καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ πρὸς 10
 τὸν Σέξτον πολέμου ἤπτοντο. λιμοῦ δὲ τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῦ
 Σέξτου θαλασσοκραινοῦντος πιζόντος, τελῶν τε πολλῶν καὶ παν-
 τοίων ἐπιτασσομένων αὐτοῖς, δεινῶς ἠαχάλλον, καὶ οὐκέθ' ἠσύ-
 χαζον, ἀλλὰ παρικήλουν σφᾶς σπέισασθαι τῷ Σέξτῳ. ὡς δ' οὐκ
B ἔπειθον, πρὸς τὸν Σέξτον ἀπέκλιναν, καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς 15
 ὄντας λίθοις ἐξήλασαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, τὰς τε τοῦ Κακουρος καὶ
 τοῦ Ἀντωνίου εἰκόνας κατέβαλον, καὶ ἐπ' αὐτοὺς ὡς ἀποκτείνον-
 τες σφᾶς ὤμοησαν. ὅθεν ἠρῶν κάσθησαν τῷ Σέξτῳ καὶ ἄκοιτες
 ἐπικηρυκείσασθαι. καὶ πρῶτον μὲν διὰ τῶν ἐταίρων αὐτῷ διε-
 λέχθησαν, ἔπειτα καὶ αὐτοὶ ἐς λόγους ἦλθον. καὶ ἐσπέισαντο 20
 ἐπὶ συνθήκαις, ὥστε τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν δούλων ἔλευθέρ-
 ρους εἶναι, καὶ τοὺς ἐκπεσόντας πλὴν τῶν σφαγίων κατελεθεῖν,
 καὶ τισὶν αὐτῶν δημαρχίας τε καὶ στρατηγίας καὶ ἱερωσύνάς τε-

2 ἐκοινολογήσαντο C. 8 ἀθροίσαιεν C. 14 εἰλ' ἐπαρενά-
 λον B. 19 πρῶτα A. αὐτῶν C.

Imperium sic de integro partiti bellum cum Sexto communibus
 opibus gerendum decreverunt. reconciliata gratia se mutuo in castris
 Brundusiniis convivii exceperunt, Caesar Romano et militari more sine
 lauticiis, Antonius Asiano et Aegyptiaco luxu. cum inter sese reconci-
 liati viderentur, Caesariani circumsteterunt Antonium, ab eo pecuniam
 in pugna Philippica promissam flagitantes, quam ut affatim afferret, in
 Asiam profectus esset. sed cum nihil daret, male ab eis tractatus esset,
 nisi eos Caesar amplissime pollicendo compecuisset. deinde bellum ad-
 versus Sextum gerendum susceperunt. sed populus Romanus, cum ob
 illum mari dominantem fame et multiplicibus tributis premeretur, indi-
 gnabatur neque se continere poterat quin, ut pacem cum eo facerent,
 postularet. quo non impetrato ad Sextum defecit, et magistratus lapi-
 dibus foro exegit, et Caesaris atque Antonii statuis eversis ad ipsos
 occidendos concitatus est. quare vel invidi de pace cum Sexto agere
 sunt coacti. ac primum per amicos cum eo tractarunt: deinde ipsi in
 colloquium convenerunt. et his condicionibus pacem fecerunt: servos
 transfugas libertate donandos, exules percussoribus exceptis revocandos
 esse, et quibusdam eorum tribunatus praeturas et sacerdotia statim tri-

θὺς δοθῆναι, αὐτὸν δὲ τὸν Σέξτον ὑπατὸν τε αἰρεθῆναι καὶ C
 ολιωνιστὴν ἀποδειχθῆναι καὶ τῆς πατρῴας αὐσίας χιλίας πεντακο-
 σίας πενήτην μυριάδα δραχμῶν κομισοῦσθαι, καὶ Σικελίας
 καὶ Σαρδοῦς τῆς τε Ἀχαΐας ἐπὶ πέντε ἔτη ἄρξαι, μὴ αὐτομόλους
 5 δεχόμενον, μὴ ναῦς ἐπικτώμενον, μὴ τιμὴν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔχοντα
 φροσύνην, ἀλλὰ τὴν τε εἰρήνην τὴν ἐν τῇ θαλάσῃ αὐτῇ πεντα-
 νύοντι καὶ σίτον τοῖς ἐν τῇ πόλει τακτὸν πέμποντα.

Τὺς γοῦν συνθήκας ταύτας συγγραφόμενοι, καὶ τὰ γραμ-
 ματεῖα ταῖς ἑρμείαις ταῖς ἀεπαρθένους παραθήμενοι, δεξιὰς τε
 10 σφίσι ἐδοσαν καὶ ἀλλήλους ἐφίλησαν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἄπλετος
 ἡγήθη βοή καὶ τῆς ἡπείρου καὶ τῶν νεῶν, ὥστε καὶ τὰ ἕρη D
 συνηχῆσαι. μετὰ ταῦτα μέντοι οἱ τε ἄλλοι ὑπέδεχοντο ἀλλήλους
 καὶ ἀνθρωπιστῶν καὶ αὐτοὶ ἐκείνοι, πρότερος μὲν ὁ Σέξτος ἐν τῇ
 νηί, ἔπειτα καὶ ὁ Καῖσαρ ὁ τε Ἀντώνιος ἐν τῇ ἡπείρῳ. οὐνηθεὶς
 15 δὲ ὁ Σέξτος ἄμφω ἐν τῷ σκάφῳ σὺν ὀλίγοις ὄντας κτανεῖν, ὡς
 καὶ ὁ ἐξελεῦθερος αὐτῷ Μηνᾶς συνεβούλευσε, τεμνὴν ἐπιὼν εἰ
 βούλοιο τὸ προμηθήσιον καὶ ἀποπλεῦσαι, οὐκ ἤθελησεν, ἀλλὰ
 καὶ τὴν θυγατέρα Μάρκῳ Μαρκέλλῳ τῷ τοῦ Καίσαρος ἀδελφιδῷ
 ἐγγύησε.

20 Καὶ οὗτος μὲν ὁ πόλεμος ἀνεβέβητο· (23) ἐς τὴν Ἑλλάδα
 δὲ ὁ Ἀντώνιος ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ἐπανελθὼν ἐπὶ πλείστον ἐν ταύτῃ
 διέτριψε, τὺς τε ἐπιθνημίας ἀποπέμπας καὶ τὰς πόλεις κακῶν ὡς P I 513

2 πεντακοσίας] ἑπτακοσίας Dio. 3 δραχμῶν B. 15 σὺν
 ὀλίγοις ἐν τῷ σκάφῳ A. 16 τεμνὴν — 17 ἀποπλεῦσαι Plutar-
 chi Antonius, c. 32. 18 ἀδελφῷ C. 20 οὗτος AB Dio,
 οὗτος C, οὗτος PW.

Fontes. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae lib. 48 c. 39 — c. 52.

buenda; ipsum Sextum consulem designandum et augurem creandum
 esse; de paternis opibus mille quingentas quinquaginta myriadas drach-
 marum restituendas esse; Siciliam Sardiniam Achaïam quinquentium
 tenendas, transfugas nullos suscipiendos, classi nullas naves adiungen-
 das, nulla in Italia praesidia habenda, sed et mare pacandum et certum
 frumenti numerum in urbem mittendum esse.

Has condiciones tabulis inscriptas apud Vestales virgines depo-
 suerunt, porrectisque dexteris inter se oculati sunt, inde clamor ingens
 tam in continente quam in navibus est sublatus, ut et montes resona-
 rent, postea cum alii convivia inter se agitaverent, tum illi ipsi, ac pri-
 mum Sextus in navi, postea Caesar et Antonius in litore, ubi cum
 utramque Sextus cum paucis Menae liberti suaso occidere potuisset,
 qui, si vellet, se rudentibus resectis navigaturum dicebat, noluit; sed
 etiam filiam suam M. Marcello Caesaris consobrino despondit.

23. Eo bello dilato Antonius ex Italia in Graeciam reversus
 longissimo tempore ibi et genio indulsit et civitates afflixit, ut quae

δοθενίσταται τῷ Σέξτω παραδοθῶσι, καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ἐξιδεγ-
 τήθη παρὰ τὰ πάτρια, καὶ Λιόνυσον νέον ἑαυτὸν ἐκάλει καὶ παρὰ
 τῶν ἄλλων ὀνομάζεσθαι ἤθελε. καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ ταῦτα
 τὴν Ἀθηρῶν αὐτῷ κατεγγνωμένων, δέχεσθαι τε τὸν γάμον ἔφη,
 καὶ προῖκα μυριάδας ἑκατὸν ἐπράξατο παρ' αὐτῶν. 5

Κάκτινος μὲν περὶ ταῦτα εἶχε, τὸν δὲ Βεντίδιον τὸν Πού-
 πλιον εἰς τὴν Ἀσίαν προέπεμψεν. ὃς τῷ Λαβιτηῷ συμμίζυς
 μετὰ τε τῶν περὶ αὐτὸν Ῥωμαίων καὶ τῶν Πάρθων παραταξα-
 B μένω τρέπεται τούτους· καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Πάρθων παρὰ τῶν
 πολεμίων ἐσφάγησαν, πλείους δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἐφθάρησαν ἐν τῇ 10
 φυγῇ συμπατούμενοι, οἳ τε περιλειφθέντες εἰς Κιλικίαν ἔφυγον.
 W II 149 ὁ Λαβιτηὸς δὲ αὐτοῖς ἠτοιμάζετο ἤξειν ἐς χεῖρας αὐτῶν. οἳ δὲ
 στρατιῶται ἀθροοῦντες διὰ τὴν τῶν βυρβάρων φυγὴν, ἀποδρά-
 ναι νυκτὸς ἐπιχείρησαν. καὶ τοῦτο ἔξ αὐτομόλου προγνοῦς ὁ
 Βεντίδιος, πολλοὺς μὲν ἐν τῇ ἀποχωρήσει λοχίους ἀπέκτεινε, 15
 τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάσατο. ἑκείνος δὲ τότε μὲν δι-
 ἔφυγεν, ὕστερον δὲ ὑπὸ Δημητρίου ἐάλω, ὃς τοῦ προτέρου Καί-
 C σαρος ἐξελεύθερος ἦν, τότε παρὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰς Κύπρον
 ἀπέσταλτο. Βεντίδιος δὲ τὴν Κιλικίαν ἐκομίσατο καὶ Σίλωνα
 μεθ' ἑπταίων εἰς τὸν Ἀμμὸν προέπεμψεν (ὄρος δὲ τοῦτο ἴστιν ἐν 20
 μεθορίῳ κείμενον Συρίας καὶ Κιλικίας, κομιδῇ στενὴν ἔχον τὴν
 δίοδον)· ἔνθα καὶ ἐκινδύνευσεν ἂν ὑπὸ τῶν παρὰ τοῦ Πακόρου

3 τῶν add A.
 γνοῦς FW.
 ὑπὸ τοῦ PW.
 Dio μεθορία.

8 παραταξαμένων B.
 15 ἀποχωρήσει λοχίους C.
 21 μεθορίοις κιλίκιας καὶ συρίας κείμενον A.
 22 ἐκινδύνευσαν ἂν A.

14 προγνοῦς A Dio,
 17 ὑπὸ ABC,
 21 μεθορίοις κιλίκιας καὶ συρίας κείμενον A.

infirmisimas Sexto traderentur; et praeter alia multa a patris moribus
 abhorrentia, se Bacchum juniorem nominabat et ab aliis appellari iube-
 bat. qua de causa cum ei Athenienses Minervam desponderent, acci-
 pere se condicionem illam dixit, et ab eis dotis nomine decies centena
 milia drachmarum exegit.

His rebus occupatus P. Ventidium in Asiam praemisit: qui Labieni
 Romanus et Parthicas copias acie vicit. ac Parthi multi ab hostibus
 caesi sunt, plures a se invicem in fuga conculcati, reliqui in Ciliciam
 fugerunt. Labieno praelium redintegrato, cum Ventidius miles eius
 ob fugam barbarorum minus alacres noctu aufugere velle ex transfuga
 cognovisset, multos in discessu per insidias exceptos occidit, caeteros
 ad se attraxit. ac tum quidem Labienus evasit, sed post a Demetrio
 Caesaris patris liberto, quem tum Antonius in Cyprum miserat, captus
 est. Ventidius Cilicia recepta Silonem cum equitibus ad Ammum prae-
 misit, montem in confinio Ciliciae et Syriae situm, cuius perangusti
 sunt aditus. ubi discrimen adiisset a Parthis, quos Pacorus praesidiū

τεταγμένων φυλάττειν αὐτό, εἰ μὴ κατὰ τύχην ὁ Βεντιδίου μαχο-
μένην ἀδιῶ ἐπιστάς ἐβοήθησε. καὶ οὕτω τὴν τε Συρίαν, πλὴν
τῶν Ἀραδίων, παρέλαβεν, εἶτα καὶ τὴν Παλαιστίνην κατέσχεν.

Ἄπλιον δὲ Κλυυδίου καὶ Γάτων Νορβανῶ ὑπατευόντων τὸ
ἅπλῃθος πρὸς τοὺς τελώνας βαρυνόμενον ταῖς εἰσπραξέσιν ἐστα-
σίασε, κακείνοις καὶ τοῖς ὑπηρεταῖς τοῖς τε στρατιώταις τοῖς
συνεπράττουσι σφίσι τὰ χρήματα ἐς χεῖρας ἤεσαν.

Ὁ δὲ Καῖσαρ τὴν Λιβίαν ἔγημεν. ἦν δὲ θυγάτηρ μὲν D
Λιβίου Δρούσου ὃς ἑαυτὸν μετὰ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ ἦτταν διεχει-
10 ρίαστο, γυνὴ δὲ τοῦ Νέρωνος, καὶ ἔγκυος ἦν ἐξ ἐκείνου μῆνα
ἕκτον. διατάζοντος δὲ διὰ τοῦτο τοῦ Καίσαρος ἀγαγέσθαι αὐτὴν
ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, οἱ ἱερεῖς οἱ ποντίφικες εἰ μὴ ἀνόσιον εἶη τοῦτο
ἐρωτηθέντες εἶπον ὡς εἰ μὲν ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ κήρυμα ἦν, ὑπερτε-
θῆναι τὸν γάμον ἐχρῆν, ὁμολογουμένου δὲ αὐτοῦ οὐδὲν κωλύει
15 αὐτὸν γενέσθαι· τάχα μὲν οὕτως καὶ ἐν τοῖς πατρίοις τοῦτο εὐ-
ρόντες, εἰ δὲ καὶ μὴ εὔρον, οὕτως αὐτὸ ἐπόντες διὰ τὸν Καί-
σαρα. ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ὡσπερ τις πατήρ. συνοι-
κοῦσα δὲ ἤδη ἡ γυνὴ τῷ Καίσαρι τίκτει Κλαύδιον Δρούσον
Νέρωνα, καὶ αὐτὸν ὁ Καῖσαρ τῷ πατρὶ ἐπεμψεν· ὃς τελευτῶν P I 514
20 πολλῶ ὑστερον τούτῳ τε καὶ τῷ Τιβερίῳ ἐπίτροπον αὐτὸν τὸν
Καῖσαρα καταλείπειν.

Ἐν δὲ τούτῳ ὁ Καῖσαρ τε καὶ ὁ Σέξτος ἐπολέμησαν· οὗ
γὰρ ἐθελονταὶ ἀλλ' ἀναγκαστοὶ τὴν ὁμολογίαν πεποιημένοι αὐδ'

7 εἰσπράττουσι A. B ἦν δὲ A Dio, ἦν δ' αὐτῆ PW. 13 ἐν
om A. 20 τῷ om A.

causa ibi reliquerat, nisi ei pugnanti Ventidius fortuito superventu opem
tulisset. sic etiam Syriam recepit, praeter Aradios. deinde Palaestina
quoque potitus est.

Appio Claudio et C. Norbano consulibus multitudo, publicanorum
exactionibus onerata, per seditionem cum eis, ministris et militibus
eorum, vectigalium exigendorum adiutoribus dimicavit.

Caesar Liviam, Livii Drusi filiam, qui post adversam in Mae-
donia pugnam sibi manus attulerat, Neroni nuptam, uxorem duxit. quae
cum ex priore marito sextum iam mensem ferret uterum, dubitans an
rite nuptiae fierent, a pontificibus hoc responsi tulit: si conceptus am-
biguus esset, eas fuisse differendas, sed cum de eo constet, nihil ob-
stare quo minus fiant. quod haud scio an sic in libris suis scriptum
invenerint, an in Caesaris gratiam sic pronuntiarint. elocavit autem
eam ipse maritus tanquam pater. iam Caesaris materfamilias Cl. Dru-
sum Neronem parit mulier, quem Caesar patri misit. is longo tempore
post moriens et huic et Tiberio ipsum Caesarem tutorem reliquit.

Interea Caesar et Sextus, qui non sponte sed coacti inter sese

ἐνέμειναν ταύτη. ἔμελλον μὲν γάρ, εἰ καὶ μὴ σπῆνις αὐτοῖς ἐγένετο, μαχέσασθαι. τέως δ' οὖν καὶ τινες αὐτοῖς αἰτίαι λαβᾶς τῆς μάχης δειδώκασιν. Μηνᾶς γὰρ ἐξελεύθερος ὢν τοῦ Σέξτου καὶ ἐν τῇ Σαρδοῖ τῇ νήσῳ τυγχάνων ὑπωπτεύθη δι' ἄλλα τε καὶ διὰ τῷ Καίσαρι ἐκκοινολόγητο, καὶ μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σέξτου ὡς λόγους δώσωσιν περὶ ὧν διωκῆται, τοὺς μὲν πεμφθέντας ἀπέκτεινε, τὴν δὲ νῆσον τῷ Καίσαρι καὶ τὸ ναυτικὸν καὶ τὸ λοιπὸν **B** στρατεύματα καὶ ἑαυτὸν παραδίδωκεν. ὁ δὲ αὐτὸν μεγάλως τιμήθηκε· δακτυλλοῖς τε γὰρ χρυσοῖς ἐκόσμησε καὶ τοῖς ἵππευσι συγκατηροῖσθαι. τὸ δὲ τῶν δακτυλλίων τοιοῦτον ἔστιν. οὐδενὶ τῶν 10 πάλαι Ῥωμαίων, οὐχ ὅτι τῶν ἀπελευθέρων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐλευθέρων, πλὴν τῶν βογλευτῶν καὶ ἱππέων, δακτυλλοῖς χρυσοῖς κεχοῖσθαι ἔξῃν, εἰ μὴ ὁ τὸ κράτος ἔχων τοῦτο ἐπέτρωπε. τοῦτον οὖν τοῦ Σέξτου ἐκδοθῆναι οἱ αἰτήσαντος ὁ Καῖσαρ οὐκ ἐξέδωκεν, ἀντεγκαλῶν τῷ Σέξτῳ τὸ τοὺς αὐτομόλους τε ὑποδέχεσθαι καὶ 15 ναυπηγεῖν τριήρεις παρὰ τὰ συγκείμενα καὶ ἑτερα. ὁ δὲ δὴ Σέξτος διὰ τε τὸν Μηνᾶν καὶ δι' ἄλλα τὸν Καῖσαρα αἰτιώμενος, πέμψας πολλὰ τῆς Καμπανίας ἐπόρθησε. καὶ ὁ Καῖσαρ τοῦτο **C** μαθὼν τὸν τε Λέπιδον καὶ τὸν Ἀντώνιον μετεπέμψατο. καὶ ὁ μὲν Λέπιδος οὐκ εὐθὺς ὑπήκουσεν, Ἀντώνιος δὲ ἦλθε μὲν ἐκ τῆς 20 Ἑλλάδος εἰς τὸ Βρεντέσιον, πρὶν δὲ τῷ Καίσαρι συνελθεῖν, δεισας ὅτι λύκος εἰς τὸ στρατήγιον αὐτοῦ εἰσῆλθε καὶ στρατιώτας ἔφθει-

8 παραδίδωκεν A, παραδεδώκει PW. 15 τε post τὸ A. καὶ ναυπηγεῖν τριήρεις] τριήρεις τε ναυπηγεῖν A. 16 συγκείμενα A, συγκείμενα Dio, ἀμολογημένα PW. ἑτεράτα A. 19 τε add A.

perigerant, rupto foedere bellam gesserunt: ad quod ultro propensi, praebita occasione facile inclinarunt. Menas enim Sexti libertus in Sardinia agens cum ob alia tum ob habitos cum Caesare sermones suspectus, cum a Sexto quasi ad reddendam gestae provinciae rationem arcesseretur, legatis occisis insulam legiones classem semetipsum Caesari tradidit. a quo magnis honoribus ornatus aureos anulos accepit: quos olim Romae nec libertis nec liberis, nisi is apud quem summa potestas erat permisisset, gestare licebat, sed senatoribus et equitibus duntaxat. hunc igitur cum dedi sibi Sextus postulasset, Caesar autem non dedidisset, vicissim quaestum illum et transfugas recipere et triremes aedificare et alia praeter pacta et conventa facere, tum propter Menam tum ob alia crimina missis militibus Campaniam longe lateque vastavit. quo Caesar cognito Lepidum et Antonium arcessivit, ac Lepidus quidem non statim obtemperavit: Antonius etsi e Graecia Brundisium venit, tamen priusquam cum Caesare congrederetur, lupi in praetorium suum ingressa,

ρον, εις την Ἑλλάδα πάλιν ἀνέπλευσε, προφασισάμενος τὰ τῶν Πάρθων ὡς κατεπίγοντα.

Ὁ δὲ Σέξτος προθυμότερον ἔχετο τῶν πραγμάτων, καὶ τῇ W Π 150 Ἰταλίᾳ ἐπέπλευ, καὶ πολλὰ μὲν ἐκάκου, οὐ μίτω δὲ καὶ ἀντίπασχε. 5 καὶ ναυμαχιῶν δὲ γεγνησιῶν οἱ τοῦ Σέξτου μᾶλλον ἐκράτουσι, πολλῶν μὲν νηῶν τοῦ Καίσαρος καὶ ἐν ταῖς ναυμαχίαις φθαρσιῶν, πολλῶν δὲ καὶ ὑπὸ βιαιῶν πνευμάτων κινδυνευσασῶν, ὥστε τὸν Καίσαρα βουλόμενον εἰς Σικελίαν ἐμβλεῖν τοῦτο μὲν ἀπογνῶναι, τῆς δὲ παραθαλασσίας ἡπείρου τὴν φυλακὴν ποιῆσθαι D 10 ἀγαπητιῶς. ὁ Σέξτος δ' ἔτι μᾶλλον ἤρθη, καὶ αὐτὸς μὲν τὴν Ἰταλίαν ἐκάκου, εἰς δὲ τὴν Λιβύην τὸν Ἀπολλοφάνην ἀπέστειλε. Καίσαρ μέντοι πλοῦτὰ τε πολλὰ ἐναυπήγει καὶ ἐρέτας παρὰ τε τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν δημοτῶν συνέλεγει, ὅπλιτας τε κατελέγετο καὶ χρήματα πανταχόθεν συνήθροισε· καὶ αὐτὸς μὲν 15 τὰ τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ Γαλιατῇ διετάττε, τῷ δὲ Ἀγρίππῃ τὴν τοῦ ναυτικοῦ παρασκευὴν ἐγχειρίσας ἐκπονήσαι καὶ ἐξασκῆσαι τοῦτο ἐκλευσσε. καὶ ὅς τις τε ναῦς καὶ τοὺς ἐρέτας ἤθροισε, καὶ τὰς μὲν κατέφραττε, τοὺς δ' ἐπ' ἐκρίων ἐρέττειν ἤσκει.

20 Οἱ δ' ἐν τῇ Ρώμῃ ἱταράττοντο μὲν καὶ ταῖς τῶν ἀρχόντων πρὸς ἀλλήλους στάσεσιν, ἔθροιστον δὲ αὐτοὺς καὶ σημεῖα ἄλλα τε P I 515 καὶ διὰ λευκὴν ὄρνιν κλιόνιον δάφνης ἐγκάρπου φέρουσαν ἀετὸς ἀρπάζας εἰς τὸν κόλπον τῆς Λιβίας ἐμβλεῖν· ὁ δὲ μικρὸν ση-

1 ἀνέπλευσε A Dio, ἀνίστασθαι PW. 3 ἔχετο A Dio, ἤπει-
το PW. 5 δὲ add A. 10 ἀγαπητιῶς A. 11 ἀπολ-
λοφάνη AC. 12 μέντοι δὲ A. 15 τὰ ἐν τῇ A Dio, τῇ
PW, om C. 16 ἐγχειρήσας A.

qui milites aliquot ibi interfecerat, territus, per causam belli Parthici quo urgeretur in Graeciam rediit.

Sextus factus alacrior classe Italiam aggressus multas clades et inferebat et accipiebat, in navalibus tamen pugnis superior: ut Caesar navibus compluribus tam bello quam vi tempestatum amissis, desperata Sicilia, bene secum agi putaret si oram maritimam tueretur. qua re Sextus elatior Italiam vexabat, Apollophane in Africam misso. Caesar et navibus multis fabricatis, et remigibus a senatoribus equitibus et plebeis corrogatis, et militibus scriptis et pecunia undique coacta, ordinanda Italia et Gallia occupatus, Agrippae navalem instructionem exercendam et exornandam tradidit. is et navibus et remigibus in unum conductis illas refecit, hos ut in tabulatis remigarent exercuit.

Quae dum sunt, Romani et principum discordiis et prodigiis terrebantur, eo potissimum quod albam gallinam ramum lauri cum bacca ferentem aquila correptam in Liviae gremium deiecit: id quod signum haud exiguum

μείον ἰδῶκει. ἡ δὲ τῆς τε θρῆνος ἐπιμελήθη καὶ τὴν δάφνην ἐφάρτευσε, καὶ ἡ μὲν ρίζωθεισα ἠϋξῆσιν, ἡ δὲ Λιβία ἐγκολπώσασθαι τὴν τοῦ Καίσαρος λαχὸν καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ κρατήσῃν ἔμελλεν.

24. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθε μὲν ὁ Ἀντώνιος ἐκ τῆς 5 Συρίας εἰς Ἰταλίαν, ὡς τῷ Καίσαρι διὰ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ τοῦ πρὸς τὸν Σέξτον μεθίστων πόλεμον, οὐ μέντοι παρέμεινεν, B ἄλλὰ ναῦς θοῦς αὐτῷ καὶ ἑτέρας πέμψειν ἐπαγγειλάμενος ὀπλίτας ἀντείληφεν, αὐτὸς δὲ ὡς ἐπὶ Πάρθους στρατεύσων ἀπῆρε. πρὶν δὲ ἀπιέναι αὐτὸν ἠϊσάσαντο ἀλλήλους· εἶτα καὶ διελλάγησαν, τῆς 10 Ὀκταβίῳ τὰς διαλλαγὰς πρᾶττοσης. ἡ δὲ Ὀκταβία τοῦ Καίσαρος ἦν ἀδελφή, ἣ μετὰ θάνατον τῆς Φουλβίας τῷ Ἀντωνίῳ συνήφθη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἢ συνῶκει πρότερον τελευτήσαντος. καὶ ἐπειδὴ οὐκ παρήκειν ὁ πένθος χρόνος, ψήφῳ τῆς συγκλήτου ἐλύθη τὸ ἐπιτίμιον. καὶ τότε δέ, ἵνα 15 πλείων αὐτοῖς ἐκ συγγενίας σύνδεσμος γένοιτο, Ἀντύλῳ τῷ τοῦ Ἀντωνίου υἱῷ τὴν θυγατέρα ὁ Καίσαρ τὴν ἑαυτοῦ κατηγγύησεν. C ἐπλάττοντο δὲ ταῦτα καὶ ὑπεκρίνοντο διὰ τὰ τότε σφίσις ὑπάρχοντα πράγματα. τὸν δὲ Σέξτον τῆς τε ἱερωσύνης ἐπαύσαν καὶ τῆς υπατείας, ἑαυτοῖς δὲ τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἄλλην πεντηετίαν 20 ἐπέτερεψαν· ἡ γὰρ προτέρα ἐκμεμέρητο ἦδη.

1 τε om B. 7 συμμεθίστων A. 8 ὀπλίτας ABC Dio, στρατιώτας PW. 9 ἀπέληφεν C. 16 γέννηται A. 17 υἱὸς A Dio. 21 ἦδη ἐξεμερήθη A.

FOKTEA. Cap. 24. Dionis Historiae Romanae lib. 48 c. 54 — lib. 49 c. 7.

videbatur. enimvero Livia gallina curanda et lauro plantanda, quae radicibus actis crevit, utique Caesaris potentiam gremio complectebatur omnibus in rebus eius domina futura.

24. Interea temporis Antonius ex Syria in Italiam profectus, ut Caesari parum feliciter cum Sexto belligeranti opem ferret, non permansit; sed navibus partim ei datis partim promissis milites vicissim accepit. priusquam autem ad bellum Parthicum reverteretur, controversia inter eos orta per Octaviam Caesaris sororem composita est. quae cum Antonio post Fulviae obitum luctu ob priorem maritum nondum finito nupsisset, senatusconsulto multa illa sublata est. tum etiam, ut per affinitatem artiore necessitudinis vinculo adstringerentur, Antyllo Caesar Antonii filio suam filiam despondit. haec temporum causa uterque fingebat et simulabat omnia. Sexto autem et consulatum et auguratum eripuerunt, sibi que principatum in aliud quinquennium vindicarant, priore quinquennio iam elapso.

Καὶ Ἀντώνιος μὲν εἰς Συρίαν ἤπειγτο, Καῖσαρ δὲ εἰς τὸν πρὸς Σέξτον πόλεμον ἠτοιμάζετο. ὁ δὲ Μηνᾶς πρὸς τὸν Σέξτον αὐθις ἀπηντομόλησεν, ἄπιστος ὢν καὶ θεραπεύων αἰετὰ τοῦ κρείττονος. Καῖσαρ δ' ἐπιστάτος τοῦ ἔαρος ὤρμησι κατὰ τῆς Σικελίας, περιοχεῖν ἐλπίζων τῷ στόλῳ αὐτῆν, καὶ τῷ τε πληθύνει τεταραχηκῶς τῶν σκαφῶν καὶ τῷ μεγέθει καὶ τοῖς πύργοις οἷς ἔφερον ἔν' ἐξ αὐτῶν ὡς ἀπὸ τειχους ἐξ ὑπερδεξιῶν ἀνταγωνίζωνται. ἀπίοντι δὲ χειμῶν συνέβη βαρύντατος καὶ πολλὰς ναῦς ἐφθιρει, καὶ ὁ Μηνᾶς ταῖς λοιπαῖς τεταραγμέναις ἐπιενχθεῖς 10 συνεχᾶς μὲν ἔκανσε, τὰς δ' ἀνεδήσατο. εἰ δὲ μὴ αὐθις τῷ Καίσαρι προσεχώρησε καὶ τὸ ναυτικὸν οὐ ἤρχε προέδωκεν, εἰς κενὸν ἂν καὶ τότε τῷ Καίσαρι ὁ ἐπίπλους ἐγένετο. ἠτομόλησε δ' ὁ Μηνᾶς πρὸς ἕκαστον πῦρα τοῦ Σέξτου ὑποπτευόμενος· ἀλλ' οὐδ' ὁ Καῖσαρ ἔτι αὐτῷ ἐπίστανεν. ἐπεὶ δὲ τὸν στόλον αὐθις ὁ Καῖσαρ 15 ἐνεκτίσαστο, εἰς τὴν ἠπειρον ἀνεκομισθῆναι, ὡς τὸ πείθον τοῦ στρατεύματος εἰς τὴν Σικελίαν, ὅτι καιρός, περιωύσων. ὁ δὲ Σέξτιος ἐν Μισσηνῇ τὸν αὐτοῦ διάπλουν ἐτήρει. τῷ δ' Ἀγρίππᾳ εἰς P I 516 Λιπάραν σὺν ταῖς ναυσὶ καταλειφθέντι παρὰ τοῦ Καίσαρος Δημόχαριν ἀνθορμῆν ἐν Μύλαις ἐκλευσε. καὶ διέτηρναν ἐκίσει 20 χρόνον ὑπόσπονγον, τέλος δὲ ὁ Ἀγρίππας σὺν ταῖς ἀρίσταις τῶν W II 151 νεῶν ἐπὶ καυτοκυπῆν τῶν ἐναντιῶν ἀπελήλυθε. καὶ ὡς οὔτε πάντας κατεῖδεν οὔτ' ἀναχθῆναι τις ἠθέλησεν, ἐπυνήλατε, καὶ πῦρ

3 τὰ om A. 4 δὲ τοῦ ἔαρος ἐπιστάτος A. 6 οἷς A, οἷς PW. 8 ναῦς ἐφθιρει A Dio, ἐφθιρει τῶν νεῶν PW. 10 εἰ δὲ A Dio, καὶ εἰ PW. 11 προέδωκεν A Dio, παρέδωκεν PW. 14 ὁ καῖσαρ αὐθις A. 15 ἐκομισθῆναι A. 17 Μισσηνῇ PW, et sic infra. 18 ταῖς add A. 19 Δημόχαριν Dio, ἀνθ' ὁρμῆν A, ἀνθορμῆν Dio, ἀνθορμῆσαι PW. 20 χρόνον om A.

Antonio in Syriam properante Caesar bello cum Sexto gerendo, ad quem Menas homo perfidus semperque potentiores colere solitus domo transfugerat, intentus primo vere in Siciliam traiecit; et multitudine ac magnitudine navium fretus, turribus praesertim quas gerebant, unde tanquam de muro ex superiore loco pugnarent, spem conceperat insulae classe occupandae, sed inter eundem gravissima tempestate complures naves amisit; et Menas in reliquis turbatas invectas multas cremavit, nonnullas attraxit; ac nisi rursus ad Caesarem defecisset et classem illi suam tradidisset, tam etiam irrita fuisset illius expeditio. Menas transfugii causa fuit, quia in omnibus suspectum se esse videbat Sexto, sed ne Caesar quidem amplius ei fidem habuit, et classe recepta in continentem rediit, peditatum per occasionem transportatorum. Sextus vero eius traiectum Messanas observans Democharem in Myllis contra Agrippam, a Caesare cum navibus Liparae relictum, in prociacta esse iussit, ubi cum diutius commorati essent, tandem Agrippa cum optimis navibus ad speculandam hostilem classem profectus, cum nec omnem conspexisset

ισκευάζετο ὡς πολεμῆσων τῇ ἐπιούσῃ· τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῷ Ἀθημα-
 χάρει συμβέβηκε, καὶ ἡτοιμάζετο κάκεινος ὡς τοῖς πολέμοις
 ἐπελευσόμενος, καὶ τὸν Σέξτον δὲ μετεπέμψατο. ἡμέρα τε ἤδη
 ἐπέλαμπε, καὶ ἄμφω τὰ ναυτικά ἐπ' ἄλληλα ἐπλεον καὶ τῆς ναυ-
 B μαχίας ἀπῆρξαντο. καὶ ἐπὶ πλείστον μὲν ἀγχωμάλως ἠγωνίσαντο, 5
 διὲ δ' οὐδὲν ποτε καὶ πρὸς νύκτα ἤδη οἱ τοῦ Καίσαρος ἐκράτησαν,
 οὐ μέντοι καὶ ἐπέδλωξυν.

Καῖσαρ δὲ τοῦ Σέξτου ἐκ τῆς Μεσσηνίας διὰ τὴν ναυμαχίαν
 ἀπάραντος ἀκινδύνως ἐπικραιώθη πρὸς Ταυρομένιον. ἤδη δὲ τῆς
 ναυμαχίας πυνθείσης σπουδῇ πρὸς τὴν Μεσσηνίην ὁ Σέξτος ἀφί- 10
 κητο, καὶ μαθὼν περαιωθέντα τὸν Καίσαρα, προσέμιξεν αὐτῷ
 κατὰ γῆν. καὶ ὁ Καῖσαρ τοῦ τε ναυτικοῦ τὸ πλεῖον ἀπέβουλε καὶ
 αὐτὸς ὀλίγον προσδιεφθάρη· τέως δ' οὐδὲν εἰς τὴν ἠπειρον διωκέ-
 σωστο. ἤχθητο δὲ τοῦ στρατεύματος ἐν τῇ νήσῳ ἀπειλημμένου,
 καὶ οὐ πρὶν ἀνευθάρσησεν ἕως ἰχθῦς ἀναθορῶν ἐκ τῆς θαλάσσης 15
 C αὐτόμυτος πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπιε· τοῦτο γὰρ οἱ μάντιες
 δηλοῦν ἐξηγήσαντο ὅτι δουλώσεται τὴν Θάλασσαν. ἡ δὲ τοῦ Καί-
 σαρος στρατιὰ ἐπολιορκεῖτο, καὶ ἐπὶ τὰ ἐπιτηδεῖα ἐπῆλπον σῆς
 καὶ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν, ὁ ταύτης ἀρχὼν Κορνονοφίμος τὰ τε
 σκάφη ὅσα ἐκ τῆς ναυμαχίας περισείωστο ἔκασσε, καὶ αὐτὸς 20
 πρὸς τὰς Μύλας ἀπῆγε τὴν στρατιάν. καὶ πολλὰ ἐκακώθησαν
 παρὰ τῶν ἐναντιῶν ἐπιπομένων αὐτοῖς ἐν τε τῇ ἄλλῃ πορείᾳ καὶ
 μᾶλλον ἐν ταῖς τῶν ποταμῶν διαβάσει. καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας

5 ἀπῆρξαντο A.
 Κουρνονοφίμος PW.

17 δηλοῦντες A.

19 κορνονοφίμος AB,
 20 περιείωστο A, περιέωστο PW.

et nemo contra iret, reversus se ut postridie dimicaretur paravit. idem
 et Demochari accidit, qui et ipse ut in hostem pugnaturus Sextum ar-
 cessivit. diluculo ambae classes productae longissimo tempore aequo
 Marte dimicantur: tandem sub noctem Caesariani vicerunt, sed victos
 non persecuti sunt.

Caesar, cum Sextus propter navalem pugnam Messana decessisset,
 citra periculum Taurominium traiecit. peracto praelio Sextus Messanam
 celeriter reversus, cognito Caesaris traiectu, terra eum aggressus est:
 qui classis maxima parte amissa propemodum ipse quoque perisset, sed
 tum terra evasit, aegreque ferens exercitum in insula circumventum
 esse non prius recepit animum quam piscis saltu e mari in terram facto
 sponte ante pedes eius concidit. id enim vates interpretabantur, fore
 ut mari potiretur, eius vero exercitus cum et obsideretur et alimenta
 non haberet et opem ferret nemo, Cornificius dux eius navibus e pugna
 reliquis exustis ipse quoque ad Mylas abduxit copias; atque in itinere
 multas clades accepit, in fluminum transitu potissimum, hostibus tergo

ἔπασχον οὕτως, τῇ δέ γε τελευταία πάντα αὐτοὺς ἐκάκωσαν, προσγενομένοι αὐτοῖς καὶ τοῦ Σέξτου. καὶ πάντες ἂν διεφθάρσαν, εἰ μὴ σφῶν καὶ ἄκοντες ἀπέλαχοντο οἱ πολέμιοι. ὁ γὰρ Ἀγρίππας νικήσας τὴν ναυμαχίαν ἐς Σικελίαν ἐπικραιώθη καὶ D
 5 αὐτὸν τε τῷ στρατῷ καὶ βοήθειαν ἐπέμψε. καὶ ὁ Σέξτος αὐτὸν τὸν Ἀγρίππαν ἤξειν ἐκεῖ προσδοκῆσας καὶ φοβηθεὶς, σπουδῇ ἀνιχώρησεν, ὥστε σκευή τινα καὶ ἐπιτήδεια καταλιπεῖν ἐν τῷ ἐρύματι, ἐξ ὧν τραφέντες οἱ περὶ τὸν Κορνονόφιον πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἀπήϊσαν· οὗς ὁ Καῖσαρ ἑπαίνοις καὶ δωρεαῖς ἀνεκτήσατο.

10 25. Μετὰ τοῦτο δ' ἐς τὴν Σικελίαν ἰλθόντι τῷ Καίσαρι περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ὁ Σέξτος ἀντιστρατοπεδεύσατο. ἀντικαθημένων δ' ἀλλήλοις καὶ ἀκροβολιζομένων τῷ μὲν Σέξτῳ ὁ Γάλλος, τῷ δὲ Καίσαρι ὁ Λέπιδος σὺν ταῖς δυνάμεσι προσήνωντο. καὶ ὁ μὲν Γάλλος ἐπέρωσε τὸν Σέξτον, ὁ δὲ Λέπιδος διηνέχθη τῷ P I 517

15 Καίσαρι, αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ ἴσου συνδιώκειν αὐτῷ τὰ πάντα βουλόμενος, ἐκείνου δὲ ὡς ὑποστρατήγῳ αὐτῷ χρωμένον ἐν ἡπασί. διὸ καὶ πρὸς τὸν Σέξτον ἀπέκλινε, καὶ ἐκοινολογεῖτο δι' ἀπορρήτων αὐτῷ. ὁ ὑπονόησας ὁ Καῖσαρ ἔσπευσε πρὶν νεοχωθῆναι τε διὰ μάχης τῷ Σέξτῳ χωρῆσαι. καὶ ναυμαχίας τε κατὰ θάλασσαν
 20 συρραγείσης, καὶ κατὰ γῆν τῶν πεζῶν ἀμφοῖν παρατεταγμένων, ἐπὶ πολλὸ μὲν τῆς ναυμαχίας γινομένης ἰσορροπὸν τε καὶ ἰσοπαλοῦς

8 κορνονόφιον ABC, Κορνονόφιον PW. 10 τοῦτο] τοῦ A.
 τὴν add C Dio. 18 πρὶν νεοχωθῆναι τε A, πρὶν νεοχωθῆ-
 ναί τε Dio, πρὶν τε νεοχωθῆναι PW. 19 θάλατταν B.
 20 συρραγείσης — 21 ναυμαχίας om C. 21 μὲν add A.

Fontes. Cap. 25. Dionis Historiae Romanae lib. 49 c. 8 — c. 18.

inherentibus; idque per triduum duravit. extremo vero die cum Sextus etiam advenisset, uadique vexati omnes perliissent, nisi Pompeiani coacti essent retrocedere. Agrippa enim navali pugna victor, Siciliam ingressus exercitui frumentum et auxilia misit, cuius adventum metuens Sextus tanta festinatione recessit, ut impedimenta quaedam et commensum in munitione relinqueret; quo sustentati Cornuficani, ubi ad Agrippam pervenerunt, a Caesare laudibus et muneribus recreati sunt.

25. Post haec cum Sextus in Siciliam venisset, ad Artemisium castra posuit. ubi cum inter se velitarentur, Gallus suas copias cum Sexto, Lepidus cum Caesare coniunxit. atque ille quidem Sextum confirmavit, hic autem cum Caesare contendit. nam ex aequo cum eo administrare voluit omnia, Caesar vero eo pro legato in omnibus uti voluit. quare ad Sextum inclinavit et clam cum eo verba contulit. quo Caesar animadverso, primo quoque tempore, priusquam aliquid novaretur, discernere cum Sexto instituit. cum praelium in mari commissum longissimo tempore, victoria neutram in partem inclinante, duraret, utriusque

τὰ πῆλ καὶ ἄμφω στρατεύματα ἐθιῶντο καὶ ἡγωνίαν· ἐπεὶ δ' οἱ τοῦ Σέξτου ἐγράφοντο, οἱ μὲν ἐπαιάνισαν οἱ δ' ὠλοφύροντο. καὶ B οἱ μὲν τοῦ Σέξτου πῆλοι πρὸς τὴν Μεσσηνίαν ἐχώρουν αἶε καὶ αὐτοὶ συνητηθέντες τῷ ναυτικῷ, ὃ δὲ Καῖσαρ τοὺς ἐπιπτόντας τῶν ἡττωμένων εἰς τὴν γῆν ἐξεδέχεται καὶ τῶν σκαφῶν ὅσα προσ- 5 ὤκειλον ἐνεπίμπερα. κὰν τούτῳ ὁ μὲν Δημόχαρις ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν, ὃ δ' Ἀπολλόδωρος τῷ Καίσαρι προσεχώρησε. τοῦτο δὲ ἄλλοι τε καὶ ὁ Γάλλος καὶ οἱ ἰππεῖς οἱ σὺν αὐτῷ πάντες καὶ τινες τῶν πεζῶν πεποιθήκασιν.

Ἄλλοι δ' ἐντιῶθεν ἀπογνοῦς καὶ τὴν θυγατέρα καὶ ἄλ- 10 λους παραλαβὼν τὰ τε χρήματα καὶ τῶν ἄλλων τὰ τιμιώτερα εἰς τὰς ναῦς τὰς κρείττους τῶν σωθειῶν ἐνθήμερος ἀπῆρε νυκτός· C οὐδ' ἐπεδιώξέ τις αὐτόν, ὅτι τε λάθρα ἐξέπλευσε καὶ ὁ Καῖσαρ W Π 152 ἐν μεγάλῃ γέγονε ταραχῇ. ὃ γὰρ Λέπιδος τῇ Μεσσηνίᾳ ἐπιβῶν καὶ εἰσοδεχθεὶς εἰς αὐτὴν τὰ μὲν ἐνεπίμπερα τὰ δ' ἤραξεν· εἶτα 15 φοβηθεὶς ἐπελθόντα τὸν Καῖσαρα, ἐπὶ λόφον καρτερόν στρατοπεδευσάμενος, πάντα τε ὅσα ἐλαττοῦσθαι ἐνόμιζεν ἐπενεκάλει αὐτῷ, καὶ ἀπῆιτε ὅσα αὐτῷ κατὰ τὴν πρώτην συννομισίαν ἐδεδότο, καὶ τῆς Σικελίας ἀντεποιεῖτο ὡς αὐτὴν καταστρεψάμενος, καὶ ταῦτα πέμπων τινὰς ὠμίλει τῷ Καίσαρι, ἔχων ἄς τ' ἐκ τῆς 20 Λιβύης ἐπήκτο δυνάμεις καὶ τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ πάντας. ὃ δὲ Καῖσαρ τοῖς ὄπλοις θαρρῶν εὐθὺς ἐπ' αὐτόν

6 Δημόχαρος Dio. 7 Ἀπολλοφάνης Dio. 12 ἀπῆρε AB, ἀπείρε FW. 15 ἐς C. 21 ἐγκαταλειφθέντας ἐν τῇ μεσσηνίᾳ A cum Dione, ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ἐγκαταλειφθέντας PW.

pedestres exercitus in procinctu terra stantes eventum solliciti speculabantur. Sexto tandem profligato alteri paeanes canebant, alteri lamentabantur. ac Sexti pedites, quasi et ipsi una cum classe victi essent, Messanam tendebant: Caesar vero victos qui in terram enatabant excipiebat, et naves quae terrae allidebantur incendebat. interea Demochares sibi ipse manus attulit, Apollodorus [Apollonphanes] ad Caesarem defecit. idem praeter alios et Gallus et eius equites omnes et quidam pedites imitati sunt.

Itaque Sextus desperatis rebus filia cum aliis et pecunia et pretiosissimis quibusque rebus firmissimis navibus impositis noctu abiit, persequente nemine, tum quod clam solverat tum quod Caesar pertimuerat. Lepidus enim Messanam aggressus et moenibus receptus alia incendebat alia rapiebat. deinde Caesaris adventu territus, castris in munitissimum tumulum translatis, cum eo de rebus omnibus in quibus iniuriam sibi fieri putabat expostulavit, et ea omnia quae in prima conluratione sibi concessa essent flagitavit, et Siciliam quod eam subegisset sibi vindicavit. quae cum per legatos ageret, copiis quas ex Africa adduxerat munitus et iis qui Messanae relictis erant adscitis omnibus, Cae-

- μετ' ἄλλων τινῶν ὤρηται. δόξας δὲ διὰ τὴν τῶν συνεπομένων
 ἀλιανδριαν εἰρηγικόν τε πράξειν, ἐς τὸ στρατόπεδον εἰσεδέχθη.
 ὡς δ' οὐδὲν πρὸς τὴν καταλλαγὴν ἔλεγε, παρωξύνθησαν οἱ τοῦ
 Λεπίδου καὶ τινὰς τῶν ἐκείνου ἀπέκτειναν, αὐτὸς δὲ βοηθείας
 5 τυχῶν ἐσώθη. καὶ μετὰ τοῦτο αὐδῖς ἐπῆλθεν αὐτοῖς οὐδὲν παντὶ
 τῷ στρατῷ καὶ ἐπολιόρκει κατακλείσας σφᾶς εἰς τὸ τάφρουμα.
 φοβηθέντες οὐδὲν τὴν ἄλωσιν ἀθροοὶ μὲν αἰδοῦμενοι τὸν Λέπιδον
 οὐ μετίστησαν πρὸς τὸν Καῖσαρα, κατ' ἄλλοις δὲ προσεχώρουν
 αὐτῷ. καὶ οὕτω κἀκείνος ἐθελοντῆς δῆθεν ἐν ἐσθῆτι φαλαῖα ἰκέτης P I 518
 10 αὐτῷ προσελήλυθε. καὶ ὁ μὲν τῆς ἔξουσίας τε παρελύθη καὶ ἐν
 τῇ Ἰταλίᾳ δάισταν ἐπεποίητο ἔμφρουρον. τῶν δὲ τὰ τοῦ Σέξτου
 πραξάντων τινὰς μὲν ἐκόλασεν, ἐνόους δ' ἀφῆκε· καὶ τῶν πόλεων
 τὰς μὲν ἐκουσίως προσχωρησάσας αὐτῷ συγγνώμης ἤξιωσε, τὰς
 δ' ἀντιστάσας αὐτῷ ἐδικαίωσεν.
- 15 Οἱ στρατιῶται δὲ ἐστασίασαν τε καὶ ἐθρασύνοντο καὶ συλ-
 λεγόμενοι ἤτουν ἕκαστος ὃ ἐπόθει. τοῦ δὲ Καῖσαρος ἐν ἀλιγωρίᾳ
 σφᾶς ποιουμένου, ὡς μὴ τινος πολεμίου παρόντος, ἐπηπείλουν.
 ὡς δ' οὐδὲν ἤνον, τῆς στρατείας ἀφεσθῆναι ἤξιουν θυμῷ καὶ B
 βοῇ· λήψομαι γὰρ ἤλιπσαν ἅ ἀπῆτουν διὰ τὴν ἀπειλὴν τῆς
 20 ἐγκαταλείψεως. ὁ δὲ Καῖσαρ μὴ δεῖν νομῶν τὸν ἀρχοντα ἐξ
 ἀνάγκης τοῖς ὑπηκόοις ὑπείκειν, εὐλογά τε αὐτοῖς ἀξιοῦν ἔφη,
 καὶ δέηκε πρῶτον μὲν τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀντωνίου αὐτῷ συστρατεύ-

2 ἐξ om A. 3 τὴν om A. 4 δὲ βοηθείας τυχῶν ἐσώθη A
 cum Dione, δ' ἐσώθη βοηθείας τυχῶν PW. 6 στρατῷ A cum
 Dione, στρατεύματι PW. 20 ἐξανόγηται τὸν ἀρχοντα A.

sar armis fretus cum paucis ad eum ivit: et quia propter paucitatem
 comitantium de pace acturus putabatur, in castra est receptus, sed cum
 nihil ad reconciliationem loqueretur, Lepidi milites irritati quosdam ex
 eius comitata occiderunt: ipse protectus a quibusdam evasit, deinde
 toto exercitu rursus adducto eos in vallo obsedit: cuius expugnationem
 veriti, Lepidi verescundia universi ad Caesarem non defecerunt, sed paul-
 latim alii post alios ad eum transierunt. demum et ipse Lepidus ultro
 scilicet pulla veste supplex eum adiit; ademptaque potestate in Italia
 sub custodia vivere iussus est. eos qui a Sexto steterant Caesar partim
 supplicio affecit partim dimisit. urbibus quae sponte deditionem fece-
 runt veniam dedit: eas quae resisterunt multavit.

Milites vero per seditiosem et tumultum congressi quod cuique
 visum est postularunt. cum autem a Caesare negligenter, quasi nullis
 hostis superasset, minisque nihil proficerent, cum indignatione et clamo-
 ribus missionem flagitarunt, eo pacto se quae peterent impetraturos
 sperantes. Caesar non decere ratus ut princeps necessitate coactus
 subditis cedere videretur, aequum eos postulare dixit. ac primum eos
 dimisit qui secum contra Antonium militabant: caeteris quoque urgenti-

σαντας, ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐνέκριντο, καὶ τοὺς δέκατον ἔτος στρατευομένους διασῆκιν, εἰπὼν ὡς οὐδενὶ ἐτ' αὐτῶν οὐδ' ἂν τὰ μάλιστα ἐθελήσωσι χρῆσται. ὁ ἀκούσας τὸ οὐδὲν ἔτι ἐφθέγγετο, ἀλλὰ προσέειπεν αὐτῷ ἤρξαντο.

Καὶ τότε μὲν τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διέφυγε καὶ τὴν Λιβύην ὁ
 C ἑκατέραν πέμψας ἀμαχίᾳ παρεστήσατο, καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ πολ-
 λὰς αὐτῷ τιμὰς ἐψηφίσαντο· Σέξτος δὲ ἐκ τῆς Μεσσήνης ἀνα-
 χθεὶς, ὑποτοπήσας δὲ διωχθῆναι ἢ καὶ προδοθῆναι ὑπὸ τῶν
 συνόντων, προεῖπε μὲν διὰ τοῦ πελάγους πλεύσειν, ἀποσβέσας δὲ
 τὸν πυρρὸν ὃν αἱ στρατηγίδες τριήρεις ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ αὐταῖς 10
 ἐφέπωνται φαίνουσιν, εἰς Κεφαληρίαν κατέπλευσεν· ἔνθα καὶ οἱ
 λοιποὶ κατὰ τύχην ὑπὸ χειμῶνος ἐκπεσόντες αὐθις αὐτῷ συνεγ-
 γοντο. συγκαλέσας οὖν αὐτοὺς καὶ τὸ στρατηγικὸν ἀποδυσάμενος
 ἐνθύμα ἄλλα τε εἶπε καὶ διτι ἀθρόοι μὲν ὄντες οὐ λήσουσι, σκι-
 D δασθέντες δὲ ῥῆμα ποιήσονται τὴν διάφευξιν. κἀντιῦθεν ἄλλων 15
 ἄλλοσε ἀποχωρησάντων αὐτὸς ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπεραιώθη, γνώμης
 ὡν ὀρμηθεῖν πρὸς τὸν Ἀντωνίου. ἐν Λέσβῳ δὲ μαθὼν ἐκείνῳ
 μὲν ἐς Μήδους στρατεῦσαι, πεπολεμῶσθαι δὲ τὸν Καίσαρα καὶ
 τὸν Λέπιδον, καὶ ἐλπίας τὴν τοῦ Ἀντωνίου ἀρχὴν διαδέξασθαι,
 τὸ τε στρατηγικὸν ἀνέλαβε σχῆμα καὶ πυρρὸν ἐκείνῳ ὡς καὶ τὴν 20
 περὶ αὐτὸν καταληφόμενος. κἀντιῦθεν τοῦ Ἀντωνίου τὰ πραττό-
 μενα ὑπ' αὐτοῦ γνότος, ἄδειαν τε αὐτῷ καὶ εὐνοίαν, ἂν τὰ

2 εἰπὼν om B. 12 ἐκπεσόντες A Dio, εἰσπεσόντες PW.
 13 στρατιωτικὸν A cum Dione. 15 ποιήσονται A. 21 κἀντιῦ-
 θεν] καὶ τούτου A.

bus, eos etiam dimisit qui annum decimum militabant; seque ullo eorum, ut maxime vellent, usurum esse negavit. quo audito nihil amplius locuti ei parere coeperunt.

Postea Siciliae rebus compositis et utraque Libya per legatos citra pugnam recepta Romani multos Caesari honores decreverunt: Sextus vero cum Messana solvisset, hostem insequi aut a suis proditum iri se metuens, pelagus traiecurum esse dixit; extinctoque igni quo praetoriae triremes sequentibus navibus praelucebant, in Cephaleniam appulit. quo reliquae quoque forte fortuna tempestate compulsae ad eum redierunt. iis igitur convocatis, imperatoria veste posita, cum alia dixit tum illud: si una manerent, se latere non posse; sin dispergerentur, facilius effugituros, inde aliis alio digressis ipse in Asiam traiecit, eo consilio ut ad Antonium se conferret. sed cum Lesbi didicisset illum contra Medos profectum esse, Caesarem vero et Lepidum inter sese pugnare, spe concepta principatum Antonii obtinendi habitum imperatorium resumpsit et ita se paravit quasi transmarinas provincias occupaturus. quo conatu Antonius cognito cum ei et impunitatem et benevolentiam

δπλα κατάθῃται, ἕποσχομένον, κατένευσε μὲν, οὐκ ἐποίησε δὲ γε
 ὡς ἐπηγγελματο, ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων ὡς πρώην εἶχετο καὶ
 πρὸς τοὺς Πάρθους δικηροκύνεσάτο. ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Ἀντιώ- P I 519
 νιος τὸ ναυτικὸν μετὰ Μάρκον Τίτιον ἐπ' αὐτὸν ἐπέμψε. καὶ ὅς W II 153
 5 φοβηθεὶς διεπρεσβεύσατο πρὸς Ἀντώνιον. ὡς δ' ἐκεῖνος οὐκ ἔφη
 σπείσασθαι, εἰ μὴ τὰς τε ναῦς καὶ τὴν λοιπὴν αὐτοῦ παραλήψοιτο
 δύναμιν, τὰ βαρύτερα τῶν σκευῶν εἰς τὰς ναῦς ἐμβαλὼν αὐτὰς
 τε κατέκαυσε καὶ εἰς τὴν μεσόγειον ὤρμησε. καὶ οἱ τοῦ Ἀντωνίου
 ἐπιδιώξαντες αὐτὸν κατέλαβον καὶ ἐζώγησαν. ὁ μαθὼν ὁ Ἀν-
 10 τώνιος ἐθῆς μὲν ὑπ' ὀργῆς ἐπίστευε κτανθῆναι αὐτόν, ὕστερον
 δὲ μεταμεληθεὶς ἔγραψε σωθῆναι αὐτόν. τοῦ οὖν δευτέρου γραμ-
 ματοφόρου τὸν πρῶτον προφθάσαντος, ὕστερον τὰ περὶ τοῦ
 θανέν ὁ κατέχων αὐτὸν κομισάμενος, καὶ ἡ νομισθεὶς ὄντως δεύ- B
 τερα εἶναι ἢ ἄγνοιαν τοῦ ὄντος ὑποκρινάμενος, τὸν Σέξτον τὸν
 15 Πομπήϊον ἐθυνάτωσε.

Καὶ τῷ μὲν τοιοῦτον τὸ τέλος ἐγένετο, (26) Ἀντώνιος δὲ
 διὰ τοῦ Βεντιδίου τοὺς Πάρθους ἐνίκησεν. ὁ τε γὰρ βασιλεὺς
 ἐκείνων ὁ Πύκκορος ἐν τῷ πολέμῳ ἔπεσε, καὶ οἱ βάρβαροι οἱ μὲν
 ἐκτάνθησαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ δὲ ἔφυγον, καὶ τὰς τῆς Συρίας πόλεις
 20 ὁ Βεντιδίους ἀπηγάγετο. εἶτα κατὰ τοῦ Ἀντιόχου τοῦ τῆς Κομ-
 γηνῆς βασιλεύοντος ἐπιστράτευσεν. ἐνταῦθα δὲ ὄντι ἀθρόον ὁ
 Ἀντώνιος ἐπιστὰς οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν οὐχ ἡσῶθῃ,

3 δὲ add A. 4 μετὰ] μετὰ τοῦ A. 8 μεσόγειον AB Dio,
 μεσόγειον PW. 10 ἀπίστευε A. 13 θανέν] θανέν ἀν-
 τὸν A. ἢ add A. 16 Καὶ τῷ — ἐγένετο om A.

Fontes. Csp. 26. Dionis Historias Romanae lib. 49 c. 19 —
 c. 33.

suam promississet si arma poneret, annuit ille quidem, sed nec ea quae
 promiserat praestitit, et rebus gerendis aeque ut prius intentus per ca-
 ductores Parthorum amicitiam petiit. sed cum Antonius M. Titium
 cum classe contra eum misisset, territus per legatos ab Antonio veniam
 oravit. qui cum pacem detrectasset nisi naves eius caeterasque copias
 accepisset, impedimentis gravioribus in naves coniectis et ipsis navibus
 crematis in mediterranea se contulit. caeterum Antonianis persecutis
 vivas in potestatem eorum venit. eum Antonius ira percitus statim per
 litteras occidi, post mutata sententia conservari iussit. sed cum alter
 tabellarius priori antevertisset, is qui eum ceperat, litteras de eo occi-
 dendo posteriores acceptas seu vere posteriores esse ratus seu veritatis
 ignorantia simulata, Sextum Pompeium necavit.

26. Eo hunc exitum sortito Antonius per Ventidium Parthos vicit.
 nam et rex eorum Pacorus in bello cecidit, et barbaris partim in praefito
 caesis partim fugatis Ventidius Syriacas urbes recepit. deinde Antiocho
 Comagena regi arma intulit. ubi Antonius ex improvise cum eo con-

Zonerae Annales II.

25

ἀλλὰ καὶ ἐφθόνησε καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἔλαυσεν, αὐτὸς δὲ τῶ
 C Ἀντίοχῳ προσέβαλε καὶ κατέκλεισεν αὐτὸν εἰς Σαμόσατα. ὡς δ'
 οὐδὲν ἦντι πολιορκῶν αὐτόν, συνθήκας σπονδῶν ἐποιήσατο καὶ
 εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφώρησεν.

Ὁρώδης μέντοι ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἐπέληγξως γεγο- 5
 νῶς, καὶ τῷ τοῦ Πακόρου πένθει τὴν βασιλείαν ἀπαγορεύσας,
 Φραύτῃ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων τὴν ἀρχὴν
 ἐνεχείρισεν. ὁ δὲ ἀνοσιώτατος γεγονῶς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ
 ἐδολοφόνησε, καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα δυσανασχετοῦντα δι' ἐπι-
 νους ἀπέκτεινε, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἀρίστους διέφθειρεν. 10

Ἄντωνιος δὲ πρέσβεις μὲν πρὸς τοὺς Πάρθους περὶ εἰρήνης
 ἐκπέπομφε, πρὸς δὲ πόλεμον ἠτομάζετο, ἵνα ἀπαρասιεύοις αὐ-
 τοῖς ἐντύχη διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς συμβάσεως. καὶ μαθὼν τὸν
 D Μῆδον ἐπὶ συμμαχίαν τοῦ Πάρθου χωρήσαντα, τὰ μὲν σκευο-
 φύρα καὶ πολλὰ τῆς στρατιᾶς ἐπελείπετο μετὰ τοῦ Στατιανοῦ ἕν'
 15 ἔποιοντο, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἵππεύσι καὶ τῶν πεζῶν τοῖς εὐζῶνοις
 ἠπειλέγετο ὡς αὐτίκα τὰ τῶν Μῆδων καταστρεφόμενος. ὁ μέντοι
 Πάρθος καὶ ὁ Μῆδος τῷ Στατιανῷ ἀπροσδοκῆτως ἐπιπεσόντες
 καὶ τῇ μετ' αὐτοῦ στρατιᾷ, πάντας ἐφόνευσαν, τοῦ Ἀντωνίου
 σπεύσαντος μὲν βοηθῆσαι αὐτοῖς, πλὴν ὑστερίσαντος καὶ μόνους 20
 τοὺς νικηροὺς εὐρηκότος. ὃς οὐ πολλῷ ὕστερον συμβαλὼν τοῖς
 βαρβάρους ἐτρέφατο μὲν αὐτούς, οὐ μέντοι μέγα τι ἔβλαψε.

ὁ τῶν add A. 12 δὲ ABCW, τὸν P. 13 ἐντύχοι A. τῆς]
 τῆς τῆς B. συμβάσεως A. 15 ἐπέλαστο A. στα-
 τιανοῦ AC Dio, Στατιανοῦ PW. 18 στατιανῷ ABC Dio,
 Στατιανῷ PW.

gressus non modo successibus eius gratulatus non est, sed etiam ex in-
 vidia magistratu ei abrogato ipse cum Antiocho congressus Samosata
 regem compulit, sed cum obsidione nihil proficeret, pace facta in Ita-
 liam est profectus.

Orodes vero Parthorum rex grandis admodum nata, ob luctum
 Pacori abdicato imperio, Phraati e caeteris filiis nata maximo regnum
 tradidit, qui per summa scelus fratres dolo sustulit, ipsamque patrem
 ob caedem illorum indignantem et ex caeteris optimos quosque tra-
 cidavit.

Antonius legatis ad Parthos de pace missis interim bello se par-
 vit, ut eos ob speciem transactionis imparatos aggrediretur, sed cum
 Medum auxilio venire Partho didicisset, impedimentis et magna exerci-
 tus parte Statioano relicto ut sequeretur, ipse cum equitibus et expedito
 pediatu properavit, quasi Medos statim superaturus esset, caeterum
 Parthos et Medos Statioanum subito adorti cum omni exercitu occiderunt.
 nam Antonius suppetias eis latrus serius venit, neque quicquam praeter
 cadavera suorum invenit. nec multo post barbaros profligavit; sed non

πολιορκῶν δὲ τὰ τοῦ Μήδου βασιλεία ἐπολιορκήζοτο μᾶλλον αὐτὸς P I 520
ἐπιλιπόντων τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ ἐπὶ συναγω-
γῇ αὐτῶν ἐξόντων σφόδρα παρὰ τῶν βαρβάρων κακουμένους,
ἐνεδρενόντων αὐτοῖς.

- 5 Ἐν τούτοις ὄντος τοῦ Ἀντωνίου ὁ Φωκάτης ἐποβαλὼν τινὰς
ἔπεισε δι' ἐκείνων αὐτὸν ἐπικηρυκεύσασθαι συμβάσεων ἔνικεν· καὶ
ὁ Πάρθος τοὺς πεμφθέντας ἐξονείδισας πολλὰ μὴ ἄλλως σπείσαι-
σθαι εἶπεν εἰ μὴ αὐτίκα ἀποστρατοπεδεύσονται. καὶ ὁ Ἀντώνιος
ἀπανίστη. προσδεχομένου δ' αὐτοῦ τὰς σπονδὰς οἱ Μῆδοι τὰς
10 τε πολιορκητικὰς κατέκωσαν μηχανὰς καὶ τὰ χώματα διεσκέδα-
σαν. οἱ δὲ γε Πάρθοι πολλὰ καὶ δεινὰ υἰφνίδιον προσπεσόντες
εἰργάζοντο. ὡς οὖν ἔγνω ὅτι ἠπάτηται, ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἀπελ-
θεῖν ἐπεχίρησε. καὶ διὰ χωρίων ἀπιὼν ἀγνώστων, πολλαῖς B
δυσχερεῖαις ἐτέτυχε. καὶ κἄν ἀπώλοντο οἱ μετ' αὐτοῦ ζῦμπαυτες
15 εἰς ἐνέδραν ἐμπεσόντες καὶ πυκνοῖς βαλλόμενοι τοῖς τοξόμασιν,
εἰ μὴ τὴν χελώνην ἐπύθησαν συνασπίσαντες.

- Ἡ δὲ χελώνη γίνεται οὕτως. τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ οἱ
ψιλοὶ ἐν μέσῳ τοῦ στρατιώματος τέτανται, τῶν δ' ὀπλιτῶν οἱ W II 164
μὲν ταῖς προμήκισιν ὀπίσθαι ταῖς κοίλαις χρώμενοι περὶ τὰ ἔσχατα
20 τάσσονται καὶ τοὺς ἄλλους τὰ ὄπλα περιβεβλημένοι ἔσω τε βλέ-
ποντες περιχώσιν, οἱ δὲ τὰς πλατείας ἀσπίδας φέροντες ἐν τῷ
μέσῳ οὐσπειρῶνται, κἀκείνας ἄνω ἑαυτῶν τε καὶ τῶν λοιπῶν
ὑπεραίρουσιν, ὥστε μηδὲν ἕτερον ἢ ἀσπίδας ὄρῳσθαι διὰ πάσης C

8 ἀποστρατοπεδεύσονται BC, στρατοπεδεύσονται A, ἀποστρατοπε-
δεύσονται PW. 9 δὲ B, om C. 15 πυκνοῖς] πολλοῖς C.

multam eis nocuit. dumque regiam Medorum obsidet, magis ipse obsi-
detur, exercitu penuria commotus laborante: quem cum ex agris pete-
ret, a Parthis ex insidiis erumpentibus male accipiebatur.

Hoc Antonii stata Parthus per subornatos quosdam ei persuasit
ut pacem peteret; ac legatis post multa opprobria respondit, se alia
condicione pacem non facturum, nisi statim castra moverent. Antonio
digresso et pacis condiciones expectante, obsidionalibus machinis cre-
matis et aggeribus disiectis a Medis, Parthi repentina impressione facta
Romanos graviter afflixerunt. Antonius igitur se deceptum esse videns
in Armeniam abire statuit; et per loca ignota iter faciens in tantas dif-
ficultates incidit, ut exercitus eius interneccione deletus esset, in insidias
praecipitatus ubi crebris sagittis obruebatur, nihil conglobati testudinem
fecissent.

Testudo autem fit hoc modo. impedimenta et velites in medium
agmen compelluntur. armati, qui oblongos et cavaos clipeos gerant, in
extrema acie collocati et hosti obversi armis caeteros tegunt. qui vero
lati clipeis utuntur, in medio conglobati eos supra semetipsos et cae-

τῆς φάλαγγος, καὶ ἐν σκέπη ἐκ τῶν βελῶν πάντας εἶναι αὐτοὺς ἐκ τῆς πυκνότητος τῆς συντάξεως. οὕτω γὰρ τοὶ πεπύκνωται, ὡς καὶ βαδίζειν τιὰς ἐπάνω αὐτῆς δύνασθαι. τὸ μὲν οὖν σχῆμα τῆς τάξεως ταύτης τοιοῦτόν ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν χελώνης ἔλαχε κλήσιν, διὰ τε τὸ ἰσχυρὸν αὐτῆς καὶ τὸ εὐσκεπές· χρώνται ὁ δὲ αὐτῇ διχῆ· ἢ γὰρ πρὸς φρούριον τι προσημιγοντες προσπορεύονται καὶ τειχομαχοῦσιν, ἢ ὑπὸ τοξοτῶν περιστοιχισθέντες ποτὲ κυπιάζουσιν οὕτω πάντες, ὡς δοκεῖν ὅτι κικμήκασιν, πελασάντων δὲ τῶν ἐναντίων ἔξαίφνης ἐγείρονται, κἀντιῶθεν σφᾶς

D ἐκπλήττουσι καὶ ταράττουσιν. ὁ καὶ τότε συμβέβηκε. πολλοὶς 10 γὰρ, ὡς εἴρηται, βαλλόμενοι βέλεισι, τὸν τε συνασπισμὸν τῆς χελώνης ἐποίησαν καὶ τὰ γόνατα πρὸς τὴν γῆν ἤρεισαν τὰ ἐώνυμα. νομίσαντες οὖν αὐτοὺς οἱ βύρβαροι ὑπὸ τῶν τραυμάτων καταπεσεῖν, τὰ μὲν τόξα ἀπέθεντο, τὰ δὲ ξίφη σπασούμενοι ὡς συγκόψοντες ἐπῆλθον αὐτοῖς. ἔξαναστάντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ αὐτοῖς 15 προσπισόντες, οἷα γυμνοὺς ὠπλισμένοι, ἀπροσδοκῆτους παρῆσανεσμένοι, τοξότας ὀπλίται, βαρβάρους Ῥωμαῖοι κατέκοψαν.

Ἀντώνιος μὲν οὖν ὑπὸ τῶν πολεμίων οὐκέτι δεῖνδον οὐδὲν ἔπαθεν, ὑπὸ δὲ ψύχους τεταλαιπώρητο. χιμῶν γὰρ ἦν, καὶ τῆς Ἀρμενίας τὰ πρόσορα, δι' ὧν ἐπορεύετο, κρυσταλλώδη αἰεὶ εἰσιν· 20

P I 521 ὄθεν συχνοὶ τῶν αὐτοῦ διεφθείροντο. διὸ ὑπῆλθε τὴν Ἀρμενίον καὶ ἐθώπηνσε, καίτοι δι' ὀργῆς ἐκείνον ποιούμενος. χρήματα δὲ τοῖς περιλειφθεῖσι διανέμιας τῆς στρατιᾶς ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον

4 χελώνης A Dio, Χελώνη PW. 8 κυπιάζουσιν C. 15 α-
 τοῖς prius] αὐτοῖς A. 21 διὸ] διὸ καὶ A.

teros sustinent, ut in tota phalange nihil praeter clipeos cernatur, et omnes propter aciei densitatem a telis defendantur: quae quidem ita condensata est ut super ea ingredi possis. acies igitur, et ob hanc formam et ob robur et ob protectionem, testudinis nomen accepit. easque bifariam utuntur, sive castella et moenia oppugnatari, sive a sagittariis circumventi. et aliquando ita se inclinant ut fatigati esse videantur; sed hostem appropinquantem subito exurgendo percellunt et turbant. id quod tum quoque accidit. cum enim, ut dictum est, crebris sagittis ferirentur, testudinem fecerunt sinistro genu humi nitentes: unde barbari eos prae vulneribus concidisse rati, positis arcubus strictis gladiis ad eos occidendos irruerunt. verum milites erecti impetu in illos facto nudos clipeis tecti, inopinantes parati, sagittarios armati, Romani barbaros deleverunt.

Hostili metu liberatus Antonius a frigora est afflictus, nam hiems erat, et Armeniae montana semper congelata sunt: unde complures eorum amittebat. qua re Armenio fucam fecit atque adulatas est, quamvis et infensus esset; et reliquiis exercitus pecunia data in Aegyptum

πρὸς τὴν Κλεοπάτραν. δι' ἣν μεγάλως ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν διεβλήθητο, ὅτι τε παῖδας ἐξ αὐτῆς ἔσχε καὶ ὅτι χώρας αὐτῇ πολλὰς ἔχαρισάτο. οὕτως γὰρ τῷ ἔρωτι αὐτῆς καὶ ταῖς γοητείαις ἐδόυλευσεν, ἅς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Ὀκταβίαν πρὸς αὐτὸν ἐκ Ῥώμης ἀφικνουμένην ἐπανελθεῖν κελύσαι καὶ μὴ αὐτῷ προσελθεῖν.

27. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἦλθε μὲν εἰς τὴν Σικελίαν, χρονίσας δ' ἐν αὐτῇ διὰ τὸν χειμῶνα, καὶ μαθὼν ὡς τινα τῶν ἔθνων τῶν Β Ῥωμαίοις ὑποκειμένων διὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ ἐπανέστησαν, 10 ἐπαγγέλλεται καὶ ἐπ' ἐκείνους παρεσκευάζετο, καὶ τοὺς μὲν δι' ἑαυτοῦ, τοὺς δὲ δι' ἑτέρων προσηγάγετο καὶ ὑπέταξεν. εἶτα καὶ ἐπὶ Παννονίους ἐστράτευσεν, οἳ νέμονται μὲν πρὸς τῇ Σαλαματία παρ' αὐτὸν τὸν Ἰστρὸν ἀπὸ Νωρῖκου μέχρι τῆς ἐν τῇ Εἰρώπῃ Μυσίας, κακοβιωτοὶ μὲν ὄντες, αἵτε μὴ γῆς μηδ' ἀέρων εὖ ἤκοντες, οὐκ οἶνον 15 γιωργοῦντες, οὐκ ἔλαιον, τὰς δὲ κριθὰς καὶ τὰς κέγγρους ἐσθλόντες ὁμοίως καὶ πίνοντες, νομίζονται δ' ὅτι ἄνδρείοτατοι. οὓς καὶ τινες τῶν Ἑλλήνων Παίονας προσηγόρευσαν, τὸ ἀληθὲς ἀγνοήσαντες· πρὸς γὰρ τῇ Ῥοδόπῃ καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τὸ τῶν Παίωνων C ἔθνος ἐστὶ, τούτους δὲ Παννονίους καὶ οἱ ἄλλοι καλοῦσι καὶ αὐτοὶ ἑαυτούς. ἐπὶ τούτους ὁ Καῖσαρ τότε στρατεύσας, καὶ διὰ 20 μάχης αὐτοῖς πολλάκις χωρήσας, ὁμολογῆτα προσηγάγετο ὕστερον.

2 πολλάς αὐτῇ A. 8 τῶν alterum] τοῖς A. 10 ἑαυτοῦ AC, αὐτοῦ PW. 13 νεκρῶν C. 14 κακοβίωτατοι Dio. 16 καὶ om AC.

Fontes. Cap. 27. Dionis Historiae Romanae lib. 49 c. 34 — lib. 50 c. 1.

ad Cleopatram abiit, ob quam a civibus pessime audiebat, quod et liberos ex ea suscepisset et multas ei provincias donasset, cuius amoribus et praestigis ita irretitus fuit, ut Octaviam uxorem Roma ad se venientem in conspectum suum non admissam domum redire iuberet.

27. Caesar vero cum propter hiemem in Sicilia diutius moratus quasdam Romanae dicionis gentes per absentiam suam defecisse cognovisset, reversus contra illas se paravit, atque alias per se alias per alios ad officium reduxit et subegit. deinde contra Pannonios est profectus. hi iuxta Dalmatiam ad ipsum Istrum incolentes a Norico usque ad Europaeam Mysiam [Moessiam] pertinent, homines asperae vitae, ut qui nec terram fertilem nec aërem clementem habeant, non vinum non oleum colant, sed hordeo et milio tam in potu quam cibo utantur. habentur tamen bellicosissimi. a Graecis nonnullis ignoratione veri Paeones appellantur. Paeones enim ad Rhodopen et ipsam Macedoniam habitant: hos autem tum alii tum ipsi sese Pannonios appellant, quos Caesar crebris praелиis tandem ad deditionem compulit.

Ἀντώνιος δὲ τὸν Ἀρμένιον τιμωρήσασθαι μηχανώμενος οὐκ ἐπέλεπε πάντα λίθον κωνῶν, τὸ τῆς παροιμίας, ἕως αὐτὸν ὑπηγάγετο εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσελθεῖν. εἰσελθόντα δὲ κατέσχε καὶ ἐν ἀδόξῳ εἶχε φρουρᾷ, καὶ περιῆγεν αὐτὸν κατὰ τὰ φρούρια ἔνθα ἐκείνῳ οἱ θησαυροὶ ἐναπέκειντο, σπεύδων αὐτοὺς λαβεῖν. ὡς δ' ὅτι οὐδὲν ἤγνων (οἱ γὰρ Ἀρμένιοι τῶν παίδων αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον D τὸν Ἀρτάξην βασιλέα ἀνθελοντο), ἔδησεν αὐτὸν ἀλύσειον ἀργυραῖς, οἷον τιμὴν αὐτῷ ταύτην νέμων ὡς βασιλεῖ· καὶ πᾶσαν W II 156 τὴν Ἀρμενίαν κατέσχε, τοῦ Ἀρτάξου πρὸς τοὺς Πάρθους ἀποχωρήσαντος, ἐπιπέτρῃ ἡτῆτος μαχόμενος. 10

Ἀντώνιος δὲ τὰ μὲν στρατεύματα εἰς Ἀρμενίαν κατέλιπεν, αὐτὸς δ' ἀνεκομίσθη πρὸς Αἴγυπτον, μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν παίδων ἄγων ἐκεῖ τὸν Ἀρμένιον· καὶ τὴν τε λείαν τῇ Κλεοπάτρῃ ἔχωρσατο, καὶ τὸν Ἀρμένιον μετὰ τῶν οἰκείων περιβαλὼν χρυσείοις δεσμοῖς ἐκείνη προσήγαγεν. οἱ δὲ οὐδ' ἔκτευσαν αὐτὴν 15 οὔτε μὴν προσεκύνησαν, ἀλλ' ὄνομασι προσηγόρευσαν.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν Κλεοπάτραν Ἀντώνιος βασιλεῦ βασι- P I 522 λέων καλεῖσθαι ἐκέλευσε, καὶ τοῦ προτέρου Καίσαρος αὐτὴν μὲν γυναῖκα ὠνόμαζε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς παῖδα ἐκείνου ὡς ἀληθῶς, ἕνα τὸν Καίσαρα τὸν Ὀκτάβιον ὡς ποιητὸν ἐκείνου παῖδα καὶ μὴ 20 γνήσιον διαβάλλῃ, καὶ χώρας αὐτοῖς ἔνειμε. τοῖς δ' οἰκείοις παισὶ τοῖς ἐκ τῆς Κλεοπάτρας, κεκλημένοις Πτολεμαῖῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ,

2 ἐπίλειπε] ἐπέμεινε C. 7 βασιλέα ἀνθελοντο τὸν ἀρτάξην A. ἀργυραῖς] αἰδηραῖς ἢ ἀληθέστερον ἀργυραῖς alter Wolfii codex Fuggeranus; Dio ἔδησεν αὐτὸν ἀργυραῖς ἀλύσειον· αἰσχρὸν γὰρ ὡς τοικεῖν ἢ βασιλέα αὐτὸν γεγονότα αἰδηραῖς δεθῆναι. cf. pag. 569 D. 14 μετὰ τῶν οἰκείων om C. 17 δὲ add AB.

Antonius vero Armenii vincendi cupidus omnem lapidem, ut proverbio dicitur, movit, donec in castra pellectum comprehendit. et in libera custodia ad ea castella circumdaxit ubi thesauri eius repositi erant, quibus potiri studebat. sed cum nihil proficeret (nam Armenii filium eius nata maximum Artaxem regem eius loco fecerant), eum compedibus virgatis regii honoris causa vinxit; ac totam Armeniam subegit. Artaxes vero acie victus ad Parthos confugit.

Antonius legionibus in Armenia relictis ipse in Aegyptum reversus est, Armenium cum uxore et liberis eo abducens; praedaeque donata Cleopatras, Armenium cum suis, aureis catenis vinctum, ad eam addaxit. illi vero nec supplices mulieri facti sunt neque eam adorarunt, sed suo nomine compellarant.

Post haec Cleopatram Antonius reginam regum appellari iussit; et priora Caesaris uxorem, filium ipsius germanum Caesaris filiam nominavit, ut Caesarem tanquam adoptivum et alienum criminaretur; eisque provincias assignavit. suis vero ex Cleopatra filiis Ptolemaeo et Alexandro multa

ἐτέρας πολλὰς προσκεκλήρωκε. τοιαῦτα δὲ πρότιον ἐπέστειλε τῇ βουλῇ ὅτι τῆς ἀρχῆς τε παύσεται καὶ τὰ πράγματα ἐπ' αὐτῇ καὶ τῷ δήμῳ ποιησεται, οὐχ οὕτω φρονῶν, ἀλλ' ὅπως ταῖς παρ' αὐτοῦ ἑλλείναι ἢ ἀναγκάσει παρόντα τὸν Καίσαρα καταθέσθαι ὅτα ὄπλα, ἣ μισήσασιν ἀπειθήσαντα.

Ἄρχι δὲ τοῦ Ἀράξου ἐλθῶν, ὡς ἐπὶ τοὺς Πάρθους στρα- B
τείων, ἠρέσθη τῇ πρὸς τὸν Μῆδον ὁμολογίᾳ. συμμαχήσειν γὰρ ἀλλήλοις συνέθεντο, ὃ μὲν κατὰ τῶν Πάρθων, ὃ δὲ γε κατὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ στρατιώτας ἀλλήλοις ἀντέδωσαν. καὶ ὃ μὲν Μῆδος
10 τῆς Ἀρμενίας τῆς νιοκτῆτου ἐξ Ἀντωνίου ἐλήφει τινά, Ἀντώνιος δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰωτάπην, ὡς τῷ Ἀλεξάνδρῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ συνοικήσουσαν. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῷ πολέμῳ τοῦ Καίσαρος ὤρμησεν. ὃ δὲ γε Μῆδος συμμαχοῦμενος τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπελθόντας αὐτῷ τοὺς Πάρθους
15 καὶ τὸν Ἀρτάξην ἐνίκησε. τοῦ δ' Ἀντωνίου τοὺς οἰκίους στρατιώτας μετακαλεσαμένον, τοὺς δ' ἐκείνον κατεσχηκότος, ἀνθ- C
ήτητο καὶ ἰάλω. καὶ οὕτως ἡ Ἀρμενία μετὰ τῆς Μηδίας ἀπώλετο.

Οἱ μὲνοι Ῥωμαῖοι τὴν μὲν δημοκρατίαν ἀφῆρητο, σὺ μὲν
20 καὶ εἰς φανεράν μοναρχίαν κατάλισθον, ἕως ὃ τε Σέξτος ἀπώλετο καὶ τὰ Ἰπναυσιάντια ἔσθην δεδούλωτο, καὶ ὃ Πάρθος οὐδὲν παρ- κίνει. τότε γὰρ φανερώς ἐπ' ἀλλήλους ὃ Ἀντώνιος καὶ ὃ Καίσαρ ἐγράποντο, καὶ ὃ δῆμος ἀκριβῶς ἰδουλώθη. αἰτίαι δὲ τοῦ πολέ-

6 ἀράξου CW.
om B Dio.

9 Μῆδος] δῆμος B.

10 ἐξ Ἀντωνίου

regna attribuit. quae dum agit, ad senatum scripsit se imperio abiturum et summam rerum ipsi et populo restitaturum: non quod ita sentiret, sed ut ea spe Caesarem vel ab armis discedere cogerent vel non ebtemperantem odissent.

Usque ad Araxem progressus, ut Parthos oppugnaturus, pactis cum Medo factis acquievit. ita enim convenerat ut Medus Antonie contra Caesarem, Antonius Medo contra Parthos praesto esset: et milites inter se commutarunt. ac Medus Armeniae recens partae nonnulla accepit, Antonius Iotapen Medii filiam, quam Alexandro filio desponderet. post haec in Ioniam et Graeciam ad Caesarianum bellum est profectus. Medus Romanorum auxiliis munitus Parthos et Artaxen arma inferentes vicit. sed cum Antonius suos milites revocasset, illius vero retinisset, vicissim victus et captus est. sic et Armenia et Media perierunt.

Romani vero etsi libertatem amiserant, non tamen apertae monarchiae subiecti sunt prius quam Sexto interfecto et sedulois gentibus subactis a Partho quoque otium fuit. tum vero Antonio et Caesare manifesto inter se bellum gerentibus populus haud dubia servitute est

μον αἶδε σφίσιν ἐσκήπτοντο. Ἀντώνιος μὲν Καίσαρι ἐνεκάλει δι-
 τὴν τοῦ Λεπίδου χάραν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν τοῦ Σέξτον
 D ἐσφετερίσαστο, καὶ τούτων ἀπήγει τὰ ἡμίση καὶ τῶν στρατιωτῶν
 οὓς ἐκ τῆς ἀνηκούσης αὐτῷ Ἰταλίας ἐστράτευσεν· ὁ δὲ Καίσαρ
 ἐκείνῳ διὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἄλλα μὴ λαχῶν εἶχε, καὶ διὰ τὸν
 Σέξτον ἀπέκτεινεν (αὐτὸς γὰρ ἐκὼν ἐκείνου φείσασθαι ἔλεγε), καὶ
 ὅτι τὸν Ἀρμένιον ἀπάτη συνειληφῶς ἔδῃσε κατὰ τούτου Ῥωμαίους
 κακοδοξίαν προσέτριψε, καὶ τὰ ἡμίση τῶν λαφύρων καὶ αὐτὸς
 ἀπήγει, καὶ τὴν Κλειοπάτραν αὐτῷ καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐ-
 τῆς καὶ τὰ δωρηθέντα σφίσι πρὸς πάντας ἐπέφερεν, ἐν τοῖς μά-
 10 λιστα δ' ἤγχιατο ὅτι τὸν Καισαρίωνα ἐς τὸ γένος εἰσήγε τοῦ
 Καίσαρος.

P I 523 28. Ταῦτ' οὖν ἐπενεκάλουν ἀλλήλοισι. καὶ τέως οὖν ἀνα-
 φανθὸν κατ' ἀλλήλων ὠπλίζοντο, ἕως Δομίτιος Γναίος καὶ Σόσ-
 σιος Γάιος, τῆς τοῦ Ἀντωνίου μερίδος ὄντες, ὑπάτευσαν. τότε 15
 δὲ προδήλως ἐπολεμώθησαν. ὁ γὰρ Σόσσιος πολλὰ μὲν ἐν τῇ
 νομηγία ἐπήμισε τὸν Ἀντώνιον, πολλὰ δὲ κατεῖπε τοῦ Καίσαρος.
 καὶ τότε μὲν ὁ Καίσαρ τῆς πόλεως ἐξεχώρησεν, αἰτίαν ἄλλην
 πλασάμενος· μετὰ ταῦτα δ' ἐπανεβθῶν, καὶ φρουρὰν ἐναντῶ
 περιστήσας στρατιωτῶν, μέτρια μὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ διειλέχθη, τοῦ 20
 B δὲ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Σοσίου πολλὰ κατηγοροῦσε, καὶ ἀδικούντα
 W II 156 τὸν Ἀντώνιον διὰ γραμμάτων ἐξελέγχειν ὑπέσχετο. οἱ οὖν ὑπατοί

18 ἐξχώρησεν om C. 19 μετὰ δὲ ταῦτα A. 20 μὲν om C.

Fontes. Cap. 28. *Dionis Historias Romanae* lib. 50 c. 2 —
 c. 11. *addita sunt* Τούτῳ μὲν p. 394 v. 7 — ἐσθῆτι βαρβαρικῇ
 v. 11.

oppressus. belli autem causae has praetendebantur. Antonius Caesarem
 accusabat quod Lepidi et Sexti provincias et copias sibi vindicasset,
 earumque semissem postulabat, nec non eorum militum quos ex Italia ad
 illum pertinentes in exercitu haberet: Caesar illum vicissim quod Aegy-
 ptum privata auctoritate sibi vindicasset et Sextum occidisset, cui ipse
 ultro peperciasset, et quod Armenio per fraudem capto et victo nomine
 Romano ignominiae maculam adspersisset; ac manubiarum semissem et
 ipse postulavit. Cleopatram vero et susceptos ex ea liberos et donatio-
 nes eis factas ante omnia ei obiiciebat, illud tamen in primis quereba-
 tur quod Caesarienem in familiam Caesaris induceret.

28. Dum ad hunc modum invicem expostulant, arma dissimulan-
 ter parabant, donec Cn. Domitius et C. Sossius Antonianae factionis
 consules sunt designati, tum vero aperte hostes facti sunt. cum enim
 Sossius Kalendis multa in Antonii laudem cum Caesaris criminatione
 disseruisset, Caesar per aliam causam urbe excessit. deinde reversus,
 praesidio militum adhibito, modeste de se ipso locutus Sossium et An-
 tonium acriter accusavit, seque Antonium litteris prolati inferiorum

μητ' ἀντιπεῖν θαρροῦντες μήτε σιωπᾶν ὑπομένοντες, τῆς πόλεως ἐκχωρήσαντες ἀπῆλθον πρὸς τὸν Ἀντώνιον, καὶ τῶν ἄλλων βουλευτῶν οὐκ ὀλίγοι αὐτοῖς συναπεληλύθεισαν· καὶ αἷθις ἕτεροι τὸν Ἀντώνιον λιπόντες τῷ Καίσαρι προσεχώρησαν, ὅτι τὴν τε τῆς Ὀκταβίας συνοίκησιν ἀπέλειπτο καὶ ὅτι τῇ Κλεοπάτρῃ ἤχθοντο. ἔξ ὧν μαθὼν ὁ Καίσαρ τὰ τε ἄλλα τοῦ Ἀντωνίου καὶ τὰς διαθήκας αὐτοῦ καὶ παρὰ τίνι ἐτόγγαρον, ἔλαβέ τε αὐτὰς καὶ δημοσίᾳ ἀνέγνω, πρᾶγμα ποιήσας παρανομώτατον. τοσαύτην δὲ διὰ τὰ γεγραμμένα ὀργὴν καὶ οἱ πάντῃ ἐκείνῳ προσκεῖμενοι ἐνεδείξαντο, C
 10 ὥστε τὴν τε ὑπατείαν καὶ τὴν ἄλλην ἡπασαν ἐξουσίαν ἀφείλοντο, καὶ τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ ἄδειαν καὶ ἐπαίνους, ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν αὐτόν, ἐψηφίσαντο· καὶ τῇ Κλεοπάτρῃ πύλεμον ἐπήγγειλαν ἀντικρῆς, ὃς μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἔτινεν· ἤδισιν γὰρ αὐτὸν ὑπὲρ ἐκείνης πάντα ὑπόσποντα. οὕτω γὰρ αὐτὸν ἰδουλώσατο ὥστε
 15 βουσίλῃς τε καὶ δέσποινα ὑπ' ἐκείνου καλεῖσθαι, στρατιώτας τε Ῥωμαίους ἐν τῷ δορυφορικῷ αὐτῆς ἔχειν, καὶ ταῖς ἀοπῖσι πάντων τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπιγράφεσθαι. καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν δὲ μετ' αὐτοῦ εἰσεφοῖτα καὶ τὰς παρηγύρις συνδιετίθετο τὰς τε δίκας συνεξήταξε, καὶ συνίπνευε, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκείνη μὲν ἐν δίφρῳ D
 20 ἐφέρετο, ὃ δ' Ἀντώνιος πεζῇ μετὰ τῶν εὐνούχων αὐτῆς ἠκολούθει· συνεγράφετό τε αὐτῇ καὶ συνεπλάττετο, αὐτὸς Ὅσιρις καὶ Διόνυσος λεγόμενος, ἐκείνη δὲ Σελήνη καὶ Ἴσις. ὅθεν ἔκφρων

10 καὶ om C.
 ἡγγυλας C.
 17 δὲ om C.
 διαθήκας C.
 ἐργάφρετό B.

τὴν add AB.
 13 ἤδισιν A.
 18 τε δίκας A Dio, δίκας τε PW.
 συνεξήταξε C.

11 ἐπαίνους om C.
 ἤδισαν — 14 ἐκαίοντα om C.
 δίκας]
 21 συνεγράφετό] καὶ συν-

convicturum esse affirmavit. consules igitur, qui nec contradicere sudent et tacere non possent, orbe relicta non paucis senatoribus comitantibus ad Antonium se contulerunt. ac vicissim alii Antonio relicto ad Caesarem abierunt, infensi ob Octaviam repudiatam et Cleopatrae odio. e quibus Caesar cum aliis Antonii arcanis cognitita tum quale et ubi testamentum eius esset, id acceptum publice recitavit, facinus iniquissimum suscus; eaque recitatione etiam addictissimos Antonio sic commovit ut et consulatum et omnem potestatem ei adimerent, et eius familiaribus impunitatem et laudationes decernerent si illum reliquissent, et Cleopatrae bellum aperte indicerent: quod ad Antonium potius spectabat, quem propter illam nihil non sutorum norant. cui ita serviebat, ut eam et reginam et dominam appellaret, et milites Romanos in custodia habere pateretur, quorum clipeis Cleopatrae nomen inscriptum erat, praeterea mulier una cum eo foras ingrediebatur, leos una curabat, ius una dicebat, una equitabat. in orbibus lectica ferebatur: ipse pedes cum enauchis sequebatur. una et pingebatur et fugebatur: atque ipse quidem Bacchus et Osiris, illa Isis et Luna vocabatur. quam

ὑπ' αὐτῆς ἐκ μαγγανείας ἔδοξε γεγονέναι. καὶ οὐκ ἐκείνον μόνον ἀλλὰ καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ δυναμένους καὶ ἐγοήτευσεν καὶ κατέδησεν, ὡς ἕλπισαι καὶ τῶν Ῥωμαίων ἔφθην, εὐχρὴν τε ποιῆσθαι μεγίστην καὶ ἄρκον τὸ ἐν τῷ Κωνιτωλίῳ δικάσαι. ὁ δὲ Ἀντώνιος ἀκινάκην τε ἐνόησε παρεξώννυτο καὶ ἐσθῆτι ἐχρήτο παρὰ τὰς πάτρια.

P I 52A Τοῦτω μὲν οὖν ὑπάτω ὄντι καὶ στρατηγῷ Ῥωμαίων εἰς αἰτίαμα ἐλογίσθη ἡ ἔξω τῶν πατριῶν στολή, τοὺς δὲ νῦν βασιλεῖς Ῥωμαίων πῶς ἂν τις ἐξαιρήσαιο μύμων καὶ αἰτιάσιως, μεταμφειννομένους παρὰ τὰ πάτρια, καὶ οὐκ ἐνόησε αἰεὶ δὲ κεχη-10 μένους ἐσθῆτι βαρβαρικῇ;

Οὕτω μὲν οὖν τῷ τε Καίσαρι καὶ τῷ Ἀντωνίῳ συνητέθη τὰ πράγματα· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο πρὸς τὸν πόλεμον, ἕκαστος πολλοὺς συμμάχους προσειληφώς. καὶ πολλὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἐθρολλεῖτο, πολλὰ δὲ καὶ σημεία γέγονασι. πλῆθικός τε γὰρ 15 ἐς τὸ Δημήτριον ἐν ἱερουργίᾳ τιμὴ εἰσελθῶν πάντα τὰ ἔνδον συνέχει, καὶ παῖδες ἐν τῇ Ῥώμῃ πολλοὶ ἀθροισθέντες κελύσαντος μηδενὸς συνέμιξαν ἀλλήλοις, οἱ μὲν ὡς Καισάρειοι οἱ δὲ ὡς τοῦ **B** Ἀντωνίου μαχόμενοι, καὶ ἠττήθησαν οἱ τὸ τοῦ Ἀντωνίου ὄνομα φέροντες· εἰκὼν τε αὐτοῦ λιθίνῃ αἶμα ἀνῆκε, καὶ πῦρ τὸ τε Δη-20 μέτριον καὶ ναὺν ἕτερον Ἑλλάδος διέφθειρε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα συμβέβηκεν. οὐδὲν δὲ τούτων αὐτοὺς ἐφόβησεν, ἀλλ' ὁ μὲν Ἀντώνιος ὤρμησεν ὡς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀδοκῆτως αὐτοῖς τὸν πόλεμον

2 καὶ ἐγοήτευσεν ABC Dio, κατεγοήτευσεν PW. 7 οὖν om C.
8 αἰτίαμα AB, αἰτίαμα PW. δὲ γὰρ βασιλεῖς] δὲ γὰρ ἀρχοντας A.
18 καισάρειοι BCW, καισαρίνοιοι A, Καισάρειοι P. 23 ὡς om C.

ob rem artibus illius mente captus putabatur. neque vero eum solum sed et proceres eius quasi quadam incantatione ita constrinxerat, ut Romanis se imperatorem esse speraret, et in Capitolio ius dicere votum et iniurandum maximum duceret. Antonius vero aliquando acinacem accingebat et peregrina veste utebatur.

Quod si illi Romanorum consuli et duci criminali dabant peregrina vestis, nostri temporis imperatores quis reprehensione eximat, qui a patrio vestitu recedunt, et non interdum sed subinde barbarica veste utantur?

Hoc rerum statu Caesar et Antonius ad bellum se parabant, uterque multis sociis munitus, ac multa vulgo iactabantur, et signa fiebant. nam in sacrificio quodam simius fanum Cereris ingressus conturbavit omnia. multi patri Romae congregati et in factionem Antonianam et Caesarianam divisi nemine iubente inter sese decertarunt; et qui Antonii nomen praeferebant, victi sunt. eiusdem status marmorea sanguine manavit. ignis fanum Cereris et Spei absumpsit. acciderant et alia huius generis. quorum nihil eos terruit. Antonius enim festinavit ut eos inopinantes

ποιησόμενος, ἰλιθίων δὲ εἰς Κέρκυραν κἀκεῖθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀναπλεύσας αὐτὸς μὲν ἐν Πάτραις περικελεύμασε, τοὺς δὲ στρατιώτας πανταχοσε διέπεμψεν· ὁ δὲ Καῖσαρ ἀνίχθη μὲν ἐκ τοῦ Βροντεσιίου, χειμῶνι δὲ περιπεσὼν καὶ πονηθεὶς ἀνεχώρησεν.

6 29. Ἠργγμένου δὲ ἴαρος ὁ μὲν Ἀντώνιος οὐδαμῆ ἐκινήθη· σύμμηκτοι γὰρ ἐκ πολλῶν ἰθῶν ὄντες οἱ τριηρῆται αὐτοῦ καὶ πόρρω χειμάζοντες ἀπ' αὐτοῦ οὐτ' ἐγυμνάζοντο καὶ νόσῳ καὶ C αὐτομολίαις ἠλάττωντο, καὶ ὁ Ἀγρίππας τὴν Μεδιόνην ἐξ ἐφόδου κατασχὼν καὶ τὰς κατάρσεις τῶν ὀγκάθων ἐπιτηφῶν καὶ ἀπο- 10 βάσεις ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς Ἑλλάδος ποιοῦμενος ἰσχυρῶς αὐτὸν ἐθουρῖβει· ὁ δὲ Καῖσαρ πάντας μὲν τοὺς στρατιώτας πάντας δὲ τοὺς δυναμένους τι τῶν βουλευτιῶν καὶ ἱππέων εἰς τὸ Βροντεσιον συν- ἦγαγε, τοὺς μὲν ὅπως αὐτῷ τι συμπράξωσι, τοὺς δ' ὅπως μὴ W II 157 μονωθέντες τι νεογμώσωσι, καὶ ἕν' ἐνόηθηται ὅτι τὸ πλεῖστον καὶ 15 κρυπτιστεῦον τῶν Ῥωμαίων ὑμύγνωμον κέκτηται. καὶ σὺν αὐτοῖς D τὸν Ἴονιον διαβέβηκε, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐκλειφθεῖσαν ὑπὸ τῶν φρουροσύνητων λαβὼν εἰς τὸν λιμένα τὸν Γλυκὸν κατήρε (καλεῖται δὲ οὕτως ὅτι ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντος γλυκαί- νεται), κἀκεῖθεν εἰς τὸ Ἄκτιον ἔπλει. ὡς δ' οὐδαίς οὔτε ἀντίπλει 20 οὔτε ἐς λόγους ἦεν αὐτῷ ἢ πρὸς μάχην ἢ πρὸς ὁμολογίαν ἐκκα- λουμένῳ τοὺς ἐναντίους, κατέλαβε τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ᾧ τῶν ἔστιν

1 Πελοπόννησον PW. 6 αὐτῷ BC. 8 ἐξ ἐφόδου κατα-
σχὼν A, κατασχὼν ἐξ ἐφόδου PW. 12 ἀεὶ γαγε C. 19 ὡς —
ἀντίπλει om A. 20 ἐκκαλουμένους A.

Fontes. Cap. 29. *Dionis Historias Romanae* lib. 50 c. 11 —
a. 35. *Plutarchi Antonius*, c. 66—68.

in Italia opprimeret. sed cum Corcyram appulisset atque inde in Peloponnesum navigasset, Patris hibernavit et milites passim distribuit. Caesar vero cum Brundisio solvisset, tempestate fatigatus recessit.

29. Vere incipiente Antonius se non commovit: nam eius classiarum ex diversis gentibus collecti cum procul ab eo hibernarent, neque sese exercebant et morbo ac transfugis diminuti erant. Agrippa quoque Methone impetu capta, navium onerariarum appulsiis observando et in aliis atque aliis Graeciae locis exaconsus faciendo admodum eum perturbabat. Caesar vero omnes milites, omnes senatores, omnes equites quorum aliqua erat auctoritas, Brundisii convenire iussit, alios ut aliquid adiutarent, alios ne seorsim rebus novis studerent, utque ostenderet se maximae praestantissimaeque partis Romanorum consensu niti. cum itaque Ionio transiisset et Corcyra, quam praesidiarii reliquerant, capta in porta Glyco appulit (qui a dulcedine fluvii in eum influentis nomen habet): inde Actium navigavit. cum nemo contra classem educeret, neque quicquam vel ad pugnam vel ad deditionem hostes provocantem responderent,

ἡ Νικόπολις, καὶ τούτου ἐφήδρευε τῷ Ἀκτίῳ κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν. τὸ δὲ Ἀκτιὸν οἱ τοῦ Ἀντωνίου προκατελάβοντο καὶ πύργους ἀχῦρωσαν ἐκατέρωθεν.

Ἐπει δὲ τὴν τοῦ Καίσαρος ἄφιξιν ἐπόθειτο ὁ Ἀντώνιος, P 1 526 ἤπειχθη μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς τὸ Ἀκτιόν· οὐκ εὐθὺς μίντοι δ καὶ ἠγωνίσαστο, καίτοι τοῦ Καίσαρος παντὶ τρόπῳ εἰς ἀγῶνα τοῦτον ἐνάγοντος, ἀκροβολισμοῖς δ' ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἐχρήσατο, μέχρι συνήθροισε τὰ στρατεύματα. ὁ δὲ Καίσαρ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν τε Μακεδονίαν ἐπιμψε στρατιάν, ὅπως πρὸς ἐκείνα μετενέγκη καὶ ἄκοντα τὸν Ἀντώνιον. καὶ ὁ Ἀγρίππας τῆς τε Λευκάδος καὶ 10 τῶν ἐν ταύτῃ σκαφῶν αἰφνιδίως ἐπιπλεύσας ἐκράτησε, καὶ Πάτρας εἶλε καὶ τὴν Κόρινθον παρεστήσατο. καὶ ὁ Τίτιος ὁ Μάρκος Τυψὸς τε ὁ Σιατίλιος τὸ ἰππικὸν τοῦ Ἀντωνίου ἀθρόον ἐκθρομόντες συνέσχον καὶ Φιλάδελφον βασιλεῖα Παφλαγονίας προσ- B ἐποίησαν· καὶ ὁ Δομίτιος ὁ Γναῖος καὶ ἄλλοι τῷ Καίσαρι 15 προσειχώρησαν. φασθῆεις οὖν ὁ Ἀντώνιος μὴ ὅσοι ἐς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην ἐπέμφθησαν παρ' αὐτοῦ τῷ Καίσαρι πρόσθωνται, ὤρησε πρὸς αὐτούς.

Κὰν τούτῳ ναυμαχία τις συνέστη, καὶ παρὰ μὲν τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἐτρέφαντο οἱ τοῦ Ἀντωνίου τοὺς τοῦ Καίσαρος ὀλίγους 20 ὄντας, τοῦ δὲ Ἀγρίππου, ᾧ πᾶν ἀνείτο τὸ τοῦ Καίσαρος ναυτικόν, κατὰ τύχην ἐπιδημήσαντος, οὐ μόνον οὐδὲν τῆς νίκης οἱ τοῦ

4 τοῦ om A. 7 ante ἀκροβολισμοῖς A add καί. 12 Τίτος PW, quae supra Τίτιος. ὁ alterum om A. 13 στρατιῶνος B. 20 τοῦ alterum add A.

eum occupavit locum in quo nunc est Nicopolis, ibique circa Actium terra marique stationes habuit. nam ipsum Actium Antoniani praecooccupatam turribus utrinque munierant.

Antonius adventu Caesaris cognito cum suis Actium properavit: sed non statim pugnavit, quamvis a Caesare modis omnibus lacesseretur: tumultuariis tamen pugnis per dies complures certavit, donec conduxisset suos exercitus. at Caesar in Graeciam et Macedoniam misit copias, ut Antonium vel invitum illuc pertraheret. Agrippa subito accessu Leucade et navibus illius loci potitus est, Patras cepit, Corinthum ad deditionem compulsit. Marcus Titius et Statilius Taurus equitatum Antonii subita excursione ceperunt, et Philadelphum Paphlagoniae regem in suas partes traduxerunt. Cn. item Domitius et alii ad Caesarem se contulerunt. veritus igitur Antonius ne si quos in Macedoniam et Thraciam misisset idem facerent, ad eos properavit.

Interea conflictus quidam mari factus est; et Caesariani, pauci numero, ab Antonianis principio pulsi; sed fortuito Agrippae supervento, qui toti Caesarianae classi praecerat, factum est ut illi non modo nullum victoriae fructum caperent sed etiam interirent. qua de causa reversus

Ἀντωνίου ἀπάναντο ἀλλὰ καὶ ἀπώλοντο. καὶ διὰ τοῦτο ἐπανε-
 θῶν ὁ Ἀντώνιος ἵππομαχίᾳ τινὶ πρὸς τὴν τοῦ Καίσαρος προφυ-
 λακὴν ἤτιθέσθῃ. καὶ ἐπεὶ τὰ ἐπιτήδεια αὐτὸν ἤρξαντο ἐπιλείπειν, C
 βουλὴν ἐποίησατο πότιρον κατὰ χώραν μείναντες διακινδυνεύου-
 σαι ἢ μεταστάντες χρόνῳ τὸν πόλεμον διενέγκωσι. καὶ ἄλλοι μὲν
 ἄλλα συνβούλευσαν, ἢ δὲ γε Κλειοπάτρα τὰ ἐπικαιρότατα τῶν
 χωρίων φρουραῖς παραδοθῆναι καὶ τοὺς λοιποὺς συναπαρῆαι αὐ-
 τοῖς εἰς τὴν Αἴγυπτον συμβουλευσάσθαι ἐπέθηκε. εἰς δὲ ταύτην
 ἦλθε τὴν γνώμην ὑπὸ σημείων θορυβηθεῖσα καὶ ἐκ τῆς τοῦ στρα-
 10 τεύματος ἀδυναμίας καὶ ἀρρωστίας δέισαυ. καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐξ-
 ιφρόβησεν. οὐ μόντοι λάθρα οὐδὲ μὴν φανερώς ἐκπλεῦσαι ὡς φεύ-
 γοντες ἐβουλεύσαντο, ἵνα μὴ εἰς δέος τοὺς συμμαχοὺς ἐμβάλωσιν, D
 ἀλλ' ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρασκευαζόμενοι· κἀντιῦθεν τὰ ἄριστα
 τῶν σκαφῶν ἐκλεξάμενοι, ὅτι ἐκ τῆς φθορᾶς τε καὶ τῆς αὐτομο-
 15 λίας οἱ ἐρέται ἠλάττωντο, κατέληρον τὰ λοιπά, καὶ νύκτωρ
 πάντα τὰ τιμιώτατα λαθραίως ἐμβυλόντες αὐτοῖς ἔτοιμα εἰς ἔκ-
 πλον ἐποίησαν. καὶ τοὺς στρατιώτας παρεθάρρυνε πρὸς τὴν ναυ-
 μαχίαν διαλεχθεὶς αὐτοῖς ὁ Ἀντώνιος. καὶ οὕτως πάντας μὲν τοὺς
 πρώτους τῶν συνόντων αὐτῷ εἰς τὰς ναῦς ἐμβίβασιν, ἵνα μὴ τι
 20 νεωτερίωσιν ὡς ὁ Ἀέλλιος καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτομολήσαντες, παμ-
 πληθεῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδαμήτας καὶ ὀπλίτας ἐμβιβάσαστο.
 τρηφεις μὲν γὰρ ὄλγας εἶχεν, αἱ δὲ λοιπαὶ τετρήρεις καὶ δεκῆρεις P I 526
 ἦσαν αὐτῷ.

2 ναυμαχία C. 3 καὶ ἐκα] ἐκιδῆ A, καὶ ἐκιδῆ Dio. τὰ]
 καὶ τὰ AC Dio. 8 τῆν om C. 12 ἐς B. 16 τιμιώτατα A.
 18 αὐτοῖς om B. 21 ἐμβιβάσαστο A Dio, ἐμβίβασε PW.

Antonius equestri certamine cum primis Caesaris excubilis congressus succubuit. et quia commectus penuria laborare incipiebat, concilio indicto deliberavit an manendum et Martis alea periclitanda, an vero alio abonandum et bellum ducendum esset. aliis aliud consentibus Cleopatrae sententia vixit, ut opportunissimis locis praesidia imponerentur, caeteri secum in Aegyptum navigarent. id autem consilii cepit tum quod prodigis quibusdam terrebat, tum quia exercitus desperationem et morbum timebat. Antonis quoque terrorem incussit. sed quia neque clam neque etiam aperte tanquam fugientes abire volebant, ne sociis terrorem incuterent, sed tanquam ad pugnam parati navibus optimis delectis, et quia morbo et transfugiis remigum imminutus erat numerus, reliquis crematis et noctu pretiosissimis quibusque rebus clam illatis ad navigandum se instruxerunt. Antonius milites pro contione ad pugnam incitavit, atque ita primores omnes familiariam suorum in naves imposuit, ne quid novi molirentur, ut Dellius et alii transfugae fecerant. quum plurimos etiam funditores, sagittarios et armatos imposuit. triremes enim paucas habebat: caeterae quadriremes et deciremes erant.

Καῖσαρ δὲ καθέωρα μὲν καὶ τὴν παροικουμένην αὐτῶν καὶ
 W II 158 πῶς τρεπίετο, μαθὼν δὲ καὶ τὴν διάνοιαν σφῶν ἐξ ἄλλων τε καὶ
 τοῦ Δελλίου, συνήγαγε τὸ στράτευμα καὶ εἰς μάχην δι' ὧν εἴρηκε
 παρεκάλεσε. κὰν τούτῳ ὑπειὸς γενομένου λαύρου καὶ ζάλης πολ-
 λῆς εἰς τὸ τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν ἐμπεσοῦσης ἀνεθάρσθηεν ὁ 5
 Καῖσαρ καὶ τὸν ἔκπλου αὐτῶν ἐπετήρει. ὡς δὲ περιτάξαντο
 μὲν οἱ τοῦ Ἀντωνίου, οὐ μόντοι προήσαν, ὠρμησε μὲν ὡς καὶ
 ἐστῶσι σφίσι προσμῖξιν ἢ καὶ ἀνχωρήσῃσι ποιήσων, ὡς δ' οὐτ'
 ἐχώρησαν οὐτ' ἀνέστρεψαν ἀλλὰ κατὰ χώραν ἔμειον τῇ συν-
 B τάξει τε ἐκεπύκνωτο, ἀνέλαχε χρόνον τινά, εἶτα συμπεσόντες 10
 ἐναυμάχων.

Ἀγχαμάλου δὲ τῆς ναυμαχίας οὔσης ἐπὶ πολὺ καὶ ἀκρίτου,
 αἱ Κλεοπάτρας ἐξήκοντα νῆες συνθήματος παρ' αὐτῆς δοθέντος
 πρὸς ἀπόπλουον ἤρκασι τὰ ἰσμία καὶ πρὸς τὸ πέλαιος ὤρμησαν.
 ὁ δ' Ἀντώνιος τὴν Κλεοπάτρας ναῦν ἰδὼν ἀποπλόουσαν, πάτων 15
 ἐπιλαθόμενος εἰς πενήτησιν μεταβάς ἰδίωκε τὴν ἀπολωλεκυῖαν αὐ-
 τὸν καὶ εἰ προσαπόλλουσσαν. ἐκείνη δὲ γνωρίασσα τὸ τῆς νεῆς
 σημεῖον, ἀνέλαχε· καὶ ἀναληφθεῖς εἰς τὴν ἐκείνης ναῦν, μόνος
 περιελθὼν ἐς πρῶραν ἐκάθητο σιωπῶν. καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας
 C οὕτω διήρκαεν, ἐν δὲ Ταυνάρῳ γενομένους αἱ συνήθεις γυναῖκες 20
 καὶ συνήγαγον καὶ συνδειπνεῖν καὶ συγκαθεύθειν ἀνέπεισαν. τὸ δὲ
 τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν μετὰ τὴν αὐτοῦ ὑποχώρησιν ἀντισχόν
 μέχρις ὥρας δεκάτης, πυρὸς ἐπενεχθέντος τοῖς ἀκάφεσι κλειό-

5 ἐς B. 7 προήσαν A. 9 ἀνέστρεψαν C. 14 πρὸς
 ἀπόπλουον A. Plutarchus, εἰς ἀπόπλουον PW. 20 οὕτως AB.

Caesar eorum instructione visa contra se parabat; sed eorum con-
 silio tum ex aliis tum ex Dellio cognito exercitum convocavit. quom-
 dum ad pugnam cohortatur, ingenti imbri et turbine in classem Antonii
 illato, resumpta fiducia eorum abitum observavit. cumque Antoniani in
 prociactu starent nec tamen prodirent, in anime habuit eos vel stantes
 aggredi vel repellere. sed quia neque prodibant neque se convertabant,
 sed loco non mutata aciem condensabant, aliquantulum moratus est:
 deinde congressi pugnaverunt.

Cum die aequo Marte et ancipiti victoria dimicaretur, Cleopatrae
 sexaginta naves signo ab ea dato velis ad discessum clatis pelago se
 commiserunt. Antonius vero abeuntem Cleopatrae navem conspicatus
 in quinqueremem transcendit, oblitusque rerum omnium eam persequitur,
 quae ipsam perdidit et amplius perditura erat. illa vero agnitis navis
 insignibus substitit, ita in illius navem receptas et solae in proram pro-
 gressus sedit tacitus. triduoque sic exacto, cum Taenarum venisset, a
 familiarium mulierum coetu ad concenationem et ad concubitum est in-
 vitatus. eius vero classis post discessum ipsius cum ad horam usque

σαντος Καίσαρος τὸ μὲν κατιπλέχθη, τὸ δὲ ἰάλω· λέγεται γὰρ περὶ τριακοσίας νῆας ἰαλωκίνας.

30. Τοιοῦτον μὲν οὖν τῇ ναυμαχίᾳ τέλος ἐγένετο κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καὶ τότε μόνῃ τῷ Καίσαρι 5 τὸ κράτος ἄπαν περιελήλυθιν, ὡς ἐκ τούτου δὴ τοῦ καιροῦ τὴν αὐτοῦ μοναρχίαν ψηφίσθησθαι. πόλιν δ' ἐν τῷ τοῦ στρατοπέδου D τόπῳ συνώκησε, Νικόπολιν καλέσας αὐτήν. ἔστησε δὲ καὶ στήλας χαλκᾶς ἀνθρώπου καὶ ὄνου. λέγεται γὰρ νυκτὸς ἔτι οὐσῆς, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ναυμαχία συνέστη, ἀπὸ τῆς σκηπῆς αὐτῷ 10 προελθόντι καὶ περιόντι τὰς ναῦς ἀνθρώπος συναντήσῃσι ὄνον ἐλαύνων, πυθομένῳ δὲ τοῦνομα εἰπεῖν "ἔμοι μὲν Εὐτυχος ὄνομα, τῷ δ' ὄνῳ Νίαιον." αἱ στήλαι δ' αὐταὶ ὑπεροχὴν ἀνακομισθεῖσαι εἰς τὸ Βυζάντιον ἔστησαν ἐν τῷ τῆς ἰππηλασίας θεάτρῳ.

Ἡ δὲ πειρὴ τε καὶ ἰππικὴ δύναμις τοῦ Ἀντωνίου μετὰ τὴν 15 ἱκεῖνου φυγῆν ἡμέρας ἑπτὰ συμμείνασα, τέλος τῷ κρατήσαντι P I 527 προσεχώρησεν. τινὲς δὲ καὶ μάλιστα τῶν Ῥωμαίων ἀπῆλθον πρὸς τὸν Ἀντώνιον, οἳ δὲ γε σύμμαχοι αἵκαδε. ὁ μόντοι Καίσαρ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἤπειχθη, μὴ τι στασιάζουσι φοβηθεῖς· ἰλθῶν δ' εἰς τὸ Βρεντέσιον, οὐκέτι πορρωτέρω προχώρησεν· ἢ τε γὰρ

3 οὖν add A. 4 μηνός om A Dio. 10 προελθόντι om A. 11 ὄνομα] τοῦνομα B. 12 αἱ στήλαι — 13 ἰππηλασίας θεάτρῳ habet etiam Michael Glycas Annalium p. 390 ed. Bonn. eas statuas inter aera a Latinis Cpoli direpta memorat Nicetas Choniata p. 860 ed. Bonn. cf. Suetonii Aug. c. 96. 14 τοῦ Ἀντωνίου om C. 16 προσεχώρησεν A, προσεχώρησαν PW.

Fontes. Cap. 30. Dionis Historiae Romanae lib. 51 c. 1—10. Plutarchi Antonius, c. 65 68 69 74 76 — 78. addita sunt quae de statu Bysantium translatis narrantur c. 12 13.

decimam restitisset, iussu Caesaris igni iniecto partim cremata est partim capta. dicuntur circiter trecentae naves esse captae.

30. Hic navalis pugnae fuit exitus, quarto nonas Septembris; ac tum Caesar solus rerum omnium potiri coepit, ut ab eo tempore imperium eius numerari incipiat. in castrarum loco urbem Nicopolim a victoria nomine indito condidit, et statuas aereas hominis et asini collocavit. furtur enim nocturno tempore pridie eius diei quo navale praelium commissum est tabernaculo ad naves contemplandas egressus in hominem agasonem incidisse, qui rogatus quis esset responderit, sibi Fortunati esse nomen, asino Victoriali. eas statuae post Byzantium translatae in equestri theatro steterunt.

Pedestres autem et equestres Antonii copiae cum septem post illius fugam dies permansissent, denique ad victorem transiverunt. quidam vero ex Romanis potissimum ad Antonium, socii domum abierunt. Caesar in Italiam properans, veritus ne quis in ea motus existeret, Brundisium cum venisset, non amplius est progressus: nam ibi cum et

γεροσία καὶ ἡ ἰσπὰς τοῦ τε δῆμον τὸ πλεῖον καὶ ἕτεροι συνή-
θον ἐκεῖ. ἔνθα τὰ αὐτῷ δοκοῦντα καταπραξάμενος εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα αὐθις ἀπῆρε. καὶ διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Πελοποννήσου τὰς
ναῦς διὰ τὸν χιμαῖνα διαγαγὼν ταχέως εἰς τὴν Ἀσίαν ἀν-
εκομίσθη. 5

B Κλεοπάτρα δὲ φυγοῦσα καταλαβεῖν τὴν Αἴγυπτον ἔσπευσε,
δοδοκῶσα μὴ τι νειωτερίσωσι. καὶ γενομένη ἐν ταύτῃ πανταχόθεν
συνέλεγε χρήματα ἡθροίζε τε δυνάμεις. Ἀντώνιος δὲ εἰς Λιβύην
ἀπέπλευσεν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἔπειρ' εἶχεν ἐκεῖ στρατεύματα ἀπέστη αὐτοῦ,
ᾤρησσε μὲν ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ὑπὸ δὲ τῶν φίλων κεκώλυτο, καὶ 10
ἀνεκομίσθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν. καὶ παρεσκευάζοντο μὲν ὡς καὶ
πολεμήσοντες, ἔστειλαν δὲ τινὰς καὶ πρὸς Καίσαρα λόγους ὑπὲρ
εἰρήνης κομίζοντας, τοῖς δὲ συνοῦσιν αὐτῷ χρήματα. καὶ ἡ
Κλεοπάτρα κρύφα τοῦ Ἀντωνίου σκῆπτρον αὐτῷ χρυσοῦν καὶ

C στέφανον ὁμοιον καὶ δέφρον βασιλειον ἔπεμψεν, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν 15
W II 159 αὐτῷ δι' αὐτῶν διδοῦσα. ὃ δὲ τὰ μὲν δῶρα ἔλαβεν, οἰωνὸν αὐτὰ
ποιησάμενος, ἀπεκρίνατο δὲ τῷ μὲν Ἀντωνίῳ οὐδέν, Κλεοπάτρῃ
δὲ ὅτι ἀποκτεινάσῃ τὸν Ἀντώνιον ἢ ἐκβαλοῦσῃ ἄδειαν αὐτῇ δώσει
καὶ τὴν ἀρχὴν ἰάσει ἀπαρχειθήσεται. ἐν τοσούτῳ δὲ τὰς ἐν τῷ
Ἀραβικῷ κόλπῳ ναυπηγηθείσας τῇ Κλεοπάτρῃ τριήρεις κατέπηρ- 20
σαν οἱ Ἀράβιοι, καὶ τὰς ἐπικουρίας οἱ δῆμοι καὶ οἱ δυνάσται
ξύμπαντες ἀπρηνήσαντο. Ἀντώνιος δὲ καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἀκού-

1 πλεῖον A Dio, κλειστον PW. 3 πελοποννήσου B, Πελοπο-
νήσου PW. 9 ἐπέπλευσεν C. 12 πολεμῶσόντες A. 16 δι'
αὐτῶν om B. 20 κατέπηρσαν A Dio, κατέπασσαν PW.

senatus et ordo equester et plebis maxime pars convenerunt. ubi rebus
quibusdam ex sententia confectis iterum in Graeciam discessit, et navi-
bus per Isthmum Peloponnensem ob tempestatem traductis, celeriter in
Asiam transit.

At Cleopatra Aegyptum occupare contendit, ne qui res novas
mollirentur metuens, quo cum venisset, undique pecuniam et copias
coegit. Antonius in Libyam navigavit. cum autem is quoque exercitus
quem ibi habebat defecisset, sibi manus afferre voluit: sed ab amicis
prohibitus Alexandriam venit. ibi ad pugnam se instrumentes, tamen
legatos de pacis conditionibus ad Caesarem miserunt, et familiaribus eius
pecunias. Cleopatra vero clam Antonio ipsi Caesari auream sceptrum,
eiusdem materiae coronam et sellam regiam misit, tanquam una cum his
imperium etiam ei traderet. Caesar muneribus boni omnia causa acco-
ptis Antonio nihil respondit: Cleopatrae nuntiarum insuit, si Antonium vel
occidisset vel eiecisset, se imponentem ei daturum et regnum inviolatum
relicturam. interea aedificatas Cleopatrae in sinu Arabico naves Arabes
cremaverunt, auxilia populi dynastaeque omnes negaverunt. accepto
Caesaris response denno legatos miserunt: Cleopatra magnam pecuniam
pollicens, Antonius cognationis et amicitiae eum commonefaciens, seque

σαντες τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος αἰτοῖς ἐπεσταλμένα ἐπεμψαν αὐ-
 5 θεις, ἡ μὲν χρήματα αὐτῷ πολλὰ δώσειν ὑπισχνουμένη, ὁ δὲ τῆς D
 τε φιλίας καὶ τῆς συγγενείας αὐτὸν ἀναμιμνήσκων· καὶ ἑαυτὸν
 διαχειρῶσθαι ἐπηγγέλλετο, ἂν διὰ τοῦτο ἡ Κλεοπάτρα σωθῆ-
 10 οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τότε Ἀντωνίῳ ἀπεκρίθη, τῇ δὲ Κλεοπάτρῃ
 πολλὰ καὶ τότε ἠπειλήσει καὶ ὑπέσχετο. φοβηθεῖς δὲ μὴ τὰ χρή-
 ματα παμπληθῆ ὄντα διαφθείρῃ ἡ Κλεοπάτρα, ἃ εἰς τὸ μη-
 μειῖον, ὃ ἐν τοῖς βασιλείοις κατεσκεύασεν, ἤθροισε (καὶ γὰρ πάντα
 κατακαύσειν ἠέλλει μεθ'· ἑαυτῆς εἰ ὡν βούλοιο διαμάρτη),
 15 Θύρσον οἰκίῳ ἐπεμψεν ἐξελεύθερον, πολλὰ ἑρῶντα αὐτῇ φι-
 λάνθρωπα καὶ ὅτι ἕρωτα τρίφει ὁ Καῖσαρ αὐτῆς. ὄθεν καὶ τὸ
 Πηλαῖσιον κατέσχευε ὁ Καῖσαρ, δυνάμει μὲν τὸ φαινόμενον, λά- P I 528
 θρα δὲ προδοθῆν ὑπὸ Κλεοπάτρας. ἑρᾶν γὰρ αὐτῆς ἐκείνον
 ἀκούσασα, καὶ τούτου ἐπιμένη, εὐθὺς αὐτῷ προήκατο τὸ Πη-
 15 λούσιον. ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος ἀπὼν, καὶ τὴν τοῦ Πηλουσίου
 κατάληψιν γνοὺς, ἐπιειθὼν πρὸς τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ Καίσαρι
 προὔπηγχε, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἰππεῦσι κερμηκόσιν ἐκ τῆς ὁδο-
 πορίας ἐνίκησε. καὶ τούτων ἀναμνησθήσας, καὶ ὅτι τοξέμασιν
 ἐς τὸ στρατιώτεον τοῦ Καίσαρος γυμμάτια ἐπεμψε, πολλὰ χρή-
 20 ματα τοῖς στρατιώταις ἐπαγγελλόμενος, προσέμιξε καὶ τῷ πεζῷ,
 καὶ ἤτηθῃ. καὶ ὁ μὲν ἑλατιωθεὶς ἀπέκλινε πρὸς τὸ ναυτικὸν
 καὶ ὡς ναυμαχίῳν παρεσκευάζετο ἢ πρὸς Ἰβηρίαν πλευσοῦμενος, B
 γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Κλεοπάτρα τὰς μὲν ναῦς αὐτομολῆσαι ἐποίη-
 σεν, αὐτῇ δὲ εἰς τὸ ἑρῖον εἰσέδου αἰφνίδιον, ὡς τάχα τὸν Ἀντώ-

4 καταχρήσασθαι ἐπηγγέλλετο Dio. 5 τῇ δὲ — 6 ἔπτεχετο om C.

sibi manus allaturum affirmans, si suos interitus Cleopatrae salutem al-
 laturus esset. Caesar vero ne tum quidem Antonio quicquam respondit,
 Cleopatrae vero multa et comminatus et pollicitus est: et quia metuebat
 ne mulier ingentem pecuniam, quam in monumentum in regia paratum
 intulerat, aboleret (minata enim erat, nisi votorum compos fieret, eam
 se una secum crematuram). Thyrsum libertum ad eam misit, qui prae-
 ter alia humanitatis plena illud etiam ei diceret, Caesarum amore illius
 esse captum. sic Pelusio potitus est, quasi urbem vi expugnasset, cum
 revera prodita esset a Cleopatra. nam cum se ab illo amari audisset
 atque eius desiderio teneretur, statim ei Pelusium dedit. Antonius
 igitur absens Pelusii occupatione cognita in reditu ante Alexandriam
 equitatum Caesaris iunere fatigatum vicit. inde receptis animis, et eo
 fretus quod litteras sagittis appensas in castra Caesaris iaculatus esset
 quibus magnam pecuniam militibus pollicebatur, etiam pedites aggressus,
 et victus, spe in classem collata ita se paravit quasi aut mari pugnatu-
 rus aut in Hispaniam abiturus. eo Cleopatra cognito curavit ut naves
 ad Caesarem transirent, ipsa monumentum repente cum duabus ancillis

Zonaræ Annales II.

νιον φοβουμένη επικληφότα προδίδουσαι παρ' αὐτῆς. δύο δὲ ἦσαν ἐκεῖ σὺν αὐτῇ θεραπεύαιαι καὶ ἐθνοδχος εἷς. εἰσελθοῦσα δὲ τὰς μὲν θύρας κατέκλεισεν ἀσφαλῶς, πρὸς δὲ τὸν Ἀντώνιον τοὺς ἀπαγγελοῦντας ἐπέμψεν ὅτι τέθνηκεν. πιστεύσας δ' ἐκείνος, τῶν τῶν παρόντων ἐπέτρεψεν ἀποκτεῖναι αὐτόν. ὡς δ' ἐκείνος σπα-5 σάμενος τὸ ξίφος ἐαυτὸν κατεργάσατο, "εἶγε" εἶπεν "ὦ Ἔρωσ" (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ἀνδρώπῳ) "ὅτι με τί χρὴ ποιεῖν διδά- C σκεις;" καὶ πλήξας ἐαυτὸν διὰ τῆς κοιλίας εἰς τὴν κλίνην ἀφῆκεν. ἦν δὲ σὸκ εὐθυσθάνωτος ἢ πληγῆ. θορόβου δὲ γενομένου ἤσθετο ἢ Κλεοπάτρα, καὶ τὰς μὲν θύρας σὸκ ἀνέωξεν, ἄνωθεν δὲ προ-10 κήμωσα (σὸπω γὰρ τὰ πρὸς τῇ ὄροφῃ ἐξεργάσατο) καὶ μαθοῦσα τὸ γεγονός, κομίζεν αὐτὸν ἐς τὸν τάφον ἐκείνου. γρούς δὲ κάκει- νος ἔτι ζῶσαν αὐτήν, παρεκάλει κομισθῆναι ἐκεῖ, καὶ κομισθεὶς σειραῖς καὶ καλωδοῖς ἀνεβλήκετο παρ' αὐτῆς καὶ τῶν θεραπευαῖδων ἀμφοῖν. δεξαμένη δὲ αὐτὸν αἵματι πεφυρμένον καὶ δυσθανα-15 τοῦντα, τοὺς πέπλους περιερόηξατο ἐπ' αὐτῷ καὶ τὰ στέφρα ἔκτυπε καὶ κατεσπάραιτε ταῖς χερσίν. ὁ δὲ οἶνον πιεῖν ἤτησε, D καὶ πιδὼν καὶ τινα ὀμλήσας τῇ Κλεοπάτρᾳ ἐξέλιπε. Καίτοι δὲ ἀγγελθέντος αὐτῷ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀντωνίου ἀπεδάχρυσε, καὶ τὰς ἐπιστολάς ἐκείνου τοῖς φίλοις ἀναγινώσκων κατεγίνωσκεν ἐαυ-20 τοῦ, ὡς ἐγγνώμονα υἱοῦντος ἐκείνου καὶ δίκαια, αὐτοῦ δὲ φορ- τικῶς καὶ ὑπερηφάνως πρὸς τὰς ἀποκρίσεις διαχειμένον.

2 σὺν αὐτῇ om C. 4 ὅτι τέθνηκεν — 5 ἐπέτρεψεν om B.
14 θεραπευαῖδων ἀμφοῖν] δύο θεραπευαῖδων αὐτῆς A. 20 ἐκεῖ-
νον] αὐτοῦ A.

et uno eunucho subijt, quasi Antonium timeret qui se ab ipsa prodi-
pataret: et ianna diligenter clausa ad illum misit qui ei nuntiarent ipsam
esse mortuam. quod cum crederet Antonius, se a quodam occidit iussit.
ut vero ille stricto gladio semetipsum interfecit, "recte vero" inquit,
"Eros" (id enim homini erat nomen) "quid sit agendum me doces": illa-
toque in ventrem ictu non statim letifero, lectulo incubuit. tumultu orto
Cleopatra fores non aperuit, sed superne prospectans (necdum enim
taetum absolutum erat) eo facinore cognito illum in monumentum inferri
iussit. qui cum eam vivere cognovisset, ut ad eam portaretur oravit.
cum allatus esset, catenis et funibus ab ea et ambabus ancillis attrahe-
batur. quem ubi cruentatum et moribundum accepit, vestes suas scidit
et pectus manibus planxit ac se laceravit. at ille vino postulato hausto-
que. nonnulla cum muliere collocutus expiravit. Caesar Antonii morte
nuntiata illacrimavit: et litteras eius amicis recitans seipsum damnavit,
quod illi aequa et iusta postulanti arroganter et superbe responsum
negasset.

31. Εἰς δὲ τὴν Κλεοπάτρην ἔπεμψε τὸν Προκλήσιον, ζώσης αὐτῆς κρατῆσαι θέλων, μέγα πρὸς δόξαν ἠγούμενος διαγαγεῖν αὐτὴν εἰς τὸν Θρίαμβον. ἣ δὲ ἐντὸς θυρῶν κεκλεισμένων ἰσχυρῶς σπᾶσαι διεκλήθη αὐτῷ. ὡς δὲ καταμαθὼν τὸν τόπον ἀπήγγειλε W Π 160
 6 Καίσαρι, Γάλλος μὲν ἐπέμφθη αὐτῇ ἐντευξόμενος, ὃς ἐπιήκουε πρὸς ταῖς θύραις τὸν λόγον ἐπίτηδες, Προκλήσιος δὲ κλίμακι διὰ P I 529
 θυρῶν εἰσῆλθε λαθῶν μετὰ δύο ὑπηρετῶν. τῆς δὲ μιᾶς τῶν αὐτῇ συγκαθειργμένων γυναικῶν ἀνακραγούσης “τάλαινα Κλεοπάτρα, ζωγρή,” ὤρησε μὲν ἑαυτὴν πατάξαι (παρῆλωστο γὰρ τι 10 ξιφίδιον), προσδραμῶν δὲ αὐτῇ ὁ Προκλήσιος συνέλασεν αὐτὴν, καὶ ἀφείλετο τὸ ξιφίδιον, καὶ μὴ τι κρύπτη φάρμακον ἐξηρῆνυσεν. ἔπεμψε δὲ Καῖσαρ Ἐπαφροδίτου ἀπελεύθερον, κελύσας ζώσαν τηρεῖν πάνυ ἐπιμελούμενον. αὐτὸς δὲ Καῖσαρ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ Ἀντώνιος παρὰ τῆς Κλεοπάτρας ἐτάφη πολυτελεῶς 15 καὶ βασιλικῶς. πυρετῶν δὲ αὐτῇ γενομένων (ἐφλέγηθη γὰρ αὐτῆς B τὰ στήθια καὶ ἤλατω) τροφῆς ἀπέχετο, ὡς ἐντεῦθεν λυθισομένη τοῦ ζῆν. ὁ ὑπονόησας ὁ Καῖσαρ ἀπειλὴς αὐτῇ καὶ φόβους περὶ τῶν τέκνων προσέβαλεν, οἷς ἐκείνη καθάπερ μηχανήμασι ὑπερέπιετο, καὶ τροφὴν τε καὶ θεραπείαν προσέτετο. ἦκε δὲ μετ’ ὄλιγον 20 καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτῇ ἐντευξόμενος. ἣ δὲ λιτῶς ἐν στιβάδι κατακειμένη μονοχίτων ἀναπηδήσασα προσπίπτει αὐτῷ, ὑπότρομος τῇ

3 ἰσχυρῶς om C. 10 προσδραμῶν — 11 ξιφίδιον om AB.
 11 κρύπτοι Plutarchus. 18 ὑπερέπιετο Plutarchus. 21 ante
 μονοχίτων PW add ἄσπερ, om AC Plutarchus.

Fontes. Cap. 31. Plutarchi Antonius, c. 71 et 78—86. Dio-
 nis Historiae Romanae lib. 51 c. 6 et 14—22.

31. Procleisium autem ad Cleopatram capiendam et in vita retinendam misit: quod magnae sibi gloriae fore putabat, si eam in triumpho duceret. illa vero intra fores fortiter clausas stans, cum eo collocata est. Caesar cognito loco in quo esset, Gallum misit qui cum ea ageret. quo de industria sermonem ad fores trahente, Procleisium cum duobus ministris scala per fenestram clam scandit. cum vero altera ex una inclusis mulieribus exclamasset “misera Cleopatra, viva caperis,” pugione quo accincta erat se ferire instituit. sed Procleisius celeriter accurrat eamque continuit, ereptoquo pugione inquisivit ne quod venenum occultaret. Caesar Epaphrodito liberto mandavit ut eam omni diligentia viventem asservaret, atque ipso urbem ingressus est. Antonio a Cleopatra magifico et regio apparatu tumulato, cum febre laboraret (nam pectus eius exulceratum erat et inflammatum), inedia sibi necem consciscere inatuit. quo Caesar animadverso minis et terrore de liberis iniecto eam veluti machinis admotis expugnavit ut cibum et curatio-nem admitteret. ac paulo post ipse ad eam alloquendam venit. illa vero in tenui stragulo decumbens simplicem induta tunicam exiit: et

φωνῇ καὶ συντετηκῶν ταῖς ὄψει. κελύσαντος δὲ τοῦ Καίσαρος ἀνακλιθῆναι καὶ αὐτοῦ παρακαθισαμένον εἶδετο αὐτοῦ ὡς μάλα-
 C αὐτῷ ἐνεχείρισεν. ὁ δὲ φιλοφρυγεῖν αὐτῇ οἰόμενος ἤδετο, καὶ
 εἰπὼν ὅτι πάσης ἐλπίδος αὐτῇ λαμπρότερον χρήσεται, ἡπατηκῆναι δὲ
 μὲν αὐτὴν ᾤετο, μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐξηπάτητο. μαθοῦσα γὰρ ὡς
 ὁ Καῖσαρ μὲν περὶ διὰ Συρίας ἔγνωκεν ἀπιέναι, αὐτὴν δ' ἐς τὴν
 Ῥώμην στέλλει μετὰ τρίτην ἡμέραν, εἰδήθη Καῖσαρος ὅπως
 ἐπενέγκη τῷ Ἀντωνίῳ χροάς. καὶ ἐπιτρέψαντος, ἐπὶ τὸν τάφον
 κομισθεῖσαι πολλὰ ὠλοφύρατο, εἶτα στέψασα καὶ κατασπασαμένη 10
 τὴν σορὸν, ἐκλείουσεν αὐτῇ λουτρὸν γενέσθαι. λουσαμένη δὲ καὶ
 κατακλιθεῖσα ἄριστον ἤριστα λαμπρόν. καὶ τις ἦεν ἀπ' ἀγροῦ
 D κομίζων ἀγγαῖον οὐκῶν μεστόν. τῶν δὲ φυλάκων τί φέροι ἀνα-
 κρινόντων, ἐκείνος τὰ σῦκου ὑπέδειξεν· οἱ δὲ ἰσαύγειν ἐκλείουσεν.
 μετὰ δὲ τὸ ἄριστον ἢ Κλειοπάτρα δέλτον κατασσημασμένην τῷ 15
 Καίσαρι ἔστειλε. Καῖσαρ δὲ ὡς ἐνέτωχε λιταῖς δεομένης αὐτῆς
 συνταφῆναι τῷ Ἀντωνίῳ, ταχὺ συνῆκε τὸ πεπραγμένον, καὶ κατὰ
 τάχος τοὺς σκευομένους τὸ γενόμενον ἐπεμψεν. οἱ δὲ ὁρῶν κατα-
 λαβόντες εἶρον αὐτῇ τειθνηκῶν ἐν χρυσῇ κλίνῃ κεκοσμημένην
 βσιλικῶς. τῶν δὲ γυναικῶν ἡ μὲν Εἰρὰς πρὸς τοῖς ποσὶν ἀπ- 20
 ἔθνησκεν, ἡ δὲ Χαρμόνιον ἤδη καρηβαροῦσα καὶ σφυλλομένη
 κατεκόσμη τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐκείνης διάδημα. εἰπόντος δὲ

3 τέλος] καὶ τέλος B. 6 αὐτῇ] αὐτῷ A. 9 ἐπενέγκη A
 cum Plotarcho, ἐνέγκη PW. 20 γυναικῶν A Plutarchus,
 Θεραπειῶν PW. εἰρὰς A. 21 Χάρμιον Plutarchus.
 22 τὴν add A.

cum ad eius genua provoluta recumbere iussa esset, eum voce tremula et oculis fletu confectis assidentem perinde oravit ac si vitae cupidissima esset, postremo pecuniae descriptionem ei obtulit. Caesar eam vitae cupidam esse ratus, gravior est: ac se omni spe illam splendidius tractaturam pollicendo decepisse putans, ipse magis est deceptus. cum enim illa cognovisset eum terra per Syriam iturum, ipsam vero post triduum Romam missurum, oravit ut Antonio parentare liceret. quo permissio ad monumentum perlata, magno luctu edito, loculoque coronis et inferiis ornato, balneum sibi parari iussit. dum lota accumbit splendideque prandet, quidam ex agro vas plenum ficibus portans, a custodibus quid ferret rogatus, ostensis ficibus ingredi iussus est. post prandium Cleopatra litteras obsignatas Caesari misit, quibus orabat ut cum Antonio sepeliiretur. unde ille statim intellexit quid actum esset, ac rem explorari iussit. qui missi erant, cum prope accurrissent, mortuam eam in aureo lecto regaliter ornatam invenerunt, altera eius ancilla Irade ad pedes illius expirante, altera Charmonio ex gravidine capitis iam labescente, et diadema Cleopatrae exornante. cui cum quidam dixit-

τινος "καλά ταῦτα, Χαρμόνιον", "κάλλιστα μὲν οὖν" ἔφη "καὶ P I 530
πρέποντα τῇ τοσοῦτων ἀπογόνῳ βασιλείῳ." καὶ ταῦτα εἰπούσα
παρὰ τὴν κλίνην ἔπιεσε καὶ αὐτῇ.

Λέγεται δὲ ἀσπίδος δῆγματι θανατῆν κομισθείσης μετὰ τῶν
5 σούκων. οἱ δ' ἐν ὑδρίᾳ τηρεῖσθαι τὴν ἀσπίδα φασίν, ἡλακότη
δὲ χρυσῇ τῆς Κλεοπάτρας ἐκαλουμένης αὐτὴν καὶ ἀγριαίνουσης
δρμήσασαν ἰμφῶναι αὐτῆς τῷ βραχίονι. λέγεται δὲ καὶ φάρμακον
αὐτὴν ἔχειν ἐν κησιτίδι κολλη, καὶ τὴν κησιτίδα κρύπτειν τῇ κόμῃ.
ὁ δὲ Δίων βελόνῃ αὐτὴν εἶναι φησιν, ἢ τὰς τρίχας ἀνείρειν, ἰψ
10 περιεχρισμένην, δύνανται ἔχοντι, ἂν αἵματος ἄψηται, ὡς τάχι- B
στα καὶ ἄλποτάτα φθίρειν. ἢ μὲν οὖν ἀπώλετο, τὸ δ' ἀληθές
οὐκ ἐγνώσθη, ἢ ὅτι περὶ τὸν ἐκείνης βραχίονα δύο νυγμαὶ ὤφθη-
σαν λεπταὶ τε καὶ ἀμυδραὶ, οὔτε δὲ φαρμάκον τι σημεῖον περὶ
τὸ σῶμα ἐκείνης ἐξήθησεν οὔτε τὸ θηρίον ἐρώθη, εἰ μὴ τινος
15 σαρμάδος αὐτοῦ παρὰ θάλασσαν, ἢ τὸ δωματίον ἀφιώρα καὶ W II 161
θυρίδες ἦσαν, ἰδεῖν ἔφασκον. εἰκασταὶ δὲ ἐξ ἀσπίδος αὐτὴν
θανεῖν, ὅτι πολλὰ πρῶν συνῆγε θανάσιμα φάρμακα, καὶ ταῦτα
τοῖς κατεψηφισμένοις θάνατον προῦβαλλε· καὶ τὰ μὲν ἀκόμορα
κατελάμβανεν, ὀδυνηρὸν δ' ἐπάγοντα θάνατον, τὰ δὲ πρῶτερα C
20 μὲν, διὰ χρόνου δὲ γε κατεργαζόμενα· μόνον δ' εὔρισκε τὸ δῆγμα

1 καὶ πρέποντα om A. 4 τῶν om A. 7 δρμήσασαν om B.
9 [ἄων] Hist. Rom. 51 14. 12 ἐκείνης om A. 13 οὔτε
ABC, οὐδὲ PW. 19 ἐπαγόντα B. 20 χρόνου ABC,
χρόνον PW.

set "pulchra vero ista sunt, Charmonium", illa "pulcherrima" inquit "et
decora tot regibus oriundae." his dictis et ipsa iuxta lectum exanimis
concidit.

Fertur autem Cleopatra morsu aspidis serpentis periisse, una
cum sicubus allatae: alii in hydria asservatam tradunt aspidem, et cola
aurea lacessitam et irritatam eius brachium mordicus arripuisse, dicitur
et venenum in cultello cavo habuisse, quem capillo occultaverit. Dion
autem refert acum qua capillum discriminaret veneno inunctam fuisse:
cuius veneni ea vis esset, ut cum sanguinem attigisset, celerrime et mi-
nima cum molestia exitum afferret. utcumque sit, illa periit: veritas
ignoratur, nisi quod in eius brachio duae vibices tenues et obscurae
apparuerunt, in corpore nulla veneni indicia sunt animadversa: neque
serpens ipse repertus est, nisi quod nonnulli dixerunt se tractas illius
quosdam iuxta mare, quo conclave adspectabat et fenestras erant, con-
spexisse. caeterum coniectura fuit eam aspidis morsu periisse, quod
multa letalia venena pridem collegerat, eaque damnatis capitis propense-
bat, quorum alia mortem celerem cum magno cruciatu afferrent, alia
mitiora tardiore. solum autem morsum aspidis observarat veterum

τῆς ἀσπίδος ἄνευ σπασμοῦ κάρων ὑπνώδη ἐπιλαμβάνοντες ἰδρῶσι μαλακῶ καὶ τῶν αἰσθητηρίων ἀμαυρώσει φρόδιως ἀπονεκροῦν.

Ἀκούσας δὲ ὁ Καῖσαρ τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐξεπλάγη, καὶ φάρμακα τῷ σώματι καὶ ψύλλους ἐπέθηκεν. οἱ δὲ ψύλλοι ἀνδρες εἶσι (γυνὴ γὰρ τὴν δύναμιν ταύτην ἔχειν οὐ πέφυκεν), δύναται δὲ πάντα ἰὸν παντὸς ἐρπετοῦ, πρὶν θανεῖν τὸν δεδηγμένον ἢ τετραμμένον, ἐκμυζᾷν, καὶ αὐτοὶ τε μὴ βλάπτεισθαι καὶ τὸν πε-
D φαρμαγμένον θεραπεύειν. φύονται δὲ ἐξ ἀλλήλων, καὶ δοκιμά-
ζουσι τὰ γεννηθέντα ἢ μετὰ ὄψεων ἐμβληθέντα, ἢ καὶ τῶν σπαρ-
γάνων αὐτῶν ἐπιβληθέντων ἰοβόλοις τισίν· οὔτε γὰρ τῷ παιδί τι 10
λυμαίνονται, καὶ ὑπὸ τῆς ἐοδῆτος αὐτοῦ ναρκῶσιν.

Ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ ἐπὶ τῇ τῆς γυναικὸς τελευταίῃ καὶ ἡχθέ-
σθῃ καὶ τὴν ἐγγένειαν αὐτῆς ἐθαύμαζε, καὶ συνταφῆται τῷ Ἀν-
τωνίῳ ἐκέλευσε πολυτελεῶς καὶ βασιλικῶς. ἐντίμου δὲ καὶ αἱ
θεράπαινοι ταφῆς ἔτυχον ἐκείνου προστάξαντος. ἐτελεύτησε δὲ 15
Κλεοπάτρα μὲν τεσσαρακοντοῦτις ἐνὸς δέοντος, τούτων δύο καὶ
εἴκοσι βασιλεύσασα, πλείω δὲ τῶν δεκατεσσάρων Ἀντωνίῳ συνάρ-
ξασα· Ἀντώνιον δὲ οἱ μὲν ἕξ οἱ δὲ τρισὶν ὑπερβαλιῶν φασὶ τὰ
P I 531 πενήκοντα. τὸν δὲ τοῦ Ἀντωνίου υἱὸν Ἀντυλον τὸν ἐκ τῆς
Φαυλβίας καὶ τὸν τῆς Κλεοπάτρας τὸν Καισυρίωνα ὁ Καῖσαρ 20
ἀπέκτεινεν.

10 τε add A Dio. 11 τῆς om C. 12 καὶ add A. 13 ἐγγέ-
νειας αὐτῆς A Plutarchus, ἐγγένειαν ἐκείνης B, ἐκείνης ἐγγένειαν
PW. 18 Ἀντώνιον] καὶ Ἀντώνιον B. 19 τὸν ἐκ τῆς Φαυλ-
βίας] Dio 51 6. 20 ἀπέκτεινεν ὁ καῖσαρ A.

serpiferum cum molli sudore citra convulsionem inducere et sensibus hebetatis leviter extinguere.

Caesar eius interitu audito obstupuit, et cadaveri remedia et Psyllae adhibuit. Psylli autem viri sunt (nulla enim mulier ea vi praedita est) qui quodvis venenum cuiusvis serpentis, priusquam is qui morsus aut vulneratus est moritur, exsugendo nec ipsi laeduntur et venenis infecio salutem afferunt, propagantur alii ex aliis, et foetus explorant vel in serpentes coniectos, vel eorum fasciis serpentibus iniectis: qui nec puerum laedunt et vestibis illius tecti torpescunt.

Caesar igitur Cleopatrae obitu doluit, generosam eius iadolem admiratus, eamque magnifice regaliterque cum Antonio sepeliri iussit sunt et ancillae iussum illius honorificam sepulturam assecutae. obiit Cleopatra annos undequadragesima nata, e quibus duos et viginti regnavit, amplius quattuordecim cum Antonio imperavit. Antonium vero alii tres alii sex et quinquaginta vixisse annos tradunt. eius ex Fulvia filium Amylium et Cleopatrae filium Caesariionem Caesar interfecit.

Ἀντώνιος μὲν οὖν καὶ Κλεοπάτρα οὕτως ἀπέλλαξαν· Κατ-
σαρ δὲ τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως νεκρὸν εἶδε καὶ προσ-
έψατο αὐτοῦ. τὰ δὲ τῶν Πτολεμαίων σώματα, καίτοι τῶν Ἀλε-
ξανδρέων δεξάει οἱ καὶ ταῦτα βουληθέντων, ἰδεῖν οὐκ ἤθελῆσαν,
8 εἰπὼν δὲ "βασίλεια ἄλλ' οὐ νεκρούς ἰδεῖν ἐπεθύμησα." οὐδὲ τῷ
"Ἄσιδι ἐντυχεῖν ἐπέσθη, λέγων δὲ "θεοὺς ἄλλ' οὐχὶ βοῦς προσ-
κνεῖν εἰδίσμαι." τὴν δ' Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε, χρήματά
τε πάμπολλυ εἶρε καὶ πάντα ἀφείλετο. καὶ τὰ ἐκεί ὡς αὐτῷ B
ἰδοῦκε διοικησάμενος εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τῆς Συρίας ἀπέηλθε καὶ
10 ἐκεῖ παρεχίμασεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τότε καὶ πρότερον, ὅτε
τὴν ναυμαχίαν ἐνίκησε, πολλὰ ἐς τιμὴν αὐτῷ ἐψηφίσαντο. κατὰ
δὲ τὸν τοῦ Θέρους καιρὸν ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν
ἐπεραιώθη. καὶ αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος ἔθυσαν οἱ Ῥω-
μαῖοι καὶ ὁ ὕπατος ἱερονόμησεν, ὃ μῆνω πρότερον ἐπ' ἄλλω
15 ἐγένετο. ἑώρτασε δὲ καὶ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις τὰ νικητήρια. καὶ
ἐπιφανεῖς αἱ πομπαὶ πᾶσαι γέγονασι· τὸσαῦτα γὰρ ἠθροίσθησαν
λάφυρα ὥστε πᾶσαις ἱεραρίεσσι. παρεκομίσθη δὲ καὶ στήλη τῆς C
Κλεοπάτρας ἐπὶ κλίνης, ἀσπίδι ἐμπεφυκυῖαν ἔχουσα τῷ βραχίονι,
καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀγχιμαλάτων καὶ οἱ ἐκείνης παιδῆς, ὃ τε
20 Ἀλεξάνδρος ὃ καὶ Ἥλιος, καὶ Κλεοπάτρα ἡ καὶ Σελήνη. ἐφ'
ἄνω δ' ὁ Καῖσαρ ἐσέλασε. καὶ θεωρεῖται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
ἐγένοντο.

6 προσκνεῖν] ἰδεῖν A.

8 τα] δὲ A.

12 τὴν alterum om A.

16 πᾶσαι] πᾶσι A.

20 ὃ καὶ A Dio, ὃ P W.

21 δ' δ] δὲ καὶ A.

Cleopatra atque Antonio ad hunc modum sublati Caesar Alexandri regis corpus vidit et attraxit. Ptolemaeorum etiam Alexandriis ostendere volentibus recusavit: se enim regem videre cupivisse, non cadavera. neque Apidem adire voluit: quod dea, non boves adorare consuevisset. Aegyptum tributariam fecit, et pecuniam onera quam ibi maximam ropperit secum auxit. robus in Aegypto suo arbitratu ordinatis per Syriam in Asiam abiit, ibique hibernavit. Romani vero et tunc et prius etiam Aetiacam victoriam adepto plurimos honores decreverunt. sub aestatem in Graeciam et Italiam traiecit. eo Romam ingresso populus sacrificavit et consul bovam immolavit: quod nulli prius acciderat. triumphum per triduum egit. pompae omnes illustres fuerunt: nam tantam manubiarum adfuit, ut iis omnibus sufficerent. est et Cleopatrae status in lecto traducta, eius brachio aspidē inhaerente. inter alios captivos etiam liberi eius, Alexander qui et Sol, et Cleopatra quae et Luna dicebatur, in triumpho ducti sunt. post omnia Caesar in vestras spectacula per multos dies edidit.

32. Καὶ ὁ Κράσος ὁ Μάρκος κατὰ τούτους τοὺς χρό-
 νους εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα
 πεμφθεὶς πολλοῖς ἐπολέμησεν Ἕθνεσι, καὶ τὰ μὲν ἐνίκησε τὰ δὲ
 προσήγαγετο. τὰ δ' ἔθνη ταῦτα πάλαι μὲν Μυσοὶ τε καὶ Γέται
 ἐκέκληντο, πᾶσαν τὴν μεταξὺ τοῦ τε Αἰμοῦ καὶ τοῦ Ἰστρου οὖσαν
 D νεμόμενοι, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τινὲς αὐτῶν καὶ ἄλλοις ὀνό-
 μασις ἐπεκλήθησαν. καὶ μετὰ ταῦτα πάνθ' ὅσα ὁ ποταμὸς ὁ
 Σαῦος εἰς τὸν Ἰστρον ἐμβάλλων ὑπὲρ τῆς Δαλματίας καὶ τῆς
 Μακεδονίας τῆς τε Θράκης ἀπὸ τῆς Παννονίας ἀφουρίζει, εἰς τὸ
 τῆς Μυσίας προεκχώρηκεν ὄνομα. καὶ ἐν αὐτοῖς ἄλλα τε πολλά
 εἰσιν ἔθνη καὶ οἱ Τριβαλλοὶ προσαγορευθέντες οἳ τε κεκλημένοι
 W II 162 Δαρδάνιοι.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ τῇ δημοκρατίᾳ ταῖς
 τε δυναστείαις πέντε καὶ εἰκοσι καὶ ἑπτακοσίαις ἔτεσιν ἑπραξάν τε
 Ῥωμαῖοι καὶ ἑπιπυθον, ἐκ δὲ τούτου μοναρχεῖσθαι αὐτοῖς ἀκριβῶς
 ἤρξαντο, καίτοι τοῦ Καίσαρος τὰ τε δπλα καταθέσθαι βουλευο-
 μένου καὶ τῇ γερούσιᾳ καὶ τῷ δῆμῳ ἐπιτρέψαι τὰ πράγματα. τὴν
 P I 532 μέντοι γνώμην τῷ Ἀγρίππᾳ καὶ τῷ Μαικῆνᾳ, οἷς ἐπίστευε τὰ
 ἀπόρρητα, κοινοσάμενος, τὴν μὲν Ἀγρίππῳ γνώμην ἀποτρέπου-
 σαν αὐτὸν τῆς μοναρχίας εὔρηκεν· ὁ δὲ Μαικῆνας τὸναντίον
 συνεβούλευεν ἅπαν, εἰπὼν ἤδη τὴν μοναρχίαν ἐπὶ πολλὸν διοικῆσαι
 αὐτόν, καὶ ἀναγκαῖον εἶναι δεῖν θάτερον, ἢ μείναι ἐπὶ τῶν αὐ-

5 τὴν ABC, γὰρ PW. 8 Σαῦος Dio. 9 παννονίας B.
 14 τε prius om P sola. 18 ἐπίστευε A, ἐπίστευε PW. 22 δυοῖν A.

FOUNTES. Cap. 32. Dionis Historiae Romanae lib. 51 c. 22 —
 lib. 53 c. 18.

32. Sub haec tempora M. Crassus in Macedoniam Thraciam et
 Graeciam missus et cum multis gentibus bella gerens alias vicit, alias
 in deditionem accepit. eae gentes olim Moesi et Getae vocabantur,
 omnem eum tractum qui intra Haemum et Istrum est incolentes: pro-
 gressu temporis autem quaedam earum aliis nominibus sunt appellatae:
 deinde omnia ea quae Savus fluvius in Istrum influens supra Dalmatiam
 Macedoniam et Thraciam a Pannonia disternat, Moesiae appellationem
 subierunt, inter eos praeter alias multas gentes sunt Triballi et
 Dardanii.

Haec igitur Romani sub regibus ac in libera re publica, et a po-
 tentibus oppressa annis 725 et gesserunt et pertulerunt: deinceps hand
 dubie sub unius potestatem reciderunt, nam cum Caesar in animo ha-
 beret armis positae imperium senatai populoque restituere, idque consi-
 lium Agrippae et Maecenati, quibus arcana sua credebat, aperuisset,
 Agrippa deponendae potestatis auctor ei fuit, Maecenas contrarium
 omnino suavit, nam cum longo iam tempore rerum potitus esset, aut
 potestatem ei retinendam aut ea posita perendum esse affirmabat:

τιῶν ἢ ἀπολέσθαι ταῦτα προέμενον. τοῖς γὰρ ἅπαξ μοναρχήσασιν ἀσφαλῶς ἰδιωτεῦσαι εἶναι ἀδύνατον. ἐπέθετο δὲ καὶ ὅπως ἀσφαλῶς τε καὶ δικαίως ἄρξῃ, πρὸς δὲ καὶ ἀνεπάχθως, πολὺν κατατείνας λόγον περὶ τῆς ὑποθέσεως. καὶ ἐπὶ πᾶσι ταῦτα ἐπήγαγεν
 5 "εἰ ὅσα ἑτέρον τινα ἄρξαντά σου ποιεῖν ἐβούλον, ταῦτα αὐτὸς Β
 αὐτεπάγγελτος πράττεις, οὔτε τι ἁμαρτήσεις καὶ πάντα κατορθώσεις, ἥδιστα τε καὶ ἀκινδυνότατα ζήσεις."

Οἱ μὲν οὖν ταῦτα τῷ Καίσαρι συνεβούλευσαν, ὁ δὲ ἄμφω μὲν καὶ ἐθαύμασε καὶ ἐπήνεσεν, ἔλατο δὲ τοῦ Μαικήνου τὴν
 10 συμβουλὴν· καὶ οὔτε τὴν μοναρχίαν ἀπέθετο καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος προσειλήφει ἐπέκλησιν, οὐ τὴν ἐπὶ νίκαις κατὰ τὸ ἀρχαῖον διδομένην τισὶ (ταύτην γὰρ πολλάκις ἐπεκλήθη), ἀλλὰ τὴν τὸ κράτος σημαίνουσαν τὸ βασιλείον. τῷ δ' ἐξῆς ἔτι ἐκτον ὑπάτευσιν, Ἀγρίππῃ οἱ συνάρχοντος, ὃν ὑπερβαλλόντως ἐτίμα, καὶ τὴν
 15 ἀδελφὴν αὐτῷ τὴν Ὀκταβίαν συνώκισε. καὶ τῆς γερουσίας πρό- C
 κριτος ἐπεκλήθη ὁ Καίσαρ, ὡς ἐν τῇ ἀκριβεῖ δημοκρατίᾳ γενόμετος, ἀλλὰ τε πολλὰ πεποίηκεν εἰς τιμὴν τῆς Ῥώμης καὶ τῶν πολιτῶν, καὶ χρήματα πολλοῖς τῶν βουλευτιῶν ἐχαρίσατο λαμπρῶς πενήτευσαι, τὰ τε παλαιὰ συμβόλαια τῶν εἰς τὸ κοινὸν ὀφειλόν-
 20 των κατέκαυσε· καὶ ὅσα ἐπὶ Λεπίδου καὶ Ἀντωνίου ἀδίκως ἐλήροντο, δι' ἐνὸς προγράμματος κατέλυσεν ἅπαντα. καὶ ἐπὶ τούτοις ὑμνούμενος, ἴνα μᾶλλον τιμηθεῖ, καὶ παρ' ἐκόντων τὴν

3 τε add AB. ἄρξει A. 4 καὶ ἐπὶ πᾶσι] ἐπὶ πᾶσι δὲ A.
 15 ἀδελφὴν — τῆς Ὀκταβίαν] ἀδελφὴν τῆς Ἰδίας Xiphillinus: Dio
 ἀδελφιδοῦν, Marcellam. 17 πολλὰ om A. εἰς τὴν Ῥώμης
 τιμὴν A. 18 βουλευτῶν] πολιτῶν PW, πολιτῶν βουλευτῶν A:
 Dio βουλευταις τισι.

quod, qui semel imperarint, tuto vitam privatam agere nullo modo possent. longaque oratione monuit, quibus rationibus tuto et iuste atque etiam citra civium molestiam imperare posset, hac addita clausula "si ea quae alio imperante tibi fieri velles, ipse ultro faceris aliis, neque peccabis quicquam et omnia feliciter administrabis et suavissime nulloque cum periculo actatem deges."

His consiliis auditis, utroque probato et collaudato, Maecentis sententiam est secutus; et monarchia non deposita cognomentum imperatoris sibi adscivit, non illud quod antiquitus ob victoriam tribui solebat, sed id quo regia potestas significabatur. anno sequenti sextum consul factus, Agrippa collega, quem insigni honore praequebatur desponsa etiam sorora Octavia, et princeps senatus cognominatus est, ut in liberrima civitate receptum fuerat. in honorem Romae et civium tum alia fecit, tum multos patrum ad egestatem redactos liberaliter donavit, tum veteres tabulas eorum qui in aerarios relati fuerant exussit, tum quas sub Antonio et Lepido per iniuriam acta fuerant uno decreto abolevit omnia. quas ob res cum laudibus in caelum effertotur, maioris etiam

μοναρχίαν λαβεῖν ἐπεθύμησεν, ὡς μὴ δοκοῖη ἀκόντων ἔρχεσθαι. καὶ
 D τοὺς αὐτῷ μάλιστα ἐπιτηθείους παρασκευάσας εἰς τὴν γεροσιάν
 εἰσῆλθεν ἑβδομον ὑπατεύων· καὶ παραιεῖσθαι λέγων τὴν μοναρχίαν
 καὶ πάντα ὑπὸ τοῖς ἀρίστοις ποιεῖν, ἰδέετο τούτων δέξασθαι
 αὐτοῦ τὴν τῆς μοναρχίας ἀπόθεσιν. οἱ δὲ τῆς βουλῆς, οἱ μὲν εἰ
 εἰδότες τὴν γνώμην αὐτοῦ οἱ δ' ὑποπτέοντες, οἱ μὲν ἐλέγξαν
 αὐτὸν οὐκ ἔβούλοντο οἱ δ' ἰδεδοκίμασαν. ἔθεν καὶ πιστεύειν αὐτῷ
 οἱ μὲν ἐπλάττοντο οἱ δὲ ἠναγκάζοντο· καὶ ἔβιασαν δῆθεν αὐτὸν
 ἀταρχεῖν. καὶ τὴν μὲν ἡγεμονίαν οὕτως παρά τε τῆς γεροσιᾶς
 καὶ τοῦ δήμου ἰβεραιώσατο, καὶ τὴν φροντίδα τῶν κοινῶν πᾶσαν
 ὑπέδεξατο. τῶν δ' ἔθνων τὰ μὲν ἀσθενέστερα ὡς εἰρηναῖά τε
 καὶ ἀπόλεμα ἀπέδωκε τῇ βουλῇ, τὰ δ' ἰσχυρότερα ὡς ἐκκινδύνα
 P I 533 τάχα καὶ σφυλερὰ κατέσχευεν αὐτός, δοκῆσαι μὲν ὅπως ἡ γεροσιᾶ
 τὰ κάλλιστα τῆς ἀρχῆς καρπῶτο, αὐτῷ δ' οἱ πόνοι ἐπικινεῖται,
 τῇ δ' ἀληθείᾳ ἵνα ἐκείνοι μὲν καὶ ἄοπλοι καὶ ἄμαχοι ᾖσιν, αὐτὸς δὲ
 δὲ καὶ ὄπλις ἔχη καὶ στρατιώτας τρίτην. ἵνα δὲ μὴ τι μοναρχικὸν
 δοκοῖη φρονεῖν, ἔς δέκα ἔτη τὴν ἀρχὴν τῶν ἀπονημηθέντων αὐτῷ
 κατεδέξατο. τοσοῦτω γὰρ χρόνῳ αὐτὰ καταστήσειν ὑπέσχετο,
 λόγῳ ταῦτα ἐπαγγελλόμενος. τῆς γὰρ δεκαετίας περανθείσης
 ἔτιρα πέντε ἔτη, εἰτ' αὐθις πέντε καὶ μετὰ τοῦτο δέκα καὶ ἔτιρα
 B πάλιν, πεντάκις αὐτῷ ἐψηφίσθη, ὥστε τῇ τῶν δεκαετηρίδων δια-
 βοχῇ διὰ βίον μοναρχῆσαι αὐτόν. πάντῃθεν καὶ οἱ μετ' αὐτὸν

10 τῶν κοινῶν πᾶσαν A Dio, πᾶσαν τῶν κοινῶν PW. 12 ἀ-
 ἰδῶσι A Dio, προσέτιμος PW. 21 πεντάκις] πέντε W contra
 codicum auctoritatem. "πεντάκις duo Regii et Colbertus: alter
 Regius καὶ πεντάκις" DUSANOVIC. 22 μετ' αὐτῶν AC.

honoris desiderio imperium a volentibus accipere desideravit, ac ne in-
 vitis imperare videretur, subornatis intimis suis septimum consul in curia
 deprecatus est imperium, et summa rerum optimatibus demandata eos
 rogavit ut aequo animo se privatam vitam agere paterentur. at sena-
 tores eius sententiam partim scientes partim suspicantes, alii arguere
 volebant, alii timebant. cum igitur ei credere alii fingerent, alii necesse
 haberent, imperium retinere coactus est scilicet. quo ad hunc modum
 a senatu populoque firmato, omnem rei publicae curam in se suscepit.
 provincias infirmiores ut pacatas et imbelles attribuit senatui, firmiores
 ut periculosas et parum tutas ipse retinuit. id eo pertinebat, ut senatus
 pulcherrimis imperii partibus frui, ipse labores sustinere videretur: cum
 id eius consilium esset, ut illi inermes et imbelles essent, ipse arma te-
 neret et miles aleret. ac ne quid regium praes se ferret, in provincias
 sibi attributas imperium ad decennium accepit, quanto tempore se illas
 pacaturum pollicebatur. sed ea nimirum verba erant: finito enim decen-
 nio quinquennium ei decretum est, deinde alterum quinquennium, post
 decennium, et aliud iterum, quinta vice: ita ut decenniorum successione
 per omnem aetatem solus rerum potiretur. unde factum est ut impera-

αὐτοκράτορες, καίτοι διὰ βίου ἀποδεικνόμενοι, ὅμως διὰ τῶν W II 163
 δίκαι ἰσῶν αἰεὶ ἐώρταζον, ὡς αὖθις τότε τὴν ἡγεμονίαν ἀνα-
 νισόμενοι.

Πολλὰ δὲ καὶ τότε εἰς τιμὴν ἐψηφίσθη τῷ Καίσαρι, καὶ
 6 Αὐγουστος ἐπικληθῆναι. Ἰφίπτο μὲν γὰρ Ῥωμύλος ὀνομασθῆναι,
 αἰσθόμενος δὲ ὑποπτεύεσθαι ἐκ τούτου τῆς βασιλείας ἐπιθυμεῖν
 (οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πράγματι μὲν τὰ τῶν βασιλευμένων ὑπέμενον,
 τῷ δ' ὀνόματι ἤχθοντο) ἀπέσχετο τοῦ Ῥωμύλος ἐπικληθῆναι, καὶ
 Αὐγουστος καλεῖσθαι ἠθέλησεν, ὡς καὶ πλείον τι ἢ κατὰ ἀνδρῶ-
 10 πους ὑπάρχων. πάντα γὰρ τὰ ἱερῶτατα καὶ σεβίσμια αὐγουστα
 προσαγορεύεται. Ἐξ οὐπερ καὶ σεβαστὸν προσεῖπον αὐτόν, ἀπὸ C
 τοῦ σεβάζεσθαι, ἑλληνηζόντες πως, ὡς περ τινα σεπτόν. ἡ δὲ
 τῶν αὐτοκρατῶρων κατοικία παλάτιον ὠνομάσθη, ὅτι ἐν τε τῷ
 Παλατίῳ λεγομένῳ ὕρει, ἐν ᾧ Φανстоῦλος ᾤκει ὁ τὸν Ῥωμίλον
 15 θρυψόμενος, ὡς ἤδη ἰστόρηται, ὁ Καῖσαρ ᾤκει καὶ ἐκεῖ τὸ
 στρατήγιον εἶχε. καὶ διὰ τοῦτο κἄν ἄλλοθί ποιν ὁ αὐτοκράτωρ
 καταλήῃ, τὴν τοῦ κυλατίου κλησιν ἢ καταγωγὴ αὐτοῦ ἔχει. πῦσα
 δὲ ἐξουσία, ἣ τε τοῖς ὑπάτοις τὸ παλαιὸν δεδομένη καὶ ἣ τοῖς
 δημάρχοις καὶ ἣ τοῖς τιμητικῶς καὶ τοῖς ἄλλοις ἄνισι, τοῖς αὐτο-
 20 κράτορι δέδοται· καὶ προσέτι καὶ λεγέσθαι τῶν νόμων ἰδῶθαι
 αὐτοῖς, τουτίστιν ἐλευθέρους ἀπὸ πάσης τῶν νόμων ἀνάγκης εἶναι D
 καὶ μηδενὶ τούτων ἐνέχεσθαι.

6 ἐκ τούτου om C. 8 Ῥωμύλος ἐπικληθῆναι] ὀνόματος A.
 14 ὁ τὸν — 15 ᾤκει add BC: eadem sed omisissis ὡς ἤδη ἰστόρη-
 ται habent A et Michael Glycas Annallum p. 266 ed. Bonn. bre-
 viora sunt apud Dionem. 15 ἰστόρηται] p. 10 v. 10. 19 τοῖς]
 καὶ τοῖς A. 21 ἀνάγκης τῶν νόμων B.

tores qui illum secuti sunt, cum in omnem aetatem crearentur, tamen
 decimum quemque annum festum agerent, imperium quasi renovantes.

Tam praeter multos alios honores etiam Augustus est cognomina-
 tus. nam cum Romulus dici cuperet, et tamen suspicionem regni con-
 cepiti vitaret (Romani enim cum ipsum regnum paterentur, nomen regni
 adversabantur), ea quidem appellatione abstinuit, Augustum autem se
 appellari voluit ut humana conditione maiorem, sic enim sanctissima
 quaeque et summae venerationis dicuntur. imperatorum domicilium pal-
 latium vocatur, quod in monte Palatino Caesar, ut et Faustus Romuli
 nutricius, sicut supra dictum est, habitabat ibique praetorium habebat.
 quomobrem etiam imperator alibi diverterit, tamen eius hospitium id nomen
 obtinet. omnia autem potestas quas consulum, tribunorum plebis, cen-
 sorum, caeterorum denique omnium olim fuerat, in imperatores est
 translata: atque illud etiam eis datum ut legibus soluti essent nec ullo
 praescripto tenerentur.

33. Ὅτε δὲ Αὐγουστος ἐπεκλήθη ὁ Καῖσαρ, σημεῖον οὐ μικρὸν τότε κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἐγένετο· ὁ γὰρ Τίβερις πελαγίσις πᾶσαν τὴν πεδιάδα τῆς Ῥώμης κατέλαβεν ὥστε πλείσθαι καὶ οἱ μάντις ὅτι τε ἐπὶ μέγα αὐξήσει καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν πόλιν ὑποχειρίαν ἔξει ἐκ τούτου προεῖπον. ὁ δὲ τὰ τε ἄλλα τὰ τῇ ἀρχῇ⁵ προσήκοντα προθυμότερον ἔπραττεν, ὡς ἐθελόντων ἄρχων, καὶ ἐνομοθέτει. οὐ μέντοι πάντα ἐθελογνωμονῶν ἐνομοθέτει, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ ἐς τὸ δημόσιον προεῖθαι, ὅπως, ἂν τι μὴ ἀρέσῃ, ἐπανορθώσῃ· καὶ προετρέπετο πάντα συμβουλεύειν αὐτῷ εἴ τις τι ἄμεινον γνώσῃ αὐτοῦ. καὶ τοῖς ὑπάτοις, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἀρχόντων ἓνα παρ' ἐκύστων, καὶ ἐκ τοῦ τῶν βουλευτῶν πλῆθους πεντεκαίδεκα συμβούλους ἐς ἐξάμηνον παρελάμβανεν, ὥστε δι' αὐτῶν καὶ πᾶσι κοινοῦσθαι τὰ βουλευόμενα. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐδίκαζε μετ' αὐτῶν. ἔκρινε μὲν γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἢ βουλή, καὶ πρεσβείαις καὶ κηρυκείαις ἐχημμάτιζεν. ὃ τε δῆμος εἰς τὰς ἀρχαι-15 ρσίας συνελέγετο, αὐ μὲντοι ἐπράττειτό τι ὃ μὴ ἐκείνῳ ἤρασκε. καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς μὲν αὐτὸς προεβύλλετο, τοὺς δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐποιεῖτο, ἐπιμελούμενος ὥστε μήτ' ἀνεπιτήδειοι μήτ' ἐκ Β παρακελεύσεως ἢ καὶ ἐκ δεκασμοῦ ἀποδείκνυνται. καὶ ἔθνη τὰ μὲν δι' ἑαυτοῦ τὰ δὲ δι' ἑτέρων τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ ὑπέταξεν. 20

7 Ἰδιογνωμονῶν Dio.
 γεν om A. δεικνύονται.

9 αὐτῷ] αὐτοῦ C.

12 παρελάμ-
 βανεν om A.

18 ὥστε — 19 ἀποδείκνυνται: Dio ὅπως — ἀκο-

Fontes. Cap. 33. Dionis Historiae Romanae lib. 53 c. 20 — lib. 54 c. 3.

33. Quo die Caesar Augustus cognominatus est, noctu magnum prodigium exstitit. Tiberis enim omnia Romanae urbis plana loca sic inundavit ut navigarentur. quo vates portendi affirmarunt, fore ut urbem amplificaret et totam in potestate sua haberet. is vero cum alia ad imperium pertinentia, ut qui volentibus imperaret, alacrius administravit, tum leges sanxit; nec tamen suapte auctoritate omnes, sed quasdam ad populum tulit, ut quae displicerent, ea corrigeret: hortans omnes ut si quid melius scirent monerent. consules item et e caeteris magistratibus singulos, et e senatorum numero quindecim ad semestre in consilium adhibuit, ut per eos^o omnibus ea communicaret quae deliberranda essent: interdum etiam ius cum eis dixit. nam senatus etiam per se suffragia ferebat, legatisque et caduceatoribus respondebat. populus quemvis ad comitia conveniret, nihil tamen gerebatur quod illi displiceret. magistratus partim ipso designavit, partim arbitrio populi designandos permisit: in id intentus, ne inepti neve per ambitum et largitiones aliqui crearentur. gentes quasdam per semetipsum, partim per alios Romano imperio subiecit.

- Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου ἄρχων Ἀσλιος Γάλλος ἐπὶ Ἀραβίαν τὴν
 εὐδαίμονα καλουμένην, ἧς Σάβος ἔβασίλευεν, ἰσχύαται τότε.
 καὶ οὐδείς μιν ἐνώπιον αὐτοῦ ἴσθη τῶν πολεμίων, οὐ μὴν ἀπόνως
 προῦχώρει. ἥ τε γὰρ ἐρημία καὶ ὁ ἥλιος τὰ τε ὕδατα φύσει
 5 ἄτοπον ἔχοντα σφοδρὰ αὐτοὺς ἐταλαιπώρησεν, ὥστε τὸ πλεῖον
 φθαρῆναι τῆς στρατιᾶς. τὸ δὲ νόσημα τῇ κεφαλῇ ἐνοσκήτων,
 ἐξήραινεν αὐτήν, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτίκα ἀπώλλυε, τῶν δὲ περι-
 γενομένων ἕς τὰ σκέλη κατῆε, ἅπαν τὸ μεταξὺ τοῦ σώματος C
 ὑπερβαῖνον, καὶ αὐτοῖς ἰλυμαίνεται. ἰαμὰ τε οὐδὲν ἦν ἢ εἴ τις
 10 ἔλαιον οἴνω μειγμένον ἠλείψατο· τὰ δὲ πάνυ δλίγοις ἦν· ἥ τε
 γὰρ χώρα οἰδέτερον αὐτῶν γέρει, κἀκείνοις οὐκ ἄφθονα ταῦτα
 προπαρισκεύαστο. κὰν τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ οἱ βάρβαροι σφίσι
 ἐπιτιθέμενοι τὰ τε χωρία ἢ πρὶν ἀφῆρητο ἔκομισαντο, καὶ τοὺς
 περιλειφθέντας ἐκ τῆς χώρας ἐξήλασαν.
- 15 Ὁ δ' Αὐγουστος ἐνδέκατον ὑπατεύσας ἐνόσησεν ὥστε μὴδ'
 ἔλπιδα σχεῖν σωτηρίας, καὶ ὡς τελευτήσων διέθετο, καὶ διάδοχον
 μὲν οὐδένα ἀπέδειξε, τῷ Πείσῳ δὲ τὰς τε δυνάμεις καὶ τὰς D
 κοινὰς προσόδους εἰς βιβλίον γράψας ἔδωκε, τῷ δ' Ἀγρίππᾳ τὸν
 δακτύλιον ἐνεχείρισεν. Ἀντώνιος δὲ τις Μούσας οὕτω κακῶς
 20 αὐτὸν διακειμένον ψυχρολοοῦσαις καὶ ψυχροποσίαις ἀνέρωσέ. W II 164
 διὸ καὶ χρήματα πλεονάζοντα αὐτοῦ τε καὶ παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβε, καὶ
 δακτυλοῖς χρυσοῖς, ἀπελεύθερος ὢν, ἐπιτροπῇ κεχρησθῆαι, ἀπέ-

2 καλουμένην add AB Dio.

Σαβῶς Dio, Σαρῶς Xiphilinus:

Strabo Σάβος. 3 αὐτοῦ ἐνώπιον A. 14 περιληφθέντας A.

18 ἰγγράφας A, ἰογράφας Dio. 20 ἀνέσσω Dio.

At Aegypti praetor Aslius Gallus expeditione in Arabiam felicem, cui Sabos imperabat, suscepta, etsi ei resistebat nemo, non tamen citra aerumnam est progressus. nam et solitudine et solis ardore et aqua insalubri milites graviter sunt afflicti, ut maxima pars exercitus ex morbo quo capita exsiccabantur interiret. is multos statim perimebat: si qui vero evadebant, in eorum pedes toto reliquo corpore incolam desiderabat eosque vexabat: nec ullum erat remedium aliud, nisi ut oleo vino temperato inungerentur. id vero perpaucis suppetebat: nam ea regio neutrum gignit, neque illi magnam copiam praepararant. in ea ius barbari quoque, receptis locis quas amiserant, eorum reliquias regione expulerunt.

Augustus vero undecimo consulatu sine ulla spe salutis segrotans ut moriturum testamentum fecit, nec imperii successore ullo relicto libellum in quo legiones et publicos redditus perscripserat Pisoni tradidit, Agrippae anulum porrexit. sed ab Antonio Musa lotionibus et potionibus frigidis est recitatus, qua de causa medicus et ab illo et a senatu pecuniam et ius aurei anuli, quamvis libertinus, accepit, impunitate et

λειάν τε αὐτῷ καὶ τοῖς δημοτέργοις τοῖς οὐσὶ τε καὶ τοῖς ἐσομένοις παρέσχοντο. οὕτω δὲ σωθεὶς εἰς τὸ συνέδριον τὰς διαθήκας εἰσήνεγκε, καὶ ἀναγνωσθῆναι ἐπέτρεπεν, ἐνδεικνύμενος ὅτι οὐδένα τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταλέλοιπεν· οὐ μόντοι καὶ ἀνέγνω αὐτάς τις.

Λιμοῦ δὲ τῷ ἐξῆς ἔτι καὶ λοιμοῦ γενομένου ἐν πάσῃ τῇ
 P I 536 Ἰταλίᾳ, νομίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἄλλως ταῦτα συμβεβηκέναι ἢ ὅτι μὴ καὶ τότε ὑπατεύοντα τὸν Ἀύγουστον ἔσχον, δικτάτορα αὐτὸν ἠθέλησαν προχειρίσασθαι, καὶ τὴν βουλὴν εἰς τὸ συνέδριον κατακλείσαντες ἠνάγκασαν τοῦτο ψηφίσασθαι. καὶ αὐτῷ προσ- 10 ἦλθον δέομενοι λεχθῆναι δικτάτορα καὶ τῆς τοῦ σίτου συναγωγῆς ἐπιμελητὴν. καὶ ὅς τὴν μὲν τοῦ σίτου φροντίδα ἐδέξατο, τὴν δικτατορίαν δὲ οὐ προσήκατο, ἀλλ' ἐπεὶ μήτε διαλεγόμενος αὐτοῖς μήτε δέομενος ἐπειθε, τὴν ἐσθῆτα διέρρηξεν· ὀρθῶς γὰρ καὶ συνετῶς τὸ μισητὸν τῆς ἐπικλήσεως ἐφυλάξατο καὶ ἐκίρθηνον, 16
 B ὑπὲρ τοὺς δικτάτορας ἔχων τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν. ἐπιβουλήν δὲ κατ' αὐτοῦ συστησασμένων τινῶν, αὐτοὶ τε καὶ οἱ συνωμόται ἰρήμην ἤλωσαν ὡς φευξόμενοι, οὐ πολλῶ δ' ὕστερον ἀπισφάγησαν.

34. Μετὰ ταῦτα δ' εἰς Σικελίαν ἦλθε. κἀκεῖ ὄντος ὁ 20 δῆμος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ὑπάτους χειροτονῶν ἰστιασίαις, ὡς κἀκεῖνυθεν δειχθῆναι ὅτι ἀδύνατον ἦν δημοκρατουμένους αὐτοὺς σωθῆναι. οὕτω γὰρ ἐθορόβησαν καὶ ἅπαντα συνετάραξαν, ὥστε

1 et alterum add A.

Fontes. Cap. 34. Dionis Historiae Romanae lib. 54 c. 6 — c. 35.

ipsi et medicis omnibus et tum et in posterum data. ita conservatus testamentum in concilium illatum recitari iussit, ut ostenderet se nullum successorem scripsisse: sed id a nemine lectum est.

Anno sequenti cum peste et fame per totam Italiam laboraretur, Romani opinantes non aliam eorum malorum esse causam quam quod Augustus tum quoque consul non creatus esset, dictatorem cum dicere vulerunt, et senatum in curia conclusum hoc decernere coegerunt, cumque orarent ut et dictatorem et rei frumentariae procuratorem se dici pateretur. is vero annonae curationem suscepit, dictaturam repudiavit; et cum neque dissuadendo neque rogando quicquam proficeret, vestem suam iaceravit, recte prudenterque vitato et odioso nomine, cum dignitatem et potestatem dictatera superiorem obtineret. quidam, qui insidias ei comparant, indicta causa exsilio multati nec multo post una cum coniuratis interfecti sunt.

34. Deinde cum in Sicilia abesset, in comitiis consularibus seditio orta est: ut vel ex eo perspicuum asset Romanos libera re publica incolumes esse non posse. ita enim tumultuati sunt, ita turbaverunt omnia,

καὶ τὸν Ἀύγουστον ὑπὸ τῶν ἐμφορόνων ἀνακληθῆναι. ἀγανακτῆ-
 σας δ' ἐπὶ τούτῳ ὁ Ἀύγουστος, καὶ μήτε αἰετῇ Ῥώμῃ σχολάζειν
 δυνάμενος μήτ' αὐτὸν ἄναρχον αὐτὴν καταλείπειν τολμῶν, ἐξήτει C
 αὐτῇ ἐπιστῆσαι τινά. καὶ ἔκρινε μὲν τὸν Ἀγρίππαν πρὸς αὐτὸν
 5 ἐπιτηδειότατον, βουλευθεὶς δὲ καὶ μίλλον αὐτῷ περιθεῖναι ἀξίω-
 μα, ἵνα ἐκ τούτου ἕξον αὐτῶν ἄρχῃ, κατηγάγκασεν αὐτὸν τὴν
 γυναῖκα ἀφέντα τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ συνουκῆσαι τῇ Ἰουλίᾳ, καὶ
 ἐς τὴν Ῥώμην αὐτίκῃ ἐπὶ τε τῷ γάμῳ καὶ ἐπὶ τῇ μεταχειρῶ-
 σει τῆς πόλεως ἐπέμψε, διὸ τε τὰλλα καὶ ὅτι Μαικήρας εἶπε
 10 τῷ Καίσαρι ὡς "τηλικούτον αὐτὸν πεποίηκας, ὥστε ἢ γαμβρόν
 σου γενέσθαι χρῆται ἢ φρονεῖσθῆναι;" Ἀγρίππας οὖν οἰδοῦντα
 εὐρῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰ πράγματα κατεστήσατο. ὁ δ' Ἀύγουστος D
 τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεριεώθη, καὶ τὸ
 Ἑλληνικὸν διαγαγὼν εἰς τὴν Σάμον ἔπλευσε, κάκει χεμάσας εἰς
 15 τὴν Ἀσίαν ἐν τῷ ἕαρι ἐκομισθῆ, καὶ τὰ τε ἐκεῖ καὶ τὰ ἐν τῇ
 Βιθυνίᾳ δίκασε, καὶ τοὺς Κυζικηνοὺς ἐδουλώσατο, ὅτι Ῥωμαίους
 τινὰς μαστιγιάσαντες ἔκτειναν· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοῖς Τυριοῖς καὶ
 τοῖς Σιδωνίοις ἐποίησεν, ἐν τῇ Συρίᾳ γενόμενος. ἡ Ἰουλίᾳ δὲ
 τὸν Γάϊον ἔτεκε. καὶ ὁ Ἀύγουστος ἐθνῶν ἡγεμονίας τισὶ δειω-
 20 κῶς ἐπανηλθεν εἰς Σάμον, κάκει καὶ αὐθις ἐχείμασε καὶ πολλὰ
 διώκησεν· ἀφίκαντο γὰρ ἐνταῦθα πρῆσβῆται πλείσται· καὶ οἱ
 Ἰνδοὶ τότε φιλίαν ἐποίησαντο, δῶρα πέμποντες ἄλλα τε καὶ
 τίγρεις, πρῶτον τότε Ῥωμαίοις ὀφθείσας. αὐθις τε στάσις ἐν P I 536

1 ἀγανακτῆσας δ'] καὶ ἀγανακτῆσας A.

15 τε add A Dio.

ut Augustus a prudentioribus accesseretur. id iniquo ferens animo, cum neque Romae semper vacari posset neque urbem sine magistratu relinquere auderet, de aliquo cui summam rerum mandaret diligendo deliberavit. quam ad rem cum aptissimus Agrippa videretur, et quo maiori esset auctoritate, dignitatem illius augere vellet, eum coegit relicta uxore Iuliam filiam ducere, ac statim Romam et ad nuptias contrahendas et ad magistratum incundum cum aliis de caenis, tum quod Maecenas dixerat eum tantum esse factum ab ipso Caesare ut aut generum deliqui aut occidi oporteret, ablegavit. Agrippa igitur rem Romanam fluctuantem composuit: Augustus Sicilia ordinata in Graeciam traiecit: qua constituta Samum navigavit, ibique hieme exacta verno tempore in Asiam profectus cum eam provinciam et Bithyniam ordinasset, Cysicenos in servitutem redegit, quod Romanos cives flagris caecos occiderant, eodem modo Tyrios et Sidonios, cum in Syriam venisset, tractavit. Interea Iulia Galum peperit. Augustus ubi certos homines provinciis praefecit, denovo Sami hibernavit, ibique multis negotiis et plurimis legationibus audiendis occupatus fuit. tum Indi amicitiam cum eo fecerunt, tigridibus dono datis: quas Romani tam primum viderunt. Romae autem denovo

τῇ Ῥώμῃ συνέβη καὶ σφαγαὶ γένησθαι διὰ τὰς τῶν ὑπάτων ἀρχαι-
 ρείας. μαθὼν οὖν ταῦθ' ὁ Καῖσαρ, καὶ συνιδὼν ὅτι οὐδὲν
 πέρασ γενήσεται τοῦ καιροῦ, εἰς τὴν Ῥώμην ἠπέλχθη καὶ αὐτὸς
 ἀπέδειξεν ἕπατον. ἐπει δὲ ὑπαντήσθαι αὐτῷ πάντες παρεσκευά-
 ζοντο, νύκτωρ εἰς τὴν πόλιν ἀνεκορίσθη· ὃ καὶ πολλὰκις ἐποίησε, 5
 καὶ ἔξω τῶν ἄστειος καὶ ἰπανιῶν, ἵνα μηδεὶν ὀχληρὸς εἴη. εἰτα
 τῶν τρόπων ἐπιμελητῆς καὶ τιμητῆς εἰς πενταετίαν παρακληθεῖς
 Β ἐχειροτονήθη, τὴν δὲ τῶν ὑπάτων τιμὴν διὰ βίου ἔλαβε. τινῶν
 W II 165 δ' αἰτίας σφόντων ἐπιβουλευεῖν αὐτῷ καὶ τῷ Ἀγρίππῃ, ἄλλους
 μὲν τινὰς ἰδικάωσθε, τὸν δὲ Λέπιδον ἐμίσει μὲν καὶ δι' ἄλλα καὶ 10
 ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπεβούλευσεν αὐτῷ, οὐ μόντοι καὶ ἀποκτείναι
 ἠθέλησεν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως προσητελάκιζε καὶ ἐχλεύαζεν. ἔθετό
 τε καὶ ἄλλους νόμους, καὶ τὸ τοὺς δεκάσαντάς τινὰς ἐπὶ ταῖς
 ἀρχαῖς ἐς πέντε ἔτη αὐτῶν εἴργεσθαι· τοῖς τε ἀγύμοις καὶ ταῖς
 ἀνάνδροις ἐπιτίμια ἔταξε, τοῦ δὲ νόμον καὶ τῆς παιδοποιίας ἄθλα 15
 ἔθηκε. κἀπειδὴ πολλὸ πλεῖον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλειος τοῦ εὐγενεοῦς ἦν,
 C ἐπέτρεψε καὶ ἀπελευθέρους τοῖς ἐθελουσι πλὴν τῶν βουλευτιῶν ἀγε-
 σθαι, ἔνομον τὴν τεκνοποιῶν αὐτῶν εἶναι κελεύσας. ἐπει δὲ
 βρέφη τινὲς μνηστευόμενοι τὰς μὲν τῶν γεγαμηκότων ἐκυροῦντο
 τιμᾶς, τὸ δ' ἔργον αὐτῶν οὐ παρέχοντο, προσέταξε μηδεμίαν 20
 ἰσχυρίαν μνηστείαν μισθ' ἦν οὐ δύο διελθόντων ἐτῶν εὐθὺς γυμῆ-
 σαι τις, τουτέστι δεκτίην πάντως ἐγγυᾶσθαι· δώδεκα δὲ ταῖς κό-

3 ὀπέλχθη A. 5 δ καὶ κολλάκις — 6 ὀχληρὸς εἴη Dio alio loco
 narrat, Xiphilius hic. 14 ταῖς] τοῖς A. 16 πλεῖον πολὺ C.
 21 εὐθὺς om A Dio. 22 δεκτίην B. δέ] γὰρ Dio.

tumultuatum est ob comitia consularia, et caedes factae. quo cognito
 Caesar, quia nullum mali finem fore providebat, Romam properare con-
 tendit et ipse consulem designavit. et quia se omnes ut procederent ob-
 vium parabant, noctu ingressus est; atque id tam in egressu quam ingressu
 urbis saepius fecit, ne cuiquam esset gravis. deinde precibus ab eo im-
 petratum est ut morum magistrum et censorem in quinqueannium se creari
 pateretur: consularem vero dignitatem in omnem aetatem accepit. cum
 quidam ob insidias, quas et ipsi et Agrippae fecissent, accusati essent,
 alios quosdam supplicio affecit, Lepidum autem cum aliis de causis tum
 ob insidias a filio illius sibi factas invisum non occidit sed alias aliter
 ludibrio et contemptui habuit. praeter leges alias illam quoque tulit ut,
 qui in comitiis suffragia corrupissent, magistratibus quinqueannium ex-
 cluderentur. vitae caelibis tam virorum quam mulierum poenas, coniugio
 et procreationi liberorum praemia proposuit; et quia plures erant patri-
 cii mares quam femellae, permisit etiam libertinas ducere si qui vellet,
 senatoribus exceptis, eorumque progeniem legitimam esse iussit. iam
 quia nonnulli infantibus sibi desponsis, cum fraudem legi facerent, pro-
 mtiis coniugum fruebantur, sanxit ne qua sponsalia rata essent nisi post
 biennium nuptiae celebrarentur, hoc est, ut puellas non minores decem

ραις ἔτη εἰς τὴν τοῦ γάμου ὥρην πλήρη νομίζεται. ὁ δὲ Ἀγρίππας
 καὶ ἕτερον υἷὸν ἐκ τῆς Ἰουλίας ἐγένετο, Λούκιον ὀνομασθέντα·
 δὲν Ἀγρονοτος καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Γάϊον εἰσποιήσατο, D
 καὶ διαδόχους τῆς ἀρχῆς αὐτόθεν ἀπέδειξεν, ἵν' ἤτιον ἐπιβου-
 δλεύηται. ἰστιώμενος δὲ ποτε παρὰ Πωλλίωνι, ἀνδρὶ πλουσίῳ μὲν
 σφόδρα ὠμῶ δὲ λλαν καὶ ἀπηνεῖ, ἐπεὶ ὁ οἰνοχόος ἐκείνου κύλικα
 κρυσταλλίην κατέαξε καὶ ἐς τὰς μυραίνας ὠρίσθη παρὰ τοῦ
 δεσπότη τοῦ ἐμβληθῆναι (ἔτρεφε γὰρ ἐν δεξαμεναῖς τοιαύτας, ἀν-
 θρώπους δεδιδαγμένας ἐσθίειν, καὶ τοὺς δούλους αὐταῖς οὕς
 10 ἐθανάτου παρέβυλλε), παρηγεῖτο τὴν τιμωρίαν ὁ Καῖσαρ τοῦ
 οἰνοχόου· ὡς δ' οὐκ ἐπειθε τὸν Πωλλίωνα, "φέρε" φησὶν "ἄσα
 τοιαῦτα ἔχεις ἐκπώματα ἢ καὶ ἕτερα ἔντιμα, ἵν' αὐτοῖς χρῆσω-
 μαι." κομισθέντα δὲ συνέτριψεν, εἰπὼν ἵνα μὴ διὰ ταύτας κολά- P I 537
 ζοῖντο ἄνθρωποι. ὁ δὲ Πωλλίων πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων
 15 τῆς μιᾶς ἐπελάθετο κύλικος, καὶ τὸν οἰνοχόον τιμωρήσασθαι μὴ
 δυνάμενος, εἶπε πολλοῖς τὸ αὐτὸ ἐπέποιήκει ὁ Ἀγρονοτος, καὶ
 ἄκων ἠούχασεν.

Ἀγρίππας δὲ νοσήσας ἐν Καμπανίᾳ ἀπέθανεν· οὗ ὁ Καῖσαρ
 παραγενόμενος τό τε σῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ἐκόμισε καὶ ἐν
 20 τῇ ἀγορῇ προθέμενος λόγον ἐπ' αὐτῷ ἀνέγνω καὶ τὴν ἐκφορὰν
 αὐτοῦ πολυτελῆ ἐποίησατο καὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ μνημείῳ ἔθαψεν.
 ὁ δὲ τοῦ Ἀγρίππου θάνατος κοινὸν τι τοῖς Ῥωμαίοις κένθος ἐγί-
 νετο. τά τε γὰρ ἄλλα ἄριστος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων ἐγέ-

7 κρυσταλλίην PW.

13 εἰκὼν — 14 ἄνθρωποι om Dionis

codices. 13 ταύτας] ταῦτα οὕτως A. 22 κένθος] Dio πάθος.

annis desponderentur: quarum annus aetatis duodecimus maturus coniu-
 gio habetur. Agrippa filium alterum ex Iulia suscepit Lucium, quem una
 cum Gaio Augustus adoptatos statim imperii successores designavit, ut
 minus insidiis appeteretur. cum aliquando Pollionis hominis locupletis
 sed saevi et crudelis conviva esset, et in pincernam ob calicem crystal-
 linum fractum muraenis quas in piscinis aiebat ad devorandos homines
 assuesctas obliici insississet (id enim supplicium servis quos occidebat
 constituerat), poenam pincernae Caesar deprecatus est: cum nihil impo-
 trasset, Pollionem etiam alia eiusdem materiae pocula et si qua praeterea
 pretiosa haberet ut eis uteretur afferre iussit, allata confregit "ne pro-
 pterea" inquit "homines occidant." sic Pollio propter multitudinem con-
 fractorum ab Augusto calicem unius oblitus cum pincernam punire non
 posset, vel invitus homini pepercit.

Agrippa in Campania ex morbo defuncto Caesar eo profectus
 corpus eius Romam advexit, eoque in forum allato orationem recitavit,
 factoque magnifico sanere ossa in suum monumentum intulit. Agrippae
 mors publicum Romanis luctum attulit. nam cum caetera vir suae aeta-

Zonarae Annales II.

27

6

- B** ντιο, καὶ τῇ τοῦ Ἀυγούστου φίλῃ πρὸς τὸ ἐκείνου καὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον ἐλέγητο, καὶ πῦσαν τὴν ἑαυτοῦ σφίαν καὶ ἀνδρείαν εἰς τὰ λυσιτελέστατα παρέχων τῷ Καίσαρι πῦσαν τὴν παρ' ἐκείνου καὶ δύναμιν καὶ τιμὴν εἰς τὸ τοὺς ἄλλους εὐεργετῆν ἀνήλκεν· ὄθεν οὐτ' αὐτῷ ἐπαχθῆς οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπιφθονος ἐχορμάτισε. τοῦτου μεταλλάξαντος, ἐπεὶ συνεργοῦ πρὸς τὰ πράγματα ἰδεῖτο, τὸν Τιβέριον καὶ ἄκων προσεῖλετο· οἱ γὰρ τοῦ Ἀγρίππου υἱοί, ἕργοιοι δ' αὐτοῦ, ἐν πασιῖν ἔτι ἐτέλουν. καὶ ἀποσπάσας ἐκείνου τὴν γυναῖκα, θυγατέρα οὖσαν Ἀγρίππου ἐξ ἄλλης γαμετῆς, τὴν Ἰουλίαν αὐτῷ ἐνηγγύησεν. εἶτα διὰ τε τοῦτου καὶ διὰ **10**
- C** τοῦ Ἀρούσου καὶ διὰ Πείσωνος Δουκίου πολλὰ τῶν ἐθνῶν ἐπηγάγετο. ἀργύριον δὲ τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου εἰς εἰκόνας αὐτοῦ συνενεγκόντων, ἑαυτοῦ μὲν οὐδεμίαν ἴστησεν, Ὑγιείας δὲ δημοσίας καὶ Ὀμονοίας καὶ Εἰρήνης εἰκόνας ἐργάσατο. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ αὐτῷ ἐκείνῳ προσιδόντες οἱ μὲν **15** πλείον οἱ δ' ἦντιον ἐδίδοσαν, καὶ ὅς προστιθεὶς ἕτερον τοσοῦτον ἢ καὶ πλείον ἀντιδίδου, οὐ μόνοις τοῖς βουλευταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. τέθνηκε δὲ τότε καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ὀκταβία, καὶ αὐ-
- W Π 166** τὸς τε ἐπ' αὐτῇ δημοσίᾳ προτεθείσῃ ἐπιτάφιον εἶπε καὶ ὁ Ἀροῦσος· καὶ οἱ βουλευταὶ πινθήρεις χιτῶνας ἔλαβον, δημοσίᾳ τὸ **20** πένθος ποιήσαντες.
- D** **35.** Τῷ δ' ἐχομένῳ ἔτι ὁ Ἀροῦσος ὑπατεύσας κατ' ἐθνῶν

2 ἀνδρείαν A. 4 καὶ prius add A Dio. 10 ἐνεγγύησεν A.
13 αὐτοῦ] sic A, αὐτῷ PW: Dio ἑαυτοῦ. Ὑγιείας A, Υγιείας
PW. 22 ἐρχομένῳ A.

FOKTES. Cap. 35. Dionis Hist. Rom. lib. 55 c. 1—10. nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

tis optimus fuit, tum Augusti amicitia ad ipsius et rei publicae utilitatem usus est, suamque prudentiam et fortitudinem omnem in res Caesari utilissimas contulit, omnipotentia et honore, quibus ab illo ornatus erat, ad beneficentiam conversa: quare nec Augusto gravis nec caeteris invidiosus fuit. eo defuncto cum rerum goremendarum socio carere non posset, Tiberium vel invitum adscivit (nam Agrippae filii, nepotes ipsius, pueri adhuc erant); creptaque uxore, Agrippae ex alia coniuge filia, Iuliam ei despondit. deinde per eum et Drusum et Lucium Pisonem multas nationes subegit. pecunia a senatu et populo ad eius imagines faciendas collata, sui nullam imaginem erexit, sed publicae Salustia, Concordiae et Pacis statuas fecit. primo anni die eum adibant homines, atque alii plus alii minus offerebant: quibus ipse duplum aut amplius reddebat, non senatoribus duntaxat sed aliis etiam. Octaviam sororem tunc mortuam publice proposuit: funebres de ea orationes ipse et Drusus habuerunt: senatus vestes lugubres induit ut in luctu publico.

35. Anno sequenti Drusus consul factus gentibus quibusdam bel-

τινων ξειστρατεύσει. και τινα χειρωσάμενος προσωτέρω χωρεῖν
 ἐπεχείρησι. και τινη γυναικι μίλλονι ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν
 ἀπήνητησεν ἀπιών, ἢ "ποι δῆτα ἐπιέγη Δροῦσι ἀκρότατε" λέγειν
 αὐτῷ ἔδοξεν· "οὐ πάντα σοι ταῦτα ἰδεῖν πέρωται. ἀλλ' ἄπιδι·
 6 ἤδη γάρ σοι και ἡ τοῦ βίου και ἡ τῶν ἔργων πάριστι τελευτή."
 ἵπποστρέφοντι δ' ἐκείθεν αὐτῷ νόσος ἐνέσκηψεν, ἐξ ἧς ἐτελεύτησε.
 πυθόμενος δ' ὁ αὐτοκράτωρ διτι νοσεῖ, τὸν Τιβέριον κατὰ τάχος
 ἔπεμψεν· ὃς ἔμπροσθεν τε αὐτὸν εἶδε και θανόντα ἐς τὴν Ῥώμην
 ἐκόμισσε. και ἐν τῇ ἀγορᾷ προτεθέντα ὁ τε Αὐγουστος και ὁ
 10 Τιβέριος ἐπιταφίους ἐπήνεσαν.

P I 538

Νόμους δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Κωῖσαρ εἰσήνεγκε, και τοῖς βου-
 λευταῖς αὐτοῦ ἀναγκῶναι ἐπέτραιψεν, ὅπως, εἰ μὴ τι ἀρέσκει ἢ
 ἄμεινόν τι νοήσουσι, εἴπωσιν. οὕτω γὰρ δημοκρατικὸς ἤξλου
 εἶναι, ὥστε τινὸς τῶν συστρατευσαμένων αὐτῷ συνηγορήματος
 15 παρ' αὐτοῦ δεηθέντος, τῶν φίλων τινὰ συνειπεῖν αὐτῷ ἔπεμψεν,
 ὡς αὐτὸς οὐκ ἄγων σχολήν, ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς συνηγορίας δεόμενος
 ἀχθασθεὶς ἔφη "ἐγὼ δ' ὁσάκις ἐπικουρίας ἰδεήθησιν οὐκ ἔλλον
 ἀντ' ἑμαυτοῦ ἔπεμψα ἀλλ' αὐτὸς σου προεικινδύνευσα", εἰς τὸ
 δικαστήριόν τε ἔφοιτησε και αὐτῷ συνηγόρησεν. αἰτιαθέντων δὲ
 20 τινων ἀρχόντων ὡς ἐκ δικασμοῦ τὰς ἀρχὰς λαβόντων, οὗτ' ἔξ- B
 ἤλεγξε και προσειποίησατο μηδὲ γινῶναι τοῦτο· οὕτε γὰρ κολάσαι
 τινὰς διὰ τοῦτο οὕτε συγγινῶναι ἐλεγχθεῖσιν ἠθέλησε. τὴν δ'

2 και γυναικι τινη A. 6 ἵπποστρέφοντι δ'] ἵπποστρέφοντος B.
 13 οὕτω] οὕτως A. 14 συστρατευσαμένων A. 15 τινὰ συν-
 ειπεῖν αὐτῷ AB Dio, αὐτῷ συνηγορήσας PW. ἐπέμψεν A.
 19 δὲ om A. 20 ἐκ om A.

lum intulit; et cum nonnullis subactis ulterius progredi statuisset, mulier
 ei natura humana maior obvia dicere visa est "quonam properas Druse
 insatiabilis? non in factis est ut ista omnia videas. verum abito: iam
 enim et vitae et operum tibi finis instat." inde rediens in morbum in-
 cidit, ex quo decessit. eius morbo imperator audito Tiberium festinan-
 ter ad eum misit: qui et aegrotantem illum vidit, et mortuum Romam
 advectum in foro proposuit. atque in defuncti laudem et Augustus et
 Tiberius orationes habuerunt.

Inde ad leges ferendas conversus eas senatoribus legendas dedit,
 ut si quid vel improbarent vel melius nosseant, dicerent. adeo enim po-
 pularem se praebebat ut, cum ex commilitonibus quidam eam advocatum
 orasset, ipse vero propter occupationes amicam suo loco misisset, idque
 ille moleste ferens dixisset "at ego quoties tibi auxilio fuit opus non
 allum pro me misi sed ipse pro te discrimen adii", in forum veniret et
 ipse ei patrocinaretur. cum quidam ut per ambitum et corruptelas ma-
 gistratus adepti arguerentur, rem neque exploravit et dissimulavit, quod
 ea de causa neque militare quenquam neque convictis veniam dare ve-

ἡγεμονίαν καίπερ, ὡς ἔλεγεν, ἀρεαίς, ἐπειδὴ καὶ τὰ δευτέρα δέκα ἔτη παρῆλθον, ἄκων δῆθεν αὐθις ἰδέξαιτο, ὡς ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς στρατεύσων. καὶ αὐτὸς μὲν οἴκοι κατέμεινεν, ἐπ' ἐκείνους δὲ τὸν Τιβέριον ἐπεμψεν. ὃν ἐπανελθόντα αὐτοκράτορα ἀνείπε καὶ ὕπατον αὐθις ἀπέδειξε καὶ τοῖς ἐπινικίοις ἰσέμνηνεν. αὐτὸς δὲ τὸν 5

C Σεξιλιον καλούμενον μῆνα Αὐγουστον ἀντιωνόμασε.

Τοῦ δὲ Μαικήνου τελευτήσαντος ἤλγησε· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα ἐπ' αὐτοῦ ὄντη, μάλιστα δὲ τῆς δογῆς, ὅτι ἀκρατίστερον αὐτῇ ἐκέχρητο, περιελύετο καὶ μετήνεκτο πρὸς τὸ ἡπιώτερον. τεκμήριον δὲ, δικάζοντός ποτε καὶ πολλὰς ἀποφηνημένου ψήφους 10 θανατικῆς, ἐπιχείρησε μὲν ὁ Μαικήνους διώσασθαι τοὺς περισιτώτας καὶ ἑγγὺς αὐτῷ προσελθεῖν, μὴ δυνηθεὶς δὲ ἔγραψεν ἐν χάριτι μικρῷ "ἀνάστα δήμει", καὶ αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ ἔγραψεν· ὃ ἐπιελθὼν ἐκεῖνος εὐθὺς ἀνέστη καὶ τὰς ψήφους ἠκρόωσεν ἕς τρηκαῦτι ἦν ψηφισόμενος. οὐ γὰρ ἠγανάκτει διορθού- 15

D μένος ὑπὸ τῶν φίλων ἀλλὰ ἔχαιρε. μέγιστον δὲ τῆς ἀρετῆς τοῦ Μαικήνου δέγμα, ὅτι τῷ τε Αὐγουσίῳ πρὸς τὰς δομάς αὐτοῦ ἀνθιστάμενος ὠκείωτο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄνωσιον ἤρθεσκε, καὶ ὅτι πλείστον παρ' αὐτῷ δυνηθεὶς, ὥστε πολλοῖς καὶ τιμᾶς καὶ ἀρχὰς δοῦναι, αὐτὸς ἐν τῷ τῶν ἰππέων τέλει κατεβίω καὶ οὐχ ὑπερ- 20 ἐφρόνησεν.

4 αὐτοκράτορα ἀνείπε B, αὐτοκράτορά τε ἀνείπε A, ἀνείπε αὐτοκράτορα PW. 5 ἀπέδειξε A: Dio ἀπέδειξε. 6 κατανόμασε A: Dio ἀντιωνόμασε. 13 αὐτὸ ad γραμματεῖον refertur apud Dionem. 19 ὥστε πολλοῖς καὶ τιμᾶς A Dio, ὡς καὶ τιμᾶς πολλοῖς PW. 20 ἐν om AC Dio.

lebat. principatum etiam depositurum prae se ferebat altero decennio elapso, invitus scilicet denuo suscepit ut Gallis bellum inferret. caeterum ipse domi mansit et Tiberium contra illos misit: reversum imperatorem declaravit et consulem fecit et triumpho ornavit. mensem Sextilem de suo nomine Augustum appellavit.

Maecenas obitum aegre tulit: qui cum aliis in rebus ei fuit utilis, tum ira effervescentem placare solitus et ad moderationem traducere. cuius illud argumentum est. cum aliquando pro tribunali multos capitibus condemnasset, Maecenas per turbam populi ad eum penetrare frustra conatus chartulae inscripsit "surge carnifex", eamque in gremium eius coniecit: qua lecta surrexit Caesar et sententias abrogavit quas tum pronuntiasset, nam se ab amicis castigari adeo non aegre ferebat, ut gauderet. Maecenas porro virtutem illud declarat maxime, quod cum cupiditatibus Augusti refragaretur, nihilominus ei carus erat, et caeteris omnibus placebat; et quamvis tanta eius esset auctoritas ut multis honores et magistratus largiretur, ipse in ordine equestri omnem aetatem aequo animo exegit.

Ὀρῶν δὲ ὁ Αὔγουστος τὸν τε Γάϊον καὶ τὸν Λούκιον τοὺς
 ἐγγόνους αὐτοῦ, οὓς καὶ υἰοθετήσατο, μὴ τὰ ἤθη ζηλοῦντας αὐ-
 τοῦ (οὐ γὰρ ἀβρότερον διήγον μόνον ἀλλὰ καὶ ἔθρασύοντο), καὶ
 βουληθεὶς αὐτοὺς σωφρονηστέρους θέσθαι ἕς ἰδιώτους, τῷ Τιβε-
 6 ρίῳ εἰς πέντε ἔτη τὴν δημοαρχικὴν ἔξουσίαν ἀπένιμι καὶ τὴν P I 539
 Ἀρμενίαν ἀλλοτριουμένην μετὰ τὸν τοῦ Τιγράνου θάνατον προσ-
 ἐκλήρωσιν. οὐδὲν δ' ἐκ τούτου ἀπώνατο. οἱ μὲν γὰρ παῖδες
 πυρορᾶσθαι δόξαντες ἤχθοντο, ὁ δὲ Τιβέριος τὴν ἀρχὴν αὐτῶν
 ἐφοβήθη· διὸ οὗτ' εἰς Ἀρμενίαν ἀπεκλήρωσε, ἀλλ' εἰς Ῥόδον
 10 ἀφίκετο. τῷ δ' ἐφεξῆς ἔτι δωδέκατον ὑπατεύων ὁ Αὔγουστος
 εἰς τοὺς ἐρήθους τὸν Γάϊον ἔταξε καὶ εἰς τὸ βουλευτήριον ἕμια W II 167
 εἰσήγαγε καὶ πρόκριτον ἀπέφηνε τῆς νεότητος ἰλαρχόν τε φυλῆς
 γενέσθαι ἐπέτρεψε. καὶ μετ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁ Λούκιος τὰς τιμὰς
 ὄσαι τῷ Γαίῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐδέδοντο ἔλαβεν. ἀθροισθέντος
 15 δὲ τοῦ δήμου καὶ ἐπανορθωθῆναι τινα ἀξιούστος καὶ τοὺς δημάρ- B
 χους διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Αὔγουστον πέμψυς, ἦλθεν ἐκεῖνος
 καὶ περὶ ὧν ἐδέοντο σφίσι συνδιασκέψατο· καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἤσθη-
 σαν ἅπαντες. τὴν δὲ θρυατέρα Ἰουλίαν ἀσελαγίνουσαν φαρμάσας
 ὑπερωργίσθη· καὶ ἐκείνην μὲν εἰς νῆσον ἀπήγαγεν ὑπερόριον, ἣ
 20 καὶ ἡ μήτηρ ἡ Σκριβωνίᾳ ἔκαῦσα συνέξέπλευσε, τῶν δὲ δὴ χρη-
 σαμένων αὐτῇ τὸν μὲν Ἰούλιον Ἀντώνιον ἔκτεινεν ἄλλους τε τινὰς
 ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς τῆς μοναρχίας ἐπιειμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς
 εἰς νῆσους τινὰς ὑπερώρισε.

6 μετὰ τὸν τοῦ Τιγράνου θάνατον om Dionis exemplaria. 10 τῷ
 δ' ἐφεξῆς — 18 ἡσθησάν ἅπαντες om Dionis exemplaria. 10 post
 δωδέκατον C add ἐτι. 14 ἐδέδοντο AB, ἐίδοντο P W.
 19 ἀπήγαγεν om B. 20 δὴ add AB Dio. 21 Ἰούλιον Reimarus.

Augustus cum Gaio et Lucio nepotes eodemque filios adopti-
 vos non suos imitari mores videret (nec enim luxuriosius duntaxat sed
 ferocius etiam se gerebant), eosque ut privatos modestiores reddere
 statuisset, tribuniciam potestatem in quinquennium Tiberio decrevit et
 Armeniam post Tigranis obitum alienatam attribuit. verum ea re nihil
 profecit. nam et pueri cum se negligi putarent, ei succensebant; et
 Tiberius illorum iram veritus in Armeniam non abiit, sed Rhodum est
 profectus. Augustus vero anno sequenti duodecimum consul Gaio toga
 virili data in curiam adductum principem iuventutis designavit et sevi-
 rum turmas equitum esse iussit, annoque post Lucio eius fratri eodem
 honores dedit. populo congregato et quaedam corrigi postulante, ea de
 causa tribunis ad Augustum missis, ipse venit, et quae petebant una
 cum eis consideravit: qua re omnes sunt delectati. Iuliam filiam, lasciviam
 eius aegerrime ferens, in insulam relegavit: cum eaque mater Scri-
 bonia ultro in exilium abiit. ex amatoribus eius Iulium Antonium et
 alios claros viros ut regnum affectantes interfecit, ceteros in insulas
 relegavit.

36. Τῶν Ἀρμενίων δὲ νεωτερισάντων καὶ τῶν Πάρθων
 C αὐτοῖς συνεργοῦντων ἀλγῶν ἐπὶ τοῦτοις ὁ Αὐγουστος ἠπείρου τι
 ἂν πράξει. οὔτε γὰρ αὐτὸς στρατεῦσαι οἶδεν τε ἦν διὰ γῆρας, ἔ
 τε Τιβέριος, ὡς εἴρηται, μετέστη ἤδη, ἄλλον δὲ τινα πέμψαι
 τῶν δυνατῶν οὐκ ἐτόλμη· ὁ Γάιος δὲ καὶ ὁ Λούκιος νέοι καὶ ἔ
 πραγμάτων ἐτύχχανον ἕπειροι. ἀνάγκης δ' ἐπικειμένης τὸν Γάιον
 ἔλετο, καὶ τὴν τε ἔξουσίαν αὐτῷ τὴν ἀνθύπατον καὶ γυναῖκα
 ἔδωκεν, ἵνα καὶ τοῦτου τι προσλάβῃ ἀξίωμα, καὶ οἱ καὶ συμ-
 βούλους προσέταξε. καὶ ὁ μὲν ἀφωρηθήσθαι ἐντίμως παρὰ πάντων
 ὑποδεχόμενος οἶα τοῦ αὐτοκράτορος ἔγγονος ἦ καὶ παῖς νομιζόμε- 10
 D νος, καὶ ὁ Τιβέριος δ' ἐς Χλον ἠλθὼν αὐτὸν ἰθεράπευσε, τὰς
 ὑποψίας ἀποτριβόμενος, ὑποκίπτων τε διὰ τοῦτο καὶ ταπεινού-
 μενος· ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν Συρίαν καὶ μηδὲν μέγα κατωρθωκῶς
 ἐτρέσθη. Ἄδδων γάρ τις τὰ Ἀρτάγειρου κατέχων ὑπηγάγετο παρὰ
 τὸ τεῖχος τὸν Γάιον ὡς τι φράσεων ἀπόρητον, καὶ αὐτὸν ἐτριωσεν. 15
 ὁ μὲν οὖν πολιορκηθεὶς ἤλω, ὁ δὲ Γάιος ἐνόσησεν ἐκ τοῦ τραύ-
 ματος, καὶ ἄλλως μένοι μὴ ἂν ὑγιεινός. διδὼν καὶ τὴν διάνοιαν
 ἐξελέλυτο καὶ πολλῶν μᾶλλον ἀνημβλύνθη, καὶ ἰδιωτεύειν ἤξεν·
 ὥστε τὸν Αὐγουστον περιαλγήσαντα προτρέψασθαι αὐτῷ ἐς τὴν
 Ἰταλίαν ἠλθόντα πράττειν ὃ βούλοιο. ὁ δὲ ἐς Λυκίαν ἐν Ὀλαάδι 20
 P I 540 παρέπλευσεν, ἔνθα δὴ καὶ μετήλλαξεν. ὁ δὲ Λούκιος ὁ ἀδελφός

1 Τῶν Ἀρμενίων — 14 κατωρθωκῶς ἐτρέσθη] horum plurima omit-
 tunt Dionis codices. 8 καὶ post of add A. 14 κατέχων W.
 παρὰ] περί AB: Dio ἐπὶ. 17 ἄλλως μένοι] ἄλλος δὲ A.
 18 καὶ prius om A Dio. 20 ἠλθόντα A: Dio ἠλθόντα.

Fontes. Cyp. 36. Dionis Historias Romanas lib. 55 c. 11 — 22.
 nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

36. Cum Armenii defecissent et a Parthis iuventur, ea re delens, quid ageret ambigebat. nec enim ipse propter senectutem bellum gerere poterat, et Tiberius, ut dictum est, iam recesserat, nec alium ex potentioribus mittere audebat. Gaius vero et Lucius adolescentes et rerum imperiti erant. verum urgente necessitate Gaium delegit, potestate proconsulari et uxore data, ut ea quoque re dignitas eius augetur, et consiliariis adiunctis. Is iter ingressus ad omnibus ut imperatoris nepos ac potius filius honorifice exceptus est. Tiberius etiam Chion traiecit et adolescentem coluit, purgando suspiciones et summissae humiliterque se gerendo. cum in Syriam venisset et nihil praecleari gessisset, vulnus accepit. Adde enim, qui Artagira tenebat, eum ad moenia pellectum tanquam arcani aliquid dicturus vulneravit. ac is quidem urbe exprognata captus est, Gaius autem, et iam alioqui parum firma valetudine, et dissolutiore ingenio, ex vulnere aegrotavit; et multo hebetior factus postulavit ut privatam sibi vitam liceret agere. Id Augustus aegerrius ferens eum hortatus est ut in Italiam reversus quod vellet ageret. ille vero nave oneraria in Lyciam advectus obiit, Lucio

αὐτοῦ προαιέσθη, *Ἐπιφανῆς νόσω ἀποθανών. ἢ τε οὖν Λιβία ἐπὶ τῷ θανάτῳ τούτῳ ὑπωπεύθη καὶ ὁ Τιβέριος, οὐ πολλῶ πρότερον ἐκ τῆς Ῥόδου πρὸς τὴν Ῥώμην ἐπονοστήσας. αὐτὸς τε γὰρ τῆς διὰ τῶν ἀστρῶν μαντικῆς ἐμπειρότατος ἦν, καὶ Θεράσ- 5 λον εἶχεν ἄνδρα τὴν ἀστρολογίαν ἀκρότατον· ὅθεν καὶ τὰ ἐαυτῷ καὶ τὰ ἐκείνοις μέλλοντα συμβαίνειν ἠπίστατο. λέγεται γοῦν ὅτι βουληθεὶς ποτε ὁ Τιβέριος ἐν τῇ Ῥόδῳ τὸν Θεράσλον ἀπὸ τοῦ τεύχους ὤσειν, ὡς μόνον συνειδόμενος ὅσπερ ἐνενοεῖ, σκυθρωπά- 10 σαντά τε ἰδὼν αὐτόν, ἤρετο δι' ὅ τι συνένηψε· τοῦ δὲ κίνδυνόν τινα προσηρᾶν ἐπηρητήμενον αὐτῷ φήσαςτος ἐθαύμασεν ὁ Τιβέριος, B καὶ φυλάξαι αὐτὸν ἐαυτῷ διὰ τὰς ἑλλίδας ἠθέλησεν.*

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω· ὁ δὲ Ἀύγουστος δεσπότης ὑπὸ τοῦ δήμου ὀνομασθεὶς, καὶ ἀπειπάμενος μηδένα πρὸς αὐτὸν κερηθ- 15 σθαι τούτῳ δὴ τῷ προσηρήματι, χίλλας τε καὶ πεντακοσίας μυ- ριάδας δραχμῶν ἀτόκους τοῖς δεομένοις δανείσας ἐπ' ἕτη τρία, ἐπηγγέτο παρὰ πάντων καὶ ἐσεμνύνετο. δύνανται δὲ παρὰ Ῥω- 20 μαίοις αἱ εἴκοσι καὶ πέντε δραχμῶν χρυσῶν νόμισμα ἐν, παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν εἴκοσι δραχμῶν ὁ Ἄλων φησὶ τὸ χρυσῶν ἀλλάσσει- C σθαι νόμισμα.

20 *Μετὰ δὲ ταῦτα Κελτικῶς πόλεμος κεινημένος, αὐτὸς ὑπὸ τε γήρους καὶ νόσου κεκμηκὸς ἔχων τὸ σῶμα καὶ ἐκοιτηθεὶς*

4 διὰ om A. Θεράσλλον Dio. 8 εἰδόμενα C. 9 συν-
 νήσομενος Dio. 14 χίλλας τε — 16 ἐσεμνύνετο om Dionis codices.
 18 Ἄλων] haec παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν — 19 νόμισμα non leguntur
 apud Dionem. 20 Μετὰ δὲ — p. 424 v. 4 ἐπίτροπον partim
 desiderantur apud Dionem. . αὐτὸς AB, καὶ αὐτὸς PW.

fratre eius repentino morbo prius extincto. unde Livia et Tiberius non multo ante Rhodo reversus suspitione non caruerunt. nam cum et ipse divinationis ex sideribus peritissimus esset, et Thraeyllum virum in astrologia summum secum haberet, quid et sibi et illis eventarum esset praesciebat. illud certe quidem fertur: cum aliquando Rhodi Thraeyllam de muro praecipitare in animo haberet ut solum cogitationum suarum conscium, et cum tristem vidisset, tristitiae causam rogasse: qui cum respondisset magnum sibi periculum immisere, Tiberium admiratione scientiae et propter spem principatus apud se retinuisse.

Sed haec hactenus. Augustus vero cum domini appellationem a populo Romano sibi tributam repudiasset, vetuissetque ne a quoquam ita compellaretur, et indigentibus decies millia drachmarum sine usura in triennium mutasset, ab omnibus laudabatur et celebrabatur. valent autem apud Romanos quinae et vicenae drachmae unum aureum nummum: apud Graecos autem vicenis drachmis aureum nummum permutari scribit Dio.

Post haec Gallico bello orto cum ob corpus et senio et morbo

- μη οὐδὲς τε ὦν, τὸν Τιβέριον πῆ μὲν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀναγκασθεὶς πῆ δ' ὑπὸ τῆς Ίουλίας ἀναπεισθεὶς (ἦδη γὰρ αὕτη ἐκ τῆς ὑπεροφίας κατήχθη) υἰοθεήσατο, καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς ἐκστρατείας ἐπέστρεψεν. ὑποπιεύσας δὲ μὴ τε νοχομῶση ὁ Τιβ-
 W II 168 ριος ὑπερφρονήσας, καὶ τὸν Γερμανικὸν τὸν Δρούσου παῖδα ὡς εἰσέποιήσατο. πρῶσσοντι δὲ ταῦτα ἄλλοι τε καὶ Γναῖος Κορνῆλιος τοῦ μεγάλου Πομπηίου θυγατρειδοῦς ἐπιβούλευσαν. μήτ'
 D οὖν ἀποκτεῖναι σφᾶς ἐθέλων (οὐδὲν γὰρ ἐκ τῶν ἀπολλυμένων ἰώρα πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶ κατορθούμενον) μήτ' ἀπολῦσαι θαρρῶν, ἵνα μὴ καὶ ἄλλους ἐκ τούτου ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσῃται, οὗθ' 10 ἡμέρας ἀφροντιστιεῖν οὔτε νυκτὸς ἠδύνατο ἡρμεῖν. ταῦθ' ἡ Λιβία ὁρῶσα ἤρετο αὐτὸν τί οὐ καθεύδει. ὁ δὲ "τίς ἄν" εἶπεν "ὦ γύναι, κἂν ἐλάχιστον ἀτρεμήσειε, τοσοῦτους ἔχων ἐχθροὺς καὶ οὕτω συνεχῶς ἐπιβουλευόμενος;" ἡ δὲ πολλὰ μὲν περὶ τούτου διειλέχθη αὐτῶ, τελευταῖον δὲ γνώμην ἔδωκε, θανά- 15 τῶ μὲν μηδένα τῶν τοιοῦτων τιμωρεῖσθαι, ἔτερας δὲ πῶς αὐτοὺς
 P I 541 σωφρονίζειν, ὥστε μηκέτι τοιοῦτόν τι ἐξαμαρτεῖν, καὶ μάλιστα συγγνώμη καὶ εὐνοίας. "οὐ γὰρ πέθειν ἢ ἀναγκάζειν" ἔφη "φιλεῖν τινα τὸ ξίφος δεδύνηται, ἀλλὰ τὸν μὲν κολαζόμενον ἀπολλυσοι, τὰς δὲ δὴ τῶν ἄλλων ψυχὰς ἄλλοτριοι τοῦ κολαζόντος, 20 ἐπεὶ μηδὲ φιλοῦσιν ὅτι ἰδικαιώθησάν ἕτεροι, ἀλλ' ἀπεχθάνονται μᾶλλον ὅτι φόβος καὶ αὐτοῖς ἐντεῦθεν ἐπήρηται." τοιαῦτα πολλὰ

2 αὕτη] καὶ αὕτη A. ἐκ] ὑπὸ C. 7 ἐπιβούλευσε A.
 16 μὲν om A. τιμωρεῖσθαι A Xiphillinus, κολάζειν PW.
 19 τινα τὸ ξίφος A, τὸ ξίφος τινα PW.

fessum ipse ducere exercitum non posset, Tiberium partim ipsis rebus urgentibus partim Iuliae impulsu (iam enim ab exilio revocata erat) adoptatum contra Gallos misit. veritus autem ne is per superbiam novi aliquid moliretur, etiam Germanicum Drusi filium adoptavit. haec agenti cum alii tum Cn. Cornelius Pompeii Magni ex filia nepos sunt insidiatum quos cum nec occidere vellet (neque enim securitati suae interitu illorum quicquam consuli videbat) nec absolvere auderat, ne plurimum ea lenitate contra se audacia confirmaretur, neque interdum securus neque noctu quietus esse poterat. quae cum Livia videret, rogabat qua de causa noctu non dormiret. cui ille "quisnam" inquit, "mulier, inter tot hostes vel minimam capiat quietem, et in tam frequentibus insidiis?" tum illa multis ea de re verbis factis denique consulit ne quem insidiatorem occideret, sed alio quovis modo eos castigaret, ne quid eiusmodi deinceps conarentur, veniam in primis et beneficiendo. "nunquam enim" inquit "gladius cuiquam sui amorem persuadere aut extorquere potuit, sed eum qui punitur perdit, caeterorum animos ab eo qui poenas emit alienat. neque enim profecto ob aliorum supplicia amare incipiunt, sed oderunt magis ob metum sibi quoque impendentem." haec et id genus

τῆς Αἰθίας ἱποπόσης ὁ Αὐγουστος ἐπέλαθη αὐτῇ, καὶ πάντας ἀφῆκε τοὺς ὑπαιτίους, λόγοις νοουθετήσας αὐτούς· τὸν δὲ γε Κορνῆλιον καὶ ὑπαίτου προσεπέδειξε. καὶ ὁ λοιπὸς δὲ τοῦ Αὐγουσίου θυγατρῶν ὁ ἐκ τῆς Ἰουλλίας τῷ Ἀγρίππᾳ τεχθεὶς, ὃν B 5 καὶ Ἀγρίππῳ ἐκάλεσαν, εἰς ἐσθήβους ἐγράφη.

37. Ὁ δὲ γε Τιβερίος τὰ τε τῶν πολέμων διώκει καὶ εἰς τὴν Ῥώμην συνεχῶς εἰσφοῖτα, φοβούμενος μὴ ὁ Αὐγουστος ἄλλον τινὰ ἀπόντος αὐτοῦ προτιμήσῃ. κινήθέντων δὲ τῶν Δακῶν καὶ Σαυροματῶν καὶ ἄλλων Παννονικῶν ἔθνων, ὁ Τιβερίος πρὸς 10 αὐτοὺς ἀνέστρεψεν ἐκ τῆς Κελτικῆς. καὶ τὸν Γερμανικὸν δὲ ὁ Αὐγουστος ἐκεῖ ἐπέμψεν, ὡς τάχα τοῦ Τιβερίου ταχέως αὐτῶν κρατῆσαι δεδυνημένον, ἰκουσίως δὲ τὸν καιρὸν τριβόντος, ἵν' ἐν τοῖς ὄπλοις εἴῃ διὰ τὸν πόλεμον. ἐπέμψε δὲ τὸν Γερμανικόν, ὅτι C 15 αὐτοῦ τῷ στρατιωτικῷ ταμίῳ ἀπενεμήθη, χάκτινος εἰς νῆσον περιωρίσθη. πολλὰ μέντοι καὶ ποιήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τοῖς τῶν ἔθνων τούτων πολέμοις, οὐ μείω δὲ καὶ παθόντες, τέλος τὰ μὲν ὁμολογίᾳ ὑπηγάγοντο τὰ δὲ μάχαις ἐνίκησαν. ὁ δὲ Τιβερίος ἐς τὴν Ῥώμην ἐπανεπέλθε, καὶ αὐθις παρὰ τοῦ Αὐγουσίου εἰς 20 Δαλματίαν ἐστάλη ἀνταγρόντων ἐκεῖ τινων· οὓς μόλις μὲν καὶ ὄν κινδύνους, τίως δ' οὖν ἐχειρώσατο, καὶ ὁ Γερμανικὸς ὁμοίως ἐτέρους.

3 καὶ ὁ λοιπὸς — 5 ἐγράφη] breviora sunt apud Dionem. 5 ἐκάλεσαν A.

Fontes. Cap. 37. Dionis Historiae Romanae lib. 55 c. 27 — lib. 56 c. 25. nonnulla Zonaras habet quas in Dionis codicibus desiderantur.

alia disserenti Liviae obtemperavit Augustus, et reos omnes verbis castigatos dimisit: Corneliam etiam consulem designavit. superstiti ex Julia filia et Agrippa nepoti, quem Agrippam nominavit, togam virilem dedit.

37. Tiberius rem bellicam administrans Romam crebro venit, metuens ne sibi Augustus per absentiam suam alium anteferet. sed Dacia, Sauromatibus aliisque Pannonicis gentibus concitatis ex Gallia ad eas rediit. eodem Augustus Germanicum misit, cum fortasse Tiberius eas celeriter vincere posset, ac tempus de industria tereret, ut propter bellum in armis esset. misit autem Germanicum, quod Agrippa propter pertinacem morum improbitatem abdicato, eius pecunia in aerarium relata militare, ipse in insulam relegatus erat. eas gentes Romani post multas clades illatas nec pauciores acceptas tandem partim ad deditio-nem compulerunt partim acie vicerunt. Tiberius Romam reversus ab Augusto in Dalmatiam contra quosdam tumultuantes missus est: quos saepe ille quidem et cum periculo, sed vicit tamen. vicit et Germanicus alios.

Καὶ ὁ μὲν πόλεμος οὗτος τοῦτο ἔσχηκε τέλος, ἐκ δὲ Γερ-
Dμανίας ἀγγέλια κομισθεῖσα ἐαρτάσαι τὰ νικητήρια τοὺς ἐν τῇ
 Ῥώμῃ ἐκάλυπεν. ἐν γὰρ τῇ Κελτικῇ εἶχον αὐτῆς τινα οἱ Ῥωμαῖοι,
 οὐχ ὁμοῦ συγκείμενα ἀλλὰ σποράδην ὡς ἔτυχε χειρωθέντα. καὶ
 στρατιῶται ἦσαν ἐκεῖ, καὶ πόλεις συνωκίζοντο, καὶ οἱ βάρβαροι 5
 πρὸς ἔθῃ Ῥωμαϊκῇ καὶ εὐκοσμίαν μετερρωθιζόντο. ἕως μὲν οὖν
 κατὰ βραχὺ καὶ ὁδῶ τι ἐκ τῶν πατρίων μετήγοντο, οὐκ ἤχθοντο
 τῇ τοῦ βίου μεταβολῇ· ἐπεὶ δ' ὁ Οὐάρος ὁ Κυντίλιος τὴν ἡγε-
 μονίαν τῆς Γερμανίας λαβὼν ἔσπευσεν αὐτοὺς ἀθρόον μεταστῆ-
 σαι, καὶ ὡς δουλεύουσι σφίσι ἐπέταττε καὶ χρήματα ἔπραττεν, 10
P I 542 οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλὰ δεξάμενοι τὸν Οὐάρον, ὡς τὰ προσταττό-
 μενα ποιήσαντες, πόρρω τοῦ Ῥήνου προήγγυον, καὶ πίστιν αὐτῶ
 παρέσχον ὡς καὶ ἄνευ στρατιωτῶν δουλεύουσιν. ὁ δὲ πιστεύσας
 οὕτε τὰ στρατεύματα ὡς ἐν πολέμῳ συνεῖχε καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ
W II 169 ἔπειπε. Θαρροῦντος οὖν αὐτοῦ καὶ μὴ τι δεῖν ὑποπιεύοντος 15
 ἐπανίστανται, καὶ ἀποκτείναντες τοὺς παρὰ σφίσι στρατιώτας
 ἐπῆλθον αὐτῶ ἐν ὕλαις δυσσεβάτοις ὄντι μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν
 στρατιᾶς, καὶ ἐξάπινα σφᾶς διὰ τῶν λοχυμωδεστάτων, ἔμπεροι
 τούτων ὄντες, περιεστοίχισαν. καὶ πλείστα μὲν καὶ πλειστάκις
B ἐκάκωσαν, τέλος δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων ἀποβαλόντων πολλούς, τοῖς 20
 δὲ βαρβάροις αἰεὶ προστιθεμένων ἑτέρων ὁμογενῶν, ῥῆον οἱ Ῥω-
 μαῖοι κυκλούμενοι ἐφανεύοντο, ὥστε καὶ τὸν Οὐάρον καὶ τοὺς

6 ἤθῃ A. 11 προσταττόμενα AB cum Dione, προτιτόμενα PW.
 15 οὖν A Dio, δ' PW, om C. 21 ὁμογενῶν ἑτέρων A.

Bello sic confecto nuntius ex Germania allatus obstitit quo minus triumpharetur. nam in Gallia nonnullas eius partes Romani occuparant, non eodem sitas loco, sed sparsim pro tempore subactas. erant in ea legiones, et urbes condebantur, et barbari ad Romanos mores et civilitatem traducebantur. qui dum paulatim et ratione quadam a patris institutis avocabantur, vitae mutationem haud iniquis animis patiebantur. sed cum Quintilius Varus Germaniae praepositus eos subito ac penitus ab inveterata consuetudine avellere aggrediretur, superbeque et avaro ut mancipiis imperitaret, ferre non potuerunt, sed eum receptum, tantquam imperata facturū, data fide se citra milites ultro servituras, longe a Rheno abduxerunt. qui cum eis crederet, neque milites, ut in hostili agro, coniunctos haberet, et alios alio dimisisset, securo illo nec ullam periculum metuente consurgunt, et occisis qui apud ipsos erant militibus illum cum suis legionibus in densis et impeditis silvis versantem ex improviso pro notitia locorum, qua minime patebat exitus, circumvenerunt, ac saepissime Romanos plurimum afflixerant. qui cum tandem multos suorum amisissent, barbaris vero subinde ex popularibus novae vires accederent, facilius circumdati caedebantur. itaque Varus et praecipui

λοιποὺς τοὺς λογιμωτάτους τρωθῆναι· οἱ φροβηθέντες μὴ ζαργη-
θῶσιν αὐτοὶ ἐαυτοὺς ἀνείλον. τοῦτο δὲ γνόντες καὶ οἱ λοιποί, οἱ
μὲν τὸν ἄρχοντα ἐμιμήσαντο, οἱ δὲ τὰ ὄπλι τεθέντες ἐπέτρεπον
τῷ βουλομένῳ φονεῖν αὐτούς. ἐκόπτοντο οὖν ἀδειῶς, καὶ τὰ
ἐβρύματα πάντα κατέλαχον οἱ βάρβαροι, ἄτερ ἑνός, περὶ δ' ἀσχο-
ληθέντες οὕτε τὸν Ἔθρον διέβησαν οὐτ' ἐς τὴν Γαλιλίαν εἰσέβα-
λον. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνο χειρώσασθαι ἠδυνήθησαν, ἐπεὶ μήτε πο-
λιορκεῖν ἠπίσταντο καὶ τοξόταις οἱ Ῥωμαῖοι συχνοῖς ἐχρῶντο, ἐξ
ᾧ καὶ ἀνεκίπτοντο καὶ πλείστοι ἀπώλλοντο. μετὰ δὲ τοῦτο
10 πυθόμενοι φυλακὴν τοῦ Ἐθρον τοὺς Ῥωμαίους ποιήσασθαι καὶ
τὸν Τιβέριον οὖν βαρεῖ προσελαύνειν στρατεύματι, οἱ μὲν πολλοὶ
ἀπανόστησαν τοῦ ἐβρύματος, οἱ δ' ὑπολειφθέντες ἀποστάντες αὐ-
τοῦ, ὥστε μὴ αἰφνιδίως ἐπιξελεύσει τῶν ἐντὸς κακοῦσθαι, τὰς
ἑδοὺς ἐτήρουν, σπάνι σιτίων αἰρήσειν ἠλπικότες αὐτούς. οἱ δ'
15 ἐντὸς ὄντες Ῥωμαῖοι, ἕως μὲν εὐπόρου τροφῆς, κατὰ χώρων
ἕμενον, βοήθειαν προσδεχόμενοι· ὡς δ' οὔτε τις ἐπεκούρη αὐτοῖς D
καὶ λιμῶ συνέχοντο, ἐξῆλθον νόκτα τηρήσαντες χειμέριον (ἦσαν
δὲ στρατιῶται μὲν ὀλίγοι, ἄοπλοι δὲ πολλοί), καὶ τὸ μὲν πρῶτον
καὶ τὸ δεύτερον φυλακτῆριον τῶν βαρβάρων παρήλθον, πρὸς δὲ
20 τῷ τρίτῳ γενόμενοι ἐφωράθησαν. καὶ πάντες ἂν ἀπώλοντο ἢ καὶ
ἐάλωσαν, εἰ μὴ οἱ βάρβαροι περὶ τὴν ἄρπαγὴν τῆς λείας ἐτρέ-
ποντο, καὶ οἱ σαρπηχταὶ τροχαῖόν τι συμβοήσαντες δόξαν παρ-

4 καὶ τὰ ἱστῆματα — 18 ἄοπλοι δὲ πολλοί om Dionis codices.
9 ἀπώλλοντε A. 13 αἰφνιδίως ABC, αἰφνιδίαις PWW. 19 τὸ
add AB. 21 οἱ βάρβαροι — τῆς λείας] περὶ τὴν τῆς λείας
ἀρπαγὴν οἱ βάρβαροι A.

quique vulnerati, metuentes ne vivi in hostium potentatem venirent,
ultra sibi necem consulerunt. quo caeteri cognito partim ducem imitati
sunt, partim abiectis armis cuius se iugulandos praebuerunt. eos igitur
barbari impune occiderunt; et munitionibus omnibus, una excepta, sunt
potiti. quam dum oppugnant, neque Rhenum traiecerunt neque in Gal-
liam impressionem fecerunt. ac ne castellum quidem illud expugnare
potuerunt ex obsidionum imperitia, et sagittariorum quibus Romani ute-
bantur multitudine, a quibus repellebantur et plurimi occidebantur. de-
inde cum praesidiis Rhenum teneri et Tiberium cum magnis copiis ad-
ventare audivissent, plerique a castello recesserunt: reliqui, ne subitis
hostium excursionibus infestarentur, longius digressi vias obsecerunt, ut
penuria commentus eos expugnarent. Romani vero dum cibaria impetebant
expectatione auxilii obsidionem tolerabant: sed cum nemo opem
ferret, et fame urgerentur, tempestuosa nocte captata agressi (erant
autem pauci milites, multi inermes) primas ac secundas barbarorum ex-
cubias fefellerunt: apud tertias demum deprehensi omnes aut caesi aut
capti essent, nisi barbari ad direptionem praedae conversi essent, et

έσχον ὡς ἐπικουρία τοῖς πολιορκουμένοις ἐλήλυθεν· εἶτα καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπικουρήθησαν. ὁ δὲ Τιβερίος διαβῆναι τὸν Ῥήνον οὐκ
 P I 543 ἔκρινεν, ἀλλ' ἠτόλμησεν ἐπιτηρῶν μὴ οἱ βάρβαροι τοῦτο ποιήσω-
 σιν. ἀλλ' οὐδ' ἐκείνοι διαβῆναι ἐτόλμησαν, γόνιτις αὐτὸν παρόντα.
 μετὰ ταῦτα δὲ αὐτὸς καὶ ὁ Γερμανικὸς εἰσέβαλον εἰς τὴν Κελτι-5
 κήν καὶ τινα ταύτης κατέδραμον, οὐ μέντοι καὶ μάχη ἐπέστησαν
 οὔτε ἔθνος τι ὑπηγάγοντο, ὅτι μηδ' ἦν τις ἐς χεῖρας αὐτοῖς, καὶ
 οὐδ' αὐτοὶ τοῦ Ῥήνου πόρρω προήλθοσαν, δεδιότες μὴ καὶ αὐθις
 σφαλῶσιν, ἀλλ' αὐτοῦ πον μέγχι τοῦ μετοπώρου διατρέψαντες
 ἐπανήλθον.

38. Ὁ Αὐγουστος δὲ τὰ τῆς μοναρχίας διοικῶν καὶ ὑπέρ-
 γηρος ἤδη γινόμενος τὸν μὲν Γερμανικὸν ὑπατεύσαντα πρὸ τοῦ
 στρατηγήσῃ παρακατέθετο τῇ βουλῇ, τὴν δὲ τῷ Τιβερίῳ. ἰπ-
 B ποδρομίας δὲ τελομένης ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ ἐμμανῆς τις
 ἀνὴρ ἐκάθισεν ἐς τὴν δίφρον τὸν τῷ Ἰουλίῳ Καίσαρι ἀνακείμενον 15
 καὶ τὸν ἐκείνου στέφανον περιέθετο· ὃ πάντως ἐτάραξεν ὡς εἰς
 τὸν Αὐγουστόν τι σημαῖνον. ἀλλὰ καὶ τέρατα πρὸς τοῦτο φέροντα
 προσέπεισε πλείονα. ὃ τε γὰρ ἥλιος ἄπας ἐξέλιπε καὶ τοῦ οὐρανοῦ
 πολὺν πυρῶδες φαινόμενον καλεσθαι ἔδοξε καὶ ἀστέρες κομήται
 καὶ αἱματώδεις ὤφθησαν· βουλῆς τε ἐπὶ τῇ νόσῳ αὐτοῦ ἐπαγ- 20
 γελθείσης ἴν' ἐνχύς ποιήσονται, κεκλεισμένον εἴρητο τὸ συν-
 ἔδριον· καὶ κεραινὸς εἰς εἰκόνα αὐτοῦ ἐμπεσὼν τὸ πρῶτον γράμμα

13 παρακατέθετο AC Dio, παρακάθετο PW.

Fontes. Cap. 38. *Dionis Historiae Romanae lib. 56 c. 26—45.*
nonnulla Zonaras habet quas in Dionis codicibus desiderantur.

tubicines incitato clangore opinionem illis attulissent quasi auxilia venissent obsessis: quae tandem revera advenerunt. Tiberius autem Rhenum sibi transeundum non censuit, sed quietus se continuit, observans an id barbari facturi essent. verum nec illi, praesentia eius cognita, transire ausi fuerunt. post haec ipse et Germanicus in Celticam impressione facta quasdam eius partes incursarunt; neque tamen vel praelio vicerunt vel gentem aliquam subegerunt, propterea quod nemo ad manus veniebat; nec ipsi a Rheno longe processerunt, veriti ne denuo cladem acciperent, sed ibi usque in autumnum commorati domum redierunt.

38. Augustus vero cum in imperio admodum senuisset, Germanicum ante praetoram consulatu functum senatui, senatum Tiberio commendavit. Indis circensibus, natali eius, homo quidam inanus sellam Iulio Caesari dedicatam occupavit, illiusque coronam suo capiti imposuit. id turbavit omnes, Augusto sinistri aliquid portendi existimantes. eodem prodigia complura accesserunt. nam et sol totus defecit, et caelum late ardere visum, et stellae crinitae sanguineo colore apparuerunt. indictoque propter morbum eius senatu, ut pro salute eius vota nuocupperentur, curia clausa est inventa; et fulmen in statuam eius delatum primam

τοῦ ὀνόματος τοῦ Καίσαρος ἠφάνισι. ταῦτα μὲν οὖν ζῶντος ἔτι αὐτοῦ προειφάνη· ὁ δὲ νοσήσας ἐν Νώλῃ μετέλλαξε τῇ ἐννεακαι- C δεκάτῃ τοῦ Ἀγούστου μηνός, ζήσας ἕξ ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, W II 170 τριάκοντα καὶ τεσσαράων ἰνδουσιῶν ἡμερῶν, μοναρχήσους δὲ ἄφ' οὗ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ἐνίκησεν ἰνιαντοὺς πρὸς τέσσαρασι τεσσαράκοντα. ὑπωπεύθη μέντοι ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἡ Λιβία, ὅτι πρὸς τὸν Ἀγρίππῳ ὁ Αὐγουστος λάθρα ἐς τὴν νῆσον διέπλευσεν, ἔνθα μετὰ τῆς Ἰουλίας τῆς μητρὸς πεφυγάδεντο. δεισασα γὰρ μὴ καταλλαγίς ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ αὐτὸν καταγύγη, σὺν κά τινα ἐπὶ 10 δένδροις ἔτι ὄντα, ἕξ ὧν ὁ Αὐγουστος αὐτοχειρία σπαύζειν εἰώθει, φαρμάξαι λέγεται, καὶ αὐτῇ μὲν τὰ ἀφάρμακτα ἤσθιεν, D ἐκείνῳ δὲ τὰ πεφαρμαγμένα προσέβουλεν. εἰ' οὖν οὕτως εἴτ' ἄλλως ἀρρωστήσας τότε τοὺς ἑταίρους συνήθροισε καὶ ἃ ἠβούλετο τοῖσι διαλεχθεὶς τέλος ἔφη ὅτι "τὴν Ῥώμην πηλίνην παραλα- 15 βῶν λαθίνην ὑμῖν καταλείπω", τὸ τῆς ἀρχῆς ἰσχυρὸν τοῦ λόγου ἐνδεικνυμένον. οὐ μέντοι τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀντίκα ἡ Λιβία ἔξεφηνε, φοβηθεῖσα μὴ τι νωτερισθῆι, ἐν Δαλματία τοῦ Τιβερίου διάγοντος, ἀλλὰ συνέκρυπεν αὐτὸν μέλεις ἐκείνος ἀφίκετο. ἀνυκομισθέντος δὲ τοῦ σώματος αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην, τὰς δια- 20 θήμας αὐτοῦ ὁ Αρούσος ἐκ τῶν ἀεπαρθένων τῶν τῆς Ἔστιας ἱερειῶν αἰς παρετίθεντο εἰληφῶς εἰς τὸ συνέδριον εἰσήνεγκε, καὶ P I 544 τὰς σφραγίδας οἱ κατασημηνόμενοι ἐπισκέπαντο, καὶ ἀνεγνώσθη-

1 ἐτι om C. 7 ἔνθα μετὰ τῆς Ἰουλίας τῆς μητρὸς πεφυγά-
δεντο non leguntur apud Dionem. 13 ἐτίρους A. 17 δαλ-
ματία AC, Δαλματία PW. 19 τὰς διαθήμας — p. 430 v. 1
τοῦ συνέδριου] horum plurima omittuntur in Dionis exemplaribus.

Itteram nominis Caesaris delevit. haec eo adhuc superstita acciderunt: ipse vero Nolae ex morbo decessit decimo quarto Kalend. Septembres, septuagesimo et sexto aetatis anno, diebus quattuor et triginta minus: imperii post Actiacam victoriam quarto et quadragesimo. de eius morte suspecta fuit Livia, quod Augustus ad Agrippam in insulam, in qua cum matre Iulia exsulabat, clam traiecerat. verita enim ne reconciliata gratia eum ab exsilio revocatum imperatorem designaret, ficus quasdam adhuc in arboribus pendentes, unde eas ipse decerpere solebat, infeciasse dicitur, ac salubres ipsa edisse, venenatas illi reliquiasse. sive igitur ea sive alia de causa morbo affectus amicos convocavit et quae voluerat collocatus denique dixit "urbem latericiam repperi, marmoream vobis relinquo": quibus verbis stabilitum esse a se imperium innuebat. mortem eius Livia non statim apernit, verita ne quid absente in Dalmatia Tiberio novaretur, sed in eius usque reditum celavit, cadaverē Romam perlato Drusus testamentum eius a Vestalibus virginibus, quae id asser-
vabant, acceptum in curiam attulit. id sigillis ab iis qui ea impresse-

σαν ἐν ἐπηκόῳ τοῦ συνεδρίου. ἐκομίσθη δ' εἰς τὸ συνέδριον καὶ βιβλία αὐτοῦ τέσσαρα, ὧν τὸ μὲν ἐν τὰ περὶ τῆς ταφῆς διατά-
 τετο, τὸ δ' ἕτερον τὰς πράξεις ἕς εἰργαστο διεξῆμι, τῷ δὲ τρίτῳ
 τὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰ τῶν προσόδων καὶ τῶν ἀναλωμάτων
 τῶν δημοσίων συνέταξε καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τοῖς θησαυροῖς ὁ
 χρημάτων, τὸ δὲ τέταρτον ἐντολὰς περιεῖχε τῷ Τιβερίῳ καὶ τῷ
 κοινῷ ἐπισκήψεις. τούτων δ' ἀναγνωσθέντων ἡ ἔκφορὰ γέγονε
 B καὶ ἐπιτάφιοι ἐρρήθησαν παρὰ τε τοῦ Δρούσου καὶ παρὰ τοῦ
 Τιβερίου· εἶτα ἐκαύθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ πένθος τότε μὲν οὐ
 πολλοί, ὅστερον δὲ πάντες ἔσχον, μεμνημένοι ὅτι τε κῶσιν εὐ-10
 πρόσδος ἦν καὶ πολλοῖς ἐπήκει ἐς χρήματα, καὶ ὅτι Μαν' ἐτίμα
 τοὺς φίλους καὶ χάριτας ὡμολόγει τοῖς αὐτῶν διορθουμένοις ἐφ'
 οἷς ἐσφάλλετο· ὡσπερ καὶ τῷ Ἀθηνοδώρῳ ἀνδρὶ σοφῷ ἐπὶ
 τοιαύτῃ αἰτίᾳ.

Εὐκατάφορος πρὸς τὰ ἀφροδίσια ἦν, καὶ οἱ γυναῖκες ἐκομί-15
 ζοντο ἕς ἰβούλετο ἐν καταστέγοις φορεῖσι καὶ οὕτως εἰς τὸν αὐ-
 τοῦ εἰσήγοντο θάλαμον, ἐκεῖνος δὲ ταύτας ἐξῆγγέ τε καὶ ἐκέχρητο.
 ἠρώσθη γοῦν ποτε γυναῖκός καὶ ἔπεμψε λαβεῖν αὐτήν. ἐν ταύτῃ
 C δὲ ὁ Ἀθηνοδώρος, τῷ τῆς γυναῖκός ἐκεῖνης ἀνδρὶ συνήθης ὢν,
 ἔτυχεν ἀπελθὼν τὸν φίλον ὀφόμενος, καὶ ἀσχέλλοντα εὐρῶν 20
 κάκεινον καὶ τὴν γυναῖκα (οὐ γὰρ ἠδύναντο ἀντισηῖναι) τὴν αἰτίαν
 τῆς λύπης ἐπέθετο. καὶ μαθὼν ἠρμυῖν αὐτοὺς ἐκέλευσεν· αὐτὸς

4 τῶν ἀναλωμάτων A, τὰ τῶν ἀναλωμάτων PW. 6 δὲ] δὲ
 γὰρ A. 8 τε add A. παρὰ (alterum) om B. 15 Εὐκατάφορος —
 p. 431 v. 9 σωφρονέστερος γέγονε] herum parpauca habent Dionis
 codices. 16 ἐς B.

rant recognitis audiente senatu recitatae est. sunt et quattuor eius libelli in curiam allati: quorum unus sepulturae rationem praescribebat, alter acta eius continebat: in tertio milites, reditus et impensas publicas perscripserat et pecuniae numerum quae in thesauris esset: quartus mandata ad Tiberium et populum continebat. his lectis funus elatum est, orationes funebres a Druso et Tiberio habitae. deinde corpus eius crematum est. ac tum non multi, post omnes luxerunt, recordati eum omnibus accessu facilem, multis pecuniam suppeditasse, amicis summum honorem habuisse, gratias egisse iis a quibus ipsius errata corrigeren-
 tur: ut et Athenodoro viro sapienti, tali de causa.

Pronus erat in venorem, et mulieres ad eum quas volebat in lectis lecticis allatas in eius thalamum adducebantur, quibus ad libidinem abutebatur. igitur aliquando mulierem, cuius amore captus erat, accessit. cuius maritum Athenodorus pro familiaritate invisurus, cum et ipsam et uxorem indignantes invanisset (nec enim resistere poterant), maeroris causa cognita eos tranquillo animo esse iussit: se enim ipsam

γὰρ ἀπελθεῖν ἔφη πρὸς τὸν Αὔγουστον καὶ τὴν αὐτοῦ ἀποστρέψαι ὁρμήν. καὶ κομισθέντος τοῦ καταστίγνου δίφρου ὡς τῆς γυναικὸς ἐν αὐτῷ εἰσιλευσομένης, εἰσῆλθεν ὁ Ἀθηνόδωρος, καὶ ἕβρος λαβὼν καὶ κατακαλυφθῆναι τὸν δίφρον ἀκριβῶς ἐπιτάξας ἑοῦται πρὸς τὸν τοῦ Αὔγουστον κεικόμεστο θάλαμον. ἐκείνου δὲ τὸν δίφρον ἀποκαλύπτοντος ξιφῆρης ἐκπεπήδηκεν εἰπὼν "εἴτε οὐ φοβῆ μή τις σε οὕτως εἰσελθὼν ἀποκτείνῃ;" ὁ δ' Αὔγουστος οὐ μόνον οὐκ ὠργίσθη οὐδ' ἐκάκισε τὸν Ἀθηνόδωρον, ἀλλὰ καὶ Δ χάριν ἔγνω αὐτῷ καὶ σωφρονέστερος γέγονε. διὰ ταῦτα τοίνυν 10 καὶ ἄλλα δὲ πλείω ἐπόθουν αὐτόν, καὶ ὅτι τοῦ Τιβερίου μετ' αὐτὸν μοναρχήσαντος οὐχ ὁμοίου ἐπιειράθησαν.

39. Ἐν δὲ τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Αὔγουστον W II 171
μοναρχίας ἐτέχθη ἰνανθρωπήσας ὁ κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὸν Πιμφίλου Εὐσέβιον, ὃς ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ 15 ἱστορίᾳ καὶ πενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη αὐτὸν ἱστορεῖ μοναρχῆσαι, τῶν ἄλλων τέσσαρα ἐπὶ τεσσαράκοντα τὰ τῆς μοναρχίας αὐτοῦ ἀριθμοῦντων ἔτη. γίνεται δὲ ἡ διαφωνία ἐντεῦθεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι τὴν μοναρχίαν τῷ Καίσαρι ἐλογίσατο ἕξτον ναυμαχίᾳ ἐν Ἀκτίῳ ἐνίκησε τὸν Ἀντώνιον, ὅτι καὶ ὡς ἀληθῶς ἐμονάρχησε, P I 545
20 μόνος τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων γενόμενος κύριος, ὁ Εὐσέβιος δὲ

1 ἀποστρέψαι Α. 15 καὶ ἔ καὶ ἔ ἔτη Α. 16 τέσσαρα ἐπὶ
τεσσ.] β καὶ δ Α. cf. quae p. 429 v. 5 ex Diono narrata sunt.
εὐ οἱ Β. αὐτῶν Α. 18 μοναρχίαν ἐλογίζοντο καίσαρι
ἕξτον ναυμαχίᾳ ἐνίκησε τὸν ἀντώνιον ἐν ακτίῳ Α. 20 πρα-
γμάτων ΑC, ταγμάτων PW.

Fontes. Cap. 39. Eusebii (Hist. eccl. 1 5) Dionis (Hist. Rom. 56 30) et Lucas (Evangel. 3 1 et 23) testimonia inter se comparantur.

Augustum accessurum et eius impetum repressurum. allata lectica Athenodorus gladio accepto pro muliere incoendit, eaque diligenter tegi iussa ad Augusti thalamum est perlatus. qui cum illum aperuisset, ille stricto gladio exiliens "Itane" inquit "non times ne te aliquis sic ingreus occidat?" id factum Augustus non modo non aegre tulit nec Athenodorum obiurgavit, sed et gratias ei egit et modestior factus est. cum igitur cum ob haec tum ob alia plura, et quod Tiberium successorem eius aliam sunt experti, desiderarunt.

39. Anno imperii Augusti quadragesimo secundo homo factus et natus est dominus noster et deus Iesus Christus, auctore Eusebio Pamphili, qui eum in Ecclesiastica historia 57 annos solum rerum potitum esse refert, cum reliqui 44 duntaxat namerent. verum dissensio inde existit, quod reliqui ab Actiaca demum victoria numerare incipiunt, quo tempore vere imperare coepit, Romanarum rerum solus factus dominus,

καὶ τὸν χρόνον ὃν συνῆρξε τῷ Ἀντωνίῳ τῇ μοναρχίᾳ προσέθῃσιν, ὡς καὶ τότε τοῦ Ἀγούστου ὅσα ἐβούλετο πράττοντος, ἐκείνου τῇ Αἰγύπτῳ σχολάζοντος καὶ τῷ τῆς Κλεοπάτρας δουλεύοντος ἔρωτι, δι' ὃν καὶ ἀπώλετο. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς μοναρχίας τοῦ Καίσαρος ἰσθέρησιν ὁ Εὐσέβιος τὸν Χρ-5 στὸν γεννηθῆναι τὸ κατὰ σάρκα. εἰ γὰρ τεσσαράκοντα καὶ τσσαρας φαίμεν τοὺς τῆς μοναρχίας ἐνιαυτοὺς γενέσθαι τοῦ Καίσαρος, οὐ κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν δεύτερον ἔτος ἢ ἐπιφάνεια γέγονε τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἐν-νατον ἔτος συμβαίνει τεχθῆναι τὸν κύριον. ὡς γὰρ ὁ Θεοπέσιος 10 B εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς ἱστορεῖ, ἐν ἔτει πεντεκαίδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος τὸν Χριστὸν ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισε· τριάκοντα δ' ἦν ἐτῶν διε ἐβαπτίσθη, κατὰ τὸν αὐτὸν εὐαγγελιστὴν· ὥστε λοιπὸν τοὺς μὲν πεντεκαίδεκα τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν ἐκ τῶν τῆς αὐταρχίας τοῦ Τιβερίου χρόνων λαμβάνεσθαι, τοὺς δέ 15 γε λοιποὺς πεντεκαίδεκα ἐκ τῶν τοῦ Ἀγούστου τεσσαράκοντα καὶ τεσσάρων καταλογίζεσθαι. συμβαίνει τοίνυν τοὺς ἔξ αὐτῶν περιλημπνωμένους ἐννέα εἶναι καὶ εἴκοσιν. ἐν γοῦν τῷ εἰκοστῷ ἐν-νάτῳ τῆς ἀκριβοῦς μοναρχίας τοῦ Καίσαρος Ἀγούστου καταλαμβάνεται τεχθῆναι τὸ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἀειπαρθένου καὶ ἁγίας 20 Μαρίας τῆς Θεοτόκου τὸν κύριον.

1 συνῆρξε B. 4 ὃν] ὅν A. τῷ μβ] ἐτα A. 11 Λου-
κᾶς ἱστορεῖ AB, ἱστορεῖ Λουκᾶς PW. 19 τοῦ Καίσαρος om A.
21 τῆς add AB.

Eusebius vero id quoque tempus annumerat quo cum Antonio gessit Imperium, quod tam quoque, illo in Aegypto otium agente et amoribus Cleopatrae serviente, quas illi causa interitus fuit, aequae fecerit quae voluerit. sic igitur anno quadragesimo secundo imperii Caesaris narravit Eusebius Christum secundum carnem esse natum. nam si imperii eius annos 44 statuamus, adventus et natiuitas domini et servatoris nostri non in annum quadragesimum secundum sed in nonum et vigesimum cadit. ut enim S. Lucas evangelista narrat, Ioannes Christum anno decimo quinto imperii Tiberii baptissavit: quo tempore annos eodem auctore Christus triginta natus fuit; ut iam quindecim anni de triginta ex imperio Tiberii, quindecim restant de quadraginta quattuor annis Augusti sumantur. unde constat de iis restare annos viginti novam. proinde anno vigesimo nono confirmati imperii Caesaris Augusti secundam carnem ex semper virgine et sancta Maria deipara natum esse dominum deprehenditur.

LIBER UNDECIMUS.

1. Ὁ μὲν οὖν Αὐγουστος ἀπεβίω ὡς εἴρηται, τὴν δὲ C
 μοναρχίαν ὁ Τιβέριος διεδέξατο. δς ἐν παιτρὶδῃ μὲν ἦν καὶ πεπαί-
 δευτο, τὴν δὲ γνώμην ἦν ποικιλώτατος, ἐναντίους τῇ προαιρέσει
 5 τοὺς λόγους ποιούμενος. ὧν γὰρ ἐβούλετο τάναντία ἔλεγεν, ἄλλα
 μὲν κεύθων ἐν φρεσὶν ἄλλω δὲ λέγων· καὶ δογλιζεσθαι προσποιού-
 μενος ἐν οἷς οὐκ ὠργιζετο, καὶ ἐν οἷς ἰθυμοῦτο σχηματιζόμενος
 ἐπιείκιαν· καὶ ὡς οἰκειότατον ἰώρου τὸν ἔχθιστον, καὶ ὡς ἄλλο-
 10 τρωτάτῳ προσεφέρετο τῷ φιλάτῳ. καὶ οὐκ ἤξιον τοῖς ἄλλοις
 φρονῶν. καὶ εἴτε τις ἠναντιοῦτο οἷς ἔλεγεν, εἴτε μὴν καὶ συνήρει, D
 μεμίσθητο.

Τίως δ' οὖν εἰς τὰ στρατόπεδα καὶ εἰς τὰ ἔθνη πάντα ὡς
 αὐτοκράτωρ αὐτίκω ἐπέστειλε, μὴ λέγων αὐτοκράτωρ εἶναι· ψη-
 15 φισθὲν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομάτων οὐκ ἐδέ-
 ξατο. καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς διοικῶν ἅπαντα, μηδὲν αὐτῆς δεῖσθαι
 ἔλεγε, καὶ ταύτης ἐξίστασθαι ἐνομψεύετο καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν (ἔξ
 γὰρ καὶ πενητήκοντα ἐτῶν ἦν) καὶ δι' ἀμβλυωπίαν· πλείστον γὰρ
 ἐν σκοτει βλέπων ἐλάχιστα τὴν ἡμέραν ἰώρα. εἶτα κοινωνοὺς ἦται
 20 τῆς ἀρχῆς καὶ συνάρχοντας, οὐδὲν τούτων ποιῆσαι μέλλων, ἀλλ' P I 546

6 ὠργιζετο A: Dio ὠργιζετό τε ἐν οἷς ἦμιστα ἰθυμοῦτο. 9 καὶ
 om B. 13 Τίως δ' οὖν] τοιοῦτος οὖν δὴ τις ὦν Dio. 15 αὐ-
 τῷ om B. 16 αὐτῆς A Dio, αὐτοῖς PW. 19 τὴν om A.

FONTES. Cap. 1. *Dionis Historias Romanas lib. 57 c. 1* —
 c. 13.

1. Augusto ad hunc modum quo expositum est defuncto impe-
 rium Tiberius suscepit, ex gente patricia, litteris eruditus, sed ingenio
 perquam vario, aliud loqui aliud sentire solitus, pectore a lingua dissen-
 tiente, cum non irascebatur iram simulans, cum commotus erat lenitatem
 prae se ferens, inimicissimum ita intuens ut amicissimum, et amicissi-
 mum ut alienissimum, neque enim principis animum aliis esse cognitum
 oportere arbitrabatur. proinde sive adversarere sive assentire illius
 orationi, odium incurtores.

Ad legiones et omnes gentes statim ut imperator legatos misit,
 dissimulato imperatoris nomine, quod sibi una cum caeteris sibi decretum
 repudiavit. et cum totum imperium administraret, nihil sibi opus esse
 dixit imperio; eoque se cassurum esse tum propter aetatem (annos enim
 sex et quinquaginta natus erat) tum propter aciem oculorum obtusiores
 iactavit: nam in tenebris plurimum, in luce minimum cornebat. deinde
 socios et collegas imperii postulavit. haec, quamvis neutrum in animo

Zonaras Annales II.

28

ὅτι τε ὑποῦλον εἶχεν ἦθος, καὶ ὅτι καὶ τὰ στρατεύματα τὰ τε ἐν
 W II 172 Παννονίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ὑπώπτεται, καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐδεδει-
 τῆς Γερμανίας ἀρχοντα τότε καὶ τοῖς στρατιώταις φιλοῦμενον.
 καὶ διὰ ταῦτα οὐδὲν ὡς αὐτοκράτωρ ἔπραττε φανερώς, ἀλλὰ καὶ
 νοσεῖν προσποιούμενος οἰκουρῶν ἦν καὶ δειμνέων, ἔν' ἐλπίδι τοῦ
 ἐκόντα τὴν ἀρχὴν ἀρήσειν αὐτὸν μὴ τί τινες νιοχηώσωσι, μέχρις
 οὐδὲ τῆς ἡγεμονίας ἐγκρατῆς διὰ πάντων ἐγένετο. τὸν μὲν οὖν
 Ἀγρίππαν ἐντικαὶ πέμψας ἀπέκτεινε, τοῦ Λόγούστου, ὡς εἴρηται,
 B ὄντα Θυγατριδοῦν ἐξ Ἰουλλας καὶ τοῦ Ἀγρίππου· τὸν δὲ Γερμα-
 νικὸν λίαν ἐφοβεῖτο. 10

Ἐθοροῦθησε δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Παννονίᾳ στράτευμα, ὡς καὶ
 κατὰ τοῦ ἀρχοντος αὐτῶν ὁμῆσαι. εἴτα τῶν θρασυτέρων καὶ
 πρωτακτιῶν κολασθέντων κατέστησαν οἱ λοιποί. οἱ δὲ ἐν τῇ Γερ-
 μανίᾳ τὸν τε Τιβερίον ἐκυκηγόρησαν καὶ τὸν Γερμανικὸν ἐπεκά-
 λεισαν αὐτοκράτορα. ἰκείνου δὲ τὸ ξίφος σπουσαμένον ὡς ἑαυτὸν
 ἀναιρήσοιτος, εἰς τις τῶν στρατιωτῶν τὸ ἑαυτοῦ ξίφος ἀνατίνας
 "τοῦτο" ἔφη "λάβε· δεξιτέρον γάρ ἐστιν." ὁ οὖν Γερμανικὸς
 τοῦ κτεῖναι μὲν ἑαυτὸν ἀπέσχετο ἵνα μὴ μᾶλλον στασιασάσῃ, γράμ-
 ματα δὲ ὡς ἐκ τοῦ Τιβερίου πεμφθέντα πλασάμενος δωρεῖς ἀ-
 C τοῖς διδόντα καὶ ἄλλα τιὰ ὑπισχνόμενα τὴν στάσιν τότε κατ-
 ἐπαισεν. ὕστερον δὲ προσωπιτῶν πυρὰ τοῦ Τιβερίου πεμφθέντων
 γνόντες τὸ τοῦ Γερμανικοῦ στρατήγημι καὶ ὑποπειθόμενοι τοὺς

ὁ ἐλπίδι A Dio, ἐν ἐλπίδι PW. 6 τινες om C. 8 ὡς
 εἴρηται om A. 12 post εἴτα PW add καὶ, om AC. 14 ἐνα-
 κηγόρησαν A Dio, κακηγόρησαν W, κατηγόρησαν P. ἐκάλ-
 σαν A.

haberet, partim propter occultum ingenium, partim ob Germanicas et Pannonicas legiones quas suspectas habebat, et Germanici metu faciebat, qui tum Germaniae praeses, carus erat militibus. his igitur de causis nihil aperte pro imperio faciebat, sed et morbum simulans domi se coartinebat, et moras necebat, ut novarum rerum cupidi, sperantes eum nitro depositarum imperium, quiescerent donec principatum ab omni parte firmasset. tum vero Agrippam Augusti ex Julia nepotem, Agrippae filium, occidi iussit. Germanicum vero admodum timuit.

Sunt et Pannonicae legiones contra suum ducem tumultuatae. sed audacioribus et seditionis primis auctoribus supplicio affectis ceteri quieverunt. Germanicae vero legiones Tiberio maledixerunt et Germanicum imperatorem salutarant. qui cum gladium strinxisset quasi se ipso occisurus, miles quidam suo enae sublato "hunc" inquit "cape tuo acutorem." itaque a sui caede abstinuit, ne magis tumultuarentur; sed conficta sub Tiberii nomine litteris, quibus illis munera et alia quaedam promittebantur, tum seditionem compercit. deinde legatis a Tiberio missis, Germanici artificio cognito, suspicati illos adesse ut eius pro-

πρόβρις ἀνατρέφοντας ἦκειν τὰ ὑπ' ἐκείνων ἐπηγγελμένα, ἐδο-
 ρύθησαν αὐθις καὶ κατὰ τῶν πρόβριων ὤρησαν. καὶ τὴν τοῦ
 Γερμανικοῦ γυναικα τὴν Ἀγριππίαν, τῆς τοῦ Καίσαρος θυγα-
 τρός τῆς Ἰουλίας καὶ τοῦ Ἀγρίππου παῖδα γενοῦσαν, συνέλαβον,
 5 καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γάϊον· καὶ τὴν μὲν Ἀγριππίαν ἐχόμενα οὐ-
 σαν ἀφήκαν αὐτῶ, κατεῖχον δὲ τὸν υἱόν. ὡς δ' οὐδὲν ἦνον,
 ἤσυχασαν καὶ αὐτοί. καὶ ὁ μὲν δυνάμενος τὴν αὐτοκράτορα
 λαβεῖν ἀρχὴν οὐκ ἠθέλησεν, ὁ δὲ Τιβέριος κατὰ μὲν τὸ φαινόμε-
 νον ἐπῆκει αὐτὸν παρὰ τῆ βουλῆ, παρ' ἑαυτῶ δὲ καὶ λίαν ὑπ-
 10 ὤπτειν καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ὡς ἐγκειρασμένον στρατιώματα.

Ὡς δ' οὐδὲν ἔτι νεώτερον ἠγγέλλετο, τὴν ἀρχὴν οὐκέτι
 εἰρωνευόμενος ὑπέδελξατο. καὶ μέχρις ὁ Γερμανικὸς περιῆν, οὐδὲν
 καδ' ἑαυτὸν ἔπραττεν, ἀλλὰ πάντα εἰς τὴν γερουσίαν εἰσέφερε,
 καὶ οὐδὲ αὐτοκράτωρ καλεῖσθαι παρὰ τὸν ἢ μόνων τῶν στρατιω-
 15 τῶν ἤξιον, Καῖσαρ δὲ καὶ Γερμανικὸς καὶ πρόκριτος τῆς γερου-
 σίας ἀνομάζετο, ἤχετό τε τοσοῦτον καὶ ζῆσαι καὶ ἄρξαι χρόνον
 ἕσον ἢ τῶ δημοσίῳ συμφέρῃ, καὶ διὰ πάντων δημοτικὸς δοκεῖν P I 547
 ἔπειθε, καὶ ἐλάχιστα εἰς ἑαυτὸν δαπανῶν πλείστα εἰς τὸ κοινὸν
 ἀνήλυκε. τὰ πεπονηκότα τε ἀνορθῶν καὶ ἐπικοσμῶν, τὰς τῶν
 20 ἀρχῆθεν οἰκοδομησάντων αὐτὰ κλήσεις σφίσι ἐπέγραφε, καὶ
 πόλει καὶ ἰδιώταις ἐπήρκει, καὶ τῶν βουλευτῶν συχνοὺς πανομέ-
 νους ἐπλούτισε, καὶ τὰ δωρούμενα ἐθδύς ὀρῶντος αὐτοῦ ἤρισμείτο,

1 ἀνατρέφοντας B. 5 μὲν om A. 9 καὶ om C. 14 μὲ-
 νον A. 16 ζῆσαι καὶ ἄρξαι AB Dio, ἄρξαι καὶ ζῆσαι PW.
 17 ἕσον A Dio, ἕσος PW. 20 σφίσι ἐπέγραφε AB, ἐπέγραφε
 σφίσι PW.

missa tollerent, denuo tumultuati sunt et contra legatos concitati. et
 Germani uxorem Agrippinam, Agrippae et Iuliae (Augusti filiae) filiam,
 et filium eius Gaium comprehenderunt; atque uxorem praegnantem ei
 restituerunt, filio retento. verum cum nihil proficerent, et ipsi quere-
 runt, sic ille imperium cum occupare posset, aspernatus est. qua de
 causa palam cum Tiberius apud senatum laudabat; sed apud sese ad-
 modum suspectum habebat, et ut munus legionibus metuebatur.

Caeterum cum nullas amplius turbas nuntiarentur, omnia dissi-
 mulatione principatum admisit. ac quamdiu Germanicus superstes fuit,
 nihil in auctoritate egit, sed ad senatum retulit omnia, neque ab
 illo nisi a militibus imperatorem se appellari voluit: Caesar tantum et
 Germanicus et princeps senatus nominabatur; et ut tantisper et viveret
 et imperaret optabat, dum prodesset rei publicae. in rebus omnibus
 popularis esse studebat; et paucissimis in semetipsum inueniens, magnos
 sumptus publice faciebat. ruinosae aedificia instaurabat et adornabat,
 primorum conditorum nominibus inscriptis; civitatibus et privatis homi-
 nibus opem forebat, et multos ordinis senatorii ad egestatem redactos

ἵνα μὴ οἱ δοτῆρες νοσφίζωνται τι αὐτῶν, εἰδὼς τοῦτο ἐπὶ τοῦ
Αὐγούστιου γινόμενον. καὶ οὔτε ἀπέκτεινέ τινα διὰ χρήματα οὔτ'
 οὐσίαν τότε ἰδήμυσεν οὐδενός, οὐδ' ἔξω τι τῶν νονομισμένων
 B ἤρηνολόγησεν. *Αἰμιλίω* γοῦν χρήματα πλείω παρὰ τὸ διατε-
 ταγμένον πέρψαντι ἀντεπίστειλεν ὅτι "κείροσθαί μου τὰ πρόβατα 5
 ἀλλ' οὐκ ἀποξυροῦσθαί βούλομαι." καὶ ἐδ'προσόδος καὶ εὐπρο-
 ἦγρος ἦν, τοὺς τε ἄρχοντας ὡς ἐν δημοκρατίᾳ εἶμιμα καὶ τοῖς
 ἐπάτοις ὑπανίστατο, καὶ τοῖς ἑταίροις ὡς ἐν ἰδιωτεῖα συνῆν,
 νοσοῦντάς τε ἐπισκέπτετο, μηδεμίαν φρουρὰν ἐπαγόμενος· καὶ
 ἐπὶ τινι αὐτῶν τελευτήσωντι αὐτὸς ἀνέγνω τὸν ἐπιτάφιον. καὶ τὴν 10
 μητέρα τὴν *Λιβίαν* ὁμοίως προσφέρουσαι πᾶσιν ἐκλευν. ἡ δὲ
 W II 173 πάνυ ὄγκωτο, καὶ αἱ τοῦ *Τιβερίου* ἐπιστολαὶ χρόνον τινὰ καὶ τὸ
 C κείνης ὄνομα ἔχον, τὰ τε ἄλλα πάντα ὡς αὐταρχοῦσα διοικεῖν
 ἐπεχείρει, καὶ οὐκ ἐξ ἴσου ἄρχειν ἀλλὰ καὶ προσβέβειν αὐτοῦ ἤθε-
 λεν, αὐτὴ ποιῆσαι ἀρχοῦσαι αὐτὸν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ ἤχθετο 15
 πρῶτον αὐτῇ· εἶτα τῶν μὲν δημοσίων αὐτὴν ἔπαυσε, τὰ δ' οἴκοι
 διοικεῖν ἀφῆκεν· ὡς δὲ κἀν τούτοις ἦν ἐπαχθής, ἀπεδήμει καὶ
 αὐτῆς ἐξίστατο. σωφρονέστατά τε χρόνον τινὰ διῆγε, καὶ ἄλλους
 δ' ἐκόλυζεν ἀσελγαίνοντας, καὶ τῷ *Δρούσῳ* δὲ τῷ εἰψῷ, ὃν ἐξ
Ἀγρικίνης τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχηκε, καὶ ἀσελγεῖ 20
 D τυγχάνοντι καὶ ὠμῶ, ἐπειμίμα καὶ ἤχθετο. καὶ ποτε αὐτῷ εἶπεν

9 νοσοῦντάς AC Dio, Νοσοῦντος PW.
 20 ἀγρικίνης A.

18 αὐτῆν Dio.

locupletabat: eaque largitiones statim ipso vidente numerabantur, ne
 quid inde, ut sub Augusto factam meminerat, per dispensatores subtra-
 heretur. pecuniae causa neminem occidebat, neque bona tam cuiusquam
 publicabat, neque ultra constitutum quicquam exigebat. Aemilio certe,
 qui plus pecuniae quam ordinatum erat miserat, rescripsit se oves suas
 tonderi velle, non deglubi. erat et aditu facilis et affabilis: magistratus
 tanquam in libera civitate colebat, consulibus assurgere: amicorum
 consuetudine aequae ut privatus fecerat utebatur: aegrotantes invisebat,
 nullo satellitum comitatu; et quodam ex eis defuncto funebrem oratio-
 nem ipse recitavit. matrem Liviam erga omnes eodem se gerere modo
 iussit. illa vero magnum fastum prae se ferens in Tiberii epistolis ad
 tempus adscribatur, atque adeo pro imperio se gerebat ut non ex ae-
 quo cum illo imperare sed meliorem conditione esse vellet, se illum facis-
 se imperatorem glorians. quod Tiberius principio aegre tulit, deinde eam
 a rei publicae administrationibus remotam domestica negotia curare sivit:
 ut vero in his etiam molesta erat, peregre abiit, ut ab ea abesset. ad
 tempus modestissime vixit, et aliorum immodestiam poenis coërcuit:
 Drusum quoque filium ex prioro uxore Agrippina susceptum ob crudeli-
 tatem et lasciviam obiurgavit et odio habuit. cui aliquando dixit "me

ὅτι "ζῶντος ἑμοῦ οὔτε βίαιον οὔθ' ὑβριστικόν τι πράξεις· ἂν δέ τι καὶ τολμήσῃς, οὐδὲ τελευτήσαντος."

2. Οὕτω ταῦτα καὶ τάλλα μέχρις ὃ Γερμανικὸς ἔζη ἐποίησεν· μετὰ δὲ τοῦτο συγχά τούτων μετήλλαξε. μήπω γὰρ τῶν πυρᾶ 5 τοῦ Ἀγούστου τῷ δήμῳ καταλειμμένων δοθέντων, ἐπεὶ νεκρὸς διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐξεφέρετο, καὶ προσελθὼν τις εἰς τὸ οἶς αὐτῷ ἐψιδίρισε, καὶ ἑρωτηθεὶς ὃ τι εἶρηκεν, ἐντετάλθαι ἔφη τῷ Ἀγούστῳ εἰπεῖν ὅτι οὐδέπω οὐδὲν ἐκομίσαντο, τὸν μὲν αὐτίκα ἀπ- P I 548 ἔκτεινε, καὶ εἶπεν ὡς ἐπισκώπτων, ἴν' αὐτιάγγελος αὐτῷ γένηται, 10 τοῖς δ' ἄλλοις τὰ καταλειμμένα δίδειμι. τοῦ δ' ἑγγόνου αὐτοῦ, ὃν ἐκ τοῦ Ἀρτίου εἶχε, θανάσιος, οὐδεμιᾶς τῶν συνήθων ἀπέσχετο πράξεως, μὴ δεῖν διὰ τοὺς οἰχομένους τὰ τῶν ζῶντων λέγων προτεσθαι.

Κλήμης δὲ τις τοῦ Ἀγρίππου γεγονὸς δοῦλος καὶ προστοι- 15 κῶς αὐτῷ ἐπλάσατο αὐτὸς ὃ Ἀγρίππας εἶναι· καὶ εἰς τὴν Γαλατίαν ἔλθων πολλοὺς μὲν ἐκεῖ, πολλοὺς δὲ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ προσ- ἐποίησατο, καὶ τέλος ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὤρμησεν ὡς τὴν παπφίαν μοναρχίαν ἀποληψόμενος. χειρωσόμενος δ' ὅμως αὐτὸν ὁ Τιβε- B ριος διὰ τινῶν τὰ ἐκείνου προσποιησαμένων φρονεῖν, καὶ βασιλεύ- 20 σας Ἰνα περὶ συνιστόρων τι μάθῃ, ἐπεὶ μηδὲν ἐξελάλησεν, ἤρετο αὐτὸν "πῶς Ἀγρίππας λέγου;" καὶ ὃς ἀπεκρίνατο ὅτι "οὕτως ὡς καὶ σὲ Καῖσαρ."

12 πράξεων AB. 15 ὃ add A. 20 μάθοι A.

Fontes. Cap. 2. Dionis Historiae Romanae lib. 57 c. 13 — lib. 58 c. 15. nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

vivo neque per vim neque per contumeliam quicquam feceris: sin feceris, ne defuncto quidem me facturus es."

2. Haec et his similia, quamdiu Germanicus in vivis fuit, egit: post illius obitum multa ex his immutavit. nam cum populo Augusti legata nondum data essent, et quidam mortuo qui per forum ferebatur in aurem aliquid insuurrasset, ac rogatus quid dixisset, respondisset se ei mandasse ut Augusto diceret, populum Romanum nondum quicquam accepisse, occidit hominem, hoc addito ioco, ut id ipse illi nuntiaret: caeteris vero legata distribuit. nepote ex Druso filio mortuo nulla re consueta abstinuit, negans propter mortuos viventium officia esse deserenda.

Clemens quidam, qui Agrippae servus fuerat, hero similis, se Agrippam esse simulans, in Gallia et Italia multos sibi adscivit, ac tandem Romam contendit ad avitum imperium recipiendum. quem cum per quosdam se illius esse factionis simulantes subegisset, ac quaestiones de eo habuisset ut consocios proderet, illo neminem nominante rogavit quo pacto Agrippa factus esset. respondit homo "eodem plane modo quo tu Caesar."

Τὴν δὲ γυναῖκα Ἰουλίαν οὔτε ἐπανήγαγεν ἐκ τῆς ὑπεροφίας ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τοῦ Ἀδριανούστου κατεδικάσθη δι' ἀσέλγειαν, ἀλλὰ καὶ κατέκλεισεν αὐτὴν ὡσθ' ὑπὸ κακουχίας καὶ λιμοῦ φθαρήναι. πολλῶν τε ὑπὸν ἀξιούντων τὸν Νοέμβριον μῆνα, οὗ τῆ ἕκτη ἐπὶ δεκάτῃ γεγέννητο, Τιβέριον ἕξ αὐτοῦ παύσεισθαι, "καὶ τί" ἔφη "ποιήσετε ἂν δεκατριῖς Καλοῦρες γίνωται;"

- C Ἐν ταῦτοις ὁ Γερμανικὸς ἐτελεύτησεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, καταγοητευθεὶς τε καὶ φαρμαχθεὶς ὑπὸ Πείσωνος. δοτᾶ τε γὰρ ἐφόρθη ἀνδράπεια κατορωρηγμένα ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ἣ κατώκει, καὶ μολλύβδι-10 νοι ἱλασμοὶ ἀράς τινας μετὰ τοῦ δνόματος αὐτοῦ ἔχοντες. διὰ δὲ καὶ φαρμάκῳ ἐφθάρη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐξέφηρεν εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθὲν καὶ τοῖς παροῦσι δειχθέν. θανάτος δὲ ὁ μὲν Τιβέριος καὶ ἡ Λιβία ἠσθησαν, οἱ δ' ἄλλοι σφοδρότατα ἤληθσαν. κάλλιστος μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἀριστος δὲ τὴν ψυχὴν ἔφθ, παιδεία τε 15 ἅμα καὶ ἀνδρεία ἐν πόλεμοις εὐδοκιμῶν ἡμερώτατα τοῖς ὑπ' αὐτὸν προσεφέρετο, καὶ μέγα δυνάμενος ἔτε Κεῖσῶρα ἕξ ἴσου τοῖς
- D ἀσθενεσιτάτοις ἐσωφρόνει, καὶ οὔτε τι πρὸς τὸν Δροῦσον ἐπίφθονον οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον ἐποίει ἐπίβουλον, καὶ δυνάμενος παρὰ τε τῶν στρατιωτῶν ἐκόντων καὶ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τὴν 20 ἀρχὴν τὴν αὐτοκράτορα λήψασθαι οὐκ ἠθέλησεν. ὁ δὲ Πείσωνος

1 Τὴν δὲ γυναῖκα — 4 λιμοῦ φθαρήναι om Dionis codices. 2 τοῦ alterum om C. 4 αὐτὸν] αὐτῶν PW. 8 ὁ] καὶ ὁ A. 11 διὰ δὲ — 13 δειχθέν om Dionis codices. 12 δι' om C. 14 σφοδρότατα ἤληθσαν] σφοδρῶς ἐλυπήθησαν A. 16 καὶ ἀνδρεία — 20 τοῦ δήμου] horum plurima, in Dionis codicibus omissa, habent Exc. Peiresc.

Uxorem Iuliam a patre Augusto ob lasciviam in exilium missam adeo non revocavit, ut etiam incluserit, ut prae acrumna et fame interiret. quibusdam postulantis ut mensem Novembrem, cuius die decimo sexto natus esset, a se Tiberium appellaret, "et quid" inquit "facietis si tredecim Caesares fuerint?"

Interos Germanicus obiit Antiochiae, incontaminatis et venustis Pisonis. nam et ossa mortuorum in quibus habitabat aedibus defosam reperta sunt, et plumbeae laminae in quibus devotiones cum nomine eius inscriptae erant. veneno autem sublatam esse corpus eius ostendit in forum perlatum et populo ostensum. eius obitu Tiberius et Livia gavisi sunt, alii vehementissime doluerunt. nam et corpore pulcherrime et anime optimo praeditus fuit, et eruditione et militari fortitudine insignis: humanissimum subditis suis se praebuit. et cum eius, ut Caesaris, magnae opes essent, temperantia infimos acquavit. neque contra Drusum invidiose neque contra Tiberium insidiosae quiequam fecit. imperium a militibus et senatu populoque ultro delatum non accepit. Piso

χρόνω ὑστερον εἰς τὴν Ῥώμην ἀνακομισθεὶς, καὶ ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ Γερμανικοῦ εἰς τὸ βουλευτήριον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου ἀπαχθεὶς διαχρονομένου τὴν ὑποψίαν τὴν ἐπὶ τῇ φθορῇ τοῦ Γερμανικοῦ, καὶ ἀναβολὴν αἰτήσας, ἑαυτὸν κατεχρήσατο. ἐπὶ 5 τριαὶ δ' ὕψισιν ὁ Γερμανικὸς ἐτελεύτησεν, οὓς ὁ Αὔγουστος ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ ὠνόμασε Καίσαρας. τούτων ὁ πρεσβύτατος Νέρων κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον τοῖς ἐφήβοις κατηριθμήθη. μέχρι μὲν οὖν τοῦ χρόνου τούτου πλείστα χρησιὰ ὁ Τιβέριος ἐπραξε καὶ βραχεία ἐξήμαρτεν, ἐπεὶ δ' ὁ Γερμανικὸς ἐκποδῶν οἱ ἐγένετο, καὶ 10 ὀλίγον ἠλλοίωτο. τὰ τε γὰρ ἄλλα ἀγχιῶς ἤρχε, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα ἢ τὸν Αὔγουστον πράξασί τι ἢ ἐμποῦσιν ἀν-επιτήδειον ἀπρωῶς ὡς δεσβήσοι προσεφέρετο, καὶ εἰς τοὺς ὑπο-νοηθέντας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ ἀπαραίτητος ἦν. ἤδη δὲ καὶ ἐν-δεικνύμενός τιςιν δι' οὐδένα τεθνάναι τινάς, δι' ἐκείνων σφῶς 15 ἀπεκίρηννε, καὶ οὐκ ἔλλανθαι ταῦτα ποιῶν. ἐξηταζέ τε τῶν θιναιῶν ἐκάστου τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν ἐν ἧ γεγέννητο, καὶ Β οὕτω τὸ πεπρωμένον ἐκάστῳ ἐξηρεῖνα· ὥστε καὶ τῷ Γάλλῳ τῷ μετὰ ταῦτα ἀνταρχήσαντι ἀπαντήσας ἔφη “καὶ σὺ ποτε τῆς ἡγε-μονίας γεύσῃ.” ἐπίσταιτο δὲ αὐτοῦ, λέγων δι' ἐν γῆρα καὶ μετὰ 20 πολὺ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἄρξει. εἴτα μετὰ τοῦ Δροῦσου ὑπάτιου-σεν ὁ Τιβέριος, ὅθιν πολλοὶ τὸν ὀλεθρον ἐκ τούτου τοῦ Δροῦσου

W H 174
P I 549

1 χρόνω — ἀνακομισθεὶς om Dionis codices. 3 διαχρονομέ-
νον — 4 Γερμανικοῦ om Dionis codices. 4 ἐπὶ τριαὶ — 7
κατηριθμήθη om Dionis codices. 5 δὲ ὑψοῖς A. 6 καίσα-
ρας ὠνόμασε A. πρεσβύτατος A. 7 ἐγκατηριθμήθη? cf.
Alciphr. 3 61 τοῖς δικάζουσι καταριθμείται. 12 καὶ εἰς τοὺς —
15 ταῦτα ποιῶν om Dionis codices. 16 θιναιῶν C. τὴν
alterum om A. ἐγγεγέννητο A. 19 ἐπέλεστο B.

vere aliquanto post Romam reversus et ab ipso Tiberio suspicionem necis Germanici abolere cupiente in senatum adductus mora petita se ipse interfecit. Germanicus tres reliquit filios, quos Augustus in testa-mento suo Caesares appellavit. eorum natu maximus Nero tum virilem togam sumpsit. atque ad hoc usque tempus Tiberius plurima recte fecit, in paucis deliquit: Germanico vero a medio sublato paulatim mores im- mutavit. nam cum caetera aspere imperavit, tum eos a quibus vel ipse vel Livia vel Augustus sive dicto sive facto violati essent tanquam impie- tatis reos crudeliter tractavit, contra insidiarum suspectos inexorabiliter. tandem ostendens aliquibus se velle mori aliquos, illorum opera hos oc- cidebat; idque non dissimulante faciebat. potentiam omnium diem et horam natalem inquirebat, itaque fata cuiusque indagabat. proinde Galbae, qui post imperavit, obviam factus dixit “et tu aliquando prin- cipatum degustabis.” pepercit autem ei, quia dicebat eum in senectute et longe post suum obitum imperaturum. deinde cum Druso consulatum gessit. unde multi Drusi interitum divinarunt: nemo enim Tiberii in

προμαντιεύσαντο· οὐ γὰρ ἔστιν δοσις τῶν συναπαυσιάντων αὐ-
 τῷ οὐ βιαίως ἀπέθανε. μετὰ ταῦτα γὰρ φαρμάκῳ διώλετο.
 Σεϊανὸς γὰρ τις μέγα παρὰ τῷ Τιβερίῳ δυνθεὶς καὶ ὑπέρογκος
 γεγονώς, πῦξ αὐτῷ ποτε ἐντεινας καὶ τούτου δεινὰς κάκτινον καὶ
 C τὸν Τιβέριον, ἅμα καὶ προσδοκήσας ἂν τὸν Δροῦσον κατεργάση-5
 ται ῥῆον μεταχειρισώσθαι τὸν Τιβέριον, φάρμακόν τι αὐτῷ διὰ
 τινων Θεραπόντων αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς γυναικὸς, ἣν Ἰουλίαν ἔτεροι
 δὲ Λιβίαν γράφουσι, (καὶ γὰρ ἐμοίχευεν αὐτήν) ἔδωκεν. ὁ μὲν
 οὖν οὕτως ἀπώλετο, ὁ δὲ γε Τιβέριος εἰς τὸ συνέδριον ἀρχόμε-
 νος ἐκείνῳ τε ἀπωδύρατο, καὶ τὸν Νέρωνα τὸν τε Δροῦσον τοὺς 10
 τοῦ Γερμανικοῦ παῖδας τῇ γερονσίᾳ παρακατέθετο, καὶ τὸ σῶμα
 τοῦ Δροῦσου προὔτεθῆ ἐπὶ τοῦ βήματος· καὶ ὁ Νέρων γαμβρός
 αὐτοῦ ὦν ἐπαίνους ἐπ' αὐτῷ εἶπεν. ὁ δὲ δὴ θάνατος αὐτοῦ πολ-
 D λοῖς αἰτίας θανάτου ἐγένετο ὡς ἐφησθεῖσι τῇ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ.
 πολλοὶ τε γὰρ καὶ ἄλλοι διώλοντο καὶ ἡ Ἀγριππίνα μετὰ τῶν 15
 παίδων αὐτῆς, τοῦ νεωτάτου χωρὶς. πολλὰ γὰρ κατ' αὐτῆς ὁ
 Σεϊανὸς παρῶξυνε τὸν Τιβέριον, προσδοκήσας ἐκείνης μετὰ τῶν
 τέκνων ἀπολομένης τῇ τε Λιβίᾳ συναικῆσαι τῇ τοῦ Δροῦσου
 γυναικί, ἣς ἦρα, καὶ τὸ κράτος ἔξειν, μηδενὸς τῷ Τιβερίῳ τυγχά-
 νοντος διαδόχου· τὸν γὰρ νύιδου ἔμισε ὡς καὶ μοιχίδιον. καὶ 20
 ἄλλους δὲ πολλοὺς ἐπὶ ἄλλαις καὶ ἄλλαις αἰτίαις, ταῖς δὲ γε

1 συναπαυσιάντων A. 3 σεϊανὸς ABC, Σεϊανὸς PW: Die
 Σεϊανὸς. τῷ om A. 5 ἅμα καὶ — 6 Τιβέριον om A.
 7 αὐτοῦ add A. ἣν — 8 γράφουσι.] Dio ἦν τις Λουίλλαν
 ἀνομάζουσα. 9 διώλετο A. ὁ δὲ γε Τιβέριος — p. 441
 v. 1 διέφθειρε] horum plurima om Dionis codices. 15 ἡ om P sola.
 17 σεϊανὸς A, σεϊανὸς B, Σεϊανὸς PW. 19 διαδόχου τυγχάνου-
 ρος AB. 21 δὲ prius om A.

consulatu collega violentam mortem evitavit. post enim veneno periiit.
 nam Seianus quidam homo apud Tiberium potens et superbus cum
 Druso aliquando aliam dedisset, eaque de causa et ipsum et Tiberium
 metueret, simulque speraret Druso sublato Tiberium sibi magis oppor-
 tunum fore, per quosdam ministros et uxorem sive Iuliam sive Liviam
 (nam scriptores in nomine variant) stupro sibi cognitum venenum ei
 propinavit. eius sic necati mortem Tiberius in curia deploravit, et
 Neronem ac Drusum Germanici liberos senatui commendavit. Drusum,
 cadavere eius pro rostris proposito Nere gener laudavit. caeterum eius
 interitus multis causa fuit interitus, quod eius necesse laetati esse videren-
 tur. nam praeter alios multos etiam Agrippina cum liberis, filio namque
 minimo excepto, interiit, Tiberio contra ipsam vehementer irritato a
 Seiano, qui illa cum liberis sublata spem coniugii Liviae, viduae Drusi,
 quam adamabat, et imperii aiebat, cum Tiberius nullum successorem
 haberet: nam nepotem ex filio ut adulterinum oderat. et alios multos
 aliis atque aliis de causis, sed plerisque confictis, vel in exilium mitte-

πλείοσι πεπλασμέναις, καὶ ἐφυγάδεναι καὶ δειφθεῖραι, καὶ τινα
 εἶναι τὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τὰ τοῦ Ἀγροῦστου ἰστορήσει, καίτοι
 μὴ τι κατ' ἐκείνων συγγεγραφέτα, ἐκόλυσε, καὶ τὸ σύγγραμμα P I 550
 ἔπον δὴ καὶ ἐρέθη κατέκασιν, ὅτι μὴ ἐκείνους ἰοίμηναι. πλεί-
 ος δὲ ὡς αὐτὸν βλασφημοῦντας δειφθεῖραι. καὶ τις Σαβίνος ἐπὶ
 τοιαύτῃ κατηγορηθεὶς αἰτία εἰς τὸ δειμωτήριον καθείρηθη, εἶτα
 καὶ ἐφορέθη, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίφη. καὶ
 δεινὸν μὲν τοῦτο καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄπασιν ἦν, ἐδίειναι δ' αὐτὸ
 ἐπὶ πλείον κύνων τις τοῦ Σαβίνου, συνεισελθὼν τε αὐτῷ εἰς τὸ
 10 δειμωτήριον καὶ ἀποθνήσκοντι παρμεινίας καὶ εἰς τὸν ποταμὸν
 φηφέντι συνεισιπείων. ταῦτα τάντη ἐγένετο, καὶ ἐκ τῶν πολλῶν
 ἄλλα ἰστορήται.

Ἡ δὲ Λιβία ὑπέρηγρος γεγονυῖα μετήλλαξεν, ἕξ ζήσασα
 ἔτη καὶ ὀγδοήκοντα. καὶ οὔτε νοσοῦσαν αὐτὴν ὁ Τιβέριος ἐπ- B
 15 ἐσκέπαστο, οὔτε ἀποθανοῦσαν ἐτίμησε, πλὴν μόνῃς ἐκφορᾷς καὶ
 εἰκόνων τινῶν. ἀλλὰ πρὸς διαβολὴν τοῦ Τιβερίου πένθος ταῖς
 γυναῖξιν ἢ βουλὴ παρ' ἄλλοις ἐνιαυτὸν ἐπ' αὐτῇ ἐρηφίαστο· καὶ
 ὅτι δὲ πολλοὺς αὐτῶν ἰσισώκει καὶ παῖδας πολλῶν ἐτετρόφει κό-
 ρας τε πλείοσιν ἐξεδεδώκει, καὶ ἄλλας τιμὰς ἐκείνῃ ἀπέτειμαν.
 20 οὐδὲν δὲ τῶν τισι καταλειφθέντων ἅπ' ἐκείνης δέδωκεν ὁ Τιβέριος.
 ἀπομνημονευτέον δὲ καὶ τῶν παρ' ἐκείνης εἰρημένων ἐνίων. λέγε-
 ται ὅτι γυμνοῦς ποτε ἄνδρας αὐτῇ ἀπυτήσαντας, καὶ μέλλοντας

δ μὴ τε A, μὴ PW. 9 συνεισελθὼν AC. 11 τῶν om AB.
 17 αὐτῷ C. 18 δὲ om AB. 20 οὐδὲν δὲ — Τιβέριος om
 Dionis codices.

bat vel occidebat. quendam qui Caesaris et Augusti res gestas, neque
 quicquam tamen contra eos scripserat, supplicio affecit; et ipsum scrip-
 ptum ubicunque reperire potuit exussit, quod illos non ornasset. pleros-
 que quasi sibi maledixissent interfecit; et Sabinus quidam ob huiusmodi
 crimen in carcerem coniectus et occisus est, et cadaver eius in Tiberim
 abiectum. id facinus cum per se atrox visum, tum per Sabini canem
 atrocius factum. is enim cum hero suo carcerem ingressus est et inter-
 fecto assedit et eo in profluentem abiecto ipse quoque se praecipitem
 dedit. haec paucis de multis commemorata sunt.

Livia autem anno aetatis 86 decessit: quam Tiberius nec aegro-
 tantem invisit nec mortuam honoravit, nisi funere et statutis quibusdam.
 senatus autem traducendi Tiberii causas luctum totius anni matronis in-
 dixit; et quod et multos ex eo ordine conservasset et liberos multorum
 aliusset et filias multorum elocasset, alios etiam honores ei habuit. sed
 Tiberius nemini quicquam dedit quod illa legarat. enimvero dicta quo-
 que Liviae nonnulla referenda sunt. cum aliquando viri aliquot pro-
 pterea quod nudi ei occurrissent occidendi essent, servavit eos et dixit

διὰ τοῦτο θανατωθῆναι, ἔλασεν εἰποῦσα δι' "οὐδὲν ἀνδριάντων
 W II 175 C ταῖς σωφρονούσαις οἱ τοιοῦτοι διαφέρουσαι." ἐρομένου δὲ τιτος
 αὐτήν "πῶς καὶ τί δρῶσαι τοῦ Ἀδούστου κατεκράτησας;" ἀ-
 κρινοῦσα δι' "αὐτὴ τε ἀκριβῶς σωφρονοῦσα, καὶ πάντα τὰ δο-
 κοῦντα αὐτῷ ἠδέως ποιοῦσα, καὶ μηδὲν τῶν ἐκείνου πολυπραγμο-
 νοῦσα, καὶ τὰ ἀφροδίσια αὐτοῦ ἀθύρματα μὴτ' ἀποῦεν μὴτ'
 αἰσθάνεσθαι προσποιουμένη."

Τὸν δὲ Σεϊανὸν ὁ Τιβέριος ἐπὶ μέγα δόξης ἐπάρας, καὶ
 κηδεστήν ἐπὶ Ἰουλίᾳ τῇ τοῦ Ἀρούσου θυγατρὶ ποιησάμενος, ὅστι-
 ρον ἔκτεινε, τῆς γερούσιας θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένης σπου-
 δῆ αὐτοῦ. καὶ τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἐρριμμένῳ
 D τὸ πλῆθος ἐνύβρισεν, εἶτα εἰς τὸν ποταμὸν ἐπέβαλε. τὰ τε παιδία
 αὐτοῦ κατὰ δόγμα ἀπέθανε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἑαυτὴν διεχρή-
 σατο. καὶ ἄλλοι δι' ἐκείνον ἀπώλοντο, οἱ μὲν ἐυστοχῶς ἀνελόντες,
 οἱ δὲ ὕψ' ἐτέρων ἀναυριθέντες. 15

3. Τιβέριος δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τοὺς ἔρωτας, οἷς
 ἀσελγῶς τε καὶ ἀναιδῶς ἐχρῆτο τῶν ἐγγενεστάτων καὶ ἀρρέτων
 καὶ θηλειῶν, διεβάλλετο, καὶ διὰ τὸν τῆς Ἀγrippίνης τοῦ τε
 Ἀρούσου θάνατον ἐς ὠμότητα ἐλοιδορεῖτο. δοκοῦντες γὰρ οἱ
 ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ Σεϊανοῦ πάντα τὰ κατ' ἐκείνων πρότερον γίνε-
 σθαι, ὡς κακίονους κτανθῆναι ἔμαθον μετὰ τὴν ἐκείνου φθοράν,

8 σιανὸν ABC. καὶ κηδεστήν — 9 ποιησάμενος non leguntur
 apud Dionem. 10 αὐτοῦ καταψηφισαμένης θάνατον A. 12 ἐν-
 ύβριζεν A. 18 τὸν om C. 20 σιανοῦ AB, σείανοῦ C.

FONTES. Cap. 3. *Dionis Historiae Romanae* lib. 58 c. 22 —
 c. 28. *Eusebii Historiae ecclesiasticae* lib. 1 c. 10 et lib. 2 c. 2.

tales nihil differre a statutis ei quae pudica sit. a quodam interrogata
 qua ratione Augustum vicisset, respondit "castitate accurate tuenda, et
 quicquid ille voluit alacriter faciendo, et nullas res eius curiose vestigando,
 et lusus eius venereos perinde ac si caeca et surda essem dissimulando."

Seianum Tiberius ad magnam auctoritatem evectum, desponsaque
 Julia Drusi filia, curavit a senatu capitis condemnandum; eiusque cada-
 veri per triduum profecto vulgus insultavit, deinde id in Tiberim pro-
 fecit. sunt et eius liberi senatusconsulto interfecti: uxor eius ipsa manus
 sibi attulit. etiam alii eius causa perierunt, partim a sese, partim ab
 aliis occisi.

3. Tiberio praeter alia flagitia etiam stupra nobilissimis utrius-
 que sexus intemperanter et impudenter illata probro data sunt; et pro-
 pter Agrippinae et Drusi necem crudelitatis nomine male audivit. nam
 cum prius putarent homines a Seiano contra illos omnia fieri, cum eos
 etiam post Seiani interitum occisos esse cognovissent, vehementer de-

ὑπερήλυσαν. τὸν δὲ δὴ Γάϊον τὸν νεώτερον τῶν τοῦ Γερμανικοῦ P I 551
 παίδων ταμίαν ἀπέδειξε. τὸν γὰρ ἔγγονον τὸν Τιβέριον, ὅτι τε
 παίδιον ἦν καὶ ὅτι μὴ εἶναι τοῦ Δρούσου παῖς ὑνωπιτεύετο, παρ-
 εώρα, τῷ Γαίῳ δὲ ὡς καὶ μοναρχήσοντι προσεῖχεν. ἤγγόει γὰρ
 6 οὐδὲν τῶν κατὰ τὸν Γάϊον, ἀλλὰ καὶ ἔφη ποτὲ αὐτῷ διαφερομένης
 πρὸς τὸν Τιβέριον ὅτι "σύ τε τοῦτον ἀποκτενεῖς, καὶ σὲ ἄλλοι."
 οὔτε δὲ ἕτερόν τινα ὁμοίως προσήκοντα ἑαυτῷ ἔχων, καὶ ἐκίονον
 εἰδῶς ἐσόμενον κάκιον, ἀσμένως τὴν ἀρχήν, ὡς φασί, δέδωκεν
 αὐτῷ, ὅπως τῇ τοῦ Γαίου τῆς κακίας ὑπερβολῇ τὰ ἑαυτοῦ κρυ-
 10 φθείη, καὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἐγγενέστατον τῆς βουλῆς φθαρῆ παρ-
 ελθόντος αὐτοῦ. λέγεται δὲ καὶ πολλάκις ἀνασφάγγασθαι τοῦτο B
 δὴ τὸ ἀρχαῖον

ἑμῷ θανόντος γαῖα μυχθήτω πυρί,
 καὶ τὸν Πρίλαμον μακαρίζειν ὅτι ἀρδην μετὰ τῆς πατρίδος καὶ τῆς
 15 βασιλείας ἀπώλιτο. τοσοῦτον δὲ πλῆθος τῶν τε βουλευτῶν καὶ
 τῶν ἄλλων διέφθαρτο, ὥστε τοὺς τὰς ἡγεμονίας τῶν ἐθνῶν ἔχον-
 τας ἀπορίᾳ τῶν αὐτοῦ διαδεχομένων ἀδιαδόχους εἶναι. οἱ μὲν
 οὖν ἄλλοι δι' ἄλλας αἰτίας καὶ ψευδεῖς καὶ ἀληθεῖς ἐκτινύοντο,
 Αἰμίλιος δὲ Σκαῦρος διὰ τραγωδίας ἀπέθανεν. Ἄτρεος μὲν γὰρ
 20 τὸ ποίημα ἦν, πυρῆναι δὲ τῶν ἀρχομένων τιτὴν τοῦ κρατούν-
 τος ἀβουλίαν φέρειν. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος ἐπ' αὐτὸν C

6 σὲ ἄλλοι A Dio, ἕτεροι σὲ PW. 7 αὐτῷ A. 11 καὶ om A.
 20 ἐν φ εἰληγάγέ τινα λέγοντα κατὰ τὸν Εὐρηκίδην ὅτι "εὗς τῶν
 κρατούντων ἀραθίας φέρειν χρᾶν" Exc. Vatic. 82. (Euphr. Phoen.
 v. 393.) δ] δὲ δὴ A.

luerunt. Gaium ex Germanici filio natu minimum quaestorem designavit. nam Tiberium nepotem tum ob pueritiam tum quia suspicio erat e Druso non esse natum desepxit: erga Gaium vero ita se gessit, quasi is imperaturus esset. nihil enim rerum eius ignorans, semel ei cum Tiberio nepote rixanti dixit "et tu istum occides, et alii te." et quamvis sciret eum fore passimum, tamen imperium libenter ei dedit, tum quod nominem aequae propinquum habebat, tum ut eius insigni improbitate sua vitia occultarentur, et maxima et nobilissima senatus pars interiret. veterem illum versiculum

desagrat omnis terra memet mortuo

subinde in ore habuisse et Priami fortunas laudasse fertur, quod fonditus cum patria et regno interlisset. senatorum certe quidem et aliorum tanta multitudo interfecta est, ut non essent qui provinciarum praesidibus successores dari possent. atque alii alias ob causas tam falsas quam veras occidebantur, Aemilius vero Scaurus ob Atrium tragediam, in qua monebat quendam ut principis temeritatem ferret, interfectus est. nam Tiberius illa contra se conficta existimans dixit "ego vero illum

πειποιῆσθαι τὸ ἔπος ἐνόμισε, καὶ εἶπε “καγὰρ οὖν Αἴαντα αὐτὸν ποιήσω”, καὶ αὐτοενεὶα ἀπολέσθαι αὐτὸν ἠνάγκασεν. ἐν τούτοις νεανίσκος τις Δροῦσος εἶναι λέγων περὶ τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰωνίαν ὤφθη. καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν ἀσμένως αἱ πόλεις, καὶ κἄν ἐς τὴν Συρίαν προχωρήσας κατέσχε τὰ στρατόπεδα, εἰ μὴ ἐπι-5 γνοῦς τις αὐτὸν συνέλαβε καὶ πρὸς τὸν Τιβέριον ἤγαγεν· ὁ δὲ ἐν Ἀντίῳ τοὺς τοῦ Γάϊου γάμους ἐώρταζεν.

Ἐὸ Τίβερις δὲ τότε πολλὰ τῆς Ῥώμης ἐπέκλυσεν ὥστε πλε-
σθῆναι, καὶ πυρὶ μυσία ἐφθάρη. εἰ δέ τι καὶ τὰ Αἰγύπτῳ πρὸς
τοὺς Ῥωμαίους προσήκει, ὁ φοινῆξ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ὤφθη. καὶ 10
D ἔδοξε ταῦτα τὸν θάνατον τῷ Τιβερίῳ προσημαίνειν· ὃς ἐνόησε
μὲν πρὸ πλείονος χρόνου, οὔτε δὲ τὴν δίσαιταν παρήλλαξεν οὔτε
τοῖς λατροῖς ἐκέρχητο, διὰ τὸν τοῦ Θερασίου λόγον, ὃς πάνυ μὲν
ἀκριβῶς ᾔδει καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καθ’ ἣν τεθνήξουσι
ἔμιλλεν ὁ Τιβέριος, ἐκείνῳ δὲ δέκα ἐνιαυτοὺς ἔτι βιώσεσθαι ἐλε- 15
γεν, ἔν’ ὡς ἐπὶ μακρότερον ζήσων μὴ ἐπειχθῆ πολλοὺς ἀποκτείναι.
οἷα δ’ ἐν γῆρα καὶ νόσῳ μὴ ὀξείᾳ τοτὲ μὲν κατεπονείτο, τοτὲ δὲ
ἀνεργῶννυτο. κἄντεῦθεν ἐνίοτε μὲν ἤδοντο οἱ τε λοιποὶ καὶ ὁ
Γάϊος ὡς τελευτήσουστος, ἐνίοτε δὲ ὡς καὶ ζήσουμένου πεφύβητο.

P I 552 δεισας οὖν ὁ Γάϊος μὴ καὶ ἀνασωθῆ, οὔτε φεγεῖν αἰτήσαντι ἔδα- 20
W II 176 κεν, ὡς τάχα βλαβησομένη, καὶ ἱμάτια πολλὰ καὶ παχέα ὡς θερ-
μασίς δεομένην προσέβαλε, καὶ οὕτως ἀπέπνιξεν αὐτόν, ζήσαντα

2 αὐτοενεὶα AB, αὐτοενανεὶα C, αὐθενεὶα PW: Dio αὐτοενεὶα.
5 ἐπιγνοῦς τις A, τις ἐπιγνοῦς PW: Dio γνωσίσας τις. 6 κα-
τέλαβε C. 16 ἐπειχθῆ C, ἐπειχθη P sola. 19 τελευτήσαν-
τος A. δὲ om B.

Alacem faciam”, eumque sibi manus afferre coegit. inter haec adole-
scens quidam in Graecia et Ionia se Drusum esse iactans cupide a civi-
tatibus est susceptus; atque in Syriam usque progressus legiones etiam
accepisset, nisi agnitus a quodam et captus ad Tiberium Gaii nuptias
Antii celebrantem perductus esset.

Et anno Tiberis multa urbis loca sic inundavit ut navigarentur,
et igni plurima aedificia sunt absumpta. quod si quid Aegyptiaca ad
Romanos pertinent, phoenix eo anno conspectus est. quae res Tiberii
mortem portendere videbantur. qui cum multo ante aegrotaret, neque
victus rationem mutabat neque medicis utebatur, propter Thrasylli
verba; qui cum et diem et horam mortis eius exquisito nosset, ei dix-
erat, decennium adhuc victurum, ut spe diuturnioris vitae minus multos
occideret. ut autem fit in senio et morbo non acuto, alias decumbebat,
alias convalescebat. unde Gaius et alii nunc ut eo morituro laetaban-
tur, nunc ut evasuro maerebant. ac veritus Gaius ne valetudinem re-
cuperaret, nec cibum potenti dabat, quasi is incommodaturus ei esset,
et multis ac densis stragulis iniectis, quasi calefactionis opus esset, eum

ἕτη ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα καὶ μῆνας τέσσαρας καὶ ἡμέρας ἑννέα, ἀφ' ὧν δύο καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς ἐμονάρχησε καὶ μῆνας ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἑπτὰ. μετέλλυξε δὲ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Μαρτίου ἡμέρᾳ.

5 Τούτου τῷ πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει ἐβαπτίσθη ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐν δὲ τῷ δεκτωκαιδεκάτῳ παρεδόθη καὶ ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη. ἱστορεῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος τὸν Πιλάτον τῆς Ἰουδαίας τηρικαῦτα ἐπιτροπεύοντα γράψαι τὰ περὶ τοῦ κυρίου τῷ Τιβεριῷ, ἔθους ὄντος τοῖς τῶν ἔθνῶν ἄρχουσι τὰ παρὰ σφίσι
10 καινοτομέεμενα δηλοῦν τῷ τῆν μοναρχίαν ἰσθύνοντι, ἵν' αὐτῷ μῆδὲν ἀγροῖται τῶν παρ' ἐκάστοις τῶν ἔθνῶν γινόμενων. ἤδη γάρ φησι τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εἰς ἄπαι-
15 τας ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ διαβεβημένης, τὰ περὶ αὐτῆς ὁ Πιλάτος ἐκινώσατο Τιβεριῷ τῷ αὐτοκράτορι, ὃς τὰς τε ἄλλας ἀ-
16 τοῦ πυθόμενος τερατίαις καὶ ὡς μετὰ θάνατον ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς θεὸς εἶναι παρὰ πλείστοις ἤδη πεπιστευται, ἀνῆγγεχε μὲν τῇ συγκλήτῳ ταῦτα· ἐκείνη δὲ τὸν λόγον ἀπάνωτο, ὅτι μὴ πρότερον ὁ αὐτῆ τοῦτο δοκιμάσασα ἦν, παλαιοῦ νόμου κεκρατηκότος μὴ ἄλλως τινὰ παρὰ Ῥωμαίοις θεοποιεῖσθαι μὴ οὐδὲ ψήφῳ τῆς συ-
20 κλήτου καὶ ὄγκματι. ταύτης δ' οὖν ἀπωσαμένης τὸν περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν λόγον, τὸν Τιβέριον, ἦν καὶ πρόωγν εἶχε γνώμην

1 πρὸς τοῖς] καὶ A. 3 εἰκοστῇ] ἕκτη καὶ εἰκοστῇ Dio.
5 Τούτου τῷ — 7 καὶ ἀνέστη] Eusebii Hist. eccl. 1 10. 7 [σο-
ροῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος] Hist. eccl. 2 2 14 τὰς τε ἄλλας αὐτοῦ
πυθόμενος τερατίαις A Eusebius, τὰ λοιπὰ τε αὐτοῦ ἠρωτησμένου
θαυμάσια PW. 16 μὲν add A. 18 κεντρατηκότος A Eu-
sebius, κειμένου PW.

suffocavit, annos septem et septuaginta natum, menses quattuor et dies novem; quorum viginti duos annos ac septem menses et totidem dies imperavit. obiit decimo tertio Kal. Apriles.

Anno eius imperii decimo quinto dominus noster Iesus Christus baptisatus est: decimo octavo traditus et crucifixus resurrexit. narrat Eusebius Pilatum Iudaeae tum praesidem domini acta ad Tiberium scripsisse, cum moris esset ut provinciarum praefecti, si quid novi accidisset, id principi significant, ne ullius rei quae apud exteros gereretur ignarus esset. cum enim, inquit, servatoris nostri e mortuis resurrectio per totam Palaestinam celebrata esset, Pilatus eam rom Tiberio imperatori communicavit: qui cum caeteris eius miraculis auditis, tum quod post resurrectionem e mortuis a plurimis deus esse crederetur, ad senatum de eo rettulit. is vero refragatus est, quod ipse id non prius probasset, nam veteri lege sancitum erat ne quis aliter apud Romanos in deorum numerum referretur, ni senatus iussisset ac decrevisset. cum autem Romani rogationem de servatore nostro improbassem, Tiberium

τηρήσαντα, μηδὲν ἄτοπον κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας ἐπινοῆσαι. μάρτυρα δ' ἐπὶ τούτοις παράγει Τερτυλιανὸν ὁ Εὐσέβιος, ἄνδρα Ῥωμαίων καὶ ἓνα τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ λάμπρων, ἐν συγγραφῇ τινι παρ' αὐτοῦ ἐκτεθείσῃ Ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ, μεταβληθείσῃ δ' εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνήν, λέγοντα ταῦτα "παλαιὸν ἦν δόγμα μηδένα θεὸν ὑπὸ τοῦ καθιεροῦσθαι πρὶν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δοκιμασθῆ. ὁ Τιβέριος οὖν, ἐφ' οὗ τὸ τῶν Χριστιανῶν ὄνομα εἰς τὸν κόσμον εἰσεληλύθει, ἀγγελθέντος αὐτῷ ἐκ Παλαιστίνης τοῦ δόγματος τούτου ἔνθα πρῶτον ἤρξατο, τῇ συγκλήτῳ ἀνεκοινώσατο, δῆλος ὢν ἐκείνοις ὡς τῷ δόγματι ἀρέσκειται. ἡ δὲ 10 σύγκλητος ἐπεὶ οὐκ αὐτῇ δεδοκίμακε τούτο ἀπάσαστο. ὁ δὲ ἐν τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἔμεινεν, ἀπειλήσας θάνατον τοῖς τῶν Χριστιανῶν κατηγοροῖς." ταῦτα ὁ Εὐσέβιος ποιῆσαι τὸν Τιβέριον ἱστορεῖ μαθόντα περὶ τῆς θεότητος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνωστάσεως, ἐκ τῆς τοῦ Τερτυλιανοῦ συγγραφῆς αὐτὰ 15 λαλεξάμενος.

4. Καὶ ὁ μὲν Τιβέριος οὕτως ἀπεβίω, διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ Γάιος ὁ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ τῆς Ἀγριππίσης παῖς, ὃν καὶ Γερ-
P I 553μανικὸν καὶ Καλλιγὸλαν ἐπωνόμαζον. εἰ γὰρ καὶ ὁ Τιβέριος καὶ τῷ ἰδίῳ ἐγγόνῳ τῷ Τιβερίῳ τὴν αὐταρχίαν κατέλιπε, ἀλλ' ὁ 20

1 τοῦ add A Eusebius. 4 συγγραφῇ τινι] Tertulliani Apolog.
5, cuius verba infra posuimus. ἐκτεθείσῃ Ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ]
συγγραφῆσιν A. 10 τῷ δόγματι ἀρέσκειται A Eusebius, ἀρέ-
σκειται τῷ κηρύγματι PW. 12 αὐτοῦ AB Eusebius, αὐτῇ PW.
13 ἱστορεῖ τὸν τιβέριον ποιῆσαι A. 17 δὲ om C.

FOUNT. Cap. 4. Dionis Historias Romanas lib. 59 c. 1 — c. 6.

in pristina de eo sententia permanentem nihil gravius in doctrinam Christianam constituisse. ac testem laudat Tertullianum, Romanum scriptorem et clarum virum, cuius in libro quodam latine scripto et in graecum converso haec ea de re verba existant: "vetus erat decretum ne qui deus ab imperatore consecraretur nisi a senatu probatus. Tiberius ergo, cuius tempore nomen Christianum in saeculum introiit, annuatum sibi ex Syria Palaestinae, quod illic veritatem illius divinitatis revelaverat, detulit ad senatum cum praerogativa suffragii sui. senatus, quia non ipse probaverat, respuit. Caesar in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum." haec Tiberium fecisse Eusebius, divinitate servatoris nostri et resurrectione ex mortuis cognita, o Tertulliani scriptis commemorat.

4. Tiberio ad hunc modum defuncto Gaius Germanicus et Agrippinae filius, qui et Germanicus et Caligula cognominabatur, successit. etsi enim Tiberius etiam Tiberio nepoti reliquerat imperium, tamen

Γάιος τὰς διαθήκας αὐτοῦ εἰς τὸ συνέδριον πέμψας ἀκέρους παρεσκίεσε γενέσθαι, ὡς παραφρονήσαντος, οἷα παιδί, ᾧ μὴδ' εἰσελθεῖν ἐξῆν εἰς τὸ βουλευτήριον, ἄρχειν τῶν Ῥωμαίων ἐπιτρέψαντος. τῆς μὲν οὖν ἀρχῆς αὐτὸν οὕτως αὐτίκα παρέλυσε καὶ 5 μετὰ τοῦτο εἰσπονησάμενος ἀπέκτεινεν ὡς τελευτῆσαι αὐτὸν ἐξάμενον, χρήματα δὲ πολλὰ τοῖς στρατιώταις καὶ τῷ δήμῳ δίνεμι, τὰ μὲν ἐκ τῶν Τιβερίου διαθηκῶν, τὰ δὲ ἐκ τῶν τῆς Λιβίας, ἃ ὁ Τιβέριος οὐ παρέλαχε. καὶ εἰπερ καὶ τὰ λοιπὰ δεόντως ἀνήλκυσε, B μεγαλόνοτος ἂν καὶ μεγαλοπρεπῆς ἴδοξε· νῦν δὲ καὶ εἰς ὀρηχτάς 10 καὶ ἵππους καὶ μογομάχους καὶ τοιαυτοτροπα ἕτερου ἀπλήστως δαπανῶν, καὶ τοὺς θησαυροὺς μεγάλους γεγονότας διὰ βραχείας ἐξαιένωσε, καὶ ἑαυτὸν προσεξήλεγξεν ὅτι ἐδχερίαι καὶ ἀκρισίαι κἀκείνου πεποίηκε. καὶ οὐδ' ἐς τρίτον ἔτος μέρος αὐτῶν τι δέσω- W II 177 σεν, ἀλλ' ἐὸς παμπόλλων προσεδέθη.

15 Τῷ δ' αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐκέχρητο. μοιχικώτατός τε γὰρ ἀνδρῶν γεγενημένος, καὶ γυναῖκα μίαν μὲν ἀφπάσας ἐκδοιδομένην ἀνδρῶν, ἄλλας δὲ ἤδη ἐκδοιδόμενας καὶ συνοικούσας τισὶν ἀποσπάσας, πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἐμίσησε· πάντως C δ' ἂν κἀκείνην ἐμίσησεν εἰ ἐπὶ πλεον ἐβελιώκει. καὶ ἐς τὴν μητέρα 20 καὶ τὰς ἀδελφὰς τὴν τε τήθην τὴν Ἀντωνίαν πολλὰ εὐσεβῶς ἐνδειξάμενος, μετὰ ταῦτα τὴν μὲν τήθην ἐπιτιμῆσασάν τι αὐτῷ εἰς ἀνάγκην ἐκουσίου θανάτου κατέστησε, τὰς ἀδελφὰς δὲ διαφθεί-

13 ἔτος etiam Dionis exemplaria, pro ἔτους. 15 ἐὸς add A Dio. 16 γεγενημένος A Dio, γενόμενος PW. 18 ἐμίσησε — 19 κἀκείνην om A. 18 πάντας W. 22 διαφθείρας A Dio, φθείρας PW.

Gaius testamento eius ut deliri in curiam misso effecit ut aboleretur, quod puero, cui per aetatem necdum ingredi curiam liceret, Romanum imperium reliquisset. atque ita principatum ei statim ademit. post adoptatum interfecit, ut qui ipsum mori optasset. magnam pecuniam et militibus et populo partim ex Tiberii partim ex Liviae testamento nondum a Tiberio numeratam distribuit. quod si reliquam etiam, ita ut decebat, insumpsisset, magnanimus et magnificus esset habitus: nunc infinitis impensis in saltatores equos gladiatores et id genus alia factis et thesauros maximos exhausit, et illa quoque se temeritate et levitate quadam fecisse declaravit. nam publicae pecuniae nec in tertium annum partem ullam [in tertium anni partem quicquam] retinuit, sed statim multis egero coepit.

Iisdem moribus etiam aliis in rebus, et maximus adulter fuit; et cum mulierem quandam viro desponsam rapuisset, alias iam elocatas et in coniugio viventes a maritis abstraxisset, caeteras omnes odio prosecutus est, una excepta; quam et ipsam utique osurus fuit, si diutius vixisset. erga matrem sorores et aviam Antoniam multa pie fecit; postea aviam a qua obiurgatus erat ad necem voluntariam compulsi,

ρας ἀπάσας εἰς νῆσον τὰς δύο κατέλειπεν· ἡ γὰρ τρίτη προετι-
 θήκει. καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐποίησε. καὶ τὸν Τιβερίον ὡς
 ἀσελγή καὶ μαιφρόνον δὶβάλλεν, ὥστε καὶ ἄλλους ἐκ τούτου χα-
 ρεισθῆναι οἱ νομίσαντας προπεπεστέρα παρρησία χρῆσασθαι· εἶτα
 D ἐπήγει τε καὶ ἐξέμνηνεν, ὥστε καὶ κολάσαι τινὰς ἐφ' οἷς κατ' 5
 ἐκείνου εἰρήμισαν· καὶ τοὺς βλασφημοῦντας ἐκείνου ἐκάκιζεν, καὶ
 τοὺς ἐπαινοῦντας ὡς φίλους ἐκείνου ἐμίσει· καὶ παμπληθεῖς ἀκ-
 ἐκτεινε τῶν κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν
 αὐτοῦ τὸν Τιβερίον ἐρεθισάντων, καίτοι τὴν ὀργὴν αὐτοῖς ἀφεί-
 ναι λέγων καὶ τὰ γράμματα καταφλέξει αὐτῶν. καὶ ναοὺς δὲ 10
 ἑαυτῷ καὶ θυσίας ὡς θεῷ γίνεσθαι ἐκέλευσεν. αἰτούμενός τε τε
 ὠργίετο, καὶ αὐδὶς ἐμηνία ὡς μὴ αἰτούμενος· ὁ δὲ τ' ἐπὶ ταύταις
 πράξεσι ἐφέριτο, καὶ νοθέστωται ἐνίαις μεταχειρίστο· τὰ τε
 P I 654 χρήματα καὶ ἀφειδέστατα ἀνήλισκε, καὶ ἔρπαρώτατα ἠργου-
 λόγι· τοῖς τε θωπεύουσιν αὐτὸν καὶ τοῖς παρρησιαζομένοις καὶ 15
 ἤχθετο ὁμοίως καὶ ἤθετο. καὶ πολλοὺς μὲν μεγάλα ἀδικήσαντας
 ἐκόλασε, πολλοὺς δὲ μηδὲν ἠδικηκότας ἀπέκτεινε. καὶ τῶν ἐταί-
 ρων τοὺς μὲν ὑπερικολάκευε, τοὺς δὲ ὑπερόβριζε. τοιοῦτω δὲ τῷ
 σύμπτῳ οἱ Ῥωμαῖοι τότε περιδόθησαν αὐτοκράτορι, ὥστε τὰ τοῦ
 Τιβερίου ἔργα, καίτοι δοκοῦντα παγγάλενα, τοσοῦτον τὰ τοῦ 20
 Γαίου παρηνεγκεῖν, ὅσον κρείττω ἐκείνων τὰ τοῦ Ἀδούστου εἶναι
 ἰδύκουν. Τιβερίος μὲν γὰρ ἤρχε καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπηρεταῖς πρὸς

9 ἀφείλε B.
om B.

13 μεταχειρίστο P sola.

15 τοῖς alterum

sorores omnes corruptit et duas in insulam relegavit: nam tertia prius
 obierat. se multa id genus fecit. cum Tiberium ut luxuriosum et ho-
 micidam criminareretur, alii quoque se illi gratum facturos rati liberius in
 eum sunt inventi. deinde eundem laudavit et celebravit et poenas de
 iis sumpxit qui illi maledixerant. male de eo loquentes vituperabat,
 laudantes oderat ut amicos illius. magnam turbam eorum qui Tiberium
 contra patrem matrem et fratres eius irritarant occidit, quamvis se pla-
 catum eis esse eorumque litteras cremasse diceret. templa sibi et sacri-
 ficia ut deo fieri iussit. si quid petebatur, irascebatur, si nihil peteba-
 tur, rursus succensebat. res quasdam celerrime aggrediebatur, nonnullas
 tardissime suscipiebat. pecuniam ut per summam temeritatem effunde-
 bat, ita sordidissime comparabat. tam adulatoribus quam monitoribus
 ex aequo et delectabatur et offendebar. multos gravissimis facinori-
 bus constrictos puniebat, multos plane insontes occidebat, amicorum
 aliis immodice assentabatur, alios extremis contumeliis afficiebat. tali
 denique imperatori tum Romani sunt traditi, ut Tiberii facinora quan-
 tumvis atrocita a Gaii sceleribus tanto intervallo vincerentur quanto Au-
 gustus princeps utroque melior habebatur. nam Tiberius imperabat et

τὸ αὐτοῦ ἐκέρητο βούλημα, Γάιος δὲ ἤρχειτο μὲν ὑπὸ τῶν ἀρ-
ματηλατούντων καὶ ὑπὸ τῶν ὀπλομαχούντων, ἐδοῦλευε δὲ καὶ τοῖς B
δρχισταῖς καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς περὶ τὴν σκηνήν. τὸν γοῦν Ἀπεί-
λῃν τῶν τότε τραγωδῶν τὸν εἰδοκιμώτατον καὶ δημοσιεύων συν-
5 όντα αὐτῷ εἶχεν αἰεὶ, καὶ χωρὶς μὲν ἐκαῖνος, χωρὶς δ' οἱ λοιποὶ
πάνθ' ὅσα ἂν τοιοῦτοι δυνήθεντες τολμήσειαν, ἐπ' ἔξουσίας
ἔποισιν. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρῶτα θεατῆς καὶ ἀκροατῆς γίνετο,
σοσποδάζων καὶ ἀντιστασιάζων τισὶν· εἶτα καὶ ἄρματα ἤλασε
καὶ ἐμονομάχησιν, δρχήσει τε ἐκέρητο καὶ τραγωδίαν ὑπεκρίνετο.
10 ἅπαξ δὲ τοὺς πρῶτους τῆς γερονσίας νυκτὸς ὡς ἐπὶ τε ἀναγκαῖον
μεταπεμφόμενος ὤρχησατο.

Ἐν μὲν οὖν τῷ ἔτει ἐν ᾧ ὁ Τιβέριος ἐτελεύτησε τοὺς τε C
βουλευτὰς καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τὸν δῆμον ἐκολάκευε, πέμπτον καὶ
εἰκοστὸν ἀνῶν ἐνιαυτὸν, καὶ τοὺς ἐν δεσποτικῆσι ἀπέλυσε τὰ τε
15 ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας κατέλυσε καὶ τὰ περὶ αὐτῶν τοῦ Τιβε-
ρίου γράμματα, ὡς ἔλεγεν, ἔκωσεν, ἐπηγιτό τε ἐπὶ τούτοις·
(5) εἶτα καὶ ὑπάτεισε, τὸν θεῖον τὸν Κλυδίδιον προσλαβών. αὐ-
τος γὰρ ἱππεὺς ὢν τότε πρῶτον καὶ ὑπάτεισε καὶ ἔβουλευσεν, ἔξ
καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν γεγονώς. ὁ δὲ δὴ πενθερὸς αὐτοῦ Μάρκος
20 Σιλανός, ἐπειδὴ βαρὺς αὐτῷ ὑπὸ τε τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπὸ τῆς
συγγενείας ἦν, προπηλακισόμενός τε καὶ περιυβριζόμενος, διεχει- D

1 ante Γάιος PW add ὁ, om ABC Dio. 3 ἀπειλή B. 9 ἐπ-
εκρίνατο Dio. 17 αὐτός ABCW, Οὔτως P.

Fontes. Cap. 5. *Dionis Historias Romanas* lib. 59 c. 6 —
c. 19.

aliorum ministerio ad explendam libidinem suam utebatur, at Gaius aurigis et gladiatoribus parebat et saltatoribus caeterisque scenicia ser-
visbat. Apellem quidem tragoedorum eius aetatis principem etiam in
publico sempor habebat secum; ac privatim et ille et caeteri pro aucto-
ritate faciebant ea quae id genus hominum data licentia audere solet.
ac principio quidem se illis et spectatorem et auditorem praebat, et
aliquibus vel saebat vel adversabatur: deinde autem et currus agita-
vit et cum gladiatoribus in arenam descendit et saltavit et tragoedias
egit. semel primoribus senatus ut in re admodum seria noctu arceas-
tis saltavit.

Et anno quo Tiberius obiit, senatui, equestri ordini et plebi
assentatus est, annum agens quintum et vicesimum, et victos carcere
eduxit, et crimina laesae maiestatis sustulit, litteris Tiberii ea de re
crematis, ut siebat; quas ob res laudabatur: (5) deinde consulatum
gessit, adscito collega Claudio patre. is enim cum eques esset, tum
primum et consul et senator factus est, annos sex et quadraginta natus.
at socer eius M. Silanus, a Tiberio in summo honore habitus, Gaius tam

Zonaras Annales II.

29

ρίσαιο ἰαντῶν, καίτοι παρὰ τοῦ Τιβερίου σφόδρα τιμώμενος. ὁ
 W II 178 δὲ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐκβαλὼν ἐγγημε Κορηθίαν Ὀρεστίναν,
 ἣν ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις ἀφήρησεν οὗς συννώριζε τῷ ἐγγενη-
 μένῳ κίτῳ Καλπουρήνῳ Πίσωνι. καίτοι δὲ τοιοῦτος ὢν
 ἐπραξέ τινα καὶ ἱστανόμην ἀξία. ἐμπρησμὸν γὰρ μετὰ τῶν στρα-
 5 τωτῶν κατασβέσας ἐπήρκεισε τοῖς ζημιωθεῖσι, τοῦ τε τῶν ἱππέων
 τέλους ὀλιγανδροῦντος ἐξ ἀνάσης ἀρχῆς τοὺς πρώτους μεταπιμ-
 ψάμενος κατέλιξαι, καὶ τὰς ἀρχαιρείας τῷ δήμῳ ἀπέδωκε, καὶ
 P I 565 ἄλλα τινὰ τοιαῦτα ἐποίησεν. ἐπαίτια δὲ εἰργάσατο πολλαπλάσια.
 καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων
 10 οὕτω δεινόν, καίτοι δεινὸν ὄν, ἀλλ' ὅτι τοῖς τε φόνοις αὐτῶν
 ἐπερέχαιρε καὶ ἀπλήστως εἶχε τῆς θείας τοῦ αἵματος. ἐπὶ γοῦν
 ἁμιόκτητος ἐπιλιπόντων ποτὲ τῶν τοῖς θηρίοις ἐκ καταδίκης δίδο-
 μένων, ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ ὄχλου τοῖς τοῖς ἰστροῖς προστετηκότος
 συναρπασθῆναι τινὰς καὶ παραβληθῆναι αὐτοῖς. καὶ ὅπως μῆτε
 15 ἐπιβοήσασθαι μῆτε τι αἰτιώσασθαι δυνήσῳσι, τὰς γλαῖσσας αὐ-
 τῶν προαπέτιμον. πολλοὺς δὲ καὶ διὰ τὰς οὐσίας ἐφόνευσεν, ἕτεροι
 B ἅττα σφίσι ἐπεγαλῶν. καὶ ὁ τῆς Ἀρουσίλλης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ
 θάνατος οὐ μείους δίκασθαι, ἢ συνώκει μὲν Μάρκος Λέπιδος
 παιδικὰ ἔμα αὐτοῦ καὶ ἱραστής ὢν, συνῆν δὲ καὶ ὁ Γάιος. ἀπο-
 20 θανούσων οὖν πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἠξίωσεν, εἴτα καὶ ἀπεδέωκε.

2 Κορηθίαν Ὀρεστίναν etiam Dio: Suetonius Liviam Orestillam.
 3 ἦν καὶ A. 4 καλπουρήνῳ B, καλπουρήνῳ AC. 12 ἐπερ-
 εῖσαι] οὐκ ἐπερέχαιρε C. 14 ἰστροῖς] θηρίοις C. 16 τι
 add A Dio. 18 αὐτοῦ add A Dio.

ob virtutem tum ob affinitatem gravis, cum iniuriis et contumeliis agi-
 taretur, se ipso interfecit. Gaius vero filia eius electa Corneliam Ore-
 stinam duxit, in ipsis nuptiis, quas una celebrabat, C. Calpurnio Pisoni
 sponso ereptam. quamvis autem talis esset, tamen nonnulla laude digna
 fecit. nam incendio cum militibus exstincto sublevavit eos quibus ignis
 nocuerat, et equestris ordine ad paucitatem redacto praecipuos ex uni-
 verso imperio arcessitos in eum allegit, et suffragia comitorum populo
 restituit, et alia id genus egit. quae cum delictis comparata nullo in
 numero erunt. nam cum multis occideret, acerbum id quidem erat tan-
 tam perire multitudinem, sed illud multo acerbius, quod caedibus usque
 adeo delectabatur et spectaculo sanguinis satiri non poterat. nam ea
 saevitia fuit ut, cum aliquando condemnati non satis multi essent qui
 bestiis obficerentur, iuberet e turba quas tabulatis inhaerebat aliquot
 illis obdici; quibus, ne vociferari et quiritari possent, linguas in primis
 praecidit. multis alia causa simulata propter bona occidit. mors quo-
 que Drusillae sororis eius non paucis exitio fuit; quae M. Lepido eius
 amato simul et amatori nupta fratri quoque sui copiam faciebat. eam
 mortuam praeter alios honores in numerum decorum retulit. paulo post

μετ' ἄλλῃον δὲ ἔγημε Λολλίαν Παυλίαν, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἔγγυθσαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα βιάσας, ἵνα μὴ ἀνέγγυον αὐτὴν λαβῶν παρανομήσῃ.

Ἐν στενωπῷ δὲ ποτε πηλὸν πολὺν θρασυμένως, ἐκλείουσι αὐτὸν εἰς τὰ τοῦ ἀγορανομοῦντος τότε καὶ τῆς τῶν ὁδῶν καθάρσεως ἐπιμελουμένον ἱμάτια ἐμβληθῆναι. Οὐλοασιανὸς δὲ τότε ἦν ἀγορανομῶν· ὥστε ἕσπερον ἐκείνου τὰ πράγματα τεταραγμένα C καὶ πεφυρμένα παραλαβόντος καὶ καταστήσαντος ἔδοξεν οὐκ ἀδελφὸν τὸ τότε συμβῆναι γεγονέναι, ἀλλ' ἄντικρυς αὐτῷ τὴν πόλιν πρὸς 10 ἐπαρῶσθαι παρὰ Γαίου ἐχειρισθῆναι.

Διηλεκῶς δὲ πολλοὺς ὁ Γάιος ἐφόρευε, καὶ ἦν ἔξω τῶν φόνων οὐδέν. καὶ οὐδὲ τῷ πλήθει τι ἐμυρῆζετο. κάκεινοι πάνυ αὐτῷ ἀπηχθάνοντο· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα αὐτῷ μὴ ἀρέσκοντα 15 ἔλεγόν τε καὶ ἔπραττον, πρὸς δὲ τοῖς ἡγανάκτει δεινῶς ὅτι μεγαλόνοτες αὐτὸν "νεανίσκη Αὐγουστὲ" ἐπεβόων. οὐ γὰρ μακαρίζεσθαι ἠγείτο ὅτι νέος ὢν ἐμονάρχει, ἀλλ' ἐγκαλεῖσθαι ὅτι ἐν ἡλικίᾳ D τοιαύτῃ τηλικαύτην εἶχεν ἀρχήν· ἐχηματίζει δὲ ἐκ τρόπου παντός, ἀγρυρισμοῦ ἄλλοτε ἄλλας ἐφενόσκων λαβίας· καὶ ἀζήμιος τῶν γέ τι ἐχόντων οὐδεὶς οὐκ ἀνὴρ οὐ γυνὴ καταλλελυτο. κἂν 20 τινὰς δὲ τῶν ἀρηλικιστέρων ζῆν εἶα, ἀλλὰ πατέρας τε καὶ πάππους μητέρας τε ὀνομάζων καὶ τήθας, καὶ ζῶντας ἐξεκαρπούτω καὶ τελευτῶντων τὰς οὐσίας ἐκληρονόμει.

7 τὰ AC, καὶ τὰ PW.

11 ἐφόρευσε A.

14 μεγαλόνο-

τες A Dio, δοκούσας μεγαλόνοι PW. 17 δὲ AB, δ' PW,

om C. 20 δὲ] καὶ A.

ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ B.

Lolliam Paulinam duxit, coacto marito eius ut eam sibi desponderet: ne in leges committeret scilicet, si eam sine sponsalibus duxisset.

Cum aliquando in angiportu multum caeni vidisset, id in aedilia, qui vitis purgandis praecerat, vestimenta coacti iussit. tum autem aedilis erat Vespasianus. qui cum postea imperium quoque turbatum et confusum tranquillitati restitutum adornasset, illud non sine numine factum, sed plane civitas ei ad corrigenda vitia tradita esse a Gaio patabatur.

Caedium nullum Gaius faciebat modum, nec eius dominatus aliud quam carnificina erat. et ut plebi nulla in re gratificabatur, sic illi admodum invidiosus erat. ac praeter alia multa dicia et facta minime grata illud aegerime ferebat, quod populus per speciem honoris acclamabat "adolescens Auguste": nec enim se felicem honoris acclamabat adolescens imperaret, sed accusari quod tantilla aetate tantum imperium obtineret. pecuniam quovis modo parabat, alias atque alias quaestus occasione captans; neque quisquam vel vir vel mulier multam effugiebat. quod si quos provectioris aetatis vivere patiebatur, eos patres et avos et matres et avias appellando tum viventium adhuc bonis fruebatur, tum defunctorum haereditatem cernebat.

Ἐλάσαι δὲ διὰ τῆς θαλάσσης τρόπον τινὰ καὶ διηπειῶσαι ἐπεθύμησε, καὶ ἐγαθώρωσε τὸ μεταξὺ τῶν Ποιτίων καὶ τῶν
 P I 556 Βαύλων. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο καταντιέφραν τῆς πόλεως ἔστι, διέχον αὐτῆς σταδίου ἕξ καὶ εἴκοσι. πλοῖα δὲ εἰς τὴν γέφυραν τὰ μὲν κατεσκευάσθη τὰ δὲ ἠθροίσθη. ἀφ' οὗπερ καὶ λιμὸς ἐν 5
 τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα ἰσχυρὸς ἐγένετο. ὁ δὲ τὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς ἔλεγε, θώρακα ἐνδυσάμενος καὶ ἐπ' αὐτῷ χλαμύδα σηρικὴν ἄλουργῇ πολὺ μὲν χρυσὸν πολλοὺς δὲ λίθους Ἰνδικὸς ἔχουσαν, καὶ ξίφος περιζωσάμενος καὶ ἀσπίδα λαβὼν δρῦν τε στιφανωσάμενος, σπουδῆ καθάπερ ἐπὶ πολέμιαν εἰς τὴν 10
 πόλιν εἰσῆλασε, παμπληθεῖς ἰππεῖς τε καὶ πεζοὺς ὠπλισμένους B ἐπαγόμενος· καὶ ἄλλα δὲ τινα τοιαῦτα ποιήσους καὶ ἑαυτὸν ἀποσειμύνας ἐν δημηγορίᾳ διὰ ταῦτα ἐς τὸν Δαρείον καὶ τὸν Ξέρξην ἀπέσκωπτεν, ὡς πολλαπλάσιον ἢ ἐκείνοι τῆς θαλάσσης μέτρον ζεύξας αὐτός. 15

W II 179 Αἰτία δὲ θανάτου πολλοῖς καὶ αὕτη ἡ γέφυρα γέγονε. χρήματα γὰρ εἰς αὐτὴν ἀναλώσας ἀμύθητα πολλῶ πλείοσι διὰ τὰς οδοῖας ἐπιβόλευσιν. ὥστε Ἰουνίος τις Πρίσκοσ στρατηγὸς ἠτιάθη μὲν ἐπ' ἄλλοις τισίν, ἀπέθανε δὲ ὡς πλούσιος· μαθὼν δὲ ὁ Γάιος ὅτι οὐδὲν ἄξιον τοῦ θανάτου ἐκέκτητο, εἶπεν ὅτι "ἠπάτησέ 20
 με καὶ μάτην ἀπώλετο, ζῆν γὰρ ἠδύνατο." Ἄφροσ δὲ Δομίτιος C παρὰ μικρὸν κινδυνεύσας παραδόξως ἰσώθη. ἐπὶ τινι γὰρ αἰτίᾳ ἐς τὸ συνέδριον ἀγαγὼν αὐτόν, λόγον κατ' αὐτοῦ ἀνέγνω μακρόν

2 ποιτίων B, Ποιτίων Dio.
 11 τε ἰππεῖς B.

5 τὰ δὲ ἠθροίσθη om B.

Cum ei libido incescisset in mari aliquo modo aurigandi et equitandi, frctum quod inter Puteolos et Baulos est ponte iunxit. is vero locus e regione urbis est, sex et viginti stadiis ab ea distans. ad eum pontem cum navigia partim aedificata partim convecta essent, ingens fames in tota Italia et Romae in primis fuit. ipse vero Alexandri, ut stebat, thoracem indutus, et super eo chlamydem sericam purpurei coloris multo auro multis Iudicis gemmis ornatum, gladio accinctus sumptoque clipeo et querna corona redimitus festinanter in urbem quasi contra hostes cum maximo equitum et peditum armatorum numero introivit; et aliis id genus rebus pro contione gloriando Darium et Xerxem derisit, quod ipse longe maius quam illi spatium maris ponte occupasset.

Is quoque pons multis causa mortis exstitit. nam pecunia in eum insumpta innumerabili longe pluribus propter divitias est insidiatus. itaque Iunio Prisco praetore aliis quidem criminibus accusato sed pro divite interfecto Gaius, ubi didicit nihil eum morte dignum possidere, "deceperit me" inquit "frustraue periit, cum vivere potuisset." Domitius vero Afer periculo proximus mirabiliter evasit: nam cum Gaius in

(νικῶν γὰρ ἤξιον πάντας τοὺς ῥήτορας, καὶ τὸν Δομίτιον δεινότατον ὄντα ἐπιεῖν ὑπερβυλεῖν ἐσπούδασεν), ὃ δὲ οὔτε τι ἀντέπειν οὔτ' ἀνταπελογήσατο, θαυμάζειν δὲ τὴν τοῦ Γαίου δεινότητα προσεποιεῖτο καὶ καταπλήττισθαι, καὶ ἠντιβόλει τε καὶ ἐκείνῃ, 5 τὸν ῥήτορα μᾶλλον ἢ τὸν Καίσαρα φοβῆσθαι λέγων. καὶ ἐπὶ τούτοις ἠσθεὶς ἐκείνος, καὶ πιστεύσας τῇ τῶν λόγων δεινότητι κρατῆσαι αὐτοῦ, ἐπαύσατο τῆς ὁργῆς.

6. Ἔτα εἰς τὴν Γαλατίαν ἀφώρμησεν ὡς τάχα τῶν Κελ- D τῶν τι παρακινούντων, καὶ τοὺς μὲν πολεμίους οὐδὲν τι ἔβλαψε, 10 τοὺς δ' ὑπήκοους καὶ τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς πολίτας πλείστα ἐκάκωσε. κυβέτων δὲ ποτε, καὶ γνοῖς ὡς οὐκ ἔχει ἀργύριον, ᾗτησι τὰς τῶν Γαλατῶν ἀπογραφάς. καὶ κελεύσας θανατωθῆναι τοὺς πλουσιωτάτους αὐτῶν, ἐπανήλθε πρὸς τοὺς συγκεβευτάς καὶ εἶπεν ὡς "περὶ ἄλλων δραχμῶν ἑμεῖς ἀγωνίσασθε, ἐγὼ δὲ μωρίας 15 καὶ πεντακισχιλίας ἤθροισα μεριάδης." οὕτως ἀκρίτως πάντα ἐγένετο. καὶ τὸν Αἰπίδον δ' ἐκείνον τὸν ἱραστήν, τὸν ἱρώμενον, τὸν τῆς Ἀρροσίνης ἄνδρα, ὃν ὑπερετίμησε καὶ διάδοχον ἔξεν τῆς ἀρχῆς ἐπηγγέλλετο, ἐκείνῃ· καὶ τὰς ἀδελφὰς τῆς οἰκίας ὡς ἐκείνῃ συμφυρεῖσας εἰς τὰς Ποντίους νήσους ἀπήγαγε· καὶ ἄλλα P I 557 20 πολλὰ τοιαῦτα πεποίηκεν. ἔτα τὴν Πανλίαν ἐκβαλὼν, προφάσει

1 δεινὸν C.
19 Ποντίας Dio.

10 δ' ABCW, om P.

14 δραχμῶν B.

Κοινης. Cap. 6. Dionis Historiae Romanae lib. 59 c. 21 — c. 26. nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

curia longam contra eum orationem recitaret (omnes enim oratores se vincere putabat, et Domitium virum eloquentissimum superare conabatur), neque quicquam contra dixit neque se defendit, sed eloquentiam hominis se mirari eaque obstupescere stimulus orabat et supplicabat, neque oratorem magis timere quam Caesarem profitebatur. quibus rebus ille delectatus et Domitium a se dicendi vi superatum credens irasci desiit.

6. Deinde in Galliam ad motus Celtaeum suppressendos profectus hostibus quidem nihil nocuit, sed subditos et socios et civis plurimum afflixit. et cum aliquando in lusu aleae sibi decesse pecuniam sensit, Gallorum descriptiones postulavit, ac ditissimis interfici iussis ad collutores reversus "vos" inquit "de paucis drachmis laboratis: ego vero interea centes quinquagies milies mille coegi." adeo temere faciebat omnia. et Lepidum illum amatorem, amasium, Drusillae maritum, quem summis affectis honoribus, quem se imperii successorem relicturum promisit, interfecit; et sorores suas ut ab illo corruptas in Pontias insulas relegavit; et alia huiusmodi fecit. deinde Paulina, cum eum satietas

μὲν ὡς μὴ τίκτουσαν, τὸ δ' ἀληθές ἐστι διακορῆς ἐκείνης γένετο, Μιλωνίαν Καισιωνίαν ἔγημεν, ἣν πρότερον μὲν ἐμοίχευσε, τότε δὲ καὶ γαμετὴν ἐσχηκέναι ἠθάρτησεν, ἐπειδὴ ἐν γαστρὶ ἔσχευ, τῷ αὐτῷ παιδίον τέθη τριακονθήμερον.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐταράττοντο μὲν ἐκ τούτων, ἐταράττοντο δὲ καὶ ἐπὶ δίκαι σφίσι πλείσται ἐπήγοντο ἐπὶ τῇ πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς πεφονεωμένους φιλίᾳ, προσειδόμενοι τε καὶ ἐπὶ πλείον τῆν τε ἀμύθητα τοῦ Γαίου καὶ τῆν ἀσέλγειαν ἀδελφῆσιν, εἰ δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνος πλείων γένηται. καὶ οἱ μὲν οὕτω δίκαιοντο πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ καὶ τὸν Πτολεμαῖον τὸν τοῦ Τόβρα παῖδα μεταστειλόμενος ὡς πλουτιοῦντα ἀπέκτεινε.

Τούτων δὲ τὸν τρόπον βίωδς πάντως ἐπιβουλεύθησθεσθαι ἔμελλε. καὶ ἐφώρασε τὴν ἐπίθεσιν, καὶ συλλαβῶν Νίκιον Κερτάλιον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σέξτον Παπίνιον Ἰβασάνισι· καὶ ἐπεὶ 15 μὴδὲν ἐξελάλησεν, ἀνέπεισε τὸν Παπίνιον, σωτηρίαν αὐτῷ καὶ ἄδειαν ὑποσχόμενος, κατεπειθὲν τινων ἢ ἀληθῶς ἢ ψευδῶς, καὶ ἐκείνον αὐτίκα καὶ τοὺς ἄλλους ἐν ὄφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀπέκτεινεν. C ἐνδὸς δὲ τῶν κτεινομένων καὶ τὸν πατέρα παρεῖναι κατηγάχασε τοῦ υἱοῦ φονευομένου· πυθόμενόν τε εἰ μύσαι αὐτῷ ἐπιτρέψει, καὶ 20 ἐκείνον σφαγήναι προσέταξεν. ὁ δὲ κινδυνεύων προσεποίησατο ἐκ

13 Τούτων δὲ — p. 455 v. 17 περιφύβων ὄντων] horum plurima om Dionis codices: nonnulla habent Exc. Vatic. 14 καὶ συλλαβῶν — p. 455 v. 6 καὶ ὁ μὲν ἀπέθανεν Dionis Exc. Vatic. 86. 14 scr. Νίκιον. Κερτάλιον B. 15 et 16 κεινόν AB, Παπίνιον PW. 15 καὶ ἐπεὶ μὴδὲν ἐξελάλησεν] καὶ ὁ μὲν Κερτάλιος κτελεῖται ὁδὸν εἶπεν Dionis Exc. Vat.

mulleris cepisset, per causam sterilitatis eiecta Miloniam Caesoniam duxit, quam prius stupro cognitam tam vero quia uterum ferebat uxorem habere voluit, ut sibi puer triginta dierum nasceretur.

Romani igitur tum his rebus, tum crebris ob amicitiam cum sororibus eius et interfectis accusationibus turbati, saevitiam eius et libidines auctum iri exspectabant, si diutius imperaret. quibus sic affectis, ille Ptolemaeam etiam Iubae filium arcessitum ut divitem interfecit.

In hac vitae ratione fieri non poterat quin appeteretur insidiis: easque deprehendit. Nicium [Anicium] Ceresiam et filium eius S. Papiniam comprehensus torsit. cum ille nihil effaretur, Papinio salute et impunitate promissa persuasit ut aliquos seu vere seu falso nominaret: eumque statim, et ceteros in conspectu eius interfecit. et cuiusdam occidendi patrem caedi filii interesse coegit: qui cum rogaret an oculos claudere liceret, ipsam quoque mactari iussit. is vero in periculo com-

τῶν ἐπιβεβουλευκότων εἶναι, καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἔκφῆσαι
 ὑπέσχετο, καὶ ὤνθησε τοὺς τε ἑταίρους τοὺς τοῦ Γαίου καὶ τοὺς
 συνεργοὺς τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς ὀμότητος. καὶ πολλοὺς ἂν
 ἀπώλεσεν, εἰ μὴ καὶ τοὺς ὑπάρχους καὶ τὸν Κάλλιστον καὶ τὴν
 6 Καίσιωνίαν προσδιαβυλῶν ἠπιστήθη.

Καὶ ὁ μὲν ἀπέθανεν, τῷ δὲ Γαίῳ τὸν δλεθρον αὐτὸ τοῦτο
 παραιοκένωσεν. Ἰδίᾳ γὰρ τοὺς ὑπάρχους τε καὶ τὸν Κάλλιστον
 προσκαλεσάμενος "ἴδῃ εἰμι" ἔφη, "τρεις δὲ ὑμεῖς· καὶ γυνὸς D
 μὲν ἐγώ, ὀπλισμένοι δ' ὑμεῖς. εἰ οἷν μισοῦτέ με καὶ ἀποκτείνετε
 10 θέλετε, φονεύσατε." Ἐξ ἐκείνου δὲ μισοῖσθαι νομίσας καὶ ἄχθε- W II 180
 σθαι τοῖς πρακτομένοις ἐκείνους, ὑπώπτενε σφᾶς, καὶ ξίφος κἂν
 τῇ πόλει παρεζέωντο, καὶ συνέβυλλεν αὐτοὺς ἀλλήλοις ὅπως μὴ
 συμφωνῶσι κατὰ μόνους ἐκάστῳ ὡς πιστοτάτῳ διαλεγόμενος περὶ
 τῶν λοιπῶν, μέχρις οὗ συνέντες τὸ ἐπιχειρήματα προήκοντο αὐτῶν
 15 τοῖς ἐπιβουλεύουσι.

Τῶν δὲ βουλευτῶν, οὗ μὴ κατεψηφίσαντο τινῶν, περιφθ-
 βων ὄντων, Πρωτογένης τις πρὸς τὰ χαλεπώτατα τῷ Γαίῳ ὑπηρε-
 τῶν, ὥστε καὶ βιβλία δύο περιφέρειν ἂν τὸ μὲν ξίφος τὸ δ' ὀνό-
 μαζεν ἔγχειρίδιον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ συνέδριον, καὶ πάντων δεξιου-
 20 μένων αὐτῶν, οἷα εἰκός, δριμύ τι προσέβλεψεν ἐνὶ Σκιρβωνίῳ P I 568
 Ἠρόκληῳ, εἰπὼν "καὶ σὺ με ἀσπάζῃ, μισῶν οὕτω τὸν αὐτοκρά-

1 βεβουλευκότων A. 2 τοὺς ante τοῦ om A. 3 ἂν om A.
 5 προσβυλῶν C. 7 ἰδίᾳ etc. Dionis Exc. Vatic. 87. 10 τε om A.
 καὶ τὸν Κάλλιστον om C. 8 ὀπλισμένοι μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ
 γυνὸς B. 11 σφᾶς ὑπώπτενε BC. 13 συμφωνῶσι A.

stitutus se ex insidiatoribus unum esse simulavit, et caeteros omnes in-
 dicaturam pollicitus amicos Gaii ministrosque libidinum eius et saevi-
 tiae nominavit: se multis exitio fuisset, nisi et praefectos et Callistum
 et Caesoniam quoque criminato fides abrogata esset.

Ac is quidem periit, sed illud ipsum factum Gaio quoque perni-
 ciosum attulit. nam praefectis et Calliato seorsim accessit "unus" inquit
 "ego sum, vos tres estis: ego nudus, vos armati. quod si me odistis
 et occidere vultis, occidite." ab eo tempore se invisum illis facta sua
 aegre ferentibus esse ratus, gladium etiam in urbe gestavit; et homines
 suspectos inter se commisit, ne consentirent, cum anoquoque tanquam
 fidissimo de caeteris colloquens; donec eius consilio perspecto eum in-
 sidiatoribus condonarunt.

Cum senatores ob quosdam non condemnatos in metu essent, Pro-
 togenes quidam saevissimorum Gaii mandatorum minister, duos circum-
 ferre libellos solitus, quorum alterum ensem alterum pugionem vocabat,
 curiam ingressus, cum omnes ei dexteris porrigerent scilicet, torve
 vultu Scribonium Proclum intaitas "et tu me" inquit "salutare audes,

τορα;" ἀκούσαντες δὲ τοῦτο οἱ παρόντες περίεσχον τὸν συμβουλευτὴν καὶ δέισαν· ἐφ' ὧπερ ἦσθη ὁ Γάιος καὶ ἔφη κατηλάχθαι αὐτοῖς.

7. Θωπεύοντων δ' αὐτὸν καὶ τῶν μὲν ἤρωα τῶν δὲ θεῶν ἀποκαλούντων δεινῶς ἕξιφρόνησεν. ἤξιον μὲν γὰρ καὶ πρότερον ἑπὲρ ἄνθρωπον νομισθεῖσθαι, καὶ τῇ Σιλήνῃ συγγίνεσθαι καὶ Ζεὺς εἶναι ἐπλάττετο, καὶ διὰ τοῦτο μύλιστα ταῖς ἀδελφαῖς προεφασίζετο μύγνυσθαι, καὶ πάντας θεοὺς ὑπεκρίνετο, καὶ τὰς θηλείας αὐτάς, καὶ Ἥρα καὶ Ἄρτεμις καὶ Ἀφροδίτη ἐγίνετο, καὶ πρὸς τὴν τῶν ὀνομάτων μετάθεσιν καὶ πᾶν τὸ σχῆμα μετέμειβεν, ὡς 10 ποτὲ μὲν θηλυδριὰν ὄρασθαι αὐτὸν καὶ κρατῆρα καὶ ὄρσον φέρειν, ποτὲ δὲ ἀρρενωπὸν καὶ ῥόπαλον καὶ λεοντὴν ἐνημμένον, καὶ αὐθις λιογένειον ἢ παγωνίαν δεικνυσθαι. τριανὰν τε ἐκράτει καὶ ἀνέτεινε κεραινόν, παρθένῳ τε κυνηγετικῇ ὁμοιοῦτο, καὶ ἐγυμναίκεν αὐθις, καὶ τῇ στολῇ καὶ τοῖς προσθέτοις καὶ περιθῆ- 15 τοις ἀκριβῶς ἐποικίλλετο, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος δοκεῖν αὐτοκράτωρ ἰβούλετο. καὶ ποτε ἰδὼν τις αὐτὸν ἀνὴρ Γαλάτης ἐπὶ δίσκρον ἕψηλοῦ ἐν εἶδει Διὸς χρηματίζοντα, ἐγλάσει. μαθὼν 20 οὖν τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ ἤρετο "τί σοι δοκῶ εἶναι;" κάκεινος "μέγα παραλήρημα" ἔφη. καὶ οὐδὲν ἔπαθε δεινόν· παρελο-

1 τοῦτο A Dio, ταῦτα PW.
ελεγίσθη γὰρ om A.

7 προεφασίζετο A.

20 κατ-

Fontes. Cap. 7. *Dionis Historias Romanae lib. 59 c. 26 — c. 30, ex quibus nonnulla Zonaras transcripsit quae nunc in Dionis exemplaribus desiderantur. Eusebii Historiae eccles. lib. 2 c. 6 et 7.*

imperatorī tam infensus?" quo caeteri audito senatorem illum discerpserunt. ea re delectatus Gaius se reconciliatum esse senatui dixit.

7. Omnibus ei assentantibus, et aliis heroem aliis deum appellantis, in magnam incidit insaniam. nam prius etiam humana conditione maior haberi volebat, et se Iovem esse et cum Luna rem habere lactabat, et saepe de causa potissimum se consuetudine sororum uti profestebatur, et deorum dearumque omnium personas agebat: fiebat Inno Diana Venus, et pro nominum mutatione habitum quoque mutabat. profunde alias effeminatus cernebatur, craterem et thyrsum gestans; alias virillis, clava et leonina pelle ornatus; alias imberbis, alias barbatus. et tridentem sustinebat, et fulmen vibrabat, et virginem venatricem referebat, atque iterum muliebrem habitum omnibus adsciticiis et appositiciis rebus exquisite repraesentabat, ac quidvis potius quam homo imperator videri malebat. cum igitur aliquando Iovis habitu in sublimi sella ius diceret, Gellus quidam eo viso risit; et a Gaio rogatus quis ei esse videretur, respondit "magnum deliramentum", nihil grave passus: nam cum

γίσθη γὰρ σκοτεινός ὤν. ἠσπάζετό τε βραχεῖς, τοῖς δ' ἄλλοις
καὶ τῶν βουλευτῶν ἢ τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα προσκυνεῖν ὤρεγε.
πάντας δὲ αὐτὸν ἱκολάμενον. καὶ ποτε τὸν Λούκιον τὸν Οὐτίλλ-
λων ἄνδρα ἐθγενῆ καὶ φρονήσεως εὖ ἔγοντα ἤρετο, τῇ Σελήνῃ
5 μύγνυσθαι λέγων, εἰ ὁρῶν τὴν θιδὸν συνοῦσαν αὐτῷ. ὁ δὲ κάτω
νεύων, οἷα δὴ τιθηνῶς, καὶ μικρὸν τι φθρυγξάμενος καὶ ὑπότρο-
μον "ἕμῳ" ἔφη "τοῖς θεοῖς, δέσποτα, μόνους ἀλλήλους ὁρᾶν Ὡ
ἔξιστιν."

Οὕτω δ' ἔξιμάνη ὁ Γάιος ὡς καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ τέμενος
10 ἑαυτῷ ἀνεγείραι κελύσαι κατὰ τὴν Μίλητον. καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ
δύο ναοὶ αὐτῷ ἰδρῶθσαν· τὸν μὲν γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῷ παλα-
τίῳ ἐτεκτήνατο, ὁ δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς αὐτῷ ἐψηφίσθη καὶ ἔδο-
μήθη. ἐπενεκάλει δὲ καὶ τῷ Διὶ οἷοι τὸ Κυριτώλιον προκατέλαβε.
καὶ ἀγάλματα δ' ἑαυτοῦ πυνταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀπέστειλε,
15 προσκυνεῖσθαι ταῦτα κελεύσας. τὸν δ' ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν εἰς
οἰκίον ἱερὸν μεθρημόζετο, ἵνα Διὸς ἐπιφανοῦς τέου χρηματιζῆ
Γαίου, εἰ καὶ ὁ Ἰώσηπος τοῦτο παρσιαιώπησεν ἀρχαιολογῶν. ὃθεν P I 559
καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀποσιαιία ἔσχηκε τὴν ἀρχήν. ἱερέως τε
πολλοὺς ἑαυτῷ κατεστήσατο, καὶ αὐτὸς δ' ἑαυτῷ ἱεράτο. ταῖς
20 τε βρονταῖς ἐκ μηχανῆς ἀντιβρόντα, ἀντήστραπτέ τε ταῖς ἀστρα-

2 προσκυνεῖν ὤρεγε A, ὤρεγε προσκυνεῖν PW. 3 τὸν alterum
add AB. οὐτίλλων AB. 6 μικρὸν A cum Dione, βραχέ
PW. 9 Οὐτίω — 13 ἐδομήθη om Dionis codices, habent Exc.
Peireac. 13 προκατέλαβε om C. 15 τὸν δ' — 17 Γαίου]
Euseb. Hist. eccl. 2 6, ex Philonis Legat. ad Gaium T. 2 p. 596
ed. Mangey.

autor esset, negligebatur. salutavit paucos; caeteris, etiam senatoribus, manum aut pedem porrexit adorandum. cum omnes ei adulerentur, aliquando ad L. Vitellium, virum nobilem et cordatum, dixit se cum Luna rem habere, eumque rogavit an deas congressum vidisset. is vero humum intuens instar admirantis exigua et tremula voce "vobis" inquit "divis dantaxat, domine, invicem intueri fas est."

In eam porro insaniam Gaius venit, ut ab Asianis Miletī templum sibi iuberet extrui. sunt et Romae duo ei templa condita: quorum alterum ipse in palatio sibi extruxit, alterum a senatu ei et decretum est et aedificatum. cum Iove expostulabat quod Capitolium praecoccupasset, imagines suas quovis terrarum missas adorari iussit. templum Hierosolymitanum in suam aedem commutavit, ut Gaii novi illustris Iovis appellaretur: quamvis hoc Iosephus in suis Antiquitatibus dissimularit. eaque res Iudaicae defectionis initium fuit. sacerdotes sibi multos legit, et ipse sibi immolavit. machinis quibusdam tonitribus tonitrus, fulguri-

παῖς. καὶ ὅποτε κατήνεκτο κεραννός, λίθους ἀντηρόντιζεν, ἐπι-
λέγων ἐφ' ἑκάστῳ τὸ τοῦ Ὀμήρου "ἢ μ' ἀνάειρ" ἢ ἐγὼ σέ."

Ἐπὶ τούτου, ὡς Εὐσέβιος ἱστορεῖ, ἐκ τῶν τὰς Ὀλυμπιάδας
ἀναγραφάντων ἀναλξασθαι ταῦτα λέγων, τοσούταις περιέπεισε
συμποφυῖς ὁ Πιλάτος, ὥστε ἀναγκασθῆναι ἑαυτοῦ γενέσθαι ἀδ-
W II 181 τόχειρ, τῆς θείας δίκης μετελθούσης αὐτὸν.

B Ὡς οὖν πάντα τρόπον ἐξεμίνετο (ἀπαριθμεῖν γὰρ τὸ καθ'
ἕκαστον πολλῆς ἂν εἴη λέσχης καὶ ἀηδίας) ἐπιβούλευσαν αὐτῷ
Κάσιός τε Χαιρέλις καὶ Κορνήλιος Σαβίνος. συνώμοσαν μὲν γὰρ
πλείονες καὶ συνήθεισαν τὸ πραττόμενον καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες· 10
καὶ ὅσοι δὲ οὐ συνώμοσαν, γρόντες οὐτ' ἐξέφηναν καὶ ἄσμενοι
εἶδον αὐτὸν ἐπιβουλεύμενον. ἐπιβουλεύθη δὲ θῆαι ἐπιτελών. ὁ
γὰρ Χαιρέλις καὶ ὁ Σαβίνος ἐπὶ τοῖς γινόμενοις ἀλαχοῖς ἀλγοῦν-
τες, ὅμως ἐκατέρωθεν ἐπὶ πέντε ἡμέρας. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Γάιος
καὶ ὀρχήσασθαι καὶ τραγωδίαν ἠθῆλῃσιν ὑποκρίνασθαι, καὶ διὰ 15
C τοῦτο ἐτέρως τρεῖς ἡμέρας προήγγειλε, τηρήσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ
θεάτρου ἐξερχόμενον ἐν στενωπῷ τινι περιστάντες ἀπέκτειναν.
καὶ πεσότος οὐδέ τις τῶν παρόντων ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ νεκρὸν
αὐτὸν κατετίτρωσκον. καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὴν θυγατέρα
αὐτίκα ἀπέσφαξαν. 20

3 ὡς ABC, ὁ PW. Ἐσέβιος] Hist. eccles. 2 7. 5 ὡς A.
7 ἐξεμίνετο om C. 9 καὶ] καὶ ὁ A. 12 ὁ γὰρ Χαιρέλις —
16 προήγγειλε pleniora sunt quam in Dionis codicibus. 20 ἐπ-
έσφαξαν A.

bus fulgura regessit. contra fulmina lapides est ei aculatus, illud Home-
ricam subinde usurpans "tollito me, vel ego te."

Sub hoc Caesare Pilatus, ut Eusebius ex Olympiadum scriptori-
bus refert, in tantas calamitates incidit ut divina vindicta urgente ma-
nus sibi afferre cogeretur.

Postquam igitur omni furoris genere fuit percitus (nam enumerari
singula sine magnis nugis magnaue molestia non queunt) insidiati ei
sunt Cassius Chaerea et Cornelius Sabinus. plura vero in eum coniu-
rarunt, et quid ageretur etiam familiares eius non ignorabant; et qui
non coniurarent, rem intellectam nec prodiderunt, et eum insidiis appeti
hand moleste tulerunt. est autem, dum spectaculum ederet, appetitus.
nam Chaerea et Sabinus, quamvis flagitia illa aegro ferrent, tamen quin-
que adhuc dies se continuerunt. ut vero ipse Gaius et saltare et tra-
gorodiam agere voluit, eaque de causa alterum triduum denuntiavit, ob-
servarunt dum theatro egredieretur, et in angiportu quodam circumven-
tum occiderunt. cum cecidisset, nemo qui aderat sibi temperavit quo-
mianus etiam mortuum convulneret. etiam uxor eius et filia statim
sunt occisae.

Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα ἐν τε τρισὶν ἔτεσι καὶ μηνὶ ἐννέα καὶ ἡμέραις ὀκτώ καὶ εἴκοσι πράξας ἔργοις αὐτοῖς ὡς οὐκ ἦν θεὸς ἔγνωκεν, ὡς δὲ ὁ θάνατος αὐτοῦ διηγγελῆθη, πλὴν ὀλλῶν τῶν συνησεληγεμένων· αὐτῷ, πάντες ἔχαιρον, μνημημένοι καὶ τοῦ λε-
 βηθέντος ποτὲ ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ὀργισθεὶς τῷ δήμῳ ἔφη "εἴθε ἕνα
 10 ἀόχνην εἶχετε", καὶ ἐπιλλόντες ὅτι "σὺ μὲν ἕνα ἔχεις ἀόχνην, ἡμεῖς
 δὲ χεῖρας πολλὰς." διαθρόντων δὲ τινῶν ὀλλῶν καὶ θοροβούν-
 των βούντων τε "τίς Γάϊον ἀπέσφαξεν;" Οὐαλλέριος Ἀσιατικός,
 ἀνὴρ ὑπατικῶς, ἀνῆλθεν εἰς ἀποκτόν τε χωρίον, καὶ ἐκβοήσας
 10 ἔφη "εἴθε ἐγὼ αὐτὸν ἤμην ἀπεκτονῶς." καὶ οὕτω καταπλυγένας
 οἱ θοροβούντες ἡσύχασαν.

8. Ἄλλ' οὕτω μὲν δίκραστο Γάϊος· τῆς δὲ βουλῆς ἐν τῷ
 Καπιτωλίῳ συναθροισθείσης τοῖς μὲν δημοκρατεῖσθαι ἐδόκει, οἱ
 δὲ μοναρχεῖσθαι καὶ αὐδεις ἔκρινον· καὶ τούτων οἱ μὲν τόνδε, οἱ
 15 δὲ τόνδε ἤρουντο. κἀν τούτῳ στρατιῶται τινες εἰς τὸ πάλαιον, P I 560
 ἵνα τι διαρπύσωσιν, εἰσηθήσαντες εὐρον ἐν σκοτεινῇ γωνίᾳ κατα-
 κρυπτόμενον πον τὸν Κλαύδιον (συνῆν γὰρ τῷ Γαίῳ τοῦ θιάτροσ
 ἐξερχομένου, καὶ τὴν ταραχὴν φοβηθεὶς κατακρίβη), καὶ ἐξείλεον
 αὐτὸν μὴ εἰδότες ὅστις ἦν· γρόντες δὲ αὐτοκράτορά τε προσηγό-
 20 ρευσαν καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἤγαγον, καὶ μὴ τινος ἐνδοιάσαντας
 ἄπυντες αὐτῷ τὸ κράτος δειδώκασιν, ὡς ἐκ γένους ὄντι βασιλικῷ

3 ὡς δὲ — 4 ἔχαιρον om Dionis codices. 6 ὅτι om A. 10 αὐ-
 τὸν om A. 12 Ἄλλ' — Γάϊος] Γάϊος μὲν οὕτως ἐφθάση A.
 17 τοῦ θιάτρον ἐξερχομένου om Dionis codices. 19 τε om C Dio.

Fontes. Cap. 8. Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 1 — 12.
 nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

Haec cum tribus annis, mensibus novem et diebus octo egisset, re ipsa cognovit se non esse deum. mors eius nuntiata paucis luctum, omnibus laetitiam attulit, dicti eius recordantibus quod aliquando iratus protulerat "utinam populus Romanus unam cervicem haberet," tam igitur populus Romanus dixit "at tu unam cervicem habes, nos vero manus multas." paucis autem discursantibus et per tumultum vociferantibus quis Gaium occidisset, Valerius Asiaticus vir consularis tumulto consensu exclamavit "utinam ego eum occidissem." qua voce illi perculsi tumultuari destiterunt.

8. Gaius interfecto senatuque in Capitolio coacto, dum alii popularem rem publicam, alii regum imperium laudant, et ex his alii aliam praeferrunt, interea milites aliquot impetu in palatium facto, ut aliquid raperent, Claudium in obscuro angulo latitantem reppererunt. nam cum Gaius theatro exierat, tumultuque territus se occultarat, eum igitur prae-
 traxerunt, ignari quis esset: agnitus imperatorem salutarum, in castra perducto citra ullam habitationem omnes detulerunt imperium, quod et

καὶ νομιζομένῳ ἐπιεικῆ. εἰ γὰρ καὶ ἀνιδέετο καὶ ἀντέλεγεν, ἀλλ' ὅσον ἐξίστατο καὶ ἀντέκειτο, τοσοῦτον μᾶλλον ἀντεφιλονείκουν οἱ στρατιῶται μὴ παρ' ἑτέρων λαβεῖν αὐτοκράτορα ἀλλ' αὐτοὶ δοῦναι πῦσι. διὸ καὶ ἄκων, ὡς ἐδόκει, ἐπέκυψε. μαθόντες δὲ καὶ οἱ ὑπατοὶ καὶ οἱ βουλευταὶ ἤδη προκατελήφθαι τὴν ἀρχήν, καὶ 5 αὐτοὶ ὠμολόγησαν.

Καὶ οὕτω Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων Γερμανικὸς ὁ τοῦ Ἀρούσου τοῦ τῆς Λιβίας υἱοῦ παῖς τῆς αὐτοκρατοῦς ἀρχῆς ἔπαυεν, ἄγων ἔτος πεντηκοστόν. ἐγένετο δὲ τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῦλος, ἀλλὰ καὶ ἐν παιδείᾳ ἤσκητο, ὥστε καὶ συγγράμματα τινά· τὸ 10 δὲ σώμα νοσώδης. πάνυ δὲ ἐγυναικοκρατήθη ἅμα καὶ ἰδουλοκρατήθη. ἄτε καὶ ἐκ παίδων ἐν τε νοσηλείᾳ καὶ ἐν γόβῳ πολλῶν τραφεῖς, κἀντιῦθεν εὐθήθειαν καὶ ἐπὶ πλείον τῆς ἀληθείας προσκοιτησάμενος καὶ ἡθους χαννότητι (ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ βουλή 15 ὠμολόγησε), καὶ πολὺν μὲν χρόνον τῇ τῆθῃ Λιβίᾳ πολὺν δὲ τῇ μητρὶ Ἀντωνίᾳ τοῖς τ' ἀπελευθέροις συνδιατηθεῖς, οὐδὲν ἐλευθεροπραγῆς ἐπέδεικνυτο. ἐπειθὲντο δ' αὐτῷ αἱ γυναῖκες τε καὶ οἱ ἀπελευθέροι ἐν τοῖς πότοις καὶ ἐν ταῖς μέξεσι· πάνυ γὰρ ἀπλήστως ἀμφοτέροις προσέκειτο. πρὸς δὲ καὶ δειλίῳ ἐίχε. τοιοῦτος δὲ παγκῶς, ὡς συνελόντι εἰπεῖν, ὅμως οὐκ ὀλίγα καὶ δεόντως 20 ἔπραττεν ὁσάκις τῶν εἰρημένων παθῶν ἔξω ἐγένετο καὶ ἑαυτοῦ

1 εἰ γὰρ καὶ — 4 ἐπέκυψε om Dionis codices. 9 μὲν add A Dio. 13 εὐθήθειαν post προσκοιτησάμενος A. 18 τοῖς πότοις καὶ ἐν ταῖς μέξεσι A cum Dione, ταῖς μέξεσι κἄν τοῖς πότοις PW. 21 παθῶν om A.

Caesarei generis esset, et clemens haberetur. etiam enim recusabat et refragabatur, tamen quantum ille renitebatur seque opponere, tantum milites contendeabant, ne ab aliis imperatorem acciperent sed ipsi omnibus darent. itaque invitatus tandem, ut praes se ferebat, illis cessit. consules vero et senatores ubi iam praecooccupatum esse imperium didicerunt, ipsi quoque renuntiationi eius sunt assensi.

Ita Tiberius Claudius Nero Germanicus, Liviae ex Druso nepos, imperium est adeptus, anno aetatis quinquagesimo. ingenio quidem fuit non contemnendo, et disciplinis ita eruditus ut quaedam conscripserit, valetudine autem parum firma: mulieribus et servis parere solitus, quippe iam inde a pueritia in morbis et magno metu educatus, unde simpliciorum et dissolutioribus moribus se esse fingebat quam re vera erat (quod et ipse in senatu confessus est), cum vitam longo tempore cum avia Livia et Antonia matre ac libertis egisset, nihil ingenio dignum praes se ferebat. sunt ei et mulieres et liberti in computationibus et re Venerae insidiat, quibus utrisque satiari non poterat. ad haec timidus fuit, quamvis autem (ut rem paucis complectar) talis esset, tamen multa opportuna fecit, quoties vitis istis evitatis sui turis fuit. in

ἐκράτει. οὐκ εὐθὺς μέντοι εἰς τὴν βουλὴν εἰσῆλθεν, ἀλλὰ μετὰ τριακοστὴν ἡμέραν, διὰ τε τὸν Γάϊον οὕτως ἀπολωλότα δεδιώς, καὶ διτι τινὲς ἑαυτοῦ βελτίους εἰς τὴν ἀρχὴν παρὰ τῆς βουλῆς ἠνωμάσθησαν. ἀλλὰ τὴν τε ἄλλα ἀκριβῶς ἐφυλάσσετε καὶ πάντας 5 τοὺς αὐτῶ προσιόντας ἐρευνοῦσθαι ἐποίησε μὴ τι ξιφίδιον ἔχουσι, καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις στρατιώτας εἶχεν αὐτῶ συνόντας. ὃ καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο· ἢ δὲ τῶν ξιφιδίων ἔρευνα διὰ Οὐδισπασιανοῦ ἐπαύσατο.

Τὸν μὲν οὖν Χαιρέαν καὶ τινὰς ἄλλους ἀπέκτεινεν, οὐ διὰ 10 τὸν Γάϊον, ἀλλ' ἑαυτῶ ἀσφάλειαν προμηθοίμενος· καὶ ὁ Σαβίνος δὲ ἐκὼν ἀπέθανε, μὴ ἀξιώσας κολασθέντος τοῦ Χαιρέου αὐτὸς περιεῖναι· τὰς δὲ τοῦ Γαίου ἀδελφὰς τῆν τε Ἀγριππῖναν καὶ P 1 561 τὴν Ίουλιαν καταγαγὼν ἐκ τῆς ὑπεροχίας, καὶ τὰς οὐσίας αὐταῖς ἀπέδωκε, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐκπισόντας ὁμοίως κατήγαγε. καὶ 15 τοὺς ἐν εἰρκταῖς δεδιμένους ἀκριβῶς ἐξετάσας, τοὺς μὲν συγκοφαντουμένους ἀφῆκε, τοὺς δὲ κακοχορηγιστὰς τι ἐκόλασε. καὶ τὰ φάρμακα ἃ πολλὰ ἐν τοῖς τοῦ Γαίου ἐνρέθη, καὶ τὰ βιβλία τοῦ Πρωτογένους, ὃν καὶ ἀπέκτεινεν, ἔκασε. τὰ τε γράμματα 20 αὐτοῦ μὲν κατακαῦσαι ὁ Γάϊος, ἐνρέθησαν δὲ ὄντα, τοῖς βουλευταις τε ἐπέδειξε, καὶ ἔδωκεν ἀναγῶναι τοῖς τε γράψασιν αὐτὰ καὶ τοῖς καθ' ὧν ἐγγράπητο, καὶ μετὰ τοῦτο κατέφλεξε. τῆς τε γερονσίας ἀτιμῶσαι βουληθείσης τὸν Γάϊον, ψηφισθῆναι μὲν B τοῦτο αὐτὸς ἐκώλυσε, νυκτὸς δὲ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ πάσας ἤφηνισε, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Γαίου καὶ ἕφ' ἑτέρων δι' ἐκείνων οὐκ ὀρθῶς

3 αὐτοῦ C.

20 ἀπέδειξε A.

τε alterum om A.

curiam non statim sed trigesimo die post venit, tum Gaii interitu territoria, tum quod aliqui ipso ad imperium aptiores a senatu nominati erant. cum caeteris in robus accurate se custodit, tum omnes a quibus addiretur executi iussit ne sicas ferrent, et milites ad convivia secum adduxit. quod deinceps quoque factum: sicarum vero inquisitio per Vespasianum sublata est.

Chaeream et aliquot alios occidit, non ut Gaii necem ulcisceretur, sed ut securitati suae consultum esset. Sabinius ultro sibi manus attulit, indignum ratus si Chaerea interfecto superstes esset. Gaii sorores Agrippinam et Iuliam revocavit, bonis restituitis. eodem modo caeteros quoque exules tractavit. eos qui in carcere victi erant accurate exploravit: per calumniam delatos dimisit, sontos supplicio affecit. venena, quorum magna copia in Gaii scriniis est reperta, et libellos Protogenis, quem etiam occidit, cremavit. scripta, quae Gaius se cremasse affirmarat, reperta senatui ostendit, legendaque tam his a quibus quam his contra quos scripta erant exhibuit, postea exussit. senatui Gaium ignominia notaturo restitit quo minus id decretum fieret. ipse vero noctu statuas eius omnes sustulit, et quas vel ab ipso vel ab aliis pro-

γεγονότα ἀνέτρεψεν· ἀνδριάντων δὲ αὐτῷ ψηφισθέντων παρητή-
 σατο· καὶ θύειν ἢ προσκυνεῖν ἐν ἀγάλμασιν αὐτῷ ἀπηγόρευσε.
 καὶ ἄλλα δὲ τοιαῦτα πολλὰ ἐποίησεν, μετριοφρονῶν καὶ κρίσει ταῦτα
 πράττων, ἀλλ' οὐκ ἐπιτηδεύσει· τὰς γοῦν θυματέρας κατηγγήσαε
 τὴν μὲν Λουκίῳ Ἰουνίῳ Σιλανῷ, τὴν δὲ Γναίῳ Πομπηίῳ Μάγνῳ.⁵
 καὶ οὐδὲν ἐπέρογκον ἐπραξεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἐκείναις ἐδίκασε καὶ ἡ βουλὴ ἠἴροισθη. ταῦτά τε οὖν ἐπιεικῶς
 C ἔπραττε, καὶ τῶν ἐπάτων ἐν τῷ συνεδρίῳ καταβάντων ἀπὸ τῶν
 δίφρων ἵνα διαλεχθῶσιν αὐτῷ, προσεξανέστη τε καὶ ἀντιπροσηλάθε
 σφίσι. ἰδιωτικῶς τε ἔζη ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἑλληνικῶς αὐτὸς τε¹⁰
 καὶ οἱ περὶ αὐτὸν διεπῶντο.

Περὶ τὰ χρήματα δὲ θανμαστός ἐγένετο. ἀπηγόρευσε γὰρ
 ἀργύριον αὐτῷ προσφέρεισθαι, ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ Λύγουστοῦ ἐγένετο.
 ἀπέπειε δὲ μηδὲ κληρονόμος παρὰ τινος συγγενεὶς ἔχοντος κατα-
 λιμπάνεσθαι. καὶ τῶν προδημευθέντων ἐπὶ τε τοῦ Τιβερίου καὶ¹⁵
 τοῦ Γαίου τὰ μὲν αὐτοῖς ἔτι περιούσι τὰ δὲ τοῖς τέκνοις αὐτῶν
 ἀπέθωκε· καὶ πολλοῖς παρὰ τοῦ Γαίου τὰς σφετέρας ἀρχὰς καὶ
 D χώρους ἀφαιρεθεῖσιν αὐτὸς αὐθις ἐπανεσώσατο. καὶ ἄλλα τοιαῦτα
 ἔργα ἐεργάσατο, δι' ἃ ἐφημεῖτο. ὑπὸ δὲ τῶν ἑξελευθέρων αὐτοῦ
 καὶ τῆς γυναικὸς Βαλλερίας Μεσσαλίνης ἕτερα ἐπράχθη οὐχ²⁰
 ὁμοίωτροπα. λιμοῦ μέντοι ἰσχυροῦ γενομένου οὐ μόνον τῆς τότε
 W II 163 ἀφθονίας ἐφρόντισεν, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσέπειτα. ἐπεισάκτου γὰρ

2 αὐτῷ ἐν ἀγάλμασιν A. 8 ἀπὸ τῶν δίφρων om C. 12 δι
 om A. ἐγένετο — 13 Λύγουστοῦ om A. 12 ἀπηγόρευσε
 BC Dio, ἀπηγόρευσε PW. 19 αὐτοῦ om C. 21 γενομένου
 add ABC.

pter ipsam perperam acta erant abolevit. statuas decretas recusavit,
 sibi que sacrificari aut effigiem suam adorari vetuit. fecit et alia multa
 id genus moderate, iudicio, non simulatione. filiam certe quidem unam
 L. Iunio Silano, alteram Cn. Pompeio Magno despondit, nullo immodico
 apparatu: nam et ipse diebus illis ius dixit et senatus convenit. prae-
 terea cum consulibus in curia consurrexissent ut eum alloquerentur, assur-
 rexit et ipse et vicissim eis obvium ivit. privato et graeco more ple-
 ramque cum suis vixit.

In pecunia mirabilem se praebuit. vetuit enim offerri sibi argen-
 tum, quod et sub Augusto fiebat: vetuit ne ab ullo qui cognatos habe-
 ret haeres institueretur, bona quae sub Tiberio et Gaio publicata fue-
 rant aut ipsis possessoribus, si superstites erant, aut eorum liberis red-
 didit. multis magistratus et provincias a Gaio creptas restituit; et hoc
 genus alia fecit ob quae laudatus est. verum ab eius libertis et uxore
 Valeria Messalina alia acta sunt his minime consentanea. cum ingenti
 annonae penuria laboraretur, non illi duntaxat temperi, sed in futurum

παντός σχεδόν τοῦ σίτου τοῖς Ῥωμαίοις ὄντος, ἡ χώρα ἢ πρὸς
 ταῖς λιβυλαῖς τοῦ Τιβέριδος οὔτε κατέρσεις ἀσφαλεῖς οὔτε λιμέ-
 νας ἐπιτηδέων ἔχουσα ἀνωφελὲς σφίσι τὸ κράτος τῆς θαλάσσης
 ἐποίη· οὐδὲν γὰρ κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἠδύνατο εἰσφοιτᾶν.
 5 τοῦτο οὖν συνιδῶν λιμένας τε κατεσκεύασε καὶ ἀπέτελλε πρῶγμα
 καὶ τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ μεγέθους τῆς Ῥώμης ἄξιον. ἐν πᾶσι P I 562
 δὲ μετριάων, οὔτε γεννηθέντος αὐτῷ υἱός (ὃς τότε μὲν Κλαύ-
 διος Τιβέριος Γερμανικός, ἔσπερον δὲ καὶ Βρεττανικός ἐπισημα-
 σθη) ἄλλο τι ἐκίφανές ἐπραξεν, οὔτ' Αὐγουστον αὐτὸν ἢ τὴν
 10 Μεσσαλίαν Αὐγουστιαν ἐπικληθῆναι ἐφήκε.

9. Συνεχῶς δὲ μονομαχίαις ἀγῶνας ἐτίθει, πάντῃ χαίρων
 αὐτοῖς, κἀντεῦθεν πολλοὶ ἀπώλλυντο ἄνθρωποι, ἐπ' αἰτίαις τισὶ
 καταψηφισθέντες. ἰθυσθεῖς οὖν οὔτως αἵματος καὶ φόνων ἀνα-
 πίμπλυσθαι, προπετίστερον καὶ ταῖς ἄλλαις σφαγαῖς ἐχρήσατο.
 15 αἰτίαι δὲ τούτου οἷ τε καισάρειοι καὶ ἡ Μεσσαλίνα ἐγένοντο. εἰ
 γὰρ ἀποκτεῖναι τινα ἐθελήσιν, ἐξεφόβον αὐτόν, καὶ πάνθ' ὅσα B
 ἐβούλοντο ποιεῖν ἐπετρέποντο. καὶ πολλάκις ἑξαπιναιῶς ἐκπλαγῆς
 καὶ κελεύσας τινὰ ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδοῦς ἀπολέσθαι, ἔπειτα
 ἀνεγκῶν καὶ ἀναφρονήσας, μαδῶν τὸ γεγονός ἐλυπεῖτο καὶ
 20 μετεγίνωσκε.

Τοιαῦτα δὲ ποιῶντος αὐτοῦ οὐδέτι χρηστὴν ἐλπίδα ἐπὶ
 Κλαυδίῳ οἱ Ῥωμαῖοι ἐσχέκασιν. διὸ καὶ ἐπιβουλεύθη ἕφ' ἐτέρων

9 αὐτόν A, αὐτόν PW. 21 οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ κλαυδίῳ B.

Fontes. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 13 — c. 29.
 nonnulla Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.

etiam prospexit. nam cum Romani frumento fore tantum aliunde im-
 portato utantur, regio quae ad ostia Tiberis est, cum eiusmodi esset ut
 neque tato appellii posset, neque porrus commedos haberet, officiebat ut
 eis maris imperium parum proficere: hiberno enim tempore sibi impor-
 tari poterat. ea re considerata portus aedificavit, opusque perfecti
 magnitudine et animi et imperii Romani dignum. ac modestus in rebus
 omnibus, nato sibi filio (qui tum Claudius Tiberius Germanicus, post
 etiam Britannicus est cognominatus) nec ullo illo splendore usus est,
 nec eum Augustum aut Messalinam Augustam appellari sivit.

9. Ludis gladiatorii impense delectabatur: quos cum crebro
 ederet, multi mortales variis criminibus condemnati peribant. ad hunc
 modum sanguini et caedibus assuetus facilius etiam ad alios occiden-
 dos est impulsus. in causa autem fuerunt caesarei liberii et Messalina:
 qui si quem sublatum volebant, terrore ei incusso potestatem occipie-
 bant faciendi quod vellent. saepe ex improvise consternatus cum in
 subito terrore aliquos occidi iussisset, postea sibi redditus et sanitate
 mentis recuperata facti paenitens doluit.

Quae cum faceret, Romanique spem de eo parum bonam habe-

τε καὶ ὑπ' Ἀννίου Βινικιανοῦ, ὃς πρὸς Φούριον Κάμιλλον Σκριβωνιανὸν τῆς Δαλματίας ἄρχοντα ἐπεμψε καὶ ἀπέπεισεν αὐτὸν ἐπανάστηναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν μὴ πεισθέντων αὐτῷ, αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινεν ἑαυτὸν, Κλαύδιος δὲ καίτοι πάνυ καταδείσας ὡς C ἐπιθύμως ἔχεν ἐκοιτῆναι αὐτῷ τοῦ κράτους ἐπιλοντῆς, ὁμῶς τὸν θάνατον αὐτοῦ μαθὼν ἀνεθύρησεν, καὶ τοὺς μὲν στρατιώτας ἄλλοις τέ τισι καὶ χρήμασιν ἀντιμέθετο, τοὺς δὲ συνειβουλευσαντας ἀνεξήτησε καὶ πλείστους ἐκόλουσε. συχροὶ δὲ ἄλλοι τε καὶ ὁ Βινικιανὸς διεχειρίσαντο ἑαυτούς. ἡ γὰρ Μεσσαλίνα καὶ ὁ τοῦ Κλαυδίου ἀπελεύθερος Νάρκισσος οἱ τε συνυπελεύθεροι αὐτοῦ, 10 τῆς ἀφορμῆς ταύτης λαβόμενοι, οὐδενὸς τῶν δεινοτάτων ἀπέσχεοντο. ἄνδρες τε οὖν πολλοὶ καὶ γυναῖκες ἐκολώσθησαν· τινὲς δὲ καὶ τῶν πάνυ ὑπαιτιῶν ἐσώθησαν, οἱ μὲν χρήμασιν ἔνιοι δὲ γε καὶ χάρισι. Γαλιῦσος δὲ τις ἀπελεύθερος τοῦ Καμίλλου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τοῦ Ναρκίσσου παρελθόντος εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπὸν· 15 D τος αὐτῷ "τί ἂν ἐποίησας Γαλαῖσι εἰ Κάμιλλος ἐμονάρχησιν;" ἀπεκρίνατο ὅτι "εἰστέχειν ἂν ὀπισθεν αὐτοῦ καὶ ἐσιώπων." Ἄρρημα δὲ γυνὴ Καικίνου ὑπάτου οὕσα, εἰ καὶ τῇ Μεσσαλίῃ σφόδρα ὀκείλωτο, οὐκ ἤνευχε ζῆν τοῦ ἀνδρὸς θνήσκοντος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνδρᾶ ἀποδειλιῶντα ἐπέρωσε. τὸ γὰρ ξίφος λαβοῦσα ἐαν- 20 τὴν ἐπληξε κάκεινῃ ἐπέδωκεν εἰπούσα "ἴδὸν παῖε, οὐκ ἀλγῶ."

1 "legendus videtur μινουμανοῦ" WOLFIIUS. "Βινικιανοῦ codices mas." DUCANCIOS. Φούριος ABC. 11 ταύτης A. 14 γαλαίσιος A. Καμίλλου etiam Dio, Σαβίτου Dionis Exc. Vatic. 89. 17 Ἄρρημα Dio, Ἀριάμη Dionis Exc. Vatic. 89. 18 καικίνου B, Καικίνου PW. ὑπάτου etiam Dionis codices: scr. Παῖτου. 21 καὶ ε A, καὶ Dionis codices: scr. Παῖτε.

rent, cum ab aliis tum ab Annio Viniciano insidiae ei comparatae sunt: qui Furio Camillo Scriboniano Dalmatiae praefecto auctor defectionis fuit. sed is cum milites dicto audientes non haberet, se ipse interfecit: Claudius vero quanquam ita territus ut ultro illi cedere imperio in animo haberet, illius interitu cognito recepit animum, et milites tum aliis rebus tum pecunia remuneratus, insidiatores quam plurimos indagatos supplicis affecit. Vinicianus et alii complures ipsi manus sibi attulerunt. nam Messalina et Narcissus una cum aliis eius libertis eam nacti occasionem nullo summae crudelitatis genere abstinerunt. itaque et viri et mulieres multi caesi, quidam etiam ex nocentissimis vel pecunia vel gratia absoluti. Galaeus vero Camilli libertus a Narcisso in curia rogatus quid facturus fuisset si Camillus factus esset imperator, respondit se tacitum a tergo eius staturum fuisse. Arria Caecinae consulis [Paeti] uxor, Messalinas admodum familiaris, marito superstes esse recusavit, eoque mortem reformidantem confirmavit, eodem gladio quo se ipsam percussisset illi porrecto, dixitque "ecce feri [Paete], ego non doleo."

καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοῦτοις ἐπηρεῶντο, Κλαύδιος δὲ οὕτως πρὸς τὰς
κολάσεις ἔαχεν ὥστε καὶ σύνθημα τοῖς στρατιώταις τὸ ἔπος τοῦτο
συνεχῶς διδόναι, χρῆ

ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήγη.

- ἢ δὲ Μισσαλίνα καὶ οἱ ἀπελεύθεροι αὐτοῦ οὕτως τὴν πολιτείαν P I 563
καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ἐπιτροπὰς τὰς τε ἡγεμονίας καὶ τὰ
ἄλλα πάντα ἐπώλουν καὶ ἐκαπήλευον, ὥστε σπανίσι πάντα τὰ
ῶνια, κἀντεῦθεν βιασθῆναι τὸν Κλαύδιον ἀπὸ βήματος τὰς τι-
μὰς αὐτῶν διατάξαι. Αὔλου δὲ Πλαυτίου ἐς τὴν Βρεττανίαν
10 στρατεύσαντος, καὶ τὰ μὲν παθόντος τὰ δὲ δρᾶσαντος, εἶτα τῷ W II 184
Κλαυδίῳ τὰ συμβάντα γνωρίσαντος, ἐκείνος τὰ οἴκοι Οὐδέτελλῶ
Λουκίῳ τῷ συνπατριωκῆτι ἐγγειφίσις ἐξεστράτευσε. καὶ πρὸς τὸν
Ἰουλιανὸν ἀφικόμενος εἰς τε τὴν Βρεττανίαν περαιωθεὶς μετὰ πλειο-
νος παρασκευῆς καὶ ἐλεφάντων συνέμιξε τοῖς στρατεύμασι. καὶ B
15 μετ' αὐτῶν τοῖς βαρβάροις συμβαλὼν ἐνίκησε καὶ τὸ βασίλειον
αὐτῶν εἶλε. καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανήλθε, τὴν ἀγγελίαν τῆς
νίκης διὰ τῶν γαμβρῶν τοῦ τε Μάγνου καὶ τοῦ Σιλανοῦ προπέμ-
ψας. μαθοῦσα δὲ ταῦτα ἡ γερουσία Βρεττανικὴν καὶ αὐτὸν καὶ
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπεκύλευσε, καὶ πολλὰ αὐτοῖς ἐψηφίσαστο ἕτερα.
20 Ἡ δὲ Μισσαλίνα δαρχηστοῦ ἐρασοῦσά τινος Μησητῆρος
ἄνομασμένον, ἐπεὶ μήθ' ὑποσχέσειεν αὐτὸν μήτ' ἐκφοβήσειεν

4 ἄνδρα A. Π. Ω 369. Od. Π 72 Φ 133. χαλεπήγη AC,
χαλεπαῖνη PW. 9 πλατίου A, Πλαυτίου PW. Πλαύτιος Dio
cum Tacito. 10 καὶ τὰ — δρᾶσαντος om B. 11 Οὐδέτε-
λλῶ PW. 17 σιλανοῦ A. 18 βρεττανικῶν τε αὐτὸν A.
καὶ τὸν add ABC.

ob quod factum hi laudati sunt. Claudius vero ad supplicia tam pro-
pensus evasit, ut militibus istum versum subinde pro tessera daret

poena luenda viro, si quis prior intulit arma.

porro Messalina et liberti eius ita rem publicam expeditiones praefecturas
magistratus caeteraque omnia vendebant et auctionabantur, ut in
omnium rerum venalium penuria Claudius ipse pro tribunali pretia con-
stituire cogeretur. cum Aulus Plautius cum exercitu in Britanniam pro-
fectus clades alias accepisset, alias intulisset, ac statum rerum Claudio
significasset, Lucio Vitellio collegae in consulatu suo summa rerum manda-
ta per Oceanum cum maioribus copiis et elephantis in insulam vectus
cum caeteris legionibus barbaros aggressus est, iisque victis regiaeque
illorum capta Romam rediit, Magno et Silano generis victoriae nuntiis
praemisissis. qua cognita senatus et ipsi et filio eius Britannici cogno-
mentum et alios multos honores decrevit.

Messalina saltatorem quemdam Mnesterem nomine, cuius amore
capta erat, cum nec pollicitationibus nec minis ad concubitam percellere

Zonarae Annales II.

ἀνέπειθε συγγενέσθαι αὐτῆ, τὸν Κλαύδιον παρειακέυσει ἐπιτάξαι αὐτῷ πειθαρχεῖν αὐτῆ, ὡς ἐπ' ἄλλο τι δεομένη αὐτοῦ· καὶ ἐ-
 C πόντος αὐτῷ τοῦ Κλαυδίου ὅσα προστάττεται παρὰ τῆς Μεσσα-
 λίνης ποιεῖν, συνῆν αὐτῆ, ὡς καὶ τοῦτο ἐπ' ἐκείνου κεκλευσμέ-
 νος. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς συγχροὺς ἐτέρους ἐποίη. ὡς γὰρ εἰδότες ὅ
 τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὰ γινόμενα καὶ συγχωροῦντος ἀκολασταίνε-
 αὐτῆ ἰμοιχεύετο. Βινίκιος δὲ ὅτι μὴ ἤθλησεν αὐτῆ συγγενέσθαι,
 φαρμάκῳ ἔπ' αὐτῆς διεφθάρη. ἤσχαλλον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι δου-
 λεύοντα αὐτὸν τῆ γυναικὶ καὶ τοῖς ἀπελευθέροις ὄρωντες.

Τῷ δ' ἐξῆς ἐνιαυτῷ ὀκτακοσιστωτῷ ἔτει τῆ Ῥώμῃ ὄντι τὸ 10
 τέταρτον ὑπάτεισε Κλαύδιος, ὅτι Γάλλον τινα, βουλευσάμην δυνά-
 μενον εἰς δὲ τὴν Καρχηδόνα ἐξοικήσαντα, σπουδῆ μετεπέμψατο,
 D εἰπὼν ὅτι "χρυσαῖς σε πέδαις δήσω." καὶ οὕτω τῷ ὀξυώματι
 πεδηθεὶς κατὰ χώραν ἔμεινεν. ἐκβουλήσῃ δὲ τινος τῷ Κλαυδίῳ
 μηνυθείσης κατεφρόνησε τοῦ μηνυθέντος καὶ ἐν οὐδενὶ λόγῳ αὐ- 15
 τὸν ἐποίησατο, εἰπὼν ὅτι "οὐχ ὁμοίως διὲ ψύλλαν καὶ θηρίον
 ἀμύνεσθαι." ἄλλους δὲ πολλοὺς διωβληθέντας ὑπὸ τῆς Μεσσα-
 λίνης καὶ τὸν Ἀσιατικὸν καὶ τὸν γαμβρὸν τὸν Μάγνον ἀπέκτεινε·
 τὸν μὲν Ἀσιατικὸν διὰ τὴν οὐσίαν, τὸν δὲ Μάγνον διὰ τὸ γένος
 καὶ τὸ κῆδος. ἐάλωσαν μέντοι ὡς ἐπ' ἄλλοις τισίν. ἐπεὶ δὲ 20
 πολλοὺς δούλους νοσοῦντας οὐδεμιᾶς θεραπείας οἱ δεσπόται

2 αὐτῷ om B. 3 αὐτῷ A Dio, αὐτοῦ PW. προστάττεται A.
 6 τὰ γινόμενα add A cum Dione. 7 συγγενέσθαι] συμφραση-
 ναί A. 11 Γάλλον τινα] Dioni Σουερδίνιος τις Γάλλος. 12 ἐς C.
 17 ἄλλους — 20 ἄλλοις τισίν partim om Dionis codices. 20 κῆ-
 δος ABC et Ducangii codices, κῆδος PW. "legendum videtur διὰ
 τὸ κῆδος, ob gloriam" WOLFIVS.

potuisset, curavit ut is a Claudio ipsi parere in omnibus iuberetur, quasi ad alias res eius opera usura esset. sic ille cum ea rem habuit, quasi id quoque ab imperatore iussus esset. idem cum aliis quoque mul-
 tis ausa, adulteris sui copiam fecit, quasi conscio marito et ad lasciviam ipsius conivente. Vinicium vero ob stupram recusatam veneno suetulit. eam illius sub muliere et libertis servitutem Romani indigne ferebant.

Anno sequenti, qui fuit ab urbe condita octingentesimos, quar-
 tum consuli factus Claudius Gallum quendam senatorias dignitatis virum, qui Carthaginem migraret, prope arceasivit, eumque se aureis compe-
 dibus alligaturum professus, dignitate tributa effecit ne loco se move-
 ret. cum aliquando insidias ei detectae essent, eum qui delatus erat contempsit, nec ulla eius ratione habita dixit pulicem non eodem modo quo belluam esse ulciscendum. alios vero multos ob Messalinae crimina-
 tiones, Asiaticum item et generum Magnum interfecit: illum propter di-
 vitias, hunc ob genus et affinitatem, licet ob alia crimine damnati fue-
 rint. cum multi servi aegrotantes plane a dominis neglecti aedibus

ἤξιον, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκιῶν ἔξωθον, ἰσομοδίτησε πάντας τοὺς ἐκ τοῦ τοιοῦτου περιγενομένους ἑλευθέρους εἶναι. γεννηθέντος δὲ οἱ ἑγγόνου ἐκ τῆς Ἀντωνίας τῆς θυγατρὸς, ἦν Κορινθίῳ Φαύ- P I 564
στῳ Σύλλῃ ἀδελφῷ τῆς Μισσαλίνης ὄντι μετὰ τὸν τοῦ Μάγνου
5 συνήκισε θάνατον, οὐδὲν ἀφῆκε ψηφισθῆναι, μετροφρονῶν. ἡ
δὲ Μισσαλίνα καὶ οἱ ἐξελεῖσθαι αὐτοῦ ἐξώγκωντο. ἦσαν δὲ
τρεῖς οἱ μάλιστα τὸ κράτος διειληφότες· ὃ τε Κάλλιστος, ὃς ἐπὶ
ταῖς βίβλοις τῶν ἀξιώσεων ἐτέτακτο· καὶ ὁ Νάρκισσος, ὃς τῶν
ἐπιστολῶν ἐπιστάτης, διὸ καὶ ἑγχειρίδιον παρεζώνοντο· καὶ ὁ
10 Πάλλας, ᾧ ἡ τῶν χρημάτων διοίκησις ἐμπεισιότευτο.

10. Ἡ δὲ Μισσαλίνα μὴ ἀρκουμένη δι' ἐμοιχόετο, ἐπ-
εθύμησε καὶ ἄνδρας πολλοὺς ἔχειν· καὶ συνήκισεν ἄν πασι τοῖς B
αὐτῇ χρωμένοις μετὰ συμβολαίων, εἰ μὴ ἐν τῷ πρώτῳ φουρα-
θεῖσα ἀπόλειτο. ἕως μὲν γὰρ οἱ καισάρειοι πάντες ὁμοῦνον
15 αὐτῇ, οὐδὲν ἦν ὃ οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐποίουν· ἐπεὶ δὲ τὸν
Πολέβιον, καίτοι κακείνη πλησιάζουσα, δέβασε καὶ ἀπέκτεινε,
οὐκέτι αὐτῇ ἐπίστευον, καὶ ἔρημιωθεῖσα τῆς παρ' αὐτῶν εὐνοίας
ἐφθάρη. τὸν γὰρ Σίλιον τὸν Γάιον τὸν τοῦ Σιλίου τοῦ ἐπὶ
Τιβερίου σφραγίτης υἱὸν ἄνδρα ἐπεγράψατο, καὶ τοὺς τε γάμους
20 πολυτελεῶς εἰσέτασε καὶ οἰκίαν αὐτῷ βασιλικὴν ἐχαρίσατο, πάντῃ

1 οἰκιῶν C. 2 τοῦ τοιοῦτου A Dio, τοιοῦτων PW. γεννη-
θέντος — 10 ἐμπεισιότευτο om Dionis codices. 4 σύλλα B.
τοῦ add A. 5 συνήκισε ABC, συνήκισε PW. 9 ad παρεζών-
οντο in margine A ὃ καὶ νῦν ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου παρεζώνου-
ται. 11 μισσαλίνη A. 12 καὶ συνήκισεν — 18 ἐφθάρη
om Dionis codices, habent Exc. Peiresc.

FOUNT. Cap. 10. *Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 31 — c. 33. multa Zonaras habet quae in Dionis codicibus desiderantur.*

eiicerentur, eos omnes qui sanitatem recuperassent liberos esse lege
lata iussit. nepoti ex Antonia filia et Cornelio Fausto Sylla nato, cui
post Magni caedem nupserat, nihil decerni passus est. verum quo ipse
moderatus, eo se Messalina et liberti eius insolentius gesserunt: quo-
rum tres potissimum potestatem inter sese partiti erant, Callistus sup-
plicum libellorum magister, Narcissus ab epistolis, qua de causa pugione
accinctus erat, et Pallas fisci praefectus.

10. Messalina vero adulteriis non contenta maritos quoque mul-
tos habere concupivit: atque omnibus suis amatoribus nupsisset tabulis
conscriptis, nisi in primis nuptiis deprehensa perisset. nam dum caesa-
riani omnes cum ea consentiebant, nihil non de communi sententia gere-
batur: postquam vero Polybium, quamvis eius etiam consuetudine ute-
retur, per calumniam interfecerat, nemine iam ei fidem habente, ab
eorum benevolentia deserta perit: nam cum C. Silium, Siliia a Tiberio
interfecti filium, maritum sibi adscripsisset, nuptias magnificis opulis
celebravit et aedes illi regias donavit, in quas pretiosissima quaeque

C τὰ τιμωτάτα τῶν τοῦ Κλαυδίου κειμηλίων συμφορήσασα εἰς αὐτήν· καὶ τέλος ἕπατον αὐτὸν ἀπέφηνε. ταῦτα δὴλα τοῖς ἄλλοις ὄντι τὸν Κλαύδιον ἐλάνθανεν. ἀποδημοῦντι δέ ποτε αὐτῷ καὶ μονωθέντι ὁ Νάρκισσος μηνύει πάντα διὰ τῶν παλλακῶν τὰ γεόμενα. ὅθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανήλθε, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς καὶ 5 τὸν ὄρχηστὴν τὸν Μνηστῆρα ἐφόνευσε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν Μισσαλίαν ἀπέσφαξεν.

Ἐκείνης δ' οὕτω διαφθορήσας τὴν Ἀγριππίαν τὴν ἀδελφιδὴν ἔγχευε σπουδῇ τῶν ἀπειλευθέρων, ὅτι τὸν Δομίτιον ἐς προσήβους ἤδη τελούντα εἶχεν υἱόν, ὅπως ἐφείδρον αὐτὸν ἐπὶ τῇ 10 ἀρχῇ τρέφοντες μηδὲν ὑπὸ τοῦ Βρεττανικοῦ δεῖνόν πάθωσιν, ὡς τὴν αὐτοῦ μητέρα τὴν Μισσαλίαν ἀναιρεθῆναι ποιήσαντες. δε-
D δομένου δὲ ἤδη τοῦ γάμου, δεισαντες τὸν Σιλανὸν ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου τιμωμένον ὡς ἄνδρα ἀγαθόν, ἅμα δὲ καὶ τὴν Ὀκταβίαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ τῆς Ἀγριππίνης υἱῷ τῷ Δομίτῳ 15 προμνύμενοι, ἐγγεγνημένην τῷ Σιλανῷ, κείθουσι τὸν Κλαύδιον ὡς ἐπιβουλεύοντά οἱ τὸν Σιλανὸν ἀποκτεῖναι. γενομένου δὲ τούτου λόγους ἐν τῇ βουλῇ ὁ Οὐτίλλιος ἐπειήσατο ὅτι συμφέρει τῷ κοινῷ γῆμαι τὸν Κλαύδιον. καὶ τὴν Ἀγριππίαν ἐπιτήδειαν εἰς τοῦτο ἀπέφαινε, καὶ βιάσασθαι σφίσι αὐτὸν ἐπὶ τὸν γάμον 20 συνεβούλευεν. ἐντεῦθεν ὀρμηθέντες οἱ βουλευταὶ πρὸς τὸν Κλαύ-

1 ἐξ C. 3 ἀποδημήσαντι δὲ ποτε αὐτῷ A. 5 ἐς BC.
Ῥώμην] Ῥώμην τε AB. 6 τὸν alterum add A. 8 Ἐκείνης —
p. 469 v. 3 ἐκείνῳ] horum plurima desiderantur apud Dionasem.
10 ἐπὶ add A. 16 ἐγγεγνημένην B. 18 Οὐτίλλιος PW.
21 συνεβούλευσαν B.

Claudii ornamenta congresserat: tandem etiam consulem illum designavit. quae cum nota essent caeteris, Claudium latebant, sed Narcissus aliquando peregre absenti ab eaque remoto per concubinas omnia significavit. itaque Romam reversus et alios multos et Mnesterem saltatorem interfecit, ac deinde ipsam quoque Messalinam.

Qua sic interfecta Agrippinam fratris filiam libertorum impulsu dedit, quod filium Domitium iam paene puberem haberet, quem in spem regni alevant, ne Britannico necem matris ipsorum opera interfectae ultro poenas darent. decreto iam coniugio, Silanum iumentes, qui a Claudio ut vir bonus honorabatur, nec non Octaviam filiam eius Silano desponsam Agrippinae filio Domitio iam ante destinantes, Claudio persuadent ut Silanum pro inacidatore occidat. quo facto Vitallius in senatu proposuit esse e re publica ut Claudius uxorem ducat, et Agrippinam ei fore idoneam pronuntiavit, utque ad eas nuptias adigeretur auctor fuit. Ita senatores prope ad Claudium abierunt, eumque coegerunt

διον ἦλθον καὶ ἠνάγκασαν δῆθεν αὐτὸν γῆμαι, καὶ ψήφισμα ἐποίησαντο ἐξεῖναι Ῥωμαίοις ἀδελφιδῶς ἄγισθαι· πρότερον γάρ P I 565 ἐκεκώλυτο.

Ὡς δ' ὁ γάμος ἐτελέσθη, τὸν τε Κλαύδιον ἐσφετερίσατο, 5 δεινότητι οὕσα πράγμασι χρῆσθαι, καὶ πρὸς οὐδὲ ἐνδοικῶς ἐκείνος εἶχε, τοὺς μὲν φόβῳ τοὺς δὲ ἐπιγισίας ἠκείωσατο. καὶ τέλος τὸν μὲν Βρετανικὸν τὸν παῖδα αὐτοῦ ὡς τῶν τυχόντων τινὰ τρέφεσθαι ἐποίησε (ὁ γὰρ ἕτερος ἔθανε), τὸν δὲ Δομίτιον τότε μὲν γαμβρὸν τῷ Κλαυδίῳ ἀπέδειξε, ὕστερον δὲ καὶ εἰσποίησε, 10 καὶ εἰσποίησατο τῷ Κλαυδίῳ αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ κράτος ἐξήσκει καὶ παρὰ τῷ Σενέκᾳ ἐξαιδεύειν. ἀμύθητόν τε πλοῦτον συνέλεγεν, οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν λαβὴν ἐπ' ἀργυρισμῷ παραλείπονσα, πολλοὺς δὲ καὶ φονεύονσα διὰ χρημάτων. ἤδη δὲ τινὰς καὶ γυναῖκας ζηλο- B τυπήσατο ἔκτεινε. τὴν γοῦν Παυλίαν τὴν Λολλίαν ἀποκτείνασα 15 καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς κομισθεῖσαν μὴ γνωρίσασα, τὸ τε στόμα αὐτῆς αὐτῇ ταῖς χερσὶν ἀνέωξε καὶ τοὺς ὀδόντας ἐπισκέφατο ἰδίως πως ἔχοντας.

Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ Ἀγνούστην τὴν Ἀγριππίναν ὁ Κλαύδιος ἐπεκάλεσε, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς εἰσποιησάμενος μετωνόμασε 20 Τιβέριον Κλαύδιον Νέρωνα Δροῦσον Γερμανικὸν Καίσαρα, μηδὲν φροντίσας ὅτι καίεσθαι ὁ οὐρανὸς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδοξε. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν θυγατέρα τὴν Ὀκταβίαν εἰς ἕτερόν τι γένος εἰ-

6 καὶ τέλος — 10 τῷ Κλαυδίῳ, partim omīssa in Dionis codicibus, habent Exc. Peiresc. 9. καὶ εἰσποίησε] ἐπεποίησε A. 11 σενέκα A, σεντίκα B. 13 καὶ γυναῖκας om C. 14 λολλίαν A. 18 Μετὰ ταῦτα — p. 470 v. 7 ἐπέβαλε desiderantur apud Dionem.

scilicet ut matrimonium contraheret, facto senatus consulto ut fratrum et sororum filias ducere liceret, quod ante vetitum erat.

Peractis nuptiis mulier ingenii callidissimi Claudium plane in sua quasi verba iurare coegit: amicos eius partim metu partim beneficiis sibi conciliavit. denique Britannicum privignum plebeo more educari fecit (nam alter obierat), Domitium autem tam generum Claudii designavit, post etiam adoptandum curavit: quo facto eundem ad imperium sub praeceptore Seneca erudit. divitias coegit ineffabiles, ne levissima quidem pecuniae faciendae occasione praetermissa, multis etiam pecuniae causa occisis, interfecit etiam mulieres nonnullas ex zelotypia, ut Lolliam Paulinam, cuius caput ad se allatum cum non agnosceret, suis manibus os aperuit, ut dentes adspiceret, quorum peculiaris erat series.

Posthaec Augustam appellavit Agrippinam Claudius, et filium eius adoptatam Tiberium Claudium Neronem Drusum Germanicum Caesarem nominavit, nihil turbatus quod eo die caelum ardere videret. deinde filiam Octaviam in aliam familiam adoptatam, ne fratrem et sororem

C αγαγών, ἵνα μὴ ἀδελφὸς συνοικίειν δοκῆ, ἐνεγγήσεν αὐτῇ. Ἀγριππίνα δὲ καὶ Καλπουρνιαὶν γυναῖκα τῶν πρώτων ἐφρογάδεν-
 σιν, ἢ ὡς λέγεται καὶ ἀπέκτεινεν, ἐπειδὴ τὸ κάλλος αὐτῆς ὁ
 Κλαύδιος ἐθύνμασε καὶ ἐπήνεσε. τοῦ δὲ Νέρωνος (τοῦτο γὰρ
 τὸ ὄνομα ἐπ' αὐτῷ ἐξενίκησεν) ἐς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφέντος,⁵
 κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐνεγράφη τὸ δαιμόνιον τὴν τε γῆν ἐπὶ πολλὰ
 ἔσεισε καὶ φόβον νυκτὸς πᾶσιν ὁμοίως ἐπέβαλε. Νέρων μὲν οὖν
 ἠῤῥετο, Βρεττανικὸς δὲ οὔτε τιὰ τιμὴν οὔτε ἐπιμέλειαν εἶχεν· ἢ
 γὰρ Ἀγριππίνα τοὺς περιέποντας αὐτὸν τοὺς μὲν ἐξήλασε τοὺς δὲ
 D καὶ ἀπέκτεινε· καὶ τὸν Σωσίβιον, ᾧ ἡ τροφή αὐτοῦ καὶ ἡ κω-10
 δεῖα προστέτακτο, κατέσφαξεν ὡς τῷ Νέρωνι ἐπιβουλεύοντα. καὶ
 παροδοῦσα αὐτὸν οἷς ἤθελεν, οὔτε τῷ πατρὶ συνίται οὔτε δημο-
 σιεύειν εἶν. ἡδύνατο δὲ πάντα, τοῦ Κλαυδίου κρατοῦσα καὶ τὸν
 Νάρκισσον καὶ τὸν Πάλλατα οἰκειωσαμένη· ὁ γὰρ Κάλλιστος
 ἐπὶ πολλὴ προχωρήσας δυνάμειος ἐτελείτησεν. 15

Οἱ ἀστρολόγοι δὲ ἐξ ἀπάσης τῆς Ἰταλίας ἠλάθησαν, καὶ οἱ
 αὐτοῖς συγγινόμενοι ἐκολάσθησαν. Κυράτακος δὲ τις βαρβάρων
 W II 186 ἀρχηγὸς ἀλοῦς καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἀχθεῖς, καὶ συγγνώμης παρὰ
 τοῦ Κλαυδίου τυχών, εἶτα πειροσθήσας τὴν πόλιν μετὰ τὴν
 P I 566 ἄφισεν, καὶ ἰδὼν αὐτῆς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ μέγεθος "εἶτα" 20

2 καὶ om A. καλπουρνιαὶν AB, καλπερνιαὶν C. 5 τὸ om B.
 7 Νέρων — 13 δημοσιεύειν εἶα, omīssa in Dionis codicibus, habent
 Exc. Peiresc. 10 καὶ primum om A. σωσίβιον C, Σωσίβιον P quae
 in notis Σωσίβιον, σωσίμιον BW. 13 ἡδύνατο — p. 471 v. 2
 ἐπιθρομῆτε om Dionis codices. 14 Πάλλατα PW, quae supra
 Πάλλας. 17 Κυράτακος — p. 471 v. 2 ἐπιθρομῆτε] Dionis Exc.
 Vat. 90, ubi τῶν Βρεττανικῶν ἀρχῶν Κυράτακος.

cupulare videretur, ei despondit. Agrippina Calpurniam quoque princi-
 pem matronam vel in exilium egit vel, ut fertur, etiam occidit, quod
 Claudius eius formam admiratus esset ac laudasset. quo die Nero (hoc
 enim nomen fere usurpatur) virilem togam sumpsit, terra late concussa
 est, et noctu omnibus ex aequo terror incussus. crescentibus Neronis
 opibus Britannicus sine ullo honore penitus negligebatur, ministris eius
 ad Agrippina partim fugatis partim occisis. Sosibius autem, cui educa-
 tio et institutio illius mandata erat, quasi Neroni insidians esset, inter-
 fectus est. Britannicum vero iis commissum quos ipso probabat, nec
 cum patre vivere nec prodire in publicum passa est. poterat autem
 omnia, cum Claudio dominaretur et Narcissum ac Pallantem amicos ha-
 beret: nam Callistus potentiam maximam adeptus obierat.

Astrologi tum tota Italia pulsati sunt, et qui eos consulebant mul-
 tati. Caratacus quidam barbarorum princeps captus et Romam ductus
 veniam a Claudio impetravit, qui eum dimissus esset et Romae splen-
 dorem atque amplitudinem perstrasset, "itaque" inquit "cum haec et

ἔφη “ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κεκτημένοι τῶν σκηνηδίων ἡμῶν ἐπι-
 θυμεῖτε;” Ἰουλίῳ δὲ τινὶ Γαλικῷ δίκην λέγοντι ἀχθεσθεὶς ὁ
 Κλαύδιος ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὸν Τίβεριν ἐμβληθῆναι. ἐφ’ ᾧ
 δὴ Δομίτιος Ἄσφρος, πλεῖστον τῶν καὶ αὐτὸν ἐν τῷ συνηγορεῖν
 βλοῦσας, κάλλιστα ἀπέσκηψε· δεηθέντος γάρ τινος τῆς παρ’
 αὐτοῦ βοηθείας ἐπιθεὶς ὑπὸ τοῦ Γαλικοῦ ἐγκυκτελείφθη, ἔφη πρὸς
 αὐτὸν “καὶ τίς σοι εἶπεν ὅτι κρεῖσσον ἐκείνον τήχομαι;”

11. Νοσήσαντος δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ Κλαυδίου ἐσθλότεν ὁ
 Νέρων εἰς τὸ συνέδριον καί, εἰ ἀναρρωσθεὶς ὁ Κλαύδιος, ἵππο-
 10 δρομίαν ὑπέσχετο. πάντα γὰρ τρόπον ἢ Ἀγριππῖνα ἐκίνει ἵνα B
 τῷ τε πλήθει χαρίζοιτο καὶ μόνος ἴσασθαι νομιζοίτο τῆς αὐταρ-
 χίως διάδοχος. διὸ τὸν τε ἵππικὸν ἀγῶνα, ᾧ προσέκειντο μάλι-
 στα, ἐποίησε τὸν Νέρωνα ὑποσχέσθαι ἐπὶ τῇ τοῦ Κλαυδίου ὑγείᾳ,
 ἣν καὶ πάντῃ ἀπήρχετο· καὶ πρὸς τὴν πρᾶσιν τῶν ἄριων θόρον βῶν
 15 τίνα γενέσθαι παρασκευάσασα, ἀνέπεισε τὸν Κλαύδιον τῷ τε δῆμῳ
 ἐκ προγομφῆς δηλώσαι καὶ τῇ γεροντοῖα ἐπιστεῖλαι ὅτι, κἄν αὐτὸς
 ἀποθάνοι, ὁ Νέρων τὰ κοινὰ ἱκανὸς ἤδη ἔσται διοικεῖν. καὶ ὁ μὲν
 πολὺς τε ἔκτοτε ἦν καὶ διὰ στόματος ἤγετο ἅπασι, τὸν δὲ Βρετ-
 τανικὸν συχνοὶ μὲν οὐδ’ εἰ ἔξη ἐγίνωσκον, οἱ λοιποὶ δὲ πυραπλήγη C

1 καὶ τὰ τοιαῦτα om A. 2 Dio Γαλλίῳ: quem Γαλλικῶν
 Dionis Exc. Vatic. 90, cum Frontone. 3 ἐς BC. 8 Νοσήσαν-
 τος — p. 472 v. 13 παρασκευάσασα om Diones codices. 11 καὶ
 μόνος ἴσασθαι νομιζοίτο om A. 18 τε om B. ἔκτοτε ἐκ
 τούτου A.

Fontes. Cap. 11. Dionis Historiae Romanae lib. 60 c. 34 et
 35, ex quibus multa Zonaras transcripsit quae nunc in Dionis
 codicibus desiderantur. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 2 c. 11
 et c. 13—15, unde petita sunt Iosephi Lucae et Iustini Martyris
 testimonia.

huiusmodi habeatis, nostra tuguriola concupiscitis?” Iulium Gallicum
 Claudius causam dicentem in Tiberim iratus praecipitari iussit. in quem
 Domitius Afer, optimus illius aetatis patronus, facete admodum iocatus
 est: nam cum quidam a Gallico destitutus eius auxilium implorasset,
 “quis tibi” inquit “narravit me natatorem illo meliorem esse?”

11. Post haec Claudio aegrotante Nero curiam ingressus ludos
 circenses nuncupavit, si convalesceret. Agrippina enim quidvis tentabat
 ut Nero populi gratiam colligeret et unus imperii successor fore putare-
 tur. itaque et ludos circenses, quibus maxime Romani studebant, a
 Nerone ob salutem Claudii, quam maxime deprecabatur, promittendos
 curavit; et tumulta ob panis venditionem sobornato, Claudio peroravit
 ut populo per publicam edictam, senatui per litteras significaret, etsi
 ipse moreretur, Nerone iam ad rem publicam administrandam esse
 idoneum. is igitur ex eo magnus factus et celebris: Britannicum vero vi-
 vere plerique ignorabant, caeteri ex rumoribus a noverca avaritia vae-

καὶ ἐπιληπτον, ταῦτα κηρυττούσης τῆς Ἀγριππίνης, ὄντο. ῥαΐ-
σαντος δὲ τοῦ Κλαυδίου τὴν ἵπποδρομίαν ὁ Νέρων μεγαλοπρεπῶς
ἐπετέλεισε, καὶ τὴν Ὀκταβίαν δὲ τότε ἔγχευεν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου
ἀνῆρ ἤδη δοκεῖν. οὐδὲν δὲ ἀρκοῦν τῇ Ἀγριππίνῃ ἐδόκει· καίτοι
ἄσα τε ἢ Λιβία ἔσχε κάκεινη ἐδέδοτο, καὶ ἄλλ' ἄττα πλείω⁵
ἐψήφιστο. ἡ δὲ καὶ Ἰσοκρυτῆς τῷ Κλαυδίῳ ἀντικρυς ὀνομάζεσθαι
ἤθελε. καὶ ποτε πολλοῦ τὴν πόλιν ἐπιεικτομένου πυρός, πρὸς τὴν
ἐπικουρίαν ἐκείνῳ συμπαρεγένετο.

Ὁ γοῦν Κλαύδιος ἀχθόμενος τοῖς θρωμένοις τοῖς τέως εἰς γινώσιν
D ἰούσιν αὐτῷ, καὶ τῷ Βρεττανικῷ ὁπότε ἐντόχοι φιλοφρόνως συγγνώ- 19
μινος, οὐκ ἤνεγκε τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἐκείνην τε κυταλῦσαι καὶ τὸν
υἱὸν ἐς τοὺς ἐρήθους εἰσαγαγεῖν καὶ διάδοχον ἀποδείξαι παρεσκευά-
ζετο. γνοῦσα δὲ ταῦτα ἡ Ἀγριππίνα προκαταλαβὴν αὐτὸν φαρ-
μάκῳ πρὶν τι τοιοῦτον προχθῆναι ἐσπούδασεν. ὡς δ' ἐκείνο
οὐδὲν ὑπὸ τε τοῦ οἴνου, ὃν πολὺν αἰεὶ ὁ Κλαύδιος ἔπιεν, ἐξεργά- 15
σατο, καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης διαίτης, ἣ πάντες ἐπίπαν οἱ τὸ κράτος
ἔχοντες χρῶνται πρὸς φυλακὴν ἑαυτῶν, Λουκούσταν φαρμακίδα
τινὰ περιβόητον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ νέον ἐαλωκυῖαν μετεπέμψατο·
καὶ τι φάρμακον ἕτερον ἀφικτον σκεύασασα δι' αὐτῆς, εἰς ἔνια
P I 567 τῶν καλουμένων μυκήτων ἐπέβαλε, καὶ αὐτὴ μὲν ἐκ τῶν ἄλλων 20
ἦσθιεν, ἐκείνον δὲ ἐκ τοῦ τὸ φάρμακον ἔχοντος, ὄντος μεγίστου
τε καὶ καλλίστου, φαγεῖν παρεσκεύασε. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐπιβου-

4 ἤδη AB, εἶναι C, εἶναι ἤδη PW. 5 ἀλλάττα A, ἄλλα ἐπὶ
BC, ἄλλα τε PW. - 7 καὶ ποτε om A. 10 τῷ add ABC.
20 μυκώτων C.

cordem et insanicum esse putabant. cum Claudius convalescisset, Nero
ludos magnifice fecit, et sub idem tempus Octaviam duxit, ut ex eo quo-
que iam vir esse videretur. quamvis autem Agrippinae et ea quae Li-
via habuerat, omnia concessa et plura etiam decreta essent, nihil tamen
ei satis erat, nisi manifeste ex aequo cum Claudio imperatrix nominaretur.
et magno incendio urbem pervagante una cum eo ad opem ferendam
in publicum prodit.

Claudius igitur offensus iis quae hactenus acta esse cognoverat,
nec ferenda illa et mulierem coercendam esse ratas, Britannicum et hu-
maniter quoties conveniebat tractavit, et data virili toga imperii suc-
cessorem designare in animo habuit. quo Agrippina cognito, veneno eum
antevertere, priusquam ea perficeret, instituit. quod cum ob morum
affatam semper a Claudio hauriri solitum et victus rationem qua omnes
principes tuendae salutis ergo uti solent fuisset inefficax, Lucustam ve-
nificam celebrem et ob id ipsam crimen nuper deprehensam accessivit:
cuius opera bolatos aliquot veneno letifero infecit; atque ipsa quidem
de caeteris edit, illum autem ut venenato qui maximus et pulcherrimus
vesceretur impulit. ad hunc modum fraude circumventae, tanquam cra-

λευθείς, ὡς ὑπερκορῆς σφόδρα τῇ μέσῃ γενόμενος, ἔπερ καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγένετο, ἐκ τοῦ συμποσίου ἐξεκομίσθη· κατεργασθεὶς δὲ τῷ φαρμάκῳ μετήλλαξε διὰ τῆς νυκτὸς μήτ' εἰπεῖν μήτ' ἀκοῦσαι τι δυνηθεὶς, ζῆσας ἔτη ἐπὶ τρισὶν ἐξήκοντα καὶ ἑμῆνας δύο καὶ ἡμέρας τρισκαίδεκα, αὐταρχήσας δ' ἐνιαυτοῦς δεκατριῶς μηνῶς τε ὀκτώ καὶ ἡμέρας εἴκοσι.

Ταῦτα δὲ ἡ Ἀγριππίνη πεποίηκε τὸν Νάρκισσον εἰς Καμπανίαν προπέμψασα, ὡς τοῖς ὕδασις ἐκεῖ πρὸς τὴν ποδάγραν **B** χρῆσόμενον· οὐ γὰρ ποτε πυρόντος ἐκείνου τοιούτον τι διαδρακέναι **10** ἴσχυσεν ἄν· τοιούτος τοῦ διοσπότου φύλαξ ἐτύχχανε. Θανάτος **W II 187** δὲ τοῦ Κλαυδίου καὶ αὐτὸς εὐδὲς διεφθάρη, μέγιστον δυνηθείς. πρὸ δὲ τοῦ σφαγήηναι ἔργον λαμπρὸν διεπράξατο. τὰ γὰρ γράμματα τοῦ Κλαυδίου ὅσα ἀπόρρητα κατὰ τε τῆς Ἀγριππίνης καὶ καθ' ἑτέρων τιῶν ἔχων, οἷα τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ διοικῶν, ἅπαντα **15** προκατέκλυσεν. Ἰσφάγη δὲ παρὰ τῷ τῆς Μεσσαλίνης μνημείῳ, ὅπερ ἐκ συντυχίας συνενεχθέν, ἔδοξεν εἰς τὴν ἐκείνης τιμωρίαν γενέσθαι. ὤφθη μέντοι κομήτης ἀστὴρ ἐπὶ πλείστον, καὶ ψεκὰς αἱματώδης καὶ σκηπτὸς ἐς τὸ δορυφορικὸν σημεῖον ἐνέπεσε, καὶ **C** ἕτερόν τι συνέπεισεν ἢ σημεῖα τῆς Κλαυδίου τελευταῖης ἐλογίσθησαν. **20**

Τούτου γοῦν μοναρχοῦντος καὶ Θεωδῶς ἐγένετο, οὐ καὶ δ

3 διὰ om C.

Dionis codices.

ρηται B.

17 πλείστον C.

τοξ A.

4 καὶ ἡμῆνας δύο καὶ ἡμέρας τρισκαίδεκα om

6 δεκατριῶς AB, τρισκαίδεκα PW. 13 ἀπόρ-

15 Ἰσφάγη — 17 γενέσθαι om Dionis codices.

21 Τούτου γοῦν — p. 474 v. 5 κάραν ἀπ-

μοναρχοῦντος] βασιλεύον-

pula et ebrietate, ut alias saepius factum erat, oppressus esset, e convivio elatus et a veneno per noctem confectus interiit, et linguae et aurium unum statim adempto. vixit annos 63 menses 2 dies 13: imperavit annos 13 menses 8 dies 20.

Haec Agrippina fecit Narcisso in Campaniam ad calidas aquas podagrae leniendae causa ablegato. nam illo praesente nihil huiusmodi conficere potuisset: tam accuratus erat domini custos. sed Claudio defuncto et ipse statim interiit, cum summam potentiam tenuisset. antequam autem occideretur, egregium facinus edidit. nam litteras Claudii arcanas contra Agrippinam et alios scriptas cremavit, quas, ut qui illi esset ab epistolis, omnes habebat. est autem iuxta Messaliniae sepulcrum interfectus: quod fortuito factum, in illius ultionem accidisse visum est. cometa longissimo tempore apparuit, et vexillum satellitum guttis sanguineis infectum est et de caelo tactum. contigorum et id genus alia quae signa interitus Claudii putabantur.

Sub hoc principe Theudas exstitit, cuius D. Lucas in Actis me-

θεῖος Λουκάς ἐν ταῖς Πράξεσι μίμνηται, καὶ ὁ Ἰωσήπος ἐν τῷ ἑνεακαιδεκάτῳ λόγῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἱστορεῖ γόητα αὐτὸν ὄντα πολλοὺς ἀπαυτῆσαι, ἕως Φάδος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος ἔλην ἐπιπέων πέμψας πολλοὺς τῶν περὶ αὐτὸν ἀνείλε, πολλοὺς δ' ἔζω-
γρησε, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦδᾶ ζωογρηθέντος τὴν κάραν ἀπέτεμε. 5

Καὶ Σίμων δ' ὁ μάγος ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλείως τῆ Ῥώμῃ ἐπιδημήσας πολλοὺς τῶν αὐτὴν οἰκοῦντων γοητείας ἠπάτησε καὶ ἐσφειρίσατο. δηλοῖ δὲ τοῦτο Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος τε καὶ
D μάγος ἐν τῇ πρὸς Ἀντωνῖνον ὑπὲρ τοῦ καδ' ἡμᾶς δόγματος ἀπολογία γράψων ταῦτα "καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου εἰς 10 οὐρανὸν προσβάλλοντο οἱ δαίμονες ἀνθρώπους τινας λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι θεοὺς, οὐδ' οὐ μόνον οὐκ ἐδιώχθησαν ὑφ' ἡμῶν ἀλλὰ καὶ τιμῆς ἠξιώθησαν· ὧν εἰς καὶ Σίμων ὁ Σαμαρεὺς ὁ ἀπὸ κώμης Γετιῶν, ὃς ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος διὰ τῆς τῶν δαιμόνων ἐνεργείας δυνάμεις μαγικὰς ποιήσας ἐν τῇ πόλει ἡμῶν τῆ βασι- 15 λίδι Ῥώμῃ θεοὺς ἐνομιλοῦν καὶ ἀνδριάντι παρ' ἡμῶν τετιμῆται ἐν τῷ Τιβέριδι ποταμῷ μεταξὺ τῶν δύο γεφυρῶν ἱσταμένῳ, γραμ- μασιν ἐπιγεγραμμένῳ Ῥωμαῖκοῖς Σίμωνι δέω σάγκτω"· ὅπερ ἐξ- ἑλληνιζόμενον Σίμωνι θεῷ ἄγλω δηλοῖ.

P I 568

Καὶ ὁ Πέτρος δὲ ἐπὶ Κλαυδίου πρῶτον ἐπεδήμησε τῆ Ῥώμῃ, 20

1 Πράξεσι] 5 36.

2 ἑνεακαιδεκάτῳ] immo Antiquit. lib. 20

c. 5 § 1. erravit Zonaras in exscribendo Eusebio, qui undevigesimum Iosephi librum paulo ante citaverat. ceterum de Theuda Zonaras eadem habet t. 1 p. 512 v. 13.

6 Καὶ Σίμων — p. 475

v. 8 εὐαγγελίου συγγραφῆς] Eusebii Hist. eccl. 2 13—15.

7 σό- τήν] τὴν δόμην A.

8 Iustini Martyris Apolog. I (cap. 26, t. 1

p. 190 ed. Otton.) apud Eusebium.

11 προσβάλλοντο et προσβά- λοντο Eusebii codices.

14 κόμης γετιῶν B.

minit: et Iosephus Antiquitatum libro 19 refert eum fuisse impostorem, qui multos seduxerit, donec Fadus Iudaeae procurator missis equitibus multos eius sectatores occiderit, multos ceperit, atque ipsi Theudae caput amputarit.

Simon quoque magus hoc imperante Romae versatus multos praestigis deceptos in suam sectam pertraxit: id quod Iustinus philosophus et martyr in defensione religionis nostrae ad Antoninum declarat his verbis "post domini in caelum assumptionem daemones quosdam homines subornarunt qui se deos esse dicerent: qui adeo a vobis pulsi non sunt, ut eis honorem habueritis. quorum e numero fuit Simon Samaritanus e pago Gittano: qui cum sub Claudio Caesare daemones opera miracula edidisset in urbe vestra imperatrice Roma deus est habitus et statua a vobis honoratus in Tiberi fluvio posita inter duos pontes, cui Romanis litteris inscriptum est Simoni deo sancto."

Petrus quoque sub Claudio Romae salutaris praeconii semina

τὸ σωτήριον κήρυγμα ἐγκατασπέρων ἀπὲρ καὶ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας καταγράφων τὰς διανοίας τῶν ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ πολλοὺς πιστεύουσι τῶν Ῥωμαίων καὶ οὕτως ἀλῶναι τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ὡς μηδὲ τοῖς λόγοις αὐτοῦ ἀρκεοῦσθαι μόνοις, παρακλήσει δὲ πρὸς Μάρκον χρῆσασθαι τὸν ἀπόστολον ὁπαδὸν ὄντα Πέτρον, ἔγγραφον αὐτοῖς τῆς τοῦ κορυφαίου διδασκαλίας ἐκθέσθαι ἐπιτόμημα, καὶ αὐτοὺς αἰτίως γενέσθαι τῆς τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου συγγραφῆς. οὕτω ταῦθ' ἰστορήσεν ὁ Εὐσέβιος.

- 10 12. Καὶ Κλαύδιος μὲν ὃν εἴρηται τρόπον ἔξ ἀνδραπέων ἐγένετο, τὴν δ' ἡγεμονίαν ὁ Νέρων ἐσφετερίσατο τῆς Ἀγριππίνης Β σπουδῆ, υἱὸς αὐτῆς ὢν καὶ ἐσποιητὸς παῖς τῷ Κλαυδίῳ γενόμενος, τῶν τε διαθηκῶν τοῦ Κλαυδίου ἀφανισθισῶν καὶ τοῦ Βρετανικοῦ παρηγωνισμένου, ὃς γνήσιος ἦν τοῦ τεθνεώτος υἱός, ἐν 15 παιδικῇ ἔτι τυγχάνων τῇ ἡλικίᾳ. τοῦ Νέρωνος δὲ αὐτοκράτορος καὶ Αὐγουστοῦ ὑπὸ τε τῆς βουλῆς καὶ τῆς στρατιᾶς ἀναγορευθέντος ἢ Ἀγριππίνα πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα διέπει τῷ ἐκίνου ὄνματι κατηλείπουσα πάντα. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ὁ 20 Σενέκας ἐπαρχος ὢν τοῦ δορυφορικοῦ καὶ ὁ Βούρρος διδάσκαλος τοῦ Νέρωνος τὴν μὲν ἐπαυσαν, αὐτοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν ἤνυσαν ἄριστα ἐφ' ὅσον περ ἠδυνήθησαν. ὁ γὰρ Νέρων νεώτατος τυγχά- C

1 καὶ τῷ — 2 ἐν αὐτῇ om B. 5 δὲ] δὲ καὶ A. 8 ταῦτα ἰστορεῖ A. 11 ὃ add AB. 19 σενέκας BC, σενέκας A. ἐπαρχος ὢν etc.] Xiphilinus ὃ τε Σενέκας καὶ ὁ Βούρρος· ὁ μὲν γὰρ ἐπαρχος τοῦ δορυφορικοῦ ἦν, ὁ δὲ διδάσκαλος αὐτοῦ.

Fontes. Cap. 12. Dionis Historiae Romanae lib. 61 c. 1 — lib. 63 c. 16. nonnulla Zonaras habet a Xiphilino praetermissa. sunt quae in collectione Constantinianis reperiantur.

sparsit. cui multi ex Romanis fidem habuerunt, itaque doctrina principis apostolorum capti sunt, ut solis eius verbis non contenti Marcum apostolum Petri comitem exorarent ut contiones summi viri scriptis mandaret, atque in causa essent ut Marci evangelium conscriberetur, quem admodum refert Eusebius.

12. Claudio ad hunc modum, ut expositum est, rebus humanis exempto, Nero adoptivus eius filius Agrippinae matris opera sibi vindicavit imperium, Claudii testamento abolito et Britannico amoto, qui germanus defuncti filius pueritiae annos nondum excesserat. Nerone a senatu et militibus imperatore et Augusto declarato Agrippina imperium sub illius nomine administrans venalia habuit omnia. sed tempore procedente Seneca praefectus satellitum et Burrus magister Neronis illa submota imperium quam diu licuit optime gesserunt. Nero enim cum

ων δε' ἐμονάρχησεν (ἑπτακαιδέκατον γὰρ ἔτος ἦγε τότε τῆς ἡλε-
 W II 188 κίας αὐτοῦ), καὶ μῆτε φιλοπρωγματίας ὦν, ἐτρόφα καὶ ἦρα καὶ
 ἐκώμαζε καὶ ἐμέθυε, καὶ μονομαχίαις καὶ ἵπποδρομίαις ἰσχόλαζε.
 πολυδάπανος δὲ καὶ οὐ μικρόφρων ἦν, ἀλλὰ μάλλον ἀσωτενόμενος.
 τεκμήριον δέ, τινι τῶν περὶ αὐτὸν πενήτηκοντα ἄμα καὶ διακοσίας 5
 μυριάδας ἀργυρίου δοθῆναι κελεύσας, ἐπειδὴ ἡ Ἀγριππῖνα ἀθροί-
 σασα τὸ ἀργύριον ἐνώπιον αὐτοῦ τεθῆναι πεποίηκεν, ἔν' ἀθρόον
 ἰδὼν αὐτὸ μεταβάλλεται, συνεῖς ἐκεῖνος ἤρετο πόσον εἴη τὸ κειμε-
 D νον, καὶ μαθὼν "ἠγνόησα" εἶπεν "ἄλλγον οὕτω κεχυρισμένος",
 καὶ διπλασιασθῆναι ἐκέλευσεν. οὕτω δὲ ταχὺ τοὺς βασιλικούς 10
 ἐξήντησε θησαυρούς, ταχὺ δὲ πόρων ἐδεήθη καινῶν, καὶ τέλη
 οὐκ εἰθισμένα πάντοθεν ἐξέλεγετο.

Τῆς δ' Ἀγριππίνης, διτι μὴ ἀργυρολογεῖν ἠδύνατο φιλαρ-
 γυρωτάτη οὖσα, περιθύμως δργισθείσης, καὶ ἀπειλησαμένης τὸν
 Βρετανικὸν αὐτοκράτορα καταστήσειν, φοβηθεὶς ὁ Νέρων ἀπ- 15
 ἔκεινε φαρμάκω αὐτόν. καὶ ὁ μὲν παραχρήμα ἀπέφυξε καὶ
 φοβῶδη ὡς ἐπιληπτος ἐκκεκόμειστο· ἐν δὲ γε τῇ ἐκφορᾷ, ἐπεὶ
 πλιθὸνς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου γέγονε, γύψω χρισθεὶς διὰ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἦγετο· ὑετὸς δὲ πολὺς ὑγρῶς ἔτι τῆς γύψου οὐσης ἐκπιπῶν
 P I 569 ἄπασαν αὐτὴν ἀπέκλυσεν, ὥστε τὸ δεινὸν μὴ μόνον ἀκούεσθαι 20
 ἀλλὰ καὶ ὁρᾶσθαι.

γὰρ om C. 2 μῆτε etc.] οὐτ' ἄλλως φιλοπρωγματίας ἦν,
 καὶ ἔραρον ἐν βασιάνῃ διάγων Xiphilius. 13 μῆ] μῆδὲ A.
 14 περιθύμων A. καὶ om A. 18 φύψ et max φύγον C.
 20 αὐτὴν A Xiphilius, ἐκείνην PW.

rerum potiretur, admodum adolescens (annos enim tum septendecim ha-
 bebat) et otii quam negotii amantior, indulgebat genio, amabat, comi-
 seabatur, potabat, ludis gladiatorii et circensibus vacabat, non angusti
 animi homo sed sumptuosus ac potius prodigus. cuius vel illud argu-
 mentum est, quod uni ex sodalibus bis milies et quingenties mille drach-
 mas argenti simul dari iussit: cum vero Agrippina pecuniam coactam ei
 proponendam curasset, ut tanta summa visa mutaret consilium, ille re
 intellecta rogavit quantum esset id: cum didicisset, "ignorabam" inquit
 "me tam parum donasse", ac summam duplicari iussit. eo pacto fisco
 celeriter exhausto celeriter novis faciendae pecuniae rationibus fuit opus.
 itaque insolita vectigalia abivis exegit.

Agrippina vero, ut erat avarissimum, vehementer indignante corra-
 dendae sibi pecuniae ademptam occasionem, et comminata se Britanni-
 cum imperatorem facturam, Nero territus illum veneno sustulit. qui cum
 statim diriguisset et pro epileptico efferratur, cum livores ex veneno in
 corpore apparerent, gypso inunctus per forum gestabatur. id adhuc li-
 quidum ingens pluvia prorsus detorsit, ut facinus non tantum audiretur
 sed etiam oculis cerneretur.

"Υστερον δὲ καὶ τὴν μητέρα τὴν Ἀγριππίαν, τὸν ἀπελεύθερον Ἀνίκητον πέμψας, διαχειρίζοτο. ἢ τὸν πεμφθέντα ἰδοῦσα, καὶ γνοῦσα ἐφ' ὅτω ἦκει, τὴν ἐσθῆτα περιερρήξαστο, καὶ τὴν γαστέρα ἀπογμνῶσασα "παῖε ταύτην" ἔρη "Ἀνίκητε, παῖε, ὅτι 5 Νέρωνα ἔτεκε." καὶ ἡ μὲν ἐσφάγη, ὁ δὲ Νέρων καὶ αὐτόπτης τοῦ τολμήματος γέγονε καὶ πᾶσαν εἶδε γμνῶσας καὶ τὰ τραύματα ἐξηρόθησε. ταῖς δὲ νοξὶν ἔξεταιράτιετο ὥστε καὶ ἐκ τῆς εὐνῆς ἀναληθῶν καὶ ἐκδειματοῦσθαι. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ πολλαχόδι ἐγράφετο παρὰ τινων ἄφρονως

10 Νέρων Ὀρόστης Ἀλκμαίων μητροκτόνοι.

Καὶ τὴν Ἀυγούσταν Ὀκταβίαν τὴν τοῦ Κλυοδίου θυγατέρα, 8 τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἀπέπεμψατο. τῆς γὰρ Σαβίνης ἐρῶν, ἤθελεν αὐτῇ συνεῖναι ὡς γαμετῇ. δεισασα δὲ ἡ Σαβίνα μή ποτε ἡ Ὀκταβία μετακληθῆ, κειτηγόρους ἐπ' αὐτῇ καὶ μοιχείας καὶ γοη- 15 τείας ψευδοῦς παρισκευάσατο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον φρυγασθῆναι αὐτὴν, ἔπειτα καὶ σφαγῆναι ἐποίησεν. εἶτα καὶ αὐτὴ ἡ Σαβίνα ἐκείνη ὑπὸ τοῦ Νέρωνος· κνούση γὰρ αὐτῇ λὰξ ἐπέθορεν. ἐπὶ πολλῷ δὲ θανοῦσαν ἐπέδησεν. οὕτως δ' αὐτὴν ἐπέδησεν ὥστε τὰ μὲν πρῶτα γυναῖκά τινα προσφερῆ ἐκείνη μετεπέμψατο καὶ ἔσχεν, 20 ἔπειτα παιδα ἀπελεύθερον, ὃν Σπύρον ὠνόμαζεν, ἐκτεμῶν ἐγγυεν, C

3 περιερρήξαστο A Xiphilinus, περιέβηξας PW; ἔρηξας Dionis Exc. Vatic. 92. 6 τὰ add AC Xiphilinus. 10 Ἀλκμαίων Xiphilinus Rob. Stephani. 11 διακουίαν AC; et sic infra. 13 δεισασα — 15 παρισκευάσατο om Dio exc. 14 μετακληθῆ ABC, μετακληθείη PW. καὶ μοιχείας om C. μοιχείας A, μοιχείας PW. 18 τὰ μὲν πρῶτα — 19 ἔσχεν, a Xiphilino ommissa, habent Exc. Peiresc.

Post etiam matrem Agrippinam per libertum Anicetum sustulit, quae cum caedis ministrum adesse intellexisset, lacerata veste nudatae ventre "hunc hunc" inquit "Anicete feri, quod Nerone[m] peperit." ea interfecta Nero ipse intueri facinus voluit, eamque omnem nudatam perlustravit et vulnera numeravit. noctu autem ita turbabatur ut ex lecto exsilliret praeter terroribus. et Romae multis in locis a quibusdam clam scribebatur "Nero Orestes Alcmæon matricidae."

Octaviam Augustam Claudii filiam, uxorem suam, repudiavit: nam Sabinam adamatam uxoris loco habere voluit, quae verita ne illa revocaretur, calumniatores subornavit a quibus et adulterii et veneficii accusaretur; ac primo relegendam, deinde occidendam curavit. post ipsa etiam Sabina a Nerone interfecta est, cum in eam praegnantem calcibus insilliaset. quam quidem longo tempore luxit ac tantopere desideravit ut principio mulierem illi similem eius loco teneret, deinde puerum libertinum nomine Sporum exsectis virilibus uxorem duceret, quod is quoque

ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς τῇ Σαβίνῃ ἐπέκει, καθὼς Πυθαγόρα τιμὴ ἐξ-
 ελευθέρω γεγαμημένος. καὶ συνεγένοντο ἅμα τῷ Νέρωνι Πυθα-
 γόρας μὲν ὡς ἀνήρ, Σπύρος δὲ ὡς γυνή. καὶ ἐκιδιαιρέθησι δὲ
 δημοσίᾳ, καίτοι βραχὺ καὶ μέλαν φῶνισμα ἔχων, καὶ ἐν τῷ ἵπ-
 ποδρομίῳ ἡριματηλάτησεν. ἐπεραιώθη δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, οἷ-
 οῦτοι γὰρ ὡς οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ ὀρχήσει καὶ ἐπὶ κισθα-
 ρωδῆσει κηρύξει τε καὶ τραγωδίας ὑποκρίσει. οὐ γὰρ ἤρκει αὐτῷ
 D ἢ Ῥώμῃ, ἀλλ' ἰδεῖσθαι καὶ ἐκστρατείας, ἵνα καὶ περιοδοντικῆς,
 ὡς ἔλεγε, γένηται.

Ἄλλὰ τί ἂν τις καθ' ἕναστον λέγοι τῶν παρ' ἐκείνου πρατ-10
 τομένων; πάντα γὰρ ἀπλῶς ὅσα οἱ τυχεῖς ὑποκρίνονται, ἀκκι-
 νος ἔλεγέ τε καὶ ἔπραττε καὶ ἔπασχε, πλὴν καθ' ὅσον χρυσαῖς
 ἐδέϊτο ἀλύσειον· οὐ γὰρ ἔπρεπε Ῥωμαίων αὐτοκράτορα σιδηραῖς
 W II 189 καὶ προσδαμῶν ἔλυσεν. ἕτερος δέ, ἐρομένου τινὸς τί ποιεῖ ὁ 15
 αὐτοκράτωρ, ἀπεκρίνατο δι' "τίκει". τοιοῦτον γὰρ τι ὑπεκρίνετο
 τότε. ἤρξατο δὲ καὶ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πελοποννήσου διορύξει,
 P I 570 καθὼς τῶν ἀνθρώπων ἰκνούστων. λαβὼν οὖν αὐτὸς δεικίλλαν,
 καὶ τι καὶ ἀνασκάφας, ἔπεισε καὶ τοὺς ἄλλους ἀνάγκη αἰτὸν
 μιμήσασθαι. αἷμα δὲ τοῖς πρώτοις ἀψαμένους τῆς γῆς λέγεται 20
 ἀναβλύσαι καὶ ὀμωγὰς καὶ μυκηθμούς ἐξυκονέσθαι καὶ εἰδῶλων
 γενέσθαι φαντασιῶν πολλῶν.

11 πῶσα — 12 ἔπασχε, a Xiphilino ommissa, habent Exc. Pairenc.
 14 ποτε om A Xiphilinus. 17 Πελοποννήσου PW.

Sabinae esset similis, quanquam ipse Nero Pythagorae liberto nupsisset. hi duo igitur una rem habebant cum Nerone, Pythagoras ut vir, Sporus ut mulier. publice cithara cecinit, quamvis exigua et obscura voce praeditus, in circo aurigavit. traiecit in Graeciam, non ut maiores sui, sed saltandi, citharae pulsandae, praeconii faciendi agendaque tragoediae causa. nec enim ei Roma satis ampla erat, sed expeditione erat opus, ut periodonices, ut aiebat, evaderet.

Sed quis singula eius facta enumeret? nam uno verbo, quicquid viles histriones repraesentant, ea omnia ipse et dicebat et faciebat et tolerabat, nisi quod aureis catenis vinciebatur: nam ferreae Romanorum imperatorem haud decuissent. aliquando igitur miles vincens conspicatus prae indignatione accurrat eumque solvit. alius interrogatus quid ageret imperator, respondit eum parturire: partum enim tam repraesentabat. coepit etiam Isthmum Peloponnesi perfodere: a quo cum homines abhorrerent, sumpto ligone ipse fodere coepit, idemque suo exemplo facere caeteros coegit. fertur autem sanguis ebullisse cum terra primum tangeretur, et gemitus et mugitus exauditus esse et spectra multa apparuisse.

13. Οὗτος πρῶτος καὶ τοῦ κατὰ Χριστιανῶν ἤρξατο διω-
 γμοῦ, καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων
 ἀπέκτεινε κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὡς ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ, ἐκ
 πωλαιότερων συγγραφήων μαρτυρίας κυράγων. ἕτεροι δὲ κατὰ
 5 τὴν αὐτὴν μὲν ἡμέραν φασὶ τελειωθῆναι καὶ ἄμφω τοὺς ἀποστό-
 λους, ἐν ἄλλῳ δὲ ἔτει καὶ ἄλλῳ. μετὰ δὲ Πέτρον πρῶτος ἀρχι-
 ρεὺς τῆς Ρώμης ὁ Λίνος ἐγένετο.

Ἔτι δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι ὄντος τοῦ Νέρωνος Ἰουδαῖοι εἰς B
 προῦπτον ἀπέστησαν· καὶ ἐπ' αὐτοῖς τὸν Οὐεσπασιανὸν ἐπέμφε.
 10 καὶ οἱ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ δὲ καὶ οἱ Γαλάται βαρυνόμενοι ταῖς εἰσφο-
 ραῖς ἠσχαλλόν ἐκ πλείονος καὶ ἐφλέγμανον. Γάιος δὲ Ἰούλιος
 Οὐτῆδιξ, ἀνὴρ κατὰ τὸν πατέρα βουλευτῆς τῶν Ῥωμαίων, ὄρων
 τοὺς ὁμοφύλους Γαλάτας ὑργῶντας πρὸς ἀποστειλίαν, δι' ὧν
 15 ἐδημηγόρησεν ἠρέδισεν αὐτούς, καὶ ὤρχωσε πάντα ὑπὲρ τῆς βου-
 λῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων ποιήσειν, καὶ ταυτὸν ἂν τι παρὰ
 ταῦτα πράξῃ φρονέσειν. αὐτοκράτορα δὲ Γάββαν τὸν Σερούιον
 τὸν Σουλπίκιον προχειρίσατο, γενόμενον ἐξ εὐπατριδῶν, καὶ τότε C
 τῆς Ἰβηρίας ἀρχοντα. καὶ ὅς τὴν ἡγεμονίαν ἰδέξατο, οὐκ ἠθέλησε

3 ὁ om AB. Εὐσέβιος] Hist. eccl. lib. 2 c. 25. ἐκ πα-
 λαιότερων συγγραφέων] ex epistolis Dionysii Corinthiorum episcopi.
 4 ἕτεροι] ex. gr. Prudentius et Augustinus. haec unde Zonaras
 hauserit, incertum. 6 ἐν ἄλλῳ δ' ἔτι ἄλλῳ A. "καὶ ἄλλῳ"
 fortasse μηδέ: aut καὶ ἄλλῳ redundat" WOLFIIUS. 8 Ἔτι δ' —
 11 ἐφλέγμανον om Dio exc. 14 καὶ ὤρχωσε — 16 φρονέσειν
 om Dio exc. 16 πράξῃν A. σερούιον AC, Σερούσιον PW.
 17 γενόμενον ἐξ εὐπατριδῶν et 18 οὐκ ἠθέλησε — p. 480 v. 1
 προσλαβεῖν τότε om Dio exc.

FONTES. Cap. 13. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 2 c. 24
 25, et lib. 3 c. 2. Dionis *Historiae Romanae* lib. 63 c. 22 — c. 29,
 unde multa Zonaras excerpit quae apud Xiphilinum et in colle-
 ctaneis Constantinianis desiderantur.

13. Hic persecutionis Christianorum princeps Petrum et Paulum
 principes apostolorum interfecit eodem tempore, ut Eusebius ex anti-
 quiorum testimonio asserit. nam alii eodem quidem die utrumque con-
 summatum esse tradunt, sed anno diverso. post Petrum primus Romae
 pontifex Linus fuit.

Nero adhuc in Graecia degens Vespasianum contra Iudaeos, qui
 iam aperte defecerant, misit. Britanni quoque et Galli exactionibus gra-
 vari se iniquis et exulceratis animis patiebantur. itaque C. Julius Vin-
 dex senatorii ordinis, ut et pater fuerat, populares suos iam ante ad
 defectionem propensos magis etiam contionibus instigavit, iureiurando
 adactos, se pro senatu populoque Romano facturos esse omnia, et ipsam,
 si quid secus fecisset, occisuros. imperatorem vero Servium Sulpicium
 Galbam designavit, virum patricium, tum Hispaniae praetorem. atque

δὲ τὰς τῆς ἀδυναμίας ἐπικλήσεις προσλαβεῖν τότε. τῆς δ' ἀποστασίας παρατεινομένης ὁ Οὐδύνοξ ἑαυτὸν ἀπέσφαξε, τῶν μετ' αὐτοῦ στρατιωτῶν κινδυνεύσαντων ἵπεραλλαγῆσας, καὶ πρὸς τὸ δαιμόνιον ἀγανακτήσας ὅτι τοιοῦτου πράγματος ὀργινηθεῖς, τοῦ τὸν Νέρωνα καθελεῖν καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐλευθερῶσαι, οὐκ ἔξ-5 ἐτέλειεν αὐτό. τοσαύτη γὰρ προθυμία πρὸς τοῦτο ἐχρήσατο, ὥστε τοῦ Νέρωνος διακοσίας καὶ πεντήκοντα μυριάδας ἐπικηρύξαντος τῷ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κομίσονται τοῦ Οὐδύνοκος, ἐκεῖνος D ἔφη ὅτι "ὁ Νέρωνα ἀποκτείνω καὶ τὴν ἐκείνου κομίσις μοι κεφαλὴν, τὴν ἐμὴν ἀντιλήφεται." 10

Ὁ δὲ Νέρων μισθῶν καὶ τὸν Πιτρώνιον, ὃν κατὰ τῶν ἐπαναστάντων μετὰ τοῦ πλείονος προειπεύομφοι στρατεύματος, τὰ τοῦ Γάλβα φρονήσαντα, οὐκέτι ὀδμητὸν ἐλπίδα τῶν ὅπλων ἔσχεν, ἀλλ' ἐβουλευσατο ταύς τε βουλευτὰς ἀποκτείνειν καὶ τὴν πόλιν καταρῆσαι καὶ πλεῦσαι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὑπειπὼν ὅτι "ἂν καὶ 15 τῆς ἀρχῆς ἐκπέσωμεν, ἀλλὰ τό γε τέγγιον ἡμῶς ἐκεῖ διαθρέψαι." μέλλοντος δὲ ταῦτα πράσσειν ἢ βουλὴ τὴν περὶ τὸν Νέρωνα φρουρὰν ἀποκαλλύσασα εἰσῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τὸν μὲν πολέμιον ἀπέφηνε, τὸν δὲ Γάλβαν ἀνθελλετο αὐτοκράτορα. Νέρων P I 571 δὲ ὡς ᾔσθετο ὅτι ὑπὸ τῶν φυλάκων ἐγκυαλλέλειται, ἐσθῆτά τε 20

1 λαβεῖν C. 2 τῶν μετ' αὐτοῦ — 6 ἐχρήσατο om Dio exc. 5 καθελεῖν] καταλύσαι A. 8 τοῦ οὐδύνοκος κομίσονται αὐτῷ A. 10 post ἀντιλήφεται PW add κεφαλὴν, om AB Xiphilinus et Exc. Vatic. 98. 11 Ὁ δὲ — 13 ὅπλων ἔσχεν om Dio exc. 13 γάλβου AB. 16 ἐκεῖ διαθρέψαι AB Xiphilinus et Exc. Vatic., διαθρέψαι ἐκεῖ PW. 17 μέλλοντος — 19 αὐτοκράτορα om Dio exc. 17 πράσσειν] δράσειν A. 20 τῶν om A.

is principatum quidem suscepit, sed imperii cognomena tum assumere noluit. cum autem defecto lente procederet, Vindex prae dolore propter militum suorum periculum sibi ipse manus attulit, fortunae iratus quod tam praeclarum facinus occidendi Neronis et populi Romani liberandi ad exitum perducere non potuisset. quod tanta alicritate ab eo susceptum fuit, ut cum Nero bis milies et quingentes mille drachmas ei promitteret qui sibi Vindicis caput attulisset, dixerit se ei qui Neronis interfecti sibi caput attulisset suum caput vicissim daturum esse.

Nero vero cum Petronium quoque, contra seditiosos cum maiori parte copiarum praemisum, ad Galbam defecisse cognovisset, spe armorum abiecta, in animo habuit, senatu occiso et urbe incensa navigare Alexandriam; atque adiecit "otai imperio exciderimus, tamen illic ars nos alot." quae dum agigaret, senatus eius praesidie avvocato stationem militum ingressus Neronem hostem iudicavit et Galbam eius loco imperatorem creavit. Nero ubi se a satellitibus destitutum esse vidit, viii

φάυλην ἐνέδον καὶ ἐπὶ ἵππον οὐδὲν βελτίονα ἀνέβη, καὶ κατακεκαλυμμένος, ὅπως διαλάθῃ, μετὰ Ἐπαφροδίτου καὶ τοῦ Σπόρου νυκτὸς ἔφυγε. γνωρισθεὶς δὲ ὡς καὶ παρὰ του τῶν ἀπαντησάντων αὐτοκράτωρ προσαγορευθῆναι, τῆς ὁδοῦ ἀπειράπετο καὶ εἰς βαλαμῶδη τόπον τιὰ κατακρούθη.

Ὁ δὲ δῆμος ἐν τῇ Ρώμῃ, ἐπεὶ ἡμέρα γένητο, ὑπερέχαιρον καὶ τὴν πόλιν στεφανωμάτων ἐπλήρωσαν, καὶ τινες καὶ πῖλλα ὡς ἡλευθερωμένοι ἔφερον, καὶ ἡ βουλὴ τῷ Γάλλῳ τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα ἐψηφίσατο. ὁ δὲ ὄμιλος εἰς τε τὸν Νέρωνα ἀπέσκωπτον, 10 καὶ συγχροὺς τῶν παρ' αὐτῷ δυνηθέντων φρονιόντιες εἴλικον. ἐκείνου δὲ ζήτησιν οἱ στρατιῶται καὶ ἄλλοι πεποίητον, καὶ γρόντιες 10 W II 190
δοιοὶ ποτὲ ἦν, ἐπεμψαν ἐπ' αὐτὸν ἰππέας. ὁ δὲ προσίοντας αὐτοὺς αἰσθόμενος προσέταξε τοῖς παροῦσι καὶ ἑαυτὸν καὶ σφᾶς ἀποκτεῖναι. ὡς δ' οὐχ ὑπήκουον, μέγα ἰστίναξεν. εἶτα τὸν 15 Σπόρον ἀνελεῖν θελήσας καὶ μὴ δυνηθεὶς, "ἐγὼ μόνος" ἔφη "οὔτε φίλον οὔτε ἐχθρὸν ἔχω." καὶ ἤδη πελασάντων τῶν ἰππέων αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπάταξεν, εἰπὼν "ὦ Ζεῦ, οἶος τεχνίτης ἀπόλλυμαι." δυσθανατοῦντα δ' αὐτὸν ὁ Ἐπαφροδίτος προσκυτειωγάσατο.

Ὁ μὲν οὖν οὕτω κατὰ τὸν Ἰούλιον ἐτελεύτησε μῆνα, βιοῦς

1 κατακεκαλυμμένος A Xiphilinus, κατακαλυφάμενος PW. 4 ἐς C.
6 κατακρούθη B: Xiphilinus κατακρούθη. 6 ἐκεῖ ἡμέρα γένητο
et 7 τὴν πόλιν στεφανωμάτων ἐπλήρωσαν om Dio exc. 8 καὶ
ἡ βουλὴ . . ἐψηφίσατο] Xiphilinus καὶ . . ἐψηφίσαντο. 9 ὁ δὲ
ὄμιλος — 10 εἴλικον om Dio exc. 10 αὐτῷ B, αὐτῶν A, αὐ-
τοῦ PW. 12 ὅπη ποτε A, ὅτι ποίκασι C. 13 καὶ ἑαυτὸν
καὶ σφᾶς] Xiphilinus tantum αὐτὸν. 14 εἶτα — 15 δυνηθεὶς
om Dio exc. 19 Ὁ μὲν — μῆνα om Dio exc. Ἰούλιον
legendum arbitrat̄ur Reimarus.

veste induta et simili equo conscenso, tecta facie ne agnosceretur, nocta cum Epaphrodito et Sporo fugit. agnitus et ab obvivo quodam imperator salutatus, via declinata in culmis se occultavit.

Populus Romanus, cum diluxisset, gaudio exultans urbem coronis implevit: quidam etiam, ut in libertatem asserti, pileati in publicum prodierunt. senatus ea quae imperatorem decent Galbae decrevit. plebs Neronem et salibus incessit et multos qui apud eum potentes fuerant interemptos per viam traxit. milites et alii Neronem queritantes cum latebras indagassent, equites contra eum miserunt. quos cum adventare sensisset, comites iussit et ipsum et semetipsum occidere. quibus non obsecutis ingemuit. deinde Sporum irrito conatu occidere aggressus "ego solus" inquit "nec amicum habeo nec inimicum." cum iam in proximo essent equites, ictu sibi illato "proh Iuppiter" inquit, "qualis artifex pereo." moribandum et aegre spiritum trahentem Epaphroditus plane confecit.

Sic ille periit, mense Iulio, cum vixisset annos triginta, menses Zonarae Annales II.

C ἔτη τριάκοντα πρὸς μῆσιν πέντε καὶ ἡμέραις εἴκοσι, ἀφ' ὧν ἤρξεν ἔτη τρισεκαίδεκα καὶ μῆνας δεκάτῃ δυοῖν ἡμέραιν δέοντας. ἐν δὲ τῷ ὄγδωφ τῆς τούτου μοναρχίας ἔτει πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀλιξανδρείας μετὰ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Μάρκον Ἀνιανὸς ἔγγονεν. 5

14. Γάλλβας δ', ἐπεὶ ὁ Νέρων διέφθαρτο καὶ ἡ βουλὴ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐληφίστατο καὶ ὁ Ρούφος αὐτῷ προσεχώρησεν, ἀνεδάφησεν, οὐ μέντοι καὶ τὸ Καίσαρος ἀνέλαβεν ὄνομα πρὶν τοῦς τῆς βουλῆς περισβιτάς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος πρότερον εἰς οὐδὲν γράμμα ἐνεγεγράφη. τοῦς δὲ συκοφαντήσαντάς τινας ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἢ ψευδομαρτυρήσαντας ἐκό- 10 λυσε. καὶ οἱ δοῦλοι οἱ κατὰ τῶν διαποτιῶν πρῶξαντις τι ἢ εἰπόντες αὐτοῖς ἐκείνοις ἐπὶ τιμωρίᾳ παρεδόθησαν. καὶ τὰ χρήματα δὲ καὶ τὰ κτήματα ὅσα τινὲς παρὰ τοῦ Νέρωνος ἐλήφισαν ἀπῆκίτετο. τοῦς γε μὴν ὑπ' ἐκείνου στυγαδεωθέντας ὡς ἡσεβηκότας τι εἰς αὐ- 15 τὸν κατήγαγε, καὶ τὰ δοτὰ τῶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους σφραγίστων εἰς τὸ τοῦ Ἀγούστου μνημεῖον μετεκόμισε, καὶ τὰς αὐτῶν εἰκόνας ἀποκατέστησεν.

1 πρὸς μῆσιν πέντε καὶ ἡμέραις εἴκοσι] καὶ μῆνας ἑννέα Xiphili-
nus. 2 δυοῖν ἡμέραιν δέοντας om Xiphilinus. ἡμερῶν A.
3 μοναρχίας] βασιλείας A. 4 Ἀνιανὸς Eusebii codices Maxar-
ac Medic., Hist. eccl. 2 24. 6 Γάλλβας — 18 ἀκουατίστησεν
om Dio exc. 6 δ] ὁ τε A. 7 αὐτῷ] οἱ A. 12 καὶ οἱ
δοῦλοι] hic pertinere videtur Exc. Vatic. 99, Scriptorum vet. novae
collect. vol. 2 p. 216, ὅτι τινὲς τῶν ἰδίων δοῦλων etc. 16 σφρα-
γίστος A. 17 εἰκόνας αὐτῶν A.

FONTES. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae lib. 64 c. 4 — c. 6. non pauca pleniora sunt quam apud Xiphilinum et in Constantini Porphyrogeniti collectanis.

quinque, dies viginti: ex quibus imperavit annos tredecim, menses octo, biduo minus. octavo eius imperii anno primus post Marcum apostolum et evangelistam Alexandriae episcopus factus est Anianus.

14. Galba post Neronis interitum decreto sibi a senatu principatu, etiam Rufi copiis auctus, recepit animam; sed Caesaris appellationem non admisit nec imperatoris nomen in ullis litteris usurpavit prius quam legati a senatu advenissent. eos qui sub Nerone alios calumniantes erant aut falsis testimoniis oppresserant, supplicio affecit. servi qui dominos dictis factisve laeserant, eis ad poenam dediti. pecuniae et possessiones quas Nero donarat repetitae sunt. ab eodem ob crimen laesae maiestatis in exilium missos revocavit. ossa eorum qui ex imperatorio genere occisi erant in Augusti monumentum intulit, eorumque statuas reposuit.

Οἱ δὲ ἐν ταῖς Γερμαναῖς στρατιῶται προσησάμενοι *Αὔλον*
Οὐτίελλον ἐναντίστησαν. ὁ δὲ *Γάλβας* τὴν ἐνανόστασιν πυθό-
 μενος, *Λούκιον Πείσωνα*, νιαρισκὸν εὐγενῆ ἐπιμικῆ φρόνιμον,
 εὐδοκίμοιο καὶ ἀπέδειξε *Καίσαρα*. ὁ δὲ *᾽Οθων* ὁ *Μάρκος* ὁ P I 572
 5 *Σαλοῦϊος*, ἀγανακτήσας ὅτι μὴ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ *Γάλβου* εὐδοκί-
 μη, ἐναντίστη αὐτῷ, τριάκοντα μόνους στρατιώτας ἐτοιμασάμε-
 νος. ἐπεὶ γὰρ θύοντι τῷ *Γάλβῳ* μένος τῶν βουλευτῶν αὐτῷ
 παρήστη, καὶ τοῦ ἱερῶτον ἐπιβουλευθήσεσθαι αὐτὸν ἐπόντος
 ἤκουσε καὶ παραινοῦντος οἴκοι μέναι καὶ μηδαμῆ προελθεῖν,
 10 κατέδραμὲ τε εὐθὺς ὡς ἐπ' ἄλλο τι εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπιῶν,
 καὶ ὑπὸ τῶν συνομιωμοκότων αὐτῷ στρατιωτῶν εἰς τὸ τεῖχος εἰσ-
 ἤχθη, καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας προσαναπέλας, ἢ μᾶλλον
 ἐπειν, ἐκπριάμενος πολλαῖς ὑποσχέσει, παρ' ἐκείνων τε παρα-
 χρῆμα καὶ τῶν ἄλλων ἔλαβε τὴν ἀρχήν. B
 15 Ὁ *Γάλβας* δὲ μαθὼν τὰ πρασσόμενα ἔπεμψεν εἰς τὸ στρα-
 τόπεδον τινὰς ὡς μεταπεῖσαι τοὺς ἐν αὐτῷ ὀνησόμενος. κἂν
 τοῦτω στρατιώτης τις γυμνὸν τὸ ἔξρος καὶ ἡμαχμένον ἀνακτεῖναι
 προσῆλθεν αὐτῷ, φάσκων "θάροσι αὐτόκρατορ· ᾽Οθωνα γὰρ ἀπ-
 ἔκτεινα." πιστεύσας οὖν ὁ *Γάλβας* εἰς τὸ *Καπιτώλιον* ὡς θύσων
 20 ὤρμησε. καὶ ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἀκυντήσαντες αὐτῷ ἱππῆς καὶ
 πεζοὶ ἐκεῖ τὸν γέροντα τὸν ὕπατον τὸν ἀρχιερεῖα τὸν *Καίσαρα* τὸν
 αὐτόκράτορα πολλῶν ὀρώντων κατέκοψαν· καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπο-

2 Οὐτίελλον PW passim. * 6 τριάκοντα — ἐτοιμασάμενος om
 Dio exc. 13 πολλαῖς ὑποσχέσει om Dio exc. 18 αὐτό-
 κρατορ C, Λόκουράτωρ PW. 20 post αὐτῷ PW add καὶ, om
 A Xiphilinus. 21 τὸν ὕπατον et τὸν *Καίσαρα* om Dio exc.

Caeterum cum A. Vitellium a Germanicis legionibus imperatorem salutatum esse audivisset, L. Pisonem, adolescentem nobilem modestum prudentem, adoptatum Caesarem dixit. id M. Salvius Otho aegre ferens, quod ipse adoptatus non esset, seditionem movit, triginta duntaxat militibus fretus, nam cum Galbae immolanti solus ex senatoribus adstantibus haruspicum insidias ei portendi dicere audisset, ac monere ut domi maneret nec usquam progrediretur, statim quasi per eam causam in castra decurrit, et a conivatis militibus in munitionem receptus, caeteris quoque persuasis aut, ut rectius dicam, magnis pollicitationibus emptis, imperator statim salutatus est.

Quo Galba cognito quosdam in castra misit qui milites a sententia dimoverent. interea vero miles quidam cum gladio cruento eum accessit ac "bono animo es" inquit, "imperator: Othonem enim occidi." quod Galba credens cum in Capitolium ad rem divinam faciendam properaret, in medio foro, peditum et equitum occursum, senex consul pontifex Caesar imperator multis inspectantibus est trucidatus: caput eius

κόψυμτες κοντῶ ἐπέπειραν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐγονεόθη, τοῦτο
 C μόνον εἰπὼν "καὶ τί κακὸν ἐποίησα;" ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Πείσιων
 καὶ ἄλλοι συγχοί. καὶ πράξαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, τὰς τε
 κεφαλὰς ἐκείνων ἀποτιμόντες, πρὸς τὸν Ὄθωνα αὐτὰς ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ καὶ εἰς τὸ συνέδριον ἐκόμισαν, ὥστε τοὺς βουλευτὰς 5
 καταπλυγίντας χαιρίειν τε προσποιῆσθαι καὶ τῷ Ὄθωνι πάντα τὰ
 W II 191 πρὸς τὴν ἀρχὴν φέροντι ψηφίσασθαι. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ὅτι αὐ-
 τὸς τὴν βουλὴν ἐβιάζετο καὶ ὡς ἀσελγέστερον καὶ πικρότερον τοῦ
 Νέρωνος ἄρξειν ἐμελλε.

Γάλβα μὲν ὄν ζήσαντι ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἡμέ- 10
 ρας τρεῖς καὶ εἴκοσι, ἄρξαντι δὲ μῆνας ἑνὲα καὶ ἡμέρας τρισ-
 καίδεκα, τοῦτο τέλος ἐγένετο· (15) ὁ δὲ Ὄθων μετέγνω μὲν ἐπὶ
 D ταῖς πεπραγμένοις, τῶν ἱερῶν αὐτῷ θύοντι ποτηρῶν δεξιῶν
 καὶ ἄλλων σημείων αὐτῷ γενομένων, ἀλλ' οὐκ εἶχεν εἰς τὴν ἀρχὴν
 ἤδη εἰσελθῶν ἀναδύναι. καὶ ἐνέμεινε αὐτῇ καὶ δίκην δέδωκεν. 15

Ἐν ταῦτοις δὲ τις πλασάμενος Νέρων εἶναι ἐκ τῆς πρὸς τὸν
 Νέρωνα οὔσης ἐμφορείας αὐτῷ, τὴν Ἑλλάδα ὅλην πασαν ἐπά-
 ραξε, καὶ χεῖρα κακούργων ἀνδρῶν ἀφροῖσας πρὸς τὰ ἐν τῇ Συ-

3 συγχοί] πολλοί B. καὶ πράξαντες — 6 προσποιῆσθαι om
 Dio exc. 3 καὶ πράξαντες] πράξαντες δὲ A. τὰς τε] καὶ
 τὰς A. 4 πρὸς] πρὸς τε A. τῷ om B. 7 ὅτι αὐτὸς
 τὴν βουλὴν ἐβιάζετο om Dio exc. 10 καὶ ἡμέρας τρεῖς καὶ
 εἴκοσι om Dio exc. 11 μῆνας om B. 12 τοῦτο τὸ τέλος
 Xiphilinaus. 15 ἤδη om A: Xiphilinaus ἀπαξ. 16 Ἐν ταῦ-
 τοις — p. 485 v. 13 ἀνεμίχθησαν σφίσι] horum plarima om
 Dio exc.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historias Romanae lib. 64 c. 7 —
 c. 15. nonnulla Zonaras habet quae apud Xiphilinum in Constan-
 tini Porphyrogeniti collectancis desiderantur.

conto praefixum, cum occideretur nihil aliud locutus est nisi "ocquid
 mali feci?" periit etiam Piso et alii multi, his peractis milites capta
 illorum in castra ad Othonem et in curiam attulerunt, quibus constan-
 tati patres laetitia simulata Othoni omnia quae ad imperium pertinent
 decreverunt, neque vero obscurum erat eum senatui vim facisse et
 petulantius atque acerbius ipso Nerone imperaturum esse.

Galba annos septuaginta duos, dies tres et viginti natus, imperii
 mense nono et die decimo tertio, hunc exitum habuit: (15) Othonem
 vero, cum exta sacrificanti parum fausta essent, aliaque signa apparuis-
 sent, perpetrati facinoris pœnituit, sed imperio, quod semel susceptum
 deponere non licebat, retento poenas dedit.

Interea quidam ob lineamentorum corporis similitudinem se Nero-
 nem esse professus totam paene Graeciam conturbavit, et manu sicaris-

ρία στρατόπεδα ὤρμησεν. ἐν Κύδνω δὲ περαιούμενον αὐτὸν ὁ Καλπούρνιος συνέλαβε καὶ ἀπέκτεινεν.

Ὁ δὲ Ὄθων λάθρα πολλοὺς πρὸς τὸν Οὐτίελλον ἐπὶ καταλλαγῇ ἐπεμψεν. ὡς δ' οὐκ ἐπιίθετο, πρεσβευτὰς ἀπέστειλε 5 φανερώς. οὔτε δὲ ἀπεκρίνατό τι αὐτοῖς Οὐτίελλιος, οὔτε ἀντέπεμψεν αὐτούς. εἴτι ἐπεμψεν Ὄθων ἰσχὸν κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν, ἠτήθη δὲ διὰ πολυαρχίαν, οὐ δι' ἀσθένειαν. P I 573
καὶ τῆς Ῥώμης δὲ ἐξωρμήθη καὶ τοὺς πρώτους ἐξήγαγε. μέρος δὲ τι τῆς δυνάμειος τῷ Πρόκλῳ δούς, αὐτὸς ἀνεχώρησε, λέγων 10 μὴ φέρειν μάχην ἀνδρῶν ὁμοφύλων ἰδεῖν. ὅθεν μαλακίαν αὐτοῦ καταγόντες οἱ στρατιῶται καὶ οἱ στρατάρχαι οὐδὲν τῶν δεόντων ἔπραξαν, ἀλλ' ἠτήθησαν καὶ τοῖς τοῦ Οὐτίελλου ἐπεκηρυκῆσαντο καὶ ἀνemίχθησαν σφίσι. τῷ δὲ Ὄθωνι ἤγγειλε ταῦτα ἐπιπέως, καὶ ἀπιστούμενος "εἶθε" ἔφη "ταῦτα ψευδῆ, Καῖσαρ, ἦν".
15 καὶ εἰπὼν ἑαυτὸν διεχρήσατο. πιστευσάντων δ' ἐκ τούτου πάντων καὶ ἐτοίμως ἐχόντων ἀναμαχέσασθαι (οἳ τε γὰρ δορυφόροι συγχοὶ ἦσαν, καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι παρήσαν) καὶ ἰκετευόντων ἀδ- B
τὸν μῆθ' ἑαυτὸν μῆτε σφᾶς προδοῦναι ("πάντες γάρ" ἔλεγον "ὑπὲρ σοῦ ἡδέως ἀποθανούμεθα"), ὁ Ὄθων "πολὴ δικαιοτέρον 20 ἔστιν" εἶπεν "ἕνα ὑπὲρ πάντων ἢ πολλοὺς ὑπὲρ ἑνὸς ἀπολέσθαι", καὶ μὴ βούλεσθαι δι' ἕνα ἄνδρα τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων στασιάζειν καὶ τοσοῦτον ὄχλον ἀνθρώπων φθεῖρεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν

2 καλπουρῖος ABC. 7 κατὰ om AB. 9 ἀνεχώρησε —
10 ἰδεῖν] Excerpta Peiresc. p. 697 ed. Vales. 15 κατεχρήσατο A.
τούτου] τούτων A. 16 οἳ τε — 17 παρήσαν] Xiphilinus αὐ-
τοῖ τε γὰρ συγχοὶ ἦσαν καὶ ἕτεροι ἐκ τῆς Παννονίας παρήσαν.
17 καὶ ἰκετευόντων — 19 ἀποθανούμεθα om Dio exc.

rum comparata ad Syriacas legiones properavit. sed cum Calpurnius in traiectu Cydni amnis comprehensum interfecit.

At Otho clam multos ad Vitellium reconciliandum, cum nihil impetrasset, aperte legatos misit. quos cum Vitellius nullo responso dignatus esset atque etiam retinisset, copiis terra marique missis non ex imbecillitate sed propter ducum multitudinem victus ipse Roma cum primoribus egressus est. et parte militum Proclo data recessit, se pugnam civium inter se videre posse negans. itaque milites et duces ignaviam eius pertaesii, re male gesta ad Vitellianos defecerunt. quod cum eques quidam Othoni nuntiasset, atque is non crederet, "utinam" inquit, "Caesar, haec falsa essent", seque statim interfecit. deinde cum omnes de pugnae eventu non amplius dubitantes denuo Martis aleam experiri parati essent (nam et satellites multi et alii non pauci aderant), eumque rogarent ne semetipsum et ipsos destitueret, se enim omnes libenter pro eo morituros, Otho multo aequius esse dixit unum pro omnibus quam multos pro uno perire, neque se commissurum ut ob unum virum populi Romani seditio oriretur et tanta hominum multitudo interiret. his dictis

κόψαντες κοντῶ ἐπέκειραν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐφρονεῖσθῃ, τοῦτο
 C μόνον εἰπὼν "καὶ τί κικλὸν ἐποίησα;" ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ Πιπίων
 καὶ ἄλλοι συγγοί. καὶ πράξαντες ταῦτα οἱ στρατιωτῶται, τὰς τε
 κεφαλὰς ἐκείνων ἀποτεμόντες, πρὸς τὸν Ὀθωνα αὐτὰς ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ καὶ εἰς τὸ συνέδριον ἐκόμισαν, ὥστε τοὺς βουλευτὰς ὅ
 καταπλαγέντας χεῖρα ἑνὶ προσποιεῖσθαι καὶ τῷ Ὀθωνί πάντα τὰ
 W Π 191 πρὸς τὴν ἀρχὴν φέροντα ψηφίσασθαι. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ὅτι αὐ-
 τὸς τὴν βουλήν ἐβιάζετο καὶ ὡς ἀσελγέστερον καὶ πικρότερον τοῦ
 Νέρωνος ἄρξεν ἱμελλε.

Γάλβα μὲν οὖν ζήσαντι ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἡμέ- 10
 ρας τρεῖς καὶ εἴκοσι, ἄρξαντι δὲ μῆνας ἑνὴν καὶ ἡμέρας τρισ-
 κάδεκα, τοῦτο τέλος ἐγένετο. (15) ὁ δὲ Ὀθων μετέγνω μὲν ἐπὶ
 D τοῖς πεπραγμένοις, τῶν ἱερῶν αὐτῷ θύοντι ποτηρῶν δεφθέντων
 καὶ ἄλλων σημείων αὐτῷ γενομένων, ἀλλ' οὐκ εἶχεν εἰς τὴν ἀρχὴν
 ἤδη ἐισελθῶν ἀναδύναι. καὶ ἐπέμεινε αὐτῇ καὶ δίκην δίδωκεν. 15

Ἐν τούτοις δὲ τις πλουσίμενος Νέρων εἶναι ἐκ τῆς πρὸς τὸν
 Νέρωνα οὔσης ἰμφορείου αὐτῷ, τὴν Ἑλλάδα ὀλίγον πάσων ἐτά-
 ραξε, καὶ χεῖρα κικλοῦργων ἀνδρῶν ἀθροίσας πρὸς τὰ ἐν τῇ Συ-

3 συγγοί] kolloí B. καὶ πράξαντες — 6 προσποιεῖσθαι om
 Dio exc. 3 καὶ πράξαντες] πράξαντες δὲ A. τὰς τε] καὶ
 τὰς A. 4 πρὸς] πρὸς τε A. τῷ om B. 7 ὅτι αὐτὸς
 τὴν βουλήν ἐβιάζετο om Dio exc. 10 καὶ ἡμέρας τρεῖς καὶ
 εἴκοσι om Dio exc. 11 μῆνας om B. 12 τοῦτο τὸ τέλος
 Xiphilinus. 15 ἤδη om A: Xiphilinus ἀπαξ. 16 Ἐν τού-
 τοις — p. 485 v. 13 ἀνεμίχθησαν σφίσι] horum plurima om
 Dio exc.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae lib. 64 c. 7 —
 c. 15. nonnulla Zonaras habet quae apud Xiphilinum in Constanti-
 nini Porphyrogeniti collectaneis desiderantur.

contō praefixum, cum occideretur nihil aliud locutus est nisi "ocquid
 mali feci?" periit etiam Piso et alii multī, his peractis milites capita
 illorum in castra ad Othonem et in curiam attulerunt, quibus consternati
 patres laetitia simulata Othoni omnia quae ad imperium pertinent
 decreverunt, neque vero obscurum erat cum senatui vim facisse et
 petulantius atque acerbius ipso Nerone imperaturum esse.

Galba annos septuaginta duos, dies tres et viginti natus, imperiū
 mense nono et die decimo tertio, hunc exitum habuit: (15) Othonem
 vero, cum exta sacrificanti parum fausta essent, aliaque signa apparuis-
 sent, perpetrati facinoris poenituit, sed imperio, quod semel susceptum
 deponere non licebat, retento poenas dedit.

Interea quidam ob lineamentorum corporis similitudinem se Neronem
 esse professus totam paene Graeciam conturbavit, et manu sicario-

ρη στρατόπεδα ὤρμησεν. ἐν Κύνῳ δὲ περαιούμενον αὐτὸν ὁ Καλπούρσιος συνέλαβε καὶ ἀπέκτεινεν.

Ὁ δὲ Ὄθων λάθρα πολλοὺς πρὸς τὸν Οὐτίελλιον ἐπὶ καταλλαγῇ ἐπιμψεν. ὡς δ' οὐκ ἐπίθεται, πρὸςβευτὰς ἀπέστειλε ὁ φανερῶς. οὔτε δὲ ἀπεκρίνατό τι αὐτοῖς Οὐτίελλιος, οὔτε ἀντέπιμψεν αὐτούς. εἶτα ἔπιμψεν Ὄθων ἰσχὸν κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν, ἠτιτήθη δὲ διὰ πολυαρχίαν, οὐ δὲ ἀσθένειαν. P I 573
καὶ τῆς Ῥώμης δὲ ἐξωρμήθη καὶ τοὺς πρώτους ἐξήγαγε. μέρος δὲ τι τῆς δυνάμειος τῷ Περβκλω δούς, αὐτὸς ἀνεχώρησε, λέγων 10 μὴ φέρον μάχην ἀνδρῶν ὁμοσύλων ἰδεῖν. ὄθεν μαλακίαν αὐτοῦ καταγρόντες οἱ στρατιῶται καὶ οἱ στρατάρχαι οὐδὲν τῶν δεινῶν ἔπραξαν, ἀλλ' ἠτιτήθησαν καὶ τοῖς τοῦ Οὐτίελλίου ἐπεκηρυκτούσαντο καὶ ἀνιμύθησαν σφίσι. τῷ δὲ Ὄθωνι ἠγγεῖλε ταῦτα ἱππεύς, καὶ ἀπιστοῦμενος "εἶθε" ἔφη "ταῦτα ψευδῆ, Καῖσαρ, ἦν". 15 καὶ εἰπὼν ἑαυτὸν διεχρήσατο. πιστευσάντων δ' ἐκ τούτου πάντων καὶ ἐτοίμως ἐχόντων ἀναμαχεύσασθαι (οἳ τε γὰρ δορυφόροι συχνοὶ ἦσαν, καὶ ἔτεροι οὐκ ὀλίγοι παρήσαν) καὶ ἰκετινόντων αὐτὸν μῆθ' ἑαυτὸν μῆτε σφᾶς προδοῦναι ("πάντες γάρ" ἔλεγον "ὑπὲρ σοῦ ἠδέως ἀποθανούμεθα"), ὁ Ὄθων "πολλὰ δικαιοτέρῳν 20 ἔστιν" εἶπεν "ἔνα ὑπὲρ πάντων ἢ πολλοὺς ὑπὲρ ἐνὸς ἀπολέσθαι", καὶ μὴ βούλεισθαι δι' ἑνα ἄνδρα τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων στασιάζειν καὶ τοσοῦτον ὄχλον ἀνθρώπων φθίρεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν

2 καλπούρσιος ABC.

7 κατὰ om AB.

9 ἀνεχώρησε —

10 ἰδεῖν] Excerpta Peiresc. p. 697 ed. Vales. 15 κατεχρήσατο A.

τούτου] τούτων A. 16 οἳ τε — 17 παρήσαν] Xiphilius αὐ-

τοῖς τε γὰρ συχνοὶ ἦσαν καὶ ἔτεροι ἐκ τῆς Παννονίας παρήσαν.

17 καὶ ἰκετινόντων — 19 ἀποθανούμεθα om Dio exc.

rum comparata ad Syriacas legiones properavit. sed cum Calpurnius in traiectu Cydni amnis comprehensum interfecit.

At Otho clam multos ad Vitellium reconciliandum, cum nihil impetrasset, aperte legatos misit. quos cum Vitellius nullo responso dignatus esset atque etiam retinisset, copiis terra marique missis non ex imbecillitate sed propter ducum multitudinem victus ipse Roma cum primoribus egressus est. et parte militum Proclo data recessit, se pugnam civium inter se videre posse negans. itaque milites et duces ignaviam eius portasse, re male gesta ad Vitellianos defecerunt. quod cum eques quidam Othoni nuntiasset, atque is non crederet, "utinam" inquit, "Caesar, haec falsa essent", seque statim interfecit. deinde cum omnes de pugnae eventu non amplius dubitantes denuo Martia aleam experiri parati essent (nam et satellites multi et alii non pauci aderant), eumque rogarent ne semetipsum et ipsos destitueret, se enim omnes libenter pro eo morituros, Otho multo aequius esse dixit unum pro omnibus quam multos pro uno perire, neque se commissurum ut ob unum virum populi Romani seditio oriretur et tanta hominum multitudo interiret. his dictis

εἰς τὸ δαμάτιον ἀνεχώρησε, καὶ τινα τοῖς τε-οικείοις καὶ τῷ Οὐί-
 τέλλῳ ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιστελλας, τὰ τε γράμματα δευ-τινὲς αὐτῶ
 κατ' ἐκείνου ἐγεγράφευσαν ἕκαστον, ὥστε μηδένα ἐξ αὐτῶν φωρα-
 θέντα κινδυνεύσαι, καὶ καλῶν ἔνυ ἕκαστον τῶν παρόντων ἠσπά-
 ζετο αὐτοὺς καὶ ἰδίῳ σφίσι χρήματα. κὰν τοῦτω ταραχῆς γενο-
 C μένης στρατιωτῶν ἐξῆλθε, καὶ καταστήσας αὐτοὺς οὐ πρότερον
 ἀνεχώρησε πρὶν ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἄλλους ἄλλαχού πέμψαι. καὶ
 οὕτως ἐπεὶ μηδὲν ἔτι ταραχῶδες ἐγένετο, ἑαυτὸν διεχρήσατο. καὶ
 οἱ στρατιῶται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔθαψαν, καὶ τινες αὐτῶ ἐπέσφραξαν
 ἑαυτούς. 10

Τοῦτο τὸ τέλος τῷ Ὄθωνι γέγονε, ζήσαντι μὲν ἐπὶ καὶ
 τριακόντα ἔτη, ἄφθῃσι δὲ ἡμέρας ἐνενηκόντα· ὄθεν καὶ τὴν
 ἀσβείαν καὶ τὴν ποτηρίαν τοῦ βίου συνεσκίασε· κείνιστα γὰρ ἀν-
 θρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανεν. οἱ δὲ στρατιῶται ἰσθῦς μὲν
 ἐταράχθησαν, καὶ ὑπ' ἀλλήλων πολλοὶ ἀηρέθησαν· ἔπειτα ὡμο-
 15 νόησαν καὶ προσεχωρήκισαν τοῖς κευρατηκόσιν.

W II 192
D

16. Οἱ δ' ἐν τῇ Ρώμῃ τὸ πάθος μαθόντες τοῦ Ὄθωνος
 (ἀπεδήμει γὰρ τοῦ ἄστως ὡς προεῖρηται) αὐτοκράτορα τὸν Οὐί-
 τέλλιον ἀνηγόρευον. ὄντι δ' ἐν τῇ Γαλιατῇ ὁ θάνατος ἠγγέλθη

I καὶ τινα — 8 ταραχῶδες ἐγένετο om Dio exc. 3 ἐγεγρά-
 φεσαν A. 8 διεχρήσατο A Xiphilinus, καταχρήσατο PW.
 12 ὄθεν — 13 συνεσκίασε et 14 οἱ δὲ στρατιῶται — 16 κευρατη-
 κόσιν om Dio exc. 18 ἄστως A. 19 ὄντι — p. 487 v. 4
 ἀνευ αὐτῶν om Dio exc. 19 ὁ τοῦ ὄθωνος θάνατος ἀνη-
 γέλθη A.

Fontes. Cap. 16. Dionis Historias Romanas lib. 65 c. 1—22,
 ex quibus multa Zonaras excerpit quae apud Xiphilinum et in
 eslogis Constantinianis desiderantur. Josephi de bello Iudaico lib.
 4 c. 10 11. Eusebii Historias ecclesiasticas lib. 3 c. 8; cuius ver-
 bis et alia addita sunt et Appiani testimonium, Hist. Rom. lib. 22.

in conclave ingressus, cum nonnulla ad suos et ad Vitellium de suis
 scripisset, litteris ad se contra illum scriptis crematis ne cui periculum
 inde crearetur, singulos salutavit et pecunia donavit. interea militum
 tumultu orto exiit, eoque sopito non prius discessit quam alios alio in
 loca tuta misisset. atque ita demum, cum tranquilla essent omnia, se
 ipse interfecit. milites cadaver eius aspeliverunt, nonnulli quoque super
 eo se iugiarunt.

Hic Othonis fuit exitus, cum annos septem et triginta vixisset,
 dies nonaginta imperasset: quo aetatem superiorem impie et scelerate
 actam obumbravit, et vitam omnium flagitiosissimam morte honestissima
 decoravit. post eius obitum milites statim tumultuati sunt; et multis
 invicem caesis, gratia reconciliata se ad victores contulerunt.

16. Romani cognito Othonis interitu (nam, ut ante dictum est,
 urbe aberat) Vitellium imperatorem designarunt. cui mors Othonis in

τοῦ Ὀθωνος. ἦλθε δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὸ παιδίον, ὃ καὶ ἐπὶ βήματος Γερμανικόν τε καὶ αὐτοκράτορα ἐπιωνόμασεν, ἑξάετες ὄν. φιλόμαντις δὲ ὑπάρχων καὶ μηδὲ τὸ βραχὺ πρῶσων ἀνευ αὐτῶν, τότε μὲν τοὺς ἀστρονόμους, ἕστερον δὲ καὶ τοὺς βγόντας ἐξήλωσε, προειπὼν ἀρίστων ἐντὸς τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐξ ἀπίστης ἐκχωρήσασθαι τῆς Ἰταλίας. κάκεινοι νυκτὸς ἀντιπροσθέντες προγράμματα, ἀντιπαρήγγειλαν αὐτῷ ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου ἐντὸς P I 574 τῆς ἡμέρας ἐν ἧ ἐτελεύτησεν.

Ἦν δὲ τραυῆ τε καὶ ἀσελείᾳ προσκείμενος. καὶ ἀπ' ἀρχῆς 10 τοιοῦτος ὢν οἶος περὶ τὰ κυπηλεῖα καὶ τὰ κυβεντήρια καὶ τοὺς ὀρχηστὰς καὶ τοὺς ἄρματιηλάτας ἐσπουδακῆναι, καὶ ἀμύθητα ἐς τὰ τοιαῦτα ἀνήλυκε καὶ διὰ τοῦτο καὶ δανειστὰς πολλοὺς εἶχε· τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἔβριζε, καὶ τῆς τε ἡμέρας τὸ πλεῖστον τῆς τε νυκτὸς ἐδαπάνη ἀπλήστως ἐμφορούμενος καὶ συνεχῶς ἐξεμῶν, ὡς μόνη τῇ παρῶδῳ 15 τῶν σιτίων τρέφεσθαι. ἀφ' ὅσπερ καὶ ἀνταρκεῖν ἠδύνατο· οἱ δὲ συνδείκνουσιντες αὐτῷ πάνν κακῶς ἀπηλλάσσοντο. ἔθεν εἰς τις αὐτῶν νοσήσας καὶ διὰ τοῦτο ἡμέρας τινὰς τοῦ νοσοσίου ἀπο- B λειφθεὶς εἶπεν ὅτι "εἰ μὴ ἐνόσησα, πάντως ἂν ἀπολύειν." καὶ ἐγένετο ὁ χρόνος ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ σύμπας οὐδὲν ἄλλο ἢ μέθαι 20 τε καὶ κῶμοι. καὶ τί ἂν τις καθ' ἕκαστον αὐτῶν καταλέγοι,

4 ἀστρολόγους Dionis Exc. Vatic. 100 et Xiphilinus. ἕστερον
δὲ καὶ τοὺς γόντας om Xiphilinus: Exc. Vatic. ἐξέβαλε τοὺς γόν-
τας καὶ τοὺς ἀστρο. 6 ἀντιπροσθέντες A. 7 γράμματα A
Xiphilinus: Dionis Exc. Vatic. πρόγραμμα. 15 ἀνταρκεῖν PW
et Xiphilinus vulgo. 18 ἂν om A. 19 ἀρχῆς] ἀναρχίας A.

Gallia versanti nuntiat est: ubi eum uxor cum filio sex annos nato convenit, quem pro suggestu Germanicum et Caesarem designavit. iam cum divinationibus deditus esset nec sine iis vel minima susceperet, tum astronomos, post etiam hariolos pepulit, certo die praefinito intra quem tota Italia excederent, qui noctu vicissim schedis propositis ei denun- tiarunt ut intra eum diem e vita excederet quo excessit.

Cum autem luxui et lascivias deditus, et a prima aetate in cau- ponis, foro aleatorio, saltationibus et anrigationibus versatus esset, et infinita in eas res pecunia insumpta multam acrii facisset, tum aucto luxu insolentius se gessit maioresque sumptos fecit, maximam diei partem et noctu quoque se citra ullam satietatem ingurgitando, et sub- inde quae ingesserat revomendo, ut solo cibariorum transitu ali videretur. quae res efficiebat ut perpetuam crapulam tolerare posset, cum eius compositores pessime haberent. e quo numero cum quidam propter morbum per aliquot dies a sodalitate abfuisset, se omnino perituum fuisse dixit, nisi aegrotasset. nec totum tempus imperii eius quicquam aliud fuit nisi ebrietas et comassationes, quis autem singula comme-

ὅπότε πρὸς πάντων ὁμολόγηται δύο μυριάδας μυριάδων καὶ χίλιας πεντακοσίας ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνῳ ἐς τὰ δεῖπνα αὐτὸν δεδραπυνημένα. πολλάκις δὲ καὶ παρ' ἄλλοις εἰσιτάτο, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἄλλοι μὲν ἀκρυτίσασθαι παρείχον αὐτῷ, ἄλλοι δὲ ἀριστῆσαι, ἕτεροι δὲ δεῖπνον, καὶ ἕτεροι μετιδῶρικά τινα πλη-5 σμονῆς παρμύθια.

Οὕτω δὲ βιοὺς οὐκ ἄμοιρος ἦν παντάσῃ καὶ καλῶν ἔργων. τό τε γὰρ ἐπὶ Νέρωνος καὶ τὸ ἐπὶ Γάλβου τοῦ τε Ὄθωνος κοπὴν νόμισμα ἐτήρησεν, οὐκ ἀγανακτῶν ταῖς ἐκδοσίαις αὐτῶν· καὶ οὐα τισὶν ἐδεδώρητο ἐφύλαξε, μηδένα μὴδὲν ἀφελόμενος· καὶ οὔτε 10 τὰ ἐκ τῶν συντελειῶν ἐποφληθέντα ἀπήτησεν οὔτε οὐσίαν τιδὸς ἐδήμιουσεν, ὀλίγους μὲν πάνν τῶν τὰ Ὄθωνος προξέντων ἀποκτείννας, μὴδὲ τὰς ἐκείνων μέντοι οὐσίας τοὺς προσήκοντας σφῶν D ἀποστερήσας. καὶ τοῖς οἰκείοις δὲ τῶν πρότερόν ποτε θανατωθέντων ἐδώρησατο πάντα οὐα ἔτι ἐν τῷ δημοσίῳ εὖρητο. ἀλλ' 15 οὐδὲ τὰς διωθήκας τῶν ἀντιπολεμησάντων αὐτῷ καὶ ἐν ταῖς μάχαις πεισόντων ἤτιστατο. ἀπηγόρευσε δὲ καὶ τοῖς βουλευταῖς καὶ τοῖς ἱππεῦσι μονομαχεῖν ἢ ἐν ὀρχήστρῃ θῆαν τιὰ παρῆχειν. καὶ διὰ ταῦτα ἐπῆρθετο.

Ἐπὶ τούτοις ἠγγέλθη αὐτῷ ἢ ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ ἐπ-20 ανάστασις. καὶ δεινῶς κατέδεισε δι' αὐτήν, ἄλλων τε συμβάν-

1 χίλιας] διοχιλίαις Xiphillinus, recte: nam Tacitus (Historiarum lib. 2 cap. 95) novies milies sestertium. cf. annot. 5 καὶ ἕτεροι] ἕτεροι δὲ A. 7 Οὕτω δὲ — 19 ἐπῆρθετο om Dio exc. 15 ἔτι add AB. 20 Ἐπὶ τούτοις — 21 δι' αὐτήν om Dio exc.

moret, cum inter omnes constet eum imperii sui tempore bis milies centies quinquagies centena milia drachmarum in cenas insumpsisse. saepe etiam apud alios convivatus eat: eodemque die alius ei ientaculum, alius prandium, alius cenam, alius bellaria post cenam ad leniendam crapulam praeberunt.

Inter haec vitia virtutes ei non defuerunt. monetam enim sub Nerone Galba Othone percussam retinuit, imaginibus eorum nihil offensus; et quae aliquibus donata fuerant, omnia rata habuit, neque cuiquam quicquam eripuit; neque ea quae ex contributionibus debebantur exegit, neque cuiusquam bona publicavit, paucis dantaxat Othonianae factionis occisis: neque tamen eorum bona cognatis eripuit. eorum item cognatis qui prius occisi fuerant ea restituit omnia quae adhuc in publico reperiebantur. neque testamenta adversariorum, qui in bello occiderant, reprehendit. vestuit ne senatores et equites in arena pugnarent aut in orchestra se spectandos praeberent. atque ob haec laudabatur.

Nuntiato motu Iudaico in magno terrore fuit, cum ob alia predi-

των σημείων, καὶ τῆς σιλήνης παρὰ τὸ καθεστηκὸς δις ἐκλειο-
πέναι δοξάσης· καὶ γὰρ τεταρτάτα καὶ ἑβδομαία ἐσκήσαθη. ἥλιος
τε δύο ἅμα τότε εἶδον ἐκ τε τῶν ἀνατολῶν καὶ ἐκ τῶν δυσμῶν,
τὸν μὲν ἀσθενῆ καὶ ὠχρόν, τὸν δ' ἐξ ἀνατολῶν λαχρόν.

P I 575

- 6 Ἐπαράχθη δὲ τὰ τῆς ἐπιναστώσεως ᾧδε. Οὐεσπασιανὸς ἐν
Ἰουδαίᾳ διατρέφων (ὡς γὰρ ἤδη ἰσθόρηται, παρὰ Νέρωνος ἦν
ἐκεῖσε σταλῆς διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποστασίαν) τῷ μὲν Γάλβᾳ
αὐταρχήσαντι τὸν υἱὸν ἐπέμφε Τίτον προσιροῦντα αὐτόν· ἐπ- W II 193
ανελθόντος δὲ τοῦ Τίτου, ἐπεὶ καδ' ὁδὸν ἐμμεμυθήκει τὴν τοῦ
10 Οὐίτελλιον καὶ τοῦ Ὄθωνος ἐπανάστασιν, πρὸς μοναρχίαν καὶ
αὐτὸς ὠρμηθή, κατὰ τὸν Δίωνα. ὡς δ' ὁ Ἰώσηπος ἐν τῇ τῆς
ἀλώσεως ἱστορίᾳ φησὶν, οἱ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται μυθόντες τοδὸς
μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Γαλάτας στυσιάζσαντας Γάλβῳ προχειρίσα-
σθαι αὐτοκράτορα, τοδὸς δ' ἐν Γερμανίᾳ στρατευομένους ἀνθ-
16 ἐλίσθαι τὸν Οὐίτελλιον, τοδὸς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ προχειρίσασθαι B
Ὄθωνα, καὶ αὐτοὶ τὴν μοναρχίαν τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἐψηφί-
σαντο, καὶ παρακαροτῆσαντες ἀλλήλους ἀνηγόρευσαν τὸν Οὐεσπα-
σιανὸν αὐτοκράτορα καὶ σώζειν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν κιν-
δυνεύουσαν παρεκάλουν. ἀρνούμενον δ' ἐκείνου οἱ μὲν ἡγεμόνες
20 προσέκιντο, οἱ δὲ στρατιῶται περιχυθέντες ξιφῆρις ἀνελθὲν
ἠπέλιον αὐτόν. πείθεται οὖν, καὶ πρῶτον τῷ τὴν ἀρχὴν τῆς
Αἰγύπτου ἰδύοντι ἐπιστέλλει περὶ τῶν κατ' αὐτόν· καὶ δε εὐδὸς

1 τὸ ABCW Xiphillina, om P. 3 δύο add AB Xiphillina.
ἀνατολικῶν A. 6 ἰσθόρηται] p. 479 v. 9. 7 τῷ μὲν Γάλβᾳ
— 9 ἐμμεμυθήκει om Dio exc. 9 τοῦ om ABC. 11 Δίωνα]
Historiae Romanae lib. 65 cap. 8. ἄς δ' ὁ Ἰώσηπος — p. 490
v. 1 πρὸς αὐτοκράτορα] Iosephi de bello Iudaico lib. 4 cap. 10
§ 3—6. 16 ἐψηφίσαντο στρατηγῷ A. 17 παρακαροτῆ-
σαντες C.

gia, tum quod luna bis defecisse praeter solitum videbatur, et quarto et septimo die obscurata. simul etiam duo soles visi, alter ab occasu alter ab oriente: ille infirmus et pallidus, hic robustus.

Motus illius haec ratio fuit. Vespasianus in Iudaea degens, quo cum a Nerone propter Iudaeorum defectionem missum fuisse iam diximus, filium Titum ad Galbam salutandum misit. Titus autem reverso (nam in via seditionem Othonis et Vitellii didicerat), et ipse, ut Dio refert, regnum affectavit. Iosepho vero auctore in excidio Iudaico, milites eius cum audissent a Gallis Galbam per seditionem imperatorem esse creatam, a Germanicis legionibus Vitellium, a Romanis Othonem, ipsi quoque suo duci imperium decreverunt, atque aliis alios concitantibus Vespasianum imperatorem salutarunt, hortati ut periclitanti rei publicae subveniret. refraganti tribuni institerunt et milites strictis ensibus circumstantes mortem sunt minati. parat igitur; et primum ad Aegypti praetorem scribit quo loco res suae sint: a quo statim saluta-

ἀνηγόρευσεν αὐτὸν αὐτοκράτορα. Οὐδεσπασιαδὸς δὲ τοῦτο μαθὼν τὸν μὲν τῆς Συρίας ἡγούμενον Μουκιανὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ τὸν C Οὐιτέλλιον ἔπεμψεν. ὅτε καὶ τὸν Ἑβραῖον Ἰωσήφον, ὃς αὐτὸν ἔτι ζῶντος τοῦ Νέρωνος αὐτοκράτορα προσεῖπεν ἰθάρρησε, δεσμιώτην ὄντα ἔτι παρ' αὐτῷ καὶ αἰχμάλωτον, καλέσας πρὸς ἑαυ-5 τόν, οἷα προμαντευσάμενον αὐτῷ τὴν ἀρχήν, λυθῆναι κελεύει. τοῦ δὲ Τίτου τῷ πατρὶ Οὐδεσπασιανῶ δίκαιον εἰπόντος εἶναι καὶ τὸ ὄνειδος ἐξ Ἰωσήφου ἀφαιρεθῆναι σὸν τῷ σιδήρῳ, τοῦτο δ' ἔισο-σθαι εἰ μὴ λυθῶσι τὰ δεσμιὰ ἀλλὰ διακοπῶσιν, ὃ ἐπὶ τῶν μὴ διόντως δεθέντων πράττεται, συνευδοκῆ καὶ ὁ Οὐδεσπασιαδός, 10 καὶ παρελθὼν τις δέικοιμι πελέκει τὴν αἷλυσιν.

Ὁ γὰρ Ἰωσήφος, ὡς αὐτὸς ἐκείνος ἰσθόρησε, χρησὸν τινα ἐν γράμμασιν ἱεροῖς εὐρηκὸς δηλοῦντα ὡς ἀρξῆι τις ἀπὸ τῆς χώρας αὐτῶν τῆς οἰκουμένης, διὰ τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ στάσεις καὶ τῶν ἐκεῖ βασιλέων τὰς συνεχεῖς ἀλλαγὰς εἰς τὸν Οὐδεσπασιανόν 15 D τείνειν ὑπέληψε τὸν χρησὸν, καὶ οἱ τὸ κράτος προμαντεύσατο. τούτου δὲ τοῦ χρησμοῦ μέμνηται καὶ Ἀππιανὸς ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ λόγῳ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας αὐτοῦ. δίκαιότερον δ' ἂν ἢ ἀληθὲς μάλιστα νομισθῆι τὸ ἐπὶ τὸν σιτῆρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν χρησὸν ἐκληθῆναι. 20

1 αὐτὸν ἀνηγόρευσεν B. 2 τῆς Συρίας ἡγούμενον ex Iosepho, ut videtur. 3 ὅτε καὶ — 11 τὴν αἷλυσιν] Iosephi de bello Iudaico lib. 4 cap. 10 § 7. 5 καὶ ὄντα AB. καλέσας πρὸς ἑαυτὸν post τὴν ἀρχήν A. 10 ὁ σὸν A. 11 Ὁ γὰρ Ἰωσήφος — p. 491 v. 6 πέλατα τῆς γῆς] horum plurima ex Eusebii Hist. eccl. lib. 3 cap. 8. 16 προμαντεύσατο BC. 17 τοῦ ABCW, om P. εἰκοστῷ δευτέρῳ] is enim liber ἑκατονταετία inscriptus res sub imperatoribus gestas usque ad Traiani fere tempora continebat. 18 Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας αὐτοῦ AB, ἱστορίας αὐτοῦ Ῥωμαϊκῆς PW. 19 τῷ] τοῦ A.

tus est imperator. deinde Mucianum Syriae praetorem in Italiam contra Vitellium mittit. quo tempore Iosephum Hebraeum, quem vivente adhuc Nerone imperatorem se appellare ausum, captivum adhuc in vinculis tenebat, ob eam divinationem solvi iussit. Tito vero hortante ut ei una cum ferro etiam ignominia demeretur (quod hebat cum vincula non solvebantur sed dissociabantur, atque in eos usurpabatur qui per iniuriam victi essent), approbante Vespasiano quidam securi catenam dissociavit.

Iosephus enim, ut ipse narrat, cum in sacris litteris oraculum reperisset, fore ut quidam ex Iudaea orbi terrarum imperaret, id oraculum ob Romanorum seditiones et imperatorum frequentes mutationes ad Vespasianum rettulit, eique vaticinatus est imperium. eius oraculi meminit etiam Appianus Historiae Romanae libro 22. — rectius autem ac verissime id oraculum de servatore humani generis domino Iesu Christo

οὐ γὰρ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης Οὐδεσπασιανὸς ἔβασίλευσε, κατὰ τὸν χρησμὸν, ἀλλὰ τῆς ὑπὸ Ῥωμαίους μόνης· πολλὰ δὲ τῆς οἰκουμένης ἦν ὃ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἦν ἐκτός· ὃ δὲ κύριος συμπάσης τῆς οἰκουμένης ἔβασίλευσε τε καὶ βασιλεύει, ᾧ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐβρέθη "αἰτῆσαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατύσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς."

Οὐδεσπασιανὸς δὲ πρὸς Ἀλεξάνδρειαν ὤρμησεν, ἔνθα καὶ P I 576 ἀπὸ τῆς Ῥώμης εὐαγγέλιον ἤκεν αὐτῷ, ὡς Οὐίτελλιος μὲν ἀπεσφύγη, αὐτὸς δὲ αὐτοκράτωρ τῷ τε δήμῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ ἀνηγορεύθη, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δομετιανὸς εἰς ἡγεμονίαν προήχθη μέχρι τῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ῥώμην ἀφίξεως.

Ὁ δὲ τοῦ Οὐίτελλίου θάνατος τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένετο. ἤδη οἱ Οὐδεσπασιανῶν στρατιῶται πεπλησιακότες ἦσαν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐς αὐτὴν ἐσβαλόντες οὐδὲν ὃ τι τῶν δεινῶν οὐκ ἐποίησαν. 15 τῆς δὲ πόλεως πορθουμένης ὁ Οὐίτελλιος φοβηθεὶς, χιτωνίσκον τε φικιώδη περιβαλλόμενος, ἐς οἶκημα σκοτεινόν, ἐν ᾧ κύνες ἐτρέφοντο, κατεκρύφθη, διανοούμενος γυκτὸς ἐς τὴν Ταρακίαν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὑποδρῆναι. ἀναζητήσαντες δὲ οἱ στρατιῶται B αὐτὸν συνέλαβον φορτωτῷ πεπλησμένον καὶ αἵματος (ὅπῃ γὰρ τῶν 20 κυνῶν ἐλελύμαντο), καὶ τὴν ἐσθῆτα περιφορήσαντες αὐτοῦ καὶ εἰς τοῦπίσω τῷ χεῖρι δεσμήσαντες, σχοῖνόν τε περιθέντες αὐτῷ περιουχένιον, οἱ μὲν ἑρράπιζον, οἱ δὲ τοῦ γενείου ἔκλιον, πάντες δὲ

1 πάσης AB. 7 Οὐδεσπασιανὸς — 11 ἀφίξεως] Iosephi de bello Judaico lib. 4 c. 11 § 4 5. 8 μὲν om C. 9 καὶ τῇ συγκλήτῳ non habet Iosephus. 14 ἐσβαλόντες B. 16 περιβαλλόμενος A, περιβαλλόμενος PW. 17 ἐτρέφοντο A Xiphilinus, εἰδίδετο PW. 20 ἐλελύματο Xiphilinus. αὐτὸν A. 21 αὐτῷ περιθέντες A.

intelligetur. neque enim toti terrarum orbi Vespasianus imperavit sed Romanis provinciis duntaxat, extra quas multa alia regna fuerunt: at dominus toti orbi dominatus est et dominatur. cui a patre dictum est "petito a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam fines terrae."

Vespasiano Alexandriam profecto Roma nuntii venerunt de caede Vitellii, et ut ipse a senatu populoque Romano imperator declaratus, et filius Domitiani principatum in eius adventum tenere iussus esset.

Vitellius autem hoc modo periit. Vespasianii milites cum prope Romam atque in ipsam urbem venissent, nullo violentiae genere abstinuerunt. cum autem urbs vastaretur, Vitellius sibi metuens induta pannosa tunica in obscuram domunculam, ubi canes alebantur, se abdidit, noctu Tarracinas ad fratrem confugere cogitans. milites vero eum repositum illuvie et sanguine plenum (nam a canibus morsus fuerat), lacerata veste, manibus post tergum revinctis et laqueo collo injecto, partim colaphis coeciderunt partim barbam evellerunt, omnes vero luxum ei

ἴσχωπον τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν ἀσωτίαν αὐτοῦ. αἰσχυρομένου δὲ
 W Π 191 ἐπὶ τοῖσι καὶ κάτω βλέποντος, οἱ στρατιῶται ξιφιδίοις αὐτὸν
 ὑπὸ τὸ γένειον ὑπέκέντον, ἵνα καὶ ἄκων ἄνω βλέπῃ. Κελτὸς δὲ
 τις ἐλεῖσας αὐτὸν "ἐγὼ σοί" ἔφη "βοηθήσω ὡς μόνος δύναμαι."
 καὶ ὁ μὲν ἐκείνον ἔτρωσε καὶ αὐτὸν ἀπέσφαξεν· οὐ μέντοι καὶ ὁ
 C Οὐτέλλιος ἀπέθανεν ἐκ τοῦ τραύματος, ἀλλ' ἐσύμετο εἰς τὸ
 δεσμοτήριον. περιμολγῆσας δὲ οἷς τε ἐπύαχε καὶ οἷς ἤκουεν "ἀλλ'
 ἔγωγε" ἔφη "αὐτοκράτωρ ἐμῶν ἐγενόμην." ὄργισθέντες οὖν οἱ
 στρατιῶται κατέκοψαν αὐτὸν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες αὐ-
 τοῦ κατὰ πᾶσιν τὴν πόλιν περιήγαγον, ζήσαντος ἔτη τέσσαρα καὶ 10
 πεντήκοντα καὶ ἡμέρας ἐννέα καὶ ὀγδοήκοντα, ἄρξαντος δὲ ἐνιαυ-
 τὸν δέκα ἡμερῶν ἐπιδύοντα.

17. Περιγραμμένων δὲ τούτων ὁ Μουκιανὸς ἐπῆλθε καὶ τῷ
 Δομετιανῷ συνδιέκει· αὐτοκράτωρ τε ὁ Οὐσιπυσιανὸς καὶ πρὸς
 τῆς βουλῆς ἐδημηγήθη, καὶ Καίσαρες δὲ τε Τίτος καὶ ὁ Δομετια-15
 D νὸς ἐπεκλήθησαν. ὁ δὲ Μουκιανὸς ἀδελφὸς παρὰ τοῦ Οὐσιπα-
 σιανοῦ ὠνομάζετο, καὶ ἐξουσίαν εἴληφε πάνθ' ὅσα ἐβούλετο
 πράττειν καὶ γράφειν, τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος μόνον ἐπι-
 γραφόμενος· καὶ διὰ τοῦτο καὶ δακτύλιον πεμφθέντα οἱ ἐφόρει,
 ἵνα τὸ αὐτοκρατορικὸν σφράγισμα λαμβάνῃ τὰ σημαζόμενα. 20

2 αὐτὸν om A. 3 ὀπεκέντων A. κελτὸς B. 4 μόνος
 etiam Xiphilinus: "rectius μόνως" ΣΥΛΒΑΡΙΑΙΟΣ. 8 ἔφη om C.
 11 καὶ ἡμέρας ἐννέα καὶ ὀγδοήκοντα om Dio exc. ἄρξαντος
 A cum Xiphilino, μοναρχήσαντος PW. 14 ὁ om A. καὶ
 om B. 18 γράφειν καὶ πράττειν B. 19 καὶ alterum om B.
 20 σημαζόμενα A Xiphilinus, συμβαινόμενα PW.

Fontes. Cap. 17. Dionis Historiae Romanae lib. 65 c. 22 et
 lib. 66 c. 1 — c. 17. multa Zonaras habet quae apud Xiphili-
 num et in eclogis Constantinianis desiderantur.

opprobriant, ob quae verecundantem et humum intuentem cultellis sub
 mento pupugerunt, ut vel invitus vultum attolleret. verum Germanus
 quidam eius misertus "ego tibi" inquit "quantum opus possum opem
 feram", eoque vulnerato seipsum iugulavit. sed Vitellius ex eo vulnere
 non mortuus cum in carcerem traheretur, ex verberum et contumelliarum
 impatientia "at ego" inquit "vester imperator fui." quo dicto irritati
 milites eo dissecto caput amputatum per totam urbem circumtulerant.
 vixit annos quinquaginta quattuor et dies octoginta novem; imperavit
 annum unum, decem diebus demptis.

17. His peractis Mucianus advenit, unaque cum Domitiano rem
 publicam cepisset. Vespasianus a senatu imperator salutatus, duo eius
 filii Caesares cognominati sunt. Mucianus vero frater a Vespasiano
 vocabatur, accepta potestate quidvis et agendi et decernendi, tantam
 imperatoris nomine praescripto: eaque de causa missum sibi anulum
 gestabat, ut mandata imperatorio anulo signarentur, igitur ipse et De-

πολλοῖς γοῦν ἀρχάς τε καὶ ἐπιτροπείας αὐτὸς καὶ ὁ Δομειτιανὸς ἔδοσαν, καὶ ἐπάρχους ἄλλους ἐπ' ἄλλοις καὶ ὑπάτους ἀπέδειξαν, ὡς αὐτοὶ αὐταρχεῦντες. ἄσπε τὸν Οὐδισπασιανὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Δομειτιανῷ ὅτι " χάριν ἔχω σοι τέκνον, ὅτι με εἰς ἀρχεὶν καὶ β' οὐδέπω με καταλλύκας."

Ἐς δὲ τὴν Ἀλιξάνδρειαν ὁ Οὐδισπασιανὸς ἀφικόμενος χρήματα πολλὰ ἐκείθεν ἠργυρολόγησε, χρηματιζόμενος πάντοθεν, καὶ P I 577 τέλη πολλὰ τὰ μὲν ἐκλειμμένα ἀνενέωσατο, τὰ δὲ καὶ νομιζόμενα προσειπύθησε, καινά τε προσέθετο φτερα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο
10 καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ ἑπηκόῳ τῇ τε Ἰταλίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ μετὰ ταῦτα ἐποίησε. τὴν μὲν οὖν Αἴγυπτον δι' ὀλίγου κατεστήσατο, καὶ οἶτον πολὺν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέμψεν ἀπ' αὐτῆς· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Τίτον εἰς Ἱεροσόλυμα καταλειποῦς πορθῆσαι αὐτά, τὴν ἐκείνων ἀνέμενεν ἄλωσιν, ἵνα μετὰ τοῦ υἱοῦ ἐπανέλθῃ πρὸς τὴν
15 Ῥώμην. τριβόμενον δὲ χρόνον ἐν τῇ πολιουρκίᾳ, τὸν μὲν Τίτον ἐν τῇ Παλαιστίνῃ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ὀκτάδος ἐπιβάς εἰς Ἀσκίαν ἔπλευσε, κάκειθεν τὰ μὲν περὶ τὰ δὲ πλοιζόμενος εἰς τὸ Βρεντιέσιον ἐκομίσθη.

Ἐλθὼν δ' εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τοῖς στρατιωταῖς καὶ τῷ δήμῳ B
20 παροσχέκε δωρεάς, καὶ τὰ τεμένη καὶ τὰ δημόσια ἔργα τὰ πεπονηκότα ἀνελάμβανε, καὶ τὰ ἤδη ἐφθαρμένα ἐπανεσκεύαζε, καὶ συντελούμενους αὐτοῖς οὐ τὸ ἑαυτοῦ ἐπέγραφεν ὄνομα, ἀλλὰ τὸ

1 πολλοῖς — 2 ἀπέδειξαν om Dio exc. 9 καινά τε φτερα
προσκατεστήσατο Exc. Peir., om Xiph. 10 ἐν om C. τῇ τε
Ἰταλίᾳ om Dio exc. 11 τὴν μὲν οὖν — p. 494 v. 4 προσ-
διέφθειρε om Dio exc. 13 εἰς] εἰς τὰ A. 14 ἐπανέλθοι A.
17 πλοιζόμενος] ναυτιλλόμενος A. 21 ἐφθαρμένα] ἰσκαμμένα B.
ἐπανεσκεύαζε B, ἐπανασκεύαζε PW, ἀνεσκεύαζετο A.

mitianus magistratus et praefecturas multis dederunt, et alios atque alios praesides et consules designarunt, non secus ac si ipsi rerum potirentur. unde Vespasianus Domitiano scripsit, se illi habere gratiam quod se imperare pateretur necdum imperio pepulisset.

Alexandriam autem cum venisset, magnam pecuniam coegit, nullo quaestu praeternisso, vectigalibus quibusdam obsoletis restitutis, usitatis exaggeratis et novis excogitatis. quod deinde in aliis quoque provinciis, in Italia et Romae fecit. Aegypto parvo tempore constituta, magnam inde frumenti copiam Romam misit. filium Titum ad oppugnanda Hierosolyma reliquit, ut una cum eo in urbem reverteretur. sed cum obsidio diu traheretur, sine illo nave oneraria in Lyciam venit. inde partim terra partim mari Brundisium appulit.

Romam ingressus militibus et populo munera dedit. templa publicaeque opera ruinosae refecit. aedificia quorum fundamenta iacta erant perfecit, non suo sed eorum qui inchoarant nominibus inscriptis. bona

τῶν πρώτως δομησαμένων. τὰς τε οὐσίας τῶν ἐναντιωθέντων αὐτῷ καὶ ἐν ταῖς μάχαις πεισόντων τοῖς παισὶν ἐκείνων ἢ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις ἀφῆκε, καὶ τὰ συμβόλαια τὰ τῷ δημοσίῳ προσήκοντα προσεδίφθειρε. μεγαλοπρεπῶς δὲ εἰς τὸ κοινὸν ἀναλλασκων, εὐτελέστατα διηπάτο, καὶ οὐδὲν ἔξω τῶν ἀναγκαίων ἰδύαίνα. ἦν 5 δὲ οὔτε ἕξ ἐγγυῶν οὔτε πλοῦσιος. πάντας δὲ τοὺς προσιόντας αὐτῷ προσεδίχετο. τοῖς δὲ φθλοῖς καὶ πρὸ τῆς ἔω καὶ ἐπὶ τῆς ἐόντης κατακείμενος συνεγίνετο· καὶ αἱ θῦραι τῶν βασιλικῶν C ἠνευγμέναι διὰ πάσης τῆς ἡμέρας ἦσαν, καὶ φρουρὸς οὐκ ἦν ἐν αὐταῖς. τό τε σύμπαν, τῇ μὲν προνοίᾳ τῶν κοινῶν αὐτοκρά- 10 τωρ νερόμιστο, εἰς τᾶλλα δὲ πάντα κοινὸς καὶ ἰσοδύνατος ἦν τοῖς λοιποῖς.

Τῶν δ' Ἱεροσολύμων ἀλόντων ὁ Τίτος εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπαλειθῶν τὰ ἐπιτίκια αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἐφ' ἄρματος ἐπιεμφαν· συνέπεμπε δὲ σφίσιν αὐτὰ καὶ ὁ Δομετιανὸς ὑπατεύων ἐπὶ κλητος. 15 μετὰ τοῦτο διδασκάλους ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τῆς Λατίνων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας κατέστησε, μισθὸν ἐκ τοῦ δημοσίου φέροντας. κατηγορίαν δὲ ὁ Μουκιανὸς τῶν φιλοσόφων πολλὴν ποιησάμενος ἐπέσει τὸν Οὐσέπασσανδρὸν ἐξιλάσαι αὐτοὺς τῆς Ῥώμης· καὶ πλὴν W II 195 D τοῦ Μουσιωνίου ἅπαντες ἀπηλάθησαν. χρηματιστῆς δ' ἐνομιζέτο, 20 ὅτι ἀνδριάντα στῆσαι αὐτῷ ψηφισαμένων τινῶν, οὗ τὸ ἀνώλημα μυριάδες ἦσαν πέντε καὶ εἴκοσι, πρόκειναι τὴν χεῖρα "ὅτι μοι

2 post μάχαις PW add τε, om ABC. 3 ἄλλως A, ἄλλοις PW. post συμβόλαια A add τὰ καίμα. 5 ἦν δὲ — 6 πλοῦσιος om Dio exc. 13 Τῶν δ' Ἱεροσολύμων — 17 φέροντας om Dio exc. triumphum descripsit Iosephus de bello Iudaico lib. 7 cap. 5. 15 δὲ om A. 16 μετὰ] μετὰ δὲ A. 22 post χεῖρα A add καὶ ἔφη.

adversariorum qui in praeliis ceciderant eorum liberis aut cognatis reliquit, publicis etiam aeris alieni tabellis abolitis. publice magnificus, privatim tenuissime vivebat, neque ullos sumptus nisi necessarios faciebat, genere ortus neque nobili neque locuplete. ab omnibus adiri se patiebatur. cum amicis ante auroram in lectulo recubans colloquebatur. palatii fores per totum diem patebant sine ullo custode. ut paucis absolvam, caratione rei publicae princeps agnoscebatur: comitate victu cultaque a caeteris nihil differebat.

Hierosolymis expugnatis Titus in Italiam reversus simul cum patre eum vinctus triumphum egit: cui Domitianus quoque consul equo singulari interfuit, postea Vespasianus magistros et Latinarum et Graecarum disciplinarum Romae constituit, decretis ex aerario stipendia. sed Mucianus philosophus acriter accusatis effecti ut uno Musonio excepto eodem urbe pelleret, avaritiae crimen ex eo subit, quod decreta sibi a quibusdam statua pretio 250000 drachmarum, manu extenta "pe-

τὸ ἀργύριον" εἰπὼν· "ἡ γὰρ βίσις αὐτοῦ αὕτη ἐστὶ." καὶ πρὸς τὸν Τίτον ἀνανακτοῦντα τέλει τινὶ ᾧ αὐτὸς καταδεδίχει, εἶπεν, χρυσοῦς ἐξ αὐτοῦ πεπορισμένους λαβῶν, "ἰδοῦ, τέκνον, εἴ τι ἔλθουσιν." ἐπεβουλευθή δὲ ὑπὸ Ἀλιηνοῦ καὶ ὑπὸ Μαρκελλου. β. φωραθέντες δέ, ὁ μὲν Ἀλιηνὸς ἐν τοῖς βασιλείοις ἐσφάγη, τοῦ Τίτου κλιεύσαντος, Μάρκελλος δὲ κριθεὶς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ καταδικασθεὶς αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνείλε ξυρῶ τεμῶν τὸν λαμῶν.

Οἰσπασιανὸς δὲ νοσήσας πυρετοῖς μετέλλαξεν· ὡς δὲ τινες ἔφασαν, τοῦ Τίτου κατωψυδόμενοι, φάρμακον ἐν συμποσίῳ τινὶ 10 πεπωκώς. ἐπιτιμῶντων δὲ αὐτῷ νοσοῦντι τῶν ἰατρῶν ὅτι νοσῶν P I 578 πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα ἔπραττε, "τὸν αὐτοκράτορα" ἔφη "ἰσιῶτα θεῖ ἀποθνήσκειν." ἀπεβίω δὲ ζήσας ἔτη ἑννέα καὶ ἐξήκοντα καὶ μῆνας ὀκτώ καὶ ἡμέρας ὀκτώ, μοναρχήσας δὲ ἔτη δέκα, ἔξ ὀλίγα ἡμερῶν.

16 18. Τούτου δὲ τελευτήσαντος ὁ Τίτος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. ὃς μοναρχήσας οὔτε φονικὸν τι οὔτε ἑρωτικὸν ἔπραξεν, ἢ ὅτι ματεβάλετο, ἢ ὅτι ἐπὶ βραχύτατον, ὡς γε ἐς ἡγεμονίαν εἰπῶν, ἐπεβίω. δύο γὰρ ἔτη μετὰ τὴν αὐταρχίαν καὶ μῆνας δύο ἡμέρας τε εἴκοσιν ἔζησεν, ἐπ' ἑννέα καὶ τριάκοντα ἔτεισι καὶ μῆσι πάντα 20 καὶ ἡμέραις πέντε καὶ εἴκοσι. διὸ καὶ ἐξ ἴσου αὐτὸν ἄγοουσι τῇ

1 εἰπὼν om A. 2 καταδεδίχει A, καταδέδειχεν PW. 4 ἀλιηνοῦ et mox ἀλιηνός A cum Xiphilino, Ἀλιηνοῦ et Ἀλιηνός PW. 12 ἑννέα καὶ A Xiphiliani, πρὸς ἑννέα PW. 13 καὶ ἡμέρας ὀκτώ om Dio exc. 18 ἐπεβίω etiam Xiph. cod. Pal.

FONTES. Cap. 18. Dionis Historiae Romanae lib. 66 c. 18 — c. 26, unde nonnulla Zonaras hausit quae apud Xiphilinum et in eclogis Constantianis desiderantur. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 3 c. 13.

coniam mihi date" inquit: "nam haec eius est basis." Tito filio ob institutum vectigal quoddam succensenti aureos inde comparatos ostendit se periculum facere iussit an olerent. Alienus et Marcellus insidiatore eius deprehensi sunt, et Alienus Titi inasus in palatio interfectus: Marcellus iudicio damnatus novacula sibi gulam praescidit.

Vespasianus ex febre decessit, vel ut alii de Tito mentiuntur, veneno in convivio hausto. obiurgatus a medicis quod in morbo omnia munia obiret, imperatorem respondit stantem mori oportere. extinctus est anno aetatis nono et sexagesimo, mense et die octavo, imperii anno decimo, sex diebus minus.

18. Huic defuncto Titus successit. qui tempore imperii neque crudeliter neque libidinosè quicquam fecit, sive ob mutatos mores sive ob exiguum tempus quo imperavit. nam rerum potius biennium duntaxat, menses duos et dies viginti, vixit: vitae autem eius spatium fuit annorum triginta novem, mensium quinque, dierum viginti quinque.

B τοῦ Ἀγούστου πολυετία, ὅτι οὐτ' ἐκείνος ἐφιλήθη ἂν εἰ ἐλάττω χρόνον ἐζήκει, οὐτ' ἂν οὗτος εἰ πλείονα· ὁ μὲν ὅτι τραχύτερος κατ' ἀρχὰς διὰ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στάσεις γενόμενος ἠδυνήθη μετὰ ταῦτα εὐεργεσίαις ἐν τῷ πολυχρονίῳ λαμπρύνεσθαι, ὁ δ' ὅτι ἐπιεικῶς ἄρξας ἐν ἀκμῇ τῆς δόξης ἀπέθανε, τάχ' ἂν ἕλεγ-
 χθῆις, εἰ γε ἐβίω ἐπὶ μακρόν, ὅτι εὐτυχία πλείονι ἐχρήσατο ἢ ἀρετῇ. οὐτε δὲ τινα τῶν βουλευτῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἡγεμονίᾳ ἀπέκτεινε, καὶ γράμματα ἐξέδθηκε βεβαιῶν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν πρότερον αὐτοκρατόρων δοθέντα τισίν. ἦν δὲ περὶ χρήματα ἀκρ-
 βῆς καὶ οὐ μάτην ἀνήλισκεν· οὐδένα μέντοι ποτὲ διὰ ταῦτα 10 ἐκόλασεν.

C Ἐπὶ τούτου καὶ ὁ Ψευδονέρων ἐφάνη, ὃς Ἀσιανὸς ἦν, ἐκα-
 λῆτο δὲ Τερέντιος Μάξιμος, προσεικῶς δὲ τῷ Νέρωνι καὶ τὸ
 εἶδος καὶ τὴν φωνήν· καὶ γὰρ καὶ ἐκιδυρῶδε. ἔκ τε τῆς Ἀσίας
 τινὰς προσεποιήσατο, καὶ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην προχωρῶν πολλῶ 15
 πλείους ἀνηρέησατο, καὶ τέλος πρὸς Ἀρτάβανον τὸν τῶν Πάρθων
 κατέφυγεν ἀρχηγόν· ὃς καὶ δι' ὀργῆς τὸν Τίτον ποιούμενος ἐδέ-
 ξατο τούτον καὶ καταγαγεῖν εἰς Ρώμην παρεσκευάζετο.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Τίτου ἔτει πῦρ ἐν
 Καμπανίᾳ πολλὰ κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀθρόον ἐξήνθησε. τὸ γὰρ 20

D ὄρος τὸ Βέσβιον, κατὰ Νέαν ὄν πόλιν, ἔχει πυρὸς ἀφθόονος

3 διὰ τὰς στάσεις καὶ τοὺς πολέμους A. 4 εὐεργεσίαις om A.
 8 προτέρων Xiphilius. 9 ἦν δὲ — 11 ἐκόλασεν om Dio exc.
 10 ποτὲ διὰ ταῦτα ἐκόλασεν AB, διὰ ταῦτα ἐκόλασε ποτὲ PW.
 12 Ἐπὶ τούτου — 18 παρεσκευάζετο om Dio exc. 14 καὶ
 ante ἐκιδυρ. om AC. 17 ἐδέξατο] καὶ ἐδέξατο A. 19 Ἐν δὲ
 τῷ πρώτῳ — ἔτει om Dio exc. τοῦ Τίτου] αὐτοῦ A.

quare cum longaeuitate Augusti comparatur, quod nec is adamatns esset
 et pauciores annos vixisset, nec hic si plures: quod ille principio pro-
 ptar bella et seditiones asperior longo illo spatio beneficentia inclaruit,
 hic moderate gesto imperio in ipso gloriae fastigio decessit: quod si diu
 vixisset, crimini dari forte potuisset eum maiori fortuna quam virtute
 usum fuisse. in principatu suo nullum senatorem occidit: privilegia a
 superioribus imperatoribus concessa litteris publice propositis confirma-
 vit. pecuniam accurate conservavit nec temere consumpsit; neque tamen
 quonquam ex avaritia supplicio affecit.

Sub eo Paendonero exstitit, homo Asiaticus, nomine Terentius
 Maximus, Neroni et facie et voce similis: nam ad citharam quoque can-
 cebat. is comparata in Asia factione, et ad Euphratem progressus,
 manu longe maiore facta, denique ad Artabanum Parthorum regem con-
 fugit. qui Tito iratus illum receptum Romam reducere instituit.

Primo anno principatus Tituli sub autumnum subito ingens in Cam-
 pania incendium exstitit. Vesuvius enim mons iuxta Neapolim situs

πηγᾶς· μέσον δὲ γε μόνον πεπύρωται, τὰ δ' ἔξω τούτου εἰσὶν ἄπυρα. τῶν οὖν ἐν τῷ μέσῳ κραυρουμένων καὶ τερρουμένων, αἱ μὲν περίεξ κορυφαὶ τὸ ἀρχαῖον σῶζουσιν ἕψος, τὸ δὲ μέσον διαπυρηθὲν τῷ πυρὶ κοῖλον ἐκ τοῦ συνιζάνειν γένετο. καὶ ἀναδίδεται ἐξ αὐτοῦ τῆς μὲν νυκτὸς φλόξ, τῆς δ' ἡμέρας καπνός, καὶ ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἥττον· ἐνίοτε δὲ καὶ τέφραν ἀναβιάλλει δταν ἀθρόον ἐπιζήση, καὶ λίθους ἀναπέμπει δταν ὑπὸ πνεύματος ἐκβιασθῆ· ἤχει τε καὶ βοᾶ, μὴ συμπεπιλημένους ἄλλ' ἀραιὰς καὶ ἐλευθέρας τὰς ἀναπνοὰς ἔχον. τοιοῦτον μὲν ἐστὶ τὸ Βέσβιον· P I 579

10 τότε δὲ κτύπος ἐξαισίους ἐξαπίνης ὡς τῶν δρῶν συμπίπτόντων ἐξηκούσθη, καὶ ἀνέθορον πρῶτον μὲν λίθοι ὑπερμεγέθεις, ἔπειτα W II 196

πῦρ πολὺ καὶ καπνὸς ἄπλετος, ὡς καὶ τὸν ἥλιον συγκυρυσθῆναι καὶ σκότος ἐκ φωτὸς γενέσθαι. καὶ τέφρα δὲ ἀνεφυσήθη ἀμύθητος, ὡς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἄερος κατασκευασθῆναι παντός, καὶ τοὺς ἰχθύνας τὰ τε θρῆνα διαφραθῆναι, καὶ δύο πόλεις, τὴν τε Ἐρκουλιάνιον καὶ τοὺς Πομπηῖους, ἐν θεάτρῳ τοῦ δήμου αὐτῶν κυθημένους, καταχωσθῆναι. τοσαύτη δ' ἦν ἡ τέφρα, ὥστε τι αὐτῆς καὶ ἐς Ἀφρικὴν ἐλθεῖν καὶ εἰς Συρίαν καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ῥώμην· ἐξ ἧς B

20 ὕστερον λοιμῶδης νόσος ἐπέσκηψεν.

Ἄδ' οὖν Τίτος τοῖς Καμπανοῖς καὶ οἰκιστὰς ἐπέμψε καὶ

1 ἔξω τοῦτον] ἔξωθεν A, ἔξωθεν αὐτοῦ Xiphilinus. 2 γοῦν B. κραυρουμένων C Xiphilinus, κραυρουμένων PW. 6 ποτὲ δὲ ἥττον A, ποτὲ δὲ ἐπὶ ἥττον Xiphilinus, ἐνίοτε δ' ἐλάττω PW. ἐνίοτε A, ἄλλοτε PW. 8 ἐκβιασθῆ A Xiphilinus, ἀρσθῆ PW. 9 ἐλευθέρας] λαθραίας Xiphilinus. 16 Ἐρκουλιάνιον Xiphilinus. κομπίλους AB. 17 αὐτῆς Xiphilinus. 21 οἰκιστὰς] Xiphilinus δύο ἄνδρας ἐκ τῶν ὑπατευκότων οἰκιστὰς.

uberrimos habet ignis fontes. sed in medio duntaxat ardet, extrinsecas caret igni. interiore igitur parte exusta et in cineres conversa, circumiacentia quidem cacumina veterem servant altitudinem, medius vero mons igni consumptus, dum magis magisque subsedit, concavus est redditus. unde nocto flamma, interdum fumus, alias maior alias minor erumpit; aliquando etiam subito dehiacens cineres et saxa vi ventorum impulsae eiaculantur; et cum murmure resonat, ob spiracula non densa sed rara et libera. ac talis est Vesuvius. tum autem immani tumultu, quasi montes inter se colliderentur, subito exaudito, primum ingentia saxa exsillerunt, deinde magnus ignis et fumus immensus, ut sol occultaretur et lux in tenebras converteretur. est et cineris vis ineffabilis effusa, quo in aëre terra et mari dissipato pisces et volucres perierant; et duo oppida Herculaneum et Pompeii, populo in theatro consistente, sunt oppressa. tantum porro cineris fuit, ut aliquantam etiam in Africam, in Aegyptum et Syriam ipsamque Romam perferretur: unde pestilentia consecuta est.

Titus vero Campanis curatores restituendae regioni misit et perzonarus Annales II.

χρήματα ἐδωρήσατο ἄλλα τε καὶ τὰ τῶν ἀκληρονομήτων. αὐτὸς δὲ οὐδὲν παρ' οὐδενός, καίτοι πολλῶν δίδοντων, ἐδέξατο· πολλὰ δὲ τῶν δημοσίων ἔργων ἀνέστησεν οἰκοθεῖν. καὶ ἀγῶνας ἐποίησε θωρακαστοῦς, ἐν οἷς σφαιρία ἔξυλινα μικρὰ ἄνωθεν ἐρρίπτει, σύμβολον ἔχοντα τὸ μὲν ἰσθμίου τινός, τὸ δὲ ἰσθμίου, ἄλλο χρυσῶν ἵππων ὑποζυγίων βροσκημάτων ἀνδραπόδων· ἃ οἱ ἀρχαῖοι πρὸς τοὺς δοτῆρας αὐτῶν ἀπάγοντες τὸ ἐπεγεγραμμένον ἐλάμβανον.

C Τούτου ἴσθι καὶ ἡ ἀοιδίμος ἐκείνη φωνὴ εἰπόντος “σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα ἐπεὶ οὐδένα ἐδηργέτησα.” 10

Τούτου τῷ δευτέρῳ ἔτι Λίνος ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τελευτῶν Ἀνεγκλήτω τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκε.

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ ἔτι μετέλλαξεν ὁ Τίτος, ὡς μὲν φήμη κρατεῖ, πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιβουλευθεὶς, ὡς δ' ἔνιοι γράφουσι, 15 νοσήσας. ἔμπροσθεν μὲντοι αὐτὸν ἔτι ὄντα καὶ τάχα περιγενέσθαι δυνάμενον ἐς λάρακα πλήρη χιόνος ὁ Δομιτιανὸς ἐμβάλειν, ὡς δεομένης τῆς νόσου τάχα τινὸς περιψύξεως. ἀποψύχων δὲ ἐπιεὶν λέγεται ὅτι “ἐν μόνον ἐκλημμέλησα”· τί δὲ τοῦτο ἦν οὐ διεσά-

D ρησι. τινὲς μὲν οὖν λέγουσιν ὅτι τὴν Δομιτίαν ἔσχε τὴν γυναῖκα 20 τοῦ ἀδελφοῦ, ἕτεροι δὲ ὅτι τὸν Δομιτιανὸν οὐκ ἀπέκτεινεν ἐπι-

3 τῶν δημοσίων ἔργων om Dio exc. 9 Τούτου — 10 ἐδηργέ-
τησα om Dio exc., similia tamen habet Maximus Planades apud A.
Maium Script. vet. novae collect. vol. 2 p. 555. 11 δευτέρῳ
A Eusebius, πρώτῳ PW. 12 ἐρωσύνη B. 16 post τάχα
PW add καὶ, om B Xiphilinus. 17 ὡς δεομένης — 18 περι-
ψύξεως om Dio exc. 18 ψύξεως B. 20 δομιτίαν AB,
Δομιτίαν PW, quae infra Δομιτίαν.

cunias donavit, eorum praesertim qui sine haeredibus decesserant. ipsae a nomine quicquam, etiam multi offerrent, accepit: multa publica aedificia de suo extruxit. ludos mirabiles fecit, in quibus globulos ligneos scuticebat, in quorum aliis esculenti aliquid, aliis vestis, aliis aurum equi immonia pecudes mancipia inscripta erant; quae qui reperuerant, cum ad dispensatores pertulissent, ea accipiebant quae inscripta erant.

Huius est etiam celebrata illa vox, cum dixit “hodie non imperavi, quia nemini benefeci.”

Secundo eius anno Linus, primus Romanorum episcopus, moriens thronum Anacleto reliquit.

Anno sequenti decessit Titus, vel insidiis fratris vel ex morbo. a Domitiano certe quidem spirans adhuc, cum diutius forsitam vivere possent, in cistam nive plenam est coniectus, quasi morbus refrigerationem postularret, moriturus se unum quiddam peccasse dixit: quod quale esset non explicavit, quidam id ad Domitiam fratris uxorem, quam consuetudinem haberit, referant, alii ad Domitianum, quem a porte sibi

βουλευόντά οἱ σαφῶς, ἀλλ' αὐτός τε ὑπ' ἐκείνου ἐφθάρη καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνδρὶ τοιοῦτῳ ἐξέδωκεν.

19. Ἐτι γοῦν τοῦ Τίτου ἐμπρόσθεντος ὁ Δομιτιανὸς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίπτευσεν καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσελήλυθε καὶ τὴν ἐπέκλιθην καὶ τὴν ἔξουσιαν τοῦ αὐτοκράτορος ἔλαβεν. ἦν δὲ θρασὺς καὶ ἀργυρὸς καὶ ἐπίβουλος καὶ κρυψίνους· ἄνθρωπον δὲ ἐφίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα πλὴν τινῶν γυναικῶν, ἐπλάττετο δὲ ἀγαπᾶν δὴ μάλιστα κτεῖναι ἤθελεν. ἄπιστος γοῦν καὶ πρὸς τοὺς χαριζομένους αὐτῷ καὶ ὑπηρετοῦντας εἰς τὰ δεινότερα ἦν. καὶ P I 580
10 ὅποτε τινὲς αὐτῷ ἢ πλεῖστοι πορίσειαν χρήματα ἢ πολλοὺς συκοφαντήσειαν, τούτους ἐκτίννουν, ἢ ὑπ' αὐτῶν μόνων δοκῆ προβαίνειν τὰ ἀδικήματα. κάκιστος δὲ ὢν καὶ τοὺς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φίλους ἀτίμως εἶχε, τοὺς δὲ καὶ διώλεσε. καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Δομιτίαν ὡς ἐπὶ μοιχείᾳ ἀπεπέμψατο, τὸν Πάριον 15 τὸν δεχηστὴν ἐν μέσῃ τῇ ὁδοῦ δι' αὐτὴν φονεύσας, καὶ τῇ ἀδελφιδῇ Ἰουλίᾳ συνῆν ἀπαρακαλύπτως ὡς γαμετῇ. εἶτα δεηθέντος τοῦ δήμου κατηλλάγη μὲν τῇ Δομιτίᾳ, ἔχεῃτο δ' οὐδὲν ἦντο τῇ B Ἰουλίᾳ.

2 τῶν add A Xiphilius. ἀνδρὶ om A. ἐξέδωκεν ἀνδρὶ τοιοῦτῳ B. 3 ὁ δομιτιανὸς add A. τε add A Xiphilius.
11 ἢ ὑπ' αὐτῶν — 12 ἀδικήματα, a Xiphilino omnia, habent Exc. Peiresc. 15 τῇ αὐτῷ ἀδελφ. om B. ἀδελφῇ AC.
16 εἶτα — p. 500 v. 9 μεγαλομέθους ποιήσας om Dio exc.

Fontes. Cap. 19. Dionis Historiae Romanae lib. 66 c. 26 — lib. 67 c. 18, ex quibus multa Zonaras excerpit quae apud Xiphilinum et in eclogis Constantinianis desiderantur: a Dione etiam Philostratum auctorem citatum fuisse credibile est. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 3 c. 14 — c. 21.

insidiantem non peremisset; a quo et ipse interiret et cui tali viro Romanum imperium traderet.

19. Tito adhuc spirante Domitianus Romam equitavit, castraque ingressus et cognomen et potestatem imperatoris accepit: homo audax, iracundus, insidiator, occulti ingenii, mortalium neminem ex animo diligens praeter mulieres quasdam, summum erga eos quos maxime perditos cupiebat amorem simulans, infidus iis qui ipsi gratificabantur et in rebus atrocissimis operam navabant. nam qui maximam ei pecuniam procurabant aut multos calumniabantur, eos occidebat, ut ab illis duntaxat iniuriarum proficisci viderentur. patris et fratris amicos, ut homo possimus, partim ignominiose tractabat partim occidebat. uxorem Domitiam per causam adulterii repudiavit, Paride saltatore in media via illius causa occiso. cum filla fratris Iulia tanquam uxore haud dissimulanter rem habebat. deinde a populo exoratus in gratiam cum Domitia rediit, sed Iuliae consuetudine nihil secius usus est.

Και μετὰ ταῦτα εἰς Γαλατίαν ἔξορμήσας, καὶ λεηλατήσας
 τινὰ τῶν πέραν Ῥήνον τῶν ἐνοσπόνδιων, ὠγκοῦτο ὡς τι μέγα κατ-
 ωρθακώς, καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπηύξησε τὴν μισθοφορὰν, τάχα
 διὰ τὴν νίκην. πέντε γὰρ καὶ ἑβδομήκοντα δραχμὰς ἐκάστον
 λαμβάνοντος, ἑκατὸν ἐπέλευσε δίδουσαι. μεταμελήθη δὲ τὴν
 μὲν ποσότητα οὐκ ἐμείωσε, τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατευσόντων
 συνέστειλε. καὶ ἑκατέρωθεν μεγάλα τὸ δημόσιον ἔβλαψε, μὴδ'
 W Π 197 ἱκανοὺς τοὺς ἀμόνοντας αὐτῷ, καὶ τούτους μεγαλομίσθους ποιή-
 C σας. καὶ τοῖς θεραπεύουσι δὲ καὶ τοῖς μὴ, ἀμφοτέροις ὁμοίως
 ἤχθητο, τοῖς μὲν ὡς θεραπεύουσι, τοῖς δὲ ὡς καταφρονουσι. νίκης 10
 δὲ ψευδεῖς προσποιούμενος, ὑπατος μὲν ἐπ' ἑτὶ δέκα, τιμητῆς
 δὲ διὰ βίον χειροτόνητο.

Πολλοὶ δὲ τῶν ὑποτελῶν Ῥωμαίοις ἀφίσταντο, χρήματα
 βιαίως πρᾶσσόμενοι, ὡς καὶ οἱ Νασαμῶνες. τοὺς τε γὰρ τῶν
 χρημάτων πρᾶκτορας ἐφθειραν, καὶ τὸν Νουμιδίας ἄρχοντα 15
 Φλάκκον ἐπέλθόντα σφίσιν ἤτησαν οὕτως ὡς πορθῆσαι καὶ τὸ
 στρατόπεδον. εὐράντιες δὲ ἐν αὐτῷ τὰλλὰ τε ἐπιτήδεια καὶ οἶνον,
 D ἐμπλησθέντες ὑπνωσαν. καὶ γνοὺς ὁ Φλάκκος τοῦτο ἀπέθρο-
 αὐτοῖς καὶ πάντας ἀπώλειε καὶ τοὺς ἀπομάχους διέφθειρεν ἅπαν-
 τας. ἐφ' ᾧ ὁ Δομετιανὸς ἐπαρθεὶς εἶπε πρὸς τὴν βουλὴν δι' 20
 "Νασαμῶνυς ἐκώλυσα εἶναι." ἤδη γὰρ καὶ θεὸς ἤξιον νομιζε-
 σθαι, καὶ δεσπότης καλούμενος καὶ θεὸς ὑπερηγάλλετο. ταῦτα

5 λαμβάνοντος AB, λαμβάνοντος PW. 13 Πολλοὶ δὲ — 21
 ἐκώλυσα εἶναι om Dio exc. 19 ἀπομάχους C. "ἀπεμάχους
 mss. Reg. et Colb." Ducakawius. 21 ἤδη γὰρ — p. 501 v. 1
 ἔγράφετο partim om Dio exc.

In Galliam profectus et trans Rhenum agros eorum cum quibus
 pax intercedebat populatus, quasi re praecclare gesta superbiebat, aucto
 militibus stipendio ob victoriam scilicet. nam cum eis septuagenas qui-
 nas drachmas solverentur, centenas dari iussit, cuius largitionis cum
 paenitisset, stipendiis non imminutis sed numero militum contracto,
 utraque re rei publicae multum incommodavit, quod nec satis erant qui
 eam defenderent, et magna stipendia accipiebant. eos a quibus obser-
 vabatur et a quibus negligebatur ex aequo oderat, alteros ut adulate-
 res, alteros ut contemptores. falsis victoriis iactandis consulatum in
 decennium, censuram per omnem aetatem accepit.

Multi provinciales ob violentas exactiones defecerunt, ut Nasamo-
 nes: qui et quaestores occiderunt, et Numidiae praetorem Flaccum ita
 vicerunt ut castris eius potirentur. In quibus cum praeter alia cibaria
 vini quoque copiam repperissent, inebriati obdormiverunt. quo Flaccus
 cognito eos aggressus internecione delevit, ac ne inbelli quidem aetate
 pepercit. quo successu elatus Domitianus ad senatum dixit, se Nasa-
 monibus vita interdixisse. iam enim deum se perhiberi volebat, et deum

οὐ μόνον ἐλέγτο ἀλλὰ καὶ ἐγράφετο. ἐν δὲ θίαῖς ὑετοῦ πολλοῦ καὶ χειμῶνος σφοδροῦ ἐξαίφνης γενομένου οὐδένα εἶασεν ἐκ τῆς θίας ἀπαλλαγῆναι, ἀλλ' αὐτὸς μανθῦας ἀλλασσόμενος κύνειος οὐδὲν μεταμφιάσασθαι παρεχώρησε· κἀντεῦθεν πολλοὶ νοσήσαντες ἐτελεύτησαν. τοὺς δ' ὑπ' αὐτοῦ κολασθέντας οὐκ ἂν τις ἐξαριθμήσασθαι δύναιτο. συχνοὶ δὲ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῶν πλουσίων ἐπὶ μοιχείᾳ ἐκολάσθησαν· ὧν ἔνια καὶ ὑπ' αὐτοῦ P I 581 ἐμοιχεύθησαν. καὶ ἄλλαις δ' αἰτίαις πολλοὶ καὶ ἐξημιώθησαν καὶ ἀπέθανον. γυνὴ γάρ τις ἐναντίον εἰκόνας αὐτοῦ ἀπέδύ- 10 σατο ἐφονεύθη, καὶ ἕτερος ὡς ἀστρολόγοις ὠμίληκός. Μέτιον δὲ τινα, ὃν ἡ φήμη μοναρχῆσαι μέλλειν ἐκήρυττεν, ἐχορίας ἐφόνευσεν, ἐγκαλέσας αὐτῷ ὅτι ἐν τοῖς τοῦ κοιτῶνος τοίχοις εἶχε γεγραμμένην τὴν οἰκουμένην. καὶ σοφιστὴν τινα, ὅτι ὁσκῶν μελέτην κατὰ τυράννων συνεγράψατο, θανάτῳ ἐκόλασε. πολλοὶ 15 δὲ καὶ ὡς φιλοσοφοῦντες διώλοντο, καὶ οἱ λοιποὶ ἐξηλάθησαν. B

Τοιαῦτα δὲ πράττων ἐπεβουλεύθη παρὰ τε Πιερθινίου καὶ Σιγήρου τῶν προκοίτων αὐτοῦ, καὶ Ἐντέλλου τοῦ τὰ τῆς ἀρχῆς βιβλίου διέποντος, καὶ Στεφάνου ἀπελευθέρου. τὴν δ' ἐπιβου- 20 λὴν οὕτε ἡ γυνὴ αὐτοῦ Δομιτία ἠγνόησεν, οὕτε ὁ ἑπαρχὸς Νωρβανός, οὕτε ὁ συνάρχων Πετρώνιος. ἡ τε γὰρ Δομιτία ὑπ'

ὁ ἐξαριθμήσασθαι οὐκ ἂν τις δυνήσαιο A. 6 συχνοὶ δὲ — 9 ἀπέθανον om Dio exc. 6 καὶ prius om A. 10 καὶ ἕτερος — ὠμίληκός om Dio exc. ἀστρολόγος C. 14 κατὰ τυράννων μελέτην τινα συνεγράψατο A: Xiphilinus κατὰ τυράννων εἰπέ τι. 16 παρὰ] διὰ B. 19 νωρβανός A Xiphilinus, Νορβανός PW.

ac dominum nominari summopere laetabatur. atque haec non tantum dicebantur, sed etiam pingebantur. cum in spectaculo magna pluvia et tempestas subito erupisset, neminem discedere aut alias vestes induere passus, ipse penulas subinde mutavit: unde multi laesa valetudine perierunt. eos quos suppliciiis affecit nemo numerare queat: ac inter caeteros ob adulterii crimen multi locupletes et viri et mulieres, quarum aliquas ipse constupravit, poenas dederunt. sunt et alii de causis multi et multati et interfecti. nam mulier quaedam quod se ante illius statuum exuisset occisa est, alius ut cum astrologis collocutus. Metium quendam, quem rerum potiturum esse fama erat, relegatum occidit, per eam causam, quod orbem terrarum in cubiculi sui parietibus pictum haberet. rhetorem quendam, quod exercendi ingenii causa contra tyrannos declamasset, capite multavit. multi ob philosophiae studium perierunt, paucis reliquis.

Ad hunc modum grassanti insidiae structae sunt a Parthenio et Sigero cubicali custodibus, et ab Entello qui a libellis erat rei publicae, et a Stephano liberto. earum insidiarum et Domitia uxor, et Norbanus praefectus, et collega Petronius consilii fuerunt. nam Domitia, quae se

αὐτοῦ μισουμένη ἰδεῖται μὴ ἀποθάνῃ, καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ εἴ' αὐτὸν ἐφίλον. λέγεται δὲ ὅτι πάντας ἅμα αὐτοῦς ὁ Δομιτιανὸς ὑποπτεύων ἀποκτείνουσι ἐμελέτα, καὶ τὰ θνόματα αὐτῶν ἀπογραφά-
 C μενος ἐν τῇ κλίτῃ ὑπέδειτο ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον· καὶ τι παιδίον τὴν ἀπογραφὴν ἀφελόμενον ἔφερε, μὴ εἶδος τί φέροι. ἐντυχοῦσα δὲ ἡ Δομιτία αὐτῷ, καὶ ἀναγνοῦσα τὰ γεγραμμένα, πακύνους ἐμήνησε· κακ τούτου συνετάχθησαν τὴν ἐπιβουλήν.

Καὶ πολλὰ δὲ σημεῖα ἐγένοντό οἱ οὐκ αἰσία. Λαργίνος δὲ τις Πρόκλος, ἐν Γερμανίᾳ προειπὼν ὅτι κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν τελευτήσει ὁ Δομιτιανός, ἐπέμψθη διὰ τοῦτο συσχεθίς εἰς τὴν 10
 'Ρώμην· καὶ ἐρωτηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἔφη καὶ τότε οὕτω γενήσεσθαι. καταδικασθεὶς δὲ θανεῖν ἀνεβλήθη, ὅπως μετὰ τὴν ἡμέραν ἐν ἧ ἔφη ἀποθανεῖσθαι μέλλειν τὸν Δομιτιανὸν φονεοθῆ· σφαγόν-
 D τος δὲ τοῦ Δομιτιανοῦ κατ' ἐκείνην, ἐσάθη. ἕτερος δὲ τις εἰπὼν αὐτῷ ὅσοιτε καὶ ὅπως φθαρήσεται, ἠρωτήθη ὅπως καὶ αὐτὸς 15
 τρώπῳ θανεῖται· καὶ φήσας ὡς ὑπὸ κυνῶν ἀναλωθήσεται, ζῶν κατεκρίθη καυθῆναι, καὶ τῷ πυρὶ προσερρῆθη. ἕτεροῦ δὲ καταραγόντος πολλοῦ ἢ μὲν πυρὸς ἐσβέσθη, ἐκείνον δὲ ὀπίσω τῶ χεῖρε δεδεμένον καὶ ἐπικείμενον αὐτῇ κύνας ἐρόντες διεσπάραξαν. 20

Τῷ δὲ Δομιτιανῷ τὸ μισημβρινὸν ἀναπαυομένην τὸν Στέφανον ὡς τῶν ἄλλων ἰσχυρομέντερον εἰσέπειμψεν ὁ Παρθένιος.

10 τελευτήσῃ Α.

19 χέρε BC.

invisam illi esse sciret, caedem metuebat, caeteris non amplius eum diligentibus. fertur autem eos omnes ob suspicionem occidere in animo habuisse, eorumque nomina pugillaribus inscripta sub cervicali sue posuisse. eam descriptionem pusio quidam abetulit, quid ferret ignarus: qua Domitia forte fortuna lecta et caeteris indicata effecit ut insidias malararentur.

Interitus ei multis signis est praenuntiatus. nam Proclus quidam Larginos, quod in Germania praedixerat certo die Domitianum obiturum esse, comprehensus, eaque de causa Romam missus et ab ipso rogatus, idem affirmavit: et capitis damnatus, et asservatus ut post eum diem quo Domitianum periturum esse dixerat occideretur, eo die illo interfecto evasit. alius, qui ei tempus et modum interitus praedixerat, interrogatus ab eo quo ipse mortis genere obiturus esset, respondit se a canibus esse lacerandum, damnatus igitur ut vivus cremaretur et in ignem coniectus est. sed ingenti pluvia rogo extincto ille revinctus post tergum manibus a canibus post disceptus.

Caeterum Parthenius Stephanum ut robustiorem contra Domitianum meridianum misit; qui ista, sed non letali, prostrato incubuit,

καὶ ἐπλήρη μὲν ὁ Δομιτιανός, οὐ μὴν καιρίαν, ἀλλὰ καταβλη-
 θείς ὑπ' αὐτοῦ ἔκειτο· εἴτ' αὐθις ὑπ' ἐκείνου καὶ ἑτέρων προσ- W II 198
 καταειργάσθη. καὶ ὁ μὲν οὕτω κατεσφάγη, καὶ ὁ Στέφανος δὲ
 προσαπώλετο, συνδραμόντων ἐπ' αὐτὸν τῶν οὐ μετσηχηκότων P I 582
 5 τῆς συννομίας. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Τυανεύς (φιλόσοφος δὲ οὗτος
 ἦν Πυθαγορικός, γόης δὲ μάλιστα) ἐν Ἐφέσῳ τότε διάγων καὶ
 τῷ πλήθει διωλεγόμενος κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ Δομιτιανός
 ἀνηρείτο, ὡς ὕστερον ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν γενομένων ἠκριβώθη,
 ἐπὶ τινι ὥρᾳ ἐνεὸς Ἰστη, εἶτα ἐξεβόησεν "εὐγε Στέφανε, καλῶς
 10 Στέφανε, παῖε τὸν ἀλιτήριον· ἔπληξες, ἔτρωσας, ἀπέκτεινας."
 τοῦτο δὲ καὶ ὁ Φιλόστρατος τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου βίον συγγεγρα-
 φῶς οὕτως ἀνέγραψεν.

Ἐξῆσε δὲ Δομιτιανός ἔτη πρὸς τέσσαρσι τεσσαράκοντα καὶ
 μῆνας δέκα καὶ ἡμέρας ἕξ καὶ εἴκοσι, ἑμονάρχησε δ' ἐνιαυτοὺς B
 15 πεντεκαίδεκα καὶ ἡμέρας πέντε.

Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ μοναρχίας ὁ τῆς Ἀλεξαν-
 δρέων ἐκκλησίας πρῶτος μετὰ Μάρκον τὸν ἀπόστολον ἀρχιερεὺς
 γεγονὼς ἐτελεύτησε, καὶ Ἀββίλιος αὐτὸν διεδέξατο, δεύτερος ἐπί-
 σκοπος Ἀλεξανδρείας γενόμενος. τῷ δωδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς ἡγε-
 20 μονίας αὐτοῦ τελευτήσαντος Ἀνεγκλήτου Κλήμης τὴν ἀρχιερωσύ-
 νην τῆς Ῥώμης παρέλαβε, τρίτος ταύτης χρηματίσας ἐπίσκοπος,
 κατὰ τὸν Εὐσέβιον.

2 προσκατειργάσθη ABCW, προσκατειργάσθη P. 5 ἦν οὗτος A.
 9 ἐπὶ τινι — Ἰστη et 11 τοῦτο δὲ — 12 ἀνέγραψεν om Dio exc.
 9 ἐνεὸς A. 11 Φιλόστρατος] de vita Apollonii Tyanei lib. 8
 c. 10. 13 τετράσι A. 14 δὲ A. ἐνιαυτοὺς om A.
 16 μοναρχίας] βασιλείας A. 17 ὁ πρῶτος Ἀντιανός, omissis
 μετὰ Μάρκον τὸν ἀπόστολον, Eusebius. 19 δ' om AC. 22 Εὐ-
 σέβιον] Hist. eccl. lib. 3 cap. 15 (et 21).

donec aliis adiutantibus tyrannum plane confecit. occiso Domitiano Ste-
 phanus etiam concursu eorum qui coniurationis expertes erant perijt.
 Apollonius vero Tyaneus, Pythagoricus philosophus et magus insignis,
 tum Ephesi ad populum verba faciens ea hora qua Domitianus caedeba-
 tur, ut post ex iis quae utrobique acciderunt certo compertum est, cum
 aliquamdiu astonitus stetisset, tandem exclamavit "euge Stephane, recte
 Stephane, feri sceleratum: percussisti, vulnerasti, occidisti." hoc et Phi-
 lostratus in Apollonii vita refert.

Vixit Domitianus annos quadraginta quattuor, menses decem, dies
 sex et viginti: imperavit annos quindecim et dies quinque.

Quarto anno imperii eius Alexandrinae ecclesiae primo post Mar-
 cum apostolum pontifici defuncto Avilius successit, secundus Alexan-
 driae pontifex. duodecimo anno principatus eius defuncto Anacleto Cle-
 mens pontificatum Romanum suscepit, tertius, Eusebio auctore, urbis
 episcopus.

Ὁδτος ὁ ἔχθιστος αὐτοκράτωρ μετὰ τὸν Νέρωνα αὐθις τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμὸν ἀνεκίνησε, τῆς ἐκείνου θειομαχίας διάδοχος γεγονώς· δς καὶ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ διὰ τὸ κήρυγμα περιώρρισε, καὶ τοὺς ἀπογόνους Δαβὶδ ἀναιρεῖσθαι προσέταξε. ταῦθ' ἱστορῶν ὁ Εὐδ-5 σέβιος τὸν Ἐγήσιππον παρὰ γαί λέγοντα οὕτως. “ἔτι δὲ περιήσαν υἱῶνοὶ Ἰούδα τοῦ κατὰ σάρκα λεγομένου ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου, οὓς τινες προσήγγειλαν ὡς ἐκ γένους ὄντας Δαβὶδ. τούτους πρὸς αὐτὸν ἀχθέντας ὁ Δομετιανὸς ἤρετο εἰ ἐκ Δαβὶδ εἰσι· καὶ κατέθεντο. προσπήρετο οὖν πόσας κέκτηνται κτήσεις καὶ πόσων 10 ἐμποροῦσι χρημάτων· οἱ δ' ἔφασαν ἐννακισχίλια δηνάρια ἔπαρχειν αὐτοῖς μόνα, καὶ ταῦτα οὐκ ἐν ἀργυρίοις ἔχειν ἀλλ' ἐν δια-
D τιμήσει γῆς, ἐξ ἧς αὐτοὺς τε διατρέφεισθαι αὐτοφυοῦντας καὶ τοὺς φέρους εἰσφέρειν· καὶ τὴν τῶν χειρῶν δὲ τραχύτητα ἐπεδείκνουν τῆς αὐτοργίας μαρτύριον. ἐρωτηθέντες δὲ καὶ περὶ 15 τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας, ὅποια τις εἶη καὶ ποῖ καὶ πότε φανησομένη, οὐ κοσμικὴν αὐτὴν εἶναι οὐδ' ἐπίγειον ἀπεκρίναντο, ἀλλ' ἐπουράνιον, ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος φανησομένην. ἐφ' οἷς ὡς εὐτελῶν αὐτῶν καταφρονήσας ὁ Δομετιανὸς ἐλευθέρους ἀφῆκε, καὶ τὸν διωγμὸν προστάγματι ἔπαυσεν.” 20

Ὁ μὲν οὖν κάκιστος γεγονώς βιαιῶς ἀπέκρηξε τὴν ζωὴν, ὡς

1 τὸν prius om A. 2 τῶν Χριστιανῶν] χριστιανῶν A. ἀνεκίνησε. A: Kusebius ἀνεκίνησε. 5 Εὐδσίβιος] Hist. eccl. lib. 3 cap. 19. 20. 18 τοῦ αἰῶνος A Kusebius, τῶν αἰῶνων PW. 20 ἔπαυσε] ἀφῆκεν A. 21 ὡς εἶθε καὶ πρὸ τῆς μοναρχίας om A.

Hic odiosissimus imperator persecutionem Christianorum post Nerone[m] redintegravit, illius in oppugnando numine audaciam imitatus; et Ioannem apostolum eundemque evangelistam ob praeconium in insulam Patmon relegavit, Davidisque posteros tolli iussit. quam rem Kusebius Hegesippi verbis ad hunc exponit modum. “adhuc superstitēs erant nepotes Iudae, qui frater domini secundum carnem dicitur: quos ut Davidis posteros quidam detulerunt. eos Domitianus ad se adductos percontatus est an Davidici essent. illis affirmantibus interrogare perrexit quot fundos possiderent et quantum pecuniae haberent. cui illi responderunt, novem milia denariorum tantum se habere, eaque non in pecunia sed in aestimatione fundorum, unde et ipsi labore suorum manuum victitarent et tributa penderent: et manuum callos pro laboris argumento ostenderunt. interrogati etiam de Christi regno, cuiusmodi id esset et ubi et quando revelandum, id non esse mandandum dixerunt neque terrenum, sed caeleste et in consummatione saeculorum revelandum. his auditis Domitianus eos ob vilitatem contempsit et liberos dimisit, et persecutionem edicto inhibuit.”

Hic igitur ut pessimus fuit, ita vitam violenter abruptit: quod

ἴδῃ καὶ πρὸ τῆς μοναρχίας, (20) ἢ δ' ἡγεμονία εἰς Νερούαν
 μετέηκετο, ἄνδρα καὶ εὐγενέστατον καὶ ἐπιεικέστατον. οἱ γὰρ
 τῷ Δομετιανῷ ἐπιβουλεύοντες οὐ πρότερον ἔργον ἤψαντο πρὶν P I 588
 τὸν διαδεχόμενον τὴν αὐταρχίαν ἐβιβαιώσαντο. ἤλθον οὖν ἐπὶ
 6 τὸν Νερούαν· ὃς ἀστρολόγων ὄτι μοναρχήσει φησάντων μικροῦ
 διώλετο ἄν. ὁ γὰρ Δομετιανὸς πάντων τῶν πρώτων τὰς τε ἡμέ-
 ρας καὶ τὰς ὥρας ἐν αἷς ἐγγένηντο διασκοπιῶν, οὐκ ὀλίγους καὶ
 τούτου τῶν ἐλπίζομένων ἐν τει δυνάμει ἔσεισθαι προαρήλισκε.
 καὶ τοῦτον ἀπέκτεινεν ἄν, εἰ μὴ τις τῶν ἀστρολόγων αὐτῷ εὐνοῶν
 10 ἔφη ὅτι δι' ὀλίγων ἡμερῶν τελευτήσει· πιστεύσας γὰρ ὄντως τοῦτ'
 ἔσεισθαι, οὐκ ἠθέλησε κάκεινον νεφονευκέναι, ὡς πάντως μετὰ
 μικρὸν τεθνηξόμενον. διὰ ταῦτα γοῦν ῥῶον ἔπεισαν αὐτὸν συν- B
 θίσθαι τῇ τῆς ἡγεμονίας καταδοχῇ. καὶ φθυρέντος τοῦ Δομε-
 τιανοῦ ἐθῶς αὐτοῦ τὴν αὐταρχίαν ἰδέετο. καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνου W II 199
 15 ἔξελαθεῖσι δόγματι ἐπανελθεῖν ἐφῆκε καὶ τὰς οὐσίας ἀπολαβεῖν.
 ἡ δέ γε σύγκλητος καθαιρεθῆναι τὰς Δομετιανοῦ τιμὰς ἐψη-
 φίσαστο.

Τότε τόνων καὶ τὸν μέγαν ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ τῆς ἐν
 τῇ Πάτμῳ ὑπερορίας λόγος ἔχει ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν Ἔφεσον.

2 καὶ prius om A. 5 οἱ μοναρχήσει φησάντων om Dio exe.
 8 ἐλπίζομένων om A. 10 πιστεύσας — 12 τεθνηξόμενον om
 Dio exe. 13 καὶ φθυρέντος — 17 ἐψηφίσαστο] horum plurima
 om Dio exe. 14 τοῖς ἐξ ἐκείνου ἐλαθεῖσι A. 19 τῇ om C.

Fontes. Cap. 20. Dionis Historiae Romanae lib. 67 c. 15 et
 lib. 68 c. 1 — c. 4, quorum nonnulla Xiphilinus praetermisit.
 indidem fortasse petita sunt quae ex Philostrati Vitae sophistarum
 (II 1, pag. 547 548 ed. Olear.) Zonaras attulit. Eusebii Histo-
 riae ecclesiasticae lib. 3 c. 21 — c. 23.

utinam ante susceptum imperium factum esset: (20) regnum autem ad
 Nervam transit, virum et nobilissimum et moderatissimum. qui enim
 Domitiano insidiabantur, id facinus non prius aggressi quam certam
 successorem nacti essent, principatum Nervae detulerunt: qui ob praedi-
 dictum ab astrologis imperium paene periisset. Domitiano enim omnium
 principum natalicis diebus et horis indagatis, ea quoque de causa non
 paucos, qui potentes fore putabantur, sustulit. occidisset et hunc, nisi
 astrologus quidam illi bene cupiens eum intra paucos dies decessurum
 dixisset. quod cum verum esse crederet, caede eius ut iamiam morituri
 abstinuit. Nerva autem ob eam praedictionem facilius persuaderi sibi
 passus est ut Domitiano interfecto statim susciperet imperium, cuius
 prima cura fuit ut ab illo decreto in exilium revocaret, bonis
 etiam restituitis, patres vero conscripti honores Domitiano decretos se-
 natuconsulto abrogarunt.

Tum etiam magnus apostolus Ioannes a Patmico exilio Ephesum
 rediisse fertur.

Ἦν δὲ ὁ Νερούς φιλοδίκαιος καὶ χρημάτων οὐχ ἤττητο. ἐκείνου γὰρ μοναρχούντος Ἀττικὸς ὁ τοῦ σοφιστοῦ Ἡρώδου πατήρ, ὡς ὁ Φιλόστρατος ἐν τοῖς βίοις τῶν σοφιστῶν ἀνεγράφατο, **C** θησαυροῦ τι εἶδεν ἐπὶ τῆς οἰκίας χρῆμα ἀμύθητον. καὶ φοβηθεὶς ἔγραψε τῷ Νερούϊ ὡς "θησαυρὸς ἐπὶ τῆς οἰκίας εὑρέθη μοι." τίς οὖν κηλεύεις περὶ αὐτοῦ;" καὶ ὃς ἀπέγραψε "χρῆ τῷ εὐρήματι." ὁ δ' ἔτι ἐδλασθηθεὶς ἔγραψεν αὐθις "ἀλλ' ὑπὲρ ἐμὲ τυγχάνει τὸ εὑρεθῆναι." καὶ ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς τοῦτο "καὶ καταχρῶ" ἀντιπέστειλε.

Τούτου βασιλεύοντος ὁ δεῦτερος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας **10** Ἀββίλιος μετέλλαξε τὴν ζωὴν, καὶ Κέρδιον τῆς ἐκεί ἐκκλησίας προέστη. τῆς δ' ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας Ἰγνάτιος τότε ὁ Θεοφύρος προέστατο, δεῦτερος καὶ οὗτος ἐπίσκοπος ἐκεῖ μετὰ Εὐδόδιον **D** γνωρίζομενος. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τῶν πιστῶν ἐκκλησίας Συμεὼν ἐξηγίετο, δεῦτερος καὶ οὗτος μετὰ τὸν συγγενῆ **15** Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου λεγόμενον τὴν ἐπισκοπὴν λογιώως.

Παρὰ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος αἱ μονομαχίαι καὶ ἡ τούτων θῆρα ἀπηγορεύθησαν. ἔπραττε δὲ οὐδὲν γνάμης ἄτερ τῶν ἐξέχων τῶν τῆς βουλήs. οὗτος ἐνομοθέτησε καὶ τὸ μὴ τινα τὰ θῶ παιδογόνα μύρια παρὰ Ῥωμαίοις ἐκτέμνεσθαι, μήτε μὴν ἄγεισθαι πρὸς γάμον ἀδελφιθῆν. φωρᾶσας δὲ τὸν Καλπούρινον Κράσσον

3 Φιλόστρατος] in Vitis sophistarum II 1, pag. 547-548 ed. Olear. 6 εὐρέμασι. A. 10 Ἀλεξανδρείας] τῆς ἀλεξανδρείας. B. 22 καλπούρινον κράσσον ABC.

Nerva et iustitiae amans et alienus ab avaritia fuit. nam cum Atticus Herodis rhetoris pater, ut Philostratus in Vitis sophistarum refert, domi suae ingentem thesaurum reperisset, ne quid ex eo periculi sibi crearetur timens Nerva scripsit "thesaurus a me inventus est: quid ergo habes?" ei rescripsit Nerva "atere invento." cum ille nondum securus denique scripsisset "at condicionem meam inventum superat", respondit imperator "etiam abutere."

Hoc imperante secundus Alexandrinus episcopus Avilius diem suum obiit et Cerdo eius ecclesiae gubernationem suscepit. Antiochenae ecclesiae Ignatius tum praefuit, vir deo plenus, secundus et ipse eius loci episcopus post Eudodium. similiter Hierosolymitanae quoque fidelium ecclesiae Symeon praefuit, alter et hic a cognato Iacobo, qui frater domini dicitur, episcopatum sortitus.

Hic imperator ludos gladiatorios horumque spectacula interdixit. nihil egit nisi de sententia principum senatorum. legem tulit ne quis in Romano imperio castris, neve fratrum aut sororum filias ducere licent. cum a Calpurnio Crasso et aliis insidias sibi fieri deprehendisset, eis in

καὶ ἄλλους ἐπιβουλεύοντάς οἱ, ἐν τινι θύρᾳ πλησίον αὐτοῦ καθίσας P I 58A
 αὐτοὺς μὴνῶ γόνυτας ὄντι περῶσανται, ξίφῃ αὐτοῖς ἐνεχείρισεν,
 ἵνα τάχα ἴδοιεν αὐτὰ εἰ εὖ ἐξεργασταί τε καὶ τέθηκται· τῇ δ'
 ἀληθείᾳ, ἵνα γνοῖεν ὡς καταπεφρόνηται οἱ ὁ θάνατος. ἔλεγε δὲ
 ἔδῃ "οὕτως ἤρξα ὥστε δύνασθαι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀποθίσθαι καὶ
 ἀσφαλῶς ἰδιωτεύσαι." διὰ δὲ τρόπων χρηστότητα καὶ γῆρις
 βαθῶ καταφρονούμενος, ἀναβὰς εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐξεβήσεν
 "ἀγαθῇ τύχῃ τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, Μάρκον Οὐλλιον
 Νεροῦσαν Τραιῖανὸν εἰσποιοῦμαι." εἶτα καὶ Καίσαρα ἀπέκρινεν
 10 αὐτόν, καὶ αὐτοχείρως ἐπέστειλε τῷ ἀνδρὶ τῆς Γερμανίας ἀρ-
 χοντι τότε

"τίσιαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεισσω."

ἄρξας οὖν ὁ Νεροῦσας ἐφ' ἕνα ἐνιαυτὸν καὶ μηνῶν τετρακτὺν, B
 μετήλλαξε τὴν ζωὴν νοσήσας, καὶ αὐτοκράτορα τὸν Τραιῖανὸν
 15 προβαλλόμενος.

21. Τραιῖανὸς δὲ τὸ γένος εἶλκεν ἐξ Ἰβηρίας, δεῦτερον
 ἐπὶ τεσσαρακοστῷ ἔτος ἄγων ἀπὸ γενέσεως διε τῆς αὐταρχίας
 τετύχηκεν, ὥστ' ἐν ἀκμῇ αὐτὸν εἶναι καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ
 σώματος, καὶ μήτε θράσους ἢ πὸ νεότητος πημιπλασθαι μήθ' ἢ πὸ
 20 γῆριος ἀμβλύνεσθαι. ἐπίμα δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ εὖ πρὸς πάν-

6 τρόπων χρηστότητα om Dio exc. 9 εἰσποιοῦμαι τραϊανὸν C.
 καὶ om A. 12 τίσιαν] Iliadis A 42. 13 ὁ add A. dies
 novem add Xiphilius. 15 προβαλλόμενος PW. 17 ἐπὶ
 τεσσαρακοστῷ ἔτος ἄγων AB, ἔτος ἄγων ἐπὶ τεσσαρακοστῷ PW.
 19 μήτ' ἢ πὸ PW. 20 γῆριος Xiphilius.

Fontes. Cap. 21. Dionis Historias Romanas lib. 68 c. 4 —
 c. 23, unde sumpta videntur etiam Appiani verba, quaevis apud
 Xiphilinum non legantur.

spectaculo quodam proxime se collocatis enses in manus tradidit, ignaris
 adhuc iudicii, ut viderent scilicet an affabre facti atque acuti essent;
 cum revera innueret mortem a se contemni. aiebat autem se ita impe-
 rasse, ut etiam deposito imperio vitam privatam tuto posset agere. sed
 cum ob mortum lenitatem et aetatem contemneretur, Capitolio conscenso
 exclamavit "quod felix faustumque sit senatui populoque, M. Ulpium
 Nervam Traianum adopto." dein Caesarem quibque eum appellavit, ei-
 que Germaniam tum obtinenti sua manu scripsit

"sentiat ob lacrimas nostras tua spicula Graius."

oblit ex morbo, cum imperavisset annum unum et menses quattuor, Tra-
 iano imperatore designato.

21. Traianus genus ex Hispania decens anno aetatis secundo et
 quadragesimo imperium adeptus est, in ipso animi corporisque vigore,
 et a iuvenili audacia et a senili aecordia alienus. bonis honorem habebat:
 bene affectus erga omnes neminem timebat, neminem oderat: dela-

τας διατιθέμενος οὐτ' ἰδεοίκει τινὰς οὔτε μὴν ἀπηχθάνετο, οὔτε προσείχε τοῖς διαβάλλουσιν, οὐτ' ἦν δέξυρροπος πρὸς ὀργήν, τῶν
C τε χρημάτων τῶν ἀλλοτριῶν ἴσα καὶ φόνων τῶν ἀδίκων ἀπέχετο. καίτοι μεγαλόφρων καὶ μεγαλογνώμων γενόμενος καὶ ἐν ὁδοῖς καὶ ἐν λιμῖσι καὶ ἐν δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἰθαπάντα πολλά. καὶ 5 ἐπειθὴ τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἱππόδρομον φθαρέντα ἀνήγειρε μείζω τε καὶ περικαλλίστηρον, ἐπέγραψεν αὐτῷ ὅτι ἔξαρκούντα τῷ τῶν Ῥωμαίων δῆμῳ ἐποίησε. καὶ μᾶλλον ἔχειρι φιλούμενος ἢ τιμώμενος, καὶ ἀγαπητὸς ἤθελεν εἶναι τοῖς ὑπηκόοις, ταῖς πολεμίοις δὲ φοβερός. τῆς μὲν οὖν ἐν λόγοις παιδείας οὐ μετέσχηκε, τὸ 10 δ' ἔργον αὐτῆς καὶ ἠπίστατο καὶ ἐργάζετο. οἶνον δ' ἠγνώμενος
W Π 200 νήφων ἦν, καὶ ἐποτημένος περὶ μεिरάκια οὐδένα ἐλόπησε. φιλο-
D πόλεμος δὲ γεγωνὸς καὶ πλείστα κατωρθωκῶς οὐκ εἶα τοὺς στρατιώτας ὑπερφρονεῖν, οὕτως ἐγκρατῶς αὐτῶν ἤρχεν. ἦν δ' αὐτῷ γυνὴ Πλωτίνα. 15

Ἔστράτευσε μέντοι ἐπὶ Λάκας, ἣ Λακὸς κατὰ Ἰωνας, ὡς ὁ Ἀππιανὸς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ λόγῳ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας φησί, μήτε χρήματα ἢ ἐπιτεῖως ἐλάβιβον διδοῖναι αὐτοῖς ἀνεχόμενος, καὶ δίκας εἰσπράξασθαι τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἱμιρόμενος. πυθόμενος οὖν ὁ Δικέβαλος, ὅς Λακῶν ἤρχε, τὴν τοῦ 20 Τραϊανοῦ κατὰ τοῦ ἔθνους ὀργήν, ἔδεισεν, εἰδὼς τὸν ἄνδρα στρατηγικώτατον. καὶ πολέμον συρραγέντος σφίσι πολλοὺς μὲν

2 οὐτ' ἦν δέξυρροπος πρὸς ὀργήν] καὶ ὀργῇ ἤμισα ἰδουλοῦτο Dio in Bekkeri Anecd. 134, 20: et sic Xiphilinus. 4 ἐν om B. 6 τε om A. 17 εἰκοστῷ τρίτῳ] inscripto Λακικῇ. cf. Photii Biblioth. p. 16 a 22 ed. Bekkeri. 20 ἤρχε Λακῶν AB. τοῦ om A.

toros contemnebat, non proclivis erat ad iracundiam: aliena pecunia aequae ac caedibus iniustis abstinerebat: quamvis magno animo magnoque ingenio praeditus in vias portus operaque publica magnos sumptos faceret. cum circum equestrem collapsum instaurasset, maioremque et pulchriorem fecisset, inscripsit se fecisse tantam ut populus Romanus satis spatij haberet. magis gavisus est se amari quam honorari: subditis carus, hostibus terribilis esse voluit. quamvis disciplina litterarum eruditus non esset, rem ipsam tamen et novit et exercuit. vini fuit avidior, sed citra ebrietatem: puerorum magnus amator, sed citra cuiusquam molestiam. cum vir bellicosus esset et res magnas gessisset, ea disciplina milites continebat, ut eos efferris animis non pateretur. uxorem Plotinam habuit.

Bello aggressus est Dacas, seu Dacos secundum Jones, ut Appianus ait vigesimo tertio Romanae historiae libro; quod et annua tributa pondere recusabat, et eorum facta ulcisci cupiebat. cuius adventum Decebalus gentis eius princeps timuit, non ignarus Traianum virum esse

τῶν πολεμίων ἀπέκτειναν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐ μίτους δὲ καὶ αὐτῶν P I 586
 τραυματίσθησαν. τοσοῦτοι δ' ἦσαν οἱ τραυματίαι, ὡς ἐπιλι-
 πόντων τῶν ἐπιδόμων μὴδὲ τῆς ἐαυτοῦ ἰσθῆτος φέισασθαι τὸν
 Τραϊανόν. ἐπεὶ δὲ τὰ τε ἄκρα, δυσχερῶς μὲν, κατέλαβε δέ, καὶ
 5 πλείας τῶν βασιλείων ἦλθεν αὐτῶν, πρόσβεις ὁ Δεκέβαλος πέ-
 πομφε, συντιθέμενος τὰ τε ὄπλα καὶ τὰ μηχανήματα καὶ τοὺς
 μηχανοποιούς παραδοῦναι, καὶ ἅπαν ἕτερον δ' ἂν ἀπαιτοῖτο ποιῆ-
 σαι· καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐλθὼν ἐς οὐδας κατακλιθεὶς αὐ-
 τῷ προσεκύνησεν. εἶτα εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Τραϊανὸς ἀναξεύξας
 10 καὶ τοὺς τοῦ Δεκεβάλου πρόσβεις ἐπήγετο. ὅπῃρ εἰσαχθέντες εἰς
 τὸ συνέδριον, τὰ ὄπλα ἀποθέμενοι καὶ τὰς χεῖρας συνάψαντες ἐν B
 αἰχμαλώτων σχήματι, πολλὰ τε εἶπον καὶ ἰκέτευσαν· καὶ οὕτω
 σπονδῶν τυχόντες αὐθις τὰ ὄπλα ἀπέλαβον. Τραϊανὸς δὲ καὶ
 ἐθρῖμυμβενσι καὶ Λακικὸς ὠνομάσθη. οὐχ ὡς ἀρήγιος δὲ τῶν
 15 ἄλλων ἡμέλει ἢ ἤττον ἐδίκασεν, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ καὶ πολλάκις
 ἐπὶ βήματος ἔκρινεν.

Ὡς δὲ ἀπηγγέλλετο αὐτῷ ὁ Δεκέβαλος αὐθις νεωτερίζων
 καὶ ταῖς συνθήκαις οὐκ ἐμμένων, αὐτὸς καὶ πάλιν πρὸς ἐκείνον
 ἰστρούτευσε. καὶ ὁ Δεκέβαλος ἠττώμενος ἰσχυρῶς, δόλιφ αὐτοῦ περι-
 20 γενέσθαι διεμελέτησε. καὶ εἰδὼς εὐπρόβσιτον ὄντα Τραϊανόν, καὶ
 τὸν βουλόμενον εἰς ὁμιλίαν δεχόμενον, ψευδαντομόλους ἀπέστει-
 λεν, ἵν' εἰ δυνήθειεν αὐτὸν διαχρήσαιντο. εἰς δ' ἐκείνων ἕπ- C

1 αὐτῶν καὶ A. 2 τραυματίαν C. 6 τὰ τε ὄπλα om C.
 11 τὰ ὄπλα] καὶ τὰ ὄπλα τε A. 12 οὕτως PW. 15 ἤττων PW.
 17 αὐτῷ add AB. αὐθις om C.

rei bellicae peritissimum. pugna commissa Romani multos hostes occi-
 derunt, nec pauciores ex ipsis vulnerati sunt: quorum tanta multitudo
 fuit, ut eum fasciae deessent, Traianus ne suae quidem vestī pepercerit.
 cum summis cacuminibus magno labore occupatis ipsi regiae appropin-
 quaret, Decebalus per legatos pollicitus se arma machinas et fabros tra-
 diturum, et quicquid praeterea a se postularetur facturum, ipse ad im-
 peratorem venit eumque humi prostratus adoravit. deinde Traianus in
 Italiam reversus legatos Decebali secum adduxit: qui in sonatum intro-
 ducti, positis armis, manibusque captivorum instar coniunctis, multis
 verbis supplicarunt, et pace impetrata arma receperunt. Traianus trium-
 pho acto Dacicus cognominatus est. neque vero propter rei militaris
 studium caetera neglexit, sed multis in locis et saepe ius pro tribu-
 nali dixit.

Cum Decebalus pactis et consentis violatis res novas moliri nuntiaretur, ipse denuo contra illum duxit exercitus: qui quia viribus impar erat, dolo imperatorem vincere studebat. quem cum accessu esse faciliam et quemvis ad colloquium admittere sciret, transfugas subornavit qui eum, si possent, occiderent. sed unus eorum ob suspicionem com-

οπιευθεὶς συνλήφθη, καὶ ἰτασθεὶς ἐξέφημι τὸ ἀπόρητον. γεφυρώσας δὲ τὸν Ἰστρον ὁ αὐτακράτωρ, καὶ ἔργον τοῦτο διαπραξάμενος μῆτι θυμασθῆναι ἀξίως μῆτ' ἐξηγηθῆναι δυνάμενον, διὰ τῆς γεφύρας τε ταύτης τὸν ποταμὸν περικωθεὶς, μόλις μὲν καὶ κινδυνωδῶς ἐκράτησε τῶν Λακῶν, ἐκράτησε δ' αὖν. καὶ ὁ Δικέ-⁸ βάλος ἀπογνοδὸς διεχειρίσατο ἑαυτὸν. κἀντεῦθεν τὸ ἔθνος τὸ τῶν Λακῶν καὶ ἡ χώρα σφῶν Ῥωμαίοις ὑπήκοος γέγονε. καὶ τοὺς θησαυροὺς δ' εὔρε τοὺς Δικεβάλλον, καίτοι δυσχεροῦς οὔσης τῆς τούτων εὐρέσεως. ποταμὸν γάρ, ὃς τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ παρέ-
D ρει, μετοχετεύσας ὁ βύρβαρος, τὴν γῆν ἐφ' ἧς διήκει τὸ ὕδωρ ¹⁰ ἄρουξεν εἰς βάθος πολὺ, καὶ πλείστον μὲν χρυσόν, πλείω δὲ ἄργυρον, καὶ ἄλλα τῶν τιμίων ὅσα μὴ πέφυκεν ἐξ ὑγρότητος φθείρεσθαι, καταθέμενος τῷ ὀρύγματι, πλαξί τε κατέστρωσε τὴν ἐκτὲ γῆν καὶ χοῦν ταύταις ἐπήνεγκε, καὶ οὕτως ἀδίδας τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πρώτην μετέστρεψε δίοδον· καὶ ἐς σπήλαιον δὲ πολλὰ ἐναπέθετο. ¹⁶ ταῦτα δ' ἐποίησε μὴ τινος ἄλλου παρόντος ἢ αἰχμαλώτων οἱ περὶ ταῦτα ἐπόνον· καὶ μετὰ τὴν κατάκρυψιν τοὺς αἰχμαλώτους ἐκτίγγεν, ἵνα μὴ ἔκφορα τὰ παρ' αὐτῶν γεγονότα ποιήσωσιν. εἰς δὲ τις ἱταῖρος τοῦ Δικεβάλλον συνειδῶς τὰ τεθησαυρισμένα, ὑπέδειξε αὐτά. ²⁰

P I 586

Τὸν δὲ Δικίνιον Σύραν πλούσιον ἄνδρα φιλῶν, καὶ ἐπ' ἐκείνου φιλούμενος, διαβαλόνταν τινῶν τὸν ἄνθρωπον ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, ἄκλιτος πρὸς ἐκείνον ἐπὶ δειπνον ἀπῆλθε, καὶ

8 τῆς τούτων οὔσης B. 10 ἐφ' οὗς B. 12 τῶν om B.
 καταφθείρεσθαι C. 15 πρώτην ABCW, πρώτην P. 17 ἐ-
 φνον C. 18 ἐκτίγγεν] ἀπέκτεινεν A. 21 κινῶν B.
 σοῦραν A, Σούρην P, σοῦρην BCW.

prehensus in quaestionibus arcanum effatus est. imperator autem ponte per Istrum facto, quod opus omnem admirationem et commemorationem superat, ductoque exercitu, vix ille quidem et cum periculo, sed vicit tamen Dacos. Decabalus prae desperatione se ipse interfecit. ex eoque gens Dacorum eorumque provincia Romanis parere coepit. repperit et thesauros Decabali, quamvis difficilis eorum esset inventio. barbarus enim fluvio, qui regiam praeterfluebat, alio ducto, in alveo fossam praecaltam excavarat, quam magna auri, maiore argenti aliarumque rerum quibus humiditas non nocet copia iniecta, lapideis tabulis obstruxerat; aggregataque terra fluvium in veterem alveum reduxerat: multa etiam in speluncis abdiderat. haec nemine praesente nisi captivis faciebat: quos absoluto opere et rebus occultatis interficiendos curabat, ne arcana proderent. annus tamen familiaris eius, gnarus ubi thesauri essent, iudicium fecit.

Cum Licinium Syram, virum divitem, quem mutuo amabat, quidam ut insidiatorem criminati essent, invocatus cenatum ad eum abiit,

τοὺς δορυφόρους ἀποπέμψας, τὸν λατρὸν τοῦ Σούρα ἐκάλεσε, καὶ δι' ἐκείνου τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ δὲ τοῦ κουρέως ἐκείνου τὴν ἐπήγην ἐξύρατο· εἶτα καὶ ἐλούσατο καὶ ἐδείπνησε. καὶ τοῖς τὸν W II 201 Σούραν διαβάλλουσιν ἔφη τῇ ὑστεραίᾳ “εἰ ἤθελί με Σούρας ἀπο- 6 κτείνειν, οὐδὲν ἐκώλυε τὸν ἄνδρα χθὲς τοῦτο ποιῆσαι.”

Ἐπαρχὸν μέντοι τῶν δορυφόρων προχειρίζομενος, καὶ βρέ- γων αὐτῷ τὸ ξίφος ὃ παραζώννοσθαι αὐτὸν ἐχρῆν, “λάβε τοῦτο” ἔφη, “καὶ εἰ μὲν ἄρχω καλῶς, ὑπὲρ ἐμοῦ τούτῳ χρῆσαι, εἰ δὲ B κακῶς, κατ' ἐμοῦ.” ἐποίησε δὲ καὶ βιβλίων ἀποθήκας. καὶ 10 μετὰ ταῦτα κατὰ Πάρθων καὶ Ἀρμενίων ἐστράτευσεν, ὅτι τὸ διάδημα ὃ Ἀρμένιος οὐχ ὑπ' αὐτοῦ ἔλαβεν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πάρ- θων βασιλέως. ἦν δὲ σκῆψις τοῦτο, τὸ δ' ὄλον φιλοτιμία καὶ δόξης ἔρωσ. ἐχειρώσατο οὖν τὴν Ἀρμενίαν. καὶ αὐτῷ ἡ βουλὴ 15 πολλὰ ἐψηφίστατο, πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ Ὀπτιμοὺς ἐπωνόμισεν 16 (ἄριστον δὲ τοῦτο δηλοῖ ἐξιλληγίζομενον), εἶτα καὶ Παρθικὸν αὐ- τῷ ἐπίκλησιν ἔθετο. ὃ δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων τῇ τοῦ Ὀπτιμοῦ προσηγορίᾳ ἦν σεμνυνόμενος, διὸ τοὺς τρόπους ἐπιδήλου αὐτοῦ.

22. Σεισμοῦ δὲ ἐπὶ τῆς αὐταρχίας αὐτοῦ σφοδροτάτου συμβάντος, καὶ ἄλλαι μὲν ἔπαθον πόλεις, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων C 20 ἡ πρὸς τῷ Ὀρόντῃ πέπονθεν Ἀντιόχεια. διὸ καὶ αὐτὸς ὁ Τραϊαν- νὸς ἐκεῖ διατρίβων μικροῦ κεινδύνευκεν ἕν· ἐπλήγη δὲ τέως ἐκ

1 σοῦρα CW, Σούρρα P.
 6 σοῦρας ABCW, Σούρραν P.

4 σοῦραν BW, Σούρραν P.
 7 περιζώννοσθαι B.

σοῦρα-
 20 ὀ-
 ρόντη A.

FOUNTES. Csp. 23. Dionis Historias Romanas lib. 68 c. 24 — c. 33. Eusebii Historias ecclesiasticas lib. 3 c. 33 — lib. 4 c. 2.

et satellitibus alegantibus Suras medico oculos curandos, eius tonsori barbam radendam praebebat. deinde lavit et cenavit. postridie calumniatoribus dixit “si me occidere Sura voluisset, nihil ei obstitisset quo minus id heri facisset.”

Cum praefectum praetorio designaret, sique ense porrigeret quo is accingi debebat, “cape hunc” inquit, “et si bene impero, pro me, sin male, contra me illo utitor.” instruxit etiam bibliothecas, post contra Parthos et Armenios duxit exercitum, quod Armenius diadema non a se sed a Parthorum rege accepisset. ea causa praeterebatur bello, cum tota res ab ambitione et gloriae cupiditate proficisceretur. Armenia subacta multa ei a senatu decreta sunt; et praeter caetera Optimi, post etiam Parthici cognomentum tributum. sed Optimi appellatione, quod mores suos exprimeret, magis est delectatus.

22. Maximo terrae motu sub eius imperio cum alias arbes quasatas sunt, tum praeter caeteras Antiochia ad Orontem, ubi Traianus quoque paene perisset, ruina aedificii in quo degebat ictus. in iis rui-

τοῦ τῆς οὐκίας, ἐν ἧ δῆγε, συμπτώματος. ἀριθμοῦ δὲ κρείττον
 πληθος συγκέχωστο τοῖς συμπτώμασι. καὶ οἱ μὲν συντριβόμενοι
 τῷ βάρει τῶν καταπιπτόντων ἀπώλλοντο, οἱ δὲ ἐν διακείοις τισὶ
 τυχαίως συμβαίνουσι, οὕτω τῶν ὄλων συμπιπτούσων, διαισιώδ-
 μενυι, ἔξειλεῖν δ' ἐκείθεν οὐκ ἰσχυρόντες, λιμῷ διεφθείροντο· ὅ
 ἐπεκράτει γὰρ ὁ κλόνος τῆς γῆς ἐφ' ἡμέρας πολλάς. ἦδη φέ
 παυσυμένης τῆς συμφορᾶς ἐπέβη τις ἀναθαρήσας τῶν ἰσχυρίων,
 D καὶ ἤκουσε βοῶσης κάτωθεν γυναικός. ἀναρῶξαντες οὖν τὴν ἄν-
 θρωπον ἀνεσώσαντο, καὶ παιδίον φέρουσαν ὑπομάζιον, ὃ τῷ
 γάλακτι ἔτριψεν, ἀλλὰ μέντοι καὶ ἑαυτήν. ἐκ τούτου καὶ τὰ 10
 λοιπὰ ἀνεχώρησαν· ἀλλ' οὐχ εὖρον ζωντάς τινας πλην παιδίου
 ἐνός, τῷ λιμῷ δὲ φθαρέντας πολλούς.

Ἔαρος δ' ἐπιστάτος κατὰ τῶν Πάρθων αὐδὶς ἐχώρησεν ὁ
 Τραιανός· καὶ τῆς τε Ἀδιαβηνῆς ἀπάσης ἐκράτησεν, ἢ μέρος ἐστὶ
 τῆς Ἀσσυρίας τῆς περὶ Νίνον, καὶ τῶν Γαυγαμήλων καὶ τῶν 15
 Ἀρβήλων, παρ' οἷς Ἀλέξανδρος τὸν Δαρείον ἐνίκησε· καὶ μέχρι
 τῆς Βαβυλῶνος προῆλθεν αὐτῆς. ἐπεραιώθη δὲ καὶ τὸν Τίγγρον
 καὶ εἰς τὴν Κτησιφῶντα εἰσῆλθεν. ἰμείρετο μέντοι καὶ τὴν Ἐρυ-
 θρὰν εἰσπλευσάσα ὁ θάλασσαν, ἢ μοῖρα μὲν τοῦ Ὠκεανοῦ λέγεται,
 P I 587 κέκληται δ' οὕτως ἀπὸ τινος ἐν αὐτῇ δυναστεύσαντος. ἐνενοῖε δὲ 20
 καὶ Ἰνδοῦς, καὶ ἔλεγεν ὡς "εἰ νέος ἔτι ἦν, καὶ ἐπ' αὐτοὺς ὡς
 ἐπεραιώθη." ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ ἐπὶ τὸν Ὠκεανὸν κατέπλει καὶ
 αὐδὶς ἀνήγχετο, ὅσα ἐάλωσαν πρότερον ἀποστασίαν ἐδόθησαν.

ὅ οὐχ PW. ἔξισχυόντες A. 14 πάσης A. 15 τῆς Ἀσσυρίας om C.
 ἀσσυρίας A Xiphilius, Συρίας PW. γαυγαμήλων A. haec ab-
 ter apud Xiphilinum. 17 τίγγρον ABC. 21 νέος ἔτι A Xi-
 philius, ἔτι νέος PW. 22 ἐπεραιώθη A.

nis innumera multitudo periit; alii gravitate molis oppressi, alii, qui
 fortuito aedificiorum casu in cavis locis inclusi perfringere non poterant,
 illa concussione per dies complures durante, fame perierunt. tandem
 sedata calamitate quidam ruinas conscendere ausus mulierem infra vociferantem
 audivit: quam remota materia eduxerunt. ferebat autem illa
 puerum in ulnis; quem, ut et semetipsam, uberibus suis aluerat. deinde
 ruinis etiam caeteris remotis nullos viventes praeter unum puerum re-
 pererunt; qui autem fame perierant, multos.

Sub vernum tempus Traianus denuo contra Parthos profectus
 tota Adiabene potitus est (ea pars est Assyriae iuxta Ninum) et Gan-
 gamelis et Arbelis, ubi Darium Alexander vicit. et ad ipsam usque
 Babylonem progressus, Tigri traiecto Ctesiphontem est ingressus. cupiebat
 etiam Erythraeum mare lustrare, quae Oceani pars est, a rege eius
 loci quodam nomen adepti. etiam Indos animo agitabat; dicebatque, si
 iunior esset, se illos quoque petiturum. dum vero ad Oceanum tendit,
 atque inde revertitur, ii quos dudum subegerat, ad defectionem specta-

ὁ δὲ δαίσιος μὴ καὶ οἱ Πάρθοι τὸ αὐτὸ δρᾶσωσιν, ὁμογενῆ σφίσι βασιλεῖα προχειρίζουτο, αὐτοὺς αὐτῷ τὸ δαΐδημα ἐπιθέμενος. εἶτα καὶ τῶν Ἀράβων ἀπειρηκτότων ὤρμησε κατ' αὐτῶν· καὶ μηδὲν ἀνύσας ὀλίγου δεῖν ἐτρώθη ἄν· κάκειθεν ἀπῆλθε νοσῶν.

- 6 Καὶ οἱ κατὰ Κυρήνην δὲ Ἰουδαῖοι ἀπίστησαν καὶ ἔκτεινον καὶ Ῥωμαίους καὶ Ἕλληνας, καὶ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ οἱ ἐν Κύπρῳ οὐχ ἦττους ὁμοίως διεφθίριον. κατεστρέψατο δὲ τούτους Τραϊανός, στρατεύμα κατ' αὐτῶν πεπομφώς. μέμνηται τῆς τῶν Ἰουδαίων ταύτης ἀποστασίας καὶ ὁ Εἰσαβίος ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ
 10 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας. ἐκείνῳ δ' ἦν πρὸς Μεσοποταμίαν τὸ δρομημα, τῇ δὲ νόσῳ καταπονούμενος ἤμξετο τοῦ πρὸς Ἰταλίαν πλοός, Πόπλιον Αἰλίον Ἀδριανὸν ἄρχην ἐπιστήσας τῶν στρατευμάτων ἐν τῇ Συρίᾳ. ἐλθὼν δ' εἰς Σελινούντι τῆς Κιλικίας, ἣ καὶ Τραϊανούπολις κέκληται, τὸν βίον κατέλυσεν, ὡς μὲν ἐκεῖνος
 15 ᾤήθη φαρμάκῳ διαφθαρεῖς, ὡς δὲ τινες λέγουσι δι' ἐπίσχεσιν αἵματος ἰησιῶς αὐτῷ ἐκκρινομένου διὰ γαστρός. συνέβη δὲ οἱ C καὶ ἀποπληξία, ἣ πάρεσις τοῦ σώματος ἐκ μέρους ἐπηκολούθησεν. ὕδρος δ' ἦν ὡς ἐπίπλιν αὐτῷ τοῦ θανάτου τὸ αἷτιον. ἤρξε δ' εἶη ἐννιακαίδεκα πρὸς μῆσιν ΕΞ.

- 20 Τούτου κρατούντος Συμεὼν ὁ τοῦ Κλοπᾶ, δεύτερος ἀρχιερεὺς γεγονώς Ἱεροσολίμων μετὰ τὸν θεῖον Ἰάκωβον, ἐμαρτύρησεν, αἰκισθεὶς μὲν πρότερον ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις, εἶτα σταυρὸν καταδικασθεὶς, ἐτῶν ὦν ἑκατὸν τε καὶ εἴκοσι. μετ' ὃν τρίτος Ἱερο-

5 δὲ om A. 9 τετάρτῳ λόγῳ] capite 2. 19 ΕΞ] Xiphilius addit ἡμέρας τε πέντε καὶ δέκα. 20 Κλοπᾶ Eusebius.

bant. veritus igitur ne Parthi quoque idem facerent, regem eis suae gentis praefecit, eique ipse diadema imposuit. deinde Arabes etiam sub iugum reducturus, re infecta paene vulneratus esset, atque aegrotans inde discessit.

Defecerunt etiam Cyrenenses Iudaei, et Romanis et Graecis trucidatis. idem et Aegyptiaci et Cyprii imitati sunt. sed hos missa exercitu domuit. huius Iudaicae defectionis etiam Eusebius meminit, Ecclesiasticae historiae libro quarto. cum in Mesopotamiam ire cuperet, morbo oppressus cursum Italiam versus intendit, P. Aelio Hadriano Syriacis legionibus praeposito. sed cum Selinuntem Ciliciae urbem, quae etiam Traianopolis dicitur, venisset, vita functus est, ut ipse putabat, veneno hausto; ut alii dicunt, ob suppressum sanguinem quem quotannis per alvum excernere solebat. accessit apoplexia, consecuta resolutione corporis ex parte. verum aqua intercus omnino mortis ei causa fuit. imperavit annos 19 cum semestri.

Et imperante Symeone Clopae filius, secundus Hierosolymorum post S. Iacobum pontifex, martyrium subiit, post dierum complurium cruciatus ad crucem damnatus, anno aetatis vigesimo et centesimo.

σολύμων ἀρχιερεὺς Ἰουδαίος ἐκ περιτομῆς καὶ αὐτὸς ἐχρημάτισε. καὶ ἄλλους δὲ τότε πολλοὺς ἐν τόποις πλείοσι μαρτυρικοῦ τέλους ἀξιοῦσθαι ἰσθόρησεν ὁ Εὐσέβιος· ἔτι τὸ πλῆθος τῶν κτενομένων μισθόντα τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ὡς οὐδὲν ἀνδρῶν πρᾶττονσιν ἄλλ' ἢ πρῶτον ἐξεγειρόμενοι τὸν Χριστὸν ἕνοῦσιν Ἰσα θιαφ, 5 μόνον δ' εἰδώλοισι θύειν οὐ πείθονται, θεολοιοὶ μὴ ἐκζητῶσθαι τοὺς κελημένους ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἐμπεσόντας δὲ γε κολάζεσθαι· καὶ οὕτως γενέσθαι τὸν διωγμὸν μετριώτερον. τότε καὶ ὁ θιοφ- P I 588 ρος Ἰγνατίος, δεῦτερος τῆς κατὰ Κόλλην Συρίαν Ἀντιοχείας τυγγά- ριον ἀρχιερεὺς, συλληφθεὶς εἰς Ῥώμην ἐπέμφθη δέσμιος, ἐνθα 10 θηροῖς παραδοθεὶς διήνησε τὸ μυστήριον. καὶ μετ' αὐτὸν τὴν ἱεραρχίαν διεδέχθητο Ἡρώς. τῷ τρίτῳ δ' ἔτι τῆς αὐταρχίας Τραιανοῦ Κλήμεντος ἐκλειοπίστος, ὃς τρίτος ἦν ἐν Ῥώμῃ ἀρχι- P I 588 ρεὺς καὶ ἔτεσιν ἐντα τὴν ἐκκλησίαν ἴδωνε τῶν πιστῶν, τέταρτος ἀντισηχθη Εὐάριστος· ὃς ὄρθον ἀρχιερατείας ἐνιαυτὸν μετ- 15 ἔθετο τὴν ζωὴν, ὑπ' Ἀλεξάνδρου διαδεχθεὶς πέμπτον γεγονότος τῆς Ῥωμαίων ἀρχιερείας. καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρίων κατὰ τρίτην τάξιν ἐπισκοπος γεγωνὸς Κέρδων μεταστὰς τῶν ἐνθῆνδε διάδοχον ἔσχηκε Πρῖμον.

23. Ἄπαιδος δὲ Τραιανοῦ τελευτήσαντος Καίσαυρῷ τε καὶ 20 αὐτοκράτορα τὸν Ἀδριανὸν ἦ τε τοῦ Τραιανοῦ οὐζύγγος Πλωτῖνα

1 καὶ om A. 2 τότε] τόπος C. 3 Εὐσέβιος] Hist. eccles. 3 33. 8 θιοφρός] μέγας A. 9 Ἀντιοχείας om A. 11 θη- ροῖς παραδοθεὶς] θηρομαχίας A. τὴν ἱεραρχίαν] τὸν ἱεραρχῆν A. 17 τῆς prius A, τῶν PW. 19 ἔσχη A.

Fontes. Cap. 23. Dionis Historiae Romanae lib. 69 c. 1 -- c. 15.

post eum Iustus ex circumcisione tertius Hierosolymorum pontifex est delectus. alios quoque multos tam pluribus in locis martyrium obtinere refert Eusebius. deinde imperatorem cognita eorum qui occiderentur multitudinis, qui nihil impium agerent nisi quod matutino tempore Christum pro deo celebrarent et tantum simulacris immolare recusarent, edixisse ne inquirerentur Christiani, sed oblati punirentur: ita persecutorem factam esse mitiorem. tum etiam S. Ignatius alter Antiochiae Coelestriae pontifex vincens Romam missus est; ubi cum bestis decertando martyrium absolvit. ei successit Heros in pontificatu, tertio anno imperii Traiani, Clemente tertio Romano pontifice defuncto, post ecclesiam fidelium novem annis gubernatam, quartus in eius locum successit est Evaristus: qui annis octo sacerdotio functus decessit Alexandro successore, qui Romanorum quintus fuit pontifex. Alexandrinus quoque episcopus ordine tertius Cerdo hac vita relicta Primum habuit successorem.

23. Traiano sine liberis defuncto Hadrianum Plotina Traiani

ἐξ ἑρωτικῆς φιλίας καὶ ὁ Τιτιανὸς ἐπίτροπος αὐτοῦ γεγονὼς ἀπιδίξαν, ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας διάγοντα ἐπέειπε καὶ ἤρχεν αὐτῆς, B
 προσγενῆ τε ὄντα Τροϊανῶν καὶ συνοικοῦντα ἐκείνου ἀδελφιδῆ.
 ἦν δ' οὗτος υἱὸς Ἄφρου Ἀδριανοῦ, φιλόλογος ἀνὴρ, ὃς καὶ
 5 ποιήματά τινα περὶ τε καὶ ἐν ἔπεσι καταλλοιπεν· ἀπληρώτως δὲ γε
 πρὸς φιλοτιμίαν ἔχων πάντα τε ἐπιτέθεικε καὶ ἤρχε μηδὲν ἀγνοεῖν.
 ἔθεν καὶ τῶν ἐν τισιν εὐδοκίμοσύντων καθέλιπε συγχροῦς καὶ οὐ
 μίλους ἀπώλειεν, ἔν' αὐτὸς κρατεῖν ἐν πᾶσι δοκῆ. ἐκακίετο
 10 πολύτροπον, ἀνελάμβανε δὲ ταῦτα καὶ λθιράπεινε τό τε προσηγο- C
 ρίαν αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπιμίλεια καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἡ δεξιότης,
 καὶ τὸ μήτ' ἔρξαι πόλεμον καὶ τοὺς ἠγγέλους καταπαῦσαι, καὶ
 ὅτι οὐδενὸς ἀδικίως ἀφείλετο χρήματα, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς παρ-
 15 ἔσχετο μάλιστα ἀδορμήτως καὶ μηδ' αἰτούμενος, καὶ πόλεσι
 15 συμμαχίσι τε καὶ ὑποφόροις πάσαις ὡς εἰπεῖν ἐπικουρήσει, ταῖς
 μὲν ἔδωκε καταγαγῶν, ταῖς δὲ λιμένας οἰκοδομήσας, ταῖς δὲ οἶτον
 καὶ ἔργα καὶ χρήματα καὶ τιμὰς δόσας. τῷ τε δήμῳ τῶν Ῥω-
 20 μαίων οὐ θωπευτικῶς ἀλλ' ἐμβροιδῶς προσεφέρετο· καὶ ποτὲ τι D
 αἰτοῦντι θρασύτερον οὐκ ἔνευεν, ἀλλ' εἰπεῖν ἐκέλευσε τῷ κήρυκι
 20 "σιωπήσατε"· ὡς δ' οὐδὲν εἰπόντος ἐκείνου, τὴν χεῖρα δὲ ἀνατεί-
 νακος, ἐσιώπησαν, οὐ μόνον κατὰ τοῦ κήρυκος οὐκ ἐξώργιστο
 ὡς μὴ νεποτηκότος τὸ κελυσθῆναι, ἀλλὰ καὶ τιμῆς τὸν ἄνδρα

1 Ἀττιανὸς Xiphilius.

6 ἐπιτέθεικε ABCW, ἐπιτέθεικε P.

15 συμμαχίσι ABC, συμμάχοισι P, συμμάχοισι W.

17 διδοῦς

A Xiphilius.

19 ἐνέμεινε B.

20 δὲ om A.

coniunx ex amorum illecebris et Tatianus eius procurator Caesarem et imperatorem designarunt, Antiochiae Syriae, cui praeerat, tam agentem, et Troianum affinitate contingentem illiusque e fratre nepti tum matrimonio iunctum. fuit ille filius Afrī Hadriani, vir admodum eruditus: libros et versu et soluta oratione conscriptos reliquit: caeterum tam immonis ambitionis, ut omnia affectaret seque nihil ignorare profiteretur. itaque multos aliqua arte celebres dignitate privavit, multos perdidit, ut ipse in omnibus excellere videretur. quare in eo nimia subtilitas, curiositas et morum varietas reprehendebantur. sed haec vitia providentia, diligentia, magnificentia et dexteritas ingenii pensabant, ad haec nullum bellum incipiebat, coepta sedabat; opes nemini per iniuriam eripiebat, sed potius multis ultro praesertim non rogatus donabat. urbibus omnibus sive sociis sive vectigalibus opem ferebat, aliis aqua introducenda, aliis portubus extruendis, aliis frumento operibus pecunia honoribus dandis, adversus populum Romanum non submisit sed pro auctoritate se gerebat. cui aliquid aliquando audacius postulanti non cessit, sed praeconem edicere iussit "tacete." qui cum nihil locutus extenta tantum manu silentium fecisset, non modo non succensus homini, quasi dicto minus audians fuisset, sed et honorem habuit, quod id effecisset quod voluerat,

ἤξιωσεν ὅτι ὁ ἦν αὐτῷ βουλευόμενος ἦνται, μὴ ἐκφῆνας τὸ τραχὺ
 W Π 203 τοῦ κελύσματος. οὐ γὰρ ἠγωνάκτει εἴ τι καὶ παρὰ γνώμην αὐ-
 τοῦ πρὸς τινας ἐγίνετο, τὸ δ' ἀφώρα πρὸς τὴν αὐτοῦ λυσιστέλειαν.
 παριόντος δ' αὐτοῦ ποιε γυνή τις ἐδέετο, καὶ εἰπόντος ὡς "οὐ
 σχολάζω", ἀνέκραξεν ἡ γυνή "καὶ μὴ βασίλευε." ὁ δὲ αὐτίκα
 P I 589 τε ἐπιστράφη καὶ προσέσχε τῇ διομένῃ. καὶ πάντα δὲ τὰ μεγάλα
 καὶ ἀναγκαῖα οὐκ ἰδίᾳ ἀλλὰ μετὰ τῶν βουλευτῶν ἐπραττε, καὶ
 μετὰ τῶν πρώτων ἰδίκαζεν ἀπὸ βήματος, ὥστε δημοσιεύεσθαι τὰ
 γινόμενα, καὶ τοῖς ὑπάτοις συνδικάζουσι παρεγίνετο· ἀεὶ τε περὶ
 αὐτὸν τοὺς ἀρίστους εἶχε καὶ μετὰ τῶν πρώτων καὶ τῶν ἀρίστων 10
 συνεδίπνει, καὶ ἦν αὐτῷ πλήρης λόγων παντοδαπῶν τὸ συσσί-
 τιον· τοὺς τε πάνυ νοσοῦντας τῶν φίλων ἐπεσκέπτετο, καὶ συν-
 διητᾶτο τῶν σπηθῶν τοῖς ἐσπράζουσιν.

Ἐπει δ' ἐς τὴν Ῥώμην ἦκε, χρητοκοπῆν ἐκήρυξε τοῖς ὄφλοισι
 τῷ βασιλικῷ ταμίῳ καὶ τῷ δημοσίῳ τῷ τῶν Ῥωμαίων. εἶτα εἰς 15
 ἄλλην ἐξ ἄλλης φοιτῶν ἐπαρχίαν, καὶ τὰς χώρας ἐπεσκέπτετο καὶ
 B τὰς πόλεις, καὶ μετεσκέυαζεν ἕκαστον πρὸς τὸ βέλτιον. καὶ οὐ
 τὰ κοινὰ τῶν στρατοπέδων μόνον ἐφώρα δι' ἑαυτοῦ καὶ ἐξήταξε,
 ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ καθ' ἕκαστον. καὶ δούους πρὸς τὸ ἀβρότερον
 εὗρισκεν ἐκδεδιητημένους, πρὸς τὸ στρατιωτικώτερον μετῆγε καὶ 20
 μετερρῦθμιζε, καὶ πρὸς παντοίαν μάχην τοὺς στρατιώτας ἐγύμναζε

3 ἀφώρα ABC, ἀφώρα PW. τὴν add A. 6 ἐπιστράφη A Xi-
 phillinus, ἐστράφη PW. δὲ add A. 7 καὶ μετὰ — 10 εἶχε om C.
 10 μετὰ τῶν πρώτων καὶ τῶν ἀρίστων συνεδίπνει ABC, τοῖς ἀρί-
 στοῖς συνεδίπνει PW: Xiphillinus μετὰ πάντων τῶν πρώτων καὶ
 ἀρίστων ἰδίπνει. 14 τοῖς ὄφλοισι om C. 18 μόνον hoc
 loco A, post ἐξήταξε PW. 19 τὰ om A. 21 μετερρῦθμιζε A,
 μετερρῦθμιζε PW. καὶ πρὸς παντοίαν μάχην τοὺς στρατιώτας
 ἐγύμναζε add A cum Xiphillino.

disimulata imperii asperitate. neque enim aegro forebat si quid ab
 aliquo contra suam sententiam fiebat, modo ad utilitatem suam specta-
 ret. praeteriens aliquando cum muliere interpellanti sibi non esse etiam
 dixisset, atque illa exclamaret "ergo imperare noli", statim conversus
 eam audivit. omnes res magnas et necessarias non privato consilio sed
 senatoribus adhibitis egit. cum primoribus ius pro tribunali dixit, et
 acta publicarentur. consilibus in concilio affuit. semper optimates apud
 se habuit et cum principibus atque optimis conconvivit. convivia eius
 plena erant sermonum omnis generis. amicos graviter aegrotantes invi-
 scbat, familiarium suorum festivitibus interesse solebat.

Romam ubi venit, quicquid fisco imperatorio et aerario Romano
 debebatur, abolivit. provincias et urbes invisit, et omnia in melius
 provexit. non exercitus duntaxat sed etiam singulorum militum negotia
 per se lustrabat atque excutiebat; et quos ad molliorem declinasse vide-
 bat, eos ad militarem frugalitatem reducebat; et ad omne genus pugnae

καὶ ἐδίδασκεν ἄπερ ἔδει ποιεῖν. καὶ τοὺς μὲν ἐτίμα, τοὺς δὲ ἐνουθέτει, καὶ δεητᾶτο σκληρότερον, ἢ ἄρῃ τὸ στρατιωτικὸν αὐτόν, καὶ οὕτω διακτᾶσθαι κάκεινο ἐθλιότο. ἐντεῦθεν τοὺς στρατιώτας τοιοῦτους ἐποίησεν ὡς καὶ ἵπποτων Ἴλην σὺν γε τοῖς ὀπλοῖς τὸν Ἰστρον εὐμυρῶς διανήξασθαι, καὶ τοὺς βαρβάρους ταῦθ' ὀρωῶντας ἐκπλήττεσθαι, ὥστε καὶ χρᾶσθαι διαλλακτῇ τούτῳ τῷ αὐτοκράτορι ἐφ' οἷς ἀλλήλοισ' ἐκπεπολέμωτο. ἰσπούδαζε δὲ καὶ περὶ Θήρας, ὡς ἐν ταύταις καὶ τινὰ οἱ μέλη κατεαγγῆραι. C καὶ ἐν Μυσία πόλιν ὤκισεν Ἀδριανοῦ Θήρας καλέσας αὐτήν. εἰς 10 Αἴγυπτον δὲ ἀπιὼν καὶ τῷ τάφῳ Πομπηίου Μάγνου διεφθαρμένῳ περιτυχῶν, καὶ ἐνήγγισε τῷ κειμένῳ καὶ τοῦτ' εἶπε τὸ ἔπος
τῷ ναοῖς βροίθοντι πόση σπάνις ἔπλετο τύμβου
καὶ τὸ μνήμα ἀνφοδόμησεν.

Ἐν δὲ Παλαιστίνῃ πόλιν οἰκοδομήσας ἀντὶ τῆς κατασκευῆς-
15 σης Ἱερουσαλήμ, Ἀλίαν Καπιτωλίαν ὠνόμασε· καὶ ἔνθα πρῶην ὁ τοῦ Θεοῦ κωδὸς ἴδρυτο, τῷ Διὶ τέμενος ἀνδιδρόσατο ἕτερον. Ἰουδαῖοι δὲ μὴ φέροντες τῆς σφῶν παραπολεύοντας μητροπόλεως D ἄλλους ὄρεῖν (Ἕλληνες γὰρ ἐν αὐτῇ κατοκλήθησαν) μηδὲ ξενικοὺς τιμᾶσθαι Θεοῦ ἐν αὐτῇ ἀνεχόμενοι, ἕως μὲν Ἀδριανὸς παρὰ τε 20 τῇ Αἴγυπτῳ καὶ τῇ Συρίᾳ διέτριβεν, ἡρέμονα διευλαβοῦμενοι, ἐπεὶ δ' ἐκείθεν ἀπῆλθε, τὰ τε τῆς χώρας ἐπίκαιρα κατελάμβανον ἢ ἔχον αὐτὰ ὀρηγήρια, καὶ πολλὰ τοὺς Ῥωμαίους ἐνάκωσαν

3 τοιοῦτους τοὺς στρατιώτας A. 7 post ἀλλήλοισ A add ἕως.
11 καὶ prius et τῷ κειμένῳ add AC. ἐνήγγισε AB, ἐνήγγισε C,
ἐνήγγισε PW. 19 τιμωμένους A. ἐν αὐτῇ A Xiphillinus,
ἐκεῖ PW.

milites exercebat et quid agendum esset edocebat, alios honorabat, alios castigabat, asperius et ipse vivebat, ut suo exemplo milites ad eandem victus rationem assuefaceret. eo pacto milites tales effecit, ut turma equitum Istrum in armia facile tranaret. quo spectaculo attoniti barbari ei arbitrium deferebant controversiarum ob quas bella inter se gerebant. fuit etiam venationi deditus: in qua membra aliquot fregit: et in Mysia urbem condidit quam Hadriani venationes appellavit. cum in Aegypto Pompeii Magni sepulcrum collapsum vidisset, defuncto ut heroi immolavit, et hoc versu pronuntiato

paene caret tumulo cui tot modo templa fuerunt
monumentum instauravit.

Urbem in Palaestina pro everis Hierosolymis conditam Aeliam Capitolinam nominavit; et quo in loco dei templum olim fuerat, eo in loco post Iovis delubrum condidit. Iudaei vero cum suam metropolim a Graecis alienigenis incolae et peregrinos in ea deos coli ferre non possent, dum Hadrianus circa Aegyptum et Syriam versabatur, motu quiescebat: sed cum inde discessisset, opportunis regionis locis occupatis quo se in tutum recipere, multa Romanis detrimenta et clam et

λάθρα τε καὶ ἀναφανδόν, τῶν τε ἀπανταχοῦ γῆς Ἰουδαίων συνιόντων ἱκεῖ, καὶ πολλῶν ἀλλοφύλων ἔρωτι κέρφους συνεπικουρούτων αὐτοῖς. ὁ μὲντοι Ἀδριανὸς τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν στρατιῶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐπήγαγεν, ὧν ἐπῆρχε Σενήθος Ἰούλιος. ὁ κατὰ συστάδην συμβαλεῖν τοῖς ἐναντίοις οὐκ ἔκρινε σύμφορον, τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὴν ἀπόβυσσιν εὐλαβοῦμενος, τροφῆς δὲ σφῶς ἀπεύρων καὶ κατακλείων, ἔστι δ' οὐ καὶ ὅση παρήκοι τοὺς στρατιώτας μοίραις αὐτῶν ἐπάγων, χρονιώτερον μὲν, ἀκινδυνότερον δὲ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐξέτριψέ τε καὶ ἐξετρέψωσεν, ὡς κομιδῇ βραχίστους περιγενέσθαι. φρούρια μὲν γὰρ αὐτῶν τὰ κρείττω κεν-10 τήμοντα κατεστράφησαν, κῶμαι δὲ πέντε καὶ ὀδοήκοντα ἐπ' ἐννακασίαις ὀνομαστώταται κατεσκέφησαν· ἀνδρῶν δὲ μυριάδες ἄνω καὶ πενήκοντα ἐν ταῖς καταδρομαῖς καὶ ταῖς μάχαις ἐσφά-
B γησαν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν λιμῶν καὶ νόσους καὶ πυρὶ φθαρέντων ἀνεξερένητον τυγχάνον οὐκ ἔγνωσται, ὥστε πᾶσαν σχεδὸν τὴν 15 Ἰουδαίαν ἐρημωθῆναι. ὁ καὶ πρὸ τοῦ πολέμου αὐτοῖς συμβόλοις
W II 204 τισὶ τὸ θεῖον ἐπέφη. τό τε γὰρ μνημεῖον τοῦ Σολομῶντος ἐξ οὐδεμιᾶς δῆλης αἰτίας διελύθη τε καὶ συνέπεσε, καὶ λύκοι καὶ θῆβαι πλείστοι εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν εἰσέπιπτον ὠρνούμεναι. πολλοὶ μὲντοι καὶ Ῥωμαῖοι τότε ἀπίλοντο, ὥστε καὶ Ἀδριανὸς γρά-20 φων πρὸς τὴν βουλὴν οὐ τῷ συνήθει προσιμῶ ἐχρήσατο. τὸ δ' ἦν "εἰ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες ὑμῶν ὑγιάνετε, εὐ ἂν ἔχοι· καὶ ἐγὼ δὲ καὶ τὰ στρατεύματα ὑγιάνομεν."

7 ὄκοι A.
Xiphilinus.

9 ἐξέτριψέ ABCW, ἐπέτριψέ P.
δὲ om C.

12 ἀνδρες A
22 καὶ ante αὐτοὶ om A.

aperte intulerunt. nam et Iudaei ex omnibus provinciis eo confluebant, et alienigenae multi spe lucri eis opitalabantur. Hadrianus igitur duces clarissimos contra illos misit, quibus Severus Iulius praefuit: qui cum hostibus ob multitudinem eorum et desperationem non discernendum esse ratus, prohibendo commentu, obsidando et contra partes illorum pugnando gentem eam tardius ille quidem sed minori cum periculo atirivit et afflixit, ut paucissimi superessent. nam castella eorum quinquaginta firmissima sunt expugnata, pagi eorum 985 celeberrimi eversi, virorum 580 milia in incursionibus et praeliis interfecta. eorum vero multitudo qui morbo fame incendio perierunt nec inquisita nec compta est. tota quidem Iudaea fore vastata est. quam calamitatem deus prodigiis denuntiavit. nam Salomonis sepulcrum nulla evidenti de causa dissiliit et concidit: lupi et hyaenae multas urbes eorum cum ululatu intrarunt. caeterum Romani quoque multi perierunt. itaque Hadrianus cum ad senatum scriberet, usitate exordio non est usus: quod erat huiusmodi "si vos liberique vestri valetis, bene est: ego et exercitus valeamus."

Ὁ μὲν δὴ πρὸς Ἰουδαίους πόλεμος οὕτως ἤνυστο, (24) ὁ δὲ C
 δὲ πρὸς Ἀλβανούς (εἰσὶ δὲ Μασσαγῆται κατὰ τὸν Δίωνα) ἐπὶ
 Φαρασμάνου κινήθη· καὶ τὴν μὲν Μηδίαν ἴαν ἐλάπησε, τῆς
 δ' Ἀρμενίας καὶ τῆς Καππαδοκίας ἤρπαστο μὲν, τῶν δ' Ἀλβανῶν
 ἡπὴ μὲν δαίροις πεισθέντων πῆ δὲ δεισιάντων ἐπαύσατο.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Ῥώμην Ἀδριανὸς αἰτοῦντι τῷ δήμῳ ἀρ-
 ματηλάτην δοῦλον ἐλευθερίας τυχεῖν, ἀντιεῖπεν ὡς "οὐ προσήκει
 οὗτ' ἐμοὶ ἀλλότριον ἐλευθερῶσαι δοῦλον, οὐθ' ὑμῖν τὸν δεσπότην
 αὐτοῦ ποιῆσαι τοῦτο βιάζεσθαι." νοσήσας δέ, αἵματος αὐτῷ
 10 διὰ τῆς ῥινὸς κινουμένον, καὶ ἀπογνωσθεὶς, Κόμοδον Λούκιον D
 Καίσαρα Ῥωμαίοις ἀνείπε. Σενηριανὸν δὲ καὶ Φοῦσκον τὸν ἔγ-
 γονον ἀγανακτοῦντας ἐπὶ τούτῳ ἐφόνησεν· ἦν δὲ Σενηριανὸς
 ἐνενηκοντοῦτης. Ἔς ἀποσφαγῆναι μέλλον πῦρ ἤτησε καὶ θυμῶν
 ἔφη "ὄμεις, ὦ θεοί, ἴστε ὅτι οὐδὲν ἀδικῶ· εὐχομαι δὲ τὸν
 15 Ἀδριανὸν ἐπιθυμῆσαι ἀποθανεῖν, μὴ δύνασθαι δέ." ἔθεν καὶ
 χροניתῶς νοσήσας Ἀδριανὸς ἤβητο πολλάκις ἀποσβῆναι, ὥστε
 καὶ ἑαυτὸν ἐθελῆσαι διωχειρίσασθαι. ὁ μὲντοι Σενηριανὸς καὶ
 αὐτῷ τῷ Ἀδριανῷ ἄξιος τῆς αὐταρχίας γενόμειστο. εἰπὼν γάρ
 τοῖς φίλοις ποτὲ ἵνα δέκα ἄνδρας δοκίμους εἰς αὐταρχίαν ἐξονομά- P I 591

2 ἄλανούς et mox ἄλανῶν A et Xiphilinus vulgo. *Μασσαγῆται* PW.
 τὸν om A. 9 ποιῆσαι τοῦτο AB, τοῦτο ποιῆσαι PW. 11 sq.
 Σενηριανόν] Σερουιανόν potius. Exc. Vat. 104 male dicit ὁ Σίλουα-
 νός καὶ Φοῦσκος ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἀνηρέθησαν· ὅπερ μαθὼν Σιφίλλ-
 ιος λιβανωτὸν καὶ πῦρ ἤτησε etc. 16 ὁ ἀδριανός B.

Fontes. Cap. 24. *Dionis Historias Romanae lib. 69 c. 15 —*
c. 23. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 4 c. 4 — c. 8.

Et hic belli Iudaici fuit exitus: (24) Albanicum vero bellum (Al-
 bani Dione auctore Massagetae sunt) a Pharasmane est commotum. quod
 Mediam admodum afflixit, Armeniam vero et Cappadociam attigit qui-
 dem, sed Albanis partim muneribus delinitis partim metu aversis exstinctum
 est.

Romam reversus Hadrianus populo servum aurigantem, ut in liber-
 tatem assereretur, flagitanti restitit his verbis "neque me alienum ser-
 vum libertate donare neque vos domino eius vim afferre decet." cum
 ex profluvio sanguinis per aeres sine spe salutis aegrotaret, Lucium
 Commodum Caesarem Romanorum designavit, Severiano et Fusco ne-
 pote, qui id aegre ferobant, occisis: erat autem Severiano annos nona-
 ginta natus, qui cum occidendus esset, igni postulato suffragaque facto
 dixit "vos, o dii immortales, nostis me insanentem esse, illud autem pre-
 cor, ut Hadrianus mori cupiat, nec possit." ac Hadrianus diuturnitatem
 morbi pertaesus saepe mortem optavit, saepe manus sibi ipse afferre
 voluit, ac Severianum Hadrianus ipse imperio dignum iudicaverat, nam
 cum amicos aliquando sibi decem viros imperio dignos nominare iussis-

σωσι, μικρόν τι διαλειπών ἔφη ὡς "ἐνέα θάλω μαθεῖν· τὸν γὰρ ἔνα γινώσκω τὸν Σεσηριανόν."

Ἦσαν δὲ καὶ Τούρβων καὶ Σίμιλις τῶν ἀρίστων ἐπιφανέστατοι. καὶ ὁ μὲν Τούρβων, οἷα στρατηγικώτατος, ἑπαρχος γεγονὸς εἶτ' οὖν ἄρχων τοῦ δορυφορικοῦ, ὡς εἰς τῶν πολλῶν διεβίω· ὃς οὐ ποτε ἡμέρας οἴκοι ὤπτο, οὐδὲ νοσήσας, ἀλλὰ πρὸς τὸν βασιλέα διετίθετο. καὶ ποτε νοσοῦντι ἀτρεμήσειν αὐτῷ τοῦ αὐτοκράτορος συμβουλευέντος, εἶπεν οὗτι τὸν ἑπαρχὸν ἰστώτα θεῖ τελευτῶν. ὁ δὲ Σίμιλις ἡλικία καὶ τάξει προήκων αὐτοῦ, καὶ Β ἑκατονταρχῶν ἐπὶ Τραιανοῦ, καὶ κληθὶς παρ' αὐτοῦ πρὸ τῶν 10 ἐπαρχῶν, ἔφη αὐτῷ εἰσιθῶν "αἰσχρὸν ἐστὶ, Καίσαρ, τῶν ἐπαρχῶν ἰστώτων ἔξω, ἑκατοντάρχη σὲ θμιλεῖν." εἶτα καὶ τῆς τῶν δορυφόρων ἀρχῆς ἄκων ἀξιώθεις ἔλαβε μὲν, ἐξέστη δ' ἐκὼν καὶ ἐν ἀγρῷ διεβίω. ἔνθα καὶ τέθνηκεν, ἐνιαυτοῦς ἐκτὶ διατρήσας ἑπτὰ, ἐπιγράψας τῷ μνήματι οὗτι Σίμιλις ἐνταῦθα κείται· βιωὺς 15 μὲν ἔτη τόσα, ζήσας δ' ἑπτὰ.

Ἀδριανὸς δὲ φθόγῃ τ' ἐλήφθη ἐκ τῆς πολλῆς τοῦ αἵματος φύσεως καὶ ὕδρω. ὡς δὲ ὁ Καίσαρ ὁ Λούκιος Κόμοδος αἵμα ἑμῶν ἐκ πλείονος ἔξαιρνης ἐξέλειπεν ἀθροῦν πλείστου αἵματος ἐκχυθέντος, συνεκάλεσε τοὺς πρώτους τῶν βουλευτῶν καὶ εἶπεν 20

2 Σεσηριανόν] σεσηριανόν δηλαδή Α. 7 ἀτρεμήσειν etiam Xiphilinus. 8 εἶπεν ABCW, εἶπεν Ρ. 9 καὶ τάξει om aliter Wolfii codex Fuggeranus. 14 διατρήσας] ζήσας Α. 16 τόσα] ὡς Cedreni codices: cf. Leuclavius ad Dionem, Hanoviae 1606 fol., pag. 1042 (2044): πενήνηντα Dionis Exc. Vatic. 104. 17 τῆς add Α Xiphilinus. 18 ὁ λούκιος κόμοδος ὁ καίσαρ Α. 20 ἐκχυθέντος Α, ἐμθέεντος ΡW: Xiphilinus ἐκπεσόντος. εἶπε Β.

set, paulo post se novem duntaxat nosse velle dixit: nunc enim Severianum sibi notum esse.

Fuerunt et Turbo et Similis inter optimos clarissimi. ac Turbo, ut rei militaris peritissimus, cum praefectus praetorio factus esset, et unus e populo vitam exegit; nec unquam ob perpetuam cum imperatore consuetudinem domi, licet aegrotans, interdum visus est. a quo aliquando adversa valetudine admonitus ut quieti se daret, respondit praefectum praetorio stantem mori oportere. Similis autem nullo nata grandior et ordine prior, cum sub Traiano centurio ante praefectos ab illo vocatus esset, ingressus dixit "turpa est, Caesar, praefectis foris stantibus te cum centurione colloqui." deinde praetorio praefectus dignitatem illam et invitatus accepit, et ultro ea repudiata, ruri septem annis exactis mortuus est, cum sepulcro suo inscribi iussisset "Similis hic situs est, qui in vita fuit tot annis, vixit annos septem."

Hadrianus vero ex vehementi sanguinis fluxu et tunc et aqua intercute laborans, cum Caesar L. Commodus longo tempore sanguinem vomere solitus immodica egestionem subito extinctus esset, principibus

“τὸν Λαύκιον τὸ δαιμόνιον ἀφείλετο ἡμῶν, ἔθρον δὲ αὐτοκράτορα C
 ὑμῖν εὐγενῆ πρῶτον εὐεικτον φρόνιμον, μὴθ' ὑπὸ νεότητος προπε-
 τές μὴθ' ὑπὸ γῆρας ἀμελές τι ποιήσονται, τὸν Ἀντωνίνου Ἀδρή-
 λιον.” καὶ ὁ μὲν οὕτως προειρημιστο αὐτοκράτωρ φρονιζῶν
 5 δὲ καὶ περὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀσταρρησόντων Ἀδριανός, ἐπεὶ ἄρ-
 ρετος ὁ Ἀντωνίνος ἠμοίρει γονῆς, τὸν Κομόδου νιδὸν Κόμοδον
 αὐτῷ εἰσεποίησε, καὶ Μάρκον Ἄννιον Βῆρον, ὃς Κατίλιος ἀνό-
 μαστο πρότερον, Ἄννιου Βῆρου τοῦ τρις ὑπατεύσαντος καὶ
 χιλιαρχήσαντος ἕγγονος ὦν.

10 Ὑδέρῳ δὲ περιπεσῶν ὁ Ἀδριανός μαγγανείαις μὲν τισὶ καὶ W II 205
 γοητείαις ἐκέλευε ποτὲ τὸ ὑγρόν, δε' ὀλίγον δ' αὖθις ἤθρολιζτο D
 ἕτερον· καὶ ὡς ἐπειδίδον πρὸς τὸ χεῖρον αἰεὶ, ἀποθανεῖν ἐπεθύμει,
 οὐκ ἠδύνατο δέ, μηδεὸς αὐτῷ δίδοντας μὴ ξίφος μὴ φάρμακον.
 καὶ τέλος, μὴ οἷός τε ὦν ἑαυτὸν διαχρήσασθαι, τῆς κατὰ τὴν
 15 διαίταν ἀκριβείας μεθήκει, καὶ μὴ προσήκουσιν ἰσθαμίμοις καὶ
 ποτοῖς χρώμενος κατέλυσε τὴν ζωὴν, ζήσας ἔτη δύο καὶ ἐξήκοντα
 πρὸς μῆσι πέντε καὶ ἡμέραις ἑννεακαίδεκα, μοναρχήσας δὲ ἐπὶ
 εἴκοσι καὶ ἑνα ἑνιαυτὸν μηνὸς ἐνδὸς λείποτος.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ἀρχιερατεύσας ἐν
 20 Ρώμῃ δέκατον ἔτος εἰς τὴν ἀγήρω μετέβη ζωὴν· ὃν διεδέξατο P I 592
 Εὐστός. καὶ Περῖμος δὲ Ἀλεξανδρέων ἐπισκοπήσας δωδέκατον
 ἑνιαυτὸν καὶ μεταλλάξας τὴν βιοτήν, Ἰούστον ἔσχε διάδοχον. τῶν

2 εὐδοκτον Xiphilinus.

4 καὶ περὶ τῶν μετὰ ταῦτα δὲ ἀσταρ-

ρησόντων φρονιζῶν A.

7 post Βῆρον PW add ἀνόμασιν,

om ABC.

8 τοῦ add AB Xiphilinus.

9 χιλιαρχήσαντος]

κομιαρχήσαντος Casaubonus ad Capitolini Marcum I.

ἕγγονος

ἔσ] ἕγγονον A.

senatoribus convocatis dixit “Lucium nobis fortuna eripuit: verum rep-
 peri vobis imperatorem nobilem clementem facilem prudentem, qui ne-
 que prae adolescentia temere neque prae senio quicquam segniter eat
 facturus, Aurellum Antoninum.” quo sic imperatore creato, quia is quo-
 que filio carebat, de secuturis imperatoribus sollicitus, Commodum Com-
 modi filium ei adoptandum dedit, et M. Anninum Verum, qui ante Catil-
 lius dicebatur, Annini Veri ter consulis et tribuni nepotem.

Hadrianus vero cum per magiam et praestigias quasdam aliquando
 noxios humores exhausisset, nec multo post aliis affluentibus in dies
 peius haberet, mortem optavit: sed voti compos fieri non potuit, cum
 nemo ei censeat aut venenum praebere. denique cum se ipse occidere
 non posset, ommissa curiosiore victus ratione, cibus et potionibus ei morbo
 alienis utendo mortem accessivit. vixit annos 62 menses 5 dies 19:
 imperavit annos 21 mense uno dempto.

Sub eius principatu Alexander pontificatu urbis Romae decem
 annis functus in vitam senectutis expertem migravit: cui successit Xystus.
 Primus Alexandrinus duodecimo episcopatus anno defunctus Iustum ha-

δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν εἰς πεντεκαίδεκα περι-
 ατῆναι μέχρι τῆς κατὰ Ἀδριανὸν Ἰουδαίων ἀποστασίας, βραχυ-
 βίων ὡς ἔοικε γεγονότων, ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ, πάντας δ' ἐξ Ἰου-
 δαίων πιστεύσαντας εἶναι. ὢν πρῶτος ἦν Ἰάκωβος ὁ τοῦ κυρίου
 λεγόμενος ἀδελφός, καὶ δεύτερος Συμεὼν, τρίτος Ἰούστος, Ζακ-
 χαῖος τέταρτος, Τωβίας πέμπτος, ἔκτος Βενιαμίν, ἕβδομος
 Β Ἰωάννης, ὄγδοος Ματθίας, ἔννατος Φίλιππος, δέκατος Σενεκάς,
 Ἰούστος ἄλλος ἐνδέκατος, Λεὺς δωδέκατος, Ἐφρῆς τρισκαίδέ-
 κατος, τεσσαρεσκαίδεκατος Ἰωσήφ, καὶ Ἰούδας πεντεκαίδεκατος.
 Ἔστων δὲ μετὰ χρόνον δεκάτη τελευτήσαντα ἕβδομος ἐν Ῥώμῃ 10
 διδέξατο Τελεσφόρος. τῆς δὲ τῶν Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίας τὴν
 προστασίαν ἔκτος Ἐδμενῆς ἐκληρώσατο, Ἰούστου μετὰ ἐνδέκατον
 θανάτου ἐνιαυτόν.

Οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τὰς ἤδη ῥηθείσας στάσεις μετὰ
 τὸν πολὺν τῶν Ἰουδαίων ὄλεθρον καὶ ὄγκον ἐξέθετο κωλύον τὸ 15
 ἔθνος αὐτῶν ἐπιβαίνειν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς χώρας αὐτῶν
 C ἀπάσης. καὶ λοιπὸν ἐξ ἔθνῶν τῆς πόλεως οἰκισθείσης καὶ Ἀλλίας
 κληθείσης ὡς ὁ Ἀδριανὸς ἐχρημάτιζε, πρῶτος ταύτης ἀρχιερεὺς
 μετὰ τοὺς ἐκ περιτομῆς κατέστη Μάρκος. τότε καὶ Σατορνίνος
 Ἄντιοχεὺς καὶ Βασιλείδης Ἀλεξανδρεὺς καὶ Καρποκράτης αἰρέ- 20
 σίων διαφόρων πατέρες καὶ ἀρχηγοὶ ἐγνωρίζοντο. καὶ Ἠγήσιπ-

3 Εὐσέβιος] Hist. eccles. lib. 4 c. 5. 5 τρίτος AB Eusebius,
 καὶ τρίτος PW. 6 τωβίας C Eusebius, Τοβίας PW. 7 σε-
 νεκάς B Eusebius, σενακάς A. 8 Λεὺς δωδέκατος om C.
 post Λεὺς PW add δὲ, om A Eusebius. Ἐφρῆς τρισκαίδέ-
 κατος om A. 12 Ἐδμενῆς supra pag. 255 v. 6 seqq. ex Dion.
 14 οὗτος AC, Οὗτος σὸν PW. 17 καὶ Ἀλλίας κληθείσης om W.

huit successorem. Hierosolymitanos episcopus usque ad Judaicam sub
 Hadriano defectionem fuisse quindecim, omnes ex Iudaismo Christiani-
 smum amplexos, commemorat Eusebius: quos non diu vixisse apparet-
 eorum primus fuit Iacobus qui frater domini dicitur, alter Symeon, ter-
 tius Iustus, quartus Zacchaeus, quintus Tobias, sextus Benjamin, septi-
 mus Ioannes, octavus Matthias, nonus Philippus, decimus Seneca, alter
 Iustus undecimus, Levis duodecimus, Ephraes tertius decimus, Iosephus
 quartus decimus, Iudas quintus decimus. Xysto post decennium defuncto
 Romae successit Telesphorus, ordine septimus. Alexandrinae ecclesiae
 gubernationem Eomenes numero sextus est sortitus, Iusto post annum
 undecimum defuncto.

Hic imperator propter seditiones iam commemoratas post insignem
 illum populi interitum Iudaeis ingressa Hierosolymorum et totius pro-
 vinciae interdixit. deinde cum urbs a gentilibus incoleretur, et de no-
 mine Hadriani Aelia vocaretur, primus eius pontifex post circumcisos
 fuit Marcus. tum etiam Saturninus Antiochenus, Basilides Alexandriae
 et Carprocrates diversarum sectarum auctores nascebantur; et Hagesip-

πος δὲ τότε τὴν τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος παράδοσιν ἐν πέντε λόγοις συγγράφασθαι ἀναγράφεται. καὶ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος, ὃς μετέπειτα καὶ μάρτυς γένητο, τότε πρὸς Θεοδόσιον ἐξ Ἑλληνικῶν σπουδασμάτων μετέθετο. ὃς ἱστορεῖ Ἐρρέτιον Γρανιανὸν ἐκ τῆς Ἀσίας ἀνθραπειύοντα ἐπιστεῖλαι Ἀδριανῷ, μὴ δίκαιον εἶναι ἐπ' ἐγκλήματι μηδενὶ κολάζεσθαι τοὺς χριστιανούς· καὶ τὸν Διοσίου μηδένα εἰ μὴ ἐπ' ἐγκλήματι ἐκ κατηγορίας ἀλῶ κτείνεσθαι.

LIBER DUODECIMUS.

10 1. Ἀδριαρχήσαντος δὲ Ἀντωνίνου, ὃς εἰσποιηθεὶς παρὰ τοῦ Ἀδριανοῦ Καίσαρος τε καὶ αὐτοκράτορος γένητο, ἡ γεροῦσία οὐκ ἤθελε τὰς ἡρωϊκὰς τιμὰς ψηφίσασθαι τῷ Ἀδριανῷ, διὰ φόβους ἀνδρῶν ἐπιφανιστάτων οὓς ἐκείνος ἐργάσατο. διὸ καὶ διυλέχθη αὐτοῖς ὁ Ἀντωνίνος ἄλλα τε πλείω σὺν δάκρυσι, καὶ 15 ὅτι “οὐδὲ ἐγὼ ἄρα ἄρξω ὑμῶν· πάντα γὰρ τὰ ὑπ' ἐκείνου γενόμενα, ὧν ἐν καὶ ἡ ἀνάρρησις ἡ ἐμὴ, ὡς ἐχθίστου ὑμῖν καὶ κα- P I 593 κίστου ἀφειρηθήσεται.” ταῦτα δ' ἡ γεροῦσία ἀδιδωῖσα, οὐ

4 Ἐρρέτιον A, Ἐρρέτιον B: Eusebius κατὰ Σεραπίωνος Γρανιανῶ, 7 ἐπ' ABCW, om P. 11 ἡ γεροῦσία etc.] eadem, sed alii verbis, Dionis Exc. Vatic. 105. 14 ὁ Ἀντωνίνος om C. 16 ὑμῶν A cum Xiphilino, se PW.

FONTES. Cap. 1. Dionis Historiae Romanae liber 70 mutilus et a Xiphilino Quadrati et Eusebii ope suppletus. quae sequuntur ex Dionis libro 71 excerpta, ad Marcum Aurelium potius quam ad Antoninum Pium pertinent. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 4 c. 10 — c. 13.

pus apostolici praeconii traditionem quinque libris conscripsisse fertur; et Iustinus philosophus, post etiam martyr, a Graecis disciplinis ad dei cultum transiit. is narrat Herennium Graniannum Asiae proconsulem scripsisse Hadriano, non esse aequum Christianos ob nullam facinus plecti: eum vero respondisse, neminem nisi criminis alicuius iudicio damnatum occidendum esse.

1. Antonino rerum potito, quem Hadrianus adoptatum et Caesarem et imperatorem designarat, senatus Hadriano divinos honores ob clarissimos viros interfectos decernere noluit, qua de causa Antoninus alia plura cum lacrimis disseruit, et se illis imperatorum esse negavit, sic enim omnia eius acta, inter quae et sua designatio esset, ut hominis inimicissimi et pessimi, abrogatum iri, senatus igitur cum ex verecundia

μειον μέντοι και τούς στρατιώτας εδλυθηθεῖσα, τῷ κειμένῳ τὰς
 τιμὰς ἔψηφίσαιτο. Εὐσεβῆς δ' ἐπεκλήθη οὗτος ὁ Ἀντωνίνος, ἐπὶ
 ἄρτι τῆς αὐτοκρατίας ἡμέτερου αὐτοῦ πολλοὶ γεγονόσιν ὑπ' αἰτία-
 W II 206 σιν, και τινες ἐξ ὀνόματος εἰς σφαγὰς ἐξηγήθησαν, ὃ δὲ οὐδένα
 ἐκόλασε, φάμενος ὡς "οὐ δεῖ με ἐκ τοιοῦτων ἔργων τῆς προστα-
 σίας ὑμῶν ἀρξουσθαι." γέγονε δὲ και δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς
 δίκαιός τε και χρηστός και πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις ἀνεπαχθῆς, και
 αὐτοῖς δὲ χριστιανοῖς. οὐ μόνον γὰρ οὐκ ἐκόκκου αὐτούς, ἀλλὰ
 B μέντοι και αἰδοῦς ἤξιον. λέγεται δὲ ζητητικὸς γενέσθαι και περὶ
 μικρῶν ἀκριβολογούμενος· ὅθεν αὐτὸν κυμνοπρίστην ἐκάλον οἱ 10
 σκώπτοντες. οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ὑπηκόων ἐχρηματίετο,
 ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ ποτὲ γεγονῶς ἀργυρίων, πολέμων ἐπικειμένων οὕτε
 τέλος καινὸν ἐπεινόησεν οὕτ' αἰτῆσαι παρά του ἠέταχετο χρήματα,
 ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ πάντα τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις κειμήλια θύμενος,
 και εἴ τι πρὸς κόσμον ἦν τῇ αὐτοῦ γυμειτῇ, ὠνεῖσθαι ταῦτα τὸν 15
 βουλόμενον προετρέπετο· ὅθεν ἀθροίσας ἀργύρια τοῖς στρατιώ-
 ταις διέδωκε. και νικήσας τὸν πόλεμον ἐκτήσατο πολυπλάσια.
 C και κήρυγμα ἔθετο τὸν βουλόμενον ἐκ τῶν ὠνησιμίων τὰ κτή-
 ματα τὰ βασιλικὰ ἀναδιδόναι τὸ ὠνηθὲν και λαμβάνειν τὸ τίμημα.
 και τινες μὲν τοῦτο ἐποίησαν, οἱ δὲ πλείους ἀνένειψαν· και οὐδένα 20
 ἀναδοῦναι τὸ κτηθὲν αὐτῷ ἐβιάσατο.

2 οὗτος ὁ Ἀντωνίνος om A. 3 αὐτοῦ om A. 4 ἐξηγήθησαν AC cum
 Xiphilino, ἐξηγήθησαν PW. 5 ἐκόλασε A Xiphilinus, ἐκόλασε PW.
 7 δίκαιός τε A, και δίκαιος PW. 11 οὐ μὴν διὰ — p. 525
 v. 4 γονεῖσι καταλιμπάνειν non leguntur apud Xiphilinum. 12 ἀρ-
 γυρίου W: ἀργυρίων ex codicibus reposuit Ducangius. 15 ἡ]
 προσῆν AB. 18 κτήματα] χρήματα A.

Antonini tam militum metu honores defuncto decrevit. Pius autem hic
 Antoninus appellatus est, quod recondens suscepto imperio, multis accusa-
 tis, nonnullis etiam nominatim ad caedem postulatis, de nullo poenas
 sumpsit. negavit enim a talibus operibus imperium sibi esse auspican-
 dum, et per omne tempus iustus et clemens permansit, et subditis omni-
 bus atque adeo Christianis etiam minime gravis: quos adeo non male
 tractabat, ut etiam veneraretur. fertur autem ad rem attentus fuisse ac
 ne minima quidem neglexisse: qua de causa ut sordidus est dicitur,
 nec tamen a subditis pecuniam exegit: nam cum aliquando bellis urgen-
 tibus pecunia egeret, nec vectigal novum excogitavit nec a quocquam
 postulare pecuniam voluit, sed omnibus regiae ornamentis et avaris suae
 munda muliebri in foro venum expositis, pecuniam coactam militibus
 dedit. victis autem hostibus longe maiore parte, per praeconem edici
 iussit, qui imperatoria instrumenta restituere vellent, iis pretium reddi-
 tum iri. ac nonnulli id fecerunt: sed eorum qui recusarunt, qui plures
 fuere, neminem coegit.

Τούτου λέγεται νομοθέτημα εἶναι τὸ τῶν τέκνων ἀδιωθέντων τελευτώντων κληρονόμους ἀναφαίνεσθαι τοὺς γονεῖς, καὶ διατιθεμένοις τοῖς πασι ἐν ἀπαιδίᾳ ἀνάγκη εἶναι τὸ νόμιμον μέρος τοῖς γονεῦσι καταλιμπάνειν.

5 Ἐπὶ τούτου κλόνος τῆς γῆς συνέβη φορικώδης περὶ τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Ἑλλάσποντον, ἔξ ὄππερ πλείους πόλεις κατέπεσον, μάλιστα δ' ἡ Κύζικος ἔπαθεν. ὅτε καὶ ὁ ἐν αὐτῇ περιβόητος κατεπιώθη ναὸς, οὗ λέγονται τετράοργοι τὸ πάχος εἶναι οἱ κίονες, τὸ δ' ἔσως αἶρεσθαι μέχρι πενήκοντα πήλων, ἐκ λίθου
10 συναστῶτες ἑνός (εἰ τῶ ταῦτα μὴ ἄπιστα δόξαιεν), καὶ τᾶλλα δὲ τοῦ ἔργου ἑκείνου θαυμάσια ζῆμπυντα.

Περὶ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος ᾄδεται ὅτι καὶ τὸ τῆς συγκλήτου κατέκασε ψήφισμα, ὃ κατ' ἐπιτυχίην τοῦ Ἰουλίου γέγονε Καίσαρος, θεοπίκτον μηδεὶ ἐφείσθαι διαθήκην ποιεῖν, εἰ μὴ μέρους ὠρισμένον τῷ κοινῷ καταλείπει ταμίῳ. ὅθεν νομίζεται καὶ
15 μέχρι τοῦδε ταῖς διαθήκαις ἐγγράφεσθαι ὅτι "καὶ τῷ βασιλικῷ ταμίῳ καταλιμπάνω τόδε." ἀπειρίω δὲ ὁ Εὐσεβὴς Ἀντωνίνου γηραιός, θανάτῳ ἕτην ἑκοστὴν μαλακωτάτῳ, μοναρχήσας ἐνιαυτοὺς ὄν τεσσαρσὶν ἑξοσι.

20 Τούτου τῷ πρώτῳ ἔτει Τελεσφόρος ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐν δέκατον ἔτος ἀνύσας ἐπὶ τῇ λειτουργίᾳ καὶ μαρτυρίᾳ τεινωθεὶς, P I 594

1 ed] καὶ τὸ A. 8 τετράοργοι et τετραόργιοι Xiphilini codices. 10 δόξαιεν] ὁ δόξει A. 12 Περὶ τούτου — 17 καταλιμπάνω τόδε non leguntur apud Xiphilinum. 12 τοῦ αὐτοκράτορος om A. 14 θεοπίκτων A. 15 ὠρισμένῳ κοινῷ ταμίῳ καταλείπει A.

Huius lex esse fertur, ut parentes liberorum, qui intestati decedant, haeredes sint; et qui testamento facto orbi decedant, necessario legitimam partem parentibus relinquunt.

Eo imperante horribili terrae motu complures Bithyniae et Hellenae urbes conciderunt, sed Cyzicus in primis est afflicta: in qua etiam celebre illud templum corruit, cuius columnae ex unico saxo quatuor organa crassae in altitudinem quinquaginta cubitorum assurrescere perhibentur: quod si cui incredibile videbitur, is caetera etiam eius operis omnia mirabilia fuisse cogitet.

In hoc imperatore illud etiam celebratur, quod senatus consultum Iulii Caesaris inasum factum cremavit, quo edicebatur ne cui testamenti factio esset nisi certam partem aenario legaret. unde moris est ad hoc usque tempus inscribi testamentis, "hoc imperatorio fisco relinquo." decessit Antoninus Pius senex, morte somno lenissimo haud absimili, anno imperii 24.

Huius primo anno Telesphorus Romae episcopus undecimo anno ministerii sui martyrii corona insignitus, ut Irenaeus narrat, felicem

ὡς Εἰρηναῖος ἱστορήσει, τέλος μακάριον εἶρατο· καὶ ἀντιδρόμη εἰς τὸν τῆς Ῥώμης θρόνον Ὑγίνος. ἐφ' οὗ Οὐαλεντίνος αἰρεσι-
 ἀρχῆς ἐγένετο, καὶ Κλήρων τῆς κατὰ Μαρκίωνα αἰρέσεως ἀρχη-
 γός. Ὑγίνου δὲ μετὰ τὸ τέταρτον ἔτος τοῦ Ῥώμης ἀρχιερατεῦσαι
 ἐκλιπόντος τὸν βίον, Πίος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προέστη. τῆς δ'
 δ' Ἀλεξανδρίων Μάρκος ἠγήσατο μετὰ Εὐμενῆ τρισκαίδεκατον
 ἔτος ἀνύσαντα ἐν τῇ ἀρχιερωσύνῃ. καὶ τοῦ Μάρκου μετὰ δε-
 Β καετίας μεταχωρήσαντος πρὸς ἐίρασαν ζωὴν, Κελαδίων τὴν λει-
 τουργίαν παρέλαβε. κὰν τῇ Ῥώμῃ τοῦ Πίου ἐκλειποῦτος πεντε-
 κωιδεκάτῳ ἐνιαυτῷ τῆς ἐπισκοπῆς, ἀντικατέστη Ἀνίκητος. δεῖ 10
 καὶ ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἡμαῖζεν Ἰουστίνος, τοῦ θεοῦ λόγος
 ὑπερυγωνιζόμενος, ὅς καὶ κατὰ Μαρκίωνα ἐξέθετο σύγγραμμα,
 καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἀντωνῖνον ἀπολογίαν ὑπὲρ χριστιανῶν συν-
 εγράψατο. ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ὀρηθεῖς δόγμα τῷ κοινῷ
 τῆς Ἀσίας ἐπέστειλε, μηδένα χριστιανὸν διὰ τὴν θρησκείαν κολά- 15
 ζεσθαι, ἀλλὰ κὰν τις ὑπὸ του διὰ ταύτην κατηγοροῖτο, τὸν μὲν
 κατηγορούμενον ἀπολύεσθαι, τὸν δὲ κατηγοροῦν δίκης ἔνοχον γίνε-
 C σθαι. ταῦτα συνέβη ἐπὶ τοῦ Εὐσεβοῦς.

W II 207

2. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην αὐτοῦ Μάρκος Ἀυρήλιος Ἀν-
 τωνῖνος ἱσποηγὸς αὐτῷ γεγονώς, ὡς ἱστορήται, τὴν αὐτοκρίαν 20

1 Εἰρηναῖος] lib. 3 cap. 4.	μακαριώτατος Α.	2 οὐαλεν-
τίνος Β Eusebii, οὐαλεντιανός C,	Οὐαλεντιανός PW.	4 τὸ
τοῦ Α, τῆς PW.	7 ἔτος — ἀρχιερωσύνη]	ἐνιαυ-
τὸν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεῦσαντα Α.	16 του] τίνος Α.	17 ἔνοχον
ABC, εἶνοχον W, εἶνοχον P.	19 τῆν om Α.	20 ὡς
[ιστορήται] p. 521 v. 7.		

Fontes. Cap. 2. Xiphilini epitome Historiarum Dionis (lib. 71 c. 1 — c. 10) cum eiusdem Xiphilini additamentis. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 5 c. 5.

exitum sortitus est, Hygino in Romanam sedem collocato. sub quo
 Valentinus haereticus exstitit, et Cerdo sectae Marcionis auctor. Hygino
 post quartum pontificatus annum defuncto Pius Romanae ecclesiae, Ale-
 xandrinae Marcus est praefectus post Eumenem pontificatu annis tredecim
 functum. Marco etiam post decennium mortuo Celadio ministerium
 suscepit. Pio Romae post annos quindecim episcopatus defuncto suc-
 cessit Anicetus. quo tempore Iustinus etiam martyr et philosophus verae
 doctrinae assertor floruit. is et librum contra Marcionem edidit, et ad
 Antoninum Pium defensionem Christianorum scripsit, qua imperator im-
 pius decreto ad civitates Asianas misso cavet ne quis Christianos pro-
 pter religionem supplicio afficeret: quod si quis eo nomine accusare-
 tur, reum absolvendum, accusatorem multandum esse. haec sub Pio
 gesta sunt.

2. Post eius obitum M. Aurelius Antoninus, a Pio, ut dictum

ἰδόμενα· καὶ αὐτίκα κοινῶν τοῦ κράτους πεπρωται Λούκιον
 Βήρον Κόμοδον, Λουκίου τοῦ Κομόδου υἱόν. ἦν μὲν γὰρ ὁ
 Μάρκος καὶ ἀσθενὴς τὸ σαρκίον, ἰσχύλαζε δὲ καὶ λόγοις οὕτως
 ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ γινόμενος οὐκ ᾔδειτο ἐς διδασκάλου φοιτᾶν,
 ὁ δὲ ἄλλὰ καὶ Σέξτιω συνεφιλοσόφει τῷ Βοιωτῷ καὶ Ἑρμογένει τῷ
 ῥήτορι προσωμίλησε· μᾶλλον δ' ἀντεποιεῖτο τῶν Στοϊκῶν. ὁ δὲ
 γε Λούκιος νεώτερος ὢν καὶ πρὸς πόρους ἔρρωτο καὶ ἐπεφύκει
 πρὸς στρατιωτικῶν μεταχειρίσιν. ἔθεν τῇ θυγατρὶ Λουκίᾳ τοῦ- D
 10 μων, τοῦ Οὐλογογίσου πολλοὺς Ῥωμαίων κατατοξέουσιν καὶ
 δλον τὸ στρατιώτεον διαφθείραντος καὶ πολλῶν Ῥωμαίων ἐαν-
 τὸν ἀποφάντος καὶ φοβερὸν ἐπιόντα τῆς Συρίας ταῖς πόλειςιν.
 εἰς γοῦν Ἀντιόχειαν ὁ Λούκιος γεγονώς Κασσίω τὰ στρατεύματα
 ἐνεμεν· ὃς τῷ Οὐλογογίσῳ συμβαλὼν ἤτησέ τε καὶ μέχρι Σι-
 15 λευκείας ἐδίωξε, καὶ τυύτην ἐνέπηρσε καὶ τὰ βασίλεια αὐτοῦ τὰ
 ἐν Κτησιφῶντι κατέσκαψε. τῷ δὲ Λουκίῳ ταῦτα ὄγκον περιποιεῖ
 καὶ φρόνημα, ὥστε μετὰ ταῦτα καὶ ἐπιβουλεύσαι τῷ κηδεστῇ τε
 καὶ αὐτοκράτορι. πρὶν δὲ τι δράσαι φαρμάκῳ διώλετο.

Ἐντεῦθεν ὁ Κάσσιος τῆς Ἀσίας ὑπάσης ἐπίτροπος προκεχί- P I 596
 20 ριστο. ὁ δ' αὐτοκράτωρ τοῖς περὶ τὸν Ἰστρον βαρβάρους, Ἰάξῃ
 τε καὶ Μαρκομάνοις καὶ ἄλλοτε ἄλλοις χρόνον συχρὸν ἐπολέμησε,
 τῇ Παιονίᾳ κεχρημένος ὀρημητηρίῳ. καὶ οἱ ἐπὲρ τὸν Ῥῆνον Κελ-

2 Λουκίου] τὸν Λουκίον A.

3 ἰσχύλαζε A Xiphilius, ἰσχύλασε

PW. 4 διδασκάλους B.

8 στρατιωτῶν C.

Λουκίᾳ

Xiphilius.

21 μαρκομάνοις C Xiphilius.

est, adoptatus, imperio suscepto statim L. Commodum Verum, L. Com-
 modi filium, collegam sumpsit. erat enim Marcus et imbecilli corpore,
 et disciplinis ita deditus, ut etiam imperatorem factum scholas frequen-
 tare non puderet. cum Sexto igitur Boeotio philosophabatur, et Hermo-
 geni rhetori operam dabat; sed Stoicis magis addictus erat. Lucius
 vero utpote iunior et laborum tolerans et ad rem militarem natus erat.
 itaque Marcus ei Luciam filiam desponsa bellum Parthicum mandavit, cum
 Vologesus multos Romanos sagittis confecisset ac totum exercitum per-
 emisset seque Romanorum hostem declarasset et Syriacas urbes magno
 cum terrore invaderet. Lucius igitur Antiochiam profectus Cassio legio-
 nes dedit: qui Vologesum victum Seleuciam usque persecutus urbem
 cremavit et eius regiam Ctesiphontem evertit. quo successu Lucius elatus
 cocero et imperatori deinde struxit insidias. sed cae priusquam ad
 rem conferrentur, veneno periit.

Inde Cassius universae Asiae procurator est designatus. impera-
 tor vero cum barbaris qui circa Istrum incolunt, Iazygibus, Marcoman-
 nis et alias aliis longo tempore in Pannonia bellum gessit. Galli Trans-

τοὶ ἕως Ἰταλίας ἐπήλασαν· ὧν ἐν τοῖς νεκροῖς καὶ γυναικῶν σώματα ἀπλισμένα εὑρέθη. οὕτω δὲ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἤρχεν, ὥστε ἐν τηλικούτοις πολέμοις μήτε τι θωπευτικὸν πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν μήτε τι φόβω ποιῆσαι. ὅτε δὲ μὴ πολέμοις ἦν σχολάζων, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ἕδωρ λέγουσι β πλεῖον ἰγγεῖσθαι τὸ ἕδωρ ἐκλείνειν, ἢ ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβοῦν. ἦν δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νεκτὸς δικάζειν. καὶ οὐδὲν ἐν παρεργῶ οὐτ' ἐποίησεν οὐτ' ἔγραψεν οὐτ' ἔλεγε, μὴ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρεργῶ τι πράττειν μηδὲ τοῦλάχιστον, καὶ ταῦτι σώματος τυχῶν ἀσθενεῖς. 10

Μαρκομάννους μὲν οὖν καὶ Ἰάξυγας πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἀγῶσι καὶ κινδύνοις ὁ αὐτοκράτωρ οὕτως ὑπέταξε· πρὸς δὲ τοὺς Κουῦδους καὶ πόλεμος αὐτῷ βαρὺς συγκεκριόητο, καὶ νίκην παρὰδοξον αὐτῷ τὸ θεῖον παρέσχετο. κύκλω γὰρ τῶν Κουῦδων τοὺς Ῥωμαίους περισχόντων συνασπίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι καρτερῶς 15 ἀντιμύνοντο· οἱ δὲ βάρβαροι ἀπέσχοντο μὲν τοῦ μάχεσθαι, τὰ δὲ πέριξ ἀπέφραξαν, ὥστε μήποθεν αὐτοὺς ὑδρεύσασθαι δύνασθαι, οὐδέμνοι ῥῶν αὐτῶν περιγενέσθαι, μὴ οἶων τε ἰσομένων πρὸς δίψαν ἀντίχειν καὶ καύσασθαι. τῶν οὖν Ῥωμαίων καὶ καμῆτε κακομένων καὶ καύματι καὶ δίψει καὶ τραύμασιν, νύκτῃ ἀθρόον 20 τὸν ἀέρα περιέσχον ἐκείνον, καὶ ἕσέ γε πλείστα, οὐχ ὡς ὁ Δίων ἰστόρησεν, Αἰγυπτίου μάγου τὸν Ἑρμῆν ἐπικαλεσαμένου καὶ γοητείας δὲ αὐτοῦ τὸν ὑετὸν δυνηθέντος ἐπαγαγεῖν, ἀλλὰ τοῦ θείου

5 ἦν σχολάζων] ἐσχόλαζεν A. 9 τι] τινα A. 11 μαρκομάννους
C Xiphilinus. 22 γοητείας A, γοητείας PW.

rhenani usque ad Italiam sunt progressi: inter quorum cadavera etiam muliebria corpora armata sunt inventa. in tantis autem bellis ea prudentia et gravitate imperavit, ut militibus neque nilo verbo adularetur neque meta eorum quicquam faceret. cum a bellis otium erat, ius dicebat; et oratoribus ad aquam verba facientibus plus infundi iubebat, ut ab omni parte aequitatem indagare posset. adeo laboriosus, idque in tenaci valetudine, ut noctu etiam pro tribunali sederet, atque obiter nihil neque diceret neque scriberet neque faceret: neque enim decere putabat ut imperator vel minimum perfunctoria opera administraret.

Marcomannos igitur et Iazygas multis magnisque praeliis et periculis subegit: contra Quados autem gravissimo bello suscepto admirabilem victoriam divinitus est adeptus. qui cum Romanos undique circumdedissent, hi vero testudine facta fortiter se defenderent, barbari omnia pugna circumiecta loca omnia obseperant, nec ubi aquari possent, rati se eos siti et aestu afflictos facilius superaturos. Romanis autem labore aestu siti vulneribus confectis, aere subitis nubibus densato vehementer pluit, non ut Dion scribit, propter Aegyptii magi praestigias Mercurium

χριστιανῶν παρακληθέντος ἐντείξεισι καὶ ἑνυμνήσθη τότε κἀκεί-
 νους παραδοξοποιῶν καὶ ἕπαν τὸ στρατεύμα. ἦν γάρ τις ἐν τῇ
 τότε Ῥωμαϊκῇ στρατιᾷ λεγιῶν, οἱ πάντες ἦσαν χριστιανοί. ἀμη-
 χανῶντι δὲ τῷ αὐτοκράτορι καὶ διδοικῶτι περὶ παντὶ τῷ στρα- D
 5 τεύματι, λόγος ἐστὶ φάναι τὸν ἑπαρχὸν τοῦ δορυφορικοῦ ὡς οὐκ
 ἔστιν ὃ μὴ δύναται τὸ γένος τῶν καλουμένων χριστιανῶν· εἶναι
 δὲ παρὰ τῇ στρατιᾷ ἀνδρῶν τοιούτων τάγμα ὀλόκληρον. τὸν δὲ W II 208
 ἀκούσαντα δεηθῆναι τούτων ἐπικυλίσεσθαι τὸν οἰκεῖον θεόν.
 κἀκείνων εὐξαμένων κεραννῶ μὲν βληθῆναι τοὺς ἐναντίους, ὀμ-
 10 βρον δὲ Ῥωμαίοις καταπραγῆναι. οἷς ἐκπλαγῆντα τὸν Μάρκον
 τιμῆσαι μὲν τοὺς χριστιανοὺς δόγματι, κεραννοβόλον δ' ἐκεῖνο
 καλεῖσαι τὸ σύνταγμα. καὶ ὅτι μὲν οὕτως ὃ λεγιῶν ἐκεῖνος ἐκλήθη,
 καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι καὶ παρὰ τῷ Δίῳι ὠμολογῆται,
 τὴν δὲ αἰτίαν εὖ προστιθέασι. μὲνηται δὲ τῆς παραδοξοποιίας
 15 ταύτης ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ καὶ ὁ Εὐσέβιος. ὃ γε μὴν P I 596
 Δίων φησὶν ὅτι τοῦ ὀμβρον γινόμενον οἱ Ῥωμαῖοι περὶ τὸ πίνειν
 ἀσχοληθέντες ὀλίγον δεῖν ἀπολώλεισαν ἄν, τῶν βαρβάρων ἐπι-
 θεμένων τότε αὐτοῖς, εἰ μὴ χάλαζα καταρροῆγη σφοδρὰ καὶ κεραν-
 νοῖς πολλοῖς ἐβύλλοντο οἱ πολέμοι.

20 3. Ὁ δὲ Κάσσιος ἐν τῇ Συρίᾳ διάγων ἐνεωτέρισεν· ὃς
 Σύρος ἦν, ἀνὴρ δὲ ἄριστος καὶ οἶον ἄν τις εἴξειν εὐξαιντο αὐτο-
 κράτορα. ἐκινήθη δὲ πρὸς ἀποστασίαν, ἀγγελίας αὐτῷ ψευδοῦς

12 καὶ om AC. 15 Εὐσέβιος] Hist. eccles. 5 5. 16 γιν-
 ομένου AC, γινόμενον PW. 18 τότε add AB. 19 πολλοῖς
 add AB: Xiphilinus κεραννοὶ οὐκ ὀλίγοι.

FONTES. Cap. 3. Dionis Historiae Romanae lib. 71 c. 22 —
 c. 36. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 4 c. 15 — lib. 5 prooem.

obtentati, sed deo Christianorum precibus exorato et ipsos omnemque
 exercitum per miraculum conservante. nam cum in Romanis castris
 Christiana legio esset, praetorio praefectus imperatori aestuanti et de
 toto exercitu sollicito dixisse fertur, populum Christianorum nihil non
 posse, esse autem in exercitu integram ex eo hominum genere legionem.
 quo ille sudito eos rogarit ut suum deum implorarent. quo facto ful-
 mina in hostes sint illata, imber in Romanos, quare obstupefactus Mar-
 cus Christianos decreto honoravit et fulminatricem legionem illam appel-
 lavit. ac sic fuisse appellatam Dion et caeteri consentiunt, sed causam
 non addunt. miraculi huius etiam Eusebius in Ecclesiastica historia
 meminit. caeteram Dion ait imbro facto Romanos bibendo occupatos
 subita incursione barbarorum paene periisse, nisi vehementi grandine et
 multia fulminibus hostes petiti essent.

3. At Cassius in Syria agens novas res molitus est: homo Sy-
 rus, sed vir optimus et qualis imperator exoptari queat. est autem

κομισθείσης ὡς ὁ Μάρκος ἀπέθανεν. ἀπαξ δὲ πρὸς τὸ ἔργον
B ὀρηήσας οὐκ ἀπέστη, μετ' ὀλίγον μαθὼν τὴν ἀγγελίαν εἶναι
 ψευδῆ· ἤτοιμάζετο δὲ πολέμῳ τὴν Ἑξουσίαν ἔχειν. ὁ δὲ Μάρκος
 τοὺς στρατιώτας συγκαλεσάμενος ἐδημηγόρησε καὶ περιεβάρησεν
 αὐτῶς πρὸς τὸν πόλεμον. παρασκευαζομένῳ δὲ νικαί τε πλείσταις
 κατὰ βροχίμων διαφόρων ἠγγέλθησαν, καὶ ἡ Κασσίου σφαγή,
 ἣν ἐκατόνταρχός τις βαδίζοντι προσελθὼν ἔτριψεν αἰγνίδιον, οὐ
 μίνοι καιρίως, προσκατειργάσατο δὲ τὸν νόμον ὁ δέκαρχος. καὶ
 ὁ μὲν οὐδὲν ἀπώλετο μῆνας τρεῖς καὶ ἡμέρας ἕξ τὴν ἀρχὴν διει-
 ρώξας, καὶ ὁ υἱὸς δὲ αὐτοῦ ἐφρονεύθη τυγχάνων ἐτέρωθεν· ὁ δ' 10
 αὐτοκράτωρ οὐδένα τῶν ἐκείνῳ συναποστάντων διεχρήσατο, ἀλλ'
C ἐπεικῶς ἐχρήσατο ξύμπτωσι. καὶ τῇ βουλῇ δὲ ἐπέσειτε μὴδένα
 τῶν Κασσίῳ συναραμένων τιθάναι· “μὴ γὰρ γένοιτο” ἔφη
 “μὴδένα ὑμῶν δι’ ἐμὲ μῆτε τῇ ἐμῇ μῆτε τῇ ὑμετέρῳ ψήφῳ συ-
 γῆναι. ἂν δὲ μὴ τούτου τύχω, σπεύσω θανεῖν.” οὕτως δὲ 15
 πάντων καὶ εὐσιβῆς γένητο καὶ χρηστός. ἰνομοθετήθη δὲ τότε
 μὴδένα τοῦ ἔθνους ἄρχειν ὅθεν γένητο, ὅτι ὁ Κάσσιος ἐν τῇ
 Συρία ἡγεμονεύων, ὅπου καὶ ἡ πατρίς αὐτοῦ ἦν, ἐνεόχρωσεν.
 Ἐλθὼν δ’ εἰς Ἀθήνας ὁ Μάρκος τιμῶς τε τοῖς Ἀθηναίοις
 ἔνευε καὶ διδασκάλους ἐπὶ πάσης παιδείας ἔταξε, μισθὸν ἐτήσιον 20
 ἐκ τοῦ ταμείου κομιζομένους. ἐς δὲ τὴν Ῥώμην ἐλθὼν τοῖς

5 παρασκευαζομένων C.
 11 συναποστάντων A.
 μέλου om Kirphillina.

8 ὁ add A.
 14 ὅρων om C.

9 ἕξ] τρεῖς A.
 21 ἐκ τοῦ τα-

nuntio de Marci interitu ad defectionem impulsus: quem cum paulo post falsum esse comperisset, a re semel coepta desistere noluit, ita se parans ut qui imperium vi occupare vellet. Marco vero milites pro conditione ad rem strenue gerendam cohortato et ad bellum se parantem victoriae plurimae contra diversos barbaros nuntiatas eunt, et Cassii caedes quem centurio quidam in itinere aggressus subito vulneravit, non tamen letaliter; sed caedem eius decurio absolvit. sic ille per tres menses et dies sex imperio somniato periit. est et filius eius alibi occisus. imperator vero nullum qui cum eo defecerat occidit, sed clementer tractavit omnes, ad senatum etiam scripsit nomen ex Cassii adiutoribus esse occidendum. “absit enim” inquit “ne quisquam vestrum propter me vel meo vel vestro suffragio perimatur. quod nisi impetro, quamprimum moriar.” adeo in rebus omnibus et pius et clemens fuit. postea lex lata est ne quis ei provinciae praecesset e qua natus esset, propterea quod Cassius Syriae praetor, in qua patriam habebat, regnum affectarat.

Athenas profectus Marcus civibus honorem habuit, et omnium disciplinarum magistros ordinavit, annuis stipendiis e publicis decretis.

ὄφλουσι τῷ βασιλικῷ ταμίῳ καὶ τῷ δημοσίῳ πᾶσιν ἀφῆκε τὰς D
 ὀφειλάς. πόλεσι τε χρήματα δίδωκε, καὶ τὴν Σμύρναν ὑπὸ σει-
 σμοῦ παθοῦσαν ἀνοικοδομηθῆναι προσέταξιν. ὡς δ' αὖθις τὰ
 Σκυθικὰ κεινῆτο, γυναῖκα τῷ νίῳ θάττον ἢ ἰβούλετο Κρισπίαν
 5 συνῆκισι, καὶ κατ' αὐτῶν ἔξιστράτευσε. καὶ χρήματα ἐκ τοῦ
 δημοσίου ἤτησε· πάντα γὰρ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ἔλεγεν
 εἶναι. καταπολεμηθέντων δὲ τῶν βαρβάρων αὐτοκράτωρ προσ-
 ηγορεύθη τὸ δέκατον. καὶ εἰ ἔτι ἐξήκει, τὰ ἐκεῖ πάντα ὑπὸ
 Ῥωμαίους ἂν ἐποιήσατο· ἀλλὰ μετήλλαξε, τῶν λατρῶν αὐτὸν
 10 κατεργασαμένων, ὡς λέγεται, τῷ Κομόδῳ χαριζομένων. ἄρτι δὲ P I 597
 θνήσκων τοῦτόν τε τοῖς στρατιώταις παρακατέθετο, ἵνα μὴ δοκῆ
 ἐπ' αὐτοῦ θνήσκειν, καὶ τῷ χιλιάρχῳ τὸ σύνθημα αἰτοῦντι “πρὸς
 τὸν ἀντιέλλοντα” εἶπεν “ἄπιθι· ἐγὼ γὰρ δύομαι ἤδη.” ἄριστα
 οὖν ἄρξας μετήλλαξε, ζήσους μὲν ~~κη~~ πενήτηκοντα καὶ ἑννέα, τριά-
 15 κοντα καὶ ὀκτώ ἐνδέοντα ἡμερῶν, αὐταρχήσας δὲ ἔτη ἑννεακαί-
 δεκα καὶ ἡμέρας ἑνδεκα. ἦν γὰρ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖ-
 στα δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. οὐ μέντοι ἀξίως τῆς
 ἀρετῆς εὐδαιμόνησεν. ἐντεῦθεν δὲ μᾶλλον θανατώσειεν ἂν τις
 αὐτόν, ὅτι καὶ ἀλλοκότοις καὶ ἐξαισίοις χρῆσάμενος πράγμασιν,
 20 αὐτὸς τε περιεγένετο καὶ τὴν ἀρχὴν διεσάσατο.

Τούτου κρατοῦντος ὁ ἱερός Πολύκαρπος ὁ Σμύρνης ἀρχι- B
 ρεὺς τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδήσατο στέφανον· καὶ ὁ μέγας ἐπὶ λόγοις W II 209

9 αὐτῶν A. 11 τοῦτόν — 12 θνήσκειν om A. 14 ἔτη. ὅ
 καὶ ᾤ A. τριάκοντα καὶ ὀκτώ (λ̄ καὶ η̄ A) ἐνδέοντα ἡμερῶν
 add AB. Xiphilinus ἔτη γὰρ ὀκτώ καὶ πενήτηκοντα καὶ ἡμέρας δέκα
 ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας. 22 ἀνεδύσατο A.

cum Romam venisset, omnibus qui aerario aut fisco debebant, aes alienum condonavit. civitatibus pecuniam dedit, et Smyrnam terrae motu afflictam instaurari iussit. Scythicis gentibus denuo tumultuantibus, filio maturius quam statuerat Crispina uxore data, expeditionem suscepit, pecunia ex aerario petita: omnia enim senatus populique esse dicebat. barbaris debellatis decimum imperator est appellatus. quod si vixisset diutius, loca illa omnia subegisset: sed obiit, a medicis, ut aiunt, in Commodi gratiam contactus. quem tamen iam moriturus militibus commendavit, ne ab eo interfici videretur. tribuno tesseram postulanti “ad orientem” inquit “ito: ego enim iam occido.” obiit annos 59 natus, diebus 38 minus. imperio annos 19 et dies 11 optime praefuit. nam cum natura vir bonus esset, doctrina longe melior evasit. neque tamen felicitas virtuti eius respondit. quo magis admirandus est, quod in asperrimis et difficillimis rebus et semetipsam et imperium conservavit.

Eῶ imperante S. Polycarpus Smyrnaeus pontifex martyrii corona redimitus est; et eloquentia magnus, confessione maior, Iustinus certamen

καὶ μείζων ἐν ὁμολογίᾳ Ἰουστίνος ἐνήθλησεν, ὃ πολλὰ μέχρι τοῦδε συγγράμματα σώζονται. τῷ δὲ ὀγδόῳ ἔτει τῆς Μάρκου Οὐλήρου τοῦ Ἀντωνίνου τούτου ἀρχῆς Ἀνίκητος τελευταῖα, ἔτη δέκα ἐπὶ ἐνὶ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προστάς· καὶ τούτον Σιωτῆρ διωδέχεται. καὶ Κελαδίωνος μετὰ δέκα καὶ τέσσαρα ἔτη τὴν ζωὴν ὀκνητῶσαντος Ἀγριππίνος τὴν Ἀλεξανδρέων ἐπισκοπὴν ἐγκειχέριστο. καὶ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας μετὰ Ἡρώνα Κορνηλίου προστάντος τετάρτου, πέμπτος Ἔρωσ αὐτὸν διεδέξατο, κακείων C ἔκτος Θεόφιλος, ὃς καὶ κατὰ Μαρκίονος ἐγγράφως ὠπλίσατο· ὃν ἔβδομος διεδέξατο Μαξιμίνος. τοῦ Ῥωμαίων δὲ ἀρχιερατεύσαντος Σιωτῆρος μεταστάντος τῶν γητῶν, ἀντισηκτο Ἐλευθέρος.

4. Κόμοδος δὲ ὁ υἱὸς Ἀντωνίνου Μάρκου ἀρίστα παρὰ τοῦ πατρὸς τραφεῖς τε καὶ ἀναγχεῖς οὐ κατὰ τὴν παιδείαν ἀποβέβηκε ἤνπερ πεπαιδευτο. ἀλλ' ἄκακος μὲν ἦν καὶ πρὸς πανουργίαν ἀποπεφύκει, δειλὸς δὲ ὢν καὶ τοῖς συνοῦσι πευθόμενος δι' 15 ἀπλότητι τὰ ἤθη τε διεφθάρη καὶ εἰς ἀσέλγειαν καὶ μισαιφονίαν προήχθη, ἐννεακαιδέκτης τυγχάνων ὅτι τῆς ἔξουσίας ἐκράτησεν. ὅθεν τὰς συμβουλίας τῶν ἀρίστων τῆς βουλῆς παρωσάμενος, οὗς D ἐπιτρόπους αὐτῷ ἐπίστησεν ὁ πατήρ, σπένδεται τοῖς σφοδρότοις καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ὑπονοσθεῖ, οὔτε νοτιῶν ἐθλῶν καὶ ἐρασιω- 20 νωμένης ἑρῶν βιοτῆς. ὅθεν καὶ πλειστάκις ἐπιβουλεύθη, καὶ

2 δ' B. 3 δέκα ἐπὶ ἐνὶ] Ἐν ἐπὶ δέκα A. 5 τὴν ζωὴν — 7 ἐγκειχέριστο] τὴν τῶν Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν Ἀγριππίνος ἐγκειχέριστο codex Colbertinus cum uno Regio. 6 [ἐπισκοπῆ] ἀρχὴν C. 17 ἐννεακαιδέκτου A. 19 αὐτῷ ἐπίστησεν ABC, ἐπίστησεν αὐτῷ PW.

FONTES. Cap. 4. *Dionis Historiae Romanae* lib. 71 c. 36 — lib. 72 c. 13.

obit, cuius multa scripta etiamnum exstant. octavo anno imperii huius M. Antonini Veri Anicetus obit, ecclesia Romana per annos 11 gubernata. ei successit Soter. Celadione post annos 14 vita functo Alexandrinus episcopatus Agrippino est traditus. Cornelio Heronis successori, ordine quarto, successit quintus Eros: illi Theophilus sextus, qui scriptis contra Marcionem pugnavit. ei successit Maximinus septimus. Sotere Romanorum pontifice rebus terrenis exempto in eius throno collocatus est Eleutherus.

4. Commodus vero M. Antonini filius, optime a patre educatus et institutus, disciplinae qua eruditus erat non respondit. sed cum simplex esset ac minime callidus et timidus, paruit familiaribus suis, corruptisque moribus ab iis ad luxum et caedes est impulsus. 19 annos natus cum imperio potiretur, principum senatorum quos ei pater curatores dederat consillis repudiatis, pace facta cum barbaris taedio laborum et dissolutae vitae amore Romam revertitur. quibus de causis crebris insidiis appetitus plurimos non viros tantum sed etiam mulieres est

συχροὺς ἀπέκτεινεν οὐκ ἄνδρας μόνον ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, καὶ
 σχεδὸν πάντας τοὺς τότε ἀνθήσαντας, ἄτερ Πομπηϊανοῦ καὶ
 Περτίνακος καὶ Βικτωρίνου, ὥστ' ἄπορον λογίζεσθαι τοῖς ταῦτα
 συγγραφεμένοις ὅπως ἐκείνοι τὸν φόνον τότε διεύρυνον. εἰσίστη
 5 δὲ αὐτῷ εἰς τὸ θείατρον τὸ κυρηματικὸν ἐπεβούλευσε Κλαύδιος
 Πομπηϊανός. ξίφος γὰρ ἐν τῇ τῆς εἰσόδου ἀνατείνας σινοχωρίᾳ
 ἔφη "τοῦτό σοι πέπομφεν ἢ βουλή." ᾧ κατηγγύητο μὲν ἡ θυγά-
 τηρ Λουκίλλης τῆς τοῦ Κομόδου ὁμαίμυρος, σνεφθείρετο δὲ καὶ
 αὐτῇ ἡ Λουκίλλα οὐτ' ἐπιμειστέρα οὔτε σώφρονεστέρα οὔσα τοῦ P I 598
 10 ἀδελφοῦ. διὸ καὶ τὸν Πομπηϊανὸν ἀπέπεισεν ἐπιθίσθαι τῷ Κο-
 μόδῳ, καὶ ἐκείνον καὶ ἐαυτὴν προσαιπώλεσεν. ἀεῖλε δὲ καὶ τὴν
 γυναικᾶ Κρισπίναν ὁ Κόμοδος, μοιχείαν ἐπεγαλέσας αὐτῇ. καὶ
 εἴ τις ἕκαστον τῶν ἑπ' ἐκείνου κτανθέντων ἢ διὰ σνοκαφαντίας
 ψευδεῖς ἢ δι' ὑποψίας εἰκάας ἢ διὰ πλοῦτον βαθὺν ἢ διὰ γένους
 15 λυμφοῦτητα ἢ διὰ παιδείας ὑπεροχὴν ἢ δι' ἀρετῆς εὐδοκίμησιν
 ἀκριβύσασθαι τῇ συγγραφῇ βουληθῆ, ὄχλον ἂν παρέξει τοῖς
 ἐπιέναι τὸ σύγγραμμα μέλλουσιν.

Ἐγένοντο δὲ καὶ πόλεμοι αὐταρχοῦντος αὐτοῦ πρὸς τε τοὺς B
 ἑπὲρ τὴν Λακίαν βαρβάρους καὶ μέγιστος ὁ Βρετανικός, ἐφ' ὃν
 20 Μάρκελλον Οὐλίπιον ἐπέμφεν, ἄνδρα ἐγκρατῶς τε ζῶντα καὶ
 στρατιωτικῶς, ἀδωρότατόν τε καὶ φέσει ἀὑπνότατον καὶ ἔτι μᾶλ-
 λον ἐξ ἐγκρατείας. ἵνα γὰρ μηδὲ ἄριον κορέννται, πολυήμερόν

4 συγγραφεμένοις] Dioni lib. 72 c. 4. εἰσίστη AB, εἰσισθόντι
 PW: Xiphilinus εἰσίστη. 7 φ] τούτῳ A. 16 παρέξει A,
 παρέξει PW. 21 ἀὑπνότατον φέσει A. καὶ ἐπιμᾶλλον C.

fero omnes illius aetatis claros homines, Pompeiano Pertinace et Victo-
 rino exceptis, interfecit, ut qui res illas scripserunt dubitent quo pacto
 illi caedem effugerint. theatrum venatorium ingredienti insidiatus est
 Claudius Pompeianus, et in aditus angustiis stricto ense dixit "hanc
 tibi senatus misit." ei Pompeiano filia Lucillae sororis Commodi nupta
 erat, sed et ipsa Lucilla eius consuetudine ntebatur, fratre nihilo huma-
 nior aut modestior. eaque de causa Pompeiano persuaso ut Commodum
 aggrediretur, et ipsum et semetipsam perdidit. sustulit et Crispinam
 uxorem Commodus ob adulterii crimen. quod si quis eos omnes, quos
 vel ob falsas criminationes vel propter inanes suspiciones vel propter
 magnas divitias vel generis splendorem vel eruditionem excellentem vel
 gloriam virtutis interfecit, exquirere studeret, nae is magnam lectoribus
 molestiam pareret.

Bella quoque sub eius imperio gesta sunt adversus barbaros qui
 supra Daciam incolunt, et Britannicum omnium maximum: ad quod Ul-
 pium Marcellum misit, virum et continentis et militaris vitae, abstin-
 tissimum, nec tam natura quam ex sobrietate vigilantissimum. nam ut

τε καὶ παλαιότατον αὐτὸν ἤσθιεν, ὥστε μὴδὲ δύνασθαι τι φυγεῖν τοῦ ἀναγκαίου πάνν ἐπέκεινα. οὗτος τοὺς ἐν Βρεττανίᾳ βαρβάρους σφόδρα ἐκάκωσεν. ἔθεν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὀλίγον ἀπέκτεινεν ἂν τὸν ἄνδρα ὁ Κόμοδος.

- C Περέννιος δὲ ὁ τοῦ δορυφορικοῦ ἄρχων, τοῦ Κομόδου ἀρ-
μαθλασίαις καὶ ἀσελείαις λαχολακότος, ἠνυγκάζετο τὰ τε στρα-
τιωτικὰ καὶ τὰ τοῦ κοινοῦ δικαίειν. εἴ τι γοῦν τοῖς στρατιώταις
ἀπήντα που δυσχερές, ἐπ' ἐκείνον τοῦτο ἀνέφερον καὶ ἐμνήσκον
αὐτῷ. οἱ ἐν Βρεττανίᾳ τοίνυν στρατιώται στυσιάζοντες καὶ διὰ
W II 210 τοῦτο ἐπιτιμηθέντες χιλίους ἐπὶ πεντακοσίοις ἐξ ἐαυτῶν εἰς τὴν 10
Ἰταλίαν ἐπεμψαν· οἷς τῇ Ῥώμῃ πλησιάσασιν ὁ Κόμοδος προῦπή-
τησε καὶ εἶπεν “ὦ σοστρατιῶται, τί βουλόμενοι πάρεστε;” οἱ δὲ
“ἤκομεν” ἔφασαν “ἐπεὶ σοὶ ἐπιβουλεύει Περέννιος.” καὶ ὅς ἐπι-
D σθη καὶ τὸν ἄνδρα ἐξέδωκεν· καὶ οἱ στρατιώται αὐτὸν καὶ ἤκί-
σαντο καὶ κατέκοψαν, διαγαγόντα τὴν ἀρχὴν ἀδωρότατά τε καὶ 15
σωφρονέστατα. οὐπερ ἀπαλλυγέτες οἱ καισάριοι, ὧν ὁ Κλέαν-
δρος κορυφαίοτατος ἐτύγχανεν ὧν, ἅπαν ἔδρων χερίστον ἀδεῶς·
πάντα γὰρ ἐπύλουν καὶ ἔβριζον καὶ ἠσέλγαινον.

Ὁ δὲ Κλέανδρος μέγα ὑπὸ τῆς τύχης ἀρθεὶς καὶ λαχρίσαστο
καὶ ἐπώλησε βουλευίας στρατιείας ἐπιτροπείας ἡγεμονίας καὶ ἀπλῶς 20
ἐνύμπαντα. καὶ τινες πάντων ὧν εἶχον τὸ βουλευταὶ γενέσθαι

1 μὴδὲ] μὴ A. 3 σφόδρα ἐκάκωσεν A, σφόδρα ἐκάκωσαν B,
ἐκάκωσεν σφόδρα PW. 5 περέννιος ABC. 6 ἀσελείαις
AB, ἀσελείαις PW. 9 στρατιώται} στρατευσόμενοι A. 13 περ-
ρένιος B.

nec pane satiaretur, eo minime recenti sed ante multos dies cocto vesce-
batur, ut nihil ultra posset edere quam summa necessitas postularet.
qui cum Britannos graviter afflixisset, parum abfuit quin ob virtutem a
Commodo necaretur.

Perennius vero praetorio praefectus, imperatore surigationibus et
luxu vacante, et rem publicam et rem militarem administrare cogeba-
tur. ac si quid militibus adversi accidebat, id illi iracunde imputabant,
qui igitur in Britannia militabant, ob motam seditionem obiurgati, mille
quingentos sui ordinis in Italiam miserunt: quibus Romae appropinquan-
tibus Commodus obviam profectus “qua de causa venitis” inquit “com-
militones?” qui cum respondissent eo se adesse quod Perennius ei in-
sidiaretur, credidit ille virumque illis dedit. a quibus excusciatus in-
teriiit, cum magistratum modestissime et integerrime gessisset. quo amoto
caesariani, quorum dux et auctor erat Cleander, nullo facinore absti-
nuerunt, impune omnia vendentes et nihil non audentes quod superbia
et libido suasisset.

Cleander vero a fortuna in altum sublatus et donavit et vendidit
senatorias dignitates, expeditiones, praefecturas, provincias, omnia demin-
que. ac nonnulli omnibus suis bonis ordinem senatorium redemerunt:

ἐπρίαντο, ὥστε καὶ λεχθῆναι ἐπὶ Ἰουλίῳ Σόλωνι ἀφανιστάτῳ ἀν-
 δρῆι ὅτι τὴν οὐσίαν ἀφαιρεθεὶς ἐξωρίσθη εἰς τὸ συνέδριον. καὶ P I 599
 ὑπάτους εἰς ἓνα ἐνιαυτὸν εἴκοσι καὶ πέντε ἀπέδειξεν, ὃ μῆτε πρό-
 τερον μῆτε ποτὲ ὕστερον ἐγένετο. πάμποθεν οὖν ἀργυρολογῶν
 5 ἐκίχησάτο ἄμυπολλα; ἀφ' ὧν πλείστα τῷ τε Κομόδῳ ἰδίῳ καὶ
 ταῖς αὐτοῦ παλλακαῖς. καίτοι δ' οὕτως ὑπὸ τῆς τύχης ἀρθεὶς
 ἀτίμως ἀπώλετο. σιτοδίαιος γὰρ ἐν Ῥώμῃ συμβάσας πλεον αὐτὴν
 Παπίριος Διονύσιος ἐπὶ τοῦ σίτου τεταγμένος ἐπέτεινεν, ὡς ἂν
 τὸν Κλεάνδρον οἱ Ῥωμαῖοι μισήσασαι τε καὶ διαφθείρωσιν ὡς
 10 αἴτιον τοῦ κακοῦ διὰ κλέμματα. ἤγετο τοίνυν ἵπποδρομία· καὶ B
 μελλόντων τῶν ἵππων ἀγωνισθῆναι εἰσέδραμε παιδίων πληθὺς εἰς
 τὸν ἵπποδρομον· καὶ τῶν παρθένος τις ἤγειτο μεγάλη καὶ βλο-
 συρά, ἣ δαίμων ἐς ὕστερον ἐνομήσθη. καὶ συνεβόησαν μὲν τὰ
 παιδία, καὶ ὁ δῆμος ἐκ τούτου ἐξέκραγε καὶ ὤρμησε πρὸς τὸν
 15 Κόμοδον ἐν προαστείῳ ὄντα, ἐκείνου μὲν ὑπερευχόμενος, τοῦ
 Κλεάνδρου δὲ κατευχόμενος· ὃ δὲ στρατιώτας ἐπέμψεν ἐπ' αὐ-
 τούς, οἳ καὶ ἔτριψάν τινας καὶ ἀπέκτειναν, ἀντιῶσαι δὲ τὸν δῆμον
 οὐκ ἔσχυσαν· ἀλλὰ τῷ πλήθει θυρῶν ἢ τῇ τῶν δορυφόρων ἰσχυῖ
 ἐκείνῳ ἠπέιχθη. πλησιαζόντων δὲ οὕτως ὁ Κόμοδος ἔδρασε, δι- C
 20 λόγιτος ὧν, ὡς αὐτίκα τὸν τε Κλεάνδρον καὶ τὸ παιδίον αὐτοῦ

4 ποτὲ om A. 5 τῷ AC, τὸ PW. 6 ἀρθεὶς καὶ ἀτίμως A.
 8 παπίριος A Xiphilinus, Παπίριος PW. 9 κλέμματα A.
 διαφθείρωσιν ABC, διαφθείρωσιν PW. 10 καὶ μελλόντων τῶν
 ἵππων ἀγωνισθῆναι AB, τῶν ἵππων ἀγωνισθῆναι reliquis omisis C,
 τῶν δ' ἵππων ἀγωνισθῆναι μελλόντων PW. 12 καὶ alterum om B.
 13 ἢ δαίμων ἐς] ἢ δαίμων ὡς alter Wolfii codex Fuggeranus.
 18 ἰσχυσεν AC. ἢ ABC, καὶ PW. 19 ἠπέιχθη ἐκείνῳ B.

ut de Iulio Solone homine obscurissimo diceretur, eum bonis adeptis in curiam relegatum esse. consules in unum annum 25 designavit, quod nec ante nec post unquam factum est. itaque pecunia undique colligenda magna opes est adeptus, de quibus plurima Commodus et eius concubinis donabat. nihilo secius tamen in tanto fortunae fastigio ignominiose periit. nam cum annonae penuria Romae laboraretur, Dionysius Papius rei frumentariae praefectus eam magis coartavit, ut Cleander tanquam ob furta malorum auctor et invisus populo facilius interiret. ludia igitur circensibus cum equi iam excursuri essent, multitudo puerorum in circum accurrit, quos magna quaedam virgo torvo vultu ducebat, quae voca postmodum credita est: ortoque a pueris clamore populus etiam vaciferans ad Commodum in suburbio agentem contendit, et illi bene precatus, Cleandro diras est imprecatus. is milites contra eos misit: qui nonnullos vulneraverunt et occiderunt, populum tamen repellere non poterunt; sed multitudine fretus vel praetorianorum robore ille instabat. sic turba appropinquante Commodus, homo ignavissimus, ita pertimuit ut Cleandrum et filium eius statim occidi iuberet. puer igitur limini

σφαγήναι κελεύσαι. τὸ μὲν οὖν παιδίον προσουδιωθὲν διεφθάρη, τὸ δὲ τοῦ Κλεάνδρου σῶμα λαβόντες οἱ Ῥωμαῖοι ἔσυραν καὶ ἤκισαντο, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ δόρατος περιήρητο. καὶ τινες ἐτέρους τῶν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι δυναμένων διεφθαιραν.

5. Κόμοδος δὲ ἐφόνα καὶ τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας διεχειρί-
ζετο καὶ ἦν Ῥωμαίοις ἅπασι χαλεπιώτατος, ἀναγκάζων αὐτῷ ἐξ
ἀνάγκης ψηφίζεσθαι ὅσα τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐκόντες δι' εὐνοίαν
ἐψηφίζοντο. ἄλλα τε οὖν αὐτῷ πάμπολλα ἐψηφίσθησαν καὶ χρ-
D σοὺς ἀνδριάς σταδίου χιλίων λιτρῶν. καὶ τοὺς μῆγας πάντας
ἀπ' αὐτοῦ κεκλήσθαι τεθέσπισκε· καὶ κατηρόθρημητο οὕτως, Ἀμα- 10
ζόνιος Ἀνίκητος Εὐτυχῆς Εὐσεβῆς Λούκιος Αἴλιος Αὐρήλιος
Κόμοδος Αὐγουστος Ἡράκλειος Ῥωμαῖος Ὑπεραίρων. πάντα
γὰρ ταῦτα ἐαντῷ ἐπέγραφε τὰ ἑνόματα, καὶ τῇ βουλῇ οὕτως
ἐπέστειλεν "αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Λούκιος Αἴλιος Αὐρήλιος Κό-
μοδος Αὐγουστος εὐσεβῆς εὐτυχῆς ἀνίκητος Ῥωμαῖος Ἡρακλῆς 15
ἀρχιερεὺς δημοαρχικῆς ἔξουσίας τὸ δικτακτικαῖδεκατον αὐτοκράτωρ τὸ
δεδυκτον ἕπατος τὸ ἕβδομον πατὴρ πατριδος ἑπάτοις στρατηγοῖς
P. I 600 δημοαρχικοῖς γερουσία Κομοδιανῆ εὐτυχεῖ χαιρεῖν." καὶ πολλοὺς
ἔστησαν αὐτῷ ἀνδριάντας ἐν Ἡρακλέους σχήματι. καὶ τὸν αἰῶνα
τὸν κατ' αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ χρυσοῦν ἐνομιάζεσθαι καὶ γράφισθαι 20

9 χιλίων λιτρῶν AB Xiphilius, λιτρῶν χιλίων PW. πάντας A
Xiphilius, ἅπαντας PW. 10 οὕτως] ὅδε A. 15 εὐσεβῆς
εὐτυχῆς A Xiphilius ut nummi, Εὐτυχῆς Εὐσεβῆς PW. 19 Ἡρα-
κλέους A, Ηρακλέος PW.

Fontes. Cap. 5. Dionis Historiae Romanae lib. 72 c. 14 —
c. 22. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 5 c. 9 — c. 21.

illius perit: Cleandri vero corpus Romani excarnificatum traxerunt, et caput eius hastae affixum circumtulcrunt. sunt et aliquot alii palatini proceres interfecti.

5. Commodus vero ad caedes incitatus viros illustres occidebat, et in omnes Romanos saevissimus ea sibi tribui cogeat quae patri eius ultro ex benevolentia delata fuerant. igitur praeter alia plurima statua aurea mille pondo librarum ei decreta est. et omnes menses de se nominari iussit: qui hoc ordine numerabantur, Amazonius Invictus Felix Pius Lucius Aelius Aurelius Commodus Augustus Hercules Romanus Exsuperatorius. nam haec sibi nomina omnia vindicabat, itaque ad senatum scribebat "imperator Caesar Lucius Aelius Aurelius Commodus Augustus pius felix invictus Romanus Hercules pontifex tribunicia potestate xviii imperator viii consul vii pater patriae consulibus praetoribus tribunicis senatui Commodiano felici salutem." multas ei quoque statuas Herculis habitu erexerunt. est et decretum ut eius seculum ab eo au-

ἐψηφίσθη· ἐκαλεῖτο γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις δνόμασι καὶ χρυσοῦς καὶ θιός. πολλὰ δὲ διαπυνῶντι αὐτῷ ἐπέλιπε τὰ χρήματα· ὄθεν W II 211 ἐγκλήματα καὶ ἀνδράσιν ἐπιφύρων καὶ γυναιξίν, οὗς μὲν ἐφόνευεν οἷς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς αὐτῶν οὐσίας ἐπίπρασκεν.

6 Ἡρματηλάται δὲ οἴκοι (δημοσίᾳ γὰρ ἤδεῖτο τοῦτο ποιῆσαι) καὶ ἑμονομάχει, οἴκοι μὲν μέχρι φόνου, ἐν δὲ γε τῷ θείτρῳ ἀσιδήρως καὶ αἵματος ἀνθρωπίνου χωρὶς. οἴκοι δὲ τινων τὰς τρίχας ξυρῶν τῶν μὲν τὰς ῥίνας παρέτεμνε τῶν δὲ τὰ ὠτα, ἐλίων δ' B ἕτερόν τι. εἰσιῶν δ' ἐς τὸ θείατρον τῷ τοῦ Ἑρμοῦ ἐκέρχρητο 10 στήματι, χρυσοῦν κηρόκιον μεταχειριζόμενος. ἐφρόνει δὲ μέγα καὶ ὅτι ἦν ἐπαρίστερος. Κάμνων δ' ἐν τῷ ἀγωνίζεσθαι ἔπινε, καὶ οἱ τῆς βουλῆς καὶ οἱ τῶν ἰππέων παρόντες "ζήσειας" ἐξέβδιων· καὶ "κύριος εἶ" καὶ "πρῶτος εἶ" καὶ "πάντων ἐντυχεσιτάτας νίκας νικήσεις" καὶ "Ἀμαζόνιε νικᾷς" κράζειν συνεχῶς ἐκελεύοντο. 15 τοὺς δὲ ποδῶν ἰσπερημένους ἢ τούτους πεπηρωμένους ἐκ νόσου ἢ συμφορᾶς ἀφροίσους ποτέ, καὶ δρακόντων εἶδη αὐτοῖς περιπλέξας περὶ τὰ γόνατα, οἷα γίγαντας ὡς Ἡρακλῆς ῥοπαλῶ παίων ἀπέκτεινε.

Μέλλων δ' αὐθις μονομαχῆσαι ἐνετείλιτο τοῖς ἰππεῦσι καὶ C 20 τῇ βουλῇ ἐν τῇ στολῇ τῇ ἰππάδι καὶ τοῖς μανδύαις εἰς τὸ θείατρον εἰσελθεῖν, ὃ οὐκ εἰδίστο γίνεσθαι εἰ μὴ τις αὐτοκράτωρ

2 αὐτῷ add A.

4 δὲ] δὲ καὶ B.

5 ἡρματηλάται AC, ἡρματηλάτου PW.

8 παρέτεμνε A Xiphilinus, ἀπέτεμνε P, ἀπέταμνε W.

δέ τι ἕτερον A.

9 εἰς B.

12 οἱ alteram om B.

13 Xiphilinus πάντων ἐντυχεσιτάτος, νικᾷς, νικήσεις.

15 τούτους] τοὺς B.

20 ταῖς μανδύαις et τοῖς μανδύοις Xiphilini codices.

reum seculum diceretur: nam praeter alia nomina etiam aurens et deus vocabatur. cum autem sumptibus immodicis fuscum exhausisset, viros et mulieres criminando alios occidit, alios salutem suam omnibus bonis redimere passus est.

Aurigabat domi: nam id in publico facere verebatur. pugnabat domi usque ad caedes, in theatro vero sine ferro et sanguine humano. domi quoque capillis quorundam radendis aliis nasos praecidebat, aliis aures, aliis aliud membrum. theatrum Mercurii habitu ingrediebatur aureum caduceum manu versans. magnae sibi laudi ducebat quod scaeva esset. certando fessus potabat, senatu et equestri ordine acclamantibus "vivas." item "dominus es, primus es, victoria omnium faustissimis poteris, Amazonie vincis" subinde clamare iubebantur. aliquando pedibus mutilatos aut ex morbo aliove casu claudos coegit, et draconum formis ad eorum genua annexis miseros tanquam Hercules pro gigantibus clava occidit.

Denuo cum gladiatoribus pugnaturus equitibus et senatui mandavit ut habitu equestri et penulati theatrum ingrederentur, quod non nisi

ἔτιχε τεθνηκώς· καὶ τὸ κράνος δ' αὐτοῦ τῇ τελευταίᾳ τῶν ἀγώνων ἡμέρᾳ διὰ τῶν πολλῶν ἐξεκομίσθη δι' ὧν οἱ τελευταῖοι ἐξ-εφύροντο· καὶ ταῦτα τεκμήρια τοῦ μέλλειν ἤδη ἀπαλλαγῆσθαι τῆς αὐτοῦ τυραννίδος ἄπασιν ἔδοξε. καὶ τοῦτο μετ' ὀλίγον ἐγένετο· Αἰμίλιος γὰρ Λαίτιος ὁ ἑπαρχος καὶ ὁ πρόκοιτος Ἐλλεκτος, 5 τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γινομένοις ἀχθόμενοι, μὴ ταῦτα ποιεῖν παρήνουν αὐτῷ· ὁ δὲ ἠπειλεῖ σφίσι καὶ ἐμνηνία· κἀκεῖνοι δεισάντες ἐπιβού-
D λυσαν αὐτῷ, δύντες ἐν βοείοις κρέασι φάρμακον. μὴ ταχέως δὲ τῷ φαρμάκῳ κατεργασθέντα ἀλλὰ καὶ ἐξζημιότα ὑποπολήσαν-τά τε τὸ γεγονός καὶ ἀπειλοῦντα ἀπέπνιξαν αὐτὸν διὰ τινος Ναρ-10 κίσσου λουόμενον, ἔτη δώδεκα καὶ μῆνας ἑννέα καὶ ἡμέρας τισσαρεσκαίδεκα μοναρχήσαντα, βεβιωκότα δὲ τριάκοντα ἔνιαυτὸς ἐφ' ἐνὶ καὶ μῆνας τέσσαρας. εἰς ὃν ἡ οἰκία τῶν ὡς ἀληθῶς Ἀσρηλίων τῆς αὐταρχίας ἐπαύσατο.

Ἐν δὲ γε τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς μοναρχίας Κομόδου Ἰουλιανὸς 15 τὴν ἐπισκοπὴν Ἀλεξανδρείας ἐνεχειρίσθη, Ἀγριππίνον ἐπὶ δώδεκα ἔτη ταύτην οἰκονομήσαντος καὶ μεταστάντος τῶν τῆδε. τότε καὶ Κλήμης ὁ σιρωματεὺς ἐγνωρίζετο, καὶ Πάνταϊνος ὁ φιλόσοφος
P I 601 σπουδαστὴς τε καὶ κήρυξ τοῦ κυθ' ἡμᾶς μνηστῆριον. ἀνωτέρω δὲ τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας ὁ λόγος ἰσότηρησε Μάρκον μετὰ 20 τοὺς ἐκ περιτομῆς καθηγῆσασθαι, τῆς πόλεως παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνοικοδομηθείσης Ἀδριανοῦ, συννοικισθείσης τε ἐξ ἰδῶν.

5 ὁ alterum add ABC. 10 ἀπειλοῦντα AB, ἀπειλοῦντι PW. αὐτῷ A. 13 ὡς] εἰς C. 17 καὶ ὁ κλήμης ὁ A. 19 ἀνωτέρω] p. 522 v. 19. 21 τοῦ αὐτοκράτορος ἀνοικοδομηθείσης Ἀδριανοῦ] ἀδριανῶ ἀνοικοδομηθείσης A.

mortuo imperatore fieri solebat: et galea eius in extremo die ludorum per eam portam est elata qua mortui efferebantur: quae omnibus liberationem ab eius tyrannide brevi portendere videbantur. idque paulo post accidit: nam Aemilius Laetus praefectus et Electus cubicularius cum eum factis illis offensi monuissent ut desisteret, iracundiam et minas illius metuentes in bubulis carnibus venenum ei praebuerunt. quod cum ut parum efficax evomisset, ac quid actum esset suspicatus minas spiraret, lavantem a Narcisso quodam occidendum curaverunt, annos 12 menses 9 dies 14 rerum potitum, natum annos 31 et menses 4. in quo germana Aureliorum familia imperare desiit.

Primo anno eius imperii Iuliano Alexandrinus episcopatus est traditus, Agrippino duodecimo gubernationis anno defuncto. tum quoque Clemens contextor floruit, et Pantaenus philosophus arcanorum nostrorum sectator et praeco. de Hierosolymis supra narravimus, illam ecclesiam post circumcisos a Marco esse gubernatam, urbe ab Hadriano in-

ἐν Κασσιανὸς διεδέξατο, καὶ τοῦτον Πούπλιος, καὶ Πούπλιον
 Ἰουλιανός, κάκεινον Γάιος, καὶ Γάιον Σύμμαχος. ὁ δ' ἐφ' ἑτέρω
 Γαίω μετέλλαξε τὴν ζώην. εἰθ' ἕτερος Ἰουλιανὸς τὴν ἐπισκοπὴν
 διεδέξατο, καὶ τοῦτου διάδοχος Καπίτων ἐγένετο, καὶ Οὐάλης
 5 Καπίτωνος, Οὐάλεντος δὲ Δολιχιανός, καὶ ἐπὶ πᾶσι Νάρκισσος
 τριακοστὸς ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο.
 δεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Κομόδου ἀρχῆς Ἐλεύθερος ὁ τῆς Ῥω-
 μαίων ἐκκλησίας ἐπισκοπήσας ἐπ' ἔτη τρισκαίδεκα τῶν τῆδε Β
 μετέστη, καὶ Βίκτωρ τῶν ἐκτὶ πρόστη πιστῶν. καὶ Ἰουλιανοῦ
 10 ἐπὶ δέκατον ἔτος τὴν Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίαν ἰθύναντος, καὶ τὸ
 χρωτὸν λειτουργήσαντος, Δημήτριος τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐνεχειρίσθη
 λειτουργήμα. ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείων ἐκκλησίᾳ μετὰ Μαξιμίον
 Σαραπίων ἐπισκόπει τοὺς χριστιανύμους, ὄγδοος ἀρχιερεὺς ἀπὸ
 τῶν ἀποστόλων γενόμενος. τότε καὶ Ἀπολλώνιος, ἀνὴρ ἐπὶ παι-
 15 δαίᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ βεβηθημένος, μαρτυρικῶ τέλει ἐν Ῥώμῃ δό-
 γματι τῆς συγκλήτου πρὸς τὰς αἰωνίους μετέστη σκηνάς.

6. Ὁ μὲν οὖν Κόμοδος τὰ τῆς ἀρχῆς διαφθείρας, ὡς W II 212
 εἴρηται, ἀκείνους διέφθαρτο· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐκλεκτὸν καὶ τὸν C
 Λαίτον τὸν Περτίνικα εἰς τὴν αὐταρχίαν διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ
 20 ἀξίωμα αὐτοῦ ἐπιλέξαντο. ὁ δὲ, ὅτι τέθνηκε Κόμοδος ἀκριβῶ-

1 inter Publum et Iulianum excidit Maximus. 4 post Capito-
 nem Eusebius in Chronico recenset Maximum et Antoninum, quos
 omittunt Historiae ecclesiasticae codices. 5 δὲ ABC, δὲ καὶ PW.
 6 ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τῶν Ἱεροσολύμων A. 7 ὁ τῆς ABCW,
 ὁ τῶν P. 10 τὸ] τῷ C: cf. p. 639 D ed. P. 11 τῆς add AB.
 12 τῆ] τῇ τῶν A. 13 σεραπίων B. 16 σκηνάς] μονάς A.

. FONTES. Cap. 6. Dionis Historiae Romanae lib. 73 c. 1 -
 o. 10.

staurata et a gentilibus habitata. ei successit Cassianus, huic Publius,
 Publio Iulianus, Iuliano Gaius, Gaio Symmachus, Symmacho alter Gaius,
 Gaio alter Iulianus, Iuliano Capito, Capitoni Valens, Valenti Dolichia-
 nus: post quos omnes Narcissus trigesimus ab apostolis Hierosolymorum
 episcopus fuit. decimo anno imperii Commodi Eleuthero Romani episco-
 patus anno decimo tertio defuncto Victor coetui fidelium praesuit. Iu-
 liano post decimum annum episcopatus Alexandrini mortuo id munus
 Demetrio est commissum. in Antiochena ecclesia Serapio post Maximi-
 num Christianorum pastor fuit, octavus ab apostolis pontifex. tunc
 Apollonius philosophus inclita doctrinae fama, senatus Romani decreto
 condemnatus, per martyrium in aeterna tabernacula migravit.

6. Commodus imperio ad hunc modum perdit, ut expositum est,
 ipse quoque perit: Electus vero et Laetus ad Pertinacem, ob virtutem
 et dignitatem viri, principatum detulerunt. qui explorata Commodi

σάμενος, ἰδέξατο τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τῇ τε παρουσίᾳ τοῦ Λαίτου καὶ ἄδραϊς ὑποσχέσασιν τοὺς στρατιώτας προσειπήσατο. εἶτα εἰς τὸ συνέδριον ἀφικόμενος εἶπεν ὅτι "ὠνόμασμαι ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοκράτωρ, ἐξίσταμαι δὲ τῆς ἀρχῆς διὰ τε τὴν ἡλικίαν καὶ ἀρρωστίαν καὶ τὴν τῶν πραγμάτων δυσχέρειαν." ὥς δὲ καὶ παρὰ τῆς βουλῆς καὶ ἐφηγίτο καὶ ἤρειτο, ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἀπεδείχθη, ὁ δὲ Κόμοδος ἐψηφίσθη πολέμιος. καὶ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος εἰς ἐκείνον ἐξέβριζον καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ κατέσπων. ἤθελον δὲ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ διασῦραι καὶ διασπᾶσαι· εἰπόντος δὲ τοῦ Περτιναξοῦ ἤδη τῇ γῆ κεκρέφθαι αὐτό, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο, ἀλιτήριον δὲ καὶ τύραννον ἀπεκάλουν αὐτὸν καὶ ἄρματηλάτην καὶ μονομάχον καὶ πλείω ἕτερα. Αἰψὺς δ' ἦν ὁ Περτιναξὸς ἐξ Ἄλβης Πομπητίας, πατρὸς οὐκ εὐγενοῦς, ἐν τοῖς ἵππευσι χλιαρχήσας. ἦν δ' εὐπροσήγορος, ἤκουε τε ἐτοίμως καὶ ἀπεκρίνατο ὅσα οἱ ἐδόκει. 15

Ὄντω μὲν ὁ Περτιναξὸς τῆς ἀρχῆς ἐπιλάβετο, καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἐπικλήσεσι καὶ πρόκριτος τῆς γειροσύνης κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπωνομάσθη. ὅσα γοῦν διέκειτο πλημμελῶς πρὸς τὸ κόσμων P I 602 μετεσκευάστω οικονομίᾳ καὶ προνοίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἡ ἀτιμία τῶν ἀδίκως πεφονευμένων ἐλύθη παρ' αὐτοῦ. τσοῦατή δὲ χρημάτων ἔνδεια κατὰ τὸ βυσσλεῖον ἦν, ὥς πέντε καὶ ἑκοσι μυριάδας δραχμῶν εὐρεθῆναι μόνας. μόλις δ' οὖν ὁ Περτιναξὸς ἐξ ἀνδριάντων καὶ δπλων καὶ ἐπίπλων καὶ τῶν τοῦ Κομόδου παι-

6 καὶ prius om A.

10 κατασῶραι AB, σῶραι Xiphilinus.

13 immo Αλγος.

19 διασκευάστω C.

forte, suscepto imperio in castra venit, militumque favore et Laeti praesentia et magnis pollicitationibus conciliato, curiam ingressus, se a Legionibus appellatum esse imperatorem, sed propter aetatem et imbecillitatem et rerum difficultatem cedere imperio dixit. cum vero a senatu quoque laudaretur et probaretur, imperator declaratus est: Commodus vero hostis iudicatus et a senatu populoque contumeliis affectus est. ac revulais eius status in animo habebant cadaver etiam per vicos raptare: sed cum id Pertinax iam sepultum esse dixisset, ea re omissa Commodus nefarium, tyrannum, aurigam, gladiatorem, et pluribus aliis nominibus appellavit. Pertinax Afer [Ligur] ex Alba Pompeia, patre haud nobili natus, tribunus equitum fuit: aditu facilis, haud gravatim audiebat, et respondebat quae videbantur.

Potitus imperio Pertinax praeter alios titulos etiam princeps senatus veteri more dictus est. prava instituta sua cura et providentia correxit atque in melius mutavit: per iniuriam caesos ignominia exemit. cum autem pecuniae tanta inopia in palatio esset, ut in fisco non amplius 250 milia drachmarum invenirentur, aegre ex status, armis, domestico instrumento et deliciis Commodi tantum coegit, ut militi solveret

δικῶν ἀθροίσας ἀργύριον τοῖς τε δορυφόροις ἃ ὑπέσχετο ἔδωκε καὶ τῷ δήμῳ καθ' ἑκαστὸν δραχμίας. ὅσοις γὰρ ὁ Κόμοδος ἐς τρουφήν καὶ ἐς ὀπλομαχίαν καὶ ἀρματιηλασίαν ἐκέχρητο, ζύμπαντα προδίδετο εἰς τὸ πωλητήριον.

6 Ὁ δὲ Λαῖτος ἐψήμει μὲν τὸν Περτινάκα, τὸν δὲ Κόμοδον Β ἔβριζε. καὶ τινὰς βαρβάρους, χρυσίον παρ' ἐκείνων κομισαμένους ἐπ' εἰρήνῃ πολύ, ἔτι τυγχάνοντας ἐν ὁδῷ μετεπέμψατο καὶ τὸ χρυσίον ἀπέλετο, "φράσατε τοῖς οἴκοι" φήσας "ὅτι Περτιναξ ἄρχει"· ἤδεισαν γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς ἐξ ὧν ἐπιπέπονθισαν.
10 καὶ ἄλλα δὲ τοιαῦτα ἐπὶ διαβολῇ τοῦ Κομόδου ὁ Λαῖτος ἐποίησεν. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ μακρὸν οὗτος ἔμεινε πιστὸς τῷ Περτινάκι. ὧν γὰρ ἰμίρετο μὴ τυγχάνων, τοὺς στρατιωτάς παρεθήξε κατ' αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀρπαγῶν εἰργόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἐμίσουν αὐτὸν καὶ ἐπεβούλευον σὺν τῷ Λαίτῳ. διδ τὸν ὑπάτον Φάλκιωνα, γένει C
15 καὶ πλοσῆτι λυμπρυνόμενον, ἀτοκράτορα ποιῆσαι συνέθεντο. ὁ μωθὼν ὁ Περτιναξ ἐς θάλασσαν διατρέψων διὰ τὴν τοῦ σίτου παρασκευήν, εἰς τὴν πόλιν ἤπειλθη καὶ εἰς τὴν βουλὴν παρελθὼν διειλέθη. μελλόντων δὲ τῶν βουλευτῶν καταψηφισθῆναι τοῦ Φάλκιωνος ὁ Περτιναξ ἀνακραγῶν "μὴ γένοιτο" ἔφη "τινὰ βου-
20 λευτὴν ἱμοῦ ἄρχοντος μηδὲ δικαίως θανατωθῆναι."

Ὁ δὲ Λαῖτός τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὡς ἐκείνου κτελέοντος ἔφθειρε· φοβηθέντες δὲ οἱ λοιποὶ ἐθορόβησαν. δεικνύσιν οἱ

1 δέδωκε Α.
εἰχθη Α.

8 φράσαι τε PW, φράσας τὲ C.
22 ἐθοροβήθησαν Α.

17 ὑπ-

quae promiserat, et populo centenas drachmas distribueret. ea enim omnia quibus Commodus ad delicias, compositiones gladiatorum et annigationes usus fuerat, Pertinax in foro vendidit.

Laetus vero et Pertinacem laudabat et Commodum proscindebat; et barbaros aliquot ex via revocatos, qui magnam pecuniam a Commodo servandae pacis ergo acceperant, erepto auro suis popularibus nuntiare iussit Pertinacem imperare: cuius illi nomen suis cladibus didicerant. haec et alia traducendi Commodi causa Laetus fecit, sed Pertinaci fidem non diu servavit. cum enim votorum non compos fieret, milites rapinis assuetos, et Pertinaci quod iis prohiberentur infensos, ad insidias ei faciendas impulit. itaque Falconem consulem, virum et genere et opibus illustrem, imperatorem designare statuerunt. quo Pertinax cognito, quod annonae parandae causa ad mare agebat, prope in urbem profectus et curiam ingressus orationem habuit; senatuque Falconem damnaturo exclamavit "absit ut me imperante nullus senator vel iure condemnetur."

Laetus vero militibus aliquot, quasi ab imperatore iussus, occisis, effecit ut caeteri sibi metuentes tumultuarentur, et 200 audacissimi stri-

- θρασύτεροι ἠρότερες τὰ ξίφη πρὸς τὸ παλάτιον ὤρμησαν. ὡς δ' ἐντὸς ἐγένοντο, ἡ γυνὴ αὐτῶ τὴν τούτιον παρουσίαν ἐμήνησεν· ὁ δὲ, καίτοι θανάσιμος ἀντιστήσας καὶ διαφθεῖραι αὐτὸς τῇ τε φυλακῇ τῇ νυκτερινῇ καὶ τοῖς ἵπποισιν, οὐτε τοῦτ' ἐποίησεν οὐτε κρυβῆναι καὶ διαφυγεῖν ἠρετίσταιτο, ἀλλ' ἐλπίσας ἴσως καταπλήξῃ ξιν αὐτοὺς ὀφθεῖς καὶ πείσειν διαλεχθεῖς, ἀπήντησε προσιοῦσα.
- W II 213 οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἰδοῖ ὑπεστάλησαν καὶ τοῖς κουλείοις τὰ ξίφη ἐνέθεντο, ὡς δ' εἰς αὐτῶν προσηθήσας "τοῦτό σοι" ἔφη τὸ ξίφος δειξάς "οἱ στρατιῶται πεπόμφασιν", καὶ αὐτὸν ἔαληξε, καὶ οἱ ἄλλοι συνεικινήθησαν καὶ κατέκοψαν αὐτὸν τε τὸν αὐτοκράτορα 10 καὶ τὸν Ἐκλεκτόν. εἶτα τὴν τοῦ Περτινάκος κεφαλὴν οἱ στρατιῶται δόρατι περιπεύραντες περιῆγον, τῶ ἔργῳ ἐλλαμπυρόμενοι. ἐβίω δὲ ὁ ἀνὴρ ἔτη ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα δέοντα τισσάρων μηνῶν, ἄρξας μόνος ἡμέρας ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτὰ.
- P I 603

7. Διαγγελθείσης δὲ τῆς σφραγῆς τοῦ Περτινάκος Σουλπι-15 κιανός, σταλαίς εἰς τὸ στρατόπεδον παρ' ἐκείνον ἵνα τὰ ἐκεί καταστήσῃται, ἔμεινεν ἐν αὐτῶ καὶ ἔπραττεν ὅπως ἂν αὐτοκράτωρ ἀποδειχθῇ. κὰν τούτῳ Ἰουλιανὸς ὁ Δίδιος, χρηματιστής τε καὶ ἀπληροτος, νεωτέρων ἀεὶ πραγμάτων ἐπιθυμῶν καὶ πρὸς τοῦ Κομόδου διὰ τοῦτο εἰς Μεδιόλωνα τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἔξελαιθείς, 20 B μαθὼν τὴν τελευτὴν τοῦ Περτινάκος, σπεύσας εἰς τὸ στρατόπεδον παρεγένετο. καὶ πρὸς ταῖς νύλαις ἰστώς ὁ μὲν ἔξωθεν, ὁ δὲ

11 οἱ στρατιῶται add A Xiphilius.

20 ἐς B.

FOUNTAIN. Cap. 7. *Dionis Historiae Romanae* lib. 73 c. 11 — c. 17.

ctis ensibus ad palatium contenderent. quos cum uxor adesse Pertinacii nuntiasset, ille quamvis resistere eosque per nocturnas excubias et equites occidere posset, tamen nec hoc fecit nec se occultare aut effugere voluit. sed spe forsitan concepta, se conspectu suo illos territorum et oratione sedaturum, accedentibus obviam iuit. illi vero primum verecundia ducti gladios vaginis condiderunt: deinde cum unus stricto gladio prosiluisset eumque percussisset, eum gladium illi a militibus missum esse dicens, etiam caeteri concitati et ipsum imperatorem et electum occiderunt. deinde Pertinacis caput milites hastae affixum quasi re bene gesta circumtulērunt. vixit hic vir annos 67, quattuor mensibus demptis dies non amplius 87 imperavit.

7. Nuntiata Pertinacis caede, Sulpicianus, ab illo in castra tumultus sedandi causa missus, ibi mansit operamque dedit ut imperator crearetur. interea Didius Iulianus, homo inexplebilis avaritiae, novis rebus subinde studens eaque de causa Mediolanum in patriam suam a Commodo relegatus, Pertinacis obitu cognito festinanter in castra venit.

Σουλπικιανὸς ἔσωθεν, τὴν Ῥώμην καὶ τὴν ταύτης ἀρχὴν ἀνητίων ἐκ τῶν στρατιωτικῶν, διαγγελόντων τινῶν καὶ λεγόντων ἑκατέρω ὅτι "τόσον οὗτος" καὶ "τόσον ἐκείνος δίδωσι, τί οὖν σὺ προστίθης;" ὁμοῦς πολλῶν ὑπεσχημένων τοῖς στρατιώταις παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἐκείνον προειτιμήσαντο, φοβηθέντες μάλιστα τὸν Σουλπικιανὸν ὡς τιμωρήσοντα τῷ Περτινάκι οἷα δὴ κηδεστή.

Ἐισδεχθεὶς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον Ἰουλιανὸς καὶ αὐτοκράτωρ ἀποδειχθεὶς ἐκείθεν πρὸς τὴν ἀγορὰν ἐφοίτησε καὶ τὸ βουλευτήριον, δορυφόρους πεμπληθεῖς ἐπαγόμενος, ἵνα δι' ἐκείνων καὶ τὴν γεροσσίαν καὶ τὸν δῆμον δεδιξῆται. καὶ εἶπε πρὸς τὴν βουλὴν ὅτι "καὶ ὑμεῖς ἄρχοντος δέισθε, καὶ αὐτός, εἰ καὶ τις ἄλλος, ἀξιώτατός ἐμι ἡγεμονεῦσαι ὑμῶν." εἰ οὖν καὶ ἱμισεῖτο διὰ τὴν μεγαλαυχίαν καὶ διὰ τοὺς τὸ βουλευτήριον κυκλωσαμένους ὀπλίτας, ἀλλὰ διὰ τὸ δέος κἄκ τῆς βουλῆς τὴν αὐταρχίαν ἐβεβίωσατο· καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον.

Τῇ δ' ἑσπεραίᾳ οἱ μὲν τῆς βουλῆς προσῆλθον αὐτῷ, ἵνα μὴ φωραθεῖεν ἀχθόμενοι ἐπ' αὐτῷ, ὃ δὲ δῆμος φανερώς ἐκυθρώπαζε· καὶ εἰς τὸ συνέδριον ἐλθόντος τοῦ αὐτοκράτορος ἐξέκραγον ὡς ἐκ συνθήματος ἅπαντες, πατροφόρον αὐτὸν καλοῦντες καὶ ἄρπαγα τῆς ἀρχῆς. ἐκείνου δὲ μὴ χαλεπαίνειν προσποιομένου καὶ ἀργυρίον τι σφίσις ὑπισχνουμένου ἡγυῖναι ὡς δεκαζόμενοι, καὶ ζῦμπαντες ἐξεβόησαν "οὐ θέλομεν, οὐ λαμβά-

1 Σουλπίκιος PW, et sic hoc loco tres Ducangii codices. ἀνητίων AC Xiphilinus, ἀνητίων PW. 8 καὶ τὸ βουλευτήριον om C.

ibi ad portam stantes, hic extra, Sulpicianus intra, Romam et imperium a militibus mercabantur, quibusdam renuntiantibus et dicentibus utrique "hic tantum dat, ille tantum: quantum tu addis?" Iulianus tamen cum multam pecuniam promisisset, est praelatus, timentibus militibus ne Sulpicianus Pertinacis socieri necem ulcisceretur.

Iulianus vero in castra receptus et imperator salutatus inde ad forum et curiam maximo satellitum comitatu contendit, ut per illos senatui populoque Romano terrorem incuteret; ac senatui dixit "vobis principe opus est: et ego prae caeteris omnibus sum principatu dignissimus," quamvis igitur et ob orationis insolentiam et circumdatos curiae milites invisus esset, tamen ex metu a senatu etiam imperio confirmato in palatium ascendit.

Postridie senatores eum convenerunt, ne suum in illum odium animadverteretur, sed populus universus maestitia haud dissimulata imperatorem curiam ingressurum quasi ex composito cum magnis clamoribus parricidam et raptozem imperii appellavit. illo vero iram dissimulante et pecuniam pollicente indignati, quasi largitionibus corruptperantur, universi exclamarunt "nolumus, non accipimus." cum Iulianus eos

νομεν." ὁ δὲ Ἰουλιανὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας ἐκέλευσε κτείνεσθαι. καὶ ὁ δῆμος ἔτι παρῴξυντο, καὶ τοῦ τε Περτινάκιος ἐμμένητο καὶ ἐς τὸν Ἰουλιανὸν ἀπέσκαπτον. καὶ πολλοὶ πολλαχοῦ τῆς πόλεως τετρασκόμοιοι καὶ κτεινόμενοι ἀντεῖχον, καὶ ὄπλα λαβόντες συνέδραμον εἰς τὸν ἰππῶδρομον, ἔνθα νύκτα τε καὶ ἡμέραν⁵ διήγαγον ἄστικοι ἐπιβουόμενοι τοὺς λοιποὺς στρατιώτας, καὶ μᾶλλον τὸν Νίγρον τὸν Πισκέννιον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ Συρία ὄντας. εἶτα τῷ λιμῶ καὶ τῇ ἀγρυπνίᾳ κακωθέντες διελύθησαν καὶ ἠσούχισον. Ἰουλιανὸς δὲ οὕτως τὴν ἀρχὴν ἀρπάσας ἀνελευθέρως αὐτῇ ἐχρήσατο, θωπεύων τὴν βουλὴν καὶ τοὺς τι δυναμῶ¹⁰ νους, καὶ τὰ μὲν χαρίζομενος τὰ δ' ἐπαγγελλόμενος· καὶ πάντα ἐπὶ θεραπείᾳ ἐποίει τῶν δυνατῶν, οὐ μέντοι καὶ ἐπισιτέτο.

Ταῦτα μὲν οὖν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπράττετο· οἱ δὲ τῶν στρατοπέδων ἡγεμόνες τρεῖς ὄντες, ὁ τε Σευῆρος τῆς Παννονίας ἀρχων, τῆς Συρίας δ' ὁ Νίγρος, τῆς Βρετανίας δὲ ὁ Ἀλβίνος,¹⁵ εἰς καθάρσιον τοῦ Ἰουλιανοῦ τὰ περὶ αὐτοῦ μαθόντες κινήθητο. τῶν ἄλλων δὲ ὁ Σευῆρος δεινότερος ὢν ἐλογίσατο ὡς, εἰ τὸν Ἰουλιανὸν καταλύσουσι, σφίσι αὐτοῖς οἱ τρεῖς ἀμφισβητήσουσι περὶ τῆς ἀρχῆς. ἔγνω τοίνυν τὸν ἕνα προσοικειώσασθαι. ὅτι δὲ προρωτέρω αὐτοῦ ὁ Νίγρος ἐτόγγανεν ὢν, καὶ μέγα φρονεῖν αὐτῶν²⁰ εἶκαζεν ἐπικεκλημένον ὑπὸ τοῦ δήμου ὡς εἰρηται, πρὸς τὸν Ἀλβίνον ἀπένευσε, καὶ δι' ἀπορρήτων αὐτῷ ἔγραψε Καίσαρα ποιήσει

2 ἐμμένητο Β. ὁ ἀνέδρομον Α. 9 δὲ ἔμ C. οὗτος Α.
13 καὶ ταῦτα μὲν κατὰ Α. 14 πανονίας Β. 19 δὲ] B
καὶ Α.

qui ista dicerent occidi iussisset, populus magis etiam concitatus mentione Pertinacis facta Iulianum derisit; et quamvis multi passim per urbem et vulnerarentur et occiderentur, tamen non cedebant. ac sumptis armis in curiam equestrem concursu facto noctem et diem ibi sine cibo durarunt, reliquos milites inelamantes, Pescennium Nigrum in primis et Syriacas eius legiones. deinde fame et vigiliis fatigati domum quisque se receperunt. Iulianus vero ut imperium rapuerat, sic illiberaliter eo usus est, senatus et iis qui aliquid poterant assentando, ac partim donando partim pollicendo. quamvis autem nihil non ad cultum potentiorum faceret, tamen nemini fidem faciebat.

Quae dum Romae aguntur, tres exercituum duces, Severus Pannoniae, Niger Syriae, Albinus Britanniae, cognitis Iuliani rebus ad eum opprimendum properarunt. caeterum Severus caeteris callidior cum prospiceret everso Iuliano reliquos tres inter se de principatu dimicaturus esse, unum sibi conciliandum esse statuit. sed quia Niger longius aberat elatoque animo esse videbatur propterea quod populos, ut dictum est, eum nominatim implorasset, ad Albinum inclinavit, eique clam scripsit

αὐτόν. καὶ ὅς κατὰ χώραν ἕμεινεν, ὡς κοινοῦσθαι τῆς ἀρχῆς τῷ Σευῆρῳ τιταρορηκῶς. ὁ δὲ Σευῆρος ἐπὶ τὴν Ρώμην ἤπειετο.

Καὶ ὁ Ἰουλιανὸς ταῦτα μωθῶν πολέμιόν τε ψηφίσασθαι τὸν Σευῆρον τὴν βουλὴν παρεσκεύασε, καὶ πρὸς πόλεμον ἠτοιμάζετο, ὅ και τὸ παλάτιον κυχλῶσι καὶ θύραις ἰσχυραῖς ἐκρατόνυτο· διτι γὰρ ἐνόμιζε μὴ ἂν ποτε ῥαδίως τοὺς στρατιώτας κτανεῖν τὸν Περτίνακα εἴ γε δὴ συνεκέλειστο, ὥτιτο ὡς δυνήσεται κατωκλει- C σθεῖς ἐν αὐτῷ περιγενέσθαι ἂν ἤτιθη. ἐφρόνευσε δὲ καὶ τὸν Λαί- τον, καὶ ἐπὶ τὸν Σευῆρον καθῆκε συγχρός ὡς τὸν ἄνδρα δολοφο- 10 νήσοντις. ἐπεὶ δ' ἐκείνος εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπέβυλε καὶ τὴν Ρά- βενναν ἐκείνωσατο, καὶ οἱ πεμπόμενοι προσεχώρουν αὐτῷ, καὶ οἱ δορυφόροι διὰ τὴν παρουσίαν Σευῆρον ἐδειλαίνοντο, συγκυλέσας τοὺς τῆς βουλῆς ἐκέλευε κοινωὸν αὐτῷ τῆς ἀρχῆς τὸν Σευῆρον ψηφίσασθαι. τοῦ δὲ Σευῆρου τοῖς στρατιώταις μηδὲν κακὸν 15 πείσασθαι γράψαντος, ἐκδοῦσι τοὺς σφαγεῖς τοῦ Περτίνακος, πι- σθῆντες ἐκείνους τε συνέλαβον καὶ τῷ Σιλίῳ Μισσάλα ὑπατεύοντι ταῦτα ἐμήνυσαν. ὁ δὲ τὴν βουλὴν ἀθροίσας εἰς τὸ Ἀθήναιον, αὐτῷ D καλούμενον ὡς ἐν αὐτῷ τῶν παιδευομένων ποιουμένων τὴν ἄσκησιν, τὰ παρὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτῇ ἐκοινώσατο. καὶ ἡ βουλὴ τοῦ μὲν 20 Ἰουλιανοῦ κατεψηφίσαστο θάνατον, τὸν δὲ Σευῆρον ἀνείπεν εὐθὺς αὐτοκράτορα. κἀντεῦθεν ἐν τῷ παλατίῳ ὁ Ἰουλιανὸς ἐφρονεύθη, εἰπῶν "τί γὰρ δεῖνὸν ἐποίησα, καὶ τίνα ἀπέκτεινα;" ἐβίω δὲ ἔτη ἐξήκοντα πρὸς μῆσι τέσσαροι καὶ ἰσαριθμοῖς ἡμέραις, ἄρξας ἡμέρας ἐξήκοντα.

3 ὁ om C. 16 μεσάλα BC, μετάλα A. 24 ἐξήκοντα] E
A: Xiphilinus ξξ καὶ ἐξήκοντα.

se cum Caesarem facturum esse. eo autem Severi collegam se fore spe-
rante eodemque loco manente, Romam contendit.

Quo cognito Iulianus Severum a senatu hostem iudicandum cura-
vit, seque ad bellum paravit, palatio carceribus et robustis portis munito.
nam quia putabat milites Pertinacem non facile occisuros fuisse si se
inclusisset, se incolumem evasurum credebatur si victus intra claustra se
contineret. Laetum quoque occidit, et complures emisit qui Severum
dolo occiderent. qui cum in Italiam irrupisset et Ravennam occupasset,
et qui contra eum mittebantur ad eum se conferrent, et satellites ob
illius adventum trepidarent; convocato senatu Severum collegam imperii
decerni iussit. sed cum is militibus impunitatem promississet si Pertina-
cia percussores dederent, obtemperarunt, iisque comprehensis Silio Mes-
sallae consuli rem indicarunt. is vero senatu in Athenaeum convocato,
quod ab institutione adolescentiae ita vocabatur, quae a militibus acce-
piisset exposuit. senatus igitur Iuliano capitis damnato Severum etiam
imperatorem dixit. Iulianus vero cum occideretur "quid" inquit "mali
feci? aut quem occidi?" vixit annos 60, menses quattuor et dies toti-
dem: imperavit dies 60.

Zonarae Annales II.

35

8. Σενήρος μέντοι τὴν ἀταρχίαν λαβὼν τοὺς μὲν αὐτό-
 χιρας τοῦ Περτίνακος τῶν στρατιωτῶν θανάτῳ ἰδικαίωσε, τοὺς
 P I 606 δ' ἄλλους ἐνειδίσας πικρότατα τῶν τε ὄπλων ἀπέριξε καὶ τοὺς
 Ἴππους ἀφέλετο καὶ τῆς Ῥώμης ἀπήλυσεν. καὶ οὕτως εἰς τὴν
 Ῥώμην εἰσῆλθε βαδίζων· καὶ οἱ καὶ ὁ στρατὸς ὀπλίτης παρεί-
 πετο, καὶ ἡ πόλις ἄνδραί τε καὶ δάφναις ἅπανα ἰστιφάνωτο, καὶ
 οἱ ἄνθρωποι λευχιμονοῦντες εὐφῆμον αὐτὸν καὶ ἀκοῦσαι αὐτοῦ
 καὶ θεύσασθαι λίαν ἰσφάδαζον. εἰσελθὼν δὲ ἐνεανιεύσατο, οἷα
 καὶ οἱ πρῶτην ἀγαθοὶ αὐτοκράτορες, ὡς οὐδένα τῶν βουλευτῶν
 ἀποκτενεῖ, καὶ ὤμοσε περὶ τούτου, καὶ ψηφίσματι κοινῶ τοῦτο 10
 ἔκυρωθῆναι προσετείχευ. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν τὸν νόμον τοῦτο
 παρέβη. αὐτὸν γὰρ τὸν Ἰούλιον Σόλωνα τὸν καὶ τὸ δόγμα τοῦτο
 B αὐτοῦ κελεύσαντος συγγραψάμενον σὺ πολλῶ ὕστερον ἔκτεινε, καὶ
 ἄλλους ἀνέλε πολλούς· καὶ τῇ βουλῇ οὐ καταθύμια ἔπραττε.
 καὶ εἰδιωμένον τοὺς σωματοφύλακας ἐκ τῆς Ἰταλίας εἶναι καὶ 15
 ἄλλων ἐθνῶν ἐπεικειτέρων τοῖς εἶδει καὶ ἀπλουστέρον τοῖς
 ἡθροῖσι, ἐκείνος παρὰ τὸ ἔθος στρατιωτῶν τὴν πόλιν ἐπέπλησε καὶ
 ἰδεῖν ἀγριωτάτων καὶ ἀκοῦσαι φοβερωτάτων καὶ ἄμιλλῆσαι ἄγρι-
 κοτάτων.

Ἐγένετο δὲ αὐτῷ σημεῖά τινα τὴν ἡγεμονίαν προμαντιοῦ- 20
 μενα. ἰδοξέ ποτε ὄνυρ λύκαιναν θηλάζειν, ὡς περὶ Ῥωμαίων

6 καὶ alterum add A Xiphilius. 15 εἰδιωμένον ABCW, ἰθι-
 σμένον P. 20 τινα σημεῖα τὴν ἡγεμονίαν A. 21 ἰδοξέ]
 καὶ ἰδοξέ B.

Fontes. Cap. 8. Dionis Historiae Romanae lib. 74 c. 1 —
 c. 14.

8. Severus rerum potitus Partinacis percussores supplicio affecit:
 caeteros milites acerrime insectatus et armis equisque privatos Roma
 expulit. hoc peractis pedes urbem ingressus, armato exercitu sequente,
 plateis floribus et laureis passim exornatis, a populo candidato lapidis
 vocibus exceptus est, properantibus omnibus eum et videre et audire.
 ille vero stacim veterum bonorum imperatorum more se neminem sena-
 torem occisurum esse iureiurando affirmavit, idque communi decreto
 confirmari iussit. sed id iusiurandum non diu servavit, ipse Isidus Solanus,
 qui id decretum de illius sententia scripserat, non multo post occisus,
 atque aliis multis sublati; eaque fecit quae senatui minime cordi essent.
 iam cum moris esset satellites ex Italia caeterisque gentibus quarum et
 vultus humaniores et mores simpliciores essent deligi, ille praeter soli-
 tum urbem militibus et ad aspectu saevissimis et audita horrendis et a
 civilitate morum alienissimis implevit.

Imperium ei signis quibusdam praesignificatum est. nam aliquando
 se lupam sugere, ut de Romulo proditum est, somnians; ex coena dec-

ιστόρηται· και ὕδαρ καθεύδοντος ὡσπερ ἐκ πηγῆς ἀνεβόδη· και
καθ' ἕνους ἀντὶ ἧ τῶν Ῥωμαίων σύμπυσα βουλὴ και ὁ δῆμος W II 215
προσῆι τε και ἡσπάετο. και ἀδεις ἐδόκει ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Ῥω- C
μαίε ἱπκύνοντα τὸν Περτίνακα τοῦ ἵππου ἀπορροφῆσαι, αὐτὸς δὲ
διτοῦτου ἐκόντος ἐπιλαβέσθαι. ἔφηβος δὲ ὢν ἐς τὸν βασιλικὸν
δίφρον ἀγνοῶν ἀλλ' οὐκ ἐκ προνοίας ἕνωρ ἐκάθισεν.

Ἀνταρχήσας δὲ διὰ πλείστων τρέπων ἐτίμησε τὸν Περτί-
νακα, και ταφῆν αὐτοῦ καιτοι πάλαι θανόντος πολυτελεστάτην
ἐποίησεν. εἶτα κατὰ τοῦ Νίγρον ἐστράτευσεν· ὃς Ἰταλὸς ἦν ἐξ
10 ἱπκίων, ὃδ τῶν πάντων δ' ἐπισήμων. και διαφόρων πολλῶν συγ-
κροτηθέντων τέλος ἐν Ἰσοῦ τῆς Κιλικίας περὶ τὰς καλουμένας
Πύλας, αἱ διὰ τὴν τοῦ τόπου στενότητα οὕτω κέκληνται (ἐνθεν D
μὲν γὰρ ὄρη ἀνατείνει ἀπότομα, κρημνοὶ δ' ἐκείθεν βαθεῖς καθ-
ήκουσιν ἐς τὴν θάλασσαν), μάχης καρτεροῦς γενομένης ἠττήθη ὁ
15 Νίγρος· και τὸ πλεον μὲν τῆς αὐτοῦ δυνάμειος ἐκείσε διώλετο,
ἐκείνος δὲ φεύγων κατελήφθη και ἀνῆρέθη. ὃδ τμηθεῖσαν τὴν
κεφαλὴν ὁ Σιῆρος πέμψας ἐς τὸ Βυζάντιον ἀνισταύρωσεν, ἵν'
ἰδόντες αὐτὴν οἱ Βυζάντιοι προσχωρήσωσι.

Τοὺς δὲ τὰ Νίγρον φρονήσαντας δικαιοῦντος Σιῆρου, βου-
20 λευτῆς τις Κάσσιος Κλήμης κρινόμενος παρ' αὐτῶ ἐπαρορησάσατο
φήσας ὡς "ἐγὼ οὔτε σὲ οὔτε Νίγρον ἠπιστάμην, καταληφθεὶς δὲ

2 βουλὴ και ὁ δῆμος om AC, non male: Xiphilinus πᾶσα ἀντὶ ἧ
τῶν Ῥωμαίων δύναμις προσῆλθε τε και ἡσπάσατο. 4 ἀπορ-
ροφῆσαι ABC, ἀποβιβασθῆναι PW. 6 ἕνωρ ἐκάθισεν AC cum
Xiphilino, ἕπερεκάθησεν PW. 8 πολυτελεστάτην] και πολυ-
τελεστάτην A. 21 καταληφθεὶς A.

miente aqua tanquam e fonte scaturit; et in somnis a senatu populoque Romano salutari sibi visus est. accessit aliud quoque somnium: putabat Pertinacem per forum equitatem ab equo excuti, qui sibi tergum ultro conscendendum praeberet. adolescens in sella imperatoria non de industria sed ignorans se vera consedit.

Imperium adeptus Pertinaci plurimos honores habuit et sumptuosissimum funus quamvis pridem defuncto fecit. deinde contra Nigrum est profectus, hominem Italum ex equestri ordine non admodum clarum. qui variis praeliis commissis denique Issi Ciliciae ad portas, quae ab angustia loci hoc nomen accepere (hinc enim praerupti montes assurgunt, inde argentia praecipitia ad mare descendunt), acri pugna superatus, maxima copiarum parte caesa, captus in fuga et interfectus est: caput eius Byzantium missum et cruci affixum, ut eo Byzantii conspecto deditionem facerent.

Cum Severus de Nigri studiosis poenas numeret, senator quidam Cassius Clemens reus actus dicere non dubitavit "ego neque te neque Nigrum reveram, sed in illius partibus deprehensus non te oppugnare

P 1 606 ἐν τῇ ἐκείνου μερίδι οὐ σοὶ πολεμήσειν ἤθελον ἀλλ' Ἰουλιανὸν καταλύσειν· καὶ τὰ αὐτὰ σοὶ σπουδάσας οὐκ ἠδίκησα. ἀλλ' οὐδ' ὅτι μὴ πρὸς σέ ὑστερον μετέστην· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σοι ἂν ἠθέλησας οὐδένα τῶν σῶν ἑταίρων πρὸς ἐκείνον αὐτομολῆσαι. ἐξέταξε οὖν μὴ τὰ σώματα ἡμῶν μηδὲ τὰ ὀνόματα, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα· πᾶν γὰρ ὃ τι ἂν ἡμῶν καταγνῶς, τοῦτο καὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν σῶν ἑταίρων καταψηφιῖ." τοῦτον ὁ Σενήφος τῆς παρρησίας θαυμάσας ἀφῆκεν ἔχειν τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ.

Οἱ δὲ Βυζάντιοι καὶ ζῶντος τοῦ Νίγρου καὶ θανόντος πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἔδρασαν, ἐπὶ χρόνον πολιορκούμενοι τριετῆ. ἦρουν 10
 B μὲν γὰρ καὶ πλοῖα τινα παραπλέοντα, ἦρουν δὲ καὶ τριήρεις τῶν ἐν τῷ ὄρω τῶν ἐναντίων οὐσῶν. τὰς γὰρ ἀγκύρας αὐτῶν ὑπόδροις κολυμβηταῖς ἀποτέμοντες καὶ ἤλους ἐς τοὺς ταρσοὺς σφῶν πηγνύοντες καὶ τούτων καλώδια ἐξάπτοντες ἐπεσπῶντο αὐτάς, αὐτομάτας προσπλέεω δοκούσας. ἐπεὶ δὲ πάντα αὐταῖς 15
 ἐξεδιπαρήθησαν, ὁμοῦς ἀντιῆχον, καὶ ξύλοις ἐκ τῶν οἰκῶν ἐς τὰς ναῦς ἐχρῶντο καὶ σχοίνοις ἃς ἔπλεκον κείροντες τὰς τρίχας τῶν γυναικῶν. καὶ ὅτι τοῖς τεύχεσι προσέβαλλον αἱ πόλεμοι, λιθίνους τε καὶ ἐκ χαλκοῦ πεποιημένους καὶ ἀνδριάντας καὶ ἱκπούς ἠκόντιζον εἰς αὐτούς. ὡς δὲ καὶ πᾶν αὐτοὺς ἐπέλειπε νεο- 20
 C μισμὸν ἐδώδιμον, βύρσας διαβρέχοντες ἡσθιον. καὶ τοῦτω δὲ ἀναλωθεισῶν καὶ ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο καὶ σαρκῶν ἀνθρα-

3 οὐδὲ alterum om A. 7 καταψηφιῖ A, καταψηφῆ BCW, καταψηφῆ P. 13 ἐπόδροις A. 20 καὶ om B. 22 καὶ τῶν σαρκῶν B.

sed Iulianum expugnare studui. cum igitur idem mihi quod tibi prepositum fuerit, non peccavi. ac ne in eo quidem quod postea non ad te transii: nam tu quoque noluisses quemquam ex amicis tuis ad illum deficere. inquirito igitur non in personas nostras aut nomina, sed in res ipsas. nam utcumque nos damnaris, tu amicique tui in eodem crimine futuri estis." Severus hominis libertatem admiratus remissem honorum ei reliquit.

Byzantii et vivente et mortuo Nigro multa fecerunt admiratione digna, cum triennium obsiderentur. naves enim aliquot praetercurrentes et triemes in hostium stationibus ceperunt, ancoris earum per urimate resectis: quas clavus in fundos earum impactis annexis funibus ita attrahebant ut ultro accedera viderentur. rebus omnibus consumptis nihilo minus perseverantes, tignis aedium ad naves, detonans mulierum capillis ad funes plectendos utebantur. cum moenia oppugnabantur, et marmoreas et aeneas statuas tam equorum quam hominum in hostes iaculabantur. cibariis omnibus usitatis destituti coria macerata comederunt: iis quoque absumptis, carnibus humanis gustatis, alii alios deve-

κίων ἐγεύοντο. εἶτα καὶ ἄκοντες τὴν πόλιν παρέδωσαν, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ἐν τέλει σύμπαντας διεχρήσαντο. ὁ δὲ Σευῆρος ἤσθη λίαν ἐπὶ τῇ ἀλώσει τοῦ Βυζαντίου. ἀφείλετο δὲ τὴν τε ἐλευθερίαν τῆς πόλεως καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ πολιτικόν, καὶ δασμοφόρον ἀποφήνας, δημιύσας τε τὰς οὐσίας τῶν πολιτῶν, Περινθίοις αὐτὴν τε καὶ τὴν χώραν αὐτῆς ἐχαρίσαστο. τὰ δὲ τεῖχη τῆς πόλεως καθελὼν ἐκείνους μὲν οὐδὲν πλέον ἐλάλησεν ἢ τῆς δόξης αὐταῦς ἐστέρησεν ἢ ἐκαρποῦντο ἐκ τῆς αὐτῶν ἐπιδείξεως, τῶν δὲ Ῥωμαίων μέγα κωθεῖλεν ὀρηκτῆριον **D**
 10 πρὸς τοὺς ἐκ Πόντιου καὶ τῆς Ἀσίας βαρβάρους, ἀλλὰ μὴν καὶ κρησφύγιον ἦν γὰρ τὰ τεῖχη τοῦ Βυζαντίου καρτερώτατα.

9. Σευῆρος δὲ δοξομανῶν κατὰ τῶν Ὀσροηνῶν βαρβάρων καὶ τῶν Ἀδιαβηνῶν καὶ τῶν Ἀραβίων ἐστράτευσεν, καὶ εἰς τὴν Νίσιβιν ἀφικόμενος ἐκείθεν ἐπεμψε στρατηγούς τε καὶ τάγματα **W II 216**
 15 κατὰ τῶν ἐρημμένων ἔθνων, οἳ τὴν τε χώραν αὐτῶν ἐδήθουν καὶ τὰς πόλεις ἐλάμβανον.

Ἀδύς δὲ πόλεμος συντηλέθη τῷ Σευῆρῳ ἐμφύλιος. ὁ μὲν γὰρ τῷ Ἀλβίνῳ οὐδὲ τὴν τοῦ Καίσαρος ἐδίδου τιμὴν, ὁ δ' ἦτι καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος. συγκινουμένης δὲ διὰ ταῦτα τῆς **P I 607**
 20 οἰκουμένης, ὁ δῆμος ἐν ἵπποδρομίᾳ συντελεγμένος πολὺς ἐκφανέστατα κατωδύρατο, "μέχρι πότε τοιαῦτα πάσχομεν" κράζοντες καὶ "μέχρι ποῦ πολεμοῦμεθα;" καὶ ἄλλα δὲ τινα τοιαῦτα ὡς ἐκ

8 ἢ ABC, ἢ δεῖ PW.

15 τε om B.

19 ταύτης A.

Fontes. Cap. 9. Dionis Historiae Romanae lib. 75 c. 1 — c. 13.

rarunt. sed cum tandem vel inviti deditionem fecissent, Romani et milites et magistratus omnes occiderunt. et Severus ea expugnatione mirifice laetatus urbem libertate et dignitate civili adempta tributarium fecit, et publicatis civium bonis ipsam et agros eorum Perinthiis donavit. moenibus autem robustissimis eversis non illos maiore molestia affecit quam quod gloriae materia eos privavit, at Romanorum arcem monitionissimam contra barbaros Ponticos et Asianos ac tutissimum asylum destruxit.

9. Iam cum insano gloriae studio teneretur, barbaris Osroenis, Adiabenis et Arabibus bellum intulit; ac Nisibim profectus, missis ducibus et legionibus, illarum gentium agros vastavit et urbes expugnavit.

Sed cum Albino Caesaris honorem negaret, isque imperatoriam iam ambiret dignitatem, iterum civile bellum cum totius orbis motu est exortum. et magna populi Romani multitudo in circo equestri apertissime fortunas suas est miserata "quousque tandem ista feremus? quamdiu oppugnabimur?" et alia id genus quasi numisio afflatu vociferans.

θειότερας τινὸς ἐπινοίας ἐνθουσιῶντες ἐβόησαν. πῶς γὰρ τοσαῦται μυριάδες ὡς ὑπὸ χορολέκτη ὁμοφώνως εἶπον καὶ ἀπταίστως & εἶπον; τίως μὲντοι μάχης συγκροτηθείσης καὶ πολλὰς ἰδίας τε καὶ τροπὰς καὶ μετακλίσεις τοῦ πολέμου ἰσχυρότος ὁ Ἀλβίνος ἠτήθη, πειθόντων μὲν ἀμφοτέρωθεν Ῥωμαίων σχεδὸν ὑπερβαίνοντων καὶ ἀριθμὸν, τοῦ δὲ Ἀλβίνου ἑαυτὸν ἀνελόντος. ᾧ κειμένῳ ἐπιεντυφήσας ὁ Σεῦρος καὶ γλωσσαλγήσας τὸ μὲν ἄλλο σῶμα ῥιφῆναι ἐκέλευσε, τὴν κεφαλὴν δ' ἐς τὴν Ῥώμην στείλας **B** ἀνεσταύρωσε. καὶ πολλοὺς τῶν τῆς γερουσίας ἀπέκτεινε, τινὰς δὲ καὶ ἀπέλωσε. 10

Μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ τῶν Πάρθων ἐστράτευσε τὴν Μεσοποταμίαν ἐλόντων. καὶ πλοῖα κατασκευάσας ἐν τῷ Εὐφράτῃ, τὴν τε Σελεύκειαν καὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐκλειφθεῖσαν ἔλαβε. καὶ τὴν Κτησιφῶντα ἐλὼν διαρκάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκε, πολλοὺς τε ἀνέτλε καὶ ζῶντας πλείονας εἶλεν. οὕτε δὲ τὸν Οὐολόγαισον ἐπεδίωξε τὸν τῶν Πάρθων ἡγεμονεύοντα ἀναχωρήσαντα οἴκαδε, οὕτε τὴν Κτησιφῶντα κατέσχευε, ἀλλ' ὄχρητο ὡς περ ἴνα διαρκάσῃ ταύτην μόνον ἐστρατευκώς.

Ἐν ᾧ δὲ ἐπολέμει, ἄνδρας δύο ἀπέκτεινε τῶν ἐπιφανῶν, **C** τὸν μὲν Κρίσπον Ἰούλιον χιλιάρχοντα τῶν δορυφόρων, ὅτι ἤχρητο τῇ τοῦ πολέμου κακώσει καὶ τι καὶ παρεφθίγγατο, καὶ τὸν κατηγορήσαντα αὐτοῦ στρατιωτὴν χιλιάρχον ἀπέδειξεν ἀντ' αὐτοῦ.

2 ὁμοφώνως et καὶ add A.
φθείσας Xiphilius.
16 ἀπεδίωξε B.

5 Ῥωμαίων add AB. 13 ἐκλειφθεῖσας
14 ἐφῆκε A Xiphilius, ἀφῆκε PW.

nam alioqui fieri qui potuisset ut tot hominum milia ea quae dicebant tanquam chori magistro praesente una voce et citra errorem pronuntiarent? id bellum magna varietate et ancipiti Marte gestum; sed Albinus tandem victus, Romanis utriusque paene innumerabilibus caesis, sibi ipse manus attulit, cuius cadaveri Severus insolentibus et atrocibus verbis insultavit, truncoque abiecto caput Romam missum cruci affigi iussit. seniores multos occidit, nonnullos etiam dimisit.

Post haec contra Parthos est profectus, qui Mesopotamiam occupavit; et navibus in Euphrate aedificatis Seleuciam et Babylonem desertas cepit. Ctesiphontem expugnatam militibus diripiendam dedit; ac multis interfectis plures vivos cepit, sed neque Vologesum Parthorum principem domum reversum fugavit, neque Ctesiphontem retinuit, ita inde profectus quasi expeditionem direptionis causa duntaxat suscepisset.

Huius belli tempore duos claros viros interfecit, Iulium Crispum tribunum praetorianorum, belli vexationes aegre ferentem et nescio quid locutum, milite a quo accusatus fuerat in eius locum suffocato; Locutum

τὸν δὲ Λαίτων, ὅτι φρόνημα εἶχε καὶ ὅτι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἠγαπήτο, καὶ οὐκ ἄλλως στρατεύσειεν ἔλεγον εἰ μὴ Λαίτος αὐτῶν ἠγοῖτο. καὶ τὸν φόνον αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις προσῆπτεν, ὅτι φθόνῳ αὐτὸν ἀνελὼν οὐκ εἶχε λέγειν αἰτίαν.

5 Ἔτα ἐπὶ τὰ Ἄτρα ἐστράτευσε. πόλις δὲ ταῦτα Ἀράβιος, ἐν ἧ πολλὰ τε ἄλλα ἀπέκειντο χρήματα, καὶ τὰ τοῦ Ἑλλίου δὲ ἀναθήματα, ᾧ ἡ πόλις ἀνεῖτο. οὐδὲν δὲ ἀνίστας, καίτοι τὸ ἐκτὸς τεῖχος καθηρηκῶς, καὶ πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλὼν, ἀνεχώρησε· D καὶ εἰς τὴν Πυλαισιτὴν ἀφίκετο, καὶ εἰς Αἴγυπτον, καὶ πῶσιν 10 εἶδε, καὶ τὰ κεκρυμμένα ἐπολυπραγμύνησεν. ἦν γὰρ οἶος μῆτε θεῖον μῆτε τι ἀνθρώπινον καταλιπεῖν ἀνερέυνητον. καὶ τὰ βιβλία δὲ τι εἶχον ἀπόρητον ἐκ πάντων τῶν ἀδύτων ἀνείλετο ὅσα τίως εὐρεῖν δεδύνητο.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως· εἰρησθῶ δ' ὡς ἐν παρόδῳ καὶ ὅσα 16 τὸν Αἰωνα περὶ τοῦ Νείλου λέγοντα εὐρομιν, ὅθεν τε ἀναδίδεται καὶ διὰ τί κατὰ τὸ θέρος πεποιθται τὴν ἀνάβασιν. λέγει τοίνυν ὡς ἐκ τοῦ Ἀτλαντος ἀναδίδεται, τὸν δὲ Ἀτλαντα ὄρος εἶναι ἐν τῇ Μακεννίτιδι παρ' αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ πρὸς ἐσπέριν, καὶ ὄρων P I 608 ἀπάντων ὑπερηνίστασθαι, ὥστε διὰ τὸ ὕψος καὶ κίονα αὐτὸν 20 παρὰ τῶν ποιητῶν κληθεῖναι τοῦ οὐρανοῦ. μῆτε γὰρ ἀναβῆναι τίνα ποτε εἰς ἄκρον αὐτοῦ, μῆτι' ἰδέσθαι τὰς αὐτοῦ κορυφὰς χιόνος ἀεὶ πληθούσας, ἐξ ἧς πολὺ καταρρεῖν τὸ ὕδωρ ὑπὸ τὸ

5 καὶ τῆς CW. 6 ἐναπέκειντο A. 7 ἀνεῖτο ἀνεῖται A.
10 οἶος γὰρ ἦν B. 11 τι add AB. 14 Ἄλλὰ om A. 16 λέ-
γεται τοίνυν ὅτι ἐκ A. 19 ὑπερηνίσταται A. καὶ κίονα
αὐτὸν διὰ τὸ ὕψος A. 21 τίνα εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ ποτὲ B.

ob animi magnitudinem et gratiam apud milites, qui se non nisi illo duce militaturos affirmabant. et crimen caedis eius in milites transtulit, quod eo ex invidiâ interfecto causas dicere non poterat.

Deinde Atrâ urbem Arabiae Solis dicatam oppugnâvit, in qua praeter alios magnas opes etiam Solis donaria reposita erant. sed quamvis exteriori muro capto, res infecta multis militibus amissis in Palaestinam discessit atque in Aegyptum, quam totam perlustravit, arcanis quoque rebus indagatis. eo enim erat ingenio, ut neque divinum neque humanum quicquam impervestigatam relinqueret. libros arcanarum rerum, quos quidem invenire poterat, ex omnibus adytis sustulit.

Atque haec Bactenus: nunc obiter illa quoque referam quae apud Dionem de Nilo memoriae prodita sunt, unde is oritur, cur aestivo tempore adscendat. narrat autem eum ex Atlante oriri, monte Macenitidis, ad ipsam occidentalem Oceanum, omnium montium altissimo: qua de causa caeli columna a poetis appellatur. neque enim quamquam eius cacumen adscendisse, neque fastigia vidisse, semper oppleta niv-

θέρος, καὶ διὰ τοῦτο τότε τὸν Νεῖλον πληθύνεσθαι. λέγει δὲ ταῦτα Ῥωμαίους ἀκριβοῦσθαι ἐκ τῶν τῆς κάτω Μαυριτανίας ἀφρώπων, προσοικῶν ὄντων τῇ Μακεννίτιδι, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκεί στρατεύσαμένων Ῥωμαίων ἀφικέσθαι καὶ πρὸς τὸν Ἄτλαντα. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ Νεῖλου τῷ Δίῳ, εἰ καὶ ἄλλοις οὐχ οὕτω τὰ περὶ τούτου ἰστέρηται.

- B** 10. Πλαυτιανὸς δὲ παραδυναστείων τῷ Σενήρῳ καὶ τὴν ἐπαρχικὴν ἔχων ἔξουσίαν καὶ μέγιστα δυνθεῖς πολλοὺς τῶν ἔλλο-
W II 217 γίμων ἀνδρῶν καὶ ἑμοτιμῶν αὐτῷ ἐθανάτωσεν. ἄπληστος δὲ ὢν παρὰ πάντων ἦται, καὶ οὔτε ἔθνος οὔτε πόλιν ἀφῆκεν ἀσῶλητον, ¹⁰ καὶ πλείονα αὐτῷ πάντες ἢ τῷ Σενήρῳ ἐδίδουν. ἔξέτεμε δὲ καὶ ἀνδράποδος Ῥωμαίους καὶ εὐγενεῖς ἐκατόν, οὐ καίδασ μόνον οὐδέ μέντοι μειράκια, ἀλλὰ καὶ ἀνδρας γυναῖκας ἔχοντας, ὡσ' ὄρασθαι τοὺς αὐτοὺς καὶ εὐνούχους καὶ ἀνδρας καὶ πατέρας ἀόρχεις καὶ ἐκτομίνας καὶ πωγωνίας. πρὸ δὲ τούτου κῆτος ὑπέρογκον εἰς ¹⁵ τὸν Ἀγούστου κεκλημένον λιμένα ἐξώκειλε καὶ ἑάλω, καὶ μίμημα **C** αὐτοῦ γεγονὸς καὶ εἰς τὸ κυνηγέσιον εἰσαχθὲν πεντήκοντα ἄρκτους εἰσω λέγεται δέξασθαι. τὴν δὲ τοῦ Πλαυτιανοῦ θυγατέρα Πλωτίλλαν τοῦ Σενήρου τῷ νιῷ Ἀντωνίνῳ συζεύξαντος, τοσαῦτα τῇ θυγατρὶ ὁ Πλαυτιανὸς ἔδωκεν ὅσα πολλαῖς βασιλίσσαις ἤρκειον ²⁰ ἄν. οὗτος ὑπέρμεγας γεγονὼς καὶ πλείστον δυνθεῖς, ἢ καὶ ὑπὲρ

1 δὲ AC, καὶ PW. 5 οὖν] οὖν καὶ AB. 6 τοῦτον ἰστέρηται] αὐτοῦ δεδιήγηται A. 15 πρὸ δὲ τούτου apud Xiphili-num est ante Plautiani necem. 17 καὶ om A. 20 ἤρκειον B.

Fontes. *Cep.* 10. *Dionis Historiae Romanae lib.* 75 c. 14 — *lib.* 76 c. 17.

bus. unde aestivo tempore magna aquarum copia defluente Nilus exundet. et haec Romanos ex inferioris Mauritaniae hominibus Maecenatidi finitimis comperisse, ac multos Romanos exercitus ad ipsum Atlantem pervenisse. haec de Nilo Dion refert, etsi alii diversa eadem de re tradiderunt.

10. Caeterum Plantianus praefectus, imperii pacis cum Severo particeps et summa potestate subnixus, multos claros viros et pari dignitate praeditos interfecit, et prae insatiabili avaritia ab omnibus aliis quid flagitans neque urbem ullam praetermissam quam non spoliaret: unde omnes ei plura quam ipsi Severo dabant. Idem centum nobiles Romanos, non pueros duntaxat et adolescentes, sed maritos etiam castravit, ut iidem et viri et eunuchi, et patres intestabiles et castrati barbati que conspicerentur. ante id facinus ingens cetas in Augusti portum delatus est et captus, cuius simulacrum in amphitheatrum perlatum ursos quinquaginta abscondisse fertur. Plantianus vero filiae Plautillae a Severo Antonino filio desponsae tantum dedit quantum reginis pluribus satis fuisset. qui cum amplissimus evasisset,

τὸν Σεῦρον αὐτόν, ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ Ἀντωνίνου ἐπιβουλευθεὶς ἐσφάγη καὶ ἄνωθεν εἰς ὁδὸν τινα ἐρρίφη. οἱ δὲ τοῦ Σεῦρου παῖδες Ἀντωνίνος καὶ Γέτας ὡσπερ τινὰ παιδαγωγὸν τὸν Πλυτιανὸν ἀποσιεσάμενοι ἕπαν μετήεσαν χεῖριστον.

- 5 Τότε καὶ Βούλλας Φηλιξ Ἰταλὸς ἀγὴρ ληστήριον συστησάμενος ἑξακοσίων ἀνδρῶν ἐληξέτο τὴν Ἰταλίαν ἐπ' ἔτη δύο. D πολλῶν δὲ φιλοτιμουμένων κατασχεῖν αὐτὸν ὃ δὲ οὐχ ἤλπισκετο, ἐμμεθόδως διὰ τρόπων πολλῶν τοὺς αὐτὸν διώκοντας κατασφριζόμενος· ὧν ἕνα εἰς ἔνδειγμα τῶν ἄλλων ἐροῦμεν. ἑκατοντάρχου 10 παρὰ Σεῦρου κελυσθέντος λοχῆσαι αὐτόν, αὐτὸς ἐκείνῳ προσῆλθε δι' ἑαυτοῦ ὡς ἄλλος τις, καὶ διεβεβαίωσατο, εἰ ἔνοιτο, παραδοῦναι αὐτῷ τὸν ληστήν. τοῦ δὲ πεισθέντος εἰς λογγώδη τόπον ἀπαγαγὼν αὐτὸν ῥαδίως συνέλαβεν. εἶτα ἐπὶ βήματος καθίσας, ὡς δῆθεν ἄρχων τοῦ ληστηρίου, μεταστειλάμενος τὸν 15 ἑκατοντάρχον, τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀπέξερσε καὶ ἀφῆκεν αὐτόν, εἰπὼν, ἄγγελλε τῷ δεσπότῃ σου ὅτι "τοὺς δούλους P I 609 ἡμῶν τρέφετε, ἵνα μὴ ληστεύωσι." πολλοὺς γὰρ τῶν καισυριῶν εἶχεν αὐτῷ προσχωρήσαντας. ὕστερον μέντοι ἐλήφθη καὶ Θηρίσις ἐδόθη.
- 20 Σεῦρος δὲ εἰς τὴν Βρεττανίαν ἐστράτευσεν, ἵνα μὴθ' οἱ παῖδες ἐκδιαιτῶνται αὐτοῦ, μήτε τὰ στρατεύματα ὑπ' ἀρχίας ἐκλύωνται. δύο δὲ γένη τῶν Βρεττανῶν εἰσι μέγιστα, Καληδό-

5 φηλιξ ABC. 10 λοχησαι C. 12 λογγώδη ABC Xiphilinus, λογιώδη PW. 16 αὐτόν om AC. 17 ληστεύωσι A. 22 καιηδόνοιο AC Xiphilinus, Καλυδόνοιο PW.

adeoque Severum ipsum potentia superaret, insidiis Antonini generi occisus et ex superiore loco in viam proiectus est. quo tanquam paedagogo amoto Severi filii Antoninus et Geta nullo flagitio abstinerunt.

Et tempore Bulli Felix homo Italus sexcentis latronibus coactis Italiam per biennium infestavit. et quamvis multi eum comprehendere studerent, tamen variis subinde rationibus magnaue solertia persequentes eludens non capiebatur: cuius hoc specimen esto. centurionem Severi insens sibi insidiantem ipso quasi alius esset accessit, latronem ei se traditurum, si sequeretur, pollicens; et hominem verum id esse putantem in angustias perductum facile cepit. deinde pro tribunali sedens ut dux latronum centurionem capite raso cum his verbis dimisit "nuntia domino tuo ut servos suos alat, ne latrocinentur." multi enim caesariani liberti se ad eam contulerant. post tamen captus et bestiis obiectus est.

Severus autem expeditionem in Britanniam suscepit, ne et filii luxu corrumpentur, et legiones otio remollescerent. sunt autem duae gentes Britannicae maximae, Caledonii et Maeatae. utrique asperos

νιοι και Μαιᾶται· και νέμονται ἐκάτεροι ἄγρια ὄρη και πεδιά
 ἔρημα και ἐλώδη, μήτε πόλεις ἔχοντες μήτε γεωργοῦντες τὴν γῆν,
 ἀλλ' ἐκ νομῆς και θήρας και ἀκροδρόων τὰ πρὸς τὸ ζῆν ποριζό-
 B μνοι· ἰχθῦς γὰρ καιτοὶ παμπληθεῖς παρὰ τῆ νήσῳ τυγχάνοντες
 οὐ σιτοῦνται. σκηπῆται δ' εἰσὶ, γυμνοὶ τε ζῶσι και ἀνυπόδοιτο, 5
 κοιναῖς κερημένοι ταῖς γυναίξί, και τὰ γεννώμενα πάντα ἐπιτρέ-
 φοντες. δημοκρατοῦνται τε και ληστεύουσι· και στρατεύονται
 ἐπὶ ἀρμάτων, ἵππους ἔχοντες μικροὺς και ταχεῖς, και πεζοὶ τρέ-
 χουσί τε ὀξύτατα. ὄπλοις δὲ κέρηται ἀσπίδι και βραχί τι
 δόρυτι και ἔγχυριδίῳ. λιμῶ δὲ και ψύχει ταλαιπωρούμενοι και 10
 ἄλλαις κακώσεσι φέρουσι, και εἰς τὰ ἔλη καταδύμενοι καρτε-
 ροῦσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας μόνην τὴν κεφαλὴν ἔξω τοῦ ὕδατος
 ἔχοντες, και ἐν ταῖς ὕλαις τρέφονται ταῖς ὄλλαις και τῷ φλοιῷ.
 C σκευάζουσι δὲ και τι βρώμα ἐξ οὗ ὅσον κράμον μέγεθος ἐμφαγόν-
 τες οὔτε πεινώσιν οὔτε διψῶσιν. 15

Ἡ μὲν οὖν Βρεττανία τοιαύτη τις ἐστὶ νῆσος, και ὑπὸ
 τοιούτων ἢ μὴ Ῥωμαίοις ὑποκειμένη τότε ὤκειτο. εἶχον γὰρ τῶ-
 της μοῖραν Ῥωμαῖοι οὐκ ἐλαττούμενην πολλῶ τοῦ ἡμῖνος. και
 τὸ μὲν μήκος τῆς ὅλης νήσου ἐς στάδια ἑπτακισχίλια και ἑκατὸν
 W II 218 διασχίλιά παν και τριακόσια, ἔστι δ' οὐδ' και ἐλάττονα. ὁ δ' οὖν
 Σευῆρος πάσης κρατῆσαι τῆς νήσου διανοούμενος εἰς τὴν Καλη-

4 περὶ AC. 8 παχεῖς C. 9 post ἀσπίδι PW add τι, 19 και
 om AB. 17 τότε ὑποκειμένη AB. 18 ἡμῖνος A. 19 και
 om A. 20 δύο om A. 21 τριακόσια] Xiphilinus add δεκα.
 22 καληδοῖαν AC, Καλοδοῖαν PW.

montes et campos incultos ac palustres incolentes neque urbes habent
 neque terram colunt, sed ex pastu, venatione, fructibus arborum victi-
 tant: piscibus enim, quamvis abundet insula, non vescuntur. in taber-
 naculis habitant, nudi et sine calceis degunt, mulieribus promiscue utun-
 tur, infantes omnes educant. re publica populari utantur, et latrocinan-
 tur: militant cum in curribus, equos habentes parvos et coleros, tam
 pedites; ac celerrime cursitant. arma sunt clipeus, brevis hasta et pugio.
 aerumnas famis frigoris aliasque vexationes tolerant. paludes subeunt,
 et in iis per dies complures morantur, solis capitibus ex aquis eminan-
 tes, et in silvis radicibus et corticibus se sustentant. parant etiam quod-
 dam edulii genus, de quo si fabae magnitudine gustarint, neque sitiant
 neque esuriunt.

Talis igitur insula Britannia erat, et quatenus eam Romani non
 tenebant, a talibus hominibus incolebatur. nam partem eius Romani
 semisse haud multo minorem obtinebant. longitudo eius ad 7132 extendi,
 in latitudinem 2300 fere stadia patere dicitur: alicubi etiam angustior.
 Severus igitur totius insulae potiri cupiens, in Caledoniam impressionem

δονίαν εἰσέβαλε, καὶ πράγματα ἔσχε μήτε μαχησάμενος μήτ' ἐν παρατάξει πολέμιον θρασάμενος, ἀλλ' ὕλοτομῶν καὶ τὰ μετέωρα D κατασκάπτων. οἱ δὲ αὐτοῦ στρατιῶται σκιδνόμενοι ἐκτιννόντο ἐπιβουλεύμενοι, καὶ πολλὰι χιλιάδες ἀπώλοντο. τέως μέντοι ἐς ὁμολογίαν τοὺς Βρεττανοὺς ἔλθειν κατηνάγκασε.

Φροντίσαι δὲ αὐτὸν ὁ Ἀντωνίνος ὁ υἱὸς περιέβαλεν ἀκολάστως βιοδὸς καὶ δῆλος ὢν εἰ δυνηθείη τὸν ἀδελφὸν διαχειρισόμενος. καὶ αὐτῷ δὲ τῷ πατρὶ ἐπιβούλευε, καὶ ἐπιφώρητο δὲ. ἀλλ' οὐδὲν δεῖνδον ἔπαθεν ὁ Ἀντωνίνος πρὸς τοῦ πατρὸς· καλέσας 10 δὲ αὐτὸν καὶ τὸν Παπιανὸν καὶ τὸν Κάστορα (δοῦλος δ' ἦν ὁ Κάστωρ αὐτοῦ, ἄριστος ἀνὴρ καὶ πιστότατος), καὶ ἕξρος εἰς τὸ P I 610 μέσον θέμενος, ἔφη πρὸς τὸν υἱὸν "εἰ ἀπακτεῖναι με θέλεις, ἐνταυθά με κατάρχησαι, καὶ μὴ πάντων ὀρώντων· εἰ δ' ἀντόχειρ μου γενέσθαι ἄκνεις, κλέυσον παρόντι Παπιανῷ τῷ ἐπάρχῳ 15 ἵνα με ἔξεργάσῃται· οὐ γὰρ ἀπειθήσει σοι αὐτοκράτορι ὄντι."

Ἀποστάτων δ' αὐθὶς τῶν Βρεττανῶν ἠτοιμάζετο ὡς πολεμῶν αὐτοῖς. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν νῆσον διάγων ἀπήλαξε ροσῶν, καὶ τοῦ Ἀντωνίνου ὡς λέγεται συνεργασαμένου πρὸς τοῦτο. πρὶν οὖν ἐκπνεῦσαι, λόγος αὐτὸν τοῖς παισὶν εἰπεῖν "ὁμο- 20 νοεῖτε, τοὺς στρατιώτας πλουτίζετε, τῶν ἄλλων μὴ ἀμελεῖτε." B ἤρξε δὲ ἐπτακαίδεκα ἔτη καὶ μῆνας ἄκτῳ ἔφ' ἡμέραις τρισὶ, βιώ-

4 ἐς ὁμολογίαν om A. 7 διαχειρισάμενος A. 8 ἐπιφώρητο AC, 10 παπιανὸν B, Παπιανὸν Xiphilinus. "Παπιανὸν tres mas" Ducasius. Παπιανὸν etiam Exc. Vatic. 13 καὶ μὴ πάντων ὀρώντων om Xiphilinus. 16 ἀποστάται A. 20 τῶν ἄλλων μὴ ἀμελεῖτε] Xiphilinus τῶν ἄλλων πάντων καταφρονεῖτε.

facta occupatus fuit non pugnando (neque enim hostilem aciem vidit), sed succidendis silvis et montibus complanandis. eius vero milites palantes per insidias occidebantur, eoque pacto multa milia perierunt tamen Britanno ad deditionem compulsi.

Antonini autem filii luxus et immodestia, se fratrem, si posset, occisurum haud dissimulantis, sollicitudinem ei attulit. quin patri etiam insidians, bis deprehensus, graviore poenas non dedit. nam pater ei Papiano et Castore praesentibus (erat autem Castor servus eius, vir optimus et integerrimus) euse in medium posite illud duntaxat dixit "ei me cupis interficere, hic me conficito, non inspectantibus omnibus: sin tuis manibus me occidere dubitas, Papianom praefectum praetorio id facere iubeto: neque enim tibi, cum sis imperator, non parebit."

Cum Britanni defecissent, in ipso belli apparatu ex morbo in insula decessit, morte, ut aiunt, ab Antonino accelerata. sed priusquam exspiraret, filiis mandasse fertur ut concordessent, milites ditarent,

σας τὸ σύμπαν ἕτη ἐξήκοντα καὶ πέντε καὶ μῆνας ἑννέα καὶ ἡμέρας ἑννέα καὶ εἴκοσι.

Τοιαύτη δ' ἦν αὐτῷ ἡ διαγωγή ἐν εἰρήνης καιρῷ. ἔπρατιέ τι νυκτὸς ὑπὸ τὸν ὄρθρον, εἶτα ἐβιάδιζε λέγων καὶ ἀκούων τὰ τῆ ἀρχῆ πρόσοφρα, καὶ οὕτως ἐδίκασεν ἕως μεσημβρίας, εἰ μὴ τις ἦ μεγάλη ἦν ἰορτή, καὶ τοῖς συνδικάζουσι παρρησίαν ἐδίδου· καὶ ἐπὶ τούτοις ἵπνευεν, εἰτ' ἑλούετο, ἤριστα τε καὶ ἐκάθευδε, καὶ ἀναστὰς τὰ λοιπὰ προσδιώκει, καὶ λόγοις ὠμίλει ἐν περιπάτῳ Λατίνοις τε καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ πρὸς ἐσπέραν ἑλούετο αὐδῆς καὶ C ἐδίειπαι· καὶ ἐν ταῖς πάνυ ἀναγκαῖαις ἡμέραις τὰ πολυτελῆ δει-10 πνα συνεκρόβει.

11. Ἐπὶ τούτου διωγμοῦ κινηθέντος κατὰ τῶν εὐσεβῶν πολλοὶ μὲν ἠνδρόισαντο καὶ μαρτυροῦν στεφάνους ἤσαντο, τότε δὲ καὶ Λεωνίδης ὁ πατὴρ Ὀριγένους κατασχεθεὶς καὶ ἐφ' ἐτέραις τιμωρίαις τέλος τὴν κεφαλὴν ἐκτεμηθεὶς νέον κομιδῆ καταλείπει 15 τὸν παῖδα. ὃς ἔτι παῖς ὢν ὀργάν πρὸς τὸ μαρτύριον λέγεται· ἡ δὲ γε μήτηρ αὐτοῦ λόγοις πρότερον ἐπειρᾶτο τὸν υἱὸν ἀπάγειν τῆς ἐγχειρήσεως, ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, τὴν ἰσθμῖτα πᾶσαν ἀφείλετο καὶ οὕτως οἴκοι μένειν καὶ ἄκοντα παρσικέτασεν. ὁ δὲ ἀπρόϊτος

2 ἑννέα καὶ εἴκοσι B, πέντε καὶ εἴκοσι Xiphilinus. 5 μεσημβρίας A Xiphilinus, τῆς μεσημβρίας PW. 8 προσδιώκει AC Xiphilinus, προσδιώκει PW. 14 ἀριγένους ABCW, Οριγένους P, et sic ubique. 16 ὄργα, omissio λέγεται, A.

ΦΟΝΤΕΣ. Cap. 11. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 6 c. 1 — c. 26. addita sunt ἄλλοι δέ φασι — νεκροῖς τοιάναι p. 558 c. 8 — c. 10.

ceteros non negligerent. imperavit annos 17, menses 8, dies 3: vixit annos 65, menses 9, dies 29.

Eius vitae ratio huiusmodi fuit in pace. noctu agebat aliquid sub diluculum, deinde ambulando ea mandabat et audiebat quae ad imperium pertinebant, atque ita ius dicebat usque ad meridiem, nisi magnus festum esset, assessoribus sententiae libere dicendae potestate data. posthæc equitabat, deinde lavabat, prandebat, meridiebat. expectatus reliqua negotia peragebat, et inter deambulandum Graecis et Latinis disciplinis vacabat. vesperi de novo lavabat et cenabat. diebus summe necessariis sumptuosa convivia comparabat.

11. Mota sub eius imperio persecutione contra pios, multi fortiter obito certamine martyrii coronam meruerunt. tum etiam Leonides, Origenis pater, captus et post alia supplicia obtruncatus filium admodum parvum reliquit. qui propter adhuc martyrii cupidus fuisse prohibetur. mater igitur cum eum verbis frustra a sententia deducere conaretur, vestibus omnibus occultatis effecit ut vel invitus maneret domi. cum

ὦν ἐπιστάλλει τῷ πατρὶ καθειργμένῳ, ὑπαλείφων ἐκεῖνον πρὸς τὸ μαρτύριον, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα γράψας “ἐπεχε μὴ δι’ ἡμᾶς ἄλλο τι φρονήσης.” παῖς δ’ ἔτι τυγχάνων καὶ τὴν ἐγκύκλιον μετιῶν παιδείαν καὶ ταῖς θείαις γραφαῖς ἐνησχόλητο, τοῦτ’ ὅτι τοῦ πατρὸς ἐπιτάσσοντος. ὁ δὲ οὐχ ὡς παῖς τοῖς λόγοις τοῖς ἱεροῖς ἔξ ἐπιπολῆς ἐνετύγχανεν, ἀλλὰ καὶ βυθυτέρας ἤπτετο Θεωρίας, καὶ ἐρωτῶν συνεχῶς τὸν πατέρα πράγματα παρείχεν αὐτῷ. ἐκείνος δὲ λόγῳ μὲν ἐπέπληττε τὸν παῖδα τῆς πολυπραγμοσύνης, τῇ δ’ ἀληθείᾳ τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἐξεπλήττετο· καὶ ὑπνοῦντι τῷ νήφ 10 ἐφριστάμενος ἐγύμνου τὰ στέφνα τούτου πολλάνικς καὶ κατησπάζετο ὡς θείου πνεύματος οἰκητήριον, καὶ τῆς εὐτεκνίας ἑαυτὸν ἐμακάριζε. τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ μαρτυρίῳ τελειωθέντος ἐσπίνιζε τῶν P I 611 ἀναγκαίων ὁ Ὁριγένης. προσληφθεὶς δὲ παρὰ τινος γυναικὸς τῶν W II 219 ἐπιφανιστάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἧ καὶ πλοῦτος ἦν δαυιλῆς, καὶ 15 τις ἀνὴρ Ἀντιοχεὺς εἰς Θετοῦ τάξιν νήφ αὐτῆ ἐσπενοήθητο Παῦλος τὸ ὄνομα, εἰς τις τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αἰρεσιωτῶν, ἐφ’ ὃν πλῆθους καθ’ ἐκάστην ἀθροισμένου (ἰδόκει γὰρ ἱκανὸς ἐν λόγοις), ἔξ ἀνάγκης συνὼν αὐτῷ ὁ Ὁριγένης οὐδέ ποτε αὐτῷ σκισματοῦ κατὰ τὴν εὐχὴν, ὡς ἰστόρηται, βδελυτόμενος τὸν ἄνδρα ὡς μὴ 20 ὁρθόδοξον. δεκάκαιδεκά δ’ ἐτῶν γιγνοῦς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατηχητικοῦ προέστη διδασκαλείου, καὶ τοὺς τότε ἀθλοῦντας ἐπατρνε πρὸς τὴν ἄθλησιν, καὶ ἀπιοῦσι τὴν ἐπὶ θάνατον

1 ἐκεῖνον] τὸν ἄνδρα A. 2 post γράψας A add πρὸς ἕμα.
 6 ἐτύγχανεν A. 9 αὐτοῦ om A. 10 τούτου κολλήσις AB,
 κολλήσις τούτου PW. 11 ὡς τοῦ θείου A. 15 νήφ add
 AB Eusebius. 17 πλῆθος C.

scilicet egredi non posset, patrem per litteras ad martyrium est cohortatus, inter caetera his etiam verbis positis "perseverato, neque nostri causa mutaris sententiam." in pueritia sacrarum litterarum studium patris iussu cum liberalibus disciplinis coniunxit: neque divina oracula obiter legit, sed ad reconditam doctrinam penetrare studuit, patri frequentibus interrogationibus molestus. qui cum eius curiositatem verbis obiurgaret, re vera ingenium mirabatur; et pueri dormientis pectus nudatum ut sancti spiritus habitationem saepe deosculabatur, sibi que talem filium gratulabatur. post martyrium patris inopia laborans a clarissima et locupleta quadam Alexandrina matrona susceptus est, quae Antiochenum Paulum ex haereticis Alexandrinis nam sibi adoptarat. ad quem cum ob eloquentiae opinionem in dies turba conflueret, Origines necessario illi familiaris nunquam precanti adstitisse fertur, perversam hominis opinionem abominatus. annos 18 natus inatituendis Christianae religionis tironibus praefuit; et martyres cum ad mortem raperentur comitans atque ad certamen fortiter obeundum cohortans, multitudinem

- B** παρομιάρται και ἐπιθάρρουνεν, ὡς και πολλὰκις αὐτῷ τοῖς δῆ-
 μους ἐπιμανῆναι· οὗς ἐκ θείας ἀρωγῆς διεδίδρασκεν. οὐ λόγῳ
 δὲ μόνῳ μέγας ἦν ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ και βίον διεβίω φιλόσοφον και
 τῷ λόγῳ συνάδοντα. οὔτε γὰρ δεύτερον ἔχεν χιτῶνα ἰσότηρται
 οὔθ' ὑποδιῶσθαι τοῖς πόδας ἐπ' ἔτισι κλειῖσιν οὔτ' οἶφν κερρῆ-
 σθαι οὔτε τροφῆν παρὰ τὴν ἀναγκαίαν προσίεσθαι. ὡς δὲ ὁ
 Εὐσέβιος ἱστορεῖ ὅτι ἔρωτι σωφροσύνης και ἀπέκοψε τὰ παιδο-
 γόνα μόρτια αὐτοῦ· ἄλλοι δὲ φασὶ μὴ ἐκτεμῆν αὐτὸν ταῦτα,
 πῶαν δὲ τινα τοῦτοις ἐπετεγκῖν, ἔξ ἧς ναρκωθῆναι ταῦτα συνέβη
 τοσοῦτον ὡς και νεκροῖς ἰοικέναι. ἀφίκετο δὲ και εἰς Ῥώμην Ζεφυρί-
 νου τῆς ἐν αὐτῇ ἐκκλησίας προῖσταμένου· εἶτ' αὐθις ἐπανῆλθεν εἰς
C Ἀλεξάνδρειαν. ἔγγιετο δὲ τὰ Ἑβραϊκά, και τὴν Ἑβραῖδν διάλεκτον
 ἐμαδῶν και τὰς παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις οὔσας γραφὰς Ἑβραϊκοῖς
 στοιχείοις κτησάμενός τε και ἐπιών, και τῶν ταύτας ἡρμηνευκῶ-
 των συναγωγῶν τὰ συγγράμματα, τῶν ἑβδομηκονταδύο δηλαδῆ, 16
 τοῦ τε Ἀκύλα και τοῦ Συμμάρχου και τοῦ Θεοδοτίωνος και δύο
 ἄλλων ἀνωτέρων ἑρμηνέων (ἡγρόηται γὰρ τὰ ἐκείνων ὀνόματα),
 ἐφιλοπόνησε τὰ τῶν ἑξαπλῶν λεγομένων συγγράμματα. ἐν δὲ τοῖς
 ψαλμοῖς και ἑβδόμης μέμνηται ἑρμηνείας ὡς ἐν Ἱερειχοῖ ἐρρημέ-
 νης. ἰδιαίτατα δὲ τὴν Ἀκύλα και Συμμάρχου και Θεοδοτίωνος 20
D ἔκδοσιν μετὰ γε τῆς τῶν ἑβδομήκοντα και δύο παρῆτιδις, τὰ
 λεγόμενα τετραπλᾶ παραδέδωκε.

1 συναρμαρῆται A. δῆμον C, δημίος PW: Eusebius κα-
 λῶναι ἐπιμανεῖς ὁ ἐν ὑπόμνησιν τῶν ἰδίων δῆμος μιανοῦ θεῖν κατέλε-
 σεν. 6 ὡς ἱστορεῖ δὲ ὁ εὐσέβιος δεῖ A. 7 Εὐσέβιος] *Historiae ecclesiasticae lib. 6 cap. 8.* 8 ἄλλοι] iam Epiphanius
Haeres. 64 3 T. 1 p. 527 ed. Potan. οἱ μὲν λέγουσι νεδρον ἀπο-
τεμνημέναι —, ἄλλοι δὲ οὐχί φασιν, ἀλλὰ ἐκτεμῆσαι τι φάρμακον
ἐκιδεῖναι τοῖς μορτίοις και ἀποξηρᾶναι. 16 ἀκύλα A. 17 ἡγρόη-
 ται AC, ἡγρόηται B, ἡγρόηται PW. 22 παρῆτιδις, ut videtur, B.

saepius contra se concitatum divina ope effugit. neque vero doctrina
 dumtaxat excellat, sed et vitam philosopho dignam doctrinaeque con-
 sentaneam egit. neque enim duas habuisse tunicas neque calcibus pluri-
 bus annis usus esse et vino abstulisse neque cibum nisi necessarium
 cepisse fertur. ac, ut narrat Eusebius, castitatis amore genitales sibi
 partes ipse praecidit. vorum alii non praecisas illas sed adhibita herba
 ita emarcuisse ferunt ut mortuae esse viderentur. Zephyrino pontifice
 Romae profectus est. inde Alexandriam reversus Hebraico sermone
 cognito scripta Hebraeorum enarravit; eaque litteris Hebraicis exarata,
 adiunctis interpretationibus, videlicet septuaginta duorum, Aquilae, Sym-
 machi, Theodotionis et duorum aliorum interpretum, quorum nomina
 ignorantur, ea quae dicuntur Hexapla elaboravit. in Psalmis etiam
 septuaginta interpretationis meminit Hierichunte repertae. separatim vero
 Aquilae, Symmachi et Theodotionis editione cum septuaginta duorum
 interpretatione composita, Tetrapla quae dicuntur edidit.

Δημητρίου μέντοι, ὃν ἄνω παραδίδωκεν ὁ λόγος τῆς ἐν
 Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας προσήται, Θυρόντος, Ἡρακλᾶς τῆς ἐπι-
 σκοπῆς ἀξιούται, φοιτητῆς Ὠριγένους γενόμενος. τῆς δ' ἐν Ἱερο-
 σολύμοις ἐκκλησίας πρόστατο Νάρκισσος, ἀνὴρ θαυματοποιός,
 5 δς ψευδῶς παρὰ τινων κατηγορηθεὶς, ἐραστῆς δὲ βίου ὢν ἀνα-
 χωρητικοῦ, διέδρα λαδῶν καὶ ἐν ἐρημίαις ἠόλιζτο ἀγνοοίμενος.
 τοῦ δὲ ἀναχωρηκότος ἀντείσταται Δίος, μεθ' ὃν προχειρίζεται
 Γερμανίων, ἵτα Γόρδιος· ἐφ' οὗ ἐπανελθῶν αὐθις ὁ Νάρκισσος
 ὑπὸ τῶν πιστῶν ἐπι τὴν προστιαίαν παρακαλεῖται. μὴ δυναμένου P I 612
 10 δὲ τοῦ Ναρκίσσου διὰ γῆρας βαδὺ λειτουργεῖν, Ἀλέξανδρος δια-
 πρέφας πρότερον τῇ διὰ Χριστὸν ὁμολογίᾳ, τότε δὲ ἐπισκοπῆς
 ἐν τῇ τῶν Καππαδοκῶν χώρᾳ ἤξιωμένος, ἕξ ἀποκαλύψεως προσ-
 ελήφθη παρὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πιστῶν ἄμμι τῷ Ναρκίσσῳ
 διέπειν τὰ τῆς ἐκκλησίας. ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείῳ ἐκκλησίᾳ Συρα-
 15 πίωνος ἀνυπυνοσαμένου Ἀσκληπιᾶδῆς τὴν ἐπισκοπὴν παρελήφει·
 οὗ καὶ ὑπομνήματα σώζεσθαι φησὶν ὁ Εὐσεβίος.
 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως· (12) Ἀντωνίνος δὲ ἰδοὺ μὲν κοι-
 νωνὸν ποιεῖσθαι τῆς ἀρχῆς Γέταν τὸν ἀδελφόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ
 μόνωρχος ἦν. καὶ τοῖς μὲν πολεμίοις τῶν Βρεττανῶν αὐτίκα B
 20 ἐπέτατο τῆς τε χώρας αὐτοῖς καὶ τῶν φρουρίων ἐκστάς, τὸν δὲ

1 ὃν ἄνω παραδίδωκεν ὁ λόγος A, οὗ ἔνω ὁ λόγος ἐμνήσθη PW.
 5 ψευδῶς ABCW, ψεύδος P. 9 ἄνω παρακαλεῖται A add
 αὐθις. 11 ἐπίσκοπος AB. 16 Serapionis commentarios exstare
 narrat Eusebius Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 12. 18 τῆς
 ἀρχῆς ποιεῖσθαι B. 20 αὐτῆς A.

FONTES. Cap. 12. Dionis Historiae Romanae lib. 77 c. 1 —
 lib. 78 c. 8.

Demetrio, quem supra ecclesiae Alexandrinae praefuisse memini,
 defuncto, Heraclius Origenis auditor pontifex est delictus. Hierosolymi-
 tanae ecclesiae praefuit Narcissus, vir miraculis clarus et vitae solita-
 riae amans. qui cum ob falsam criminationem clam profugisset atque
 in desertis lateret, in eius locum Deus introducit. post eum designa-
 tar Germanio: inde Gordius. sub quo Narcissus in urbem reversus cum
 ecclesiae ministeria, ad quam gubernandam a fidelibus vocabatur, obire
 prae senio non posset, Alexander pridem confessione Christi inclitus,
 tum vero in Cappadocia episcopus, ex revelatione a fidelibus Hieroso-
 lymitanis arcessitas est, ut una cum Narcisso ecclesiam administraret.
 Serapione defuncto Antiochenae ecclesiae factus est Asclepiades episcop-
 us: cuius commentarios exstare narrat Eusebius.

Atque haec haecenas: (12) Antoninus autem etsi potestatem cum
 fratre Geta communicare videbatur, tamen re vera solus dominabatur.
 et cum Britannis hostibus statim pace facta, agris et castellis cedens,

W Π 220 ἔπαρχον τὸν Παπιανὸν μετέστησε τῆς ἀρχῆς· ἐτέρους δ' ἀπέκτεινε, καὶ τὸν τροφία αὐτοῦ Εὐδοκὸν τὸν καὶ Κάστορα καὶ τὴν ἰδίαν γυναῖκα τὴν Πλαυτίλλαν καὶ τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Πλαύτιον καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. ἐπεβούλευε μὲν γὰρ αὐτῷ πρὸ μακροῦ, οὐκ ἠδύνατο δὲ κτεῖναι αὐτὸν φρουρούμενον ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ ἐτέρων συγγῶν. εἶτα ἔπεισε τὴν μητέρα μόνουσ σφῆς ἐπὶ καταλλαγῇ μεταπέμψασθαι. καὶ ὁ Γέτας πιστεύσας εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Ἀντωνίνου εἰς τὸ δωματίον· καὶ ὁπίσω σφῶν C ἑκατοντάρχαι πρὸς τοῦτο ἠτοιμασμένοι παρὰ τοῦ Ἀντωνίνου εἰσωδήσαντες ἑαυτοὺς ἐκτὶ τὸν Γέταν κατέκωψαν, τῷ τραχήλῳ 10 τῆς μητρὸς προσφύντα καὶ τοῖς μαστοῖς καὶ τοῖς στήθεσιν, ὥστε τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἀναπλησθῆναι αὐτήν, πληγῆναι δὲ καὶ τὴν χεῖρα. ἡ δ' ἐκ τοῦ φόβου οὐδὲ τοῦ τραύματος ἤσθετο. καὶ οὐδὲ πενθῆσαι αὐτῇ τὸν υἱὸν ἐξεγένετο οὐτως οἰκτρῶς καὶ ἀώρως ἀπολωλότα (ὄσο γὰρ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἦν καὶ ἑνέα μηνῶν), δεδοικυία 15 μὴ καὶ αὐτὴ συναπλόηται.

Ἐπισημασθέντα δ' αὐτίκα καταλαβὼν τὸ στρατόπεδον "χαίρετε" εἶπεν "ὦ ἄνδρες συστρατιῶται· καὶ γὰρ ἡδὴ ἔξειστί μοι εὐ- D εργητεῖν ὑμᾶς, ἐπεὶ εἰς εἰς ὑμῶν εἰμι, μεθ' ὑμῶν δὲ καὶ δι' ὑμᾶς ζῆν ἐθελῶ, ἴν' ὑμῖν πολλὰ χαρῶμαι· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ μεθ' 20

I Παπιανὸν pro Παπιανῶν, ut supra p. 555 v. 10. 2 Εὐδοκὸν τὸν καὶ Κάστορα] Xiphilinus ὅς ἦν καὶ Εὐδοκὸς ὁ τροφὸς αὐτοῦ, ὁ Κάστωρ, ἡ τε γυνὴ αὐτοῦ ἡ Πλαυτίλλα. 4 ἑαυτοῦ] οὐκείον A. 5 πρὸ] ἀπὸ C. πρὸ μακροῦ] Xiphilinus ἐν τοῖς Κρονίοις. φρουρούμενον ὑπὸ στρατιωτῶν A, ὑπὸ στρατιωτῶν φυλαττόμενον PW: Xiphilinus στρατιῶται τὸν Γέταν ἐφροσφρον. 6 ἐτέρων] ἄλλων A. 13 καὶ add A. 15 δεδοικυία PW. 19 δὲ] vs A.

Papiano praefecto praetorio magistratum abrogavit, alios occidit: atque inter caeteros Evodum, qui et Castor dicebatur, nutricium suum; et uxorem Plautillam, eiusque fratrem Plantium; denique fratrem quoque Getam, quem cum iam pridem insidiis appetitum propter custodiam militum et plurimum aliorum occidere non potuisset, tandem matri persuasit ut ipse solos reconciliandae gratiae causa arcesseret. quod Geta verum esse ratus, cum Antonino conclave ingressus est, tam centuriones ab Antonino subornati per vim subsequenti Getam collo mamillis et pectori matris inhaerentem occiderunt, ut sanguine sinus illius impleretur, manu quoque vulnerata: sed ea praeter timore vulnus non sensit. nec lugere filium ausa est, adeo miserabiliter et immatura aetate interfectum (natus enim tam erat annos 22 et 9 menses), verita ne et ipsa occideretur.

Antoninus autem prope castra ingressus "gaudete" inquit "com-militones: nunc enim mihi vobis benefacere licet; quoniam unus e vobis sum, et vobiscum et per vos vivere volo, ut multa in vos beneficia

ἄμων γε θανεῖν εὐχομαι." πρὸς δὲ τὴν σύγκλητον τῇ ὑστεραίᾳ
 πλείστα διαλεχθεὶς, τέλος εἶπεν "ἀκούσατέ μου· ἴνα πᾶσα ἡ
 οἰκουμένη χαρῆ, πάντες οἱ φρυγᾶδες κατελθέτωσαν." τῶν δὲ
 5 καίσαρειών καὶ τῶν μετὰ τοῦ Γέτα στρατιωτῶν ἐς δύο μυριάδας
 ἀπέκτεινε, καὶ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν παμπόλλους διέφθειρε,
 καὶ πολλῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὴν Ῥώμην ἐστέρησε. τὸ δὲ ξίφος
 δι' οὗ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπεσφάγη ἀνάθημα ἐποίησατο. ἐκ δὲ
 τῶν φόνων εἰς παιδιὰς μετιῶν καὶ ἐν ταύταις ἐφόνα. καὶ εἰς μὲν
 τοὺς στρατιώτας φιλοδωρότατος ἦν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀνθρώπους
 10 περιδύειν ἀποσυλᾶν ἐκτρέχειν ἐίδετο σπούδασμα, καὶ οὐχ ἥκιστα
 τοὺς συγκλητικούς. οὕτω δὲ παρὰ πάντα τὸν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ P I 613
 χρόνον ἡ ὑπήκοος αὐτῷ γῆ ἐπορθήθη, ὥστε ποτὲ τῆς Ἰουλίας
 ἐλευσῆς ὅτι "οὐκέθ' ἡμῖν οὔτε δίκαιος οὐτ' ἄδικος πόρος ὑπο-
 λήπεται" ἀπεκρίνατο τὸ ξίφος ἠρκύς "θάψει μητὲρ· ἕως γὰρ
 15 ἂν τοῦτ' ἔχωμεν, οὐδὲν ἡμῶς ἐπιλείψει." ἦν δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ
 ἄπιστος. καλέσας γὰρ τὸν τῆς Ὀσροηνῆς βασιλεῦς Ἀβγαρον ἤκειν
 παρ' αὐτὸν ὡς φίλον, ἔδησεν ἐλθόντα καὶ οὕτω τὴν Ὀσροηνὴν
 ἐχειρώσατο. καὶ τὸν τῶν Ἀρμενίων βασιλεῦς πρὸς τοὺς ἰδίους
 παῖδας διαφερόμενον γράμμασι φιλικοῖς ὡς εἰρηνεύσων αὐτοὺς
 20 μετεπέμψατο, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Ἀβγάρῳ καὶ εἰς ἑκείνους ἐποίησεν. B
 ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν Ἀρμενίων ἐκράτησεν, εἰς ὅπλα δ' ἰχώρησαν·
 καὶ οὐδεὶς ἔτι ἐκείνῳ ἐπίστεινεν. ἐν μέντοι ταῖς ἀνάγκαις καὶ ταῖς

3 φρυγαδεύοντες B. 5 καὶ ἐκ — διέφθειρε om B. 7 δὲ
 add AB. 10 σπούδασμα om C. 11 ἀρχῆς] ζωῆς A.
 13 ἡμῶν C. 15 ἔχωμεν C Xiphilinus, ἔχομεν PW. 17 ἐλθόντα
 ἔδησας AB. 20 καὶ τὰ] τὰ δ' A.

conferam. quod si non potero, mori vobiscum opto." postredie post
 longam orationem apud senatam habitam dixit "audite me: ut totus orbis
 terrarum gaudent, omnes exsules redeunto." ex caesarianis autem et
 Getae militibus ad viginti milia occidit, Roma multis viris fortibus spo-
 liata. ensam quo frater occisus est consecravit. a caedibus ad ludos
 descendit, ac ne eos quidem incruentos. in milites liberalissimus, cae-
 teros mortales sonaterii praesertim ordinis vexare, spoliare, deglu-
 bere studio habuit, sic autem per omne tempus imperii illius omnes
 populi Romani provinciae vastatae sunt, ut cum aliquando Italia dixisset
 "nullus nobis neque iustus neque iniustus quaestus relinquatur",
 stricto enae responderit "bono animo es, o mater: dum enim hunc
 tenuerimus, nihil nobis deerit." ad omnia caetera flagitia etiam per-
 fidus fuit. nam Oroenes regem Abgarum per amicitiae speciem ad
 se vocatum in vincula coniecit, itaque regno illius potitus est. Ar-
 meniorum quoque regem cum filiis suis rixantem amicis litteris tan-
 quam compositurus controversiam arcessitum eodem modo quo Abgarum
 tractavit. sed Armenios non subegit: hi enim ad arma descenderunt.

κατεπειγούσαις στρατείαις λιτός ἦν καὶ ἀπέριτος, καὶ συνβιάζε-
 τοῖς στρατιώταις καὶ συνέτρεχε, μὴ λουόμενος, μὴ μεταμφιεσ-
 μένος, ἀλλὰ πᾶν ἔργον συνεργαζόμενος καὶ τὰ αὐτὰ ἐκίνοῖς
 σιτοίμενος. καὶ τοὺς προέχοντας δὲ τῶν πολεμίων εἰς μονομαχίαν
 προεκυλίετο ἐνίοτε. τὰ μέντοι στρατηγικὰ οὐκ εὖ ἐκείνῳ μετεχι- 5
 ρήετο. πάντα δ' ἦν αὐτῷ κίβδηλα, καὶ αὐτὸ τὸ νόμισμα. ἐνόησε
 C δὲ καὶ ἐμφανέσει καὶ ἀρρήτοις ἀρρωστήμασι. καὶ πολλάκις καὶ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸν ξιφήρεις ἐδόκει ἐλάττειν αὐ-
 τόν. διὸ λέγεται καὶ τὰς ψυχὰς ἐπωδαῖς ἀναγαγεῖν τοῦ τε πατρὸς
 καὶ τοῦ Κομόδου καὶ ἄλλων, μόνον δὲ τὸν Κόμοδον αὐτῷ φάσαι 10
 "στεῖχε δίκης ἄσπον", καὶ ἐπὶ τελευτῆς "κρυφίῳσι τόποις ἔχον
 δυσάλθια νοῦσον." εἶχε δὲ καὶ ὠτακουστὰς καὶ διοπτρεύοντας,
 W II 221 καὶ πάντα αὐτῷ καὶ τὰ βραχύτατα ἀγγελλέτο. καὶ ἐπήγγελλε
 μὲν ὡς πρῶταίτερον δικάσων ἢ ἄλλο τι δημόσιον πράξων, παρῆται
 δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν μεσημβρίαν ἢ καὶ εἰς ἰσπέρην αὐτήν, μηδὲ εἰς 15
 D τὰ πρόθυρα εἰσδεχόμενος τοὺς συνειλεγμένους τῆς γερονσίας.
 ἀλλὰ καὶ ἐμειψόνοι καὶ παρηγόμει καὶ τὰ χρήματα κατατήλιον,
 οὐδ' ἐπειθετο τῇ μητρὶ καὶ περὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων παρανοοῦση
 πολλὰ καὶ χρηστά. ἔχειρε δὲ καὶ μάγοις καὶ γόησι. κατὰ Πάφ-
 θων δὲ στρατεύσας, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ γενόμενος καὶ τρυφῶν καὶ 20
 ἀγῶνας μονομαχίας συνιστᾷς, ὡς ἐν μεγάλαις πόνοις ἐγκινδυνεύων

4 δὲ om A. 5 μέντοι] μὲν C. 11 στεῖχε etiam Xiphilinus,
 βαίνε Dionis exc. Peir. τοποίσις Xiphilinus. 12 καὶ αλο-
 rum om B. 17 ἀλλά] δ δὲ AC. κατηγάτουν B. 19 καὶ
 prius om B. μάγοις] τοῖς μάγοις A cum Xiphilino. 20 ἐν]
 ἐν τῇ B Xiphilinus. 21 συνιστᾷς A.

neque quisquam ei amplius fidem habuit. verum in necessitatibus et
 expeditionibus quae moram non ferebant tenuis et fragilis fuit. cum
 militibus una et ambulavit et cursavit; non lavit, non vestem mutavit,
 sed quodvis opus una aggressus est, eodemque cum illis victu usus.
 hostes insigniores aliquando ad singulare certamen provocavit. sed ducis
 munia parum commode obiit. omnesque res eius adulterinas fuerunt,
 atque adeo ipsum nominata. laboravit et manifestis et occultis morbis,
 ac saepe et patrem et fratrem strictis ensibus in se irritare potavit.
 quare patris, Commodi et aliorum manes elocuisse fertur, sed solus ei
 Commodus respondisse "perge ad supplicium", et ad extremum "letale
 togens obscenis partibus alicuius" delatores et speculatores aluit, per
 quos etiam minutissima quaeque ad eum referebantur. iudicia et alias
 publicas actiones mans denuntiabat, sed ultra meridiem aut in ipsam
 vesperam differabat, senatorum coeta nec in vestibulum admittat; spre-
 tisque multis salubribus matris suae monitis, caedibus, iniuriis, pecuniarum
 profusionibus se oblectavit. fuit et magorum et praestigiatorum amator.
 bello Parthis illato cum Antiochiae luxur et ludis gladiatoris vacaret,

καὶ καρτερῶν ἀπωδύρετο, καὶ τὴν γεροσίαν ὡς ἐν ῥησιᾷ τῆν ζῶσαν ἀνείδιξε, καὶ τέλος ἔγραψεν αὐτῇ ὡς "οἶδα διτι οὐκ ἀρέσκει ὑμῖν τὰ ζυῖα· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ ἔπλα καὶ στρατιωτάς ἔχω, ἵνα μὴ τῶν λογοποιουμένων ἐπιστρέφωμαι."

- 6 Ἀδθις δὲ εἰς τοὺς Πάρθους στρατεύσας διτι ὁ Ἀρτιάβαρος P I 614 τὴν θυγατέρα ἑαυτοῦ αὐτῷ μνηστευσόμενος οὐ παρέσχε ταύτην αὐτῷ (ἡπίστατο γὰρ διτι πρόφασιν τὸν γάμον τοῦ τὴν Πάρθων σφετερισσαοῦ βασιλείαν πεποιήτο), πολλὰ μὲν τῆς χώρας αὐτῶν ἐκάκωσε καὶ τὰ Ἄρβηλι παρεστήσατο καὶ τὰ μνημεῖα τῶν βασι-
 10 λῶν τῶν Πάρθων ἀνυμφήσας δέριονε τὰ δοτῆ, πόλεμος δὲ αὐτῷ πρὸς τὸ ἔθνος οὐ συγκιχρόθητο. τᾶλλά τε οὐδὲν παρηγόμενι ἐν ταῖς στρατιαῖς, καὶ τινα ἰδίαν ἔνδυσιν βαρβαρικῶς πως συγκόπτων καὶ συρράπτων ἐς μανθῦα τρόπον προσεξέυρε, καὶ συνεχῶς αὐτὸν ἐνιδόετο, ὅθεν καὶ Καράκαλλος ἐπεκλήθη. καὶ τοὺς στρα-
 15 τιωτάς δὲ οὕτως ἐστολλίσθαι ἐκέλευεν ἀγγελέθῃ μέντοι ἐπὶ στρατιωτῶν. ὁ γὰρ Μιακρῖνος ὁ ἑαρχος ἐν μάντιός τινας προειρημένον ἔχων αὐτῷ ὡς ἀταραχῆσει, καὶ φοβηθεὶς μὴ διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίνου διαφθαρή, οὐκ ἀνιβάλετο, ἀλλὰ δύο τινὰς χιλι-
 20 ἀρχοῦντας ἐν τῷ θορνογορικῷ πυρασκεινώσας ἐπιβούλευσεν αὐτῷ. καὶ ἐξ Ἐδέσης ἐς Κάρας ἀπῶντι καὶ ἀποβάντι τοῦ ἵππου δι' ἀπόπυτον προσήλθε τις στρατιώτης, τῶν χιλιάρχων ὑποπιμψάν-

4 λογοποιούτων A: idem legisse videtur interpres. 5 ἔξιστρά-
 τευσατο A. 6 ἑαυτοῦ] αὐτοῦ A. μνηστευσόμενος Xiphilius.
 8 μὲν] δὲ A. 10 ἀνομφήσας Xiphilius. 13 καὶ συρρά-
 πτων add B Xiphilius. μανθῦας Xiphilius. προσεξέυρε]
 συνίρακται A. 14 καράκαλλος ABC. 15 ἐπὶ] ἐπὶ τῶν B.
 20 Ἐδέσης ἐς Κάρας Dionis exc. 21 ὑποπιμψάντων B Xi-
 philinus, ἀποπυτάντων PW.

non secus querebatur ac si magnis in laboribus et periculis vernaretur, et senatai ignaviam opprobabat. demique ad eum acripit, scire se acta sua illi non placere; sed hac de causa milites et arma habere, ne curaret nugatores.

Denique expeditione contra Parthos suscepta, quod Artabannus filiam ei desponsam non dedisset (norat enim eum per speciem nuptiarum de vindicande sibi regno cogitare), agros passim vastavit, Arbela subegit, revulsisque Parthorum regum sepulcris ossa disiecit: cum ipsa antem gente acie non depugnavit. in re militari multa contra morem maiorum egit, et peculiaris quandam vestem barbarico more in pensilae modum incisam et confectam crebro induit, eademque milites uti insuit: unde Carracalla cognominatus est. tamen a militibus est occisus. nam Macrinus praetorio praefectus, cui vates quidam imperium praedixerat, veritas no ea de causa ab Antonino tolleretur, nihil cunctatus, per duos tribunos militum insidias ei struxit. nam cum Edessa Carras profi-

των αὐτόν, ὡς εἰπεῖν τι δειόμενος, καὶ προσελθὼν ἐπάταξεν αὐτὸν
ξίφιδίῳ μικρῷ.

Καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐβίω καὶ οὕτως ἀπώλειο, ζήσας ἔτη ἐνία
καὶ εἴκοσιν, αὐταρχήσας δ' ἐκ τούτων ἐνιαυτοὺς ἕξ ἐπὶ δύο μῆσι
C καὶ ἡμέραις τισί. λέγεται δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ τελευταῖον ὄντις
αὐτῷ ὁδεῖν κατ' ὄναρ τὸν πατέρα ξιφήρη ἐπιστήναι λέγοντα ὡς
"σὺ τὸν ἀδελφὸν ἔκτεινας, καὶ ἐγὼ σὲ κτενῶ." καὶ μάντις δὲ
εἶπον αὐτῷ τὴν ἡμέραν ἐκείνην φυλάσσεισθαι, καὶ ἄλλα δὲ φασὶ
τοῦ ὀλίθρου αὐτῷ συμβῆναι τεκμήρια.

13. Τοῦ δ' Ἀντωνίνου διαφθαρέντος, ὃν καὶ Καράκαλλον 10
ἐκάλουν, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ μέντοι καὶ Τάραντα ἐκ μονομάχου
τινὸς εἰδεχθεστάτου καὶ μαιφονωτάτου, ὁ Μιχρίνος μετὰ τι-
τάτην ἡμέραν τὴν ἡγεμονίαν εἰλήφει παρὰ τῆς στρατιᾶς, τὸ μὲν
γένος Μαῦρος τυγχάνων ἐκ Σικελίας καὶ γονέων ἀσημοτάτων
D (ὄθεν κατὰ τὸ τῶν Μαύρων ἔθος τῶν ὄτων τὸ ἔτερον διετέτητο), 15
ἐπιεικῆς δὲ καὶ τῶν νόμων φίλαξ πιστότατος. ὃς καὶ ἐπαρχος
γεγονὼς ἄριστι τὰ τῆς ἀρχῆς διακῆσατο, αὐταρχήσας δὲ οὐ
πάντα καλῶς ἐπραξεν. ἀναξίτους γὰρ ἐπίστα ταῖς ἀρχαῖς, ὃ τὸ
μέγιστόν ἐστι μέρος τῆς βασιλικῆς διοικήσεως, καὶ τρυφερωτέρᾳ
ἐχρήσατο βιοτῇ, ἀλλὰ μέντοι καὶ σοβαρότητι. 20

7 δ' B. 10 καράκαλον AC. 11 Ταράνταν Dionis exc. Urs.
12 μαιφόνον A. 13 ἡμέραν τὴν om B. 14 ἐκ Σικελίας]
ἀπὸ Καισαρείας Dio (Ursin. et Falc.), ἀπὸ Σικελίας Καισαρείας
Xiphillinus. 18 ἀναξίτοις A.

FONTES. Cap. 13. Dionis Historias Romanas lib. 78 c. 9 —
c. 41.

ciscens exonerandi ventris causa equo descendisset, miles quidam a tri-
bunis submissus tanquam dicturus aliquid eum pugione percussit.

Sic ille vixit et periit, anno aetatis 29, imperii 6, cum duobus
mensibus et diebus aliquot. fertur, cum postremo Antiochiae esset,
somniaisse, patrem stricto ense adstantem sibi dicere "tu fratrem occi-
diati, et ego te occidam." est et a vatibus monitus ut diem illum cave-
ret. memorantur alia quoque signa eius interitum praecessisse.

13. Antonino, qui et Caracalla, ut dictum est, et Taras de gla-
diatoris cuiusdam turpissimi et crudelissimi nomine vocabatur, inter-
empto, Macrinus quarto die post a militibus accepit imperium, natione
Maurus Siciliensis, parentibus ortus obscurissimis (unde Maucorum mero
alteram aurem perforatam habuit), sed vir moderatus et legum castus
fidelissimus. qui praefectus praetorio magistratum eum optime admini-
strarat; sed imperium non per omnia recte gessit. nam magistratus in-
dignis largiebatur, quae maxima pars est imperatorii muneris; et ratione
victus delicatius utebatur, et fastum quendam prae se ferebat.

Ἰουλίᾳ δὲ ἡ μήτηρ τοῦ Ἀντωνίνου ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγουσα καὶ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ μαθοῦσα ἑαυτὴν διακρήσασθαι ὤρμησεν, οὐ διὰ τὸν υἱόν, ἀλλὰ δεδοικυῖα περὶ ἑαυτῆς μὴ ἰδιωτέσθῃ. Ἰπὲρ δὲ οὐδὲν ἠλλοιωτὸ τῶν περὶ αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν θεραπείαν W II 223
καὶ τοὺς δορυφόρους εἶχεν, ἐφιλονώρησεν. εἶτα τοῦ Μακρίνου P I 615
λοιδορεῖσθαι παρ' ἐκείνης ἀκούσαντος καὶ τῆς αὐταρχίᾳ αἰσθημένου ἐπιχειροῦσης, ἐκλείσθη ἐκλειοπένας τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ὅση βούλοιο ἀπελθεῖν. ἡ δὲ τότε διέφθειρεν ἑαυτὴν.

Τοῦ δ' Ἀρταβάνου δυνάμεισι μεγάλαις φερομένου κατὰ
10 Ῥωμαίων, συμβυλὼν αὐτῷ περὶ τὴν Νισίβιν ὁ Μακρίνος δις ἠτήθη καὶ ἠνυγκάσθη πολλῶν χρημάτων τὴν εἰρήνην ἐκπρῶσθαι. ὁ μὲν οὖν πρὸς Ἀρτάβανον κατηύναστο πόλεμος, ἀνερώγη δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἐμφύλιος ἔτιρος. Ἐὐτυχιανὸς γάρ τις τῶν καισαρῶν, τὴν τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν Μακρίνον ἀπέχθειαν συνιδὼν
15 ὅτι μὴ ἄπλετα ὡς ὁ Ἀντωνίνος αὐτοῖς ἐχαρίζετο, καὶ ὑπὸ μαρτυρίων ἀναπεισθεὶς, ἐπαναστάσει κατὰ τοῦ Μακρίνον ἐπιχειρήσκει. B
Μαίσις οὖν τῆς ὁμιμίμονος τῆς Ἰουλίας τῆς βασιλίδος θυγατέρας ἐχούσης δύο, Σοαιμίδα καὶ Μαρμαίαν, καὶ δύο ἐγγόνους ἄρσενας ἕξ αὐτῶν, τὸν ἕνα τούτων λαβὼν ὁ Εὐτυχιανός, καὶ υἱὸν εἰναι
20 μοιχίδιον τοῦ Καρακάλλου πλασάμενος, εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπὸ νύκτα εἰσήγαγε, καὶ τοὺς στρατιώτας λαβὴν ζητοῦντις ἐπαναστάσεως νεωτέρησαι ἀνέπεισεν. οἳ καὶ Ἀντωνίνον αὐτὸν ὀνομάζοντες ἀτοκράτορα αὐτίκα ἀνείπον, καίτοι παιδίον τυχάνοντα. καὶ

19 τὸν ἕνα om B. 20 μοιχίδιον αὐτὸν τοῦ B. καρακάλλου A. 23 καὶ τούτων — p. 566 v. 2 διάγοντα om C.

Julia vero Antonini mater, Antiochiae degens, caede Antonini cognita sibi ipsa manus afferre statuit, non propter filium, sed privatae vitae metu. sed cum res eius non immutarentur, ministeria et satellitibus retentis, in vita manere maluit. post cum Macrinus audivisset eam sibi maledicere et imperium affectare, relicta Antiochia quo vellet abire inissa, tum demum sibi necem conscivit.

Macrinus vero ab Artabano magnis copiis Romanos invadente circa Nisibim bis acie victus pacem magna pecunia redimere coactus est. Parthico bello sedato civile bellum inter Romanos exarsit. nam Eutythianus quidam caesarianus, militum odiis in Macrinum perspectis, quod ad largiendum Antonino restrictior esset, vatumque praedictionibus incitatus, contra Macrinum insurrexit. cum autem Maesa Iuliae imperatrix soror duas haberet filias Soaemidem et Mamaeam, totidemque nepotes ex eis, horum alterum Eutythianus adulterinum esse Caracallae filium mentitus noctu in castra perduxit, ac milites iam ante seditionis occasionem captantes ad studium novarum rerum impulit, qui eum nomine Antonini facto statim imperatores consulatarunt, quamvis puerum;

τοῦτον παραλαβόντες ἐπὶ τὸν Μακρίνον ἤλασαν ἐν Ἀντιοχείᾳ
 διάγοντα· καὶ συμβυλόντες αὐτῷ ἐν τινὶ χωρίῳ πολὺ τῆς Ἀντιο-
 C χείας διέγοντι, ἠτιθήθησαν μὲν· εἰτ' αὐδὲς ἐπισσιώσαντας αὐτοὺς
 ὁ Μακρίνος ἰδὼν εἰς φυγὴν ἐτάραξε, καὶ ἀπήει εἰς Ἀντιόχειαν ὡς
 δῆθεν νενικηκώς, ἵνα μὴ ἀποκλεισθῆι τῆς πόλεως. τὸν δὲ εὖνδ' ἔ
 πρὸς τὸν Ἀρτάβανον ἐπεμψεν. ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἡττης αὐτοῦ,
 καὶ φόνων γινομένων πολλῶν, ἀπέδρα νυκτός, τὴν κεφαλὴν ξυρά-
 μενος καὶ τὸ γένειον, καὶ φαιὰν ἐσθῆτα λυβίων, ὡς ἂν μὴ ἐπιγι-
 νώσκοιτο· καὶ μετ' ὀλίγων εἰς Ἀγὰς τῆς Κιλικίας περπατῶντος,
 καὶ διὰ Καππαδοκίας Γαλατίας τε καὶ Βιθυνίας ἐλθὼν μέχρις 10
 Ἐριβόλου τοῦ ἐπιπέλου κατασκευῶν κειμένον Νικομηδείας, διέλευ-
 σεν εἰς Χαλκηδόνα. καὶ πρὸς τινα στείλας τῶν ἐπιτρόπων ἀρ-
 D γύριον ἤτησεν. ἔθεν γνωσθεὶς συνελήφθη παρὰ τῶν τὰ Ψευδοαν-
 τωνίνου φρονοῦντων, καὶ ἤχθη μέχρι Καππαδοκίας. ἐνθα μαθὼν
 ὡς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐαλάκει, ἐκ τοῦ ὄχηματος ἑαυτὸν ἔρριψε καὶ 15
 τὸν ὤμιον συντίετριπτο. μετ' οὗ πολὺ δὲ καὶ ἐσθάγη, ζῆσας μὲν
 εἴη τέσσαρα καὶ πενήκοντα, ἀταρχήσας δὲ Ῥωμαίων ἵνα ἐνωσ-
 τὸν καὶ μῆνας δέο τριῶν θέοντας ἡμερῶν, καὶ καταλυθεὶς ὑπὸ
 παιδαρίου. λέγεται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ἐν τῷ χρησμῷ ἐρηθῆ-
 ναι αὐτῷ

ὦ γέρον, ἧ μάλα δὴ σε νέοι τέτρονσι μαχηταί,
 σὴ δὲ βίη λένεται, χυλεπὸν δὲ σε γῆρας ἰκάνει.

2 διάγοντα A, ἐπυγάνοντα PW. 4 ἐς C. 7 γινόμενος
 AC cum Xiphilino, γενομένου PW. 8 βαλεῖν A. 9 ὀλίγος A.
 ἐς B. 10 Γαλατίας] καὶ γαλατίας B. 12 χαλκηδόνα ACW,
 καλχηδόνα B, Χαλχηδόνα P. 15 ὁ om C. 18 καὶ κατα-
 λυθεὶς ὑπὸ παιδαρίου om A. 22 ἰκάνει] ἀπάξει Iliadis Θ 103.

eoque assumpto contra Macrinum Antiochiae agentem sunt profecti: ab
 eoque in loco quodam procul ab Antiochia disalto victi sunt, sed Ma-
 crinus, cum eos reparare sciret, in fugam versus Antiochiam
 pro victore se contulit, ne urbe excluderetur, filio ad Artabanum misso.
 eius autem clade montata cum multae caedes fierent, raso capite et
 barba pullam vestem indutus, ne agnosceretur, noctu aufugit, noc multe
 post Aegae Ciliciae, atque inde per Cappadociam, Galatiam et Bithy-
 niam usque ad Eribolum navale e regione Nicomediae sitam profectus
 Chalcedonem traiecit; ac per ministros petita a procuratore quodam
 pecunia agnitus, ab his qui cum Pseudantino faciebant comprehensus
 et ad Cappadociam usque reductus est: ubi captivitate filii cognita e
 vehiculo se deiecit, contractoque humero non multo post occisus est,
 anno aetatis quarto et quinquagesimo, imperii primo cum duobus men-
 sibus tridue dempto, a puerulo eversus, id quod his ei versibus praed-
 dictum fuerat

heu tua vis resoluta, senex, cadit, aegra senectus
 te domat, et juvenis carpit tua robora miles.

14. Ἄβιτος δὲ ὁ Ψευδαντωνίνος ἢ Ἀσσύριός τε καὶ Σαρ- P I 616
 δανάπαλος ἐς τὴν Ῥώμην ἔλθων ἔν τι χρηστοῦ αὐτοκράτορος
 ἔργον ἐποίησε. πολλὰ γὰρ καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ
 ὕβρισθαι παρὰ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τοῦ Μακρίνου περὶ αὐτοῦ αὐ-
 5 τοῖς ἐπιστελλαντος, οὐδένα ἐκόλασεν. ἐς τὰλλα δὲ καὶ αἰσχροτά-
 τος καὶ παρανομώτατος καὶ μισοφρονώτατος ἦν. ὁ μὲν οὖν Εὐτυ-
 χιανὸς τῶν τε δορυφόρων ἤρξε καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ὑπάτεισε καὶ
 δις καὶ τρίς, οἱ δὲ ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἢ προφάσιων
 πλαττομένων ἢ καὶ δίχῃ προφάσει εἰσφρονέοντο, οἱ τοῖς πραττο-
 10 μένοις παρ' αὐτοῦ οὐκ ἠρέσκοτο· ἀλλ' ἔτι γὰρ ἠσχύνθη τοῦτο τῇ B
 βουλῇ γράψαι. ἐκεῖνος δὲ ἠνδρῆζετο τε καὶ ἐθελόνετο, καὶ ἔδρα W II 228
 καὶ ἐπισχεῖν ἐκάτερα ἀσελγέστατα. καὶ οὐ τοὺς ἄλλους ἔκτινε
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πάντων φιλότατων τινάς, οἳ σωφρονῶς αὐτὸν
 παρήκουν βιοῦν. καὶ θεὸν δὲ τινα ξενικὸν εἰς τὴν Ῥώμην εἰσ-
 15 ἤνεγκεν Ἐλευγάβαλον καλούμενον, καὶ τοῦ Λιδὸς αὐτὸν προειμίμη-
 σεν· ὅθεν κἀκεῖνος ἐπωνομάσθη Ἐλευγάβαλος. περιεμήθη τε
 τὸ αἰδοῖσθαι καὶ κρυῶν χοιριῶν ἀπέχετο καὶ ἐσθῆτα βαρβαρικῆν
 δημοσιεύων ἠμπόχετο, οἷα οἱ τῶν Σύρων κίχρηται ἱερεῖς· ὅθεν
 καὶ ἐπεκλήθη Ἀσσύριος. ἔγημε δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ ἱερωμέ- C
 20 νην τῇ Ἑστίᾳ παρθένῳ, ἀσεβήσας περὶ τὰ πάτρια ἀναιδέστατα.

3 λόγῳ] καὶ λόγῳ A. 4 τῇ add A. 7 τε add A Xiphilinus.
 ἤρξε A Xiphilinus, ἐπῆρξε PW. post ὑπάτεισε Dio add καὶ
 ἐπολιόχευσε. καὶ αὐτὸ δις om A. 13 τῶν] τῶν ἄλλων A.
 15 καλούμενον — 16 Ἐλευγάβαλος om C.

Fontes. Cap. 14. Dionis Historiae Romanae lib. 79 c. 1 —
 c. 21. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 21.

14. Avitus vero Pseudantoninus, sive Assyrius et Sardanapalus, ubi Romam venit, unam rem fecit bono imperatore dignam. nam cum multis contumeliis privatim et publice a Romanis affectus esset ob Marci litteras contra se scriptas, de nemine poenas sumpsit: caetera flagitiosissimus, iniustissimus et saevissimus carnifex. Eutychianus quidem praetorinis militibus praefectus bis ac tertium consulatum gessit, reliqui vero illustres viri qua causis confictis qua sine causis occidebantur, quod eius facinora non probarent: neque enim ad senatum id scribere eum puduit. agebat autem et virum et mulierem, et utraque et faciebat et patiebatur impudicissime: nec alios duntaxat sed ex amicissimis nonnullos ad vitae modestiam adhortantes occidebat. peregrinum quendam deum Eleagabalum Romam introductum Iovi optimo maximo praetulit; unde ipsi quoque cognomentum Eleagabali factum. pudenda sua circumcidit, scillis carnibus abstinuit, veste barbarica in publicum prodiit, quali Syriaci sacerdotes utantur: unde Assyrius appellatus est. praeter caeteras virginem vestalem uxorem duxit, patria

καὶ ἔλεγε διὰ τοῦτο γῆμαι τὴν τῆς Ἑστίας ἱέρειαν, ἵν' ἔξ ἐκείνου ἀρχιερεῖως ἦτος τοῦ Ἐλεαγαβάλου καὶ τῆς ἱερείας γίνωνται παῖδες θεοπρεπεῖς. καὶ οὐ μόνον βαρβαρικὰς ᾠδὰς ἕμα τῇ μητρὶ καὶ τῇ τήθῃ τῷ ξένῳ θεῷ αὐτοῦ ᾄδει, καὶ ἀπορρήτους προσήγε θυσίας, παῖδας σφαγιαζῶν καὶ γοητεύμασι χρώμενος καὶ περι- 5 ἄπτοις μυρίοις ἰκάστοτε, ἀλλὰ καὶ γυναῖκα τῷ θεῷ αὐτοῦ ἐκείνῳ ἐμνήστεισεν ὡς καὶ παίδων δεομένῳ, καὶ τὴν γυναῖκα ἐς τὸ πα-
D λάτιον καθιδρῦσατο, καὶ ἔθνα αὐτῇ ἐκ τῶν ὑπηκόων ἱπράξατο. αὐτὸς δὲ ἀσελγέστατα διεβίω. ἀλλ' ἕκαστον τῶν ἐκείνου κατα-
 ριθμῆν καὶ τοῖς λέγονσι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ἀηδέστατον· εἰρήσθω **10**
 δ' ὀλίγα τινά. ἐς καπηλεῖα νυκτὸς εἰσῆει, κόμας περιθέτους περιάπτων τῇ κεφαλῇ, καὶ ταῖς καπηλοῖσι συνεξηγύζετό τε καὶ συνειργάζετο. καὶ εἰς τὰ περιβόητα τῶν πορνείων ἐφοῖτα καὶ τὰς ἐταῖρας ἑξαλαύων ἐπόρνευε. καὶ ἐν τῷ παλατίῳ οἰκῆμά τι ἀποτάξας, γυμνὸς τε ἐπὶ τὰς θύρας τούτου ἑστὼς ὡς αἱ πόρται **15**
 καὶ τὸ σινδόνιον διασειῶν, γυναικῶδε καὶ ἄβροχῇ καὶ κεκλυσμένην
P I 617 φωνῇ τοὺς παριόντας προσηταιρίζετο, χρήματά τε συνέλεγε παρ' αὐτῶν. καὶ πρὸς τοὺς συνασχημονοῦντας αὐτῷ διεφέρετο, πλείους αὐτῶν ἑραστὰς ἔχειν ἀχῶν καὶ μᾶλλον αὐτῶν ἀργυροῦσθαι. καὶ οὐχ οὕτω μόνον ἠσέλγειεν, ἡρματηλάτει τε καὶ ὠρχεῖτο, ἀλλὰ **20**
 καὶ ἄνδρα σχεῖν ἤθελεν ἕνα ὥσπερ γαμέτην δὴ τινα νόμιμον, καὶ

2 Ἐλεαγαβάλου BC, Εἰλεαγαβάλου PW. καί τις γίνονται A.
 8 καὶ οὐ μόνον] οὐ μόνον δὲ A. 16 γυναικῶδε AC, γυναι-
 κῶδη PW. καὶ alterum om A. 19 αὐτὸν ἀργεῖν A. 21 ἠθίλγ-
 σεν A, ἠθίλγην B.

religione per summam impudentiam violata: quam ideas se accipere ferebat, ut ex sacrificula et se sacrificio Eleagabali, pueri divini gignerentur. neque vero barbaricas duntaxat cantilenas cum matre et avia peregrino deo cantabat, et nefandas hostias immolabat, pueros sacrificando et praestigis utendo et sexcenta amuleta subinde appendendo, sed uxorem etiam deo illi suo tanquam liberis egentibus despondit, quam in palatio collocavit, dote a subditis exacta. ipsius vero tam corrupta fuit vita, ut singula neque commemorari neque audiri sine molestia summa possint. pauca tamen delibabimus. noctu cauponas ingrediebatur, capite appositita coma redimito, et inter cauponias mulierculas operas faciebat, famosaque prostibula frequentabat et meretriculis expulsis pro meretricioe quibusvis sui copiam faciebat. in palatio quoque peculiare conclave habuit, cuius pro foribus instar meretricularum nudus stans et flammeum vibrans, effeminata, molli fractaque voce praetercantes ad coitum invitabat, et pecuniam ab eis exigebat, cum eiusdem vero quaestus aemulis rixabatur, et se plures quam illos amatores habere maioremque pecuniam colligere gloriabatur. neque his flagitiis contentus aurigabat, saltabat, nubere etiam volebat, ut unum legitimam

Καίσαρα αὐτὸν ἐβούλετο προχειρίσασθαι, καὶ δέσποινα καὶ βασι-
 λης ἀνομάζετο, καὶ ἐφόρει κερύφalon καὶ ἐριούργει καὶ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ὑπεγράφετο. ἄνωξ τε τὸ γένειον ἀποκείρας μετέπειτα
 ἐπιλάζετο, ἵνα δοκοίη γυνή. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς Καρικὸν ἦν ἀνδρά-
 5 ποδον, ἐκαλεῖτο δ' Ἰεροκλῆς. ἤθιλε δὲ καὶ μοιχεύσασθαι δοκεῖν, B
 ἵνα τὰς ἀσελγεσιτάτας μιμήσῃ τῶν γυναικῶν. καὶ ἐπ' αὐτοφώρῳ
 ἐκουσίως ἤλισκετο, καὶ ἐλοιδορεῖτο πρὸς τοῦ ἀνδρός, ἐπλήττετό
 τε ὑπώπια. καὶ τις δ' Ἀδρήλιος καλὸς μὲν καὶ πᾶν τὸ σῶμα,
 τὰ δ' αἰδοῖα φέρων ὑπερμεγέθη, ἐμηνόθη αὐτῷ, καὶ αὐτίκα ὑπὸ
 10 πομπῇ μεγαλοπρεπῆ προσήχθη. ᾧ προσειπόντι "χαῖρε κύριε
 αὐτόκρατορ" ἐκείνος θρήνην γυναικῶδει τὸν ἀχένα παρεκκλίνας
 καὶ λαμπύρας βραχὺ τι τὰ ὄμματα "μή με λέγε κέριον" ἔφη·
 "ἐγὼ γὰρ κυρία εἰμι." ἐπεὶ δὲ συλλογασάμενος αὐτῷ εὖρε τὴν
 φήμην οὐ ψευσαμένην, ἔν τε τοῖς στέροισι αὐτοῦ κατεκλήθη καὶ C
 15 ἐν τοῖς κόλποις ὡς ἐρωμένη ἐθεληνησε. δειούς οὖν ὁ Ἰεροκλῆς
 μὴ ὑπὸ τοῦ Ἀδρήλιου παρενδοκμηθῆναι, γοητείαις ἢ καὶ φαρμάκῳ
 τινὶ ἐξεθῆλυνεν αὐτὸν καὶ ἐνάρκωσεν, ὡς ἐπὶ πᾶσαν τὴν νύκτα
 μῖναι πρὸς μίξιν ἀκίνητον· διὸ καὶ ἐκ τοῦ παλατίου ἐξηλάθη
 καὶ ἐκ τῆς Ρώμης καὶ ἐκ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς. ἐς τοσαύτην δὲ
 20 συνηλάθη ἀσέλγειαν, ὡς καὶ τοὺς λατροὺς ἀξιοῦν αἰδῶ γυναικίαν W II 224

ὁ δὲ καὶ μοιχεύσασθαι δοκεῖν A, δὲ δοκεῖν καὶ μοιχεύσασθαι BCW,
 δοκεῖν καὶ μοιχεύσασθαι P. 11 αὐτοκράτορ C, Ἀυτοκράτορ PW.
 παρεκκλίνας B. 16 καὶ om A. φαρμάκῳ AC Xiphilinus,
 φαρμακεία PW. 17 αὐτὸν] αὐτῷ A. 20 ὡς καὶ τοὺς
 λατροὺς ἀξιοῦν] haec etsi a Xiphilino omisa, Dionis esse testatur
 Codrenus T. I p. 449 v. 22 ed. Bonn.

maritum haberet, quem Caesarem designaret: ac dominae et imperatricis nomine gaudebat, calanticam gestans et lanam tractans et genas pingens. barbam semel abrasam postea psilothro curabat, ut mulierecula videretur, cuius mulierculae maritus erat Caricum mancipium, nomine Hierocles. voluit et adulterii suspectus esse, ut nequissimas feminas imitaretur; et in ipso stupro de industria deprehensus a marito obiurgabatur et vapulabat, ut livore oculi suffunderentur. Aurelium quendam, cum toto corpore elegantem tam pudendis ingentibus praeditum, comitatu magifico statim adducendum ad se curavit. qui cum ei dixisset "salve domine imperator", ille muliebri mollitie collo inclinato et oculis nonnihil conniventibus "ne me dominum" inquit "dixeris: domina enim sum." cum autem una cum eo lotus famam non mentiri comperisset, in pectore eius recubuit et in sinu eius cenavit instar amicae. veritus igitur Hierocles ne prae Aurelio negligeret, eum praestigiiis aut veneficiis quibusdam effeminavit et stupefecit, ut per totam noctem ignavus ad coitum iaceret: qua de causa et palatio et Roma et tota

δι' ἀνατομῆς ἀπὸ μηχανήσασθαι, μεγάλους ὑπὲρ τούτου μισθοὺς αὐτοῖς προϊσχύμενος.

D Διὰ ταῦτα ἐμισήθη ὑπὸ πάντων ὁ Σαρδανάπαλος, μὴ στεγόντων τὰς μιαιρίας καὶ αἰσχροπραθείας αὐτοῦ. εἶτα Βασιανὸν τὸν υἱὸν Μαιμαίας τῆς ἀδελφῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰς τὸ συνίδριον ἀγαγὼν παιδὸν ἔθετο, καὶ Ἀλέξανδρον αὐτὸν καλεῖσθαι ἐκέλευσεν. μετ' οὐ πολὺ μέντοι πάντας ὑποπτεύων, μανθάνων δὲ καὶ ἰδοῦσιν ἐκείνῳ τοὺς πλείονας, μετέγνω, καὶ τέλος ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπεχείρει. ὁ δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐπιμελῶς ἐφυλάσσεται, καὶ οἱ δορυφόροι διὰ τοῦτο διεικῶς ἐθροῦβησαν. ἐκείνος δὲ σὺν τῷ Ἀλεξάνδρῳ 10 εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσελθὼν ἐπειρᾶτο καταπιῦσαι τὸν θόρυβον. ὡς δ' ἤσθετο παρὰ τῶν στρατιωτῶν ἐπιβουλευόμενος, ὤρησε **P I 618** μὲν ἐκδρᾶναι, φωρυθίς δὲ ἀνηρέθη, καὶ ἡ μήτηρ περιπλακίσει ἀπὸ συναπώλετο. ὃν ἀμφοῖν γυμνωθέντι τὰ σώματα ἐπίρησαν διὰ μίσην τῆς πόλεως· εἶτα τὸ τοῦ Σαρδανάπαλου εἰς τὸν Τίβρι-15 ριν ἐνεβλήθη· διὸ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Τιβερίνος ἐπωρομάσθη. συγκατεσφάγη δ' ἀπὸ καὶ ὁ Ἴεροκλῆς καὶ ἄλλοι πολλοί, ἄρξαντι ἔτη τρία ἐπὶ μηνὶ ἐντέα ἡμέραις τε ἑσσαρσιν, ἕξοτον τὸν Μακρίων νικήσας ἐν τῇ μάχῃ τῆς ἀδιαρχίας τετάρτη.

Τούτου κρατοῦντος Ζεφυρίνος ὁ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας 20 ἐπίσκοπος μεταλλάττει τὸν βίον, ἰθύνει ταύτην ἔτι σιν ἁγιωκαί-

4 καὶ αἰσχροπραθείας add A. Βασιανὸν A, Βασιανὸν Xiphilinus. 7 μετ' οὐ] οὐ μετ' οὐ ABC. 10 διὰ τοῦτο om C. ἐθροῦβήθησαν A. 15 ἔς C. 20 τῆς ῥωμαίων A, Ρωμαίων τῆς PW.

Italia pulsus est. tandem eo lascivias venit ut ingentibus praemiis propositis a medicis postularet ut per incisiones vulvam sibi facerent.

His de causis omnibus invisus fuit iste Sardanuspalus, flagitia et molliam eius non ferentibus, postea Bassianum Mamaeae materterae filium in curiam adductum adoptavit et Alexandrum appellari iussit. nec multo post omnes suspectos habere coepit: cumque illi plerisque bene cupere didicisset, facti paenitens de eo perimendo cogitavit. sed cum is a militibus diligenter custodiretur, eaque de causa magnus tumultus satellitum ortus esset, eius sedandi causa cum Alexandro castra ingressus, animadversis insidiis quae a militibus sibi parabantur, effugere studuit. sed deprehensus in amplexu matris una cum ipsa iugulatus est, amborumque corpora nuda per mediam urbem tracta sunt. deinde Sardanuspali cadaver in Tiberim abiectum, cognomentum ei praeter reliqua Tiberini fecit. occisus est cum eo Hierocles quoque et alii multi. imperavit annos tres, menses novem et dies quattuor, ex quo Macrinus acie victo rerum potitus fuit.

Et imperante Zephyrino ecclesiae Romanae episcopus decimo octavo suae gubernationis anno vitam cum morte commutavit. post

δεκα· μεθ' ὧν Κάλλιστος προέστη τῶν ἐκείσε πιστῶν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτούς· καὶ τοῦτον Οὐρβανὸς διαδέχεται. B

15. Τοῦ δὲ Ψευδαντωνίνου ἀναιρεθέντος Ἀλέξανδρος ὁ Μαιμαίας ὁ ἐκείνου ἀνεμίος (οὕτω γὰρ οἱ παλαιοὶ τοὺς ἑξαδέλφους ἀνόμαζον) τὴν ἀβταρχίαν ἀπεκληρώσατο. ὃς αὐτίκα τὴν οἰκίαν μητέρι Μαιμαίαν Ἀγούσταν ἀνείπεν, ἢ τὴν τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν μεταχειρίσασθαι, καὶ περὶ τὸν υἱὸν σοφοῦς ἄνδρας συνήγαγεν, ἵνα δι' ἐκείνων αὐτῷ τὰ ἥθη ῥυθμιζοιτο, καὶ τῆς γεροντίας τοὺς ἀμείνονας συμβούλους προσέλετο, ἅπαν πρακτικῶν C
10 κοινουμένην αὐτοῖς. Δομιτίῳ δὲ γε Οὐδλιανῷ τῆς τῶν δορυφόρων ἀνατεθείσης ἀρχῆς καὶ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως, πολλὰ τῶν ἐπὶ Σαρδαναπάλου πραχθέντων παρ' ἐκείνου ἐπηγορεύθη. ὃς τὸν Φλαβιανὸν καὶ τὸν Χρήστον ἀποκτείνας, ἵν' αὐτοὺς διαδέχεται, καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπὶ τῶν δορυφόρων νυκτὸς C
15 ἐπιδημιῶν αὐτῷ κατισφάγη. ζῶντος δ' ἔτι τοῦ Οὐδλιανοῦ στάσις ἐκ τινος βραχείας λαβῆς μέσον τοῦ δήμου καὶ τῶν δορυφόρων ἐγένετο, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀλλήλοις ἐμάχοντο. ἥττωμένων δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ πῦρ ταῖς οἰκίαις ὑποβαλλόντων, δέσας ὁ δῆμος περὶ τῆς πόλεως κατηλλάγη καὶ ἄκων αὐτοῖς. καὶ C
20 ἄλλαι δ' ἐπαναστάσεις γινόμεναι κατεπαύθησαν.

7 μεταχειρίσασθαι Α.
16 στάσις] ἢ στάσις Α.

9 προσέλετο Α.

10 δομητίῳ Α.

Fontes. Cap. 15. Dionis Historiae Romanae lib. 80, cuius nonnulli lacinae supersunt. quae sequuntur, ex eo libro petita videntur cuius particulas inscriptas post *Στοιχὰ ἐκλογὰ ἕως Κωνσταντίνου* edidit A. Maius *Scriptorum veterum novae collectionis* vol. 2 p. 234: auctorem Niebuhrus suspicatus est Petrum Magistrum (*Corporis Byzantini Part. 1 Praefat. p. XXIV*), non pauca is auctor ex Herodiano videtur hausisse. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 6 c. 20 — c. 22.

quem coetus fidelium praefuit Callistus per quinquennium. ei successit Urbanus.

15. Pseudantonino interfecto Alexander Mamaeae filius, consobrinus illius, imperium adeptus statim matrem Mamaeam Augustam declaravit. quae rerum administratione suscepta viros eruditos ad filium accessit, per quos mores eius formarentur, et optimum quemque ex senatu accivit, cum quibus omnium actionum consilia communicaret. Domitius Ulpianus praetorio praefectus rei publicae gerendae cura suscepta multa Sardanapali acta rescidit. qui Flaviano et Chresto occisis, ut eis succederet, non multo post et ipse a militibus noctu occisus est. quo adhuc superatite levi de causa inter milites et populum orta seditione per triduum est dimicatum. sed cum milites victi ignem aedibus iniicerent, populus vel ingratius cum eis in gratiam rediit. sunt et alii motus sedati.

Ἦτιών δ' οὐσα χρημάτων ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἐχρηματί-
 ζετο πάντοθεν. ἠγάγετο δὲ καὶ τῷ νύμφῳ γαμετήν, ἣν οὐ συνεχώρη-
 σεν ἀναρρηθῆναι Ἀγνούσταν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τινα χρόνον τοῦ
 οἴου αὐτὴν ἀποσπάσασα εἰς Λιβύην ἀπέλασε, καίτοι στεργομέ-
 την κατ' ἐκείνου. ὁ δὲ ἀντιπεῖν τῇ μητρὶ οὐκ ἠδύνατο, καταρ- 5
 χούσῃ αὐτοῦ.

Ἀρταξέρξης μέντοι ὁ Πέρσης, ὃς ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀδόξων
 ἦν, τὴν τῶν Παρθῶν βασιλείαν Πέρσῳ περιποιήσατο καὶ αὐ-
 τῶν ἐβασίλευσεν. ἀπ' οὗ λέγεται καὶ τὸ Χοσρόου κατάγεται
 γένος. μετὰ γὰρ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μικεδόνος τελευτὴν οἱ 10
 ἐκείνου διάδοχοι Μικεδόνες ἐπὶ πλείστον μὲν Περσῶν τε καὶ
 Παρθυαίων ἤρχον καὶ τῶν ἄλλων ἔθνων, κατ' ἀλλήλων δὲ γε
 W II 225 χωρήσαντες ἀλλήλους κατέλυσαν. ἐκείνων δ' οὕτως ἠσθενηκότων
 πρῶτος Ἀρσακίδης Παρθυαῖος τῇ ἐξ αὐτῶν ἀποστασίᾳ ἐπιχει-
 ρηκε, καὶ Παρθυαίων ἐκρύτησε, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἀπογόνους κατ- 15
 P I 619 ἔλιπε τὴν ἀρχήν. ὧν τελευταῖος γέγονεν ὁ Ἀρταβάρος. τὸν δὲ ὁ
 ῥήθεις Ἀρταξέρξης μάχαις νικήσας τρισὶ συνέλαβε καὶ ἀπέκτεινεν.
 εἶτα καὶ ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν ἐλάσας ἠτιτήθη τῶν Ἀρμενίων καὶ
 Μήδων μετὰ τῶν παιδῶν τοῦ Ἀρταβάρον προσβαλόντων αὐτῷ.
 ὁ δὲ αὐθις ἀνακτησάμενος ἑαυτὸν μετὰ δυνάμειος μελλόνος τῇ 20
 Μεσοποταμίᾳ καὶ τῇ Συρίᾳ ἐφῆδρευε, καὶ ἠπειλεῖ ἀνακτησασθαι
 πάντα ὡς Πέρσῳ ἐκ προγόνων προσήκοντα. εἶτα Καππαδοκίαν

9 κατελύεσθαι B.

11 Μικεδόνες om A.

πλείστον A.

τε om A.
 βάνης B.

14 Ἀρσακίης Herodianus Histor. 6 2.

16 ἀρτα-

Caeterum Alexandri mater, avara mulier, undique pecuniam coe-
 git. uxorem filio despondit, quam nec Augustam appellari passa est, et
 aliquanto post ab eo avulsam in Africam relegavit: quam etsi Alexander
 diligebat, tamen matri, in cuius potestate erat, refragari non audebat.

Interim Artaxerxes Persa, homo obscuro et inglorio genere ortus,
 Parthorum regnum ad Persas translatum sibi vindicavit: a quo Chosroae
 genus deduci fertur. nam post Alexandri Macedonis obitum successores
 illius Macedones longissimo tempore Persis et Parthis imperarunt, sed
 tandem intestinis bellis alii alios everterunt, quorum fractis viribus
 primus Arsacides Parthus ab eis defecit et Parthis dominari coepit,
 regno in successores prorogato: quorum postremus fuit Artabanus,
 quem hic Artaxerxes tribus praeliis victum et comprehensum interfecit.
 deinde bello Armeniae illato, ab Armenis et Medis atque Artabani filiis
 superatus, et reparatis viribus Mesopotamiae Syriaeque occupandae cum
 maioribus copiis intentus, omnia se, ut quae antiquitas ad regnum Per-
 sicum pertinerent, recuperaturum esse minabatur. sed Cappadocia in-

ὁ Ἀρταξέρξης οὗτος σὺν τοῖς Πέρσαις κατέτριχε, καὶ ἐπολιόρκει
 τὴν Νισίβιν. ὁ μὲντοι Ἀλέξανδρος οὗτος πρόβρις ἐπεμψε πρὸς
 αὐτὸν εἰρήνην αἰτῶν. ὁ δὲ βάρβαρος τὴν πρεσβείαν μὲν οὐ B
 προσήκατο, ἄνδρας δὲ μεγίστους τετρακοσίους πολυτιλέων ἀμ-
 5 φείσας στολαῖς καὶ ἵπποις τῶν ἰκκρίτων ἐπιβιβύσας καὶ ὄπλοις
 κοσμήσας λαμπροῖς ἐπεμψε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, οὕτω κατα-
 πλήξεν αὐτὸν τε καὶ τοὺς Ῥωμαίους οἰόμενος. οἱ ἀφικόμενοι καὶ
 εἰς ὄψιν ἐλθόντες τῷ Ἀλεξάνδρῳ "κελεύει ὁ μέγας βασιλεὺς Ἀρ-
 ταξέρξης" εἶπον "ἀφίστασθαι Ῥωμαίους Συρίαι καὶ τῆς ἀντικει-
 10 μένης τῇ Εὐρώπῃ Ἀσίας πάσης, καὶ πυραχωρῆσαι Πέρσαις ἕρχειν
 μέχρι Φαλαάσης." τούτους συλλαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ περι-
 δύσας τὰ ὄπλα καὶ τὰς στολάς, ἀφελόμενός τε τοὺς ἵππους, εἰς
 κόμας πλείστους διέσπειρε καὶ ἠνάγκαζε γεωργεῖν· κτείνει γὰρ C
 αὐτοὺς οὐκ ἔκρινεν ὄσιον. αὐτὸς δὲ τὰ οικεῖα στρατεύματα εἰς
 15 τρεῖς διελὼν μοίρας τριχῇ τοῖς Πέρσαις προσέβαλε. καὶ πολλὰς
 μὲν τῶν Περσῶν συμβέβηκεν ὀλεθρὸς, πλείστοι δὲ καὶ τῶν Ῥω-
 μαίων ἐφθάρησαν, οὐ τοσοῦτον ἔπὸ τῶν πολεμίων ὅσον ἐν τῷ
 ἐνανίῳ διὰ τῶν τῆς Ἀρμενίας ὄρων. δυσχειμέρων γὰρ ὄντων
 τούτων οἱ τῶν ὁδοιπορούντων πόδες, ἐνίων δὲ καὶ αἱ χεῖρες ἐκ
 20 τοῦ ψύχους ἠκρωτηριάσθησαν μέλανθεῖσαι καὶ νεκρωθεῖσαι. διὸ
 καὶ ἐν αἰτίᾳ Ῥωμαίοις γέγονεν ὁ Ἀλέξανδρος. ὅθεν ἔξ ἀδυμίας
 ἦ καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἄλων ἐναλλαγῆς σφόδρα ἐνόσησεν. ἀνυρρω-
 σθεῖς δὲ καὶ εἰς Γερμανοὺς ἐμβάλων δι' ἀκοντιστῶν καὶ τοξοτῶν D
 ἐλύπει αὐτούς. στέλλει δὲ καὶ πρὸς αὐτοὺς πρόβρις περὶ συμ-

8 ἐξ B.

19 αὶ add A.

cursata cum Nisibim obsideret, Alexander per legatos pacem ab eo
 petiit. barbarus vero legatione repudiata quadringentos procerissimos
 viros pretiosis vestibus amictos et splendidis armis exornatos in equis
 eximiiis ad Alexandram misit, ea ratione se Alexandro et Romanis ter-
 rorem incussurum putans. qui cum in imperatoris conspectum venissent,
 dixerunt "iubet magnus rex Artaxerxes Romanos cedere Syria et uni-
 versa Asia quae Europam spectat, et Persis imperium usque ad mare
 concedere." hos Alexander comprehensos et vestibus atque armis exutos,
 ademptisque equis in plurimos pagos distributos, agros colere iussit:
 nam eos occidere nefas esse putabat. ac suis legionibus in tres par-
 tes distributis trifariam Persas est adortus: quorum multi sunt occisi,
 perierunt Romani quoque plurimi, non tam ab hostibus quam in reditu
 per Armeniae montes: qui cum gelu rigeant, euntium pedes et quorun-
 dam manus sunt mutilatae, frigore adustae atque mortuae. qua de
 causa Romanis conquerentibus Alexander sive ex maerore sive ex aëris
 mutatione graviter aegrotavit. recuperata valetudine contra Germanos
 est profectus, eosque per ferentarios et sagittarios vexavit: deinde pe-

βάσεων ἐπὶ χρήμασι. διὰ χαλεπήσαντες οἱ στρατιώται πρὸς ἀποστασίαν ἀπέιδον. καὶ τινὰ Μαξιμίον Θρακῆ τὸ γένος, ἐκ κούδων δὲ ποιμαίνειν λαχόντα καὶ μετὰ ταῦτα στρατιωτῆν γενόμενον, ἄκοντα ᾗθ' ἔθεν λαβόντες ἀνόμισσαν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ τοῦ ἀνεκόντας αὐτὸν παραλαβὼν ἀπῆει εἰς τὸν οὐρανὸν δεικνύων ὁ Ἀλέξανδρος. ταῦτα δ' ἐκείνος πυνθόμενος τοῦ μετ' αὐτοῦ στρατιώτας εἰς ἀντιλήψιν αὐτοῦ παρεκάλει· οἱ δὲ ἐπηγγέλλοντο. καὶ ἐκστάντος τοῦ Μαξιμίου συνήγαγε τὴν στρατιάν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ συμβαλεῖν τοῖς τοῦ Μαξιμίου ἐπέτρεπεν. οἱ δὲ τὴν τε μητέρα
 P I 620 αὐτοῦ ἑλοιδόρουν καὶ ἐπὶ φιλοχρηματίᾳ δέουσρον, καὶ εἰς ἐκεῖνον 10
 ἔξυβριζον ὡς θεῖον· καὶ καταλιπόντες αὐτὸν ἀνεχώρουν. ὁ δὲ ἔρημον βοηθείας ὄρων ἑαυτὸν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν σπηρῆν, καὶ τῇ μητρὶ περιπλακίς ὠλοφύρετο. καὶ ὁ Μαξιμῖος ἐκατόνταρχον στελλας καὶ αὐτὸν ἀπέλε καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς οἱ συνήσαν αὐτοῖς, καὶ τῆς βασιλείας γέγονεν ἐγκρατής. 15

Μαμαία δὲ ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἀρετῆς ἦν ἀντικεινομένη καὶ βίον σεμνοῦ. ἦ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνδιήγουσα τῷ νυμφῷ, καὶ περὶ Ἐργένου πυνθόμενη, μετεπλήρωτο ἐξ Ἀλεξανδρείας αὐτὸν· καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸν λόγον κατηχηθεῖσα τῆς πίστεως, Θεοσεβιστάτη
 B γέγονεν, ὡς ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι δὲ τινες τῶν συγγρα- 20
 φῶν φασίν. ἔθεν οὐ μόνον ὁ κατὰ χριστιανῶν ἠρέμισε δυο-
 W II 226 γμὸς τότε, ἀλλὰ καὶ τιμῆς ἤξιωντο μάλιστα οἱ σεβόμενοι τὸν Χριστόν.

20 Εὐσέβιος] Hist. eccl. 6 21. 21 ἠρέμισε A. 22 καὶ τῆς — p. 571 v. 1 Οὐβανού om C.

cuncta oblata ad pacem invitavit. quamobrem milites ei fratri defecerunt: et Maximinum quendam natione Thracem, qui a puero armentarius fuerat, postea miles factus est, invitum scilicet, ad imperium pertraxerunt, qui his militibus assumptis, a quibus imperator appellatus fuerat, statim ad Alexandri tentorium contondit. quo is audite, milites quos secum habebat ad sui defensionem hortatus est: qui cum operam suam pollicerentur, exercitum coegit et cum Maximino decedere iussit. ceterum illi matri eius maledicentes, et eius avaritiam criminantes, ipsi quoque ut timido insultantes, eo relicto abierunt. cum igitur eo vacua ope destitutam corneret, in tentorium regressus et matrem amplexus fortunam suam depleravit. Maximinus vero per centurionem et ipse et matre et familiaribus eorum oculis rerum potitus est.

Mamaea Alexandri mater virtutis honestaeque vitae studiosa, dum Antiochiae cum filio degeret, Origene, fama hominis permota, Alexandria recessit, ab eoque doctrina fidei erudita, deum sanctissime coluit, ut Eusebii et alii memoriae prodiderunt. que factum est ut persecutio Christianorum eo tempore non modo conquiesceret, sed et honores maxime Christi cultoribus haberetur.

Τότε Οὐρβανοῦ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Ῥωμαίων πόλεως προ-
ιστώτος καὶ Ἰππόλυτος ἦνθει, ἀνὴρ ἱερώτατος καὶ σοφώτατος,
ἐπίσκοπος τοῦ κατὰ Ῥώμην πόρτου γενόμενος, ὃς καὶ πολλὰ συγ-
γράμματι συνεγράψατο, διάφορα τῆς θείας γραφῆς ἐξηγησάμε-
νος. Ἀντιοχείας δὲ ἦν τῆνικαῦτι προεστηκώς καὶ τὴν ἐκεί τῶν
πιστῶν ἐκκλησίαν Ἰθύνων Ἀσκληπιάδης· καὶ Σαρδιανὸς Ἱερο-
σολύμων.

16. Καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἔτη Ῥωμαίων ἡγεμονεύσας C
δέκα, ὃν εἴρηται τρόπον ἀήρητο· ὁ δὲ Μιλιανδρος τὴν ἀρχὴν
10 διεδέξατο. ὃς αὐτίκα καὶ διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν
ἐπέγηρε, καὶ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας ἀναιρεῖσθαι κε-
λεύειν ὡς διδουκάλους τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου καὶ κήρυ-
κας. λέγεται δὲ κατὰ μῆνιν τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον κινήσαι τὸν
διωγμὸν, ὡς ἐκείνου τιμῶντος τοὺς σιβομένους Χριστόν. ἔμ-
15 μῆρι γὰρ κατ' ἐκείνου τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι στρατηγὸς ὑπ'
ἐκείνου προχειρισθεὶς καὶ κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύσας καὶ αἰσχί-
στα ἤτηθεὶς ὀργῆς ἐπειράθη βασιλικῆς. ἦν δὲ τοῦ διωγμοῦ καὶ
δεύτερον αἴτιον, ὅτι πολλοὶ κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρου οἶκον ἦσαν τὸν
Χριστὸν ἐπεγνωκότις θεῖον. ὅτε καὶ Ἀμβρόσιος φιλόλογος ἀνὴρ, D
20 ὃς τὸν Ὠργάνην ἠρέθισεν εἰς ἐξήγησιν τῆς θείας γραφῆς καὶ
δαυιλῆ αὐτῷ ἐχορήγει τὰ ἀναλώματα καὶ ταχυγράφους ἐπὶ τὰ ἀδ-

6 καὶ Σαρδιανὸς Ἱεροσολύμων] haec per errorem addita videntur.
Sardianum Georgius Syncellus (T. 1 p. 674 ed. Bonn.) appellat
quem Eusebius et Zonaras (p. 559 v. 8) Gordium. Gordianus est
in Eusebii canonico armeniace edito a Maio et Zohrabo p. 387.
9 δέκα] Eusebius τρισὶν ἔτεσιν ἐπὶ δέκα. 10 τῶν om A.
11 διήγησε A. 20 Ὠργάνην πρὸς ἐξήγησιν ἠρέθισε τῆς A.

Fontes. Cap. 16. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 6 c. 23
et 28, ac fortasse Dio continuatus.

Sub Urbano Romano episcopo etiam Hippolytus, vir sanctissimus
et doctissimus, Romani portus episcopus floruit, qui in multa sacrae
scripturae opera commentarios conscripsit. tum Antiochia praefuit et
coetum eius loci fidelium rexit Asclepiades: Hierosolymis Sardinus.

16. Alexandre, cum decennium Romanis imperasset, ad hunc
modum interfecto, Maximianus statim suscepto imperio persecutionem
contra Christianos movit, et ecclesiarum gubernatores, et doctores Chri-
stianorum arcanorum ac praecones, tolli iussit: idque indignatione con-
tra Alexandrum, qui Christum colisset, facere perhibetur. eius enim
imperatoris insano odio flagrabat: a quo dux delectus, et a Persis tur-
pissime superatus, iram illius expertus fuerat. erat et altera persecutio-
nis causa, quod in Alexandri familia multi Christum deum agnoscabant.
quo tempore Ambrosius etiam, vir eruditionis amans, qui Originem ad
sacrarum literarum enarrationem impulit sumptibus abunde suppeditatis

τῷ παρεστήσατο ἀμοιβυδὸν τῇ γραφῇ χρωμένους κατὰ τεταγμένους καιροὺς καὶ βιβλιογράφους οὐχ ἥτους κόρας τε καλλιγραφεῖν ἠσκημένας, τῷ τοῦ μαρτυρίου λέγεται κοσμηθῆναι σιφάνῳ, ἄμα Πρωτοκλήτῳ πρεσβυτέρῳ.

Ἀνταρχήσας δ' οὗτος ὁ Μαξιμίνος εὐθὺς ἐπέστειλε τῆς συγκλήτῳ, τὴν ἐκ τῶν στρατευμάτων ἀνάρρησιν ταύτῃ δηλῶν ἑαυτοῦ. οὐ μόνους δὲ χριστιανοὺς βαρὺς ὑπέρχε καὶ ἀπηγής, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις. ἕβριστῆς τε γὰρ ἦν καὶ ἐρωσιχρήματος, κἀντιῶθεν καὶ ἀδικώτατος καὶ φόβων ἐργύτης καὶ τύραννος ἄντικρυς, χωρήσας εἰς ἀρπυγὰς καὶ ἀναιρέσεις ἀνθρώπων ἐξ 10 οὐδευμίας εὐλόγου λαβῆς. τοσοῦτον δ' εἰς μισαιφονίας ἐξώκειλεν, ὡς μηδὲ τῆς ἰδίας φείσασθαι γυναίκας· κάκιστην γὰρ ἀνέλε. τὴν οὐκείαν δ' ὅλον ἐπικαλύπτων δυσγένειαν, τοὺς μὲν ἐπατριδας ἠτίμων, προσωκνεῖοντο δὲ τοὺς ἐξ ἀφανῶν. διὰ ταῦτα τοίνυν ὑπὸ πάντων μείσητο. ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ Γερμανῶν τὴν χώραν 15 αὐτῶν ἐληΐσατο, τῶν βαρβάρων μηδενὸς ὑποφαινομένου. εἶτα περὶ τὰ ἔλη καὶ τὰς συνεχιῖς ἀνεφάνησαν ἕλας· κάκιστ' δὲ τῶν Ῥωμαίων εἰσελασάντων πλήθη πολλὰ ἀνῆρθησαν. καὶ οὕτως Β νικήσας ἐπανῆλθεν ὁ Μαξιμίνος, αἰχμαλώτων πληθὺν ἐπαγόμενος. πάντα δὲ τὰ τῶν ὑπηκόων σφετεριζόμενος καὶ χρηματιζόμενος πάντοθεν οὐδὲ τῶν ἱερῶν ἀπέσχετο. αἰτιωμένων οὖν ξυμπάντων τοὺς στρατιώτας τοὺς αὐτὸν βασιλεύσαντας, οἱ ἐν Λιβύῃ

4 πρῶτεκτέτωρ Α.

12 ἰδίας] οὐκείας ΑΒ.

et septem expeditis notariis adhibitis qui per vices scriberent ac librariis non paucioribus et virginibus eleganter scribere edoctis, martyrii corona cum Protocato presbytero redimitus esse perhibetur.

Maximinus rerum potitus senatui statim, ut a militibus imperator appellatus esset, significavit. nec in Christianos duntaxat saevus atque inhumanus exstitit, sed in subditos aequae omnes. nam et superbus erat et pecuniae avidus, eaque de causa iniustissimus et sanguinarius, domi-que plane tyrannus, ad rapinas et caedes hominum sine ulla probabili causa ruens: ad quas adeo propensus fuit, ut nec uxoris suae vitae parceret. occultandae porro ignobilitatis suae studio, patriciis despectis, hominum obscurorum familiaritate utebatur. quibus de causis omnium odia suscepit. bello Germanis illato praedas ex agris egit, barbarorum nemine in conspectum veniente. deinde circa paludes et perpetuas silvas apparuerunt, quo cum Romani irruissent, magnam eorum multitudinem occiderunt. ita victor Maximinus cum maxima captivorum turba reversus est. sed quia sibi omnia subditorum bona vindicabat, nec ullam pecuniae rapiendae occasionem negligebat, ac ne sacris quidem ipsis abstinebat, omnibus eos milites, a quibus imperator creatus esset, culpantibus, Africanas legiones tum ea de causa tum alia quadam re irri-

στρατευόμενοι ταῦτα μαθόντες πρὸς ἀποστασίαν ἀπειθοῦν, καὶ
 τινος ἑτέρας αἰτίας ἐριθιάσης αὐτοῦς. οἱ γὰρ τῶν τῆς Λιβύης
 πραγμάτων ἐπίτροποι τῶν ἐν αὐτῇ ἐμπορούντων τὰς οὐσίας ἐξ
 οὐδεμιᾶς εὐλόγου ἀφηροῦντο λαβῆς καὶ τοὺς κεκτημένους αὐτὰς
 5 προσαιπώλλουν. ἐντεῦθεν ἀγανακτήσαντες οἱ ἐκεῖ ἐπανίστησαν,
 καὶ τινε τῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἄνδρα πρῆσβυτην κεκλημένον Γορ- C
 διανὸν καὶ ἄκοντα κατασχόντες, διὰ δὴ μὲν τε τούτῳ περιτιθέασι
 καὶ πορφύραν ἐνδύουσι καὶ ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορά τε καὶ
 Λύγουστον. ὁ δὲ ἐν Καρθαγένῃ παραγίνεται· καὶ αὐτὸν ἀσμί-
 10 νως τῷ πρὸς τὸν Μαξιμίον μίσει ἐδέξαντο σύμπαντες. ἐπιστέλλει W II 227
 οὖν τῇ βουλῇ, καὶ τοὺς ἀγγελοῦντας τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ τοῖς
 ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀπέστειλε. τῶν δὲ στυλέντων χρονισάντων κατὰ τὸν
 πλοῦν, καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ μὴ φέροντες τὴν τυραννίδα τοῦ Μαξιμίον
 πρὸς ἀποστασίαν κινήθητε καὶ τὰς ἐκείνου εἰκόνας καθήρουν καὶ
 15 τῷ τυράνῳ ἰλοιδороῦντο. εἴτα γνωσιμαχῆσαντες, ὡς εἰ σώζοιτο D
 Μαξιμίον οὐκ ἔσται σφίσι σωτηρίας ἕλπις, δύο προβάλλονται
 στρατηγούς Μάξιμόν τε καὶ Ἀλβίνον, καὶ ἄμφω τῇ βουλῇ συν-
 αριθμουμένους. τινὲς δὲ Καισαρας αὐτοὺς πρὸς τῆς συγκλήτου
 ἰσότησαν ἀναγορευθῆναι, μήπω μαθούσης τὴν ἀνάρρησιν τοῦ
 20 Γορδιανῶ.

Ὁ δὲ γε Μαξιμίον ταῦτα μαθὼν ὤρμησεν ἐπὶ Ἰταλίαν,
 πολλὰ τῇ συγκλήτῳ ἀπειλησάμενος. γνούς δὲ τὸν Μάξιμον χωρή-
 σαντα καὶ αὐτοῦ (ὁ γὰρ Ἀλβίνος εἰς γυλικὴν τῆς Ῥώμης ἔμι-

14 καθήρουν εἰκόνας A. 15 ἰλοιδόρουν C. 18 συγκλή-
 τον] βουλῆς A. 19 τοῦ om A.

tatae defecerunt. nam Africanarum provinciarum procuratores bona
 locupletum sine ulla probabili specie invadebant, nec iis contenti ipsos
 quoque possessores trucidabant. quarum rerum indignitate ad seditionem
 concitatis militibus virum senatorii ordinis Gordianum, hominem pro-
 vectae aetatis, vel invitum rapiunt; impositoque diademate dataque
 purpura imperatorem et Augustum salutant. qui Carthaginem profectus,
 et Maximini odio ab omnibus benigne susceptus, litteras legatosque de
 sua designatione ad senatum mittit. qui cum in navigatione morati
 essent, Romani tyrannidis Maximini pertaesi defecerunt; et statuis eius
 eversis convicia in tyrannum iecerunt. deinde cum temeritatis paeniteret,
 quod Maximino incolomi nulla eis salutis spes relinqueretur, duos
 ex senatu Maximum et Albinum duces creant, quidam etiam Caesares
 a senatu appellatos esse ferunt, designationem Gordiani adhuc
 ignorans.

Quibus rebus Maximinus cognitis, minas contra senatum spirans
 in Italiam contendit. sed ubi Maximum, Albino ad urbis custodiam re-
 Zonaræ Annales II.

νεν ἐν αὐτῇ) ἐπὶ Ἀκυληῖαν ἀπένευσε, Μαυρουσίους ἔχον μεθ' ἐαυτοῦ, ταύτην σπειύδων προκατασχέιν. Ἀκυληῖα δὲ ἡ τῶν Βερπ I 622 νητῶν λέγεται εἶναι. ἀλλ' ἀπεκρούσθη, τῶν ἐν αὐτῇ ἀντικαταξομένων αὐτῷ γενναιώτερον. ἀποκρούσθεις δὲ τῆς Ἀκυληῖας ὁ Μάξιμος καὶ προσβιβάων τοῖς περὶ τὸν Μάξιμον ἡγήθη. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν σκηνὴν ἀνεχώρησε· στασιασάντων δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ προῆλθε τῆς σκηνῆς μετὰ τοῦ οἰκίου παιδός, ὡς σφίσι διαλιξόμενος. οἱ δὲ αὐτίκα ἐπεδύσαντες ἀμφοῖν ἀντίλον αὐτούς. ἦν δὲ ὁ Μάξιμος ἐπιὼν λέγει καὶ ἐξήκοντα, ἀφ' ὧν ἐβουλίωσεν ἔξ. αἱ κεφαλαὶ δὲ τῶν ἀναριθύντων 10 τούτων ἐκιμηθεῖσαι τοῖς τε ἐν Ἀκυληῖα ἐπεδύθησαν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέμφθησαν. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ἀγορὰν τὴν κεφαλὴν τοῦ Μάξιμου ἀνεσκολόπισαν, ἢν' εἶη πᾶσι περιετός.

B 17. Ἐντεῦθεν ὁ Μάξιμος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπεκλήθη, καὶ ὁ Ἀλβίνος ἐπηγήται αὐτῷ, καὶ ὁ δῆμος δὲ καὶ ἡ σύγκλητος 15 σὺν εὐφημίαις καὶ κρότοις αὐτὸν ἐπέδξαντο· καὶ συνῆρχον ἄμφω, καὶ ἤρχον καλῶς. οἱ δὲ γε στρατιῶται ἐδάκνοντο ὅτι οὐκ αὐτοὶ ἀλλ' ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τοὺς αὐτοκράτορας προεβάλοντο. εἶτα καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς πρὸς ἀλλήλους ἔσχον διαφοράς, καὶ τοῦτ' αἴτιον αὐτοῖς ἀπωλείας ἐγένετο. γινόντις γὰρ οἱ στρατιῶται ὡς 20 διαφέρουσαι, ἐπῆλθον αὐτοῖς, καὶ ἀμφοτέρους δεσμήσαντες δια

3 εἶναι add AC. post αὐτῇ A add δὲ. 4 ὁ Μάξιμος om A. 7 αὐτοῦ δορυφόρων AB. 11 τε om A. ἀπεδύθησαν A. 15 δὲ om A. 19 τούτω BC. 20 αὐτοῦ ἀπωλείας PW add τῆς, om ABC.

Fontes. Cap. 17. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historias ecclesiasticas lib. 6 c. 23 -- s. 31.

licto, contra se adventare didicit, Aquileiam, qua potiri in primis studebat, cum exercitu Maurorum declinavit. Aquileia vero dicitur eadem esse quae nunc Venetia, sed civibus fortiter se defendentibus ab urbe repulsus et a Maximo acie victus in suum tabernaculum rediit; ortoque inter ipsius satellites et milites tumultu egressus, ut eos alloqueretur, impetu illorum una cum filio, quem secum adduxerat, est occisus: natus annos quinque et sexaginta, quorum sex imperavit. amborum capita amputata Aquileionibus ostentata Romamque missa sunt. Romani vero Maximini caput in foro palo affixerunt, ut omnibus conspicuum esset.

17. Post haec Maximus Romam reversus, Albino obviam aggressus, a senatu populoque cum laetis acclamationibus et plausu est susceptus. inde ambo una, et quidem bene imperarunt, sed milites aegre feriebant eos non a se sed a senatu populoque declaratos esse. post ipsi etiam imperatores inter se dissentientes exitio suo causam praebuerunt. nam ea dissensione milites cognita, ambo vinculis constrictos per totum ur-

πάσης τῆς πόλειος αὐτοὺς περιήγαγον ἐμπαιρονοούμενους τε καὶ ἐμπαιζομένους ἀλλὰ μὴν καὶ αἰκίζομένους. εἴτε πυθόμενοι ὡς οἱ Γερμανοὶ ἀφελίσθαι αὐτοὺς καὶ περισώσαι βουλευόμενοι, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται ἀπέκτειναν αὐτούς. ὣν ὁ μὲν Μάξιμος ἐτῶν ἦν 6 ἑβδομήκοντα καὶ τεσσαύρων, ὁ δὲ Ἀλβίνος ἐξήκοντα· καὶ ἔβασι- C
λευσαν κατὰ τινὰς μὲν ἡμέρας δύο καὶ εἴκοσι, καθ' ἑτέρους δὲ οὐχ ὅλους μῆνας τρεῖς.

Μετὰ δὲ τούτους οἱ μὲν Πομπηϊανὸν τινι συγγεγράφασι τὴν Ῥωμαίων ἐσχηκίαι ἀρχὴν, ταχύτατα δ' ἐκπεπτωκέναι αὐτῆς, 10 ὡς ἐν ὄνελρω τῆς ἔξουσίας ἀπολαύσαντα (οὐπω γὰρ δύο παρεληλυθέναι μῆνας, καὶ στερηθῆναι αὐτὸν πρὸς τῇ μοναρχίᾳ καὶ τῆς ζωῆς ἀναιρεθέντα· παρὰ τίνων δὲ καὶ διὰ τίνα αἰτίας, μὴ εὔρηκώς, παρσιωπήσῃ καὶ αὐτός), οἱ δ' ἕτερόν τινα. μεθ' ὃν Πόπ- 16 πλιον ἀντιεσχηθῆναι Βαλβίνον ἰστέρησαν· καὶ μικρόν τι κάκεινον τῆς ἀστυρχίας ἀπογευσάμενον (ἐπὶ τρισὶ γὰρ μῆσιν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν περιεγράφουσι) ἀναιρεθῆναι κάκεινον, ἄρτι καταλαβόντος 18 ἐκ Αἰθύης Γορδιανῶ, ὃς ἐκεῖ, ὡς ἤδη μοι ἐρρήθη, προσηγγέ- D
ρευτο. τὸν δὲ Γορδιανὸν τῆς Ῥώμης ἐπιβεβηκότεν νοσῆσαι, τὸ μὲν ἔτι ὑπέρηγρος ἦν (ἑβδομήκοντα γὰρ καὶ ἐννέα ἔβλω ἐνιασ- 20 τοίς), τὸ δ' ἔτι χρονοτριβήσας ἐν τῇ θαλάσῃ κατὰ τὸν πλοῦν πᾶν τεταλαιπώρητο, καὶ ἐκ τῆς νόσου ταύτης ἐκλειοιπέται, μόνως εἴκοσι καὶ δύο ἡμέρας ἐν ταύτῃ διαγαγόντα· καὶ σχεῖν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ διάδοχον τὸν οἰκείον εἶόν, Γορδιανὸν κάκεινον καλούμι- W II 228
νον καὶ ὁμωνυμοῦντα τῷ οἰκείῳ πατρὶ.

2 ἐμπαιζομένους] ἑβριζομένους B. 8 δὲ A. πομπηϊανόν BC;
Cedrenus I 451 5. ed. Bonn. Πουπλιανόν pro Πομπηϊανόν. cf.
annot. 13 οἱ δ' ἕτερόν τινα add AC.

ben per ludibrium et contumeliam nec sine verberibus circumduxerunt. deinde cum audivissent Germanos eripere et conservare illos velle, utrumque occiderunt. quorum Maximus annos 74, Albinus 60 natus erat. imperarunt vel, ut nonnulli auctores sunt, dies 22, vel, ut alii tradunt, non tres menses integros.

Post hos quidam Pompeianum rerum potitum esse tradunt, sed imperio vix per somnium degustato celerrime excidisse. priusquam enim duo menses elaborerent, una cum imperio vita etiam privatum esse: a quibus autem et quibus de causis, cum scriptum non invenerim, silentio et ipse praeterii. sunt et qui aliam eius loco nominent. et P. Balbinum successisse tradunt: qui, cum per tres menses imperii fructum brevem percipisset, in Gordiani designati imperatoris (ut dictum est) ex Africa adventu occisus fuerit. Gordianum vero, cum Romam venisset, aegrotasse, partim ob extremam aetatem (annos enim 79 habebat), partim quod ex longiore navigationis vexatione affictus esset; et obisse 22 duntaxat diebus in imperio exactis, filiumque Gordianum successorem reliquisse.

Οἱ μὲν οὖν οὕτω παρηκολουθημένοι ταῦθ' ἰστορήκασιν, οἱ δὲ τῷ πρεσβύτῳ Γορδιανῷ ἀναρρηθέντι κατὰ Λιβύην φασὶν αὐτοκράτορι ἐπαναστήναι τινὰς, καὶ μάχης συγκροτηθείσης ἤτη-
 P I 623 θῆναι τοὺς τοῦ Γορδιανοῦ, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀναίρειθῆναι· τὸν δὲ ὑπερπαλῆσαντα ἀπάγξασθαι⁵ καὶ οὕτως ἐαντὸν τῆς ζωῆς ἐπέξαγαγεῖν.

Οἱ δὲ τῷ υἱῷ ἐκείνου τῷ νέῳ Γορδιανῷ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν μετὰ τὸν ἐκ νόσου θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου Γορδιανοῦ προσκληροῦντες, κατὰ Περωῶν αὐτὸν γεγράφασιν ἐκστρατεύσαντα καὶ συμβαλόντα αὐτοῖς κἄν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον ἐλαύνοντα¹⁰ καὶ τοὺς οἰκίους παραθυρρόνοντα καὶ πρὸς ἀλκὴν ἐπαλείφοντα, ἐλισθῆσαντος δὲ τοῦ ἵππου καὶ συμπεσόντος αὐτῷ, τὸν μηρὸν κατειγῆναι, καὶ οὕτως ἀναχομισθῆναι εἰς Ῥώμην, καὶ ἐκ τοῦ κατὰγματος τελευτήσαι, ἐπὶ ἕξ ἐνιαυτοὺς αὐταρχήσαντα.

B Οὐρβανὸς δὲ ὁ τῆς Ῥώμης ἀρχιερεὺς ἔτιον ἀρχιερατεύσας¹⁵ δεκάτῳ τοῦ Μαξιμίνου βασιλεύοντος ἀπεβίω· ὃν Ποντιανὸς διεδέξατο. τῆς δ' Ἀντιοχείων ἐκκλησίας μετὰ Φιλητὸν προέστη Ζεβίνος. ἐπὶ δὲ γε Γορδιανοῦ τοῦ νέου ὁ τῶν ἐν Ῥώμῃ πιστῶν προ-
 εισηκῶς Ποντιανὸς μετιλλάξας τὸν βίον ἔσχε διώδοχον τὸν Ἀν-
 τέρωτα, ἐν ἕξ ἔτιον τῇ λειτουργίᾳ ἐσχολακῶς. ὁ δὲ γε Ἀντέρω²⁰ ἐπὶ βράχιστον πᾶν καιρὸν τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνας πρὸς ἄλλην ζωὴν μετετέλλυθε. μεθ' ὃν Οὐλαβιανὸς θεία ψήφῳ τῆς ἀρχιερω-
 σύνης τετέλλυκεν, ὡς ἰστόρησεν ὁ Εὐσέβιος. λέγεται γὰρ τῶν

2 αὐτοκράτορι φασὶν A. 4 αὐτῶν] αὐτοῦ A. 5 post ὑπερ-
 αλῆσαντα A add διὰ τοῦτο. ἀπάγξασθαι AC, ἀπάγξασθαι PW. 8 μετὰ τὸν — Γορδιανοῦ om A. πρε-
 σβύτου C. 22 sq. Φαβιανὸς Eusebii. 23 ἰστορεῖ A.
 Εὐσέβιος] Hist. eccl. 6 29.

Atque alii haec ita consecuta esse tradunt: alii scribunt, quosdam Gordiano in Africa imperatori appellato seditionem movisse, et Gordiani milites succubuisse; multisque caesis, atque ipso Gordiani filio, senem prae doloris impatientia laqueo vitam finivisse.

Alii, qui iuniori Gordiano post patriam obitum ex morbo imperium attribunt, eum Peris intulisse bellum ferunt; dumque in pugna equo incitato aciem circumvolvans suos ad rem strenue gerendam cohortatur, ex equi lapsu femore fracto Romam peritum decessisse, cum sex annos imperasset.

Urbanus Romano pontificatu annis octo functus Maximino imperante obiit, Pontiano successore. Antiochenae ecclesiae post Philetum Zebinus praefuit, sub Gordiano filio, Pontiano Romano pontifici sexto ministerii anno defuncto successit Anteros, ac paulo post in aliam vitam migravit. post quem Flavianus divino suffragio, ut narrat Eusebius,

πιστῶν ἄθροισθέντων, ὥστε τὸν μέλλοντα τῆς ἐπισκοπῆς προστή-
 ναι παρ' αὐτῶν ἐκλεγῆναι, παρεῖναι καὶ τὸν Φλαβιανὸν ἄρτι
 ἤκοντα ἕξ ἀγροῦ· μὴ μέντοι παρὰ τοῦ λόγον γενέσθαι περὶ αὐτοῦ C
 ὡς προστιθησόμενον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐτέρους εἶναι περὶ ὧν ἦν
 δ τοῖς συνειλεγμένοις φροντίς τίς ἂν προκριθεῖται αὐτῶν. ἐν τοσοῦτῳ
 δέ περισπιτρῶν καταπτήναι καὶ ἐπιζῆσαι τῇ τοῦ Φλαβιανοῦ κεφα-
 λῇ· κἀντιῦθεν ἄπαντας τοὺς ἠθροισμένους ἐκεί μὴ χρῆσασθαι
 φωνῇ ὡσπερ ἀπὸ συνδήματος, καὶ "ἄξιός" ἐπιβοῆσαι αὐτῷ, καὶ
 τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνῳ τὸν ἄνδρα προσενεγκεῖν μηδὲν τι
 10 μελλήσαντας. τότε καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν πιστῶν ἐκκλησίας
 προιστηκὼς Ζεβίνος τὸν βίον λιπῶν ὑπὸ Βαβέλα διαδέχεται.
 Ὀριγίνης δὲ κατὰ τὴν ἐν Παλαιστίνῃ διατρίβων τηνικαῦτα Και-
 σάρειαν πολλοὺς μὲν καὶ πολλαχόθεν ἐκείτητο φοιτητάς, εἶχε δὲ D
 καὶ τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν θαυματουργὸν καὶ τὸν τούτου ὄμιλ·
 15 μονα Ἀθηνόδωρον τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἀκροατάς. τότε δὲ καὶ
 Ἀφρικανὸς ὁ συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο.

18. Μετὰ δὲ τὸν νέον Γορδιανὸν ἕτερος αὐθις Γορδιανὸς
 τῆς ἀρχῆς ἐπέλαβετο, κατὰ γένος, ὡς λόγος, προσήκων τοῖς ἀπ-
 ελθοῦσι Γορδιανοῖς. ὃς ἐκστρατεύσας εἰς Πέρους καὶ πολεμήσας
 20 αὐτοῖς, Σαπῶρον τοῦ υἱοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ ἔθρους ἡγμονεύον-
 τος, ἤττησέ τε τοὺς ἐναντίους, καὶ Νίσιβιν καὶ Κάρμας Ῥωμαίοις
 αὐθις ἐπανεισώσατο, ὑπὸ Περσῶν ἐπὶ Μαξιμίνον ὑφαρπασθείσας.

7 τοὺς om A.
 ὑπὸ A.

χρῆσασθαι φωνῇ A, φ. γ. PW.

22 ἐπὶ]

Fontes. Cap. 18. Fortasse Dio continuatus.

episcopatum est adeptus. fertur enim fidelibus deligendi pontificis causa congregatis Flavianum quoque recens ex agro advenisse, neque ab ullo mentionem esse factam quasi is ecclesiae praefuturus esset, sed concilium curasse quemnam ex aliis anteferret. interea columbam advolantem capiti illius insedisse. atque inde omnes veluti signo dato una voce exclamasse, eum dignum pontificatu: ac citra ullam coactionem in throno collocatum esse. tum Zebino quoque Antiochiae defuncto successit Babyla. Origenes vero sub id tempus Caesareae Palaestinae degens, praeter alios qui undique confluxerant, etiam magnum Gregorium, mirificum filium, auditorem habuit, et fratrem eius Athenodorum. tum quoque Africanus historicus nocebat.

18. Post Gordianum inniorem alius Gordianus, defunctis, ut fertur, genere coniunctus, imperium suscepit. is contra Persas profectus, Sapora Artaxerxis filio regnante, hostibus acie superatis Nisibim et Carras recuperavit, a Persis Maximino imperante Romanis ereptas. de-

εἶτα πρὸς Κτησιφῶντα γενόμενος ἐξ ἐπιβουλῆς Φιλίππου τοῦ ἐκ-
 ἀρχου τοῦ δορυφορικοῦ ἀηρέθη. οὗτος γὰρ ὁ Γορδιανὸς ἄρξας
 ἐκυρχον τὸν οἰκίον προεχειρίστω πενθέρῳ Τιμησοκλῆα καλοῦ-
 P I 624 μενον. μέχρι μὲν οὖν περιῆν οὗτος, καλῶς εἶχε τὰ τῆς ἔξουσίας
 τῆ αὐτοκράτορι καὶ κατὰ ῥοῆν ἐφέρετό οἱ τὰ πράγματα, Τιμη- 6
 σοκλέους δὲ τελευτήσαντος Φίλιππος προεχειρίστω ἑαρχος. καὶ
 στασιάζουσι τοὺς στρατιώτας βουλόμενος τὰς αὐτῶν σιτήσεις ἡλάτ-
 τωσεν, ὡς τάχα τοῦτο κεκελευκός τοῦ αὐτοκράτορος. οἱ δὲ φα-
 σιν ὅτι τὸν αἶτον ἐπέσχε τὸν εἰς τὸ στρατόπεδον κομιζόμενον,
 ὥστε τοὺς στρατιώτας ἐνδεῖα πείξασθαι, κἀντιῦθεν αὐτοὺς πρὸς 10
 W II 229 σιάζειν ἐρεθισθῆναι. στασιάζοντες δὲ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος
 ἐπανόστησαν ὡς αἰτίου αὐτοῖς γεγονότος λιμοῦ, καὶ ἐπειθόντες
 αὐτῷ ἀπέκτειναν αὐτόν, ἐπὶ ἐνιαυτοῦς ἡγεμονεύσαντα ἔξ. καὶ
 αὐτίκα ὁ Φίλιππος ἐπεπήδησε τῇ ἀρχῇ. ὡς δ' ἀπηγγέλη τῇ
 B γερονσίᾳ ἢ τοῦ Γορδιανοῦ σφαγῇ, ἕτερον αὐτοκράτορα διήγειρον 15
 αὐτὴν προχειρίσασθαι. καὶ ἀνεῖπεν αὐτίκα Καίσαρα Μάρκον
 τινὰ φιλόσοφον. ὁ δὲ πρὶν ἐρεῖσαι τὸν πόδα τῇ ἀδιαρχίᾳ
 θνήσκει αἰφνίδιον ἐν τῷ παλατίῳ δώγων. τοῦ δὲ θανάτου
 κρατεῖ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας Σεῦρος Ὀστυλιανός. ἀλλὰ καὶ
 οὗτος οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπιλημμένος ἀπέτισε τὸ χρεῖον 20
 νοσήσας γὰρ καὶ φλεβοτομηθεὶς ἐτελεύτησεν.

δ Τιμησοκλῆ] qui Zosimo Τιμησιολῆς, Iulio Capitolino Misithens.
 4 οὗτος] ἐκείνος A. τὰ om B. 7 εἰσίστας B. 8 τοῦτο
 τάχα AB. 9 κομιζόμενον A. 13 ἀπέφ om A. 14 δ
 φίλιππος αὐτίκα AB. 19 ὀστυλιανός C, ὁ οστυλιανός B, δ
 Στυλιανός PW, om A. 20 οὐκ om A, οὐκ PW.

Inde Ctesiphontem profectus insidiis Philippi praefecti praetorio perit.
 nam cum rerum potitus esset, Timesociem socerum praefectum praetorio
 designavit. eoque superstite res imperii bene se habuerunt prosperaque
 successerunt: eo vero defuncto Philippus praefectus designatus, ut sedi-
 tionem concitaret, stipendia militum minuebat, quasi id iussisset impera-
 tor. alii frumentum, quod in castra perferendum esset, cum inhiuissent
 ferant: itaque milites commeatus penuria laborantes contra imperatorem
 tanquam famis causam insurrexerunt, quem sexto imperii anno occide-
 runt. Philippus vero statim summam rerum arripere studebat. nuntiata
 Gordiani caede a senata Marcus quidam philosophus statim
 Caesar renuntiatus est: qui ante firmatum imperium in palatio repente
 obiit. eo mortuo rerum potitus Severus Hostilianus, et ipse fere prin-
 quam habenas imperii capesseret, vena propter morbum incisa, naturae
 debitum persolvit.

19. Ἐπανελθὼν οὖν ὁ Φίλιππος ἑγκρατῆς ἐγένετο τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς. ἐν δὲ τῷ ἑκινεῖναι τὸν υἱὸν Φίλιππου κοινωὸν τῆς βασιλείας προσεβλήτο. σπονδὰς δὲ πρὸς Σαπύρην θέμενος τὸν τῶν Περσῶν βασιλεύοντα, τὸν πρὸς Πέρσας κατέλωσε πόλιμον, παραχωρήσας αὐτοῖς Μισσοποταμίας καὶ Ἀρμενίας. γνοὺς δὲ Ῥωμαίους ἀχθόμενος διὰ τὴν τῶν χωρῶν τούτων παραχώρησιν, μετ' ἄλλων ἠθέτησε τὰς συνθήκας καὶ τῶν χωρῶν ἐπελάβετο. ἦν δὲ ὁ Σαπύρης, ὡπερ ἱστόρηται, ὑπερμεγέθης τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, καὶ οἶος οὐπω τότε ὤφθη ἀνῆρ.

10 Ἐπαναζεύξας δὲ ὁ Φίλιππος εὐμενῆς ἦν τοῖς χριστιανοῖς, μάλιστα δὲ κατὰ ἐνόους καὶ προσεβλήθη τῇ πίστει Χριστοῦ, ὥστε καὶ εὐχῶν ἐπ' ἐκκλησίας κοινωῆσαι χριστιανοῖς καὶ ἀσμένως ἐξαγορευῆσαι ὅσα οἱ ἡμάρτητο. οὐ γὰρ ἄλλως εἰς κοινωσίαν παρὰ τοῦ προσωτάτος τῆς ἐκκλησίας ἐδέχετο, εἰ μὴ ἔξομολογήσεται καὶ τοῖς αἰτοῦσι μετένοιαν ἑαυτὸν καταλέξει· κάκεινον λέγεται περὶ ἀρχῆσαι. φασὶ μέντοι τινὲς τοῦτον εἶναι τὸν πατέρα τῆς μάρτυρος Εὐγενίας· ἀλλὰ περὶ τὴν δόξην τωῦτον πεπλήρηται. ἑπαρχος μὲν γὰρ κάκεινος γενέσθαι ἱστόρηται, ἀλλ' Αἰγύπτου, καὶ οὐ τοῦ δορυφορικοῦ· καὶ μετὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐκεῖνος παρατηρούμενος τὴν ἀρχὴν, ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας ἠνδράστατο καὶ μαρτυρίῳ κεκοσμηται.

1 Φίλιππος] "alter codex addit ἐκ τῆς ἀκρατείας" WOLFIUS. "at desunt in Reg. et Colbert." DUCANCIUS. τῶν om A. 8 ὄσκιε] εἰς A. 11 μάλιστα δὲ — 12 χριστιανοῖς om A. 18 γὰρ om A.

FOURTS. Cap. 19. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 6 c. 34.

19. Philippus reversus imperium Romanam occupavit, Philippo filio in via collega adscito. cum Sapore Persarum rege pacem fecit, Mesopotamia et Armenia concessis. sed cum Romanos earum provinciarum iacturam graviter ferre intellexisset, paulo post pace abrogata eas defendendas suscepit. fuit autem Saporens, ut ferunt, tanta mole corporis, quanta eo tempore visa nondum fuit.

Philippus a bello Persico reversus erga Christianos bene affectus fuit; ac potius auctores quidam sunt, eum Christianam fidem amplectum in ecclesia communia cum Christianis vota fecisse, et peccata sua non gravatim confessum esse. nam cum a praeposito ecclesiae ad communionem non admitteretur, nisi confiteri vellet et nomen suum inter poenitentes profiteri, haud recusasse. qui vero eum martyriss Eugeniae patrem esse tradunt, errant. nam is quidem et ipse praefectus fuisse narratur, sed Aegypti, non praetorio; ac post Christianam fidem poaito magistratu Christam fortiter professus ac martyrii corona ornatus est.

Οὗτος δ' ὁ αυτοκράτωρ Φίλιππος πρὸς Σκύθας ἀράμενος
 πόλεμον εἰς Ῥώμην ἐπανῆλθεν. ἐν δὲ Μυσοῖς Μυρίνος τις ταξι-
 ἀρχης ὢν παρὰ τῶν στρατιωτῶν βασιλεύειν ἤρθε. καὶ διὰ τοῦτο
 ὁ Φίλιππος τεθορόβητο, καὶ τῇ συγκλήτῳ διειλέχθη περὶ τῆς
 P I 625 στάσεως. τῶν ἄλλων δὲ σιωπῶντων ὁ Δέκιος μὴ δεῖν φροντίζειν 5
 εἶπεν αὐτῷ περὶ τοῦ Μυρίνου, ὡς παρ' αὐτῶν ἀναιρεθησομένου
 τῶν στρατιωτῶν, οἷα ἀναξίον τῆς βασιλείας τυγχάνοντος. ὁ μετ'
 ἄλλων κατὰ τὴν ἐκείνου γέγονε πρόβησις. θανατώσας οὖν ὁ Φί-
 λιππος διὰ τοῦτο τὸν Δέκιον, ἀπελθεῖν προειρέπετο εἰς Μυσίαν
 καὶ κολάσαι τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως. ὁ δὲ τὴν ἀποστολὴν 10
 πυρῆετο, λέγων μήθ' ἑαυτῷ μήτε τῷ στέλλοντι συμφείρειν αὐ-
 τὸν ἐκεῖ ἀπελθεῖν. ὁ δὲ Φίλιππος καὶ ἔτι ἐνέκειτο. κάκιστος καὶ
 ἄκων ἀπῆει· καὶ ἀπελθόντα εὐθὺς αὐτὸν οἱ στρατιώται βασιλεῖα
 εὐφῆμησαν. τοῦ δὲ ἀπαινομένου, τὰ ἕξω σπασάμενοι δέξα-
 σθαι αὐτὸν ἠγάγασαν τὴν ἀρχήν. γράφει οὖν ἐκεῖθεν τῷ Φι- 15
 λίπῳ μὴ ταραχθῆναι· εἰ γὰρ ἐπιστάτῃ τῇ Ῥώμῃ, ἀποθήσεται
 B τὰ τῆς βασιλείας παράσημα. ἀλλ' ἀπιστήσας τούτῳ ὁ Φίλιππος
 ἔξιστράτευσεν κατ' αὐτοῦ· καὶ συμβαλὼν τοῖς τοῦ Δεκίου ἔπαιεν
 ἐν τοῖς πρώτοις ἀγωνιζόμενος· οὖν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
 ἀνῆρητο Φίλιππος. ὢν θανόντων τῷ Δεκίῳ ἑξήμηναιτες προσ- 20
 εχώρησαν. ἐβασίλευσε δὲ κατὰ μὲν τινὰς ἐντε ἑναιουτός, καθ'
 ἑτέρους δὲ ἕξ ἐπὶ τοσοῦτοις μηνσίν. ὤρητο δ' ἐκ Βόστρων, ὅπου
 καὶ πόλιν βασιλεύσας ἐπὶ νῦν μὲν ἑαυτῷ ἔδομήσατο, Φιλιππούπολιν
 ὀνομάσας αὐτήν.

1 οὗτος BCW, Οὗτως P.

19 τοῖς om A.
 τοὺς μηνῶς PW.

φίλιππος ABC, ὁ Φίλιππος PW.

καὶ om A.

22 τοσοῦτοις μηνσίν A, τοσοῦ-

Hic autem Philippus imperator cum suscepto adversus Scythas bello Romam redisset, Marinus quidam ordinum ductor a militibus in Moesia imperator est delectus. qua seditione turbatus cum apud senatum verba faceret, caeteris tacentibus, de Marino ei non laborandum esse dixit Decius, quod, ut homo regno indignus, ultro a militibus occidendus esset; idque ut illo praedixerat, paulo post accidit. qua de causa Philippus Decium admiratus in Moesiam abire et seditionis auctores punire iussit. is vero eam legationem, quod nec sibi neque mittenti futura esset utilis, deprecatus, tamen urgente Philippo abiit invitus, et a militibus statim strictis ensibus accipere imperium, quantumvis recusaret, coactus, Philippo scribit ne turbetur: se enim, ubi Romam venerit, positurum esse insignia imperii. quod Philippus non credens bellum ei intulit: commissoque praelio in prima acie dimicans una cum filio Philippo cecidit. quibus sublati universi se ad Decium contulerant. regnavit autem, ut quidam tradunt, annos quinque, ut alii, sex et totidem menses. fuit Bostris oriundus: ubi, regno potitus, Philippopolim de suo nomine condidit.

20. Ὁ γε μὴν Δέκιος πάντων, ὡς εἴρηται, τῶν στρατευ- W II 230
 μάτων προσχωρησάντων αὐτῷ εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανελήλυθε καὶ τῆς
 ἡγεμονίας γέγονεν ἐγκρατής. ἀποσκοπήσας δὲ πρὸς τὸν τῆς ἐξ-
 ουσίας ὄγκον καὶ τὴν τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν, ὡς ἔνιοι λέ- C
 5 γουσι, τὸν Βαλεριανὸν ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων διοικήσει προσεἶλετο.
 καὶ αὐτίκα ἀλλήλους εἰς θειομαχίαν παρακροτήσαντες, διωγμὸν
 ἐπήγειραν κατὰ τῶν χριστιανῶν σφοδρότατον. εἰσὶ δ' οἱ καὶ
 δι' ἔχθος τὸ πρὸς τὸν Φιλιππὸν φασὶ τοῖς χριστιανοῖς ἐπιδέσθαι
 τὸν Δέκιον, οἷα παρ' ἐκείνου σεβαζομένοις. ἱμυήνει γοῦν κατὰ
 10 τῶν πιστῶν. ὅτε καὶ Φλαβιανὸς ὁ τῆς ἐν Ῥώμῃ προεϊστάμενος
 ἐκκλησίας ἔτυχε τέλους μαρτυρικοῦ, καὶ Βαβύλου ὁ τῶν ἐν Ἀν-
 τιοχείᾳ πιστῶν τὴν ἐκκλησίαν διέπων, καὶ Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Ἱε-
 ρουσολέμων ἐπίσκοπος, ὃς οὐ τότε πρῶτως ἐπιρῆθῆλθε τῆς εἰς
 τὸν σωτήρα κύριον πίστεως, ἀλλὰ καὶ πρῶην, ὡς ἤδη προείρη-
 15 ται, καὶ τότε δὲ καθειροχθεὶς κατὰ τὸ δεσμοκτήριον τελευτῆ. ἀλλὰ D
 καὶ ὁ μέγας Κυπριανὸς τῆς Καρθυγένης ἐπίσκοπος ὦν τηλικαῦτα
 τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιρῆθῆλθε πίστεως. τῶν οὖν ὑρημένων ἀρχι-
 ρέων μετελλαχθῶν τὸν βίον, ἐν μὲν Ῥώμῃ ἀντὶ Φλαβιανοῦ Κορ-
 νήλιος ἐπισκόπησεν; ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ ἀντὶ Βαβύλου Φλαβιανός,
 20 καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Διονύσιος, ἐν δ' Ἱεροσολέμοις ἀντὶ Ἀλεξάν-
 δρου Μαζυβάνης· καὶ ἄλλοι δὲ πλείστοι μαρτυροῦν τότε κατ-
 ηξιώθησαν.

7 εἰσὶ δ' οἱ] ex. gr. Eusebius Hist. eccl. lib. 6 cap. 39. 10 Φλα-
 βιανός] qui Φαβιανός Eusebio. 14 κύριον] χριστὸν per com-
 pendium B. προείρηται] p. 559 v. 10. 18 μετελλαχθῶν C.
 Φαβιανῶ Eusebio. 19 ἐν] καὶ ἐν A. Φλαβιανός] Φάβιος
 Eusebius. 21 τότε μαρτυροῦν AB.

Fontes capituli 20 certo indicari nequeunt, praeter Eusebii Hist.
 eccles. lib. 6 c. 39 43 44.

20. Enigvero Decius omnibus legionibus acceptis Romam pro-
 fectus imperium firmavit. atque eius amplitudine ac negotiorum multi-
 tudine considerata, ut quidam aiunt, Valerianum collegam adscivit. et
 uterque alterum cohortatus persecutionem atrocissimam contra Christia-
 nos instituerunt. sunt qui dicant, Philippi odio, Christianorum cultoris,
 Decium nostros persecutum esse. ut ut est, contra fideles profecto in-
 sanit. eo tempore Flavianus ecclesiae Romanae episcopus martyrio
 vitam finit. item Babylas Antiochenus et Alexander Hierosolymitanus
 episcopus, qui non tum primum pro Christiana fide decertavit, sed prius
 etiam, ut iam expositum est: tum vero in carcere obiit. sed et magnus
 Cyprianus, Carthaginiensis episcopus, pro Christiana fide certavit. his
 igitur pontificibus defunctis, Romae Flaviano Cornelius, Antiocheno
 Babylae Flavianus, Alexandriae Dionysius, Hierosolymis Alexandro Ma-
 zabanes successit. sed et alii plurimi martyrii dignitate sunt ornati.

Τότε καὶ Ὁριγένης παρήχθη μὲν εἰς βῆμα τυραννικὸν ὡς
σεβόμενος τὸν Χριστόν, οὐκ ἔτυχε δὲ τέλους μαρτυρικοῦ, οἶμαι
τοῦ Θεοῦ ταύτης αὐτὸν μὴ κρίναντος ἄξιον διὰ τὸ περὶ τὰ ὁρθό-
δοξα δόγματα τοῦ ἀθλοῦ ἐκείνου διάστροφον. *λειποτακτεῖ γὰρ,*
P I 626 καὶ ταῦτα μετὰ πείραν βιασάνων. οὐτος, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, 5
μέγας ἐν λόγοις γενόμενος κἀντεῦθεν ὑπερφρονήσας καὶ ἀλαζονευ-
σάμενος, οὐ τοῖς τῶν πρὸ αὐτοῦ πατέρων ἱερῶν ἠκολούθησε δό-
γμασιν, ἀλλ' ἐναντιῶ θαρρήσας κεινῶν δογμάτων εἰσαγωγεὺς ἐχη-
μάτισε, καὶ βλασφημίας εἰς τε τὴν ἁγίαν τριάδα καὶ εἰς τὴν θείαν
ἐνανθρώπησιν ἐκ τοῦ πονηροῦ θηουροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐξ- 10
ηρεύματο, καὶ πάσης σχεδὸν αἰρέσειως ἐγένετο ἀρχηγός. τὸν τε
γὰρ μονογενῆ τοῦ Θεοῦ υἱὸν κτιστὸν ἰδογμάτισε, καὶ τῆς δόξης
B αὐτὸν ἡλλοτριῶν καὶ τῆς οὐσίας τῆς πατρικῆς· καὶ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον ὑπεβίβασε τῆς τοῦ πατρὸς ἁξίας καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ, λέγων
ὡς οὔτε τὸν πατέρα δύναται ὁρᾶν ὁ υἱὸς οὔτε μὴν τὸν υἱὸν τὸ 15
πνεῦμα, ὡσπερ οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τὸ πνεῦμα οὔτε τοὺς ἀγγέλους οἱ
ἄνθρωποι. αὐταὶ μὲν αἱ περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος
βλασφημίαι τοῦ Ὁριγένους· περὶ δὲ γε τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ βλασφήμει, δυσσεβῶς εἰσάγων μὴ σάρκα ἐψυχω-
μένην ἐκ τῆς ἁγίας καρδίας λαβεῖν τὸν Χριστόν. ἠνώσθη γὰρ 20
ἐμψυεύετο τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ υἱὸν πρὸ καταβολῆς κόσμου τῷ
νῶ, ὃν ἀνέπλασεν ἐκείνος ἐκλελεγμένον καὶ κλόνον οὐχ ὑπο-
C στάντα, καὶ σὺν τούτῳ ἐπ' ἰσχάτων ἐνανθρωπήσαι καὶ σάρκα

8 ὁρθὰ A. 9 εἰς ἀντὶ τὴν Θ. add AB. 14 τῆς alterum add AB.
18 τοῦ prius add AB. 19 ἐμψυχωμένην B. 20 τῆς καρδίας
τῆς ἁγίας A.

Tunc etiam Origenes ad tyrannicum tribunal ut Christi cultor adductus est: sed honore martyrii caruit miser, si negato, ut opinor, a deo, ob perversas opiniones. nam tormenta iam expertus, tamen ordinem deseruit. hic, ut ante dictum est, cum doctrina et eloquentia excellerat, superbia et arrogantia elatus, veterum sc. patrum decretis neglectis, novarum opinionum auctor esse non dubitavit: et blasphemias in sanctam trinitatem divinamque inhumanationem ex improbo cordis sui thesauro eructavit; nec ulla fere secta est cui non initium praeberit. nam et unigenitum dei filium conditum esse docuit, a paterna gloria et essentia alienum; et spiritum sanctum infra patris et filii dignitatem collocavit, affirmans neque patrem a filio neque filium a spiritu sancto posse cerni, ut nec spiritum ab angelis nec angelos ab hominibus. haec sunt Origenis in sanctam et consubstantialiam trinitatem blasphemiae: circa Christi vero inhumanationem, Christum animatam carnem ex sacra virgine assumptis impie negat; sed unigenitum dei filium ante mundum conditum menti unitum fuisse fabulatur, et electum esse flagit, et ramum qui aliquando non fuerit, cum eoque extremis temporibus in-

προσειληφέναι δίχα ψυχῆς νοεῶς τε καὶ λογικῆς. καὶ ἀποθίσθαι δὲ τὴν σάρκα πάλιν τὸν κύριον, καὶ τέλος ἔξειν τὴν βουσίλειαν αὐτοῦ ἔδογματιζέ. καὶ τῶν δαιμόνων εισηγητο ἔσεισθαι μέλλειν ἀποκατάστασιν, καὶ τὴν κόλυσιν χρονικὴν ἀλλ' οὐκ αἰωνίζουσαν·
 8 πρὸς κάθαρσιν δὲ τῶν ἡμαρτημάτων γενήσισθαι, μετὰ τὸ καθαρ- W II 231
 θῆναι δὲ πάντας εἰς τὴν ἐνάδα ἀποκαταστῆναι καὶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους καὶ τοὺς δαίμονας. τὰ δὲ περὶ τῆς ἐνάδος ταύτης, πολλῆς
 μακρηγορίας δέδιμεν ἴν' ὃ ταύτης ἕθλος σαφηνωθῆιη, παρῆιθη-
 σαν, ὡσπερ καὶ ἄλλαι τῶν ἐκείνου βλασφημιῶν. D

10 Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν Ὀριγένην, ὃν ἐκάλουν καὶ Ἀδαμάν-
 τιον, ἐν τούτοις· τότε δὲ καὶ Ναβάτος τῆς κατὰ Ῥώμην ἐκκλη-
 σίας πρεσβύτερος αἰρεσιάρχης ἐγένετο καὶ τῶν καλούντων ἐαυτοῦς
 Καθαροὺς ἀρχηγός, ἀρνούμενος τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ ὑποκρίσασι
 καὶ θυσίαν τοῖς εἰδώλοις προσάγαγοῦσιν, εἰτ' ἐπιστρέφουσι καὶ
 15 ἔξαμολογουμένους, τὴν μετάνοιαν, καὶ προσπίπτοντες αὐτοῦ καὶ
 θεραπείαν ζητούντας τοῦ σφάλματος ἐν μεταμειλίῃ καὶ συντριβῇ
 καρδίας μὴ προσίμενος. καθ' οὗ καὶ σύνοδος ἐν Ῥώμῃ συνέστη,
 Κορηθίου ταύτης προϊσταμένου. ἐν ἣ προσδέχεσθαι μὲν τοὺς
 ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ παραπεπτωκότας δεῖν ἴδοξεν, ἐπιστρέ-
 20 φοντας, καὶ μετανόιας φαρμάκοις θεραπεύειν αὐτοῖς· τὸν δὲ P I 627
 Ναβάτον τοῖς τῇ συνόδῳ δόξασι μὴ κειθόμενον οἱ θεῖοι πατέρες
 ἐκείνοι τῆς ἐκκλησίας ἀπηλλοτριώσαν καὶ ἀπεκήρξαν ὡς μισ-
 ἀδέλφον.

1 λογικῆς τε καὶ νοεῶς A. 2 δὲ om A. 8 ἴν' ὃ — 9 ἐκεί-
 νων om C. 9 ἄλλαι A, ἄλλα PW.

humanatum esse, assumpta carne absque anima intelligente et ratione
 praedita; ac rursus deposuisse carnem dominum, et finem habiturum
 esse eius regnum statuit. et daemones in integrum restituendos esse
 tradit; et supplicium finiti, non aeterni fore temporis, purgationi deli-
 ciorum omnium destinatum: qua peracta omnes ad unitatem redituros
 esse, tam homines quam daemones. unitatis autem illius rationem, seu
 nugam potius, cum sine multis verbis declarari haud possint, praetermi-
 simus, ut et aliae eius blasphemias.

Atque haec de Origene, qui etiam Adamantius dicebatur. tum
 Novatus quoque, Romanae ecclesiae presbyter, haeresiarches exstitit,
 eorumque qui se Catharos seu Puros dicunt princeps; iis qui persecu-
 tione territi simulacris immolarunt, et post agnito peccato se conver-
 tunt, paenitentiam negans, et supplices ac delicti medicinam dolenter
 afflictioque animo requirentes non admittens. contra hunc Romae con-
 ciliium est indictum, cui Cornelius praesuit: in quo decretum est, tem-
 pore persecutionis lapsos recipiendos, si se converterint, et paenitentiae
 medicina curandos esse. Novatum vero sancti illi patres, concilii decreto
 non acquiescentem, ecclesia pulsam, ut fratrum hostem, abdicarunt.

Μέμνηται δὲ τινος ὁ Εὐσέβιος ἱστορίας ἐξ ἐπιστολῆς Διονυσίου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείων ἐκκλησίας ἐπισκοπήσαντος τοιαύτης. φησὶ γὰρ ταῦτ' ἐπιστεῖλαι πρὸς ῥῆμα τὸν Διονύσιον "Σαραπίων τις ἦν παρ' ἡμῖν πιστὸς γέρον, ἀμειπτως μὲν βιοῦς, ἐν δὲ τῷ πειρασμῷ πεσών. οὗτος πολλάκις ἰδεῖτο, καὶ οὐδεὶς προσερχεῖν αὐτῷ· καὶ γὰρ ἐτιθύκει. νοσήσας δὲ τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἄφωτος διετέλεσε καὶ ἀναίσθητος· ἀνυσφήλας δὲ τῇ τετάρτῃ βραχὺ, **B** προσεκαλέσαστο τὸν θυγατριδοῦν, καὶ 'σπέσσαν' εἶπε, 'κάλισόν μοι τῶν πρεσβυτέρων τινά·' καὶ πάλιν ἦν ἄφωτος. ἔδραμεν ὁ παῖς ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον· ὁ δὲ ἀφικέσθαι μὲν οὐκ ἠδυνήθη (καὶ 10 γὰρ ἠσθένει), ἐντολῆς δὲ παρ' ἑμοῦ δεδομένης, τοὺς ἀπαλλάττομένους τοῦ βίου, εἰ δέοιντο, καὶ μάλιστα εἰ πρότερον ἰκετεύσαντες τύχουεν, ἀφικέσθαι, ἴν' εὐέλπιδες ἀπαλλάττοντο, βραχὺ τῆς εὐχαριστίας δέδωκε τῷ παιδιῶν, ἀποβρέξαι κελύσας καὶ τῷ πρεσβύτῃ κατὰ τοῦ στόματος ἐπιστάξαι. ἐπανῆκεν ὁ παῖς φέρων. 15 ἐγγὺς δὲ γενομένου, πρὶν εἰσελθεῖν, ἀνενέγκας πάλιν ὁ Σαραπίων 'ἦκες' ἔφη 'τέκνον; καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος ἔλθειν οὐκ ἠδυνήθη, **C** σὺ δὲ ποίησον ταχέως τὸ προσταχθὲν καὶ ἀπάλλυτέ με.' ἀπέβρεξεν ὁ παῖς, καὶ ἤμα τε ἐνέχτε τῷ στόματι τοῦ πρεσβύτου, καὶ μικρὸν ἐκείνος κατυβροχθίσας εὐθὺς ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. 20 ἄρ' οὐκ ἐναργῶς διετηρήθη καὶ παρέμεινεν ἕως λυθῆ καὶ τῆς ἁμαρτίας λυθείσης ἐπὶ πολλοῖς οἷς ἐπραξε καλοῖς ὁμολογηθῆναι δυνήθη;" ταῦτα ἢ τοῦ Διονυσίου διέξισιν ἐπιστολῆ.

1 Εὐσέβιος] Hist. eccl. 6 44. 2 τοῦ add A. 16 σαραπίων B. 21 καὶ τῆς — 23 δυνήθη om A. 22 λυθείσης] ἐκαλειφθείσης Eusebiana.

Eusebius quoque historiam quandam ex epistola Dionysii Alexandrini episcopi huiusmodi, his verbis ab ipso descripta quae sequuntur, refert. "fuit apud nos fidelis quidam senex Serapio, vita inculpate acta, sed in persecutione lapsus; qui cum saepe opem imploraret, ac ob sacrificium simulacris factum a nemine audiretur, aegrotus per integram triduum mutus et sensus expertus iacuit. die quarta morbo nonnihil remisso per nepotem sibi festinanter presbyterum aliquem accessi iussit, ac rursus mutus iacuit. occurrit puer ad presbyterum: qui cum ob morbum venire non posset, ego autem eos qui e vita discederent, si peterent, praesertim si prius etiam supplicassent, absolvi iussissem, ut cum spe bona morerentur, parum de eucharistia dedit puero, ac iussit ut maderet ac seni in os instillaret. quam cum puer afferens appropinquasset, priusquam ingrederetur denuo recreatus Serapio 'ades' inquit 'fili? etsi autem presbyter venire non potuit, tu tamen quod mandatum est exsoquere, meque absolvito.' instillavit puer eucharistiam in os senis: qui cum parum deglutisset, statim exspiravit. nonne vero evidenter conservatus eo usque expectavit, dum solveretur, peccatoque solute propter multa bona quae fecerat pro fideli agnosci posset?" haec in epistola Dionysii referuntur.

Δέκιος δὲ οὕτω διατεθείς εἰς τοὺς τὸν Χριστὸν σεβομένους, οὐδὲ δύο ὅλους ἐνιαυτοὺς ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀνύσας ἀρχῇ αἰσχιστὴ διεφθάρη. βαρβάρων γὰρ ληϊζομένων τὸν Βόσπορον ὁ Δέκιος αὐτοῖς συνεπλέκετο καὶ πολλοὺς ἀνήρει· τῶν δὲ στενοχωρηθέντων καὶ αἰτουμένων ἀφείναι τὴν λείαν πᾶσαν εἰ παραχωρηθεῖεν ἀναχωρησαί, ὁ Δέκιος οὐκ ἐνέδωκεν, ἀλλὰ Γάλλον ἓνα τῶν τῆς συγκλήτου τῇ διόδῳ τῶν βαρβάρων ἐπέστησε, μὴ συγχωρηθῆσαι κελύσας αὐτοῖς παρελθεῖν. ὁ δὲ Γάλλος ἐπέθετο τοῖς βαρβάρους, ἐπιβουλεύων Δεκίῳ, πλησίον τέλματος βαθείος ὄντος, 10 ἐκεῖ παρατάξασθαι. οὕτω δὲ παραταξαμένων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ νῦτα τριψάντων ὁ Δέκιος ἐπέδωκε· καὶ αὐτὸς τε σὺν τῷ υἱῷ καὶ πληθὺς τῶν Ῥωμαίων ἐνιπεπτώκει τῷ τέλματι, καὶ πάντες ἐκίεσε ἀπόλωντο, ὡς μὴδὲ τὰ σώματα αὐτῶν εὑρεθῆναι, κατα- W II 232
χωσθέντα τῇ ἰλιῦ τοῦ τέλματος.

21. Κριτεῖ οὖν ὁ Γάλλος, ὃν τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων καὶ Βολουσιανὸν κεκλήσθαι φασιν ὡς διώνυμον, ἄλλοι δὲ τὸν Βολουσιανὸν εἶναι αὐτοῦ εἶναι γεγράφασι καὶ συνάρχειν αὐτῷ. P I 628
κρατήσας τοίνυν τῆς τῶν Ῥωμαίων ὁ Γάλλος ἀρχῆς, σπέσεται τοῖς βαρβάρους ἐπὶ συνθήκαις τοῦ λαμβάνειν ἐκείνους παρὰ Ῥω- 20 μάων δασμόν ἐνιαύσιον καὶ μὴ τὰ Ῥωμαίων ληϊζοθαι. καὶ σπεισάμενος οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Βολουσιανὸν ἀνηγόρευσε Καίσαρα. βαρὺς δὲ καὶ οὗτος γέγονε τοῖς χριστιανοῖς, καὶ οὐχ ἥτιον Δεκίον, διωγμὸν κατ' αὐτῶν ἑλίφας καὶ πολλοὺς ἀνελών. ἤρξατο δ' αὖθις ἐπὶ τούτου ἡ

21 οὗτος A. 23 ἦτρον AB, ἦτρον C, ἦτρον PW.

Fontes. Cap. 21. Fortasse Dio continuatus.

Decius vero sic erga Christi cultores affectus, nondum integro biennio in imperio exacto turpissime periit. nam cum barbarorum Bosphorum populantium multos occidisset, hi que in angustias redacti se omnem praedam reddituros promitterent si discedere sinerentur, Decius negavit, et Gallum senatorem transitu eos prohibere iussit. at Gallus Decio insidians monuit barbaros ut iuxta profundam paludem aciem instruerent: quo illi facto cum terga dedissent, Decius eos persequens cum filio et magna multitudine Romanorum in paludem incidit, ubi omnes perierunt, ut nec corpora eorum invenirentur, coeno obruta.

21. Gallus rerum potitus (quem scriptores quidam etiam Volusianum vocant ut binominem, aliis asserentibus filium eundemque collegam eius Volusianum appellatum esse) pactus cum barbaris ut annuo tributo accepto Romanis provinciis abstinerent, Romam abiit, ac filium Volusianum Caesarem declaravit. fuit et hic Christianis gravis, non minus quam Decius, persecutione inchoata multisque interfectis. sub

κίησις τῶν Περσῶν, καὶ κατεσχέθη παρ' αὐτῶν ἡ Ἀρμενία, τοῦ ταύτης βασιλέως Τηριδάτου φηγόντος, τῶν δὲ κείνων ἐκείνων προσφέντων τοῖς Πέρσαις. καὶ Σκύθαι δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπέβαλον, πληθῶς ὄντες σχεδὸν ὑπερβαῖνον καὶ ἀριθμὸν, καὶ Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Ἑλλάδα κατέδραμον. λέγεται δὲ τούτων μοῖραν τινα διὰ Βοσπόρου παρελθούσαν καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ὑπερβάσαν ἐπὶ τὸν Εὐξεινον γενέσθαι πόντον καὶ χώρας πορθῆσαι πολλάς. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τῶν ἐθνῶν τότε κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ὤρμηκισαν. ἀλλὰ καὶ λοιμὸς τότε ταῖς χώραις ἐπέσκηψεν, ἐξ Αἰθιοπίας ἀρξέμενος καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἐπινημηθεῖς χώραν ἔψαν τε καὶ ἐσπέριον, καὶ πολλὰς τῶν πόλεων τῶν οὐκιστῶν ἐκένωσεν, ἐπὶ πεντεκαίδεκα διαρκέσας ἐνιαυτούς. οἱ γὰρ μὴν Σκύθαι τεταγμένα παρὰ Ῥωμαίων κατὰ συνθήκας λαμβάνοντες ἐπετείως, ἤμασι ταῦτα ληψόμενοι, καὶ ἤττονα λέγοντες εἶναι τῶν ὑπισχημένων τὰ σφίσι διδόμενα, ἀπήσασαν ἀπειλούμενοι. Αἰμιλιανὸς δὲ τις Ἄλβος ἀνὴρ, ἄρχων τοῦ ἐν Μυσίᾳ στρατεύματος, τοῖς στρατιώταις δώσειν πάντα τὰ τοῖς Σκύθαις διδόμενα ἐπηγγελάτο, εἰ τοῖς βαρβάροις συνάψιαν πόλεμον. οἱ δὲ ἀπροόπτως ἐπελθόντες τοῖς Σκύθαις, ἄτερ ὀλίγων ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ λάφυρα ἐξ ἐκείνων πλείστα συνηγαγον, τὴν χώραν καταδραμόντες αὐτῶν. ἐντεῦθεν ὁ Αἰμιλιανὸς ὑπερφρονήσας τῷ κατορθώματι, μέτεισι τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας· καὶ Ῥωμαίων αὐτὸν ἀναγορεύουσιν αὐτοκράτορα. ὃς

2 τηριδάτου AC, Τηριδάτου PW.
τηρικαῦτα A.

8 δὲ om A.

10 τότε]

hoc motus Persarum recruduit, qui Armeniam occuparunt, Teridate regis fuga elapso, cuius filii se ad hostes contulerant. Scytharum quoque multitudo paene innumerabilis in Italiam impressionem fecit; eademque Macedoniam, Thessaliam et Graeciam incursarunt. eorum quoque pars Maeotide palude superata per Bosphorum in Pontum Euxinum irrupisse fertur ac multas vastasse provincias. sunt et alias plures gentes contra ditiones Romanorum concitatae. pestis quoque tum provincias invasit: quae ab Aethiopia orta, totumque paene orientem et occidentem pervagata, multas urbes civibus desolavit, duravitque per annos quindecim. Scythae vero annuo tributo ex pacto a Romanis petito, pauciora sibi quam promissa essent dari questi, minitabundi adierunt. caeterum Aemilianus homo Afer, Moesiis legionibus praefectus, mittibus ea omnia promissit quae Scythis penderentur, si cum illis pugnarent. qui barbaros ex improvise aggressi, paucis exceptis omnes occiderunt; et opimis spoliis partis regionem eorum incursarunt. eo successu elatus Aemilianus a suis legionibus impetravit ut imperator salaretur; coactisque in

αὐτίκα τὰς δυνάμεις ἀγείρας ἔσπευδε τὴν Ἰταλίαν καταλαβεῖν. ὡς γοῦν εἰς γνοῶν ἤλθον ταῦτα τῷ Γάλλῳ, κάκεινος ἐτίρωθεν παράσκευασάμενος τῷ Αἰμιλιανῷ ἀντιπαρετάξατο. καὶ συρραγόντων ἀλλήλοις τῶν στρατευμάτων ἤτηντι οἱ τοῦ Γάλλου, ἤτιώ-
5 μνοι δὲ ἐπίθεντο τῷ σφῶν αὐτοκράτορι· καὶ ἀνελόντες κάκεινον D καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, βασιλεύσαντας ἔτη δύο καὶ μῆνας ὀκτώ, προστίθενται τῷ Αἰμιλιανῷ, καὶ αὐτοὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ψηφισάμενοι.

22. Ἀναρρηθεὶς δὲ οὕτως αὐτοκράτωρ ὁ Αἰμιλιανὸς ἐ- W II 233
10 ἔστειλε τῇ συγκλήτῳ, ἐπαγγελλόμενος ὡς καὶ τὴν Θυρίην ἀπα-
λάξει βαρβάρων καὶ κατὰ Περσῶν ἐστρατεύσεται καὶ πάντα
πράξει καὶ ἀγωνίσεται ὡς στρατηγὸς αὐτῶν, τὴν βασιλείαν τῇ
γεροσσίᾳ καταλιπών. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐφθη πεπονηκώς, Οὐα-
λεριανοῦ ἐναναστάντος αὐτῷ· ὃς τῶν ὑπὲρ τὰς ἄλλεις ἄρχων
15 δυνάμεων, τὰ κατὰ τὸν Αἰμιλιανὸν μαθὼν, καὶ αὐτὸς τυραννί-
καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις συναγαγὼν πρὸς τὴν Ῥώμην ἤπειχετο. P I 629
οἱ γοῦν τῷ Αἰμιλιανῷ ἀνιστρατεύμενοι, οὐκ ἀξιωμαγούς ἑαυτοὺς
ἐγνωκότις πρὸς τὴν τοῦ Οὐαλεριανοῦ στρατιάν, μηδὲ φθείρειν
καὶ φθείρεσθαι Ῥωμαίους ὑπ' ἀλλήλων δοιοὺν κρίνωτες καὶ πο-
20 λέμους συγκροτῆσθαι ὁμογενῶν, καὶ ἄλλως δὲ τὸν μὲν Αἰμιλια-
νὸν ἀνάξιον λογιζόμενοι βασιλείας ὡς ἄδοξόν τε καὶ χαμηρῆ, τὸν

2 ὡς δ' ὅν A. ἐτίρωθε A. 8 ἐπιψηφισάμενοι AC.
9 Ἀναρρηθεὶς — 13 καταλιπών] cf. Dionis continuati exc. Vatic. 118
p. 231. 16 ἐπ' αὐτῶν] ἐπ' αὐτῶν A.

Fontes. Cap. 22. Dio continuatus, ut videtur: cf. Exc. Vatic. 118 p. 231. Eusebii Hist. eccles. lib. 6 c. 39 et lib. 7 c. 2—6.

nam copiis ad Italiam occupandam properavit. quo Gallus cognito et ipse contra se paravit; commissoque praelio victus a suis militibus una cum filio occisus est, cum biennium et menses octo imperasset. eius vero milites et ipsi Aemiliano coniuncti imperium confirmarunt.

22. Appellatus imperator Aemilianus senatui per litteras promisit se barbaros etiam Thracia pulsorum et Persis bellum illaturum, omniaque facturum et dimicaturum ut ducem eorum, imperio ipsis relicto. sed priusquam horum aliquid faceret, Valerianus transalpinarum legionum dux, rebus Aemiliani cognitis, et ipse regnum affectavit, conductisque in unam suis copiis Romam properavit. quare ii qui sub Aemiliano stipendia merebant, quia se Valeriano impares esse norant, et Romanos mutuis perire caedibus ac intestina bella confari nefas putabant, et quod Aemilianum ut inglorium et humilem regno indignum iudicabant,

Οὐαλεριανὸν δὲ οὐκ αἰσθητὸν ἠγοῦμενοι τῇ ἀρχῇ οἷα δῆτα καὶ τῶν πρυγμαίων ἐπιληφόμενον ἀρχικώτερον, κτείνουσι τὸν Αἰμιλιανὸν οὐπω τέσσαρας μῆνας ἡγεμονεύσαντα, ἄγοντα δὲ τῆς ἡλικίας ἐνιαυτὸν τεσσαρακοστὸν· καὶ προσίασιν Οὐαλεριανῶ καὶ ἀμάχως ἀπὸ τῆν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐγχειρῶσιν.

- B** Φλαβιανοῦ δὲ ἐπὶ Δεκίου, ὡς εἴρηται, μυστηρήσαντος, Κορνήλιος τὴν τῆς Ῥώμης ποιμαντικὴν διεδέξατο, καὶ ἐπὶ τρισὶν ἐμπρέφους ταύτῃ ἐνιαυτοῖς τὴν ζωὴν ἐξεμίτησεν. καὶ Λούκιος ἐπὶ τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀνήχθη θρόνον, ὃς οὐδ' ὄγδοον ἐκπλήσας ἐνιαυτὸν ἐν τῇ τῆς Ῥώμης ἐπισκοπῇ τελευτᾷ. καὶ Στέφανος 10 τὸ τῆς ποιμαντικῆς λειτουργίᾳ διεδέξατο· οὐκ ἐπιτελεῖται διὰ τὰς διατάγματα, τοὺς ἐξ αἰρέσεων ἐπιστρέφοντας χριστιανούς μὴ βαπτίζειν, ἀλλὰ τῇ διὰ χειρῶν ἐπιθέσειος ἐκτὴ καθαίρειν αὐτούς. οὐ καὶ ἐπιστολὴ περὶ τούτου πρὸς Κυπριανὸν τὸν ἱερομάρτυρα ἀναγράφεται. Στεφάνου δὲ κοιμηθέντος μετὰ δύο ἐνιαυτούς, 15 Ἔυστος εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ῥώμης θρόνον ἐκάθισεν. τότε **C** καὶ ἡ κατὰ Σαβέλλιον κεινὴ αἵρεσις ἐν Πτολεμαίδι τῆς Πενταπόλεως.

Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τοὺς τῆς Ῥώμης ἀρχιερεῖς ἔσχον οὕτως·
(23) Οὐαλεριανὸς δὲ σὺν Γαλιήνῳ τῷ υἱῷ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας 20 δραξάμενος, καὶ οὗτος σφοδρότατον ἐκίνησε κατὰ χριστιανίας

5 Ῥωμαίων om A.
κῆς] ἐπισκοπῆς A.
τος, γαλιήνου.

6 Φαβιανοῦ Eusebius. 11 ποιμαντι-
20 γαλιήνῳ ABC, et in sequentibus γαλιή-

Fontes. Cap. 23. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 7 c. 10—14.

Valerianum vero ad principatum aptiorem, ut qui maiori cum auctoritate res administraturus esset, Aemiliano nondum quattuor menses imperio potito, annos vero quadraginta nato, interfecto, ad Valerianum transeunt, eique citra dimicationem Romanorum imperium tradunt.

Flaviano sub Decio martyrii corona ornato Cornelius Romanus pastor factus, munere suo per triennium praeclare obito decessit. Lucio in pontificatus solium erecto et ante expletum in eo octavum annum mortuo Stephanus est surrogatus. huius sanctio est ne Christiani ab haereticis ad ecclesiam revertentes rebaptissentur, sed precatione per manuum impositionem lustrentur: eaque de re epistola eius ad Cyprianum martyrem exstat. cum Stephanus post duos annos obdormisset, Xystus in pontificio Romae solio consedit. tum etiam Sabelliana haeresis Ptolemaide Pentapoleos urbe mota est.

Atque haec de Romanis pontificibus: (23) Valerianus autem cum Gallieno filio rerum potitus et ipse Christianos vehementissime persecu-

νδον· διαγμόν· και πολλοι·κατά·διαφόρους·χώρας·μάρτυρες·γεγ-
 νασιν,·ώπερ·της·εις·Χριστόν·πίστεως·πολεμιδώς·ἐναθλήσαντες.
 ἰθνῶν·οὐν·και·ἐπὶ·τοῦτου·γενομένης·ἐπαρασιτάσιως,·κακῶς·εἶχον
 Ῥωμαίοις·τὰ·πράγματα.·οἱ·τε·γὰρ·Σκύθαι·τὸν·Ἰσθμον·διαβάντες
 5 και·ἀπὸ·της·Θρακίαν·χώραν·ἠνδροκοδόσαντο,·και·πόλιν·περι-
 φανῆ·τῆς·Θεσσαλονίκην·ἐπολιόρκησαν·μὲν,·οὐ·μέντοι·και·εἶλον.
 εἰς·δέος·δέ·ποσοῦτον·ἄπαντας·περιέστησαν,·ὡς·Ἰθνηάλους·μὲν W Π 234
 ἀποικοδομήσαι·τὸ·τείχος·τῆς·ἐαυτῶν·πόλεως,·καθ'·ηρημένον·ἐκ·D
 τῶν·τεῦ·Σύλλα·χρόνων;·Πελοποννησίους·δέ·διατειχίσαι·τὸν
 10 Ἰσθμόν·ἀπὸ·Θυάλλουσις·εἰς·Θύλυσσον··ἀλλὰ·μὴν·και·Πέρσαι,
 Σαπώρου·σφῶν·βασιλεύοντος,·τὴν·Συρίαν·κατέδρομον·και·τὴν
 Καπποδοκίαν·ἐδήσαν·και·τὴν·Ἔδεσαν·ἐπολιόρκουν.·Οὐλιερια-
 κῶς·δέ·ἄνκει·προσεμίξει·τοῖς·πολεμίοις·μαθῶν·δὲ·ὡς·οἱ·ἐν·Ἐδέσῃ
 στρατιῶται·ἐξόντες·τῆς·πόλεως·και·συμπλεκόμενοι·τοῖς·βαρβά-
 15 ροις·πολλοὺς·ἀναιροῦσι·και·πλείστα·σέβλι·λαμβάνουσιν,·ὠνεθάρ-
 σσει,·και·ἀπειλῶν·μετὰ·τῆς·συνούσης·αὐτῷ·στρατιῆς·συνελίκεν
 τοῖς·Πέρσαις··οἱ·δέ·πολυπλάσιους·ὄντες·τοὺς·Ῥωμαίους·ἐπέκλω- P I 630
 σαν,·και·οἱ·κλειούς·μὲν·ἔπεσον,·ἐνιοὶ·δέ·και·δέφυγον,·Οὐλιερια-
 κῶς·δέ·οὐν·τοῖς·περὶ·αὐτῶν·συνελήφθη·τοῖς·πολεμίοις·και·πρὸς
 20 τὸν·Σαπώρου·ἀπέχθη··ὁ·δὲ·τοῦ·βασιλέως·κρατήσας·πάντων
 ἤδρ·κρατεῖν·ἔμετο··και·ὠμὸς·ῶν·πρὶν,·πολλῷ·χείρην·εἰσέπειτα
 γέρονεκ.

Οἱ μὲν οὖν οὕτως αἰχμάλωτον ἐυλωκέναι τὸν Οὐλιεριανόν

1 γεγονόςαι μάρτυρες A. 5 τὴν ἀνθρακίαν C. 6 μέτοις
 μὴν AB. 11 και τὴν K. ἐδήσαν om B. 12 σάλλετος B.
 17 ἐπέκλωσαν om C.

tus est; ac multi diversis in locis martyres facti sunt, variis pro Christi
 fide certaminibus defuncti. sub hoc quoque propter extotarum gentium
 motus male se res Romana habuit. nam Scythae Istrum transgressi,
 Thraciam denuo populati, urbem illustrem Thessalonicam obsederunt illi
 quidem dēd non expugnarunt; ac terrorem tantum intulerunt omnibus,
 ut Athenienses sua moenia iam inde a Syllae temporibus prostrata in-
 staurarent, Peloponnesenses vero Isthmum a mari ad mare ducto muro
 intercluderent. Persae quoque Sapore rege Syriam incurсарunt et Edes-
 sam obsederunt: quos Valerianus prius aggredi non ausus, cum Edesse-
 nos milites eruptionibus faciendis multos barbaros caedere et plurimis
 potiri spolis didicisset, recepto animo adortus est. qui, ut longe plu-
 res, Romanos circumdederunt; quibus maxima ex parte occisis, nonnullis
 etiam elapsis, Valerianus cum suis satellitibus ab hostibus captus atque
 ad Saporeм abductus est. is vero cum imperatorem teneret, omnia se
 iam vicissae ratus, homo per se crudelis, multo deterior evasit.

Nonnulli ad hunc modum a Persis Valerianum esse captum tra-

τοὺς Πέρσας ἰσθόρησαν· εἰσι δ' οἱ ἐκόντα φασὶ τὸν Ὀθάλριανόν τε προσχωρήσασθαι τοῖς Πέρσας, ὅτι ἐν Ἐδέσῃ διάγοντος αὐτοῦ λιμὸς ἐπῆκτο τοῖς στρατιώταις, κἀντιῦθιν εἰς στάσιν κενήηκτο καὶ ἀνελεῖν ἐξήκοντον τὸν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ τὴν τῶν στρατιωτῶν δεδοικώς ἱπανάστασιν πρὸς τὸν Σαπώρην κατέφυγεν, ἵνα μὴ ἀπὸ
 B τῶν οἰκείων ἀπόληται, τῷ πολέμῳ προδιδωκὼς ἑαυτὸν, ἀλλὰ μέντοι, δσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὰ Ῥωμαίων στρατεύματα. οὐ μὴν οἱ στρατιῶται ἀπώλοντο, ἀλλὰ γρόντες τὴν προδοσίαν δε-
 ἔφυγον, ὀλέγων ἀναιρεθέντων. εἴτε δὲ δορυάλωτος ἐλήφθη τοῖς Πέρσας ὁ βασιλεὺς, εἶδ' ἐκὼν ἑαυτὸν αὐτοῖς ἐνεχέρωσεν, ἀίματος ἐσ-
 ἤγητο παρὰ τοῦ Σαπώρου.

Οἱ Πέρσαι δὲ κατὰ πᾶσαν ἕδειαν ταῖς πόλεσιν ἐκόντες, τὴν τε πρὸς τῷ Ὀρόντῃ αἰροῦσιν Ἀντιόχειαν καὶ τὴν περιφανε-
 στέραν τῶν τῆς Κιλικίας πόλεων τὴν Ταρσὸν καὶ τὴν ἐν Καππα-
 δοκίᾳ Καισάρειαν. καὶ πλήθος αἰχμαλώτων συναγαγόντες, οὐδέ 15
 τροφῆς αὐτοῖς μετεδίδουσι εἰ μὴ βραχίστης ὥστ' ἀποῖν, οὔτε μὴν ὕδατος μετέχουσιν εἰς κέρου εἶον αὐτοῦς, ἀλλ' ἀπᾶς τῆς ἡμέ-
 ρας οἱ τοῦτων φρουροὶ ἔλαινον αὐτοῦς ἐφ' ὕδωρ ὡσπερ βοσκή-
 C ματα. τὴν Καισάρειαν δὲ πολυάνθρωπον εἶδον (περὶ τεσσαρά-
 κοντα γὰρ μυριάδους ἀνθρώπων ἐν αὐτῇ λέγεται κατοικεῖν) οὐδ' ἄν
 πρότερον εἶλον, γενναίως τῶν ἐν αὐτῇ τοῖς πολέμοις ἀντακαθι-
 σταμένων, καὶ στρατηγουμένων ὑπὸ τινος Δημοσθένους, ἀνδρὸς
 καὶ ἀνδρείου καὶ συνετοῦ, πρὶν τὴν εἰς δορυάλωτος κατασχεθεῖς

1 τοὺς Πέρσας ἰσθόρησαν A.
 cellus I p. 715 ed. Bonn.
 ἀνδρείου om B.

εἰσι δ' οἱ] ex. gr. Georgius Sycellus
 5 τὸν om A. 23 καὶ αὐτὸν

dunt. sunt et qui eam ultro deditionem fecisse narrent, quod, cum Edessae ageret, milites fame laborantes seditione moti de interficiendo ipso cogitarint: eum vero, ne a suis occideretur, ad Saporem profugum hosti et se et, quantum ad ipsam attineret, legiones etiam tradidisse. milites tamen non perierunt, sed proditione cognita, paucis ecclesiis effugerunt, enimvero imperator, sive in acie captus sive ultro profugus, ignominiose a Sapore tractabatur.

Persae vero sine ullo metu urbes adorti Antiochiam ad Orontem et clarissimam Ciliciae civitatem Tarsam et Cappadociae Caesaream ceperunt, nec captivorum multitudini cibi plus dederunt quam quantum ad tuendam vitam satis esset, immo nec aquam affatim bibere sibi sunt, sed a custodibus in die semel instar poculum aquatum acti. Caesaream vero Cappadociae frequentissimam urbem (nam ad quadringenta hominum milia eam incolitiae traduntur) non prius hostes ceperunt, obsecans a se defendentibus, Demosthene viro forti et cordato dace, quam

ιστρός, και τὰς ἐπιγομένης αὐτῷ μὴ φέρων αἰτίας, ἠπέδειξε τινα τόπον, ὅθεν νυκτὸς εἰσῆλθον οἱ Πέρσαι και πάντας ἀνείλον. ὁ δέ γε τούτων στρατηγὸς Δημοσθένης ὑπὸ πολλῶν κελυθῶν Περσῶν κελυσοθέντων ζῶν αὐτὸν συλλαβεῖν, τὸν ἵππον ἀναβάς και γυμνὸν 5 τὸ ξίφος ἤρπάζ, εἰσώθησεν ἐαυτὸν μέσον τῶν πολεμίων· και πλεί- D στους καταβαλὼν διεξέκεσε τῆς πόλεως και διαφύγειν ἔσχυσεν.

Ὅτως δὲ τῶν πραγμάτων τοῖς Πέρσαις συννεχθέντων, κατὰ πᾶσαν τὴν ἕκκοιμένην Ῥωμαίοις ἔφην διεσκεδάσθαι χώραν και ἐπόρθον αὐτὴν ἀδεῶς. οἱ μὲντοι Ῥωμαῖοι φρονήτες, 20 ὡς εἴρηται, στρατηγὸν ἑαυτοῖς ἐπέστησαν Κάλλιστον τινα· ὃς σπουδαυμένους τοὺς Πέρσας βρῶν και ἀπειροκείτως ἐπόντιος W II 235 τοῖς χέραις τῆ μὴ τινα οἰσθαι αὐτοῖς ἀντιτάξασθαι, ἐπιτίθειαι ἀδρόβον αὐτοῖς, και φόνον τῶν βουβάρων πλείστον ἐργάσασθαι, και παλλακὰς εἰλε Σαπύρου σὶν πλούτῳ πολλῷ. οὗς ἐκείνος 15 κεριαλγῆσας οἰκασε σπουδαίως ἐπέστρεψε, και τὸν Οὐαλεριανὸν P I 631 ἐπαγόμενος· ὃς και ἐν Περσίδι κατέστρεψε τὴν ζωὴν, ὡς αἰχμη- λωτος ἀντιδιζόμενος τε και ἐμπαυζόμενος.

Ὁ δὲ μένος δ' ὁ Κάλλιτος ἤριστευσε τότε κατὰ Περσῶν, ἀλλὰ και τις Παλμυρητὸς ἀνὴρ κελημένος Ἄδενάθος συμμαχῶν 20 Ῥωμαίοις πολλοὺς διεφθειρε τῶν Περσῶν, ἀναστρέφουσι αὐτοῖς κατὰ τὴν Ἐσφρατησίαν ἐπιθήμεος χώραν· ὃν Γαλιῆνος τοῦ στρα- τηγῆματος ἀμειβόμενος, τῆς ἑῷς προειρησίατο στρατηγὸν.

6 τῆς πόλεως διεξέκεσε A.

15 ἀνίστατο AB.

captivus quidam medicus, excarnificationum hostilium impatiens, locum eis quendam demonstravit, per quem Persae nocte ingressi omnes interfecerunt. civium vero dux Demosthenes, a multis Persis circumdatus qui cum viventem capere inani erant, consensu equo et stricto onoe subitao in medios hostes se intulit, et plurimis prostratis urbe elapsus effugit.

Hoc rerum statu Persae omnes Romanas in oriente provincias pervagati sine ullo meta vastarunt. at Romae fuga, ut dictum est, elapsi, Callistum quendam ducem creaverunt; qui cum Persas palantes ac omnis hostilis metus expertes temere provincias incursare videret, aggressionem repentina maximam barbarorum caedem edidit, et Saporis concubinas cum magnis opibus cepit. qua clade ille dolens festinanter domum abiit, abducto etiam Valeriano secum: qui in Persia vitam inter captivitate opprobria et ludibria exegit.

Neque vero Callistas duntaxat rem contra Persas tum bene gesit, sed et Odenathus Palmyrenus Romanorum socius milites occidit, redouans iuxta Euphratem adertus, eaque de causa a Gallieno imperatore grati animi ergo dux orientis est creatus.

Ἐν μάλιστα τοῖς πεισοῦσιν ἐκ τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος σκωλευομένοις λέγονται καὶ γυναῖκες ἐβρεθῆναι κατ' ἄνδρας ἰσταλμένοι καὶ ἀπλισμένοι, ἀλλὰ καὶ ζῶσαι τοιαῦται καταχε-
 B θῆναι ὑπὸ Ῥωμαίων. ἐν δὲ τῇ ἐπανόδῳ φάραγγι βαθεῖα περι-
 τυχῶν ὁ Σαυῆρης, ἦν διελθεῖν τοῖς ὑποζυγίοις ἄπορον ἦν, ἀλχημα-
 λώτους ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι καὶ ριφῆναι κατὰ τῆς φάραγγος,
 ἕν' οὕτως τοῦ βίου αὐτῆς πληρωθέντος διὰ τῶν νεκρῶν σωματί-
 των τὰ σφῶν διέλθωσιν ὑποζύγιω· καὶ οὕτω διελθεῖν ἱστορεῖται
 τὴν φάραγγα.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Οὐαλεριανὸν ἐν τούτοις· τῆς δὲ τῶν 10
 Ῥωμαίων ἐκκλησίας καθηγείτο Εὐστός, τῆς δὲ τῶν Ἀντιοχείων
 Δημητριάδος διωδεξάμενος Φλαβιανόν, τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων
 Ὑμέναιος Μαζαβίου θανόντος, τῆς δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προ-
 10 ἴστατο Διονύσιος.

C 24. Μετὰ δὲ τὸν Οὐαλεριανὸν Γαλιῆρος ὁ ἐκείνου υἱὸς 15
 τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας γέγονεν ἐγκρατής, ἐν ᾧ πατὴρ κατὰ
 Περσῶν στρατευόμενος εἰς τὰ ἰσπέρια εἴσσε τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ
 ἐφεδρεύουσι καὶ τοῖς τὴν Θράκην ληϊζομένοις ἀντικαθίστασθαι.
 20 ὁς Ἀλαμανοῖς περὶ τριάνοντα μυριάδας οὐδοὶ περὶ τὰ Μεδιόλανα
 συμβαλῶν μετὰ μυρίων ἐνίκησεν· εἶτε καὶ Αἰρουλοῖς, Σκουθασ-
 21 γένει καὶ Γοτθικῷ, ἐπέξελθὼν ἐκράτησεν. ἐκολέμησε δὲ καὶ
 Φράγγους.

12 Φλαβιανόν] Φάβιον Eusebiius. 16 τῶν om A. 19 ἀλα-
 20 αρουλοῖς B. 20 αρουλοῖς AC et codices Ducangii, Αρουλοῖς PW.
 21 ἐκράτησεν AB.

Fontes. Cap. 24. Dio continuatus, ut videtur: Exc. Vatic.
 118 p. 235, et 122 p. 239 extr.

Inter spoliandum cadavera Persarum dicuntur etiam mulieres ha-
 bitu et armis virorum ornatae repertae, et tales aliquot vivae a Roma-
 nis captae esse. Sapores vero cum in reditu in profundam vallem inci-
 diasset, per quam iumentis transitus non patebat, captivos interfici et in
 vallem abici iussisse, itaque complanata valle per cadavera iumenta
 traduxisse fertur.

Ac cum Valeriano sic actum est: Romanam autem ecclesiam ga-
 bernavit Xystus, Antiochenam Demetrianus Flaviani successor, Hiero-
 solymitanam Mazabano mortuo Hymenaus, Alexandrinam Dionysius.

24. Post Valerianum Gallienus illius filius imperii Romani potis-
 tina est, a patre contra Persas abeunte in occidente relictus, ut illi qui
 Italiae male cogitarent et Thraciam vastarent resisteret. qui cum non
 amplius decem milia haberet, trecenta milia Alemannorum iuxta Medie-
 lanum vicit: deinde Herulos etiam, gentem Scythicam et Gothicam,
 profligavit. gessit et cum Francis bellum.

Ἀυρίολος δὲ ἐκ χώρας ὦν Γετικῆς τῆς ὑστερον Δακίας ἐπι-
 κληθείσης, καὶ γένους ἀσήμεν (ποιμὴν γὰρ ἐπέγγαυε πρότερον),
 τῆς τέχης δὲ αὐτὸν εἰς μέγα βουληθείσης ἐπᾶραι, ἰστρατιώτατο,
 καὶ περιδέξιος γεγονώς, τῶν βασιλικῶν ἵππων φροντιστῆς προ-
 5 κειμένον. καὶ περὶ τούτους εὐδοκιμῶν, κειραρισμένος ἔδοξε τῷ D
 κρατοῦντι. τῶν δὲ ἐν τῇ Μυσίᾳ στρατιωτῶν στασιασάντων καὶ
 Ἰγγενοῦ ἀυτοκράτορα ἀνειπόντων, καὶ τοῦ Γαλιήνου αὐτῷ ἀντι-
 ταξαμένου περὶ τὸ Σίρμιον μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Μαυροσίους
 ἐπαγομένου, οἳ ἀπὸ Μήδων κατάγεσθαι λέγονται, ὁ Ἀυρίολος
 10 ἵππαρχῶν γενναίως μετὰ τῶν ἱππέων ἀγωνισάμενος πολλοὺς τῶν
 τῷ Ἰγγενοῦ φρονούντων διώλεσε καὶ τοὺς λοιποὺς ἐτρέψατο εἰς
 φυγὴν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Ἰγγενοῦν φεύγειν ἀπεγκωκῆται καὶ ἐν W II 236
 τῷ φεύγειν ἀναιρεθῆναι παρὰ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ.

Ἀδδῖς οὖν Ποστοῦμος τῷ Γαλιήνῳ ἐναντιοῦται. παῖδα γὰρ
 15 ἔχων ὁ αὐτοκράτωρ ὀπίσθε ὁμίονυμιον, διξιών τε καὶ ἐπρόσωπον, P I 632
 ὄν καὶ τῆς βασιλείας εἶχε διάδοχον, ἐν Ἀγριππίνῃ τῇ πόλει κατ-
 ἔλειπε, τοῖς Γάλλοις ὑπὸ Σκυθῶν πορθουμένοις ἐπινορήσοῦσα.
 ᾧ καὶ τινα Ἀλβανὸν κεκλημένον ἐπέστησε διὰ τὴν νεότητά αὐτοῦ
 τοῦ νόου. Ποστοῦμος δὲ εἰς φυλακὴν τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ λαθεῖς,
 20 ὥστε κωλύειν τοῖς πέραν οἰκοῦσιν βαρβάροις τὴν εἰς τὴν Ῥωμίδα
 χώραν διάβασιν, λαθοῦσι τισὶ καὶ διαβῆσαι τὸν ποταμὸν καὶ λίαν
 ἐπαγομένοις πολλὴν ἐν τῷ ἐνανίοναι ἐπέθετο, καὶ πολλοὺς μὲν

2 post γένους A add ἐκφός.

σοῦσα AC, ἐπινορήσοῦσα PW.
 18 Ἀλβανὸν] Ἀλβανὸν Ζοσι-
 mus I 38. αὐτοῦ om AC.

γὰρ om BC.

17 ἐπινορή-

18 Ἀλβανὸν] Ἀλβανὸν Ζοσι-

Aureolus vero ex provincia Gotica (sic enim Dacia quondam vocabatur) obscuro genere ortus (pastor enim fuit) cum a fortuna er-
 hendus esset, militavit, atque industria consecutus est ut equi impera-
 torii suae fidei mandarentur. quos quia praeclare tractabat, carus habe-
 batur imperatori. deinde cum Moesiae legiones Ingenuum per seditionem
 imperatorem dixissent, et Gallienus praeter caeteros etiam Mauros (hos
 a Media propagatos esse aiunt) contra eum ad Sirmium adduxisset,
 Aureolus magister equitum strenue dimicando, multis hostibus caesis,
 reliquos ipsamque Ingenuum rebus desperatis in fugam coniecit; in qua
 a suis satellitibus est occisus.

Hoc domito Postumus contra imperatorem insurgit tali de causa.
 Gallienus filium Gallienum, adolescentem sollertem et formosum, quem
 imperii successorem destinabat, in urbe Agrippina reliquerat, ut Gallia,
 quos Scythae premebant, opem ferret, Albano cuidam propter aetatem
 commissum. Postumus vero ad custodiam Rheni fluminis relictus, ut
 transrhenanos barbaros Romanarum provinciarum incursione prohiberet,
 transitu eorum non animadverso, in reditu praeda onustus adortus, mul-

ἀνείλε, τὴν δὲ λείαν ἀφιέλετο ξυμπασαι, καὶ ταύτην ἀπέτιμα τοῖς στρατιώταις διένειμν. ὁ μαθὼν ὁ Ἄλβανός, λίμπας ἀποκομι-
 οῦθῆναι αὐτῷ καὶ τῷ πύρι Γαλιήνῳ τὴν λείαν ἀπήγει. καὶ ὁ Πω-
 Β στούμος συγκυλίνας τοῖς στρατιώταις, εἰσέπρατιν ἐξ αὐτῶν τὰ
 τῆς λείας, εἰς ἀποστρωσίαν αὐτοῖς παρακινήσαι μηχανώμενος· ὅς
 καὶ γέγονε· καὶ μετ' αὐτῶν τῇ πόλει τῇ Ἀγριππίνῃ προσέβηλα,
 καὶ οἱ τῆς πόλεως τὸν τε παῖδα τοῦ βασιλέως καὶ τὸν Ἄλβανὸν
 αὐτῷ ἐκδιδώκασιν, οὗς καὶ ἄμφω ἀπέκτανε.

Ταῦτα γνοὺς ὁ Γαλιήνος πρὸς τὸν Ποστοῦμον ἀπήει, καὶ
 ὀσμυίξας αὐτῷ πρότερον μὲν ἠτήθη, εἶτα καὶ ἐπεκράτησεν, ὡς 10
 καὶ τὸν Ποστοῦμον φεύγειν. στέλλεται οὖν ὁ Λέρβαλος κατα-
 διώξαι αὐτόν. ὁ δὲ, καίτοι δυνάμενος καταλαβῆν αὐτόν, οὐκ
 ἠθέλησεν ἐπιδιώξαι ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ἐπανελθὼν εἶπε μὴ δυνηθῆναι
 αὐτόν καταλήψεσθαι. Ποστοῦμος δ' οὕτω διαφυγὼς αἰθίς
 στυλοῖσιν στρατόν. καὶ πάλιν ὁ Γαλιήνος ἤλασεν ἐκ' αὐτόν, καὶ 15
 ἐν πόλει τινὶ τῆς Γαλλίας κατακλείσας ἐπολιόρμηε τὸν τύραννον.
 ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ πλῆττεται βίβλις ὁ βασιλεὺς τὰ μεταφρονεῖα, καὶ
 νοσήσας ἐκ τούτου τὴν πολιορκίαν διέλυσεν.

Καὶ ἄλλος δὲ τῷ Γαλιήνῳ κεινέτο πόλεμος παρὰ Μακρί-
 νου, ὃς δύο ἔχων υἱοὺς Μακριανὸν καὶ Κύνταν, τυραννοῖσι ἐπι- 20
 κειρήματα. καὶ αὐτὸς μὲν, ὅτι θάτερον κειρήρωτο τῶν ἀελῶν,
 οὐκ ἐνέδω τὴν σιολὴν τὴν βασιλειαν, τοῖς δ' υἱοῖς αὐτὴν περι-

1 ἀπέτιμα ταύτην AB. 16 πόλις τῆς γαλλίας τινὶ A. 20 Κύν-
 τος etiam in Dionis continuati excerptis (p. 239) appellatur, qui in
 nummis romanis QUIETVS, in Alexandrinis KOYHTOC, in Ni-
 caeensis KYHTOC (non KYNTOC, ut est apud Mionnetum
 Suppl. 7 p. 165). 21 ὅτι θάτερον κειρήρωτο τῶν ἀελῶν]
 ἐπειδὴ καὶ τὸν ἑνα πόδα ἐκειρήρωτο Dionis continuati exc. 118
 p. 235. 22 περιέβηλα A.

tis occisis, praedam omnem receptam inter milites statim divisit. cum
 autem Albanus postularet ut ea ad se et iuniorum Gallienam afferretur,
 milites ea repetita ad seditionem impulsos ad Agrippinae moenia addu-
 xit, Albanumque et iuniorum Gallienam a civibus sibi deditos occidit.

Gallienus igitur bello contra Postumum suscepto primo congressum
 victus est: deinde tyrannum in fugam coactum, Aureolum persecuti
 iubet. qui cum eum assequi posset, diuina persequi nolens, contentus
 est se eum adipisci non posse. quare Postumum sic elapsam et copias
 reparentem Gallienus deo adortus in quoddam Gallico oppidum com-
 palium obsedit, sagittaque in dorso iectus ob vulneris dolorem obidie-
 nem solvit.

Sed aliud quoque bellum a Macriano est exortum: qui cum duas
 filios haberet, Macrianum et Quintum, regnum affectavit. ac ipse qui-
 dem ob alterum pedem mutilatam vestem imperatoriam non induit, sed

ἔβαλε. καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀσμέντως αὐτὸν προσεδέξαντο· ὃ δὲ
 ἄλλα πρὸς Πέρσας ἐνδιατρίψας, ἐκὶ Γαλιήνον παρεσκευάζετο,
 καὶ τοῖς Πέρσαις Βαλλίσταν ἀντικατέστησεν, ὃν αὐτὸς προχει- D
 ρίστατο ἵππαρχον, καὶ σὺν τούτῳ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καταλλοίπα
 8 Κύντιον. πέμπει οὖν ὁ βασιλεὺς κατὰ Μακρίνου καὶ Μακριανοῦ
 τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸν Λύρολον μετὰ καὶ στρατηγῶν ἑτέρων. καὶ
 προσμύξαντες αὐτοῖς ἐκύκλωσαν σφᾶς καὶ τινὰς ἀνεῖλον· ἐφείδοντο
 γὰρ αὐτῶν ὡς ὁμογενῶν, καὶ ἤλπιζον προσρυῆναι αὐτοὺς τῷ βα-
 σιλεῖ. ἐκεῖνοι δ' οὐκ ἐνεδίδον. ἐκ δὲ τινος τυχαίου συμβάματος
 10 ἄπαντες τῷ βασιλεῖ προσεχώρησαν. βαδίζοντες γὰρ οἱ περὶ τοὺς
 τυραννοῦστας ὀφθαίως τὰς σημαίας ἀνεῖχον, εἰς δὲ τῶν σημαίας
 φερόντων ἐν τῷ βαδίσειν συμποδιοθεῖς πέπτωκε, καὶ ἡ σημαία
 ἐκείνου πειόντος κατήνεκτο. ἰδόντες οὖν οἱ λοιποὶ ὄσοι τὰς ση- P I 633
 μαίας ἔφερον τὴν κλιθεῖσαν σημαίαν, καὶ ἀγροῦσαντες ὅπως ἐκείνη
 15 ἐκέλευτο, ὑπέλαβον ἐκόντι τὸν ταύτην κατέχοντα ἐπικλιῖναι αὐτὴν
 τῷ βασιλεῖ μεταδόμενον. καὶ αὐτίκῃ κἀκεῖνοι πάσας κεκλικασί
 καὶ προσίδισαν καὶ τὸν Γαλιήνον ἐφῆμυσαν, μόνων τῶν Παιό-
 νων περιλειφθέντων τοῖς περὶ τὸν Μακρίνον. εἶτα κἀκεῖνων
 μεταδίδοιαι βουλομένων, ὁ Μακρίνος σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ μὴ ἐκ-
 20 ὄσῃναι αὐτοὺς αὐτῶν ἰδεθήσων, ἀλλ' ἀνελεῖν πρότερον σφᾶς W II 237
 καὶ οὕτω προσχωρησαί τῷ βασιλεῖ· ὃ νεποιοηκότες οἱ Παίονες
 παρέδωκαν ἑαυτούς.

Κύντιός γε μὴν ὁ νεώτερός τοῦ Μακρίνου υἱὸς ἐν τῇ ἐφῆμ

4 ante τὸν υἱὸν A add καὶ.

10 προσεχώρησαν] προσεσῆ-

ραν A.

14 κλιθεῖσαν A, κλιθεῖσαν PW.

18 περιλη-

φθέντων A.

filios induere iussit: atque ab Asianis cupide susceptus, cum ad breve
 tempus adversus Persas commoratus esset, contra Gallienum se parabat,
 Balista, quem magistrum equitum crearat, contra Persas relicto, adiun-
 cto etiam Quinto filio. quare imperator Aureolum cum aliis ducibus
 contra Macrinum et Macrianum misit, qui hoste circumvento nonnullos
 occiderunt: parcebant enim eis ut popularibus suis, sperantes eos ultro
 ad imperatorem transituros. sed cum non cederent, fortasse accidit ut
 omnes ad officium redirent. nam dum tyrannorum milites erectis signis
 incedunt, quidam ex signiferis impeditus occidit; signoque una incli-
 nante, reliqui signiferi causae ignari, putantes illum ultro se imperatori
 submittere, humi prostrati omnes idem fecerunt, Gallienum faustis om-
 nibus prosequentes: neque ulli praeter Pannonios apud Macrinum man-
 serunt, qui cum et ipsi transitori essent, Macrino et filio ipsorum
 rogatu ne in hostium potestatem venirent interfectis, imperatori se do-
 diderunt.

Gallienus vero contra Quintum, iuniorem Macrini filium, qui to-

ἦν σὺν Βαλλίστῃ, πᾶσαν αὐτὴν σχεδὸν πεπονημένους ὑφ' ἑαυτῶν.
 ἐφ' οὓς ὁ Γαλιήνος Ὠδέναθον ἐπεμψεν, ἡγεμονεύοντα τῶν Παλ-
 B μωρητῶν. τῆς ἤτης δὲ τῶν Μακρινῶν τῆς κατὰ Παιονίαν στρα-
 βάσεως ἀγγελθείσης τῷ Κύντῳ καὶ τῷ Βαλλίστῃ, πολλαὶ τῶν ὑπ'
 αὐτοὺς ἀπίστησαν πόλιων. οἱ δ' ἐν Ἐμέσῃ διήγον. ἔνθα γενό- 5
 μενος ὁ Ὠδέναθος καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς νικῆ, καὶ τὸν μὲν Βαλ-
 λίσταν αὐτὸς ἀναιρεῖ, τὸν δὲ Κύντον οἱ τῆς πόλεως. Ὠδέναθον
 δὲ τῆς ἀνδραγαθίας ὁ βασιλεὺς ἀμειβόμενος, πάσης ἀνατολῆς
 αὐτὸν προχειρίσαστο στρατηγόν.

Οὗτος ὁ Ὠδέναθος μέγας γενόμενος, καὶ Ῥωμαίους πιστός, 10
 καὶ ἐν πολλοῖς πόλεμοις διαφόρων ἔθνων καὶ κατ' αὐτῶν τῶν
 Περσῶν ἀριστεύσας, τελευταῖον ὑπὸ τοῦ ἰθίου ἀδελφίκαυδος
 ἀνηρέθη. ἐν γὰρ θῆρα τῷ θείῳ συνὼν ἐκείνος, ἐπὶ θηρῶν
 C ἔξιθουρε, προπνευχήρησε καὶ τὸν θῆρα βάλων ἀνέκλειν· ὁ δὲ Ὠδέ-
 ναθος ἠγανάκτιση καὶ ἠπειλήσει τῷ ἀνεψιῷ. ὁ δὲ οὐκ ἐπαύσατο, 15
 ἀλλὰ καὶ δις καὶ τρις τοῦτο ἐποίησε. καὶ ἀργισθεὶς ὁ Ὠδέναθος
 ἀπελείτο τὸν ἵππον αὐτῶ· τοῦτο δὲ εἰς μεγάλην ὕβριν τοῖς βαρ-
 βάροις λογίζεται. ἀχθόμενος ποίνην ὁ νεανίας ἠπέλει τῷ θείῳ·
 ὁ δὲ διὰ τοῦτο τοῦτον ἰδέσθησεν. εἶτα ὁ πρεσβύτερος τῶν Ὠδενάθου
 υἱῶν λυθῆναι τὸν δέσμιον τὸν πατέρα ἤτήσαστο· κάκεινος λυθεὶς 20
 συμποσιδῶντι τῷ Ὠδενάθῳ ἐπελθὼν μετὰ ξίφους κάκεινον ἀπέλα
 καὶ τὸν ἐκείνου υἱόν, δι' οὗπερ ἔλλυτο. ἀνηρέθη δὲ κάκεινος,
 τινῶν ἐπιθιμένων αὐτῷ.

5 οἱ δ' ἐν Ἐμέσῃ διήγον] hac pertinet Dionis continuati exc. 123
 p. 239 extr. 8 post βασιλεὺς A add αὐτῶν. 14 προεπ-
 νευχήρησε A. 16 καὶ ante ἀργισθεὶς ABCW, om P.

tum paene orientem subegerat, Odenathum Palmyrenorum ducem misit.
 verum Macrini et Macriani clade Pannonica nuntiata, multae urbes a
 Quinto et Balista defecerunt. quos Odenathus Emesae aggressus vicit;
 ac Balistam ipse occidit, Quintum cives, qua de causa in rei fortiter
 gestae praemium dux totius orientis ab imperatore designatus est.

Hic magna gloria parta, cum fidelem se erga Romanos praebuis-
 set ac varias gentes multis bellis devicisset, contra Persas etiam re bene
 gesta, tandem a fratre suo filio est occisus. qui cum in venatione bel-
 luum surgentem prior emissis iaculis devicisset, eaque de causa a patre
 oburgatus itorum ac tertio idem facisset, Odenathus iratus equum ei
 ademittit, quae magna ignominia habetur apud barbaros, et hominem ex
 de causa minas spirantem in vincula coniecit, sed postea rogatus filii
 Odenathi nato maioris solutus, stricto gladio ipsum Odenathum et eius
 filium liberatorem suum in convivio interfecit, atque ipse etiam ab aliis
 est occisus.

25. Ἀδριανὸς δὲ ἐτέρα κατὰ τοῦ Γαλιήνου ἐπανάστασις γέγονεν, ἣν Ἀδριανὸς συνεστήσατο, πάσης ἰσχυρῆς τῆς Ἰππεύς καὶ δὴ μὲγα δυνάμειος. ὅς τὴν πόλιν τὰ Μεδιόλανα κατασχών, ἐτοιμάζετο συμμίζει τῷ βασιλεῖ. Ἰλλυθὼν δὲ κακείνος μετὰ θανάτου, 5 καὶ τῷ τυραννοῦντι ἀντιπαζόμενος, πολλοὺς τῶν αὐτῷ συνέντιον δάφθαιρεν. ὅτε καὶ ὁ Ἀδριανὸς ἐτρώθη καὶ εἰς Μεδιόλανα κατεκλείσθη, παρὰ τοῦ βασιλέως ἐκείσε πολιορκούμενος. τοῦ δὲ Γαλιήνου ἐπεκδρομὰς ποιουμένου κατὰ τινος τῶν πολεμίων, ἐν κινδῶν ποτὲ γέγονεν ἡ βασιλισσα· συνῆν γὰρ αὐτῷ. ὡς γὰρ ὁ 10 βασιλεὺς ἐπεξέδραμε μετὰ τῶν πλειόνων στρατιωτῶν, ὄλλοι πάνυ περιελίφθησαν περὶ τὸ χαράκωμα. ὅπερ οἱ πολέμιοι θεουόμενοι ἐπέηλθον τῇ τοῦ βασιλέως σκητῇ, ἀρπάσαι διανοοῦμενοι τὴν βασιλισσαν. εἰς δὲ τις τῶν ἡμιλημένων στρατιωτῶν πρὸ τῆς σκητῆς καθήμενος καὶ τὸ οἰκεῖον ὑπόδημα τοῦ ποδὸς ἐμβαλὼν σνέτρα- P I 634
15 πτεν αὐτό. ὡς οὖν εἶδε τοὺς πολεμίοιους ἐπερχομένους, ἀρπάσαι ἀσπίδα καὶ ἔγχεσθίδιον περιθῶμως ὤρησε κατ' αὐτῶν. καὶ πλήξας ἓνα καὶ δεύτερον, ἀνέκοψε τοὺς λοιποὺς ἀποδιειδίακτύς πρὸς τὴν ἐκείνου ὀρητῆν. καὶ οὕτω πλειόνων συνδραμόντων στρατιωτῶν ἡ τοῦ βασιλέως διασέσωστο γαμειτῆν.
20 Ἐτι δὲ πολιορκούμενος τοῦ βασιλέως τὰ Μεδιόλανα, Ἀδριανὸς σὺν ἰππεῦσι προσῆλθεν αὐτῷ· μεθ' οὗ ἀνελὼν αὐτὸν οἱ μεγιστάνες προεβουλεύσαντο, ὑπερετίθεντο δὲ τὸ σκῆμμα ὡς ἄλλων τὰ Μεδιόλανα. μαθόντες δ' ἐγγνώσθαι τὸ σφῶν διαβού-

8 τινος] εἰσὼν ABC.
om C.

10 τῶν om A.

21 ἀνελὼν αὐτὸν

Fontes. Cap. 25. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 7 c. 27 — 30.

25. Deinde Aureolus toti equitatu praefectus, homo potens, contra Gallienum insurrexit, et Mediolano occupato se ad invadendum imperatorem paravit, sed ab eo, multis suorum amissis et vulnere accepto, Mediolanum compulsus ibique obsessus est. dum autem Gallienus contra hostes excursions facit, imperatrix, quam secum adduxerat, in periculo fuit. nam cum hostes vallum a paucis admodum militibus custodiri animadvertissent, imperatoris tabernaculum invaserunt, imperatricis rapiendae causa. sed miles quidam gregarius, qui ante tabernaculum sedens calcem pede detractum consuebat, arrepto clipeo et pignone in eos ferociter irruit, et uno atque altero percusso caeteros illius audacia terrores roppulit, dum plurium concursu conianx imperatoris erepta est.

Gallieno Mediolanum adhuc obsidente Aurelianus cum equitibus ad eum venit: cuius occidendi consilium proceres cum Aureliano intum, dum Mediolanum esperetur, differre habebant in animo. sed cum

- B** λιον, ἐπειάχωναι τὴν ἐπιβουλήν. καὶ στέλλουσι τινὰς, πολεμίους ἐπιόναι τῷ Γαλιήνῳ ἀγγέλλοντας· ὁ δὲ αὐτίκα ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν, ὥρας ἤδη ἐφρασιώσης ἀρίστου, καὶ ἔλγων συντεταραμένω αὐτῷ. ἀπρόντι δὲ συναντῶσιν ἰππεῖς· ὧν οὐ πόρρω που ἀφρασιώτων αὐτοῦ, καὶ μήτε τῶν ἵππων ἀποβάντων μήτε τι ἕτερον ποσσῶν-
W II 238 των ἢ πρὸς βασιλεῖς νερόμισται γίνεσθαι, ἤρετο τοὺς παρόντας ἐκείνος "τί οὕτοι βούλονται;" οἱ δὲ "παῦσαι σε τῆς ἀρχῆς" ἀπεμείθησαν. καὶ ὃς αὐτίκα τὸν χαλινὸν τῷ ἵππῳ ἐνδοῦς εἰς φουγὴν ἐτάραξε. καὶ κἄν διέφυγε τοὺς ἐπιβουλεύοντας τῇ ταχυτητί τοῦ ἵππου, εἰ μὴ ὕδατος ἐνέτυχεν ἄχειρ· παρελθεῖν γὰρ τοῦτον ὁ
C ἵππος ἀποδαδελιακῶς ἔστη, καὶ οὕτω κατέλαβον οἱ δυνάστες. καὶ τις κατ' αὐτοῦ τὸ δόρυ ἤκόντισεν. ὁ δὲ πληγῆς τοῦ ἵππου κατήνικτο, καὶ ἐπὶ μικρὸν διαρκέσας ἐκ τῆς τοῦ αἵματος ἐπιπέ-
 τησε φύσει, βασιλεύσας ἐνωιωτὸς πεντεκαίδεκα σὺν τοῖς τοῦ πατρὸς. ἦν δὲ τὴν γνώμην φιλότιμος καὶ πᾶσι θέλων χαρῆσθαι, 15 καὶ οὐδείς αἰτούμενος αὐτὸν δεημάστανεν. οὕτε μὴν τοὺς ἐνωιωθέντας αὐτῷ ἢ προστεθέντας τοῖς τυραννήσασιν ἐτιμωρήσατο.
- Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἐσθέρησαν ἀναιρεθῆναι τὸν Γαλιήνον, οἱ δὲ παρὰ Ἡρακλειανοῦ τοῦ ἐπάρχου σφραγῆναι τοῦτον φασί. τοῦ
 γὰρ Ἀδριαλέν ἐν Κελτοῖς στρατηγούντος καὶ Ἰπαναστιάνου αὐτῷ
D ἠκουόντος τε ἐπὶ Ἰταλίαν σὺν ταῖς δυνάμεισι, καὶ ὁ Γαλιήνος κατ'

5 τι om A, post ἕτερον repetit C. 6 νερόμιστο A. 8 τῷ ἵππῳ τὸν χαλινὸν AB. 16 αὐτὸν] αὐτῷ B. 20 τοῦ ἐπάρχου om A.

id esse proditum intellexerant, maturata insidie, Gallieno hostium adventum nuntiavit. contra quos illi statim sub prandii tempore paucis comitantibus egredienti occurrunt equites, qui cum non procul ab eo distantes nec ex equis descenderent nec ullum alium honorem imperatori debitum haberent, comites suos rogat quid illi sibi vellent. qui cum respondissent, eos imperium illi abrogaturos, statim laxatis habenis in fugam conversus insidiatores equi celeritate effugisset, nisi is ad fossam quandam territus substitisset; ubi persequentibus eum associatis, a quodam hasta ictus decidit equo: nec multo post ex sanguinis profluvio decessit. imperavit solus et cum patre annos quindecim. animo liberali fuit, atque omnibus gratificari studuit, neque quemquam voti impotem dimisit, ne adversariis quidem suis, aut iis qui tyrannos secuti fuerant, supplicio affectis.

Atque alii sic perisse Gallienum, alii ab Herculiano praefecto caecum esse tradunt. nam cum Aureolus, qui Gallicia legionibus praerant, mota seditione cum exercitu in Italiam contendere, Gallienum

λείπειν ἐξώρμησι. τυκτὸς δὲ πρόβηταιν αὐτῶ ἐν τῇ σπηρῇ καθεύδοντι ὁ Ἑρακλειανός, κεικονιστηὶδὸς τῆς ἐπιβουλῆς καὶ Κλαυδίου ἀνδρὶ στρατηγηκωστῆν, ἀπηγγέλλον ὡς Ἀθρίολος ἤδη ἔπεισι μετὰ βασιλείας θυνάμειως. ὁ δὲ πρὸς τὸ τῆς ἀγγελίας αἰφαιδίαν τιθερ-
3 βημένος, τῆς κλήσης ἀναθορῶν καὶ ἡμῆγματος ἤπει τὰ ὄπλα. καὶ ὁ Ἑρακλειανός πλῆτται τοῦτον κωρῶν καὶ ἀποκίτνυσιν.

Ἐν τοῖς τούτου χρόνοις Ἐύστος ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπ' ἔτη προσατὸς ἔνδικα τελευτῆ, καὶ Διονύσιος αὐτὸν διαδέχεται. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὴν τοῦ Χριστοῦ ποιμαίνοντος
10 ποιμῆν Δημητριοῦ τὴν ζωὴν ἐκμετρούσαντος Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς παραλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν, δε ταπεινὰ περὶ Χριστοῦ ἰδογματίσειν, ὡς ἀνθρώπου καινοῦ τὴν φύσιν γενομένου καὶ οὐ θεοῦ. καθ' οὗ σύνοδον οἱ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν ποιμένες συν- P I 635
ηδρωμάτις, ἐν ἧ παρῆν καὶ Γρηγόριος ὁ θαυματουργὸς καὶ ὁ
15 τούτου ἀετᾶδελφος Ἀθηνοδόκος, ἤλεγξαν αὐτὸν κωκῶς περὶ Χριστοῦ φρονοῦντα, καὶ ἀπικήρουσαν. μὴ πειθομένου δ' ἐκίνωσ ἀποσιτῆναι τῆς ἐκκλησίας, Ἀθήηλιανὸς τότε κρατιῶν, καὶ ἔνταυξεν περὶ τούτου δεξάμενος παρὰ τῶν ὀρθοδόξων, διάταγμα ἔδειτο, ἐκείνοις νειμηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν Ῥώμην καὶ
20 τὴν Ἰταλίαν ἐπίσκοποι πρόσθωντο. ἐντεῦθεν ἀτίμως ἔξηλάθη τῆς ἐκκλησίας ὁ Παῦλος, καὶ ἀντιωσῆχθη Δόμνος.

26. Τοῦ μέτοι Γαλιῆρου ἀνηρημένου Κλαυδίου ἀνερορῆθη

2 κεικονιστηὶδὸς A. 7 τούτων A. 8 προσατὸς ἐπ' ἔτη A.
10 Σαμοσατεὺς PW. 15 φρονοῦντα περὶ χριστοῦ A. 17 τῆς
ἐκκλησίας ἰσοτῆναι A.

Fontes. Cap. 26. Dio continuatus, ut videtur: Euseb. Vatis. 123 p. 240. Eusebii Historias ecclesiasticas lib. 7 c. 26.

contra eum abeuntem, dum nocta in tabernaculo dormit, ab Heracliano Aureoli consurato excitatum esse, qui cum ei et Claudio viro belliciosissimo Aureolum iam cum magnis copiis adventare nuntiasset, Gallienum subito nuntio perterritum, ac seminandum lecto exilientem armaque potentem, ab illo caesum esse.

Huius temporibus Xystus undecimo Romani episcopatus anno defunctus Dionysium successorem habuit. Demetriane Antiochene mortuo Paulus Samosatensis successit: qui de Christo humiliter docuit, eum hominem esse natura communem praeditum, et non deum. contra hanc alliam ecclesiarum pastores concilium indixerunt, cui etiam Gregorius Thaumaturgus et frater eius Athenodorus interfuerunt, eoque ut perperam de Christo sententiam convictum ecclesia credere iusserunt, recusantem apud Aurelianium, qui tunc imperabat, detulerunt orthodoxi: qui cum decreto iis ecclesiam attribui iussisset quibus Romani et Italici episcopi suffragarentur, Paule per ignominiam pulso Demonas successit.

26. Gallieno interfecto Claudius Caesar est designatus. cui

B Καίσαρ. καὶ ὁ Αὐρίολος τὰ ὄπλα καταθέμενος αὐτῷ ὑπέταξή·
 δε αὐθις τυραννῆσαι ἐπιχειρῶν, ὑπὸ στρατιωτῶν διεφθάρη. Κλαύ-
 διος δὲ χρησίδος τυρχάνων ἀνὴρ καὶ δικαιοσύνη στοιχῶν, ἀπηγά-
 ρησσε πᾶσι ἔπειθ' ἐκ βασιλείας ἀλλότρια πρᾶγματα. ἐννόμιστο
 γὰρ τοὺς βασιλεῖς δύνασθαι θωρεῖσθαι καὶ τὰ ἀλλότρια· ἔθεν 5
 καὶ οἱ ἔτι κείμενοι νόμοι παρὰ τῇ πολιτείᾳ λοχῆκυσί τὴν ἀρχήν.
 προσῆλθεν οὖν γυνή τις, ἥς χωρίον αὐτὸς πρὸ τῆς βασιλείας
 εἰλήφει ἐκ βασιλικῆς θωρεᾶς, λέγουσα "Κλαύδιος ὁ ἵππαρχος
 W II 239 ἠδίκησέ με." ὁ δὲ "ὅπειρ ὁ Κλαύδιος ἰδιώτης ὢν ἀφίλετο"
 εἶπεν "ἦνίκα μὴ τι αὐτῷ τῶν νόμων ἔμιε, τοῦτο βασιλείσας 10
 ἀπόκαδίστησιν."

C Ἐν Ρώμῃ δὲ γε ἡ σύγκλητος μαθοῦσα τὴν τοῦ Γαλιῆρου
 ἀναίρειον, τὸν ἀδελφὸν κτείνου καὶ τὸν υἱὸν ἐθανάτωσαν. τοῦ
 μέντοι Ποστούμου τυραννοῦντος ἔτι, καὶ βαρβάρων διὰ τῆς
 Μαιώτιδος διαβάντων λίμνης εἰς Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην καὶ ληϊ- 15
 ζομένων αὐτάς, βουλῆς τε προτεθείσης ἐνὶ πρότερον ἐπιχειρητέον
 πόλεμῳ, ὁ Κλαύδιος ἔφη ὡς "ὁ πρὸς τὸν τύραννον πόλεμος ἐμοὶ
 διασφραξ, ὁ δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους τῇ πολιτείᾳ, καὶ χρῆ προ-
 τιμηθῆναι τὸν τῆς πολιτείας."

Οἱ βαρβάροι δὲ πολλὰς μὲν κατέδρμον χώρας, τὴν δὲ γε 20
 Θεσσαλονικίην ἐπολιόρκουν· ἡ πύλαι μὲν Ἡμαθίῳ κυλιεῖσθαι λέγε-
 ται, Θεσσαλονίκη δὲ μετονομασθῆναι ἐκ τῆς Φιλίππου μὲν θυγα-
 D τρὸς Κασσάνδρου δὲ γυναικὸς Θεσσαλονίκης. ἀλλ' κτείνης μὲν

2 στρατιωτῶν ABC, τῶν στρατιωτῶν PW.
 νενομίσται PW. 16 προσεθείσης B.

A ἐνόμιστο A,
 18 τὸν τῆς πολιτείας

προτιμηθῆναι A. 21 ἡμαθία ABC.

Aureolus armis positis se submisit: sed cum denuo regnum affectaret, a
 militibus occisus est. Claudius vero cum vir bonus iustitiasque secta-
 tor esset, interdixit ne quis bona aliena ab imperatore peteret: rece-
 ptum id enim moribus erat, ut imperatores etiam aliena donare possent:
 unde etiam leges, quae adhuc in re publica obtinent, originem duxerunt.
 itaque mulier quaedam, cuius praedium ipse ante imperium ex dono im-
 peratoris acceperat, excessit, a Claudio magistro equitum iniuriam sibi
 esse factam conquerens. tum ille "quod" inquit "Claudius dum priva-
 tus erat nec leges curabat abstulit, hoc factus imperator restituit."

Senatus Romanus, Gallieni caede cognita, fratrem illius et filium
 etiam occidit. cum autem Postumus adhuc tyrannidem obtineret, et
 barbari Maeotide palude superata Asiam Europamque vastarent, ac atrum
 bellum prius conficiendum esset deliberaretur, Claudius dixit "bellum
 Postumicum mea interest, barbaricum rei publicae, cuius in primis ha-
 benda est ratio."

Caeterum barbari multas provincias incursantes, Thessalonicam,
 quae cum olim Emathia diceretur, a Philippi filia Cassandro nupta hoc

τῆς πόλεως ἀπεκροσθησαν. ἐπελθόντες δὲ ταῖς Ἀθήναις εἶλον αὐτάς. καὶ συναγαγόντες πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει βιβλία, κυῶσαι ταῦτα ἠβρόλοντο. εἰς δὲ τις τῶν συνειῶν παρ' αὐτοῖς δοκούντων ἀπειρεῖε τοὺς ἡμοφύλους τοῦ ἑγχειρήματος, φάμενος ὡς περὶ ταῦτα 5 οἱ Ἕλληνες ἀσχολούμενοι πολεμικῶν ἀμελοῦσιν ἔργων καὶ οὕτως εὐχείρωτοι γίνονται. Κλεόδημος δὲ Ἀθηναῖος ἀκὴρ διυδρῆται ἰσχύσας, καὶ πλῆθος συγγυῶν, μετὰ πλάων ἐκ θαλάσσης ἐπ- ἦλθεν αὐτοῖς, καὶ πολλοὺς ἀπέκτεν, ὡς καὶ τοὺς περιλειφθέντας ἐκείθεν φυγεῖν. Κλαύδιος δὲ κατὰ τούτων δημήσους ἐν πολλαῖς P I 636 σκεδασθέντων χώροις, ποτὲ μὲν γυμνασίαις, ποτὲ δὲ κατὰ γῆν συνιστάμεναι μάχαις ἐτίμησε. καὶ χειμῶνις δὲ αὐτοὺς ἐκάκωσαν καὶ λιμὸς ἐπέσει καὶ δίεφθειρεν. ἐν δὲ τῷ Σιρμῶ διατρίβων ὁ Κλαύδιος ἐνόησε, καὶ συγκαλέσας τὸ λογμώτατον τοῦ στρατεύ- ματος περὶ βασιλικῶς διεκλήθη αὐτοῖς, καὶ τὸν Ἀργηλιανὸν ἄξιον 15 τῆς βασιλείας εἶπε τυγχάνειν. εἰσι δ' οἱ λέγουσιν ὅτι καὶ αὐτίκῃ βασιλεῦ ἀπέπειν αὐτόν. ἔτιοι δὲ λέγουσι, τὴν σύγκλητον ἐν Ρώμῃ μαθοῦσαν τοῦ Κλαυδίου τὸν θάνατον, Κυντίλιανὸν τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου διὰ τὸν πρὸς Κλαύδιον πόθον ἀξιώσαι τῆς βασιλείας, τὰ δὲ στρατιωτικὰ ἀναγορεύσαι τὸν Ἀργηλιανόν. ἀφ' ἧλθ' ἔπειτα 20 Κυντίλιανὸς καὶ πρὸς πραγμάτων ἀποπειρικῶς μεταχείρισιν, μα- θῶν τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Ἀργηλιανοῦ, ἐαυτὴν ἀνέειλε, τεμὼν τὴν φλέβῃ τῆς οἰκίας χειρὸς καὶ τῇ ἐκείθεν τοῦ αἵματος ἐναποψύξας

1 ἐπελθόντες δὲ ταῖς Ἀθήναις — 5 πολεμικῶν ἀμελοῦσιν ἔργων Dionis continuati exc. Vatic. 123 p. 240. 5 Ἕλληνες] Ρωμαῖοι Dionis continuati excerpta. 6 Κλεόδημος] "sic tres nos" Du- ransius: "alius codex κλεομήδης" Wolfius: κλεόμηδος B. δια- δράσαι B. 13 λογμώτατον A. λογμώτερον PW. 16 τὴν σύγκλητον λέγουσιν AB. 17 Κυντίλιανόν] immo Κύντιλλον: qui in nummis M. AVR. CL. QVINTILLVS.

nomen accepisse fertur, obsederunt; ab eaque repulsi Athenas ceperunt. ubi cum omnes libros in unum acervum congestos crematuri essent, unus ex cordatoribus populares suos a proposito revocavit, quod Graeci, dum his rebus occupati rem militarem negligerent, facile superari pos- sent. enimvero Cleodemus vir Atheniensis, fuga elapsus, coactaque mul- titudine, navibus ex mari hostes adortus tantam caedem edidit, ut reli- qui etiam inde aufugerent. Claudius vero cum eos in variis provinciis dispersos partim navalibus partim terrestribus praелиis superasset, multis etiam tempestatum vexationibus et fame consumptis, Sirmii aegrotans cum primoribus exercitus convocatis de imperatore creando dissereret, Aurelianum imperio dignum esse dixit. sunt qui eum statim imperato- rem salutatum esse dicant: alii asserunt senatum Claudii morte audita Quintiliano fratri eius ob ipsius desiderium detulisse imperium; qui ut homo simplex et ad res gerendas parum idoneus cum Aurelianum a mili- tibus imperatorem salutatum esse audivisset, incisa manus vena ex pro-

φοῖν, ἐπισημαίνουσα μόνως ἡμέρας θνητοῦ ὄψεως τὴν αὐτοκρατίαν. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τοῦ χρόνου τῆς τοῦ Κλαυδίου ἀρχῆς ἀλλήλους συμφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς. οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἓνα ἀρξαι τοῦτον ἰσοποροῦσιν ἐπισημαίνοντες, οἱ δὲ ἐπὶ δύο, ὡς ἴσται καὶ Εὐσεβίος.

Τούτου τοῦ βασιλέως Κλαυδίου θυγατρικοῦς ἦν **Κωνσταντία** ἡ **Κλαυδία** ἡ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πατὴρ.

27. Ἀθηναῖκος δὲ τῆς ἡγεμονίας ἐπιβεβηκώς Ῥωμαίων ἤρξατο τοὺς ἐν τέλει θύσις βυσιλεύειν χραιόν. ὡν εἰς εἶπεν πρὸς τὸν Ἰαν βουλή βυσιλεύουσι καλῶς, χρυσῶν σε δεῖ καὶ σιδήρου περι-
Ο φράξαι σωτῆρ, κατὰ μὲν τῶν λυπούντων κεχηρημένον σιδήρου, **10**
 τοῖς δὲ γε θεραπεύοντας χρυσῶ ἀμειβόμενον." Ἐς πρῶτος, ὡς
 λέγεται, τῆς οικείας ταύτης ἀπάνωτο συμβουλῆς, μετ' οὗ πολὺ
 τοῦ σιδήρου παραθεῖς.

W II 240

Ὁδτος ὁ αὐτοκράτωρ πρότερον μὲν τοῖς τὸν Χριστὸν σεβο-
 μένοις ἐπιεικῶς προσεφίετο, προϊόντος δὲ οἱ τοῦ χρόνου τῆς **15**
 αὐτοκρατίας ἠλλοκότο, καὶ διωγμὸν ἐγείρει κατὰ τῶν πιστῶν καὶ
 αὐτὸς ἐβουλεύσατο, καὶ ἤδη καὶ διατάγματι συγγράφεται. ἀλλ'
 ἐπέσχετο ἡ θεία δικὴ τὴν κατὰ τῶν σεβομένων Ἰησοῦν τὸν Χρι-
 στὸν ὀρμητὴν τῆς κακίας αὐτοῦ, ὑποτιμοῦσα τὴν ἐκείνου ζωὴν.

1 ἡμέρας τὴν αὐτοκρατίαν] τὴν βασιλείαν A. 4 Εὐσεβίος] Histo-
 rias ecclesiasticas lib. 7 c. 26. 5 θυγατρικὸς ὡν C. Κων-
 στατία pro Κωνσταντία hic et infra. 7 Ἀθηναῖκος — 13 σιδή-
 ρου περιφράξαι Dionis continuati ex. 126. 9 βουλή A, βούλη
 PW. 14 Ὁδτος — 19 ἰστέον ζωὴν Eusebii Hist. eccl. lib. 7
 c. 30.

Fontes. Cap. 27. Dio continuatus, ut videtur: Ex. Vatic.
 126 p. 241 242. Eusebii Historias ecclesiasticas lib. 7 c. 30.

flavo sanguinis vitro necem sibi conciverit, per septemdecim distaxat
 dies quasi romaiato imperio. de spatio imperii Claudii scriptores non
 consentiant: quorum alii eam unum annum, alii, ut et Eusebius, biam-
 nium imperasse ferunt.

Huius imperatoris Claudii ex filia nepos fuit Constant (Constan-
 tius) Chlorus, magni Constantini pater.

27. Aurelianus principata Romanorum potitus magnates rogavit
 que pacto imperandum esset. quorum unus ei respondit "si rem publi-
 cam rite administrare velueris, auro et ferro te tantum esse oportet-
 bit; as ferro quidem contra hostes uti, tui vero observantes auro re-
 munerari." atque is primus sui consilii talisae fructum fertur, non
 multe post Aureliani ferrum expertus.

Qui principio imperii Christianis clementem se praebat, sed pro-
 gressu temporis mutatus persecutionem et ipse contra eos meditatus est.
 verum cum iam decreta contra Christi cultores scriberentur, divina vin-
 dicta improbitatem eius vita adempta coërcuit.

Ἀλλὰ μήπω περὶ τοῦ αἵους αἰῶσός, καὶ δ' ἐν τῇ αὐτοαρχίᾳ
 αὐτῷ προαχθέντα διηγῆται. στρατηγικώτατος γὰρ ἦν πολλοὺς
 πολέμους ἐπέταξε. τοὺς τε γὰρ Παλμυρηνοὺς ἐχειρῶσατο, καὶ ὁ
 τὴν αὐτῶν βασιλισσὰν Ζηνοβίαν κρατήσασαι καὶ Αἰγύπτου καὶ
 ὅ τὸν ἐπεὶ τότε στρατηγούσῃ Πρόφθον ἐλευσὼν αὐτὸς κατ' αὐτῆς
 στρατεύσας καταπολέμησε καὶ ἐπέταξεν. ἦν ἔτιοι μὲν εἰς Ῥώμην
 ἀπαχθῆναι φασὶ καὶ ἀνδρὶ συναφθῆναι τῶν ἐκπεφασιστέρων ἐνί,
 οἱ δὲ καθ' ἑδὸν αὐτὴν θανῆν ἐν λέγουσι, περιελήθασαν διὰ τὴν
 τῆς τύχης μεταβολήν· μίαν δὲ τῶν θανατερότερων αὐτῆς εἰς γυναικῶν
 10 λαβεῖν τὸν Ἀδρηλιανόν, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπισήμοις τῶν Ῥωμαίων
 συζῆσαι.

Ὅτος καὶ τὰς Γαλλίας ἐπὶ πλείστοις ἔτεσι παρὰ τῶν τυ-
 ραννοόντων κατεχομένων τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ αὐτὸς ἐκαστώ-
 σατο, καὶ ἄρχοντας ταύτας ἐγκαταστήσας αὐτὸς ἐπὶ Ῥώμην ἐπ-
 15 ἀπέληλυθε, καὶ ἐθριάμβωσεν ἐπὶ δρχήματος ἐλεφάντων τεσσάρων. P I 637
 ἀλλὰ καὶ Γάλλους τότε κινήσοντας κατηγωνίσασατο. ἐπεὶ δὲ καὶ
 ἐπὶ Σιδάδας τὴν στρατείαν ἔδειξε, ἀνηρέθη, γενόμενος κατὰ τὴν
 Θρακίαν Ἡράκλειον. Ἔρωσ γὰρ τις καλούμενος καὶ τῶν ἔξωθεν
 φερομένων ἀποκρίσασαι ἦν μηνητής, ὡς δὲ τινες ἰστοροῦσιν, ἀνα-
 20 κουστής καὶ προσαγγέλλων τῷ βασιλεῖ τὰ παρὰ τῶν περὶ αὐτοῦ
 λεγόμενα, ὁρμισθέντος αὐτῷ τοῦ Ἀδρηλιανοῦ, ἐπιβούλευσεν αὐτῷ.
 καὶ μιμησάμενος τὰ ἐκείνου γράμματα, γραφὴν τινὰ συνέταξεν
 ὁνόματι περιέχουσαν τῶν θανατῶν, κελεύουσαν τὴν ἐπὶ θάνα-
 τον ἐκείνους ἀχθῆσθαι· ἦν ἐκείνοις ὑποδείξας πυρέθηξε τοὺς

2 ἀπὸ τῆς αὐτοῦ Α.
 λαβεῖν εἰς γυναικῶν Α.

8 θανατῶν αὐτῆν Α.

9 τῆς οὐκ C.

21 ἀπὸ τῆς πρὶν Α, αὐτὸν PW.

Sed nondum de eius obitu, donec res eub eo gestas expresserimus.
 nam cum rei militaris peritissimus esset, multa bella prospere confecit.
 Palmyrenos subegit, eorumque reginam Zenobiam, Probo praetere cap-
 to Aegyptio peritiam, debellavit et subegit. hanc alii Romanam perditam
 viro clare nupsisse ferunt, alii in itinere praes uxorem aegritudine ob-
 mutata fortunam oblitae: defunctae filiam unam uxorem duxisse Aure-
 lianum, caeteros nobilibus Romanis dependisse.

Hic Gallias etiam plurimis annis a tyrannicis occupatas imperio
 Romano recuperavit, et magistratibus sibi ordinatis Romanam reversus qua-
 drigis elephantorum triumphavit. Gallos quoque tam res novas molitus
 devicit, sed cum expeditionem contra Scythas suscepisset, iuxta Thra-
 ciae Heracleam est occisus. nam Eros quidam a responso extorris, aut,
 ut alii tradunt, dolator, imperatori ea quae in eum dicebantur referre
 solitus, insidias Aureliano, a quo per iracundiam obligatus erat, com-
 paravit; et manum eius imitatus litteras composuit quibus potentes quib-

ἄφρονος, πρὸς φόβον τοῦ αυτοκράτορος. δεισόντες γὰρ ἐκείνῳ περὶ
 τῆς σφετέρῃ ἐσθῆϊ ἐκινδύνουν τῷ κλέρηλιανῶ· καὶ ἀναγρούσιν ἀπὸ
 Β τὰς, ἕξ ἐπισηκούς ἤνυσάν τε παρὰ τῆ βασιλείᾳ μνηστῶν δέλιον ἐν-
 δέοντασ.

28. Ὁν διεδέξατο Τάκιτος, προσηβύτης ἀσθήρ· πέντε γὰρ ἔ-
 ἐτῶν εἶναι καὶ ἐβραβημένοντι ἀνωγρέφακτο ὅτε ἤρθε εἰς μοναρχίαν.
 τὸ στρατιωτικὸν δὲ κἀπὸν ἀναγόμεναι καὶ ἀπόντω· ἐν Καμπανίᾳ
 γῆσ τότε διέτριβεν· ἐνθα δεδεγμένον τὰ ψήφισμα, εἰς Ῥώμην
 ἐσῆλθε μετὰ σχήματος ἰδιωτικοῦ, καὶ ἠνώματῃ τῆσ συγκλήτου. κα
 καὶ ταῦ δῆμον τὴν σπολὴν περιβάλετο τὴν βασιλείον. Στόθαι 19
 δὲ τὴν Μαιώτιδα λίμνην καὶ τὸν Θάσον ποταμὸν περαιοθέντες
 Πόντῳ καὶ Καππαδοκίᾳ ἐπῆλθον καὶ Γαλιατῆ καὶ Κιλικίᾳ· τοῦ-
 ταισ δὲ Τάκιτος συμμέλασ καὶ ὁ Φλωριανὸς ἕλασχος ὦν πολλοῦσ
 C ἀνείλον, οἱ δὲ λοιποὶ φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματώσαντο.
 Μαξιμίανον δὲ τινα συγγενῆ· ἐαυτοῦ ἡγεμόνα τῆσ Συρίας προχει- 15
 ρίστα Τάκιτος· ὁ δὲ κακῶσ τῆ ἀρχῆ χρώμενοσ ἀπῆλθε παρὰ
 στρατιωτῶν· καὶ δέλαντες οἱ τοῦτον ἀνείλοντεσ ὡσ ἀπ ἀτιμωρή-
 τασ, αὐτοῦσ δὲ αὐτοκράτωρ πυρόφεται, ἐπιδιώξαντεσ κάκεινον
 ἀγγέλον, ὄντω ἕβδομον μῆνα παρὰ τῆ βασιλείᾳ ἀνίσπαντω, κατὰ
 δὲ τινασ μὴ δλουσ δύο ἐνιαυτοῦσ.

W II 241

29. Καὶ τοῦτον σφαγέντοσ δύο κατὰ ταδεσ ἀνερρήθῃσ
 βασιλείσ, Πρόβουσ μὲν ἐν τῆ ἐσθῆ παρὰ στρατιωτῶν, ἐν δὲ Ῥώμῃ
 παρὰ τῆσ συγκλήτου Φλωριανόσ· καὶ ἤρχον ἄφρωσ, Πρόβουσ μὲν

8 εἰς] εἰς τὴν Β. 11 δὲ] γὰρ Β. 18 ἐπιδιώξαντεσ om C.
 22 ἐσθῆ] αἰετῆ Α. στρατιωτῶν ABC, τῶν στρατιωτῶν PW.
 23 παρὰ τῆ συγκλήτῳ Α.

Fontes. Cap. 28 29. Fortasse Dio continuatus.

dam viri capitis damnarentur, hisque ostensis eodem ad caedem impe-
 ratoris incitavisti, qui vitae suae metuentes Aurdianum sustulerunt, sex
 annis imperio potitum, paucis mensibus desuptia.
 28. Ei successit Tacitus, homo senex, qui annos quinque et
 septuaginta natus imperium suscepisse dicitur, et abscens in Campania
 proclamatus esse a militibus. ubi decreto accepto, privato habitu Romam
 ingressus, de sententia, aenatus populique imperatoris insignis suscepit.
 cum autem Scythae, Maeotide palude et Phasido, anno superato, Pontium
 Cappadociam Galatiam et Ciliciam invasissent, Tacitus et Florianus
 praefectus multos occiderunt: reliqui fuga salutem quaesiverunt. cum
 vero Maximinum quendam, a Tacito cognato Syriam decem creatum,
 milites potestate abscntem occidissent, supplicium eius facinoris metuen-
 tes, imperatorem quoque persecuti, eundem vel septimo mense vel iuxta
 quosdam necdum integro biennio in imparjo exacte, trucidarunt.
 29. Tacito sublato duo imperatores eodem tempore sunt decla-
 rati, Probus in oriente a militibus, Romae a senatu Florianus. ac uter-

- ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Παλαιστίνῃ, ὃ δὲ γε D
 Φλωριανὸς ἐκ Κιλικίας μέχρις Ἰταλίας καὶ τῶν Ἑσπερίων. ἀλλ' P I 638
 οὗτος οὐδ' ὅλον τριμήνον ἀνύσας ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τῆς ζωῆς ἅμα
 καὶ τῆς ἔξουσίας ἐκπέπτωκεν ἀναιρεθεὶς ὑπὸ στρατιωτῶν παρὰ
 5 Πρόβου λεγομένων στυλῆναι. τοῦ δὲ θανάτου ὡς εἴρηται, ὁ
 Πρόβος τὴν ὅλην ἔξουσίαν περιεζώσαστο. ὃς ἰλλογιμώτατος εἶναι
 ἰσθόρηται, καὶ κατὰ πολλῶν ἐθνῶν τρόποις στήσασθαι, καὶ τοὺς
 στρατιώτας, οἳ τὸν Αὐρηλιανὸν καὶ τὸν Τάκτιον ἀνηγήκασιν, συν-
 αγαγεῖν καὶ πολλὰ θνεῖδίσαι καὶ ἀποκτεῖναι.
- 10 Σατορνίνου δὲ Μαυρονόου τυραννίδι ἐπιχειρήσαντος, ὃς
 ἦν αὐτῷ φίλος, τὸν τοῦτο μεμνηκότα ἐτιμωρήσαστο, τῇ ἀγ- P I 638
 γέλλᾳ διακιστῶν· ὁ δὲ Σατορνίνος ὑπὸ στρατιωτῶν ἀηρέθη.
 ἔτιρος δὲ τις ἐν Βρεττανίαις ἀποστασίαν διεμέλησεν, ὃν ἐπὶ τῆς
 ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς ἐποίησαστο, Βικτωρίνου Μαυρονόου ὠκειωμένου
 15 αὐτῷ τοῦτο αἰτησαμένου. καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ Πρόβος ἤτατο
 τὸν Βικτωρίνον. καὶ ὃς πεμφθῆναι πρὸς ἐκείνον ἤτησαστο, καὶ
 ἀπήει ὡς δῆθεν φεύγων τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ἀσπασίως παρὰ
 τοῦ τυραννήσαντος ὑπέδεδεκτο. ὁ δὲ διὰ τῆς νυκτὸς ἀνέλων αὐτὸν
 ἐπαῆλθε πρὸς Πρόβον. ἐφιλείτο δὲ παρὰ πάντων ὁ Πρόβος ὡς
 20 πρῶτος καὶ εὐμενῆς καὶ φιλόδοξος.
- Ὅστος τῷ ἔθνει τῶν Γερμανῶν ἐπιτιθεμένων ταῖς ὑπὸ Ρω- B
 μαλοῦς πόλεις ἀντιταττόμενος, τοῦ πολέμου πλείονα χρόνον ἐπι-
 κρατήσαντος, ἐν περιστάσει ἐγένετο, λιμοῦ συμβεβηκότος ἐπὶ τῇ

17 παρὰ] ἐπὶ A.
 21 ἐπιτιθεμένων A.

18 ὑποδέδεκτο A.

19 δὲ] γὰρ B.

que imperavit, Probus in Aegypto Syria Phoenicia et Palaestina, Flori-
 anus a Cilicia usque ad Italiam et Occidentem. caeterum hic nondum
 tertio mense exacto et vitam et imperium amisit, a militibus, quos Pro-
 bus subornasse ferebatur, interfectus. quo sic mortuo Probus totius
 imperii habenas accepit, qui eruditissimus fuisse et de multis populis
 triumphasse fertur, et milites Aureliani et Taciti percussores convocatos
 cum multis opprobriis occidisse.

Saturnino Mauro, qui erat ipsi carissimus, regnum affectante, eius
 facinoris indicem mentiri putans supplicio affect: Saturninum vero mili-
 tes occiderunt. cum alius quidam in Britannia defectionem meditaretur,
 quem ipse Probus, Victorini Mauri familiaris sui commendatione adduc-
 tus, ad magistratum evexerat, cum Victorino exstulavit. qui impe-
 trata ad illum abeundi potestate, se imperatorem fugere simulans, aman-
 ter a tyranno susceptus, noctu occiso homine ad Probum rediit, ob
 mansuetudinem, placabilitatem et munificentiam carum omnibus.

Cum Germanis Romanas civitates vexantibus resisteret, bello diu-
 tius darante, ex penuria comعات periclitatus est. fertur autem maximo

Zonaras Annales II.

39

αὐτοῦ στρατιᾶ. ὅτε λαῦρος λέγεται καταρραγῆναι θυβρός ἐν τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ, τῷ δ' ὑπέφ' και οἶτον συγκυτενεχθῆναι πολόν, εἴ τισι τοῦτο πιστεόετο· και τὴν στρατιάν συναγαγοῦσαν αὐτὸν δε' αὐτοῦ τραφῆναι και διαπεφειγῆναι τὸν κίνδυνον, και τοὺς ἐναντίους κατατροπώσασθαι.

Γέγονε δὲ κατ' αὐτοῦ και ἄλλη τις ἐπανάστασις. μέρος γὰρ τῆς Ἑδρώπης ὁ Κάρος ἄρχων ἔγνω τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας βουλενομένους ἀντιπελν αὐτὸν αὐτοκράτορα, και τοῦτο τῷ Πρόβῳ ἐδήλωσε, δεδομένος ἐκείθεν ἀνακληθῆναι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν ἀφελῶσαι αὐτὸν τὴν ἀρχήν. περιστάσεις οὖν οἱ στρατιῶται τὸν ¹⁰ C Κάρον και ἄκοντα καταδῆξωσαι τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐβιάσαντο, και ἀπέκλιε οὖν αὐτῷ ἐπὶ Ἰταλίαν ὠρμήκειον. και ὁ Πρόβος τοῦτο μαδὼν στρατεύματα ἐπεμψε οὖν ἄρχοντι ἀνιστήναι κατὰ. ἤδη δὲ πλησιύσαντες οἱ πεμφθέντες τῷ Κάρῳ, δεσησαντες τὸν ἄρχοντα ἐαυτῶν, κάκεινον και ἐαυτοὺς τῷ Κάρῳ ¹⁵ παραδιδώκασιν. ὁ δὲ Πρόβος ὑπὸ τῶν οἰκείων δευφορών ἀνήρητο, μαδόντων τὴν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Κάρον προσχώρησι. ὁ δὲ χρόνος τῆς αὐταρχίας τοῦ Πρόβου οὐκ ὀλέκρησε γεγόνασιν ἐνιαυτοὶ ζξ.

30. Κάρος δὲ τῆς βασιλείας γεγόμενος ἑγκρατὴς τοὺς ²⁰ οἰκείους υἱοὺς Καρίνον και Νομεριανὸν ἐταίνωσε βασιλεῶν διαδήματι. και ἀπέκλιε κατὰ Περσῶν ἕξιστρατεύσεν ἕμισι τῶ ἐν ^D τῶν παίδων τῷ Νομεριανῷ, και κατέχε Κτησιφῶντά τε και

1 ἀπέφ' B. 3 τισι] τι σο: A. 10 εἴ om C. 12 εἰ
add AB. 16 ἀνήρητο δευφορών AB. 18 Πρόβου] κάρω C.
23 τῷ om A.

Fontes. Cap. 30. Fortasse Dio continuatus. Eusebii *Historiae ecclesiasticae* lib. 7 c. 50 — 52.

imbri in castra eius delato multum quoque frumenti (si cui credere libet) depluisse, quo milites collecto et famis periculum effugerint et hostes profligarint.

Est et alia seditio contra Probum meta. nam Carus, qui parti Europae praeerat, animadvertit suos milites de se imperatore creando agitare: qua re Probo significata petit ut inde revocaretur. sed cum is ei successorem dare nollet, milites corona facta Carum vel invitam suscipere imperium coegerunt, statimque cum eo in Italiam properarunt. quo Probus cognito exercitum et ducem, qui illi resisterent, misit. cum autem a Caro prope abessent, ducem suum in vincula confectum seque una illi dediderunt. Probus vero ea militum transiitione cogita a suis satellitibus est interfectus, non integris sex annis imperio functus.

30. Carus rerum potitus, filiis suis Carino et Numeriano imperatorio diademate ornatis, statim contra Persas profectus, Numeriano

- Σαλεύκτιον. μικροῦ δ' ἂν ἐκινδύνουσι τὸ στρατόνισμα τῶν Ῥωμαίων. ἐν κολλῶ γὰρ ἱστροποκειδεύσαντο τόπω· ὃ οἱ Πέρσαι θασσάμενοι τὸν ἐκεῖ παραρρέοντα ποταμὸν εἰς τὸν κοῖλον ἐκείνον τόπον διὰ διώρυγος ἐπαρήκασιν. τοῖς Πέρσαις δὲ προσβαλὼν ὁ W II 242
- 5 Κάρος ἐτόνχησε καὶ κατετροπώσατο αὐτούς· καὶ ἐπανεξέβηεν εἰς Ῥώμην ἄγων ἀχμαλώτων πληθὺν καὶ λίαν πολλήν. εἶτα τοῦ ἔθνους ἐπανάστατος τῶν Σαρματῶν, κάκεινοις προσμίζας νικῆ καὶ τὸ ἔθνος ὑπέταξεν. ὃς τὸ μὲν γένος Γαλάτης ἦν, ἀνδρείος δὲ καὶ τὰ πόλεμια δεξιός. ὃ δὲ περὶ τῆς τελευταίας αὐτοῦ λόγος
- 10 οὐχ ὁμοίως τοῖς ἱστορήσασιν συγγεγράφαται. οἱ μὲν γὰρ φασὶ κατὰ Οὐνικῶν ἱστρατευκῶτα ἐκείσε ἀνααιρεθῆναι, οἱ δὲ παρὰ τῷ P I 639 ποταμῷ Τίγρητι λέγουσιν αὐτὸν ἰσκηρῶσθαι, ἐκεῖ καὶ τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς βυλομένης τὸν χάρακα, ἐνθα κεραινῶ τὴν ἐκείνου σπηρὴν βληθῆναι, καὶ συνδιαφθαρῆναι αὐτῇ κάκεινον ἰσθόρησαν.
- 15 Ὡς ἐπεὶ τὸ βιώσιμον εἶδ' οὕτως εἶτ' ἄλλως ἐπιλελοίπει, Νουμριανὸς δ' οὐδὲν αὐτοῦ μόνος βασιλεὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ περιελλέλιπτο. καὶ αὐτίκα κατὰ Περσῶν ἱστρατεύσατο· καὶ συρραγίντος πολέμου, ἐπικρατεστέρων τε τῶν Περσῶν γεγονότων καὶ κλιάντων νῦτα Ῥωμαίων, οἱ μὲν αὐτὸν ἐν τῇ φυγῇ συλληφθῆ-
- 20 ναι ἰσθόρησαν καὶ ἔδλον τοῦ σώματος τὴν δορὰν ἀποουρῆναι δίκην ἄσκού καὶ οὕτω διαφθαρῆναι, οἱ δὲ ἐκ Περσίδος αὐτὸν ἐπαινίοντα ὀφθαλμῶ περιπεσιῶν συγγράψαντο, καὶ παρὰ τοῦ οἰκείου πεν- B
θεροῦ ἐπάρχοντος τοῦ στρατοπέδου ἀνααιρεθῆναι, τῇ ἀταρχίᾳ ἐποφθαλμίσαντος, μὴ μέντοι καὶ τυχόντος αὐτῆς. ἧ γὰρ στρατιὰ

10 συγγεγράφαται] sic PW consentientibus, ut videtur, BC; συγγεγράφαται A. nolim of λόγοι. 24 ἐποφθαλμίσαντος ABC, ἐποφθαλμίσαντος PW.

filio comitante, Ctisiphontem et Scienciam occupavit. sed Romani cum in cavo quodam loco castra haberent, paene undis essent oppressi, fluvio praeterfluente per fossam a Persis in eos emissio. verum Carus profligatis hostibus re bene gesta cum magna captivorum multitudine optimaque praeda Romam rediit. deinde Sarmatas tumultuantes acie vicit et gentem subegit. fuit natio Gallus, ac vir fortis rei que militaris peritus. de morte eius non eadem historici prodiderunt. nam alii in expeditione Hunnica occisum ferunt, alii, cum ad Tigrim fluvium castra haberet, una cum tabernaculo suo fulmine conflagrasse.

Quo sive hoc sive illo modo sublato, Numerianus filius eius, solus in exercitu relictus imperator, statim Persis bellum intulit; commissoque praedio cum Romani a Persis superati terga dedissent, alii cum in fuga comprehensum palle toto corpore utris instar detracta perisae memorant, alii, cum in reditu ex Persia ex oculis laboraret, a socero suo praetorio praefecto cupiditate imperii interfectum esse: quod tamen non sit esse-

τὸν Διοκλητιανὸν αὐτοκράτορα εἴλετο, ἐκεῖ τότε παρόντα καὶ ἀνδρείας ἔργα πολλὰ ἐν τῷ κατὰ Περσῶν πολέμῳ ἐπιδείξάμενον.

Θάτερος μέντοι τῶν Κάρου υἱῶν ὁ Καρίνος εἰς Ῥώμην διάγων χυλεπὸς τοῖς Ῥωμαίοις ἐτύγγανεν, ἀσελγῆς γενόμενος καὶ ὠμὸς καὶ μνησίκκος· ὃς ὑπὸ Διοκλητιανοῦ εἰς Ῥώμην ἐπιδημήσαντος διεφθάρη. ὁ δὲ τῆς τούτων ἀρχῆς χρόνος οὐ γέγονε καθ' ὀλόκληρον τριετής.

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις Μάνης ὁ τρισκατάρατος ἐκ τῶν Περσῶν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην παρεισφθαρῆς, ἐν ταύτῃ τὸν οἰκεῖον ἴδον ἐξήμισεν· ἄφ' οὗ τὸ τῶν Μανιχαίων ὄνομα μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἐπλείπειν. ὃς ποτὲ μὲν παράκλητον ἑαυτὸν καὶ πνεῦμα ἀνόμαζεν ἄγιον, ᾧ τὸ τῆς πονηρίας πνεῦμα προφανῶς ἐγκλιτύκιστο, ποτὲ δὲ Χριστὸν ἑαυτὸν ἐκάλει, ὃ ὑπὸ τῶν δαιμόνιων εἰς λειτουργίαν ἐκείνοις χρισθεὶς, καὶ μαθητὰς ἐπήγετο δώδεκα, τῆς αὐτοῦ φλασρίας κοινωνοὺς τε καὶ κήρυκας, ἦν ἐκ πολλῶν ἀθῶν δογμάτων τῶν ἡδὴ ἀπεσθηκνυῶν αἰρέσεων συνεφόρησε.

Διονυσίου μέντοι τοῦ τοῦ ἐν Ῥώμῃ πιστοῦς ποιμαίνοντος ἔτη ἑνὲα ἐν ταύτῃ τῇ λειτουργίᾳ ἠννοκίτος καὶ μεταστάτιος, Φηλιξ τὸν τῆς Ῥώμης ἱερατικὸν διεδέξατο θρόνον. τούτου δὲ μετὰ χρόνον θανόντος πενταετῆ, Εὐτυχιανὸς ἡξιώθη τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπισκοπῆς. οὐπω δὲ μῆσι δέκα καὶ οὗτος ἐπισκοπήσας μετέλλαξε τὴν ζωὴν, καὶ ἀντεισῆχθη εἰς τὸ τῆς ποιμαντικῆς λειτουργίης Γάιος. οὐπερ ἀμφὶ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη προστάτος

6 διεφθάρη] huc pertinere videtur Dionis continuati exc. 126 p. 244. 19 sq. Φηλιξ PW. Θρόνον διεδέξατο B. 20 τῶν om AC.

cutus, Diocletiano a militibus delatum, eo bello Persico multis fortibus facinoribus nobilitate.

Caeterum alter Cari filius Carinus, cum Romanis gravis esset, luxuriosus crudelis et ultor iniuriarum, a Diocletiano Romam ingressu occisus est. tempus imperii horum trium triennium non explevit.

His temporibus Manes, homo detestandus, ex Persia in nostrum orbem delatus, suum venenum evomuit: unde Manichaeorum nomen in hunc usque diem durat. is alias paraclatum et spiritum sanctum se esse profitebatur, cum spiritus improbitatis evidenter in eo habitaret; alius Christum se nominans, cum a daemionibus ad ipsorum ministerium amicus esset, duodecim discipulos sui delirii ex multis sectis iam deactis conservati socios et praecones circumducebat.

Dionysius cum Romae fideles novem annis pavisset, defunctus Felicem successorem habuit. cui post quinquennium mortuo Eutychemus successit. quo intra decem menses illum consecuto, pastoris munus Geis est mandatum: qui cum annos circiter quindecim ecclesiae praefuisset,

τῆς ἐκκλησίας Μαρκιλλίνος διάδοχος γέγονεν. οὗτοι δ' ἦσαν ἐν
 τοῖς χρόνοις τῶν διωγμῶν. ἐν δὲ γε τῇ Ἀντιοχείῳ ἐκκλησίᾳ μετὰ
 Δόμωνα ἐπισκόπησε Τίμαιος, τὸν δὲ Τίμαιον διεδέξατο Κύριλλος,
 καὶ μετὰ Κύριλλον Τύραννον ὁ θρόνος ἐδέξατο, καθ' ὃν ἡ τῶν
 5 ἐκκλησιῶν πολιορκία τὴν ἀκμὴν ἔσχκε καὶ ἡ τυραννὶς ἀφόρητος
 γέγονε. τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας μετὰ τὸν Ὑμέναιον
 προΐστη Ζάβδασ, οὗ μετ' οὐ πολὺ κεκοιμημένου Ἐρμων τὸν
 θρόνον τοῦτον ἐκόσμησεν. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, Μαξιμου, τοῦ
 10 χρεῶν λειτουργήσαντος, Θεωνῆς ἐπισκόπησεν. ὃν διεδέξατο Πέ- P I 640
 τρος, ὃς καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἤρατο, τὴν κεφαλὴν
 ἐκμηθίς.

Αἱ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων τούτων διαδοχαὶ ἔσονται οὕτως·
 (31) Διοκλητιανὸς δὲ τὴν ἡγεμονίαν λαχὼν, ὃς Δαλματίας μὲν ἦν W II 343
 15 τὸ γένος, πατέρων δ' ἀσήμεων (τινὲς δὲ καὶ ἀπελεύθερον αὐτὸν
 φασὶν Ἀνουλίνου συγκλητικοῦ), ἐξ ἐντελῶν στρατιωτῶν δοῦξ
 Μυσίας γέγνετο. ἄλλοι δὲ κόμητα δομοστικῶν αὐτὸν γενέσθαι
 φασί· δομοστικούς δὲ τινες τοὺς ἰππέας νομῶσιν. διαλεγόμενος
 δὲ τοῖς στρατιώταις διεβεβαίον μὴ κοινωνῆσαι τῷ φόβῳ τοῦ Νου-
 20 μριανοῦ· καὶ ἐν τῷ ταῦτα λέγειν στραφεῖς πρὸς τὸν Ἄπρον ἑ-
 αρχον ὄντα τοῦ στρατεύματος "οὗτος" ἔφη "ὃ ἐκείνου φρονεῖς", B

1 Μαρκιλλίνος Eusebius. 7 ζάβδασ BC: "duo codices Regii et
 Colberteus Ζάβδαν, alter Regius Ζάιδαν praeferunt" DUSCANEIUS.
 cf. p. 625 v. 20. κεκοιμημένου μετ' οὐ πολὺ AB. 8 ἐκόσμη-
 σαν ABC, ἐκόμισεν P, ἐκόσμησεν W. 9 τό] τῷ A: cf. p. 539
 v. 10. 15 καὶ add A. 17 κόμητα A. 21 ὃ om A.

FONTES. Cap. 31. Fortasse Dio continuatus. Eusebii *Histo-
 riae ecclesiasticae* lib. 8.

Marcellinum habuit successorem. hi temporibus persecutionum fuerunt.
 in Antiochena ecclesia post Domnum episcopus fuit Timaeus, Timaeo
 successit Cyrillus, Cyrillo Tyrannus: sub quo ecclesiarum oppugnatio
 viguit ac tyrannia facta est intolerabilis. Hierosolymitanam ecclesiam
 post Hymenaeum gubernavit Zabdas: quo paulo post defuncto thronum
 eum Hermon ornavit. Alexandriae Maximo, qui post Dionysium duode-
 viginti annis ecclesiam moderatus est, mortuo, Theonas factus est epi-
 scopus: cui successit Petrus, qui obruncatus martyrii coronam suscepit.

Ac pontificum successiones hae fuerunt. (31) imperium autem
 Diocletianus est adeptus, qui natione Dalmata, obscuris ortus parentibus
 et, ut quidam tradunt, Anulini senatoris libertus, ex milite gregario
 Moesiae dux evaserat. alii vero comitem domesticorum fuisse tradunt,
 quos nonnulli equites esse putant. apud milites pro contione affirmavit
 se caedis Numeriani non fuisse conscium; simulque ad Aprum praefectum
 militiam conversus "hic" inquit "illius percussor est", eumque ense ar-

καὶ αὐτίκα τῷ μετὰ χεῖρας ἔλθει αὐτὸν ἀντίλει. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ γενόμενος τῶν τῆς ἀρχῆς πραγμάτων ἀντεποιήσατο καὶ τῆς τούτων ἡμερο διοικήσεως. ἀπιδὼν δὲ πρὸς τὸ τῆς βασιλείας ἐπισησκον, κοιωνὸν αὐτῆς προσλαμβάνεται κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ, ἢ καθ' ἑτέρους κατὰ τὸ δεύτερον, Μαξιμιανὸν τὸν Ἐρκοῦλιον, μὴ ἐνυτὸν μόνον ἀρκοῦντα πρὸς τοσαύτης ἀρχῆς διοίκησιν λογισάμενος.

Ἄμφω τοίνυν συμπνεύσαντες διωγμὸν ἐγείρουσι κατὰ χριστιανῶν, τῶν πρὶν γεγονότων ἀπάντων σφοδρότερον τε καὶ ἀγροῦτερον. ἐκθρόμως γάρ, μᾶλλον δὲ περιμανῶς τὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν 10 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔσπευον ἐκ πάσης γῆς ἐξαλεῖψαι οὐτήριον ὄνομα. διὲ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν τοσοῦτοι ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας ἠθροίσαντο, ὡς μὴδ' ἀριθμῶ σχεδὸν αὐτοὺς ὑπαχθῆναι ῥᾶδιον εἶναι· ἔργον γὰρ τοῦτο τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐπίδεικτο σπουδαιότερον. 13

Βουστρίως δὲ καὶ Κοπτοῦ πόλεων Αἰγυπτιακῶν περὶ τὰς ἐκεῖ Θήβης οἰκουμένων εἰς ἀποστασίαν ἐκλινασῶν, ὁ Διοκλητιανὸς ἐστρατεύσας κατ' αὐτῶν εἰλέ τε αὐτὰς καὶ κατέσκαψεν. εἰ' αὐθις Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Αἴγυπτος ἀντήρην χεῖρα Ῥωμαίων, Ἀχιλλέως τινὸς εἰς τοῦτο τοὺς Αἰγυπτίους ὑπογαγόντος· ἀλλὰ 14 D Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπελθόντων σὺν Διοκλητιανῷ, οὐκ ἀντίσχεον ἐπὶ πολὺ, καὶ πολλοὶ τῶν αἰτίων τῆς στάσεως ἀνηρόθησαν, καὶ αὐτὸς Ἀχιλλεύς.

Διοκλητιανὸς δὲ καὶ Μαξιμιανὸς Καίσαρας ἐχειροτόνησας

2 ἀντίποιετο A. 9 ἀπάντων σμ C. σφοδρότατον B.
10 μᾶλλον δὲ] ἢ μᾶλλον A, μᾶλλον C. 13 τε A, τε καὶ PW.

repto interfecit. Romam cum venisset, rerum administrationem suscepit; considerataque principatus amplitudine, sive quarto sive, ut alii docent, secundo imperii anno collegam Maximianum Herculum adiecit, tantum non rerum se unum imparem esse ratus.

Ambo igitur consentientibus animis persecutionem contra Christianos instituerunt, superioribus omnibus vehementiorem et immaniorum. summo enim studio ac potius furore dei nostri Iesu Christi esulare nomen in omnibus delere terris sunt conati. quo tempore tanta eorum, qui pro Christi confessione in omnibus civitatibus et provinciis fortiter occumberent, multitudo fuit, ut eorum iniri numerus aegre possit. hanc enim carnificiam caeteris rebus omnibus antevertendam esse putabant.

Bustridem vero et Coptum urbes Thebis Aegyptiacis vicinas, cum defecissent, Diocletianus cepit atque evertit. post Alexandria quoque et Aegyptus Achille quodam auctore arma contra Romanos sumpserunt: sed Diocletiano haud dlu restiterunt, multique seditionis concitatore una cum Achille poenas dederunt.

Diocletianus porro et Maximianus suum uterque generum Caes-

τοὺς ἐαυτῶν κηδεστάς, ὃ μὲν Διοκλητιανὸς Μαξιμίονο τὸν Γαλλίαν, τὴν οὐκίαν θυγατέρα συζεύξας αὐτῷ Βαλλερίαν· ὃ δ' Ἐρκοῦλιος Μαξιμιανὸς Κωνσταντα ὃς ἐπεκλήθη, Χλωρὸς δὲ τὴν ὠχρότητα, θυγατρίδοῦν ὄντα Κλαυδίον τοῦ πρὸ μικροῦ βασιλεύσαντος, ὡς ἤδη μοι εἴρηται, καὶ αὐτὸς τούτω τὴν ἐαυτοῦ θυγατέρα Θεοδώραν κατεγγνήσους. καὶ ἄμφω δὲ τῷ Καίσαρι τούτω γαμετὰς εἰχέτην, ἀλλὰ διὰ τὸ πρὸς τοὺς βασιλεῖς κῆδος τὰς μὲν ἀπάσαντο, ταῖς δὲ τῶν βασιλείων θυγατράσι συνώκησαν.

Ἀμάνδου δὲ τινος νεωτερισαντος ἐν Γαλλίαις, Μαξιμιανὸς P I 641

10 ἐκείσε γενόμενος τὸν νεωτερισμὸν κατέστειλε. Κράσσον τε Βρετανίαν κατεσχηκότα ἐπὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς ὃ ἐπαρχὸς ἀνέειλεν Ἀσκληπίδοτος· καὶ Πέντε τινῶν Γεντιανῶν τὴν Ἀφρικὴν κατεσχόντων, ὃ Ἐρκοῦλιος τούτους κατηγωνίσουτο.

Ἄ δὲ γε Καῖσαρ Κώνστας ἐν ταῖς Γαλλίαις πρὸς Ἀλαμαν-
15 νοὺς μαχόμενος, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἦτητο καὶ κενίκηκε. πρότερον μὲν γὰρ τῶν Ἀλαμαννῶν τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ μετὰ ῥύμης ἐφορησάτων σφοδρᾶς, εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν ἅπαντες. οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Κώνστας συναποδιδράσκων ἕλω ἦν παρὰ βραχύ. ὀπίσω γὰρ ἐρχόμενος κεκλεισμένους εἶρε τὰς πόλεις τῆς πόλιος· οἱ δὲ
20 διώκοιτες ἐγγχόντες ἤδη ἕτοιμοι ἦσαν ἐκίνασθαι, καὶ B
κἂν ἀπήχθη δάμιος, εἰ μὴ σχολόνους ἐκ τοῦ τειχοῦς ἄνωθεν καθιμάσαντες ταύταις αὐτὸν ἀνιμήσαντο. οὕτω δὲ περισσῶτερος καὶ τῆς πόλιος ἐντὸς γεγονώς, καὶ τὴν στρατιὰν ἀδροῖσας ἀδίκια

1 Μαξιμίονο] imma Μαξιμιανόν, hic et infra. 2 τὴν] καὶ τὴν B.
4 θυγατρίδην C, θυγατρίδην H. 5 εἰρηται] p. 606 v. 5.
7 εἰχέτην A. 12 ἀλαμανοὺς AB. 16 ἀλαμανῶν B.

res declararunt: Diocletianus Galerium Maximinum [Maximianum], cui filiam Valeriam desponderat; Maximianus Herculius Constantem [Constantium], qui a pallore Chloris vocabatur, nepotem Claudii qui paulo ante imperarat, ut iam exposui, desponsa filia Theodora. quamvis autem ambo Caesares uxores haberent, tamen repudiatis illis imperatorum affinitatem praetulerunt.

Maximianus in Gallias profectus, Amandi cuiusdam motum represit. Crassum, qui Britanniam per triennium occuparat, Asclepiodotus praefectus sustulit. Quinquegentianos, qui Africam occuparant, Herculius debellavit.

Constans [Constantius] Caesar in Galliis adversus Alemannos bellum gerens eodem die et victus est et vicit. nam primum cum Alemanni magno impetu in eius exercitum irruerent, terga omnes dederunt: quos dam Constans [Constantius] fuga postremus consequitur, parum absfuit quin portis iam clausis caperetur. ac plane ab hostibus comprehensus esset, in eum capiendum intentis, nisi funibus ex muro demissis attractus esset. ita conservatus atque in urbem receptus, convocato statim exercitu, oratione habita qua militum animis alacritatem ad rem strenue

καὶ λόγοις αὐτὴν παρακλητικοῖς εἰς ἄλλην διεγείρας καὶ θάρρους
 W II 244 ὅλον ἐμπνέσας αὐτῇ, ἔξεισιν εὐθὺς καὶ συμμίζας τοῖς πολεμίοις
 καὶ νίκην περιφανῆ, ὥστε περὶ ἑξήκοντα χιλιάδας ἐκείνων πεσεῖν.

Περσῶν δὲ Ναροῦ βυσιλεύοντος, ὃς ἑβδομος ἀναγράφεται
 βασιλεῦσαι Περσῶν ἀπὸ Ἀρταξέρξου, οὗ πρόσθεν ἢ τῆς ιστορίας 5
 συγγραφῆ ἐμνημόνευσεν ὡς αὐθις Πέρσαις ἀνανεωσαμένου τὴν
 C βυσιλείαν (μετὰ γὰρ τὸν Ἀρταξέρξην τοῦτον ἢ Ἀρταξάρην, δυνά-
 νημον ὄντι, Σαπώρης ἤρξε Περσῶν, καὶ μετ' ἐκείνον Ὁρμισδᾶς,
 εἴτα Οὐαραράνης, καὶ μετὰ τοῦτον Οὐαραράκης, καὶ αὐθις ἄλ-
 λος Οὐαραράνης, καὶ ἐπὶ τούτοις Ναροῦς), τοῦ Ναροῦ τοῦτον 10
 τούτου τότε τὴν Συρίαν ληϊζόμενον, τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὸν Γαλ-
 λῆριον Μαξιμίον ὃ Διοκλητιανός, διὰ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τοῦς
 Αἰθίοπυς ἀπιῶν, συμβαλεῖν αὐτῷ μετὰ δυνάμειος ἀξιωμαχοῦ
 ἔξεπεμψεν. ὃς καὶ συμμίζας τοῖς Πέρσαις ἠτήθη καὶ ἐφυγεν.
 αὐθις δὲ μετὰ πλείονος αὐτὸν ὃ Διοκλητιανός ἔξεπεμψε στρατιᾶς. 15
 συμβαλὼν οὖν αὐτοῖς πάλιν, οὕτως ἐνίκησεν ὡς καὶ τὴν προτέραν
 D ἤτταν ἀνακαλέσασθαι. τούς τε γὰρ πλείονας ἀπέκτεινε τῶν Περ-
 σῶν, καὶ τὸν Ναροῦν τραπέντα μέχρι τῆς ἐνδοτέρας Περσίδος
 ἐδίωκε, καὶ τὰς τούτου γυνυίκας καὶ τοὺς παῖδας καὶ ἀδελφὰς
 αἰχμαλώτους ἀπήγαγε, καὶ χρήματα ὅσα ἐπήγετο Ναροῦς στρα- 20
 τεύόμενος ἔχειρώσατο, καὶ πολλοὺς τῶν ἐν Πέρσαις περιφανῶν.
 ἀναρρωσθεῖς δ' ἐκ τοῦ τραύματος ὃ Ναροῦς πρεσβείας πρὸς

5 τῆς ιστορίας συγγραφῆ] ιστορία A. 6 ἀνανεωσαμένου AB,
 ἀνανεωμένου PW. 7 ἢ AB, ἢ τὸν PW. 8 ὀρμισδᾶς BC.
 9 Οὐαραράνης — ἄλλος om A. 14 ἐκέρψεν A. 17 τε
 γὰρ] γε B. 21 ἐκίφαν ἄν A. 22 πρεσβείαν A.

gerendam attulit ac fiduciam quandam quasi inspiravit, statim duxit con-
 tra hostem, atque illustri victoria potitus est, circiter sexaginta milibus
 Alemannorum caesis.

Apud Persas autem regnavit Narses, qui septimus ab Artaxerxe
 numeratur, cuius supra facta est mentio ut regni Persici instauratoris.
 nam post hunc sive Artaxerxem sive Artaxarem (utroque enim nomine
 appellatur) Sapore Persis imperavit: hunc Hormisdas, Hormisdam Va-
 raranes, Vararaoem Vararaces secutus est: huic alius Vararanes succes-
 sit, et post hos Narses regnavit. contra hunc igitur Narses Syriam
 vastantem Diocletianus, per Aegyptum in Aethiopiae profectus, generum
 Galerium Maximinum [Maximianum] cum iustis copiis misit: a Persis
 victum et profigatum cum maiore exercitu ablegavit. denovo igitur ho-
 stes adortus tam illustrem victoriam adeptus est, ut acceptae cladis
 ignominiam aboleret. Persarum enim partem maiorem occidit, Narses
 vulneratum usque ad interiorem Persiam persecutus eius uxores liberos
 et sorores ac multos illustres Persas cepit, omnique pecunia a Narse in
 militiam advecta potitus est. Narses vero ex vulnere recreatus per

Διοκλητιανὸν καὶ Γαλλέριον ἐποίησατο, τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας ἀποδοθῆναι αὐτῷ ἄξιων καὶ σπονδὰς θείσθαι εἰρηγυκάς. καὶ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, ἐκστὰς τοῖς Ῥωμαίοις ὅσων ἐβούλοντο.

- 5 Καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς πολέμους κατώρθωσαν Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανός, τοὺς μὲν δι' ἑαυτῶν ἢ τῶν Καισάρων, τοὺς P I 642
 δὲ διὰ στρατηγῶν, καὶ τοὺς ὄρους τῆς βουσιλείας ἐπλάτυναν. οἷς ἐπαρθεῖς ὁ Διοκλητιανὸς καὶ μέγα φρονήσας οὐκ ἐτί προσαγορεύεσθαι παρὰ τῆς γεροντίας ὡς πρώην ἠνείχετο, ἀλλὰ προσκυ
 10 τῆσθαι ἐθέτισσε, καὶ τὰς ἐσθῆτας ἑαυτοῦ καὶ τὰ ὑπόδηματα χρυσῷ καὶ λίθοις καὶ μαργάραις ἐκόσμησε, καὶ πλείονα πολυτέλειαν τοῖς βουσιλικοῖς παρασῆμοις ἐπέθετο. οἱ πρώην γὰρ βουσι
 15 32. Τοῦ διωγμοῦ δ' ἐπιπαθόντος, καὶ ἀνυρθιμῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας θνησκόντων, B
 καὶ τῶν πιστῶν ἔτι πλεονάζόντων, ἐκμανέντες οἱ τύραννοι οὗτοι περὶ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος τῆς Διοκλητιανοῦ βουσιλείας θεοπ
 20 σματι πανταχοῦ διεπέμψαντο, καθαιρεῖσθαι καὶ κατασχάπτεισθαι τὰς τῶν χριστιανῶν ἐκκλησίας κελύοντα, καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν κατακαίεσθαι, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ὡς διδασκάλους καὶ κήρυκας τῆς πίστεως ἀσυνπαθῶς προσαπέλλυσθαι, τῶν δ' ἄλλων

3 ὅσων A. 19 καθαιρεῖσθαι BW. 20 τὰς βίβλους] τοὺς διδασκάλους B. 22 τῶν δ' ABC, τοὺς δ' PW.

FOENTES. Csp. 32. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Historiae ecclesiasticae lib. 8.

legatos a Diocletiano et Galerio, ut sibi mulieres et liberi redderentur et pacis foedus feriretur, impetravit, cum Romanis rebus omnibus quas volebant cessisset.

Aliis quoque multis bellis Diocletianus et Maximianus partim per se partim per Caesares et duces prospere confectis imperii fines amplificarunt. quibus victoriis elatus Diocletianus se non amplius ut prius a senatu salutari sed adorari voluit: vestes suas et calceos auro gemmis margaritis exornavit, et imperatoria insignia maioribus sumptibus decoravit. superiores enim imperatores consulari duntaxat honore afficiebantur, et imperii insigne purpuram tantum gestabant.

32. Persecutione gliscente, virisque et mulieribus innumeris pro Christi confessione morientibus, cum nihilominus magna fidelium multitudo superesset, tyranni furore correpti sub annum undevigesimum imperii Diocletiani edicta quovis terrarum miserunt, quibus ecclesiae Christianorum dirui, libri cremari iubebantur, et sacerdotes eorum, ut doctores et praecones fidei, crudeliter interfici, caeteri qui aut dignitatibus prae-

τοὺς ἀξίαις ἢ στρατείαις κατελεγμένους ἀτίμως ἔξελώνεσθαι καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς στρατείας, τοὺς δὲ τόχης ἰδιωτῆδος ὄντας δουλοῦσθαι.

Ἦδη δὲ εἰκοστὸν ἀνόσαντος ἐνιαυτὸν Διοκλητιανοῦ παρὰ τῇ ἀρχῇ, ἐκ συμφώνου ἄμφω τὸ αὐτοκράτορι τὴν βασιλείαν 5
C ἀπέθεντο, δημοσίᾳ μὲν τὰ ὄχλον τῶν πραγμάτων ἀποσκευάζε-
σθαι λέγοντες· οἷς δὲ τὰ τῆς καρδίας ἐξεκάλυπτον κρύφια, ἐξ ἀπανοίας ὠμολόγησαν ἀποτίεσθαι τὴν ἀρχήν, ὅτι μὴ περιγενέ-
σθαι χριστιανῶν ἄδυνήθησαν μὴδ' ἀποσβέσαι τὸ χριστιανισμὸν κήρυγμα, μὴδὲ τῆς βασιλείας ἀπολαύειν αἰρούμενοι. ἀποτίμενοι 10
δὲ τὴν ἀρχήν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκ συνθήματος ὁ μὲν ἐν Νικομηδείᾳ ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ἐν Μεδιολάνῳ, καὶ ἰδιωτεύσαντες, Διοκλητιανὸς μὲν ἐν Σάλωνι πόλει τῆς Δαλματίας διῆγεν, ἦτις ἦν αὐτοῦ καὶ πατρίς, ὁ δ' Ἐρκοῦλιος ἐν Λουκάνῳ. πρὸ δὲ τῆς ἀποθέσεως τῆς ἀρχῆς τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῶν Περσῶν ἐπανελθόντες 15
D ἐν Ῥώμῃ κατήγαγον θρίαμβον, ἐν ᾧ τὰς τε τοῦ Ναρσοῦ γαμητὰς
καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς ὀμαίμονας ἐθριάμβευσαν, καὶ ἀρχηγὸς ἐτέρων ἰθῶν, καὶ τὸν πλοῦτον ὄσον ἐκ Περσῶν ἤλθισαντο.

W II 245

Ἄλλ' ἐνταῦθα δηλωθῆναι καλόν, ὅθεν τὸ τοῦ θριάμβου ἔξιληπται ὄνομα. φασὶν οὖν κληθῆναι τοῦτον ἐκ τῶν θρίων, ἃ 20
ἔστι τὰ τῆς σκεπῆς φύλλα. πρὸ γὰρ ταῦ τὰ προσωπεῖα ἐπινοηθῆ-
ναι τοῖς σκηρικοῖς, σκεπῆς φύλλοις τὰ ἐναιτῶν καλύπτοντες πρόσ-

4 *διανόσαντος* A. *ἐνιαυτὸν* om A. 10 *ἀπολάβειν* τῆς βασιλείας B. 15 *τὸν ἐπὶ C, τὸν ἐπὶ PW.* 18 *ὄσον* AC, *ὄσον* PW. 19 *Ἄλλ' ἐνταῦθα]* cf. de triumpho p. 76 v. 19. 30 *θρον* A, *ὅθεν* καὶ PW. 20 *ἐκ τῶν θρίων]* eadem habet Suidas in *θρίαμβος*, usque ad ἀπέσαντος p. 619 v. 3. cf. Oedreni T. I p. 470 ed. Bonn. 22 *τῆς σκηρικής* A.

diti aut in militiam adscripti essent, ignominiose eiici atque exactorari, privatas vero condicionis homines in servitum rapi.

Vigesimo anno Imperii Diocletiani exacto ambo imperatores conscientibus animis imperio se abdicarunt, publice profitentem se moli negotiorum succumbere, sed apud eos, quibus arcana sui pectoris credebant, id ex desperatione facere se fatebantur: quia enim neq. Christianos superare nec praefonium Christiani nominis extinguere possent, se nec imperio velle frui. cum autem ambo eodem die imperio se ex composito abdicassent, Diocletianus Nicomediae, Maximianus Mediolani, ille Salonis in Dalmatia, quas patriam habebat, hic in Lucania vitam agit. prius tamen de Persis Romae triumpharunt: quo in triumpho Narsis uxores liberos et sorores aliarumque gentium duces duxerunt, omnesque divitias ex Persia apportatas.

Hoc loco haud abs re fuerit explicare unde triumphum nomen sumptum sit. ad id quidem a thriis, quas ficulnae folia sunt, factum putant, praesquam enim personas scenici excogitassent, ficulis foliis facies velati

ωπα, δι' ἰάμβων ἐπιούοντο τὰ σκόμματα· καὶ οἱ στρατιῶται δὲ ἐν ταῖς ἐπιπικίαις πομπαῖς φέλλαι σπῆς ταῖς ἑαυτῶν ἐπάγοντες ὕφρισιν, εἰς τοὺς τὰς πομπὰς ποιοῦντας ἀπέσκωπτον· κἀντιῦθεν ὀνομασθῆναι νομίζεται θριάμβος τὰς ἐπιπικίους πομπάς. Ἐτεροι δὲ φασὶν ὀνομασθῆναι τὸν θριάμβον, διὲκ τριῶν οἱ τὴν πομπὴν πληροῦντες συνίστατο τάξων, τῆς συγκλήτου, τοῦ δήμου, καὶ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐκ τοῦ βαίνειν ὁμοῦ τὰς τάξεις τὰς τρεῖς θριάμβον τινα κληθῆναι, ἀντὶ δὲ τοῦ τὸ θ παραληφθῆναι διὰ τὸ εὐφρονότερον.

- 10 Μετὰ δὲ τὴν ἐπιπικίον ταύτην πομπὴν κείνοι μὲν τῆς ἕξ-
ουσίας ἀπέστησαν, τοὺς Καίσαρας δ' ἀνέδειξαν αὐτοκράτορας,
μερίσαντες αὐτοῖς τὴν ἀρχήν, καὶ τὴν μὲν ἑῶνα μοῖραν τῷ Γαλ-
λιεῖ ἠεροσκληρώσαντες Μαξιμίῳ σὺν τῷ Ἰλλυρικῷ, τῷ Χλωρῷ
δὲ Κώνστατι προσειμίαντες τὰ ἰσπερία σὺν τῇ Ἀφρικῇ. τούτων
15 δὲ οὕτω γεγονότων οἱ στρατιῶται, οἳ πραιτωριανοὶ ἑκαλοῦντο,
τὸν υἱὸν τοῦ Ἐρκολλίου Μαξιμιανοῦ τὸν Μαξιέντιον βασιλεῖα ἐν
τῇ Ρώμῃ ἀνείπον.

Ἐκ τοίνυν τῶν τριῶν ταύτων ὁ μὲν Κώνστας, ἐν Βρεττανίαις καὶ ταῖς Κοιτίαις Ἰλλυσι καὶ ταῖς Γαλλίαις κρατῶν, τοῖς
20 τὸν Χριστὸν σιθρομένους μάλα ἐπικεικῶς προσεφέρετο, ἀλλὰ μέγιστοι
καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὑπερόπτης χρημάτων ἐτύχχανε.
Μαξιμῖνος δὲ τῆς ἑῶας ἄρχων, καὶ κατὰ χριστιανῶν διωγμῶν
κευθήμεν ἐπαχθέστατον, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὑπηκόων βερότατα

- 1 σκόμματα AC, σόμματα PW. 3 ἀπέσκωπτον A, ἀπέσκω-
πτον PW. 4 θριάμβος om A. 6 τῆς συγκλήτου, τοῦ
δήμου AB: τοῦ δήμου, τῆς συγκλήτου PW. 8 τοῦ τοῦ τὸ
θῆτα C. 12 μερίσαντες] καὶ μερίσαντες B. 19 κοιτίαι AB.
καὶ ταῖς Γαλλίαις om C. 23 μαξιμιανός A.

dicteria versibus iambicis proferebant: eandem et milites in victoriae
festivitate licentiam eodem ornatu in victores usurpabant: atque hinc
triumpho nomen esse factum autumant. alii vero ex eo quod tribus
constet ordinibus, sensu populo et militibus, una incedentibus, littera-
rum in Graeco vocabulo θριάμβος nonnulla mutatione facta.

Ea igitur victoriae festivitate peracta imperatoriam potestatem in
Caesares transtulerunt, et partiti imperium, orientalem partem una cum
Illyrico Galerio Maximino [Maximiano] assignarunt, Constanti [Constan-
tio] Chlora provincias occidentales una cum Africa attribuerunt. his ita
gestis milites praetoriani filium Herculi Maximi Maxentium Romae
imperatorem declararunt.

Ex his tribus igitur Constantius [Constantius] in Britannia, Cottius
Alpibus et Gallis dominans, Christi cultores admodum clementer tracta-
vit, atque adeo subditos suos omnes; et pecuniae contemptor fuit. sed
Maximianus [Maximianus] Orientis imperator tum Christianos acerrime
persecutus est tum caeteris subditis gravissimus fuit. nam cum libidine

προσεφέρτο. γυναικομανέστατος γὰρ καὶ μοιχικώτατος ὢν οὐκ
 ιδιωτίδας μόνον γυναῖκας ἀκούσας ἑλάμβανε καὶ ταύτας ἐμοίχευεν,
 ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν περιφανῶν ἀνδρῶν γυμνὰς βίβλιν τῶν ἀνδρῶν
 ἀποσπῶν καὶ ἐνυβρίζων αὐταῖς οὕτως πρὸς τοὺς ἰδίους ταύτας
 C συνένους ἀνέπεμπε. μαντείαις δ' ἦν προσεσχηκῶς τοσοῦτον, ὥς 5
 μηδὲ τοῦλάχιστον ποιτῆν ἕνευ μαντιῶν, καὶ διὰ τιμῆς αὐτῶν οὐ
 ποιοῦντες τὰ ἀπόρρητα ἤγοντο. οὕτως τῶν εὐσεβῶν πανολεθρίαν
 κατεψηφίσατο, καὶ τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν δημεύεσθαι ἀπεφῆρατο,
 οὐδὲν ἕτερον τοῖς ἀναιτίοις προσάπτων αἰτίαμα ἢ τὴν θειογνωσίαν
 καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστόν. 10

33. Μαξέντιος δ' ἐν Ῥώμῃ οὐδὲν τι μετριώτερος τύραννος
 τοῖς ὑπηκόοις ἐτόχχανεν ὢν, ἀλλ' ἐπίσης τῷ Μαξιμίῳ διεῖπε τὰ
 τῆς ἀρχῆς, λυτῶν κἀκεῖνος κατὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα χριστιανῶν, καὶ
 πάσαις αὐτοὺς ὑπάγων κακώσσει, καὶ πρὸς πάντας δὲ τοὺς ἐπ'
 D αὐτὸν πικρότατα διακέλιμενος. σφαγὰς τε γὰρ πολλῶν περιφανῶν 15
 ἀνδρῶν ἐξ οὐδεμιᾶς ἐνδίκου δίκης ἐτίθετο, καὶ μοιχείαις ἡμετέρας
 εὐγενῶν ἐτόλμα γυναῖων καὶ παρθένων φθοράς, ἐνυβρίζων αὐ-
 ταῖς ἀναιδέστατα, καὶ οὐσιῶν ἀφαιρέσεις ἀδίκους τοῖς εὐποροῦσιν
 ἐπέηγε, καὶ καιναῖς εἰσπράξεσι καὶ βουραῖαις ἐπέηγε τὸ ὑπῆκοον.

Οὕτως ἐν Ῥώμῃ εὐγενιστάτης τινὸς γυναικὸς ἀλλὰ μέγιστος 20
 καὶ σώφρωνος ἀνδρὶ συζώσης τῶν ἐν Ῥώμῃ ἐπιφανῶν ἱεροσδεῖς

5 ἦν] αὐτὸ A. προσεσχηκῶς AB, προσεσχηκῶς PW. 6 ἔνευ
 ποιῶν AB. μαντιῶν B. 12 Μαξιμίῳ etiam Eusebius Hist.
 eccles. lib. 8 c. 14. 15 ἐπ' αὐτῶν C. ἐπ' αὐτοὺς διακε-
 λίματι διακέλιμενος B. 19 τὸ add AC.

Fontes. Cap. 33. Fortasse Dio continuatus. Eusebii Histo-
 ricæ ecclesiasticæ lib. 8.

arderet ac summus adulter esset, non privatae condicionis solum mulie-
 res ad stupra rapiebat, sed etiam illustrium virorum coniuges a maritis
 per vim avulsas expleta libidinae sua domum remittebat: divinationibus
 adeo deditus, ut nullam rem minimam illis inconsultis susciperet, et at-
 canorum illorum patratioribus honorem haberet. hic pios homines ad in-
 ternecionem condemnavit, eorumque facultates publicavit, nullo alio cri-
 mine insontibus obiecto praeterquam dei cognitione et fide in Christum.

33. Maxentius vero Romae nihilo clementior tyrannus fuit, sed
 aequè ut Maximianus [Maximianus] imperium administravit, in proximos
 quoque Christianos insanendo, et omnibus eos acrius exagitando,
 summaque perfidia in omnes suos subditos grassando. nam et multos
 claros viros nullo iusto iudicio occidebat, et nobiles matronas ac virgi-
 nes in dies per summam contumeliam constuprabat, et lucubetibus bona
 per iniuriam eripiebat, et subditos novisisque gravibus exactionibus
 atterebat.

Hic aliquando Romae nobilissimae castaeque matronae, quae viro
 illustri nupta erat, immodesto amore correptus, talium operum ministros

ἀκόλαστον ἔρωτα, ἔστειλε τοὺς τὰ τοιαῦτα διακονουμένους αὐτῷ τὸ γύναιον ἀξοντας. ὥς δ' ἐκείνο ἐπιστάτας τῷ οἴκῳ τοὺς προαγωγούς ἔγνω, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς αὐτῶν ἐπιδημίας μεμαθήκει, καὶ ἀπαραιτήτων τὴν πρὸς τὸν τύραννον ἀπέλευσιν ᾗσθετο (ὁ γὰρ P I 634
 5 ἀνὴρ αὐτῆς ἑβόβη τοῦ θανεῖν ὑποπτήσων λαβεῖν τὴν γυναῖκα καὶ ἄγειν ἐπέτρεπεν), ἐτέρωθεν δ' οὐκ ἦν αὐτῇ ἐπικουρήματα, ὥραν αὐτῇ βραχεῖαν ἐδοῦθαι ἠτήσατο, ἵν' ἐπικοσμηθεῖται καὶ οὕτω σὺν αὐτοῖς ἀπελεύσαιοτο. ἦν δὲ καὶ τὸν Χριστὸν ἡ γυνὴ σεβομένη καὶ τὸ θεῖον μεμνημένη μυστήριον. εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸν ἑαυτῆς 10 κοιτωνίσκον, καὶ μονωθεῖσα διεχειρίσατο ἑαυτήν, ἵν' ἀνίβριστος μείνῃ καὶ τὴν σωφροσύνην μὴ πρόβοιτο, ἐλομένη τὸν ἐκούσιον θάνατον, καὶ τὸ σῶμα νεκρὸν τοῖς προαγωγοῖς καὶ τῷ ἐνυγεῖ ἔραστῇ καταλείψασα.

Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἤρχον, Διοκλητιανὸς δὲ καὶ Μαξιμιανὸς W II 246
 15 ἰδιωτεύοντες ἔθανον. περὶ δὲ τῆς σφῶν τελευτῆς διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς. ὁ μὲν γὰρ Εὐσέβιος ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τῆς ἐκκλη- B
 σιαστικῆς ἱστορίας ἕκασασιν τὸν Διοκλητιανὸν ὑποστῆναι λέγει φρενῶν καὶ νόσῳ χρονίᾳ τὸ σῶμα κατυσκελευθῆναι βιαίως τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπεφεύξασθαι, τὸν δὲ γε Μαξιμιανὸν τὸν 20 Ἐρμούλιον ἀγχόνῃ ἑαυτὸν τῆς ζωῆς ἐπεξυγαγεῖν. ἔτεροι δ' οὐκ οὕτως ἱστοροῦσι τοὺτους θανεῖν, ἀλλὰ μεταμέληθέντας καὶ τῆς ἀρχῆς αὐθις ἐπιλαβείσθαι βουλευομένους φωρυθῆναι καὶ δόγματι τῆς συγκλήτου ἀναιρεθῆναι.

Ελοὶ δὲ καὶ οἱ τὸν Ἐρμούλιον λέγουσι τῆς βασιλείας αὐθις

3 ἐμαμαθήκει AB.
 λόγῳ] lib. 8 cap. 13.

7 ἐδοῦσαι A. οὕτως B.
 19 τὸν Ἐρμούλιον om A.

16 ὀγδὸς

ad eam adducendam misit. quae cum lenones aedibus suis adstare videret, adventusque causa cognita citra ullam deprecationem ad tyrannum abeundum esse intelligeret (nam maritus mortis metu attonitus ab illis abduci mulierem patiebatur), neque illum aliunde auxilium expectaret, exiguam moram postulavit ut se exornaret prius quam abiret. colebat autem Christum et divino mysterio initiata erat. ingressa igitur cubiculum, remotis arbitrīs sibi necem conscivit, ut contumelias experts modestiam conservaret, voluntariam mortem amplexa, cadavera lenonibus et nefario amatori relicto.

His ita imperantibus Diocletianus et Maximianus in vita privata obierunt: etsi de illorum obitu scriptores non consentiunt. nam Eusebius Ecclesiasticae historiae libro octavo Diocletianum mentis errore affectum et diuturno morbo tabescentem miseram animam violenter eructasse scribit, Maximianum vero Herculium laqueo sibi necem conscivisse. alii vero tradunt eos, cum depositae potestatis paeniteret, in conatu recuperandi imperii deprehensos et senatusconsulto interfectos esse.

Sunt etiam qui dicant Herculium rursus imperium desiderantem

ἐπιμένον τῷ Διοκλητιανῷ κοινῶσασθαι τὸ αὐτῶν πειραθῆναι τὴν βασιλείαν ἀναλαβεῖν· τὸν δὲ παρατήσασθαι. ἐκείνων δὲ πρὸς τὸ τῶν Ῥωμαίων παρελθόντα συνέδριον φάναι μὴ ἀρκεῖν τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησιν. κινήθεται δὲ τῶν στρατιωτῶν πρὸς θυμὸν ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ ὡς σφετεριζομένου τὴν ἀρχήν, τὸν Ἐρκοῦλιον τὸν κίνδυνον δειδασκα μὴ οὕτω γνώμης ἔχειν εἰπῶν, ἀλλὰ διώπειραν τῶν στρατευομένων ποιούμενον, ὅπως ἔχουσι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ διαθέσιως, ταῦτα εἰπεῖν· καὶ οὕτω καταστῆλαι τὸν Θόρυβον τῶν στρατιωτῶν. εἶτα εἰς Γαλλίας ἔλθειν πρὸς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, κηδεστὴν αὐτοῦ 10 καὶ αὐτὸν ὄντα ἐπὶ Φαύστῃ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, κακίῳ ἐπιβουλεύοντα καὶ πειρώμενον τὴν ἐκείνου βασιλείαν λαβεῖν· γνωσθῆναι δὲ κάκιστε καὶ ἀποκρουσθῆναι τοῦ ἐγχειρήματος, καὶ οὕτως ἀπαγῆσθαι.

D Ἄλλ' οὗτοι μὲν ἐνὶ γέ τῳ τρόπῳ τῶν εἰρημένων τὴν ζωὴν 15 ἐξέμετρησαν, Κώνστας δὲ ἐνδέκατον ἡνυχῶς ἐνιαυτὸν παρὰ τῇ ἀρχῇ ἔξοτον Καῖσαρ ἀνηγορεύθη, καὶ ἡπίως ἄρξας καὶ προσηνῶς, ἐν Βρεττανίαις διώγων κατέλυσε τὴν ζωὴν, πένθος ἑαυτοῦ τοῖς ἐπ' αὐτὸν καταλειποῦς διὰ τὴν χρησιότητα, πρότερον τὸν προσβύτερον τῶν οἰκείων υἱῶν τῆς ἀρχῆς καταστήσας διάδοχον, τὸν 20 μέγαν δηλαδὴ Κωνσταντῖνον, ὃν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ ἐγένετο γαμετῆς. εἶχε δὲ καὶ τῆς δευτέρας τῆς τοῦ Ἐρκοῦλίου θυγατρὸς Θεοδώρας καὶ ἑτέρους υἱούς, Κωνσταντῖνον, Ἀναβαλλιανὸν καὶ

3 συνέδριον φάναι AB, φᾶναι Συνέδριον PW. ὁ πρὸς] εἰς B. 12 βασιλείαν om C. 15 γὰρ τῷ PW. 23 καὶ prius om A. Κωνσταντῖνον] κόωνσταντα A: cf. Ducangii Famil. Byzant. p. 44 et Thlemonti not. 2 ad Constantinum M. Ἀναβαλλιανόν] Hanniballianum.

consilium cum Diocletiano de eo recuperando communicasse, eoque conatum illum recusante, curiam ingressum dixisse, filium suum rei publicae gerendae esse imparē. militibus autem his verbis ad iram concitatis, quasi imperium sibi vindicaret, periculo territum negasse id se in animo habuisse, sed militum animos ut erga filium suum affectū essent periclitari voluisse; itaque sedasse tumultum. deinde in Gallias ad Constantinum magnum, qui Faustam filiam eius et ipse in matrimonio haberet, abiisse, ac in regno eius per insidias sibi vindicando ibi quoque deprehensum, eoque conatu delectum, tum demum vitam laqueos finivisse.

Itē igitur uno quopiam modo ex his naturae debitum persolverunt. Constans [Constantius] autem undecimo anno in imperio exacto, ex quo Caesar appellatus fuerat, potestate clementer et humaniter usus, in Britannia extremum diem clausit, cum luctu subditorum, benivolentiam eius desiderantium: filio nato maiore, magno videlicet Constantino, ex priore coniuge, imperii successore declarato. habuit enim ex secunda quoque Herculli filia Theodora alios filios, Constantinum, Anaballianum

Κωνσταντίον. προτετιμητο δὲ τούτων ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, P I 646
 ὅτι ἐκείνοι τῷ πατρὶ ἀνεπιτήδευοι πρὸς τὴν βασιλείαν ἐκρίθησαν.
 τὸ δ' ἔλον ἦν ἐκ θεοῦ οἰκονομηθὲν ὑπὲρ τοῦ θείου κηρύγματος,
 ἢ μᾶλλον καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν τῇ Ῥωμαίων ὑποκειμένων ἀρχῶν,
 ὅτι αὐτοῦ καταλυθεῖεν αἱ τυραννίδες. λέγεται γὰρ ὅτι νοσοῦντι
 τῷ Κωνσταντι καὶ ἄδυμούντι διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις παισὶν
 ἀποτυχίαν ἀγγελος ἐπέστη, τῷ Κωνσταντίνῳ κελύων τὴν ἔξου-
 σίαν καταλιπεῖν.

Τούτων δὴ τὸν Κωνσταντῖνον ὁ πατήρ μειράκιον ὄντα τῷ
 10 Γαλλερῷ εἰς ὀμηρεῖαν παρέσχετο, ἔν' ὀμηρεῶν ἡμῶν καὶ πρὸς
 ἄσκησιν γυμνάζοιτο τῆς τέχνης τῆς στρατιωτικῆς. ὁ δὲ περι-
 δέξιον τοῦτον ὁρῶν καὶ φθορῶν αὐτῷ ἐπεβούλευε. καὶ πρῶτον B
 μὲν τοῖς Σαρμάταις μαχόμενος τῷ ἐκείνων ἀρχηγῷ ἐκ τῆς παν-
 οπίας ἐπισήμῳ τυχάνοντι προσέταξεν ἐπιελθεῖν. ὁ δὲ καὶ ἐπήλθε
 15 καὶ ἀρπάσας αὐτὸν ζῶντα τῷ Γαλλερῷ ἐκόμισεν. εἴτα λίοντα
 φορικτὸν τινα θῆρα καὶ παλαμναῖον ἐκέλευσε δέξασθαι. ὁ δὲ καὶ
 τοῦτον τὸν ἄθλον ἤρυσεν ἐπικινδύνως μὲν, τῆς θείας δὲ γε χάρι-
 τος συτηροῦσης αὐτόν. γνοὺς δ' ἐντιθέσθαι φθοροῦμενος παρὰ
 τοῦ Γαλλερίου καὶ ἐπιβουλεύμενος, νυκτὸς μετὰ τινων οἷς ἐθάρ-
 20 ρει ἀπέδρα καὶ πρὸς τὸν πατέρα ἐπανελήλυθε.

Καὶ ὁ μὲν οὕτως τὸν τε κίνδυνον διαπέφυγε καὶ τῆς πα-

4 τῶν τῇ A, τῇ τῶν PW.
 17 ἀέθλον AB.

11 γυμνάζοιτο A, γυμνάζεται PW.
 20 ἀπέδρα om A.

et Constantium. sed magnus Constantinus praelatus est, quod hi patri
 ad imperium inepti esse videbantur. immo totum negotium divinae pro-
 videntiae fuit, salutari praeconio ac potius omnibus Romani imperii sub-
 ditie consulentis, ut per eam tyrannides destruerentur. fertur enim
 Constanti [Constantio] aegrotanti et ob caeterorum filiorum insepam in-
 dolem maesto angelus adstitisse, qui iuberet ut Constantino relinqueret
 imperium.

Hunc igitur Constantinum pater, adolescentem etiamnum, Galerio
 dedisse obsidem memoratur, ut interim etiam in re militari exerceretur.
 quem Constantino ob ingenii dexteritatem ex invidia insidias struentem,
 in pugna Sarmatica mandasse ut barbarorum ducem armis insignem ag-
 grederetur. Constantinum vero paruisse, eumque correptum, viventem
 ad Galerium portasse. deinde leonem immanem et cruentam belluam iu-
 cisse subsistere: illum vero id quoque certamen, quamvis non sine peri-
 culo, divina tamen gratia incolumem obisse. unde cum Galerium invi-
 dere sibi atque insidiari intellexisset, noctu cum iis quibus fidebat fuga-
 clapsam ad patrem rediisse.

Ex pacto Constantinus et periculum evasit et paterno imperio

W II 247 ^C τράμας βασιλείας ἤξιωτο· (34) *Μαξιμῖνος δὲ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς τὸν Λικηνιον προσελήφει, ἐκ Λακῶν ἔλκοντα τὴν τοῦ γένους σείραν, καὶ γαμβρὸν ὄντι ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. κοινωνὸν δὲ τῆς βασιλείας αὐτὸν ποιησάμενος τὸν μὲν ἐν τῷ Ἰλ- λυρικῷ καταλλοίπειν ἕν' ἀμύνη τοῖς Θραξίν ὑπὸ βαρβάρων ληϊ- ζομένοις, ἐκείνος δ' εἰς Ῥώμην ἀφίκετο μαχόμενος πρὸς Μαξιέν- τιον. εἴτι τοὺς οὐκείους ὑπόπτους σχῶν στρατιώτας, καὶ φοβη- θεὶς μὴ πρόσθοντο τῷ ἔχθρῳ, ἀπέστη τῆς μάχης καὶ ἀνεχώρησε. μεταμεληθεὶς δ' ἐπὶ τῇ προσλήφει τοῦ Λικηνίου, πρότερον μὲν D λαθραίως αὐτῷ ἐπιβούλευεν, εἶτα καὶ μάχην κατ' αὐτοῦ εἰς 10 τοῦμφανὲς συνεστήσατο. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ τρέπεται, καὶ ἡτ- τώμενος ἔφυγε, καὶ ἐν τῇ φυγῇ ἑαυτὸν διεχρήσατο.*

Οἱ μὲν οὖν τοιοῦτω τέλει καταλύσαι τὴν ζωὴν ἰστόρησαν τὸν Μαξιμῖνον, οἱ δὲ κατὰ χριστιανῶν αὐτὸν ἐκμανέντα μετελθεῖν τὴν θείαν δίκην παραδεδώκασιν. ἔλκος γὰρ ἐσακῆψαν αὐτοῦ περὶ 15 τὸν βουβῶνα καὶ τὴν αἰδῶ χαλεπώτατον τὰ τῆς ἀκολασίας αὐτοῦ ἐπιβόσκουσαι ὄργανα. ἐκ δὲ γε τῆς σήψιως τοῦτων καὶ σκώληκας ἀναβρῶσασθαι, καὶ εἶναι τὸ πάθος ἀνίατον. Ιατρῶν δὲ τοὺς μὲν αὐτόθεν ἀπαγορεύοντας τὴν ἐγχείρησιν ὡμῶς ἀποσπάττεισθαι, τοὺς P I 646 δ' ἐπιχειροῦντας μὲν, μὴ δυναμένους δ' ἀκίσεσθαι, κτείνεσθαι 20 ἀπηνέστατα, ὅτι μὴ κατάρθουν ἀδύνατα. ὅπερ δ' οὖν ὑποτοπῆ-

1 Μαξιμῖνος etc.] haec apud Eusebium, Zosimum, alios, partim ad Gale- rium Maximianum, partim ad Maximinum referuntur. 4 δὲ om B. 5 ἕνα μείν A. 9 Λικηνίον B. 13 τὸν μαξιμῖνον ἰστόρη- σαν A. 14 οἱ δὲ — p. 625 v. 4 ὅπερ αὐτοῦ] eadem fere habet Eusebius Hist. eccles. lib. 8 c. 16 17. 14 ἐκμανέντα μετελθεῖν αὐτὸν τὴν θείαν παραδεδώκασιν δίκην A. 16 δὲ om A.

FOXTES capitulis 34 incerti.

potitus est: (34) Maximinus vero Licisium natione Dacum, qui Con- stantini magni sororem in matrimonio habebat, imperii collegam adoci- tum in Illyrico reliquit, ut Thracibus, qui a barbaria vexabantur, opem ferret: ipse Romam profectus est ut cum Maxentio pugnaret. deinde cum suis militibus diffideret, metuens ne ad hostem transirent, omisso bello recessit. ac Licinium, quia collegam cum adscivisse paenituerat, primum clam per insidias, deinde aperto Marte adortus, in fugam vertit, in qua se ipse interemit.

Hoc modo Maximinum perisse quidam tradunt: alii auctores sunt, eum furere quodam quodam Christianos grassantem divinae vindictae poenas dedisse, ulcero gravissimo circa bubonem et pudenda orto, quod instrumenta libidinis eius consumpserit: nam ex ea putrefactione etiam vermes erupisse, et malum fuisse immedicabile. medicos autem, qui conatum faciendae medicinae statim veterint, crudeliter esse iugulatos: qui vere curatione suscepta nihil profecerint, immanissime trucidatos, quod ea praestare non possent quae artis facultatem superarent. sero

σαι τὸν τύραννον διὰ τοὺς ἀδίκους φόνους τῶν τὸν Χριστὸν σε-
βομένων τινόντων δίκην, καὶ ἐκθρόθῃσι θεοπίσματα πυρταχοῦ
κελεύοντι πανθῆραι τὸν κατὰ χριστιανῶν διωγμὸν, καὶ ζῆν ἐκεί-
νους καὶ θρησκείην ὡς βοῦλοιντο, εὐχισθαί τε ὑπὲρ αὐτοῦ.
5 κατὰ ταῦθα δὲ διπτοὶ λέγονται λόγοι. ὁ μὲν γὰρ ἀπύλλαγῆραι αὐ-
τὸν τοῦ πάθους παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα φησὶν, εἰτ' αὐδὶς ἐπεγείρωι
τὸν διωγμὸν, καὶ ἀδιόρθωτον μῆναι, ἕως οὗ τοῦ ἐν χειρὶ κυρίου
ποτηρίου τὸν τρυγίαν ἐξέπιεν· ὁ δ' ἕτερος ἀρνῆται τῷ ἀσιβεῖ
τὴν ἀνάφρωσιν, ὡς ἐκ τῆς εἰρημένης τελευτήσαντι νόσον καὶ ἀν- B
10 ενεγκόντι ἐκ τοῦ σόματος σκώληκος.

Ὁ μὲν οὖν καθ' ἓνα τρόπον τῶν ἱστορηθέντων βιαίως ἀπ-
έρρηξε τὴν ζωὴν. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τῆς τῶν πιστῶν ἐκκλησίας
προέστη μετὰ Μαρκελίνον ἐν ἔτεσι δυοὶ τὴν λειτουργίαν ἐκπλή-
σαντα Εὐδόκιος, ὃν μετὰ ἐνιαυτὸν θανόντι διεδέξατο Μιλτιάδης.
15 καὶ ἐπὶ τέσσαραις προστάντος ἐνιαυτοῖς τῶν ἐν Ῥώμῃ πιστῶν τοῦ
Μιλτιάδου Σιλβέστρου διάδοχος γέγονεν. ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ μετὰ
Τύραννον ἔτος ἐπισκοπήσαντι τρισκαίδεκατον προχειρίσθη Βι-
τάλιος, καὶ τοῦτον ἔτος ἀνύσαντα διεδέξατο Φιλογένης,
κάκεινῳ πέντε ἀνυσθέντων ἐνιαυτῶν γέγονε Παυλῖνος διάδοχος. C
20 τῶν δ' Ἱεροσολύμων μετὰ Ζάβδαν ἐπὶ δέκατον λειτουργηκότι
ἐνιαυτὸν Ἐρμων ἐκληρώσατο τὸν θρόνον τὸν ἀρχιερατικόν. τῆς
δ' Ἀλεξανδρείας μετὰ τὸν ἱερομάρτυρα Πέτρον δέκα ἔτεσιν ἐφ'

5 τοῦ πάθους αὐτὸν ABC. 10 ἐκ τοῦ] διὰ A. 11 τρόπον
ABCW, τρόπων P. ἀπέρρηξε BW. 12 "Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ]
quae deinceps adduntur, absunt ab uno e codicibus Regii et Col-
berteo, describuntur vero in tribus aliis Regii: atque haec quidem
supposititia nec Zonarae esse videntur." DUCANGIUS. 18 ἔτος
om C. 20 Ζάβδαν AB.

tandem suspicatum tyrannum, se iniustarum caedium cultorum Christi dare poenas, ubique edictis propositis persecutionem Christianorum inhiberi atque illos vivere ac deum suo arbitrato colere et pro ipsius salute vota facere iussisse. atque hic etiam duplex rumor ortus est. nam alii tradunt, praeter omnem spem eo morbo liberatum renovasse persecutionem non mutatis moribus, donec poculi, quod dominus manu tenet, saecem exhauerit: alii valetudinem recuperatam negantes, ex eo malo impium decessisse tradunt, ac vermes etiam per os reiecisse.

Ille igitur uno certe ex his modis vitam abruptit. Romae vero coetui fidelium post Marcellinum duobus annis sacerdotio functum Eusebius praefuit: cui post annum mortuo successit Miltiades: qui cum fidelibus quadriennium praefuisset, Silvestrum successorem reliquit. Antiochiae post Tyrannum tredecim annis episcopatu functum delectus est Vitalis. huic post sexennium successit Philogenes. atque is quoque annis quinque exactis Paulinum habuit successorem. Hierosolymis post Zabdam, qui ministerium ad decimum annum obit, Hermon pontificiam sedem est sortitus. Alexandriae post s. martyrem Petrum, qui pontifi-

ἐνὶ τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον κοσμήσαντα Ἀλέξανδρος τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχηκεν. ἐν δὲ Ῥώμῃ μετὰ Σιλβέστρον ἐπ' ἔτεσι λειτουργηκότα εἴκοσι καὶ ὀκτὼ Ἰούλιος πρόσθη τῆς ἐκκλησίας ἔτη πεντεκαίδεκα. μεθ' ὃν Λιβέριος ἔκτον ἤνωσεν ἐνιαυτὸν, κάκεινον διεδέξατο Δάμισος, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἐνιαυτοὺς ποιμένας 5
 D τοὺς πιστοὺς, καὶ τοῦτον Σιρίκιος, ἔτη λειτουργήσας ἑκατάδεκα. ἔτα προχειρίσθη Ἰννοκέντιος, ἐν πεντεκαίδεκα ἐνιαυτοῖς διδάξας τὸν τοῦ κυρίου λαόν. καὶ Ζώσιμος τῷ θρόνῳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐνίδρυτο, θανάσιος Ἰννοκέντιον. ὃν δωδέκατον ἠνεκάτα ἐνιαυτὸν Κελεστίνος διεδέξατο, ἐπ' ἔτη τῇ ἀρχιερωσύνῃ δέκα ἐ-
 W II 248 διαπρέψας. τούτῳ Ἔυστος διάδοχος γέγονεν, ὕψοον ἐνιαυτὸν διαρκέσας. ἔτα Ἄλων ἀντισηχθῆ, τῶν ὁρθῶν δογμάτων ἀντιποιησάμενος ἐπ' ἔτεσιν εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι. καὶ ἐκλιπὼντος τοῦ Ἄλοντος Ἰακώβων εἰς τὸν θρόνον ἀνθίδρυτο, ἔκτον ἑκατάδεκα ἐνιαυτὸν. ἀνθ' οὗπερ Συμπλίκιος χειροτονήθη, καὶ ἐπὶ 15
 P I 647 ἐνεκακαίδεκατον ἔτος τὸ τῆς ποιμαντικῆς καὶ οὗτος λειτουργήμα διανύσας ἔξελιπε, καὶ ἀντισηκτο Φῆλιξ. ἐννάτῳ δ' ἐνιαυτῷ καὶ οὗτος ἐκλειοιπῶς Γελασίῳ τὴν τιμὴν καταλλοιπε, πέντε ταύτης ἀπολαύσαντι ἔτη. μεθ' ὃν Ἀναστάσιος ἐπελέγη. μετὰ τέταρτον δὲ καὶ οὗτος ἐνιαυτὸν ὑπὸ Συμμάχου διεδέχθη. οὗ δεοκαίδεκα 20
 ἐνιαυτοὺς ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ διαγαγόντος Ὁρμισδάς ἔξελικτο. δεκάτῳ δὲ καὶ οὗτος ἐνιαυτῷ τὸ λειτουργήμα διανύσας κατῆλσε

5 δάμισος A. 7 Ἰννοκέντιος et mox Ἰννοκέντιου AC. "Reg. Ἰννοκέντιος" Δυσκακίσιος. 11 τούτου A. διαρκείας ἐνιαυ-
 τόν A. 15 ἀνθ' ἴσφ' B. "Reg. Συμπλίκιος" Δυσκακίσιος.
 sic etiam B. 16 διανύσας λειτουργήμα A. 21 ἐνιαυτοὺς
 post διαγαγόντος AB.

ciam sedem per annos undecim ornat. Alexander pontificatum obtinuit. Romae Sylvestro per annos 28 episcopatu functo Iulius ecclesiae 15 annis praefuit. post quem Liberius sextum absolvit annum: eique successit Damasus, qui 28 annos fideles pavit. hunc Siricius secutus annis 16 ministerium obiit. deinde Innocentius est electus, qui populum domini per annos 15 erudit. quo mortuo Zosimus in ecclesiae Romanae solio est collocatus. cui duodecimo anno exacto successit Coelestinus, qui annis decem in pontificatu claruit. huius successor fuit Xystus, qui 8 annos duravit. deinde Leo in eius locum suffectus est, qui veram doctrinam per annos 24 defendit. Leone defuncto, Hilario in sede collocatus est: qui sex annis expletis electioni Simplicii locum fecit; qui et ipse anno 19 ministerii decessit. in eius locum introductus est Felix: qui nono anno defunctus Gelasio honorem reliquit per quinquennium fruendum. post eum Anastasius est electus: qui anno quarto elapso Symmachum successorem habuit: qui cum annos duodecim in pontificatu exegisset, Hormisdas est electus. sed hic quoque decimo anno ministerii mor-

- τὴν ζωὴν, καὶ Ἰωάννην ὁ θρόνος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας διεδέ-
 ξατο ἐπὶ τριετίαν. μεθ' ὃν Φηλιξ τῶν ἐν Ῥώμῃ προέστη πιστῶν,
 τετραετίαν τῆς τιμῆς ἀπολαύσας. εἶτα Βονιφάτιος ἐπὶ διετίαν τῆς
 προεστίας ἤξιατο, καὶ ἐπὶ τούτῳ Ἀγαπητὸς προεχειρίσθη. δύο B
 5 δὲ καὶ οὗτος ἐνιαυτοὺς ποιμάνας τὸ ἐν Ῥώμῃ τοῦ ἀρχιεπισκόπου
 Χριστοῦ ποιμνίου, ἀπέτισε τὸ χρεῶν, καὶ χειροτονήθη Ῥώμης
 ἀρχιερεὺς Σιλβήριος. ἔνα δὲ καὶ οὗτος ἀρχιερατεύσας ἐνιαυτὸν
 τὴν ζωὴν ἔξεμέτρησε. καὶ τούτῳ διάδοχος Βιγίλιος γέγονεν.
 ὀκτωκαιδέκατον δὲ τούτου ἔτος διηνυκτός ἐν τῇ ἀρχῇ, ἀνθρῆθη
 10 Πελάγιος. ὃς πέμπτον ἐνιαυτὸν τῇ λειτουργίᾳ ἐσολακῶς ἀπῆλθε,
 καὶ Ἰωάννην ἡ ἀρχιερατικὴ καθέδρα τῶν Ῥωμαίων ἐδέξατο ἐπὶ
 χρόνος ὀκτώ, καὶ μετὰ τοῦτον Γρηγόριον ἐπὶ πεντεκαίδεκα. μεθ'
 ὃν οὐκέτι κατὰ συνέμιαν οἱ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προεστάντες
 εὐφρηται. ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ τῇ κατὰ Κοίλην Συρίαν τὸν Παυλίον C
 15 ἔτη πέντε τῇ λειτουργίᾳ σχολάσαντα Εὐσταθίως διεδέξατο, καὶ
 τοῦ Εὐσταθίου ἐπ' ἔτη ποιμάναντος τοὺς πιστοὺς ὀκτωκαιδέκα,
 Εὐφρόνιος ἐλειτούργησεν ἔτος ὄγδοον. μεθ' ὃν Φλάκιος δωδέ-
 κατον ἤνωσεν ἔτος· εἶτα Στέφανος αἰρεσιώτης Ἀρείον παρεισ-
 εφθάρη τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τρίτον ἐνιαυτὸν, καὶ μετὰ τοῦτον εἰσῆκτο
 20 Λεόντιος. ὄγδοον δὲ καὶ οὗτος ἔτος ἐπισκοπήσας κατέλυσε τὴν
 ζωὴν, καὶ ἐπὶ τούτῳ προέστη τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας Εὐδόξιος
 ἔτος δεύτερον, καὶ ἐπὶ τῷ Εὐδόξῳ Ἀρριανὸς ἐπισκόπησεν ἔτος
 τέταρτον, καὶ μετὰ τοῦτον Μιλέτιος ἐνιαυτοὺς ἑικοσιν ἐπὶ πέντε. D

1 ἐδέξατο AB. 2 προέστη — 3 ἀπολαύσας] πιστῶν προέστη
 τετραετίαν A. 4 ἀγαπητικός B. "Reg. Αγαπητικός; melius alii."
 DUCANGIUS. 5 ἐνιαυτοῦ; AC. 8 ἀγιλίου A. 12 χρόνους AB.

tem obiit. Romanae vero ecclesiae sedes Ioannem in triennium suscepit.
 post quem Felix Romanis fidelibus praefuit, quattuor annos eo honore
 gavisus. deinde Bonifacius per biennium episcopatum gubernavit. post
 hunc Agapetus designatus est, qui cum summi pastoris Christi gregem
 Romanam duobus annis et ipse pavisset, naturae debitum persolvit.
 Romae autem pontifex electus est Silverius; unoque anno pontificatu
 functus vitam exegit. huius successor Vigilus cum 18 annis ecclesiae
 praefuisset, in eius locum successit Pelagius; qui quinque annis obito
 ministerio decessit. Romana vero sedes Ioannem in octo annos suscepit,
 et post hunc Gregorium in annos quindecim. post hunc perpetua sedes
 eorum, qui Romanae ecclesiae praefuerunt, non reperitur. Antiochiae
 vero Coelesyriae Eustathius Paulino, qui ministerio quinquennium vaca-
 rat, successit. cum Eustathius fideles annos 18 pavisset, Euphronius
 per annos 8 ministravit. post quem Phlacidus 12 explevit annos. de-
 inde Stephanus Arii sectator ecclesiae per triennium se ingressit. post
 hunc introductus est Leontius, qui octavo anno episcopatus mortem obiit.
 post hunc Antiochenae ecclesiae Eudoxius alterum annum praefuit. post
 Eudoxium Arrianus quartum annum fuit episcopus. post hunc Meletius

μεθ' ὃν Φλαβιανὸς προέστη τῶν χριστιανῶν ἐπ' ἕτερον ἑκοσι
 πρὸς τοῖς ἕξ. εἶτα Θεόδοτος τὴν λειτουργίαν διεδέξατο, καὶ τε-
 τραιτίαν ἤνυσεν ἐπ' αὐτῆ. καὶ ἀντὶ τούτου Ἰωάννης εἰσῆχθη,
 καὶ διήρκειεν ἐπ' ἕτος ὀκτωκαιδέκτον. ἀντὶ δὲ Ἰωάννου Δόμιμος
 κειροτόνητο, ἐπιζήσας τῇ χειροτονίᾳ ὄγδοον ἔτος· καὶ ἀνθιδρόθη 5
 τῷ θρόνῳ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας Μάξιμος, ἐπ' ἐνιαυτοῦς ἐπι-
 μείνας τῇ προστασίᾳ ἑξοσας. ὃς ὑπὸ Μαρτυρίου διεδέχθη,
 ἔνταυτον καὶ τούτου τῆ ἀρχῇ διανύσαντος ἔτος. Ἰουλιανὸς δ'
 ἔπειτα εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ταύτην καθέδραν ἐκάθισεν ἐπὶ ἕκτον
 648 ἐνιαυτόν, καὶ οὗτος ἔσχε Πέτρον διάδοχον. ὃν μετὰ τριτῆ χρό-
 νον Στέφανος διεδέξατο, ἰσαριθμῶν ἀρχιερατεύσας ἐνιαυτούς.
 τῷ δὲ Στεφάνῳ Καλανδίων ἐγένετο ἑφεδρος. καὶ τούτῳ μετὰ
 τετρατίαν Πέτρος ἄλλος ἐφήδρευσε, τριτῆ χρόνον τὴν ἐκκλησίαν
 καταγωγῶς. οὗ δὲ διάδοχος Παλλάδιος γέγονε, δεκαετίαν ἀτίσας
 ἐν τῇ ἀρχῇ. εἶτα Φλαβιανὸς ἤρθη, ἐπὶ δέκα καὶ τρεῖς ἀρχιερα-
 15 τεύσας ἐνιαυτούς. μεθ' ὃν Σιωῆρος ἕβδομον λειτουργήσας ἐνιαυ-
 τὸν ἀφῆκεν Εὐφρασίῳ τὴν καθέδραν τὴν ἱεράν. ὃν μετὰ πλείονος
 ἔτος Ἐφραίμιος διεδέξατο· ὀκτώ δ' ἐπὶ δέκα χρόνους ἐπιβίῳ αὐ-
 τος τῷ λειτουργήματι.

2 τὴν λει. Θεόδοτος A. 3 ἤνυσεν ἐπ' αὐτῆ AB. ἤνυσε PW.
 12 καλανδίων CW. 18 οὗτος ἐπιβίῳ χρόνους AB.

annos 25. post hunc Flavianus Christianis annos 26 praefuit. deinde
 Theodotus ministerium. suscepit, in eoque annos quattuor exegit, in
 huius locum Ioannes introductus per annos 18 duravit. pro Ioanne
 Dominus electus annos 8 postea vixit. post quem in Antiochensae eccle-
 siae thronum Maximus introductus, in eo munere quadriennium vixit,
 successore Martyrio, qui 9 explevit in magistratu annos. deinde Iulia-
 nus in ea pontificia sede annos sex consedit, et Petrum successorem
 habuit. cui triennio post Stephanus successit, totidem annos pontificatu
 functus. in Stephani locum Calandio successit, et huic post qua-
 driennium alius Petrus successit, qui ecclesiam per triennium gubernavit,
 huius successor exstitit Palladius, decem annis in magistratu exactis:
 deinde Flavianus creatus episcopus tredecim annis. post eum Severus
 septem annis gubernata ecclesia Euphrasio sacram sedem reliquit: cui
 post annum quintum Ephraimius successit, et in ministerio annos duode-
 viginati vixit.

N O T A E.

Usus sum (in T. 2) tribus codicibus: duobus D. Antonii Fuggeri Constantinopoli emptis, et uno Viennensi a D. Gaspare a Nydprug etc. ultro perhumaniter atque utiliter suppeditato. nam duo reliqui tantum a Constantino Magno ordiuntur. WOLFIUS. Viennensis est B, Fuggeranus alter C: de altero cf. T. 1 p. XXXIX.

Duobus Zonarae codicibus Nic. Carminius Falconius usus est in concinnandis libris quos Dioneos dixit ab se primum detectos, altero "membranaceo Vaticano 136, autographo paene et correctissimo", altero "Palatino-Vaticano chartaceo 275, posterioris aevi". excerptas inde lectiones ut minus certas a certis seiungendas esse duximus.

p. 5 v. 9. πάσις etiam Palat. et Vatic.

p. 10 v. 16. *ποπουλαρία κέκληται ἡ δημοτικὴ διαγωγή*] *actio popularis*, vox iurisconsultorum. Glossae Basilic. *ποπουλαρία, δημοτικὴ· πόπουλος, ὁ δῆμος*. sunt autem *actiones populares, quae suum ius populo tuentur*, ut ait Paulus in l. 1 D. de populari act. Duc.

p. 10 v. 18. *βουλευτάς, πατρικίους ὀνομάσας αὐτούς*] Livius aliter: *patres certe ab honore, patriciūque progenies eorum appellati*. W.

p. 11 v. 10. νομίζοντας πόλιτας αὐτούς Vatic.

p. 12 v. 14. τοῖς ἐν αὐτῇ Vatic.

p. 12 v. 18. στρατηγὸν τὸν τάτιον etiam Vatic.

p. 14 v. 9. ἐκ τῶν] καὶ ἐκ Vatic.

p. 14 v. 15. ἂ ἐπήγοντο χρήματα ἀφαιρῆσθαι βία ἐπεχέρον Vatic.

p. 14 v. 17. κολάζεσθαι etiam Vatic., et mox ἐψηφίσαστο.

p. 15 v. 1. τοὺς δὲ σαβίνους ὁ φόνος τοῦ σφαῖν ἀρχοντος οὐκ ἐτάραξε Vatic.

p. 15 v. 2. πρὸς τὸν θωμόλον Vatic.

p. 15 v. 13. οὐῆροι etiam Vatic.

p. 15 v. 15. εἰς ἀμνησίαν] ὀμήρους Vatic.

p. 15 v. 21. ἡμίσητο] ἐφόρει Vatic.

- p. 16 v. 2. προσηγόρευον Vatic.
 p. 16 v. 4. κλεινοσθῶσιν ἄν Vatic.
 p. 16 v. 11. ἦν ἐν αὐτοῖς Vatic..
 p. 16 v. 12. εἶτα σιγή βωμύλου προστάττοντος ἡεροῶντο
 Vatic.
 p. 16 v. 14. μαθεῖν etiam Vatic.
 p. 16 v. 14. τῶν λοιπῶν om Vatic.
 p. 16 v. 16. γενομένου τοῦ βωμύλου Vatic.
 p. 17 v. 6. ὡς om Vatic.
 p. 17 v. 15. ἡμᾶς μετ' ἀνθρώπων γενέσθαι χρόνον etiam
 Vatic.
 p. 17 v. 19. τὸν τρόπον τοῦ λέγοντος καὶ τὸν ὄρον Vatic.
 p. 20 v. 16. τε etiam Vatic.
 p. 20 v. 19. κατέλυσε σύστημα, οὗς βωμύλος εἶχε αἰεὶ περὶ
 τὸ σῶμα Vatic.
 p. 21 v. 14. ὥστε] ὥστε καὶ Vatic.
 p. 21 v. 15. θύονται om Vatic.
 p. 21 v. 20. ποιεῖν Vatic.
 p. 21 v. 21. φευροάριον Vatic.
 p. 22 v. 6. ἀριθμὸν τιθέμενοι Vatic.
 p. 22 v. 15. ἔχθρα τις ἢ φθόρος etiam Vatic.
 p. 23 v. 12. παρεχάρον etiam Vatic.
 p. 24 v. 7. καὶ om Vatic.
 p. 24 v. 9. εἰς δὲ δῆμον ἔκκλιτον Vatic.
 p. 25 v. 4. μεταβάλλεσθαι Vatic.
 p. 25 v. 12. ὦν καὶ μίαν Vatic.
 p. 25 v. 14. ἑταίρους Vatic.
 p. 26 v. 10. ὁ Λούκιος Vatic.
 p. 27 v. 13. τῶν βουλευτῶν μετῆλθε τοὺς δυνατωτάτους,
 καὶ τοὺς ὀρφανοὺς πόρρω ποι ὡς εἰς θήρας προπέμφας Vatic.
 p. 27 v. 23. τοὺς etiam Vatic.
 p. 28 v. 1. τοὺς om Vatic.
 p. 28 v. 10. τοῦτον ὁ Ταρκύνιος ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἐνω-
 τίσωιν ὑβρίσαι καὶ τὴν τέχνην ἐξουθενῆσαι διεμελέτησεν Vatic.
 p. 28 v. 15. ὁ Ἄττος Vatic.
 p. 28 v. 17. ἀποκρίναί μοι etiam Vatic.
 p. 28 v. 21. εὐθύς αὐτήν Vatic.
 p. 29 v. 2. συμβούλω τῷ Ἄττῳ etiam Vatic.
 p. 29 v. 4. ὑπὸ] καὶ ὑπὸ Vatic.
 p. 32 v. 11. τὸ γράμμα δὲ ζῶ etc.] scribit Zonas, ex
 Dione, patricios Romanos, quo a caetera plebe dignoscerentur,
 P 16 calceus corrigiarum implexione, et forma litterae ζῶ insignitos in-
 duisse: quae quidem, inquit, centenarium numerum significaret:
 totidem enim erant patricii: vel quod sit prima littera Romani
 nominis. quae quidem minime hic cohaerent. nam patriciorum
 lunati erant, quos vocabant, calcei, quibus scilicet assuta erat

lunula, quod pridem docuere Rosinuß, Dempsterus, Salmasius ad Pollionem et ad Inscriptionem Herodis, Benedictus Balduinus in Calceo antiquo, et alii criticorum filii. quae quidem lunula formam refert characteris Latini C, quo centenarius numerus effingi solet, ita ut patriciorum centenarium numerum in calceis adumbrare potuerit. at quod Zonaras de littera ϛ hic commentatur, prorsus absurdum est, quod alii notarunt, cum nusquam ϛ littera Graeca calceis patriciorum adfecta fuerit, neque primum vocis Romae elementum rettulerit, unde iure idem Balduinus cap. 9, quod hic de littera ϛ habetur, superfluum glossema et a quodam graeculo in textum Zonaras immissum esse arbitratur: nisi ipsemet Zonaras, non intellecto quem exscribebat Dione, erraverit; quod licet existimare, cum id ipsum praeferant codices omnes mss. scripserat nempe Dio litteram C in patriciorum calceis centenarium effingere (quod scribit Isidorus lib. 19 cap. 14), addideratque idem valere quod ϛ apud Graecos; quemadmodum Ioannes Gazensis in libro *Περὶ ἀρχαιολογίας* ait Numam regem ἐν τοῖς ὑποθήμασι Ῥωμαίων τῶν πατρικίων τυπούσθαι τὸ Ῥωμαϊκὸν κάππα, ὃ παρὰ τοῖς Ἕλλησίν ἐστι ϛῶ etc. nam Romanum κάππα est C Latium, eundemque numerum refert quod ϛ apud Graecos. cod. reg. 2431 fol. 212 *περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἐπαρχοῦ. ὁ ἐπαρχος παρὰ Ῥωμαίοις καὶ ἱερεὺς ἦν καὶ πρῶτος τῆς βουλῆς. ἐπεὶ οὖν βουλευταὶ ἦσαν ἑκατὸν, οὗτος δὲ ὁ ἀριθμὸς διὰ τοῦ κάππα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ χαρακτηρίζεται, τούτου χάριν τὸ κάππα σχῆμα φέρει αὐτῶν ὑπόδημα. ἔξ οὗ ὀνομάζεται καππάριον· οἷον οὗτος ἐστὶν ὁ πρῶτος τῶν ἑκατὸν τῆς βουλῆς.* adde Suidam in v. *χλαμύς*. Duc.

p. 36 v. 17. *κωδύας*] vide Henric. Valesium ad Harpocracionem pag. 301, ubi de hac voce. Duc.

p. 48 v. 21. *Ποστούμιος Τούβετος*] ita duo codd. Reg. et Colb. Duc. Livius lib. 2 [c. 16] M. Valerio P. Posthumium adiungit. W.

p. 55 v. 9. *Ἴν' εἶεν αὐτοῖς κατὰ συμμορίαν βοηθοί*] ut singulae classes suos patronos haberent, sequitur numerum tribunorum ad decem esse auctum: classes autem a Servio Tullio institutae fuerunt sex. W.

p. 62 v. 10. *στρατηγὸν ἕτερον*] sic reposuimus ex duobus Regiis mss, ubi Wolfius, alter Reg. et Colbert. τὸ τρίτον τὸν Μάλιον εἶλετο. ubi obiter observandum, apud Zonaram, cum de rebus Romanis agit, *consules* ut hoc loco *στρατηγούς* appellari, et *στρατηγήσαι* pro *consulatum inire* usurpari. quod ex hisce verbis in hac sectione descriptis vel colligitur ἀμφω τοὺς ὑπάτους ἢ στρατηγούς (p. 61 v. 19). consules enim postmodum dici coepere qui antea praetores vocabantur, ut ex Dione n. 19 [p. 69 v. 14] scribit Zonaras τότε γὰρ λέγεται πρῶτον ὑπάτους αὐτοὺς προσγορευθῆναι, στρατηγούς καλουμένους πρότερον. Duc. idem Livius docet.

- p. 64 v. 11. εἰς τοῦτο ἐπὶ τῶν εὐπατριδῶν προήχθη ὁ ὄμιλος] *suspecta lectio. W.* — immo genuina sunt Dionis verba.
- P17 p. 65 v. 2. οἷοι νῦν πολλοὶ περὶ τὰ βασιλῆα] nobilium palatinorum suae aetatis mores hic carpit Zonaras, qui capillos nutriebant et cicinnati haberi volebant, cum caeteri e Graecis capillos raderent. *Duc.*
- p. 67 v. 16. Λούκιον τινα Σικιον] hinc emendandus Ammianus Marcellinus lib. 25, qui *Sicinium* vocat: *Sicinium Dentatum adiciat, ornatum militarium multitudine coronarum. Sicinium* etiam vocat Dionysius Halicarnasseus. *Duc.*
- p. 70 v. 9. τῷ δ' ἐξῆς ἔτι] epitomatoris hic oscitantiam nota Zonaræ. dixerat equidem ista Dio, sed quos ipse praeterit duos annos, ille scripserat. *FALCONIUS.*
- p. 74 v. 4. μεγάλην πόλιν] quae Bolae Livio 4 49.
- p. 76 v. 19. Ἡ δὲ τῶν ἐπινικίων πομπή] cf. p. 618 v. 19.
- p. 76 v. 22. δρομοκρήνη] *tabellariis*, qua voce rursum utitur infra lib. 9 sect. 8 [p. 222 v. 7]. vide Henricum Valesium ad Harpocrationem. 272. *δρομοκρήνες οἱ ἀγγελιαφόροι παρὰ Δίῳι* Suidas. eo minus dubium est, Dionis verbis triumphum describi.
- p. 78 v. 7. παῖδας ἢ συγγενεῖς] Vide Henric. Valesium ad Nicolai Damasceni Excerpta pag. 71. *Duc.*
- p. 78 v. 16. καὶ κώδων] Vide Henricum Valesium ad Harpocrationem. *Duc.*
- p. 98 v. 6. Τιβέριος] T. Veturius.
- p. 103 v. 14. πόλισμα quod hic scribit Zonaras, Aquilonia dicitur Livio. *FALCONIUS.*
- p. 105 v. 11 sq.] Dionis verba supplevit Niebuhrus, *Kl. histor. und philol. Schriften II* p. 251.
- p. 106 v. 12. κηλιδῶσαι] vide Gloss. med. Lat. in *Cenitua*. *Duc.*
- p. 113 v. 21. κατηλώων] ita Regii quattuor [?] et Colberteus, alius apud Wolfium *κατηλώφουν*. vide Henricum Valesium ad Harpocrationem pag. 232, ubi de hac voce. *Duc.*
- p. 114 v. 4. πόλιν τινα] Venusiam. Niebuhrj *Hist. Rom. T. 3* p. 558.
- p. 123 v. 2. Κρανίτα] Cornetanos montes vel Corneos sine auctore non ausus sui dicere. *W.* — hos esse montes prope Tibur putat Ortelius, quos Dionysius Halicarnasseus lib. 1 *corniclos* seu *corniculos* vocat; de quibus sat multa habet Cluverius lib. 2 Italiae antiquae p. 661, qui de *Cranitis* Zonaræ siluit. *Duc.*
- p. 125 v. 2. δούς αὐτῷ [αὐτοῖς] δίψαν etc.] huc spectant ista Marcellini lib. 23 extr. *nam quod supersedere solio damnati ob iniquitatem iudicis alius cogebatur, aut finxit vetustas, aut olim consuetudo cessavit.* *Duc.*
- p. 127 v. 8. ὁμολογίᾳ προσεδήσαντο, pactione obstrinxerunt

vel ad deditionem compulerunt. alter codex [B] habet *ὁμολογία διεκρούσαντο*, *pactione eluserunt*. ego malim *προσεκρήσαντο*, ut et Polyb. lib. 1. W. — Regii et Colberteus *διεκρούσαντο*. Duc.

p. 129 v. 3. *ἐπὶ μείζον αἰχμόμενοι*] sic ms: Dionis excerpta *διαιρούμενοι*. sed Valesius Zonarae lectionem magis probat. Duc.

p. 156 v. 17. *ἂ πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι*] vide Excerpta ex P 18 Diodoro Siculo p. 274 276. Duc.

p. 165 v. 5. *Σαρδῶν Σαρδόνιοι* mss Reg. et Colberteus: at Wolfius legendum censebat *Σαρδῶν*. neque enim, inquit, Sardi a Carthaginensibus pecuniam extorsorunt, sed Romani et pecuniam et ipsam Sardiniam. Duc.

p. 169 v. 19. *Σαρδιαίων*] ita mss Reg. et Colberteus. at Henricus Valesius ad Dionis Excerpta *Ἀρδιαίων* legendum observat, ex Strabone lib. 7, Appiano in Illyrico, et Stephano. Duc.

p. 171 v. 5. *Ἄμου ποταμοῦ*] sic tres mss Regii. asteriscum apposuit Wolfius, quod fluvius huiusce nominis non occurrat apud geographos. cum vero dicat Zonaras, Illyricum intra Haemum fluvium et Istrum usque ad Pontum Euxinum contineri, videtur intellexisse aut Dravum aut Savum fluvios. Duc. leg. *Ἄνου*.

p. 174 v. 13. *ἐπ' Ἰστροῦ*] ita mss codices: sed *ἐπ' Ἰστροῖς* reponendum ex Eutropio lib. 3 et aliis observat Henricus Valesius ad Ioannem Antiochenum, qui *Ἰστριανοῖς* habet. ita Dio lib. 38, p. 64 *ἠτήθη (πρὸς) τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει πρὸς τῶν Σκυθῶν τῶν Βασταρῶν*: ubi interpretes ad *Istrorum urbem*. Duc.

p. 208 v. 6. *ὄθεν ἡ γερουσία*] Ammianus lib. 14 "*et dotatur ex aerario filia Scipionis, cum nobilitas florem adultas virginis, diuturnam absentiam erubesceret patris.*" vide Valerium Maximum lib. 4 cap. 4. id hausit a Dione Zonaras quod siluit Titus Livius. Duc.

p. 230 v. 6. *τὸν Ἰνδλίβιν*] ita Livio, quem *Ἀνδοβάλη* Polybius. Duc.

p. 238 v. 8. *Σοφωνίς*] ita mss, quam *Σοφόνβα* Excerpta Diodori Siculi p. 289, alii *Sophonisdam* vocant. Duc. *Σοφόνισθα* est apud Valesium p. 289, *Σοφόνβα* in eiusdem notis p. 46.

p. 245 v. 9. *Ἀφρικὴ γὰρ*] Eunapius in Maximo *καὶ τις τῶν ἐκ Αἰβύης, ἦν Ἀφρικὴν καλοῦσι Ῥωμαῖοι κατὰ τὸ πάτριον τῆς γλώττης*. Duc.

p. 257 v. 14. *μέχρις οὗ*] deesse versus aliquot apparet, in quibus de Carthaginensium et Masinissae controversiis actum est. W. Sensus est integer; atque ita etiam mss omnes praeferunt. Duc.

p. 270 v. 13. *Πύδνης*] in ms Reg. scholii vice additur P 19 *Πύδνα, τὸ νῦν Κίτρος*. Duc.

p. 278 v. 9. *Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου κρατῶν*] vide Henric. Valesium ad Diodori Siculi excerpta p. 50. Duc.

p. 285 v. 19. *Μαστανάβου*] ita reposuimus ex Reg. et Col-

bert., quomodo appellatur ab Appiano. Wolfius *Μαστιανάμου* ediderat: quem errorem viderat Henricus Valesius ad Polybii excerpta. Duc.

p. 289 v. 9. [Ἰππῶνα] quam *Ἰππακρίτας* Polybius vocat. vide Henr. Valesium ad Diodori Siculi excerpta p. 45. Duc.

p. 291 v. 6. malim *ὀλίγους ὄντας, καθ' ἐκάστους τρέπων*. W. — *ὀλίγους καθ' ἐκάστους ὄντας* mss. Duc.

p. 296 v. 12. *πατρός*] vide notata ab Henrico Valesio ad excerpta Polybii p. 32. Duc.

p. 297 v. 9. *Τὰ μὲν οὖν μέχρι τοῦδε παρυγμένα Πυμαίοις*] omissa est historia belli Lusitanici contra Viriatum gesti: item Numantium, Asiaticum contra Aristonicum, praeterea Allobrogicum, Thracicum; ad haec Iugurthinum in Africa, in Italia Galliae Cimbricum, Teutonicum Tigurinumque. deest etiam descriptio tumaktuum intestinorum qui ab istis temporibus Romam labefactaverunt, ut seditio Tiberii Graechi ac post eam Caii fratris, deinde Apuleii Saturnini; tum bellum Romanorum adversus socios qui defectionem per Italiam fecerant; bellum contra servos, contra Spartacum; ac postremo Marii et Syllae civilia bella, atque alia annis circiter sexaginta gesta. W.

p. 298 v. 8. *Ἐξ ἀρχῆς μὲν οὖν*] addit cod. Reg. 605 [nunc 1768] *ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ βίβλῳ μοι προϊστώθηται, βασιλευσῶν etc.* alii *ὡς ἱστώθηται* tantum praeferrunt, ut Wolfiana editio, hic porro initium ducit pars altera Annalium Zonaræ, ut in Praefatione monimus. Duc.

p. 300 v. 9. *τὴν γαμετὴν*] Antistiam.

p. 303 v. 8. *δυσὶ στρατηγούσις*] Herennio et Perpennæ.

p. 304 v. 8. *παρητήσατο δὲ καὶ τὴν στρατηγίαν*] utrum consulum an imperium? W. — Wolfius *imperium* verterat: reposuimus *consulatum*, ex iis quae observavimus ad lib. 7 n. 17. Duc. immo est imperatoria dignitas.

p. 311 v. 2. *τοὺς περὶ Ἀμανὸν Ἀραβας*] ita mss Reg. et Colb., ubi Wolfius "*quid si Ἰβηρας legendum: nam Arabes Amanii accolae ego nullos scio.*" Duc. Plutarchus *Ἀραβας*.

p. 312 v. 21. *κατοικίαι δὲ πόλεων*] sic mss codd, id est *urbium coloniae*: Wolfius *πολεμίων* legendum censebat. Duc.

p. 313 v. 1. *μιάς δεῦσαι τεσσαράκοντα*] emendandus est numerus in Appiani Mithridat. c. 117, ubi fortasse *δέκα* pro *δέ* καὶ legendum.

p. 315 v. 16. *εἰπόντος δὲ τινος*] Considium appellat Plutarchus in vita Iulii Caesaris c. 14.

p. 318 v. 22. *ἔλλογίμους*] ita mss. Wolfus ediderat *ἔλλογισμούςς*, manifesto errore. Duc.

p. 322 v. 23. *κροτούμενον*] lacunam Coraës et Schaeferus indicarunt: sed patet integra esse Plutarchi verba.

p. 326 v. 9. μολῆ] ita mss omnes, quam vocem omiserat Wolfius. Duc.

p. 327 v. 17. προσφέροντα] Θεόδωρον.

p. 330 v. 5. καὶ γὰρ σύ μοι τῆς σωτηρίας ἐφθόνους] plerique interpretantur *tu mihi salutem tuam invidisti*. sed cum Plutarchus scribat obscurum fuisse cur Caesar Catonis iterum doluerit, et ἐφθόνους μοι τῆς σωτηρίας etiam intelligi possit, P20 Catonem non dignitatem tantum sed salutem etiam Caesaris oppugnasse (neque enim additur τῆς σωτηρίας σου, et ἑμαυτοῦ aequae subintelligi potest, ne sententia quidem repugnante), malui particulam tuam omittere, ut in Latino etiam sermone ambigua esset sententia, utrum Caesar clementiae laudem ex conservatione Catonis captare, an vero suam in eo explere iracundiam voluerit, si eum in potestatem redegisset. W.

p. 332 v. 14. καὶ τοῦτου δις γεγονότος ἢ πείρα ἐξέληχτο] converti ita bis populi animos expertus surrexit. sed τὸ τὴν πείραν ἐξέληχθεσθαι intelligi potest, vel animadversum esse, Caesarem periclitari voluisse populum, utrum aequis animis regium ornatum laturus esset; vel, Caesarem animadvertisse, conatum suum esse irritum, populo a regia pompa abhorrente. W.

p. 336 v. 1. τὴν τύχην αὐτοῦ ὀμνύει] per Fortunam Caesaris, Wolfius vertit: melius forte per *genium*, de qua formula consulendus prae caeteris Io. Bapt. Hansenius in lib. de Iureiurando cap. 15. Duc.

p. 336 v. 2. διὰ τε αὐτὸν Ἰούλιον] sic mss: Wolfius legendum censet, διὰ τε αὐτὸν τὸν Κουιντίλιον τὸν μήνα Ἰούλιον προσηγόρευσαν, atque ita vertit. Duc. leg. *Ata* τε.

p. 340 v. 8. παρὰ τοῦ Διὸς μαστιζόμενον] sic mss: ubi Wolfius "*Sustonius puerum facie liberali demissum caelo catena aurea ad fores Capitolii constituisse, eique Iovem flagellum tradidisse. hinc suspicor legendum non μαστιζόμενον, sed μάστιγα ἔχουσιζόμενον: nisi forte μαστίζειν id ei significat.*" Duc.

p. 340 v. 23. pro δημαρχῆσαι μὲν ἐπετελεσθαι videtur legendum δημηγορῆσαι. sequitur enim εἰς τὸν δῆμον εἰσρχθεὶς ἐδημηγόρησά τε etc. quare pro his verbis *tribunatum ambire non destitit*, "urbem ingressus concionem ad populum habere instituit, neque destitit quamvis ab Antonio prohiberetur, sed tribuno sibi conciliato" etc. reponas licet. W. — δημαρχῆσαι mss. Duc.

p. 353 v. 23. καίτοι τῆς ἀρχῆς ὕστερον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος στερηθεὶς] supra commemoravit *Sextum Pompeium a Caesare consule proscriptum esse. aut igitur πρότερον legendum pro ὕστερον, aut scriptori danda venia τῆς ἀταξίας, quam aliquando varietatis et attentionis causa affectant.* W. — idem porro repetit infra n. 21 ὁ γὰρ Σέξτος τῆς ἀρχῆς, ἧς εἶχεν, ὑπὸ τοῦ Καίσαρος πρόπην παραλυθεὶς etc. Duc.

p. 354 v. 17. χορηστὴν] ita codd mss: non desunt tamen *Zonarae Annales* II.

qui χρυσῆν reponendam putant. Zonaras ait Commodam praecipisse τὸν αἰῶνα τὸν κατ' αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ χρυσοῦν ὀνομάζεσθαι. Duc.

p. 358 v. 14. Ξάνθου] vide praeter Dionem lib. 47 et alios Romanae historiae scriptores, Philonem in lib. ὅτι πᾶς σπουδαῖος etc. p. 605 edit. Turnebi. Duc.

P21 p. 364 v. 10. καὶ πατρόθεν] ita apud nostros in clamore militari copiarum duces nomen suum inclamare solitos docuimus in Dissertat. ad Iovinillam. Duc.

p. 365 v. 9. ὃ τλάμων] hos versus paulo aliter citat Dion editus lib. 47 extr. vide Plutarchum de Superstitione, sub initium. Duc.

p. 394 v. 8. τοὺς δὲ νῦν βασιλεῖς Ῥωμαίων] hic porro carpit Zonaras imperatores et Graecos sui aevi, qui dimisso patrio vestitu, barbarico seu extraneo uti amabant. scribit Nicephorus Gregoras lib. 2 Ioannem Vatatzem. imp., cum videret Romanas divitias in peregrinas et sumptuosas vestes, Sericas Assyrias Babylonias atque Italicas, vario ac sollerti artificio confectas effundi, edicto sanxisse ne quis subditorum iis uteretur, sed iis contenti essent quas Romanae provinciae praeberent. idem lib. 11 extr. eum etiam morem invaluisse tradit sub Andronico Palaeologo iuniore, ut omnes simul et adolescentes et senes pileis uterentur, non minus in palatio quam in agris, iisque ad libitum multiformibus et peregrinis; cum Latinis alii, alii Mysiis et Triballicis, alii Syriis et Phoeniciis uterentur; atque id denique in vestibus observasse, adeo ut prudentiores novitatem aliquam et imperii destructionem, sed et institutorum finem ac morum inde male omnarentur. Duc.

p. 412 v. 7. ἐθειλογνωμονῶν] desideratur in lexicis.

p. 419 v. 12. ἀναγνώσαι] huc referri potest qui apud nostros adhuc obtinet mos, quo regum edicta, priusquam vim habeant, ad senatum parlamentarium mitti solent, ut probentur ac deinde in acta referantur: quod si quidpiam in iis occurrat cui sententiam suam non accommodet, de eo princeps admonetur ac rogatur. Duc.

p. 421 v. 12. Ἐλαρχὸν τῆς φυλῆς] praefectum tribus vertit Wolfius: *sevirum turmis equitum* vertere debuisse contendit Valerius ad Excerpta Dionis, ex Capitolino in Marco: *consulem secum Pius Marcum designavit, et Caesaris appellatione donavit, et sevirum turmis equitum Romanorum iam consulem designatum creavit*, ubi, inquit, *sevir* nomen officii videtur fuisse, cui et ludorum seviralium cura competeat, teste eodem Capitolino. Duc.

p. 435 v. 3. Ἀγριππίαν] accentus, qui auctoris saeculo conveniunt, immutare noluimus. *Μεσσαλίνα Φανστίνα, Λύγουστα*

Λουκούστα, Τουρκουάτος, Κικινιάτος, Κάρος et id genus alia libri omnes habent Zonarae aetati suppres.

p. 441 v. 1. *καὶ τινα*] Crematium Cordum.

p. 454 v. 19. *ἑνὸς δὲ τῶν κτεινομένων*] Dio lib. 59 c. 25 *Βελλίλιον δὲ Κάσσιον ἀποσφαγῆναι κτελεύσας καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Καπίωνα παρεῖναι φονευόμενον αὐτῷ καταναγκάσει.* in Excerptis Vaticanis Βάσσος ille appellatur, ut apud Senecam.

p. 456 v. 11. *κρατῆρα καὶ θύρσον φέρειν*] cum Dionysium seu Bacchum se diceret. Eustathius II 1 *ἔτι δὲ καὶ τὴν (ἀπόνοϊαν) τοῦ αὐτοκράτορος Γαίου τοῦ καὶ Καλλιγόλα φασὶ προσαγορευθέντος διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γεννηθῆναι· οὗτος μὲν γὰρ ὑπερφρονήσας ὡς εἰκὸς ἐπὶ κάλλει νέος τε Διονύσιος ἑκατέτο καὶ Διονυσιακὴν πάσαν ἐνδύων στολὴν ἰδίκαζεν.* Duc.

p. 457 v. 15. *εἰς οἰκίον ἱερὸν*] quod hausit Zouaras a Philone in Legat. ad Gaium p. 731 edit. Turnebi: τὸν δὲ ἐν τῇ ἱεροπόλει νεών, ὃς λοιπὸς ἦν ἄφαντος, ἀσύλλας ἤξιωμένος τῆς πάσης, μεθρημόζετο καὶ μετεσχημάτιζεν εἰς οἰκίον ἱερὸν, ἵνα Διὸς ἐπιφανοῦς νέου χρηματίσῃ Γαίου. quippe ἱεροπόλιν Hierusalem vocat in lib. contra Flaccum p. 667, et in lib. περὶ θείρων ait Θεοῦ πόλιν ab Hebraeis appellari. Duc. — immo Zonaras auctorem secutus est Eusebium (Hist. eccl. 2, 6), Eusebius Philonem.

p. 458 v. 3. *Εὐσέβιος*] vide quae de morte Pilati scribit Ioannes Antiochenus p. 809, et commentarium apocryphum qui de eiusdem morte inscribitur in codice Colberteo, in aliis S. Ioannis theologi falso nomen praefert. Duc.

p. 460 v. 8. *Λιβίας*] recte quidem: nam Tiberii Claudii Neronis uxor fuit Livia Drusilla, verum mss omnes Regii et Col- P 22 berteus ut et infra p. 185 et 190 *Ἰουλίαν* perperam praeferunt: nec scio an ex ingenio Wolfius *Λιβίας* reposuerit: certe eundem errorem errat Constantinus Manasses [v. 1788 1789]:

γυνὴ τις ἐπαφρόδιτος συνέζευκτο γαμέτῃ

Νέραν ἐκείνης ἦν ἀνὴρ, ἐκείνη δὲ Ἰουλία. Duc.
nostri codices *λιβίας* habent.

p. 463 v. 15. *καيسάρειοι*] caesariani etiam deinceps saepius appellantur aulici proceres sive liberti sive alii. W.

p. 466 v. 21. *δούλους νοσοῦντας*] vide Gloss. med. Lat. in v. *Manumissio*; sub finem. Duc.

p. 467 v. 9. *ἐγγειφίδιον παρεζώννυτο*] ambiguum utrum pugillares an pugio sit intelligendus. W.

p. 470 v. 10. *καὶ τὸν Σωσίβιον*] ita reposuimus ex mss Reg. et Colb., ubi Wolfius *σωσίκιον* perperam: nam *Sosibium* vocant etiam Tacitus lib. 11 et Dio in Excerptis Valesianis p. 678. Duc.

p. 478 v. 8. *περιοδοντικῆς*] perihodon vicisse dicitur qui Pythia Isthmia Nemea Olympia vicit. Festus.

p. 479 v. 12. *Οὐτῆδε*] qui *Βίνδιξ* Dioni lib. 63 p. 725. Duc.

p. 480 v. 18. *στρατόπεδον*] *stationem militum* vocat Sue-

tonius, scilicet praetorianorum, qui circa palatium imperatoris excubabant. ita infra hanc vocem usurpat in Pertinace et alibi. vide Gloss. med. Graecit. in hac voce. Duc.

p. 481 v. 12. προσιώντας αὐτούς αἰσθόμενος] ita etiam Dio: Sylburgius apud utrumque προσιώντας legendum censet. ibid. καὶ σφᾶς absunt a Dione. Duc.

p. 481 v. 17. εἰπών ᾧ Ζεῦ] iambus erit, ait Sylburgius, si legamus ᾧ Ζεῦ θεοί θ' οἶος τεχνίτης ἄλλυμαι. sed apud Suetonium absque metro est. Duc.

p. 485 v. 13. ἔκπεύς] Dio seu Xiphilinus ἔκπεύς τε, ubi Sylburgius emendat ἔκπεύς τις. Duc.

p. 487 v. 16. εἰς τις] Vibius Crispus.

p. 488 v. 1. χιλίας] hoc loco me Vilhelmus Xylander, iuvenis ingenio et doctrina praestans, admonuit; in posterioribus numeris τὸ μυριάδας repetendum, et pro χιλίας legendum διαχιλίαις, ut ea summa confletur quam Tacitus ponit. W. — χιλίας mss Regii et Colberteus. Duc.

p. 489 v. 22. ἰθύνοντι] Τιβερίω Ἀλεξάνδρῳ Josephus.

p. 492 v. 3. Κελτός] ita duo mss Regii et Colberteus. at interpres in altero ex iis quibus usus est codice [B] Κελειός legi monet, quasi esset nomen proprium non nationis sed viri. Duc.

p. 494 v. 19. πλὴν τοῦ Μουσωνίου] vide Scaligerum ad Eusebium pag. 201, 2. edit. Duc.

p. 496 v. 9. δοθέντα] Xiphilinus seu Dio inde emendandus, qui βεβαιωθέντα habet, ex Suetonio: *beneficia a superioribus concessa principibus* etc. Duc.

p. 496 v. 21. ὄρος τὸ Βέσβιον] ita Dioni appellatur: Constantino lib. 2 de Themat. cap. 11 Οὐεσούβιος. Duc.

p. 498 v. 12. Ἀνεγκλήτω] ita etiam tres mss: quem nostri vulgo Anacletum vocant, quasi istius pontificis Romani nomen affectatione quadam efferendum crediderit Zonaras. sic porro scriptos Eusebii codices praeferre monet Henr. Valesius ad lib. 3 cap. 13. Duc.

p. 499 v. 15. pro τῇ ἀδελφῇ Ἰουλίᾳ alter codex [B] habet ἀδελφιδῆ, fratris filia: et sic legendum esse ex Suetonio constat. W. — ita etiam legitur in Regiis et Colberteio. Duc.

p. 500 v. 21. Νασαμῶνας] vide Scaligerum ad Eusebium pag. 203, 2. edit. Duc.

p. 501 v. 13. σοφιστήν τινα] Curantium Maternum.

p. 506 v. 22. ἀδελφιδῆν] vide Cujacium lib. 8 Observ. cap. 28 Duc.

p. 510 v. 7. Πρωταίσις ἐπήκοος γέγονε] addit Lactantius in lib. de mortibus persecutorum n. 23, Trajanum *Dacis assiduo rebellantibus censum poenae gratia victorem imposuisse*. Duc.

p. 510 v. 9. ποταμόν] Xiphilinus τὸν ποταμόν τὸν Σαγγαρίαν.

p. 510 v. 19. εἰς δὲ τις ἑταῖρος] Βίβλις Xiphilinas.

p. 513 v. 13. *Σελινούβρα*] vide Cujacium lib. 27 Observ. cap. 3. Duc.

p. 515 v. 1. *Τατιανός*] corrupte apud Xiphilinum *Αττιανός*. *Tacianus* apud Vopiscum, tametsi id nominis varie efferrī in codd. *msa* observet Casaubonus. Duc.

p. 515 v. 3. *προσυνη*] Adrianum consobrinum Traiani fuisse P 23 ascribit Spartianus. Duc.

p. 515 v. 16. *ταῖς δὲ σίτον καὶ ἔργα καὶ χρήματα καὶ τιμὰς δούς*] Wolfius *ἔργα munera* vertit: *malim opera*, ut publica intelligantur, quae civitatum utilitati construenda curabat Traianus. Duc.

p. 516 v. 9. *συνδικάτους*] ita *msa* codd: et recte: neque enim video cur vocem asterisco notarit interpres; quippe *συνδικάτες* dicebantur duo consules qui una iudicii praeerant, quibus intererat Adrianus. Duc.

p. 516 v. 14. *τοῖς ὄφλοις*] Spartianus: *ad colligendam autem gratiam nihil praetermittens, infinitam pecuniam quae fisco debebatur privatis debitoribus — remisit.* id porro tum actum innuit Zonaras, cum Romam venit: quod hausit ex Dione. Duc.

p. 517 v. 9. *Ἀδριανῶ θήρας*] Spartianus: *oppidum Adrianotheras in quodam loco, quod illic et feliciter esset venatus et ursam occidisset aliquando, constituit.* Duc.

p. 517 v. 10. *Πομπηίου*] de Pompeii M. tumulo vide Salmasium ad Spartianum in Adriano. Duc.

p. 519 v. 11. *Σερβιανόν*] *Servianum sororis virum nonagesimum iam annum agentem, ne sibi superviveret, mori coegit. quasi scilicet affectatorem imperii, uti narrat Spartianus.* Duc.

p. 520 v. 3. *Σιμίς*] *Σιμίλος* Symeoni Logothetae in Chromico *ms* et Cedreno, qui Latinis *Similis*. Duc.

p. 520 v. 9. *καὶ τάξι*] alter codex non habet. ordinem autem sive dignitatem militarem hic significari arbitror: quae cum in praefecto praetorio summa fuerit, redundare puto hoc additamentum. W. — *ἡλικία καὶ τάξι*: ita Reg. et Colb. Duc. — et Dio.

p. 520 v. 15. *βιούς μὲν ἕτη τόσα*] vide Gloss. med. Graecit. in *τόσος*. Duc.

p. 521 v. 7. *Ἄννιον Βῆρον*] ita etiam Xiphilius; sed legendum *Ἄννιον* censet Sylburgius, quem consule p. 992. Duc.

p. 524 v. 12. *ἐν ἀπορία . . . ἀργυρίων*] ita reposuimus ex codd. Reg. et Colb., cum Wolfius *ἀργυρίων* edidisset, qui ita ex ingenio emendavit, ut et infra pro *ἀθροίσας ἀργύρια, ἀργυρίων* reponendum censet. certe infra in Didio Iuliano *ἀργυρίων* numero singulari pro *pecunia* usurpat Zonaras. Duc.

p. 525 v. 8. *ναός*] eadem habet ex Dione Xiphilius. de templo Cyziceno consulendus Leo Allatius ad Philonem de septem orbis miraculis. Duc.

p. 526 v. 13. *καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἀντωνίνου*] sic etiam Eusebius lib. 4 cap. 13, sed d. Marco reponendum contendit Valesius. hanc consule. Duc.

p. 526 v. 19. *φιλοσόφου*] [nam apud Wolfium titulus *ἀρχία Μάρκου Ἀντωνίνου τοῦ φιλοσόφου*] ita in Zonarae mss marginibus et in Capitolini libris veteribus scribitur, tametsi, inquit Casaubonus, *philosophi* appellatio inter M. Antonini titulos nullibi occurrit, seu in veteribus inscriptionibus, seu in nummis, adeo ut recentiorum scriptorum inventum sit: licet philosophiae potissimum studium impendisse tradant scriptores. Ioannes Antiochenus *ἐκ τῆς δὲ τῶν φιλοσόφων τοῦς ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ ἦν ἄρα ἐκείνων μιμητής, οὐ μόνον κατὰ τὴν τῶν διαιτημάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν μαθημάτων σύλληψιν.* Duc.

P24 p. 529 v. 11. *περαυνοβόλου*] ex Xiphilino. legionis 12 fulminatricis non semel habetur mentio in veteribus inscriptionibus apud Gruterum. Duc.

p. 531 v. 7. *αὐτοκράτωρ προσηγορεύθη τὸ δέκατον*] ita infra in Commodο *αὐτοκράτωρ τὸ ὄγδοον.* toties quippe imperatores acclamabantur, quoties hostes vicerant aut certe expeditiones bellicas susceperant. Duc.

p. 533 v. 1. *ἀπέκτεινεν*] domesticas Commodi caedes diversi generis, quas separatim exposuerat Dio, unde sua hausit Zonaras, Xiphilinus in unam periodum congegissit. Duc.

p. 533 v. 5. *Κλαύδιος Πομπηϊανός*] hunc Quintianum vocat Ammianus lib. 29 de Commodο: *adeo ut post intestina pericula multa et varia, alter in amphitheatrali cavea, cum adfuturus spectaculis introiret, a Quintiano senatore, illicitas cupidinis homine, ad debilitatem paene pugione vulneretur.* ita etiam hunc vocat Herodianus. at Lampridius et Xiphilinus Pompeianum cum Zonara nominant. vide Henr. Valesium ad Marcellin. Duc.

p. 534 v. 20. *βουλείας*] *senatum* vertit interpres: malim *senatorias dignitates*; atque ita reposui, quod et quae mox sequuntur satis suadent, *καὶ τινες πάντων ὧν εἶχον τὸ βουλευταὶ γενέσθαι ἐπρίαντο.* Duc.

p. 535 v. 13. *ἢ δαίμων ἐς ὕψτερον ἐκομισθῆ*] ita etiam Reg. et Colb. mss: ubi alter Wolfianus codex *ἢ δαίμων, ὡς ὕψτερον ἐνομισθῆ, sive dea, ut postmodum est creditum.* Duc.

p. 536 v. 10. *Ἀμαζόνιος*] ex Dione hausit Zonaras, cuius mensium Commodianorum ordinem et significationem pluribus expendit Salmasius ad Lampridium p. 119. Duc.

p. 542 v. 20. *Μεδιόλανα*] ita infra semel ac iterum, et Symeon Logotheta in Chron. ms. Dio et Xiphilinus *Μεδιόλανον. Mediolanus* apud Marium Aventicensem. Balsamon ad Can. 61 concilii Carthag. *παρὰ τῶν Μεδιολάνων.* vide Scaliger. ad Eusebium p. 233. Duc.

p. 543 v. 4. *ὄμως πολλῶν ὀπισθημένων τοῖς στρατιώταις*

παρὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐκείνον προτιμήσαντο] quae verba sic expressit interpres: *Julianus, quamvis ab altero magna pecunia promissa, est praelatus.* immo horum sensus est, uti edi curavimus, multa pecunia a Iuliano militibus promissa, eundem praelatum; quod et discrete ait Dio, et ex eo Xiphilinus, a quo sua hausit Zonaras: qui scribit in hac imperii auctione ducentis in singulos milites aureis a Sulpiciano promissis, alteros quinquaginta adiecissee Iulianum. Duc.

p. 549 v. 17. ὁ μὲν γὰρ etc.] in versione hic quaedam immutavimus: Wolfius scripserat, *sed quia Albino imperatoriam maiestatem flagitanti vel Caesaris honorem negabat* etc. alius enim est sensus ex Dione: quippe cum Albino promissam Caesaris dignitatem negaret, tum is imperatorem sese appellavit. Duc.

p. 550 v. 2. ὡς ὑπὸ χορολέκτρῃ] Dio ὡσπερ τις ἀκριβῶς χορὸς δεδιδωγμένως. occurrit haec vox apud Pollucem. Duc.

p. 552 v. 10. ἔθνος] Wolfius *gentem*: emendavimus *provinciam*. vide Gloss. med. Graecitat. Duc.

p. 555 v. 20. μὴ ἀμελεῖτε] ita tres mss: at omittitur negativa apud Dionem, ut sensus sit *caeteros omnes contemnite*. Duc.

p. 558 v. 18. τῶν ἑκαπλῶν] vide Henric. Valesium ad Eusebii Hist. lib. 6 cap. 16, ubi observat praeterea quae sequuntur ex eodem Eusebio descripsisse Zonaram. Duc.

p. 562 v. 11. τὰς ψυχὰς ἐπωδαῖς ἀναγαγῆν] Dio unica voce ἐψυχαγωγῆσαι. Duc.

p. 564 v. 14. Μαῦρος τυγγάνων ἐν Σικελίᾳ] ita in quibusdam Dionis excerptis mss legi annotat Casaubonus. Xiphilinus ἀπὸ Σικελίας Καισαρείας habet. vide coniecturam eiusdem Casauboni ad Macrinum Capitolini. Duc.

p. 579 v. 8. Πομπηϊανόν] Maximo et Albino Publium successisse scribit auctor Chronici Alexandrini, huicque Gordianum seniore. is autem Publius Maximus Balbinus Pupienus vocabatur, quem eundem esse cum Pompeiano Zonaræ putat Casaubonus. is vero, Pompeianus Civica, consul fuit cum Gordiano secundum: cuius consulatus mentio est in veteri inscriptione nuper edita a Thoma Reinesio [Syntagm. p. 633]

Θ. Κ.

ΑΝΤΩΝΕΙΑ ΜΟΥΤΑ
ΚΑΙ Μ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ
ΑΛΚΜΑΝ ΦΙΛΟΚΟΦ.
ΣΤΟΙΚΟΣ ΑΝΕΘ.

Π.

Τ.

ΑΤΤ. ΚΑΙ Σ. Μ. ΑΝΤΩΝΙΩ
ΓΟΡΔΙΑΝΩ ΤΕ (scrib. Β)
ΚΑΙ ΠΟΜΠΗΑΝΩ
ΚΙΟΤΙΚΑ ΚΟΣ.

huius Pompeiani gentilis fuit Sextus Vetulenus Civica Pompeianus consul cum L. Caionio Commodo anno u. c. 888 [889]. Duc. M. Clo dius Pupienus Maximus, quem sic nominatum fuisse nummi docent, a Graecis scriptoribus *Maximus*, a Latinis *Pupienus* appellari solet. Maximum eundem esse quem Pupienum Iulius Capitolinus aëro suscitatus est, cum in vita Maximini iunioris c. 7 scripserit "nisi forte idem est Pupienus qui et Maximus" (cf. eiusdem vita Maximi et Balbini c. 18). Zonaras igitur quos modo Maximum et Albinum nuncupavit, eosdem nunc Pompeianum (i. e. Pupienum) et Balbinum appellare videtur.

p. 579 v. 13. *παρσιώπησα και αυτός· οί δ' ἕτερόν τινα μεθ' ὧν* locus hic est mutilus in tribus codicibus: quare tria illa verba *οί δ' ἕτερόν τινα* omisi. W. — revera desunt in codd. Reg. et Colberteo. Duc.

p. 582 v. 17. *Μάρκον*] Marci et Severi Hostiliani imperii memoria uni Zonarae debetur, ut pridem observatum a viris doctis. posteriorem *Stylianum* perperam vertit Wolfius, divulso a voce *δ.* corrupte enim *Ἰουστιλιανός* appellatur apud Cedrenum, qui Marci pariter meminit, sed in annis utriusque imperii mirum in modum peccat [T. I p. 451 ed. Bonn.]. Duc. de Severo Hostiliano cf. Eckhelii *Doctrina numerorum* vol. VII pag. 351.

p. 583 v. 17. *Εὐζυρίας*] vide Casaubonum ad *Hist. Augustam* p. 201, 2 edit. Duc.

p. 584 v. 2. *Μαρίνος*] istius Marini praeter Zonaram meminit etiam Zosimus [p. 23 v. 4 ed. Bonn.]: cuius caeterum vix alibi mentio occurrit. Duc. de nummis Philippopoli Thraciae signatis, quibus inscriptum *ΘΕΩ ΜΑΡΙΝΩ*, v. Eckhelii *Doctr. num.* vol. VII pag. 373.

p. 584 v. 23. *Φιλιππούπολιν ὀνομάσας*] vide observata a Scaligero ad Eusebium pag. 245, 2 edit. Duc.

p. 589 v. 13. *ὡς μηδὲ τὰ σώματα*] ita Victor in Epitome. P26 *Lactantius de mortibus persecut. n. 4 'de Decio "circumventus a barbaris et cum magna exercitus parte deletus, nec sepultura quidem potuit honorari, sed exutus ac nudus, ut hostem dei oportebat, pabulum feris ac volucribus jacuit."* Duc.

p. 590 v. 12. *ἐπὶ πεντεκαίδεκα*] Nicephorus habet *πεντηκοντα*, errore librorum, ut arbitror. W.

p. 593 v. 7. *ὡς Ἀθηναίους*] vide Scaligerum ad Eusebium p. 215. Duc.

p. 594 v. 13. *Ἀντιόχειαν*] id sub initium Gallieni Marcellinus libro 23, capto scilicet Valeriano, ante ipsam vero infelicem pugnam accidisse scribit Trebellius Pollio in triginta tyrannis. vide Henricum Valesium ad Ammiani lib. 23 p. 258. Duc.

p. 596 v. 20. *Ἀρσούσις*] ita mss codd, ut *Aeruli* in regio codice Ammiani, ut monet Henr. Valesius: quos alii *Ἐλούρους* vocant. lexicon ms *Ἀλουρος* "Ἐλουρος δὲ ἔθνος, ψιλόν. Duc.

p. 597 v. 14. *Ποστοῦμος*] ita Zosimo appellatur, Victori et Eutropio *Postumus*, Trebellio et in nummis *Postumius*. Duc. immo *POSTUMVS* et in nummis et apud Trebellium in libris melioribus. Casauboni errorem editores Zosimi propagaverunt.

p. 598 v. 19. *καρὰ Μαρκίνου*] quem, ut et filium, *Macrianum* appellat Trebellius Pollio. Duc. certe in editis: nam in mss est *Macrinus*: item in Dionis continuati excerptis, *Scriptorum veterum novae coll.* II p. 235 "*Μαρκίνος κόμης τῶν Θεσσαρῶν καὶ ἐπεισὼς τῇ ἀγορᾷ τοῦ αἰῶν ἐπειδὴ καὶ τὸν ἕνα πόδα ἐπισήρωτο*" etc. et p. 239.

p. 599 v. 15. *ὑπέλαβον*] id enim signum erat defectionis et deditiois. Pacatus in Panegy. ad Theodosium "*aliquanto melius manus illa consuluit, quae submissis precabunda vexillis petit veniam necessitatis*" etc. vide Lucanum lib. 6, Orosium lib. 7 cap. 36, Ammianum lib. 26 etc. Duc.

p. 604 v. 2. *Κλαύδιος δὲ*] haec de Claudii iustitia verbis Petri Fabri Sanioriani lib. 1 Semestr. cap. 25 reddidimus [Claudius vero cum vir bonus iustitiaeque sectator esset, interdixit ne ultra quisquam bona aliena ab imperatore peteret. receptum id enim moribus erat, imperatores etiam aliena donare; quandoquidem idem ius rei publicae stanti per leges fuerat], cum horum sensum vix ceperit interpres, et quae salebrosa agnovit Henricus Valesius ad Dionis Excerpta p. 208. ea vero de optimo quodam auctore sumpta existimat idem Faber, et vocem *ἀλλότρια* sive *aliena* hoc loco intelligi non debere omnia quae privatus quisque iure domini pertinet. nam quis, inquit, fando unquam audivit, ea vel peti solita esse vel ab imperatore olim donari potuisse? nisi forte quod multo ante in Asia factitasse Antonium scribit Plutarchus, id imperatoribus usu venerit. quod quidem Fabro non placet, qui pertinere edictum istud putat ad titulum de Petitionibus bonorum sublatis: ita ut aliena intelligi debeant ea scilicet quae reorum quidem sed indemnatorum adhuc et viventium bona sunt, itemque caduca seu vacantia: immo vero etiam damnatorum et proscriptorum bona, quae tamen fisco nuntiata, nondum addita seu incorporata sunt, cum haec quoque aliena quodammodo esse videantur. Duc.

p. 605 v. 17. *Κυντιλιανόν*] quem *Quintillum* vocat Trebellius Pollio, ut et Vopiscus in Aureliano: *Κύντιλλον* Zosimus lib. 1 [c. 47, p. 42 ed. Bonn.]. Duc.

p. 606 v. 1. *ἑπτακαίδεκα μόνας ἡμέρας*] ita etiam Pollio: Victor paucis diebus imperium tenuisse Quintillum ait. Duc. Zosimus *ὀλίγους μῆνας*, quem ex Zonara correxit Casaubonus: sed nummorum varietas maior est quam pro paucis diebus.

p. 607 v. 6. *ἦν ἔνιοι μὲν εἰς Πάμην*] locum hunc Zonarae expendit Scaliger ad Eusebium p. 239, 2 edit. Duc.

p. 607 v. 18. *καὶ τῶν ἔξωθεν φερομένων*] quibus verbis *Zonarae Annales* II.

frumentarium describit, ut observat Casaubonus. vide Gloss. med. Lat. Duc.

p. 608 v. 3. *μῆνῶν ὀλίγων*] sic mss. "*minus paucis diebus*" Vopiscus. Duc.

p. 608 v. 7. *τὸ στρατιωτικόν*] atqui Tacitus imperator a senatu electus, non a militibus, ut scribit Vopiscus: neque eorum sententia requisita, tametsi praefectus urbis Aelius Caesianus sic exercitum est allocutus in campo Martio "*vos sanctissimi milites, et sacratissimi vos Quirites, habetis principem quem de sententia omnium exercituum senatus elegit, Tacitum dico, augustissimum virum*" etc. Duc.

p. 610 v. 20. *τοὺς οὐκίλους υἱούς*] hinc in legum aliquot Cari inscriptionibus "*Imp. Carus Carinus et Numerianus A.A.A.*": quod observatum a Casaubono, qui id Zonaram a probo quodam auctore accepisse existimat. Duc.

p. 611 v. 8. *Γαλάτης*] id est *Gallus*, inquit Casaubonus ad Vopiscum in Caro, qui illius patriam incertam fuisse ait, et P27 Romae natum videri vult. at uterque Victor et Sidonius Narbone genitum scribunt. Wolfius *Galata* verterat. Duc.

p. 615 v. 3. *Κώνσταντα*] ita Zonaras *Constantem* perpetuo vocat, quem alii *Constantium*: quemadmodum etiam *Constantinus* Porphyrogenitus lib. de adm. imp. cap. ult., et Menaes XXI Maii. Duc.

p. 615 v. 12. *τινῶν Γεντιανῶν*] vide Scaligerum ad Eusebium p. 243, 2 edit. Duc.

p. 617 v. 9. *ἀλλὰ προσκυνεῖσθαι*] id ipsum narrant Eutropius (cuius interpretem Paeanium hic exscripsit, ut alibi saepe, Zonaras), Aurelius Victor et Eusebius in Chronico: atque adeo Ammianus lib. 15 "*omnium primus extero ritu et regio more instituit adorari, cum semper antea ad similitudinem iudicum salutatos principes legerimus.*" Duc. cf. T. I Praefat. pag. XV.

p. 618 v. 2. *τοὺς δὲ τύχης ιδιαιτέρας*] Eusebius lib. 8 cap. 2 *τοὺς δὲ ἐν οἰκείαις ἐλευθερίας στερεῖσθαι.* Duc.

p. 618 v. 11. *ἐν Νικομηδείᾳ*] ubi palatia construxerant imperatores ante Diocletianum, ut indicat Socrates lib. 1 Hist. ecl. cap. 6. vide nostram Constantinopolim lib. 4 sect. 13 n. 4. aliud palatium praeterea Nicomediae aedificavit Constantinus Heraclii filius, Niceph. CP. Duc.

p. 621 v. 16. *ὁ μὲν γὰρ Εὐσέβιος*] Eusebius lib. 8 cap. 13 et in Oratione Constantini ad sanctorum coetum cap. 25, ubi consulendus Valesius. vide praeterea Lactantium de mortibus persecutorum cap. 42. Duc.

p. 624 v. 2. *τὸν Λικίννιον*] scribit Anonymus in vita s. Basilei archiepiscopi Amazeni n. 5 et 6 Licinium simulasse se esse Christianum, ut Constantiam Constantini M. sororem in uxorem obtineret, et adepto imperio in oriente ad vomitum rediisse. certe

Constantinus Christianismum amplexus fuerat ante initum inter Licinium et Constantiam matrimonium anno 313. verum scribit Lactantius in libro de mortibus persecutorum n. 46 47 et 48, aliquanto post initas cum sorore Constantini nuptias, ac cum Maximino congressurum, somno monitum Christum invocasse, dedisseque litteras ad provinciarum praesides de restituendis Christianis ecclesiis, Constantino et ipso III. coss. Duc.

p. 628 v. 12. Καλανδ(ων) Wolfius Καλανδίων perperam ediderat: ita enim a scriptoribus passim appellatur. Duc.

CORRIGENDA.

p. 29 v. 4 *lege συμμαχομένοις.* p. 65 v. 5 *αύθμερόν.* p. 79
 v. 27 Plutarchi. p. 123 v. 18 *ἀκαίριον?* p. 123 v. 24 *ψευδο-*
τομόλος. p. 183 v. 4 *οἰκία.* p. 203 v. 8 *προθυμότερον.*

LIPSIAE,
IMPRESSIT B. G. TEUBNER.

572882